Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 3 квітня 1938. Ч. 25 (1125)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

3.400 ОСІБ ПЕРЕЙШЛО НА РИМО-КАТОЛИЦИЗМ

„Ґазета Польска" в ч. 88 звідомляє з Рівного: Зміна православного віроісповідання на католицьке огорнула тепер східні повіти Волині, особливо повіти кремянецький і рівенський. До останніх днів березня змінило віроісповідання около 3.400 осіб. (Розуміється польські жерела не подають причин, що спонукали тих людей до переходу на римо-католицизм).

Порозуміння між Польщею й Литвою.

На днях підписали в Авґустові польсько-литовське порозуміння про безпосередну комунікацію зелізничу, дорогову, летунську, почтову, телеґрафічну, телефонічну і радіотелеґрафічну. Порозуміння підписали з польської сторони Тадей Ґвяздовский, віцедиректор політичного департаменту мін-ва закордонних справ, з литовської інж. Тускеніс, ґенеральний директор комунікації.

Цікава відозва до Віденців.

Ґавляйтер Біркель видав знаменну відозву до мешканців Відня. В ній перестерігає перед денунціюванням дрібних представників давнього режіму, бо теперішньому правительству залежить тільки на найважніших особах, яких небагато Далі радить не уряджувати ніяких бенкетів, бо є ще богато нужди у Відні. Вкінці забороняє виплачувати надзвичайну ґратифікацію урядникам і робітникам з приводу прилучення Австрії до Німеччини та припоручає ужити ті ґроші на приняття до праці безробітних. Розпорядок сей дуже характеристичний.

Мілітаризація фабрик у Франції?

В промисловій окрузі Парижа 30.000 робітників обсадило 9 найбільших металюрґічних заведень. Робітники домагаються підвишки платень, але власники фабрик не хочуть говорити зі страйкуючими робітниками, доки вони не звільнять обсаджених фабрик. Військові круги приготовляють проект мілітаризації фабричних заведень, які працюють для летунства. Бо унерухомлення тих фабрик унеможливилоб систему продукції, яка необхідна для оборони Франції.

Останні хвилі червоної Еспанії?

З Барцельони звідомляють: Національні війська постійно йдуть вперід. Катальонське правительство робить розпучливі зусилля, щоб якийсь час іще держатися. „Ле Матен" пише, що в останніх днях совітський амбасадор в Парижі намагався намовити французьке правительство, вислати бомбардуючі літаки до Катальонії, а Совіти зі своєї сторони зобовязувалися прислати до Еспанії більшу допомогу. Французьке правительство відкинуло се предложення. Совіти, пише „Ле Матен", щораз більше здають собі справу з неминучої програної червоних. Еспанію покидають вже визначні совітські емісарі, летуни і т. п.

Десять субот Ґітлера.

Майже всі важніші політичні „потягнення" Ґітлера припадали на суботу: Субота 14 жовтня 1933 р. — Німеччина виступає з Союзу Народів і з розбройної конференції. Субота 30 червня 1934 р. — „чистка", в часі якої погибли м. ін. ґен. фон Шляйхер і кап. Рем, шеф СА. Субота 9 березня 1935 р. — явність німецького військового летунства. Субота 16 березня 1935 р. — введення загальної військової служби. Субота 7 березня 1936 р. — заняття німецькими військами здемілітаризованої Надренії. Субота 14 листопада 1936 р. — відкинення клявзулі версайського трактату про свободу водних доріг. Субота 16 січня 1937 р. — оголошення закону про закриття Кільонського Каналу для чужих кораблів. Субота 5 лютня 1938 р. — Ґітлер приймає начальну команду над всіми родами зброї. Субота 12 лютня 1938 р. — стріча Ґітлера з Шушніґом у Берхтесґадені і прихід націонал-соц. до влади в Австрії. Субота 12 березня 1938 р. — вїзд Ґітлера до Австрії й „аншлюс". Дотепер усі потягнення Ґітлера вдавалися.

Великий ґумор маленької держави.

Комічна історія трапилася турецькому купцеві Ісмаїлові Ґ. Зі своїми товарами доїхав він до маленької республики Сан Маріно в Італії й заночував в ґотелі, де зложив і свій паспорт, щоб його зголосили на поліції. Якеж було здивування Турка, коли його раненько арештували та на його питання, за що, одержав відповідь, що Сан Маріно разом з Італією виповіло війну центральним державам, отже й Туреччині. Коли в 1918 р. підписувано мир, представництво Туреччини просто забуло підписати мир з тою мініятурною республикою. Отже Турків, що дістаються на територію Сан Маріна, арештується, поки не буде заключений мир. На інтервенцію конзуля Турка випустили по 48 годинах. Він оповів про свою пригоду в Анкарі. І тепер Туреччині по 20 літах прийдеться щойно розпочинати мирові переговори з мініятурною державкою, до якої навіть доступу не має, бо вона в середині Італії. І треба признати слушність Сан Марінові.

Дбаймо за гнізда ластівок.

Се загально відома річ, що ластівки належать до найбільше пожиточних птиць. Чим більше їх є в якійсь околиці, тим огороди й поля там чистіші й урожайніші. Та тепер ластівячих гнізд бачимо в людських оселях все менше. Причина того в тім, що давніше мали ластівки багато матеріялу до будови своїх гнізд, бо скрізь мали січку і добру глину, якої люди вживали до будови своїх домів. А тепер мусять носити і січку і глину в дзюбках нераз з далеких сторін. Крім того давніше виправа під дахами була рапава, отже ластівкам було лекше причіпати гнізда до рапавих місць. Тепер люди, особливо в містах, уживають до будови домів цементу, а дороги асфальтовані. До того авта потрясають домами, що дуже шкодить ластівячим гніздам. Отже треба ластівкам помагати так: під дахами прикріпляти дощинки, на яких ластівки побудують гнізда без страху, що ті гнізда через потрясення відпадуть. Потому в осени як ластівки відлетять, треба їх гнізда старанно зняти і переховати, а на весну знов прикріпити.

Психоза між Поляками

До чого доходить і чому доходить.

Бувші польські політичні вязні, що колись за ідейну боротьбу за незалежність свого народу сиділи в чужих тюрмах, ухвалили на своїх зборах домагатися від правительства Польщі, щоб воно 1) розвязало українські товариства, 2) заборонило нам всякі здвиги і 3) завело наглі суди. А треба знати, що на всій українській етноґрафічній території в Польщі панує повний спокій. Коли лучаються тепер якісь політичні убийства, то якраз на корінно польській території, як нпр. убийство в костелі польського священика в Любоні коло Познаня. Показується, що того убийства довершив родовитий Поляк по батьку і по матері і то не комуніст і не під впливом комуністичної аґітації, тільки якраз польський націоналіст під впливом польської націоналістичної аґітації: він зізнав, що обурення на польське духовенство піднеслося в нім особливо тоді, коли відбувалася пропаґанда проти краківського митрополита Сапіги в відомій справі з домовиною марш. Пілсудского. Так виглядає стан фактичний...

І на такім тлі б. польські політичні вязні, отже найідейніші люди між Поляками, домагаються публично розвязання українських товариств, заборони українських зїздів і наглих судів, розуміється для Українців.

Особливо знаменна річ, що польська преса зовсім не соромиться містити такі ухвали та що — оскільки нам відомо — буквально ніхто з Поляків публично не виступив з найменшою критикою такого домагання б. польських політ. вязнів, що виросло на тлі хоробливого націоналізму. Не виступив проти того навіть ніхто з польського духовенства, хоч на тлі того самого хоробливого націоналізму чистокровні Поляки зачинають вже стріляти в костелах до польських священиків — з успіхом смертельним...

Аж такі дивні появи не істнують ні в одній суспільности в Европі. Річ ясна, що се стан в найвисшій мірі хоробливий і що мовчанка по польській стороні супроти такого стану справ віщує появи ще більше хоробливі і ще більше небезпечні не тільки для нас, але й для польської нації та держави. Бо якіж дальші появи можуть іще більше подобатися ріжним конкуруючим між собою ґрупам польських націоналістів? Відповідь на се питання можна знайти в цікавих описах з области загадкової психольоґії народів у голоснім тепер творі анґлійського автора А. Гокслея п. з. „Над мексиканським заливом". Той цікавий твір вийшов також у польськім перекладі. *) Він малює як очевидець такий образок з середної Америки:

Привели під стовп чоловіка зі звязаними руками і ногами, потому привязали його поворозом, який переходив через вижолоблення в стовпі. Плечі чоловіка були нагі. По його лівій стороні ставав „альґвазіль", тримаючи тяжкий батіг з коровячої шкіри. Кождий удар лишав по собі синю смугу, що по хвилі тріскала і з неї кров починала спливати на плечі. Бідний чоловік вив з болю. По нім приведено і зовсім таксамо привязано хлопця. Він по першім ударі кричучи проразливо висвободив ноги зі шнурів і зачав підскакувати аж до вершка стовпа. Звязали його на ново і били аж до цілковитого задоволення „алькальда". Була се одна з реформ, впроваджених центральним урядом Ґватемалі... на бажання самих Індіян і по думці ґенерального пляну відбудови давних звичаїв і традицій, в кождім се-

*) Aldous Huxley: Nad zatoką meksykańską. Warszawa 1938. W-wo J. Przeworskiego. St. 366.

лі піднесли такі стовпи до привязування битих... Св. Августин у своїх „Конфесіях” оповідає гнітучо віродостойну й актуальну історію одного молодця іменем Аліпія, який (дякуючи наукам тогож св. Августина) перенявся рішучим обриджениям до популярної тоді боротьби глядіяторів... Але одного дня зустрів на вулицях Риму кількох приятелів, які затягнули його до амфітеатру... Аліпій вперто замикав очи і не хотів бути свідком жорстокостей... Нагло один з тих, що боролися, упав ранений. Великий вереск дикої та жорстокої радости зірвався з лав битком набитих людьми. Аліпій відчув цікавість. Не міг довше опиратися. Отворив очи — подивився.. „Але як тільки побачив кров — пише св. Августин — разом з її видом випив і втягнув у себе дикість; не тільки не відвернувся, але напружив зір і несвідомо проковтував шал і роскошувався тою грішною боротьбою і впивався кривавою забавою...”

Автора того опису не можна уважати прихильним Церкві чоловіком. Але справедливість вимагає признати, що він має слушність там, де він її має. Отже слушно і правдиво пише Гокслей, що жадоба се не тільки полумінь крови. Є ще жадоба жорстокости і буває вона майже таксамо сильна, але далеко шкідливіша як жадоба полова. Навіть коли в час підприняте вишколення характеру може утревалити засади і збудити теоретичне обридження до чогось, то наглий імпульс може перекреслити се в мінуті. Що більше. Люди цивілізовані лекше піддаються імпульсам ніж люди первісні з тої простої причини, що в цивілізованій суспільности ніколи неможливе таке сильне управильнення, як у малій, відокремленій, однородній і темній промаді. І тому розумні правителі цивілізованих суспільностей дуже дбають про відповідні услівя для людей не тільки в їх діточім віці, але також у віці дозрілім: бо раз пущений в рух і м п у л ь с, хоч би він був найбільше нельогічний і хочби спочатку відносився тільки до „інородців”, напевно перекинеться і на своїх. Всаджування на кіл свого ближнього, що говорить інакшою мовою, мусить довести до появи діявольських типів, які розсадять власну суспільність тих, серед яких появилися мрії про всаджування на кіл ближнього свого. Масова істерія таксамо заразлива як масова чума або холера. Вона не знає етнографічних границь і допроваджує до божевілля всіх довкруги. Розуміється наслідки тої страшної недуги не поминуть також тих, що були п о к л и к а н і до запобігання їй і до лікування її але не запобігали і не лікували.

Взагалі серед польської суспільности запримічуємо на Сході якийсь дивний страх перед українським національним рухом, страх, що переходить нераз в дуже дивну істерію, в масову психозу. В міру устійнювання з упливом часу польської державности повинна та психоза меншати а не рости. Тимчасом обсервуємо дивну появу її постійного зросту серед польської суспільности на Сході. Нема сумніву, що є два роди причин тої нездорової і дивної появи: один рід причин по польській стороні, другий по нашій.

Головне жерело внутрішнього глибокого занепокоєння польської суспільности полягає на тім, що Поляки бачать, як члени їх нації поступають супроти Церкви українського народу (так католицької як і православної), як не допускають Українців, навіть найльояльніших, вже не тільки до урядів, але навіть до високих шкіл, які трудности роблять Українцям при набутті або перенесенні земельної власности, як і за що розвязують українські культурні, спортові й навіть економічні товариства, як українські орґанізації роками не можуть добитися дозволу на урядження найзвичайнішої імпрези (хоч на такі дрібниці в культурнім світі взагалі не звертають уваги як на самозрозумілі появи), як українським орґанізаціям роками не полагоджується відкликів і рекурсів і т. д. без кінця. Чим який Поляк більше інтеліґентний і чим більше обізнаний з дійсністю, тим більше він розуміє, які настрої мусить викликати таке поведення з 7 міліонами людей, на їх власній етнографічній території, в часах все зростаючого націоналізму в цілім світі, який мусів-

би захоплювати українську масу навіть тоді, якби їй відобрано всі леґальні можливости орґанізації, а тоді власне більше ніж передтим. Хто з Поляків знає все те і розуміє взагалі неспокійні та непевні часи, в яких живемо, той очевидно не може бути спокійний на вид того, що діється. Тим більше, що подібного поведення зазнають також Жиди, Білорусини і т. д. Отже настрій всіх тих народів щораз більше уподібнюється, се відчувається в атмосфері і се так непокоїть, викликаючи ще остріше відношення до „інородців” і їх зорґанізованого життя, а се викликає ще більше трівожні настрої і т. д. в блуднім круговороті, затроєнім ненавистю.

Так виглядає жерело неспокою внутрі полыської суспільности на Сході.

А друге жерело тої психози бє по українськім боці.

Се т. зв. „вольовий” націоналізм, що вже багато літ виразно пропаґує „роскіш ножа і крови”, просто для емоції, мовляв: так хочу і так зроблю, а на „холодний розум” дивлюся з погордою! На релігію маю такий погляд, що Христос був бунтівником. Ось суть вольового націоналізму, яким уже довго затроює нашу молодь і нашу суспільність головно один загально знаний шкідник, розуміється при помочи людей, що ділають під ріжними спонуками (тепер головно „Новий Час” і „Наш Прапор” підпирають того ширителя „вольового” націоналізму, бо таких орґанів як „Авангард” в суспільности нашій поважно вже не беруть). На тім виростає прямо божевільна атмосфера, яку наша суспільність вже тяжко відчуває на своїй шкірі, але яка уділяється також сусідській суспільности, бо живучи в однім краю мимо всього відчуження не можемо зовсім не впливати на себе взаїмно. Коли Поляки бачать і чують, яка пропаганда „ножа і крови” ширится д е с я т к а м и літ серед нашої молоді, то се мусить скріпляти психозу страху й ненависти серед їх найбільше нервозних чинників і причинятися до таких появ як домагання наглих судів в найспокійнішім часі: ніщо інше не діється у нас тільки безперервно відбувається пропаґанда „творів” відомого степового ординця з кличами про „роскіш ножа і крови”. Деякі націоналістичні ґазети анонсують літами ті „твори”, що надаються радше під розслід психіятрів ніж до лектури нашої молоді й суспільности.

Стан тим витворений використовують ворожі шовіністи — і так помалу але виразно обидві суспільности наближаються до неймовірних подій, серед яких дійсно можемо побачити „роскіш ножа і крови” і то розуміється в формі наперед страшнішій для нас всіх ніж для Поляків, які мають державу. І м п у л ь с и по обидвох сторонах нарешті зроблять своє — і „на власне домагання Індіян” дістануть вони нагоду понюхати „роскіш ножа і крови”, але в стані привязанім до прекрасного стовпа, який може витримати значно довше, ніж деякі „Індіяни” думають. А потому розуміється наступить також страшне психічне ослаблення „білих” — і наслідки будуть остаточно такі, які вже раз були. Батьки „Індіян” і батьки „білих” зовсім не були дурніші ніж їх потомки, а довели до страшних річей.

Дикий і пустий, блазноватий і смішний, але при тім всім страшний авангард нещастя виринає між обома народами вже зовсім виразно.

Отже кличемо: Хто не протидіє тому божевіллю, той нехай потому не дивується, коли побачить те, що побачить — руїну там, де могло бути упорядковане людське життя.

О с и п Н а з а р у к.

З Товариства „Скала“

Головний Виділ Товариства „Скала” в Станиславові розіслав до Виділів Парохіяльних Читалень „Скала” обіжник, ч. 8, з 18 березня ц. р., в котрім повідомляє:

1. Звичайні Загальні Збори Товариства „Скала” відбудуться в четвер, дня 26 травня 1938 р. в салі кіна „Варшава”. Порядок нарад оголоситься своєчасно в пресі.

Виділи читалень „Скала” мають провірити, чи на їх Загальних Зборах вибрано д е л е ґ а т і в на Зїзд Товариства. Коли ні, то належить скликати Збори і вибрати та подати їх імена до відома Головного Виділу найдальше до 1 травня та подбати, щоб вони прибули на зїзд. Головний Виділ робить заходи про відповідні залізничі знижки. Також найдальше до 1 травня б. р. належить докладно виготовити звіти з праці за діловий рік 1937/38 і переслати їх Головному Виділу (один примірник задержати для себе), який на підставі тих звітів випрацює зіставлення вислідів праці „Скали” на терені цілої Епархії в діловому році 1937/38. Тому і проситься, щоби подані звіти були не лишень вірні але й точні. Зокрема звертається увагу на рубрику ч. 18, в якій Всеч. о. Куратор, коли читальня була нечинна, повинен цю нечинність вистарчаючо оправдати.

2. Головний Виділ „Скали” зазначує при тім, що лиш декотрі з Виділів Парохіяльних Читалень виконали його Обіжник ч. 5 останній уступ (звіт з поширення катол. преси) та Обіжник ч. 7, точка 1, уступ 2-гий (вирівнання вкладок), точка 2, уступ 2-гий (належність за видавництво Бібліотеки „Скали”) та точка 3 уступ 1-ший (давні книжки).

Головний Виділ пригадуючи повисші обіжники просить виконати їх негайно, а вже найдалі до 1-го травня ц. р. прислати дотичні звідомлення враз із річним звітом. Також повідомляє, що супроти недбалих і некарних читалень Головний Виділ не завагається витягнути відповідні консеквенції. Всеч. Отців Кураторів просить Головний Виділ звернути особливу увагу ще й на останній уступ обіжника ч. 7 (про ревну діяльність). Подаючи це до відома, Головний Виділ апелює в першу чергу до почуття обовязку і відповідальности за правильну працю парохіяльної читальні Всеч. ОО. Кураторів і просить їх доложити всіх старань, щоби поручення Головного Виділу були точно і своєчасно виконувані, бо від правильного функціонування і розвитку поодиноких клітин залежить і справність ділання цілого орґанізму.

3. Рівночасно з цим обіжником розіслав Гол. Виділ 10 і 11-тий випуск Бібліотеки „Скали” враз з чеками, на яких подана квота, що її дотична читальня (зглядно Всеч. о. Куратор) має вплатити враз з евентуальними ще залеглостями. Ті всі належитости проситься вирівнати найдалі до 20 квітня (речинець проситься занотувати).

4. В канцелярії Головного Виділу є на складі друки на книгу членів в ціні по 10 гр. за аркуш (один аркуш на 4-ох членів), заяви приступлення в члени, членські виказки й інші. Ці друки проситься в разі потреби замовляти в канцелярії Головного Виділу за попереднім надісланням належитости. Вкінці подає Головний Виділ до відома, що орґанізаторами Товариства в терені є під цю пору: п. мґр. Шкварок, п. Володимир Ренер і п. мґр. Франц Ходоляк.

КАВА
„ПРАЖІНЬ“
зєднує кожного
хто раз її пив.
„СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ“
Львів, 24. Жовківська 188.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Характеристика Дмитра Донцова

Батька „вольового”, цілком божевільного націоналізму.

В „Українських Вістях” в ч. 61 (688) в статті п. з. Ілюстрації М. Іванейко характеризує Дмитра Донцова м. ін. ось як:

Кадетернаціоналіст

Що місяця засідає редактор „Вістника” на дереві пізнання добра й зла і судить світ і людей. Він звязує й розвязує, в минулому й в будуччині, на землі й у небі. І мало є таких, кому „дасть він в своїм царстві на вік віків жити”. Хіба... „Голос”, „Авангард” і „Новий Час”... Пан редактор відкидає світогляд побудований на розумі. Він визнає нову волеву фільософію життя. Але навіть від розумовців-раціоналістів світ вимагає, щоб вони на собі провірили життєздатність своїх думок. Тим більше вимагає цього сучасна фільософія життя, а вже морально зобовязує вона, коли хто в її осередок ставить політичну доктрину націоналізму. Але пан редактор „Вістника” пильно береже свою безпечну віддаль від життя. Пан редактор тільки проповідує. Хвильовий сказав би: „доктринить у пустопорожнє”... Стріли зраджують лучника. П. Донцов видав брошуру Варнака: „Таємниця орґанізації”, на основі книжки Гітлєра „Моя боротьба”. Після того можете самі й то інакшими словами перекласти деякі місця з Гітлєра, пан редактор вмовить у себе та своїх читачів, що то відпис із його брошури. Так іноді старша жінка, вдягнувшися яскраво й сорокато, вірить, що ніхто світу не бачить поза нею... Але спробуйте їй хоч у дечім спротивитися. Вийде, що ви її не зрозуміли. Пан Донцов стає з літами „жінкою, що її не розуміють”... Жінка, що її не розуміють, попадає вкінці у розстрій. Їй здається, що всі її переслідують. І от п. Донцов що місяця відкриває зграї доносників, що завзялися на його... Хто вже не доносив на п. Донцова?! А йому, ніврокy, ні волос не впав із голови. Треба вибирати: або ті, перед ким доносять, мають таке безмежне довіря до пана редактора, що йому вже нішо не шкодить, або... це тільки страх має великі очі й „доноси” не були доносами, лише переляканій уяві здавалися ними...

Мідяний казан

...Гітлєр, Винниченко, Шопенгауер, Пізар, Льойоля, Іван Франко, Плятон, Кромвель, Лютер, Хмельницький, Наполеон, Хвильовий, Кіплінґ, Льондон, Гюго, Шіллєр, Байрон, Унамуно, Святослав Завойовник, Ґустав Шведський, Карло, Гарібальді, Мацціні, Кавур, Сцеволя, Піт, Дізраелі, Людвик XIV., Рішеліе, Клемансо, Льоренс, Мірабо, Словацький, Вашінґтон... Будьте терпеливі і не думайте, що це каша в голові божевільного. Ось вам із іншої ділянки: Америка, Еспанія, Македонія, Термопілі, Базар, Крути, Лепанто, Нюрнберґ, Франкфурт, Україна, Москва, Порт-Артур, Японія, Італія, Англія, Франція, Воґези, Єґипет, Пацифік... Додайте до того ще з пів сотні чужих слів як „вакуум”, „ментальність”, „фатаморґана”, „суум куікве”, „цівітас деі”, „еліта”. Підлийте все те відомим тромтадратством у роді: рідне хуторянство, панувати над вакуум, активно відчути пульс життя, що тріскає, як з розтятої рани кров, активний імпульс, гнатись у безвість, жага пригод хрестоносців і піратів, буйний чин, боротьба для боротьби, воля панування, надмір енергії, ідея сильної нації, ерос, розмах до волі, місія вестернізації, володарська туга, воля до чину, леґенда чину, безумство відваги й панування, чинний патос боротьби, патос служби нації, безумні фанатики, думати континентами, патос змагу. Тепер при кожнім слові, що вам подобається, додавайте прикметник „молодий” (-а, -е). Усе те мішайте зі справжнім безумством і не лякайтеся, коли пр. коло Шопенгауера стане „воля до могутности”. Мішайте і вже здогадуйтесь, що з того вийде: стаття „Вістника” (1938. III.) і то всього на 4 сторінки! Її моральна наука: Переродити націю! Засіб до того: „волю... нести широко”! День воскресення настане, чи його початок, тоді „коли ті, що чують голос покликання й переродження нації... підуть у „буремну путь”. Так мовив В. Пилипчук. Все те започатковане словами Гітлєра: Хто хоче врятувати нарід, мусить думати тільки героїчно. Пан редактор „Вістника” видно хотів показати читачам зразок „героїчного думання”...

Важне для української еміґрації

З приводу законопроєкту про відбирання горожанства.

„Діло” в ч. 69 пише: Нема ніякого сумніву, а це і слідно було у соймі зі слів референта комісії, що вже в дуже короткому часі відчують діяння цього нового польського закону десятки тисяч наших еміґрантів за морем, що походять з теренів сучасної Польщі і проживаючи за морем більше як 5 літ, не постаралися досі за місцеве громадянство. Польські консулярні уряди надзвичайно пильно — далеко більше, як думають самі еміґранти, — стежать за нашим національним життям на еміґрації і напевне ведуть окремі картотеки всіх наших еміґрантів Галичан, що чимнебудь виявляють назовні своє українське національне обличчя і своє становище до польської національної політики. Уся без вийнятку українська заморська еміґраційна преса не мала і не має причини ентузіязмуватися тією політикою в українській справі і до цієї політики ставилася завжди щонайменше критично, якщо не гостро неґативно. І не тільки наші заморські (на европейському континенті теж) діячі, але і звичайні сірі люди, що живуть ще з формальним польським пашпортом, чи і без нього як формальні польські громадяни на підставі місця свого уродження і постанов повоєнних мировых договорів (санжерменського), стануть небаром громадянами без батьківщини, бо на нове громадянство треба ждати нераз кілька літ від дня зголошення. Поворот до своєї батьківщини тих людей „сіне патрія” буде зправила майже неможливий. Можуть вони вернутись до Польщі тільки за попередньою згодою міністра внутрішніх справ і то лише на короткий час, бо у Польщі на постійне не можуть поселитися ніколи такі особи, яким відібрали польське громадянство. А дозволу і на часову візиту у рідні в Старому Краю наші еміґранти напевно не одержать. Словом, українська еміґрація з Польщі буде відірвана тепер від рідного краю і то навіть сірі маси, що з широкою політикою не мали досі нічого спільного. Наша політична еміґрація, що ще залишилась з давніших часів, і так зовсім не спішиться до Польщі, а деякі її маркантні постаті сюди напевне не вернуться. Величезній частині нашої еміґрації польський уряд відбере сьогодні чи завтра і формальне польське громадянство, що вона його досі мала. Не буде вже у неї польського пашпорту, але останеться у неї українська душа, якої не можна усунути ніяким спеціяльним польським законом. Останеться у нашої еміґрації і любов до рідного краю та зацікавлення його дальшою долею, врешті свідомість, що треба помогти своїй батьківщині і то всіми способами, що їх має і може мати наша еміґрація. Новий польський закон не вдіє тут нічого — і пашпорт теж.

Endeckie żółtodzioby prowadzą Polskę do zguby

Під таким віршованим заголовком приніс „Роботнік” у 87 ч. статтю Адама Прухніка, в якій м. і. читаємо: Всі в Польщі переняті глибокою журбою за будучність і з жахом дивляться, як через край перепливає брудна, запінена мутна филя варварства... Вона не моглаб розлитися так широко, якби перед нею не отворено всіх гребель і запор... Коли всякі моральні й етичні поняття перевертається догори ногами, коли оправдується брутальне насильство..., тоді нема такої сили, яка моглаб на ново опанувати дикі інстинкти... Подвійна мораль се заперечення всякої моралі. Не можна хвалити биття Жидів а кидати громи на те, що зробили офіцири у Вильні... Зло полягає на тім, що влекшено повстання атмосфери, в якій найгірші вчинки знаходять оправдання. Далі автор ділить виновників того стану в Польщі на три категорії: 1) на тих, що так виховали польську молодь, що довели її до збірного шалу, а робили се свідомо і з премедитацією, нарочно обнижуючи моральний рівень молоді для своїх політичних цілей, 2) на тих, що толерували таку роботу, 3) на тих, що розуміючи зло, тільки нарікають а не реаґують чинно, нпр. не реаґують, коли банда палкарів нападає на безборонну жертву... Не дурім себе, пише автор, що „хоробрі молодці”, які гурмою нападають на одного, будуть відважними оборонцями Батьківщини. Не мішаймо брутальности з силою, відваги з безличністю, енергії з варварством, хоробрости з роззвірінням, яке виросло на безкарности...

(Читаючи таку статтю в соціялістичнім орґані, мимохіть дивуешся, чому не чути таких думок від більшости тих, що з уряду свого покликані до виховування молоді...).

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

І Франція хоче диктатури

У французькому часописі „Ля Віктуар” появилася стаття Ґустава Ерве, в якій він домагається покликання до життя понадпартійного й аполітичного правительства: Нам треба негайно правительства національного обєднання, правительства публичного рятунку, а не правительства політиків! Нам треба правительства великого вождa, який ніколи не вмішувався в політичні спори, все служив Батьківщині і який мавби довіря величезної більшости нації, без огляду на політичні переконання, бо нація не живе з політики, вона має досить і політики і політиків! В часах римської республики, коли нею кермувала ще еліта високих урядовців, що називалася сенатом, кождий раз як республика була в небезпеці іменовано диктатора на шість місяців. Тому диктаторові всі мусіли безоглядно повинуватися. Наш державний устрій не предвидів такої хосенної установи. Одначе можемо домагатися розвязання сойму і сенату. Право розвязати законодатні палати має президент республики за апробатою сойму. (Взято з „Ля Круа” ч. 16.908).

Настрої французьких робітників

Кореспондент „Ґазети Польскої” подає цікаві факти, що ілюструють настрої, які панують серед робітництва в Парижі: Робітники великих летунських фабрик Блеріо ухвалили на вічу, що годяться працювати тижнево 8 годин більше, але під умовою, що се принесе користь республиканській Еспанії. — Недавно товпа фанатиків в Парижі пращала оваційно 52 тягарових авт навантажених живністю, консервами, одягами і т. п. Все те було призначене для республиканської Еспанії. Якийсь нефортунний безробітний сказав, що сі запаси придалисяб неодному бідному в Парижі. Товпа почувши се кинулася на безробітного, повалила його на землю і так його побила, що його ледви живого відвезли до лічниці.

Німецькі пляни щодо Австрії

Премієр і марш. Ґерінґ виголосив у Відні промову, яка тривала три години. В ній подав м. ін., як буде виконаний німецький 4-літний господарський плян в Австрії. Він передбачує: 1) Негайне усунення безробіття, 2) установлення відповідного курсу шилінґа до марки в спосіб корисний для Австрії, 3) негайну виплату замороженых 60 міліонів шілінґів на інвестиційні роботи, 4) скасування митних обмежень для вивозу австрійських товарів до Німеччини, 5) будову касарень, летовищ і фабрики літаків у Вінер Нойштаті, 6) використання водних сил і реґуляцію Дунаю, 7) скріплення експльоатації мінеральних покладів, 8) дальше верчення ропи, 9) скріплення хемічного промислу, 10) фабрикацію целюльози, 11) збільшення експльоатації лісів, 12) будову кілька автострад, 13) будову 4 мостів на Дунаї, 14) будову нових зелізничих ліній, 15) будову каналу Рен—Мен—Дунай і 16) будову великої пристані в Відні. Дальше заявив марш. Ґерінґ, що Відень мусить стати містом чисто німецьким. Націонал-соціялізм не ворожий Церкві, тільки політикуючим священикам. Ідеали леґітимізму і Габсбурґів на завсіди пересуджені. Найменшу спробу леґітимістичної діяльности будуть уважати державною зрадою.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Про злобу „Ниви"

З приводу її статті в справі розпорядку станиславівського Ординаріяту про діяльність священика.

Про розпорядок у справі участи духовенства у світських установах забрала на кінець голос також „Нива" в ч. 12 за грудень 1937 р. Присвятила вона йому статтю найдовшу з усіх часописів, бо аж на повних 6 сторін друку, статтю редакційну під таємничим а многомовним заголовком: „Чи тільки на головнім відтинку?" Уважаю ту статтю „Ниви" за найшкідливішу з усіх, що досі в цій справі появилися. І то з отсих причин.

1. „Нива" се часопис католицький і вона сама себе у тійже статті на сторінці 411 шумно реклямує як „незалежну" (цікаво, від кого!) „трибуну всего (сумніваюся і протестую) духовенства, що все стояла на сторожі його прав" (цікаво проти кого) та формувала його ідеольогію". Негативне і вороже становище ліберальних часописів до зарядження католицького Єрарха се обяв звичайний. Здорово думаючих читачів такий обяв не дивує, до нього ніхто не привязує великої ваги. Але таке саме відношення до тої самої справи Редакції католицького часопису та ще й до того орґану духовенства се вже поява дуже згіршаюча і далеко більше шкідлива.

2. Виступ „Ниви" більше шкідливий ніж напади всіх ліберальних орґанів ще й тому, що коли всі часописи ліберальні і навіть католицька „Мета" поставилися до розпорядку негативно зовсім явно, критикували й атакували його отверто, — то „Нива" зробила те саме хитро. Ніби впевняє про свою обєктивність і безпристрастність, ніби старається зберегти всі позори такту і пошани супроти катол. Єрарха, але під плащиком запевнень і невинних запитів попадає в такий самий „острий тон", як ліберальна націоналістична преса і таємничими реторичними питаннями та патетичними окликами атакує розпорядок, підносячи проти нього межи стрічками ті самі безосновні закиди й інсинуації, лише в иншій формі, не прямо, але в инших відмінках, неначе зза плота та з гущавини шумних фраз і теревенів. А загально знана річ, що ворог отвертий і явний менче небезпечний і не такий шкідливий, як ворог укритий, замаскований.

3. Вкінці стаття в „Ниві" шкідлива ще своїм „многоглаголанієм" і софістерією. Висказано в ній богато гадок і поглядів. Признаю, що є межи ними і правдиві, здорові та слушні, але не бракує і фальшивих, тенденційно натягнених, пустих і мильних, просто нісенітниць. А найгірше, що всьо то неупорядковане, над всім і у всім хаос, тенденційне помішання правди з ложю і то так зручно, цинічно й облудно, що справді нераз трудно зміркувати, де кінчиться правда а де зачинається лож. І до того ще повно тенденційних недоговорень, що лишають читачеві широке поле до підозрінь та підсування інсинуацій.

На позір видається всьо правдиве і слушне. Всі довжезні софістичні виводи на перший погляд видаються стійні і переконуючі. А в дійсности в тім помішанні і хаосі під плащиком обективности і такту зовсім затратилася правда, щирість і простота, ті основи поважної і стійної аргументації. Їх місце заняли софістерія і пусті та невмісні теревені, зпід яких визирають лише злоба, лож і облуда. І власне через це уважаю статтю „Ниви" за найшкідливіщу.

Відповідати на неї, як то кажуть, по порядку — годі. Щоби зорієнтуватися в тій гущавині хаотичної мішанини ріжної вартости думок і поглядів, треба наперід все те сяк-так упорядкувати. А головно відділити правду від ложи, добре і правильне від того, що мильне і фальшиве, треба доповнити тенденційні недоговорення. Щойно тоді виявиться в повній наготі злоба і перфідія а саме: що „Нива" признаючи, що не має права зарядження Епископа критикувати, — на ділі його дуже остро критикує, хоч пише, що не сміє його атакувати, на ділі безпощадно атакує! І аж тоді буде можна виказати безосновність злобної критики і відперти закиди.

Стаття „Ниви" складається з двох головних частей: з довгої інтродукції і властивої річи, себто критики і атаків під формою запевнень, запитів і окликів. Розділює їх а радше лучить короткий уступ на стор. 411, у якім Редакція „Ниви" подає від себе „зазначення". Дослівно звучить воно так:

„Зазначуємо відразу, що хочемо розібрати розпорядок спокійно і безпристрасно, не на те, щоби його атакувати, чи критикувати — до цього не маємо права, ані наше становище на це не позволяє. Бо ми вповні свідомі того, що кожному Епископови вільно видавати ріжні розпорядки відносно підчиненого собі духовенства, якщо він уважає, що вони причиняються до піднесення релігійно-морального життя вірних та до тіснішого обєднання їх біля Церкви."

Свята се правда! Справді становище католицької Редакції не позволяє ставитися негативно до розпорядків церковних Єрархів і їх прилюдно з трибуни преси критикувати й атакувати. Так є в цілому католицькому світі. Не інакше повинно бути і в нас. На жаль „Нива" зовсім не придержується тої католицької засади, хоч її знає, хоч її в таких гарних словах прилюдно висказала! Бо і то, що те цінне зазначення „Ниви" попереджує, і то, що по нім слідує, свідчить наглядно, що за тими гарними словами криється лож, злоба і перфідія. Ось докази на це:

І. Вже заголовок статті говорить про її ціль і некінче безпристрасне наставлення до розпорядку Владики. Звучить він: „Чи тільки на головнім відтинку?" Ляпідарне, коротеньке і на позір невинне питання. Всього кілька слів. А кілько тут змісту, овіяного якоюсь дивною таємничістю! Що се властиво таке? Се звичайненький відгомін подібного многомовного заголовка, що його в „Ділі" на чолі своєї статті в тій самій справі умістив Др Баран „На фронті чи поза фронтом" („Діло", ч. 4.801). Хоч інакші слова, але сенс той саміський. Як наголовок статті (дра Барана) в „Ділі" підсував згори читачеві злобну інсинуацію, будьтоби ціль розпорядку Епископа було стягнути активне патріотичне духовенство з фронту народної праці поза фронт, таксамо таємничий заголовок „Ниви" викликає подібно злобне підозріння, будьтоби розпорядок заборонявдуховенству працю на „відтинку другорядним, на терені позацерковнім". Вже сей коротенький запит на чолі статті свідчить, що її автор поставиться до розпорядку Владики критично, пристрасно і негативно, бо вже в заголовку міститься злобна критика розпорядку.

ІІ. Ще ясніше вказує на це довжезна інтродукція статті. В ній автор переповідає зміст розпорядку. Робить се дуже тенденційно, так, щоб читача настроїти до розпорядку неприхильно і ворожо, бо:

а) цитує дослівно лише те, що має менше значіння і відповідає негативному наставленню до розпорядку;

б) до цитатів додає свій коментар і такі свої невмісні завваги, що говорять богато на некористь розпорядку, як „зовсім слушно", „також слушно", „дуже остро", „нібито". Дивно звучать такі зав-

Враження з Волині

ІХ. Що говорив останній референт.

Як останній референт промовляв генеральний секретар ВУО, пос. С. Скрипник.

Він заявив на вступі, що Волиняки, зорґанізовані в ВУО, прагнуть щастя для обох народів, українського і польського, але ствердив, що українська праця на Волині відбувається в ненормальних умовинах.

Далі подав, що ВУО має 168 орґанізаційних комірок, в яких є 6.211 членів і 899 кандидатів на членів. Крім того в аматорських театральних кружках і хорах при орґанізаціях ВУО є 2.500 членів. Разом є коло 10.000 людей орґанізаційно звязаних з ВУО. Ся орґанізація повстала в добі, коли правив пок. марш. Пілсудский, що змістом свого життя заповняв життя цілої держави. „Нас, як членів сеї орґанізації опльовувано, болотом і камінням обкидувано. А ми дальше йшли й держалися своєї орґанізації, бо ми любили свій нарід. Будучи добрими громадянами РП, робили ми добрі прислуги своїому українському народові — і діждалися ми того, що наслідки нашої праці промінюють також поза Волинь. Ріст української національної свідомости на Волині більшає орґанічно з дня на день. І тому власне треба в рямці нашої орґанізації обхопити не лише тих, що самі прийшли до неї, але треба також обіймати сею орґанізацією тих, що їм загрожує залив червоної Москви, бо інакше будуть конфлікти місцевого населення з польською державністю".

Тут референт знов виказував цифрами, як ВУО пробує обхоплювати населення в свої рами. ВУО урядило 1.157 імпрез, на яких було 189.057 осіб, а на окружних 48.000. Прибуток орґ. кас 37.656 зл., у просвітянських касах є 19.751 зл. з членських вкладок. Бібліотеки орґанізації мають 24.740 книжок. Бракує вироблених провідників. ВУО урядило 3 місячні зимові курси. Але того мало. Треба примушувати інтеліґентів їздити на села (Оплески). В останніх двох роках орґанізація має щораз більші перешкоди, замітна щораз тяжча атмосфера, місцями не дають можливости працювати!

Погіршення, говорив, зачалося від смерти марш. Пілсудского. Головне жерело погіршення бє з відомої польської преси. Велика скількість преси того рода відноситься з ненавистю до всего, що українське. Довели вже до того, що й самовряди відійшли від контакту з нашим населенням... Якісь темні руки пишуть в тих ґазетах, хоч і ґрають на струнах патріотизму. Думаємо, що в тім є робота червоної Москви! (На салі буря оплесків і гриміт, вся саля з великим запалом одобрює погляди промовця). Та ми зі свого шляху не зійдемо, бо мусимо думати про будуччину обох народів і сеї держави, створеної Пілсудским. Треба шукати шляхів до польського громадянства, треба стукати до його серця! (Оплески).

В сім місці з льожі воєводи вийшов якийсь урядовець і пішов в напрямі президії. По хвилі з президії повідомлено зібрання: Пан воєвода Юзефський заявив, щоб описи всяких надужить і перешкод роблених орґанізації присилано на його особисту адресу, а він сам займеться полагодженням тих справ (Довго треваючі і дуже бурливі оплески).

Посол Скрипник говорить далі. По загальній увазі, що часом одиниці затрачують почуття дійсности, повідомив зібраних, що бувший голова ВУО Петро Певний виступив з УПР (Української Парляментарної Репрезентації) Волині і тим самим з ВУО. Далі подав до відома, що Гол. Управа ВУО на засіданні 27 XI 1936 р. передала головування його заступникові, пос. С. Тимошенкові, але голову може затвердити лише Краєвий Зїзд. Отже ставить внесок, щоб затвердити на голову ВУО пос. Сергія Тимошенка. Зїзд приняв внесок серед оплесків і окликів.

Новий голова подякував за довіря, заявив, що всі свої сили і свій життєвий досвід ужиє на хосен орґанізації та українського народу на Волині і відкрив дискусію над всіма рефератами з проханням, щоби промовці говорили як найкоротше, бо салю треба опорожнити на умовлений час. (Д. б.).

ваги в устах автора священика під адресою високого церковного Достойника і Єрарха! Вони свідчать наглядно, що „Нива” в наміченій статті не буде „розбирати розпорядок спокійно і безпристрасно”, але гостро і зїдливо;

в) найважнішу часть розпорядку, що на основі „історії й досвіду” виказує його потребу, доцільність і конечність, „Нива” нарочно збуває дуже побіжно, в кількох стрічках і то ще зі злобною заввагою, що „Преосв. Григорій дуже остро осуджує духовенство за те, що воно стоїть під диктатом світських демагогів” (а чи це неправда? чи Епископ має за це хвалити духовенство?) — „чим воно нібито не тільки не спараліжувало погубної праці” (а чи спараліжувало? де? в котрих установах? коли? чи слідні де наслідки цього?), „але ще спричинило моральний розклад всякої позитивної праці”. А чи се неправда? Чиж не звертали на це уваги всі наші Єрархи у своїх Пастирських Листах і Відозвах часто продовж останніх кількох десятоклїт? Виказано це на основі фактів у брошурі „Просвітний рух” як також у попереднім циклі статтей „Біля жерел народнього лиха”. І якраз в цьому має повне узасаднення поборюваний розпорядок. А „Нива” слівцем „нібито” за одним махом пера хоче підважити правду і наставляє читача неприхильно і негативно до неї...;

г) важний кінцевий уступ розпорядку, що в ньому виясненї докладно цїли і сподіваний хосен даних у ньому заряджень, „Нива” знов збуває кількома словами, хіба лише тому, що там говориться ясно про діяльність і вплив священиків на народні установи т. є. якраз про хосенну працю духовенства на тім „другорядним відтинку”. Та се не відповідає злобним цілям „Редакції” критикувати й атакувати Епископа за це, що нібито Він духовенству це заборонює. Якби „Нива” навела була цїлий той уступ, то не моглаб тоді повторювати за ліберальною пресою всіх нісенітниць, що їх плете на стор. 412—414. Не моглаб у такт за лібералами робити ріжних глумливих закидів про „блескуче відокремлення”, про „замкнення в мурах церковних”, про „виїмково високе становище”, про „за пересадні амбіції” і т. и.

Що „Нива” не конче „спокійно і безпристрасно” задумує „розібрати розпорядок”, свідчить перший уступ статті, неначе вступ до тої довгої інтродукції. Зачинається він так:

„В перших днях листопада ц. р. спокійне плесо нашого життя на релігійно-церковнім відтинку замітно сколихнулось. На сторінках преси счинився алярм, а громадянство заметушилось. В найновішім „Вістнику станиславівської Епархії появився розпорядок...” „Про постанови цього розпорядку заговорила півофіційна агенція „Всхуд” та польські часописи, подаючи згадану вістку під відповідно спрепарованими заголовками. Українська преса, майже вся, зайняла до цього розпорядку Преосв. Хомишина негативне, а то й явно вороже становище .” (Стор. 409).

Нехай так тепер автор спокійно перечитає те, що написав, і совісно з рукою на серці скаже, чи такий вступ до статті з приводу розпорядку не вказує згори, що її автор настроєний до нього не зовсім обєктивно та що він і не думає писати про нього „спокійно і безпристрасно”... Бо хочби навіть хотів, то не може — з причини „алярму преси” і „заметушення громадянства” та ще більше супроти ствердження, що лише преса чужа, нам ворожа заговорила про розпорядок прихильно, а українська „майже вся” віднеслася до нього „негативно й ворожо”.

Нехай автор буде ласкав безсторонно і совісно заявити, яку ціль може мати таке його „ствердження” в першому уступі статті і то ще безпосередньо під таємничим і многомовним заголовком? Гадаю, і кождий здорово думаючий мусить це признати, що не іншу ціль, лише цю, щоб читача згори і відразу настроїти неприхильно й ворожо до розпорядку, що його своя преса осуджує, а лише чужа з нього вдоволена... Чи так пише безсторонний катол. автор, що хоче писати „спокійно і безпристрасно” про розпорядок катол. Владики? З якимже лицем може він опісля осуджувати пресу, що „непотрібно взяла за острий тон”, а від себе зазначувати, що хоче „розпорядок розібрати спокійно і безпристрасно”?! Коли вже він сам на самім вступі підсуває читачам злосливу інсинуацію, що розпорядок шкідливий для нас і, мовляв, тому його своя преса осудила, а корисний і пожаданий він хіба лише для тих, що з нього вдоволені. Чиж у цих словах автор не інсинуує „ловко” відповіди на таємничий запит „Діла” — „В чию користь?” Чиж се не очевидно нїкчемний наклеп на Епископа, що видав той розпорядок? Чиж се не підкопує Його поваги й авторитету?

Тут можна подивляти цинізм автора, що він по такім вступі до многомовної інтродукції не стидався написати те своє зазначення а ще більше його заяву у 2 ч. „Ниви” за лютий 1938 на ст. 79, „що в його статті немає нічого, що булоб звернене проти Епископа як такого, чи проти Його авторитету”...

Написав так по шаленім і злобнім нападі на того Епископа!...

Ось так та ціла інтродукція, що в ній „Нива” справді тенденційно розбирає розпорядок з пропущенням уступів найважніших, з додатком злобних коментарів і завваг, що мають на цілі його зміст ослабити та обезцінити, свідчить наглядно, що автор з „Ниви” хоче до розпорядку заняти становище негативне і що безпосередньо по тім слідуюче його „зазначення” про обєктивність і брак компетенції до критики й атакування, — нещире, злобне і перфідне. Бо якби „Ниві” ходило справді лиш, як пише, о „ближчі вияснення” розпорядку, то не робилаб цього з прилюдної трибуни преси, бо вже це само получене з ущербком для високого Авторитету церковного Законодавця. На це є инша, легальна дорога! А саме: просити особисто чи листовно Епископа о ті „ближчі пояснення” і доперва по їх отриманню подати їх прилюдно з трибуни преси до відома духовенства. Це булаб властива дорога і властиве становище Редакції католицького часопису. Це свідчилоби, що „Нива” відноситься до розпорядку спокійно, не так, як вся націоналістична преса, за що її зовсім слушно „Нива” осудила, а саме: „що взяла за острий тон і занадто пристрасно розпорядок потрактувала” (ст. 411). Але „Нива” цього не зробила, тільки подібно, як вся націоналістична преса, і вона сама вшкварила довжезну статтю під подібно шумним і многомовним заголовком і з іще більше многомовною інтродукцією та злосливим вступом до неї! Це свідчить, що злоза слів правди, яку „Нива” зовсім слушно зазначила, визирає лож, злоба і перфідія негідна католицької Редакції.

Священик з Поділля.

З СЕНАТУ

Кого позбавлять горожанства в Польщі? — За долю 8 міліонів еміґрантів.

Сенат покінчив свої парляментарні праці. Польські сенатори, як вже виходило з перебігу комісійних нарад, заявилися без застережень за правительственним проектом, крім сен. Петражицкого, який домагався точного зазначення в законі, що він не буде відноситися до б. вязнів з Берестя. Проект закону поборювали представники меншин української і жидівської. Одначе вони не вірили в успіх своєї акції, чого найлучший доказ заява сен. Децикевича на пленумі сенату, коли сей промовець наводячи аґументи фактичної та правної натури, які промовляють проти того рода проекту закона, заявив, що не зголошує навіть поправок, бо їх доля заздалегідь пересуджена. Після реферату сен. Сюдовского перший в дискусії промовляв сен. Децикевич, який м. і. доказував, що законопроект має відемні ціхи. Його робили на коліні. Головна хиба правительственного проекту те, що факти, які малиб бути причиною позбавлення горожанства, окружені якоюсь таїною. Наслідок буде такий, що кого позбавлять горожанства, той навіть не буде знати, що йому закидають! Таке поступування нічим необосноване. Адже знаємо, як часто поліційні власти кидають похопливі підозріння, які показуються відтак безпідставні. Тому потрібні деякі середники обережности. Приклонники сего законопроекту, ні також ніхто інший, не змогли означити, в чому проявляється активність польського горожанина закордоном. Який безоглядний той уступ законопроекту, видно з того, що вже по 5 роках побуту в Ґданську можна мати підставу до втрати горожанства, а чейже інтерес Польщі в тому, щоб на території Ґданська було якнайбільше польських горожан. Найстрогіша та точка законопроекту, яка говорить, що можна позбавити горожанства того, хто не верне до краю в означеному речинці на візвання польського консуляту закордоном. Знаємо, що польські горожани перебувають закордоном з конечности, бо не знайшли хліба в Польщі, для богатьох з них поворот бувби рівнозначний з руїною. На ті всі аґументи промовець одержав у комісії відповідь, що „треба мати довіря” до польських закордонних урядів, що при позбавлюванні горожанства не буде примінювана ні самоволя ні докучливість. Одначе сей аґумент не переконує. Адже і внутрі держави є урядники, істнують приписи, є узасаднення присудів, є відклики і скарги до НТА (Найвищого Трибуналу Адміністраційного). Неслушна постанова, поміщена в законопроекті, що присуд про позбавлення горожанства не має містити в собі обоснування, при чому можна вносити скаргу до НТА. Коли не подано станів фактичного й правного підстави присуду про позбавлення горожанства, то чим мавби займатися Найвищий Трибунал Адміністраційний? Промовець заявив, що в комісії зголосив низку поправок, які відкинено. Отже не варт їх піддержувати на пленумі, бож і так будуть відкинені. Одначе з чисто правничого огляду звертає увагу на хибне уложення арт. 2. — Жидівський сенатор Трокенгайм звертає увагу, що 8 міліонів горожан перебуває поза кордонами Польщі, отже законопроект має рішати про долю 1/5 части горожан! Незрозумілий поспіх при ухвалюванні сего законопроекту. Сей законопроект стає на перешкоді модним кличам про еміґрацію, бож еміґраційні держави заострять безсумніву еміґраційні закони і не схочуть приймати горожан держави, які в кождій хвилі можуть утратити те горожанство. Відомо, які були причини того законопроекту. Поголоски про масовий поворот Жидів з Австрії до Польщі сильно переборщені. Число польських горожан, які перебувають в Австрії, виносило коло 20.000, і не всі вони Жиди. Число тих, які задумують вернутися до краю, дуже мале. Коли навіть і всі задумувалиб вернутися, чи се етична річ відмовляти їм права азилю? Щож вони завинили? В воєнному часі виеміґрували з давньої Галичини в рр. 1914 і 1915 до Відня, а в рр. 1918 і 1919 по скінченні війни мали можність оптувати на річ Австрії. Одначе не зробили сего з привязання до польської держави. Законопроект не вимірений виключно проти Жидів, але проти всіх польських горожан, які мешкають закордоном. Вразі ухвалення сего законопроекту кождий горожанин, який виїздить з краю, стане немовби умовним горожанином, бо в кождій хвилі буде міг бути позбавлений горожанства. Поняття в припису проектованого закона „втрата звязку” дуже неозначене і тому вносить скреслити ці слова. Далі зголошує поправку, щоб про позбавлення горожанства рішав не період пятилітної але десятилітної відсутности в краю. — З тими аґументами полемізував віцемаршал сенату Бараньский.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„Літературна Ґазета”

про страшні й нелітературні річи.

„Man weiss nicht, ob dies ein Irrenhaus ist, das Verbrechern anvertraut wurde, oder ein Zuchthaus, das von Irrsinnigen bewacht wird”. — Ehem. deutscher Botschafter in Moskau, Graf Brockdorff-Rantzau, über die Sovjet-Union.*)

До якої міри самопониження може довести інтеліґентних людей тоталітарна система, доказує 12 ч. київської „Літературної Ґазети” з 15. III. 1938 р. Воно майже ціле присвячене знущанню над 18 засудженими на смерть у Москві провідниками большевизму, хоч той засуд з літературою не має нічого спільного. Та видно, що такий наказ совітської влади, щоб і чисто літературні ґазети взяли участь у загальнім знущанні над убитими. Отже беруть участь. І лають же їх! Віршом і прозою, як кому лекше.

Нпр. такий „вірш” Л. Дмитерка:

Мерзотники! Вас меч народу вразить,
Бо серце наше гніву повне вщерть.
Від Арктики і до вершин Кавказа
Єдине слово ми сказали разом,
Коротке слово, грізне слово: смерть!

Се цілий вірш. Головна його прикмета очевидна нещирість: бо чому властиво серце того „поета” має бути повне гніву тай ще до того „вщерть”? Що розстріляли тих 18 людей, розстріляли очевидно невинно з большевицького становища, бо сеж були головні ідеольоґи й організатори большевизму. Скорше вже страху може бути повне серце поета на такий вид, а не гніву. Та йдім далі.

Відомий поет Павло Тичина зараз під тим віршом попису́ється такого рода „поезією в прозі” (наводжу дослівно):

„Гади — огидні. І огидні не лише по зовнішньому вигляді своєму, а саме й через те, що вони завжди ж намагаються ужалити нас в ногу, в руки. Озвіріла банда убивць, банда „право-троцькістського блъоку” — із гадів гади! Бо вони, підстрибуючи на ходу, хотіли ужалити Республіку Рад та не тільки в руку, але в самее лице її, в саме серце! На Леніна, богатиря Великої Пролетарської революції, на Сталіна, сонце наше улюблене, — були звернені їх єхидні погляди, укуси спрямовані ядовиті. І те, що раніш уявлялось нами як окремі факти шкідництва, тепер дякуючи пильному й безпомильному оку НКВС (чрезвичайки — Ред. „Н. З.”), дякуючи самовідданій роботі М. І. Єжова, виявилось цілим шкідницьким блоком, до якого увіходили і троцькісти і праві і зіновєвці і меншовики, есери, буржуазні націоналісти. І що мерзенніш над усе — це те, що „роботу” свою продажні душонки проводили з двох кінців разом: з одного — коли підповзали вони для укуса до таких великих громадян нашої країни як Кіров, Куйбишев, Менжинський (відомий шеф Ч. К. — „Н. З.”), Максим Горкий; і з другого, коли як підлі аґенти іноземних розвідок вони всіма силами намагались розчленити СССР і одірвати від нього Україну, Білорусію(!) та інші республіки. Нема слів, щоб висловити всю ту силу обурення, яке охопило нас... Вічним презирством, прокляттям будуть затавровані оскаженілі вороги, зрадники батьківщини нашої, нині мерзотні зрадники, що знайшли собі притулок в передпокої іноземних аґресорів! Ніколи й нікому не розчленити нас!... Хай же впаде на голови зрадників увесь гнів народу! Не буде поїхньому! Ми будемо жити, творити й розвиватись! Ми — з своїм сонцем — Сталіним улюбленим — підемо й далі до нових перемог, до нових досягнень!”

А над тим усім наголовок: „Нікому й ніколи не розчленити нас”.

А далі „стаття” відомого автора замітної повісти п. з. „Тиха пристань” і страшного пашквілю „Шлях на Київ”, С. Скляренка, п. з. „Смерть ворогам народу!” Ось дещо з тої „статті”:

„Письменники столиці квітучої Радянської України напружено стежили за процесом антирадянського „правотроцькістського блъоку”. Перед нами день за днем, година за годиною оголювалась вся мерзотність троцькістсько-бухаринських вбивць, перед нами відкривалося гидке єство троцькістів, правих, зіновєвців, меншовиків, есерів, буржуазних націоналістів, усієї одним миром мазаної погані, що втратила все людське й перетворилась на справжніх звірів. Серце кожного письменника, як і серце кожного трудящого нашої країни, палало вогнем ненависті до шпигунів, отруйників, вбивць, ворогів трудящих всесвіту, що мріяли про відновлення капіталізму, що сміли мріяти про встановлення влади буржуазії, що йшли на диверсію й шкідництво, на терор і шпигунство, що підняли свою криваву руку на кращих синів народу — полум'яного Сергія Мироновича Кірова, пильного Менжинського, невтомного Куйбишева, буревісника й великого письменника революції Олексія Максимовича Горького. Дізнавшись про вирок Військової Колеґії Найвищого Суду, письменники столиці зібрались на загально-міський мітинг, щоб прилучити свій голос до голосу всіх народів, до голосу всіх трудящих Союзу Рад. Радянські письменники разом із цілим непереможним радянським народом ще міцніше зімкнуть свої лави навколо великої партії Леніна-Сталіна, навколо нашого улюбленого вождя, вчителя і друга Йосифа Віссаріоновича Сталіна, — кажуть письменники”.

А Петро Панч пише: „Від їхніх злочинів і безмежного падіння стигне кров у кожного, хто згадає, що ці іудині виродки продавали фашистським контрозвідкам єдину в світі соціялістичну батьківщину разом з її народом. Ці патентовані кати з двацятирічним стажем, що холоднокровно замишляли убивства вождів народу Леніна, Сталіна, Свердлова і направляли руку вбивці на Кірова, умертвили Менжинського, Куйбишева, Пешкова й Горького, намагалися на суді виставити себе політичними борцями, а не шпигунами, не провокаторами. Але з їхніх же свідчень ми бачимо, що вони дбали тільки про свою шкуру, про владу, про винагороду від хазяїв за шпигунство, за зраду, за кров. А про народ, про трудящих вони згадують тільки тоді, коли визначають ціну за його уярмлення. Навіть сота частка тих злочинів, які вчинили ці бандити, заслуговує вже на найжорстокішу кару. Смерть ворогам народу! Смерть убивцям Максима Горького!”

Під заголовком „За волю народу виконано” читаємо далі: Маску зірвано! Вирок Військової Колеґії Найвищого Суду СРСР вітає весь радянський народ: Стерто з лиця землі аґентів світового фашизму, троцькістсько-бухаринську погань! (Слідують підписи) Є. Адельгейм, Ю. Костюк, А.Тростанецький, Д. Гольдберг, Л. Підгайний, Л. Пріцкер, І. Стебун.

Порівнайте вище подані місця зі статтей і побачите, що тих нещасних поетів і письменників просто кликали до чрезвичайки і там не лише казали їм писати про засуд, але й дали виразну диспозицію, що мають писати і як мають писати. Отже в диспозиції було сказано, що мають вилаяти всіх засуджених як зрадників і шпіонів, то значить мають потвердити те, що говорив, чи збирався ще тоді говорити прокуратор. Наказано також, котрих обвинувачених лаяти поіменно. Далі мали похвалити Сталіна й голову чрезвичайки Єжова, а вже спосіб лайки й висоту похвали лишено їм до волі, тільки сказано, що одно і друге має бути „сильне”. Ну й ті сараки виконали наказ ГПУ. Бідний поет Тичина назвав Сталіна „сонцем нашим улюбленим”, а чрезвичайці признав виразно непомильність і підписався під тим... Річ ясна, що ні він, ні ніхто в цілім СССР не вірить в непомильність чрезвичайки. Тай вона сама недавно оповістила в офіціяльних ґазетах, що розстріляла багато людей на підставі фальшивих доносів! Отже треба великого самопониження, щоб по такім факті майже безпосередно признавати непомильність чрезвичайки... Та хто дасть собі вирвати віру в Бога і в Божу непомильність, той мусить дійти до утрати людського достоїнства й буде хвалити непомильність катів, які на тортурах стягають шкіру з невинних людей.

Особливо смішний закид роблений таким ряним Москалям як Бухарін, що мовляв вони хотіли відірвати від Росії Україну й Білорусь!.. Але раз чрезвичайка казала таке написати, то бідний поет чи письменник мусів написати, тимбільше, коли вже признав, що чрезвичайка непомильна...

З істеричного крику проти відділення України й Білоруси від катівні, званої СССР, можна вносити, як у Москві боятся тепер того відділення. З підписів українських письменників і журналістів видно, що вже небагато їх на свободі. Між підписаними нема навіть монументального лірика большевизму М. Бажана. Правдоподібно вже й він зробив якийсь „ухил” і вже десь або в тюрмі або на Сибірі чи на Соловках, бо інакше трудно зрозуміти, чому нема його підпису. Мов на глум є в тім числі „Літературної Ґазети” також стаття й одна поезія, присвячені памяти Шевченка, який напевно бувби всім серцем протестував проти жахливої влади чрезвичайки, коли він так остро протестував проти гноблення народу царською владою, що була далеко більше милосердна в порівнанні з чрезвичайкою. Ось переклад вірша Некрасова в честь Тараса, напечатаного в тім самім числі „Літературної Ґазети”:

М. О. НЕКРАСОВ

На смерть Шевченка.

Не піддавайтеся дням сумовитості!
Смерть передбачена, ледве не бажана,
Здавна так гине із божої милості
Руська людина, печаллю уражена,
Славна, прекрасна. О, юнь нещасливая,
Повна поривів, надій на визволення,
Смілих промов, боротьбою бурхливая,
Згодом жорстокії дні поневолення...

Всього зазнав він: тюрму петербурзькую,
Допити вічні, жандармської чемності,
Всього — і шир степову Оренбурзькую,
Темну фортецю... Незнаний, в злиденності
Там де ображений їхніми діями,
Жив він солдатом — з солдатами темними,
Міг він померти від різок, — щоденними,
Може, такими і жив він надіями.

*) „Не знати, чи се дім божевільних, повірений злочинцям, чи тюрма, яку бережуть божевільні”. — Б. німецький посол у Москві, граф Брокдорф-Ранцав, про СССР.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Декотрі виконані роботи:
◆ Духовна Академія — Львів
◆ Народна Лічниця — Львів
◆ Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

Мук скоротити не хтіло в уярмленні,
Поберегло його в годи знеславлені
Щастя російських людей жартівливее, —
Все як скінчилось його нещасливее,
Те, що у юності ранній міг марити,
Рідні для серця, йому посміхалося,
Став тільки бог йому заздрити, —
Смерть навязалася.

Переклад Миколи Шпака.

А на кінці є фейлетон п. з. „Великий народній поет”, присвячений творчости Тараса. Поминувши похвалу Ленінові й Сталінові в тім фейлетоні, треба признати, що фейлетон написаний з великим талантом. І на такій підставі можна припускати, що автор незабаром опинить-ся щонайменше в тюрмі, просто тому що зверне на себе увагу.

Наші Читачі можуть здивуватися, яким чином лайки на засуджених на смерть, хочби й писані поетами та письменниками, могли попасти в той діл нашого часопису, що має заголовок „Література, Наука, Мистецтво”. Таж лайки ніяким чином не можна уважати літературою, навіть тоді, коли та лайка вимушена загрозою тортур і смерти.

Певно, що так. Та над тим нашим ділом є не лише надпис „Література”, але й „Наука та Мистецтво”. Отже є в тім велика наука, а саме про те, до якого самопониження може дійти людина, що раз піддасться неморальній силі, якій не повинна піддатися. Хто піддасться, тому опісля не поможе навіть найбільше мистецтво в викручуванні правди, бо він все одно скінчить так, як скінчили ті, що їх лає, а може й гірше: може з власної руки під страшною грижею совісти і рівно страшним почуттям самопониження в людині образу та подобія Божого.

Во істину, німецький посол і очевидець Брокдорф-Ранцав влучно схарактеризував те, що бачив, словами: „Не знати, чи се дім божевільних, повірений злочинцям, чи тюрма, яку бережуть божевільні”.

В такім страшнім положенні живе від 20 літ велика більшість українського народу за Збручем. А й тут, по західнім боці Збруча, вже близько два десятки літ підготовляють таку саму долю другій частині того самого народу ті, що голосять „вольовий націоналізм” під гаслом „роскоші ножа і крови”. Наслідки тої підготовки можуть бути ті саміські, що по другім боці Збруча, тільки інакше помальовані... А. Ч.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРАХ Львівського Міщанського Брацтва приклонників офіціяльного УНДА перемогла опозиція великою скількістю голосів.

В УКРАЇНСЬКІЙ СПРАВІ появилася знов розумна як завше стаття гр. Ст. Лося в формі листа до редакції „Польсько-Українського Бюлетину”. Присвятимо їй на другий тиждень більше уваги.

З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ звідомляють, що по перекиненні до Австрії другої німецької панцирної дивізії здовж полудневої границі Чехословаччини стоять тепер три німецькі дивізії. Штаб їх у Ваймарі.

ЧЕСЬКІ КОМУНІСТИ зорганізували 800 віч в цілій Чехословаччині, щоб аґітувати на річ чесько-совітського союзу.

ДО КОВНА прибув перший польський посол Франц Харват. Населення Ковна приняло приїзд польського посла поправно і чемно.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО подалося до димісії, уважаючи, що з проголошенням нової конституції виконало своє завдання. Король поручив патріярхові Міронові утворити нове правительство. Розуміється за час, коли патріярх займається справами чисто світськими, щораз більший вплив на його паству здобувають підпольні большевицькі орґанізації, що незабаром дасться відчути.

РАЙХСТАҐ ВЕЛИКОЇ НІМЕЧЧИНИ, що його виберуть 10 квітня с. р., має зібратися 20 квітня на перше засідання в Відні.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКОВІ КРУҐИ вже працюють над реорґанізацією австрійської армії.

В ЦІРІХУ відбулися вибори до міської ради. Соціялісти й комуністи здобули 62 мандати на всіх 125.

ПРОМОВУ ЧЕМБЕРЛЄНА зачинають пояснювати в дусі прихильнім для Чехословаччини, а неприхильнім для Німеччини.

В КИТАЮ відбуваються криваві бої в північній окрузі зелізничої лінії Тієнтсін—Пуков.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА коло Шантунґу почали відворот під напором переважаючих китайських сил.

Політичний гумор. — Ґрунт то не опускати рук, говорили до себе Віденці вітаючи Ґітлєра піднесенням рук.

НОВИНКИ

Загальні Збори Краєвого Господарського Т-ва „Сільський Господар” відбулися у Львові, в салі „Народнього Дому”, вул. Рутовського 22 в четвер 31 III. с. р. В хвилі отворення зборів на салі було 130 осіб, між ними багато селян, кілька священиків та інтел. жінок. Звідомлення з діяльности за 1937 р. подамо.

На полі коло Ригайлихи, пов. Підгайці, невідомі людці розкинули могилу УСС-а Квасниці, убитого в 1915 р., з якої вибрали тлінні останки й вивезли в невідомім напрямку. Могилою стрільця Квасниці опікувалася власничка тих ґрунтів, дідичка Медицька зі Львова, і це мабуть було комусь не довподоби.

У Стрільбичах (пов. Самбір) поліція перевела ревізію у трьох свідомих селян, а саме у М. Сенчишака, О. Пукача і П. Ґаврилика. Ревізія була дуже основна. Поліція забрала м. ін. пять рефератів вид. „Дешевої Книжки” і два протоколи засідань повітового комітету УНДА.

91 видань Шевченкового „Кобзаря” появилося дотепер від 1840 р. Загальний тираж усіх видань „Кобзаря” виносить приблизно 400.000 примірників. Небогато.

До церкви в Ославиці, пов. Сянік, вдерлися через вікно злодії та розбивши касу забрали з неї 140 зл.

В Княжім коло Золочева знайшли звисаючого з дерева трупа 61-літнього Василя Браніцкого, який в дні вбивства Ясіньських виконував нічну варту на гостинці у Скваряві. 10 березня зізнавав він як свідок в золочівськім процесі, а 14-го березня нагло пропав. Здогадуються, що він скінчив самогубством.

Жиди масово втікають з Австрії до Галичини. Найбільше Жидів вернулося до Бориславщини; до Львова вернулося 300 Жидів, до Станиславова 100.

В Руднику пов. Ніско два робітники Антін Косак і Броніслав Кумента знайшли на терені б. порохівні ґранату, яка вибухла і вбила їх обох на місці.

Польський студент Тадей Булевский ставав у Кракові перед судом за образу поліцієнта. На розправі показалося, що свідок Бялек був кольпортером „моцно” опозиційного часопису „Фалянґа” та летючок ОНР („Організації Народово Радикальней”), а рівночасно був тайним аґентом поліції. Суд увільнив Булевского, бо став на становищі, що акт обвинувачення був спертий тільки на зізнаннях конфідента.

За спроневірення 12.000 зл. дістав громадський урядник в Мінську Мазовецькім, Ян Рокіцкий, 4 роки вязниці.

У скарбовім уряді в Хойніцах увязнено за стемплеві надужиття двох урядників. Начальник екз. відділу Ян Куфель застрілився.

З днем 1 квітня ввійшов у життя розпорядок про літню пору торговлі у крамницях, які продають овочі та охолоджуючі напитки. Крамниці будуть отворені до год. 23.

До заступної військової служби зачнуть покликувати від 4 квітня с. р.

Забезпека перед вибиттям шиб. У Варшаві зголошено до опатентування винахід, що забезпечує шиби перед вибиттям. Се делікатна металева сітка, яка щільно прилягає до виставових шиб.

Концесію на виріб наркотиків дістало в Польщі 21 фірм, а на продаж 35 аптичних ґуртівень.

7.302 міл. штук папіросів прокурено в Польщі в 1937 р. В 1936 прокурено 6.219 міл. штук.

Випускали з тюрем за гроші. Окружних суд у Вильні засудив винних за той злочин на 4 роки тюрми, а тих, що впливали на них грішми, на 8—12 місяців.

Міліон помаранч, привезених з Палестини до Ґдині, викинуть в море, бо показалося, що вони зогнилі.

Політичний гумор. — Кажуть, що на вістку про похід Ґітлєра на Відень австрійський посол бігав по Варшаві шукаючи Івана Собіського. („Шпільки”, ч. 13).

ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ! ЦЕРКОВНІ БРАЦТВА!

З РОКОВИМ ПРАЗНИКОМ ВЕЛИКОДНЯ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

950 ліття Хрещення України

обновім внутрішню обстановку кождої української церкви!

Красу Божого Дому

збережете при найменших грошевих витратах пересилаючи **фелони, хоругви, килими до хемічного чищення** або крашення до одинокої української пральні порученої Митрополичою Консисторією:

Механічна Пральня
Л Ь В І В
вул. Зелена ч: 31.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

З сегоднішним (25-им) числом „Нової Зорі" висилаємо всім нашим П. Т. Передплатникам і Післяплатникам ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (чеки П. К. О.), котрими просимо прислати передплату й евентуальну залеглість. Хто залягає з передплатою більше як за пів року, тому здержимо висилку газети.

В Центросоюзі, централі української кооперації для загального закупу і збуту, працювало при кінці 1937 р. 160 людей, в тім 39 жінок. Серед урядовців є 15 осіб з вищою освітою, 48 з середньою освітою та з однорічною торговельною школою і 29 з самою середньою школою. Між робітниками є 4 з середньою освітою. Загально пересічна платня в Центросоюзі виносить 157 зл. місячно, зокрема для умових працівників 201 зл. а для робітників 83 зл. у місячній пересічі. („Господарсько-Кооперативний Часопис", ч. 8).

Архів III Інтернаціоналу вивезли з Праги до Франції й Бельгії трьома літаками. Сталося це внаслідок „аншлюсу".

Надежда Брусілова, жінка б. російського генерала, який командував царською армією в часі великої війни на терені Галичини, померла у Празі в 73 р. життя.

За Дольфуса і Шушніґа около 20% австрійських поліцаїв належало до нелеґальної тоді в Австрії формації СС (охоронних штафет). Всі ті поліцаї дістали тепер право носити почесні відзнаки німецьких СС.

Один шведський професор обчислив, що жінка пересиджує щодня около 20 мінут перед зеркалом, себто 180 годин річно.

Англійська преса принесла точні обчислення коштів світової війни. І так: Англію коштувала та війна 42.8 міліярдів долярів, Німеччину 39.1, Францію 24, ЗДПА 22,4, Австрію 12.8, Росію 10.9, Італію 6, Бельгію 3.7 міліярдів долярів.

В Ню-Йорку помер полковник Гавс, найближчий дорадник президента Вільзона в часі світової війни, що накоїв богато лиха.

Нові заручинові і подружні перстені. В патентовім уряді у Вашинґтоні зголошено нового рода заручиновий перстень: його можна звужувати й поширяти після вподоби. Такі перстені в країні частих розводів готові мати великий попит.

Фабрика діточих візків у Вінніпеґу випустила на ринок візки, в які вмонтовано малі ґрамофоники, що по натисненні відповідного ґузика грають колисанки. „Співаючі візки" розходяться у великій скількости.

38 стейтів Злучених Держав Півн. Америки приготовляє закони про примусову стерилізацію злочинців.

Політичний гумор. — Що ви зробили з сусідом, що так постійно галасував? — Я післав йому ультимат. — І перестав галасувати? — Ні, але згодився розмовляти зі мною на ту тему. („Врублє").

Гумор. — Подорожний оповідає: А яка гарна Азія! Ніколи не забуду Туреччини, Індії, Японії, Китаю! — А пагоди ви бачили? — Мій дорогий! Чи я бачив пагоди? Та я навіть обідав з ними!...

Посмертна згадка

† **Др Маріян Ґардецький,** адвокат в Косові, помер несподівано 28. III. с. р. Похорони відбулися 31. III. в Соколівці коло Косова. Покійний, зять Впр. о. Волянського в Соколівці, осиротив жінку і троє дітей, дві дочки і одного сина. Косівщина стратила чоловіка культури і праці. Був він довгий час конціпієнтом дра Лева Ганкевича у Львові. Як майже весь загал тодішньої молоді захопився у своїй молодости лівими поглядами і починав свою діяльність в Косівщині ще як радикал, але згодом основно змінив свої погляди, покинув радикалізм і став правдиво побожним чоловіком. Покійний стояв у звязку з редакцією „Нової Зорі" і в нашій теці є великий та дуже цікавий еляборат пера Покійного про відносини на Гуцульщині, що по якімсь часі буде надаватися до друку. Покійний живо займався нашими церковними і національними справами так загальними як і місцевими, в першій мірі справами Гуцульщини. З місцевих справ інтересувала його особливо доля двох захоронок, одної в Косові й одної в Жабю. Дуже гарний будинок тої останної ще не скінчений і Покійний раз-у-раз зводив розмови на потребу скінчення того будинку та евентуально на призначення його на інші, церковні цілі. Живо займала його думка створення монашого центра для Гуцульщини, яку дуже любив і докладно знав з автопсії. Гуцулів вмів прекрасно характеризувати й оповідав про них ріжні цікаві річи. Живо займався також тими інтеліґентами, що інтересуються Гуцульщиною. В часі останніх вакацій автор сих стрічок їздив з Покійним до гуцульського села Річки, де живе відомий польський емер. полковник, що збирає гуцульський музей. Той полковник належав до клієнтів пок. меценаса Ґардецького. Та ми не застали того пана вдома і тому не могли оглянути його цікавої збірки. Пок. Ґардецький дуже високо цінив м. ін. книжку Вінценца „На високей полоніне". З розмов з пок. Ґардецьким можна було все пізнати, що був у курсі найновішої літератури, хоч в останніх часах говорив, що не має вже фінансової змоги купувати книжки. Вмів докладно читати і поважні книжки і повісти та ґазети. Память мав таку, що наводив докладно по літах навіть дрібні замітки з ґазети, які звертали його увагу. Глибоко відчував і болів душею над постійним заогнюванням польсько-українських взаємин. Головні характеристичні риси в його зрілім віці були: правдива побожність, значне знання, вироблений такт у поведенні з людьми та спокійне, але глибоке привязання до української нації.

А. Ч.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. О. В. Матеріяли надійшли. Дякуємо. Рецензії на нові видання все пожадані.

ОБНОВА СВ. МІСІЇ ВІД 2—10 IV 1938 відбудеться в церкві св. О. Николая у Львові.

ПОРЯДОК:

В суботу 2 квітня 1938:

о год.: 17 Вечірня,
" 18 Вступна Наука.

Щоденно від 3—10 квітня 1938:

о год.: 5^{30} Перша читана Служба Божа,
" 6 Наука Місійна,
" 6^{30} Друга читана Служба Божа,
" 7^{30} Третя Служба Божа,
" 11 Богослуження і Наука,
" 17^{30} Вечірня згл. Акафист Страстям Христовим,
" 18 Велика Місійна Проповідь.

В V неділю посту 10 квітня: Закінчення св. Місії й уділення св. Апостольського Благословення. 26-1-2.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Моя панна-мати.
ПАКС: Остання сальва.
СТИЛЕВЕ: Без свідків і ревія.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, плятинові та порцелянові корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **А Н Т І Н К А Ф К А**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

Стрий, 8. III. 1938. До Пром-банку. — Складаючи підписану заяву на дальших 10 уділів і вплачуючи їх одночасно, прошу **признати мені на біж. рах. кредит до двадцяти-кратної висоти вплачених уділів.** Сподіюсь, що Хв. Дирекція прихильно розгляне моє прохання, тим більше, що моє майно **й добре просперуючий склеп** є доброю запорукою, про що Хв. Дирекція мала нагоду переконатись стаючи мені нераз в пригоді. — З поважанням. — Сидір Іван.

Уділ

Пром-Банку

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

Уможливлює затягнути позичку до двацятикратної висоти вплачених уділів.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 "
На першій сторінці . . . . . 60 "
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 7 квітня 1938. Ч. 26 (1126)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ПРО „ПОЛІТИЧНИЙ КАТОЛИЦИЗМ"

Острий виступ Ватикану проти кардинала Інніцера.

У змісті заяви ватиканського радія є такі місця: „Нема сумніву, що продовж історії фальшивий політичний католицизм часто надшарпував честь і достоїнство Церкви і підготовляв тим найбільшу шкоду духовній справі. Найбільша шкода була тоді, коли покликані сторожі церковного порядку захоплювалися тим фальшивим політичним католицизмом. Так може дійти до того, що очі таких душпастирів не дивляться так, як булоб їх обовязком дивитися і не пізнають вовка в овечій шкірі і вірять приреченням людей, перед якими повинна їх була перестерегти сумна доля інших, ба й слово божого Пастиря.Наслідок такого поведення буде се, що такі сторожі церковних інтересів робитимуть на політичнім полі блуди тяжкі наслідками і гідні пожалування... Всі чесні люди мусять бачити в такім поведенні тільки зломання довіря й недостачу достоїнства („Унвірдігкайт"), бо вони вводять у блуд згідливі, добрі думки. Вороги Церкви можуть тріюмфувати, бо бачать, що найважніші особи вносять роздори в церковне житя і що вбивається клин у довіря між пастирями і стадом. Такий політичний католицизм бувби дивним наслідком Католицької Акції та її засад..." Аґенція „Радіо" звідомляє: В Римі кружляють поголоски, що кард. Інніцер постановив зречися своїх достоїнств і стати монахом.

Що на те кажуть в Берліні?

З Берліна доносять: Тут говорять, що заява Ватикану мусить бути старанно розглянена, бо справи, які з неї випливають, дуже далекосяглі. Аґ. Райтера повідомляє: Представники компетентних кругів заявили, що канцлер Гітлер при відповідній нагоді блище займеться становищем Ватикану і що Берлін не злегковажить тої справи. „Радіо" доносить, що в найближчих днях сподіваються виповідження конкордату Берліном. — Річ ясна, що заноситься на велику і затяжну боротьбу з Церквою, якої вже давно не було.

Річний зїзд Секретаріяту Порозуміння Польських Орґанізацій Суспільних.

У Львові відбувся на днях зїзд членів відомого Секретаріяту порозуміння польських суспільних орґанізацій на терені Галичини. Прибуло кількасот діячів і діячок. З Варшави приїхали спеціяльно на зїзд оба віцеміністри військових справ, ґен. Ґлуховский і ґен. Літвіновіч. Полк. Томашевский зложив звіт з діяльности за 1937 р. Він сказав м. ін., що Секретаріят може похвалитися значним дорібком і значними вислідами на всіх відтинках господарської і суспільної праці. Уряджено 1735 діточих півкольоній, в яких було 68.000 дітей, в тім богато українських. Коло 120 шкіл стоїть під опікою війська. Перешкоджувано з успіхом плебісцитові за українською мовою навчання. Справа „спростування метрик" обіймає вже богато тисяч душ. З комітетів перемиський опікується „Звйонзком шляхти заґродовей", що має 50.000 осіб в 200 кружках. Дуже інтензивно працювали місцеві секретаріяти на терені воєвідств тернопільського і станиславівського, слабше працював львівський комітет. Зі звіту дра Угма виходить, що всюди зросли темпо праці, зацікавлення і жертвенність Поляків.

Нота Польщі до Чехословаччини.

Берлінська преса звідомляє з Праги, що тамошний польський посол вручив ноту чеському правительству. В ній польське правительство звертає увагу чеському правительству на акцію чеської комуністичної партії проти Польщі. Польська нота вдержана в острім тоні. Польське правительство не оповістило ноти, бо стоїть на становищі, що першенство в тій справі має чехословацьке правительство як адресат. Аґенція Стефані звідомляє з Праги, що чеське правительство вже зарядило слідство проти комуністів.

Комуністична пропаґанда в польськім війську.

Перед окружним судом у Варшаві відбувається тепер великий процес проти 39 комуністичних аґітаторів за їх пропаґанду в польськім війську. Обвинувачені Поляки й Жиди, між ними 9 жінок. Для більшої безпеки військовий виділ компартії резидував на селі. Відти давав директиви, як аґітувати між жовнірами ріжних ідейних напрямків і між поборовими, що належать до соціялістичного ТУР-а (Тов. Університетів Робітничих) та людових Віці'в, як вступати до „Стшельца", до військових фабрик, як виконувати саботажі, як в часі війни стріляти до офіцирів і переходити до ворожої армії і т. п. У головного техніка комуністичної партії Александра Завадзкого знайшли при ревізії закопану в землі скриню з цікавими інструкціями і препаратами. Процес потреває 2 тижні.

Протипасхальна кампанія в СССР.

Протипасхальна кампанія в Совітах зростає з кождим днем. Як звідомляють з Москви, на всій території СССР від 10 лютня с. р. зорґанізовано вже 8.000 рефератів на протирелиґійні теми, на яких були 4 міл. людей. Ґенеральний секретар союзу безбожників заявив, що до Великодніх свят відбудеться ще 15.000 таких рефератів, головно в селах і малих містечках. В перший день свят в цілім краю мають відбутися великі мітінґи комуністичної молоді. В той день під загрозою гострих кар не вільно буде ні дзвонити, ні уряджувати ніяких церковних процесій. З того ясно, що сего року безбожницька аґітація в СССР перед Великодніми Святами буде далеко сильніша ніж була в тім часі минулого року.

В яку аферу вмішані два ромунські міністри?

З Букарешту доносять: Афера пачкування золота через границю набирає щораз більше скандального „розмаху". Вартість золота вивезеного нелеґально з Ромунії виносить поверх 200 міліонів леїв. В аферу вмішані міністр справедливости Ксені, міністр Уздуган і ріжні інші особистости політичного та фінансового світа як також торговельні підприємства. Розуміється, чим більша корупція опановує рішаючі круги, тим більшим шовінізмом стараються вони закрити махінації. З вибуху шовінізму можна міркувати про корупцію і навпаки.

Українська справа

Одинокий в Польщі плян її розвязки.

В 13 ч. „Польсько-Українського Бюлетину" появилася стаття ґрафа Станислава Лося в формі листа до редакції. Вона замітна тим, що становить немов підсумки зусиль найбільше політично вироблених умів між Поляками, які за останних 20 літ звертали увагу на українську справу в Польщі й шукали можливости розвязки тої справи. Ті уми були переважно між польською аристократією, бо писання і промови інших Поляків про ту не легку справу се звичайно або інформування й реферування, або напади й розжарування ненависти. Зрештою глупі напади лучаються і в публіцистиці польських аристократів, між якими є й не один такий, що чим довше пише, тим пише дурніше. Такими типами займемося колись окремо.

Тільки у виступах ґр. Станислава Лося бачимо в українсько-польській справі крім реферування ще й передумані конструктивні пляни, як полагодити ту трудну і важну справу. Витягненню висновків з дотеперішніх своїх змагань присвятив ґр. С. Лось свій прилюдний виклад в Суспільно-Політичнім Клюбі у Варшаві, який відбувся в лютні с. р. та у звязку з тим свою статтю в 13 (252) ч. „Польсько-Українського Бюлетину". Та стаття вповні заслугує на те, щоби з нею познакомити нашу суспільність.

В першій части статті ґр. Лось стверджує на підставі дискусії по його рефераті, яка затягнулася аж поза північ, та на підставі відгуків у пресі, які сим разом були виїмково численні та голосні, — що „польська опінія інстинктом відчуває, що ця справа варт думання".

Деякі з голосів польської преси закидали ґр. Лосеві, що він на тлі українсько-польських взаємин „обтяжений морально-інтелектуально", а саме задля його старошляхотського походження. На те ґр. Лось з гумором відповідає: Так! Я справді обтяжений дуже тяжким наслідством, бо моя родина перші свої надання на Червоній Руси одержала 1499 р., а потому продовж століть що 12-те село перейшло через її руки. Від битви під Батогом аж по 1918 рік лягло в боях з Українцями кільканяцять іменників ґр. Лося, а на самім тільки кладовищі оборонців Львова лежать два члени його роду. Отже все те — відповідає іронічно ґр. Лось своїм противникам — відбирає йому право говорити про сю країну, її людей і народи, її болі і потреби. Значно лучше булоб спровадити якого чужого Американина, який за два тижні уздоровивби тут національні взаємини...

Другий закид, який з польської сторони зробили ґр. Лосеві, се те, що він хоче стати „будівничим України". Ґраф Лось відповідає:

„Збудувати таку державу з кількадесять міліонами населення і під оглядом простору не якубудь, — се перспектива, яка дуже заохочує. А я все журився, що перейду по сій землі і планеті без сліду..., а тимчасом мій памятник займе доволі почесне місце між Карлом Великим і Святим Володимиром. І добре, що мій малий синок дістане на хрещенні імя Ярослава. Ну, бо остаточно хто знає...?"

Так знаменито відтявшись напасливим закидам, пише ґр. Лось далі:

„Будувати Україну не вибираюся і навіть якби я хотів, то не збудую її, бо України не збудує ніякий Поляк, ані взагалі ніякий не-Українець. Ми вже два рази бачили такі спроби і знаємо, чим вони скінчилися. Україна — коли повстане — повстане 1) завдяки сприятливим зовнішним обставинам, 2) внаслідок зусилля і волі українського народу. Доки не заістнують рівночасно ті два співчинники і то не заістнують в напнятті і силі, відповідних до величини завдання, доти україн-

ська державність буде істнувати тільки в ділянці мрій і надій, подібно, як в 19 ст. польська державність."

Далі стає гр. Лось на становищі, що народи у взаєминах між собою можуть кермуватися тільки своїм власним інтересом і що їх приязни можуть і повинні полягати на вимінi виразних услуг. Ставити українську справу інакше, се обіцювати Українцям прушки на вербі, а такі обіцянки рідко коли викликують вибухи вдячности.

Гр. Лось підчеркує, що його заінтересування українською справою і студії над нею обмежувалися тільки до Сх. Галичини (до терену б. австрійської займанщини). Він пише:

„Сей терен інтересував мене длятого, що треба його було збройно здобувати й то здобувати не на якимсь зовнішнім ворогові, але на певнім відломі місцевого населення. Можна твердити, що се відлом дуже нечисленний, що він ділав всупереч волі переважної части населення, одначе він мимо того був настільки сильний, щоб нам (Полякам) в тодішних услівях накинути кількамісячну не легку війну. А факт, що така війна була, мусів вплинути на психіку мешканців дільниці. Ми збройно перемогли і спірна дільниця є в наших руках, маємо сильну волю вдержати її при Польщі. Насувається тільки питання — в якій ціли й як."

Сей уступ статті гр. Лося для нас особливо інтересний. В ньому є три головні думки: 1) гр. С. Лось стоїть на становищі, що Українці, які в рр. 1918—1919 боролися з Польщею за Сх. Галичину, се не якийсь зовнішний ворог, але відлом „місцевого" населення; 2) автор признає можливість твердження, що той відлом „місцевого" населення ділав всупереч волі переважної части населення, але числиться з фактом, що навіть тоді, коли той відлом можнаб уважати „дуже нечисленним", то він був сильний, бо міг накинути Польщі кількамісячну війну і то не легку війну. І ще з одним фактом числиться автор кажучи зовсім слушно, що та війна мусіла вплинути на психіку мешканців сего краю; 3) ствердивши факт, що Польща в тій боротьбі перемогла і що Поляки мають тепер сильну волю вдержати Сх. Галичину при Польщі, завдає собі й своїй суспільности дуже цікаві питання: в якій ціли й як вдержати Сх. Галичину при Польщі.

Ми не можемо і не будемо докладно розбирати наведені думки автора. Замітимо тільки, що тут гр. Лось порушив надзвичайно цікаве суспільно-політичне питання, яким чином дуже нечисленний відлом місцевого населення міг всупереч волі переважної части того населення пхнути його до війни проти значно більшої Польщі, за якою до того стояли могутні держави Антанти. Той дуже нечисленний відлом мусів хіба складатися з незвичайних індивідуальностей, коли вспів витримати так довго таку нерівну боротьбу проти Польщі, проти держав Антанти і проти більшости власного населення.

Докладніше спинимося над цікавими питаннями, наведеними при кінці цитату зі статті гр. Лося й над його пляном. Зробимо се в слідуючій статті.

Розклад соц.-демократії в ЧСР

Чеська преса пише з великим занепокоєнням про розклад німецької соціял-демократичної партії в Чехословаччині. Члени партії і навіть цілі окружні й місцеві організації переходять до партії Генляйна. Крім того богато членів соціял-демократичної партії переходить до комуністичної партії. Вони мотивують се тим, що тільки комуністи дають гарантію рішучої протинімецької акції.

Англія скоро признала „аншлюс"

Англійський амбасадор в Берліні Невіль Гендерсон передав дві ноти німецькому правительству. Першою нотою Англія признає получення Австрії з Німеччиною й окреслює становище Англії супроти справ, які випливають з того приключення. В другій ноті Англія просить екзекватур для англійського генерального консуля у Відні. Консулем має стати дотеперішний англ. консуль в Мінхені.

Католицькі видання

Як їх поширювати.

В попередніх статтях *) ми застановлялися над значінням живого слова в акції кольпортажі католицьких видань. Тут застановимося над іншими чинностями, що змагають до розвинення тої акції.

Важна чинність в акції кольпортажі католицьких видань се молитва за розвиток доброї преси. Така молитва се ніщо інше, як друге прохання Господньої молитви: „Да прийдет царствіє Твоє". Це справдішня апостольська молитва, поручена також Христом над керницею Якова: „Просіть господаря жнива, щоб післав женців на свою ниву". Молитву за поширення доброї преси поручаємо вже того дня, коли проголошуємо місяць доброї преси, чи взагалі з почином акції кольпортажі. При тім треба людям подати вказівки, як і коли таку молитву практикувати. Се приватна молитва парохіян. Тогож дня зачинаємо спільну молитву з парохіянами, призначену Ординаріятом, або — як нема такого припорученння — вибрану второпно відповідно до місцевих умовин. І ця спільна молитва — евентуально кождий раз інша — треває так довго, як довго треває місяць доброї преси. Попри надприродні успіхи такої приватної й спільної молитви, успіхи заручені Христом, приходить іще її природна вартість. За що серіозно молимося, се також цінимо, тим цікавимося й через те поглиблюється наша свідомість про вагу справи. В такій важній „боротьбі духів", як боротьба злої й доброї преси, ніколи не можна поминути молитви.

Дальша чинність у кольпортажевій акції се плякатування католицького часопису в місцях, які парохіяни найбільше відвідують, отже прим. на стінах дзвінниці, на церковнім паркані і т. п. Тоді всякий має змогу запізнатися з таким часописом. А ясне, що інакше відноситься чоловік до баченого, як до знаного йому лише з оповідання інших. До плякатування треба мати все по два примірники часопису, бо одну сторону займає підліплення. Вказане також у більших парохіях роздавати даром у ріжних округах оказові примірники, хочби й давніші, поручаючи їх по огляненні передати дальше. Адміністрації часописів вишлють радо такі оказові примірники, коли їх тільки мають на складі. Щодо книжечок, то оказові примірники можна дістати замість рабату, коли береться більше книжечок.

Споріднені з повищими актами — також рівночасно для книжок — вистановi, нехай і скромні вітринний кіоски для розпродажі, недалеко від церкви. Кіоски для католицьких видань заводять у себе вже деякі польські дієцезії в кождій парохії. Вже й у нас є парохії, де поставлено такі кіоски, прим. у Камінці Струмиловій. Подекуди ролю кіосків католицької преси переймають на себе церковні крамниці (дуже гарно веде це діло прим. „Рання Зоря" в Жизномирі к. Бучача) чи кооперативи, які мають змогу давати вистави книжок. Булоб добре, якби провідники таких кіосків чи продажі в нас подали в католицьких часописах спосіб, як вони се роблять, очевидно в ширшім описі. Спосіб кіосків треба якнайскорше примінити при відпустових церквах, де буває великий здвиг народу, часом багато разів у році. Деякі з парохів уже взялися до того.

Зі світсько-купецького становища найважніший чинник кольпортажевої акції се комісь, себто одержування книжок і газет на розпродаж, „до обрахунку". Яка установа чи особа малаб дістати видання в комісь, на це вкажуть місцеві відносини. Ті установи чи особи надаються найбільше до одержання комісу, від яких можна сподіватися якнайбільшої розпродажі. В установах, де вже продають якусь пресу чи книжки, треба нам самим і нашим свідомим парохіянам вимагати, щоб такі установи держали на складі в себе також католицьку пресу. Поза евентуальною свідомою ворожнечою до справ Церкви й релігії з боку керманичів ріжних установ, назагал труднощів з тим не буде й домагання католиків матимуть успіх: бо кожда фірма йде назустріч клієнтелі.

Дальший важний чинник се кольпортажа католицької преси в парохії подібно як це робиться по містах. Отже через продажу-викликування під церквою, або врешті навіть розношення й викликування по всьому селі. Чи кольпортантами будуть малі хлопці чи більші зрілі члени католицьких стоваришень, це вкаже второпність. Трудно здогадатися, чому наші хлопчики по містах можуть викликувати щодня до півночі ріжні „Веки" й „Гоньци", — а не моглиб їх кілька раз прим. у суботу пополудні рознести й викликати католицьку пресу по селі. Це новість, без сумніву, але через кілька тижнів перестане бути новістю. Така поява перестала бути новістю вже давно в інших країнах католицького світу, прим. на Мадярщині. Кольпортажа розуміється не виключає комісу, ні кіоску, в якім моглиб бути й девоціоналії.

Колєктанти передплати розіслані по хатах — це знов інша чинність у нашій праці. Як збирачів передплати треба колєктантів розсилати найлучше з оказовими примірниками — щойно при кінці „місяця доброї преси", або по його упливі. Колєктанти повинні зоружитися в терпеливість і чемність навіть у випадках нечемної та простацької відмови, і перейти таки всі домы в парохії. Їх прихід треба очевидно наперед заповісти в церкві та при тім подати назвища колєктантів; рівночасно треба їм дати відповідну повновласть і легітимацію з парохіяльного уряду. Колєктанти вписують імена й назвища передплатників і висоту зложеної передплати — у зшитках або на бльоках. Коли з цього способу — колєктування — не булоб замітних доразових успіхів, то тим більший буде основний успіх, тобто поглиблення свідомости про обовязок супроти католицької преси. Розсилка колєктантів досі мало використана, а шкода: кілько булаб зискала свідомість пресових обовязків, якби ми так цей спосіб здавна були практикували!

В місяці доброї преси є можливість, нагода й титул: оглянутися за меценатами доброї преси. Такі істнують у містах і селах в ріжних суспільних колах. Люди матеріяльно незалежні і доброї волі. Та ніхто їм не звернув уваги на таке цінне добре діло, як прим. передплата якогось католицького часопису для дуже бідної родини, чи прим. закуп якоїсь кількости католицьких книжок для парохіяльної чи мірської бібліотеки в читальні, нераз навіть противній Церкві. Таких меценатів помимо кріз можнаб у нас відшукати бодай кілька сотень у краю. Очевидно, треба особисто з кождим таким меценатом поодиноко справу обговорити й можна також їх майбутніх пупілів їм назвати. Що — попри добре діло — такі меценати зискалиби вдячність і симпатію парохії, це ясне.

Вкінці треба взяти від увагу висгаву доброї преси. Декуди дасться її уладити вже в місяці доброї преси під його кінець, або по його упливі. Однак у більшості випадків буде це можливе в іншім часі, бо потрібна підготовка. А й тоді буде часом порадно не робити такої вистави в одній парохії, а лучити близькі парохії чи села: одна вистава на 2 — 3 парохії. До таких вистав особливо надаються міста й містечка, куди приходять люди з богатьох довколишніх сіл і де є відповідні льокалі. Можливі також

*) Гл. „Нова Зоря": „Перед Зборами «Скалиі»" ч. 21 і „Католицьке печатане слово" ч. 24.

і вказані мандрівні вистави, вміло підготовані, бодай по кілька на кожду дієцезію. Теплі місяці року відай більше надаються до таких вистав, а їх організацією моглиб занятися Епархіяльні Інститути Католицької Акції й Деканати. Мандрівні вистави можуть бути уладжувані з більшим естетичним смаком і можуть бути величавіші. Що до них належалиб також книжки, відповідні табелі, орнаменти, світлини і т. п., це ясне. Можнаби прим. з вистави української католицької преси, яку уладив ГІКА в Римі, зробити мандрівну виставу та рушити з нею по наших важніших осідках, доповнивши її головно новостями нашого католицького видавничого ринку. Та, попри такі великі імпрези, можна зробити також скромненьку виставу навіть у далекій сільській парохії. І де не буде се можливе зараз, там треба се зробити пізніше: добра преса — це занадто важна справа, щоб не вичерпати всіх можливих засобів для її розвитку.

Чи в тих кількох „пресових актах" замкнена вже вся пресова діяльність? Зовсім ні! Можливостей для одиниць і організацій є в тій справі безліч. Та тих кілька актів має свою далекосяжну суспільну й „масову" вартість. Якби ми виконали їх старанно і пляново в кождій парохії, якби ще додати до того відповідні афіші й летючки і зробити відповідний розголос тій справі в католицькій пресі, то тим розбудилиб ми хоч частинно совість бодай значної части нашого народа. І це обовязок не лише духовенства, але й усякого католика зробити все можливе для поширення й розвитку католицької преси..

Що в тім напрямі є великі можливости, подам кілька примірів. В селі Жизномирі коло Бучача йде тижнево понад 100 примірників катол. тижневика для народа „Правда", а в місті Бучачі понад 200 примірників і т. п. Чомуж не може таке бути також по інших місцевостях? Або такий приклад: католицький популярний тижневик „Правду" друковано ще недавно в 3000 прим., тепер має вона вже около 8000 накладу й наклад той дальше зростає. Все те доказує, що справу кольпортажі доброї преси і книжки можна в нас добре рушити з місця, якби лише наші сплячі католики хотіли трохи прикласти рук до діла.

Накінець — слова жидівської мадярської ґазети „Сомбат" іще з 1910 року. Ось що було в ній тоді написане:

По країні повіяло духом наших пресових підприємств і зараз воздух наповнився примівками про зажидження преси. Навіть гадина кобра або чорна віспа не моглиб викликати більшого страху як відомість про повстання нашого нового пресового органу, бо чорна ватага — гнила, скупа й тому сумно непорадна — бачить скрізь за такою ґазетою скріплення жидівського наступу. І вони алярмують світ перед проникненням жидівської преси. Вони дріжать з оскаженілости, бо не годні нам дотримати кроку й закидають усяке зло ліберальній пресі; а проте вона панує над душами, проте міліони йдуть за словами тієї жидівської преси. Так, преса зажиджена. Вона в величезній більшости твір жидівського ґенія й поступу... Культурне жидівство в своїому змаганні до поступу сейчас пізнало величезне значення преси: перші великі пресові підприємства створили жидівські гроші й жидівський дух... Наче гриби виростали одна по одній ґазети. З постійною тривогою й великою завистю слідила ці поступи реакція зі своїх темних, стервливих печер... і врешті стала вона кричати й виклинати жидівську пресу... Вже десятки літ треває ця клерикальна котяча музика; та вона ні в чому не спинює поступу й проникання жидівства в ділянці преси. Бо чогож треба пресі? Двох річей. Перше: грошей, грошей, грошей. Друге: розуму, розуму, розуму. А в чорних лицарів нема ізобилія ні в однім ані в другім. Властиво нема надміру лиш у ділянці розуму, бо будьякий епископ чи інший католицький магнат мають більше гроша ніж усі Жиди з міста... Всю жидівську пресу можнаб розтоптати, якби ця страшна армія майна вийшла раз зі своєї пасивности й пішла жертвенно в боротьбу. Але злоба йде рука в руку з безмежним скупством. Вони добре чують, що моглиб дістатися близько ласки семої всевлади (преси), але це дороге захотіння. До цього треба серця й жертволюбивости. А відомо, що тими прикметами визначається лише жидівство. Чорнодухи чують добре, що моглиб собі здобути цього могутнього й страшного велитня-пресу — до боротьби за людство, але вони там угорі на те за ліниві й за скупі... — Р. Х.

(Цит. за катол. ґазетою „Райхспост", ч. 96, 1910).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Обрядове відступництво

і боротьба з ним.

Під таким заголовком „Діло" в ч. 65 принесло статтю, з якої наводимо один уступ: Що нам робити тепер, негайно, сьогодні, щоб обрядове перебіжництво зупинити? На нашу думку українське духовенство в цілому не зорганізувало якслід правної сторінки оборони свого обряду. Не має воно теж (ще раз підкреслюємо: маємо на думці наш духовний стан як цілість) одностайно виробленої своєї поведінки. Напр. не всюди роблять правні відклики чи скарги (на підставі міжвіросповідного закону з 26. V. 1868 р.) до вищої інстанції. Це повинні робити очевидно самі інтересовані парохіяни. Вони повинні скаржити за переписання їхніх метрик без їх згоди. Це не всюди діється. Також не все є достаточний вплив на родичів і не все використовується букву закону, яка виразно забороняє перетягати на інший обряд дітей між 7-им і 14-им роком життя. Обсервація каже нам, що духовенство не однаково реагує на урядування в метрикальних справах, вивішування державних прапорів на парохіяльних урядах і на метрикальний наступ латинських парохів. На нашу думку ці справи треба узгіднити в усіх 3-ох епархіях і створити одностайну процедуру оборони. Не хочемо встрявати у внутрішні прерогативи і взаємини наших ординаріятів між собою. Однак, здається нам що узгіднення правної поведінки між ними, опісля між ними і загалом духовенства, конечне і можливе. Як не можна тягару боротьби у цих справах переложити на саме духовенство, таксамо неодностайна його поведінка, де завзятий опір провадять звичайно одиниці, — при пасивности загалу, відбивається на справі якнайгірше. Одиниці скоро ломляться або відступають і на цім терпить те, що найбільш вартісне: сила спротиву цілої такої цінної суспільної верстви, якою є наше духовенство.

Нове розуміння нормалізації

„Українські Вісти" в ч. 69 принесли статтю п. з. Засадниче — ні!!! Ось вона:

Обезцінення нашої вартости в очах польських публіцистів і суспільних діячів зайшло вже так далеко, що їм здається, що ми глина, яку можна місити по своїй вподобі у безконечність. Їм здається, що пролом на ундівському відтинку це пролом на цілому фронті і вони поглиблюють своє розуміння, започаткованої з УНДО-м нормалізації на ціле наше життя. Треба при тому признати, що не бракує їм ні фантазії, ні апетиту. Останньо почули ми з уст польських парляментарів і прочитали в офіціозі ОЗН „Ґазеті Польскій" нову інтерпретацію „нормалізації". Довідались ми, що правдива нормалізація це спільні культурно-освітні товариства і господарські установи, як недавно спільні польсько-українські виборчі листи і досі ще формально не зліквідований клюб польських і ундівських послів. Плян — ясний: Рідну Школу можна получити з ТШЛ, Маслосоюз з Малоп. Звйонзком Млечарскім, С. Г. з Т-вом Рольнічим і т. д. Тоді зникнуть національні антагонізми, площина терть і начнеться правдива нормалізація. Такі думки висловлюють польські передові мужі у той час, коли 250.000 Поляків у Чехословаччині домагається для себе широкої автономії, коли всюди в світі побіджує національний принціп, коли в імя того принципу зникає з карти Европи — Австрія. Можна подивляти „відвагу" отих мужів, з якою вони підходять до шість з половиною мільйонів Українців. Сенкевичівські герої бліднуть при них. Можна навіть їх виправдати, бо ж вони зустрічаються з ундівськими послами, яких постава, видно, настроює їх оптимістично відносно подібних плянів. Але разом з тим не можна не сказати правди у вічі: На такі пляни українська нація має одну відповідь: Ні!! Наше господарство — національне господарство, створене — не гешефтярами чи урядниками, але патосом українських мас. Воно може існувати як національне, або не існувати зовсім. Третю можливість допускають хіба дуже нечисленні бюрократи, які однак репрезентують тільки себе і свої бюрка. У час головокружних плянів треба це сказати отверто і ясно.

(ор).

Етатизація торговлі в Польщі

Вона вже зїла міліони податкових грошей.

ІКЦ приніс в 91 ч. статтю „Нові затії етатизму. Держава в ролі всемогутного рільного купця". В ній пише м. ін.: Ославлені „Пезети" або „Паньствове Заклади Пшемислу Збожовего", головний орган збіжевого етатизму в Польщі, мають... неславну історію. Се історія 10 літ великих замірів, а малих вислідів, змагань безуспішних а дуже коштовних. „Пезети" зїли ...коло 95 міліонів злотих скарбових капіталів, а їх позитивні висліди для хліборобства рівналися зеру!... Та не лише життя „Пезетів" не принесло їм хвали, але й їх смерть також неславна... „Пезети" перемінено на „Звйонзек Ґосподарчи", який твориться як централя кооперативних орґанізацій з решток капіталу „Пезетів" (2 міліони зл.) і безпроцентового кредиту державного скарбу (650.000 зл.). Більшість уділів припаде „Пезетам", зґл. державному скарбові. „Звйонзек Ґосподарчи" формально кооперативний, фактично етатистичний. Він має зачати торговлю всіми рільничими артикулами. Має він обняти достави для всіх кооператив, для всіх фільварків, для дрібного провінціяльного купецтва і т. д. Крім того одержує він права монополіста в обсягу експорту й імпорту всіх рільничих артикулів щодо Румунії, Мадярщини, Югославії, Австрії, Франції, Німеччини і т. д. Крім того „Звйонзек" одержує широкі імпортові континґенти, зґл. експортові на цілий ряд предметів першої потреби! В багатьох случаях ті континґенти виносять 70—80% загального приділу... Оскільки ті заміри будуть вповні виконані, то рільнича торговля в Польщі мусітиме зліквідуватися, а рolю купця обійме „Звйонзек Ґосподарчи". По всіх досвідах з етатизмом власним і чужим, на Сході і Заході, сумніваємося в те. Коли етатизм денебудь розчаровує, то найгірші висліди дає власне на терені торговлі... А може варт пригадати досвід з „Коопрільною" (Кооперативою Рільною), етатистично-кооперативною централею, яка погибла неславною смертю, проковтнувши наперед міліони податкових грошей! І всі без виїмку інстанції та комісії, які занялися справою етатизму, згідно заявляють: торговля найменше надається до етатистичної господарки... Отже нехай правительство оставить торговлю купцям. Се для краю найлучший стан річей, коли кождий зробить своє, себто те, що до нього належить, а правительство не мусить думати про все. Коли правительство оставить торговлю купцям, ремесло ремісникам, рільництво рільникам, гірництво гірникам, промисл промисловцям, науку вченим, мистецтво мистцям і т. д., — тоді щойно кожда річ буде зроблена добре і дешево. —Ф. З.

Що третя хата — обкрадена

Вшехпольське „Слово Народове" в 104 ч. принесло статтю-допис якоїсь пані Амелії Лончиньської з Равщини п. з. „Грізна недуга. Супроти епідемії злодійств на селі". В сій статті пише м. ін.:Зачнім від села. Ось малий статистичний приклад: село Вулька Мазовецька, повіт Рава Руська, нумерів 475. Крадіжей і вломів від 1 січня 1937 до 10 листопада того самого року занотовано 140, або що третя хата була пошкодована продовж несповна року! І треба додати, що се не спеціяльно бідне село, в зимі має багато зарібків у довколичних лісах і не спеціяльно бандитське село. В сім повіті є села багато гірші, тільки так власне зложилося, що солтис кождий раз там провадив докладну статистику. Злодійська жилка тут... майже загальна. Знаю господарів, заможних солтисів, які не соромляться заїздити ніччю до панського ліса по дубчаки. Двірські поля і ліс в очах найскрупулятніших се дозволений терен злодійських експериментів... Один на другого дивиться вовком. Щороку відгороджуємося плотами від сусідів і щороку в зимі часть їх мандрує до сусідських печей під горшки... Щороку направляємо мости над ровами і потічками, щороку закладаємо нові барієри. До кількох тижнів зникають барієри, а бальки з мостів йдуть на пізніший огонь. То не пересада. Знаю село, де щовесни ставлять новий міст і щозими він до чиста розібраний. ...Треба одначе признати, що найважніша причина так застрашаючого поширення злодійства на селі с е н у ж д а і рільнича к р і з а, яка не кінчиться. Прошу мені вірити, що на селі є люди і багато таких, я к и м н і ч о г о н е о с т а є т ь с я к р і м к р а д е ж і... На засіданні громадської комісії зимової допомоги застановлялися ми над тим, кому розділити допомоги з фондів, які мали зібрати. Вивязалася цікава дискусія: одні були за тим, щоб поминути поторичних злодіїв, інші навпаки думали, що треба власне найлучше їх заосмотрити, бо на тім скористають всі...

Про конкубінат правди з неправдою

„Ниві“ з приводу її статті в справі розпорядку про діяльність священика.)*

Завершенням облуди Редакції „Ниви“ у відношенні до розпорядку станиславівського Ординаріяту про діяльність священиків є друга часть статті „Ниви“, що зачинається від слів: „Не маємо сумніву“ на стороні 411.

Це властива часть цілої статті. Щойно тут зачинає „Нива“ на добре „критикувати“ й нападати розпорядок. Але що в попереднім уступі зазначила виразно, що „не має до цього права“, тому не робить сего прямо, явно й отверто, як вся націоналістична преса, але хитро й облудно, під плащиком невинних сумнівів і запитів, з гущавини софістично-патетичних виводів. Тут маємо хаос найріжніших поглядів і понять та безосновних софістичних „висновків“. Це — „сіт венія вербо“ — справжній огидний конкубінат правди з ложею. І тому перш усього треба його розбити і виказати де властиво правда, а де лож. І так:

I. Правда це, що „видання згаданого розпорядку подиктували Преосв. Владиці огляди на добро нашої Церкви та на престіж духовенства“ (стор. 411) — але неправда, що „тільки незручна стилізація розпорядку дала привід до хибної інтерпретації Владики, внаслідок чого викликала аж такий голосний і неприхильний відгомін на сторінках нашої преси“. (Ст. 411).

Стилізація розпорядку зовсім ясна. Він основно і докладно узасаднений — його високі цілі і намічені користи та навіть інтенції Законодавця ясно спрецизовані. Видані зарядження, вказівки й інструкції для духовенства до найменших подробиць опрацьовані, ясні, виразні й такі проречисті, що не викликують найменших сумнівів, ані не полишають ніяких неясностей. Нема найменшої основи до якоїнебудь хибної інтерпретації. Треба лише той розпорядок уважно перечитати й увійти в його глибокий зміст і сенс. Та на се ліберальна преса не здобулася. Не вчитавшися навіть у текст розпорядку, на прихапци відповіла на нього остро і пристрасно, не розумом але нервами. Як то кажуть, на коліні повиписувано шумні статті, щоб розпорядок попросту заголюкати і немов заочно осудити.

II. Правду пише „Нива“, що „справи світські нераз тісно вяжуться з нашою душпастирською працею“ (ст.411), — але неправда, що аж так тісно „що годі їх без шкоди від неї відривати“ (ст. 411). Погляд се зовсім хибний з двох причин а саме: 1) противиться загально знаній і принятій аксіомі „не міцеантур сакра кум профаніс“ а 2) бо ті „світські справи“ можуть бути ріжні, часто бувають злі, для Церкви небезпечні а то й ворожі і для народу шкідливі. І з ними треба конче для добра Церкви і народу якнайскорше зірвати.

До таких „справ“ належать якраз многі деструктивні струї, що тепер нуртують у наших світських установах. До таких „справ“ належить і той ляїцистичний дух, що опановує ті струї. До таких „справ“ належать вплив і голос, до якого в наших загально народних установах і товариствах прийшли всякого рода ліві „народні діячі“, від ліберальних католиків почавши, на сектантах і комуністах скінчивши. Вони ті товариства як не зовсім, то в значній части опанували і надуживають їх до пропаґанди своїх погубних течій в народних незрячих масах. Боротьба з ними на терені спільних установ і товариств не лише безуспішна, але небезпечна і шкідлива. Тимто доконче треба чим скорше такі „світські справи“ відірвати від душпастирської праці і не дозволити незрячому духовенсту, що далося засліпити дурманом „гуррапатріотизму“, щоб воно (своєю участю в таких ляїцистичних установах і співпрацею на їх терені з ворогами Церкви) давало фірму і неначе згоду Церкви на їх погубну роботу! І якраз до цього зміряє той поборюваний розпорядок. Стилізація його під тим оглядом зовсім ясна і власне тому викликала такий шалений крик у лівих, бо параліжує їх злобні заміри.

III. В уступі, що зачинається від слів: „Бо ми певні, що Преосв. Григорій докладно розуміє духа Католицької Акції“, береться автор з „Ниви“ давати поучення старому Владиці-Ювілятові — про Католицьку Акцію! І ще про те, яке повинно бути духовенство і якого духовенства „жадає нинішний Св. Отець Папа Католицької Акції“(ст.413)... Притім у софістичних виводах узасаднює потребу живої участи духовенства у світських установах...

Дуже се несмачне, що католицький священик відважився з прилюдної трибуни преси давати наставлення католицькому Єрархові, знаному зі своєї поверх 30-літньої діяльности. Такі тепер часи, що яйце мудріше за курку... Та не в цьому річ, але в тім, що автор, як це виходить з його довгих хаотичних виводів, має дуже слабе поняття про Католицьку Акцію, коли так широко розводиться над діяльністю духовенства, а ще слабші його відомости про „Католицький Захід“ і його активне духовенство. Він пише:

„Діяльність духовенства не сміє замикатися виключно тільки в церкві, вона мусить вийти на ширшу громадську арену, на терен ріжних суспільних організацій: харитативних, культурних, освітних а навіть політичних — на те, щоби там ширити Христове царство, християнську етику, щоби все обновляти в Христі“ (Стор. 412).

Се правда.

Але далі автор з „Ниви“ пише:

„Це основна вимога Католицької Акції!“

Се неправда в тім звязку, бо Католицька Акція не відноситься до діяльности духовенства, лише до діяльности світських католиків. То світські люди піддані під провід свого Епископа, а не священики, мають бути головні дієві особи Католицької Акції. Це апостольська співпраця світських з духовенством і то під проводом Епископа над поширенням католицьких засад, а не духовенства зі світськими „у світських товариствах й організаціях і під світським проводом“.

Вже з наведеного тут видно, який безпримірний зразок баламуцтва про Католицьку Акцію панує в голові того, що таке повиписував у „Ниві“, як також в голові її редактора, що таке баламуцтво пустив до друку! І се діється по тільки літах праці Католицької Акції! Ледви чи де в якій мові появився аж такий яскравий доказ нерозуміння Католицької Акції як сим разом у „Ниві“. І такі люди, що не завдали собі навіть тільки труду, щоб пізнати бодай головні річи з організації Католицької Акції, не тільки не стидаються писати про Католицьку Акцію, але ще й „поучають“ старого досвідченого Епископа, як Він „властиво“ повинен розуміти Католицьку Акцію!..

Катол. Акція спирається виключно на діяльности світських людей. Це неначе друга армія Христового Царства, армія помічнича, що має за ціль доповняти працю духовенства й апостольські зусилля нести туди, куди в теперішних умовинах не сягає і не може сягнути вплив священика. Вожди тої другої армії таксамо як у першій — Єрархи, а рядо-

*) Гл. статтю п. з. „Про злобу «Ниви»“ в 25 ч. „Нової Зорі“.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

19) У Станиславові.

227. Станиславів. Академія в честь митр. Рутського. „Діло“, LIX, Львів, 19.II. 1938, ч. 36, с. 9.

228. Станиславівська хроніка. 300-літній ювилей митрополита Йосифа Велямина Рутського. „Новий Час“, XVI, Львів, 2. III. 1938, ч. 44, с. 7.

229. Майзлянин, На честь Митрополита Рутського. „Правда“, XII, Львів, 13. III. 1938, ч. 11, с. 1.

Описи богослужень у всіх станиславівських церквах, та академій в честь Рутського, що відбулися 6. II. 1938 окремо для шкільної молоді, окремо ж для тамошнього громадянства, в салі кіна „Варшава“. Про ті богослуження та академії подбали станиславівські оо. Василіяни.

20) У Стрию.

230. Стрий. Академія в честь Митрополита Йосифа В. Рутського. „Діло“, LIX, Львів, 11. III. 1938, ч. 53, с. 8.

231. Академія в честь Митропол. Й. В. Рутського. „Думка“, VI, Стрий, 15. III. 1938, ч. 118, с. 3.

Описи академії, що її уладила Марійська Дружина Пань 6. III. 1938 в кімнатах Т-ва „Міщанська Бесіда“.

Крім цих торжеств у честь Рутського, що їх описи появилися в пресі (див. 81—231), знаю ще інші врочистості в честь Рутського, а саме академії в Жовкві (Читальня Т-ва „Просвіта“ на вул. Широкій), 25. IV. 1937 (див. 149, 152), Золочеві (див. 7, 147), Пархачі (див. 7, 147, 149), що про них у пресі тільки згадано. Не було ніякої згадки ні опису в пресі про торжества в честь Рутського в василіянській церкві в Крехові к. Жовкви 23—25. XII. 1937. Такі торжества відбулися ще в інших місцевостях, передовсім у василіянських церквах, напр. у Букові, Дрогобичі, Золочеві, Краснопущі, Михайлівці, Перемишлі, Підгірцях, Погоні, Улашківцях; та описів їх у пресі не було.

Про торжества в честь Рутського в Закарпатській Руссі-Україні, Югославії, Злучених Державах Північної Америки та Канаді нічого не знаю й не знаю, чи вони взагалі там відбулися.

VII. Афіші, комунікати й програми.

1. Афіші.

232. Греко-кат. Духовна Семинарія з Львівськими Центральними Культурно-Освітними Установами Просвітою, Наук. Товариством ім. Шевченка, Рідною Школою, Богословським Науковим Товариством і Духовною Академією влаштовує в неділю, 21. березня 1937, в год. 12. в полудне в Міськім Великім Театрі Академію в 300-ліття смерти Митрополита Йосифа Велямина Рутського... 63×94.5, З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10. Див. 170—182.

233. За почином Епарх. Інституту Кат. Акції при співучасти релігійних і культурно-освітних установ в Перемишлі за благословенням їх Ексц. Кир Йосафата відбудеться дня 9. травня 1937. в салі „Народнього Дому“ Святочна Академія з приводу 300-літніх роковин смерти Митр. Й. В. Рутського. Програма:... 95×63, Друкарня Кнолера і Сина в Перемишлі. Див. 199—202.

234. Під протекторатом їх Ексцеленції Високопреосвящен[н]ого Митрополита Кир Андрея і за благословенням їх Преосвященства Кир Григорія Хомишина та їх Преосвященства Кир Йосафата Коциловського відбудеться з приводу 300 ліття смерти митрополита Й. Рутського Ініціятора Марійського руху на українських землях Конґрес Марійських Дружин середньошкільної мужеської молоді в днях 9 і 10 червня [1937]. Програма Конґресу:... 95×63, Друкарня Наукового Товариства ім. Шевченка, Львів, вул. Чарнецького 26. Див. 113—143.

235. В неділю дня 10 жовтня 1937 в Жовкві [в церкві оо. Василіян] Жовківщина обходить урочисто 300-літній ювілей митрополита Йосифа В. Рутського. Програма тержеств... 95×62.5, Друкарня ОО. Василіян в Жовкві. Див. 207—209.

236. ОО. Василіяни [Львів] —

вики і старшини її самі світські католики. Духовенство сущно в її склад не входить. Тут його завдання тільки помічне — другорядне. Його участь ограничена до ролі інструкторів, фахових дорадників і знавців, а оскільки йде про збірну Католицьку Акцію в парохії, то священик лише делеґат Епископа. Отже активність світських — світський католик чину, відданий без застереження під провід свого Епископа, готовий весь свій свобідний час, сили і знання посвятити на услуги Царства Христового і працювати там і так, де і як цього вимагає потреба Церкви, виражена волею Епископа-вождя, це основна вимога Католицької Акці.

IV. Правдою є, що „світських апостолів маємо виховати ми” (ст. 412), то є священики, але неправда, що „осягнення тієї головної ціли неможливе й виключене, якщо нам буде заборонений вступ до світських установ та орґанізацій, якщо нам відбереться право контакту з нашими вірними на терені їхньої праці, у їхніх світських орґанізаціях”(ст412).

Коли ходить про виховання світських апостолів, то цього ніяк не осягнемо у світських орґанізаціях, хочби навіть найінтензивнішою діяльністю в їх нутрі. На терені світських установ ніяк не потрафимо виховати світських апостолів. Їх вишколення і виховання відбувається лише в Церкві. Приготуванням до Католицької Акції мусить бути акція релігійна — а вона се внутрішнє життя Церкви. І цього важного завдання священик не може виконати поза церквою, а до того ще й на терені світських установ, що підлягають впливам ворогів Церкви! Се хіба ясне.

Всі патетичні виводи „Ниви” про Католицьку Акцію і суспільну діяльність духовенства треба доконче доповнити тим, що автор правдоподібно нарочно пропустив, бо інакше не мігби нападати на катол. Епископа і Його розпорядок. Отже треба ствердити, 1) що засаднича ціха Католицької Акції се її цілковита залежність від Церковної Єрархії, — 2) що ніякі світські народні установи з засади в склад Католицької Акції не входять, а й орґанізації католицькі лише тоді, коли вони не політичні і коли статутово піддадуться під власть і провід свого Епископа. Пропущення цих засадничих стверджень у довгих виводах „Ниви” про Католицьку Акцію і суспільну діяльність духовенства на терені „харитативних, культурних, освітних а навіть політичних орґанізацій” свідчить або про брак елементарних відомостей про Католицьку Акцію, або про злобу автора, коли він пише такі теревені і то ще розстріленими буквами, то є як щось дуже важне! Я уважаю, що це тенденційна плутанина, яка має на цілі поставити під знак запиту і сумніву якраз те, про що облудно висказав автор свою „певність” а саме, „що Преосв. Григорій докладно розуміє духа Католицької Акції”...

V. Правдою є те, що пише „Нива” в уступі „Зрозумів цю вагу нинішнього моменту Католицький Захід” (ст. 412) про активність католицького духовенства на Заході, де справді „між Церквою з її єрархією і світським громадянством навязуються якнайтісніші взаємини, спільні зусилля і спільна допомога при будові нового, кращого суспільного життя на зачалах Христової істини” (ст. 412).

Але груба неправда те, чого „Нива” нарочно не договорює, але каже лише додумуватися читачеві з тих невмісних софістичних виводів, що їх в уступі попереднім наторочила, а саме, буцімто на Заході католицьке духовенство співпрацювало зі світською інтеліґенцією на „терені їхньої праці у їхніх світських орґанізаціях”...

Се знов або брак елементарних відомостей про відносини на католицькім Заході, або тенденційна злоба. Бож загально знана річ, що на Заході католицьке духовенство таки не працює в ляїцистичних світських орґанізаціях, але творить анальоґічні орґанізації католицькі, які статутово стоять під впливом Церкви і Єрархії. І в тих католицьких установах освітних, суспільних, економічних співпрацюють з Єрархією і духовенством світські католики і там „навязуються ті якнайтісніші взаємини.”

Доказом того м. ін. це, що за тим прикладом католицького Заходу стараються йти і наші сусіди католики. Польське католицьке духовенство відноситься до польських світських установ щораз більше здержливо і з них вицофується, а творить анальоґічні орґанізації католицькі як „Католіцкє університети вейскє”, католіцкі рух вейскі, Стоважишенє католіцкіх пісаржи, научицелі, радіослухачи, ренкодзєльнікуф, купцуф, млодзєжи і т. п. Хоч є такі самі світські „Звйонзки” польські...

І „за цим прикладом католицького Заходу повинні йти й ми”. І до цього якраз і лише до цього змагає той розпорядок Станиславівського Владики, що його „Нива” в такий облудний, злобний спосіб хоче підважити.

VI. „Нива” пише:

„Ідучи за релігійними вимогами нинішних часів, повиннося розвивати діяльність не тільки на головнім відтинку нашої праці, себто на терені церкви, але й на відтинку нашої праці другоряднім, на терені позацерковнім, у світських товариствах й орґанізаціях наших вірних” (Стор. 413).

Се правда, але треба конче додати те, що „Нива” тенденційно опустила, а саме: лише в таких установах, що у своїй діяльности придержуються католицьких засад і їх шанують, що в них не мають голосу і впливу вороги католицького світогляду і Церкви. З ними ніде і ніколи католицький священик співпрацювати не може і не сміє. Великий Папа Лев XIII, що накликував і духовенство і світських католиків до суспільної діяльности і писав виразно, що вони повинні всюди вмішатися, де тільки можуть перепинити ворожі впливи і поширювати християнські засади — зазначував виразно, що „мають усунутися там і тоді, де і коли їх присутність і участь давалаб фірму і помагалаб небезпечній діяльности ворогів Церкви, віри й релігії.” (П. Л. Еппа Гр. Хомишина „Про Католицьку Акцію”, стор. 50).

Легко то сказати чи написати, що священик не сміє уступати з поля бою, себто зі світських орґанізацій, але „повинен стояти там на сторожі християнської віри й моралі та не допускати до нічого такого, що противилосяб науці Христа”, як це пише „Нива”. (Ст. 413). Але як се зробити? Коли священик вже через те саме, що став членом світського товариства, підчинився його статутам і по їх мисли він зрівняний з прочими членами. Його голос не значить нічого супроти більшости голосів, його легко можуть переголосувати, або й до голосу не допустити, через те його авторитет там знехтований, він у товаристві лише член — і як такого його там звичайно трактують. Доказом цього ті часті голоси, що лунають по наших установах під адресою присутного там священика: „А що він нам тут має до розказу? Його право в церкві, а тут він член як кождий з нас!” Ба навіть лунає загально знане: „Проч з попом!” Така сумна доля стрінула не одного священика, навіть дуже великого діяча, патріота в установі, що сам її оснував і був її справжнім добродієм. Доходить вже навіть до чинних зневаг священиків патріотів, що у своїму засліпленні не хотять добровільно уступити з такого поля бою.

VII. Правдою є, що у нас „мотив національний вимагає, щоби і духовенство разом з світською інтеліґенцією працювало на всіх ділянках національного життя, щоби воно не тільки в церкві, але й поза церквою на терені чисто світських товариств стояло між своїми вірними, у перших рядах” (ст. 413). Але се неправда і неможлива річ, щоби духовенство виконувало це без застереження у всіх товариствах і „все”. Бож у нас католиків понад „мотивами національними” стоять важніші мотиви релігійні і церковні, а ці не дозволяють на нашу участь і членство у таких народніх установах, де нуртують протицерковні струї і де до голосу та впливу дійшли вороги Церкви. А такі бувають тепер наші загально народні світські орґанізації, про що далі.

Священик з Поділля.

Жовківська 36. З приводу празнику св. священомуч. Йосафата ЧСВВ. відбудуться ювілейні торжества [19—28.XI. 1937] в честь Великого Митрополита Йосифа Велямина —Рутського ЧСВВ. [Програма...], 95×62.5, Друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Див. 153, 155, 183.

237. Марійське Товариство Пань [у Тернополі] при участи культурно-освітних товариств устроює в неділю, дня 5. грудня 1937. в салі „Міщанського Брацтва” у 300-літній ювілей митрополита Велямина Рутського Святочну Академію з такою програмою:... 94.5×63, Друкарня А. Салевич і С-ка Тернопіль, Міцкевича ч. 39, Див. 217—220.

238. В неділю, дня 6. лютня 1938. р. Станиславівщина обходить врочисто під високим протекторатом їх Ексцеленцій Кир Григорія, Єпископа Ординарія, і Кир Йоана Єпископа Помічника 300-літній ювілей митрополита Йосифа Велямина Рутського. Програма свята:... 95×63, „Союзна Друкарня”, Станиславів, Собіського 24. Див. 227—229.

Друкарська техніка деяких з цих афішей досить недбала. Найкраще видані це афіші, напечатані в друкарні В-ва ЧСВВ в Жовкві.

Афіші, що сповіщала про академію в честь Рутського в Стрию (див. 230—231), не міг я дістати. Не знаю, чи в Сокалі появилася яка афіша.

(Далі буде).

Політичний гумор. — Чому Гітлер замешкав у Відні якраз в готелі „Імперіяль”? — Щоб підкреслити свій імперіялізм. („Шпількі”).

Гумор. — В бюрі посередництва. — Я вимагаю від служниці точности, чесности, чемности і робучости. — Так? Ну то, прошу пані, я мусілаб вам дати чотири служниці, а не одну. („Врубле”, ч. 13).

ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ! **ЦЕРКОВНІ БРАЦТВА!**

З РОКОВИМ ПРАЗНИКОМ ВЕЛИКОДНЯ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

950 ліття Хрещення України

обновім внутрішню обстановку кождої української церкви!

Красу Божого Дому

збережете при найменших грошевих витратах пересилаючи **фелони, хоругви, килими до хемічного чищення** або крашення до одинокої української пральні порученої Митрополичою Консисторією:

Механічна Пральня

Л Ь В І В

вул. Зелена ч: 31.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Заява „Оссерваторе Романо".

ПАТ звідомляє: „Оссерваторе Романо" пише: Супроти ріжних інтерпретацій, часто тенденційних, з якими стрінулася відома заява австрійського епископату, ми уповажнені заявити виключно титулом ствердження факту та абстрагуючи від усяких зглядів і політичних справ, що ту заяву сформульовано й підписано без якогонебудь попереднього порозуміння з Апостольською Столицею і без пізнішого затвердження Ватиканом та що ту заяву зложено на виключну відповідальність австрійського епископату. — Ватиканська радіостація в огляді преси критикувала австрійське духовенство за його становище супроти Німеччини. Коментуючи заяву льояльности кард. Інніцера, спікер заявив, що „не належить до обовязків духовенства складати заяви у справах політичного характеру".

Німецький епископат і плебісцит.

На днях відбулася в Фульді конференція католицьких епископів в Німеччині. Про наради не оповіщено ніякого комунікату. В берлінських католицьких кругах говорять, що конференція епископів рішила лишити вільну руку в справі німецького плебісциту в дні 10 с. м. Першу декларацію, що висказується за плебісцитом, видав ординарій дієцезії в Фульді. Сподіються, що в неділю в усіх католицьких костелах Німеччини будуть відчитані відповідні заяви з амвон. ПАТ.

Протичеські настрої судетських Німців.

Чеська преса звідомляє з західних повітів Чехословаччини про заострення настроїв німецької меншини до чеського населення в тих сторонах. На тих областях приходить часто до острих непорозумінь між чеськими урядниками і німецьким населенням, головно членами партії Генляйна. Німці відгрожуються, що чеські урядники незабаром мусітимуть забратися з німецьких територій.

Франція занепокена положенням в Чехословаччині.

Політичні круги Франції та французька преса занепокоєні чимраз більше розвоєм внутрішних відносин в Чехословаччині. Більшість паризької преси привязує послідну надію до концилляційної й медіяційної акції, що її заповів англійський премієр Чемберлен. Проте з вістей, які надходять з Чехословаччини до Парижа, виходить, що розвиток подій в Чехословаччині йде занадто скорим темпом, щоб посередництво могло щонебуть зробити. Величезне вражіння в паризьких політичних кругах викликала вістка, що Словаки зпід стягу о. Глінки яктакож зпід стягу мадярофіла проф. Єглічки рішуче домагаються повної автономії для Словаччини. Цікаво, що Чехи так занепокоєні якраз тим, що одиноко моглоби вратувати їх державу, якби було добровільно і справедливо переведене.

Анґлія й Італія. — 8 точок їх порозуміння.

„Дейли Експрес" звідомляє, що порозуміння між Італією й Анґлією має спиратися на слідуючих 8 точках: 1) На Середземнім морі обі держави признають свої інтереси, при чім італійські інтереси признаються „життєвими", англійські „конечними". 2) В Палестині італійські інтереси будуть забезпечені на случай якоїнебудь зміни правління. 3) Має бути забезпечене право вільної плавби через Суезський канал в часі мира і війни. 4) Італія признає полудневу Арабію як сферу англійських впливів. 5) Італія зобовязується не робити нічого, що перешкоджувалоб бігові вод озера Тсана. 6) Окрема комісія визначить границі між Абісинією й англійськими посілостями. 7) Італія має зобовязатися не провадити протианґлійської пропаґанди на анґлійських територіях. 8) Італія має зобовязатися, що не нарушить цілости території Еспанії і вицофає свої війська звідтам. Коли настане порозуміння щодо тих 8 точок, тоді Анґлія признає підбій Абісинії, а Італія зменшить число своїх військ в Лібії.

Войовнича промова Муссолінія.

Муссоліні виголосив промову в сенаті. В ній заявив м. ін., що Італія може вразі потреби змобілізувати 8 або й 9 мілїонів жовнірів. Італія приготовляє людей і зброю до скорої війни. У 876 фабриках працює поверх 600.000 робітників без перерви для збройних сил Італії. Але моторизація повинна мати свої границі. Майбутня війна буде скора і невмолима. Війну буде провадити король при помочи одного чоловіка, а саме Муссолінія. Італійське летунство має кілька тисяч зовсім нових літаків. Крім того Італія має найбільше підводних суден.

Лікарський фейлетоник.

Чи рак заразливий?

Є три теорії про походження пістряка (рака): одні кажуть, що се інфекційна недуга, яку викликають бактерії, другі, що се вислід розстрою переміни матерії, вкінці треті кажуть, що пістряк се недуга, яка передається дідично (спадково). Найбільше поширена друга гіпотеза. Розмірно мало людей вірить у заразливість пістряка, бо досі не стверджено можливости зараження. Щоправда, пістрякову пухлину можна перещіпити з хорого орґанізму на здоровий і заразити його. Одначе ся операція не є властивим зараженням, бо перещіплюється тільки звироднілі клітини, а не сам заразок недуги. Коли перещіплення вдалося, се ще не доказ, що істнує бактерія. Дуже цікаві під тим оглядом досліди проф. Ґерляха, директора віденського ветеринарійного інституту. Сей учений вже від кількох літ переводив на звірятах спроби зараження пістряком. В тій ціли проф. Ґерлях і його співробітники розтирали зраковатілі клітини з орґанізмів недужих мишей, витискали з тої маси весь плин і перепускали його через дуже докладний фільтр, який не дозволяв навіть найменшим клітинам перейти назовні. Відфільтрований плин поміщували в „буліоні", тобто у приправі, яку бактеріольоґи вживають до годівлі (культури) бактерій. По кількох днях у пробівках з „буліоном" появилися синяві платочки величини 1 мм., які після появи опадали на дно. Проф. Ґерлях, уважаючи сі платки бактеріями пістряка, почав їх впорскувати ріжним здоровим звірятам, як малпам, рогатій худобі, мишам, морським свинкам і т. п. В той спосіб переконався, що вже 48 годин по впорскненні в ріжних місцях орґанізму передтим здорових звірят появився запальний стан, а в кільканацятьох випадках пістрякова пухлина. Се перші випадки зараження пістряком. Мікроскопійні оглядини синявих платків виказали істнування мікроорґанізмів. Проф. Ґерлях покищо не твердить, що він винайшов пістрякову бактерію та здержується від остаточних висновків. В усякому разі можна стверднти вже тепер, що факти, устійнені проф. Ґерляхом, можуть опрокинути всі дотеперішні погляди на характер сеї страшної недуги і тимсамим на спосіб успішного її лікування.

—o—

Нові видання

Львів у цифрах. Перестудіювання сеї статистики важне не тільки для дальшого розвитку популярної преси, але й економічного та культурного життя Українців у столиці краю взагалі. Львів 1938. Накладом УКО (Української Католицької Організації). Сторін 17, формат 12.8×17.9 цм. Ціна 20 сотиків, з пересилкою 30 с.

о. Осип Лещук: **Вишкіл кандидатів Марійських Дружин.** Бібліотека Марійських Товариств ч. 4. Львів 1937. Накладом Марійського Товариства Молоді. Ст. 78. Формат: 16.6×12 цм. — Зміст: Присвята. Передмова. Введення. Перші інструкційні сходини, I. духовна конференція — перша інструкція. Другі інструкційні сходини, II. духовна конференція — друга інструкція. Треті інструкційні сходини, III. духовна конференція — третя інструкція. Четверті інструкційні сходини, IV. духовна конференція — четверта інструкція. Пяті інструкційні сходини, V. духовна конференція — пята інструкція. Шості інструкційні сходини, VI. духовна конференція — шоста інструкція.

В. Городиловський: **З темряви до світла,** оповідання на сектярсько-комуністичнім тлі. Католицькі читання ч. 12—13. Жовква, 1938. Видавництво і друкарня ОО. Василіян. Ст. 48. Форм. 16,5×12,3 цм.

Мр Олександер Буць: **Хрест на Україні** (у 950-ліття Володимирового хрещення України). Львів 1938. Християнська Книжка ч. 5. Львів 1938. Видавнича Кооператива „Мета", Львів, Японська 7. Ст. 32. Формат: 17×12,5 цм.

В. Королів-Старий: **Милосердний Самарянин,** оповідання. Передмова П. Ісаєва. „Українська Бібліотека" ч. 63. Львів, 1938. Видавець Іван Тиктор. Стор. 126. Форм. 17,5×12,9 цм.

Юра Шкрумеляк: **Стрілецька писанка.** Збірна сценічна вистава на великодні і весняні дні. Український Театр. Видання Книгарні Наукового Т-ва ім. Шевченка, ч. 40. Львів 1938. Сторін 32, формат: 15×22,8 цм.

Юра Шкрумеляк: **Стрілець Невмирущий.** Лицарські пригоди стрільця січового. Драматична картина в V діях. Український Театр. Видання Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка ч. 39. Львів, Ринок ч. 10. Львів 1938 р. Ст. 47+1 нпґ., формат 15,3×22,9 цм.

„Рідна мова": Зміст 4-го (64) числа: І. Огієнко: Стилістично-синтаксичні нариси: 17. Учень, 18. Зараз — тепер. Мр В. Барагура: Ціль, обсяг та метода навчання граматики в школі. Ів. Огієнко: Складневі недомагання західньоукраїнських письменників. Проф. П. Кривоносюк: Недуги мови, 5. Глухонімота, 6. Німота. Леся Українка: Чотири поеми, 1. Ізольда Білорука. Мр Ів. Коровицький: Мовознавство в виданні „Литературная Энциклопедія". Із. Степів: У рідній справі. М. Колодрубець: Рідної мови треба завжди навчатися. Ів. Огієнко: Складня української мови, Післямова. Багатомовна конфіската, кому вона потрібна? А. Ч.: Повстання азбуки й літературної мови в слов'ян. Розбудовуймо „Рідну Мову". Відповідь на запитання наших читачів. Дописи Прихильників „Рідної Мови". — Адреса „Рідної Мови": Варшава IV, ул. Стальова 25, м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.: за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову" від 1 числа: Річник 1 (без 2 і 3 чисел) 5.00 зл.; річники II,III, IV і V по 6.00 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 10 зл., поза Европою по 2.35 дол. річник оправлений.. Конто чекове П.К.О. ч. 27.110.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Преосвящений Николай Чарнецький виїхав 5 квітня до Риму.

В церкві ОО. Василіян у Львові, вул. Жовківська 36, відбудуться від 10—17 квітня с. р. Великопістні Реколекції. Порядок такий: 10 квітня (неділя) в год. 16-ій (4-ій) вечірня, перша наука й благальна пісня, 11—15 квітня (від понеділка до пятниці) в год. 18-ій (6-ій) молебен, наука і благальна пісня, 16 квітня (субота) в год. 17.30 (5.30) Литія (Всеношне) й наука, 17 квітня (неділя) в год. 8-ій на Службі Божій спільне св. Причастя. Св. Сповідь відбудеться 15 і 16 квітня (пятниця і субота) від год. 16.30.

Австрійський епископат за „аншлюсом”. Минулої неділі відчитано в австрійських церквах заяву австрійських епископів, у якій вони „свобідно і з внутрішнього переконання” признають що „націонал-соціялістичний рух зробив багато й зробить іще більше в ділянці національної і господарської відбудови та суспільної політики Німеччини й німецького народу, а головно прислужився найбіднішим верствам народу. Ми також переконані, що через націонал-соціялістичний рух відвернено небезпеку всеруйнуючого й безбожницького большевизму”. Всім починам націонал-соціялізму складають епископи якнайлучші побажання, благословення і в тому сенсі будуть заохочувати також вірних. Дальше пастирський лист каже, що в дні плебісциту (10 квітня) австрійські епископи уважають своїм національним обовязком як Німці заявитися за Німеччиною й очікують також від всіх вірних християн, що вони пізнають, що мають завдячувати свому народові. На вступі тої заяви знаходиться вислів, що повновласник Гітлера ґавляйтер Біркель запевнив епископів „про чесні заміри своєї політики”. Німецькі політичні кола приняли з великим вдоволенням заяву кардинала Інніцера й австрійських епископів. Німецький офіціоз „Фелькішер Беобахтер” пише, що заяву австрійського епископату приготовлено в часі розмови, яку папський нунцій в Берліні, монґр. Орсеніго, відбув 26 березня з мін. закордонних справ Ріббентропом. В часі тої розмови обговорено також справу нового конкордату для „великої Німеччини”, який мавби заступити окремі порозуміння між Німеччиною і Австрією та Ватиканом. Тенденції до заключення нового конкордату появилися вперве вже в 1934 р. і живо відбивалися у статтях нац.-соц. тижневика „Шварцес Корпс”. По прилученні Австрії до Німеччини дотеперішний стан річей не міг далі істнувати, хочби з формально правних оглядів, а остання декларація австрійських епископів, попереджена візитою апостольського Нунція у мін. Ріббентропа, витворила відповідні умовини до нових переговорів. Можливо, що в звязку зі зростом числа католиків до 40% населення внаслідок „аншлюсу” — гітлеризм змінить своє становище супроти Церкви. (Ґ. П. ч. 98).

З приводу 10-ліття лятеранського трактату м. Медіолян приступило до будови 14 нових церков. За прикладом Медіоляну пішло також м. Турин в Італії, яке постановило вибудувати 15 нових церков.

Католицьке шкільництво в Голяндії. В 1936 р. Голяндія мала 1,183.150 дітей, які вчилися в публичних школах. З того числа 447.141 дітей ходило до державних шкіл, а іменно 422.821 до католицьких шкіл, натомість 736.009 до віроісповідних шкіл, а іменно 422.821 до католицьких шкіл, 295.452 до протестантських шкіл. Назагал було в тому часі 7.439 шкіл, з того 3.325 державних і 4.114 віроісповідних, в тім 2.175 католицьких і 1.939 протестантських. Продовж одного року (1936) видали голяндські католики на школи 159 міліонів ґульденів, які узискано зі складок і добровільних жертв.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАСІДАННЯ УПР (Української Парляментарної Репрезентації) себто ундівських послів і сенаторів відбулося 2 с.м. у Львові. В дискусії м. ін. звернено увагу на наростаючі антаґонізми на польсько-українському відтинку. Зчерги підкреслено вагу територіяльної автономії та рішено поставити сю справу в центр політичної акції не тільки УПР, але й цілого партійного активу в терені. Обговорено також теперішне положення українського населення на Волині в звязку зі зростаючим протиукраїнським наступом тамки. (За „Н. Часом”, ч. 73).

В ДУБЕНСЬКІМ ПОВІТІ на Волині відбуваються масові увязнення Українців під закидом приналежности до КПЗУ.

У ВАРШАВСЬКІМ „КУРІЄРІ ПОРАННІМ” ч. 94 появилася стаття підписана буквою „Д”, п. з. Великий Луг. В ній м. ін. сказано, що В. Луг це спадкоємець ідеї Петлюри і має тепер понад 60.000 членів в поверх 800 орґанізаціях. „Великий Луг” се орґанізація протикомуністична і протимосковська на східних окраїнах Р. П.

ПО СКІНЧЕННІ СЕСІЇ СОЙМУ І СЕНАТУ премієр Складковский зголосився на послухання до президента РП і предложив йому до рішення справу уступлення правительства. Президент РП рішив, що теперішне правительство має дальше урядувати.

В ЛОНДОНСЬКІМ „САНДЕЙ ТАЙМС” появилася вістка, що в Харкові арештували 3.000 Поляків і вивезли їх до концентраційних таборів на Сибір.

З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ виїхало поверх 1500 діячів лівого напрямку після того як Німеччина заняла Австрію. Вони виїхали до Парижа або до скандинавських держав.

НА СЛОВАЧЧИНІ скріпилася чехізаційна акція. Чеські власти звільняють урядників Словаків зі служби. Такі вісти приніс часопис „Словак”, орґан словацької автономістичної партії.

ЛИТОВСЬКА ПОЛІЦІЯ перевела численні ревізії й увязнення комуністів в Ковні, Сувалках і Поневіжю.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО РОМУНІЇ створив знов патріярх Мірон. До правительства ввійшов ще один єрарх ромунської Церкви, а іменно епископ Колян як міністр віроісповідань.

В АВСТРІЇ „ґавляйтер” Біркель видав приказ, щоб всі громади анулювали почесне горожанство, що його надали архикнязеві Оттонові Габсбурґові.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА заняли м. Леріду. Армія націоналістів під Лерідою має 250.000 жовнірів.

В ЕСПАНІЇ підчас останних боїв італійські добровольці стратили 29 офіцирів, коло 300 жовнірів і 1500 ранених. Такі вісти принесла італійська преса.

КИТАЙСЬКИЙ КУОМІНТАНҐ вибрав предсідником марш. Чанґ Кай Шека. Дотепер та партія не мала постійного предсідника.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА окружили 10 китайських дивізій недалеко Великого каналу між Шантунґ і Кіянґсі.

Політичний гумор. — До одної з держав приїхав чужий амбасадор і вспів зложити візиту лише мін-ві загр. справ, заки дістав запросини на двірський баль. Пішов на баль і незабаром запримітив, що хтось витягнув йому з кишені золотий годинник. Здивований у найвисшій мірі знайшов міністра загр. справ і каже до нього: „Бійтеся Бога, кого ви запрошуєте на двірські балі? Таж мені тут пропав золотий годинник”. — „А хто коло вас переходив?” — „Отсей пан!” — „То міністр справедливости, він любить потягнути чужу річ, я його знаю. Але не бійтеся, я вам зараз принесу годинник”. — „Та що ви хочете робити? Скандал? Я зрікаюся годинника!” По хвилі міністр загр. справ приніс пошкодованому годинник і віддає. А той каже: „Яж вас просив не робити скандалу!” — „Або ви гадаєте, що він знає, хто йому годинник назад відокрав?”

НОВИНКИ

У Львові в понеділок 4 с. м. цілий день шаліла сніговія на переміну з соняшною погодою.

Сильна буря перейшла над Львовом м. пятниці. Вона зірвала ряд дахів, вибила багато виставових шиб, збурила мур при вул. Янівській, завалила місток над каналом при вул. Курковій і т. д.

В Станиславові у Т-ві „Скала” відбувся реферат о. дек. Чорнодолі п. з. „Ціль, завдання і програма Т-ва Скала”. По викладі відбулася дискусія, в якій обговорювано справи читалень по селах, заражених комунізмом та сектанством.

Відкриття восьмої вистави української мистецької фотографії відбулося в неділю 3 с. м. в год. 12.30 в салях Природописного Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові при вул. Чарнецького 24. Виставу влаштувало Українське Фотографічне Т-во у Львові. Участь у ній бере 34 авторів зі 106 образами-світлинами, розміщеними у двох салях. Виставу варт оглянути, бо виставлені образи дійсно прекрасні. Вистава треватиме до 30 с. м. й відкрита щодня від 9 до 13 год. та 15—17 (з виїмком 24. IV.). Вступ на виставу 49 гр., для молоді 30 гр., для збірних прогульок 20 гр. від особи.

Нарада трьох воєводів Сх. Галичини відбулася у Львові 30. III. с. р. Обговорювано орґанізаційні форми рільництва на господарсько-торговельнім відтинку. Стверджено, що дотеперішні форми торговельної діяльности невідповідні і рішено надати їм кооперативний характер. Одначе, щоби введення тих нових форм на всіх орґанізаційних щаблях не відбилося некорисно на дальшій діяльности „Кулек Рольнічих”, рішено перемінити с. р. на кооперативи тільки повітові орґанізації, отже склади і ґуртівні та крамниці „Кулек Рольнічих” на терені 2—3 повітів.

Помер др Лев Пініньский, б. ректор і професор римського права у львівськім університеті.

Городське староство у Львові сконфіскувало другий том повісти „Революція йде”, пера Галини Журби. Книжка вийшла накладом видавництва „Батьківщина”.

Українські книжки по китайськи. В Дайрені в Манджурії появилася в китайській мові книжка М. Цучії п. з. „Встає козак України”. Книжка багато ілюстрована. В ній є також карта розселення Українців. — Рівночасно появився китайський переклад книжки Р. К. „Україна” п. з. „Українська Держава”. Переклад опрацював В. А. Одинець.

Шкільні кураторії оповістили, що с. р. відбудуться востанне іспити зрілости для екстерністів у літнім речинці. Подання про допущення до літніх іспитів належить вносити до 1 серпня с. р.

Вистава української ґрафіки відбудеться в Римі у квітні с. р.

У Прошовій під Тернополем зачали експльоатацію теребовельського каменя. Працю знайшло 120 робітників. Незабаром скількість занятих робітників збільшать до 300.

Громадську винницю заложено в Поточисках пов. Городенка. Вона має покищо 508 корчів.

В Ярославі відбудовують памятникові укріплення монастиря СС. Венедиктинок.

Пошесть запалення мозкових опон ширится сильно в Кульчицях Рустикальних коло Самбора.

144.580 векслів на суму 17,175.000 зл. запротестовано в Польщі в лютім с. р. Рік тому було 124.057 запротестованих векслів на суму 14,968.000 зл.

130 кримінальних вязнів, засуджених на кару до 1 року вязниці, помилував президент за їх запопадливість і працьовитість, що їх вони виказали при публичних роботах.

Гумор. — А преціньо б. канцлер Австрії Шушніґ доказав, що й він за „аншлюсом”. — Та як? — Ну, а хотів оженитися...

Міністерство внутрішних справ одержало меморіял купецьких організацій, щоб назвиска на шильдах крамниць були такі, як у метриці.

Історичну надгороду м. Львова за 1937 р. в сумі 2.500 зл. дістав професор львівського університету др Франц. Буяк за свою дотеперішню наукову діяльність.

В Тернополі вибухнув страйк друкарів, які домагаються 50% підвишки.

До Берези Картузької вивезли двох людовців з Бендзіна та групу спекулянтів з воєвідств люблинського, шлеського і волинського.

Урядник в мін-ві освіти у Варшаві Станіслав Новіцкий обвинуваченний за спроневірення 37.000 зл. Він завідував цінними паперами, що були власністю різних наукових фундацій і стипендій. Щоби згрошевити ті папери, сфальшував підпис свого шефа на мнимій повновласти, підняв ті папери і згрошевив. Обв. не признається до вини, каже, що ті папери „вкрали злодії", лише 3.000 зл. з них позичив він свому товаришеві, який „помер не віддавши" грошей.

31% умових працівників у Польщі творять жінки.

В останнім місяці засуджено в Польщі 30 осіб на кари вязниці до 2 літ за чинний опір поліції, напади на поліцаїв і т. п.

Президія ради міністрів у Ромунії наказала, що всі державні урядники обовязані приступити до Св. Причастя перед Великодніми Святами.

Першими маршалами італійської армії стали король Віктор Емануель і Муссоліні.

Б. цісар Вільгельм II важко занедужав.

Німецькі кораблі обїздять тепер цілий світ, щоб уможливити німецьким горожанам, які мешкають за границею, взяти участь у плебісциті. Діється се в цей спосіб, що кораблі заїздять до пристані і забирають зібраних там німецьких горожан на повне море, де відбувається голосування.

Спорт. В неділю 3 квітня с. р. почалися весняні змагання в копаному мячі за мистецтво львівської окружньої ліги. Україна виїхала на свій перший мистецький метч до Самбора, де стрінулася з Короною. Всупереч усім сподіванням, особливо по останніх перемогах над Гасмонеєю і Домбом, не потрафила вирішити сих змагань у свою користь. Програла 2:1 (0:0) зі слабою провінціяльною дружиною. Україна з третього місця, яке займала досі, впала на четверте, має 16 здобутих пунктів, 12 втрачених. Найблищої неділі Україна грає з Ресовією (Рящів) у Львові. Та можливо, що поразка в боротьбі зі слабшим противником додасть амбіції нашим і вони будуть уважніше грати на будуче.

Гумор. — Мистецький промисл. — Скажи, чи Оля не така гарненька як образок? — Так, і то як образок ручно мальований.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Загальні збори Краєвого Господарського Товариства „Сільський Господар", відбулися у Львові 31 березня с. р. Зміст звідомлення зі стану й діяльности Т-ва в 1937 р.: В дні 31. XII. 1937 р. „С. Г." мав 60 повітових філій і 1840 кружків. У тих кружках було 126.450 членів, між ними 19.152 жінок. Крім цего „С.Г." обєднував 2.216 кооператив усіх видів і ступнів. Разом усіх членів, себто філій, кружків, кооператив та фізичних осіб, мав „С.Г." 130.566. Майно філій і кружків виносило 228.033 зл. (движимости 85.579 зл., недвижимости 142.754 зл.). Фахову працю в централі вело 12 працівників, у краю 127. Між тими працівниками було в централі 7, а в краю 58 інжинірів-аґрономів. „С.Г." розвивається добре: в 1937р. прибуло 157 кружків і 23.085 членів, у тім 5.587 жінок. В порівнанні до числа господарств тільки в самій Східній Галичині 880.000, то зорґанізованих господарств у „С.Г." є 14,3% (в цілій Польщі у хліборобських організаціях є 7% господарів). Самі кружки і філії „С.Г." зібрали на свою працю поверх 183.000 зл., з чого близько 2/3 припадають на самі членські вкладки. Та не легко було працювати „С.Г." в 1937 р. Вказують на те такі факти як необосноване розвязання філії „С.Г." в Луцьку з 52 кружками та відмовлення дозволу на заснування хочби одного кружка на цілій Лемківщині. „С.Г." вів у 1937 р. секції охорони тварин у 425 селах. Ті секції обєднували поверх 37.000 членів-господарів та опікувалися поверх 50.000 штук худоби. В тій ділянці працювало 20 ветеринарних лікарів, що піднесли гігієну та годівельні умовини для худоби і тимсамим рятували величезні гроші для нашого селянства, які пропадають через загибіль худоби. Одначе влада заборонила Т-ву вести ту ділянку праці, підтягаючи акцію охорони тварин під обезпеченеву акцію. „С.Г." веде Хліборобський Вишкіл Молоді. Треває він 4 роки. В 1937 р. гуртував він 11.000 хлопців та дівчат в віці від 14—18 літ. Дуже гарно розвивається Орґанізація Сільських Господинь. В останнім році було 12 Філіяльних Секцій Господинь і 428 Кружкових Секцій з 16.345 членами. Секції Господинь перевели в 1937 р. поверх 190 господарських курсів. Участь у них взяло поверх 2.800 господинь. Крім того „С.Г." вів фахову працю ще в отсих ділянках: 1) аґротехніка (меліорація й комасація ґрунтів та управа рілль й ростин), 2) зоотехніка (годівля і плекання рогатої худоби, годівля свиней, овець, курей, гусей, шовківництво, пасічництво і т. п.), 3) садівництво й огородництво і 4) домашній промисл. Одно з головних завдань Т-ва „Сільський Господар" це заступництво й оборона інтересів хліборобів.

Приявний.

Дітей до шкіл!

Подібно як попередніми літами так і цього року звертається Батьківський Кружок при Школах С. С. Василіянок у Станиславові до П. Т. Родичів дітей у шкільнім віці з покликом: дітей до шкіл! Нехай ніяка дитина у шкільнім віці до 16 літ не остане поза школою. Не можемо взяти на себе тої відвічальности і оправданого колись евентуального докору дитини, що ми не дали їй — хоч могли — найконечнішої загальної і фахової освіти та не підготовили її до життя.

*

У звязку з тим дозволяємо собі подати кілька інформацій про Школи С. С. Василіянок у Станиславові:

С. С. Василіянки у Станиславові ведуть слідуючі школи:

1) 7-клясову Жіночу Вселюдну Школу.

2) 4-клясову Жіночу Ґімназію.

3) 2-літний Жіночий Загальноосвітний Ліцей гуманістичного типу.

Всі ці школи мають права державних шкіл.

4) Кромі цього С. С. Василіянки роблять заходи у шкільних властей про дозвіл на отворення вже в найближчім шкільнім році Однорічної Школи Домашнього Господарства (при цім і науки крою і шиття) для абсольвенток ґімназій, що не мають наміру ходити до ліцею.

5) При школах ведуть також Інтернат, в якім замісцеві учениці можуть найти добре приміщення і дбайливу опіку.

6) Пересічна шкільна оплата в Ґімназії С.С. Василіянок нижча, як в державних ґімназіях, її висота в поодинокім випадку залежить від спроможности батьків та від поступів в науці, від поведення і взагалі від праці на терені школи дотичної учениці.

7) Вступні іспити до першої і прочих кляс ґімназії (до IV кл. за дозволом кураторії) та до ліцею відбудуться перед феріями і по феріях. Дирекція оголосить речинець у свойому часі.

За докладнішими інформаціями в тих справах просимо звертатися до Дирекції Ґімназії С.С. Василіянок у Станиславові, вул. П. Скарги ч. 17 особисто або писемно за долученням почтового значка на відповідь.

При цій нагоді з приємністю стверджуємо, що наша школа працює ревно й успішно над відповідним підготуванням молоді до життя під виховним оглядом та має всі дані до найкращого розвитку.

БАТЬКІВСЬКИЙ КРУЖОК
при школах СС. Василіянок
у Станиславові.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. О. Л. Попередній матеріял прийшов. Чи появиться, залежить від місця. „Де цівітате Деі" також прийшло. Се напевно появиться. Дякуємо.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли ти залюблена.

ПАКС: Остання сальва.

СТИЛЕВЕ: Ґураган і ревія.

74 книжок за 35 злотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ".

Адміністрація „Нової Зорі" висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжок. За поодинокі книжки ціни не знижується. Знижка буде тревати до кінця місяця травня б. р.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, плятинові та порцелянові корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

ПО КОНФІСКАТІ НАКЛАД ДРУГИЙ

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 10 квітня 1938. Ч. 27 (1127)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

З причини конфіскати сего числа і забрання поліцією всего накладу видаємо се число в зменшенім обемі. Просимо ВП. Читачів вибачити, що одержать се число зі спізненням.

ОСТАННІ ТОВАРИШІ ЛЕНІНА ПЕРЕД СУДОМ

В Москві кружляють поголоски, що до осіб, найбільше підозрілих, належать уже м.ін. маршали Будьонний і Ворошилов, дальше Лазар Каґанович і Літвінов. У вязницях сидять уже: маршал Єґоров, адмірал Віктоpов (адютант розстріляного адмірала Орлова), начальний шеф летунства ґен. Алкніс, ґен. військової округи Білоруси Белов, командант московської військової округи ґен. Ґорбачов та ґенерали Кашірін і Дибенко, муж амбасадорки Коллонтай. На місце розстріляного Тухачевського і увязненого Єґорова до Найвищої Воєнної Ради покликано: підофіцира Федька, відомого з кровавих репресій на Україні, журналіста Льва Мехліса, одного з найактивніших співробітників чеки та б. військового кравця Чаденка, недавно іменованого ґенералом. На лаві обвинувачених засядуть незабаром: Криленко, найвисший вождь червоної армії в жовтні 1917 р., пізніший мін. справедливости; президент Ґосплану Межлаук; президент начальної державної контролі Антіпов; шеф бюра мін-ва заграничних справ Сарабін та кілька б. міністрів. В останнім часі ведуть слідство проти б. совітських дипльоматів та урядників заграничних станиць. Загально твердять, що найближча серія процесів буде вже остання, бо по засудженні останніх обвинувачених в Совітах не буде вже ні одного з б. товаришів Леніна, який мігби загрожувати Сталінові.

Єжов і Мехліс — фактичні володарі червоної Росії.

Орґан комісаріяту оборони „Красная Звезда" приносить ось яку директиву політичної управи червоної армії з 25-го лютня с. р.: „Політична управа червоної армії на підставі вказівок Центрального Комітету комуністичної партії подає до відома, що дотеперішня практика усування начальників і військових комісарів з комуністичної партії — невластива. У всіх випадках, коли клітинні партійні орґанізації (давніші партійні ячейки) мають матеріяли, які моглиб поставити в сумнів льояльне відношення до партії начальників, комісарів полків, бриґад, дивізій і висших одиниць, — необхідно прислати політичній управі червоної армії відписи матеріялів і тільки за згодою тої управи розглядати справи про дальшу приналежність до партії". Сей обіжник, який з невідомих причин оповіщено з місячним припізненням, відбирає партійним комітетам червоної армії право усувати з партії висших офіцирів, від полковників почавши. Отже висші військові не підлягають звичайній партійній ерархії. Се новий доказ підпорядкування партії „чекістам" зпід знаку Єжова, коли йде про цивільних горожан, і „чекістам" зпід знаку Мехліса, коли йде про військо.

Совіти помагають китайським військам.

Аґенція Домеї звідомляє: В звязку з відкиненням Москвою японського протесту в справі служби совітських летунів у китайськім війську, японське мін-во закордонних справ оповістило комунікат, який голосить, що остаточно устійнено факт постійно зростаючої совітської помочі для Китаю в формі достав зброї і летунів. Один совітський літак зістріляно 26 січня с. р. недалеко Нанкіну, другий 14 березня недалеко міста Вугу, причім схоплено пільота, який заявив, що називається Михайло Допнін, що він поручник летунського полку з Ленінграду та що його разом з кількома товаришами вислано до Китаю і приділено до летунства. Отже за таких „добровольців" правительство СССР відповідає тимбільше, що військове і цивільне летунство в Совітах є під керівництвом уряду.

Заборона зібрань і політичної пропаґанди в ЧСР.

ПАТ звідомляє з Праги, що там приготовляють дуже строгі виконні розпорядки до виданого недавно закону про заборону зборів і політичних зібрань. Той закон звернений головно проти німецької меншини, серед якої панують тепер дуже горячі настрої. Крім того сподіються в ЧСР значного обмеження свободи преси і взагалі заборони якоїнебудь пропаґанди й аґітації в справах національних меншин. Покищо чехословацькі адміністраційні чинники заострили своє поступування до всякого рода меншинних зібрань. Ті зарядження викликали велике вражіння серед судетських Німців і Словаків.

Смертельна тривога Барцельони в обличчі остаточної поразки.

По офіційним звідомленням війська ґен. Франка в часі від 9—31 березня с. р. взяли в полон 18.000 жовнірів і похоронили 7.500 убитих ворогів. Вони розбили або приневолили до втечі 8 дивізій і 6 бриґад. Національні війська по занятті м. Леріди заатакували нові становища червоних на лінії Баляґвер — Боріса Блянка. Барцельона хоче за всяку ціну здержати наступ повстанців на тій лінії, яка тягнеться від Сіерри Леона до Сіерри Монтрохоґа. Мимо того повстанці заняли на шляху Пінель —Тортоза важний стратеґічний пункт. Відділи ґен. Арунда ввійшли до м. Морелля й дійдуть до моря мабуть скорше ніж війська, які борються в околиці м. Тортоза, бо стрічаються з чимраз меншим опором.

Швайцарія боїться за свої кордони.

В Берні швайцарськім відбулася нарада в справі скріплення оборони швайцарських кордонів. В нараді взяли участь шеф військового департаменту Мінґер, шеф ґен. штабу полк. Лябгардт й інші високі офіцири. Рішено продовжити час військового вишколу і розбудувати приграничні форти та зорґанізувати в них відповідні залоги („Ґренцшуц"). Крім того застановлялися, чи не іменувати вже тепер ґенерала швайцарської армії, а не чекати аж на вибух війни, як се передбачує швайцарська конституція. В нараді взяли участь також соціялісти.

Переходи на латинство

СКОНФІСКОВАНО

Нікуди правди діти. Отсей лівий погляд приходить мені на думку за кождим разом, коли до редакції наспівають устні, листові та часописні вісти про спорадичні переходи греко-католиків у Галичині на римо-катол. обряд і про масові переходи православних з Волині на латинський католицизм. І за кождим разом маю вражіння, що висше наведений погляд Тенніса можна приложити не тільки до новітної культури, але також до римського католицизму на тім терені, де відбуваються ті характеристичні „переходи" на латинство.

Чому?

СКОНФІСКОВАНО

Розуміється є й такі, що переходять а в надії на легке життя без праці або на покриття їх поганих учинків.

А в останнім часі маємо вже появи масових переходів на римо-католицизм православного населення на Волині в цілім ряді повітів.

Ніякий думаючий чоловік не богато мавби замітити проти того масового переходу православних на римо-католицизм, а вже найменше моглиб проти сего робити заміти ми, греко-католики, —

СКОНФІСКОВАНО

Вправді і такі переходи булиб неприродні, бо прецінь православному населенню далеко близша св. унійтська Церква з її дійсно гарними обрядовими формами та з її величавою історичною спадщиною крови великих і дуже численних мучеників, від наших Владик почавши, на масі нашого монашого і світського духовенства та простого народа скінчивши. Ось природний шлях всего українського народу тай не тільки українського, а взагалі всіх східних народів. Шлях, що веде на Захід до жерела правдивої внутрішної сили і незалежности. І наскільки людський розум може оцінити східні народи, від українського і білоруського почавши, на китайськім і японськім скінчивши, — нема іншого природного шляху для їх масового ужитку, як той шлях Унії, приноровлений до вдачі і звичаєвих форм Сходу. Адже якраз такий духовний і духовий шлях на Захід не припадково появився на тім терені. Він на нім виріс помалу, орґанічно, виріс так, як виростає дубовий ліс в уміркованій стрефі, як виростають пальмові ґаї в горячім підсонні, як виростають мохи на скелях Ісляндії. Всякі інші духовні шляхи, які булиб будовані для наближення східних народів до західної культури і найвисшого центра її, Петрової Скелі, булиб очевидно штучними шляхами, які крім одиниць і маленьких ґрупок та великого розчарування не моглиб принести нічого більше — з тої самої причини, з я-

кої маса не піде в подорож п о п р и старий, добрий і гарний та віками випробуваний шлях, тільки може піти тим власне шляхом, або — не піти ніяким.

Отже, як сказано, масовий перехід східних народів з православія на римо-католицизм се перехід о ч е в и д н о неприродний і не дасть або ніяких висліів або приблизно таку „моральну” мішанину, як дає між племенами середньої та полудневої Америки. Та мішанина во істину незавидна.

С К О Н Ф І С К О В А Н О

а моглиб тільки домагатися, щоб ті, які переходять, одержали своє національне духовенство і зберегли свою рідну мову нехай вже і в латинській формі церковної організації.

Та ба! З Волині надходять вісти, що так не є. Ось що пише про се „Діло” в 74 ч. на стороні 7-ій:

На засіданні сойму 10 лютого ц. р. вніс посол д-р Степан Баран інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ і до міністра віроісповідань та освіти в справі переходу православних Українців у селі Гриньки, лановецької волости кремянецького повіту на Волині та в інших громадах цього повіту на латинський обряд і подій, які це спричинили. В обширному фактичному представленні справи дав інтерпелянт тло, на якому виникнули події у Гриньках та в околиці, висвітлив на основі фактів ролю прикордонної адміністрації і КОП-у в цих подіях та змалював відносини, серед яких жие тамошне українське православне населення. Навів інтерпелянт і численні факти з подрібними датами й назвищами осіб та вказав на поширювання провокаційних вістей про прихід військової карної експедиції, пацифікації і виселення з прикордонної смуги. Мало це на меті створити податний ґрунт для започаткованої на більші розміри акції за „навертанням” православних Українців на римо-католицтво. Застрашеному населенню вказували як на одинокий вихід зі скрутного положення те, що з халепи може воно вийти тільки в той спосіб, що покине православія і перейде на римо-католицтво та заявить себе Поляками. Те одиноке врятує його перед репресіями і в додатку приверне ще й ласку власть імущих, а з нею і всякі матеріяльні благодати. — На цю інтерпеляцію дістав посол д-р Ст. Баран у часі останнього у минулій сесії засідання сойму в четвер 31 березня ц. р. писемну відповідь премієра і міністра внутрішніх справ ген. Славой-Складковского з 25 березня ц. р.

Зміст відповіди премієра польської держави п. дра Складковского такий: Він не заперечує, що в громаді Гриньки, кремянецького повіту на Волині перейшло з кінцем 1937 р. з православія на римо-католицизм около 400 православних української народности та що частинно переходять православні люди української народности також в інших громадах того повіту і сусідних повітів: рівенського та здолбунівського. Але премієр перечить немовби органи КОП-у (Корпусу Охорони Пограничча) на великім терені кремянецького повіту поза Гриньками і в сусідних повітах (Рівне та Здолбунів) пристосовували н а т и с к супроти опірних. А тло переходу в Гриньках представляє премієр дослівно ось як:

В селі Гриньки, кремянецького повіту, траплялися від довшого часу випадки виразної нельояльности супроти держави, що свідчили про скріплення протидержавної агітації, веденої кількома агітаторами зпоміж місцевого українського громадянства. Ілюстрацією цього стану були події з 17 жовтня 1937 р., коли зневажено портрети найвищих достойників держави; творець цього вчинку зізнав, що зробив це на те, щоб дістати в селі опінію героя. Населення Гриньок, освідомивши собі, що повищі зарядження влади є висліом проступної діяльности згаданих агітаторів, як теж наслідком його пасивного становища супроти згаданих проявів акції злочинних чинників, звернулося до органів держ. влади з проханням виселити зі села кількох найактивніших агітаторів. Однак частина населення для заманіфестування, що зриває цілковито і рішуче зі середовищем, з якого рекрутувалися деструкційні елементи, котрі неоднократно старалися використати для своїх цілей терен православної Церкви, рішила крім цього перейти на латинський обряд, що теж і зробила.

Тут сам собою насувається ряд запитів: Чому не згадується, чи стверджено, що той, хто зневажив портрети достойників, не був провокатором? І чому серед польського населення р.-кат. обряду нема масового переходу на іншу віру, хоч лучаються серед того населення також протидержавні вчинки, не виключаючи зневаження найвисших достойників і то не в формі портретовій, а в револьверовій: атже було нпр. застрілення президента РП. А по третє: чому нема таких масових переходів нпр. у Львові або в Станиславові, тільки є вони якраз там, де урядує КОП?

Та даймо слово послові др С. Баранові, що в тій справі вносив інтерпеляцію до премієра Складковского. Отже др С. Баран пише з приводу відповіді премієра ось що:

З наведеної вище відповіди премієра Складковского на інтерпеляцію посла д-ра Ст. Барана виходилоб, що ті православні Українці в Гриньках і околиці, що перейшли з православія на римо-католицтво, зробили це з власної волі, ніким до цього не примушені, і зробили це тому, щоб зірвати з українськими деструкційними елементами та виявити тим свою льояльність супроти польської держави. Це їм — по словам премієра— вільно було зробити, бож польська конституція ґарантує кождому свободу віроісповідання й совісти і органи влади в цьому не мають права робити ніякого натиску. Тимчасом у моїй інтерпеляції наведено довгу низку фактів, дат та імен, де подрібно описано саме цей натиск деяких місцевих органів адміністрації і КОП-у, а урядова відповідь те все в цілости промовчує та обговорює тільки три інциденти дотично поведінки органів КОП-у супроти трьох названих вище осіб, непричасних зрештою до акції навертання православних на римо-католицтво. Наведені в інтерпеляції факти, дати і назвища осіб зібрав я особисто від очевидців, і то від самих безпосередньо заінтересованих селян з Гриньок, які кількакратно приїзджали до мене до Тернополя, оповіли мені свою недолю і прохали взяти їх в оборону у пресі і на парляментарній арені. Це я і виконав, подаючи зібраний матеріял у пресі і насвітлюючи ті події у передовій статті „Діла” під наголовком „Тучапи і Гриньки” та використовуючи його у своїй згаданій вище соймовій інтерпеляції. Приблизно половина тих гриньковецьких українських православних селян, що з кінцем 1937 р. перейшли на римо-католицтво, вернулася вже назад на православія (є їх досі стокількадесять осіб). Вертаються до православія і в інших громадах. Для галицьких читачів вияснюємо, що на Волині нема ніяких формальностей у державної адміністраційної влади зі зміною віроісповідання, які істнують у Галичині на основі обовязуючого тут австрійського закону про міжвіроісповідні відносини з 1868 р. На Волині вистарчає, як православний піде до римо-катол. костела, там висповідається і як після цього впише його дотичний римо-катол. парох до своїх книг. Те саме є і з поворотом назад на православія — сповідь у православного священика і заява, що вертається на православія. Вкінці зазначуємо, що українське православне населення у Гриньках позбавлене нині богослужень у своїй церкві і не може користати з релігійних послуг свого пароха в Ланівцях, бо влада відібрала від православного пароха і декана о. Миколи Малюжинського в Ланівцях, до котрого належать православні у Гриньках, особисту виказку і прикордонну перепустку, через що він не може приїзджати до своєї філіяльної церкви у Гриньках з відправою та уділюванням релігійних послуг своїм тамошнім парохіянам. Зазначуємо теж, що пятьох гриньковецьких селян, свідомих Українців і досі не караних,

виселено вже в ночі 20 березня ц. р. з прикордонної смуги, проти чого внесли вони відклик до міністерства внутрішніх справ. В обох останніх справах вніс я окрему інтерпеляцію в соймі 31-го березня ц. р.

Мабуть нема ніякого Українця без огляду на те, чи він греко-католик, православний чи навіть римо-католик, який супроти висше наведених фактів не виробивби собі належного поняття на способи, під впливом яких відбувається така масова латинізація нашого народу. Підчеркуємо ще раз, що всі Українці противні такій латинізації з тої причини, що її вживається до цілей, на яких католицькій Церкві не залежить і не може залежати та що при тій латинізації нехтується національне достоїнство нашого народу, бо в латинськім костелі не дається йому ні проповідей в його рідній мові, ні додаткових відправ, ні катехізації, ні його рідного духовенства.

Ми тільки стверджуємо отсю правду, але не маємо надії, що проповідування сеї правди вплине в тім напрямі, що спиниться неприродний курс латинізації. Та мимо того пригадуємо, як такий курс тяжко відбився вже раз на тім, що для латинізаторів становить властиву ціль.

С К О Н Ф І С К О В А Н О

Конфлікт у православній Церкві

Православний синод, що резидує в Карловицях в Югославії, осудив погляди, які голосить відомий православний теольоґ С. Н. Булгаков, називаючи їх сектантськими. Таке саме становище заняв московський митр. Сергій. Інакше поставився до тої справи митр. Евлогій, який перебуває в Парижі. Для дослідження справи покликав він спеціяльну комісію, зложену з визначних учених паризького теольоґічного православного інституту. По дволітніх дослідах та комісія рішила, що погляди Булгакова не суперечать догмам православія. З того повстав новий конфлікт між митр. Евлогієм і тим відломом російського православія, який за найвисшу інстанцію признає синод в Карловицях. Особистий спір перемінився в глибший конфлікт ідеольоґічного характеру, який загрожує поважними наслідками для православія. Не малу ролю в тім спорі відіграла нарада чотирьох православних епископів з західної Европи, що недавно відбулася в Парижі під проводом митр. Евлогія.

Комінтерн не дармує...

З Москви звідомляють, що пропаґандова секція Комінтерну випрацювала великий плян протифашистівської радієвої акції. В звязку з тим всі совітські радієві стації на Україні і Білорусі одержали припорученння вставити до своїх програм спеціяльні авдиції висланників Комінтерну. Ті авдиції будуть передавати в мовах німецькій, італійській та еспанській.

Львів, 15. III. 38. П. Т. Пром-банк. Прошу признати мені позичку в висоті зл. 500.— Позичка стала мені конечною нагло і я **не мав часу постаратися за ручителів.** Але тому що маю **уділів на суму зл. 500.—**, то й думаю, що згідно з проєктом Дирекції на Загальних Зборах не буду мати трудности в одержанні позички без ручителів. Відсотки прошу стягнути з дивіденди за р. 1937, а бракуючу решту **(невеличку)** покрию негайно. — З поважанням. — Грицюх.

До висоти вплачених уділів

Пром-Банк

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

признає позичку без окремих забезпечень і порук.

Полісся

в очах молодого мандрівника.

Ві второк 5 с. м. в салі „Української Бесіди” у Львові відбувся пятий зчерги поліський вечір, на якому інж. В Ш и п р и к е в и ч, родовитий Поліщук, виголосив реферат п. з. „Полісся в очах мандрівника”. З м і с т Полісся це своєрідний резерват натуральних відносин, які панували в Европі тому 200—300 літ. Воно ще науково неопрацьоване якслід. Навіть назва ще невияснена, ріжняться погляди вчених також щодо границь Полісся. Політичний кордон перетяв Полісся майже пополовині. Та частина Полісся, що під Польщею, має 50.000 км² і 1,700.000 душ населення, майже виключно українського. Найгарніша частина Полісся це Загориння (від ріки Горинь). Полісся це рай для водної птиці й водних туристів, на жаль між ними мало Українців. Міст на Поліссі всього кілька. В містах Поліщуків нема. Їх треба шукати по селах. Села часом замкнені брамою від входу й тягнуться по обох боках шляху. Характеристична ціха поліських сел — на кождім роздоріжжі деревляні хрести, обвішані ручниками. Зелізних річей в поліськім господарстві мало. Плуг, борона і т. п. все з дерева. Хатня посуда глиняна або деревляна включно до ложок. Поліщук досі живе родом. Причини поділу можуть бути двоякі: 1) коли родина так розростеться, що годі наварити всім їсти, 2) сварки між жінками. Голова роду — найстарший віком. Він заряджує майном роду. Домашнім господарством заряджує найстарша в роді жінка. Поліщук розуміє власність не як особисту, але як родову. Хто виступає з роду, тратить право до майна. Дівчатам, які виходять заміж, не дають поля. Коли в родині нема сина, приймається до доньки приймака, який приймає навіть жіноче назвиско.

Поліщуки займаються хліборобством, скотарством і риболовлею. Поліщук дуже дорожить худобою. Нераз родини, що мають і по кілька штук худоби, не мають молока, бо не хочуть доїти коров, щоб телята мали достаточну скількість поживи. Збіжжя Поліщук нікому не продасть, радше висипле його до річки, коли зіпсується, або роздасть. Поліщук не любить збирати грошей. Донедавна Поліщук був цілком самовистарчальний. Тепер, по війні й революції, наступила під тим оглядом деяка зміна. Головне заняття жінок — виріб одежі. Кулінарна здібність Поліщучок низше критики, таксамо й розуміння гігієни. Поліщук живиться стравами, про які вже Нестор згадує у своїм літописі: житній хліб, ягоди, гриби і риба. Одинока картопля — новітніша пожива. Мяса їсть мало, білий хліб бачить хіба на Великдень.

Світогляд Поліщука: В сій царині Поліщук людина первісна. Власність признає тільки до річей здобутих працею. Нпр. ліс це вже Божий дар. Не розуміє потреби збирати богацтво. У сфері вірувань — Поліщук чується окружений духами та ріжними „табу”. Видимі святощі Поліщуків се вогонь і вода. Вогню Поліщук не буде гасити, коли він нищить навіть його майно. В понятті Поліщука не годиться лучити вогонь з водою. На Поліссі нема відпустових місць. Найбільше свято на Поліссі це „діди”, поминки, свято предків. Його обходять звичайно восені. Поліщук мало ралігійний. До церкви ходить рідко. Виконує приписи щодо посту й обряду і на тім кінчиться його релігійність. Причина цего брак церков і тим самим малий звязок Поліщука з Церквою. Релігію заступає Поліщукові забобонність.

Поліщук більше отвертий і товариський як селяни з інших околиць. Одначе говоритиме отверто тільки з людиною, якій довіряє. Поліщук кождого поздоровить при зустрічі, але вимагає того і для себе. Поліщук має окреме привітання на кожду пору дня. Кождого старшого (у) від себе називає Поліщук дядьком, дядиною.

Нормальне господарство на Поліссі 20—30 га. Та з цего тільки 2—3 десятини се управне поле, решта пасовище. Щоби жити, Поліщук хапається побічних занять, пр. теслярства. Перед війною Поліщуки виїздили аж на Сибір рубати ліси. Тепер маси людей мандрують на Волинь на жнива. Деякі поліські села цілком ремісничі (в однім фаху).

Національна свідомість і мова Поліщуків: Поліщуки говорять чистою українською мовою. Свою приналежність до давних „руських племен” знає кождий Поліщук, навіть у найглухіших селах. Він знає ріжницю між собою й Москалем. Щоб відріжнитися від Москалів, які називали себе „русскими”, Поліщуки назвали себе „тутешніми руськими”. Зчасом слово „тутешній” виперло слово „руський”. Нова національна назва „Українець” приймається на Поліссі дуже скоро. Нац. свідомість на Поліссі поширили комуністи, які ширили комуністичну агітацію в українській мові. Комунізм Поліщука був тільки протестом проти сучасного стану. Тепер він вивітрів і остала тільки національна свідомість.

Перспективи Полісся не рожеві. Української інтеліґенції нема, приріст нової інтеліґенції майже неможливий, бо Поліщук не вчить іще своїх дітей. На Полісся мусить прийти наша інтеліґенція з інших українських земель, тим більше, що там ведуть тепер сильний денаціоналізаційний наступ.

Реферат був дуже цікавий і всесторонньо опрацьований. Інж. Шиприкевич знає Полісся знаменито й відзначається великим обсерваційним хистом. По рефераті висвітлювано образки з Полісся. Публики була повна саля. Дискусії не було.

іф.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець відкрив центральне церковне Бюро Католицької Акції. Головою нової установи іменовано Й. Е. кард. Піццарда. Бюро Католицької Акції приміщено в палаті св. Калікста в Римі. Воно збиратиме всі документи про Католицьку Акцію, про можливости її розвитку та про примінення її в ріжних краях.

„Оссерваторе Романо” приніс заяву редакції п. з. „Конечне спрецизування”, в якій пише, навязуючи до прелекції ватиканської радіовисильні з 1 квітня на тему „політичного католицизму”: Не думаємо тепер займати становище щодо мерітум прелекції, яка відносилася до такої делікатної справи як політичний католицизм і довкола якої повстав такий живий спір. Одначе нам видається потрібним підкреслити, що прелекція була теоретичною студією і походила з приватної ініціятиви, отже не мала урядового ані підурядового характеру і не була інспірована. Апостольська Столиця не задумує проте брати на себе відповідальність за неї. Відомо, якими середниками послугується Апостольська Столиця, щоб оповістити свої думки і директиви, коли йде про офіціяльне повідомлення преси й публики. Можемо вкінці додати, пише „Оссерваторе Романо”, що нема ніякого звязку, всупереч тому, що думають деякі, між висше згаданою прелекцією й урядовим комунікотом, який появився в „Оссерваторе Романо” 1 квітня с. р.”. — Комунікат, про який пише папський офіціоз, відносився до становища австрійського епископату в справі плебісцису, про що писали ми в 26 ч. „Нової Зорі”. (За Ґазетою Польскою”, ч. 95).

Кардинал Інніцер після майже півторагодинної авдієнції в Папи перевів ще розмову з державним секретарем кард. Пачеллієм. Потому відлетів літаком до Відня.

Реколєкції в парохії Бариш. В днях від 20 до 25 березня с. р. включно відбулися реколєкції в парохії Бариш. Провідником був Впр. о. Петро Мельничук, завідатель Бучача. Науки голосив рано і вечером для всіх. Переконуючі і до глибини серця зворушаючі проповіди стягнули множество людей так, що простора церква була все повна. До св. Сповіди і св. Причастя приступили всі парохіяни. В пятницю вечером 25. III. було дуже торжественне і зворушаюче закінчення реколєкцій. В імени всіх своїх парохіян складаю сею дорогою Впр. о. Петрові Мельничукові щиру подяку за велику працю в переведенні з великим успіхом реколєкцій у моїй парохії. Хай Всевишній має Його в своїй опіці! — о. Василь Козловський, парох в Бариші.

Памятаймо, щоб кождий Українець мав молитовник у своїй рідній мові. Се вяже одиницю з Церквою, з нацією та рідною культурою.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В БОРЩЕВІ аґенти тайної поліції перевели ревізію в секретаря Союзу Повітових Кружків Рідної Школи і філії „Просвіти” Ґораля. Поліція забрала статистичні квестіонарі про організованість українського культурно-освітного життя в повіті. Філії Просвіти заборонено збирати такі дані. Цікаво, на якій правній підставі?

В САМБОРІ відбувся процес проти Івана Турчина, 26-літнього абсольвента ґімназії з Хижевич, пов. Рудки. Його обвинувачували за те, що він провадив комуністичну агітацію між селянською молодю і між хлопами і мав накликувати до неплачення податків. Він був кілька разів обвинувачуваний, але не можна було йому доказати вини. Аж тепер на підставі т. зв. архіву Цивінського, на підставі зізнань ґрафольоґа і поліцаїв засудили Турчина на 6 літ тюрми і на втрату горожанських прав на 5 літ.

МАСОВІ УВЯЗНЕННЯ КОМУНІСТІВ. Недавно поліція арештувала мра Марія-на Нашковского зі Львова та 19 осіб, підозрілих в комуністичній діяльности на терені Львова, Станиславова, Галича і ряду інших місцевостей. В останніх днях арештовано в Галичі ще 5 осіб.

СОВІТСЬКОГО ВЧЕНОГО проф. Шмідта обвинувачує ҐПУ за троцкізм, шпигунство і ріжні занедбання підчас виправи до північного бігуна. Проти Шмідта має свідчити товариш його підбігунової виправи Папанін.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ консолідаційний рух обхоплює всі національні меншости. Після консолідації німецької меншини, обединилися мадярські опозиційні партії. На Закарпатті розвиває оживлену діяльність посол Бродий, який взиває Русинів до політичної і господарської співпраці в однім автономістичнім таборі. Такі вісти принесла польська преса в Чехословаччині. (Ґ. П., ч. 86).

ЗАОСТРЕННЯ ЦЕНЗУРИ впроваджено в Чехословаччині. М. ін. дуже докладно конфіскують всякі виступи проти СССР і проти Німеччини. Також сконфіскували в чеській пресі всякі коментарі до відомої промови анґл. премієра Чемберлена.

ПРАВИТЕЛЬСТВО НІМЕЧЧИНИ повідомило секретаріят Союзу Народів, що Австрія перестала істнувати як суверенна держава і тимсамим перестала бути членом Союзу Народів.

В ІТАЛІЇ відбулися великі маніфестації з приводу перемог італійських добровольців - леґіоністів під прапорами ґен. Франка в Еспанії.

В ПАРИЖІ істнує тайна радієва надавча стація. Вона називає себе „Народна радіостація” і надає острі виступи проти правительства Блюма.

В ПІВНІЧНІЙ ПАЛЕСТИНІ проголошено виїмковий стан. Здовж цілого північного кордону Палестини мають збудувати засіки з колючого дроту.

НОВИНКИ

Реколєкції для панів відбудуться сього року в церкві св. Духа при вул. Коперника в днях від 11—14 квітня о год. 6-тій вечером. Реколєкційна сповідь в пятницю, дня 15 квітня від год. 5 попол. В суботу о год. 7.30 рано спільне св. Причастя. Реколєкції влаштовує як щорічно Товариство ОО. катехитів у Львові.

Апеляційний суд у Львові уневажнив присуд коломийського окружного суду, який засудив був 70-літнього о. декана Русина на 6 місяців вязниці без завішення за „фальшування документу“. Прокуратура коломийського суду закидала о. Русинові, що він намовив робітника, який жив у конкубінаті з одною жінкою, підписати подання в справі зміни обряду незгідно з бажанням заінтересованої особи.

Львівська дирекція почти подає до відома, що до вкидання місцевої кореспонденції призначені зелені скринки, які опорожнюється три рази на день, а саме в год. 6, 10 і 16. Вкидання місцевої кореспонденції до червоних скринок спричиняє опізнення в дорученні.

Розпорядком мін-ва внутрішніх справ уморено всі залеглости військового податку.

Від нострифікантів побиратимуть на будуче такі оплати: 150 зл. за допущення до нострифікації, 150 зл. від кождої групи предметів і 10 зл. маніпуляційного.

Над снятинським повітом перейшла на днях гураганова буря, яка наробила багато шкоди. У Снятині-Залучі вітер схопив з двірця 20 тягарових вагонів і пігнав їх у сторону насипу, віддаленого 800 м., де вони вискочили з рейок і розбилися.

Загородова шляхта в Копичинеччині. Аґенція „Всхуд“ в ч. 1742 звідомляє, що на терені копичинецького повіту Поляки приступили до орґанізації загородової шляхти, якої є там до 10.000 осіб. Дотепер зорганізовано 10 „Кул Звйонзку Шляхти“.

Від 15 с. м. моторівка Львів—Тернопіль курсуватиме щодня до Чорткова.

В с. Голе Равське, пов. Рава Руська, хтось знищив польський державний герб на шкільнім будинку та повісив його на плоті. Поліція ще не викрила, хто це зробив, але польська преса вже пише, що герб знищили члени ОУН.

Урядничка Комунальної Каси Ощадности в Тарнові, Круліковска, спроневірила 17.196 зл. на шкоду заставного закладу ККО. Круліковска працювала в ККО 28 літ. Її спроневірення відкрито аж тоді, коли вона пішла на емеритуру.

В Білостоці арештували карно-адміністраційного референта староства, львовянина Казимира Борвіча, та ще 6 осіб з повіту.

Надужиття на 1000 зл. викрито на почті у Сьвентохловіцах. Урядника-дефравданта увязнено.

В Лодзі хочуть створити Лікарську Академію, бо в Польщі є великий брак лікарів, особливо по селах і місточках. А нострифікацію утруднюють.

Гумор. — Одинока нагода. — Репортер іде пізною нічю через міст Понятовского. Нагло бачить якогось осібняка на балюстраді мосту. — Що ви тут робите? — Я хотів скочити до Висли, та покищо вагаюся! — Не вагайтеся добродію ні хвилини — кличе репортер — коли хочете бути ще в ранішньому виданні ґазети!

В Луцьку сконфіскували летючки, що їх видало проурядове ВУО в числі 15.000. До летючок була долучена промова православного архиєрея Олексія з Кремянця проти переходу православних на римо-катол. обряд.

В Бадені під Віднем помер б. професор віденської політехніки, Освальд Дірмозер, конструктор т. зв. „Грубої Берти“, якою Німці в 1917 р. обстрілювали Париж.

По плебісциті в Німеччині канцлєр Гітлєр дістане в дарі від німецького народу замок Розенав, який лежить в околиці, звідки походить Гітлєр.

Будинок у Відні, в якім колись працював канцлєр Гітлєр як маляр, відновлено й замінено на музей.

Білєт до Полудневої Америки коштуватиме тепер 820 зл., замість 775 зл. як було дотепер; корабельні карти для еміґрантів 715 зл. замість 667 зл.

Масляний страйк вибух в Торонті. Господині не будуть купувати масла цілий тиждень, щоб вимусити в той спосіб обнижку ціни масла.

Гумор. — Перший крок. — Чи дійсно думаєш покинути пиянство? — Ну, очевидно, я вже навіть купив ножик без коркотягу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Високіньский. Дуже дякуємо за Ваш цікавий допис. Він буде використаний правдоподібно в великоднім числі.

КОМУНІКАТ IV

В звязку з українським паломництвом на Евхаристійний Конґрес до Будапешту подаємо до відома: 1) Додаткові зголошення приймається до 25 квітня ц. р. Всіх зголошених просимо найдальше до цього дня прислати всі потрібні документи. Пізніші зголошення будуть неважні. 2) Звертаємо увагу всіх Учасників на те, що оплата переїзду обіймає тільки оплату від Лавочного до Будапешту, а не зі Львова. Отже кошти подорожі до Будапешту, а не зі Львова. Отже кошти подорожі до Лавочного оплачує кождий Учасник користаючи з залізничої знижки у висоті 33%. Ця знижка прислугує кожному Учасникові на основі конґресової карти. 3) У справі строїв обовязуючих священиків і прочих паломників подамо окрему інформацію після рішення відповідних чинників. — Львів, 6 квітня 1938. — Управа Марійського Товариства Молоді, Львів, ул. Сикстуська ч. 39 а. 29—1—1

В Адміністрації „Нової Зорі“

можна дістати отсі видання

Бібліотеки Укр. Катол. Орґанізації:

Ціни в злотих:

Ч. 1. Основи соціольоґії . . . . . 3.—
Ч. 3. Спіритизм . . . . . 2.—
Ч. 4. Життя св. Кирила і Методія . . . 0.80
Ч. 7. Греко-катол. Церква (історія) . . . 0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: Преса . . . . . 3.—
Ч. 9. Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло . 2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті 0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві . . 0.60
Ч. 13. Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)
Ч. 14. о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас 0.80
Ч. 15. Борці за Церкву. Ч. ІІ. . . . . 2.—
Ч. 16. Християнське виховання молоді . . 0.40
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення . . . 0.40
Ч. 18. О. Назарук: Галицька делеґація в Ризі 1920 р. 1.80
Ч. 19. Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика . . 0.50
Ч. 20. о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін 2.—
Ч. 21. А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині . . . . . 1.—
Ч. 22. о. М. Каровець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї 0.25
Ч. 23. Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист) . . 0.40
Ч. 24. А. Ч. Українська молодь Христові 0.60
Ч. 25. о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер? 0.30
Ч. 26. Осип Назарук: На спокійнім океані 0.40
Ч. 27. „ „ Жінка і суспільність 0.50
Ч. 28. „ „ Жіноча справа . . 0.40
Ч. 29. В. Маковський: „Ачдрей“ на засланні 0.80
Ч. 30 А. Ч.: Террор в минувшині 0.40
Ч. 31. Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблєма 1.50
Ч. 32. Осип Назарук: Вибір звання . . . 0.40
Ч. 33. о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма 0.40
Ч. 34. А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді 0.40
Ч. 35. о. С. Вапрович: Про Аргентину . . 0.40
Ч. 36. Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату . 0.40
Ч. 37. Т. Костуба: Радикали про Унію . . 0.25
Ч. 38. О. Убиш: Танас Горлач 0.30
Ч. 39. Скала і Просвіта 0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція 3.00
о. Д-р Т. Галущинський: Думка і наука Церкви в питанню літурґ. мови . 0.20
Д-р С. Томашівський: Десять літ українського питання в Польщі 1.50
Д-р С. Томашівський: Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки 1.00
Д-р С. Томашівський: Про ідеї, героїв і політику 2.00
О. Назарук: Роксоляна (повість) . . . 6.—
О. Н.: Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії 0.50
Проф. Л. Кюлер: Релїґія і політика . . 1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист 1.00
А. Ч.: На калиновім мості (Листи до молоді) 0.80
Д-р Осип Назарук: Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду 1.30
Станіслав Лось: За конструктивну політику на Червоній Руси 1.00
Гадяцький Договір 0.50
Осип Назарук: Націоналізм Донцова . . 0.60
„ „ Венеція . . . . . 3.—
„ „ Ерема кай аноніма . . . 0.50
„ „ Ґоґи і Магоґи 0.50
З історії анархії на Україні 0.80
Осип Назарук: Галичина й Велика Україна 0.70
Узасаднення Скали 0.20
Пастирський лист трьох Владик 0.10
Перша Бібліотека на Україні 0.20
о. І. Братик: Останній Свят-вечір 0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі 2.00
Епопея сміху 0.20
Ол. Мох: Покажчик змісту „Н. Зорі“ . . 4.—
Еп. Р. Челлонер: Розважування над правдами й обовязками християнства . . . 0.50
Осип Назарук: Рома Етерна. Вічний Рим . . 1.—
Про Книгу Голубину 0.50
Просвітний рух в Галичині 0.45
Осип Назарук: В княжім Крилосі 0.20
Теофіль Костуба: Православне духовенство 0.20
Петро Чаадаєв: Фільософічні листи до пані * * * 0.50
Челлонер: Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ. . . . 0.50
Осип Назарук: Культура публичного виступу 0.20
Ілярїон Вірчин: Соціялізм, комунізм, большевизм 0.25
К. П.: На водах Полісся 0.50

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія“ Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 10 квітня 1938. Ч. 27 (1127)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ОСТАННІ ТОВАРИШІ ЛЕНІНА ПЕРЕД СУДОМ

В Москві кружляють поголоски, що до осіб, найбільше підозрілих, належать уже м. ін. маршали Будьонний і Ворошилов, дальше Лазар Каґанович і Літвінов. У вязницях сидять уже: маршал Єґоров, адмірал Вікторов (адютант розстріляного адмірала Орлова), начальний шеф летунства ґен. Алкніс, ґен. військової округи Білоруси Белов, командант московської військової округи ґен. Ґорбачов та ґенерали Кашірін і Дибенко, муж амбасадорки Коллонтай. На місце розстріляного Тухачевського і увязненого Єґорова до Найвищої Воєнної Ради покликано: підофіцира Федька, відомого з кровавих репресій на Україні, журналіста Льва Мехліса, одного з найактивніших співробітників чеки та б. військового кравця Чаденка, недавно іменованого ґенералом. На лаві обвинуваченых засядуть незабаром: Криленко, найвисший вождь червоної армії в жовтні 1917 р., пізніший мін. справедливости; президент Ґосплану Межлаук; президент начальної державної контролі Антіпов; шеф бюра мін-ва заграничних справ Сарабін та кілька б. міністрів. В останнім часі ведуть слідство проти б. совітських дипльоматів та урядників заграничних станиць. Загально твердять, що найближча серія процесів буде вже остання, бо по засудженні останніх обвинуваченых в Совітах не буде вже ні одного з б. товаришів Леніна, який мігби загрожувати Сталінові.

Єжов і Мехліс — фактичні володарі червоної Росії.

Орґан комісаріяту оборони „Красная Звєзда" приносить ось яку директиву політичної управи червоної армії з 25-го лютня с. р.: „Політична управа червоної армії на підставі вказівок Центрального Комітету комуністичної партії подає до відома, що дотеперішня практика усування начальників і військових комісарів з комуністичної партії — невластива. У всіх випадках, коли клітинні партійні орґанізації (давніші партійні ячейки) мають матеріяли, які моглиб поставити в сумнів льояльне відношення до партії начальників, комісарів полків, бриґад, дивізій і висших одиниць, — необхідно прислати політичній управі червоної армії відписи матеріялів і тільки за згодою тої управи розглядати справи про дальшу приналежність до партії." Сей обіжник, який з невідомих причин оповіщено з місячним припізненням, відбирає партійним комітетам червоної армії право усувати з партії висших офіцирів, від полковників почавши. Отже висші військові не підлягають звичайній партійній єрархії. Се новий доказ підпорядкування партії „чекістам" зпід знаку Єжова, коли йде про цивільних горожан, і „чекістам" зпід знаку Мехліса, коли йде про військо.

Совіти помагають китайським військам.

Аґенція Домеї звідомляє: В звязку з відкиненням Москвою японського протесту в справі служби совітських летунів у китайськім війську, японське мін-во закордонних справ оповістило комунікат, який голосить, що остаточно устійнено факт постійно зростаючої совітської помочі для Китаю в формі достав зброї і летунів. Один совітський літак зістрілено 26 січня с. р. недалеко Нанкіну, другий 14 березня недалеко міста Вугу, причім схоплено пільота, який заявив, що називається Михайло Допнін, що він поручник летунського полку з Ленінграду та що його разом з кількома товаришами вислано до Китаю і приділено до летунства.Отже за таких „добровольців" правительство СССР відповідає тимбільше, що військове і цивільне летунство в Совітах є під керівництвом уряду.

Заборона зібрань і політичної пропаґанди в ЧСР.

ПАТ звідомляє з Праги, що там приготовляють дуже строгі виконні розпорядки до виданого недавно закону про заборону зборів і політичних зібрань. Той закон звернений головно проти німецької меншини, серед якої панують тепер дуже горячі настрої. Крім того сподіються в ЧСР значного обмеження свободи преси і взагалі заборони якоїнебудь пропаґанди й аґітації в справах національних меншин. Покищо чехословацькі адміністраційні чинники заострили своє поступовання до всякого рода меншинних зібрань. Ті зарядження викликали велике вражіння серед судетських Німців і Словаків.

Смертельна тривога Барцельони в обличчі остаточної поразки.

По офіційним звідомленням війська ґен. Франка в часі від 9—31 березня с. р. взяли в полон 18.000 жовнірів і похоронили 7.500 убитих ворогів. Вони розбили або приневолили до втечі 8 дивізій і 6 бриґад. Національні війська по занятті м. Леріди заатакували нові становища червоних на лінії Баляґвер — Боріса Блянка. Барцельона хоче за всяку ціну здержати наступ повстанців на тій лінії, яка тягнеться від Сіерри Леона до Сіерри Монтрохоґа. Мимо того повстанці заняли на шляху Пінель—Тортоза важний стратеґічний пункт. Відділи ґен. Арунда ввійшли до м. Морелля й дійдуть до моря мабуть скорше ніж війська, які борються в околиці м. Тортоза, бо стрічаються з чимраз меншим опором.

Швайцарія боїться за свої кордони.

В Берні швайцарськім відбулася нарада в справі скріплення оборони швайцарських кордонів. В нараді взяли участь шеф військового департаменту Мінґер, шеф ґен. штабу полк. Лябгардт й інші високі офіцири. Рішено продовжити час військового вишколу і розбудувати приграничні форти та зорґанізувати в них відповідні залоги („Ґренцшуц"). Крім того застановлялися, чи не іменувати вже тепер ґенерала швайцарської армії, а не чекати аж на вибух війни, як се передбачує швайцарська конституція. В нараді взяли участь також соціялісти.

Пішки на Олімпіяду до Токія.

Швайцарець Штайнінґер вибрався з Ціріху пішки на Олімпіяду до Токія, обчисливши, що прибуде якраз на відкриття олімпійських ігрищ, отже в 1940 р. Траса Штайнінґера веде через Лондон, Францію, Італію, Грецію, Єгипет, Палестину, Сирію, Ірак, Персію, Індію й Китай. Штайнінґер машерує у швайцарськім строю. Йтиме переважно ночами, девять годин на добу.

Переходи на латинство

„Новітня культура перенята невпинним процесом розкладу. Її поступ се її занепад". (Фердинанд Тенніс, „Прогрес і соціяльний розвій", 1936, ст. 35).

Нікуди правди діти. Отсей лівий погляд приходить мені на думку за кождим разом, коли до редакції наспівають устні, листові та часописні вісти про спорадичні переходи греко-католиків у Галичині на римо-катол. обряд і про масові переходи православних з Волині на латинський католицизм. І за кождим разом маю вражіння, що висше наведений погляд Тенніса можна приложити не тільки до новітної культури, але також до римського католицизму на тім терені, де відбуваються ті характеристичні „переходи" на латинство.

Чому?

Бо се не добровільні переходи. Люди переходять спонукані до того або відмовою всякої праці навіть при копанні ровів або каналів, навіть при товченні каміння. Переходять тому, що відмовляють їм заграничних паспортів на виїзд навіть у найконечніших потребах, нпр. до шкіл, рівночасно не приймаючи до краєвих шкіл. Переходять під загрозою утрати посад, на яких без закиду ревно працюють нераз вже десятки літ і т. п. без кінця. Словом, переходять під примусом ріжного рода.

Розуміється є й такі, що переходять без примусу, а в надії на легке життя без праці або на покриття їх поганих учинків.

А в останнім часі маємо вже появи масових переходів на римо-католицизм православного населення на Волині в цілім ряді повітів.

Ніякий думаючий чоловік не богато мавби замітити проти того масового переходу православних на римо-католицизм, а вже найменше моглиб проти сего робити заміти ми, греко-католики, — якби переходи православного народу на римо-католицизм відбувалися під впливом дійсного навернення та зі збереженням людського і національного достоїнства тих людей. Вправді і такі переходи булиб неприродні, бо прецінь православному населенню далеко близша св. унійтська Церква з її дійсно гарними обрядовими формами та з її величавою історичною спадщиною крови великих і дуже численних мучеників, від наших Владик почавши, на масі нашого монашого і світського духовенства та простого народа скінчивши. Ось природний шлях всего українського народу тай не тільки українського, а взагалі всіх східних народів. Шлях, що веде на Захід до жерела правдивої внутрішної сили і незалежности. І наскільки людський розум може оцінити східні народи, від українського і білоруського почавши, на китайськім і японськім скінчивши, — нема іншого природного шляху для їх масового ужитку, як той шлях Унії, приторовлений до вдачі і звичаєвих форм Сходу. Адже якраз такий духовний і духовий шлях на Захід не припадково появився на тім терені. Він на нім виріс помалу, орґанічно, виріс так, як виростає дубовий ліс в умірковані стрефі, як виростають пальмові ґаї в горячім підсонні, як виростають мохи на скелях Ісляндії. Всякі інші духовні шляхи, які булиб будовані для наближення східних народів до західної культури і найвисшого центра її, Петрової Скелі, булиб очевидно штучними шляхами, які крім одиниць і маленьких ґрупок та великого розчарування не моглиб принести нічого більше — з тої самої причини, з я-

кої маса не піде в подорож п о п р и старий, добрий і гарний та віками випробуваний шлях, тільки може піти тим власне шляхом, або — не піти ніяким.

Отже, як сказано, масовий перехід східних народів з православія на римо-католицизм се перехід о ч е в и д н о неприродний і не дасть або ніяких висліів або приблизно таку „моральну” мішанину, як дає між племенами середньої та полудневої Америки. Та мішанина воістину незавидна.

Та мимо того колиб масовий перехід з православія на римо-католицизм відбувався дійсно добровільно, ми не моглиб проти того боротися, а моглиб тільки домагатися, щоб ті, які переходять, одержали своє національне духовенство і зберегли свою рідну мову нехай вже і в латинській формі церковної орґанізації.

Та ба! З Волині надходять вісти, що так не є. Ось що пише про се „Діло” в 74 ч. на стороні 7-ій:

На засіданні сойму 10 лютого ц. р. вніс посол д-р Степан Баран інтерпеляцію до міністра внутрішніх справ і до міністра віроісповідань та освіти в справі переходу православних Українців у селі Гриньки, лановецької волости кремянецького повіту на Волині та в інших громадах цього повіту на латинський обряд і подій, які це спричинили. В обширному фактичному представленні справи дав інтерпелянт тло, на якому виникнули події у Гриньках та в околиці, висвітлив на основі фактів ролю прикордонної адміністрації і КОП-у в цих подіях та змалював відносини, серед яких жне тамошне українське православне населення. Навів інтерпелянт і численні факти з подрібними датами й назвищами осіб та вказав на поширювання провокаційних вістей про прихід військової карної експедиції, пацифікації і виселення з прикордонної смуги. Мало це на меті створити податний ґрунт для започаткованої на більші розміри акції за „навертанням” православних Українців на римо-католицтво. Застрашеному населенню вказували як на одинокий вихід зі скрутного положення те, що з халепи може воно вийти тільки в той спосіб, що покине православія і перейде на римо-католицтво та заявить себе Поляками. Те одиноке врятує його перед репресіями і в додатку приверне ще й ласку власть імущих, а з нею і всякі матеріяльні благодати. — На цю інтерпеляцію дістав посол д-р Ст. Баран у часі останнього у минулій сесії засідання сойму в четвер 31 березня ц. р. писемну відповідь премієра і міністра внутрішніх справ ґен. Славой-Складковского з 25 березня ц. р.

Зміст відповіди премієра польської держави п. дра Складковского такий: Він не заперечує, що в громаді Гриньки, кремянецького повіту на Волині перейшло з кінцем 1937 р. з православія на римо-католицизм около 400 православних української народности та що частинно переходять православні люди української народности також в інших громадах того повіту і сусідних повітів: рівенського та здолбунівського. Але премієр перечить немовби орґани КОП-у (Корпусу Охорони Пограничча) на великім терені кремянецького повіту поза Гриньками і в сусідних повітах (Рівне та Здолбунів) пристосовували н а т и с к супроти опірних. А тло переходу в Гриньках представляє премієр дослівно ось як:

В селі Гриньки, кремянецького повіту, траплялися від довшого часу випадки виразної нельояльности супроти держави, що свідчили про скріплення протидержавної аґітації, веденої кількома аґітаторами зпоміж місцевого українського громадянства. Ілюстрацією цього стану були події з 17 жовтня 1937 р., коли зневажено портрети найвищих достойників держави; творець цього вчинку зізнав, що зробив це на те, щоб дістати в селі опінію героя. Населення Гриньок, освідомивши собі, що повищі зарядження влади є вислідом проступної діяльности згаданих аґітаторів, як теж наслідком його пасивного становища супроти згаданих проявів акції злочинних чинників, звернулося до орґанів держ. влади з проханням виселити зі села кількох найактивніших аґітаторів. Однак частина населення для заманіфестування, що зриває цілковито і рішуче зі середовищем, з якого рекрутувалися деструкційні елєменти, котрі неоднократно старалися використати для своїх цілей терен православної Церкви, рішила крім цього перейти на латинський обряд, що теж і зробила.

Тут сам собою насувається ряд запитів: Чому не згадується, чи ствердженo, що той, хто зневажив портрети достойників, не був провожатором? І чому серед польського населення р.-кат. обряду нема масового переходу на іншу віру, хоч лучаються серед того населення також протидержавні вчинки, не виключаючи зневаження найвисших достойників і то не в формі портретовій, а в револьверовій: атже було нпр. застрілення президента РП. А по трете: чому нема таких масових переходів нпр. у Львові або в Станиславові, тільки є вони якраз там, де урядує КОП?

Та даймо слово послові др С. Баранові, що в тій справі вносив інтерпеляцію до премієра Складковского. Отже др С. Баран пише з приводу відповіді премієра ось що:

З наведеної вище відповіди премієра Складковского на інтерпеляцію посла д-ра Ст. Барана виходилоб, що ті православні Українці в Гриньках і околиці, що перейшли з православія на римо-католицтво, зробили це з власної волі, ніким до цього не примушені, і зробили це тому, щоб зірвати з українськими деструкційними елементами та виявити тим свою льояльність супроти польської держави. Це їм — по словам премієра— вільно було зробити, бож польська конституція ґарантує кождому свободу віроісповідання й совісти і орґани влади в цьому не мають права робити ніякого натиску. Тимчасом у моїй інтерпеляції наведено довгу низку фактів, дат та імен, де подрібно описано саме цей натиск деяких місцевих орґанів адміністрації і КОП-у, а урядова відповідь те все в цілости промовчує та обговорює тільки три інциденти дотично поведінки орґанів КОП-у супроти трьох названих вище осіб, непричасних зрештою до акції навертання православних на римо-католицтво. Наведені в інтерпеляції факти, дати і назвища осіб зібрав я особисто від очевидців, і то від самих безпосередньо заінтересованих селян з Гриньок, які кількакратно приїзджали до мене до Тернополя, оповіли мені свою недолю і прохали взяти їх в оборону у пресі і на парляментарній арені. Це я і виконав, подаючи зібраний матеріял у пресі і насвітлюючи ті події у передовій статті „Діла” під наголовком „Тучапи і Гриньки” та використовуючи його у своїй згаданій вище соймовій інтерпеляції. Приблизно половина тих гриньковецьких українських православних селян, що з кінцем 1937 р. перейшли на римо-католицтво, вернулася вже назад на православія (є їх досі стокількадесять осіб). Вертаються до православія і в інших громадах. Для галицьких читачів вияснюємо, що на Волині нема ніяких формальностей у державної адміністраційної влади зі зміною віроісповідання, які істнують у Галичині на основі обовязуючого тут австрійського закону про міжвіроісповідні відносини з 1868 р. На Волині вистарчає, як православний піде до римо-катол. костела, там висповідається і як після цього впише його дотичний римо-катол. парох до своїх книг. Те саме є і з поворотом назад на православія — сповідь у православного священника і заява, що вертається на православія. Вкінці зазначуємо, що українське православне населення у Гриньках позбавлене нині богослужень у своїй церкві і не може користати з релігійних послуг свого пароха в Ланівцях, бо влада відібрала від православного пароха і декана о. Миколи Малюжинського в Ланівцях, до котрого належать православні у Гриньках, особисту виказку і прикордонну перепустку, через що він не може приїзджати до своєї філіяльної церкви у Гриньках з відправою та уділюванням релігійних послуг своїм тамошнім парохіянам. Зазначуємо теж, що пятьох гриньковецьких селян, свідомих Українців і досі не караних, що противились акції деяких чинників при навертанні православних на римо-католицтво, виселено вже в ночі 20 березня ц. р. з прикордонної смуги, проти чого внесли вони відклик до міністерства внутрішніх справ. В обох останніх справах вніс я окрему інтерпеляцію в соймі 31-го березня ц. р.

Мабуть нема ніякого Українця без огляду на те, чи він греко-католик, православний чи навіть римо-католик, який супроти вище наведених фактів не виробивби собі належного поняття на способи, під впливом яких відбувається така масова латинізація нашого народу. Підчеркуємо ще раз, що всі Українці противні такій латинізації з тої причини, що її вживається до цілей, на яких католицькій Церкві не залежить і не може залежати та що при тій латинізації нехтується національне достоїнство нашого народу, бо в латинськім костелі не дається йому ні проповідей в його рідній мові, ні додаткових відправ, ні катехізації, ні його рідного духовенства.

Ми тільки стверджуємо отсю правду, але не маємо надії, що проповідування сеї правди вплине в тім напрямі, що спиниться неприродний курс латинізації. Та мимо того пригадуємо, як такий курс тяжко відбився вже раз на тім, що для латинізаторів становить властиву ціль.

Коли за першим разом ті протиприродні ділання розложили тільки польську горішну верству, то тепер відповідно до більшого і глибшого застрику мусять вони внести більший і глибший розклад.

Се очевидний закон природи, створеної Богом, з волі якого повстали в тій природі також окремі племена і народи — і нема такої людської сили, яка безкарно моглаб нищити Божі творива. Та з другої сторони ми таксамо глибоко переконані, що рацію має Крилов, коли у своїй знаменитій байці представляє, як кухар „усовіщає” кота, щоб не їв річей, які до нього не належать, —

„А котъ Васька
Слушаетъ да ѣсть”...

Ми не хочемо бути подібні до того кухара, що надармо „усовіщав” кота Ваську. Ми віримо, що при Божій помочі витримаємо, аж кіт Васька сам переконається, як відібється йому в середині те, що він зїсть. Ми кличемо т і л ь к и до наших людей: Проявіть з б і р н у активність, бо те, що робиться тепер на области церковній в Галичині й особливо на Волині, мусить довести до великого ослаблення і наш нарід і польський нарід — з усіми консеквенціями того в часі очевидної бурі, яка надтягає.

Отже протиділаючи латинізації, яка доводить наш народ до затрати національного достоїнства, ратуємо о б а згадані народи від пропасти, в яку їх котять. — А. Б.

Конфлікт у православній Церкві

Православний синод, що резидує в Карловицях в Югославії, осудив погляди, які голосить відомий православний теольоґ С. Н. Булгаков, називаючи їх сектантськими. Таке саме становище заняв московський митр. Сергій. Інакше поставився до тої справи митр. Евлогій, який перебуває в Парижі. Для дослідження справи покликав він спеціяльну комісію, зложену з визначних учених паризького теольоґічного православного інституту. По дволітніх дослідах та комісія рішила, що погляди Булгакова не суперечать догмам православія. З того повстав новий конфлікт між митр. Евлогієм і тим відломом російського православія, який за найвисшу інстанцію признає синод в Карловицях. Особистий спір перемінився в глибший конфлікт ідеольоґічного характеру, який загрожує поважними наслідками для православія. Не малу ролю в тім спорі відіграла нарада чотирьох православних епископів з західної Европи, що недавно відбулася в Парижі під проводом митр. Евлогія.

Комінтерн не дармує...

З Москви звідомляють, що пропаґандова секція Комінтерну випрацювала великий плян протифашистівської радіевої акції. В звязку з тим всі совітські радієві стації на Україні і Білорусі одержали припорученя вставити до своїх програм спеціяльні авдиції висланників Комінтерну. Ті авдиції будуть передавати в мовах німецькій, італійській і еспанській.

Львів, 15. III. 38. П. Т. Пром-банк. Прошу признати мені позичку в висоті зл. 500.— Позичка стала мені конечною нагло і я **не мав часу постаратися за ручителів.** Але тому що маю **уділів на суму зл. 500.—**, то й думаю, що згідно з проєктом Дирекції на Загальних Зборах не буду мати трудности в одержанні позички без ручителів. Відсотки прошу стягнути з дивіденди за р. 1937, а бракуючу решту **(невеличку)** покрию негайно. — З поважанням. — Грицюх.

До висоти вплачених уділів

Пром-Банк

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

признає позичку без окремих забезпечень і порук.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Три тисячі душ за 3 місяці

„Варшавскі Дзєннік Народови” з 3 ц. м. приніс обширний репортаж свого спеціяльного висланника „Й. Г.” з „місійного” району Ланівці — Гриньки. Й. Г. пише:

„Гриньки то була лише точка виходу масового руху, який під теперішню хвилину огортає вже не лиш те одне село і не тільки околиці Лановець, але цілий східній шмат кремянецького повіту. І який — коли йтиме дальше в тому самому темпі, що досі, та коли не буде загальмований ніякими непередбаченими обставинами — може стати фактом, що до основ змінить віроісповідне, як також національне обличчя широких просторів Волині”. Автор згадує, що всього три місяці тому, дня 19 грудня 1937, перейшло на латинство перших 116 осіб (36 родин) і це був: „перший вилом, перше стрясення — перший приклад, що можна стати католиком і Поляком мимо того, що хтось син родини, нераз вже від кількох поколінь записаної на православя, з призвищем, що кінчиться на „ук”, і зачислюваної урядово перед війною до малоруського племени... а по війні також урядово — до „української” національности. За тими першими наверненими в Гриньках прийшли чергові родини й душі. Нині є вже в Гриньках 409 католицьких душ супроти заледви 237 душ православних і сектанських. Нині? — Ні, не нині: минулої суботи. Тої власне днини я собі ці цифри записав у нотатнику. Але вже в неділю рано у лановецькому костелі я бачив нові душі з Гриньок, що складали католицьке визнання віри. І так є щоднини, щоднини! За Гриньками пішли сусідні села в лановецькій парохії: напр. в такому селі Козачки, що межує з Гриньками, навернулося вже поверх 270 душ. В цілій лановецькій парохії навернулося вже загалом біля 900 душ. А за лановецькою парохією пішли сусідні парохії. Загалом, вислід навертацького руху виносить вже коло 3 тисячі душ”.

Дальше автор статті фантазує про якогось діда, сільського коваля, який став головним місіонарем і має величаві успіхи — щоднини приводить до костела нових „наверненців”. Але навіть найбільші ендецькі ортодокси не повірять байочкам про коваля-чудотворця. Зрештою чутки про правдиві причини масових чи пак „революційних” „навернень” у Гриньках та околиці просякли вже й до свідомости польського загалу. Тому висланник ендецького офіціозу „дементує”: „Гриньки лежать на самій совітській границі, а навіть і Ланівці віддалені від границі лише на кілька кільометрів. Це значить, лежать у сфері діяльности Корпусу Охорони Пограниччя. АКОП має в своїй полосі спору владу. Може напр. спричинити виселення з тої полоси небажаних одиниць” („Н. Час”).

Сумерк большевизму

Закарпатський „Нашъ Путь” в 312 ч. пише під повисшим заголовком м. ін.: Послідний московський процес проти „троцкістів, шпигунів і капіталістичних смердячих псів” спричинив большевикам ненаправиму шкоду, а боязливість, що її виявили большевики підчас польсько-литовського конфлікту, остаточно розвіяла страх перед червоною могутністю. Анґлійський міністр Рамсбоден просто заявив у парляменті, що „СССР це сумнівна величина”. Маленька Фінляндія також повеселіла. Фінська газета „Гелсинин Саномат” пише м. ін.: „Москва багато стратила зі свого престіжу так зі сторони воєнної як і зі сторони міжнародних взаємин, коли відмовила Литві помочі”. Се вже приносить свої овочі: Манджурія зараз відмовилася заплатити СССР чергову рату за східно-китайську зелізницю, збудовану національною Росією і продану за безцін большевиками Японцям. Москва запротестувала в Манджурії, а коли ся нічого не відповіла, то подала протест в Токію. Але Японія навіть не вважала потрібним відповісти на большевицький протест.

Чехословаччина — порохівня Европи

„Чехословаччина се порохівня Европи”. Так висловився про Чехословаччину льорд Ротермір, власник відомого англійського часопису „Дейли Мейл”. І дійсно, коли поглянути на карту сеї держави, легко переконатися, що вона позбавлена єдности не тільки ґеоґрафічної але й етноґрафічної. Католицький часопис „Куріє де Женев” застановляючись над сею справою пише: Чехословаччина має сильну армію, знаменито випосажену в новітні середники оборони та що найважніше здовж чехословацьких границь Совіти дійсно побудували летунські бази повні совітських бомбометів... Отже чому Чехословаччина так сильно затривожена? Щоби відповісти на се питання, слід усвідомити собі, що Чехословаччина сусідує тепер з Німеччиною на просторі 2097 км. і що всі прикордонні полоси замешкують чехословацькі горожани німецького походження. На випадок війни згори можна предвидіти, що може дійти до повстання судетських Німців на задах чехословацької армії. „Оссерваторе Романо” наводить слова чехословацького міністра Заічка: Світова війна створила територію судетських Німців, яка увійшла в склад Чехословаччини. Нова війна булаб поразкою сеї території. Нова війна на тому терені булаби втратою свободи, хаосом, і початком большевизму. Парижський катол. часопис „Ля Круа” згадуючи про провокації гітлерівської преси”, каже, що Німці просто насміхаються з інтервенції Анґлії й пригадують слова самого Гітлера з „Майн Кампф”, що Анґлія повинна вдоволитися панованням над морями, а Німеччині повинна оставити ґеґемонію над континентом Европи. Віденська католицька „Райхспост”, тепер опанована гітлерівцями, принесла 22. III. знаменну мапу середної Европи. На мапі представлена Німеччина з анектованою Австрією, а довкруги зазначені окремою краскою прикордонні полоси Бельґії, Франції, Швайцарії, Італії, Угорщини, Чехословаччини й Польщі, які очевидно мають увійти в склад будучої німецької „Міттель-Европи”.

Московська „Правда“ про Австрію

Московська „Правда” принесла статтю з приводу заняття Австрії Німеччиною. В ній пише м. ін.: Ряд визначних військових спеціялістів Зах. Европи є того погляду, що міліонова армія потребує на місяць 300.000 тон зеліза і сталі, 200.000 тон нафти, 4,000.000 тон вугля і т. д. Фашистівська Німеччина в скаженім поспіху приготовляється до війни і дуже відчуває брак сирівців. Через заняття Австрії сподівається бодай почасти зарадити тому бракові. Крім того Австрія становитиме резерву щодо людського матеріялу тим більше, що в Німеччині задля упадку числа уродин (розуміється перед 1933 роком) найближчі військові річники будуть слабші. Дальше заняття Австрії дає Німцям вигідне ґеоґрафічне становище до нападу на держави Балкану, на Чехословаччину, Швайцарію й Італію. Німці хочуть іти здовж Дунаю на Угорщину, Ромунію й держави Балкану — по дерево, зелізо й мідь, яких потребують до „великої війни”. А Угорщина дасть їм хліба, мяса й молока...

ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ! **ЦЕРКОВНІ БРАЦТВА!**

З РОКОВИМ ПРАЗНИКОМ ВЕЛИКОДНЯ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

950 ліття Хрещення України

обновім внутрішню обстановку кождої української церкви!

Красу Божого Дому

збережете при найменших грошевих витратах пересилаючи **фелони, хоругви, килими до хемічного чищення** або крашення до одинокої української пральні порученої Митрополичою Консисторією:

Механічна Пральня

ЛЬВІВ

вул. Зелена ч: 31.

Страшне положення Франції

Що пише „Епок”?

Французький консервативний часопис „Епок” приніс статтю визначного публіциста Керілліса, в якій перший раз так отверто сформулював авторитарну систему спасення Франції. „Епок” домагається розвязати не тільки парлямент, але також усі професійні, фахові організації, обмежити свободу преси й установити правительство, зложене з малого числа людей, свого рода директорію, яка не булаб обовязана складати звіт перед виборцями.

Що на те каже „Пті Журналь”?

Сей часопис, орган плк. де ля Рока, пише: Нам предкладають міністерство національного спасення у складі 5—6 членів. Певно, це лучше як кабінет Блюма з його 40 портфелями... Та де взяти людей, яким можнаб повірити безконтрольне кермування Францією до 1940 р.? Говорять про розпущення парляменту на 2 роки. Алеж бо, на нашу думку, Франція досить сильна, щоб видержати нові вибори. Часопис протестує також проти проєкту розвязання професійних організацій. Французька соціяльна партія обстоює синдикалізм. Організовані професії — основа будучої держави. І коли професійний рух конечно позбавити чужих йому елєментів політики, то повна ліквідація синдикатів може викликати оправдане обурення робітничих мас. Недопустиме й обмеження свободи преси. „Ми проти цензури. Ми за порядком, але в рямцях свободи”. Остає основна точка „програми”: зревідувати конституцію. Не заявляючись ні за, ні проти подібної програми, орган „французької соціяльної партії” пише, що така операція не може бути переведена, коли хорий в горячці. Її треба не імпровізувати, а дбало підготовити. „Пті Журналь” дорікає авторам „програми”, що вони відірвані від робітничих і селянських мас. Тимчасом лише в тих масах — жерело відродженя Франції.

Що пише Доріо в „Ліберте”?

Керілліс предкладає в „Епоці” знищити цілий ряд установ — парлямент, пресу й синдикати, та не каже, чим замінити усунене. Вже тому його програма позбавлена якоїнебудь хосенної цінности. Крім того вона дуже небезпечна: ее цілий арсенал реакції. Автори „програми” хочуть спасти Францію і від большевизму і від фашизму, та цікаво, що ніхто ніколи не предкладав ще скасування тільки свобод, як вони самі.

Відповідь часопису „Епок”.

Відповідаючи на всі напади „Епок” дальше твердить, що „авторитарна програма” — одинокий шлях до спасення республиканського устрою. Республика здискредитована. Соціяльні чвари, банкротцво, вмішування чужих держав в її внутрішні діла, повний крах зовнішньої політики Франції, тріюмф Німеччини в Европі — все це нанесло їй тяжкі удари. Коли так буде йти далі, — дні республики почислені. Невже треба дати їй загинути в анархії, чи допустити, щоб її здавила особиста диктатура, чи дивитися, як вона кінчиться на взір еспанської республики, в крові й під чобітьми чужих жовнірів? Критичне положення вимагає героїчних мір. „Епок” настає на них пояснюючи, що тверде правительство зовсім не означає диктатури одної кляси або одної части населення. В такім правительстві народного спасення булиб цілком на місці нпр. два соціялісти, під умовою, що їх присутність буде вирівнана присутністю двох міністрів-націоналістів. Пролєтарські сили мають таке саме право на істнування, як і всі прочі — і не вільно зачинати примирення між Французами від анатеми проти тої чи тамтої категорії горожан: таким шляхом можна дійти тільки до братовбивчої війни. — Край не може дожидати виборів до 1940 року. Він не видержить іще двох літ розкладу й упадку. Треба рятувати порядок, рятувати всьо, що можна ще з демократичних установ, загородити шлях комунізмові й фашизмові — та в першу чергу звернутися обличчям до гітлерівської небезпеки.

Тепер напрям Гітлєра—Голяндія?

Член англійської Палати Громад льорд Стребольґай в нюйоркській ґазеті „Йорк Журналь енд Америка” висловлює погляд, що Гітлєр приготовляє Европі нову несподіванку. На думку льорда Стребольґая амбіції Гітлєра звертаються тепер в напрямі Голяндії з її 460 милями морського побережжа, в порівнанні з 330 милями німецького побережжа на Північнім Морю, як також з незвичайно богатими і засібними кольоніями Голяндії з 53 міліонами населення. Коли Німеччина загорне Голяндію, то подвоїть собі теперішне ефективне морське побережжа, яке має знаменито загосподаровані пристані, а передовсім Німеччина ввійде в посідання конечних кольоніяльних сирівців в голяндській Індії. Льорд Стребольґай твердить, що між Німеччиною й Японією істнує тайне порозуміння щодо поділу тої Індії. Звідти велике темпо зброєнь сперте на Англію і Францію, які в останнім часі зачала Голяндія передбачуючи таку можливість. Англія зрозуміла, на думку того політика, небезпеку, яка їй загрожує в разі підбою Голяндії Німеччиною, й устами своїх міністрів висловила думку, що її перша лінія оборони тягнеться здовж східних голяндських границь. Нова воєнна пристань в Сінґапурі буде мати завдання боронити не тільки східної Індії, але й голяндської Індії, мимо того, що нема союза між Англією й Голяндією.

Палець Божий над СССР

Як Троцький представляє ціль влади в СССР на підставі большевицьких процесів у Москві і що се таке в дійсності?*)

У своїм творі „Злочини Сталіна” Троцький цікаво застановляється над тим, яку ціль має сучасна влада в СССР. Він пише м. ін. ось що:

„Радек і Пятаков визнали (на процесі) страшні злочини. Одначе їх злочини **не мають ніякого сенсу** зі становища обвинувачених, а мають сенс зі становища тих, що обвинувачують. Терором, саботажем і союзами з чужими імперіялістами хотіли обвинувачені відновити капіталізм в СССР? Нащо? Таж вони ціле своє життя боролися проти капіталізму! А може ними руководили особисті спонуки: жадоба влади, жадоба зиску? Таж під ніяким іншим правлінням Радек і Пятаков не могли мати надії осягнути вищу ранґу, ніж ту, яку вони мали аж до дня їх увязнення! А може вони так глупо жертвували собою задля приязни зі мною? Смішна се гіпотеза. Своїми учинками, промовами, статтями за останніх 8 літ Радек і Пятаков показалися моїми завзятими ворогами. Террор? Та чи соціялісти революціонери по всім революційнім досвіді Росії не могли передбачувати, що террор бувби тільки приводом до вимордування найліпших борців? Ні, се вони знали, предвиджували, сто разів заявляли. Ні, террору ми не потребуємо. Зате він правлячій кліці потрібний так як життя. Дня 4. III. 1929, то значить тому 8 літ, написав я в статті про Сталіна: „Сталінові лишається тільки одно: спробувати потягнути криваву лінію між офіціяльною партією та опозицією. Він некучо потребує звязати опозицію замахами, підготовкою до збройних повстань і т. д.” Пригадаймо собі: бонапартизм ще ніколи в історії не істнував без поліційних фабрикацій заговорів!” [1])

На ст. 193 пише Троцький, що при помочі поліційного апарату задушено комуністичну партію в СССР і розбито опозицію, а його правляча кліка вивезла на заслання в центральну Азію. Сталося це з початком 1928 р., а 20. II. 1932 совітська бюрократія позбавила горожанських прав не лише Троцького, але навіть членів його родини, що були закордоном. Тоді дочка його Зінаїда, що часово перебувала закордоном на лічінні, не могла вернутися до свого чоловіка і до своїх дітей в СССР і скінчила самогубством.

Взагалі Троцький і всі члени його родини се постаті трагічні. Мимо нещасть, які перейшла та родина в звязку з большевизмом, Троцькому ввесь час ані на думку не приходить, що страшне пекло большевизму се наслідок винищення релігії в умах людей російської правлячої верстви. Тої одної, якраз рішаючої правди, Троцький не годен зрозуміти, а інші справи розбирає він знаменито. Нпр. він пише:

„Так Сталін, як і я знаходимося не припадково на наших теперішніх позиціях. Але ті позиції не ми сотворили. **Кождий з нас втягнений у ту драму** як представник означених ідей і засад. А знов ідеї і засади (принципи) не висять у воздусі, **вони мають глибоке суспільне коріння**. Отже не треба брати Сталіна як психольоґічну абстракцію „чоловіка”, тільки треба брати ту конкретну історичну фіґуру як провідника совітської бюрократії. Вчинки Сталіна можна зрозуміти тільки тоді, коли виходимо з передумов істнування нової упривілеєної верстви, яка в жадобі влади і життевих дібр боїться за своє становище, має страх перед масами — і тому смертельно ненавидить всяку опозицію. А положення упривілеєної бюрократії в суспільности, яку вона сама називає соціялістичною, не тільки противорічне, але й фальшиве. Чим острішій скок від жовтневої революції, яка аж до самого дна відкрила соціяльну брехню, до теперішнього положення, яке касту парвеніїв примушує маскувати суспільні рани, — тим глибша термідоріянська брехня... Відколи я поставився в опозицію до совітської бюрократії, надворні теоретики зачали називати революційну суть марксизму „троцкізмом”. Рівночасно змінялося з року на рік урядове поняття **ленінізму**, причім його все більше примінювано до потреб правлячої касти... Хто опирався, тому зашнуровувано гортанку.” [2])

З того ясно, що в СССР відбувається тепер винищування марксизму і марксистів під іменем троцкізму і троцкістів. І дійсно, трудно інакше зрозуміти масові процеси, які там відбуваються, і винищування найлучших большевицьких сил, які десятки літ з пожертвуванням себе працювали для большевизму, що виріс на марксизмі. Троцький каже про се:

„Зі „старою ґвардією”, то значить з большевиками з царських часів нелеґальности, вже в засаді скінчили розправлятися. Тепер револьвер ҐПУ звернений на найближче покоління, яке почало підійматися разом з горожанською війною. Правда, вже в попередніх процесах поруч старих большевиків фіґурували й молодші обвинувачені. Та були се тільки помічні фіґури, потрібні для заокруглення амальґаму. „Бранка” сороклітніх, то значить, того покоління, яке помагало Сталінові покінчити зі старою ґвардією, щойно тепер прибирає систематичний характер.” [3])

Далі описує Троцький, як на Україні в р. 1933 переведено чистку в партійнім і державнім апараті буцімто від „націоналістів” і як під закидом, що комісар Скрипник „підпирає націоналістів” погнали його до самовбийства. Сей факт тим більше здивував комуністичну партію, що 60-літній Скрипник був старим і дійсним большевиком та й членом ЦК і стопроцентовим сталіністом... Таксамо на Білій Русі застрілився предсідник Центрального Екзекутивного Комітету, Червяков. Урядовий звіт каже соромливо, що він скінчив самовбийством „з родинних причин”, бо Сталін іще тоді не міг рішитися, назвати голову совітського правительства „німецьким аґентом”. Коли вже Сталін стяв голову комуністичній партії і совітському апаратові, тоді взявся до відрізання голови червоній армії.

„Ціль ясна: всьо осквернити і знищити, що стоїть на шляху бонапартистичної диктатури”.

Всю діяльність Сталіна, якої ціль тепер (по думці Троцького) винищування марксизму і марксистів, уважає Троцький висловом нової бюрократичної верстви, що панує в Совітах над нещасним робітництвом і селянством.

Так пише Троцький про ціль влади в СССР. А що се таке в дійсності?

Коли придивитися тому, як жахливо большевицька влада винищує большевиків, то муситься прийти до переконання, що такого страшного винищення не зазналиб вони від ніякої буржуазної влади. Буржуазна влада, все одно монархічна чи немонархічна, занявши совітську Росію, просто не булаби в силі так докладно вишукати всіх справді визначних большевиків, ані морально не булаб спосібна аж до таких рафінованих знущань над людьми. Тільки невіруючі в Бога люди можуть так знущатися над своїми власними людьми і б. товаришами. З того ясно, що вони заслужили собі на таку кару, якої від нормальних людей одержати не годні: отже карають їх таки їх власні, ненормальні люди, карають ненормальними й жахливими карами, які людство довго памятатиме як жахливий допуст Божий.

А. Ч.

*) Гл. статті в „Новій Зорі”: „Нова книжка Троцького” ч. 7, „Суть сталінізму” ч. 8, „Як караються комуністи” ч. 9, „Жах тоталізму” ч. 10, „Суть троцкізму” ч. 11, „Три інтернаціонали” ч. 12, „Соціялісти між собою” ч. 14, „На тайній розправі” ч. 17, „Дивні ґротески” ч. 18, „Найцікавіша тайна” ч. 20, „ҐПУ і Сталін” ч. 22 і „Хто вбив Кірова?” ч. 24.

[1]) **Троцький, „Stalins Verbrechen”, сторінки 146—147.**

[2]) **Гл. Троцький, „Stalins Verbrechen”, стор. 325—326.**

[3]) **Гл. Троцький, „Stalins Verbrechen”, стор. 333.**

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ОСИП НАЗАРУК 27)

Враження з Волині

Х. Дискусія на з'їзді ВУО.

На публичних зборах нема важнішої частини як дискусія. Вона така важна для кождого, хто хоче пізнати властиву вартість зборів та думки і почування людей, що беруть участь в таких зборах. Розуміється, реферати також важні, але вони не такі важні для пізнання зборів як дискусія. Чому? Бо реферати виголошують звичайно, що так скажу, фахові діячі, свого рода „специ”, які числяться з обставинами, бо мусять з ними числитися, нераз політикують, бо мусять політикувати, а буває, що й душею кривлять, хоч не мусять кривити.

Річ ясна, що все те до певної міри в часах зіпсуття публичного життя можна завважити також в дискусіях на публичних зборах, — а всетаки небезпека злуди не загрожує постороннього обсерваторові в такій мірі в часі дискусії як в часі слухання рефератів. Вже тому, що в часі дискусії доволі легко пізнати, котрий дискутант підставлений: се видно по його пиці, видно нераз по сіпанні його за полу іншим таким як він, щоб говорив, або щоб перестав говорити, видно, в котрім місци говорить він вивчені слова і звороти а в котрім забувається і з власної пильности співає „прийдіте поклонімся”, видно як на долоні цікаві і нераз дуже комічні помилки таких підставлених дискутантів.

Ще лекше пізнати дискутантів вправді не підставлених, але таких, які самі заіскують ласки сильних міра сего і лише тому зголошуються до дискусії, щоби впливовим людям сказати кілька приємних слів в надії, що їх вони запамятають собі як слід. Ну і буде надгорода: одному фіра дров з ліса, другому увільнення від шарварку, третьому якась підрядна посада і т. д.

Таксамо виразно видно також дискутантів, що виступають як правдиві представники народа, з цілини і глибини його. Їх промови бувають дуже оригінальні і цікаві. Коли слухаю **таких** дискутантів, то все маю таке враження, немовби я очима бачив і нюхом відчував скиби родючої землі, краяної плугом весною, коли сонце світить і холодний різкий вітер віє полями. І тому дискусія для мене се найцікавіша частина всяких публичних зборів.

Розуміється також дискутанти того третього рода підлягають ріжним впливам, бо й вони люди і то люди найщиріші, найбільше безпосередні. Отже вплівають на них і обставини і референти на зборах. Та мимо всего від того третього рода дискутантів можна найскорше довідатися правди. Вона часом така гостра, що аж дивно, як вони можуть відважитися так остро говорити! Та з другої сторони та їх остра правда розброює нераз навіть найбільше злющі типи між людьми, що мають владу. Розброює своєю наївністю, яка рівночасно має в собі велику повагу і нераз великий комізм у відношенні до ситуації.

Оден з найцікавіших типів з простого народа, який без обиняків каже правду власть імущим, видно на українській сцені в творі **Винниченка** з неможливим заголовком: „Між двох сил”. Там представлений український мужик, який приходить добровільно до чрезвичайки і шкробаючись у голову жалується на нелад тай домагається від большевицької чрезвичайки, щоби — привернула назад царського пристава або іншого околодочного! Той мужик проголошує се перед цілим трибуналом чрезвичайки в часі найстрашнішого воєнного террору, — але навіть чрезвичайка нічого йому за те не робить, бо він ту свою правду говорить їй отверто і так наївно, що його просто — витручують за двері.

(Далі буде).

Полісся

в очах молодого мандрівника.

Ві второк 5 с. м. в салі „Української Бесіди” у Львові відбувся пятий зчерги поліський вечір, на якому інж. В. Шприкевич, родовитий Поліщук, виголосив реферат п. з. „Полісся в очах мандрівника”. Зміст: Полісся це своєрідний резерват натуральних відносин, які панували в Европі тому 200—300 літ. Воно ще науково не опрацьоване якслід. Навіть назва ще не вияснена, ріжняться погляди вчених також щодо границь Полісся. Політичний кордон перетяв Полісся майже пополовині. Та частина Полісся, що під Польщею, має 50.000 км² і 1,700.000 душ населення, майже виключно українського. Найгарніша частина Полісся це Загориння (від ріки Горинь). Полісся це рай для водної птиці й водних туристів, на жаль між ними мало Українців. Міст на Поліссі всього кілька. В містах Поліщуків нема. Їх треба шукати по селах. Села часом замкнені брамою від входу й тягнуться по обох боках шляху. Характеристична ціха поліських сел — на кождім роздоріжжі деревляні хрести, обвішані ручниками. Зелізних річей в поліськім господарстві мало. Плуг, борона і т. п. все з дерева. Хатня посуда глиняна або деревляна включно до ложок. Поліщук досі живе родом. Причини поділу можуть бути двоякі: 1) коли родина так розростеться, що годі наварити всім їсти, 2) сварки між жінками. Голова роду — найстарший віком. Він заряджує майном роду. Домашнім господарством заряджує найстарша в роді жінка. Поліщук розуміє власність не як особисту, але як родову. Хто виступає з роду, тратить право до майна. Дівчатам, які виходять заміж, не дають поля. Коли в родині нема сина, приймається до доньки приймака, який приймає навіть жіноче назвиско.

Поліщуки займаються хліборобством, скотарством і риболовлею. Поліщук дуже дорожить худобою. Нераз родини, що мають і по кілька штук худоби, не мають молока, бо не хочуть доїти коров, щоб телята мали достаточну скількість поживи. Збіжжя Поліщук нікому не продасть, радше висипле його до річки, коли зіпсується, або роздасть. Поліщук не любить збирати грошей. Донедавна Поліщук був цілком самовистарчальний. Тепер, по війні й революції, наступила під тим оглядом деяка зміна. Головне заняття жінок — виріб одежі. Кулінарна здібність Поліщучок низше критики, таксамо й розуміння гігієни. Поліщук живиться стравами, про які вже Нестор згадує у своїм літописі: житній хліб, ягоди, гриби і риба. Одинока картопля — новітніша пожива. Мяса їсть мало, білий хліб бачить хіба на Великдень.

Світогляд Поліщука: В сій царині Поліщук людина первісна. Власність признає тільки до річей здобутих працею. Нпр. ліс це вже Божий дар. Не розуміє потреби збирати богацтво. У сфері вірувань — Поліщук чується окружений духами та ріжними „табу”. Видимі святощі Поліщуків се вогонь і вода. Вогню Поліщук не буде гасити, коли він нищить навіть його майно. В понятті Поліщука не годиться лучити вогонь з водою. На Поліссі нема відпустових місць. Найбільше свято на Поліссі це „діди”, поминки, свято предків. Його обходять звичайно восені. Поліщук мало релігійний. До церкви ходить рідко. Виконує приписи щодо посту й обряду і на тім кінчиться його релігійність. Причина цего брак церков і тим самим малий звязок Поліщука з Церквою. Релігію заступає Поліщукові забобонність.

Поліщук більше отвертий і товариський як селяни з інших околиць. Одначе говоритиме отверто тільки з людиною, якій довіряє. Поліщук кождого поздоровить при зустрічі, але вимагає того і для себе. Поліщук має окреме привітання на кожду пору дня. Кождого старшого (у) від себе називає Поліщук дядьком, дядиною.

Нормальне господарство на Поліссі 20—30 га. Та з цего тільки 2—3 десятини се управне поле, решта пасовище. Щоб жити, Поліщук хапається побічних занять, пр. теслярства. Перед війною Поліщуки виїздили аж на Сибір рубати ліси. Тепер маси людей мандрують на Волинь на жнива. Деякі поліські села цілком ремісничі (в однім фаху).

Національна свідомість і мова Поліщуків: Поліщуки говорять чистою українською мовою. Свою приналежність до давних „руських племен” знає кождий Поліщук, навіть у найглухіших селах. Він знає ріжницю між собою й Москалем. Щоб відріжнитися від Москалів, які називали себе „русскими”, Поліщуки назвали себе „тутешніми руськими”. Зчасом слово „тутешній” виперло слово „руський”. Нова національна назва „Українець” приймається на Поліссі дуже скоро. Нац. свідомість на Поліссі поширили комуністи, які ширили комуністичну агітацію в українській мові. Комунізм Поліщука був тільки протестом проти сучасного стану. Тепер він вивітрів і остала тільки національна свідомість.

Перспективи Полісся не рожеві. Української інтеліґенції нема, приріст нової інтеліґенції майже неможливий, бо Поліщук не вчить іще своїх дітей. На Полісся мусить прийти наша інтеліґенція з інших українських земель, тим більше, що там ведуть тепер сильний денаціоналізаційний наступ.

Реферат був дуже цікавий і всесторонньо опрацьований. Інж. Шприкевич знає Полісся знаменито й відзначається великим обсерваційним хистом. По рефераті висвітлювано образки з Полісся. Публики була повна саля. Дискусії не було.

іф.

Кардинал Інніцер

У звязку з виїздом кардинала Інніцера до Риму львівська веч. „Хвіля” зібрала і принесла в ч. 1110 жмут таких інформацій:

Уваги „Оссерваторе Романо” на тему виборчої відозви австрійського епископату, а зокрема становище, що його заняв віденський кардинал Інніцер супроти гітлєризму, відбилися сильним відгомоном як між судетськими Німцями так і між чехословацькими католиками. Кардинал Інніцер, з роду судетський Німець, тішиться особливою популярністю між німецькими горожанами Чехословаччини, а його угодове становище супроти австрійських гітлєрівців стало прикладом для німецької християнсько-суспільної партії в Чехословаччині. Коли та партія на днях рішилася опустити правительственну коаліцію і прилучитися до генляйнівців, то умотивувала той крок тим, що коли віденський кардинал у противенстві до монахійського кардинала Фавльгабера узнав за можливе льояльну співпрацю католицької Церкви з гітлєрівцями в Австрії, то суспільно-християнські Німці в Чехословаччині не мають причини бути більше католицькими ніж австрійський архиепископ. Заява ватиканського орґану, що кард. Інніцер оповіщуючи акт льояльности супроти гітлєризму не порозумівся наперед з Апостольською Столицею, ні не одержав „екс пост” апробати від неї, ставить під знаком питання поступування німецьких католиків в Чехословаччині з генляйнівцями і підважує їх моральну акцію на річ Генляйна. Знаменне поведення чехословацьких католиків. Не хотячи доливати оливи до вогню стараються вони оправдати крок кард. Інніцера особливими відносинами, які панували в Австрії. Вони твердять, що так Дольфус як і Шушніґ зробили той засадничий блуд, що крилися занадто за Церквою. Наслідок того був, що за неодно їх фальшиве потягнення обвинувачувано неслушно Ватикан. Було відомо, що австрійські гітлєрівці уважали боротьбу з т. зв. політичним католицизмом як одну з головних точок своєї програми. Після побіди гітлєрівців австрійський епископат знайшовся в незвичайно дразливій ситуації. Супроти можливости розпочаття „культуркампфу” в Австрії, кард. Інніцер бажав деякими тактичними уступками охоронити Церкву перед потрясенням, а католицьке населення перед жертвами. Першим таким тактичним посуненням була візита кард. Інніцера зложена Гітлєрові в часі його побуту в Відні. Дальшим кроком була заява зложена Біркелеві, що австрійський епископат стоїть на ґрунті великої Німеччини, а консеквенцією того була остання заява епископату, яка підпирає плебісцит. На думку чехословацьких католиків кард. Інніцер не ділав з політичних спонук, тільки для заощадження Церкві тяжких спорів і боротьби. В Празі не вірять вістці, що кард. Інніцера мають потягнути до відповідальности відповідні ватиканські інстанції, зглядно, що він зрезиґнує зі свого становища і вицофається до монастиря. Деяке оправдання тактики Інніцера се живе невдоволення, яке панує серед тих гітлєрівських ґруп в Австрії, які вже приготовлялися до „культуркампфу” й агітували за масовим виступленням гітлєрівців з Церкви. В кругах зближених до пражського епископату висловлюють погляд, що мотиви поступування кард. Інніцера Ватикан оцінить вкінці позитивно.

Заява кардинала Інніцера в Римі

„Оссерваторе Романо” приніс текст заяви, що її архиепископ Відня кард. Інніцер узнав тепер за відповідне оповістити іменем усього австрійського епископату, щоб елімінувати фальшиві здогади, зроджені в публичній опінії у звязку з його попередними виступами. Та заява голосить: 1) Торжественна заява австрійських епископів з дня 18 березня не мала очевидно на ціли висловлювання якої-небудь апробати для чогонебудь, що не булоб згідне з правами божими і правами католицької Церкви. Позатим та заява не може бути інтерпретована ні уживана для пропаґандивних цілей державою або політичною партією як средство натиску на совість вірних. 2) Щодо будучности то австрійські епископи не домагаються ніяких змін в якійнебудь справі звязаній з австрійським конкордатом без попереднього порозуміння з Апостольською Столицею, зокрема щодо трактування шкільної молоді, яктакож щодо кермування орієнтацією молоді, яке займається релігійним і моральним вихованням католицької молоді після засад католицької віри. Крім того Епископи домагаються заборони якоїнебудь пропаґанди, ворожої Церкві, яктакож признання католикам права маніфестування оборони і практики католицької віри та християнських засад на всіх ділянках життя з примінюванням способів, якими розпоряджає сучасна цивілізація.

КАМІННУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

8-ма вистава мистецької фотографії

її ПОРІВНАННЯ З ПОПЕРЕДНИМИ.

У відновлених, гарно умебльованих, просторих і ясних салях Природничого Музею НТШ у Львові (при вул. Чарнецького 24. II. пов.) міститься восьма з ряду вистава нашої фотографії. Відкрив виставу З с. м. голова Українського Фотографічного Товариства п. інж. Евген Чайковський. При відкритті було около сто гостей, між ними й представники польського Львівського Фот. Т-ва: знак, що публика назагал досить цікавиться тим родом пластичного мистецтва.

Нова вистава це 9 з ряду вистава української фотографії, а восьма уладжена Уфотом. Зпоміж тих 9 вистав 5 присвячено переглядові мистецьких праць наших світливців, а 4 вистави мали за ціль показати т. зв. фотографію батьківщини („Гайматфотографі"). Від часу трьох останніх вистав слідне явище, що оба ті напрямки щораз більше наближуються й може незабаром прийде вже в нас час на зрозуміння того, що фотографія батьківщини рівночасно мусить бути мистецькою фотографією.

Невеличкий вступ (50 ґрошів) і богатий а дешевий катальоґ вистави (50 ґрошів) і ось відчинені перед нами салі, де розвішені експонати вистави. Катальоґ виїмково гарно виданий і богатий в ілюстрації (аж 8 на кредяному папері). Зате їх добір не надзвичайний: се на жаль щорічна традиційна хиба катальоґів Уфота. Переглядаючи катальоґ, бачимо, що в журі виставки сидять 1 маляр і 4 світливці. Та біда в тім, що всі ті 4 світливці се повновартісні „аси" нашого світливства, а їх твори рівночасно дають кількостево 20% образів усеї вистави, якостево чи не 75%: виходить, що при розділі надгород тим разом скористають всякі менчі „аси", бо очевидно члени журі не надгородять себе самих...

Число образів (110) на виставі далеко менче, ніж на попередніх виставах, прим. на 7-мій виставі було 169 образів. Число авторів мало що менче: на 8-мій виставі є їх 35, на 7-мій було 36. Спершу здається, що се журі примінило суворіші критерії при приниманні образів. Та коли оглянемо самі образи й подивимося на назвища авторів, бачимо, що наша гадка про суворість журі була хибна. На 35 авторів маємо аж 11 людей, які вперше беруть участь у виставі Уфота. Явище безсумніву радісне, бо образи тих дебютантів подібно як було на 5-тій виставі стоять на зглядно високім рівні. Та рівночасно се явище сумне, бо скількість тих дебютантів не заступить якости старих „асів" Уфота, які сим разом просто „збойкотували" виставу: бракує на виставі таких назвищ як прим. Дорош, Паньків, Пежанський, Совяковський і і., відомих і високим добором образів і завзятим „повторництвом" на всіх виставах Уфота. Сей брак участи старих „асів" Уфота доповнює ще й та прикра умовина, що образи деяких старих „асів", поміщені на 8-мій виставі, нажаль дуже слабі технічно, нераз навіть скандальні (Мох) як на „аса".

Дехто пояснює це „коротким" терміном, у якім мали бути зроблені образи. Та це неправда: сей термін тривав властиво цілий рік, отже був такий як і за минулих вистав. Не можна того „уцекінерства" оправдати також недостачею гроша: на виставі бракує якраз богатіших „асів".

Здається мені, що втеча „асів" спричинена їх утечею перед вищими домаганнями, які ставить сьогодні образам наша фотографічна публика. Дотеперішні вистави Уфота стояли все під впливом міцніших талантів. Отже прим. дві перші вистави „робив" проф. О. Балицький і його „школа". Вистави третя, четверта, пята і шоста стояли під знаком индивідуальности Я. Савки. В 1936 р. до Львова приїхав Р. Мирович, що брав участь у заграничних клюбах і багато в них навчився. Сильна індивідуальність Мировича, його інтензивна фотографічна праця, талант і ерудиція створили в Уфоті нову „школу". Під великим впливом Мировича,. особливо в техніці брому, стояла 7-ма і тепер стоїть у добрих 70% 8-ма вистава. Замість дотягнутися до завзяття Мировичевої праці і старань, українські „аси"... втікають: або не беруть взагалі участи в виставі, або беруть її „на авось", то знову наївно пробують перегнати Мировича великим форматом образів чи якоюсь відмінною технікою виконання. Перед нами відоме явище з розвитку культури: не самий талант рішає, але і завзята п р а ц я над собою. Без неї талант всеодно що закопаний в землю. Розумна амбіція повинна вказати тим „асам" єдиний правильний шлях: Мировича можна побити працею, а не втечею. Очевидно, сі думки відносяться лише до львівських асів, серед яких саме добачую згадані вище явища.

На 35 авторів 22 зі Львова, 13 з провінції. Між учасниками з провінції 3 з Тернополя (всі з тернопільської філії Уфота); по одному заступлені отсі місцевості: Бортники (пов. Товмач), Рісна Руська, Станиславів, Мшана к. Львова, Рівне Волинське, Переворськ, Стрий, Яворів, Войнилів, Камінка Струмилова. Дивне й неприємне явище, що поза Львовом і Тернополем усі інші більші міста якось не беруть участи в фотографічнім житті, хоч Поляки в тих містах дають фотовистави власними силами! Се теж доказ нашого лінивства й утечі перед працею.

8-ма вистава має характер мистецький, та все ще журі допустило на неї багато річей, які не повинні псувати дорогого місця. Розвішення образів досить правильне, їх вилад переважно вищий від польських вистав. Та бувають і прикрі виїмки, прим. вилад дуже вартісного образка Балицького, чи срібні рямці і скло в другого автора, якого образи теж не потребують скляра й лякерника; такі річи журі повинно на черговій виставі рішуче виключити. Формати майже всі великі, що дуже підносить зверхний вигляд вистави. Техніка образів майже скрізь бромова; виїмок: 1 образ похідний бром, 1 карбро. Техніка львівських бромів, поза „школою" Савки, досить висока: це велика заслуга двох останніх вистав. Особливо ефектовні броми Мировича і Романа Масляка. Гірші броми дала провінція, де техніка побільшування досить, видно, занедбана.

Тематика образів переважно краєвиди, дуже мало людей, брак архітектури й мертвої природи. Перший раз на наших виставах цікавіші знимки звірят авторів Берези, Ґамоти, Елиїва. Велика недостача добрих спортових знимок: ріжні лещетарі в краєвиді се ще не спортова фотографія, а стафаж до пейсажу. Поза Березою, Мировичем і Тарнавським майже всі образи настроєм статичні: спокійне племя хліборобів не знає урбанізму й динаміки. Краєвид трактований досить імпресіоністично, чуттєво; багато знимок можнаб дати на виставу фотографії батьківщини. Брак більшого зацікавлення етнографією звужує вартість сеї вистави як вистави українського чоловіка: навіть Береза, „мурований" у тій ділянці, сим разом якось не дописав. Перший раз маємо на виставі т. зв. серії картин: чч. 10, 11,12 (хибно названі тут „циклем") Берези і 93,94,95 Сторожука. Проба фотомонтажу ч. 104 не вдатна. Гідний подиву (для знавців техніки побільшування з апарату „Ляйка") величезний образ Тишинського ч. 98.

З поодиноких авторів на першому місці треба поставити броми М и р о в и ч а. Його захоплюють не лиш афективні настрої сентиментальної розгублености й злиття з природою, ч. 73, чи сільської ідилі ч. 72, але майже чисто зорові урбаністичні враження, чч. 59, 74. Він переживає в зоровім образі то низькі почування фізичних радощів життя (цикль „Радощі літа"), то знов високого духового настрою мужности (цикль „Три обличчя Івана Варцаби"). Попри одуховлено-нереальне („Автопортрет") через зорово-інтелектуально - зимне (цикль „Кола у квадраті") аж до чисто реального (цикль „Зима") чч. 69, 70, від сумного в природі, ч. 71, аж до радісного в натюрморті, ч. 64 — ось широкий „діяпазон" фотоголосу Мировича. Мировича можна вважати за зрілого мистця, який до вислову себе має вже власні засоби композиційні й технічні.

Під сильним впливом Мировича стоять брати Я р о с л а в і Р о м а н М а с л я к и, які аж до цеї вистави виступали спільно. Розділ зашкодив може дещо цілости враження з їх праць. Всетаки старший Ярослав виказує небуденний композиційний хист, особливо в образі „Ой, поля ви, поля", де вміло зеднані модерна композиція зі старим настроєм, динаміка руху ліній з маєстатичною повагою площин. Молодший Масляк, Роман, наскрізь статичний у настрої, дуже добрий у бромовій техніці. Прикрі образи чч. 50 і 51 Масляків показують, що оба брати не мають іще вповні виробленого мистецького „я".

Поза „школою" Мировича стоїть самостійно Щ у р а т зі своїм одиноким образом „Орач", виконаним новою в нас технікою „похідного брому". Щурат, як завжди, аристократ у вислові: холодний і елеґантний. Тема стара, а проте схоплена зовсім оригінально; до того багато допомогла техніка похідного брому, яка дає велику змогу відреалізовувати бачену дійсність. Близько Щурата й Мировича стоїть Б е р е з а. Першого нагадує етнографією в тематиці, другого технікою. Сим разом Береза дав слабші речі, ніж на минулій виставі. Шкодять особливо три слабші броми на дуже подібну тему, цикль „Пастухи". Гарні „Ідилля" й „Яструб". Технікою й динамізмом нагадує Мировича Т а р н а в с ь к и й. У нього видно великий поступ в порівнанні з минулорічною виставою. Негарний вилад картин. С а в к а й Ф і ґ о л ь дали величезні броми. На жаль добрі композиційні помисли тих авторів чч. 106, 88, 89, псують недостачі бромової техніки, спеціяльно прикрі саме в тих старих „асів" і просто рекордистів нашого фотомистецтва. Найгірше вийшов зі „школи" Савки М о х, якого оба образи банальні композиційно й лихі технічно. Одинокий образ М и к и т к и, що теж вийшов зі „школи" Савки, приємний невимушеним гумором сюжету. З „асів" слід іще згадати дуже добрий натюрморт Б а л и ц ь к о г о ч. 4, елеґантний хоч притвердий бром П р о н я, ч. 82, та два цікаві портрети З а я ц я, чч. 30,32. З дебютантів заслугують на згадку броми Б а к о в и ч а (свіжий мотив „Ширяка", ч. 1), „япон-

ська” коронкова „Весна” Вербицького, ч. 14, цікаві знимки звірів, чч. 20, 21, 22 й дітей Гамоти. Добрий жанр Гута „На торзі”, ч. 23. Настроєвий добрий бром Дурбака „На лещетарському шляху”, ч. 26. Цікавий гумором свойого помислу „Глум” Костюка, ч. 40. Дуже цінні для краєзнавства образи Крохмалюка „Шпиці”, ч. 41, Радловського „Із Гуцульщини”, ч. 83, Рожанковського „Шпиці”, ч. 87, Федецького „В турчанських горах”, ч. 102. Добру техніку виказують броми Сорочка чч.91, 92, при тім „Під тихий вечір” цінний іще й самою темою. Гарний ефект дає помисловий бром Лева „Хмари над ратушем”; менше модерний, та приємніший, образ „Прогулька”, ч. 46.

Щодо провінції, то слід підчеркнути праці Цегельського з Тернополя (за виїмком ч. 108), добрі вирізком і настроєм; злі як броми. Цікаві помисли, хоч трохи надто зовнішні, непоглиблені має Тишинський, чч. 98, 99. „Студія хмар”, ч. 78, Ожги добра темою й настроєм, гірша як бром. Ідилічно теплий образ „На подвірі”, ч. 16, дав Гавдяк; шкода, що на виставі нема більше образів того нашого визначного краєзнавця. Дуже гарний „портрет” котеняти, ч. 28, о. Еліїва і дуже злий квітки, ч. 29. Прекрасний відданням снігу бром „Зима”, ч. 35, волиняка Касянчука. Петріни „Напровесні”, ч. 80, виказує замітний поступ у порівнанні з минулим роком. Про інші речі інших авторів ліпше не згадувати; вони поміщені на виставі мабуть для заохоти „на другий раз”.

Отся рецензія може викличе в декого негодування; а проте вважаю, що українські світливці вже хіба зрілі до вислухання прикрих слів. Писав же я їх не з якихсь особистих анімозій, а длятого, що „ліпше все ворогом доброго”. Гадаю теж, що плюси вистави далеко перевишають її злі сторони. І хоч мінусів є богато, проте не можна сказати, щоб у порівнанні з минулорічною виставою сьогорічна не була ліпша: вона ліпша поступом деяких „асів” і великим та многонадійним прибутком новичків сил. Потішаюче також те, що помалу рухається провінція, та провінція, яка прим. Полякам дає найкращих фотомистців. Зрушити цю силу з її сну, навчити її техніки й показати на виставах — се повинно бути черговим завданням Уфота. Таксамо прийшов уже час, щоб визначніші „аси” почали давати індивідуальні свої вистави; Совяковський, Савка, Мирович, Щурат і інші моглиб уже собі давно на те позволити. Також требаб фотографічні вистави рушити зі Львова на провінцію, Станиславів, Тернопіль і ін., та зробити виминні вистави з іншими фототовариствами в Польщі й за границею. Се дуже піднеслоби престіж Уфота, навчилоб багато наших людей на провінції, заохотилоб їх до праці в тому напрямі. Рівночасно бувби се перший крок для виявлення чужинцям українського „я” нашої фотографії.

А до наших інтелігентів хіба слово заохоти: відвідайте конечно виставу української фотографії й дайте нашим світливцям змогу успішніше працювати. А можете се зробити, коли купите гарні й при тім дешеві образи для окраси вашої домівки! е м—п е

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець відкрив центральне церковне Бюро Католицької Акції. Головою нової установи іменовано Й. Е. кард. Піццарда. Бюро Католицької Акції приміщено в палаті св. Калікста в Римі. Воно збиратиме всі документи про Католицьку Акцію, про можливости її розвитку та про примінення її в ріжних краях.

„Оссерваторе Романо” приніс заяву редакції п. з. „Конечне спрецизування”, в якій пише, навязуючи до прелєкції ватиканської радіовисильні з 1 квітня на тему „політичного католицизму”: Не думаємо тепер займати становище щодо мерітум прелєкції, яка відносилася до такої делікатної справи як політичний католицизм і довкола якої повстав такий живий спір. Одначе нам видається потрібним підкреслити, що прелєкція була теоретичною студією і походила з приватної ініціятиви, отже не мала урядового ані півурядового характеру і не була інспірована. Апостольська Столиця не задумує проте брати на себе відповідальність за неї. Відомо, якими середниками послугується Апостольська Столиця, щоб оповістити свої думки і директиви, коли йде про офіціяльне поповідомлення преси й публики. Можемо вкінці додати, пише „Оссерваторе Романо”, що нема ніякого звязку, всупереч тому, що думають деякі, між висше згаданою прелєкцією й урядовим комунікатом, який появився в „Оссерваторе Романо” 1 квітня с. р.”. — Комунікат, про який пише папський офіціоз, відносився до становища австрійського епископату в справі плебісциту, про що писали ми в 26 ч. „Нової Зорі”. (За Газетою Польською”, ч. 95).

Кардинал Інніцер після майже півторагодинної авдієнції в Папи перевів ще розмову з державним секретарем кард. Пачеллієм. Потому відлетів літаком до Відня.

Реколєкції в парохії Бариш. В днях від 20 до 25 березня с. р. включно відбулися реколекції в парохії Бариш. Провідником був Впр. о. Петро Мельничук, завідатель Бучача. Науки голосив рано і вечером для всіх. Переконуючі і до глибини серця зворушаючі проповіди стягнули множество людей так, що простора церква була все повна. До св. Сповіди і св. Причастя приступили всі парохіяни. В пятницю вечером 25. III. було дуже торжественне і зворушаюче закінчення реколєкцій. В імени всіх своїх парохіян складаю сею дорогою Впр. о. Петрові Мельничукові щиру подяку за велику працю в переведенні з великим успіхом реколєкцій у моїй парохії. Хай Всевишній має Його в своїй опіці! — о. Василь Козловський, парох в Бариші.

Жінка мадярського реґента адмірала Гортія, яка обняла провід над зовнішними торжествами 34-ого Міжнароднього Евхаристійного Конґресу в Будапешті, висказала бажання, щоб папський леґат на евхаристійні торжества був особистим гостем реґента Мадярщини і замешкав у його департаментах. Також усі інші кардинали, які приїдуть ззакордону, будуть особистими гістьми реґента. Вони мешкатимуть у королівському замку в Буді, а саме в тій його частині, де минулого року мешкала італ. королівська пара.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В БОРЩЕВІ аґенти тайної поліції перевели ревізію в секретаря Союзу Повітових Кружків Рідної Школи і філії „Просвіти” Ґораля. Поліція забрала статистичні квестіонарі про орґанізованість українського культурно-освітного життя в повіті. Філії Просвіти заборонено збирати такі дані. Цікаво, на якій правній підставі?

В САМБОРІ відбувся процес проти Івана Турчина, 26-літнього абсольвента ґімназії з Хижевич, пов. Рудки. Його обвинувачували за те, що він провадив комуністичну аґітацію між селянською молодю і між хлопами і мав накликувати до неплачення податків. Він був кілька разів обвинувачуваний, але не можна було йому доказати вини. Аж тепер на підставі т. зв. архіву Цивінського, на підставі зізнань ґрафольога і поліцаїв засудили Турчина на 6 літ тюрми і на втрату горожанських прав на 5 літ.

МАСОВІ УВЯЗНЕННЯ КОМУНІСТІВ. Недавно поліція арештувала мра Марія-на Нашковского зі Львова та 19 осіб, підозрілих в комуністичній діяльности на терені Львова, Станиславова, Галича і ряду інших місцевостей. В останніх днях арештовано в Галичі ще 5 осіб.

СОВІТСЬКОГО ВЧЕНОГО проф. Шмідта обвинувачує ҐПУ за троцкізм, шпигунство і ріжні занедбання підчас виправи до північного бігуна. Проти Шмідта має свідчити товариш його підбігунової виправи Папанін.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ консолідаційний рух обхоплює всі національні меншости. Після консолідації німецької меншини, обєдинилися мадярські опозиційні партії. На Закарпатті розвиває оживлену діяльність посол Бродий, який взиває Русинів до політичної і господарської співпраці в однім автономістичнім таборі. Такі вісти принесла польська преса в Чехословаччині. (Ґ. П., ч. 86).

ЗАОСТРЕННЯ ЦЕНЗУРИ впроваджено в Чехословаччині. М. ін. дуже докладно конфіскують всякі виступи проти СССР і проти Німеччини. Також сконфіскували в чеській пресі всякі коментарі до відомої промови анґл. премієра Чемберлена.

ПРАВИТЕЛЬСТВО НІМЕЧЧИНИ повідомило секретаріят Союзу Народів, що Австрія перестала істнувати як суверенна держава і тимсамим перестала бути членом Союзу Народів.

В ІТАЛІЇ відбулися великі маніфестації з приводу перемог італійських добровольців - легіоністів під прапорами ґен. Франка в Еспанії.

В ПАРИЖІ істнує тайна радієва надавча стація. Вона називає себе „Народна радіостація” і надає острі виступи проти правительства Блюма.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО іменувало ґубернатором Ґібральтару ґен. І. Айренсайда. Він має 56 літ і має бути найенерґійнішим ґенералом анґлійської армії.

ШЕФ ҐЕН. ШТАБУ американської армії ґен. Креґ заявив, що число армії Злучених Держав Півн. Америки має бути підвисшене до міліона жовнірів. Се підвисшення має коштувати міліярд долярів.

В ПІВНІЧНІЙ ПАЛЕСТИНІ проголошено виїмковий стан. Здовж цілого північного кордону Палестини мають збудувати засіки з колючого дроту.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ ПАЛЕСТИНИ виступила з Комінтерну. Причина: виконання екзекуції на засуджених большевицьких провідниках у Москві.

В ТОКІЮ в міністерстві війни відбулася під проводом цісаря нарада всіх комендантів дивізій японської армії. Радили над дальшим веденням війни в Китаю та над способами, як перевести господарську мобілізацію в Японії.

ЯПОНСЬКИЙ ПРЕМІЄР князь Коное заявив, що боротьба в Китаю щойно зачалася. Правительство Японії бажає співпрацювати з цілим народом, щоб осягнути цілі тої святої війни.

НОВИНКИ

Реколекції для панів відбудуться сього року в церкві св. Духа при вул. Коперника в днях від 11—14 квітня о год. 6-тій вечером. Реколекційна сповідь в пятницю, дня 15 квітня від год. 5 попол. В суботу о год. 7.30 рано спільне св. Причастя. Реколекції влаштовує як щорічно Товариство ОО. катехитів у Львові.

Міністерство освіти поширило права шкільних кураторів. Вони матимуть право переносити учителів з одної місцевости до другої у своїй окрузі, коли того вимагає „добро школи". Далі куратори могтимуть признавати полекші у кваліфікаціях вчителів державних і приватних шкіл.

Апеляційний суд у Львові уневажнив присуд коломийського окружного суду, який засудив був 70-літнього о. декана Русина на 6 місяців вязниці без завішення за „фальшування документу". Прокуратура коломийського суду закидала о. Русинові, що він намовив робітника, який жив у конкубінаті з одною жінкою, підписати подання в справі зміни обряду незгідно з бажанням заінтересованої особи.

Окружний суд у Львові засудив на 2 місяці арешту з завішенням і 100 зл. гривни відповідального ред. „Гоньца" Ст. Кржижановского за те, що свого часу помістив вістку, присланну йому ПАТ-ом, що у звязку з вломом до гімназії в Бережанах арештовано возьного тої гімназії Василя Погльода. Погльод заскаржив до суду Кржижановского за образу чести.

Львівська дирекція почти подає до відома, що до вкидання місцевої кореспонденції призначені зелені скринки, які опорожнюється три рази на день, а саме в год. 6, 10 і 16. Вкидання місцевої кореспонденції до червоних скринок спричиняє опізнення в дорученні.

В „Урядовім Деннику" мін-ва освіти появився обіжник у справі звільнювання від шкільних занять учителів гр.-католиків і православних у свята старого стилю. Тих учителів можна звільняти в дні врочистих свят їх віроісповідання, т. зн. в час Різдва (від 6—9 січня), на Новий Рік, Йордан, в час Великодних Свят (три дні) та на Зелені Свята (2 дні). Коли вчителі проводять Великодні Свята поза службовим місцем, можуть одержати ще 1 день перед і 1 день по Святах як дні вільні від занять.

Премієр Складковский злюстрував повіти перемиський і ярославський.

Розпорядком мін-ва внутрішніх справ уморено всі залеглости військового податку.

Гумор. — В суді. — То ви твердите, що коли ви зловили злодія, то він мав три пари сподень? Адже слідство устійнило, що він вкрав тільки дві пари. — Треті мав на собі. Я стислий, бо зізнавав під присягою...

Від нострифікантів побиратимуть на будуче такі оплати: 150 зл. за допущення до нострифікації, 150 зл. від кождої групи предметів і 10 зл. маніпуляційного.

Два нові польські „Людові Доми" будують в Товмаччині, а саме в Бабянці і Глибокій.

Над снятинським повітом перейшла на днях гураганова буря, яка наробила богато шкоди. У Снятині-Залучі вітер схопив з двірця 20 тягарових вагонів і пігнав їх у сторону насипу, віддаленого 800 м., де вони вискочили з рейок і розбилися.

Загородова шляхта в Копичинеччині. Аґенція „Всхуд" в ч. 1742 звідомляє, що на терені копичинецького повіту Поляки приступили до орґанізації загородової шляхти, якої є там до 10.000 осіб. Дотепер зорґанізовано 10 „Кул Звйонзку Шляхти".

Від 15 с. м. моторівка Львів—Тернопіль курсуватиме щодня до Чорткова.

В с. Голе Равське, пов. Рава Руська, хтось знищив польський державний герб на шкільнім будинку та повісив його на плоті. Поліція ще не викрила, хто це зробив, але польська преса вже пише, що герб знищили члени ОУН.

Загроза повені. Вода в р. Стрий піднеслася на 140 цм. понад нормальний рівень, а в Опорі на 114 цм.

Урядничка Комунальної Каси Ощадности в Тарнові, Круліковска, спроневірила 17.196 зл. на шкоду заставного закладу ККО. Круліковска працювала в ККО 28 літ. Її спроневірення відкрито аж тоді, коли вона пішла на емеритуру.

В Луцьку сконфіскували летючки, що їх видало проурядове ВУО в числі 15.000. До летючок була долучена промова православного архиєрея Олексія з Кремянця проти переходу православних на римо-катол. обряд.

В Білостоці арештували карно-адміністраційного референта староства, львовянина Казимира Борвіча, та ще 6 осіб з повіту.

Надужиття на 1000 зл. викрито на почті у Сьвентохловіцах. Урядника-дефравданта увязнено.

В Лодзі хочуть створити Лікарську Академію, бо в Польщі є великий брак лікарів, особливо по селах і місточках. А нострифікацію утруднюють.

У Ґдині почав виходити новий екон. журнал „Управа моржа", орґан Морської Економ. Колеґії в Ґдині. Перше число має 112 ст. друку і займається голевно морською господаркою.

По плебісциті в Німеччині канцлер Гітлер дістане в дарі від німецького народу замок Розенав, який лежить в околиці, звідки походить Гітлер.

Гумор. — Що се таке „аква дестілята"? — Маю се в голові, тільки тяжко мені перекласти...

Гумор. — Івасю, вже мусиш йти спати. Поцілуй чемно тітку на добраніч... — Добре мамцю, а потому скажу Марині, щоб мене обмила...

Будинок у Відні, в якім колись працював канцлер Гітлер як маляр, відновлено й замінено на музей.

В Бадені під Віднем помер б. професор віденської політехніки, Освальд Дірмозер, конструктор т. зв. „Грубої Берти", якою Німці в 1917 р. обстрілювали Париж.

Білет до Полудневої Америки коштуватиме тепер 820 зл., замість 775 зл. як було дотепер; корабельні карти для еміґрантів 715 зл. замість 667 зл.

Масляний страйк вибух в Торонті. Господині не будуть купувати масла цілий тиждень, щоб вимусити в той спосіб обнижку ціни масла.

Гумор. — За таке шкільне свідоцтво належалосяб міцне биття... — Ходи татку, учитель мешкає тут недалеко, при сусідній вулиці.

Жертви. Впр. о. Василь Пугач в Жукотині, п. Коршів: зл. 5 для укр. інвалідів, котрі зложив п. Бровко з Рунґур як гонорар за метрикальні виписи в парохіяльнім Уряді в Жукотині.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Високіньский. Дуже дякуємо за Ваш цікавий допис. Він буде використаний правдоподібно в великоднім числі.

КОМУНІКАТ IV

В звязку з українським паломництвом на Евхаристійний Конґрес до Будапешту подаємо до відома: 1) Додаткові зголошення приймається до 25 квітня ц. р. Всіх зголошених просимо найдальше до цього дня прислати всі потрібні документи. Пізніші зголошення будуть неважні. 2) Звертаємо увагу всіх Учасників на те, що оплата переїзду обіймає тільки оплату від Лавочного до Будапешту, а не зі Львова. Отже кошти подорожі до Лавочного оплачує кождий Учасник користаючи з залізничої знижки у висоті 33%. Ця знижка прислугує кожному Учасникові на основі конґресової карти. 3) У справі строїв обовязуючих священиків і прочих паломників подамо окрему інформацію після рішення відповідних чинників. — Львів, 6 квітня 1938. — Управа Марійського Товариства Молоді, Львів, ул. Сикстуська ч. 39 а. 29—1—1

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Коли ти залюблена.

ПАКС: Голгофта, пасійна фільма.

СТИЛЕВЕ: Гураґан і ревія.

74 книжок за 35 злотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ".

Адміністрація „Нової Зорі" висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжок. За поодинокі книжки ціни не знижується. Знижка буде тревати до кінця місяця травня б. р.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 ”
На першій сторінці	60 ”

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 14 квітня 1938. Ч. 28 (1128)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЮВИЛЕЙ ХРЕЩЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

ВПреосв. Митрополит Андрей оповістив у „Меті" ч. 14 повідомлення від Митрополичого Ординаріяту, що Преосвящений Епископат Галицької Церковної Провінції на конференції у Львові 23. XII. 1937 рішив торжественно святкувати в сім році 950-літній Ювилей Хрещення наших предків та видати з того приводу спільне Пастирське Послання. У звязку з тим утворився у Львові комітет під головством президента ГІКА, п. дра Дзеровича, який має старатися, щоб торжества такого світлого й рідкого Ювилею принесли якнайбільший хосен. Далі Митрополичий Ординаріят взиває до такої підготовки ювилейних торжеств, „щоб у них якнайглибше передати народові свідомість великої Божої благодати, якою є належати до Христової Католицької Церкви, в якій наші предки охрестилися, та свідомість усіх правд віри, що відносяться до тої Церкви й до св. діла помирення Церков, або, як кажуть, зединення -унії, завершеної на Фльорентійському Соборі й відновленої у нас Берестейським Собором". — Ми в „Новій Зорі" помістимо на згадані вище теми ряд статтей, а зачнемо ту пресову кампанію великою й цікавою статтею Впр. о. дра Володимира Голинського з Перемишля на тему Фльорентійської унії у великоднім числі.

ЦЕРКОВНЕ МАЙНО, внутрішне урядження церкви, ризи, білля, свічники, чаші і т. п., віддане в опіку і завідування Всч. ОО. Парохів повинно бути безумовно обезпечене від крадежі-влому і від огню в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

Площа Сокола-Батька загрожена

В суботу 9 с. м. старшина „Сокола-Батька" у Львові скликала на нараду представників українського організованого життя і преси та подала їм до відома, що Український Город у Львові, вартости щонайменше 2 мілл. злотих, набутий за гроші всего українського народу, стоїть перед загрозою вивласнення. Справа представляється ось як: Письмом з 24 лютого с. р. окружний уряд будівництва ч. VI у Львові звернувся до „Центробанку" як табулярного власника площі з запитом, чи „Центробанк" не відпродавби її добровільно для війська. „Центробанк" і „Сокіл-Батько" (як фактичний посідач площі) відповіли, що власник площі ввесь український нарід, який десятками літ складав і складає датки на викуп площі, що площа представляє неоціниму вартість для українського народу, отже ніяк не можна продати її. Тому що істнує закон, який дозволяє на вивласнення ґрунтів, потрібних для державних цілей, представники Української Парляментарної Репрезентації, „Сокола-Батька" і „Центробанку" інтервенювали в премієра, в міністерстві військових справ, у команді корпуса і воєвідстві. Військові круги стоять на становищі, що їм та площа конечна на будову Аеродинамічного Інституту. Присутні на суботній нараді станули на становищі, що старшина „Сокола-Батька" повинна доложити всіх зусиль, щоб одинока у Львові українська площа остала власністю українського народу.

Обєднання мірян, духовенства і ерархії на Волині.

Делеґати Української Парляментарної Репрезентації Волині, посли С. Тимошенко й о. Волков, були недавно на послуханні у православного Митрополита Діонізія. Розмова тревала годину. В ній порушено богато питань, головно обговорювано справу обеднання мірян, білого духовенства і ерархії. Крім того подрібно обговорено стан православної Церкви на Волині, відомі події в Гриньках, справу... навернення православних на католицизм і узгіднено, що сю справу треба негайно висвітлити. („Волинське Слово", ч. 12 (49).

Вислід плебісциту в Німеччині.

В неділю, 10 с. м. на терені цілої Німеччини відбувся плебісцит, в якому взяли участь горожани, що мали скінчених 20 літ, з виїмком Жидів. Плебісцитові картки були троякі: білі для горожан Німеччини, зелені для горожан б. Австрії та сині для вояків б. австрійської армії. Питання на плебісцитових картках звучало: „Чи годишся з новим зединенням Австрії з Німеччиною, доконаним 13. III. 1938, і чи голосуєш на листу нашого вождя Адольфа Гітлєра?" Голосування було тайне і відбулося спокійно. Вислід голосування, як заявив канцлер Гітлер, перейшов всі його сподівання. На 49,546.950 управнених до голосування на терені великої Німеччини голосувало 49,316.791, отже 99.55 проц. З загального числа зложених голосів 48,789.269 було „так", отже 99.08 проц., а тільки 452.180 „ні", себто 0.92 проц. Неважних голосів зложено 67.000. В самій Австрії на 4,284.795 управнених до голосування, було 4,273.884 голосів „так", отже 99.75 проц. З приводу плебісциту прибуло до Австрії кількадесять надзвичайних поїздів з Чехословаччини, Мадярщини й Югославії, якими приїхали заграничні Німці.

5.000 робітників на реколєкціях.

З Вильна звідомляють, що там від 6 с. м. до лат. Квітної Неділі включно відбувалися в тамошній катедрі реколєкції для виленських робітників, зорґанізовані їх централею фахових союзів і 42 християнськими фаховими орґанізаціями. Сегорічні реколєкції були численніші ніж передтим: брало в них участь щодня поверх 5.000 робітників. Учасники ґреміяльно приступали до св. Причастя. На Богослуження приходили з прапорами своїх орґанізацій. Се безперечно потішаюча поява. Подібний рух видно вже й між українським робітництвом, але ще далеко не у всіх містах. Ся ділянка вимагає богато праці.

Бліхер домагається виповідження війни Японії.

Аґенція Домеї звідомляє з Москви, що на днях відбулася на Кремлі в Москві воєнна нарада під проводом Сталіна. Комендант совітських збройних сил на Далекім Сході червоний маршал Бліхер домагався негайного виповідження війни Японії. Рішення в тій справі покищо відложено на домагання представника комісаріяту війни, який заявив, що не можна ухвалювати такого важного рішення без участи марш. Ворошилова, який тепер перебуває на лікуванні на Кримі.

В ДИВНІМ КАЛЄЙДОСКОПІ

Думки з приводу поширювання злочинности.

Нема дня, щоби преса не принесла опису якоїсь свіжої, грубо кримінальної справи, бандитського нападу, рабунку, морду, крадіжи на велику міру, забиття поліцієнта і ин. І то не лишень преса брукова, що на такі сензації полює, але й поважна преса, що радаб обігнатися від таких вістей. Певно, що і „давні добрі часи" не були вільні від злочинів; одначе нема найменшого сумніву, що тілько їх і так рафінованих або таких звірських як тепер — таки не було! А найважніше те, що й їх число росте і вони помалу так буденніють, що далі перестануть і вражіння робити. Немовби так було споконвіку та й інакше і не могло бути. Тут „вірний" слуга вимордує всю родину (4 особи з нелітними дітьми), там пара коханків „вполює" якусь даму (навіть добродійку одного з них!), щоб могти ужити світа до сита; тут петарда, там врізаний кріс, тут напад на банк, там лишень звичайні зловживання чи мовляв „неточности" (того найбільше), що сягають частенько в сотні тисяч або й у міліони. Найсумніше те, що приміри потягають і такі відносини починають переноситися також на терен інституцій, від яких належалоб вижидати чогось зовсім інакшого. Нпр. у школі якийсь Батьківський Кружок повний ініціятиви й розмаху уладив забаву з алькоголем но і... з раненими, з одним трупом та здемолюванням школи; там знова гурт учениць так весело бавився з золотими молодцями, що деяких донечок родичі не могли через кілька днів дома дочекатися; в иншій знова школі — читаємо в часописі — було не менше і не більше лишень 260 крадежей продовж одного шкільного року...

Хіба досить примірів.

Не наводжу тут проступків молоді т. зв. політичних, в які останні літа були особливо обильні, а які дуже часто є також нічим иншим як звичайним масовим нарушенням закона, тим небезпечнішим, що мало коли відповідно покараним і тому тим більше деморалізуючим.

Причин такого поширення злочинства дошукуються часто 1) у світовій війні і уважають його звичайним наслідком і спадщиною по війні та 2) в занадто лагіднім трактуванні його через суди (лагідний вимір кари, відрочення кар, амнестії). Певно, що ми ще сильно обтяжені погубним моральним впливом війни. Але по війні вже 20 літ і вже виросло нове покоління, що не бачило її страхіть. Тому і страшний вплив війни повинен щораз більше заникати а не щораз сильніше проявлятися. І тому мені здається, що причин того обниження морального рівеня і розкладу належить шукати ще деінде.

Зачну від справ, в котрих як світ-

ЧИ ВИ ВІДНОВИЛИ ВЖЕ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1938 РІК?

ська людина чуюся найменше компетентним або — як казав небіжчик Рей — „в жечах боскіх ідіота”. Чи думаєте, що учні, які виконали згаданих 260 крадежей в однім році, не приступали того року (і то певно 3 рази) до сповіди і св. Причастя? Але крадені річи таки пропали!... А ті дівчата, що то висповідалися, запричащалися і зараз спокійно відібрали собі життя (знаю такі випадки й у старших) — чи не дають також богато до думання про їх розуміння релігії й релігійного життя? Релігія і релігійне життя це для них всіх збір приписів і формальностей, які треба виконати і тоді „все впорядку”. Вичувати в релігії, в тім найобильнішім жерелі життя і щастя, глибоке значіння і зміст — вони не навчилися. Для них релігія це поверховна формалістика. А той священик, що в очах і на найбільше остовпіння цілої кляси вдарив другого священика (навіть тої самої віри, лишень иншого обряду) в груди за те, що мнимо неправно (а хочби і дійсно неправно?) забрав йому одно з його дітей... Чи той удар не захитав у богатьох дітей авторитету священика в з а г а л і? Що більше, чи не защіпив підозріння, що тут не йшло про добро і спасення тої дитини (бож одна віра!), лишень про щось инше? Або коли слова „Слава Ісусу Христу” до тої міри виводять з рівноваги священика тої самої віри лишень иншої народности, що той тратить панування над собою і накидається (за християнський привіт!) з грубою лайкою — чи це не загрозливе для справ віри і релігії взагалі і то в найвищім степені? Бож кожде, навіть „невчене око” бачить, що в такім поведенні віра і релігія не головна справа, не головний зміст. Релігія тут лишень п о к р и ш к а під якою криється зміст, що з найважніщим наказом віри про любов Бога і ближнього не має нічого спільного!

А так часто обсервовані нині зміни обряду чи навіть віри не з переконання, лишень з конечности (щоб поля можбуло купити, посаду дістати, або її не втратити і т. п.)? Чи не ведуть вони до затрати віри і релігії в з а г а л і й дальше до безхарактерности і затрати всякої моралі? Чи селянин, що задля набуття кусника землі змінить свій прадідівський обряд і звичай, не стане найподатнішим грунтом для тих, що взагалі ніякої віри і традиції не узнають? В найлучшім разі стане людиною релігійно байдужною, а морально негативною, бо хто раз задля матеріяльної користи зрадив духову спадщину своїх батьків, від того взагалі нікому і ніякого добра не буде: він буде при кождій нагоді торгувати і вірою і взагалі ідеєю. І коби хто дав більше, то і живу рідну маму продасть, бо так його навчили. А кажу, що „в найліпшім разі стане людиною релігійно обоятною” тому, бо він також добре це розуміє, що тим, які вимагають від нього зміни віри чи хочби лишень обряду, не йде про добро і спасення його душі, лише про щось инше. Отже відберуть йому одну віру і обряд, але другої напевно не дадуть.

І тут ми при однім корені лиха: в суспільности, в якій релігія і моральна вартість людини сходить на дальший плян (мимо торжественних принагідних куртуазійних заяв про релігійне виховання і про засади християнської етики). В таких обставинах не може бути бесіди про морально здорову атмосферу. Вона буде щораз більше сприятлива для всяких проступків і злочинів, бо людина мимоволі набирає переконання, що про її долю і недолю не так рішає нині це, якою вона є під етично-моральним оглядом, лишень до якої нації, партії, чи чого там належить. „А коли так, то і геть зі всякою етикою і моралю!” каже собі неодин збитий з правильного шляху малодух. І наслідки щораз частіше бачимо. Про них потім багато пишеться, говориться, шукається зарадних способів. Та дуже наївний бувби той, хто думавби, що цьому можна запобігти якимись механічними себто поліційними чи судовими репресіями. Ні! Треба ділати профілактично, усувати причини, запобігати злочинству. Як сухіт ніхто не винищить, хочби всіх з отвертою туберкульозою замкнув або повисилав на другий кінець світа, але на місці залишив нужду: тісні, вохкі темні „мешкання”, пісну капусту і бульбу, як головну поживу населення, а в додатку ще й алькоголь та темноту піддержував.

І тут другий корінь того суспільного лиха: матеріяльна нужда широких мас населення. З неодних статистичних даних можнаби наглядно переконатися, що життєва стопа пересічного польського горожанина вже надто низька і невибагліва і що ми під тим оглядом находимося на сірім кінці цивілізованого світа. А як вже так справа мається з пересічним горожанином, то що можна сказати про мілионові маси наших халупників з моргом поля і численною родиною, або про міських нуждарів, які не знають, де їх завтра. А нужда се часто злий дорадник чоловікові, що собі сказав: „Я вже не маю що стратити” (про духові добра — головно в місті він взагалі перестав журитися). А ще як до того прилучиться заздрість і переконання, що моглоб бути краще, як би так — у кого слід — більше доброї волі в тім напрямі! Недавно вичитав я таку відповідь міністра Грабовського на закид, що він причиною самогубства презеса апеляційного суду в Познані: „Високий сенате! Супроти такого ставлення справи бракує мені слів на осудження тих закидів. Старий, 66 літній, заслужений презес апеляційного суду, зі ствердженою 95% нездібністю до праці, мав запропоноване мною в узнанні його заслуг становище гіпотечного писаря у Варшаві. Він те становище прийняв. Крім цього полагоджено і справу його емеритури. А становище гіпотечного писаря мало йому нести 3—4 тисячі золотих місячно. А тут бесіда про шикани!” (За „Веком Новим”).

Що тут шикан не було, вже мабуть ніхто не буде сумніватися. Але чи те становище гіпотечного писаря у Варшаві за 3—4 тисячів золотих місячно (крім гарної емеритури) для 66 літнього старця з 95% нездібністю до праці не змушує людей до застанови? Навіть читачів „Веку Нового”. А може їх як людей звичайно з нищих і бідніших сфер — передівсім? Кілько то нині людей (не лиш Українців, але взагалі!), також інтеліґентів з дипльомами і кваліфікаціями, часто з родинами — з голоду примирає, — а тут презес суду з гарною емеритурою ще йде на гіпотечного писаря з платнею 3—4 тисячі зол. місячно. Така одна синекурка моглаб дати працю й можність істнування кільком або кільканацятьом родинам! А то певно не одиничний випадок...

А сотні тисяч гектарів землі — це багна, а другі сотні тисяч це неужитки здавна неурегульованих рік і потоків. А праці нема... І якже тут не має ширитися зависть, ненависть й інші негативні почування, які як зовсім льогічний наслідок родять злочин?

І так друга причина лиха се нужда і безробіття в одних і дещо за високий дохід у інших. Зараджувати нужді, стреміти до якоїсь можливої серед людей суспільної справедливости, це кличі, які власть імущі мусять собі нині до серця взяти дуже щиро і без упереджень. Ходить не про постійні дарові запомоги лишень про створення можливостей праці і заробітку й через те про відбудову в людині людської гідности, бо голод і пониження убиває ту гідність а викликує звірства.

Щоб не було проступків і злочинів, треба зберігати закони. А чи їх направду нині так все і всюди і зглядом всіх зберігають передівсім ті, що до доброго приміру в першу чергу покликані? Чи всі вони виконують нині взяті на себе зобовязання наложені навіть власними законодатними тілами (про міжнародні зобовязання вже й не говорити)? А чи все в основу підставових правних понять кладеться поняття і норми, що випливають з нашої християнської етики і культури і взагалі минувшини? Чи часом понад ті норми не ставиться вище інтересів о д н о ї партії чи народу з цілковитим поминенням інших? А таке понимання права у великих справах викликає відповідне понимання й інтерпретацію у малих. Вони також кажуть: „Право — це те, що м е н і на добре виходить”. — Не буду докладніше застановлятися над тими справами, але позволю собі лишень як звичайний горожанин завважити, що як має в наших обичаєвих і морально-правних відносинах наступити зворот до кращого, то санація мусить сягати далеко глибше як механічним унешкідливлюванням злочинів. Очевидно, сим не хочу сказати, немовби малося пускати безкарно всякі провини.

Та лишім це правникам, а самі подивімся ще, чи бодай можна сподіватися в найблищій будуччині чогось кращого. Чим насякають і жнють нинішні діти і молодь? — Було се ось що лишень минулої зими, перед Різдвом. Іде передімною двоє дітей з течками на плечах, до школи. Хлопчик і дівчина у віці 8—9 літ. Розмовляють. Мимоволі зачув я такий висказ дівчини: „А я, якбим мяла шаблен, то бим вбисткім жидом глови посцінала”. Чи виросте з тої дівчини лагідна, ніжна і добра жінка — можна сумніватися. — А в школі? Чи там богато вщіплять в тих дітей підставових чеснот необхідних кождій людині? Бож їх требаби передівсім плекати у дітей і дорастаючої молоді а щойно опісля вже у дозріваючої людини завершувати ці загально людські чесноти иншими чеснотами, потрібними нпр. жовнірові чи взагалі горожанинові даної держави або членові даного народу. А маю враження, що нині зачинається виховання від тих других і то так ґрунтовно, що на ті перші і підставові часу не стає. І чи дивно, що нині молодь так часто попадає в конфлікт з обичаєвим чи кримінальним кодексом? Які жнива будуть з такого посіву, побачить хто проживе. Добрих годі надіятися.

Якби так зібрати разом ці причини поширювання злочинности, то булиб ними отже: 1) релігійна поверховність, 2) намагання ужити релігії до цілей, що з нею не мають нічого спільного або й противних їй, 3) соціяльна нужда та 4) непошанування права і взятих на себе зобовязань. Кромі сих причин є ще очевидно богато инших причин занепаду етики, нпр. зматеріялізування життя і погоня за „уживанням” життя, брак високих ідеалів, надто великий культ фізичної сили і як його вплив збруталізування публичного й міжнар. життя і т. д.

Що н а м супроти цего діяти? Правда, ми заслабі і наші впливи майже ніякі щоби тому протиставитися. Правда, що ми радше предмет ніж підмет історії. Одначе з того зовсім не виходить, щоби ми мали пасивно приглядатися і вижидати наслідків, бо хто не противиться злу, той також за него відповідальний. Тому залишаючи вже такі ділянки як законодавство та соціяльні реформи, де ми справді нічого не вдіємо, бо тут наш голос вопіющого на пустині, мусимо з тим більшою енергією і почуттям відповідальности працювати на тих ділянках, де всеж таки нашою працею зможемо запобігти ще більшій моральній руїні, а де можемо помалу вгору підноситися. Ходить тут передівсім про працю освітно-виховну. В тій праці на одно не сміємо забувати, а саме, що лишень людина зі здоровими морально-етичними засадами, відповідно розвинена інтелєктом та здорова тілом може бути повновартісна. Тому наш найперший обовязок супроти наших дітей а як ми є священиками чи учителями то взагалі супроти всіх дітей і молоді — уможливити і помогти їм, розвинути гармонійно ці прикмети духа і тіла, памятаючи все про те, що ніхто не може бути добрим громадянином і членом народу — не будучи передівсім доброю себто морально вартісною людиною. За всю решту будьмо спокійні; вона „приложиться нам” як надгорода і впрочім зовсім природна консеквенція наших витревалих зусиль. — Г. З.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Три тисячі душ за 3 місяці

„Варшавскі Дзеннік Народови" з 3 ц. м. приніс обширний репортаж свого спеціяльного висланника „Й. Г." з „місійного" району Ланівці — Гриньки. Й. Г. пише:

„Гриньки то була лише точка виходу масового руху, який під теперішню хвилю огортає вже не лиш те одне село і не тільки околиці Лановець, але цілий східній шмат кремянецького повіту. І який — коли йтиме дальше в тому самому темпі, що досі, та коли не буде загальмований ніякими непередбаченими обставинами — може стати фактом, що до основ змінить віроісповідне, як також національне обличчя широких просторів Волині". Автор згадує, що всього три місяці тому, дня 19 грудня 1937, перейшло на латинство перших 116 осіб (36 родин) і це був: „перший вилом, перше стрясення — перший приклад, що можна стати католиком і Поляком мимо того, що хтось син родини, нераз вже від кількох поколінь записаної на православя, з призвищем, що кінчиться на „ук", і зачислюваної урядово перед війною до малоруського племени... а по війні також урядово — до „української" національности. За тими першими наверненими в Гриньках прийшли чергові родини й душі. Нині є вже в Гриньках 409 католицьких душ супроти заледви 237 душ православних і сектанських. Нині? — Ні, не нині: минулої суботи. Тої власне днини я собі ці цифри записав у нотатнику. Але вже в неділю рано у лановецькому костелі я бачив нові душі з Гриньок, що складали католицьке визнання віри. І так є щоднини, щоднини! За Гриньками пішли сусідні села в лановецькій парохії: напр. в такому селі Козачки, що межує з Гриньками, навернулося вже поверх 270 душ. В цілій лановецькій парохії навернулося вже загалом біля 900 душ. А за лановецькою парохією пішли сусідні парохії. Загалом, вислід навертацького руху виносить вже коло 3 тисячі душ".

Дальше автор статті фантазує про якогось діда, сільського коваля, який став головним місіонарем і має величаві успіхи — щоднини приводить до костела нових „наверненців". Але навіть найбільші ендецькі ортодокси не повірять байочкам про коваля-чудотворця. Зрештою чутки про правдиві причини масових чи пак „революційних" „навернень" у Гриньках та околиці просякли вже й до свідомости польського загалу. Тому висланник ендецького офіціозу „дементує": „Гриньки лежать на самій совітській границі, а навіть і Ланівці віддалені від границі лише на кілька кільометрів. Це значить лежать у сфері діяльности Корпусу Охорони Пограниччя. А КОП має в своїй полосі спору владу. Може напр. спричинити виселення з тої полоси небажаних одиниць" („Н. Час").

Сумерк большевизму

Закарпатський „Нашъ Путь" в 312 ч. пише під повисшим заголовком м. ін.: Послідний московський процес проти „троцкістів, шпигунів і капіталістичних смердячих псів" спричив большевикам ненаправимy шкоду, а боязливість, що її виявили большевики підчас польсько-литовського конфлікту, остаточно розвіяла страх перед червоною могутністю. Анґлійський міністр Рамсбоден просто заявив у парляменті, що „СССР це сумнівна величина". Маленька Фінляндія також повеселіла. Фінська газета „Гелсинин Саномат" пише м. ін.: „Москва багато стратила зі свого престіжу так зі сторони воєнної як і зі сторони міжнародних взаємин, коли відмовила Литві помочі". Се вже приносить свої овочі: Манджурія зараз відмовилася заплатити СССР чергову рату за східно-китайську зелізницю, збудовану національною Росією і продану за безцін большевиками Японцям. Москва запротестувала в Манджурії, а коли ся нічого не відповіла, то подала протест в Токію. Але Японці навіть не вважали потрібним відповісти на большевицький протест.

Чехословаччина — порохівня Европи

„Чехословаччина се порохівня Европи". Так висловився про Чехословаччину льорд Ротермір, власник відомого анґлійського часопису „Дейли Мейл". І дійсно, коли поглянути на карту сеї держави, легко переконатися, що вона позбавлена єдности не тільки ґеоґрафічної але й етноґрафічної. Католицький часопис „Куріер де Женев" застановляючись над сею справою пише: Чехословаччина має сильну армію, знаменито випосажену в новітні середники оборони та що найважніше здовж чехословацьких границь Совіти дійсно побудували летунські бази повні совітських бомбометів... Отже чому Чехословаччина так сильно затривожена? Щоби відповісти на се питання, слід усвідомити собі, що Чехословаччина сусідує тепер з Німеччиною на просторі 2097 км. і що всі прикордонні полоси замешкують чехословацькі горожани німецького походження. На випадок війни згори можна предвидіти, що може дійти до повстання судетських Німців на задах чехословацької армії. „Оссерваторе Романо" наводить слова чехословацького міністра Заїчка: Світова війна створила територію судетських Німців, яка увійшла в склад Чехословаччини. Нова війна булаб поразкою сеї території. Нова війна на тому терені булаби втратою свободи, хаосом, і початком большевизму. Парижський катол. часопис „Ля Круа" згадуючи про провокації ґітлерівської преси, каже, що Німці просто насміхаються з інтервенції Анґлії й пригадують слова самого Ґітлера з „Майн Кампф", що Анґлія повинна вдоволитися панованням над морями, а Німеччині повинна оставити ґеґемонію над континентом Европи. Віденська католицька „Райхспост", тепер опанована ґітлерівцями, принесла 22. III. знаменну мапу середної Европи. На мапі представлена Німеччина з анектованою Австрією, а довкруги зазначені окремою краскою прикордонні полоси Бельґії, Франції, Швайцарії, Італії, Угорщини, Чехословаччини й Польщі, які очевидно мають увійти в склад будучої німецької „Міттель-Европи".

Московська „Правда" про Австрію

„Московська „Правда" принесла статтю з приводу заняття Австрії Німеччиною. В ній пише м. ін.: Ряд визначних військових спеціялістів Зах. Европи є того погляду, що міліонова армія потребує на місяць 300.000 тон зеліза і сталі, 200.000 тон нафти, 4,000.000 тон вугля і т. д. Фашистівська Німеччина в скаженім посіху приготовляється до війни і дуже відчуває брак сирівців. Через заняття Австрії сподівається бодай почасти зарадити тому бракові. Крім того Австрія становитиме резерву щодо людського матеріялу тим більше, що в Німеччині задля упадку числа уродин (розуміється перед 1933 роком) найближчі військові річники будуть слабші. Дальше заняття Австрії дає Німцям вигідне ґеоґрафічне становище до нападу на держави Балкану, на Чехословаччину, Швайцарію й Італію. Німці хочуть іти здовж Дунаю на Угорщину, Ромунію й держави Балкану — по дерево, зелізо й мідь, яких потребують до „великої війни". А Угорщина дасть їм хліба, мяса й молока...

ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ! **ЦЕРКОВНІ БРАЦТВА!**

З РОКОВИМ ПРАЗНИКОМ ВЕЛИКОДНЯ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

950 ліття Хрещення України

обновім внутрішню обстановку кождої української церкви!

Красу Божого Дому

збережете при найменших грошевих витратах пересилаючи **фелони, хоругви, килими до хемічного чищення** або крашення до одинокої української пральні порученої Митрополичою Консисторією:

Механічна Пральня

Л Ь В І В

вул. З е л е н а ч: 31.

Страшне положення Австрії

Що пише „Епок"?

Французький консервативний часопис „Епок" приніс статтю визначного публіциста Керілліса, в якій перший раз так отверто сформулював авторитарну систему спасення Франції. „Епок" домагається розвязати не тільки парлямент, але також усі професійні, фахові організації, обмежити свободу преси й установити правительство, зложене з малого числа людей, свого рода директорію, яка не булаб обовязана складати звіт перед виборцями.

Що на те каже „Пті Журналь"?

Сей часопис, орґан плк. де ля Рока, пише: Нам предкладають міністерство національного спасення у складі 5—6 членів. Певно, це лучше як кабінет Блюма з його 40 портфелями... Та де взяти людей, яким можнаб повірити безконтрольне кермування Францією до 1940 р.? Говорять про розпущення парляменту на 2 роки. Алеж бо, на нашу думку, Франція досить сильна, щоб видержати нові вибори. Часопис протестує також проти проекту розвязання професійних організацій. Французька соціяльна партія обстоює синдикалізм. Організовані професії — основа будучої держави. І коли професійний рух конечно позбавити чужих йому елементів політики, то повна ліквідація синдикатів може викликати оправдане обурення робітничих мас. Недопустиме й обмеження свободи преси. „Ми проти цензури. Ми за порядком, але в рямцях свободи". Остає основна точка „програми": зревідувати конституцію. Не заявляючись ні за, ні проти подібної програми, орґан „французької соціяльної партії" пише, що така операція не може бути переведена, коли хорий в горячці. Її треба не імпровізувати, а дбало підготовити. „Пті Журналь" дорікає авторам „програми", що вони відірвані від робітничих і селянських мас. Тимчасом лише в тих масах — жерело відродження Франції.

Що пише Доріо в „Ліберте"?

Керілліс предкладає в „Епоці" знищити цілий ряд установ — парлямент, пресу й синдикати, та не каже, чим замінити усунене. Вже тому його програма позбавлена якоїнебудь хосенної цінности. Крім того вона дуже небезпечна: се цілий арсенал реакції. Автори „програми" хочуть спасти Францію і від большевизму і від фашизму, та цікаво, що ніхто ніколи не предкладав іще скасування тілько свобод, як вони самі.

Відповідь часопису „Епок".

Відповідаючи на всі напади „Епок" дальше твердить, що „авторитарна програма" — одинокий шлях до спасення республиканського устрою. Республика здискредитована. Соціяльні чвари, банкроцтво, вмішування чужих держав в її внутрішні діла, повний крах зовнішньої політики Франції, тріюмф Німеччини в Европі — все це нанесло їй тяжкі удари. Коли так буде йти далі, — дні республики почислені. Невже треба дати їй загинути в анархії, чи допустити, щоб її здавила особиста диктатура, чи дивитися, як вона кінчиться на взір еспанської республики, в крові й під чобітьми чужих жовнірів? Критичне положення вимагає героїчних мір. „Епок" настає на них пояснюючи, що тверде правительство зовсім не означає диктатури одної кляси або одної части населення. В такім правительстві народного спасення булиб цілком на місці нпр. два соціялісти, під умовою, що їх присутність буде вирівнана присутністю двох міністрів-націоналістів. Пролетарські сили мають таке саме право на істнування, як і всі прочі — і не вільно зачинати примирення між Французами від анатеми проти тої чи тамтої категорії горожан: таким шляхом можна дійти тільки до братовбийчої війни. — Край не може дожидати виборів до 1940 року. Він не видержить іще двох літ розкладу й упадку. Треба рятувати порядок, рятувати всьо, що можна ще з демократичних установ, загородити шлях комунізмові й фашизмові — та в першу чергу звернутися обличчям до ґітлерівської небезпеки.

Тепер напрям Ґітлера—Голяндія?

Член анґлійської Палати Громад льорд Стребольґай в ґюйоркській ґазеті „Йорк Журналь енд Америка" висловлює погляд, що Ґітлер приготовляє Европі нову несподіванку. На думку льорда Стребольґая амбіції Ґітлера звертаються тепер в напрямі Голяндії з її 460 милями морського побережжа, в порівнанні з 330 милями німецького побережжа на Північнім Морю, як також з незвичайно богатими і засібними кольоніями Голяндії з 53 міліонами населення. Коли Німеччина загорне Голяндію, то подвоїть собі теперішне ефективне морське побережжа, яке має знаменито загосподаровані пристані, а передовсім Німеччина ввійде в посідання конечних кольоніяльних сирівців в голяндській Індії. Льорд Стребольґай твердить, що між Німеччиною й Японією істнує тайне порозуміння щодо поділу тої Індії. Звідти велике темпо зброєнь сперте на Анґлію і Францію, які в останнім часі зачала Голяндія передбачуючи таку можливість. Англія зрозуміла, на думку того політика, небезпеку, яка їй загрожує в разі підбою Голяндії Німеччиною, й устами своїх міністрів висловила думку, що її перша лінія оборони тягнеться здовж східних голяндських границь. Нова воєнна пристань в Сінґапурі буде мати завдання боронити не тільки східної Індії, але й голяндської Індії, мимо того, що нема союза між Анґлією й Голяндією.

ВІДПОВІДЬ „НИВІ"

Чи справді установи стоять на християнській плятформі. *)

На стороні 413 пише „Нива" таке:

VIII. „Ми нація бездержавна, в нас провідників з ясно виробленим світоглядом, опертим вповні на християнській вірі і моралі, мало, тому й у нас на терені всіх наших національних установ панував до недавна ліберальний, раціоналістичний дух. Що нині воно краще, це заслуга Церкви".

У цім уступі помішана знов правда з неправдою. Зовсім правдиве перше речення. З другого треба усунути слівце „до недавна" і тоді правда, що „у всіх наших установах панував" „дух ліберальний", але неправда, що лише „до недавна" і „що нині воно краще".

Велика шкода, що „Нива" на ствердження свого погляду не навела ніякого факту і не сказала, де і в чім саме „краще". Чи може у видавництвах „Просвіти", або у просвітянській самоосвіті? Чи звідтам вже давно не викинено католицьких засад і згадки про Бога? Чи туди не введено чисто ляїцистичні, матеріялістичні струї? Покищо ніщо не вказує на це, щоб там було „краще". А може в книжкових складах „Просвіти", де досі не бракувало книжок порнографічно-безбожницького змісту? Покищо ніхто не чув, що такі книжки зі складів усунено або хоч припинено їх кольпортажу та розпихання по читальнях між темні маси. Чи може нарешті „Просвіта" стягнула з обігу ті свої „порадники" для просвітянських самоосвітних гуртків і освітників, що зредаговані зовсім в дусі теоретиків масонської ляїцистичної „едукації" та що в них поручається видавництва радикальні і ще лівіші? Чи може „Просвіта" заборонила по своїх домівках вивіски, що шумно реклямують наскрізь ляїцистичні самоосвітні підручники? Чи може „краще" стало по домівках національних установ? Може нарешті перестали вони давати у себе захист всяким лівим та сектантським затіям? Чи може ті установи виключили зі своїх членів явних руїнників та безбожників, або хоч віддалили цього покрою урядовців, що свого становиска „народних діячів" надуживають до погубної пропаганди своїх ляїцистичних поглядів?

Про се у нас ніхто не чув. Бо на се, кажуть, у наших загально народних установах нема права. Та за се чули ми, що діяльних священиків і то патріотів викидали через вікна і гонили буками з народних установ. І чи то це „краще"?

Чи може про „це краще" свідчить факт, що перед роком була задля нього остра кампанія в часописах, а саме: В одному з наших повітових міст на загальних зборах „Повітового Союзу Кружків Рідної Школи" вибрано до виділу подавляючою більшістю голосів людей поважних, діяльних, але самих свідомих християн, католиків а ні одного з лівих, що опанували Кружок Рідної Школи в тім місті. Се їм не подобалося і вони постаралися, що Головна Управа Рідної Школи у Львові зовсім легально переведений вибір виділу безпідставно уневажнила під позором, що замало у ньому людей місцевих і наказала скликати нові загальні збори в ціли доконання нового вибору. Нічого не помогли представлення поважних діячів і священиків. Головна Управа Р. Ш. у Львові станула по стороні кількох лівих. І прийшло до нових загальних зборів, перефорсовано вибір лівих з міського кружка, а наслідком цього многі поважні діячі, головно найдіяльніші священики з жалем усунулися.

А видавництво календаря Р. Ш. чи не злегковажило і в цьому році зовсім слушних і оправданих вказівок католицького Єрарха? І деж те „краще"?

Дивно, як щось подібне могла написати Редакція католицького часопису і то ще до того органу католицького духовенства.

IX. Правда, на жаль велика правда, що „усі наші установи Галичини, ці наші гордощі й слава є в великій мірі і нашою працею" (ст. 414). Але неправда, що „всі вони стояли і стоять у своїй діяльности на християнській плятформі" (ст. 414).

Читаю се і очам своїм не вірю. А однак таке там написано! А це лож, прилюдна, злочинна лож! Установа може стояти на плятформі християнській теоретично або практично. Теоретично, коли статутово в ній запевнений вплив Церкви, залежність від неї і пошана для християнських засад. А практично, коли вона у своїй діяльности придержується католицької ідеольогії і катол. засад. Чи можна се сказати про якунебудь нашу світську установу — за виїмком „Скали", або чисто церковно-релігійних товариств як товариства священичі?

Ніяка з тих установ у свойому статуті не має параґрафу, що запевнювавби вплив Церкви і пошану для католицької ідеольогії. Тимсамим теоретично на християнській плятформі не стоїть н і о д н а установа кромі „Скали". А практично? Колись „Просвіта" стояла на християнській плятформі, колись була се установа народовецька, основана священиками і розвивалася під їх впливом і під проводом Церкви як справжня її дочка, чим „Просвіта" навіть часто чванилася. Але це було в її початках, тоді, коли народовці представляли одноцілий табор. під оглядом ідеольогічним незріжничкований. Тоді у нас поняття „народний" було майже рівнозначне з поняттям католицький.

Одначе з хвилею, коли народовецький табор розпався на партії і ґрупи ідеольогічно противні собі й ворожі, і загально народні установи з „Просвітою" на чолі, що обеднували всіх колишніх народовців, мусіли зійти з християнської плятформи, — вони стоять дальше лише на плятформі українській, але для Церкви стали вони байдужні, подекуди й ворожі, а в засаді ніби невтральні, в міру потреб і конюнктури навіть часом прихильно невтральні. Але на плятформі християнській вони вже від яких 30 років не стояли і не стоять.

„Нива" на ствердження свого погляду не навела ні одного факту, — а я на ствердження того, що сказано, можу подати богато фактів і то ярких. На приклад:

1) Межи членами наших установ тепер побіч католиків є і ліберали і соціялісти і комуністи та сектанти і явні безбожники. І вони на жаль часто при голосі і впливах. 2) Між урядовцями наших установ на жаль нераз стрічаються ріжного покрою ліві не виключаючи атеїстів. Всі вони одягнені в тогу „народних діячів" і деякі з них надуживають свого становища на терені установ. І як

*) Гл. статті: Про злобу „Ниви" в 25 ч. і про Конкубінат правди з неправдою в 26 ч. „Н. Зорі".

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

2. Комунікати.

1) Унійний Зїзд у Львові 23—25. XII. 1936.

239. За благословенням Високопреосвященого Митрополита і Преосвящених Владик Галицької Церковної Провінції Богословське Наукове Товариство при участи наших монаших Чинів ОО. Василіян, ОО. Редемптористів і ОО. Студитів започатковує 300-ліття смерти нашого великого Подвижника св. Єдинення митрополита Йосифа Велямина Рутського викладами для духовенства в авлі Богословської Академії у Львові при вул. Коперника 36 з поданим тут дальше порядком. На це святочне відкриття має честь запросити Вашу Всечесність. Рада Богословського Наукового Товариства у Львові о. Д-р Йосиф Сліпий Голова, Д-р Константин Чехович Секретар. Програма... [Друкарня „Бібльос" у Львові, 1936], 24.5×17.7, 4.

240. 300-ліття смерти митрополита Рутського. „Діло", LVII, Львів, 9. XII. 1936, ч. 277, с. 1.

Комунікат і програма.

241. 300-ліття смерти митрополита Веліямина Рутського. „Українські Вісти", II, Львів, 11. XII. 1936, ч. 285, с. 3.

242. 300-ліття смерти митрополита Рутського. „Новий Час", XIV, Львів, 12. XII. 1936, ч. 281, с. 4.

Комунікат і програма.

243. В 300-ліття смерти Рутського. Цикль викладів для духовенства. „Діло" LVII, Львів, 16. XII. 1936, ч. 283, с. 4.

244. В 300-ліття смерти Рутського. Тамки, Львів, 20. XII. 1936, ч. 286, с. 9.

245. 300-ліття смерти митрополита Рутського. „Нова Зоря", XI, Львів, 13. XII. 1936, ч. 96, с. 1.

Комунікат і програма викладів.

246. 300-ліття смерти Митрополита Рутського. „Мета", VI, Львів, 13. XII. 1936, ч. 50, с. 1.

Комунікат і програма викладів.

247. 300-ліття смерти Митр. Рутського. Точна програма викладів для духовенства. „Мета", VI, Львів, 20. XII. 1936, ч. 51, с. 1.

248. 300-ліття смерти Митрополита Рутського. „Христос Наша Сила", [IV], [Львів], 20. XII. 1936, ч. 44, с. 1.

249. [о. П. Хомин], Унійний курс. „Нива", XXXI/12, Львів, грудень 1936, 461.

Про описи Унійного Зїзду див. 81—103.

2) Конгрес Марійських Дружинників у Львові 9 й 10. VI. 1937.

250. [Перший] Комунікат Головної Управи Марійського Товариства Молоді у Львові до всіх українських Марійських Орґанізацій. „Вістник Марійських Товариств", III/3, Львів 1937, 2; „Правда", XI, Львів, 4. IV. 1937, ч. 14, с. 7.

Комунікат підписали: Володимир Онуфрик секретар і о. Іриней Назарко ЧСВВ презес МТМ. Дата: Львів, 1 лютня 1937. У „Правді" той Комунікат затитулований: Зїзд Марійських Дружинників на честь першого українського Марійського Дружинника.

251. [Другий] Комунікат Управи Марійського Товариства Молоді. „Діло", LVIII, Львів, 7. V. 1937, ч. 97, с. 9; „Нова Зоря", XII, Львів, 9. V. 1937, ч. 33, с. 8; „Новий Час", XV, Львів, 11. V. 1937, ч. 101, с. 10; „Правда", XI, Львів, 16. V. 1937, ч. 20, с. 7; „Мета", VII, Львів, 16. V. 1937, ч. 18, с. 7; „Український Бескид", X, Перемишль, 30. V. 1937, ч. 20, с. 3.

Підписали його ті самі. Дата не подана.

252. [Третій] [Комунікат Управи МТМ до оо. провідників Марійських Дружин].

Затитулований: Високопреподобний Отче Професоре! Дата: 8. V. 1937; підпис: о. Іриней Назарко ЧСВВ презес МТМ. Комунікат вибитий на цикльостилі й розісланий всім оо. провідникам.

253. [Четвертий] Комунікат Управи Марійського Товариства Молоді. „Діло", LVIII, Львів, 3. VI. 1937, ч. 120, с. 8—9; „Нова Зоря", XII, Львів 6. VI. 1937, ч. 40, с. 8; „Правда", XI, Львів 6. VI. 1937, с. 2; „Український Бескид", X, Перемишль, 6. VI. 1937, ч. 21, с. 3; „Мета", VII, Львів, 6. VI. 1937, ч. 21, с. 6.

слушно завважив др М. Дзерович у статті в „Українськім Бескиді” п. з. „Hands off”, „прилюдно проголошують та в прилюдному житті переводять не християнсько-моральні тези, а чисто ліберально-матеріялістичні максими”. 3) А які видавництва, склади книжок, катальоґи, самоосвітні порадники „Просвіти”? 4) А фонд „Учітеся брати мої” під управою „Просвіти” чи не видав книжки ярко атеїстичної? 5) А в низах по читальнях „Просвіти” який дух? Таж там бушують струї протицерковні, таж там має пристановище пропаґанда сектантська і руїнницька і то в суто синьожовтій етикеті, як щось патріотичне, а священики, хоч вони члени й основателі добродії, хоч навіть удостоїлись увійти до управи, але голосу не мають. Аґенти безбожництва священиків переголосують, закричать, а як котрий відважиться їм протиставитись, то піднесуть знаний клич: „Проч з попом!” І як добровільно „піп” не уступить, мовляв, щоб не „цофатись з пляцу бою”, то й буками потрафлять його вигнати.

Можнаби ще більше сумних фактів навести, їх повно тепер по наших часописах, у дописах і звітах. Та думаю, що цего вже вистарчає на доказ, що „Нива” грубо промахнулася, бо наші національні установи тепер зовсім не стоять „на християнській платформі”.

Х. „Нива” пише:

„Тільки ті, зрештою нечисленні, і то здебільша чисто партійні товариства й установи, зверталися у своїй діяльности проти Церкви і релігії, в яких не працювали священики”. (Ст. 414).

О, якаж велика лож! Що партійні установи лівих виступали і виступають ворожо проти Церкви, це ясна річ і нікого це не дивує. Бож на те вони „ліві”. Цеж їх ціль і програма. Але в нас на жаль проти Церкви і релігії звертаються також мнимо наші народні установи, нпр: „Просвіта” і навіть Повітові Союзи Кооператив, а саме, як це виказано, своїми безбожницькими видавництвами, кольпортажею книжок, шумною пропаґандою радикального самоосвітнього руху через своїх урядовців, межи котрими є як не атеїсти й ліберали та всякі радикали, то в найлучшім разі індиферентні. А всі того рода люди у поважних тогах народних діячів ведуть деструктивну роботу серед темних народних мас власне на терені народних установ. А чейжеж це не партійні установи лівих! Бо чейже вони здвигнені трудами і зусиллями та жертвами духовенства і священики в них все ревно працювали і працюють. Але на жаль погубної діяльности проти Церкви і релігії не спинили. Бо як члени не мали на це сили і були все в меншости. А навіть скажім собі правду, деякі т. зв. „ідейні”, голосні патріоти, засліплені фальшивим гуррапатріотизмом, тій погубній діяльности просто пособляли, даючи їй своєю приявністю і співпрацею з лівими фірму й апробату. А впрочім, як це виказано у статті: „З рукою на серці” („Н. Зоря”, ч. 1105), був час у 1900-их роках, коли священики були цілковитими панами ситуації і вони тоді у своїй незрячости всіх лівих до тих установ з парадами впроваджували. То вони їм ті установи радо і без застереження здавали і ще тішилися, що на арену народної праці виступають їх діти та вихованки, мовляв, ось наші нові, молоді, рухливі діячі. Вони вже тоді бачили їх руїнницько-деструктивні затії, але або оправдували їх невинним „антиклерикальним наставленням молодих адептів”, або як карні члени суспільности мовчали, щоб, мовляв, до народних установ „не вносити квасів” і „не зражувати молодих народних діячів”.

Досі ми правди боялися, ми її зі шкодою для себе, для Церкви і для народу під ріжними позорами скривали і завивали в бавовну. Та дійшло вже до того, що дальше правди скривати не годиться, бо се страшний злочин.

Коли „Нива”, щоби закрити ту правду, написала таку очевидячну й разячу лож, то скажім собі нарешті ту страшну гірку правду, а саме: Вину за цей сумний стан, що тепер настав у наших народних установах, що в них тепер так бушують протирелігійні деструктивні течії, що є установи, які дають у себе захист і пристановище всяким руїнницьким затіям з великою шкодою для народу і Церкви, — вину за те все в головній мірі поносить „високопатріотичне” духовенство через свій, нічим неоправданий і незрозумілий, антиклерикалізм і упередження до всього, що носило католицьку ціху чи марку.

Згадати хочби лиш те одно, що ніхто, лише те „високопатріотичне духовенство” довгі літа по просту не допускало до цього, щоби в нас розвинулася католицька преса, бо то, мовляв, „клерикальна”. Воно ще й тепер її не попирає, від неї бокує і лише цим можна пояснити собі той сумний прояв, що ми на кілька міліонів катол. народу досі не маємо католицького щоденника, ба й тижневики ледво у нас животіють. Бо якже інакше пояснити се?

Перейдім вздовж і впоперек нашу церковну провінцію. Вгляньмо в життя і відносини всіх наших парохій, але щиро, з рукою на серці. Тоді переконаємося, що є справді так, як це ствердив на основі довголітнього досвіду як Епископ-Місіонар, що був по всіх закутинах своєї розлогої дієцезії і пізнав ґрунтовно всі парохії, Станиславівський Ординарій у Паст. Листі „О царстві Божім” ст. 46: „Нема гірше здеправованої парохії як там, де душпастирював ідейний священик зпоза закристії” т. є. священик-діяч — патріот! Це щось страшне — а однак на жаль правдиве! Знайдемо там величавий Народний Дім на церковнім ґрунті і на пів за церковні гроші — а тепер приют для безбожників і сектантів — знайдемо велику театральну салю зі всіми урядженнями, тепер часто молитовня сектантська, знайдемо всі можливі народні установи і орґанізації, ну і аматорський гурток і оркестру і хор — всьо це придбав священик — тай нічогоб у цьому не було злого — якби не деякі „але” — а саме: але ані одної орґанізації католицької — ну бо це клерикальне, але межи освідомленими національно парохіянами цілковитий занепад віри — і релігійно-морального життя — але за се ворожнеча до Церкви, ворожнеча до священика, нераз навіть до того самого старика, що їх за своїх молодих літ національно освідомлював, виховував і економічно підніс, ворожнеча межи самими діячами просвітянцями і в народнім активі, там що голова, то розум — безліч меґальоманів, киринників а надівсе страшний посів і жахливі сліди „білої смерти”, того невідступного товариша „освіти і культури” без Бога. Сумно про це говорить книжка народжених. Тому кільканацять літ взад річно було по кількадесять случаїв уроджених, а тепер всього кілька, найбільше кільканацять. А в найближчому сусідстві, у парохіях, що не мали „щастя” мати парохом такого „ідейного патріота”, лише звичайного, спокійного, правдиво ревного священика, що не вештався по всіх народних імпрезах як народний діяч, але ревно виконував свої священичі обовязки, наражаючись за це на кпини і наклепи нераз навіть на бойкот зі сторони свого сусіда, собрата-патріота, тепер зовсім інакше. Правда, нема може такої величавої театральної салі, нема у читальні соток членів, ні такої орхестри та хору, бракує часом і деяких народних орґанізацій, але за це там розвинене життя релігійно-моральне, сотки членів в Апостольстві Молитви, богато діяльних ревнителів і ревнительок, привязання до Церкви, релігійних практик і звичаїв, там у многих примірниках розходиться католицька преса, а „Місіонар” малощо не в кождій хаті, там в парохії спокій, нема братовбийчої боротьби і вражди, а книжка народжених не світить пусткою. Язва „білої смерти” там не знаходить для себе пригожого ґрунту.

Вкінці застановімся так з рукою на серці над тими всіми сумними подіями, що в послідних літах так болюче потрясли у нас загальною опінією, бо потягли за собою проливи братньої крови, жертви в життю, знищення народного майна, злочини нечуваних святотацтв і в слід за тим кримінали на грубе число літ. Чи не розгравалися вони головно на терені читалень „Просвіти”? Чи не там властиве їх жерело? І то на жаль у більшій часті в читальнях, де працювали ревно справді чільні священики-патріоти, що їм і лише їм завдячують ті установи свій розцвіт а справники тих сумних подій своє освідомлення і національне вихованння? Про що це свідчить?

Нехай так совісно і з рукою на серці відповість Редакція „Ниви”, орґану духовенства. Насвітлити цю сумну проблему булоб богато краще і відповідніше та хосенніше, ніж в такт за ліберадами осуджувати глибоко обдуманий розпорядок Епископа, що якраз має на цілі зарадити тому страшному лихові.

Священик з Поділля.

Посвячення української лічниці у Львові

В неділю 10 с. м. відбулося у Львові посвячення шпиталю „Українська Народня Лічниця”. Чину посвячення довершив Преосв. Іван Бучко в сослуженні о. пралата Куницького, о. кан. Дзеровича й о. сов. Семчишина. Присутних було коло 150 осіб представників українських установ, товариств, запрошених гостей та представників української преси. Після довершення чину посвячення Преосв. Іван сказав коротке слово. В нім висказав свою радість, що Господь позволив Українцям створити такий памятник: захист для наших хорих і храм науки для нашої медицини. Вкінці уділив архієрейського благословення і скінчив своє слово многолітствієм для Св. Отця Пія XI, Митрополита Андрея та українського народу. Присутні відспівали „Боже Великий”. З черги промовляв президент др Децикевич, голова т-ва Українська Народня Лічниця. Він подякував Митрополитові, Преосв. Іванові й українській пресі, яка завсіди ставилася прихильно до будови українського шпиталя у Львові. Зокрема подякував Українській Парляментарній Репрезентації, бо її заходами шпиталь одержав від державного скарбу субвенцію і від суспільної обезпечальні позичку. За ті гроші викінчено будову шпиталя. Др Бурачинський, директор шпиталя, заявив у своїм слові, що на цілковите докінчення шпиталя треба ще коло 25.000 зл. Викінчений шпиталь буде коштувати поверх 750.000 зл. Опіку над хорими в шпиталі перебрали Сестри св. Вінкентія а Павльо. Шпиталь гарно і модерно уряджений, має 100 ліжок. Окрема кімната з маленькими ліжечками призначена для новородків. Як увійти до шпиталю, то на правій стіні є камяна таблиця з викованим текстом, присвячена Покровителеві шпиталя, на другій таблиці, по лівій стороні, вириті назви членів добродіїв шпиталя, фундаторів ліжок. З приводу посвячення шпиталя видано окрему пропамятну книгу під ред. Івана Кедрина.

Криваві заворушення в Тунісі

Аґенція Гаваса звідомляє з французької кольонії Тунісу: В м. Туніс судили арабського діяча Садіку Алія Бельговна. Його прихильники прийшли під суд і домагалися звільнення Бельговна. Поліція розганяла маніфестантів. Вони зачали стріляти до поліції й кидати камінням. Тоді поліція дала сальву і вбила 8 осіб та поверх 40 ранила. Один французький жандарм убитий і 4 ранені. Ґенеральний резидент приказав завісити щоденник „Аксіон Тунізієн” і звернувся до бея Тунісу, щоб він оповістив виїмковий стан.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Кардинал Інніцер

У звязку з виїздом кардинала Інніцера до Риму львівська веч. „Хвіля" зібрала і принесла в ч. 1110 жмут таких інформацій:

Уваги „Оссерваторе Романо" на тему виборчої відозви австрійського епископату, а зокрема становище, що його заняв віденський кардинал Інніцер супроти гітлеризму, відбилися сильним відгомоном як між судетськими Німцями так і між чехословацькими католиками. Кардинал Інніцер, з роду судетський Німець, тішиться особливою популярністю між німецькими горожанами Чехословаччини, а його угодове становище супроти австрійських гітлерівців стало прикладом для німецької християнсько-суспільної партії в Чехословаччині. Коли та партія на днях рішилася опустити правительственну коаліцію і прилучитися до генляйнівців, то умотивувала той крок тим, що коли віденський кардинал у противенстві до монахійського кардинала Фавльгабера узнав за можливе льояльну співпрацю католицької Церкви з гітлерівцями в Австрії, то суспільно-християнські Німці в Чехословаччині не мають причини бути більше католицькими ніж австрійський архиепископ. Заява ватиканського орґану, що кард. Інніцер оповіщуючи акт льояльности супроти гітлеризму не порозумівся наперед з Апостольською Столицею, ні не одержав „екс пост" апробати від неї, ставить під знаком питання поступування німецьких католиків в Чехословаччині з генляйнівцями і підважує їх моральну акцію на річ Генляйна. Знаменне поведення чехословацьких католиків. Не хотячи доливати оливи до вогню стараються вони оправдати крок кард. Інніцера особливими відносинами, які панували в Австрії. Вони твердять, що так Дольфус як і Шушніґ зробили той засадничий блуд, що крилися занадто за Церквою. Наслідок того був, що за неодно їх фальшиве потягнення обвинувачувано неслушно Ватикан. Було відомо, що австрійські гітлерівці уважали боротьбу з т. зв. політичним католицизмом як одну з головних точок своєї програми. Після побіди гітлерівців австрійський епископат знайшовся в незвичайно дразливій ситуації. Супроти можливости розпочаття „культуркампфу" в Австрії, кард. Інніцер бажав деякими тактичними уступками охоронити Церкву перед потрясенням, а католицьке населення перед жертвами. Першим таким тактичним посуненням була візита кард. Інніцера зложена Гітлерові в часі його побуту в Відні. Дальшим кроком була заява зложена Біркелеві, що австрійський епископат стоїть на ґрунті великої Німеччини, а консеквенцією того була остання заява епископату, яка підпирає плебісцит. На думку чехословацьких католиків кард. Інніцер не ділав з політичних спонук, тільки для заощадження Церкві тяжких спорів і боротьби. В Празі не вірять вістці, що кард. Інніцера мають потягнути до відповідальности відповідні ватиканські інстанції, зглядно, що він зрезиґнує зі свого становища і вицофається до монастиря. Деяке оправдання тактики Інніцера се живе невдоволення, яке панує серед тих гітлерівських ґруп в Австрії, які вже приготовлялися до „культуркампфу" й агітували за масовим виступленням гітлерівців з Церкви. В кругах пражського епископату думають, що Ватикан оцінить позитивно поступованя кард. Інніцера.

Заява кардинала Інніцера в Римі.

„Оссерваторе Романо" приніс текст заяви, що її архиепископ Відня кард. Інніцер узнав тепер за відповідне оповістити іменем усього австрійського епископату, щоб елімінувати фальшиві здогади, зроджені в публичній опінії у звязку з його попередними виступами. Та заява голосить: 1)Торжественна заява австрійських епископів з дня 18 березня не мала очевидно на ціли висловлювання якоїнебудь апробати для чогонебудь, що не булоб згідне з правами божими і правами католицької Церкви. Позатим та заява не може бути інтерпретована ні уживана для пропаґандивних цілей державою або політичною партією як средство натиску на совість вірних. 2) Щодо будучности то австрійські епископи не домагаються ніяких змін в якійнебудь справі звязаній з австрійським конкордатом без попереднього порозуміння з Апостольською Столицею, зокрема щодо трактування шкільної молоді, яктакож щодо кермування орієнтацією молоді, яке займається релігійним і моральним вихованням католицької молоді після засад католицької віри. Крім того Епископи домагаються заборони якоїнебудь пропаґанди, ворожої Церкві, яктакож признання католикам права маніфестування оборони і практики католицької віри та християнських засад на всіх ділянках життя з примінюванням способів, якими розпоряджає сучасна цивілізація.

ЖИДІВСЬКА МОЛОДЬ

З приводу підготовки до її 1-го зїзду.

Два роки тому Екзекутивний Комітет жидівського світового конґресу одноголосно ухвалив, допомогти зорґанізувати світову організацію жидівської молоді у всіх 5 частях світа. Очевидно, не легке се завдання, бо жидівську молодь цілої земної кулі роздирають не тільки великі ґеоґрафічні віддалення, але й ріжниці в мовах, виховання, життєвої стопи і може найбільше партійні спори. Довершити на такім ґрунті діла консолідації та зєднинення се дійсно штука!

А Жиди довершили тої штуки і то, як пише „Ді Ноє Вельт", смішно малими матеріяльними засобами та дуже невеличкою скількістю співробітників, з мінімальним адміністраційним апаратом. Сегодня є вже уконституовані орґанізації жидівської молоді, що мають на ціли скликати свій світовий конґрес, в отсих краях: Франція, Бельґія, Швайцарія, Австрія, Югославія, Ромунія, Данія, Швеція, Норвеґія, Фінляндія, Британська Арабія, Єгипет, Альжир, Канада, Злучені Держави Півн. Америки й Аргентина. Перший світовий конґрес жидівської молоді має відбутися вже в літі 1939 р. Вже з центра розіслано проект програми акції до жидівських орґанізацій молоді в ріжних краях, щоб перевели над тим проектом референдум. В проекті зазначені тільки головні лінії праці, а від орґанізацій на місцях домагається центр, щоб молодь скрізь сама сказала, чого вона сподівається від своєї світової орґанізації. М. ін. референдум обіймає отсі справи:

1. Створення домівок для жидівської молоді.
2. Видавання місячника в кількох мовах.
3. Виміна культурних дібр.
4. Створення інформаційних централь для боротьби з антисемітизмом.
5. Орґанізування пропаґанди й маніфестацій.
6. Праця для світового конґресу Жидів.
7. Студіювання умовин еміґрації до Палестини і инших країв.
8. Інформування молодечих орґанізацій инших народів і участь в їх маніфестаціях.
9. Збирання матеріялів для виясненя справи фахового наверствування жидівської нації і т. д.

Нема сумніву, пише „Д. Н. В.", що проти того руху буде опозиція, бо всі великі діла зустрічають опозицію, але всі вони при зусиллях пробиваються. Так було зі справами еманципації Жидів, сіонізму і світового конґресу.

Ще в р. 1882 писав Лео Пінскер у своїм пророчім післанництві про самоеманципацію:

„Мусимо признати, що Жид для живих мертвий, для тутешних людей чужинець, для осілих народів скиталець, в очах посідаючої кляси жебрак, в очах убогих визискувач і міліонер, для патріотів він чоловік без батьківщини, а для всіх кляс він зненавиджений конкурент."

Все те разом затяжкий тягар для жидівської молоді. Як всі молоді люди так і молоді Жиди хочуть свого місця між людьми на землі, хочуть троха праці і трохи радости. Їх орґанізація має на ціли вказати жидівській молоді шлях до гідного людини життя через скріплене почуття своєї національної солідарности.

Лікарський фейлєтоник.

Мозкова присадка

Хто знає будову людського тіла, чинности ріжних орґанів, ґеніяльний розклад праці цілого орґанізму, в якому кожда клітина має визначену працю, виконувану точно і з такою карністю, якої позавидувалаб кожда армія світа, сей знає, що людський орґанізм се архитвір Сотворителя. Один з найменших творів людського орґанізму се т. зв. мозкова присадка (гипофізіс). Новітні досліди виказали, що се дуже важна частина орґанізму. Від мозкової присадки залежить розвиток життя, зовнішний вигляд, характер і вдача чоловіка. Сей маленький орґан (завбільшки фасолі) належить до чолових залоз внутрішнього виділювання. Виділини тих залоз т. зв. гормони кружляють у крові та доходять до найдальших закутин орґанізму, де приказують всім иншим орґанам. У незвичайно малих скількостях, обчислюваних на мілїонові части ґрама, ділають вони вирівнюючо або реґулюючо, залежно від потреби, повчаючи один орґан про чинности другого. Коли якась частина тіла забогато працює, гормони негайно творять запори на іншому місці і в міру потреби приспішують або гальмують мотор життя. Передвчасне зниджіння передньої части мозкової присадки стримує ріст чоловіка і навпаки, хоробливе побільшення її викликує ріст велитня. Коли надмірне виділювання виступає в пізнішому віці, отже по розвитку орґанізму, тоді появляється т. зв. акромеґалія, тобто побільшення долішних або горішних кінчин, згрубіння обличчя, бороди, видовження обличчя, словом, ціла будова тіла улягає змінам. Гормон передньої части мозкової присадки ділає також на огрядність зглядно стрункість тіла. Нема ніякого сумніву, що від сеї присадки залежить уся переміна матерії. Від чинностей тих клітин, які займають простір ледви кількох міліметрів, залежить інтензивність спалювання харчу. Коли ті клітини працюють ліниво, переміна матерії йде пиняво, харч не спалюється в орґанізмі й повстає верства неспалених тіл у формі товщу. Огрядність, викликана недбалою працею того орґану, появляється звичайно вже в дитинному віці. Надмірна праця мозкової присадки спричинює рахітизм, почуття осаблення, брак апетиту, болі голови і психічну депресію. Передня частина присадки кермує переміною брому в орґанізмі. Мозкова присадка, мимо малих розмірів, найбогатша у бром з цілого орґанізму. Завдяки свому впливові на бромові запаси, присадка кермує і реґулює нашим сном. Підчас сну бром збирається у відповіднім мозковім осередку сну і накидає орґанізмові відпочинок. Після сну бром вертається назад до мозкової присадки. В задній частині присадки істнують два гормони. Один скріпляє тиснення крови, другий ділає на гладкі мязні й побуджує їх до корчів. Мала, на перший погляд, неважна, мозкова присадка кермує долею чоловіка, його розвитком і ростом, його естетичним виглядом, сном і тисненням крови. Правильний спосіб життя, уникання алькоголю, тютюну та й инших отруй ділають успокоюючо на сей орґан та позволяють йому на нормальну працю.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Папський півотвертий консистор. 31 квітня с. р. в консисторіяльній салі Ватикану відбувся півотвертий папський консистор, в якому крім кардиналів взяли участь архиепископи, епископи і протоігумени, замешкалі в промірі сто миль від Риму. Кождий учасник того консистора, останнього перед канонізацією блаженних Андрія Боболі, Івана Леонарді і Сальватора да Горта, одержав описи життя тих блаженних, щоб якнайдокладніше міг пізнати справу і наперед приготовити свій голос. Відкриваючи консистор Св. Отець вияснив коротко ціль консистора. Відтак Папа візвав усіх складати голос у справі задуманих канонізацій. По голосуванні прокуратор Апостольської Камери зближився до папського трону і відси звернувся до апостольських протонотарів з проханням приготовити протокол. На тім консистор скінчився. По уділенні всім приявним апостольського благословення Св. Отець вернувся до своїх апартаментів.

В базиліці св. Петра в Римі в часі лат. Великодня відбудуться канонізаційні торжества, до яких величава святиня вже тепер підготовляється. Стіни найбільшої святині християнства будуть покриті червоним адамашком і прикрашені численними незвичайно дорогими артистичними гобелінами. Довкруги цілої головної нави й при абсиді розвісять майже шістьсот кришталових жирандолів, виконаних в одній фльорентійській фабриці. На могутніх філярах будуть поміщені трираменні й чотирораменні електричні свічники. Здовж головної нави уставлять трибуни для учасників торжеств, а при конфесії (папський вівтар при головній наві) стане по стороні евангелія малий папський трон. Другий більший трон побудують перед великим вівтарем. Долівку базиліки між великим вівтарем і конфесією вкриють дорогоцінними килимами. Назовні базиліки працюють над ілюмінацією. Вона буде подвійного рода: при помочі т. зв. „лянтернонів“, себто великих свічок, які знаменито уплястичнюють архітектоніку будівлі й при помочі смолоскипів, які безнастанно блимаючи дуже ефектовно підносять красу ілюмінації. Світла і лямпки покриють базиліку св. Петра від вершка бані аж до славної колюмнади, що обіймає площу перед базилікою.

Будуємо свою церкву на Персенківці у Львові. В неділю 10 с. м. відбулися ширші сходини громадян Галицької дільниці в справі будови церкви у Новому Львові (Персенківці). Крім духовенства явилося також поважне число громадян. Порішено негайно зачати будувати свою церкву в згаданій дільниці Львова для добра душ наших вірних. Потреба церкви на Персенківці дійсно пекуча.

В „Новій Зорі“ появилася в ч. 23 (1123) замітка про те, що Ґенерал Закону Єзуїтів, Ледуховский, уступає зі свого становища. Цю вістку ми подали були з журналістичного обовязку, бо вона появилася в пресі. Тепер довідуємося, що вістка ця не відповідає правді. Вістка полягає на непорозумінні. Ґен. о. Ледуховский у звязку зі своїми заняттями на ґенеральній капітулі Закону й канонізаційними заходами бл. Боболі визначив був свого заступника на час цих занять. З того одна віденська ґазета виснувала, що о. Ледуховский уступає. Як виявляється, це звичайне непорозуміння.

Пінський лат. Епископ Преосв. К. Букраба оповістив пастирський лист з приводу канонізації бл. Андрія Боболі. Той пастирський лист відчитано у квітну неділю з проповідниць у костелах цілої дієцезії. А 17 с. м. по великій Сл. Божій о 12 год. в полудне пів години дзвонитимуть дзвони в цілій дієцезії.

Велика Німеччина має тепер 8 архиепископів (Берлін, Бресляв, Падерборн, Кельн, Фрібурґ, Мінхен, Зальцбурґ і Відень), 22 епископів, апостольську пралатуру в Пілі і дві апостольські адміністратури (в Інсбруку і Бурґенлянді).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРО АВТОНОМІЮ УКРАЇНЦІВ В ГАЛИЧИНІ приніс недавно статтю лондонський „Таймс“, орґан зближений до англійського мін-ва закордонних справ. В ній пишеться м. ін., що Поляки обіцяли автономію Українцям у Польщі ще в 1922 р. Минуло 15 літ, а Українці стрічають труднощі навіть тоді, коли домагаються основних прав. („Н. Час“, ч. 77).

„ПРАҐЕР ПРЕССЕ“ з 6 квітня с. р. принесла більший допис з Варшави п. з. „Польща і меншини“. В тій кореспонденції представлена й доля українського народу в Польщі.

В РАВЩИНІ польська поліція перевела численні ревізії й увязнення у поверх 70 молодих Українців з ріжних місцевостей. По передержанні їх на поліційній станиці відвезли їх до судових арештів у Львові.

НАЧАЛЬНУ РАДУ ОЗОН-у іменував на днях шеф ОЗОН-у ґен. Скварчиньский. До тої ради увійшло 80 польських діячів, в тім 3 римо-катол. священики і 7 жінок, межи ними відома письменниця Марія Родзевічівна з кобринського повіту.

У ВАРШАВІ суд засудив дра Цивіньского, доцента виленського університету, на 3 роки вязниці і заплату судових коштів за те, що зневажив імя марш. Пілсудского в одній зі своїх статтей поміщених в „Дзенніку Віленьскім“. Другого обвинуваченого редактора „Дз. В.“, б. віцемарш. сойму Звержиньского, суд уневиннив.

„ЗВЯЗОНЗЕК ПОЛЯКУФ“ в Німеччині оповістив заяву. В ній сказано м.ін.: „Польські голоси висказують згоду тільки на плебісцитове питання щодо злучення Австрії з Німеччиною, а не на виборчу листу до Райхстаґу, бо вона позбавлена представників польської національности“.

ЛИТОВСЬКИЙ ПРЕМІЄР о. Міронас виголосив промову в литовськім соймі. В ній заявив м. ін., що теперішні дипльоматичні взаємини Литви з Польщею се доконаний факт і новий чинник в закордонній політиці Литви. Литва буде старатися примінити своє практичне поступування до нового положення. Взаємини з Польщею не нарушують відношення Литви до інших сусідних держав.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР підчас своєї візити в Римі не відбуде конференції з Папою, бо, як твердять італійські політичні круги, Ґітлер прибуде до Риму як „фірер“ (провідник) націонал-соціялістичної партії і буде ґостем Муссолінія як вождя фашистівської партії.

В ІТАЛІЇ на місце дотеперішнього парляменту мають створити т. зв. палату фашистівських союзів і корпорацій. Та палата матиме 600 членів.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ФРАНЦІЇ утворив Едвард Далядіє. Міністром національної оборони став ґен. Борель близький співробітник ґен. Ґамелена, начального вождя французької армії. Упадок правительства Блюма спричинив французький сенат, який відкинув фінансові проекти премієра Блюма великою більшістю.

ЧЕРВОНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО КАТАЛЬОНІЇ перенесло свій осідок з Барцельони до м. Аліканте.

Політичний гумор. — Як думаєш, чи Литва прийме добру раду згоди з Польщею? — Гадаю, що прийме, але так, як нюх табаки: більше впаде на землю ніж дістанеться до носа. („Муха“, ч. 15).

НОВИНКИ

У Львові зачався вже передсвяточний рух. В неділю пополудні були відчинені всі крамниці. Перед декотрими жидівськими крамницями крутилися якісь молоді люди і не впускали покупців до середини.

Влада видала розпорядок, яким забороняє стріляти підчас Великодніх Свят. Не вільно стріляти ні з моздірів, ні з петард, ні при помочі иншої зброї чи вибухових матеріялів. Власникам аптик і дрогерій заборонили продавати стрільні матеріяли. Хто стрілятиме, буде караний 14 днями арешту або гривною до 500 зл.

Вистава творів Василя Перебийноса, визначного українського мистця, відбувається у Львові, в салях Національного Музею при вул. Мохнацького 42. Твори Перебийноса переважно з ділянки декоративного мистецтва. Виставлено 154 творів, хоч Перебийніс прислав до музею 500.

Драму Т. Шевченка „Назар Стодоля“ відіграла вдруге молодь філії державної ґімназії й ліцею з українською мовою навчання та дівочих ґімн. і ліцею СС. Василіянок у Львові в салі театру „Ріжнородностей“ 9 с. м. В головних ролях виступили: Сотник Хома Кичатий — Іван Соловій, уч. 8 кл., Галя, його донька — Галина Голобродська, уч. ліцею ССВ, Стеха, ключниця — Ярослава Вергун, уч. ліцею ССВ, Назар Стодоля — Богдан Яцків, уч. 8 кл., Ґнат, його приятель — Володимир Бучко, уч. 8 кл., хазяйка на вечорницях — Віра Трусь, уч. ліцею ССВ. У другій дії „Вечорниці“ П. Ніщинського виконали хори й орхестра обидвох заведень під управою проф. Р. Прокоповича. Народній танок укладу проф. О. Суховерської. Мистецький провід проф. Лесі Кривіцької. Вистава мала повний успіх. Молоді актори (-ки) віддали свої ролі дуже добре. Особливо свобідно чулися на сцені Ярослава Вергун та Ґалина Голобродська. Дуже певний був також В. Бучко в ролі Ґната. Хори й танці були також без закиду.

Учнівський Драматичний Кружок ім. Карпенка Карого при держ. ґімназії з українською мовою навчання у Львові влаштував в неділю 10 с. м. у шкільній салі при вул. Сапіги 14 мельодраму „Підґіряни“ (о. І. Ґушалевича — музика о. М. Вербицького). Всі три дії мельодрами випали незвичайно гарно. Артисти як на свій молодечий вік дуже добрі, голосовий матеріял кращий у жіночих партіях. Знаменитою орхестрою, зложеною в цілости з учнів, і хорами проводив проф. Роман Прокопович. Режисерія в руках п. Лесі Кривіцької. Ґостей повна саля.

Комісія виховних осель і мандрівок при Українськім Т-ві Охорони Дітей і опіки над молодю у Львові влаштувала 11 квітня с. р. о год. 16.30 в салі театру Ріжнородностей ревію п. з. День у таборі. На програму зложилися: вступне слово дра Є. Ю. Пеленського та 7 точок (відслон) з пластового таборового життя. Ревія виведена молодими силами вдалася під кождим оглядом. Особливо цікава відслона з деклямаціями маленьких дівчаток. Одну з точок (вивішення прапора) знято з програми з причин від орґанізаторів незалежних. Публики, особливо молоді, доволі богато.

У тернопільськім воєвідстві зачнуть незабаром дальший етап здійснювання осадничого пляну. На наділах від 5 до 7 га повстануть нові осади з маєтків, розпарцельованих урядом у повітах теребовельськім, заліщицькім, копичинецькім, бережанськім і брідськім. Туди спровадять очевидно Поляків з заходу.

Обнижки ціни ліків та готових специфіків належить сподіватися вже в найближчім часі. В звязку з тим змінять аптикарську таксу, яка буде передбачувати видавання бідним найчастіше уживаних ліків за дуже низькі ціни.

Гумор. — Ти збив зеркало, сім літ нещастя! — Успокійся, моя дорога, ми вже шість літ по шлюбі, лишився ще рік.

Польські власти відібрали дебіт отсим українським виданням: „Вісти Музею Визвольної Боротьби України в Празі", „Вісти Української Національної Кольонії в Манчу-Діко" в Харбіні, „Звідомлення про працю Української Національної Кольонії в Манчу-Діко", „Далекосхідний націоналіст" у Харбіні, „Куди стреміти", брошура видана в Торонті і „Календар української народньої помочі на рік звичайний 1938", брошура видана в Пітсбурґу.

Святочне відкриття першої української столярської кооперативи „Архо" відбулося у Львові 10 с. м. Кооператива міститься при вул. Корняктів ч. 1. Розуміється, всі Українці повинні памятати, що є своя столярня і тільки там заспокоювати свої столярські потреби.

Пільні весняні роботи вже в повнім ході. В декотрих околицях сіють уже ярі збіжжа.

Гуцульщину відвідала офіціяльна експедиція грецького міністерства рільництва з ґенеральним директором мін-ва п. Цанаґуінісом на чолі. В Жабю грецькі гості купили кілька гуцульських коників, яких перевезуть до Греції.

Перед окружним судом у Львові зачалася розправа проти кількох урядників Суспільної Обезпечальні, обвинуваченых за надужиття, внаслідок яких Обезпечальня потерпіла значні шкоди. Головний виновник Леон Диньский, контрольор Обезпечальні, власник дому в Ряшеві. Його помічниками були Маріян Лянґевич, Леонтин Рубель, Яків Винницький та Людвик Бріфер, купець, який виступав у характері правника, майора польських легіоністів, кавалера „Віртуті Мілітарі" і т. п. Надужиття полягали на тім, що урядники викрадали і нищили акти і платничі накази фірм, які добре їм за те платили.

Магістрат м. Чорткова приступає сего року до переведення пляну забудування міста. Праці потревають около два роки.

Міністерство скарбу вияснило, що вуличні кіоски, в яких продають часописи, тютюневі вироби, почтові марки, стемплі і т. д., не підлягають податкові від нерухомостей, ні податкові від льокалів, коли незлучені з ґрунтом, на котрому положені.

Інспектора ПЗУВ в Яворові, Екерта, засудили за зловживання на півтора року вязниці, а поборця Каву на 1 рік.

Фірма „Спільнота Інтересів" приступила до експльоатації покладів зелізної руди, відкритих м. р. у північній части повітів коросненського і ясельського. Крім фахових робітників зі Шлеська знайшло працю при видобуванні руди 200 місцевих робітників.

Окупаційний страйк шевців вибухнув у Варшаві. 3.000 робітників окупує 200 фірм з взуттям.

Совітська преса оповістила прохання горожан про зміну назвищ Бухарін, Тухачевський, Розенгольц і т. п., бо ті назвища уважають тепер у Совітах за ганьблячі.

Чеські власти сконфіскували поліційний орґан „Поліцейні Лісти", який виходить у Братиславі, за ширення неправдивих вістей. Ся конфіската викликала зрозумілу сензацію в Чехословаччині.

Політичний гумор. — До тюрми у Відні приводять якогось старшого пана. Начальник тюрми питає: Ви до келії лавреатів Нобля чи до келії професорів університету? („Врублє", ч. 15).

Розмалювання церков й іконостасів виконує сумлінно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 30—1—10

Міжнародній Рільничий Інститут обчислив, що споживання мяса, яке було значно впало підчас кризи, зачинає помалу зростати. Найбільше мяса їдять в Аргентині. Там на 1 голову припадає 120 кг. на рік, в Австралії 91 кг., в Канаді 65, в Англії 63 і т. д. В Европі на сірім кінці Італія й Польща.

Найбільше пива продукують в Бельґії, де на одного мешканця припадає 240 літрів. Друге місце займає Чехословаччина, третє Велика Британія, четверте Данія, пяте Німеччина.

Великий летунський попис відбудеться в околиці Риму в часі побуту канцлера Гітлера в Італії.

Пошесть прищиці шириться також в Англії.

Амстердамський університет постановив надати почесний титул доктора королевій Вільгельміні з приводу 40-ліття її панування.

Американські власти відмовили візу до Злучених Держав Півн. Америки двом внучкам Распутіна, які приїхали з Франції кораблем до Ню-Йорку, щоб побачитися зі своєю мамою, донькою Распутіна, тепер цирковою вольтижеркою. Свою відмову іміґраційні власти мотивували тим, що дівчата не мають середників до життя в Америці, а їх мамі кінчиться дозвіл на побут, кількакратно відновлюваний. Дівчата по короткім побаченні з мамою мусіли вернутися до Франції тим самим кораблем, яким прибули до Ню-Йорку.

Спорт. В неділю 10 с. м. відбулися у Львові другі зчерги веснянi змагання за мистецтво львівської округи в копаному мячі. Україна стрінулася з сильною ряшівською дружиною Ресовією і лиш завдяки кращій техніці потрафила вирішити сі змагання у свою користь. Щоправда вислід 2 : 1 (1 : 1) не дуже вдоволяючий, бо Україна могла виграти в куди лучшому відношенні. Одначе навіть ся скромна виграна має своє значіння, бо Ресовія показалася дружиною твердою й амбітною і ставила опір аж до кінця. В першій половині змагань шаліла така сніговія, що зі степениці не видно було ні грачів, ні мяча. З України найлучші на грищі Богурат і Романець. Вони випрацювали всі позиції під стрілені ворота. Прочі грали слабо, хаотично і нездецидовано, що у великій мірі треба приписати поганій квітневій погоді. Видців около 2.000. Суддя п. Стшелецкий добрий. По тих змаганнях Україна лишилася далі на 4-му місці.

Гумор. — Педант. — Пане докторе, за кождим разом як потрясу головою то вона мене болить. — Боже мій, то не трясіть! — Гм, але якже я тоді переконаюся, чи вона мене болить?

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. Панове Дописувачі присилають дописі, причім останну карточку дають нераз значно меншу ніж всі попередні, коли на ній остає більше вільного місця; отже вони шкодуючи білого паперу, врізують його й ховають на будуче. Се свідчить про них тільки добре як кождий прояв ощадности, але се має такий наслідок, що в редакції, в друкарні або по дорозі до друкарні нерівний папірець висувається і пропадає. А коли не можна його відшукати, то допис взагалі не йде до друку, бо редактор боїться, чи не пропала якраз найважніша частина думок автора. Запобічи тому і рівночасно зберегти ощадність дуже легко: треба тільки покраяти всі паперці перед початком писання на дрібні частини величини звичайної коверти (16-ої частинки канцелярійного аркуша) і тоді писати. Тоді й папір не марнується і друкарні вигідніше складати з малого паперу і рукопис не буде губитися, бо всі його карточки будуть рівної величини.

Впр. о. Божик в Вінніпеґу. Справи порушені в Вашім листі полагодимо по Святах, бо тепер в Редакції далеко більше роботи ніж звичайно.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

Впр. о. Йосиф. Коменда в Королівці, п. Лешнів к. Бродів: Ваша передплата за „Нову Зорю" заплачена по 15. V. б. р.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Життя вулиці.
ПАКС: Голгофта, пасійна фільма.
СТИЛЕВЕ: Ураган і ревія.

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, плятинові та порцелянові корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Реґуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **Н А С С.**

ЩОБИ НА СВЯТА ПЕЧИВО ВДАЛОСЯ,
треба закупити
в крамницях

НАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ

муку, цукор, масло, дріжджі, мід, мак, гриби, оріхи, родзинки, міґдали, гвоздики, какао, дактилі, ванілію, перець, аранціні, цикату, андрути, струдлеве тісто, порошки й олійки, мармеляду, повила, соки, сушені овочі, каву, чоколяду, рум, коняк, вино,

74 книжки за 35 злотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ".

Адміністрація „Нової Зорі" і „Правди" висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжок. За поодинокі книжки ціни не знижується.

Знижка буде тривати до кінця місяця травня б. р.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 17 квітня 1938. Ч. 29 (1129)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЯКЕ БУДЕ СВЯТОЧНЕ ЧИСЛО „НОВОЇ ЗОРІ"

Слідуюче число „Нової Зорі" буде вже Великодне і вийде з датою 24 квітня 1938 р. Передплатники одержать його в четвер 21 с. м. Проситься на час відновити передплату, щоб не наступила перерва у висилці ґазети. Сегорічне Великодне число заповідається особливо цікаве. Воно принесе ряд актуальних статтей визначних українських і чужих публіцистів. М. ін. будуть в ньому статті: Про християнізацію культури, Правдиві причини слабого розвитку унійної праці на Волині й Білорусі, Головний діяч Фльорентійської Унії, Східньо-словянська православна Церква, Тип модерної людини, Рід Скоропадських і його кровні звязки з Рюриковичами та Ґедиміновичами, Революція в поглядах на старинну історію України, Де тепер серце Европи (які зміни ждуть Европу й Україну), Чому упала старинна Греція, Думки на великій долині Міссісіпі, гарні поезії та знамениті гуморески. Число можна замовляти наперед, присилаючи готівку.

Національний статут Чехословаччини.

Чехословацьке правительство припоручило правним виділам президії ради міністрів і міністерств внутрішних справ, справедливости й уніфікації опрацювати „національний статут чехословацької республики". Введення того статуту заповів недавно чехословацький премієр М. Годжа. Основою нової меншинної політики в ЧСР має стати пропорціональна участь всіх меншин в публичній адміністрації. Се буде дійсно справедливе полагодження справи.

Масові увязнення і заслання Білорусинів в СССР.

Білоруська преса звідомляє, що в совітській Білорусі большевицька влада перевела масові увязнення т. зв. білоруських народників. Увязнили багато культурно-освітних і політичних діячів, між ними особливо багато народних учителів. Крім того ГПУ увязнило поверх 800 селян і вислало їх в глибину Росії.

Великі зброєння Совітів.

З Москви звідомляють, що на Кремлі відбулася тридневна нарада командантів армії, на якій постановлено негайно зміцнити червону армію у всіх її родах. Чисельний стан армії в часі мира має бути піднесений з 1.3 міл. людей до 2.5 міл. Число літаків має бути збільшене з 6.000 до 10.000. Для виключної будови військових літаків має повстати 50 нових фабрик.

Перша битва японських літаків з совітськими.

Совітська аґенція Тасс звідомляє: 11 квітня коло полудня 9 японських військових літаків перелетіло над совітською територією 14 км. на полудне від місцевости Полтавка, в окрузі Ґродеково. За кілька мінут прилучилися до них ще два японські мисливські літаки, що прилетіли з Манджурії. Совітські мисливські літаки вилетіли проти японських літаків і приневолили їх до відвороту. Один з японських літаків змушено осісти на совітській території. Він належить до баталіону мисливських літаків японської армії в Кореї. Совітський амбасадор в Токію зложив енергійний протест проти таких нападів.

Рішаюче значіння подій в Еспанії.

Німецька й італійська преса розписуються про те, що станеться, коли побідить ґен. Франко в Еспанії. Тоді: 1) Еспанія приступить до оси Рим—Берлін. 2) У Франції пересунеться влада направо. 3) В Европі повстане т. зв. пакт чотирьох, евентуально пятьох держав (з Польщею). 4) Франція буде окружена націоналістичними державами. 5) В такім разі Анґлія буде диктувати Франції, бо ізольована Франція не зможе вести самостійної політики. 6) Виясниться відношення европейських держав до туманної величини СССР. Тоді можна буде приступити до вирішення справ Чехословаччини, Малої Антанти й інших.

Поворот до воюючого комунізму.

Аґенція АТЕ звідомляє з Москви: Правительство СССР вертається рішучо до політики з перших років комунізму. Воно ставить собі за головну ціль викликання світової революції. Московська „Правда" домагається обсадження відтинка пропаґанди найлучшими аґітаторами. Здійснювання тої скріпленої комуністичної пропаґанди мають перебрати на себе радієві стації на Україні, Білорусі, в Ленінґраді, Кавказі, Середній Азії і т. д. На Україні будуть аґітувати головно проти Польщі і Німеччини, на Кавказі проти Анґлії й Туреччини, на Далекому Сході проти Японії, в ленінґрадській окрузі проти скандинавських держав.

Єжов комісарем комунікації в СССР.

Президія найвисшої ради СССР іменувала начальника ГПУ Єжова ще й комісарем водної комунікації. Дотеперішного комісаря тої комунікації Пахомова усунено і лишено без приділу. Нема сумніву, що іменування Єжова означає підпорядкування того ресорту ГПУ. Редукція керівників ресортів вказує також на те, що в СССР зачинають відчувати брак кандидатів на комісарів. (ПАТ).

Перша монахиня лікарка.

Кілька літ тому молода панна Гелена Ляліньска з Вашинґтону вступила до чина католицьких лікарів місіонарів (Society of Catholic Medical Missionaires). Яко сестра Альма студіювала Ляліньска медицину і по скінченні студій практикувала як лікарка в інтернаті при шпиталі милосердя у Філядельфії. Потому сестра Альма спеціялізувалася в хірургії й ґінекольоґії на університеті в Джорджтавні та здобула там титул докторки медицини. Вся Америка з зацікавленням слідкувала студії молодої монахині. Спочатку думали, що церковні власти спротивляться тому. Тимчасом сам Св. Отець зацікавився лікаркою-монахинею і навіть дав їй спеціяльний дозвіл на виконування лікарської практики. Сестра Альма се перша монахиня лікарка. Вона виїхала до Індії, де має лікувати жінок і дітей туземців. („Слово", ч. 101).

Молодий молодець

З приводу пекучої потреби консолідації.

Мотто: І глупота се Божий дар, але не треба нею занадто зловживати. — Канцлер Бісмарк.

Хочу зробити деякі замітки до статті п. Богдана Кравцева, улюбленого ученика Донцова, в 10 (61) ч. тижневика „Голос". Обговорю ту статтю лише тому, що вона типова для вихованків Донцова, головного розбивача сили української нації. А на автора тої статті, який розміняв уже четвертий літ десяток, але все ще рахує себе „до молоді", я взагалі не звертавби уваги: не з якоїсь неохоти до нього, тільки просто тому, що він не вспів визначитися нічим замітним у ґрупі 105-процентових націоналістів, до яких належить. Можливо, що він колись настільки отрясеться з хаотичного жабуриння, яким обмотав його Донцов, що вспіє проявити свою здібність в якімсь позитивнім напрямі. Покищо він проявляє тільки велику наївність в публичнім житті, що також кладу передовсім на карб божевільної „ідеольоґії" його учителя та „методи" його майстра.

Приблизно третину своєї „статті" присвятив п. Б. Кравців досить млавому наріканню на український часопис „Зоря" у Бразиліі. Особливо непокоїть п. Кравцева те, що „Зоря" взиває „не сіяти в нашім народі ненависти до Жидів." На тій підставі п. Кравців міркує, що „Зоря" належить до „фолксфронту" разом з троцкістами й „усякою соціял-демократичною зґраєю."

Безпосередньо потім п. Кравців скаче на галицький ґрунт і пише, що тут обєдналися в „фолксфронт": Левицькі-Кедрини з „Діла", Палієви-Волинці з „ФНЄ", Стахови-Матчаки з „Громголосу", провідники мітичної „УСДП" і колишній радикал — сьогодні „католик" пан Назарук з „Нової Зорі".

Далі п. Кравців гірко нарікає, що вичислені вище противники фізичного й морального террору ведуть безоглядну боротьбу з націоналізмом, націоналістичною ідеєю й націоналістами — „найбільш нікчемними засобами отогож таки фізичного і морального террору." А далі та донцівщина виглядає в ориґіналі ось як:

І для тогож пан Назарук, найправовірніший католик і зненависник націоналізму, на спілку з ідеольоґом ефеніївським Іванейком — з яким до того часу „гризся", не вагається вжити найбільш ганебного засобу морального терору — д е н у н ц і я ц і ї, щоб тільки зничити, далекого до всієї практичної політики й її виявів, ідеольога українського націоналізму Донцова. А всьому тому найбільшим єхидним робом патронують пани Кедрини і Дмитри Левицькі з „Діла" і „Товариства Письменників і Журналістів ім. Івана Франка" — однієї з баз отого „фолксфронту".

Ну і ще не можемо відмовити собі приємности навести в ориґіналі дальший прекрасний своєю льоґікою уступ „статті" п. Богданця Кравцева. Він пише про вичислені вище ґазети ось що:

Як і бразилійська „Зоря" так і львівська „Нова Зоря" поширює і розхвалює ідеї большевизму, голошені Лейбою Троцьким... А за „Новою Зорею" усякою людовофронтівщиною затроюють громадянство і „Діло" і „Жінка" і „Громголос" і „Вісти". З такими „кличами' ота галицька й еміґрантська людовофронтівська мафія намагається опановувати наше громадянське життя, надавати йому тон, бути його репрезентантом. Але її намагання — це тільки аґонія загибаючого світу. Вони даремні.

Отже чогож донцівщина так кричить, коли ті намагання „даремні"?

Stek głupstw.

Трудно по українськи докладно перекласти цей польський зворот, що знаменито характеризує писанину п. Бог-

данця Кравцева. Цілу брошуру требаб написати, щоб натішитись розбором тої веселої писанини. Та годі! Можемо тільки дещо підчеркнути з тої веселости:

1. Чи не веселе твердження, що „Нова Зоря" цілими місяцями розширює й розхвалює ідеї большевизму?.. Уважайте! Бо не запримітили того — дотепер ні польська цензура, ні польська прокураторія, ні ніхто в цілій українській нації крім Донцова і Богданця Кравцева. Що за бистрі голови! Ніврoку... Та коли перестати дивитися на сей закид з веселої точки погляду, то стає моторошно на думку, як того „діяча" і багато инших „виховав" Д. Донцов. Його вихованки вміють тільки лаяти противників, але взагалі не вміють думати про те, хто той ворог, чого він хоче, які його блуди і прикмети і як його бити? Донцов не навчив думати тих „молодих молодців", тільки навчив їх вигукувати „застарілі форми, заялозені образи й вирази, банальні теми". І тому коли п. Кравців побачив у „Н. Зорі" серію статтей про погляди Троцького на розвал большевизму, статтей писаних нами з католицької точки погляду при ужитті того, що про большевизм знає Троцький, — п. Кравців закидає нам розхвалювання большевизму, хоч у тих статтях є критика большевизму і то така остра, якої в нашій публіцистиці ще не було.

2. Чи не веселе відкриття п. Богданця, що „пан Назарук не вагається вжити д е н у н ц і я ц і ї, щоб тільки знищити Донцова"? Веселість сего твердження полягає на тім, що все, що ми закидаємо п. Донцову, с а м ж е Д о н ц о в н а п и с а в або в і д п и с а в, сам оголосив і ми можемо подати сторони його безсмертних „творів", де це можна знайти. Нпр. за роскішю ножа і крови аґітує Донцов у своїй книжці „Націоналізм" на ст. 171, а про те, що Христос Спаситель був бунтівником, пише в тій самій книжці на ст. 175, де виписує за Бенсоном про Ісуса Христа, що Він „гукав" такі кличі, які м у с і л и принести для суспільности пролив крови і р у ї н у та „підюджував" (!) нарід проти голови його і проти представників релігії. Отже на чімже в головці п. Богданця Кравцева полягає наша денунціяція? Як відомо, до поняття денунціяції треба відкривання чогось з а т а є н о г о, чого не знає нпр. влада, суспільність і т. п. А „твори" Донцова читала і прокураторія, читали ріжні люди, ті „твори" можна кождої хвилі купити. А щодо закиду, що ми разом з Іванейком поборюємо „вольових" націоналістів, то річ мається так: ми далеко не у всім годимося з п. Іванейком, але трудно йому не признати рації там, де він її очевидно має, нпр. коли каже, що Донцов кождому закидає „денунціяцію" й пише: „треба вибирати, або ті, перед ким доносять, мають таке безмежне довіря до пана редактора (Донцова), що йому вже ніщо не шкодить, або... це тільки страх має великі очі й „доноси" не були доносами". (Гл. Укр. Вісти", ч. 61).[1])

3. Чи не веселе те, що Богданко не вважає денунціяцією „відкрити" зорґанізування „фолксфронту", хоч редактор католицької ґазети (який по думці Богданка належить до орґанізаторів „фолксфронту"!) ще не відкрив сего свого ґріха. Цікаво, що подібні закиди як 105% „Голос" підносив проти редактора „Нової Зорі" відомий польський орґан „Воля і Чин", закидаючи просто виконування інструкцій III-го Інтернаціоналу. А на днях п. Адольф Бохеньский у виленськім „Слові" з 6. IV. також позволив собі стати в оден фронт до нападу зі 105-процентовим „Голосом" на ред. „Нової Зорі". А який-же се фронт, п. Кравців, в якім ви опинилися? Якби його назвати? Прекрасне імя повинен дістати.

4. А чи не веселіше від того ще се, що Богданко уважає себе фашистом, чи націонал-соціялістом, чи щось в тім роді — і в тім характері уважає розуміється канцлера Ґітлера своїм взірцем, може навіть „духовим кузином" — і рівночасно лає демократію на чім світ стоїть, уважаючи її якимсь апокаліптичним злом![2]) Притім Богданко забуває, що Ґітлера винесла наверх власне демократія і що Ґітлер досегодня визнає плебісцит з тайним голосуванням, значить визнає демократичний принціп.

Словом, весело робиться при читанні „статтей" п. Богданка як „провідника нації" з рамени 105%-го Донцова і йому подібних, вічно „молодих молодців".

А тепер по всіх тих веселих проявах одна менше весела загадка: „Голос", що в нім поміщений напад Богданка на „Нову Зорю", має дату 10 квітня 1938. Значить, остаточна редакція того числа була закінчена приблизно 8 квітня. З тої самої дати, 8 квітня 1938, маємо в руках письмо до нашої редакції, на якім красується м. ін. сиґнатура імени ред. Б. Кравціва з додатком „в. р.", а в тім письмі просить нас п. Кравців помістити в „Новій Зорі" доконче вступну статтю про історичний факт — охрещення України та його значіння! І се іменем Комісії Пропаганди при Діловім Комітеті „Свята Християнської України"!... Що се таке?

З одної сторони той сам п. Богданко Кравців бере в оборону Донцова, який учить нашу молодь „тужити за роскішю ножа і крови" та й пише, що Спаситель, основник християнства, „підюджував" нарід проти його голови і проти представників релігії (значить, був руїнником), — а з другої сторони п. Богданко Кравців взиває редакцію катол. орґану, щоб писала статті про хрещення України!... Й оба ті документи виходять р і в н о ч а с н о. Про якуж тоді християнську віру маємо писати? Чи про ту, яку представляє Донцов, кажучи, що Божий Основник християнства анархізував свій власний нарід?...

А недавно перед тим приніс „Голос" ще к р е п к о лайливий напад на Преосв. Ґригорія — у звязку з розпорядком про відому справу духовенства...

І хто та де бачив щось подібне як під оглядом релігійно-церковним, так і під оглядом національним? Та се п. Богданкові вільно робити: він навіть м у с и т ь робити такі штуки, коли досі не покинув віри в Донцова. Але не мусять разом з таким вічно молодим молодцем анґажуватися християни-католики і то в такій поважній справі, як святкування ювилею хрещення Руси-України! Коли або п. Б. Кравців сам не виступить, або його не випросять з тої „Комісії Пропаґанди", то гадаємо, що зникнуть з неї всі люди, які п о в а ж н о дивляться на справу християнства і вважають новопоганином учителя п. Кравцева, а його оборону Донцова злочином проти християнства. Коли вже доконче треба когось з донцівських націоналістів у Комісії для пропаґування великого християнського торжества, то чи не лучше вже самого Димитрія Донцова запросити до неї, ніж „ґузик відірваний від ґайдамацької свитини" Донцова? Всетаки виглядалоб поважніше бодай на фотоґрафії „на вічну памятку вікам потомним", бо тоді видно булоб на світлині, що ми якийсь „східний нарід" і маємо оригінальне, „своє власне" розуміння християнства... Аякже...

А щодо спільного фронту проти „вольових" націоналістів, то якийсь фронт проти такої „преси", яку продукують пп. Донцов і Богданко, таки дійсно треба зробити і то скоро, бо ґріх булоби довше безучасно дивитися на таке засмічування духа нашого народу, де ті самі людці видають „Підстави нашої політики" й удають грізніших від турів, „непримиримих" ворогів Польщі, даючи взірець найогиднішого візантинізму. Тимчасом як правдою є, що п. Богданцьо вже до молоді не належить, таксамо правдою є, що національна політика не може полягати на крутійстві... Національна політика вимагає виразних позицій, бо інакше не буде ні нації, ні політики!

Потреба консолідації очевидно пекуча для всеї української нації, де вона не булаб. Як відомо, є моменти в боротьбі за істнування націй, коли на перший плян мусить бути поставлене все, що лучить націю, а не те, що її ділить! Такий момент переживаємо якраз тепер. Ми далекі від того, щоб затирати ідеольоґічні ріжниці і припиняти ідеольоґічну боротьбу. Навпаки, таку роботу ми вважалиб ослаблюванням нації, а не її скріпленням. Ми говоримо про консолідацію, конечну на зовсім іншій площині: в цілі прочищення крайно нездорової атмосфери, в якій бушують очевидні національні злочинці або збаламучені злочинцями діти, хочби ті діти мали і під сорок літ... Зло дійшло вже так далеко, що не година його обороти одинцем ніяка навіть найсильніша ґрупа: на те очевидно треба порозуміння, треба коаліції п е р е д о в с і м п р е с и, яка м а є в с о б і п о ч у т т я в і д п о в і д а л ь н о с т и за будучність нації, щоби прочистити звіринні методи внутрішнього ворогування, що дійсно викликають уже „роскіш ножа і крови", пропаґовану Донцовом так собі, для емоції. Ножівництва й убийства на тлі політичнім між нашими людьми проявляються вже в ріжних повітах краю від довшого часу і — що найстрашніше — стають чимсь звичайним. А закордоном на еміґрації ґрупки 105-процентових „вольових" націоналістів, що виросли на божевільній „ідеольоґії" Донцова, паплюжать все, що не хоче йти під їх команду. Сему мусить бути положений кінець, мусить тимбільше, що загрожене не лише внутрішне здоровля нації, але й її істнування з з о в н і. Коли ми тут проявимо бодай якийсь намістень консолідації, то се скоро і добре відіб'ється також на нашій еміґрації в Европі й за морем, яка зробила багато добра для Старого Краю і коли не буде розбивана божевільними „вольовими" націоналістами, зробить ще більше добра.

О с и п Н а з а р у к.

---

[1]) Знаючи ґрунт, на якім працюємо, можемо впевнити п. Богданка, що і те, що він пише і взагалі всякі напади на „Н. Зорю" будуть напевно ужиті денунціянтами до чергової спроби дискредитування редактора „Н. Зорі" й инших осіб на високих місцях, але сим не кажемо, що всі напади на „Н. Зорю" свідомо робляться в цілі денунціювання.

[2]) Про демократію та про становище, яке до неї мусить займати кожда поневолена нація і кляса людей, напишемо окремо.

ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ! **ЦЕРКОВНІ БРАЦТВА!**

З РОКОВИМ ПРАЗНИКОМ ВЕЛИКОДНЯ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ

950 ліття Хрещення України

обновім внутрішню обстановку кождої української церкви!

Красу Божого Дому

збережете при найменших грошевих витратах пересилаючи **фелони, хоругви, килими до хемічного чищення** або крашення до одинокої української пральні порученої Митрополичою Консисторією:

Механічна Пральня

Л Ь В І В

вул. З е л е н а ч: 31.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Про перебіжництво на Волині

У статті „Церква і шляхта на Волині (найбільш актуальна справа у нинішньому волинському житті)“ в 75 ч. „Діла“ В. Островський пише м. ін.:

Це безсумнівний факт, що сьогоднішню „ревіндикаційну“ чи як ще називають „репатріяційну“ акцію започаткували тут і далі ведуть її напливові елєменти, головно верхівка польської інтеліґенції та сільської півінтеліґенції, між іншим, щоб „вислужитися“, зробити карієру та мати ріжні матеріяльні користи. Цікаво, що найнижчі верстви польських кольоністів і осадників, таксамо як і колишня шляхта, не бачать для себе користи від ворожнечі і дразнення українського селянства. Це не загальне правило, але в більшости випадків так воно є. Про це свідчить той факт, що волинські хроніки не занотували якихсь зударів між цими ґрупами хліборобів. Що більше: можемо навести факти, як це було в процесі свящ. Табаковського, що осадники, бажаючи безпристрасним становищем підкреслити свою добру волю супроти українських околичних мас, говорили корисну для підсудного правду. Таксамо було й у часі процесу одного селянина з с. Чарукова, коли один осадник, боронячи нашого невинного селянина, навіть почув з польських уст: „Може й ви належите до ОУН?“ Тайна цього явища не лише в розумінні більш тверезими кольоністами й осадниками своїх життєвих інтересів, але й у тій правді, що рівень духової культури нашого українського селянства, його шляхотна релігійна й національна толеранція мусіли зєднати собі осілих тут польських селян з далекого заходу. Засліплені політики, особливо ті, яким потрібні заколоти, щоб мати можливість показати свою ревність та заробити на ній, навіть з цього приводу почали кричати про „небезпеку“ для польського елєменту, що осів поруч наших селян на землі. Їм потрібна колотнеча, боротьба у перманенції, боротьба для боротьби. І вигадали „ревіндикацію душ“, що, по їх правильному розрахунку, заогнить взаємини на Волині на дуже довгий час та дасть їм можливість тягнути з цього для себе користи. Річ ясна, що ця акція мусіла притягнути до себе увагу й ріжних ексцентричних ґурра-патріотів та брукову пресу, що хоче „ревіндикаційними“, „репатріяційними“ й іншими подібними сензаціями здобути собі більший кольпортаж. Знаємо тут неодного польського журналіста, які або побанкрутували на власних виданнях, або заробляли своїми дописами дуже мало й ходили похнюплені, тепер голови в них підвелися високо вгору: заробіток значно збільшився, „ревіндикація“ стала копальнею як не золота, то бодай золотих. Одно, як ми зазначили вище, дивне: що з одної сторони — цій психозі, з другої сторони — підприємству поодиноких осіб, що шукають заробітків і вислуг та інших користей, — піддаються навіть люди поважніші, бодай такі, що з уваги на своє становище повинніб бути обережними, тверезими й хоча якими-такими знавцями місцевої дійсности та історії краю.

Дуже нечиста справа

Проти нового еміґраційного наступу! — Еміґраційна горячка до Параґваю перенеслася вже з Волині до Галичини. Крайна пора дати гідний відпір!

„Новий Час“ в ч. 76 приніс на сю тему статтю, в якій читаємо м. ін.:

В Польщі нема такого закону ні розпорядку, що обмежувавби еміґрацію Полякам за море, але „обставини“ так якось складаються, що Полякам (незаможнім) дозволяють виїздити на сезонові заробітки давніше до Франції, а в останньому часі й до інших країв — як довідуємося — м. ін. до Німеччини та до Латвії. Натомісць переселенчу кампанію за море ведуть головно на українських і білоруських землях. Цю широку акцію ведуть ріжні еміґраційні аґенти і корабельні наганячі та місцеві польські „сполечні“ орґанізації. Появилися навіть всілякі летючки ба й „книжки“, що рожевими красками описують рай там, за морем, і заохочують наших земляків до виїзду...

Передовсім цікаво, що жертвами тих аґентів стають не бідні, хоч здорові й роботящі, але навпаки, люди маючі, богатші, що мають на чім ґаздувати й мають з чого жити! Саме тих, а не бідноту, стараються ріжні продажні спасителі і лжепророки брехнею і підступом „добровільно“ виселити з їх батьківщини і запроторити за море. Вже самі методи повинні здорово думаючій людині насунути поважні сумніви щодо „чистоти“ цілої тієї зовсім нечистої акції. Як не що інше, то повинно застановити наших людей питання, чому не можуть вони взяти з собою всіх грошей за їх продане рухоме й нерухоме майно? Що це за рахунок купувати за ті гроші убрання, машину до шиття чи ґрамофон і з тими фаталашками та ґратами таскатися за море? Таж сліпий повинен прозріти, що тим аґентам і лжепророкам іде про це, щоб наші люди не тільки позбулися своєї батьківщини та щоб самі покинули прадідівську землю і зробили місце комусь, що „як не тепер то в четвер“ зовсім певно прийде — але також, щоб якнайбільше грошей піднятих за свою власну кервавицю остало в краю!...

Не дивлячись на осторoги нашої преси, еміґраційна горячка серед наших хліборобських мас не меншає, тільки навпаки, постійно поширюється. З Волині перейшла вже до Галичини. Здавалосяб, що тут наші люди вже трохи більше вироблені і „спрактиковані“ та що всілякі темні духи не матимуть такого поля до попису. Одначе легковірні, легкодушні і безкритичні находяться всюди. Довідуємося, що в околиці нашого княжого Галича жирують вже від довшого часу ріжні платні аґенти і чорні духи та вспіли вже намітити чимало жертв, які носяться з думкою продати всьо і шукати долі... за океаном, десь у горячому Параґваю. І нікому не прийде на думку поставити таке просте питання: Коли в Параґваю такий рай, то чомуж ті аґенти і лжепророки самі туди не їдуть, але висилають наших людей?! Таким чином до всіх теперішніх наступів на український стан посідання приходиться нам дочислити й цей новий наступ, на який ми досі не звертали належної уваги. А неж справа величезної ваги. На неї повинні звернути пильну увагу всі наші політичні чинники й усі культурні та економічні орґанізації і дати належний відпір усім ворожим затіям. Не вистарчить одна-дві нотатки в українській пресі. Проти найновішого еміґраційного наступу, як і проти одночасної кольонізації „кресуф всходніх“, мусимо боронитися зорґанізовано на місцях. Боротьба проти еміґраційного руху тим лекша, що нема в Польщі такого закону, на підставі якого можна булоб когось силою виселити аж за море. Тому не легковажмо справи, то зовсім певно спинимо ту шкідливу з особистих і національних оглядів заокеанську еміґраційну горячку наших людей. Та на тому не кінець. Не можна лишити без поради і без опіки тих нещасних наших переселенців, що вже пішли на вудку хитрих аґентів і виїхали у світ за очі. Необхідно розвідатися, куди хто виїхав, порозумітися з нашими заморськими орґанізаціями і в порозумінні з нашими церковними кругами заопікуватися нашими переселенцями! Не дати їм загинути і розплистися в чужому морі, а подбати, щоб всюди, де ступить українська нога, повставала там українська культурна твердиня. Прийде час, що й ті переселенці зможуть принести й принесуть українській справі велику прислугу. Тільки не сміємо оставити їх на поталу! — І. Г.

Кінець Малої Антанти

„Роботнік“ в ч. 89 пише: Отже Гітлер (займаючи Австрію) переломав територіяльні постанови мировых договорів Версайського і Сен Жерменського, а ніхто не виступив в їх оборoні. І тепер вже ніхто не буде покликуватися на ті й инші трактати повоєнні. Значить, запанував стан безправства й анархії в міжнародніх взаєминах. Річ знаменна: після події такої міри як анексія Австрії не скликано навіть засідання держав Малої Антанти, яка звичайно збиралася за кождим подувом політичного вітерця: а в критичній хвилі замість сильніше злучитися — розсипалася. Гітлер, завдаючи смертельний удар Версайському договорові, за одним замахом розбив Малу Антанту, сперту на тім договорі... Тепер поважно загрожені три малі держави: Швайцарія, Бельґія (Фляндрія) й Голяндія. Гітлер і Муссоліні не криються з тим, що змагають до вичеркнення нової мапи Европи... Значить, входимо в епоху перманентної війни. Можна без пересади сказати, що забрання Австрії „поставило на ноги“ всі держави Европи — з виїмком Польщі... Тут є люди, які не здають собі справи з того, що претенсії гітлеризму не кінчаться на Чехословаччині та що договір Польщі з Німеччиною про ненапад кінчиться за 6 літ і тоді не буде вже й тої крухої охорони...

815 уділовців з ок. 1.500 вплаченими уділами — разом на суму зл. 46.103.— дозволило **Пром-Банкові** зібрати 541.000.— зл. оборотових фондів, з яких Пром-Банк виплатив продовж 1937 р. 3½ міл. зл. ріжнородних позичок на **розбудову ремесла, торговлі й промислу.** Подвоєння скількости уділів позволяє **подвоїти оборотові фонди** й видатно збільшити кредити, які причиняться до поправи **господарської конюнктури країни.** Тому не отягаймося! **Кожний Українець стає негайно членом**

Пром-Банку **Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.**

Цікаві враження з Австрії

Львівська „Хвіля“ в ч. 6830 принесла під наголовком „В завойованій державі“ враження свого кореспондента, де м. і. читаємо ось що: Не треба вірити, що б. канцлер Шушніґ засяде на лаві обвинуваченых. Доказовий матеріял, яким він розпоряджає, мігби скомпромітувати не лише французьке посольство, але й італійські круги. Від літ Австрія як ленник підлягала приказам Італії. Всі помічні військові формації й відділи були зорганізовані при помочі італійських інструкторів. На приказ Муссолінія свого часу збомбардовано дільниці Фльорідсдорфу і знищено останки парляментаризму в державі. По інструкції їздили до Італії члени Гаймвери. Отже процес проти Шушніґа бувби явним процесом проти Муссолінія... Під субтитулом „Що буде далі?“ пише „Хвіля“: Ніхто або мало хто в Австрії застановляється над сим. В Відні панує якась дивна горячка, трудна до опанування. Товпи, що проходжуються вулицями, гестикулюють. Відділи німецьких військ піддержують настрій. Гості з провінції роблять рух у місті. По дводневнім закритю крамниць, по хвилевій стагнації панує оживлення. Купують одначе переважно гості з заходу. Не торгуються, не справджують роду товарів. Не тільки австрійська галянтерія, сорочки або скіряні вироби мають успіх. Купується всьо. В автоматичних буфетах німецькі жовніри роблять враження, немовби їх вислали тут для вдержання кількагодинної стійки. Не покидають льокалю. Беупинно їдять. Справжнє масло, справжнє мясо, справжній сир! Те саме діялося, коли в часі світової війни німецькі війська ввійшли на ромунську територію і до б. Конґресівки. Коли приглядатися масам тих, що відживляються, мається враження, що процес обїдання Австрії не потривае довго: продовж двох-трьох тижнів наступить цілковите зєднинення Австрії й „Райху“ під оглядом відживлення. При буфеті стоїть трохи оживлений алькоголем ґарант зєдинення. Добродушно підсміхається, чвякаючи язиком. Знакомість скоро навязується. — Гарне місто Відень. — Добре дають їсти. — А як скінчиться? — Будемо їсти в Судетах. — А як скінчиться в Судетах?... Впрочім політика гостей з ресторанів і буфетів не дає повного образу положення. В центрі міста сміялися, кричали, чути було оклики в честь Гітлера. Дрібноміщани тішилися, були в горячці, не бачучи, що тимчасом їх оббирають. На робітничому передмісті й у другій окрузі панувала в тій порі пригноблююча тиша. Трамвай з робітничої дільниці вертався порожній...

Етап на лінії Берлін-Багдад

Ворожий Гітлерові „Наєр Форвертс“, що виходить тепер в Парижі, так оцінює ситуацію по занятю Австрії (ч. 248): Німецькі війська осягнули перший етап на лінії Берлін—Багдад. Се ночався історичний похід здовж евразійської трансверзалі. Він бувби неможливий, якби Гітлер передтим не обсадив був військом землі над Райном. Здобуття Австрії се вихідна точка до нових підприємств. Ситуація Чехословаччини стратеґічно вже не до вдержання. Шлях на Балкан безпосередно свобідний. Німеччина вже осягнула („ерріхтет“) геґемонію над середною й полуднево-східною Европою. Її мілітарна сила тяжітиме над Европою так довго поки не буде зломана або революцією, або новою війною... По смерти Дольфуса, коли Італійці мобілізувалися на Бреннері західні держави зробили дурницю, поручивши Муссолініеві дальше самостійне уложення австрійської справи. А він використав той мандат, щоби прогандлювати Австрію за вигоди в Еспанії й північній Африці. Повоєнний устрій в середній і полуднево-східній Европі ломиться. Та Німеччині не залежить на пересуненні кількох граничних стовпів: їй ходить про новий поділ світа...

Найбагатша родина світа

Найбогатша родина світа є не в Америці і не в Індії, а в Японії, хоч Японці се нарід убогий. Та родина називається Матсуї. „Базелер Нахріхтен“ оповістили на днях її історію. Зміст: Перший раз імя Матсуї виринає в Японії в часі відкриття Америки. Одначе двіста літ тревало заки в тій родині трафився чоловік, що поклав основи під її незвичайне богацтво. Він називався Гашіробей I (своїм начальникам дає та родина числа коло імен так як у пануючих родах). Він жив у 17 ст. й бив свою монету, яку приймали в цілім краю. Він перший запровадив в Японії чековий оборот. У 18 ст. коли на Сході ще ніхто не знав подвійного книговодства, в підприємствах родини Матсуї було воно вже уживане. Коли навіть на наймогутніших дворах західної Европи ніхто не знав іще ґіґієни, родина Матсуї уважала вже на те, щоб її урядники й робітники добре відживлялися і ходили в порядних та чистих одягах, давала їм відпустки для довшого вдержання їх робучої сили і для вироблення собі доброї опінії. Тепер має та родина безчисленні підприємства: копальні вугля і ріжних металів, всякого рода фабрики, аж до будови кораблів включно, банки, плянтації ґуми, чаю, тютюну, бавовни і т. д. Словом, се великанська економічна сила. Поодинокі члени її не мають особисто великих засобів, бо всім розпоряджає голова їх роду, він рішає навіть про те, з ким хто в його роді має женитися. Члени того роду слухають голови — і так той рід виріс на найбогатшу родину в цілім світі.

Палець Божий над СССР

Як Троцький представляє ціль влади в СССР на підставі большевицьких процесів у Москві і що се таке в дійсності?*)

У своїм творі „Злочини Сталіна" Троцький цікаво застановляється над тим, яку ціль має сучасна влада в СССР. Він пише м. ін. ось що:

„Радек і Пятаков визнали (на процесі) страшні злочини. Одначе їх злочини **немають** ніякого **сенсу** зі становища обвинувачених, а мають сенс зі становища тих, що обвинувачують. Терором, саботажем і союзами з чужими імперіялістами хотіли обвинувачені відновити капіталізм в СССР? Нащо? Таж вони ціле своє життя боролися проти капіталізму! А може ними руководили особисті спонуки: жадоба влади, жадоба зиску? Таж під ніяким іншим правлінням Радек і Пятаков не могли мати надії осягнути вищу ранґу, ніж ту, яку вони мали аж до дня їх увязнення! А може вони так глупо жертвували собою задля приязни зі мною? Смішна се гіпотеза. Своїми вчинками, промовами, статтями за останніх 8 літ Радек і Пятаков показалися моїми завзятими ворогами. Террор? Та чи соціялісти революціонери по всім революційнім досвіді Росії не могли передбачувати, що террор бувби тільки приводом до вимордування найліпших борців? Ні, се вони знали, предвиджували, сто разів заявляли. Ні, террору ми не потребуємо. Зате він правлячій кліці потрібний так як життя. Дня 4. III. 1929, то значить тому 8 літ, написав я в статті про Сталіна: „Сталінові лишається тільки одно: спробувати потягнути криваву лінію між офіціяльною партією та опозицією. Він пекучо потребує звязати опозицію з замахами, з підготовкою до збройних повстань і т. д." Пригадаймо собі: бонапартизм ще ніколи в історії не істнував без поліційних фабрикацій заговорів!" [1])

На ст. 193 пише Троцький, що при помочі поліційного апарату задушено комуністичну партію в СССР і розбито опозицію, а його правляча кліка вивезла на заслання в центральну Азію. Сталося це з початком 1928 р., а 20. II. 1932 совітська бюрократія позбавила горожанських прав не лише Троцького, але навіть членів його родини, що були закордоном. Тоді дочка його Зінаїда, що часово перебувала закордоном на лічені, не могла вернутися до свого чоловіка і до своїх дітей в СССР і скінчила самогубством.

Взагалі Троцький і всі члени його родини се постаті трагічні. Мимо нещасть, які перейшла та родина в звязку з большевизмом, Троцькому ввесь час ані на думку не приходить, що страшне пекло большевизму се наслідок винищення релігії в умах людей російської правлячої верстви. Тої одної, якраз рішаючої правди, Троцький не годен зрозуміти, а інші справи розбирає він знаменито. Нпр. він пише:

„Так Сталін, як і я знаходимося не припадково на наших теперішніх позиціях. Але ті позиції не ми створили. **Кождий з нас втягнений** у ту драму як представник означених ідей і засад. А знов ідеї і засади (принципи) не висять у воздусі, **вони мають глибоке суспільне коріння**. Отже не треба брати Сталіна як психольоґічну абстракцію „чоловіка", тільки треба брати ту конкретну історичну фіґуру як провідника совітської бюрократії. Вчинки Сталіна можна зрозуміти тільки тоді, коли виходимо з передумов істнування нової упривілеєної верстви, яка в жадобі влади і життевих дібр боїться за своє становище, має страх перед масами — і тому смертельно ненавидить всяку опозицію. А положення упривілеєної бюрократії в суспільности, яку вона сама називає соціялістичною, не тільки противорічне, але й фальшиве. Чим остріший скок від жовтневої революції, яка аж до самого дна відкрила соціяльну брехню, до теперішнього положення, яке касту парвеніїв примушує маскувати суспільні рани, — тим глибша термідоріянська брехня... Відколи я поставився в опозицію до совітської бюрократії, надворні теоретики зачали називати революційну суть марксизму „троцкізмом". Рівночасно змінялося з року на рік урядове поняття **ленінізму**, причім його все більше примінювано до потреб правлячої касти... Хто опирався, тому зашнуровувано гортанку." [2])

З того ясно, що в СССР відбувається тепер винищування марксизму і марксистів під іменем троцкізму і троцкістів. І дійсно, трудно інакше зрозуміти масові процеси, які там відбуваються, і винищування найлучших большевицьких сил, які десятки літ з пожертвуванням себе працювали для большевизму, що виріс на марксизмі. Троцький каже про се:

„Зі «старою ґвардією», то значить з большевиками з царських часів нелеґальности, вже в засаді скінчили розправлятися. Тепер револьвер ҐПУ звернений на найближче покоління, яке почало підійматися разом з горожанською війною. Правда, вже в попередніх процесах поруч старих большевиків фіґурували й молодші обвинувачені. Та були се тільки помічні фіґури, потрібні для заокруглення амальґаму. «Бранка» сороклітніх, то значить, того покоління, яке помагало Сталінові покінчити зі старою ґвардією, щойно тепер прибирає систематичний характер." [3])

Далі описує Троцький, як на **Україні** в р. 1933 переведено чистку в партійнім і державнім апараті буцімто від „націоналістів" і як під закидом, що комісар Скрипник „підпирає націоналістів" погнали його до самовбийства. Сей факт тимбільше здивував комуністичну партію, що 60-літній Скрипник був старим і дійсним большевиком та й членом ЦК і стопроцентовим сталіністом... Таксамо на Білій Русі застрілився предсідник Центрального Екзекутивного Комітету, Червяков. Урядовий звіт каже соромливо, що він скінчив самовбийством „з родинних причин", бо Сталін іще тоді не міг рішитися, назвати голову совітського правительства „німецьким аґентом". Коли вже Сталін стяв голову комуністичній партії і совітському апаратові, тоді взявся до відрізання голови червоній армії.

„Ціль ясна: всьо осквернити і знищити, що стоїть на шляху бонапартистичної диктатури".

Всю діяльність Сталіна, якої ціль тепер (по думці Троцького) винищування марксизму і марксистів, уважає Троцький висловом нової бюрократичної верстви, що панує в Совітах над нещасним робітництвом і селянством.

Так пише Троцький про ціль влади в СССР. А що се таке в дійсності?

Коли придивитися тому, як жахливо большевицька влада винищує большевиків, то муситься прийти до переконання, що такого страшного винищення не зазналиб вони від ніякої буржуазної влади. Буржуазна влада, всеодно монархічна чи немонархічна, занявши совітську Росію, просто не булаби в силі так докладно вишукати всіх справді визначних большевиків, ані морально не булаб спосібна аж до таких рафінованих знущань над людьми. Тільки невіруючі в Бога люди можуть так знущатися над своїми власними людьми і б. товаришами. З того ясно, що вони заслужили собі на таку кару, якої від нормальних людей одержати не годні: отже карають їх таки їх власні, ненормальні люди, карають ненормальними й жахливими карами, які людство довго памятатиме як жахливий допуст Божий. — А. Ч.

*) Гл. статті в „Новій Зорі": „Нова книжка Троцького" ч. 7, „Суть сталінізму" ч. 8, „Як караються комуністи" ч. 9, „Жах тоталізму" ч. 10, „Суть троцкізму" ч. 11, „Три інтернаціонали" ч. 12, „Соціялісти між собою" ч. 14, „На тайній розправі" ч. 17, „Дивні ґротески" ч. 18, „Найцікавіша тайна" ч. 20, „ҐПУ і Сталін" ч. 22 і „Хто вбив Кірова?" ч. 24.

[1]) **Троцький, „Stalins Verbrechen", сторінки 146—147.**

[2]) **Гл. Троцький, „Stalins Verbrechen", стор. 325—326.**

[3]) **Гл. Троцький, „Stalins Verbrechen", стор. 333.**

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Враження з Волині

Х. Дискусія на зїзді ВУО.

На публичних зборах нема важнішої частини як дискусія. Вона така важна для кождого, хто хоче пізнати властиву вартість зборів та думки і почування людей, що беруть участь в таких зборах. Розуміється, реферати також важні, але вони не такі важні для пізнання зборів як дискусія. Чому? Бо реферати виголошують звичайно, що так скажу, фахові діячі, свого рода „специ", які числяться з обставинами, бо мусять з ними числитися, нераз політикують, бо мусять політикувати, а буває, що й душею кривлять, хоч не мусять кривити.

Річ ясна, що все те до певної міри в часах зіпсуття публичного життя можна завважити також в дискусіях на публичних зборах, — а всетаки небезпека злуди не загрожує постороннього обсерваторові в такій мірі в часі дискусії як в часі слухання рефератів. Вже тому, що в часі дискусії доволі легко пізнати, котрий дискутант підставлений: се видно по його пиці, видно нераз по сіпанні його за полу іншим таким як він, щоб говорив або щоб перестав говорити, видно, в котрім місци говорить він вивчені слова і звороти а в котрім забувається і з власної пильности співає „прийдіте поклонімся", видно як на долоні цікаві і нераз дуже комічні помилки таких підставлених дискутантів.

Ще лекше пізнати дискутантів вправді не підставлених, але таких, які самі заіскують ласки сильних міра сего, і лише тому зголошуються до дискусії, щоби впливовим людям сказати кілька приємних слів в надії, що їх вони запамятають собі якслід. Ну і буде надгорода: одному фіра дров з ліса, другому увільнення від шарварку, третьому якась підрядна посада і т. д.

Таксамо виразно видно також дискутантів, що виступають як правдиві представники народа, з цілини і глибини його. Їх промови бувають дуже оригінальні і цікаві. Коли слухаю **таких** дискутантів, то все маю таке враження, немовби я очима бачив і нюхом відчував скиби родючої землі, краяної плугом весною, коли сонце світить і холодний різкий вітер віє полями. І тому дискусія для мене се найцікавіша частина всяких публичних зборів.

Розуміється також дискутанти того третього рода підлягають ріжним впливам, бо й вони люди і то люди найщиріші, найбільше безпосередні. Отже впливають на них і обставини і референти на зборах. Та мимо всего від того третього рода дискутантів можна найскорше довідатися правди. Вона часом така гостра, що аж дивно, як вони можуть відважитися так остро говорити! Та з другої сторони та їх остра правда розброює нераз навіть найбільше злющі типи між людьми, що мають владу. Розброює своєю наївністю, яка рівночасно має в собі велику повагу і нераз великий комізм у відношенні до ситуації.

Оден з найцікавіших типів з простого народа, який без обиняків каже правду власть імущим, видно на українській сцені в творі **Винниченка** з неможливим заголовком: „Між двох сил". Там представлений український мужик, який приходить добровільно до чрезвичайки і шкробаючись у голову жалується на нелад тай домагається від большевицької чрезвичайки, щоби — привернула назад царського пристава або іншого околодочного! Той мужик проголошує се перед цілим трибуналом чрезвичайки в часі найстрашнішого воєнного террору, — але навіть чрезвичайка нічого йому за те не робить, бо він ту свою правду говорить їй отверто і так наївно, що його просто — витручують за двері.

(Далі буде).

ВАСИЛЬ ЛІМНИЧЕНКО

Субота ця благословенна...

Є страсні дні, кумирники печалі,
Що наче мовчаливі зброєносці
У шоломах, виливаних зо сталі,
Стоять над гробом твоїх щасть і ростів.

Мовчать, немов над Пятницею дзвони,
Що в живний вечір четверга ридали
І свої ясні, гомінкі хітони
При плащаниці з сумом поскидали.

А в твому серці смутки склекотіли
Мов клепала, що тільки раз до року
Гей гуси крилами залопотіли,
Щоби орлам дотримувати кроку.

Бо дзвони мовчки блискали до сонця...
І холодами дихали в тривогу,
Що падала зза твойого віконця
На життеву, заклепану дорогу.

Аж ось у цю пропамятну Суботу
Ударили сердечка, задзвонили
І сколихнули всю журбу-скорботу
Та радощі у серці розогнили.

Бо ця Субота — це благословенна
Й зо всіх субот найкраща, що бувала,
Це та, з якою хочби й як злиденна
Людина — своє горе забувала.

Бо це воскресна, це свята Субота!
В ній джерело віквічної надії,
Що бе живлами сили і безсмертя
З Христа на всі народи, душі й дії...

Боротьба обрядів

До Редакції наспіло отсе письмо:

Прошу подати до ласкавого відома до „Боротьби обрядів” в ч. 18 (1118) з дня 10. III. 1938, як продовження Священика з Підгіря такі факти:

Дістаю письмо зі Староства (Коломия), що Анастазія (Дунич) виступила з гр.-кат. Церкви і перейшла на інший обряд (розуміється лат. обряд). Кличу до себе Анастазію і питаю, що склонило її до переходу на лат. обряд і чи вона про се знає? Відповідає: польський ксьондз (в Яблонові) обіцяв мені, що моя неслюбна дитина буде там ходити до школи і буде діставати їсти... Опісля Настя при двох свідках зложила писемну заяву, що не хоче бути Полькою. Протокол заяви відіслано до Староства. Староство передало декларацію до збірної громади в Яблонові до дальшого урядування. Війт закликав Настю і двох свідків до себе і грозив, що Настю замкне до арешту, коли вона не признається, хто її намовив до відкликання переходу на лат. обряд. На погрозах скінчилося і Настя дальше є гр.-католичкою.

Дістаю друге письмо зі Староства про перехід Петра Біленчука на інший обряд. Кличу його до себе і повідомляю його, що він змінив обряд і перестав бути членом гр.-катол. парохії і Церкви. Петро відповідає: Мені польський ксьондз в Яблонові обіцяв, що дістану свідоцтво з VII. кл. народньої школи (в Яблонові) і дістануся на охотника до польського війська, коли підпишуся. Дальше сказав мені таке: „Тераз не тшеба тобє вибераць метрикі у твеґо ксендза, бо ксьондз цебе удрже”. На таку обіцянку Петро підписався на чистім папері. Справді Петро дістав свідоцтво з VII. кл. за ціну декларації. Але Петро заразом підписав у мене при двох свідках декларацію, що не хоче бути Поляком. Декларацію відослав я до Староства і Петро є дальше гр.-католиком.

Той самий священик лат. обряду виразився в костелі так: „Грецкі обжондек не ест жадним обжондкем”. Оповідала мені учителька Полька, що згаданий священик через свій язик відбиває Поляків від костела, бо пониженням гр.-кат. обряду понижує свій обряд і тим самим ширить ненависть між двома народами. Коли гр.-кат. переходить попри згаданого священика і поздоровляє: „Слава Ісусу Христу”, він не відповідає. Тому гр.-католики більше не поздоровляють його.

В двох вище наведених справах інтервеніював я у Старості і дістав успокоюючу відповідь.

Другий священик лат. обряду з Пістиня звінчав мого парохіянина, який оженився з Полькою, без свідоцтва оповідей, де є клявзуля, що має перед своїм священиком здати катехизм, має висповідатись і запричащатися. Той самий священик звінчав другого мого парохіянина без 3 заповіди і свідоцтва оповідей.

Наступ на Холмщину

Протиукраїнська і протиправославна нагінка переноситься з Волині на Холмщину. З ріжних околиць Холмщини звідомляють, що там відбуваються тепер масові польські демонстрації, організовані або інспіровані латинськими духовними кругами, гімн. учителями, бурмистрами, війтами, солтисами й т. п. На прилюдних вічах ухвалюють резолюції, в яких домагаються польських православних священиків, польських проповідей у православній Церкві та навчання релігії „справді по польськи”. Православним священикам закидують, що вони серед польського або „польського походженням” православного населення ведуть акцію, яка має переконати те населення, що воно непольське; що православні духовники вживають української мови у взаєминах з місцевим населенням та що взагалі православна Церква стала сівачем іншого, ніж польське, національного освідомлення... На зборах в Замості взивали зібраних до негайної і безпощадної боротьби з „руско-українськімі вивротофцамі і патлатимі попамі”. Рівночасно замойське староство замкнуло православну капличку на місцевому православному кладовищі, а православному священикові, о. Глаголі, приказало негайно виїхати без подання причин на письмі. Таксамо вже передтим приказало виїхати з Сідлиськ замойського повіту місцевому православному парохові о. Лазуці, тому що він відмовився виголошувати постійно проповіди в церкві по польськи. В Щебречині місцеві Поляки за ініціятивою кількох польських інтеліґентів, між ними одного ксьондза, хотіли розібрати старовинну церкву, в чім перешкодив їм воєвідський консерваторський уряд на внесок Поляка, дра Клюковского. По селах Білгорайщини: Обші, Вільхівці, Бабичах, Хмільку, Рожанці, Тарногороді, Кульні, Потоці й т. п. ходять поліцаї з солтисами і збирають від наших селян „добровільні” підписи за новим стилем. — У звязку з сими подіями, якотакож у звязку зі справою Гриньок, латинської акції у прикордонній смузі й т. п. митрополит Діонізій скликав на 8, 9, 10, 11 с. м. надзвичайну сесію Синоду Православної Церкви в Польщі. На Холмщину має виїхати в липні с. р. православний епископ Симон.

Збори УКТОДІ

В суботу 9 квітня с. р. відбулися 16 Загальні Збори Українського Товариства Допомоги Інвалідам (Уктоді). Збори відбулися в салі „Української Бесіди” у Львові при участи членів Т-ва, делєґатів його філій з краю та представників української преси. Разом було коло 80 осіб. Зборами проводив голова Уктоді др Іван Ґижа. Він теж зложив обширний звіт з діяльности товариства, з якого довідуємося, що загальне число інвалідів виносило з кінцем 1937 р. 2.016 осіб. З того померло 8 інвалідів. З грошевої помочі від Уктоді користало 713 інвалідів. Разом виплачено рент і підмог 95.888,92 зл., себто о 13.801,16 зл. більше як в 1936 р. Число інвалідів, які діставали грошеву поміч від Уктоді, зросло о 124 осіб. Уктоді виплатило ще на протези 3.029.50 зл. На ренти, підмоги, протези і лікування виплачено в 1937 р. разом 101.652,58 зл. Кошти завідування винесли 22.450,09 зл., з того 11.712,70 зл. виплачено службовикам як платні (7 осіб) і 10.737,39 зл. на річеві видатки (чинш, світло, обезпечальня, друки, пропаґанда, порторія й інші). Кошти завідування зросли о 4.400 зл. у звязку з приняттям одного постійного службовика до канцелярії Т-ва і з видаванням органу товариства, чвертьрічника „Український Інвалід”. Всіх видатків було в 1937 р. 128.704,79 зл. Головне джерело приходів Т-ва се жертви української суспільности в краю і закордоном. Ті жертви в м. р. зросли поважно, головно серед нашої еміґрації за морем. Уктоді одержало 133.285.34 зл. жертв. Найважніші жертви від заморських Українців переслали м. ін.: „Обєднання” в Ню Йорку 2.742 долярів, Українська Стрілецька Громада в Саскатуні 2.878,85 дол., гр.-катол. Епископська Канцелярія у Вінніпеґу 2.113,56 дол., Союз Українців Самостійників в Едмонтоні 1.064 дол., Союз Гетьманців Державників в Америці 112 дол і ін. Членські вкладки дали 9.863,13 зл., себто 1900 зл. більше як в 1936 р. Всетаки число членів розмірно невелике, бо тільки 5.224 осіб і то не всі вирівнали вкладки. Крім того має Уктоді 325 членів-добродіїв: 268 товариств і 57 фізичних осіб. Філій мало т-во 19. Вони мали 1.509 членів та зібрали 6.676 зл. членських вкладок. Філії прислали до т-ва 9.541,70 зл., без осінної збірки. Три реальности т-ва дали в 1937 р. 3.571,73 зл. доходу. Постійний дохід має т-во також з інвалідської робітні шапок, а саме в 1937 р. 3.209,25 зл. Шапкарня розвивається щораз краще. В 1937р. продано 25.624 шапок (в 1936 р. 23.256 шапок). Загальна сума всіх приходів Уктоді була в 1937 р. 153.977,34 зл. Матеріяльні успіхи Уктоді се вислід пропаґанди канцелярії т-ва і власних видавництв: календаря й органу „Український Інвалід”. Голова Уктоді зложив щиру подяку українській національній пресі, яка все пропаґує збірки т-ва. В 1937 р. закінчилася державна реєстрація інвалідів Української Галицької Армії (УГА). Державну ренту одержало ледви 40 інвалідів на 1000 зголошених! Загальне відтяження т-ва з сего приводу невелике, всего 8.500 зл. річно. Одначе й таке невеличке відтяження дало змогу т-ву признати 76 інвалідам невелику місячну ренту. В канцелярії т-ва жде полагодження 50 інвалідських зголошень. Тому видатки Уктоді ще досі осягнули своєї остаточної висоти. Вони й дальше будуть зростати, хочби тому, що ренти Уктоді се тільки 1/3 державної ренти. Головна Рада Уктоді має надію, що українська суспільність дальше памятатиме про інвалідів української армії і дальше буде давати жертви та вписуватися масово в члени т-ва Уктоді. Контроля дала добре свідоцтво. До управи ввійшли: др І. Ґижа голова, члени управи: др К. Паньківський, др Щуровський, п. Галібей, дир. Мартюк, інж. Антонів і п. Семчишин. Вкінці збори знизили членську вкладку для селян і робітників на 1 зл. річно. Для всіх інших вкладка виносить 50 сот. місячно.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

8-ма вистава мистецької фотографії

ІІ ПОРІВНАННЯ З ПОПЕРЕДНИМИ.

У відновлених, гарно умебльованих, просторих і ясних салях Природничого Музею НТШ у Львові (при вул. Чарнецького 24. II. пов.) міститься восьма з ряду вистава нашої фотографії. Відкрив виставу З с. м. голова Українського Фотографічного Товариства п. інж. Евген Чайковський. При відкритті було около сто гостей, між ними й представники польського Львівського Фот. Т-ва: знак, що публика назагал досить цікавиться тим родом пластичного мистецтва.

Нова вистава це 9 з ряду вистава української фотографії, а восьма уладжена Уфотом. Зпоміж тих 9 вистав 5 присвячено переглядові мистецьких праць наших світливців, а 4 вистави мали за ціль показати т. зв. фотографію батьківщини („Гайматфотографі"). Від часу трьох останніх вистав слідне явище, що оба ті напрямки щораз більше наближуються й може незабаром прийде вже в нас час на зрозуміння того, що фотографія батьківщини рівночасно мусить бути мистецькою фотографією.

Невеличкий вступ (50 грошів) і богатий а дешевий каталюг вистави (50 грошів) і ось відчинені перед нами салі, де розвішені експонати вистави. Катальог виїмково гарно виданий і богатий в ілюстрації (аж 8 на кредяному папері). Зате їх добір не надзвичайний: се на жаль щорічна традиційна хиба катальогів Уфота. Переглядаючи катальог, бачимо, що в жюрі виставки сидять 1 маляр і 4 світливці. Та біда в тім, що всі ті 4 світливці се повновартісні „аси" нашого світливства, а їх твори рівночасно дають кількостево 20% образів усеї вистави, якостево чи не 75%: виходить, що при розділі надгород тим разом скористають всякі менчі „аси", бо очевидно члени жюрі не надгородять себе самих...

Число образів (110) на виставі далеко менче, ніж на попередніх виставах, прим. на 7-мій виставі було 169 образів. Число авторів мало що менче: на 8-мій виставі є їх 35, на 7-мій було 36. Спершу здається, що се жюрі примінило суворіші критерії при приниманні образів. Та коли оглянемо самі образи й подивимося на назвища авторів, бачимо, що наша гадка про суворість жюрі була хибна. На 35 авторів маємо аж 11 людей, які вперше беруть участь у виставі Уфота. Явище безсумніву радісне, бо образи тих дебютантів подібно як було на 5-тій виставі стоять на зглядно високім рівні. Та рівночасно се явище сумне, бо скількість тих дебютантів не заступить якости старих „асів" Уфота, які сим разом просто „збойкотували" виставу: бракує на виставі таких назвищ як прим. Дорош, Паньків, Пежанський, Совяковський і і., відомих і високим добором образів і завзятим „повторництвом" на всіх виставах Уфота. Сей брак участи старих „асів" Уфота доповнює ще й та прикра умовина, що образи деяких старих „асів", поміщені на 8-мій виставі, на жаль дуже слабі технічно, нераз навіть скандальні (Мох) як на „аса".

Дехто пояснює це „коротким" терміном, у якім мали бути зроблені образи. Та це неправда: сей термін тривав властиво цілий рік, отже був такий як і за минулих вистав. Не можна того „уцекінерства" оправдати також недостачею гроша: на виставі бракує якраз богатших „асів".

Здається мені, що втеча „асів" спричинена їх утечею перед вищими домаганнями, які ставить сьогодні образам наша фотографічна публика. Дотеперішні вистави Уфота стояли все під впливом міцніших талантів. Отже прим. дві перші вистави „робив" проф. О. Балицький і його „школа". Вистави третя, четверта, пята і шоста стояли під знаком індивідуальности Я. Савки. В 1936 р. до Львова приїхав Р. Мирович, що брав участь у заграничних клюбах і багато в них навчився. Сильна індивідуальність Мировича, його інтензивна фотографічна праця, талант і ерудиція створили в Уфоті нову „школу". Під великим впливом Мировича, особливо в техніці брому, стояла 7-ма і тепер стоїть у добрих 70% 8-ма вистава. Замість дотягнутися до завзяття Мировичевої праці і старань, українські „аси"... втікають: або не беруть взагалі участи в виставі, або беруть її „на авось", то знову наївно пробують перегнати Мировича великим форматом образів чи якоюсь відмінною технікою виконання. Перед нами відоме явище з розвитку культури: не самий талант рішає, але і завзята п р а ц я над собою. Без неї талант всеодно що закопаний в землю. Розумна амбіція повинна вказати тим „асам" єдиний правильний шлях: Мировича можна побити працею, а не втечею. Очевидно, сі думки відносяться лише до львівських асів, серед яких саме добачую згадані вище явища.

На 35 авторів 22 зі Львова, 13 з провінції. Між учасниками з провінції 3 з Тернополя (всі з тернопільської філії Уфота); по одному заступлені отсі місцевості: Бортники (пов. Товмач), Рісна Руська, Станиславів, Мшана к. Львова, Рівне Волинське, Переворськ, Стрий, Яворів, Войнилів, Камінка Струмилова. Дивне й неприємне явище, що поза Львовом і Тернополем усі інші більші міста якось не беруть участи в фотографічнім житті, хоч Поляки в тих містах дають фотовистави власними силами! Се теж доказ нашого лінивства й утечі перед працею.

8-ма вистава має характер мистецький, та все ще жюрі допустило на неї багато річей, які не повинні псувати дорогого місця. Розвішення образів досить правильне, їх вилад переважно вищий від польських вистав. Та бувають і прикрі виїмки, прим. вилад дуже вартісного образка Балицького, чи срібні рямці і скло в другого автора, якого образи теж не потребують скляра й лякерника; такі річи жюрі повинно на черговій виставі рішуче виключити. Формати майже всі великі, що дуже підносить зверхний вигляд вистави. Техніка образів майже скрізь бромова; виїмок: 1 образ похідний бром, 1 карбро. Техніка львівських бромів, поза „школою" Савки", досить висока: це велика заслуга двох останніх вистав. Особливо ефектовні броми Мировича і Романа Масляка. Гірші броми дала провінція, де техніка побільшування досить, видно, занедбана.

Тематика образів переважно краєвиди, дуже мало людей, брак архітектури й мертвої природи. Перший раз на наших виставах цікавіші знимки звірят авторів Берези, Ґамоти, Елиїва. Велика недостача добрих спортових знимок: ріжні лещетарі в краєвиді се ще не спортова фотографія, а стафаж до пейсажу. Поза Березою, Мировичем і Тарнавським майже всі образи настроєм статичні: спокійне племя хліборобів не знає урбанізму й динаміки. Краєвид трактований досить імпресіоністично, чуттєво; багато знимок можнаб дати на виставу фотографії батьківщини. Брак більшого зацікавлення етнографією звужує вартість сеї вистави як вистави українського чоловіка: навіть Береза, „мурований" у тій ділянці, сим разом якось не дописав. Перший раз маємо на виставі т. зв. серії картин: чч. 10,11,12 (хибно названі тут „циклем") Берези і 93, 94, 95 Сторожука. Проба фотомонтажу ч. 104 невдатна. Гідний подиву (для знавців техніки побільшування з апарату „Ляйка") величезний образ Тишинського ч. 98.

З поодиноких авторів на першому місці треба поставити броми М и р о в и ч а. Його захоплюють не лиш афективні настрої сентиментальної розгублености й злиття з природою, ч.73, чи сільської ідиллі, ч. 72, але майже чисто зорові урбаністичні вражіння, чч. 59, 74. Він переживає в зоровім образі то низькі почування фізичних радощів життя (цикль „Радощі літа"), то знов високого духового настрою мужности (цикль „Три обличчя Івана Варцаби"). Попри одуховлено-нереальне („Автопортрет") через зорово - інтелектуально - зимне (цикль „Кола у квадраті") аж до чисто реального (цикль „Зима") чч. 69, 70, від сумного в природі, ч. 71, аж до радісного в натюрморті, ч. 64 — ось широкий „діяпазон" фотоголосу Мировича. Мировича можна вважати за зрілого мистця, який до вислову себе має вже власні засоби композиційні й технічні.

Під сильним впливом Мировича стоять брати Я р о с л а в і Р о м а н М а с л я к и, які аж до цеї вистави виступали спільно. Розділ зашкодив може дещо цілости вражіння з їх праць. Всетаки старший Ярослав виказує небуденний композиційний хист, особливо в образі „Ой, поля ви, поля", де вміло зеднані модерна композиція зі старим настроєм, динаміка руху лінії з маєстатичною поважою площин. Молодший Масляк, Роман, наскрізь статичний у настрої, дуже добрий у бромовій техніці. Прикрі образи чч. 50 і 51 Масляків показують, що оба брати не мають іще вповні виробленого мистецького „я".

Поза „школою" Мировича стоїть самостійно Щурат зі своїм одиноким образом „Орач", виконаним новою в нас технікою „похідного брому". Щурат, як завжди, аристократ у вислові: холодний і елегантний. Тема стара, а проте схоплена зовсім оригінально; до того багато допомогла техніка похідного брому, яка дає велику змогу відреалізовувати бачену дійсність. Близько Щурата й Мировича стоїть Б е р е з а. Першого нагадує етнографією в тематиці, другого технікою. Сим разом Береза дав слабші речі, ніж на минулій виставі. Шкодять особливо три слабші броми на дуже подібну тему, цикль „Пастухи". Гарні „Ідилля" й „Яструб". Технікою й динамізмом нагадує Мировича Т а р н а в с ь к и й. У нього видно великий поступ в порівнанні з минулорічною виставою. Негарний вилад картин. С а в к а й Ф і г о л ь дали величезні броми. На жаль добрі композиційні помисли тих авторів чч. 106, 88, 89, псують недостачі бромової техніки, спеціяльно прикрі саме в тих старих „асів" і просто рекордистів нашого фотомистецтва. Найгірше вийшов зі „школи" Савки М о х, якого оба образи банальні композиційно й лихі технічно. Одинокий образ М и к и т к и, що теж вийшов зі „школи" Савки, приємний невимушеним гумором

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів
ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.
Рік оснування 1909. Тел. 220-78
Декотрі виконані роботи:
◆ Духовна Академія — Львів
◆ Народна Лічниця — Львів
◆ Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

сюжету. З „асів” слід іще згадати дуже добрий натюрморт Балицького ч. 4, елеґантний хоч притвердий бром Проня, ч. 82, та два цікаві портрети Заяця, чч. 30, 32. З дебютантів заслуґують на згадку броми Баковича (свіжий мотив „Ширяка”, ч. 1), „японська” коронкова „Весна” Вербицького, ч. 14, цікаві знимки звірів, чч. 20, 21, 22 й дітей Ґамоти. Добрий жанр Ґута „На торзі”, ч. 23. Настроєвий добрий бром Дурбака „На лещетарському шляху”, ч. 26. Цікавий ґумором свойого помислу „Глум” Костюка, ч. 40. Дуже цінні для краєзнавства образи Крохмалюка „Шпиці”, ч. 41, Радловського „Із Ґуцульщини”, ч. 83, Рожанковського „Шпиці”, ч. 87, Федецького „В турчанських ґорах”, ч. 102. Добру техніку виказують броми Сорочка чч. 91, 92, при тім „Під тихий вечір” цінний іще й самою темою. Ґарний ефект дає помисловий бром Лева „Хмари над ратушем”; менше модерний, та приємніший, образ „Прогулька”, ч. 46.

Щодо провінції, то слід підчеркнути праці Цеґельського з Тернополя (за виїмком ч. 108), добрі вирізком і настроєм; злі як броми. Цікаві помисли, хоч трохи надто зовнішні, непоглиблені має Тишинський, чч. 98, 99. „Студія хмар”, ч. 78, Ожги добра темою і настроєм, ґірша як бром. Ідилічно теплий образ „На подвірі”, ч. 16, дав Ґавдяк; шкода, що на виставі нема більше образів того нашого визначного краєзнавця. Дуже ґарний „портрет” котеняти, ч. 28, о. Елиїва і дуже злий квітки, ч. 29. Прекрасний відданням снігу бром „Зима”, ч. 35, волиняка Касянчука. Петріни „Напровесні”, ч. 80, виказує замітний поступ у порівнанні з минулим роком. Про інші речі інших авторів ліпше не згадувати; вони поміщені на виставі мабуть для заохоти „на другий раз”.

Отся рецензія може викличе в декого негодування; а проте вважаю, що українські світливці вже хіба зрілі до вислухання прикрих слів. Писав же я їх не з якихсь особистих анімозій, а длятого, що „ліпше все ворогом доброго”. Ґадаю теж, що плюси вистави далеко перевисшають її злі сторони. І хоч мінусів є немало, проте не можна сказати, щоб у порівнанні з минулорічною виставою сьоґорічна не була ліпша: вона ліпша поступом деяких „асів” і великим та многонадійним прибутком нових сил. Потішаюче також те, що помалу рухається провінція, та провінція, яка прим. Полякам дає найкращих фотомистців. Зрушити цю силу з її сну, навчити її техніки й показати на виставах — се повинно бути черґовим завданням Уфота. Таксамо прийшов уже час, щоб визначніші „аси” почали давати індивідуальні свої вистави; Совяковський, Савка, Мирович, Щурат і інші моґлиб уже собі давно на те позволити. Також требаб фотоґрафічні вистави рушити зі Львова на провінцію, Станиславів, Тернопіль і ін., та зробити вимінні вистави з іншими фототовариствами в Польщі й за ґраницею. Се дуже піднеслоби престіж Уфота, навчилоб багато наших людей на провінції, заохотилоб їх до праці в тому напрямі. Рівночасно бувби се перший крок для виявлення чужинцям українського „я” нашої фотоґрафії.

А до наших інтеліґентів хіба слово заохоти: відвідайте конечно виставу української фотоґрафії й дайте нашим світливцям змогу успішніше працювати. А можете се зробити, коли купите ґарні й при тім дешеві образи для окраси вашої домівки!

е м—пе

Гумор. — В Берліні. — Скажи мені, Фріц, звертається батько до свого малого синка, чим ти хотівби бути, коли виростеш? — Ґенералом. — О, ні! На се ніколи не згоджуся! Се занадто непевне становище!

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У Великодну Неділю латинського обряду, 17-го с. м., Святіший Отець промовить через радіо до цілого світа. Промову передаватиме короткофилева радіовисильня з Ватикану на филі 50,26 м. від год. 11.50 до 12.20 середньо-европейського часу.

Нові церкви у Вічному Місті. Щораз більший природний приріст населення в Римі (коло 36.000 річно) вимагає конечної розбудови й поширення душпастирської акції також на передмістях Вічного Міста. Продовж останніх літ повстало в Римі 34 нових парохій. В найблищій будуччині побудують на передмістях Риму нових 20 церков. Під протекторатом кард. Маршетті Сельваджіяніа, ґенерального вікарія Риму, побудовано й відновлено досі 36 Божих домів і 65 каплиць. Крім того в останньому часі повстали в Римі 53 пункти харитативної і суспільної акції.

На зарядження поліського воєводи адміністраційні власти передали пінській р. катол. дієцезії стару барокову церкву в Вістичах, колись костел ОО. Цистерсів, замінений у 1864 р. на православну церкву. Разом з церквою віддано сусідній будинок, в якім тепер міститься народна школа.

Кардинал Кашпар, архиепископ Праги, на шпальтах часопису „Венков”, суспільного орґану представників хліборобства, взиває заможніших одиниць складати пожертви на будову нових церков на передмістях Праги. Тому що заможніших осіб мало, будова нових святинь довершується завдяки жертвам убогих верств народу. Архиепископ кінчить свій зазив словами: „Коли ґроші багатих злучаться з молитвами бідних, передмістя Праги матимуть незабаром нові церкви”.

Кард. Ліенар про обовязки католицьких діячів. В м. Ліль (півн. Франція) відбувся недавно зїзд членів католицької орґанізації т. зв. Суспільних Секретаріятів північної Франції. В часі зїзду виголошено низку цікавих рефератів про діяльність християнських синдикатів тої части Франції, про розвиток християнських кас і католицьких кооператив і т. д. Окрему увагу присвячено справі формування нових боєвиків Катол. Акції. Говорячи про ту останню справу кард. Ліенар заявив, що „християнська суспільна доктрина відноситься до всіх, не тільки до робітників. Християнська мораль не знає клясовости. Тому діяльність Суспільних (французьких) Секретаріятів повинна обіймати всі фахи, щоб повстав могутній фронт, який обхоплювавби все господарське і суспільне життя. Обовязок католицьких діячів полягає на тому, щоб вони образували і себе й тих, які до них приходять за порадою”.

У Злучених Державах Півн. Америки істнує поверх 232.000 місць культу. Віроісповідні школи мають 3 міліони дітей менше ніж невтральні школи. 44 міліони осіб належить до якоїсь означеної релиґії. Вони поділені на 272 релиґійні спільноти, з чого 104 секти нараховують менше ніж по 7 тисяч членів. Кожда особа в Америці, яка зголосилася до якоїсь релиґійної спільноти, мусить оплачувати спеціяльний віроісповідний податок (обовязковий для кождої особи поверх 14 літ). Богато осіб у ЗДПА не зголошує свого акцесу, просто до ніякої релиґії, хоч вони не індиферентні для релиґійних справ, але не хочуть платити податку. Найбільше число вірних має католицька Церква, бо 13,306.800 дорослих осіб, тобто 34% усіх осіб, приналежних до якоїсь релиґії. Одначе в ніякому стейті не мають католики абсолютної більшости. В стейті Ню-Енґлянд половина населення католицька. В парохіяльних школах від 1920 р. число учеників зросло на один міліон. Методисти мають 3,707 900 членів. Меноніти 3,296.000, баптисти і презвітеріяни поверх міліон. Жидів у ЗДПА майже 3 міліони, з того половина в стейті Ню-Йорку. В стейті Ютаґ 99.5% населення належить до секти Мормонів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В УЖҐОРОДІ суд засудив редактора українського двотижневика „Народня Сила” Михайла Тулєка за статтю „За кращу долю народу” на шість місяців вязниці.

ВІНЦЕНТИ ВІТОС, який від 1934 р. перебуває в Чехословаччині, має виїхати на півроку до Злучених Держав Півн. Америки. Після повороту з Америки Вітос поселиться на постійно в Швайцарії.

ШЕФ ҐПУ ЄЖОВ заявив, що за 11 місяців 1937р. він викрив 2.600.000 шкідників радянського будівництва!.. Що там крови потекло...

ВИБОРИ ДО ҐРОМАДСЬКИХ РАД в Чехословаччині мають відбутися першої неділі травня с. р. в 11.500 місцевостях, з того в 300 місцевостях Закарпаття.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило, що в сім році не будуть обходити день 1 травня, який дотепер в Чехословаччині обходили дуже торжественно. Правительство ЧСР побоюється, щоб такі обходи не викликали небажаних маніфестацій.

НА СЛОВАЧЧИНІ в Златих Моравцях кільканацять чеських жандармів перевело 3 годинну ревізію в домі о. В. Болєчка, місцевого пароха і діяча словацької автономічної партії.

СУДЕТСЬКІ НІМЦІ домагаються, щоб управа чеського радія обсадила німецьким персоналом новозбудовану радієву стацію в Мельніку. В противному разі Німці ґрозять бойкотом чеського радія.

АВСТРІЙСЬКІ ВЛАСТИ розіслали стежні листи за архикнязем Оттоном Ґабсбурґом, претендентом до австрійського престола, за те, що він закликає чужі держави помоґти Австрії.

НОВИЙ НІМЕЦЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ має мати 813 послів. Їх заіменує міністр справедливости зпоміж 1717 кандидатів, вибраних недавним плєбісцитом.

МУССОЛІНІ помістив в „Попольо д'Італія” і в німецькім орґані „Ді Вермахт” статтю про боєву вартість італійського жовніра. Він пише м. ін., що в армії Наполеона I було коло 300.000 Італійців. Він захоплювався їх боєвими прикметами. З них в Еспанії полягло 14.000, а в Польщі, Німеччині й Росії 26.000. І тепер борються італійські жовніри в Еспанії і то дуже хоробро. Італійський жовнір може сміло зміритися з жовніром кождої іншої держави.

ДО НОВОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА ФРАНЦІЇ не війшли соціялісти. В звязку з тим світова преса пише, що се означає розпад т. зв. людового фронту у Франції. Одначе провід соціялістичної партії впливає на своїх послів, щоб голосували за предложенням прем. Далядіє.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО постановило дальше держатися засади неінтервенції в Еспанії, розписати позичку національної оборони на 15—20 міліярдів франків і зліквідувати окупаційні страйки головно у фабриках зброї.

В 110 ФАБРИКАХ ФРАНЦІЇ страйкує поверх 130.000 робітників. Страйк має політичне підложжя.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА заняли підчас останньої офензиви в Катальонії коло 100 місцевостей та поверх 20.000 кв. км. Під панованням червоного барцельонського правительства остала ще майже половина території Катальонії.

ЗАҐАЛЬНУ МОБІЛІЗАЦІЮ зарядило червоне правительство в Еспанії на теренах, які ще є під його владою.

ТУРЕЧЧИНА не згодилася, щоб німецьким послом в столиці Туреччини Анкарі став фон Папен, донедавна німецький посол у Відні. Таку вістку приніс турецький щоденник „Аркхам”.

300 ВІЙСЬКОВИХ ЛІТАКІВ приготовили Совіти до висилки до Китаю.

Гумор. — Німецький драматурґ Ґ. Кляйст мав за довгі вуха. Коли його в товаристві подразнив тим оден з його товаришів, Кляйст відтявся так: „Можливо, що мої вуха завеликі як на чоловіка, але твої рішучо замалі як на осла.”

НОВИНКИ

В почтовім русі впроваджено новину при доручуванні переказів і вартостевих листів. В тих випадках, коли листар не застає відборця вдома, можна зголосити в уряді домагання доручення пересилки в означеній порі за оплатою 50 сот.

З днем 1-го травня с. р. кінчать своє життя суди присяглих в Галичині. Оповіщено вже постанову, яка нормує спосіб ліквідації справ, скермованих до судів присяглих. Справи, в яких перед 1 травня с. р. розпочато головну розправу перед судом присяглих, будуть доведені до кінця після давніх приписів. У всіх тих справах, в яких розправу відрочено, вердикт судів присяглих систовано або ухилено, розправи відбудуться перед звичайними судами.

У звязку з новими дозволами на збірки у школах, м. і. з приводу 3-го травня, м-во освіти пригадує, що збірки не можуть перевисшати норми, устійненої свого часу для шкіл середніх і народніх. Та норма каже, що в народніх школах збірки серед дітей не можуть перевисшати 1 гріш місячно від дитини, а в середніх школах 25 гр. місячно.

В Зашкові коло Львова хтось украв „тору" з божниці, вартости 1.500 зл.

Зміни в розкладі їзди. Від 15 травня с. р. особовий поїзд, що відходить зі Львова до Станиславова в год. 14.26, відходитиме в год. 15.59 як приспішений. Ранішній особовий поїзд відходитиме зі Львова до Станиславова в год. 17.20. — На лінії Снятин — Кути через ромунську територію комунікація буде урухомлена від 15. V. до 30. IX.

Будову костела викінчують Поляки в Гачеві, березівського повіту. Рівночасно в тім самім повіті будують костели в Уланиці та в Ясенові.

Зїзд загонової шляхти відбувся у Станиславові. Коли вірити звідомленню з діяльности, то у Станиславівщині малоб бути 93 кружків загонової шляхти з около 6.000 членів.

В Грабівці стрийського повіту відбулося відкриття громадської лазні, першої в тім повіті. Лазня знаменито уряджена, має дезінфекційний апарат, гардеробу, туш, парню і ванни.

В Городенці мають запровадити водотяги.

До Картузької Берези вивезли „короля варшавських лихварів", 49-літнього Маріяна Цюка. Він позичав гроші землевласникам, промисловцям, власникам каменичь і т. п. та пускав їх з торбами. За 20 літ такої „праці" доробився великого майна, яке записав на жінку і синів.

Політичний гумор. — Якось не видно капіталів у Польщі. Вмерли чи що? — Видко, що вмерли, тільки проценти живуть і все ростуть. („Муха", ч. 15).

Суспільні обезпечальні призначили 1,650.000 зл. на кольонії і півкольонії для дітей в 1938 р. Кольонії будуть зорґанізовані в цілім краю в червні, липні й серпні. Вписи дітей на кольонії й півкольонії вже зачалися і триватимуть до половини травня. Від усіх дітей вимагається предложення карти щіплення проти віспи й черевного тифу.

Окружний суд в Хожові засудив Евґена Ботора, почтового урядника, за підроблювання підписів на переказах і за спроневірення грошей на 2 роки вязниці.

За надужиття в Заведенні Суспільних Обезпечень окружний суд в Люблині засудив Францішка Єжовского на 8 місяців вязниці, Ґригорія Подобіньского, Яна Дереня і М. Давида по 6 міс. — з завішенням.

Цікаву справу за образу суду розглядав на днях дисциплінарний суд варшавської Адвокатської Палати. Б. суддя, тепер адвокат З. одержав від свого кліента лист з острою критикою судового присуду й вислав його судовим властям, щоб вони покарали автора листа. Адв. Палата вирішила, що хоч всіх горожан обовязує пошана для суду, то адвокат, висилаючи лист кліента, допустився тяжкого нарушення фахової тайни. Адвоката покарано наганою.

Велику наркоманську аферу викрили в Бидґощі. Головний герой афери лікар з Ґдині, др Антін Левандовский, виставив наркоманам около 2.000 рецепт.

На лінії Ґдиня—Краків від поспішного поїзду, який віз паломників до Риму, коло стації Велюнь відірвалося 5 ваґонів, що вискочили з шин і врилися в землю. Кілька пасажирів ранених. По годинній зупинці поїзд рушив у дальшу дорогу.

„Курєр Поранни" в ч. 100 приніс допис М. Ваньковича п. з. „Нужда цивільного осадництва". В ній цікаво представляє, як на східних окраїнах вимирають польські осадники мимо допомоги уряду в харчах і матеріялах. „А хлопи вже навіть не дораховуються померших дітей", пише.

Совітські власти потягнули до карної відповідальности всіх тих, що спричинили плитку орку бавовняних піль у дніпропетровській окрузі. Вертаються кари давних мандаторів за панщини...

Теодор Шаляпін, визначний російський співак, помер у Парижі 12 с. м.

„Великодний мир" проголошено в Австрії до 25 с. м. На той час припинено діяльність партії та відрочено всякі персональні зміни в адміністрації.

Гумор. — Коханий, елеґантний одяг потрібний нам, жінкам, таксамо як гарному образові дорогі рамці. — Можливо, найдороща, та я покищо не бачив образу, на якому рамці требаб зміняти щотижня.

Пані Дірґем, відома англійська спеціялістка від справ середньої Европи, виступила в „Менчестер Ґвардіяні" з проєктом виміни населення між Чехословаччиною з одної сторони та Німеччиною й Австрією з другої. Вона радить, щоб Німеччина виміняла Жидів німецьких і австрійських за судетських Німців у ЧСР. Через введення маєткового клірінґу обі держави уникнулиб страт капіталів, які повсталиб з тої нової мандрівки народів.

З Відня звідомляють, що в найближчім часі мають бути зліквідовані „Ноє Фрає Прессе", ліберально-жидівський орґан, „Вінертаґблят", також жидівський орґан і „Райхспост", орґан правительственних кругів за Шушніґа, редаґований у катол. дусі. Ті часописи по „аншлюсі" перейшли під провід гітлерівців, але не можуть витримати конкуренції з німецькими часописами.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. С. Шемет в Берліні. Ваша стаття з 8. IV. і два залучники з 1. III. і 15. III. наспіли. Стаття може бути використана аж по Святах, бо се число останнє перед Святами, а в святочнім полеміки з Українцями не містимо. Чи не моглиб Ви нам прислати того числа „Робітничої Громади" (з Нюарку в Америці), в якім була велика стаття про Макогона? Се число здається з листопада 1937.

ПОДЯКА

Всім нашим приятелям, знакомим і товаришам покійного мого мужа, бл. п. Дра Маріяна Ґардецького, як також Всч. Духовенству, Установам і Товариствам в Косові, які в часі нашого великого горя поспішили з доказами співчуття і помочею при урядженню похорону та відданні послідної прислуги Покійному, складає цею дорогою найщирішу подяку та сердечне „Спасибіг"

Дружина з сиротами.

Соколівка, дня 10 квітня 1938.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідае.

КІНА

МУЗА: Життя вулиці.
ПАКС: Голгофта, пасійна фільма.
СТИЛЕВЕ: Ґураґан і ревія.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полевича ч. 2.** 30—2—10

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 24 квітня 1938. Ч. 30 (1130)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Христос Воскрес!

ХРИСТОС ВОСКРЕС!... ДЗВІН СЕРЕД НОЧІ
ГУДЕ НАД ХВИЛЯМИ БОСФОРУ...
ХРИСТОС ВОСКРЕС! СЛЬОЗАМИ БЛИЩАТЬ ОЧІ
ПІД ВЕЛИКОДНІ СПІВИ ХОРУ...

ІДУ Я ВІРИТИ Й МОЛИТИСЬ,
ІДУ ЗАБУТИ ВСЕ Й ПРОСТИТЬ,
ІДУ ДО НІГ ХРИСТА ВКЛОНИТИСЬ
І ЗА УКРАЇНУ МОЛИТЬ...

ЯК ДИВНІ ТІ СЛОВА СВЯТІЇ:
ХРИСТОС ВОСКРЕС!... ХРИСТОС ВОСКРЕС!...
ВІН МУКИ ПРИЙНЯВ НЕ ЗЕМНІЇ
ВІН МЕРТВИМ БУВ... І ВІН ВОСКРЕС!...

НЕ ТАК І ТИ, ВКРАЇНО РІДНА?...
ПОШАРПАНА... В ЧУЖИХ РУКАХ
В МУЧЕННЯХ ЛЮТИХ, ЛЕДВИ ВИДНА
В ПОТОКАХ КРОВИ І СЛЬОЗАХ...

МОСКВА ГЛУМИТЬСЯ НАД ТОБОЮ...
ТЕРНОВИЙ НА ТОБІ ВІНЕЦЬ...
І РВЕТЬСЯ ТЯЖКИЙ ПЛАЧ З МОЛЬБОЮ
ТВОЇХ ДІТЕЙ: — КОЛИ-Ж КІНЕЦЬ?...

А ВІРЮ Я, ЩО ДЕНЬ НАСТАНЕ...
ТАК БЛИЗЬКО, БЛИЗЬКО СВІТЛИЙ ВІН...
„ІЗ МЕРТВИХ УКРАЇНА ВСТАНЕ!...”
ГУДЕ НАМ ВЕЛИКОДНИЙ ДЗВІН...

ХРИСТОС ВОСКРЕС! НА ЩОЖ СУМЛІННЯ?..
ЗВЕРШИЛОСЬ ЧУДО ІЗ ЧУДЕС...
ВКРАЇНІ БЛИЗЬКО ВЖЕ СПАСІННЯ,
БО НАШ ХРИСТОС ДЛЯ НАС ВОСКРЕС!...

М. Забєлло (м. Царгород), квітень 1938.

В 20-ЛІТТЯ ВІДНОВИ ГЕТЬМАНСТВА

За кілька днів, 29 квітня, мине рівно 20 літ від того памятного дня, коли в Києві відновлено Гетьманську Владу і коли рівночасно на Чорному Морі замаяли жовто-сині прапори на воєнній фльоті, збудованій ще царською Росією. Гетьманську Владу відновила велика організація українських хліборобів, що мала поверх три міліони членів. Німці зберегли при тім політичнім акті прихильну невтральність, бо нова Влада України була кінцем невигідного і для них хаосу. По Гетьманській Владі лишилися основані нею найвищі культурні огнища, два університети й Українська Академія Наук, сотки шкіл середних і тисячі шкіл народних, що повстали за тої Влади, добра валюта й найлучша опінія поважної Влади між чужими народами. Повалили Гетьманську Владу московські большевики виключно руками обманених Українців, головно інтеліґентів, які потому понесли за те заслужену кару в пивницях чрезвичайки і в поневірці між чужими людьми. Тепер коли знов наближається буря, наш робітничий і хліборобський нарід в Америці й Канаді сиґналізує Старому Краєві, що зрозумів уже помилку зперед 20 літ і духом та серцем своїм вертається до орґанічної Влади України, до старої Правної Династії своєї, за життя, крови й мозку якої була колись велика держава українська і дасть Бог буде в будуччині, може вже й недалекій. На сю тему знайдуть Читачі кілька правдивих стверджень історика і сердечних та глибоких прочувань поета внутрі сего числа „Нової Зорі”. А незабаром появиться окрема книжка-альманах, де ті справи будуть докладно представлені.

Воєвода Юзефский опустив Волинь.

Волинський воєвода Юзефский перенесений з Луцька на становище воєводи до Лодзі. Се наслідок довгої кампанії польських шовіністів проти нього, яким режім Юзефского на Волині був іще за мягкий, за мало польський. Навіть умірковані польські ґазети (прим. Курер Варшавскі в ч. 104) закидають Юзефскому, що Поляки під його правлінням на Волині чулися „упосліджені” й тому висказують свою радість з приводу перенесення Юзефского. На його місце прийшов воєвода лодзький Гавке-Новак. Він не має ніякої програми в українській справі: „не видно такої програми в правительстві, що кермує цілою державою, то чому мавби мати таку програму воєвода лодзький Гавке”, пише „К. В.” Здається, що нарешті в Польщі „возьмуться до української справи”. Як возьмуться, легко додуматися. Деякі орґани польської преси пишуть, що воєводу Юзефского забрали з Волині тому, бо він уважав відомі „переходи” з православія на римо-католицизм не конче щасливими, а в центрі були иншої думки.

Порозуміння Анґлії з Італією.

Аґенція Аваса звідомляє з Риму: В Римі підписано порозуміння між Італією й Анґлією. Воно обіймає торжественну заяву, вступ, численні параґрафи та додатки. Порозуміння обіймає слідуючі справи: Середземне море, близький Схід, Східну Африку й Еспанію. Обі держави признають собі взаїмно свої важні інтереси на Середземнім морі. Умова потверджує розграничення впливів обох держав на близькім Сході на основі порозуміння з 1927 р. Анґлія згодилася на свобідний переплив італійських кораблів через Суезький канал. Італія признала анґлійський протекторат над Аденом і згодилася перервати радієву пропаґанду між Арабами. Анґлія признає італійську імперію в Африці. За те Італія зменшить військові сили в Лібії. Італія запевняє Анґлію, що не має ніяких територіяльних замірів в Еспанії. Документ договору підписав також представник Єгипту.

Запрошення французьких міністрів до Лондону.

Анґлійське правительство запросило до Лондону французького премієра Далядіє і міністра закордонних справ Боннета на нараду 27 с. м. Анґлійське правительство бажає обговорити з державними мужами Франції міжнародне положення та поінформувати французьких міністрів про анґлійсько-італійське порозуміння і про його наслідки. Мають радити також над іншими справами, що відносяться до співпраці Анґлії і Франції. Премієр Далядіє і мін. Боннет змагають до здійснення повного оборонного союзу Франції з Анґлією.

Випас худоби в державних лісах.

ПАТ звідомляє:З уваги на посуху й неурожай в м. р. дирекція державних лісів дозволила в виїмковім разі на випас худоби в державних лісах від квітня с. р.

Про життя з дня на день

І про те, як перемогти його.

Думки під Велике Свято.

З дня на день живуть ростини, дерева, птиці, звірята, словом усякі сотворіння низші від чоловіка. З дня на день живуть люди, але тільки в надмірнім пригнобленні, коли думка їх така прибита, що вона не всилі здобутися на висший лет, на дальший засяг, на плян життя і праці.

Подібно як з поодинокими людьми буває також з цілими народами. Як одиниці, що живуть з дня на день, без цілі, без плянового змагання, не можуть удосконалюватися, таксамо й цілі народи не можуть тоді мати ні свідомого центра, ні пляну збірної праці, ні зорґанізованого змагання до виконання його.

Найважніша правда, до якої згодом доходить усякий глибший ум, каже, що прикре і пусте життя кождого без оживлення його релігією. Ми християни католики маємо те справжне щастя, що посідаємо вічний і непоколибимий взірець життя у Христі Спасителі, маємо вічну установу Церкву, яку Він оставив нам і в якій дух наш може все знайти безпечний захист, навіть у найтяжших пригодах і подіях. Подбаймож бодай в часі великих свят про те, щоби скарб мудрости, який є в Св. Письмі і в традиції Церкви, трівко доходив до як найбільшого числа людей нашого народу, а скріпимо свій нарід більше ніж усякими іншими способами. Тоді не зівяне вінець його і вдасться всяке добре змагання його, бо знає Бог шлях праведного, а злі подібні до полови, що вітер її розвіває, як каже псальміст.

Не жиймо з дня на день, а застановімся над собою і над народом своїм, упокореним і пригнобленим. Оживім його звязком сердечним з Церквою своєю і великим привязанням до неї, тоді він видержить навіть найтяжший наступ ворогів, бо звязок з Богом і Церквою піднесе в наших людях почуття достоїнства і подобія Божого в них. Се освятить Батьківщину нашого народу і боротьбу за неї святою зробить і кождий дім наш стане Батьківщиною, стане кріпостю, якої не здобуде захланний ворог. І не буде тоді такої сили, яка моглаб собі дати раду з міліонами малих кріпостей наших, оживлених великою і справедливою ідеєю, що як зоря світитиме над цілим народом нашим, над всіми дітьми його. І тоді сей дуже тяжкий час буде для нас часом не перед смертю, а перед Воскресенням.

Отже не жиймо з дня на день!

Де наша ціль особиста і збірна? Де свідоме і зорґанізоване змагання до неї скрізь, де двох або трьох нас може зійтися? Всі подумаймо над сим без огляду на вік і становище наше! Думаймо, працюймо, жертвуймо, — й очищені та сильні дібемося всего, що належиться нам як людям і як народові.

А нема народу, якому Бог давби лучше здоровля з природи і лучші вигляди на могутність під сю пору на межі Европи й Азії, як дав українському народові. Тільки витримати той натиск, який іде на нас, витримати як спробу, чи ми варті великої будуччини.

Вона вже недалеко — та найтяжша спроба і найбільша будучність... — А. Ч.

Памятайте про звіт на річний зїзд „Скали” 26. V. 1938 р. в Станиславові.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Головний діяч Фльорентійської Унії

КАРДИНАЛ ВИСАРІОН І ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НАС.

„Latinissimus Graecorum Graecissimus Latinorum".

Сего року минає пів тисячки літ від часу, коли зачався Фльорентійський Унійний Конґрес. Цей памятний Ювілей Фльорентійського Зєднення Церков пригадує тих, що йдучи за Богочоловічим бажанням і приказом „да вси єдино будуть" піднялися важкого а заразом святого діла: викорінити погубний в наслідках чин Фотія, Керулярія та привернути давну єдність усього християнства. І хоча творців зєднення було більше і неодин з них в історії Фльорентійського діла записаний золотими буквами, всежтаки найцікавіша та найбільш притягаюча нашу увагу в ньому особа одного Грека з Трапезунту, Висаріона. Саме про нього годиться згадати під надходячі ювілейні обходи. Нам, католикам східнього обряду, спадкоємцям ідеї фльорентійського зєднення, годиться глянути на творців і двигунів того великого діла, що тільки надій породило, а принесло тільки розчарування. Пізнавши творців, їх мотиви діяння, їх труди та старання, ми лекше зрозуміємо й оцінимо фльорентійське Зєднення та його ювілей.

Висаріон прийшов на світ у Трапезунті (давний Понт) 2. І. 1403 р. і на св. Крещенні одержав імя Йоан. *) Чим були його родичі, годі сказати, в кождому разі не належали вони до вищих кругів. Вже замолоду Йоан покинув родинний дім, вступив до монастиря і, ставши монахом, прибрав імя покровителя своєї батьківщини Трапезунту, св. Висаріона Єгиптянина. Здібний з природи молодий монах взявся пильно приготовлятися до св. Чинів. Ставши священиком 1431 р., вибрався на дальші студії в Пельопонез, до голосного тоді фільософа плятоніка Геміста Плетона. Плетон також брав участь у фльорентійськім Соборі й тут зєднав собі своїм знанням плятонської фільософії багатьох прихильників. По скінченні Собору вернувся в рідні сторони. У своїй фільософії дійшов до того, що зірвав цілком з християнством й попав у поганську теософію. У Плетона Висаріон поглибив свої студії фільософічні та природничі. Плетон мав рішальний вплив на оформування Висаріонового світогляду. Любов і знання Плятонових писань не покидала Висаріона, коли він розійшовся зі своїм учителем, а остала до смерти. Свою культуру та високу освіту виказав Висаріон у красномовних і глибоко обдуманих проповідях і цим звернув на себе увагу свого окруження. Він вже замолоду визначався небуденною витривалістю в пошукуванні правди та нахилом до поважних, глибоких студій. Одержавши високу освіту фільософічну й богословську, Висаріон замітно вибивався між тодішними вченими богословами. Нічого дивного, що коли треба було взяти участь в Соборі, в Італії, то цісар Йоан Палеолог іменував молодого ще Висаріона нікейським митрополитом тільки на те, щоб між єрархами мати вчених і второпних богословів. Бо імператор знав добре, що на Соборі в розгарі дискусії з латинниками, які мали за собою золотий вік схоластики, з її геніяльними вченими й епохальними богословськими суммами, потрібні богослови небуденної міри. І треба признати, що вибір був щасливий, а вибранець блискуче відповів покладаним в ньому надіям.

*) Дата уродження Висаріона спірна по сей день, бо деякі пишуть, що він уродився в 1395 році. — Редакція.

Висаріон на Соборі.

Греки прибули до Венеції, а звідти до Феррари вже в лютні 1438 р. Зразу зачалися підготовні заходи до офіціяльного відкриття соборових нарад над Зєднанням. Офіціяльне відкриття Собору відбулося дня 9. IV. 1438 р. в присутності латинників з папою Евгеном IV та Греків з імператором і понад двацятьма єрархами. [1]) Всіх єрархів разом було стопятьдесять.

Перше засідання, що відбулося 9. IV. 1438 р., покінчилося на обопільнім признанні правосильности скликання й зібрання Собору. Після того слідувала довша перерва в публичних засіданнях, бо а ж д о ж о в т н я. В міжчасі відбувалися дискусійні засідання вибраних з обидвох боків по 10 членів, де обговорювано спільні та спірні точки між Заходом і Сходом. На виразне бажання імператора з грецької сторони в дискусії з латинниками могли забирати голос тільки Висаріон і Марко, митрополит Ефезу. І справді тільки вони виступали в дискусії за ввесь час тривання Собору. Висаріон ніколи не вдоволявся устною заявою або доказами Західняків, але завжди домагався всего того, що було сказане або доказане устно, також на письмі, мовляв: Ми це передумаємо й дамо відповідь. Еляборат писемний був потому предметом студій і дискусій на засіданнях самих Греків на те, щоб опісля устами одного з уповажнених забирати голос на публичних засіданнях і дати на нього відповідь. В цей спосіб велися дискусії над усіма спірними точками. Висаріон завзято боронив позицій Сходу, але раз переконаний доказами західніх богословів уступав і рівно охоче брав думку катол. Церкви за свою. Його висока культура, любов правди, а головно правість характеру проявлялися при кождім його виступі на Соборі і цим зєднав собі любов і пошану всіх учасників. Вироблений промовець і полеміст, мистець у штуці розвивання правил та тягнення з них останніх висновків, умів він розторощити противника й основно опрокинути його докази без найменшої урази самого опонента. А мав він неабияких опонентів як між західніми, так і східніми богословами.

Із західніх мав він проти себе найкращих богословів 15 століття, як Івана Торквемаду, домініканина, Йоана з Рагузи, францішканина, та великого ерудита, кардинала Цезаріні. А зпоміж східніх головним противником Висаріона та взагалі зєднення був більше впертий як учений Марко Ефезський. Плятформа, соборових нарад була: єдність у справах віри, ріжниці в обрядах. Таким чином обрядові й дисциплінарні справи теж були предметом дискусії. Зпоміж догматичних найтяжчою спірною точкою та найбільшою перепоною зєднення по думці Греків був додаток „і Сина" в символі віри. Над цим додатком дебатовано найдовше. Греки закидали латинникам зломання заборони Ефезського Собору, зміняти символ віри. Латинники боронилися перед якимнебудь нарушенням цієї заборони. Кінець-кінців Греки, за винятком Марка, признали слушність західній стороні. Однак переконав їх ніхто інший тільки Грек Висаріон своєю чудовою промовою за зєдиненням. Подібно і в інших спірних точках треба було латинникам переконати Висаріона, а цей вже скоріше знаходив шлях до згоди інших Греків. З того видно, яку важну ролю на Соборі мав Висаріон. Він просто руководив усім рухом і надавав тон.

[1]) Патріярх Йосиф з причини недуги не брав участи в першім засіданні. Він помер в червні 1439 р. перед проголошенням зєднення. Перед смертю зложив катол. ісповідання віри.

Коли вже виготовлено унійну буллю „Laetantur coeli", то саме Висаріонові, як найбільше в цьому ділі заслуженому, припала честь відчитати її урочисто по грецьки, підчас коли по латині те саме читав кардинал Цезаріні. Незабаром по заключенні зєднення 6. VII. 1439 р. Висаріон разом з іншими Греками покинув Італію та виїхав до Візантії, одначе не на довго. Вже восени того самого року вернувся назад до Риму, щоб приняти кардинальський капелюх та цілковито віддатися на услуги католицької Церкви. Папа Євген IV був о д и н о к и м зо всіх папів середновіччя, що мав щастя бути признаним за верховного Керманича й найвищого Вчителя вселенської Церкви всіма вірними християнами. Після Греків до зєднення приступили Монофізити, Несторіяни, Вірмени і т. д. Щоб зазначити вселенськість Христової Церкви в самій римській Курії, недовго по заключенні Унії зо Сходом, креував він водночас аж 17 кардиналів ріжних народностей, в цьому числі: 5 Італійців, 4 Французів, поодному Еспанцеві, Англійцеві, Німцеві, Португальцеві, Полякові (Зб. Олесницький), Мадярові. Зі східніх став кардиналом Висаріон, що його потім названо „cardinale Niceno" та Українець, київський митрополит Ізидор, в поточній мові званий „cardinale Rutheno".

Висаріон найвизначніший член кардинальського збору XV століття.

Висаріон, обнявши свій титул „церкву 12 апостолів" в Римі, розвинув свою діяльність передовсім літературно-наукову, чим відразу зєднав і коло себе зібрав усіх чолових людей тодішного наукового й мистецького світа. Його палата при згаданій церкві, у стіп Квіринського горбка, зчасом стала немов Академією Наук, де все відбувалися сходини, дискусії та студії над ріжними проблемами богословськими, фільософічними, літературними та мистецькими. Згодом коло Висаріона скупчувалися найвизначніші вчені геленісти та гуманісти.

Великий книголюб громадив у себе ріжні старі кодекси, коли міг купував, коли не міг купити, велів переписувати. В цей спосіб зібрав найкращу й найбільшу в тому часі бібліотеку в цілій Італії. Самозрозуміле, що за його згляди й ласку старався кождий, що інтересувався вищими ідеями. У нього виростали й доспівали чолові люди 15 ст. У нього скупчувався й від нього набирав експанзивної сили той новий тоді рух, що йому на імя „г у м а н і з м", який одначе згодом виродився в поганство. Папи мали в Висаріоні здібного й бистрого дорадника в найтяжчих справах. Будучи скромним, Висаріон охоче служив своїми мудрими радами чи вказівками. Нічого дивного, що бажаючи мати його за собою, папи

Враз зі святочними бажаннями вручіть Своїй Рідні життєву полісу одинокого українського Товариства взаїмних обезпечень на життя

„КАРПАТІЯ“

ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 38. Ч. ТЕЛ. 258-43.

а це буде найкращий доказ Вашої дбайливости за будучність дорогих Вам осіб. Пишіть за інформаціями!

обдаровували його ріжними гідностями та багатствами. З бігом часу це все причинялося до постійного зросту авторитету й поваги Висаріона. Його звязки з наймаркантнішими нотаблями тодішнього світа створювали для нього дуже пригожі умовини у надаванні тону всім важнішим біжучим церковним і політичним справам.

Папа Євген IV († 1447) поважав Висаріона як ученого Грека; за наступного папи Николая V († 1455), що сам був перенятим прихильником гуманізму, значення Висаріона ще більше зросло. Нічого дивного, що по смерті папи Николая V найповажнішим кандидатом на найвищий уряд у Церкві був нікейський кард. Тимчасом на конкляве показали свої роги вороги Висаріона. По словам учасника цього конкляве, пізнішого папи Пія II, Висаріон мав за собою більшість кардиналів, попросту тому, що був далекий від місцевих колотнеч. Та до вибору його не дійшло, бо декотрі кардинали, що менше дивилися на добро Церкви, як на свою честь й особисті або родинні користі, спротивилися виборові, називаючи його ще не досить утвердженим у вірі неофітом, бо „ще не оголив бороди"... „Чи Церква латинська, аж така вбога, що не може знайти мужа гідного уряду найвищого апостоляту, щоби втікати до Греків?" Так кардинал Алян „доказував" нездібність Висаріона на найвищий уряд у Церкві. Історик Пастор звертає увагу, що тут треба ще додати і страх по світськи думаючих та живучих декотрих кардиналів перед знаним ригором, що його можна було надіятися по Висаріоні. Замість Висаріона вибрано тоді 80-літнього старця, Еспанця, кардинала Барцельони, що приняв імя Калікста III. († 1458 р.). Поза деякими корисними заслугами для Церкви, цей папа полишив по собі сумну памятку тим, що як прихильник непотизму іменував кардиналом свого сестрінка, гладенького молодика Родріга Боржію, що згодом став сумної памяти папою під іменем Александра VI.

За наступного папи Пія II († 1464) та Павла II († 1471) Висаріон, декан колегії кардиналів, був їх правою рукою. Ніяке важніше рішення римської Курії не наступило без ради Висаріона та його далекосяглих директив. Особливо Пій II. мав велике довіря до Висаріона, його гадка була все рішальна для папи. Коли за часів Пія II повстав догматичний спір між Домініканами і Францішканами про те, що сталося з Найсв. Кровю Спасителя пролитою в часі його страстей, то порішення того спору віддано комісії з Висаріоном на чолі. Рішення цієї комісії остало невідкликаним. За час 30 кількалітнього кардинальства Висаріона ціла верховна управа Церквою стояла під його могутнім впливом. Цей вплив був такий великий і корисний для Церкви, що історики тої міри, як Пастор, оцінюють діяльність папів залежно від їх приязної чи ворожої постави до особи Висаріона. Про папу Павла II. пише Пастор дослівно так: **„Ein schönes Zeugnis für Paul II ist seine Freundschaft mit Kardinal Bessarion."** На тлі 15 століття Висаріон дійсно найвизначніший член кардинальської колегії.

Про Висаріона як дипльомата і про його відношення до Сходу й України на другий раз.

РОМАН ГАЙДУК

ПРО ХРИСТІЯНІЗАЦІЮ КУЛЬТУРИ

Творення католицької еліти се пекуча потреба сучасности. — Про літній католицький університет в Естергомі на Мадярщині.

І. Нинішну культуру слушно звуть „культурою без душі". Сучасна людина вправді багато працює також умом, але та її духова праця спрямована головно на матеріяльний світ, щоб його опанувати та вихіснувати. Найбільше цінять нині висліди природничих наук і техніки. Люди живуть для ріжних цілей, та забувають при тім за душу. [1])

Англійський письменник Оскар Уайльд у своїй гарній казці оповідає про рибака, що хотів продати свою душу, щоб позискати русалку, яка обіцяла вийти замуж за нього, коли позбудеться душі. Пішов той рибак до священика й каже: „Візьми від мене душу". На се священик: „Нещасний! Душу хочеш продати? Душа се найбільше добро, яке має безконечну вартість! Горе тобі, коли стратиш душу!" Пішов тоді рибак до купців тай знов каже: „Душу хочу продати!" А купці висміяли його: „За душу, кажуть, не даємо нічого, вона для нас не має ніякої вартости!" І здивувався рибак: Якеж се загадочне та суперечне! Одні кажуть, що душа має безконечну вартість, а інші, що вона не має ніякої вартости!

Отже нинішна культура подібна до тих купців. Звідси походять головні її хиби й відси те невдоволення нею і туга за втраченою душею. Одинокий ратунок тільки в повній християнізації культури. І се пекуча потреба наших часів.

Ясна річ, що коли людська культура має бути наново одуховлена та схристіянізована, то треба, щоб не тільки народні маси були виховувані в християнськім дусі, але щоб тим духом перенялися також вищі, провідні верстви народу. Так отже друга потреба наших днів се творення „католицької еліти", в кожнім народі, що хоче направду „все відродити в Христі."

Яким способом се осягнути? Викладати й пояснювати християнську релігію та фільософію все було й є одним із завдань та обовязків католицької Церкви. Одначе вияснювати й коментувати для нинішних освічених людей католицьку ідеольогію це вже конечність нових наших часів. Тепер замало науково викладати релігію освіченим людям. Повоєнні часи, які мають усі ціхи переходової доби, ставлять перед людьми нові справи, яких існування давніше ніхто навіть не догадувався: автаркія і взаїмна залежність господарських одиниць у процесі обміни; диктатура й демократія; особовість і воля з одного боку та безособовий колєктивізм і неволя з другого; расизм, націоналізм, інтернаціоналізм; новий корпоративний лад, капіталізм і соціялізм і т. д. і т. д. Отсі проблеми се вже не питання чисто академічної природи, бо їх ставить саме життя, а в деяких краях вони приняли вже конкретні форми. Не легка то річ зійти з висоти чистих засад у світ конкретної дійсности. Тож не менше важко нераз не тільки оцінити, але хочби зрозуміти богато з тих сучасних суспільних питань саме зі становища католицьких засад. А всежтаки, хоч справа зрозуміння й оцінки тих питань не легка, та вона конечна. Католицька релігія не будує понад конкретним світом якогось спеціяльного ладу, який уноситься понад дійсним світом немов платонські ідеї, якогось світу, в якім моглиб зачинитися ті, що хочуть „по католицьки жити", не звертаючи уваги на окружаючий дійсний світ. Католицька ідеольогія має за ціль сама формувати життя на сім світі. Звідси випливає конечність зрозуміти те життя в цілій його повноті. Нема ні одної ділянки як в одиничній так і в збірній діяльности, в якій католицька ідеольогія зрікаласяб стати формуючим чинником життя. Бо не даром католицька ідеольогія заключає в собі обітницю, що вона дасть людині найпевніші вказівки в усіх найтрудніших хвилях життя.

ІІ. З таких саме потреб сучасної дійсности повстав католицький „Літній Університет" в Естергомі на Угорщині. [2]) Завдання тої установи познайомлювати мадярських освічених католиків з вислідами наукової праці, застосовуючи католицькі засади до конкретної дійсности. Йде про те, щоб у кузню, де виковується світогляд освіченої людини, впровадити католицьку точку бачення, пристосовуючись раз-у-раз до все нових форм дійсного життя. Хто брав участь у всяких міжнародніх зїздах та конференціях, влаштовуваних у ріжних краях, хто уявляє собі всі поважні зусилля, щоб зясувати й означити католицьку точку погляду на такі питання як справа Еспанії, справа демократії в державах з лівими правительствами, націонал-соціялізм і т. п., тільки той зрозуміє, яке важке завдання взяв на себе католицький „Літній Університет" в Естергомі.

Основано ту установу вже шість років тому за почином Примаса Угорщини Й. Ем. Кардинала Юстиніяна Середія. Він і покровитель „Літнього Університету". Що більше, він дає головні напрямні та вказівки й поміч у виконанні плянів, що їх випрацьовує комітет, зложений з професорів університету в Будапешті.

В мадярській пресі [3]) признають, що хоч на курсах „Літнього Університету" в Естергомі викладають про найбільш актуальні та дразливі політичні справи, проте ніколи не має там місця ні політика, ні звязана з нею політична пристрасть.

Згідно з практикою з останніх років виклади кожного курсу групуються коло одної головної теми. Приміром: теорія держави, біольогія (раси, повстання людини, спадковість) і т. п. Для ріжноманітности дають ще виклади з історії літератури й мистецтва. Минулого літа такою осередною темою викладів була Церква. Один із головних курсів був присвячений місіям та їх організації. Інший курс мав за предмет Містичне Тіло Христа, ще інший був присвячений географії Палестини, сеї рідної землі Церкви, та історії народів, що її замешкували від непамятних часів до збурення Єрусалиму. Був також виклад про положення Церкви в 1936 році в ріжних державах Европи й Америки та в місійних краях. Питання Церкви й нації, у звязку з головним курсом, було також предметом університетських викладів в Естергомі. Після зясування ос-

[1]) Ks. Dr. Sawicki: Dusza nowoczesnego człowieka. Książnica Akcji Kat. Nr. 10.

[2]) Естергом (Остригом) — місто в півн. Угорщині над Дунаєм. Має 18 тисяч мешканців. Воно осідок Примаса Угорщини, має величаву базиліку, винниці та сірчані жерела.

[3]) „Nouvelle Revue de Hongrie," Octobre 1937.

ВЕСЕЛИХ І ЩАСЛИВИХ СВЯТ

бажає

всім Союзам, Кооперативам і кооперативним працівникам

Дирекція, Службовики, Робітники

Центросоюзу

Христос Воскрес!

новних тез з фільософічного та історичного становища висвітлено ролю Церкви в твореннi націй та в обороні їх природних прав. Питання війни, інтернаціоналізму, християнського й нехристіянського пацифізму, питання Ліги Націй і т. п. зясовано в світлі катол. засад і церковної історії. Виклад про релігійне театральне мистецтво виказав, що і в тій ділянці культури католицизм може мати свій вплив. Низка викладів зі світляними образами дала нагоду слухачам пізнати, як Церква та її наука виявлялася в первісним християнськім мистецтві, у фресках катакомб, у саркофагах та в мозаїках перших базилік. Початок, творення та збірки народних напівів угорської Церкви були теж предметом викладу. В часі його хор виконав оригінальні мадярські мельодії з ріжних епох та чужі елєменти, які продістались до угорських народніх пісень.

Відбуваються також виклади, які мають більше загальний характер, приміром про відношення гуманізму до европейської цивілізації. Був також виклад про проблеми радія й телєвізії, про еволюцію евгеніки з узглядненням засад Енцикліки „Casti Connubii".

Біля католицького університету в Естергомі гуртуються католицькі професори, що викладають у ріжних високих школах Угорщини. Люди, що досі чули один про одного тільки як про людей науки, тут пізнають себе взаїмно як учені католицькі. Зі свого боку й мадярська молодь має там нагоду дискутувати між собою з католицького становища над питаннями, на які не знаходила розвязки в часі своїх студій та лектури. В тій цілі уладжують сходини студентів, на яких відбувається пожиточна виміна думок.

Католицький „Літній Університет" в Естергомі сповняє отже свою головну ціль: конфронтувати вічну й незмінну науку Церкви з масою питань, які виступають у змінчивих рямцях історії. Останнього літа можна було замітити тісний звязок між викладами й Міжнароднім Евхаристійним Конгресом, що цього року в травні має відбутися в Будапешті. Провідною гадкою минулорічних викладів була думка, що о с е р е д о к у с ь о г о ж и т т я Ц е р к в и, її науки, літургії, освячення і т. д. — се Пресв. Евхаристія. Все в Церкві звертається до Христа й живе з Нього, як се представлено на славнім образі Рафаеля п. н. „Диспута про Пресвяту Тайну".[1])

Таким чином угорські католики підготовляють кадри інтеліґентних людей на свідомих католиків і творять те, що звичайно звемо „елітою", вибранцями суспільности. Овочі такої солідної праці можна буде напевно бачити вже в недалекій будучности. А тимчасом ціла Угорщина приготовляється до XXXIV-го Міжнароднього Евхаристійного Конгресу, що вже незабаром, бо в днях від 25 до 31. V. с. р. відбудеться в її столиці Будапешті. Безперечно, що в духовій підготовці мадярської інтеліґенції до того великого Свята не останнє місце займає теж католицький „Літній Університет" в Естергомі.

[1]) На тлі голубого неба представлена Пресв. Тройця в окруженні Преч. Діви, св. Йоана Хрестителя, Апостолів та старозавітних пророків. Низше на тім образі бачимо людство в його найкращих преставниках: Св. Отців, Епископів і священиків та чимало мирян. По середині між тими двома світами умістив Рафаель Пресв. Евхаристію в виді Агнця. Так цей ґеніяльний мистець зрозумів, що Пресв. Евхаристія це осередня точка світа.

Католицька преса сталася тепер одним з могутніх середників, щоб можна з тим більшим успіхом поширювати й розбудовувати Боже царство в людських душах, як також, щоб поборювати погубні наступи ворожої преси. (Про пресу. „Вістник Станисл. Епархії" ч. X—XII 1937).

Де буде серце Европи?

Про причини і наслідки заняття Австрії Німеччиною.

Зміст: — Головні причини пережиття старої Австро-Угорщини. — Яка була роля Англії при „аншлюсі"? — Походження і значіння слів Ґебельса про Берлін як серце Европи. — Наслідки пересунення серця в системі рівноваги. — Перспективи дальших змін. — Чому Росія не перенесла своєї столиці до Києва? — Коротка історія Дунаю як великої політичної й торговельної артерії. — Свідоцтво українського князя Святослава Завойовника про велике значіння Дунаю для Українців. — Німці перед великим завданням. — Коли вони його виконають якслід?

Початок 20-го століття зазначився на картах історії дуже тяжкими подіями і вони відбилися на обличчі історії сильніше як попередні події. До того й темпо наступаючих подій, обняте модерною технікою прискореного руху, того рода, що одно покоління може їх в цілости реєструвати і розум його може розчовпувати мову історії на тлі часу і простору, може слідити всі важніші порушення збірної волі народів і їх осяги та може абсорбувати в себе „чуття світа" й його життєвий стиль.

Витворені людством державні орґанізації підлягали нераз пережиттю і смерті. Історія нераз справляла пережитим державам більше або менше ефектовні похорони. І так коли в 1918 р. стару велику австро-угорську монархію вимазано з карти Европи, то це сталося по всім законам дієвої конечности, сталося тоді, коли вона вижилася, коли сповнила своє первісне призначення: Як знаємо з історії повстала вона і розрослася з давної середньовічної східної мархії („Остмарк") і була призначена до ролі „штурмового", передового причілка німецького цісарства супроти навали і натиску бурливого Сходу на полуднево-східнім відтинку. Так за влади Бабенберґів, з якими посвоячилися галицькі Романовичі, як від 13 ст. під пануванням Габсбурґів, що панували без перерви в дідичних австрійських краях майже 8 століть, з поняттям Австрії лучилося звичайно поняття тези й антитези. Спочатку вище наведене політичне поняття С х і д н я М а р х і я насувало все як антитезу образ підбитих і зґерманізованих Словян, опісля, від 15 століття, цею антитезою була могутна заборча турецька імперія. І доки була Туреччина, істнування старої великої Австрії мало своє історичне оправдання. Вона знаменито виповняла свою ролю. Згодом могутня Туреччина почала знемагати під ударами Українців, під напором Росії (яка на підставі договору з Гетьманом Богданом з природи річи обняла спадщину й оборону інтересів України) та під ударами Австрії. Наслідком тих довго треваючих ударів почала Туреччина крок за кроком уступати з Европи. В 19 ст. на руїнах Туреччини в Европі появилися нові, цілком свобідні держави: Румунія, Болґарія, Ґреція, Сербія, Альбанія, Монтенеґро. Разом з тим габсбурґська Австрія тратила під ногами ґрунт, б о н е с т а л о ї й в е л и к о ї і д е ї охоронного валу й опікунки малих християнських народів на Подунавю і на Балкані. Після останнього удару, завданого турецькій монархії Балканським Союзом (Сербія, Болґарія, Ґреція) перед самою світовою війною, стало вже зовсім ясно, що подібно як Туреччину також стару, пережиту, нездібну до модерних реформ Австрію розложать відосередні національні ферменти. Упадок старої Австрії був головно тим вирішений: 12 мільонів Німців на всю монархію з 52 мільонами населення було рішучо замало, щоби зберегти її цілість і ще по можности задержати ґерманський адміністраційний характер, як се було бажанням австрійської бюрократії. „Національні меншини", кажучи по теперішньому, відчували свою кривду, перли до перемін і до поширення національних автономій, а стара Австрія нездібна була перевести їх на час. Головною аномалією її було те, що більшість народів старої Австрії, не виключаючи навіть Німців, правітувала за кордон, де жили їх племінники ще в більшому числі. Німці під впливом пангерманської ідеї зазирали до Німеччини, а Словяни під впливом панславінізму зазирали на Схід, Італійці на полудне. Рух відосередний параліжував рух доосередний, який витворювали трохи перецінювані урядом такі чинники як: спільна династія, спільна культура й економізм оснований на ґеополітичній системі наддунайської низини. Передівсім приспішило вирішення долі Австрії н е р і в н е т р а к т у в а н н я н а р о д і в і переріст власти законодатної, якою були парляменти у Відні і в Будапешті та краєві сойми, де значну більшість все мали упривілеєні народи. Все те скріпляло почуття кривди внутрі тої держави й ослаблювало її.

Що сталося з Австрією по великій війні і тепер закінчилося, це міг і думав зробити з нею вже „зелізний канцлер" Німеччини Оттон Бісмарк у 60 роках 19 століття після поразки Австрії під Садовою (Кеніґрецом). Одначе розвязання цеї проблєми було, здається, понад сили самої Прусії. По друге Бісмарк не хотів ускладнювати собі ситуації перед важнішою розправою, яку хотів розіграти з Францією. По трете, він лишив Австрію при житті, бо не знав, як залатати діру в Европі по тій монархії, що виразно сказав.

Останній фінал австрійської трагедії після 1918 р. скінчився в березні 1938 р. Через „аншлюс", переведений дійсно спритно, навіть по майстерськи канцлером Ґітлером, Австрія раз на завше перестала бути мячем у руках чужих великих держав: Франції, Італії, Англії й Росії... Інтересно, що першу і то скору леґалізацію сього смілого, ба й ризикованого кроку канцлєра Ґітлєра дала А н ґ л і я, недавно ще покровителька Австрії. Очевидно дала цим доказ, що велика англійська імперія знаменито відчуває духа часу. Може у скріпленій Німеччині хотілаб Англія мати сильний кулак до впорядкування хаосу европейського та азійського, може хоче колись ужити того кулака передівсім на... Італію.

Заняття австрійського простору з його висококультурним населенням, великими скарбами мінеральними і лісовими, з технічним арсеналом і фабриками, які були наладнані до заспокоювання потреб 50 і кілька мілионової людности, все те додало німецькій динаміці величезної сили і розгону, додало грудям Німеччини „сильного віддиху..."

Німецький нарід привітав набуток альпейських країв, себто акт „аншлюсу", таким виявом радости й одушевлення, як рідко коли буває в історії. І не дивота: адже се здійснено тисячлітну тугу і мрію німецького народу за зєдиненням. Клясичний вираз цього бачили ми в короткім але дуже змістовнім афоризмі німецького міністра пропаґанди Ґебельса, який з добрим розумінням ваги доконаного факту сказав у своїй промові: „В і д н и н і н е П а р и ж а Б е р л і н стає с е р ц е м Европи!" Це важкі історичні слова. Ґебельс як не історик певно не виповів ними своєї оцінки тої події, але просто повторив ті слова як вислів давньої мрії німецького народу і як вислів думок всіх давних німецьких правительств, що в задушевнім бажанні всеї нації перейшли вже в традицію.

На такі або подібні слова Німеччина ждала і за них крівавилася з Францією цілі століття. Се була така знана в історії боротьба за „передництво" (першенство) і престіж в Европі, за „Форґеррщафт". Висше наведена вагітна змістом фраза Ґебельса появилася в новіших часах властиво серед американського біржевого світа. З економії вона перейшла в історіоґрафію і тут знайшла свого великого теоретика А д а м с а, що узасаднив її значіння в історії. Кождий континент земної кулі має фізичне і духове серце, але крім того є ще серце все-

го світа, на яке претендували перед війною Лондон, Нью-Йорк і Берлін. Тепер Гебельс з конечної скромности і нараз і назвав Берлін серцем Европи. Одначе тим іще не все сказано, тільки стверджено факт. Далеко страшніші наслідки такого пересунення центра на інше місце. Пересунення серця веде за собою великі пертурбації в економіці, викликує непредвиджені пересунення границь держав та взагалі потягає за собою зміни в системі рівноваги. Загально відомо, яку паніку викликав сам „аншлюс” в Чехії та які побоювання викликує він в инших державах середньої Европи, що їх сотворила Франція і які остали французькими клієнтами. Живуче тепер покоління може ще власними очима побачити і то незабаром дальші великі зміни. Воно все так було, що великі зміни в економії держав, революції, територіялні побільшення вели за собою зміни головних шляхів у сторону тяжкости інтересів. За нашої памяти перевела зміну в столицях Росія, заповіла зміну столиці також Німеччина. А саме вона хотілаб мати свою столицю у В і д н і, що наразі задля недостаточної підготовки (близькости чехо-словацькой границі) ще не наступило, але безумовно наступить. Отже покищо говориться про перенесення столиці з Берліна до Мінхену, а потому наступить другий етап.

Вже перед війною царська Росія, відчуваючи в Европі захитання рівноваги, хотіла перенести свою столицю з Петербурга до Киева, але Австрія й Німеччина побоюючись між иншим збільшення впливу Росії на Словян балканських і австрійських дали їй виразно пізнати, що уважалиб перенесення столиці за причину до війни. Се було добре відоме в висших політичних кругах. Відомо се також з документів процесу Крамаржа.

Все те показує, що Середземне Море в цілях сильніший і більше атракційний (задля більшої набренілости европейського півдня в населення і задля значнішої близькости до кольоній і других континентів) ніж Балтійське Море, яке в останніх часах богато стратило на своїй ролі через роздріблення північної Европи на малі й убогі держави. Очевидно, що така трансмісія політичної переваги на Німеччину не може остати без наслідків на Польщу й на землі положені на схід від Польщі. На поставлення Німеччиною сильної стопи у брамі Паннонської низини повинна Польща в консеквенції відповісти широкою федерацією словянських народів на Подунавю. Якби пожиття з сусідами не було таке натягнене і якби в Европі не тріюмфувала дотеперішна засада, що сильніший має гнобити слабшого, то Польщі без сумніву булоб легко стати на чолі такого союзу і на полудні.

Але через гласкання нечисленної тюрсько-мадярської нації над Дунаєм ледви чи можна сподіватися того. А пречінь в Середновіччі тай недавно ще за ери славянофільства нераз слабші народи середньої Европи покладали на Польщу свої надії. Тай ідея ягайлонська була скерована колись і на Балкан (битва під Варною 1444). Тоді випередили Польщу Габсбурги. А як буде тепер, побачимо вже незабаром. Напрям польської політики на полудне по лінії мерідіяновій, що годиться з концепцією загальної політики з напрямом на полудне, йшовби очевидно по лінії лекшого опору, ніж на Схід, де можна зустріти згодом сконсолідований опір всіх Русей на иншім релігійнім та обрядовім підложжі, але сильніший ніж на полудні задля значно більшої величини Русей і їх величезних перспектив наближитися безпосередно до Заходу. Тут вибір політичної лінії мають Поляки. Кождий нарід має свій стиль розуміння політичної дієвої конечности.

У звязку з заняттям Австрії Німеччиною звертає ще увагу многозначна заява німецького маршала Ґерінґа, який заповів, що Німці зроблять з Дунаю на великі розміри комунікаційну артерію для середньої Европи. Міністр Ґерінґ у своїй віденській мові на економічні теми згадуючи між иншим про місію Дунаю як великої комунікаційної артерії натякнув навіть (видно, се відразу було в намірі уряду) про будову военної фльотилі на водах Дунаю.

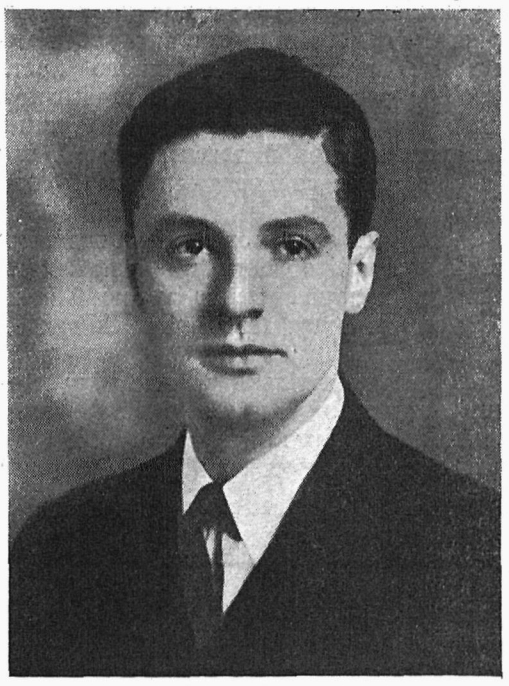

Високопавшому панові Данилу всему народові на знак щирої любви й на добрий спомин, Данило Скоропадський
Вишгород, Маї, 5. 1. 38

Гетьманич Данило і його автограф.

Мілітарна сторона наразі менше нас обходить. Отже застановимося, чи Дунай був коли тою великою торговельною дорогою до Чорного Моря та чому він не став нею тепер, коли на його берегах повстало тільки самостійних держав. Свого часу „Міттельєвропеіше Корреспонденц” в ч. 112 помістила статтю п. з. „Казка про дунайський простір”. Автор тієї статті станув на становищі, що ні сам Дунай, ні дорічча Дунаю ніколи не були чинниками, які обеднували економічно населення цего простору. Причиною, що не допускала до того, уважає факт заселення дорічча ріжними етнічними групами, між якими ніколи не було ні згоди, ні потрібного капіталу. Почасти на перешкоді для створення такого спільного шляху є для балканських народів те, що вони мають границі з Чорноморським берегом (Ромунія, Болгарія), а инші балканські народи мають доступ до моря то Егейського, то Адрійського, очевидно, як частин Моря Середземного. Отже нащо їм було дуже дбати про коштовне управильнення берегів великої ріки, про пристані на ній і т. д., коли їм нетрудно було торгувати морським шляхом. Певно, в дечому автор має рацію. Дунай ніколи не був ані охоронним валом, ані не обеднував економічно народи. Одначе ми скажемо, що історія знає часи, коли Дунай був великим торговельним і військовим шляхом. Було се тоді, коли русло Дунаю було політично в руках одного або двох володарів, які між собою були в торговельних зносинах і коли вони мали силу запевнити безпеку плавби на Дунаю і торговлі здовж його берегів. Такими часами були часи римського цісарства. По упадку того цісарства, як настав хаос мандрівок народів, Дунай стає мертвою рікою для зносин і служить лише для льокального ужитку. Наново Дунай оживляється торговельними ґалерами за часів сильнішої влади Византії над балканськими народами. Кульмінаційним часом дунайської комунікації було 10-те і частина 11-го століття, коли Німеччиною й Італією володіли могутні німецькі цісарі Оттони.

Клясичний документ-свідоцтво про інтензивний рух на Дунаю оставив нам старий літописець України-Руси, передаючи нам отсі слова нашого князя Святослава Завойовника: „Нелюбо мені сидіти в Києві, хочу жити в Переяславци (Болгарія) на Дунаю, бо це середина землі моєї, бо тут сходяться всі добра (блага): від Греків золото, поволоки, вина і ріжнородні овочі, із Чехії та Угорщини срібло і коні, з Руси скот і віск, мід і челядь”. Думаю, що рух на Дунаю був тоді дещо скріплений задля нагромадження в Болгарії численних військ та що про середину своєї землі в Переяславци над Дунаєм міг Святослав говорити тому, бо тоді ще наш нарід етнічно мабуть переважав у Семигороді й инших сусідних областях, на що вказують іще тепер назви. Особливо могли срібло і коні з Угорщини йти на рахунок князя Святослава, який дуже спішно орґанізував для себе кавалерію. Через недостачу її Русь потерпіла поразку від Греків.

Зовсім неактивною рікою став Дунай, коли балканськими народами заволоділи Турки. Турки, подібно як давніше Москалі, не любили чужинців і не пускали їх на свої річні комунікації, крім своїх найближчих політичних приятелів і то дозволяли їм на мінімальне число суден. Знаємо з російсько-української історії, кілько то труду мали дипльомати, аби виеднати у Турків бодай мінімальні морські привілеї. Коли Турки й давали дозвіл на торговлю то тільки далекою окружною дорогою морем — від Архангельська аж до Середземного Моря! Але про торговлю чорноморськими ріками Турки й слухати не хотіли. Турецький дипльомат Мавроκордато в р. 1700 сказав московському послові Українцеву: „Царство Османів дивиться на моря Чорне і Червоне як на чисті й ненарушені дівиці і ніколи нікому не позволить ті моря зїзжджати. Скорше султан впустить до своїх покоїв, як мавби відступити від цеї своєї засади...” І Мавроκордато додав ще такі повні фаталізму слова: „Як буде дозволено чужим кораблям їздити по Чорному Морі, то великій османській державі тоді буде кінець і тоді буде так, що все перевернеться здолу догори та згори до долу”.

Отже Дунай тому не був рікою живої комунікації й торговлі, що ц і л и й й о г о б і г не був в ліберальних і солідних руках, які давалиб запоруку безпеки торговлі. Тепер Німеччина по викінченні каналу Рен-Мен-Дунай має намір розбудувати Дунаєм великий шлях до Чорного Моря і до нього привязує значну вагу, як до одного з передових завдань своєї великої місії на Сході. Не може бути сумніву, що булоб се добродійством для всіх балканських Словян і для нашої України, бо далоб їм дешевий звязок з Заходом та міцну підставу до піднесення добробуту, розуміється, коли німецькі провідні уми будуть переняті великою ідеєю справжнього, справедливого упорядкування життя, яке моглоб вийти на хосен всім заінтересованим народам. З них на полудневому сході найчисленніший, найбільше заінтересований і найменше вижитий очевидно український нарід. — Р. Г.

815 уділовців з ок. 1.500 вплаченими уділами — разом на суму зл. 46.103.— дозволило **Пром-Банкові** зібрати 541.000.— зл. оборотових фондів, з яких Пром-Банк виплатив продовж 1937 р. 3½ міл. зл. ріжнородних позичок на **розбудову ремесла, торговлі й промислу.** Подвоєння скількости уділів позволяє **подвоїти оборотові фонди** й видатно збільшити кредити, які причиняться до поправи **господарської конюнктури країни.** Тому не отягаймося! **Кожний Українець стає негайно членом**

Пром-Банку **Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.**

ОСИП НАЗАРУК

РЕТЛ СНЕЙК

Привид на великій долині Міссісіпі.

Гей, велика долина Міссісіпі! Вже бачу в уяві, як блистять води її, найбільшої з рік світа, що в мові Індіян племени Алґонкін слушно називається „Батьком рік" (Міссі-сіпі).

З великою долиною „Батька рік" звязані в моїх споминах мої найсильніші враження з Америки, особистої й публичної натури, зперед 16 літ і недавні. Та заки доїдемо до неї, переповім читачам, що оповідав мені один шікаґовський Українець. Се буде мабуть найцікавіше, що я міґби сказати про аґітку... Тай вяжеться воно символічно з нашою минувшиною, сучасністю і будуччиною. Ще й як вяжеться!

Ось що він оповідав:

В місті Шікаґу появляються одного дня невеликі плякати, які оповіщують, що там і там відомий пресвітерський проповідник Billy Sunday (Белі Сандей) промовлятиме про боротьбу з чортом. Вступ такий то.

На таке все йде американська публика, бо вона вихована на біблії. Тут багато людей „бизнесує" (робить інтереси) на біблії, то є на ширенні якогось нового розуміння св. Письма, яке Европейці забули вже від часів Лютра.

Саля битком забита. На естраду виходить голосний на всю Америку проповідник Белі Сандей.[1]) Всі очікують його палких слів про ґріх і диявольські покуси, про способи боротьби проти цього ворога людського роду і т. п. Напруження велике. Белі Сандей отвирає уста й починає так:

— Літ тому (тілько) жив я у Ванкувері. Багато з вас певно ніколи не було в Ванкувері й навіть не знають, де се місто є. Але може хто був там коли?

Підноситься кільканацять рук.

— Отож ті, що жили там, знають улицю (такуто). При ній я мешкав. Одного разу в літі сидів я на веранді в тіні дерева й важко дихав, бо горяч була велика. Біля мене грався якоюсь забавкою малий гарний хлопчик. Нараз почув я страшне тарахкання „ретл снейка"[2]) й майже рівночасно крик укушеного нею хлопчика. Я скочив до нього — хлопчик був укушений у праву руку...

Тут промовець, який від самого початку говорив виразно, приступно й живо, чим викликав величезне зацікавлення публики, тепер оживився до тої міри, що скочив на естраді так, якби дійсно „ретл снейк" укусив ось тут невинну дитину. Бігом кричав промовець:

— Хлопчик вився з болю і страху на землі! Я припав устами до його рани й зубами вціпився в руку хлопчика й відкусив йому заражену часть тіла й виплював її й виссав кров, що спливала з рани й виплював її!..

Тут промовець, що як довгий повалився на долівку сцени, почав себе дійсно так поважно кусати в праву руку, що аж кров поплила з неї на очах усеї публики. На салі вмить проявилася екстаза, староукраїнське „ізступленіє"...А промовець плює кровю... Ссе — і плює! На салі тихо, хоч мак сій. Очі тисячів людей вліплені в нього. Багато з них нагло вибухає плачем.

Помалу проповідник підноситься на коліна... Ссе кров і плює кровю дальше. Вже сотки жінок спазматично плачуть.

А проповідник встає.

І з болем, дійсним, неуданим болем кричить так, що всіх проймає:

— Той хлопчик се рід людський! „Ретл снейк" се алькоголь, який завдає йому страшні смертельні рани! Спаситель, що ратує смертельно раненого — се християнізм, се віра в правдиву науку Христа! А ви всі, що тут вислухали мене й не вирікаєтеся страшного „ретл снейка", чуєте? — ви всі prostitutes, pimps, bums and degenerates (ніхтолиці, альфонси, батяри й деґенерати)! А хто з вас вирікається „ретл - снейка", нехай прийде до мене!

Маса народа мов загіпнотизована суне в напрямі до естради. Белі Сандей хрестить їх окрівавленою рукою й кождому подає руку. Проповідь скінчена...

Що се?

Вдумайтеся тільки в отсю цілу картину, що виглядає мов образ з давних-давних часів. Чи не віє на вас від того образу горячий дух сирійської пустині?

Найстарша церква у Львові св. Николая, фундована нашими князями Рурикового роду. Рисував арт. маляр Іван Іванець.

Так оповідав мені шікаґовський Українець. А очі його горіли, коли він оповідав. Американські аґітатори справді розбурхують, нераз на довго.

І мені тоді ввесь час привиджувався „ретл снейк", коли я вперве їхав великою долиною Міссісіпі. А було се в осени 1922 року.

Їду і їду, втомлений, з напів примкнутими очима, а оподалік мигають час до часу блискучі плеса „Батька рік". Зрідка їх видно, поміж великанськими плавнями, поміж деревами й лозою. І видно тут і там блудні острови на них...

А „ретл снейк" з думки не сходить. Великанський, мов „Батько рік", обмотує в уяві моїй і страшенно душить — кого?

Україну. Тарахкає безнастанно аґітку! О як уже давно звенить вона і які ріжнородні акорди її! А все „за свободу народа": то від своїх князів, то від гетьманів, то від податків і т. д. А нишком чужі руки дають тим, що їх захопив „ретл снейк" в обійми свої, то золото, то срібло, то соболі. І тарахкоче „ретл снейк" по чудових степах України, по прекрасній Землі Галицькій, по Волинській „тихій стороні" і далі і далі. Від багатьох століть тарахкоче! І кусає.

О якже бореться з ним Влада української землі! Бореться Роман Великий і бореться вдова по нім з малолітними дітьми, Данилом і Васильком. Бореться Данило і бореться Лев. Бореться Юрій II, Рурикович по матері своїй Марії, аж поки отруя не розірвала тіла його. Бореться цілий ряд Гетьманів українських. А „ретл снейк" тарахкоче й кусає, тарахкоче й кусає, тарахкоче й кусає.

Се чужа гадюча пропаґанда від дуже давніх часів. Вже наші „татарські люди", що воліли Татар ніж свою владу, се витвір тої пропаґанди. І болоховці і страшна зрада бродників і „Велика руїна". Тай тарахкалаж та пропаґанда зі всіх сторін: з Византії і з Орди хозарської, печенізької та половецької, з Орди Золотої, з ногайської й кримської, з Туреччини і з Молдавії, з Семигорода і з Мадярщини, з Польщі і з Московщини, з Ракущини і зі Швеції. Навіть сегодня, в часах радія і телефену, коли можливе скоре протиділання чужій пропаґанді, бояться її всі, не виключаючи найсильніших держав. І треба подивляти, що нпр. український Гетьманат так довго держався супроти навали пропаґанди зі всіх сторін світа, що розкладала нарід України.

Колиж наспіла вістка, що молодий Гетьманич Данило їде з візитою до нашого народу за море, мені знов пригадався „ретл снейк". Він так сильно тарахкоче між нашою сміґрацією за морем, він так страшенно розтормосив і покусав її, що я дуже побоювався, чи молодий Гетьманич, без досвіду в аґітаційній роботі, дасть собі там раду. Бо там є властиво цілий ряд „ретл снейків", які чигають на кождого, що добра й порядку бажає. Дати собі раду серед розбурханих пристрастей і чужих, нераз укритих, безоглядних аґітаторів, се не шутка!

Якеж було моє здивування, коли зза Великого Ставу-Океану зачали надходити вісти про величаві успіхи Гетьманича, про безконечні делеґації, привіти й торжества, якими приймав його наш нарід всіх верств і станів і напрямків. Приймали всюди, де тільки показався.

Що се? Очевидно то відозвався здоровий інстинкт народа, споневіряного, зневаженого, розбитого — в часі, коли навіть малі племена мають свої держави.

І заплакав з радости нарід український, відчувши інстинктом, хто приїхав до нього. І хоч тут і там ще тарахкотіли „ретл снейки", що збиралися до скоку, щоби вкусити представника Роду, в якім є кров князів з роду Рурика і Ґедиміна і Гетьманів України, то не могли досягнути Його, бо пробуджена любов народа стануда довкруги Нього й охороняла Його. Вона тим самим охороняла будучність України, даючи їй санкцію живого центра думки, права і сили її.

Тільки витримати — і прийде час, коли нащадок Ольги й Володимира упімнеться з успіхом за права народа свого, підпертий великою силою його. І переможе на завше страшного „ретл снейка", який століттями кусає дітей нашого народу і ссе невинну кровцю їх. Чи ви причинилися вже чим до перемоги над „ретл снейками" страшних релиґійних і політичних сект, що приповзли до нас з чужого поля і знайшли ґрунт на глупоті і гордости наших людей, які ведуть до пониження?...

О, видно вже знаки поправи.

В усякому разі 20-ліття віднови української національної гетьманської Влади на Великій Україні маємо право обходити в піднесенім настрою і з надією на Божу поміч при відбудові великої української держави, яка може заважити на долі Европи й Азії. Як тільки зачне рости сконсолідована і скристалізована сила української нації, то очевидно дійде до такої величі як „Батько рік", бо має куди розвернутися.

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів

ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.

Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

[1]) Пристойний мужчина, шатин, літ понад 40, говорить так переконуючо й пориваючо, що я сама знаю вдову, яка продала останню бранзолетку й занесла йому гроші на кошти його пропаганди. (З оповідання знакомої пані).

[2]) „Rattle Snake", гадина тарахкачка.

О. МАРКЕЛ ВИСОКІНЬСКИЙ (Волинь)

Правдиві причини

СЛАБОГО РОЗВИТКУ УНІЙНОЇ ПРАЦІ НА ВОЛИНІ Й БІЛОРУСІ.

Зміст: — Важна ріжниця в правах громад до церков за Росії й за Польщі від 1929 р. — Два роди церков (будівель) на Волині й Білорусі. — Перша причина слабого розвитку унії: брак церков. — Друга причина: розложене розводами родинне життя. — Третя причина: українізація церковних Богослужень. — Четверта причина: недостача відповідних українських молитовників і співаників, брак фондів на будову приходств і утримання духовних, на читальні, бібліотеки й діточі садки. — Пята причина: давніше навернене на Унію православне духовенство і його поведення. — Шеста причина не дуже важка якби не було инших. — Сема причина: галицькі мельодії й рел. видавництва. — Осма причина: галицька інтелігенція, що ходить до православних церков. — Яких кандидатів на місіонарів св. Унії треба на Волині і т. д.? — Про успішну працю ОО. Студитів, ОО. Редемптористів і ОО. Василіян. — Загальні замітки, що заслугують на увагу, й один зазив, якого не вільно забувати цілий рік.

Релігія се найліпший цемент скріпляючий нарід в один сильний моноліт. Не дивно, що всім нам дуже залежить на тім, щоб наш нарід мав одну релігію тай одну життєдайну католицьку культуру. Всіх нас дуже тішить кождий прояв правдивої католицизації наших східних братів і навпаки, ми дуже зажурено дивимося, коли ця католицизація ставляє слабі кроки. Всі наші політичні тай релігійні діячі вказують на ріжні причини такого стану; когось там підозрівають, когось обвиняють, що мовляв нельояльно й нещиро веде цю католицизацію наших східних братів. В дійсности рідко хто знає правдиві причини слабого розвитку цієї акції серед наших роєднаних братів на Волині й Білорусі. Прошу Поважаних Читачів ласкаво придивитися ріжним перепонам цієї праці.

В царській Росії і прилучених до неї землях отже й на Волині діяв адміністраційний закон, що кожда православна церква належала до тої громади, яка ту церкву сама побудувала, або яку для тої громади хтось побудував. У православних ніколи церква не була власністю епархії чи „святішого" Синода. Коли після „указу про віротерпимість" у 1905 р. якесь село переходило на якусь еретичну віру, то і свою церкву переробляло після вимог тієї ереси, а держава не забороняла цього, вважаючи церкву власністю села. Безбожницьке село мало право евентуально цілком скасувати в себе церкву й виселити свого духовного. Такий правний стан тревав на Волині й на Виленщині аж до р. 1929, доки православні духовні власти не заключили у м о в и з правительством краю про польонізацію богослужень і навчання православної релігії в школах. Від того часу православні духовні власти мають запоруку польської держави, що хочби в якійсь місцевости 100% православних перейшло на східний католицизм (унію), то церква в тій місцевости й маєток парохії залишається власністю православної епархії. Такого привілею не мало православя навіть тоді, коли його головою був сам православний цар. Доки п е р е д 1929 роком православна ерархія не отримала цього привілею, то десяток парохій переходячи з православія на Унію задержував свої церкви на Білорусі й Волині. П і с л я цього договору 1929 р. кожда місцевість переходячи на Унію тратить свої стародавні права до своєї церкви й мусить собі будувати іншу церкву, коли має защо. Практично беручи річ, то на будову нової церкви воєвідства й міністерство не дають дозволу, за винятком гр.-катол. монастирів.

Деякі богатші села крадьком побудували собі каплиці. Брали дозвіл на будову великої хати, а по скінченні на даху ставляли хрест і святили хату на церковцю, яку за таке самоуправство на багато місяців запечатувано, а місіонарі платили гривни, як се було в Куськівцях Великих, Заставі, Мятині та в інших місцевостях. Бідні села не маючи змоги будувати кажуть собі: „Не можемо переходити на Унію, бо будемо без церкви. Мабуть Унія се щось не доброго, коли держава так (пропускаємо з цензурних причин — Ред.) відноситься до неї, а православним помагає будувати церкви".

Православні місіонарі, священики тай епископи в часі візитації парохії кричать до народу: „Коли хто хоче бути католиком, то переходи на Поляка в римо-католицькім обряді!" Звідси виросла справа Гриньок, Лідовки тай інших. Всі звідомлення про поворот навернених на латинство до православя не відповідають дійсности. Це перша перешкода поширення Унії на наших теренах.

Друга перепона має цілком інший характер. Православні Консисторії направо й наліво дають розводи супружжам за значні суми грошей 150—300 зол. Бідні селяни кажуть собі: „Коли за гроші можна отримати іншого чоловіка чи іншу жінку, хоч Бог грошей не бере, то й безплатно можна прогнати чоловіка чи жінку і взяти собі когось іншого, любого". І в кождім православнім селі є 15—30% „навірників", що жиють безшлюбно. Лучалося, що таке село посилало делеґацію до Курії з проханням отримати уніятського священика, бо воно хоче покинути православя. Курія посилала розвідчика. Післaний священик каже до нової громади: „Коли навірників не можна буде повінчати або порозганяти, то для них у греко-католицькій Церкві нема ніяких тайн, ані св. Причастя, ані сповіди, ані церковних похоронів." Всі „навірники" споріднені або посвоячені з цілим селом, якому жаль своїяків, і воно каже: „Га, нехай вже всьо остається по старому, або пошукаємо собі лютеранів чи кальвінів, які без труду всіх перевінчають, коли мають право вінчати з Жидами чи магометанами".

Отже розводи й „навірництво" се друга перешкода поширення греко-католицизму серед Українців-Волиняків тай Білорусів.

Ще є інша перешкода. Де тільки на Волині нарід заворушиться і починає балакати прихильно про Унію, там православне духовенство асекурується перед утратою парохіян українізацією церковних богослужень, знаючи, що Унія не піде на деформацію своїх святощів, якою є українська літургічна мова п. професора Огієнка. Це „добре обезпечення" схизми перед Унією, яка в цій ділянці не годна зробити конкуренції православію.

Четверта перешкода в католицизації наших братів се недостача релігійних українських співаників і молитовників узглядняючих нашу обрядовість, недостача фондів на будову церков, приходств, читалень чи бібліотек, на утримання більшої кількости духовенства, на утримання діточих садків. Темний нарід радше готов пропити проші, ніж щось офірувати, за винятком деяких сел, таких рідких мов „білі круки".

„Папа Римський в 1918 році кормив голодну Росію, то нехай і нам помагає", кажуть кандидати на уніятів. „Греко-католицька Галичина нехай нам помагає, бо вона богата". (Ой, богата! — Ред. „Нової Зорі"). Серед православного духовенства є багато кандидатів на уніятських священиків, якби побудувати їм церкви, купити господарства і платити по 300 зол. місячно. Недостача грошей як також моральний та інтелектуальний рівень духовенства не позволяє приняти їх і дати їм кермування народом, коли вони свій нарід випустили з рук на користь ріжних єресей! На Волині Луцька Епископська Курія по приказу Папи Римського удержує 15 греко-католицьких парохій і більше не година приняти прозелітів та дати їм східне духовенство.

Пята перешкода поширення Унії се вже давно навернене з православія гр.-катол. духовенство, якого на Волині й Виленщині є 90% всіх місіонарів. Вони так поводяться, що багато їх парохіян греко-католиків або переходить до ріжних єресей або стає атеїстами, бо „коли батюшкам вільно те і це робити, то взагалі ніщо не є гріхом і не має ніякого Бога", кажуть їх парохіяни.

Деякі наші публіцисти вказують, що національність місіонаря се велика перешкода в унійній праці. Дійсно: походження місіонаря має тут велике значіння, але не аж таке, як це голосять голоси розпуки над долею неоунії. Всюди можна знайти людей, які хочуть двом панам служити, але на щастя наше й Церкви такі в меншости. Хотячи здобути собі довіря сильних цього світа з усіми наслідками цього факту, о. Донат Н о в и ц ь к и й з Торокань зі своєї сторони емфатично, а для нас жахливо говорив на Пінській Конференції про методи своєї „місійної праці", але цілком інакше він ділає в своїй парохії, бо всі парохіяни покинулиб його. Він ще не позбувся духа крутійства, набутого в большевицьких вязницях і Соловках. Його голос не знайшов відгомону в переконаннях ніодного греко-катол. місіонаря серед православного народу. Чуття народу досить вироблене. „По ділам їх пізнаєте їх". Нарід добре придивляється не тільки до Богослужень місіонаря, але також, по якому він рад балакати, з ким найчастіше зустрічається, які ґазети і книжки читає, від кого найбільше отримує неофіціяльних листів. Внаслідок своїх спостережень народ відповідно по хлопськи реаґує так, що місіонар ворожо настроєний мусить утікати, бо в нас нема нерушимих парохів. Це булаб шеста, не дуже важка перешкода в поширенню Унії, колиб не було вище наведених перешкод.

Сема перешкода се щось неправдоподібне, а саме мельодії галицьких українських релігійних пісень, що мають західній кольорит, і таїж катехізми та молитовники. Галицьких молитовників ніхто тут не хоче купувати, а коли даром дати, то хто раз переглянув, більше не хоче читати, подаючи причину, що в них забагато словянщини в щоденних молитвах, а в піснях забагато „польських" мотивів, до яких нарід чує якусь природню відразу. Темнота народу не позволяє йому зрозуміти, що західній уклад 10 Божих Заповідей раціональніший ніж синодальний. Тутешній нарід не вміє спокійно, без лютости і злоби читати відмінности у галицькій молитві Ангельський Привіт, в Літургії, в вечірні, в молебнах, акафистах, попребенні дорослих, дітей і так дальше. В своїй темноті всі ці ріжниці називає він польщенням святих текстів. В 1927 р. приїхав до мене священик великої святости, вже небіжчик, о. Павло Д е м ч у к ЧСВВ. Я попросив його після тутешнього обичаю по вечірні відправити акафист до святішого Серця

Христа. Коли він почав читати по галицьки, всі в церкві почали сміятися і втікати з церкви. Для наших теренів треба окремих молитовників і співаників: для Виленщини білоруських, а для Волині чисто українських без словянщини, якої є досить в Літургії. Тимчасом на видрукування їх нема ніяких фондів.

Ще інша перешкода се галицька інтеліґенція, яка живучи серед православних гущ, не маючи близько гр.-катол. церкви, ходить до схизматицької церкви. Де православного священика нарід любить, там він каже: Хоч наші прадіди були уніятами й унія нам ближча за православія, одначе не треба нам кидати його, коли наші греко-католицькі лікарі, адвокати, вчителі не маючи своєї церкви не ходять до костела, але до православної церкви.

Ось маємо головніші перешкоди, які я сам запримітив в моїй місійній праці.

Є ще інші, яких я одначе не зустрічав на шляху моїх праць, а які добре булоб витягнути на денне світло і приглянутися їм. Може це зроблять інші Всечесні Отці Місіонарі. Всі питаємо, чому так мало галицького духовенства працює на місійних теренах? На це трудно відповісти. Коли місіонар мусить жебрати, щоб прокормитися, одягнутися, дати парохіянам даром релігійні книжки, газети, молитовники, бо ніхто з них купити не хоче, а без цього праця буде безуспішна, то кандидатові на місіонаря серед православних треба бути приготованим на голодування, на обдертість, на бруд, на спання з інсектами на хлопських ліжках. Таких відважних кандидатів мало. Місіонарям ієромонахам помагають їх монастирі й тому їм не так тяжко, як світським священикам місіонарям. З великими успіхами працюють ОО. Студити, ОО. Редемптористи й ОО. Василіяни, які не мають нещасної печатки „політиканства" світського замість божого. Хто вміє робити політику тільки Божу, цей найкраще служить своїому народові й краєві, бо його заслуги Господь Бог причитує Батьківщині. Коли бажаємо Божої помочи нашій Батьківщині, подаваймо грошеву поміч місіонарям серед наших незєднаних братів на Білорусі, Поліссю й Виленщині. Закладаймо парохіяльні місійні комітети. Зібрані офіри висилаймо Всечесному о. Деканові всіх місіонарів на Волині, о. Василієві Додикові, Галичанинові, а Він буде їх уділяти всім місійним станицям на їх страшну нужду. Адреса:

Przewielebny Ksiądz Dziekan Ojciec Bazyli Dodyk, Siedliszcze Małe, poczta Mokwin, powiat Kostopol.

Адресувати тільки по польськи, бо інакше пересилка не дійде до адресата. Ріжні греко-катол. установи в Галичині добре зробилиб, колиб щорічно призначили на свій кошт кілька місць в ріжних школах в Галичині, де волинська греко-католицька вбога молодь моглаб безплатно вчитися і вернувшись до рідних місцевостей навязувати золоту нитку любови й єдности з західними братами Українцями, добродіями Сходу, зразками правдивої християнської культури і правдивого поступу.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Автор сего цікавого й цінного допису — Поляк з роду й культури. На нас його допис зробив сильне враження правдивих помічень включно з його закидами на адресу Галичан. Навіть твердження, що галицькі релігійні видання не тішаться популярністю за сокальським кордоном, видається нам правдиве просто тому, що пригадуємо собі, як довго ми Галичани мусіли колись привикати до наддніпрянських видань, заки привикли до них. Та розуміється привикли ми, то згодом привикнуть і до нас та до наших видань. Незрозуміла для нас тільки критика Впр. Автора з закидами на адресу о. Доната Новицького, бо не знаємо ні його, ні порушених у закидах справ. Ми пробували довідатися про се, та досі не могли. Тому згори заявляємо, що Всч. О. Новицькому помістимо радо всяке вияснення. І взагалі ми радо помістилиб голоси наших духовних і світських діячів зза сокальського кордону про порушені тут справи, дуже важні для нашої Церкви. Високопреподобному о. М. Високіньскому складаємо щиру подяку за сей допис, що (оскільки нам відомо) вперве прилюдно так виразно зібрав, підсумував та вияснив причини слабого розвитку унійного руху за сокальським кордоном.

О. РОМАН ЛУКАНЬ ЧСВВ

Пятий Зїзд Українських Музейників

Читачі „Нової Зорі" знають уже про пятий Зїзд Українських Музейників у Перемишлі (16 й 17. V. 1937) з моїх звідомлень про нього, напечатаних у „Новій Зорі" (XII, 1937, ч. 38, 39, 43). З деяких причин я не міг закінчити ще минулого року опису згаданого Зїзду. Роблю це тепер, даючи огляд рефератів пополудневих останнього дня памятного Перемиського Зїзду.

Пополудневі реферати дня 17. V. 1937 зачалися в год. 16.20. Хоч пополудні того дня була в Перемишлі дощева злива, в салі оо. Василіян за Засянні після год. 16-ої зібралося добірне число слухачів. Черговий реферат виголосив о. Роман Лукань ЧСВВ (Львів): „Василіянські монастирі в Перемиському повіті". Зазначивши на початку велику й світлу ролю василіянських монастирів на широких просторах Наддніпрянської України, Галичини, Волині, Білої Руси, Литви та Закарпаття від найдавніших часів зачинаючи, прелеґент звернув особливу увагу на таку ролю монастирів у Перемиському повіті в місцевостях: Библо, Брилинці, Дрогоїв, Дусівці (жіночий), Коровники, Монастир коло Бахова над Сяном, Накло, Пикуличі (жіночий), Руське Село, Циків. Далі говорив про монастирі в самому Перемишлі: св. Спаса на Гарбарях, Успення Преч. Діви Марії на Вовчому (два монастирі того імени: мужеський і жіночий), св. Николая під Замковою Горою Знесенням, Рождества св. Івана Христителя, Пресв. Тройці на вулиці Добромильській. Також Засяння мало колись василіянський монастир, а саме при церкві Собора Пресв. Богородиці, згаданий ще 1542 р. як старинний, давній монастир. Ці всі перемиські монастирі відограли велику ролю в історії Перемишля та й нашій взагалі від княжих часів починаючи. Прелеґент згадав також про сучасні монастирі в Перемишлі: оо. Василіян на Засянні й сс. Василіянок (Каспровича 5).

Наступний реферат: „Перемиська Земля з погляду топономастики" мав д-р Ярослав Рудницький (Львів). Прелеґент подав короткий огляд праць з тієї ділянки в нас, а саме проф. Петрова, проф. Кордуби, редакції „Літопису Бойківщини" й ін. та зазнайомив слухачів з топономастикою Перемиської Землі.

Д-р Евген Грицак (Перемишль) зреферував „Перемиські друки 1800 — 1837 р.", передовсім на підставі праці І. Левицького (Галицко-руская библіографія XIX стол., I, Львовъ 1888). Прелеґент згадав про 29 публікацій, виданих у Перемишлі в роках 1800—1837. Думаю, що тих публікацій буде більше.

Богдан Загайкевич (Перемишль) у своїому рефераті „Перемиські архіви" зробив спробу каталогу архівів у Перемишлі, а саме: Греко-католицької Капітули, Греко-католицької Консисторії, Давніх актів міста Перемишля (тепер у „Т-ві Пшияцюл Наук"; тут між ін. багато українських актів), Римо-католицької Епископської Курії (тут акти від 1565 до 1830 р.), Римо-католицької Капітули (тут акти від 15 ст.), Римо-католицького Духовного Семінаря, оо. Францисканів, оо. Реформатів, сс. Бенедиктинок, Т-ва Пшияцюл Наук (тут між ін. перґаменові листки в церковно-словянській мові), Державної Гімназії з українською мовою навчання (акти від 1889 р.) та Ради Повітової (акти від 1870-их рр.; між ін. багато протоколів і промов в українській мові). При кінці реферату прелеґент порушив конечне створення та організацію Епарх. Архівів у Галицькій Провінції.

В год. 18.06 закінчився цей реферат. Слухачі пополудневих рефератів якийсь час іще погуторили. Проф. Б. Загайкевич замкнув Зїзд. Серед милого настрою всі розходяться, залишаючи якнайкращі спогади про Перемишль і Зїзд у ньому та обіцюючи собі взаїмно стрінутися на наступному Зїзді в Коломиї, що має відбутися в червні 1938 р.

Побажатиб, щоб і сьогорічній Коломийський Зїзд Українських Музейників крім рефератів і справ чистомузейних відбув також ряд наукових викладів про історію та побут Гуцульщини, як подібно зробив минулорічній Перемиський Зїзд, зазнайомлюючи учасників з історією та культурою Перемиської Землі.

Накінець занотую голоси преси про той Зїзд Українських Музейників:

1. К-к, V. Зїзд українських музейників у Перемишлі. „Діло", LVIII, Львів, 19. V. 1937, ч. 107, с. 4; 20. V. 1937, ч. 108.

2. (Р-ий) [Ярослав Рудницький], На сторожі культурно-національних цінностів (V. Зїзд українських музейників у Перемишлі). „Новий Час", XV, Львів, 19. V. 1937, ч. 108, с. 3; 20. V. 1937, ч. 109, с. 6; 21. V. 1937, ч. 110, с. 3.

3. [Юліян Костюк], Зїзд музейників в Перемишлі. „Український Бескид", X, Перемишль, 23. V. 1937, ч. 19, с. 5.

4. Б.[огдан] Чайковський, Після перемиського зїзду музейників. „Українські Вісти", III, Львів, 25. V. 1937, ч. 113, с. 2.

5. о. Роман Лукань ЧСВВ, Пятий Зїзд Українських Музейників. „Нова Зоря", XII, Львів, 27. V. 1937, ч. 38, с. 4—5; 30. V. 1937, ч. 39, с. 4; 13. VI. 1937, ч. 43, с. 6; XIII, Львів, 24. IV. 1938, ч. 30.

6. О.[льга] О.[лександра] Дучимінська, Пятий зїзд українських музеольоґів. „Мета", VII, Львів, 30. V. 1937, ч. 20, с. 3.

7. Денис Лукіянович, Пятий Зїзд Музейників у Перемишлі 16—17 травня 1937. „Назустріч", IV, Львів, 1. VI. 1937, ч. 11, с. 1.

8. Ольга Олександра Дучимінська, Пятий зїзд українських музеольоґів у Перемишлі. „Жіноча Доля", XIII, Коломия, 1. VI. 1937, ч. 11. с. 12—13; 15. VI. 1937, ч. 12, с. 11; 15. VII. 1937, ч. 14, с. 12—13; 1—15. VIII. 1937, ч. 15—16, с. 8. Короткі згадки про Зїзд подали „Нова Зоря", XII, Львів, 23. V. 1937, ч. 37, с. 7 і „Голос", I, Львів, 23. V. 1937, ч. 19, с. 6.

Комунікати, що сповіщали про Зїзд, були такі:

1. Зїзд українських музеольоґів у Перемишлі. „Новий Час", XV, Львів, 12. V. 1937, ч. 102, с. 3.

2. Зїзд представників українських музеїв. „Нова Зоря", XII, Львів, 13. V. 1937, ч. 34, с. 1.

3. Ще про Зїзд українських музеольоґів у Перемишлі. „Новий Час", XV, Львів, 13. V. 1937, ч. 103, с. 4.

4. Зїзд представників українських музеїв. „Український Бескид", X, Перемишль, 16. V. 1937, ч. 18, с. 1.

5. Zjazd muzealny. „Biuletyn Polsko-Ukraiński", VI, Warszawa, 16. V. 1937, Nr 20, s. 228.

Слід також згадати, що з приводу Зїзду появилася стаття: Д-р Є.[вген] Грицак, Культ традиції. З приводу зїзду українських музейників у Перемишлі і вистави, присвяченої 900-літтю культу Пр.[ечистої] Діви Марії. „Український Бескид", X, Перемишль, 16. V. 1937, ч. 18, с. 1. В тому самому числі „Українського Бескиду" поміщене привітання редакції п. з. Вітаємо!

Звідомлення д-ра І. Ю. Шпитковського про працю Музею „Стрівігор" у Перемишлі (див. „Нова Зоря", 1937, ч. 38) напечатав „Український Бескид", X, Перемишль, 30. V. 1937, ч. 20, с. 4—5 п. з. Дещо про історію музейницьких збірок у Перемишлі. Автор на початку свойого звідомлення говорить про Перемиські памятки в княжих і пізніших часах.[1]) Накінець про заснування Музею „Стрівігор" та його рухливу працю.

П. С. В „Новій Зорі" (1937, ч. 38) між учасниками Музейного Зїзду в Перемишлі треба додати: З Хирова: Михайлина Ольшанська-Стефанович.

[1]) Сюди відноситься також одна вже давніша стаття: Д-р І. Крипякевич, Памятки княжих часів в Перемишлі. „Український Голос", IX, Перемишль 1927, ч. 2, с. 4. — Р. Л.

СТАНИСЛАВ ЛОСЬ

Геляда на переломі

Той, хто пише сі слова, не має прав ні не зголошує претенсій до назви вченого. До читання старинних авторів повернув поверх двацять літ після того як покинув шкільні лавки, шукаючи в тому не знання, але приємности. Коли минуло дальших десять літ, завважив з деяким здивуванням, що в його посіданні опинилася доволі велика книгозбірня, присвячена античній історії й культурі, книгозбірня, яка упріємнила йому неодну довгу і болотнисту сільську зиму. І помалу почало його мучити питання, чи не булоб се ще одним проявом словянської безплідности, коли не списавби і не проголосивби спостережень, які йому прийшли на думку в довголітньому перебуванні з завмерлим елинським світом і яких потвердження знайшов у своїх гадках у творах грецьких письменників V і IV віку перед Христом. Рішаючи списати й оголосити висліди своїх дослідів, здавав собі автор сеї праці справу з того, що його праця не буде твором фахівця але дилетанта. Може навіть бути, що якраз се мало рішаючий вплив на постанову підняття її. Бо свідомий, що недостає йому теоретичної підготовки до просліджування життя і думок старинних Греків, відважується за прикладом анґльосаських дилетантів думати, що має незлу життеву підготовку. Старинна Геляда — аж до дня втрати незалежности — також не мала фахівців. Спеціялісти і техніки являються щойно в добі занепаду. Її життя — крім одної Спарти — творили і вели дилетанти, а радше люди, яким ласка богів не дозволила відокремитися в ніякій спеціяльности. Старинний Елин розвивався і жив всесторонньо, бував продовж свого життя почерзі вояком і дипльоматом, моряком, землевласником і фільософом, займався політикою і урядував, але не був урядником, часто бував письменником, а майже все бесідником-промовцем, пробував своїх сил і давав собі раду на всіх областях людської думки, людських заінтересувань і людської діяльности. Коли писав, то не про те, що вичитав, але про те, що бачив, передумав і пережив. І автор отсеї праці — як член покоління, яке дійшло до мужеського віку перед вибухом світової війни — мав завдяки Провидінню життя, яке не позволило йому стати фахівцем і спеціялістом. І йому прийшлося пізнавати світ і людей з ріжних перспектив і рівнів. Знає, що таке поле бою і що таке касарні, пізнав спосіб думання дипльомата і спосіб думання адміністратора, пізнав на підставі щоденного контакту суперництва або співробітництва психольоґією верхівок і психольоґії низів, приглядався, звичайно з добрих обсерваційних пунктів, як розкладався передвоєнний світ і як твориться новий порядок. Прийшлося йому навіть деколи не тільки просліджувати, але — у скромному щоправда обсягу — й брати участь у творенні рідньої історії.

Отже нехай йому це послужить тепер як легітимація до праці, що входить в обсяг історії.

* * *

Застановляючись над історією старинного світа, автор шукав не того, що ріжнило старинний світ від сучасного нам людства, але якраз навпаки, шукав сего, що спільне всім епохам історії: проявів і реакції людської вдачі, яка не змінилася від печерної епохи. Можливо, що се доказ браку історичної перспективи і здібности вдумуватися у психіку далеких поколінь. Одначе сей брак спільний не тільки авторові, але й цілому гуманізмові аж до XIX ст. нашої доби, коли перший раз почали догадуватися величезної — бодай у зовнішніх проявах — ріжниці між душею старинного чоловіка і душею сучасного.

Історіографія XX століття — сперта на досвідах европейської війни — привязує, здається, меншу вагу до тих наверствувань строїв і номенклятури, дошукуючись радше в ненадто великій глибині змісту незміненого продовж віків. Анґльосаські гуманісти ніколи рішуче не усвідомили собі, що між сучасною добою і клясичним світом минуло поверх двацять століть. Старинний світ для англійської умовости завжди живий і близький і служить за тло і провірник для сучасного життя. Так буде і в сій праці. Тому заслужить вона і то слушно на всякі закиди, на які таке розуміння клясичної історії може наразити.

* * *

Історія старинної Геляди дуже коротка. Її можна властиво замкнути між двома датами, від битви під Маратоном (590 р. перед Христом) до битви під Херонеєю (339 р.). Що було передтим, се ще не історія, подібно як ще не історія події в середньовічній Европі аж до Карла Великого; що було потому, се вже не історія, але довгий і болючий розклад орґанізму, зараженого невилічимою недугою, або радше розклад останків того орґанізму. Бо народи подібні до дерев, завмирають довго й помалу, зеленіють і видають овочі, ба навіть випускають нові гони нераз цілі літа, хоч пень невилічимо зраковатілий і дерево не має вже ніякої будучности.

Великий зудар з перською потугою усвідомив европейським Грекам низку проблем від розвязання яких мала залежати будучність народу. Тою загадкою Сфінкса, тою життевою проблемою було питання, чи і в якій формі кантональні грецькі державки можуть зібратися в орґанічну цілість висшого ступня і знайти спільний, всіми признаний і всіми як побажаний принятий, зовнішний вислів елинської національности. Знаємо з історії, що елинський нарід не зумів розвязати тої проблеми, поодинокі дільницеві атоми не скристалізувалися в загальнонаціональний орґанізм коло ніякої оси. Натомість поодинокі грецькі державки підняли низку спроб механічного збивання Геляди в державну цілість. З тих спроб, з яких найважніші були атенська і спартанська, не кажучи вже про тебанську та македонську, ніяка не вдалася. Не вдалася навіть македонська, яка не входить уже в обсяг наших міркувань. Зі зудару грецьких атомів не вирісе ніякий орґанічний твір, навпаки — Греція перемінилася в купу нецікого, неврожайного піску, по якім топтав сандал щораз іншого наїздника. Зміст отсеї праці обговорити причини того негативного висліду грецької історії і розкладу елинського народу.

Отже тема не нова. Проблема розкладу і завмертя старинного світа від віків притягає уми істориків і державних мужів. Моглоб видаватися, що на се питання дано вже всі відповіди, які тільки людський ум може знайти. Можливо, що по величавих працях Ґуґлєльма Ферера справа упадку римської імперії вже на довгий час вичерпана, однак інакше мається річ з виясненням причин розкладу старинної Геляди, того немов недокінчення її історії, тої перерви історії в тім саме періоді, коли елинський ґеній творив культуру новітньої Европи, ту

Др П. ГЕНДРИКС

ВЕЛИКОДНЯ НІЧ У МОСКВІ

Характеристика настроїв і відношення народу до духовенства.*)

Великодня ніч у Москві! Мрія останніх літ, що її дотепер трудно було здійснити. Російський православний Великдень майже все припадає пізніше ніж західний. Одначе завдяки ввічливости мого начальника, бурмистра м. Дердрехта, що дав мені тижневу відпустку, знайшов я спроможність побути хоч раз в часі Страстного тижня в старій столиці православної Росії.

Отже 27 квітня сідаю в Роттердамі на Мааському двірці в поїзд, що їде в Німеччину. В мягкому вечірному світлі над ясно-зеленими полями голяндських рівнин чути вже весну.

В середу ранком о год. 7.30 мін. — Берлін. „Шлезішер Бангоф”. Півторагодинне вижидання північного експресу, що тричі в тижні лучить Кале й Париж з Росією, через Берлін і Варшаву. Маю час поговорити на двірці з приятелем, російським еміґрантом, що просить мене передати привіт „матушці Москві”. Якось недобре почуваєшся перед другом: він так лине до родини, а я, чужинець, можу туди поїхати!

Незабаром ми вже в Польщі. Після короткої зупинки в Варшаві їдемо дальше.

Пізно вечером, після пустинної східньої Польщі — російська границя: Негорелое. На супротивному пероні тільки що відбудованого двірця стоїть вже напоготівлі Сибірський експрес. „Негорелое — Владивосток через Москву й Іркутськ” голосить вивіска на ваґонах. В великій салі мовчаливі служащі провірюють баґаж немногих подорожніх. І знов у поїзд. Тепер — Росія. Вже година пів до третьої вночі. Повільний, похмурий кондуктор стелить постіль в купе. Засипляю під стукіт коліс. Якимже далеким видається Дердрехт!

Я прокинувся у Вязмі. Появився товариш подорожі. Питає: — Ви правдоподібно в Москву, на торжество 1-го травня?

— Ні, на празник Пасхи.

— На празник Пасхи?! А-а, се щось гейби церковне, що було передтим. Тепер того нема, ми ходимо до театру, до парку культури. Там куди цікавіше!...

В четвер пополудні — Москва. Білий двірець, дика їзда автом по переповненій людьми вулиці Ґоркого. Яке знане й близьке мені те все... Я задержався в готелі „Савой”. Дістаю кімнату на пятому поверсі. В російському розумінні умовини в готелі дуже гарні. Не зважаючи на страшну втому, я всетаки рішаюся піти в храм Рождества Христового, який недалеко площі Пушкіна. У вікні, понад цинамонові дахи, бачу брудну фасаду понурого будинку ҐПУ.

Ходу двацять хвиль, та це найближча звідси церква. Правиться вечірне богослуження Великого Четверга — читання Дванацяти Євангелій. Помалу і торжественно читає священик. Я не обчислив моїх сил і коли почувся недобре, вертаюся до гостинниці.

Ранок. Світить сонце. Воздух чистий, синявий. Метро підвозить мене майже до самого храму в Дорогомилові. Продовжене в серпні минулого року ген за ріку Москву, воно кінчиться тепер коло Київського двірця. Приємно глядіти як метро, вийшовши з тунелю, переходить через новий великий Московський міст. Майорить сріблиста, відновлена баня собора, увінчана великим хрестом. Знов дивуюся як скоро зміняється Москва. Я був тут іще в серпні. Дорогомилово вкрили асфальтом, трамваї зникли, їх заступили автобуси. Як радісно тепер перед самим Великоднем знов побачити білий собор. Богослуження правдоподібно вже почалося. Показалося, що воно вже скінчене. Се не була літуріґія, але старе цер-

---

*) Автор сего цікавого опису др П. Гендрикс, директор ліцея в м. Дердрехті (Голяндія), се голяндський богослов, що добре знає російську мову. Він в 1937 році відбув спеціяльну подорож з Голяндії до Москви, щоби в центрі теперішньої большевицької Росії побачити на власні очи, чи вдалося большевикам викорінити в народі релігійне почування. З сего опису чужого чоловіка видно наглядно, що даремна праця большевицьких безбожників. Вони просто вибилися з сил в боротьбі з християнством і тому там хвилево навіть притихає боротьба з релігією. Розуміється на таке хвилеве затишшя нема що рахувати й боротьбу з безбожництвом треба вести послідовно аж до повної перемоги. Опис дра Гендрикса викликає також дуже цікаві рефлексії про вигляди на відродження російського народу й на змагання католицизму з православям на терені будучої Росії. — Ред. „Нової Зорі”.

культуру, яка в злуці з духом христіянства оживлювала нашу історію, і якої немовби сумерк, чи може тільки хвилеве затьміння з тривогою завважуємо в наші дні.

Отже чому перервалася історія такої ґеніяльної раси, що навіть у хвилі свого розкладу могла вона дати духовий зміст далеким поколінням, народам, які щойно по віках мали бути покликані до історичного життя? Чому Єлини — до пчіл подібні — думали і творили не для себе? Що передвчасно убило той нарід?

Наведено — з найбільш авторитетних сторін — ряд причин. Отже безнастанні війни, невільництво, обмеження числа народин, розвиток великої земельної власности і т. д. Ніяка з тих причин, ні навіть усі вони разом не видаються достаточним виясненням розкладу грецького народу. Вони могли той розклад приспішувати, одначе не могли його викликати.

Адже війна се близняча сестра й невідступна товаришка людства. Історія Геляди не богатша у війни ніж нпр. історія середневічної Европи, коли боролися рід з родом, стан зі станом, лицар з лицарем і місто з містом. Одначе по повному тисячелітті безнастанних воєн деколи місцевих, деколи загальних Европа увійшла в період небувалого розквіту. Европейські народи росли й дозрівали якраз на полях битв, а коли війна означала кінець істнування якоїсь держави (в христіянській Европі не було народу, який убилаб війна), то радше як дата ніж як причина смерти. Отже не війни убили Геляду.

Невільництво? Але й невільництво в ріжному виді й під ріжними назвами товаришить, подібно як війна, історичному ходові людства. Бачимо те невільництво в добах розвитку і в добах занепаду в формах і в напруженні залежнім передовсім від господарського стану епохи. Коли невільництво недуга, то безсумніву це не смертельна недуга. Можемо вказати на ряд народів, які знали невільництво і яких історичне життя було дуже довге.

Обмеження числа уродин? Дійсно поважна недуга, бо може довести до фізичного вимертя народу. Але вона вислід радше певного психічного стану народу, тобто п р о я в н е д у г и, а не сама недуга. Треба радше досліджувати причини того занику життєвої енерґії суспільности, що вона аж вирікається продовження істнування породи.

Розвиток великої земельної власности? Се твердження в відношенні до старинної Греції просто смішне. Старинна Греція була найтиповішим краєм малої власности, її роздроблення доходило прямо до розпорошення. Те, що Греки вважали за викликуюче зависть лятіфундіюм, заслугує в нашому розумінні щонайбільше на назву дуже середнього фільварчику. Але й се творення тих фільварчиків наступило щойно в IV ст. перед Христом, т. зн. тоді, коли розклад грецької суспільности був уже далеко посунений.

Творення фільварків було вислідом заникання мужицького стану, а не його причиною. А мужицький стан заникав з причини непоплатности хліборобства або неможливости займатися ним. Там, де мужицький стан здоровий і сильний, допустить він може в деяких умовинах до повстання великої в л а с н о с т и, одначе ніколи не допустить до повстання великих г о с п о д а р с т в. Поява тих останніх се завжди вислід ослаблення мужицької верстви.

Всі ті — як причини розкладу старинної Греції — згадані історичні явища як війна, невільництво, мальтузіянізм, хліборобські крізи — се трудности і перешкоди, з якими кождий нарід продовж своєї історії почерзі або нараз мусить упоратися. Без боротьби і трудів нема історичного життя. Але від тих труднощів не погиб іще ніякий життєздатний і здоровий нарід. Навпаки, росте і розвивається всупереч їм, нераз навіть завдяки їм. Нарід, щ о х о ч е ж и т и — се безсмертний нарід, хочби не знати які погроми впали на нього продовж історії. В м и р а ю т ь т і л ь к и н а р о д и, у я к и х з а в м и р а є інстинкт і в о л я д о ж и т т я, народи, які вирікаються боротьби, розросту і творчої праці, а шукають тільки марного животіння продовж одного покоління.

Одним з таких народів був саме єлинський нарід на переломі V і IV століття перед Христом і тому погиб. Погиб, хоч саме тоді видав з себе цілу низку ґеніяльних одиниць, що створили европейську культуру. Огородники говорять, що яблінка в останньому році свого життя видає найобильніші й найкращі овочі.

Отся праця може видаватися у високій мірі несправедлива для старинних Єлинів. Виходить се з обмеження теми. Не пишемо про заслуги Геляди для людства. Така книжка булаб одним похвальним і благодарственним гимном. Пишемо про причини її розкладу й упадку, отже наша односторонність буде односторонністю лікаря, який пише про причини і перебіг смертельної недуги ґеніяльної людини. Обмеження теми конечне для ясности викладу і виразного сформулування висновків. Неодин з них може примінюватися до нашої сучасности і на тому — можливо — полягатиме і деякий практичний хосен отсеї праці.

1. Х в и л я п е р е л о м у.

Шіснацятого дня місяця Муніхіона — якраз в сімдесяті роковини битви під Саляміною — Лізандр, спартанський вожд, заняв Атени перетомлені облогою й голодом (21 жовтня 404 р. перед Христом). „Вигнанці повернули до батьківщини і при звуках флєту, серед загальної радости, почали бурити мури думаючи, що сей день зачинає для Геляди епоху свободи..." Так пише Атенець К с е н о ф о н т про капітуляцію Атен, яка закінчила пельопонезську війну (431—404). Свобода в поняттю старинного Грека означала цілковиту незалежність поодиноких міст, розвязання всяких стисліших системів союзів, свободу ведення партикулярних воєн залежно від волі дрібних, рівність великих і малих міст і якусь мряковинну, до великих нагод обмежену зверхність Спарти, зверхність між рівними. Отже всьо верталося до щасливого стану зперед перських наїздів, історія мала зробити крок взад на майже сто літ і станути. Але історія ніколи не вертається і ніколи не задержується. Закінчення пельопонезської війни не завертало грецької історії на три людські покоління, не привертало стану кантональної анархічної рівноваги поодиноких державок. Воно витворювало в суті річи зовсім нове положення в грецькій історії, невідоме попередній грецькій історії, давало Грекам европейського континенту нагоду створення — у формі федеративній — політичної одиниці висшого ступня, одиниці понадмістової і понадкантональної, створення д е р ж а в и. Спарта мала нагоду відіграти в одноплемінній Геляді, змагаючій до мовної єдности, ту ролю, яку мав відограти Рим сто кількадесять літ пізніше у без порівнання трудніших умовинах в ріжноплемінній і повній ріжних мов Італії. Спарта не змогла відограти тої ролі — і ґ е н і й і с т о р і ї в і д і й ш о в в і д с т а р о ї Г е л я д и.

ковне богослуження „Великі Часи". Я вспів на останнє читання Страстного Євангелія.

По богослуженні почав я блукати по соборі. Всьо прикрашене сосновими ґірляндами. Заглянув я у вівтар. Сумно стоїть престол, покритий жалібною плащеницею. Богато жінок приходить з пасками, щоби священик завчасу міг їх посвятити. Десять літ тому, підчас першого мойого побуту в голодній Москві, щось подібне булоб неможливе. Довідуюся, що нічне великоднє Богослуження з причини сподіваного великого напливу людей відправлятимуть тричі: опівночі й о третій та пятій годині зрана; лишилося дуже мало церков, а потреба реліґії велика.

Пішки вертаюся домів через шумний Арбат. Богато річей пізнаю, інші для мене нові. Місто, що підіймається з руїн, місто нове, а л е я к е с ь х о л о д н е, без того, що так мило вражало у старій Москві! Приємно йти по залитій сонцем вулиці, та треба спішитися, бо задля браку летунського получення прийдеться мені виїхати два дні скорше ніж я задумував.

По обіді йду до дімка митрополита Серґія. На ньому також червоні прапори. Входжу через садок і бачу, що владика як також мій знакомий протоєрей о. Л. і інші священики в церкві. Йду туди. На вулиці тіснота, шум — приготування до великого совітського торжества: 1-го травня. На широкій площі перед маніжем червоні палатки, подібні до ярмарочних. В саді під кремлівськими стінами збудовано поміст для танців і розклеєно афіші про маскараду в ніч на 2-го травня. Нестерпний рев грімкоговорителів. Жінки продають квіти-підсніжки. За рубля можна купити букетик тих весняних квіток. Входжу в велику церкву, де править митрополит. Богослуження вже почалося. Посередині церкви, під головною банею, влаштовано з соснового гілля щось в роді каплички.

На престолі образ Усопшого Христа, майже природньої величини, вишитий на шовку: дорогоцінний останок з дореволюційних часів. В торжественній процесії, окружений безліччю духовенства, що виблискує золотом мітр і риз, підтримуваний епископом, сам митрополит несе Плащеницю на своїй білій голові. Під звуки зворушливої церковної пісні „Благообразний Йосиф" вносять Плащеницю під зелену баню з гилля й укладають на могилі з квітів.

У величезній церкві тісно. Стою з боку, притиснений до дверей. А товпа все напливає. Всі хочуть поклонитися Господньому Гробові, богато людей плаче. Відчувається подібність до давніх похоронних обрядів. „Справжні містики, дійсно віддані", — так св. Золотоустий називає христіян, — „плачуть тут над своїм помершим Господом"...

У притворі серед убогих бачу священиків. Коли кидаю рубля, звичайно чую: „Ваше імя, я помолюся за Вас, спаси Вас Господи!" Деякі цілують гроші, обнімають того, що дає. Одягнені в лахміття вбогі кланяються, знімають шапки, хрестяться. Я також не можу не поклонитися й не зняти капелюха. Чиж не таємничий російський Христос стоїть тут у дверах своєї церкви?

Спроможність роздавати рублі дає вдоволення. Довкруги церкви не завважую ніякої ворожнечі до чужинця, хіба одно здивування. У дверах читаю оповістку, що в ночі з пятниці на суботу також буде велике богослуження. Се мене дивує: чейже у православній Церкві літурґія св. Василія Великого відправляється завжди в суботу рано. Жінки, до яких я звернувся за поясненням, на жаль нічого не могли пояснити. З насолодою бувби я залишився в церкві до пізного вечора, та мушу вернутися в гостинницю.

Велика Субота. Вже вчасним ранком чути здолу музику, спів. Вулицями машерують товпи демонстрантів. Питаю, як дістатися до собора. У православних храмах сей день свято Великого Мира.

Через майдан Дзєржинського ступають ряди молодих робітників. Міліціонер (поліцай) задержує мене: — „Громадянине, ваша перепустка!" — „Не маю, хочу перейти до стації метра". Міліціонер пояснює, що туди не вільно переходити. Інформуюся у директора „Савою" й довідуюся, що 1-го травня цілий центр міста замкнений і що ні трамваї, ні метро, ні автобуси не їздять аж до пятої години пополудні. Дзвоню до секретаря бельґійського посольства, та показується, що освободити мене відси неможливо, бо навіть посольські авта не мають сегодня права їзди. Треба було підчини-

Скінчилася творча орґанічна доба історії европейської Греції, вона перестає розуміти дух часу, ще двісті літ буде бунтуватися проти нього, але не відверне вже раз порішених присудів. Херонея (338 *) неминуча, хоч сто кількадесять літ після неї Римський Сенат і Т. Квінтій Фляміній мали „при звуках флетів і серед загальної радости“ проголосити якнайбільш урядово свободу Геляди (196), ту свободу найклясичнішого типу зперед перських воєн, коли „кожде грецьке місто могло жити як хотіло, після власних законів“.

Та на переломі V і IV століття могло здаватися, що будучність належить до Спарти. В усякому разі належала до неї теперішність. Доба між рр. 405—394, доба між двома морськими битвами, під Айгос Потамос, де вся атенська фльота попала в руки Спартан, і під Кнідос, де атенський адмірал Конон, що воював зі Спартанцями на власну руку, знищив на чолі перської фльоти морську силу Спарти, це доба безсумнівної спартанської ґеґемонії. Цю ґеґемонію приняла зразу радісно дуже поважна під оглядом якости, хоч може аритметично слабша частина загальної елинської опінії... „Були се часи, коли всі міста слухали що й не зарядивби муж, який прибув з Лякедемону...“

2. Спарта.

Треба нам застановитися, чому ґеґемонія Спарти не мала завтрішнього дня, чому не стала початком орґанічного процесу національної кристалізації елинського світа, подібно як ґеґемонія Пруссії мала започаткувати по століттях національне обєднання Німеччини. Треба застановитися, чому традиційний примат Спарти, який перетривав століття, розвіявся майже негайно по великій перемозі, яка повинна була утревалити його на віки.

Якіж були справжні причини немочи Спарти і на чім полягала її неспроможність відіграти в Геляді ролю цементу, що лучивби в ціпкий мур окремі цеґли елинських державок? Говоримо про причини справжні, орґанічні, бо мир Анталкида (387), який віддав розємність над грецьким світом в руки перського короля і поразки понесені у війні з Тебами (Левктри р. 371, Мантінея р. 362) се тільки зовнішні прояви смертельної недуги, що нищила орґанізм спартанської суспільности.

„...Коли місто Лякедемонців булоб спустошене, коли з нього лишилисяб тільки святині й фундаменти інших будинків, думаю, що нащадки порівнуючи по довшому часі ті останки зі славою тої республики не хотіливб повірити в її могутність. Всежтаки з пятьох частин Пельопонезу володіє вона над двома безпосередно, проводить иншим а поза півостровом має богато союзників. Та коли місто не складається з бльоку будинків, коли не має ні святинь, ні величавих будівель і коли — після давнього звичаю Геляди — воно зложене з поодиноких містечок, мусить робити вражіння значно менше від дійсности. А тепер представте собі, що та сама доля стрінула Атени; по вражінню, яке те місто викликалоб, припускаліб, що його сила два рази більша, ніж в дійсности...“

Тілько Тукидид. Найглибший з істориків старини схопив по мистецьки суть справи. Спарта держалася тільки хоробрістю й мязнями своїх жовнірів. Поза тим не мала нічого. Коли не стало жовнірів, історія Спарти мусіла скінчитися. „Олігантропія“ — брак людей, — брак у дослівному значінні того слова, се недуга, що нищила Спарту століттями, а дійшла вона до найбільшого здається насилення якраз у хвилі, коли стаючи на чолі Греції потребувала Спарта більшого ніж колинебудь зусилля, щоби вдержати своє провідне становище. Вистарчило Спарті сил, щоби збройною рукою захопити ґеґемонію, та не стало їх уже, щоб видержати поворотну хвилю неминучої реакції, коаліції всіх слабших грецьких державок проти тої найсильнішої держави, яка могла їх зібрати в одну велику державу. Вичерпана і вилюднена Спарта не могла виконати завдання, яке показалося занадто трудним навіть для молодої і кріпкої Македонії. Провалилася — ще гірше, бо далася вмотати в політику понад її сили і впала привалена її тягарем. Похибки атенської демократії, воєнний ґеній Лізандра і щасливий припадок дали їй десять літ позірного тріюмфу. Внутрішня слабість і духова порожнеча більше ще ніж низка безперечних власних похибок не позволили їй утревалити сю хвилю тріюмфу.

Історія знає ряд випадків, що на початку народу або державности стоїть завоювання. Але завойовник мусить завойованим принести якісь духові цінности, до яких витягнуть руки, мусить їм дати якісь добра, які признають цінними, мусить уміти впливати на почування й уяву переможених так, щоб свою поразку почали вважати добродійством і поступом, мусить в публичній опінії завойованих заняти місце зединителя й спасителя або пророка, що приносить нову евангелію. Словом, мусить вишукати якийсь сердечний звязок, який звяже і злучить його з переможеними. В той спосіб ряд німецьких народів з радістю погодився з завоюваннями Прусії, довершеними в імя німецької національної єдности. В той спосіб низка азійських і африканських народів погодилася з арабським завоюванням, яке приносило нову спільну переможцям і переможеним віру і мусулманську цивілізацію. Переможець, який хоче бути основником, мусить прийти не лише з мечем, але й з усяким словом Божим і мусить те слово якнайобильніше сіяти між переможених. Спарта приходила тільки з мечем, творчого й обєднуючого слова не могла сіяти, бо сама не була творчою внаслідок своєї звихненої історичної еволюції. Спартанська спільнота — оскільки взагалі можна вживати тої назви — була спільнотою чисто військовою, не знала інших мірил для границь держави як меч, іншого цементу до обєднування людей як приказ і послух, не розуміла значіння такої невловимої і необлічимої сили як публична опінія.

Спарта держалася мязнями і хоробрістю жовнірів. Першенства спартанських вояків у старинній Греції не оспорював ніхто. Навіть Атени Перікля не осмілювалися ставити Спартанцям опір в отвертій битві. Бути переможеним Спартанцями на суші не було стидом, не допустити до остаточного погрому і вдержатися перед Спартанцями табором се була вже велика почесть, схоплення живцем у полон сто двацятьох Спартанців се був тріюмф, що запаморочував голову. (Сфактерія, 425 р.).

Але незабаром мали прийти часи, що Спартан не стало. Ще з початком V століття за наїзду Ксеркса прогнаний спартанський король Демарат обчислював спартанських вояків на 8.000 люда. І дійсно в самій битві під Плятеями боролося

*) Херонея місто в Беотії, під яким македонський король Филип II переміг Атенців. По тій перемозі наступило зединення Греків під протекторатом Македонії. Переведено се дуже зручно на конґресі в Коринті в 337 р. По смерти Филипа Греки пробували знов осягнути свою давну незалежність, але син Филипа Олександер Великий скоро і кріваво здавив повстання в 335 р. перед Христом. Ще раз піднялися грецькі повстання на вістку про його смерть, але й тоді здавив їх вождь Олександра Антіпатер в т. зв. лямійській війні в рр. 323—322 перед Христом. Були ще такі самі спроби, але й вони не вдалися. Вкінці Рим переміг і Македонію і Грецію, причім богато причинилося до того се, що зручна римська політика вміла зберігати позори грецької свободи, якої в дійсности вже не було. — Ред. „Нової Зорі“.

тися. Поруч переходить якась процесія в напрямі до Червоного майдану. Червоні прапори, червоні хустини, червоні сорочки і краватки.

Окружньою дорогою йду до церкви Рождества Христового. Замкнена. Жінка, що продає в сусіднім кіоску, пояснює, що священик вернеться щойно вечером, бо всі церкви, положені на бульварах і взагалі близько центра, мусять бути замкнені аж до вечора. Тепер я зрозумів, чому в церкві на Спартаківській назначено богослуження на ніч, коли в віддаленому від центра соборі богослуження відбувалися без змін.

Врешті галасливий день скінчився. З трудом видержав я його. Коло пів до десятої виходжу з гостинниці. Метро повне зіпрілих, втомлених учасників першотравневих торжеств. На кінцевій зупинці товпа розходиться по домах.

На подвірі собора вже богато народу. Срібна баня величаво виблискується у весняній ночі. Над входовими дверми букви „Х. В.“ з електричних лямпочок, ще незасвічених. Вибираю вигідніше місце посередині собора. Півсумерк. Всьо прикрашене ґірляндами, білими паперовими квітами. Над іконостасом у зелені видніють ті самі букви „Х. В.“. Все скромне, але вказує на велике почування. Приходиться стояти притиснувши руки до ґрудей: така тіснота. Моє пальто, яке я зняв задля горячі, служить за буфор, капелюх вже пімнятий. А народу все прибуває. Хор з 80 люда стає у крилосі. Засвічують лямпади.

Тепер около пів до одинацятої. Царські врата все ще замкнені. В величезному соборі переповненому докраю, радісно-напружена тиша.

Нагло всі витягнули шиї. Невидимі руки відчинили ворота. Зпоза темного вівтара, окружений десятьма священиками, виходить архиепископ з горіючими свічками в руках.

— Прийміть світло від Вічного Світла!...

Швидко перебігає полумя від свічки до свічки і перемінює собор у схвильоване море вогню. Архиєрей і духовенство сходять з проповідниці і, відступивши кілька кроків, пристають. Не тільки про хрестну процесію — її заборонено, але навіть про вихід у притвор годі й думати. Діякони з трудом здержують напір товпи.

Слава Святій, Єдиносущній, Животворящій і Нероздільній Тройці, всегда нині присно і во віки віков!

Хор відповідає: Амінь!

І ось вона — побідна пісня: „Христос Воскресе!“

Підхоплює ввесь собор. І знов і знов співає. Тут уся суть православія. Відчуваю, як радість немов филя перекочується по тому людському морі. Золотом одітий горіючий полумям храм, висока баня прикрашена ґірляндами, розкриті Царські ворота і залитий світлом вівтар — незабутня картина свята Радости. А хор безупину співає про торжество, про „Невечерній день“, про „Вічне Світло Божого Царства“.

— Христос Воскресе! тричі проголошує епископ.

Трикратнім гомоном — Воістину Воскрес! — відповідає народ. Весь храм співає „Світися, світися Новий Єрусалиме!“

Та кілько тут людей? Три, чотири тисячі, коли не більше. Коли рахувати тих, що на дворі, що стоять знадвору на підвіконницях і що повисли на вікнах — буде всіх пять, коли не шість тисяч. Годі точно сказати. Я ще ніколи не чув, щоб товпа могла так співати і з таким почуванням. Се вже не людські голоси — се душі співають. А потім прийшла черга на христосування. Безконечне цілування архиепископа з народом. Се мабуть кульмінаційний пункт тої ночі. Чи я може в давних часах християнства перших віків, що їх учені стараються відшукати і зрозуміти? Так мабуть було тоді. І се християнство осьтут. „Приди й виждь“...

Моя свічка вигоріла. Піду, думаю, куплю нову. З трудом здовж стіни промощую собі дорогу до столика зі свічками. Та підхоплений филею виходячих попадаю у вихід. Як і не пхався я на всі боки, та мене винесли на двір. Дістатися назад до церкви неможливо. Йду в бічні двері. Та й тут не перейдеш. Приїхати сюди так далеко на се богослуження й не бачити його до кінця!...

Вмічасі на дворі видовище незвичайне. Таке саме людське море. Щасливці стоять на підвіконницях при отворених вікнах і відси слідкують за богослуженням. Вони передають надвір засвіче-

їх пять тисяч. Нецілих сто літ пізніше чисельний стан Спартан зменшився в жахливий спосіб.

В 397 р. спартанські ефори — яких політична розвідка була таксамо добра, як пізніше розвідка венецької Ради Десятьох — вислідили заговір, якого завданням був державний переворот ближче неозначеного характеру. Підмовником до заговору був якийсь Кінедон, що не належав до верстви повноправних Спартанців. Його бажанням — і богатьох інших — було „не бути гіршим від нікого з Лякедемонії“. Ось як він вербував прихильників:

„Взяв мене з собою“ — оповідав доносчик — „на ріг торговиці й казав порахувати, кілько Спартан було на площі. Я нарахував около сорок, враховуючи в те вже й короля й ефорів, членів Ради Старців і інших. Я запитав тоді: „Чомуж, Кінедоне, кажеш мені рахувати тих людей?“ А він на се каже: „Тих людей уважай своїми ворогами, всіх інших союзниками, а є їх поверх чотири тисячі, говорю тільки про тих, що на торговиці.“ Потім показував мені на торговиці по одному або по двох ворогів, підчас коли всі інші були союзниками. Щодо Спартан, які мешкали на селі, ворогом всюди був тільки один — пан волости, а союзником ціле множество...“ — „Ввесь загал гельотів, неодамодів, періойків і ще менших — душею за заговором. Кілько разів ті люди почали говорити про Спартанців, не могли затаїти, що з роскішю пожерлиб їх живими...“

Кінедон не пореборщував, обчисляючи так низько відсоток Спартанців у відношенні до загалу населення Ляконії. На переломі V і IV століття „нарід“, що правив Ляконією і через неї цілою Грецією, числив мабуть не більше ніж тисячу пятьсот зрілих мужів на коло двісті тисяч населення держави. Спартанський король Аґезіляй, висланий до Азії на вістку про великі зброєння Персів, обняв провід над армією, яка мала дванацять тисяч людей. В тій армії було тільки трицять Спартанців. Решта складалася з т. зв. неодамодів, тобто звільнених гельотів і континґентів союзників. В битві під Левктрами (371), яка рішила про упадок спартанської геґемонії, взяло участь всього сімсот Спартанців. Чотириста з них враз з королем Клеомбротом лишилося на полі бою...

Спарті мало нестати навіть крови. — Спартанців назвали ми висше народом. Вони ним були безперечно в політичному і правному значінні того слова, коли під словом нарід розуміється тільки гурток, що править державою, себто гурток повноварних горожан. Тих у старинній Греції всюди було дуже мало, навіть крайно демократичні Атени не виїмок під сим оглядом. Обмеження політичних прав до невеликого відсотка населення краю було для старинного Грека чимсь так зрозумілим, як для модерного Европейця аж до XIX ст. нашої доби. Се лежало немов у природному порядку річей, признанім відвічним звичаєм, якого ніколи ніхто не оспорював і який мимо того не ослаблював держави.

Коли відсоток повноправних горожан бувби в Лякедемонії тільки скількостево нижчий ніж в інших грецьких державах, Спарта не булаб винятком. Спартанська „оліґантропія“ була така грізна тому що структура населення Ляконії стала зчасом зовсім відмінна від структури населення інших грецьких держав так, що мимо широких теоретичних ляконських симпатій пересічний Грек не знаходив спільного язика в розмові зі Спартанцями. Бо Спартанці були не аристократією ляконської суспільности, яка моглаб знайти свій відповідник в аристократії інших грецьких суспільностей, Спартанці були в о р о ж и м ґ а р н і з о н о м в окупованому ляконському краю і таким ґарнізоном лишилися аж до кінця своєї історії. Станувши на чолі Геляди в висліді пельопонезької війни стали Спартанці ґарнізоном окупованої Греції, а не панелинською аристократією або її осередком і початком. В т і м ф а к т і є в и т о л к у в а н н я і с т о р и ч н о ї т р а ґ е д і ї С п а р т и.

Причини, задля яких Спартанцям слід відмовити назви аристократії ляконської суспільности, подамо нижче в уступі присвяченім історичній ролі атенської аристократії.

Тут пригадуємо тільки, що лякедемонська держава повстала з завоювання, але переможне племя, чи дружина, не злилося з населенням завойованого краю, ані не засимілювало тих елементів, які мали згодом вплинути до Ляконії. У висліді того, населення Ляконії не злилося в одну орґанічну спільноту, але розпадалося на ряд чужих собі суспільностей, що тільки жили одна коло одної. Поодинокі складові частини ляконського населення не злучилися з собою в хемічну сполуку, в якій зникають індивідуальности складових частин і повстає надрядна індивідуальність з ціхами тільки собі питомими, а ріжними від ціх складових частин, але зберегли всі свої прикмети і окремішности, свої звичаї і психіку, стративши тільки під тягарем окупаційного ґарнізону свободу рухів і рішення. Завойованому населенню віками не позволено забути про факт завоювання. Спартанці не перемінилися в суспільність, залишилися військом і то професійним військом, яке задержало військовий характер і орґанізацію навіть в часі мира, що в старинній Греції було одиноким явищем. Держава була власністю ґарнізону, він нею правив і то на свою користь. Оскільки істнувала колинебудь т о т а л ь н а д е р ж а в а, оскільки колинебудь в якійсь державі всьо і всі були підпорядковані вимогам зовнішньої і внутрішньої оборони — то тою державою була Спарта. В її історії міститься проте велика наука для сучасного людства.

Місцеве і напливове населення не переставало до кінця спартанських часів уважати Спартанців окупантами. Подивляли їх, брялися їх і ненавиділи їх.

На тім ще не кінець: спартанський ґарнізон ані не розростався ані не доповнювався. Спартанцем треба було вродитися, не можна було ним стати. Спартанцями були тільки нащадки перших окупантів, але й то не всі. Хто не одержав у наслідстві (або не купив) уділу в спартанській землі, що вистарчивби на воєцьке удержання, той з катеґорії „рівних“ переходив у катеґорію „дрібніших“, переставав бути повноправним, хоч поносив усякі обовязки, що тяжіли на лякедемонських підданих.

Спартанський ґарнізон, непоборимий і безбоязний в обличчі зовнішнього ворога, дрожав безнастанно перед бунтом підданих у власному, окупованому собою краю, а прецінь піддані не ріжнилися від окупантів ні вірою, ні мовою, ні кровю, а на безчисленних полях битв давали докази хоробрости й вірности.

Спартанський ґарнізон підозрівав не тільки підданих, підозрівав безнастанно і не без причини в л а с н и х к о р о л і в — чи не схочуть через революцію стати королями не спартанського ґарнізону, але лякедемонського н а р о д у. Спроби такої революції справді були, але ніодна не вдалася. Звихнений устрій так викривив хребетний стовп народу, так опутав уми, що міг зникнути тільки зі смертю людської спільноти, яка далася йому опанувати.

(Далі буде).

Про часописи, котрі даром розсилають, повиннося думати й говорити як про заразу: бо такі часописи повстають очевидно на службі ворогів і затроюють душу народа. („Преса“ ст. 57).

ні свічки. Люди держать їх і співають. Тут також посередині подвіря сидять і лежать десятки убогих. І ті нуждарі у лахмітті також співають „Христос Воскресе!“ Убогий священик у підраному й полатаному підряснику христосується зі всіма. Коли подаю йому — цілує мене в руку... Дещо далі бачу старушку, що старається вилізти на підвисшення, щоб звідти видряпатися на підвіконницю. Ніде не бачив я таких моторних, гарних старушок як біля московських церков. „Осторожно, матусю, — кажу їй, — пождіть, нехай вам поможу“. — „Дякую, синочку“, відповідає. — „Ходи-но сюди, є ще тут кусник місця!“ Лізу й я. Одною рукою хапаюся за решітку, в другій горіюча свічка. Дивлюся на церкву. В далині сіяє вівтар, а ззаду на темному подвірі співаюча товпа з горіючими свічами. Вона не бачить нічого, але стоїть по-стоїцьки в куряві подвіря, кланяється, хреститься. Чудесний спів многотисячного хору під зоряним небом весняної московської ночі.

Почалася літургія. Долітають слова архипастиря: „Прийміте, ядіте — сіе есть Тіло Моє...“ Чую як довкруги мене плачуть зі зворушення і сам чуюся зворушений. А відтак те дивне „Отче Наш“, що його переспівав весь народ!

Котраж тепер година? Ми немов поза часом. Тут я пізнав, що тут Великдень дійсно поза часом, а в безконечній радости, що се не спомин чогось, що колись сталося і що се не обіцянка будучого раю, — а рай тут таки, на землі, правдиве життя в Бозі, тут у сій церкві, в сю дивну ніч Воскресення й Життя.

Останній раз виходить архиерей і стоячи в отворених воротах помалу читає слова радісної пасхальної проповіді: „Аще хто благочестив“... Кінцевий хоровий акорд „Амінь“, — і богослуження скінчене.

Злізаю з підмурування і вертаюся в гостинницю. Ні метро, ні автобуси не їздять. Переходжу коло відчиненої церкви напроти консерваторії. Там богослуження також щойно покінчилося. Якась жінка йде напроти мене. Підходжу й кажу: „Христос Воскресе!“ Жінка з опаскою приглядається мені й поглянувши на всі боки, тихо відповідає: „Воістину Воскресе!“ Вже світає, коли доходжу до гостинниці.

Пізно вечером авто Інтуриста підвозить мене на двірець до нічного поїзду. Щораз дальше зникають світла міста... З глибокою вдячністю згадую церкву в совітській Росії.

Мене в Европі питаються: Чи переслідують там Церкву? — Ні, тепер нема переслідувань. Я не бачив ні одної протирелиґійної демонстрації, ні протирелиґійної афіші. Коли я зайшов в антикварню і запитав, чи має щонебудь з безбожницької літератури, продавщиця д у ж е н е р а д о витягнула стару, припорошену вязанку безбожницьких журналів...

Хто ходить до церкви? Переважно люди в середньому віці, від 40 до 50 літ. Поголоски, що до церкви ходять тільки старі жінки, неправдиві. З тих, що моляться, дві треті мущин, а лиш одна третя жінок. Це звертає на себе увагу. В Велику Пятницю я навіть бачив у церкві червоноармійця в повнім однострою. Він молився. Та молодих людей загально мало. Розумію тих, що моляться, цілують ікони і ставлять свічки. Але яке відношення молоді до Церкви? Молодь мало знає про Церкву. Якось одного разу розговорився я з панною з Інтуриста. Запитав я її про Великдень (Пасху).

— Великдень? — здивувалася вона. — Що це таке? Зрештою знаю вже, це тоді, коли світять лямпадки перед богами...

З когож складається там духовенство і чи є там молоді священики? Більшість, величезну більшість духовенства становлять люди старші віком. Але знаю двох діяконів, зовсім молодих, які скінчили совітські школи і пережили переслідування за віру. О д н а ч е п о ш а н а д о д у х о в е н с т в а т а м д у ж е в е л и к а. В піддержуванні духовенства самовідречення вірних не має границь. Я сам бачив у церквах на власні очи великі посуди з цілими горами рублів, зібраних для священиків. Щодо самих церков, то хоч їх число зменшилося, зате дух зріс. Тепер є в Москві коло 40 відчинених церков, між ними дві катедри. Одна з них положена навіть на людному бульварі, але назагал у центрі не сміє бути відчинена ні одна церква. Успенський собор відновлено. Його зберігають як памятник давного будівництва.

—o—

Тип модерної людини

Як він повстав на ґрунті фільософії Ніцшого й до чого дійшов.

Для багатьох просто незрозумілі обяви модерних напрямів і кличів, що витворили дві противні суспільно-державні скрайности: комуністичну й соціяльно-націоналістичну. Вони стоять тепер проти себе непримиримі, та типічно вони дуже зближені, хоч оживлені відмінними ідеями. В комунізмі — колективізм і матеріялізм; в націонал-соціялізмі — нація і раса.

Коли глянути на теперішну світову структуру, бачимо такий образ: Скрайний комунізм і безбожницький большевизм в СССР, Мехіку, червоній Еспанії, а в союзі з ними більше або менше близькім стоять демократично-ліберальні держави: Франція, Анґлія, Чехословакія, Ромунія, Бельґія, Злучені Держави Півн. Америки. На противній стороні скрайний націоналізм (Німеччина) в союзі з більше або менше фашистівськими державами: з Італією, Японією, національною Еспанією й ріжними державами полудневої Америки. Поміж тими стоять більше праві, як Угорщина і Югославія, або більше ліві, як Польща, Ромунія, Греція, Туреччина й інші.

Почин та основу до тих найскрайніших суспільно-політичних форм дав модерний тип т. зв. „автономного чоловіка“. Щоби зрозуміти ті обяви й найти засоби протиділати скрайним кличам, треба виясннти ґенетично й психольоґічно тип такого чоловіка. У тім буду держатися думок та вказівок визначного морального психольоґа дра Клюґа на основі його незвичайно глибокої студії: **Die Tiefen der Seele, 8 Auflage. Paderborn.**

1. Як повстав тип модерного автономного чоловіка.

У витворенні типу модерного автономного чоловіка співділали великі новочасні рухи й напрями. Зачалися вони вже в добі ренесансу й гуманізму і довели до протестантизму. Дальше прийшов раціоналізм 18-го ст., матеріялізм 19-го ст., вкінці релятивізм 20-го ст. Ренесанс розлюзнив обичаї, гуманізм підкопав основи духові, протестантизм зруйнував совість, раціоналізм відкинув усякі догми, матеріялізм розбудив хаотичні примітивні гони, а релятивізм усунув остаточно всякі запори, по словам Ніцшого: „Все неправда — все вільно.“ Так повстав індивідуалістичний чоловік, що не стояв вже на освяченій землі Церкви, але на звичайній землі, „на власних ногах“, виставлений на всякі духові струї, що мусіли його все більше й більше розкладати. Так повстав тип „автономної людини“.

Сама назва „автономний — самоправний чоловік“ вказує, що такий чоловік сам установляє собі закони свого ділання та поступування. Бодай йому здається, що він може сам для себе бути джерелом законів. Його законодатний орґан це його розум, всякі інші законодатні орґани він відкидає. А виконуючий орґан це його свобідна в о л я, оскільки загалом автономний чоловік признає повну свобідну волю, хоч мусить признати в якихсь границях, бо без свобідної волі нема самоправности. Та такий самоправний чоловік у дійсному житті мусить відчути і прийти до свідомости, що його автономність дуже поверховна. На кождім кроці стрічається з іншим законом своєї людської природи, зі всякого рода противенствами та труднощами. Ті противенства в людині клясично представив св. Апостол народів у посланні до Римлян, де каже:

„Знаю, що живе в мені добро, бо хотіння є, та виконати це добро не стає сили; бо не чиню це добро, що хочу, а лихе, чого не хочу, те роблю. А коли те роблю, чого не хочу, то вже не я роблю а володіючий наді мною гріх. Ото знаходжу закон, що коли хочу робити добре, переді мною лежить лихе. По внутренньому чоловікові я любуюсь у Божому законі, та спостерігаю інший закон у моїх членах, що воює проти закону мого ума і поневолює мене законові гріха, що володіє в моїх членах. Нещасний я чоловік, хто спасе мене від смертоносного тіла?“ (Рим. VII, 18—25).

Очевидно серіозно думаючий „автономний“ чоловік, що має в собі почуття достоїнства й етики, шукає виходу з тих противенств і трудностей. І тут саме зачинається натінювання ріжних успосіблень того спільного типу.

Одні доходять до етичного доґматизму. Вони держаться означених і автономно вибраних засад, що їх старають ся перевести в життя з більшою або меншою життевою енергією і тим самим з меншими або більшими успіхами. Люди з великою енергією попадають у ріжні тертя та боротьби, часом повні драматичности, часто трагічно-комічні, коли їх боротьба з огляду на банальність або простакуватість не варта тих сил і засобів, які вкладається. Більше містично настроєні шукають основ у новоґностичній етиці як в антропософії, теософії, спіритизмі або в новобуддизмі. Анархічно настроєні, найбільше хаотичні типи, звичайно зачинають відкиненням всякого авторитету й кінчать автотеозою, значить себе ставлять як щось найвисше.

Побіч тих виступають т. зв. типи зісвітчених людей, „гомо секуляріс“. Такий тип покидає і відкидає всі освячені границі моралі і стає новопоганином. А новопоганин під моральним оглядом стоїть далеко нище від поганина в реліґійному розумінні. Цей останній все таки почитає якесь божество або якісь божества, хоч ложно їх понимає й розуміє; поганин має і держиться закону совісти. А новопоганин відкидає всяку реліґію, всяке божество; він вправді має совість, але не зважає на неї, приглушує її, а на місце реліґій ставить собі якусь вимріяну фільософію надчоловіка або підчоловіка: се в дійсности звичайний цинізм або частіше порожня бездумність.

2. Етичні засади автономної людини.

Автономний тип чоловіка, що признає ще якісь норми й вяжеться ними, також виказує ріжні етичні відтіни. Вони являються в засадах його автономної моралі, що їх можна зіставити в трьох ґрупах, беручи скалю здолу вгору.

Перша ґрупа це люди т. зв. „білої камізольки“. Вони хочуть, щоб їх уважати за людей чести, за „джентельменів“. У публичному житті вони старанно минають усякі справи, діла та поступки, що занадто стоять у разячім противенстві до засад публичної чести принятих навіть між зовсім світовими людьми. Які вони дійсно в нутрі, про це ніхто не питає, ані того не знає. В багатьох випадках та „біла камізолька“ це лиш кусник шмати, що закриває нутро циніків і скрайних еротиків. Та бувають випадки, що ті люди там, де публична опінія вибачлива, відкидають цю останню заслону безстидности й тоді в повнім світлі виступає їх брутальність і безхарактерність.

Друга ґрупа це люди, що руководяться засадами товариського розуміння чести. Та це по правді не автономія, а чистої води гетерономія, коли найвищий мотив це „засада“, „що скажуть люди“, розуміється люди світові, що публичній опінії надають тон і моду. Це звичайно люди всяких гнилих компромісів, люди,

---

АНТІН ЧЕХОВ

ХІРУРҐІЯ

Гумореска.

Земська лікарня. Через відсутність лікаря, що поїхав женитися, хворих приймає фельчер Курятин, огрядна людина років сорока, в приношеній жакетці та пошарпаних трикових штанах. На обличчі вираз почуття обовязку і приємности. Між вказівним і середним пальцем лівої руки — сигаро, що поширює сморід.

До приймальні входить дячок Восмигласов, високий, кремезний дідуган, у коричневій рясі, підперезаний широким шкіряним поясом. Праве око з більмом і напівзаплющене, на носі бородавка, що скидається здалека на велику муху. Секунду дячок шукає образів і не знайшовши їх, хреститься на сулію з карболевим розчином, потім виймає з червоної хусточки проскуру і вклонившися кладе її перед фельчером.

— А-а-а... моє вам! — позіхає фельчер. — З чим завітали?

— З неділею вас, Сергію Кузьмовичу... До вашої милости... Істинно і правдиво сказано в псалтирі, пробачте: „Питіє моє з плачем растворях“. Сів оце зі старою чай пити і — ні, Боже мій, ні крапельки, ні крихітки, хоч ляж та помирай... Сербнеш трошечки — і несила стерпіти! Та не тільки в самому зубі, а й цілісенький сей бік... Так і ламає, так і ламає! У вухо бе, вибачте, ніби в ньому цвяшок, чи інший який предмет: так і стріляє, так і стріляє! Согрішихом і беззаконновахом... Студними бо окалях душу гріхми. і в ліности житіє моє іждих... За гріхи, Сергію Кузьмовичу, за гріхи! Отець ієрей після літурґії докоряє: „Косноязичний ти, Ефиме, і гугнявий став. Співаєш і нічого в тебе не розбереш“. А які вже, подумайте, тут співи, коли рота роззявити не можна, все розпухло, вибачте, і ніч не спав...

— Умгу... Сідайте... Розкрийте рота!

Восмигласов сідає і розкриває рота.

Курятин насуплюється, дивиться в рот і серед зубів, пожовклих від часу й тютюну, знаходить один зуб прикрашений широким дуплом.

— Отець діякон веліли горілку з хроном прикладати — не помогло. Ґлікерія Онисимівна, дай Боже їй здоровля, дала на руку ниточку носити з Афонської гори та звеліли теплим молоком зуб полоскати, а я, правду сказати, ниточку одяг, а от щодо молока не додержав: Бога боюся, піст...

— Забобони... (павза). Вирвати його треба, Юхиме Міхейовичу!

— Вам краще знати, Сергію Кузьмовичу. На те ви і навчені, щоб се діло розуміти, як воно є, що вирвати, а що кроплями, чи іншим чим... На те вас благодійників і настановлено, дай вам Боже здоровля, щоб ми за вас вдень і вночі, батечки рідні... по гроб життя...

— Пусте... — удає скромного фельчер, підходячи до шафи і порпаючись серед інструментів. — Хірурґія, пусте... Тут до всього звичка, тверда рука... Раз плюнути... Недавно оце теж, ось як ви, приїздить до лікарні поміщик Олександер Іванович Єгипетський... Теж із зубом... Людина освічена, про все розпитує, всім цікавиться, як і що. Руку стискає, на імя і по батькові... В Петербурзі сім років жив, усіх професорів перенюхав... Довго ми з ним тут... Христом-Богом благає: вирвіть ви мені його, Сергію Кузьмовичу! Чомужби й не вирвати? Вирвати можна. Тільки на цьому розумітися треба, без розуміння не можна... Зуби всякі бувають. Той вирвеш щипцями, той козиною ніжкою, а той ключем... Кому як.

Фельчер бере козину ніжку, хвилину дивиться на неї запитливо, далі кладе й бере щипці.

— Ану, розкрийте но рота ширше... — каже він, підходячи зі щипцями до дяка. — Зараз ми його... той... Раз плюнути... Ясна підрізати тільки... тракцію зробити по вертикальній осі... і все (підрізує ясна) і все...

— Благодійники ви наші... Нам, дурням, і невтямки, а вас Господь просвітив...

— Не розмірковуйте, коли у вас рот розкритий... Цей легко рвати, а буває так, що самі тільки корінці... Цей — раз плюнути... (накладає щипці). Почекайте, не смикайтесь... Сидіть нерухомо... Як оком змигнути... (робить тракцію). Головне, щоб як найглибше взяти (тягне)..., щоб коронку не зломати...

— Отці наші... Мати Пречиста... Ваааввв...

що вміють примінюватися до обставин, що знаменито вміють копіювати й наслідувати людей світа сего. Це люди, що бодай циліндром хочуть бути вищі понад других; „штребери", що полюють лиш на титули, відзнаки й рекляму в пресі. Вони признають якісь етичні тези, вміють нераз здобутися на панування над собою, навіть на жертву крови й життя (прим. у двобою), що розуміється достойне ліпшої справи.

Третя група це люди, що хочуть держатися засади: „Будь вірний собі самому". Та коли чоловік є „сам собою"? Хто знає людину, — а дуже мало є таких — цей свідомий того, що „самота" чоловіка дуже рідко покривається з його діланням; що та „самота" мало коли просвітлюється в його зовнішнім поступованні. Хто мав до діла зі злочинцями, знає, що побіч чорних красок у структурі їх душі можна побачити нераз дуже світляні та прозорі; і навпаки, у шляхотних душах проявляються нераз дуже темні риси. Та в автономного чоловіка засада „вірний сам собі" виходить часто на звичайну карикатуру.

Зовсім відмінний від тих трьох відтіней стоїть автономний зісвітчений чоловік. Він без ніяких, навіть як поверховних, етичних засад. Він як скрайний субєктивіст на полі пізнання держиться засади: „ніде нема правди". Цьому відповідає в ділянці його волі погляд, що „все дозволене". Та і тут примінювання тих норм дуже ріжнородне в поодиноких людей того покрою, бо залежне від їх традиції, окруження й особистих переживань.

Традиція, оскільки вона такого чоловіка досягає і на нього відділовує, частинно вяже його. Навіть новопоганин великих міст віддихає ще християнським воздухом, хоч як той воздух розріджений та заражений модерними трійливими випарами. Такі люди, що самі не посідають етичних норм, ані не руководяться ними й засадами, стремлять не до переоцінки але до занархізування ерархії цінностей. Вони хочуть зруйнувати нинішний порядок, перевернути до гори корінем; на його місце поставити нові, свої власні, норми без огляду на традицію, а головно без огляду на моральний християнський закон. Типічно вони скристалізовані в засадах большевизму та в ідеольогії одної струї націонал-соціялізму. Їх можна поставити побіч себе, бо ріжняться лиш ідеями а не суттю річи. В одних і в других ставиться світогляд без Бога, без совісти, без християнської моралі в імя нових ідеалів т. зв. надчоловіка.

3. Тип надчоловіка в писаннях Ніцшого.

Модерний тип автономного зісвітченого чоловіка найбільш радикально проповідав німецький фільософ Фридрих Ніцше. Сила його писань така чаруюча, що просто ошоломила не одиниці а сотки тисяч людей, як це виразно каже названий автор Др Клюг. Тому вказане на трагедії його життя виказати вартість його автономної фільософії зісвітченого надчоловіка.

Наперед гляньмо на засади Ніцшого бодай у головних рисах. Ось вони:

„Нової гордости вчу я моє Я, тим учу я людей: не втискати вже більше голови в пісок небесних річей, лише свобідно держати її, ту земську голову, що творить змисл землі." — „Існують проповідники с м е р т и і повно їх на землі; їм наперекір муситься проповідати про ж и т т я. Ж о в т і звуться ті проповідники смерти або ч о р н і. Та я хочу показати їх у ще інших красках. Це чахотники душ, ледви народилися, а вже зачинають умирати й тужать за життям утоми й виречення. Стріне їх хорий або старець або мертвець, сейчас кажуть: Життя опрокинене. Життя це терпіння — кажуть другі і не брешуть. Тому старайтеся не жити. Дбайте про це, щоб устало життя, що є лиш терпінням. Інші знова кажуть: Потреба милосердя; візьміть усе що маю, заберіть усе, чим я є, тим менше буде мене вязати життя. Булиб вони милосердні, то певно затроїлиб життя своїх ближніх. Лихим бути, це по правді булоб їх властиве добро. Ах, де більше глупости в світі, як не у милосердних? І що більше спричинило терпінь у світі, як не глупости милосердних? Горе всім любячим, що не мають ще тої висоти, що ставить їх понад милосердя! Раз сказав до мене діявол: І Бог має своє пекло, це його любов до людей. А недавно почув я від нього такі слова: Бог умер. Бог умер на милосердя до людей." — „Ви великі люди! Цей Бог, це ваша найбільша небезпека. Відколи він у гробі, відтоді ви воскресли. Аж тепер прийшло велике полудне, аж тепер чоловік — Паном. Бог умер, тож хочемо, щоб жив н а д ч о л о в і к! Надчоловік лежить мені на серці; це моє найважніше і найперше, а не чоловік: не ближній, не вбогий, не терплячий, не найлучший."

„Маєте ви мужність брати? Маєте великодушність? Не мужність перед свідками, а мужність пустинників, орлину мужність, на яку вже ніякий Бог не споглядає. Хто орлиними очима у пропасть глядить; хто орлиними кігтями пропасть ухопить, той має мужність."

„Чоловік злий — так на потіху мені говорили всі мудрці. Та щоб нині ще було це правдиве. Бо зло це найбільша сила чоловіка". — „Чоловік тим лучший чим гірший — так учу я. Найбільше зло конечне для найбільшого добра надчоловіка"... „Видите, я вчу вас надчоловіка. Надчоловік це змисл землі. Нехай ваша воля вам говорить: надчоловік має бути змислом землі. Заклинаю вас, мої брати, будьте вірні землі й не вірте тим, що вам говорять про надземські надії. Це отруйники, чи свідомі вони того чи ні".

„Колись злочин проти Бога вважалося за найбільший злочин; тепер Бог умер, і тимсамим померли всі злочинці. А зло чинити на землі, це найкорисніше...".

„О моя душе, я виратував тебе від усяких закутин, вимів усякий порох, павутину й усунув усякий сумерк, я переконав тебе нагою стояти перед очима сонця. О душе моя, я звільнив тебе від послуху, приклякань і взивання паном."

„Н і ч о н е є п р а в д и в е: в с е д о з в о л е н е, — так сказав я собі. Жити, як лиш душа забажає, або зовсім не жити, так хочу я."

Так говорив Заратустра-Ніцше, що проповідав людям переоцінку всіх цінностей і розбиття „давних таблиць". Він став проповідником абсолютної повноправности чоловіка й багато оманив таких, що в його писаннях видять євангелію землі. І л и ш н а о с н о в і т и х п і в б о ж е в і л ь н и х д у м о к м о ж н а з р о з у м і т и н и н і ш н і м у т н і с т р у ї, що так нуртують в Европі та приготовляють може ще дотепер невидане переслідування христ. релігії.

4. Життя Ніцшого, а його наука.

Ніцше був хорий чоловік. У нього горячковий стан переходив напереміну з великим подражненням нервів. Дні його життя це була мука й тортура, а ночі його були тільки горюванням.

У листі до свого приятеля Роде з 1881 р. представляє Ніцше трагіку свого життя словами: „Пиття власної крови". Бюст Ніцшого, який почитателі того ложного пророка про надчоловіка зберігають неначе божище, не відповідає дійсному виглядові того нещасного чоловіка. Дійсний вигляд того фільософа, котрого дух вкінці попав у божевілля, був зовсім інший. Він виглядав на поважного, задуманого вченого. Мусів носити майже барилкуваті окуляри, щоб бодай на два метри бачити перед собою. Хльоралом та вероналом купував собі кілька годин сну, щоб як іще загалом міг думати й писати, у напів горячковім стані виливати оманливі струї своїх афоризмів та горячкових візій. Все був самітний: тратив приятеля за приятелем. Такий був Фридрих Ніцше.

В його книжці: „Так говорив Заратустра" є просто потрясаючі вискази, що відкривають його тугу за силою, здоровлям та життям:

„Жити як душа бажає, або зовсім не жити, так хочу я. Та горе! Які в мене пожадання? Що властиво ще лишилося мені? Змучене й зухвале серце, змінчива воля, зломані крила та розбитий стрижень. Деж мій дім? За ним я питав, за ним шукав, та не найшов ніде. О вічне-всюда, о вічне-ніде, о вічне-надармо!"

Так каже він говорити тіням Заратустри, а це ніхто інший, лиш він сам. А в іншім місци, де він наводить напімнення Заратустри:

„Немала твоя небезпека, ти свобідний духу і путнику! Ти мав лиху днину, та вважай, щоб не настав іще жахливіший вечір. Ти стратив свою ціль. Горе тобі! Як ти переболиш ту втрату? — тимсамим ти втратив свою путь!"

На десять літ перед смертю пророк надчоловіка попав у стан підчоловіка, у стан п о в н о г о б о ж е в і л л я. Та передтим кинув у світ письма правдиво вибухової й руйнуючої сили, які ще дотепер перевертають голови й серця тисячів людей, що не дозріли ще розуміти людську душу, яка думала студеною льогікою та заразом розгорячкованим думанням перемогти трагіку свого життя й демонізм свого серця: бо як це можливо, щоб т. зв. автономія духа, що стоїть поза „границями добра й зла", могла поконати трагічні демонічні сили?

Десять довгих літ той, що так згірдливо, так ненависно говорив і писав про милосердя, був зданий лише на милосердя своєї рідної сестри та своєї матери. Рідкі гості, що відвідували його, бачили в ньому зломаного чоловіка, що лежав без свідомости, що глухо мурчав мов ранений звір, неспокійно завертав очима, з руками зложеними на грудях, з блідим обличчам, подібним до тих, що їх різьблять на саркофагах. На нім сповнилися слова, які він сам передтим написав: „У мене стільки вартний фільософ, оскільки він є в силі стати приміром для других". Його власний примір життя це найлучше свідоцтво вартости його фільософії.

Подав о. Т. Галущинський, ЧСВВ.

— Не той... не той... як його? Не хапайте руками. Пустіть руки (тягне). Зараз... Ось, ось... ділож не легке...

— Отці... благодійники... (кричить), Ангели! Ого-го... Та смикайже, смикай! Чого пять років тягнеш?

— Та цеж... хірургія... Відразу не можна... Ось, ось...

Восмигласов підіймає коліна до ліктів, ворушить пальцями, витріщає очі, переривчасто дихає... На багровому обличчі його виступає піт, в очах сльози... Курятин сопе, тупцює перед дяком і тягне... Минають найжахливіші півхвилини — і щипці зриваються з зуба. Дяк схоплюється й лізе пальцями в рот. В роті намацує він зуба на старому місці. — Тягнув! — каже він плачучим і в тойже час насмішкуватим голосом. — Щоб тебе так на тому світі потягло! Дякуємо красно! Коли не вмієш рвати, то й не берися. Світу Божого не бачу...

— А ти нащо руками хапаєш? — сердиться фельчер. — Я тягну, а ти мені під руку штовхаєш... і ріжні дурні слова... Дурепа!

— Сам ти дурепа!

— Ти думаєш, мигуряко, легко це — зуби рвати? Нуж бо візьмися! Це не те, що на дзвіницю виліз та відтарабанив у дзвони. (Передражнює). „Не вмієш, не вмієш!" Бач, який показувач знайшовся! Дивися... Панові Єгипетському, Олександру Івановичу, рвав, та й той нічого, ніяких слів... Людина не тобі пара, а не хапав руками... Сідай! Сідай, кажу тобі!

— Світа не бачу... Дай дух звести... Ох! (сідає). Не тягни тільки довго, а смикай... Зразу!

— Учи вченого! Такий, Господи, народ неосвічений! Живи, ось, з отакими... очманієш! Розкрий рота... (накладає щипці). Хірургія, брате, не жарти... Це не в крилосі читати... (робить тракцію). Не смикайся!... Зуб, виходить, застарілий, глибоко коріння пустив... (тягне). Не ворушись... Так... так... Не ворушись... Ну, ну... (чути як хруснуло). Так і знав!

Восмигласов сидить хвилину нерухомо, ніби зомлілий. Він приголомшений... Очі тупо вдивляються в просторінь. На блідому обличчі піт...

— Треба мені було козиною ніжкою... — бурмоче фельчер. — Оттака притичина!

Отямившись, дяк суне до рота пальці й на місці хорого зуба знаходить два виступи, ще стирчать.

— Паршивий чорт... — вимовляє він. — Понасаджували вас тут, іродів, на нашу погибель!

— Полайся мені ще тут... — бурмоче фельчер, кладучи щипці до шафи. — Нечема!... Мало тебе в бурсі березою частували... Пан Єгипетський, Олександер Іванович, у Петербурзі років з сім жив... освіченість... одне вбрання карбованців з сотню коштує... та й то не лаявся... А ти що за пава така? Не бійся, не здохнеш!

Дяк бере зі стола свою проскурку і тримаючи щоку рукою плентається до дому...

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ

У „златій Сербії”

Спомин полоненого Українця з Галичини.

В осени 1918 р. був я в 40 маршбаталіоні 41 полку піхоти в запіллі австрійського фронту, зверненого проти Італії, в м. Сан Даніеле дель Фріюлі. Поверх 70% того маршбаону становили Українці з Галичини і з Буковини, греко-католики і православні, а решта були наші латинники, яких ще тоді не дуже відріжняли від иншних наших Галичан, ну і Жиди та кілька Ромунів. При кінці вересня прийшов приказ, що наш 40-ий маршбаон має зелізницею вирушити в дорогу. Куди нас повезуть, ми жовніри очевидно не знали. Та ми скоро завважили, що наш поїзд їде на схід.

Незабаром ми опинилися в полосі, де був італійсько-австрійський фронт в рр. 1915—1917. Та полоса обіймала кільканацять км. Кругом страшна руїна. Поїзд мчав дальше на схід. Ми вояки говорили між собою, що нас везуть може на Україну, де тоді залогою стояли австрійські війська. Я дуже тішився, що матиму нагоду побачити Україну.

Але моя надія скоро розвіялася. В Славонії, чи в Хорватії, вже не тямлю, купив я в кіоску на котрійсь стації німецьку газету „Ное Фрає Прессе”. На першій стороні стояло грубим друком, що Болгарія заключила завішення зброї з державами Антанти і що болгарські війська вицофуються з балканського (солунського) фронту. Щойно в тій хвилі прояснилася мені в голові справа нашої подорожі: Австрія посилає наборзі зібрані резерви, щоб заткати діру, яка повстала внаслідок уступлення з фронту болгарських військ. То було в полудне другого дня подорожі.

Під вечір наш військовий поїзд зближався до столиці Сербії з півночі, від граничної австрійської стації Землін напроти Білгороду. Ми віхали на довший міст, що лучив Землін з Білгородом через ріку Саву. Тут коло того мосту зачалися в 1914 р. перші бої між Австрійцями і Сербами. Міст зелізний, доволі довгий. Оглянулося заходяче сонце й освітило своїми промінями сербську столицю. На ліво на горбку простягалися укріплення, будовані ще мабуть за турецьких часів, на право в долині розтягнулося властиве, цивільне, новітне місто Білгород.

В Білгороді наш поїзд стояв з годину. Вже смеркло. Стація була слабо освітлена. На поодиноких торах стояло повно вагонів: тягарових і санітарних. Коло них крутилися німецькі („прусські”) вояки і санітарі.

Питаю якогось німецького вояка: Що чувати нового? Махнув рукою від нехочу і буркнув: Незабаром побачите. А звідки їдете, спитав я? — З Нішу! — Ага, думаю, то вже й Прусаки вицофуються, а нас везуть, щоб той їх відворот хоч сяк-так „прикрити”.

Підчас дальшої подорожі з Білгороду на південь Сербії була гарна вереснева погода і доволі тепло. Майже на кождій стації стрічали ми німецькі поїзди, що вивозили з Сербії німецькі етапні відділи, ріжні команди, санітарні кольони і т. п. Видно було, що Німці поспішно забираються.

Від Нішу [1]) на полудне стрічали ми також відступаючі на схід, до дому болгарські частини. Ішли відділи піхоти зі зброєю, в порядку. Декотрі з тих відділів гнали перед собою менші й більші стада овець, мабуть зареквірованих у сербських селян. Болгарські військові відділи забезпечували собі в той спосіб прохарчування підчас повороту до батьківщини: різали по баранови чи по вівци і тим мясом жили. Здається ніяких инших запасів поживи ні магазинів з собою не мали. Болгарські магазини й обози або вицофалися скорше або підчас поспішного відвороту Болгари їх покинули.

[1]) Ніш, місто над рікою Моравою. Стара столиця Сербії. В 1918 р. ще були добре збережені укріплення мабуть з турецьких часів.

В часі подорожі нашого військового ешелону через Сербію можна було обсервувати околицю. Отже по обох боках ріки Морави, здовж якої веде головна зелізнича лінія Білгород — Ніш — Солунь, видно було управні поля. А що се була пізна осінь, то видно було тільки стерні зібраних збіж, місцями сторчали стовбурі зжатої кокурудзи, між ними лежали ще незібрані дині і гарбузи. По обох боках долини Морави на 4—5 км. видно було листкові ліси на сугорбах. Чим дальше на полудне долина Морави вущала. Тоді видно було, як на горбах під лісом і в рідкім лісі пастухи пасли стада овець і свиней. Свині подібні до диких. Коло стад стояли пастухи також доволі дикого вигляду. На раменах мали старосвітські стрільби і в руках зелізні топірці на довгих держаках. До помочи мали ті пастухи по кілька вівчарських псів. Села розміщені на краю долини під лісом. Хати білілися здалека. Цікаво, що не видно було церков. На стаціях крутилися поодинокі німецькі військові. Я питався, яка ситуація на фронті. Вони відповідали нерадо. Видно, були зрезигновані, а то й застрашені. Декотрі з них іронізували з нас, кажучи: Ви хочете продовжати війну? Даремний ваш труд!.. Були се старі ополченці („ляндштурма”, кажучи по австрійськи).

Після переїзду через пасмо гір Балкану ми опинилися на границі старої Сербії й Македонії. Балкан се гори вищі від наших Карпат, покриті листовим лісом, не стрімкіші від Карпат. На низших горах видніли трависті полонини і на них стада овець. Долинами видно поля. Оселі рідкі. Краєвид зміняється. Долина Морави значно ширшає. На ній видно вже великі лани засіяні тютюном. Один такий лан був ще незібраний.

В ночі приїхав наш поїзд на стацію Бояновац і зупинився. Команда видала приказ, що тут висідаємо. Після вивантажування ми опинилися в чужім краю серед темної ночі. На стації були якісь два німецькі жовніри. Питаю при нагоді, чи далеко фронт. Відповідає: Був колись, але тепер Болгари покинули його, отже ви маєте творити той фронт.

— А чи далеко звідси неприятель?

— Не знаю, відповідає німецький „ляндштурмак”. Може 20 км., може 10 км. Зрештою завтра задня побачите.

І справді на другий день рано дався чути неприятель. Коли „наші” себто австрійські відділи зробили розстрільну, сербська артилерія зачала острілювати нас шрапнелями. Отже неприятель був недалеко. Після нашого військового по-

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Козел в городі

Новелька з совітського життя.

В провінціяльнім клюбі малого містечка вийшов на естраду високий, небритий панок в понурім, сильно пімнятім, чорнім фраку.

Відкашельнув енергійно й запитав охриплим басом: — Де акомпаніятор?

— Вибачте, товаришу — бесіднику, відповів перестрашений Саша, але се прецінь реферат про самогонку? Звідки тут може бути бесіда про якусь музику?

— Реферат? Гм... А можеб всетаки лучше було заспівати щонебудь? Наприклад з „Демона”? Що?

Ха! ха..., адже се відчит!

— А всежтаки лучше, як люблю Бога, щоб я щось заспівав... Слово чести... щось такого...

„На землі весь людський рід
Шанує один святий ідеал...”.

— Що ви, пане... Адже се відчит!... Реферат про самогонку!... Адже тут йде про боротьбу!... Адже так написано на афіші...

— Справді? Ну, в такім разі добре. Гм, гм...

Чоловік у фраку знов відкашельнув, діткнув руками горла, потряс головою і прибрав геройську поставу.

Предсідник задзвонив.

— Товариші, прошу спокійно! Зараз товариш зі столиці буде промовляти про самогонку. Тема дуже поважна для тих, що хочуть образуватися, а ті, що волілиб танцювати, зволять опустити салю. Голос має товариш зі столиці.

Промовець у фраку розглянувся кругом своїми синіми очима, кивнув собою раз і другий і зачав промовляти:

— Товариші! В сім небезпечнім часі, коли республика совітів стогне під ярмом світового капіталізму, не можемо остатися байдужими!... Всі як один муж... Чи добре говорю?

— Знаменито!... підтверджено не дуже заохочуюче зі салі.

— Так, товариші! Всі як один муж повинні ми вирушити до боротьби з самогоном. Тисячі людей пють щодня самогонку і тисячі людей трояться нею щодня!... Добре говорю?

— І навіть декотрі сліпнуть від того! залунав на салі якийсь поважний жіночий голос.

— Рр... р... рація товаришко! Величава завага! Направду сліпнуть! Буває нераз... І глухнуть! Чесне слово!.. Отже, товариші, бачимо, що самогонка то страшна отруя. А чому?

Бесідник обкинув публику грізним поглядом:

— Для... чого?!

Зробив ефектовну павзу і наситившись доволі тишиною, що запанувала, підніс голос:

— Самогон, любі товариші, тому шкідливий, що не навчилися дотепер відчищувати його якслід! А чи може бути щось простіше, щось лекше, як відчистити самогонку?! Дурниця! На ведро самогонки треба взяти три фунти звичайної соли...

— Грубої чи мілкої?

— Лучше мілкої, але що правда можна і грубої... Потому всипається сіль до ведра, а зверху прикривається чимсь теплим, наприклад коцом (ліжником).

— А можна подушкою, товаришу?

— Можна і подушкою. Навіть подушкою лучше... Так, товариші, потому треба взяти яких 5—6 фунтів звичайних, ординарних журавин...

— Журавин? писнула з захопленням якась баба з третого ряду вдаряючись по бедрах. — Ах ти, Боже мій! Журавин?!

— Власне, власне, журавин! Ягід! сказав торжественно промовець. Звичайних журавин... І потому варити на вільнім вогні, додаючи потрохи дріжджів, крейди і соди...

— А дріжджів богато?

— А соди?

— Товаришу-бесіднику, а що буде, коли...

— Тихше! тихше! Позвольте слухати! Не перешкоджуйте! Богато треба додати дріжджів?

їзду прийшло ще кілька поїздів австрійського війська так, що разом мала бути ціла дивізія. Вона й створила рідоньку обсаду фронту в долині Морави, широкій в тім місці на 10—12 км. Річ ясна, що одна дивізія австрійських жовнірів не могла й мріяти про якийсь поважний опір супроти цілої сербської армії. Серби переважали нас Австрійців кількакратно і головне — йшли з запалом. А між австрійськими жовнірами панувала крайна апатія і нехіть воювати.

Отже те наше „воювання” полягало на тім, щоб сербські війська когось бачили проти себе. Всетаки не порожне місце і се трохи здержує наступ неприятеля. Але таке „воювання” мусіло скорше чи пізніше скінчитися полоном. Так воно й сталося за кілька днів.

Підчас того „воювання” я бував у кількох сербських селах. Мужчини десь були позникали. Поховалися або в селі або в недалеких лісах. Таксамо не видно було нігде худоби. В селах були тільки жінки, діти і зовсім старі, сиві дідугани, яких в Сербії називають „чіча”.

Сербське населення відносилося до австрійських жовнірів дуже ворожо. Говорили мало, тільки очима блискали як вовки. І з того можна було зміркувати їх ненависть до нас, мимовільних наїздників їх країни. Австрійські жовніри поводилися несміло. Що там робили передтим Німці і Болгари, не знаю.

В сербськім полоні.

Другого чи третого дня нашого побуту на сербськім фронті окружили нас Серби в бічній долині якогось допливу Морави і взяли в полон. Решта австрійських жовнірів, що вспіла своєчасно вицофатися, мусіла втікати. Пізніше оповідав мені один учасник тої втечі, що за 4 чи 5 днів вони вже були над Дунаєм. Отже мусіли робити по 30—40 км. денно. То вже був не відворот, але правдива і скора втеча. Взяли нас тоді в полон кілька тисяч, в тім навіть вищих офіцирів. Я бачив якогось австрійського майора і полковника. Забравши таку масу жовнірів у полон, Серби поділили полонених на дві ґрупи: окремо офіцирів, окремо мужву. Офіцирів повели пішки відразу аж до Солуня. Зелізниця була знищена, авт не мали, а возів потребували Серби до походу вперед. Зрештою Серби нарід бідний і до того знищені були трилітною окупацією. Я перебув полон в жовнірськім таборі (трудно створити прикметник від слова „мужва”, нім. „Маншафт”).

Перший збірний пункт полонених жовнірів був в місті Куманові (Куманово), вже в Македонії. Се мале повітове місточко. Мало гарну православну церкву і магометанський мечет. Церква виглядала цілком нова, збудована мабуть після 1912 р. Населення Македонці і Серби. Крім того бачив я вулицю замешкану Циганами. Жидів, таких як у нас, я там не бачив. Чи були інакші, не знаю. Македонці мало ріжняться виглядом від Сербів, але мають виразну свідомість окремішности, хоч віри вони однакової. Вони рільники і випасають худобу як і Серби. А Цигани трудяться ріжними ремеслами. Їх вулиця робила вражіння своєрідного циганського „ґетта”.

Тимчасовий табор полонених примістили Серби на просторій торговиці. Ніякого даху над головою ми не мали. Хто мав своє військове шатро, той шукав собі спільника і розпростирав своє і його шатро на відповіднім дручку. Табор був поділений на чети по 100 полонених. Кожда чета мала своє призначенне місце і не сміла його зміняти. Щойно в Куманові, в далекій Македонії придалися жовнірам шатра, які мусіли носити цілу війну в наплечниках і фактично рідко їх уживали.

Села в Македонії я бачив двоякі, згл. поодинокі села складалися неначе з двох половин, які між собою значно ріжнилися. Одна частина села мала білені хати з соломяними стріхами. При них були сади, переважно сливкові. Та частина села подібна до наших сіл. В ній мешкали Серби. Та побіч була інша часть села: стіни хат не побілені, тільки жовті. Коло них не видно ніякої деревини. Крутилися якісь жінки в білих та брудних шаравари. Оповідали, що се циганські оселі. Їх мешканці магометани. Я не мав нагоди бути в циганській хаті. Та оповідали ті, які були, що там ніяких меблів не було, тільки якась мата чи якийсь простенький диван на землі.

Коли цивільне населення довідалося, що в Куманові на торговиці є кілька тисяч полонених швабів,[2]) рушило юрбами, ґрупками і поодиноко, щоб приглянутися гостям. Бо Македонія була під болгарською окупацією і тому там не знали Австрійців. Сербська військова команда не мала ніякого магазину, ні запасів. Вона може тиждень тому вернулася з вигнання. Тому й полонені мусіли постити. Аж десь третого дня сербські власти нареквірували чи накупили ріжнородного хліба в приватних пекарнях і тоді дали нам перший „фасунг”. Та заки се сталося, ми були голодні як вовки. Отже говорили ми до цивільних Сербів, що нас відвідували з цікавости: Йдіть і принесіть хліба, чого так дурно тут стоїте! І вони приносили, але не давали задармо, тільки міняли за ремінчики, зеркальця, ножики і т. д. Незабаром наш тимчасовий табор на торговиці перемінився в справжню торгову площу. Голодні полонені давали нераз потрібні річи як нпр. білля, щоб тільки заспокоїти голод. Бо той „фасунг”, що його ми діставали від сербських військових властей, означав для нас те, що для голодного пса муха. А цивільні Серби (чи пак Македонці) потребували ріжних дрібничок. Особливо подобалися сербським жінкам наші австрійські зеркальця, а мужчинам ножики і годинники.[3]) Також дуже попитували за шатрами, ліжниками (коцами) і біллям.

Сербський хліб мав форму плоскату, часто були се тонкі паляниці або грубші як наші опалки.[4]) Смак сербського хліба прісний, гірший від нашого. За ввесь час мого 9 місячного побуту в Сербії я не їв ніде квашеного хліба і прикро се відчував. Найгарніший сербський хліб все був якийсь солодкавий.

В нашім кумановськім таборі не було ні криниці, ні тимбільше водотягу. По воду ходили ми з „фельдфляшами” до недалекої річки. З одної чети йшло під проводом „стражара” 4—5 полонених, забираючи по кільканацять „фельдфляш”, бо ніяких інших посудин не було в нашім таборі. Над річкою були грядки чоснику. Серби називали його „лук”. Сей „лук” властиво більше подібний до цибулі. Било грубе як ціпильно і високе на метер. В землі цибулька. Смак солодкавий. Се була перша наша „омаста” до сухого хліба.

Після нашого тижневого побуту в Куманові сербські власти рішили, що ми полонені не повинні їсти хліба задармо. Тому поділили нас на сотні і дали роботу. Спершу ми дістали лопати і джаґани та працювали при направі гостинця. Отже згортали болото та засипали шутром вибої, що їх наробили численні військові авта Антанти, які довозили амуніцію й инші потрібні річи на фронт. Сербська зелізниця не функціонувала, бо німецька етапна команда вивезла з Сербії всі паровози і зелізничі вози. А до знищення зелізничих торів прислала спеціяльні відділи. Вони позривали не тільки всі, навіть найменші містки, але підкладали динамітові патрони всюди там, де сходилися дві шини (рельси). Ся німецька докладність мала той наслідок, що в Сербіїі не було мабуть н і о д н о г о кільометра незнищеного зелізничого тору. Тому я не бачив зелізниці у властивій Сербії продовж цілого мого побуту там. Всі зміни осідку відбувалися пішки.

З Куманова пігнали нас Серби на північ здовж гостинця, що йде попри ріку Мораву. Ми переходили через сербські села. Вони дуже змінилися, як і наше положення. Весь сербський нарід дуже тішився. Здавалося, що цілі села справляють весілля: грали музики, всюди чути було співи і стріляння „на віват”. Бо цивільним Сербам вільно було носити зброю. Щастя, що ми не довго були окупантами і не мали часу дошкулити цивільному населенню. А то булоб мстилося на нас. В день ми працювали на гостинці. Ночували на стерні коло гостинця там, де нас ніч захопила. Хто мав шатро, то розпинав, а хто вже проміняв за хліб, то копав собі ямку, стелив туди якогось хабаззя і так ночував у холодну жовтневу ніч дослівно під голим небом.

[2]) Так загально називали в Сербії всіх австрійських жовнірів, без огляду на національність.

[3]) Треба льояльно ствердити, що сербські жовніри взявши нас в полон зревідували нас докладно, але не забирали нічого. Бодай я не чув про се. Зовсім інакше поступали з полоненими жовніри деяких інших народів та ще до того згорда дивилися на „дикий” Балкан.

[4]) Опалок, груба паляниця з того самого тіста що хліб. Її печуть в нас передтим заки саджають хліб у піч, коли треба комусь хліба, а не має часу ждати заки хліб спечеться.

На салі повстав гамір. Ззаду зачали пхатися до естради. Жінки пищали. На катедру посипалися картки.

— Товариші! Не всі нараз! Прошу по черзі. Ось тут маю картку з запитом, чи можна для збільшення сили додавати до самогону перцю і тютюну? Відповідаю: Очевидно, що ні! Перець і тютюн, додані до самогонки, роблять щоправда вражіння якоїсь міці, та в суті річи не впливають на міць, а тільки голова потому болить як проклята. Так... Отже говорю дальше. Як тільки, дорогі товариші, журавини заваряться якслід і пустять сік, треба взяти сито, звичайне, найзвичайніше кухонне сито, яке...

Предсідник зблід.

— Товаришу - бесіднику, прошу не відбігати від теми!

Публика зачала верещати:

— Нехай говорить! Просимо! Просимо! Не перешкоджуй бесідникови!

— А соди кілько взяти?... Крейда в порошку чи в кусняхъ?... Нехай ще раз скаже про те сито!

Промовець похиливши голову і примкнувши повіки, говорив дальше:

— А потому, дорогі товариші, все те треба перетерти через сито до якогось горшка...

— Знаменито!

— До глиняного горшка, до котрого передтим слід вложити...

Предсідник зловився за голову і вибіг за куліси. Стояв там Саша, сперши студене, зіпріте чоло на стіну.

— Саша! завив з розпуки предсідник. Адже він деморалізує слухачів! І він зовсім неподібний до доктора!... Може ти помилився і привіз тут когось иншого?

— Зовсім я не помилився! відповів Саша глухим голосом. — Сам я їздив по нього до готелю під 8 число.

Предсідник зловився за голову.

— Вісімнаціте не восьме! Зарізав ти мене! Викинути його з естради!... Не восьме, тільки вісімнаціте! Спустити куртину!... Помилився! Під осьмим числом мешкає якийсь актор, бовване!

Саша дрожачими руками спустив куртину.

Та вже було запізно, бо промовець опинився серед салі, окружений зі всіх сторін захопленою публикою, якій відповідав на питання. Предсідник кинувся до отвору в куртині. Хвилю його обличча висловлювало розпуку. Потому розяснилося нагло...

Предсідник вихилився зпоза куртини і нагло крикнув захриплим голосом на салю:

— Товаришу-бесіднику! А що буде, коли нпр. додасться до затирки забогато дріжджів і вона падлюка згусне?...

З тими словами предсідник зіскочив з естради і кинувся в саму середину захопленої публики. — В. К.

НАУКА — ЛІТЕРАТУРА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРІЦАК

Рід Скоропадських

Його звязки з Руриковичами й Ґедиміновичами. *)

В ґалерії старих українських родів одно з перших місць займає Рід Скоропадських, якого члени продовж трьох соток літ вписували своє ймення в золоту книгу минулого України.

Увіходить той Рід в українську історію в половині 17-го століття в особі Хведора Скоропадського, що вийшовши, як подає родинна традиція, з західних земель (мабуть з Підляшшя), оселився в Уманщині та покозачився. Коли вибухло повстання Великого Гетьмана Богдана Хмельницького, то одними з перших, що зголосилися на службу Батьківщині — являються Хведір Скоропадський та його син Ілля. У кривавому бою над Жовтими Водами гине Хведір Скоропадський, а син його Ілля дістає незабаром високий уряд ґенерального референдарія. [1])

З жінки його, княжни Чорторийської, [2]) народилися йому три сини, Іван, Василь та Павло. Всі вони брали визначну участь в українському державному будівництві.

Іван Скоропадський (1646—1722) співробітничає з Дорошенком та Ханенком, а по їх упадку переходить на Лівобережжя (1674) до Гетьмана Івана Самійловича, де збіралися бувші Дорошенківці та Ханенківці, з Іваном Колединським-Мазепою у проводі. [3]) Скоро стає близьким співробітником Мазепи і — коли Мазепа стає Гетьманом — виконує важніші дипльоматичні місії, займає ріжні ґенеральні уряди і врешті дістає пост стародубського полковника, дуже важний з огляду на сусідство з Москвою. На тому становищі застає його розрив Мазепи з Москвою та українсько-московська війна.

Через ріжні стратеґічні помилки шведського командування опинився Іван Скоропадський у московському таборі і приняв від царя Петра І уряд Гетьмана України, з метою рятувати те, що тоді можна ще було врятувати.

При тім всім оставав надалі в контакті з Мазепою та його наслідником Орликом (1710—1742) так, що навіть останній готов був зректися Гетьманської булави на річ Скоропадського. [4]) Приймав теж Гетьман Іван Скоропадський участь у творенні Орликової Бендерської Конституції (5. IV. 1710), через своїх відпоручників. [5])

Становище його як Гетьмана України було нелегке. Йому саме доводилося — на старі літа — задержувати розгін переможця Петра І в його стремліннях знищити українську державність.

При тім всім гетьман Іван Скоропадський не забував давних товаришів — Мазепинців, що каралися тепер на еміґрації. Як міг старався їх притулити в Україні, не зважаючи на доноси своїх таки земляків. [6])

Другим сином Іллі був Василь Скоропадський († 1727), безпосередній предок Пана Гетьмана Павла.

В р. 1674 Василь перейшов разом з братом Іваном на Лівобережжя до гетьмана Івана Самійловича та по тодішньому звичаю визначних старшин почав свою карієру в ґенеральній військовій канцелярії. В р. 1676 дістав уряд канцеляриста і на тому становищі проявляв чималі дипльоматичні здібности. Гетьман Самійлович радо доручував йому, не зважаючи на його молодий вік, нераз дуже делікатні дипльоматичні місії, що вимагали неабиякого розуму. [7]) За гетьманування Івана Мазепи Василь Скоропадський займає пост сотника в Березні чернигівського полку та бере участь у воєнних походах того великого гетьмана. Опісля займає ріжні уряди, аж вкінці стає ґенеральним бунчужним, себто ґен.-адютантом гетьмана (1726). [8])

Син Василя Михайло Скоропадський (*б. 1697 †1758) діставши високу освіту скоро вславився як непересічний промовець та вважався одним з найвизначніших політичних діячів половини 18 століття. В р. 1741 став ґенеральним підскарбієм, себто міністром фінансів. Як такий перевів реформу в дотеперішній українській скарбовости та був основником першої упорядкованої скарбової системи Гетьманської України. [8])

Як видно з багатьох місць у „Дневних Записках” відомого мемуариста тих часів Якова Марковича, Михайло Скоропадський проявляв чимале зацікавлення літературою, передплачував краєві й закордонні ґазети та книжки і мав велику бібліотеку. Вважали його поруч ґр. Андрія Полетики найбільшим українським промовцем тих часів. Йому приписують прекрасну „Рѣчъ о поправленіи состоянія Малороссіи” з перших літ гетьманування Розумовського (1750—1764). В ній, вичисливши причини упадку України і пригадавши славу предків, „перед якими тремтіли многі европейські та азійські народи, перед якими дрожали Таврика і Константинополь”, Михайло Скоропадський звертається до Зборів української старшини такими словами: „Ради любви Батьківщини, ради власної вашої і потомків ваших чести і хісна, збереть усі сили ума вашого, підкріпіть їх патріотичним запалом і відкинувши всі пристрасти та партикулярні користи, подумайте про відновлення давніх вашої Батьківщини порядків і благосостоянія”. [9])

Син його Яків Скоропадський († 1785) скінчивши курс в Київській Академії та відбувши подорож „въ нѣмецкія края”, [10]) брав живу участь у козацькому житті та тішився великою популярністю. Займав ріжні уряди і вкінці став ґенеральним-бунчужним, останнім, що займав ту посаду, бо Москва скасувала самоуправу України.

Син Якова Михайло Скоропадський (* 1764 †1810) присвятився вже російській військовій службі і як секунд-майор вийшов з війська та проживав у своїому маєтку.

Його син Іван Скоропадський (* 1805 †1887) був визначним громадянським та культурно-освітнім діячем. Два рази був прилуцьким повітовим маршалом і губерніяльним маршалом Полтавщини і вкінці став державним радником. [11]) Брав визначну участь при визволенні українських кріпаків та дбав про освіту свого народу. Ціла низка шкіл та ґімназій в Україні завдячує йому своє істнування.

Діти його: Петро і Єлисавета, замужна Милорадович, записалися золотими буквами як громадянські та освітні діячі. Петро Скоропадський (* 1834 † 1885), батько Пана Гетьмана Павла, служив у кавалерґардському полку, де відзначився великою відвагою та неабиякими здібностями. В 29 р. життя став полковником (1863) та кавалером цілої низки орденів, з яких орден „Золотої Зброї” був дуже поважаний в російській армії. Та не зважаючи на свою блискучу карієру й на велику майбутність, що перед ним стелилася, вернувшися з кавказької війни (1864) покинув військову службу та віддався всеціло громадянській праці. Ще бувши у війську захопився новими ідеями, що панували тоді серед світліших умів громадянства. Були це 60-ті роки 19 століття, себто часи, коли цар Олександер II переводив великі реформи, що мали на меті знести кріпацтво. Петро Скоропадський був ревним апостолом тих ідей та брав визначну участь в їх здійснюванні. За свої заслуги на тім полі дістав медалю на олександрівській ленті, в память визволення кріпаків. Діяльність розвивав він головно у своїй рідній Стародубщині, де іменували його почесним горожанином міста Стародуба і до смерти обирали повітовим маршалом. Чим був Петро Скоропадський для Стародуба, нехай свідчить факт, що 21 мая 1878 р. помістили його портрет „на вічні часи” в палаті Стародубської управи. [12])

Сестра його а тітка Пана Гетьмана Павла Єлисавета Скоропадська, замужна Милорадович (* 1832 † 1890) була одною з найбільших наших культурно-освітніх діячок. „Відаємо — каже учасник її похорону в своїому дописі до „Правди” (Львів, 1890, ст. 57) — що с початку 60-их років (розуміється 19 ст. О. П.), як тільки стало в Росії можна дихати і ніби то займалося на світ Божий, Єлисавета Іванівна зараз обізвалася до піклования коло освіти українського народу”. [13]) Дім її в Полтаві став центром українства, а кожда українська акція знаходить в ній щедру меценатку та опікунку. Коштом її видано чимало українських книжок, як наукових так і популярних, для народу. Спеціяльну увагу звертала Єлисавета на освіту українського народу. Вона основала та удержувала цілу низку шкіл в Полтаві і на Полтавщині. [14]) Та найбільше заслужилася вона Україні як фундаторка Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Коли в Україні настала реакція (за міністра Валуєва) і праця для народу стала неможливою, серед членів Полтавської Громади зродилася думка основати в Галичині, де Українцям краще жилося, Товариство, що орґанізувалоб українську науку та піклувалосяб нею. Але на те треба було фондів, головно на закупно друкарні. І ось Єлисавета, дізнавшися про турботи своїх співробітників, жертвувала на ту ціль княжий дар 9.000 ґульденів, (1873), чим дала почин до основання Т-ва ім. Шевченка у Львові, що потому як Наукове Т-во ім. Шевченка стало осередком української науки та нашою довго одинокою, дійсною, хоч неофіційною Академією Наук.

---

*) Молодий автор сеї праці, що вимагала багато труду, уродився 7. IV. 1919 р. в Луці, пов. Самбір, як син залізничого машиніста, що погиб у визвольних змаганнях, коли автор мав кілька днів. Виховала його мати Емілія з Капків. Студіює історію й орієнталістику (мови арабську, перську, турецьку і монгольську).

[1]) Русская Родословная Книга, изданіе „Русской Старины”. Т. І. Спб. 1893, ст. 294; Храневичъ К.: Скоропадскіе, стаття в „Русским Біографическим Словарѣ”. Том: Сабанѣевъ-Смысловъ, Спб. 1904, ст. 610.

[2]) Русская Родословная Книга, тамже.

[3]) Др Микола Андрусяк: Іван Мазепа та Іван Скоропадський, „Літопис Ч. К.” 1933, ч. 1, ст. 17 і 20.

[4]) Лист Орлика до Скоропадського, надрукований в „Чтеніяхъ в обществѣ Исторіи... при Москов. Ун-тѣ”, 1847, I, с. 35—36.

[5]) Лист Ілька Борщака до Т. Коструби, в якім той визначний дослідник доби Мазепи і Орлика подає ту відомість на основі записок Орлика на примірнику Бендерської Конституції, який удалося йому віднайти. За уділення мені повищого листа складаю подяку п. Теофілеві Кострубі.

[6]) Костомаровъ Н. И.: Собраніе Сочиненій. Ист. мон. и иссл. кн. VI, т. XVI, Мазепинцы, ст. 752-3.

[7]) Модзалевскій В. Л.: Малороссійскій Родословникъ. Т. IV, Кіевъ 1914, стор. 662.

[8]) Тамже ст. 663—665; — Левицький Володимир, др.: Українська державна путь. Львів 1933, ст. 140.

[9]) „Рѣчъ «о поправленіи состоянія» Малороссіи”. „Кіевская Старина”, 1882. 2. X. ст. 119—125. Наведений цитат зі ст. 121.

[10]) Лазаревскій А.: Семья Скоропадскихъ. (1674—1758 г.). Люди Старой Малороссіи. „Историческій Вѣстникъ” 1880. VIII. ст. 725.

[11]) Модзалевскій: оп. ціт. ст. 671 — 672.

[12]) Модзалевскій: оп. ціт. ст. 674 — 675.

[13]) Хропаль: Похорон Єлисавети Іванівни Милорадовички. Вісті. С Полтави 15 (27) марця р. 1890. „Правда”. Львів 1891. ст. 57.

[14]) тамже ст. 57—58.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

„Таким чином — оцінює ту подію її біограф та діяч Наукового Т-ва Олександер Кониський — зросло Т-во наше, а з ним друкарня, „Правда", „Діло", „Зоря", нарешті „Записки", чимало окремих книжок і, головна річ, зявився той грунт, на якому росте і зростатиме далі наше питоме дерево науки і письменства". [15])

Наукове Т-во ім. Шевченка вшанувало память Єлисавети. На вічний спомин і подяку своїй добродійці фундаторці замовило її великий портрет, що поруч з портретами інших добродіїв Т-ва „прикрашує собою салю урочистих засідань Т-ва в його власнім будинку". [16])

За ті заслуги „память Єлисавети Іванівни, як каже далі її біограф, житиме до віку на Україні-Руси", бо „хтож з чесних Русинів по цілій Україні від Дону до Тиси не поклониться перед памяттю Милорадовички і не скаже укупі з нами: „Спасибіг, мамо, спасибіг на віки! Земля тобі пером!" [17])

Члени Роду Скоропадських дружилися з дочками та синами найвизначніших старшинсько-шляхоцьких українських родів. Бачимо серед них представників та представниць родів: Апостолів, Гамаліїв, Дунін-Борковських, Забілів, Закревських, Кочубеїв, Лизогубів, Лисенків, Лобасевичів, Марковичів, Миклашевських, Милорадовичів, Новицьких, Полуботків, Посудевських, Розумовських, Сулимів, Тарновських, Чарнишів і ін.

Можемо отже сміло сказати, що в жили представників Роду Скоропадських влилася кров усіх найвизначніших родів з всієї України.

Мати Пана Гетьмана Павла Марія з Миклашевських була дочкою Дарії Олсуфєв († 1848) [18]), якої прабабка Марія Салтиків († 1792), дочка Василя Салтикова († 1755) і Марії Голіцин († 1752), яка в XVI поколінні походить — в прямій лінії — від Гедиміна († 1341), протопляста литовсько-українських княжих династій. [19])

Та сама Марія Голіцин внучка боярина Бориса Голіцина († 1714) і Марії Хворостинін († 1723). Марія Хворостинін зновуж в XVI поколінні походить прямо від Вел. Князя Київського Мстислава I, сина Мономаха, визначного українського монарха (1125—1132), а в XXIV поколінні від Рурика, основника першої української династії. [20])

Жінка Пана Гетьмана а мати Пана Гетьманича Данила Олександра походить з визначного роду Дурново. Про протопляста того роду пише таке чернигівський літопис: „В році 6861 (=1353) приїхав в Чернигів з Германії муж честного роду Індрис, а по хрещенні названий Леонтієм, з двома синами, Константином і Хведором, і з ним дружина і люди їх три тисячі чоловіків". [21]) По дослідам графа Товстого-Милославського (працює у Франції), тим Індрисом був Анрі де Монс, граф Фляндрії, що попавши в полон на остров Кипр утік звідти зі своїми синами в Чернигівщину і приняв там православну віру. [22]) Позатим Пані Гетьманова Олександра внучка Олександри кн. Волконської, що в XXII поколінні походить в простій лінії від вел. кн. київського Святослава II Чернигівського, сина Ярослава I Мудрого († 1076) [23]) та має в галерії своїх предків 5-ох репрезентантів династії Гедиміна. [24])

Ті лінії українських династій споріднені з цілою низкою пануючих династій Европи.

Наведу кілька примірів: жінкою Ярослава Мудрого була Інгігерда-Ірина, дочка короля Швеції Оляфа (†1022). [25])

Бабкою Вел. Князя київського Мстислава I Великого, а жінкою Всеволода I теж Вел. Князя київського була невідома з імени дочка Константина X Мономаха, цісаря Византії († 1054). [26])

Сам Мстислав I Великий це син Володимира II Мономаха († 1125) і Гіди, дочки англійського короля Гарольда († 1066). [27])

Жінкою Всеволода III Чермного († 1215) з чернигівської лінії була дочка Казимира II Справедливого († 1194), великого князя краківського. [28])

Отже як бачимо, теперішні представники Роду Скоропадських, Пан Гетьман Павло і Пан Гетьманич Данило, се безпосередні нащадки наших старих великокняжих династій Рюриковичів і Гедиміновичів і через них визначних династій Византії, Англії, Швеції, Литви, Московії, Польщі та Фляндрії. [29])

[15]) К (ониський Олександер): Єлисавета Іванівна Милорадовичка. „Зоря", Львів. 1894, ст. 70.

[16]) Д (орошен)-ко Д.: Єлисавета Івановна з Скоропадських Милорадович (до 35-их роковин її смерти). „Хліборобська Україна". Кн. V, Рік 1924—1925. Відень, ст. 288.

[17]) К (ониський Олександер): тамже.

[18]) Модзалевскій: оп. ціт. I — Ш, ст. 501 і 509; Долгоруковъ Петро, князь: Россійская Родословная Книга. Часть IV. Спб. 1857. ст. 442.

[19]) Долгоруков: оп. ціт. Часть II. Спб. 1855, ст. 73 і 74 і Часть I. Спб. 1854, ст. 285 і 291.

[20]) Тамже. Часть I. ст. 147 і 286.

[21]) Цитую за: Бобринской Александръ, графъ: Дворянскіе роды внесенные въ общій гербовникъ Всероссійской Имперіи. Часть I. (до конца XV столѣтія). Спб. 1890, ст. 369.

[22]) Праці Товстого-Милославського ще недруковані, але вже затверджені по науковим інституціям Франції.

[23]) Долгоруков: оп. ціт. Часть I, ст. 268.

[24]) В особах князів Голіцинів і Куракінів. Дивн: Долгоруков: оп. ціт. Часть I, ст. 285, 315, 316, 272.

[25]—[28]) Подаю на основі II видання (Львів, 1905), II тому „Історії України-Руси" Михайла Грушевського, спираючися головно на генеальогічних таблицях.

[29]) Докладніше про Гетьманський Рід Скоропадських знайде читач в моїй студії „Рід Скоропадських", поміщеній в Ювілейнім Збірнику в 20-ліття Української Гетьманської Держави.

ВАСИЛЬ ПАЧОВСЬКИЙ

Гетьман державної сили*)

В день, як став Гетьман на чолі держави,
Михайлик, сторож Золотих Воріт,
Ніс з Царгороду цей палядій слави.

На Чорнім морі блиснув хризоліт,
Заграли блеском кораблі як пави,
Як вдарив князь Михайлик сурмовіт:

„Хоч Криму виріклась Рахманна Рада,
Замкнувши націю в річний обруч —
Та беріг моря держить наша влада.

„Ми нація морська з дніпровських круч,
Не злякнемось, щоб видерти від гада
Крим, до Босфору в Дарданелі ключ!"

На суднах всюди стала струнко рота,
Як затрубив Михайлик шестикрил,
Що ніс на списі Золоті Ворота.

І склав над Севастополем на схил —
З Воріт всім в очі грала позолота,
Всі чули глас як шум орлиних крил.

— До борту стати! — синє море грало,
У дзеркалі ясніли гори скал —
А золото всі судна осіяло.

Червоні плахти зсунулись на вал,
І лунко слово адмірала впало —
„Побідоносець Юрій" дав сигнал:

„На прапор гюйс! — і струнко!" — гасло чути;
„Жовтоблакитний прапор піднести!"
Всі стали струнко в один вал редути.

Злетів у гору над усі машти
Жовтоблакитний прапор розгорнутий
Під сурми й свист старшинної чети.

І знов наказ впав: „Розійтись!". Заграли
З командою всі труби сурмачів
І прапори з тризубом засияли...

На Чорноморській фльоті з кораблів
„Воскресла Україна!" — заспівали
На морі моряки до всіх світів.

Михайлик зняв на спис Ворота слави,
Заніс у Київ з Криму на граніт,
Де Гетьман ставив пишний храм держави.

Хоч золото сіяло з тих Воріт,
Ніхто не видів їх під шум облави,
Аж Гетьман вчув Михайликів привіт:

„Ось вам, Гетьмане, Золоті Ворота, —
Поставте храм держави як Богдан,
Де блисне в очі всім їм позолота!"

Гетьман зирнув на київський майдан:
— „Чомуж — пита — не бачить їх голота,
А ситить гада кровю наших ран!?"

„Бо військо чину розпустила Рада.
Гетьман без війська — жовнір без меча, —
Май свое військо — переможеш гада.

„Отвориш море з кримського ключа,
Як храм спорудить військом твоя влада —
Граль України блисне, як свіча!"

Розвив міністрам Гетьман свою думу:
Творив законом з війська стальну сіть,
Три міліони гривен склав без шуму.

Полків сто шістьдесять сім всіх порід
До року мало станути для руму
На охорону Золотих Воріт.

На північ ставив збройну огорожу —
Слав запорожський корпус з всіх полків,
Сіру дивізію розвинув, як рожу.

Спорудив військо стану козаків,
Дивізію сердюцьку, як сторожу —
Юр-Тур зоружив Січових Стрільців.

Щоб виховать державне покоління,
Гетьман розсіяв шкіл середних рій —
З високих шкіл двох сипав їм проміння.

Склав Академію наук як стій,
Притяг верхівку з рідного коріння,
Віддати ум свій нації своїй!

Гетьман підняв українську державу
З підвалу на достойний педесталь,
Розніс по світу нашу волю й славу:

Тризуб як Володимирів скрижаль
Тисячеліття осіяв булáву —
В Воротах Золотих заблиснув граль.

Зблизився до Воріт Марко Проклятий,
Вів Юра, вожда Січових Стрільців —
„Ось — каже — блиснув чудом гетьман клятий".

Михайлик, сторож граля, загремів:
— „Замість клясти, ви станьте будувати —
То стане храм трудом усіх умів!"

— „Там заясніе граль наш з діяманту,
Де нам Христос підніс пролиту кров —
Сяе містичним світлом амаранту.

— „Ось місія, що нам Господь найшов:
Створити світ ясніший від брилянту,
Де схід і захід злучиться в любов".

Юр-Тур упав в молитві на коліна,
Марко глумився з божого добра:
„Коли така не буде Україна,

Як хочу я, ніякої не тра!
Хай вкриє гулайполем нас руїна,
Аж нова Січ повстане із Дніпра!"

Михайлик шестокрильми крив Ворота,
А з них сіяли очі всіх століть —
Лице Юр-Тура вкрила соромота...

Марко пер бунтом в прірву лихоліть...

*) Сей заголовок дав ще Вячеслав Липинський, як нас інформує ВП. В. Пачовський. Наведена висше правдива поезія з високополітичним змістом се одна з пісень нової великої поеми В. Пачовського п. з. „Золоті Ворота". — Ред.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН ПОДІЛЬСЬКИЙ

Революція в поглядах на історію України

ХТО БУЛИ НАШІ ПРЕДКИ І ЯКА ДАВНА ЇХ КУЛЬТУРА.

До недавнього часу всі історики України починали властиву українську історію, себто історію українського народу від 8 і 9, а в найліпшім разі від 4-го століття по Різдві Христовім. Деякі історики, напр. Мих. Грушевський, у загальних оглядах історії України, щоправда, узгляднювали давніші часи (від кінця II тисячеліття перед Р. Хр.), але не виясновали звязку між тим старинним життям на Україні і пізнішими державами антською та київською.

Визначний російський історик В. Ключевський висловив загальну думку російських та українських істориків про відношення старинної історії України до історії київської Руси в таких словах: „В причорноморських (себто українських) степах залишився цікавий і складний культурний спадок, зібраний продовж богатьох віків, але його історія хоч має велику загально-історичну вартість належить більше до історії нашої землі, ніж до історії нашого народу". Другий визначний російський історик С. Соловйов ще остріше висловлював думку про „ріжність", окремішність історії України в старинних часах — з одного боку та історії київської Руси — з другого: „Київська держава утворилася на дівичому ґрунті, на якім цивілізація інших народів не залишила ніяких слідів, ніяких традицій. Ніяких установ не залишилося у спадку молодому київсько-руському суспільству, яке мусіло починати своє історичне життя з самими тільки власними засобами". Отже Соловйов зовсім відкидав можливість звязку між старинною українською історією та історією київської Руси.

Цей погляд і нині ще можна зустріти в наших істориків. Нпр. визначний галицько-український історик І. Крипякевич у недавно виданій „Історії української культури" починає огляд української культури від часів київської Руси і зовсім поминає т. зв. культури кімерійську, скитську, боспорську, „ґотську" й навіть антську. При Науковім Товаристві ім. Шевченка існує „Комісія старинної історії України", але вона має своїм завданням досліди не над старинною історією України, а над українським середньовіччям (т. зв. княжими часами). Іншими словами, ся комісія донині держиться погляду Соловйова на початки української культури й історії — від часів Київської Руси.

Тимчасом у новітній науці найповажніші учені дослідники старинної історії України висловлюють просто революційні погляди на початки української культури й історії та взаємини між культурою старинної України (кімерійською, скитською, боспорською, „ґотською") і середньовічною українською культурою держав Тмутороканської, Київської й Галицько-Волинської. Учений світової слави, історик старинного світу М. Ростовцев, що віддавна, поруч із дослідами над історією старинної Греції, Риму й елленістичного світу, богато уваги присвячував старинній Україні, в низці праць розвинув і доказав погляд, що на Україні від найдавніших часів до київської доби існувала неперервна культурна традиція. Культура Київської Руси се зовсім не новотвір, а дальший і вищий етап у розвитку старинної культури України. Ся старинна культура існувала на Україні вже від 8—7 ст. перед Р. Хр., під імям скитської. Пізніше вона розвивалася під ріжними назвами: боспорської, сарматської, алянської, ґотської, антської; але всі ці культурні типи, що мали ріжні назви, були лише ріжними етапами та галузями в безперервнім культурно-історичнім процесі, що почався не пізніше 8 ст. перед Різдвом Христовим і продовжувався до київської доби й пізніше. Матеріяльна культура, господарські відносини, торговельні шляхи, суспільний та політичний устрій і навіть релігійні погляди та похоронні обряди на Україні в ріжні періоди від 8—7 ст. перед Р. Хр. до 9—10 ст. по Р. Хр. були по суті майже ті самі, хоч розуміється форми їх змінялися й сильно ускладнювалися з бігом часу.

Знані з історії мандрівки ріжних народів через українські степи не могли знищити цієї старинної культури. Навіть велика мандрівка народів у другій половині 4 ст. по Р. Хр. не зруйнувала старинної української культури.

Археольоґічні досліди останніх десятиліть дали численні докази на потвердження теорії Ростовцева про тяглість культурно-історичної традиції на Україні від найдавніших часів до київської доби. Погляди Ростовцева приняли й розвинули дослідники: Васильєв, Вернадський, Одинець та інші. Нині в західньоєвропейській науці, завдяки працям Ростовцева, Васильєва, Вернадського й ін., що виходили здебільшого в мовах англійській, французькій та німецькій, погляд про єдність і нерозривність культурно-історичного процесу на Україні можна вважати за пануючий.

Якимже чином могла безперервно існувати культурна традиція на українських землях? Давніша історична наука приймала за безсумнівне, що на українських землях раз-у-раз змінялося населення: були Кімерійці, потім Скити, Сармати, Аляни, Ґоти і т. д. Вкінці, в 4 ст. по Р. Хр. (на думку одних істориків) чи в 6 ст. (на думку других) прийшли Словяни, предки нинішних Українців; попередні народи при тім або зникали, або переходили деінде...

Якби сучасна історична наука залишилася при сім погляді про змінчивість населення на Україні, — безперервність культурно-історичного процесу на Україні булаб цілковито незрозуміла. Але антропольоґічні досліди в останніх десятиліттях виявили помилковість думки про постійні зміни в складі людности на Україні. Нема сумніву, що на Україні появлялися не раз нові племена; деякі з них залишалися в ній, інші тільки переходили через українські степи. Але основний склад людности на Україні лишався той самий приблизно від 4000 років перед нами. Десь перед 4.000-ми літ на Україні зійшлися дві раси: північно-европейська нордійська і малоазійсько-кавказька арменоїдна. Від змішання сих двох рас на Україні (як рівнож і в деяких інших місцевостях Европи, напр. у динарських Альпах) повстав новий расовий тип динарський, переважаючий на Україні вже продовж 4.000 років. Всі інші племена, які продовж цих чотирьох тисячеліть прибували на Україну, або змішувалися й асимілювалися з цим пануючим расовим динарським типом, або відходили геть з України.

Таким чином, початки українського народу або, точніше кажучи, початки українського етнічного (антропольоґічно-культурного) типу треба віднести на кінець третього або на початок другого тисячеліття перед Різдвом Христовим.

Праукраїнці, що мешкали на Україні в тих далеких часах, ще перед Р. Хр., говорили, розуміється, іншою мовою, ніж ми; теперішня українська мова, в якій виразно переважає словянський елемент, се витвір розмірно пізнішого часу; словянський елемент у мові українського населення запанував мабуть у другій половині першого тисячеліття по Р. Хр.

На Україні відбувся, таким чином, історичний процес, подібний до того, що був у Франції, де до пануючого ґальського типу прилучився розмірно нечисленний латинський елемент, але в мові французького населення латинські складники одержали перевагу над всіма іншими. І нині французька мова належить до романських мов, але Французи під антропольоґічним оглядом се в далеко більшій мірі нащадки Ґалійців ніж Римлян. Подібно й нинішні Українці мають за своїх предків тих відвічних автохтонів української землі, динарської раси, що живуть на Україні від 4.000 літ, хоч українська мова належить до словянських мов.

Що нинішні Українці нащадки не виключно Словян, се — після дослідів Нідерле, Чекановського, Вовка, Раковського та інших — не підлягає вже ніяким сумнівам: старі Словяни належали до нордійської раси, натомість серед Українців панує динарський расовий тип. Середновічні й новочасні Українці навіть у більшій мірі звязані зі старинним населенням України ніж Французи з Ґалійцями. Бо французька культура розвинулася з римської а середновічна українська — як доводять досліди Ростовцева, Васильєва, Одинця, Вернадського та інших — се дальший етап в розвитку культури старинної України.

Таким чином великі старинні держави, що існували на українській території — Скитська, Боспорська, Ґотська й Антська, з їх старинною культурою, — треба розглядати як попередниці Київської держави, як органічні частини української політичної й культурної творчости.

Скитська держава повстала на Україні в 8—7 ст. перед Різдвом Христа. В часі свого розквіту вона обіймала майже цілу Україну. Сливе від самого початку її існування в ній було вже поширене хліборобство. В тім часі, коли не тільки далека „скитська північ" (себто Великоросія), але й Германці, Британці, Ґалійці живилися самими тільки жолудями та мясом, на розлогих рівнинах нашої Наддніпрянщини вже колихалися зелені ниви (порів. Ф. Зілинський, Історія античной культуры, с. 68).

Пізніше, коли Скитська Держава вже підупала, в другій половині 5 ст. перед Р. Хр. провідне місце на Україні заняла держава Боспорська. Її осередок був у східнім Криму та на Таманськім півострові. Вона не мала такої широкої території як держава Скитська, але її культурна роля в історії України була незвичайно велика. Боспорське царство підтримувало господарські та культурні звя-

НАУКА — ЛІТЕРАТУРА — МИСТЕЦТВО

зки з Малою Азією, Атенами, Родосом, Єгиптом і т. д. Воно було лучником України з грецьким і потім римським та гелленістичним світом. В часах коло Різдва Хр. в Боспорському царстві поширилася віра в Єдиного Бога. В нім мав проповідувати християнство апостол Андрей. Під кінець 2 ст. християнська віра вже панувала у Боспорі. Решткою цього Боспорського царства було Тмутороканське князівство, де в 11 ст. князювали наші князі з Рурикового Роду, Мстислав, Олег Гореславич та інші.

В 3 ст. по Р. Хр. на Україні повстала Ґотська Держава. Столиця її, здається, була в Києві. Заснували цю державу вправді чужинці, Ґоти, нарід германського племени, але держава, яку вони утворили, і тим більше культура, яка в ній існувала, була продовженням скитської держави й культури. Ґоти в цій державі становили тільки тонку зверхню верству, а культура, яку звичайно називають ґотською, була властиво витвором тих автохтонних племен, що увійшли у склад Ґотської Держави.

Пізніше на руїнах Ґотської Держави повстала вже чисто українська Антська Держава. Розквіт її припадає на 6 ст. по Р. Хр. Ця держава була знову дуже широка. Своїм політичним та суспільним устроєм вона дуже нагадувала державу Скитську й Ґотську, а її культура, як ми вже згадували, становила дальший етап розвитку скитської й „ґотської" культури. Дальші етапи історичного процесу на Україні се Тмутороканська й Київська Руси, що в своїх господарських відносинах, суспільнім і політичнім устрої й в усій своїй культурі дуже богато оділичили від держав Скитської, Боспорської, Ґотської й Антської.

Таким чином у світлі новіших дослідів історичних, археольоґічних і антропольоґічних Київська Русь виступає перед нами яко наслідниця старинної культури, а старинна історія України стає орґанічною частиною української національної історії.

Література.

Важніші праці до питання про початки українського культурно-історичного процесу, тяглість культурних традицій на Україні, та про український антропольоґічний тип:

М. Н. Ростовцевъ. Эллинство и иранство на югѣ Россіи. Пб. 1918; його-ж: Iranians and Greeks in South Russia. Oxford 1922; його-ж: Скифия и Босфор. Лгр. 1925; його-ж: The Bosporan Kingdom. Cambridge Ancient History, 1928, VII; його-ж: Skythien und der Bosporus, Bd. I., Berlin 1931; його-ж: The origine of the Russian State on the Dnieper. Annual Report of the American Historical Association. Washington 1925; його-ж: Les origines de la Russie kievienne. Revue des études slaves, 1925, II; A. Vasiliev. Economic Relations between Byzantium and Old Russia. Journal of Economic and Business History. 1932; G. Vernadsky. A History of Russia. London 1927; К. П. Толль. Скифы и Гуны. Прага 1928; Д. М. Одинецъ, Возникновеніе государственного строя у восточныхъ славянъ. Париж 1935; M. Ebert. Südrussland im Altertum. Leipzig 1921; W. Antoniewicz. Ślady kultury gockiej na ziemiach słowiańskich do najazdu Hunów. Słownik Starożyt. Słow. Warszawa 1934; Ф. Волковъ. Украинцы въ антропологическомъ отношеніи. Украинскій Вѣстникъ 1906; його-ж: Die Ukrainer in anthropologischer Beleuchtung. Ukrainische Rundschau 1908; Украинскій народъ въ его прошломъ и настоящемъ, т. II, Київ 1914; J. Czekanowski: Wstęp do historii Słowian. Lwów 1927; його-ж: Zarys antropologii Polski. Lwów 1930; його-ж Człowiek w czasie i przestrzeni. Warszawa 1934; його-ж: Goci. Antropologia. Słownik Starož. Słow. Warszawa 1934; L. Niederle. O původu Slovanů. Praha 1896; Р. Ендик. Антропольоґічні прикмети українського народу. Львів 1934.

ФИЛИП МИРОВИЧ

Східно-словянська православна Церква

Її сучасний стан в Росії, на Великій Україні, в Грузії, в Польщі, в Фінляндії, Естонії, Латвії, Литві та на Далекому Сході.

Російська революція мала величезний вплив на долю російської православної Церкви. По перше, вона позбавила в самій російській державі православну Церкву упривілеєного становища, яке вона мала за часів царату, а пізніше, коли запанували большевики, ся Церква підпала навіть лютим переслідуванням (як зрештою всі віроісповідання). По друге, революція знищила залежність Церкви від царського уряду, уможливила переведення ріжних, часом навіть радикальних реформ церковного устрою та привела до повстання, поруч із т. зв. патріяршою Церквою (до якої належить більшість людности й яка зберігає майже непорушно православні канони й традиції), кількох нових поступово-радикальних або просто революційних церковних орґанізацій (як „жива церква", „союз церковного відродження", „старо-апостольська церква" і т. д.). По третє, революція привела до пробудження приспаних та придушених національних сил у російській державі та до відірвання від Росії частини поневолених країв. Внаслідок того і в православній Церкві вибухли з великою силою національні змагання та від російської православної Церкви відірвалися її неросійські частини й утворили у себе самостійні або напівсамостійні Церкви. Таким чином, на місце одної російської православної Церкви, повстало кількана цять ріжних православних Церков: кілька російських, кілька українських, грузинська, польська, лотишська, естонська, фінська і т. д.

На означення комплексу всіх тих Церков та церковних і ніби церковних орґанізацій, що повстали на руїнах старої російської православної Церкви, уживають тепер назви „Східно-словянська православна Церква".

28 серпня 1917 р. зібрався в Москві собор російської православної Церкви, який зробив спробу оздоровлення та досить радикального зреформування устрою російської Церкви. Важніші його реформи були такі: 1) На чолі Церкви став патріярх, обраний собором; він мав управляти Церквою не самостійно, але разом з постійним синодом, зложеним з епископів і священиків та церковною радою (з духовних і світських членів) та з періодично скликуваним собором.

2) Епископи стали теж виборними й мали управляти епархіями спільно з постійними епархіяльними радами та періодичними епархіяльними зборами. До епархіяльних рад і зборів допущено світських представників. Епарх. рада мала складатися з трьох священиків і двох світських.

3) На чолі деканальних округ поставлено виборних деканів (благочинних) та деканальні ради, зложені зі священиків, діяконів, дяків і світських.

4) Парохіяльними справами мали завідувати парохіяльні ради та періодичні парохіяльні збори.

Всетаки у вищім церковнім заряді після цих реформ мали головне значіння епископи, а в епархіяльнім та деканальнім — взагалі духовенство. Таксамо й інші реформи собору 1917 р. були помірковані. В національній сфері собор виявив своє московське національне обличчя й не схотів дати автокефалії українській, грузинській та іншим національним Церквам.

Соборові не вдалося скінчити розпочатих реформ. Большевицьке панування унеможливило праці собору й він мусів замкнутися. Слідом за тим почалися люті переслідування Церкви та всякої віри в Совітах. Десятки епископів і тисячі священиків і вірних розстріляно або заслано на Соловецькі острови та до інших концентраційних таборів. Ці переслідування, чим далі, тим ставали лютіші. Не устають вони й донині, хоч большевики від часу до часу намагаються пошпрювати чутки про зміну відношення совітської влади до релігії й Церкви.

Рівночасно з большевицькими переслідуваннями почався внутрішній розстрій в російській Церкві. Вона розкололася на кілька Церков: 1) патріяршу (консервативну), до якої постійно належала більшість православних у Росії, 2) обновленську (що завела була деякі різкі реформи, напр. жонатих епископів, але потім вирікалася їх) і дуже радикальні: 3) староапостольську, 4) трудову, 5) відродженську і т. д. ; ці радикальні „Церкви" впровадили багато реформ вже не тільки канонічних, але й догматичних та літурґічних. Напр. відродженці завели відправлювання кількох літурґій одним священиком в однім дні, причому дозволено літурґію відправляти у вечорі й починати молитвою „Достойно і праведно есть", пропускаючи всю попередню частину літурґії. Ті „Церкви" мали успіх головно серед частини духовенства (освіченого) та подекуди серед міської інтеліґенції, зокрема серед професорів духовних академій та семінарій; натомість серед міщан і селян зустрічали вони майже завжди неприхильне або й вороже відношення. Та з часом всі ті „Церкви" дійшли до цілковитого упадку. Деякі з них зовсім зникли, інші ледви існують. Серед російської православної людности наступив зворот до обєднання та відновлення старини. Змагання до обєднання охопило й старовірів, що відірвалися від російської Церкви ще в XVII ст. і вважали її за „церкву антихристову". Тепер частина старовірів уже порозумілася з православними і серед решти теж кріпшає рух за зєдиненням.

Пропаґанда атеїзму на початку мала значний успіх, особливо серед робітництва й селянства. Натомість серед інтеліґенції від початку революції почався зворот до релігії. Тепер взагалі помічається відродження віри, особливо в містах. Але всетаки большевикам удалося відірвати від Церкви щонайменше третю частину її вірних.

На Великій Україні, з вибухом революції, почався ще більший хаос у православнім церковнім житті, ніж у властивій Росії. Було там аж пять „Церков": 1) російська патріярша, 2) обновленська, сфедерована з російською (т. зв. піменівська), 3) обновленська, осібна від російської, 4) національна, самосвятська (липківці), 5) діяльна (що відірвалася від національно-самосвятської). Нині залишилися тільки дві: російська патріярша та піменівська. Остання не визнає патріярха, ні монастирів. У ній сильніший український елемент, ніж у патріяршій, але не зовсім панує. Крім того існують іще поодинокі парохії національно-українські, без ніякого проводу. Синод липківської Церкви розвязав її сам. Найбільше на Україні поширена тепер російська патріярша Церква. З погляду чисто національного православне церковне життя на Великій Україні нині в дуже тяжкім стані.

В Грузії вже в березні 1917 р. грузинський церковний собор проголосив відокремлення грузинської Церкви від російської. Хоч московський собор відмовився затвердити відокремлення грузинської Церкви, Грузини зорґанізували

свою національну грузинську православну Церкву. На чолі її став визначний грузинський учений єпископ Кіріон Садзагелов, обраний на грузинськім соборі патріярхом і католикосом. Але большевики не допустили до нормального розвитку грузинської Церкви. Патріярх Кіріон і два його наступники на патріяршім престолі погибли мученицькою смертю від большевиків. Взагалі в Грузії релігійні переслідування большевиків були ввесь час ще лютіші, ніж на Великій Україні та у властивій Росії: річ в тім, що Грузини нарід експанзивний, отже і грузинські большевики більше горячі.

В Польщі православна Церква автокефальна (самостійна). Офіційна її назва — „Польська Автокефальна Православна Церква". Більшість її вірних становлять Українці — на Волині, на Холмщині, Підляшші й Поліссі; значну частину її складають також Білорусини. Але провідну ролю відгравали і відграють у ній Росіяни та москвофіли. Автокефалію цієї Церкви перевів у життя перший православний митрополит у польській державі Юрій Ярошевський, визначний учений-богослов, Українець, що навіть за царських часів не крився зі своїм українством, людина талановита й енергійна. Заведення автокефалії православної Церкви в Польщі викликало ненависть серед православних Росіян та москвофілів. В січні 1923 р. один з провідників москвофільського православного духовенства, архімандрит Смарагд Латишенко, застрілив митр. Юрія. Наступник митр. Юрія, митрополит Діонізій Валединский, Росіянин, деякий час старався вести середню лінію між Українцями, Поляками та Росіянами. Тимчасом у православній Церкві в Польщі розгорілася внутрішня боротьба. Повстали й зросли сильні національно-церковні впливи — український, білоруський і навіть польський. Особливий розвиток виказує в останніх роках польський національно-православний рух. Орган цього руху, двотижневик „Газета Православна" виходить у Варшаві під проводом Д. Курила, Українця з Києва, що був у 20-тих роках управителем видавництва секти баптистів, яка видавала у Варшаві книжки і брошури в ріжних мовах. Головні огнища сего руху „Польські православні товариства" у Вильні та в Гродні й „Союз православних студентів-Поляків" у Варшаві. До польської національности зачислюють себе майже всі православні військові священики.

Провідники національно-православних рухів українського, польського й білорускього жадають, крім задоволення своїх національних потреб, переведення реформи в устрої православної Церкви в Польщі: періодичного скликування соборів та епархіяльних рад, виборности епископів, членів консисторій, деканів і т. д. Цих-же реформ домагається й більша частина православних Росіян у Польщі. Але нинішний митрополит Діонізій не хоче й чути про такі реформи. Серед православних епископів в Польщі єдиний прихильник цих реформ се поліський архиепископ Олександер Іноземцев. Архиеп. Олексій Громадський (волинський) і еп. Сава Совєтов (гродненський) вагаються, а старенький архиеп. Теодозій (виленський) у всім піддержує митрополита Діонізія.

В національній політиці митр. Діонізій останніми часами виразно схилився в бік Росіян. В минулому році він перевів через синод епископів ухвалу, що дуже утруднює заведення української та польської мови в богослуженні. Єдиним противником цієї ухвали з епископів був архиеп. Олександер (поліський).

Рівночасно з тим серед православної людности всіх національностей у Польщі росте невдоволення з консисторської адміністрації та церковної господарки. Виленське „Русское Слово" раз-у-раз печатає матеріяли, що компромітують адміністрацію та господарку в митрополії й консисторіях і жадає, щоб сими справами занялася прокураторія.

В останньому часі уперто кружляють чутки про близькі великі зміни в православній Церкві в Польщі. Має прибути до Польщі ромунський патріярх Мирон, що має бути відпоручником кількох східних патріярхів. З його приїздом звязується проектоване віддавна наданя голові православної Церкви в Польщі патріяршої гідности. У православних кругах, ходять слухи, що патріярхом у Польщі має стати архиеп. Олександер Іноземцев, ученик і найближчий співробітник убитого митр. Юрія, сибірак. У своїй епархії архиеп. Олександер має мати велику популярність. Російські круги закидають архиеп. Олександрові надмірну льояльність супроти польського уряду.

В Естонії, Латвії та Фінляндії існують напів самостійні православні Церкви. На чолі кождої з них стоїть митрополит, лише номінально залежний від царгородського патріярха. Внутрішній устрій сих Церков нагадує устрій усталений на московськім соборі 1917 р. Національні інтереси ріжних народів у сих Церквах забезпечені.

В Литві існує лиш одна православна епархія, що вважається за частину російської Церкви. На чолі її стоїть митр. Елевтерій, знаний зі своєї льояльности до Совітів. Він був давніше архиепископом виленським; його виселено з Польщі за спротив проти введення автокефалії.

На Далекому Сході існує широко розгалужена Харбінська православна митрополія, що виявляє інтензивне релігійно-церковне життя й провадить сильну ідейну боротьбу з большевизмом. Духовий осередок сієї боротьби — богословський відділ Інституту Св. Володимира в Харбіні, на чолі якого стоїть архимандрит Василій Павловський, знаний історик літератури й богослов.

Інтензивне й досить бурливе життя бачимо серед російських еміґрантів, поділених на два церковні табори — консервативний і поступовий. Та про них треба поговорити окремо.

Нові видання

о. Маркіян Марисюк: **Нащо терпіння на світі?** Бібліотека Релігійної Освіти, ч. 20. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві, 1938. Ст. 32, формат 16.8×12.2 цм.

Юрій Косач: **Глухівська пані.** Видавництво „Академія". Львів 1938. Стор. 68, формат 14.5 × 21 цм.

Антін Лотоцький: **Було колись на Україні.** Історичні оповідання. V. Литовсько-руська доба. Бібліотека „Нашого Приятеля". Випуск 15. Львів, 1938. Накладом видавництва „Наш Приятель". Стор. 47. Форм. 20,1×14,7 цм.

Віктор Андрієвський: **Три громади.** Спогади з 1885—1917 рр. „Українська Бібліотека" ч. 61 і 62. Львів 1938. Видавець Іван Тиктор. Ст. 128 і 128. Формат 17.7 × 13 цм.

Літопис Національного Музею за 1937 рік. Видання Союзу Прихильників Національного Музею. Львів, вул. Мохнацького 42. Зміст: Звіт з діяльности Національного Музею за 1937 рік; Виставa людового мистецтва; Памяті друзів Національного Музею; Причинок до історії мистецького випосаження катедри св. Юра у Львові; Свенціцька Віра: Спроба систематизації ручних різьблених хрестів XVII—XIX вв. Сторін 37. Форм. 23.6×15.5 цм.

Я. Ярославенко: **Просвіта путь нам освітила і Вгору серця, вгору чола.** 2 просвітянські пісні на мішаний хор. Слова Ю. Шкрумеляка, музичне оформлення Я. Ярославенка. Музична накладня „Торбан" у Львові. Ціна 50 гр.

Найновіший словник чужих слів. Зладив Михайло Матчак. В-во „Самоосвіта". Львів. Ст. 96. Формат: 16.7×12.3 цм. Ціна 95 сот.

А. Гаврилко: **Торговельні працівники.** Читанка для всіх. Кооперативна бібліотека ч. 14. Львів 1938. Накладом автора. Ст. 32. Форм. 22.7 × 15.1 цм.

Святочні роскоші

Святочні роскоші бувають ріжні: більші й менші, передбачені і несподівані. Здається, ніхто не заперечить, що до найбільших приємностей відноситься радісна вістка великої виграної на льотерії, а сподіватися її може кождий, хто памятав про набуття льосу.

П. Софія Фединська зі Львова, власничка пятої частини льосу ч. 20711, мала власне нагоду і приємність відібрати перед самими святами 24.000 злотих, як одну, належну їй частину головної виграної зі стопятидесяти тисяч злотих, яка випала в тягненні III кляси сорокпершої клясової льотерії.

На питання, яка її думка щодо змін, заведених у пляні гри, п. Фединська відповіла:

— Безсумнівно, завдяки поділові льосів на 5 частин і скороченню їх числа на 35.000, збільшились у великій мірі шанси виграних. Але не тільки шанси — бо в попередній льотерії, в тягненні III кляси, на одну частину льосу я могла виграти найбільше 20.000 злотих, а тепер одержала я на 4.000 більше. Це, здається, також щось значить!

Решта частин щасливого льосу знаходяться також у руках львовян, які цілком погоджуються з опінією п. Фединської.

З інших виграних варт подати числа: 132532 і 74001, які виграли по пядесять тисяч злотих і були власністю мешканців Варшави та Кракова. Горожани Лодзі поділилися сумою 75.000 злотих, що випала на число 83793.

В день 6 травня розпічнеться тягнення кляси IV. Міліон вильосується 25 числа того місяця. Отже належить зараз-же по святах відновити льос цієї кляси, щоб оминути непотрібних утруднень і незручностей.

Печінка се фільтр для крови

Занечищена наслідком лихого функціонування печінки кров, може спричинити цілий ряд ріжних недуг: артретичні болі, ломання в костях, болі голови, здуття, відбивання, болі в печінці, неприємний смак в устах, брак апетиту, свербіння скіри, нахил до обструкції, плями й викиди на скірі, нахил до товстіння, вмлівання й обложений язик.

Недуги злої переміни матерії нищать організм і приспішують старість. Раціональним, згідним з природою **лікуванням се нормування** чинности печінки і нирок. Двацятьлітний досвід виказав, що в недугах на тлі злої переміни матерії, хронічного запертя, при жовчевих каміннях, жовтачці, артретизмі має примінення

ХОЛЕКІНАЗА Г. НЕМОЄВСЬКОГО.

Брошури висилає безплатно „Cholekinaza" H. NIEMOJEWSKI, Warszawa, Nowy Świat 1, 5, та аптики і аптичні склади.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

„Оссерваторе Романо” подає докладні дані про завдання нового Центрального Уряду Католицької Акції, якого предсідником Св. Отець іменував кардинала Піццардо. Нову центральну установу зачислено до офіційних урядів Римської Курії. Її завданням буде уділяти вияснень і інформацій, досліджувати більше складні проблеми, врешті нести моральну поміч інститутам Катол. Акції. Центральний Уряд Католицької Акції має причинитися до якнайбільшого розвитку тої Акції, що йому прийдеться тим лекше, що матиме великий досвід у тих справах. Епископи, які згідно з бажанням Св. Отця посвячуються тому розвиткові, могтимуть легко порозумітися з предсідником Центрального Уряду, який з своєї сторони буде в постійному контакті зі Св. Отцем.

Пятий Італійський Тиждень „Про Орієнте Хрістіяно” відбудеться у Фльоренції в днях від 27 квітня до 1 травня с. р. Місце Тижня вибрано у звязку з недалеким ювілеєм Фльорентійської Унії. Грецькі дисиденти вже тепер остро критикують Фльорентійську Унію, отже орґанізатори зїзду рішили уникати всього, що моглоб образити православних і ще більше віддалити їх від Унії. Тому доложать зусиль, щоб ті роковини відсвятковано не так зовнішним богацтвом і пишнотою, як радше безстороннім дослідженням історичної правди і спільними мольбами до Бога в справі повороту відлучених братів до єдности.

В богатьох містах і містечках Німечини ведуть в останньому часі пропаґанду, яка має довести родичів і дітей до „самочинного” покинення науки релїґії. Офіційний баварський орґан „Баєрішер Регірунґсанцайґер” (ч. 67, 1938) приносить заяву міністерства публичного виховання, в якій сказано, що родичі можуть самі зректися науки релїґії, коли дитина не має 12 літ, родичі за згодою дитини, коли її вік вищий ніж 12 літ, врешті дитина, яка має поверх 14 літ, може сама зректися науки релїґії. („Przegl. K.“)

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Лікарський фейлетоник.

Як бритися?

Бриття має значіння естетичне і гігієнічне. Неправильне бриття (нпр. коли бритву держати занадто прямо а не скісно) може довести до подразнення шкіри. Таксамо тоді, коли бритва затупа, або коли мило кепське й не дає доброї піни. Частіші шкірні недуги від злого бриття це гноєничкова висипка (імпетіґо), чиряки, лишай, висівчатка (сікозіс) і рожа. Та при бриттю можна заразитися навіть сифілісом (пранцями). Щоб уникнути того, треба передовсім якнайбільшої чистоти. Перед кождим бриттям треба старанно вмити руки милом і вичистити нігті. Рушника уживати цілком чистого, після прання. Щітку перед кождим бриттям треба добре вимити не лише милом, але й горячою водою, а бритву витерти 95% спіртом. Найлучше мати у голяря свою власну бритву, щітку й мило. Миляну піну з бритви витирати не до клаптика брудного паперу з часопису або книжки, але до паперу білого, зовсім чистого, або до вати. Після бриття обличчя витерти кольонською водою, а не мити звичайною водою. Камінь уживаний після бриття не нищить заразків, тому його треба добре вимити заки натирається ним обличчя. Крім того треба уважати, щоб голяр не пудрував тою самою ватою, якою вже пудрував інших. Порізану шкіру треба зараз намазати йодиною. Шкірні недуги вимагають негайного лїчення лікарем. Отсі завваги подаємо за „Народнім Здоровлям” ч. 2, орґаном редаґованим дуже цікаво.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЦТВО в Торонті (Онтеріо, Канада) найкраще заманіфестувало свої патріотичні почування у ювилей 20-ліття віднови Гетьманства над Дніпром, купивши своїми жертвами дім для Союза Гетьманців Державників. В тім домі є велика спортова саля з басейном до пливання і друга акустична саля на театральні вистави така велика, що на самій її галерії міститься 400 крісел. Далі є в тім домі 4 менші салі, 8 мешкальних кімнат і два приміщення для крамниць.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР та намісник Австрії Сейс-Інкварт окремими письмами подякували Українцям за їх привіт. Також до китиці квітів з українською лентою зложеною Українцями в Німецькім Бюрі у Відні долучено білу шовкову ленту з подякою канцлера.

ПРОВІД ЛЮДОВОГО СТОРОННИЦТВА відкликав всі т. зв. рацлавицькі обходи, які мали відбутися 24 квітня с. р.

В ВАРШАВІ власти перевели ревізію в „Звйонзку Незалежней Млодзежи Соціялістичней” і після того завісили діяльність тої орґанізації.

ПОМОРСЬКИЙ ВОЄВОДА розвязав дві німецькі масонські льожі в Хойніцах і Свенцю.

„ЗВЙОНЗЕК ПОЛЯКУФ” В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ повстав недавно яко обєднання всіх польських орґанізацій суспільних і політичних на терені Чехословаччини. Він висунув домагання рівноправности Поляків в ЧСР.

В МОСКВІ у вязниці ҐПУ на Лубянці скінчив самогубством большевицький ґенерал Горбачев. Його увязнило було ҐПУ під замітом намаганого убийства марш. Ворошилова. (АТЕ).

ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ КОМУНІСТИ заявляють, що силою не допустять, щоб обсадити Німцями адміністрацію тих земель, де Німці творять більшість. Комуністи називають се замахом на демократію.

ДВА ЧЕХОСЛОВАЦЬКІ ГОРОЖАНИ Німці вибрані послами до німецького Райхстаґу. Вони вже давніше еміґрували до Німеччини, але не перестали бути чехослов. горожанами. Чеська преса домагається вияснень в тій справі від правительства.

У ВІДНІ відкрито відділ Німецького Інформаційного Бюра. Він буде достарчати інформацій австрійській пресі.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ звільнили з табору відокремлення в Дахав архикнязя Йосифа Фердинанда. Він був приміщений там за те, що критикував націонал-соціялістичний режим. Йосиф Фердинанд се шеф тосканської лінії Габсбурґів, має 66 літ. Він ґенерал-полковник в резерві.

В ГОРІШНІМ ЕГИПТІ відбулися вибори. На 110 мандатів 80 здобула правительственна партія, 6 мандатів здобули націоналісти (вафдисти).

Гумор. — В ресторані. — Чому той телячий котлет такий малий? — Бо теля було дуже маленьке.

Нарада преси

В обличчі сучасного дуже важкого положення української нації внутрі і назовні доконче треба скріпити передовсім здорову громадянську опінію, яку в першу чергу повинні висловлювати ті орґани преси, що почуваються до відповідальности за сучасний стан і будучність свого народу, який їх видав, який їх утримує і якому вони повинні служити. Тому присутні на пресовій конференції дня 18 квітня 1938 р., хоч належать до ріжних ідеольоґічних або політичних течій і груп, постановили дати почин до взаємної співпраці в обороні загроженого здоровля й істнування української нації, а саме в отсих двох напрямках: 1) обмінюватися взаємними інформаціями і поглядами щодо найважніших справ загально-національного значення і старатися узгіднювати способи пресової оборони громадянського життя українського народу перед нездоровими проявами внутрі та перед загрозливими наступами ззовні; 2) устійнити засади льояльної пресової полеміки ріжних ідеольоґічних і політичних течій та груп внутрі української нації і триматися тих засад, не припиняюючи самої боротьби за ідеї, ідеали і засади публичного життя. — Приймаючи ці постанови, присутні на нараді спиралися на становищі, що в житті народів є періоди, коли на перший плян треба видвигнути не те, що розділює, а те, що лучить націю в одну цілість, свідому своїх обовязків, зорґанізованих змагань і спільних цілей та що такий період часу настав саме тепер. — Конференція заявляє, що до цього порозуміння можуть бути приняті також інші орґани української національної преси. — На нараді були заступлені (в поазбучному порядку): Батьківщина, Вогні, Громадський Голос, Діло, Жінка, Жіночий Голос, Мета, Нова Зоря, Правда, Робітничий Голос, Українка, Український Бескид, Українські Вісти.

Преса це велика, коли не найбільша, сила наших днів. Деякі твердять, що найбільша сила це опінія, одначе се блуд, бо більша від неї преса, що уробляє опінію, коментує її, поглиблює та оповіщує по цілім світі. (З промови Св. Отця Пія XI до журналістів).

Антанта виграла війну пресою. (Кардинал Мерсіє).

Без католицької преси католики се військо без зброї, відповідної до боротьби з ворогом. (Про пресу. „Вістник Станиславівської Епархії“ ч. X—XII з 1937).

Преса це сила. В її творенні співпрацюють публіцисти й передплатники. Одні й другі мусять памятати про свої обовязки.

ЦЕРКОВНЕ МАЙНО, внутрішне урядження церкви, ризи, білля, свічники, чаші і т. п., віддане в опіку і завідування Всч. ОО. Парохів повинно бути безумовно обезпечене від крадежі-влому і від огню в
Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР”
ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

ПАРОХІЯЛЬНІ УРЯДИ! ЦЕРКОВНІ БРАЦТВА!
З РОКОВИМ ПРАЗНИКОМ ВЕЛИКОДНЯ В ЮВІЛЕЙНОМУ РОЦІ
950 ліття Хрещення України
обновім внутрішню обстановку кождої української церкви!
Красу Божого Дому
збережете при найменших грошевих витратах пересилаючи **фелони, хоругви, килими до хемічного чищення** або крашення до одинокої української пральні порученої Митрополичою Консисторією:
Механічна Пральня
Л Ь В І В
вул. Зелена ч: 31.

НОВИНКИ

Веселих Свят бажаємо всім нашим П. Т. передплатникам, прихильникам і противникам.

Слідуюче число „Нової Зорі" вийде зараз по святах з датою неділя 1 травня 1938.

Магістрат м. Львова вивласнює 10-тиморґову площу, власність нашої церкви св. Николая. На ній думає будувати міську очищальню.

В ґімназії СС. Василіянок у Львові відбувся в суботу 16 с. м. прекрасно уряджений Протиалькогольний Вечір. Варт, щоб інші школи дали такі імпрези та взяли участь у травні в концерті шкіл, який підготовляє Секція Вчителів Абстинентів.

На римо-католицизм перейшло знов кількадесять православних в селі Жарнівка, пов. Рівне, на Волині.

1.700 святочних пачок, кожда вартости 7 зл., роздано між бідних м. Львова перед латин. Великодніми Святами.

Прогульковий поїзд зі Львова до Янова курсуватиме кождої неділі і свята від 15 травня до 15 вересня. Він відходитиме зі Львова в год. 13.50, приїзд до Янова 14.42. Поворот з Янова в год. 19.59, приїзд до Львова в год. 20.50.

В Жорниськах, пов. Городок, якісь людці з Домажира розкинули могилу невідомого українського стрільця, яка була на цвинтарі недалеко церкви. Каміння з могили опинилося у ставі, хрест з табличкою пропав.

Кремянецьке староство на Волині розвязало філію Українського Добродійного Т-ва в с. Підлісцях, мотивуючи се тим, що Т-во вело працю, „незгідну з постановами статуту".

Повітове староство у Кремянці сконфіскувало 7 число офіціозу Волинської Духовної Консисторії „Церква і Нарід", що виходить у Кремянці двічі на місяць.

Шкільні кураторії організують мандрівні курси рільництва, огородництва і т. п. Дітей безробітних прийматимуть на курси без оплат.

Державний монопольний уряд ствердив, що в Польщі є дуже богато нестемпльованих запальничок. Тому Головна Команда Поліції дістала дозвіл, щоб поліцаї при нагоді особистих і хатніх ревізій мали право забирати нестемпльовані запальнички і відсилати їх з протоколами до скарбових урядів. Власників нестемпльованих запальничок каратимуть таксамо як тих, що продають або виробляють ті запальнички.

Найвисший суд рішив, що невивішення польського державного прапору в дні свята незалежности Польщі, мимо зарядження міських властей, се демонстративне оказання нехоти для держави.

Гумор. — Подвійне книговодство.— Я чув, що у вас сегодня велике торжество. — Скажу вам в секреті: моя жінка обходить сегодня десяту річницю 30-ої річниці своїх уродин.

Поліський воєвідський уряд признав памятковим і підлягаючим опіці права „дуб Наполеона", що росте в с. Ходори, пов. Кобринь. Є переказ, що коло того дуба відпочивав Наполеон, ідучи на Москву.

Великі зелізо-бетонові мости мають побудувати над Серетом у Микулинцях і над Золотою Липою в Бережанах.

Поліція арештувала секретара магістрату м. Катовиць, який виконував рівночасно обовязки скарбника „Звйонзку Стражи Пожарних" шлеського воєвідства, під закидом спроневірення 7.000 зл. з каси „Звйонзку".

Шкільний страйк вибухнув у кількох селах на Закарпатті. Батьки не хочуть посилати дітей до школи, протестуючи в той спосіб проти введення московських книжок у народніх школах.

В Ромунії ввійшов у життя пресовий закон, який м. ін. забороняє часописам і журналістам брати гроші від держави і публичних урядів.

Автостраду Зальцбурґ-Відень зачали будувати Німці. Вона творить один з відтинків великої комунікаційної артерії Лондон-Стамбул.

Від управи живця Черче. На численні запити в справі ричалтів Управа Живця подає до відома, що ричалт у першому сезоні (від 1. V. до 20. VI.) виносить зол. 130 до зол. 142 (II кл. і I. кл.) за повне тритижневе лікування разом з помешканням та удержанням. — Зголошення можна поладнувати писемно, або з приїздом до Черча у канцелярії Управи.

Підчас муніціпальних виборів у Мексику кандидати , які перепали, напали на вибраних. В бійці погибло 12 осіб, ранено 14.

Спорт. Велика перемога України. В неділю 17. IV. в перший день латинського Великодня на окреме запрошення України приїхала до Львова мадярська професійна дружина копунів Будафок (Будапешт). Всі очевидно сподівалися, що Мадяри виграють і що Україна програючи відношенням 2 — 3 воріт вийде з честю з сеї міжнародньої зустрічі. Тимчасом Україна перемогла Будафок у відношенні 2 : 1 (до перерви 1 : 1). Мадяри показали гарну і скору комбінаційну гру, незвичайно високу техніку й опанування мяча, скоро здобували терен у полі та стріляли сильно і часто, але наш воротар Босий доказав чудес на воротах і, можна сказати, він один виграв метч. В Україні оборона і поміч добрі (крім одного), напад не міг богато зробити з огляду на знамениту оборону Мадярів. Потверджується ще раз опінія химерности нашої одинацятки: виграють з лучшими від себе і навпаки, програють зі слабшими. Крім того, можна похвалити Україну у всіх лініях за працьовитість і витревалість. Глядачів було до 3000. Виграна України з сильною мадярською дружиною причиниться до запізнання заграници зі станом українського футболю, бо Мадяри репрезентують екстраклясу в европейському копаному мячі. Будафок грав у змаганнях за чашу середньої Европи та знаний в цілій Европі як одна з найкращих мадярських дружин.

Великодний гумор в СССР. — Мама вийшла з дому. Минає день, два, три, мама не вертається. Діти плачуть. Батько неспокійно виглядає через вікно. Минули Великодні свята. Мами нема. Нарешті коло Зелених свят вернулася. — Деж ти так довго була? питає чоловік. — Я чекала в черзі перед совітською кооперативою на великодне тісто. — Ну, то треба було вчасніше вийти, коли мається чекати перед кооперативою.

Гумор. — Чую, що мають заборонити спіритистичні сеанси. — Чому? — Бо на всіх сеансах повно тепер совітських духів, які ширять совітську пропаганду.

Гумор. — Знаменита нагода. — Я сіла вчера на свіжо помальовану лавку. Мойому мужеві не оставало ніщо інше, як купити мені нову сукню. — Друга пані: Скажи мені скоро, де та лавка!..

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Важне для ремісників! До майстерського іспиту можуть бути допущені м. ін. ті, що предложать посвідку староства, що вони виконували ремесло самостійно й без перерви бодай 6 літ. Мін-во промислу виясняє, що часу військової служби не вважається за перерву в виконуванні ремесла. Він може бути зачислений до згаданого 6-літнього часу тільки тоді, коли кандидат на майстра будучи при війську працював в даним ремеслі і рід його праці був рівнозначний з працею самостійного ремісника, що мусить бути потверджено відповідним свідоцтвом військових властей.

В Деннику Законів оповіщено закон про інвестиційні полекші. Він обіймає інвестиції з ділянки будівництва, промислу, ґірництва і моторизації.

Покажчик промислової продукції в Польщі піднісся з 88,9 в січні до 93,1 в лютні с. р., перевишаючи рівень з попереднього року на 11 проц. Зріст продукції був відносно високий та обняв рівночасно майже всі галузи продукції. Особливо сильний зріст виказали видобуття вугля, продукція в зелізнім гутництві і в промислі металевім та в текстильнім. Упадок продукції занотовано тільки у промислах одежевім, шкірнім і поліґрафічнім.

Гумор. — Купчиха до чоловіка: Знаєш, був тут оден пан і сказав: „ппрошшу о шшшш..." — Знаю, то той гикало, що все купує шпроти. — А я гадала, що він хоче купити льокомотиву, отже я сказала йому, що нема.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Життя вулиці.
ПАКС: Ледащо.
СТИЛЕВЕ: Роберт і Бертранд і ревія.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 30—2—10

Книжки „Нової Зорі” і „Правди”

Ч. 1.	Основи соціольогії	3.—
Ч. 3.	Спіритизм	2.—
Ч. 4.	Життя св. Кирила і Методія	0.80
Ч. 7.	Греко-катол. Церква (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: Преса	3.—
Ч. 9.	Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: Вчасна весна в північній Альберті	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві	6.60
Ч. 13.	Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: Царство сатани наступає на нас	0.80
Ч. 15.	Борці за Церкву. Ч. ІІ.	2.—
Ч. 16.	Християнське виховання молоді	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: Пастирський Лист про політичне положення	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: Галицька делегація в Ризі 1920 р.	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: Галицька Соціялістична Радянська Республика	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: Недільний Дзвін	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: Тилявська Схизма на Лемківщині	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: Три Синодальні Архіереї	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)	0.40
Ч. 24.	А. Ч. Українська молодь Христові	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: Хто такий був Лютер?	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: На спокійнім океані	0.40
Ч. 27.	„ „ Жінка і суспільність	0.50
Ч. 28.	„ „ Жіноча справа	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: „Андрей” на засланні	0.80
Ч. 30	А. Ч.: Террор в минувшині	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: Українська Проблема	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: Вибір звання	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: Моя розмова з дослідниками св. Письма	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: І-ий Зїзд Молоді	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: Про Аргентину	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: Справа целібату	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: Радикали про Унію	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: Танас Горлач	0.30
Ч. 39.	Скала і Просвіта	0.20
Ч. 40.	Львів у цифрах	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук:	Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція	3.00
о. Д-р Т. Галущинський:	Думка і наука Церкви в питанню літург. мови	0.20
Д-р С. Томашівський:	Десять літ українського питання в Польщі	1.50
Д-р С. Томашівський:	Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський:	Про ідеї, героїв і політику	2.00
О. Назарук:	Роксоляна (повість)	6.—
О. Н.:	Ідеольогічні основи Укр. Катол. Нар. Партії	0.50
Проф. Л. Коплер:	Релігія і політика	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист		1.00
А. Ч.:	На калиновім мості (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук:	Католицький журналіст обвинувачений за державну зраду	1.30
Станіслав Лось:	За конструктивну політику на Червоній Руси	1.00
Гадяцький Договір		0.50
Осип Назарук:	Націоналізм Донцова	0.60
„ „	Венеція	3.—
„ „	Ерема кай аноніма	0.50
„ „	Гоги і Магоги	0.50
З історії анархії на Україні		0.80
Осип Назарук:	Галичина й Велика Україна	0.70
Узасаднення Скали		0.20
Пастирський лист трьох Владик		0.10
Перша Бібліотека на Україні		0.20
о. І. Братик:	Останній Свят-вечір	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі		2.00
Епопея сміху		0.20
Ол. Мох:	Покажчик змісту „Н. Зорі”	4.—
Осип Назарук:	Рома Етерна. Вічний Рим	1.—
Про Книгу Голубину		0.50
Просвітний рух в Галичині		0.45
Осип Назарук:	В княжім Крилосі	0.20
Теофіль Коструба:	Православне духовенство	0.20
Петро Чаадаєв:	Фільософічні листи	0.50
Челлонер:	Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ.	0.50
Осип Назарук:	Культура публичного виступу	0.20
Ілляріон Вірчин:	Соціялізм, комунізм, большевизм	0.25
К. П.:	На водах Полісся	0.50

АДВОКАТ

М-р Федір Данилів

відкрив і веде адвокатську канцелярію в Бучачі, при вул. Міцкевича, Готель Діка (напроти Суду).

ПРИЙМАЮ пацієнтів у моїм заведенні. **ЛЬВІВ, СИКСТУСЬКА 17,** тел. 265-73 від 9—1 і від 3—6.30, в неділю і свята за поп. замовленням. Пльомбування зубів, золоті, плятинові та порцелянові корони, штучні зуби в золоті, кавчуку і нержавіючій сталі. Регуляція криворостучих зубів. Полекші в сплатах. — **НАСС.**

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Найліпші ДЗВОНИ, чаші, павуки, фелони, хоругви, ПОЛОТНА до ВИШИВАННЯ і нитки Д. М. Ц. плащениці, образи і всілякі ДЕВОЦІОНАЛІЯ, євангелії, всі церковні книги, світло, КАДИЛО, відзнаки, ПРАПОРИ для Товариств поручає єдина українська кооператива

ДІМ ТОРГОВЕЛЬНО - ПРОМИСЛОВИЙ

„ДОСТАВА”

У ЛЬВОВІ, РИНОК 43, І. поверх.

Власна робітня церковних річей:
ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 43.
Власна камениця у Львові в Ринку ч. 44.

Власні крамниці:
ЛЬВІВ, РУСЬКА Ч. 20
ПЕРЕМИШЛЬ, КОСЦЮШКИ Ч. 5.

Новість! Важне для священиків і всіх вірних!

Накладом Видавництва ЧСВВ в Жовкві появилася у другім, прегарнім виданні цінна — пожиточна й улюблена книжка

ВЕЧІРНЯ І УТРЕНЯ

та інші богослуження на всі неділі і свята цілого року.

Цінний твір „Вечірня і Утреня” з 1912 року причинився у великій мірі до пізнання та спопуляризування нашого богослуження в українськім народі, а священикам дав у руки вельми практичну і пожиточну книжку. Друге видання цього твору — при великім вкладі праці і гроша перевищило перше видання так практичністю, як приступною ціною.

Прикмети нового видання:

1) цілість зредуковано до одноготому, при одночаснім збільшенні змісту. Це сталося тому, що видаючи книжку в однім томі, не повторювано служб осьми гласів, общини і др.

2) догідний формат книжки (19×12 цм.), читкий друк у двох стовпцях, добрий папір та солідна оправа.

3) що найважніше: ціна книжки майже на половину дешевша! Два томи попереднього видання оправлені в скіру коштували 43 золотих, а тепер те саме зібране в однім томі, в такій самій оправі — всього 29 золотих! 1075 сторін друку.

Ціна книжки: в аркушах 15 зол., опр. в пол. 17 зол., хребет опр. в скіру 19 зол., ціна опр. в скіру 29 зол. Порто 1 зол.

Книжку висилається тільки за готівку.

Видавництво Чина св. Василія В. в Жовкві.

Для здоровля найліпше

пастеризоване МОЛОКО

МАСЛОСОЮЗУ

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення”	30 сот.
В тексті і в новинках	50 ”
На першій сторінці	60 ”

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія” Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 1 травня 1938. Ч. 31 (1131)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

В 20 річницю Гетьманства

Богослуження в Архикатедральнім Храмі у Львові.

Дня 29 квітня 1938 р. рано Преосвящений Іван Бучко, Епископ-помічник львівський, на прохання місцевих гетьманців відправив при головнім вівтарі Архикатедрального Храму св. Юра у Львові благодарственну Службу Божу на подяку Господу Богу за віднову Гетьманської Влади на Великій Україні й на упрошення Божого милосердя і благословення для української нації. Між присутніми були представники 4 львівських редакцій та наддніпрянської еміґрації.

Новий храм на Гуцульщині

В Заріччі коло Делятина в день Благовіщення Пресвятої Діви Марії посвячено фундаменти нової церкви. Новий храм у гуцульському, зрадикалізованому селі! Хоч Зарічча не тішиться доброю славою в околиці, одначе його мешканці се люди доброї волі, хочуть перепросити Господа будовою нової церкви. За благословенням Всевишнього збудовано вже стіни до висоти 9 м. — Мимо перепон місцевих, радикальних струй, вірні йдуть за Христом, не дивлячися на жертви, які мусять поносити. Довгі роки минули заки прийшло до будови нового храму. Церква обчислена на 2.000 людей. Парохіяни дещо зложили, деякі офірували навіть більші квоти. З Божою допомогою довершується будова церкви і стане храм на славу Бога і для добра народа.

Тяжкі в наслідки події в Золочеві.

В Золочеві відбувся в середу страстного тижня похорон поліційного аґента Яна Бісіняка, якого застрілив невідомий справник підчас поліційної ревізії в кравця Павла Купчика. Коли похоронний похід звертав з вул. Собіского на вул. Колійову, частина учасників похоронного походу вибила шиби в українських крамницях та установах, в українській ґімназії, в Повітовім Союзі Кооператив, в „Хліборобі", в українській бурсі та в варстатах праці братів Купчиків, особливо в фризієрському заведенні Степана Купчика, де знищено цілу обстановку. В варстаті Павла Купчика знищено машини до шиття й инше приладдя. В справі тих подій інтервеніювали пос. Целевич і др Свістель у тернопільського воєводи і тернопільського воєвідського начальника безпеки. Пос. Кузьмович був у Золочеві, оглянув на місці пошкодовані українські установи та відбув нараду з представниками 19 здемольованих українських установ Золочева. Після наради пос. Кузьмович вислав довгого листа до мін. внутрішних справ, в якім описав докладно події в Золочеві і поставив відповідні домагання іменем пошкодованих.

Нове правительство в Польщі?

В політичних кругах Варшави розійшлася поголоска про недалеку зміну правительства в Польщі. Премієром мавби стати теперішній віцепремієр Квятковский, міністром військових справ ґен. Казимир Сосновский, мін. внутрішніх справ шлеський воєвода Ґражиньский, один з головних стовпів т. зв. „Направи".

Політична промова віцепремієра Квятковского.

Віцепремієр і мін. фінансів інж. Евґен Квятковский виголосив політичну промову в Катовицях. В ній заявив м. ін., що тепер найважніша справа в Польщі се внутрішно - політична консолідація польської суспільности. Від того залежить оборона держави й її господарське положення. Правління Польщі мусить бути виразом компромісу визначуваного і кермованого волею президента Р. П. Консолідація польської суспільности повинна довершитися на як найширшій основі. З неї не повинно ся виключати давніших чи теперішних противників. Устабілізовані елементи в Польщі се признання та зберігання приписів конституції і то не лише щодо осіб польської національности, але також щодо інших народностей в Польщі. Дальше до постійних елементів збірного життя в Польщі належать армія, закордонна політика й особлива опіка над справами молоді і робітничим рухом, вкінці придержування засад християнської етики в державнім житті. До змінних елементів належать уряд, парлямент і виборча ординація.

Людовці пропаґують селянський страйк.

Півурядова аґенція „Іскра" повідомляє, що особливо полудневі воєвідства знов стали тереном страйкової аґітації, яку веде польська людова партія подібно, як вела в минулому році. По селах ходять аґітатори і взивають селян здержати довіз харчів до міст. Дата страйку вправді ще не визначена, але приготування до нього вже розпочалися. Акцію ту інспірують ззаграниці. „Іскра" пише, що більшість селян не хоче страйку, бо він принісби шкоду передовсім селянству. Протистрайкову акцію розвивають, як пише „Іскра", ріжні міські суспільні орґанізації на чолі з союзом б. військових, що осуджують всякі спроби сіяння хаосу та анархізування відносин. У краківськім воєвідстві численні віча.

Важиться доля Чехословаччини.

Преса і політичні круги Франції заскочені розвитком подій у ЧСР, головно домаганнями Генляйна (печатаємо їх на іншім місці). В пресі є всякі думки: від цілковитого пессимізму аж до вимоги гострої реакції проти Німців. Констернацію викликала стаття в „Ля Віктуар", якої автор Ерве радить Чехам, щоб як найскорше рішилися на хірурґічну операцію і відступили Німеччині заселену Німцями частину Чехословаччини. Рівночасно німецька преса пише, що ціла чехословацька держава повстала на підставі сфальшованих мап і документів та спирається на недотриманні торжественних приречень. Берлін домагається, щоб ЧСР зірвала союз з СССР. Доля Чехословаччини буде залежати від порозуміння Англії з Францією в тій справі та від міжнародньої констеляції взагалі.

Великодні враження

На їх тлі пару думок про зрізування Талєргофських хрестів.

В великодну суботу приїхав я з одної поїздки з дуже відрадними враженнями з краю до Львова і перед год. 5 по полудні почав ходити чи радше їздити трамваями по львівських церквах.

Зачинаю від Волоської задля краси її каплиці, чи радше старої церковці. В ній власне уряджений Божий ґріб. Ефект першої кляси, головно задля краси самої каплиці, передовсім її стелі, та задля образів Холодного. Людей вже не богато, бо кінчиться суботній день, і вони вже певно були тут масами. Між тими, що є, переважають жінки і малі діти з ними. Яка велика сила в жінках, що виховують дітей, розуміється, коли вони їх виховують і щось їм взагалі говорять про значіння своєї Церкви і нації.

У Преображенській церкві людей значно більше, хоч Божий ґріб тут нічим незамітний і ефекту в сій церкві трудно дошукатися.

У церкві св. Пятниць, прекрасно положеній в огороді, ефект з Божого гробу значний. Тихо, лиш лямпадки хлипають. Між присутними знов переважає жіноцтво з дітьми.

А в церкві ОО. Василіян великий рух. Народ так і пливе то до церкви, то з церкви. Тут є велика і збірна праця над народом, отже він тому тут горнеться так. Колеґія працівників на ниві Господній все більше зробить, ніж оден працівник, хочби найлучший, отже не дивниця, що тут такий рух.

Що навіть найлучший працівник не в силі суперничати з монашою колеґією, доказує сусідна церква св. о. Николая. Вона має дуже дбалого священика, о. Лончину, але фреквенція тут очевидно менша ніж у сусідній церкві ОО. Василіян.

Відси їду трамваєм до св. Юра, на резурекцію. Тут народу така маса, що й думати нема що про те, щоб добитися до самої церкви. Не то до церкви, а через подвіря перепхатися тяжко. І народ все ще пливе і пливе зі всіх улиць довкруги. Не дивниця: на 60.000 українського населення міста Львова тільки в двох церквах правлять вечером резурекцію: тут і в Преображенці. Сідаю на камяній плиті під штахетами на подвірю і слухаю, як з катедри бухає спів. Тільки малі хлопці перешкоджують вистрілами з кабзлів. „Стріляють" раз-у-раз і то так голосно, що жінки нервозно здригують, а малі діти тут і там зачинають плакати. Та ще доки малі шкраби „бавилися" тим способом, можна було сяк-так витримати, хоч публика довкруги голосно негодувала. Аж тут і великі хлопці зачинають таку саму „забаву". Кладуть кабзлі на якісь довгі дроти і бють ними в стіни. Раз по раз, раз по раз! Тоді встають зі своїх місць два старші, поважні мущини і йдуть до тих хлопців. Підходжу також, щоб придивитися, який буде успіх інтервенції. Оба панове говорять тим пакостникам, щоб перестали стріляти, бо перешкоджують священикам правити Богослуження, людям молитися, дітей страшать аж до плачу, жінки дістають нервових потрясень. Словом, аргументують їм вимовно і правдиво. Не помагає. Та многонадійні молодці не тільки стріляють дальше, але ще зухвало відповідають тим старшим людям, що се мовляв „національний звичай". Ага, значить очевидно з тих, що попали під вплив

„ідей" нашого приятеля Димитрія Донцова. І роблять же гук і дим на подвірю катедри, що просто видержати трудно! Підходжу і я до них тай по силам своїм підпираю аргументацію моїх попередників. З таким самим успіхом.

Найгірше іритує те, що між стріляючими видно й гімназистів, більших хлопців, значить з висших кляс, які вже повинні мати бодай початки розуму.

Вертаюся на своє місце, думаючи, що з такими панами тільки фізичною силою можна собі дати раду, ніякі аргументи їм не поможуть. Якраз хтось говорить те саме коло мене, вживаючи в подразненні драстичних висловів, що „таку ... (прикро переповідати се дослівно) тільки буком можна присмирити". На те якась молода ще пані обзивається так:

— Думаю, що буком бити когось коло церкви значить викликати ще гіршу дивовижу.

— Ну, а щож робити з такими, що не хочуть послухати навіть найлучших аргументів?

— Тут повинна бути якась церковна обслуга і таких повинна попросту виводити поза церковне подвіря, але зовсім тихо, без бійки.

— Навіть тоді без бійки, коли ті „національні герої" нароблять крику задля того, що їх виводитимуть?

— Навіть тоді, але таким можна всипати належне вже поза церковним подвірям, каже та пані.

Подивляю її такт мимо її молодости. Розгнівані мужчини замовкли, очевидно переконані поглядами молодої жінки. Але гнів видно на їх обличчах.

Ту справу рішучо треба залагодити вже від слідуючого року почавши і то залагодити так як радила та жінка, бо інакше вмішається в ту справу поліція і зачнуться облави та арештування на церковних подвірях.

Таксамо як добре булоби скрізь вияснити людям, що темпо воскресної пісні не повинно бути таке як темпо пісні похоронної, хочби тому, що воно рішучо не відповідає воскресній пісні і тому замість настрою піднесення життя навіть при найлучшім хорі дає настрій придавлення життя.

Та хоч яке імпозантне враження мається з резурекції в катедрі, то властиве воскресне враження у Львові можна мати тільки з ранішної резурекції.

Кождий з нас знає, чому: бо се традиційне враження впливає вже своєю надзвичайною порою, своїми споминами, своїм обрядом достосованим до тої пори, я сказавби навіть своїм змістом. Я переживав те свято в нашій Волоській церкві Пресвятої Богородиці. На тлі її каплиці, найкращої зі всіх львівських святинь, на тлі кольорових вітражів Холодного та головно на тлі відродженої побожности нашого народу, в першій мірі нашої молоді. Люди, з якими я говорив про те, згідно кажуть, що за їх памяти не було ще такого релігійного піднесення в нашім народі як тепер. І в тім піднесенні видно і чути зовсім виразно, як ми з товпи стаємо народом. Так, стаємо націею, бо горнемося з вірою до своєї останньої кріпости, яка може обняти всіх нас. Прояви тої віри й полученої з нею побожности лучше обсервувати на незнакомих ніж на знакомих. А в часі резурекції можна бачити в церкві людей зовсім незнакомих, які приходять з інших парохій або які приходять до церкви раз на рік. І тим цінніше для обсерватора дивитися на той незнаний пересічний тип нашого народу, що затоплений в молитві або перенятий торжественним співом.

Що за дородне племя! Онде стоїть молодий хлопець, з якого немов трискає сила. А онде дівчина, але така, що „очи свої можна забути", як знаменито висловлюється наш народ. І таких типів більше. Правда, видно також бліді, втомлені обличча, але їх не так богато, як можна булоби припускати в часах безробіття, коли до того наші ніде не мають доступу. Загал людей виглядає зовсім не зле. Й одягнений порядно. З дива не сходжу: думаючи про те, відки вони беруть на життя — в часах такого ворожого настрою до нас і тут, де преса так часто пише про самовбийства з голоду навіть людей з пануючої нації... Во істину, не можна інакше зрозуміти вигляду й одягу наших людей під сю пору як Божою опікою над ними. І настрій їх куди кращий як був тому рік і два і три, хоч наші відносини стають все тяжші і тяжші. Що се таке? Мабуть інстинкт тої маси відчуває недалекі зміни на лучше в нашім збірнім житті, відчуває правдиво, бо інакше не моглоб бути такого настрою: він очевидно веселий. Такий веселий, що хочеться про всьо думати добре і життєрадісно. Дивлюся я на отсю святиню, збудовану переважно за гроші випрошені в чужих нашими дуже збіднілими батьками, пригнобленими так, що сегодня таке пригноблення мабуть неможливе. Якаж вона прегарна! А наше міщанство було в часі її будови таке обдерте, що, як описують старі жерела, наші шевці не мали защо навіть шила собі купити... І таку прекрасну церкву поставили і від гнобленої Церкви своєї не відступали. Що за героїчне племя!

Ми нащадки його. І чути вже в атмосфері, що будиться в народних глибинах героїчно-побожний дух наших батьків.

Хто перетримав ту найкращу з наших львівських церков? Ставропігія. Се найстарша з наших світських організацій. Були в ній усякі „заблудженія", та де їх не було? Але зрадниками називати людей, що зберегли такі добра для нашої Церкви, нашої культури, нашої нації — очевидно смішно. І глупо. Чи вихована під їх впливом молодь не йшла разом з нами в часі визвольних змагань? А що лучаються між ними шкідники, то лучаються й між нашими: один наш Донцов під оглядом шкідництва і розвалу, які він вносить в нашу молодь, рішучо переважає всіх сучасних шкідників з того табора, що видав Ставропігію: чи можна через те всіх нас уважати „зрадниками"?

Нема в цілім Львові такого солодкого звука дзвону як має дзвін Ставропігійської церкви „Кирило". Він увесь час резурекції дзвонить і дуже причиняється до того, що се торжественне Богослуження таке миле в Успенській церкві...

А на тлі солодкого звука найкращого дзвона Успенської церкви може пожиточно буде згадати й насвітлити два прикрі скреготи. З краю наспіла чергова вістка, що в одній місцевости хтось зрізав і порубав т. зв. Телєргофський хрест, виставлений москвофілами. Ми не знаємо напевно, хто се зробив, хоч розуміється маємо право додумуватися. Та без огляду на те, що викаже слідство в тій справі, кличемо до розумних людей в нашій суспільности: Треба витворювати атмосферу безумовного осуду насильства, особливож насильства над проявами пошани для памяти мучеників, що як не як походять з нашого народу. В Талєргофі томилося серед знущань навіть більше Українців ніж москвофілів. Однакове було терпіння їх, однаково знущалися над ними представники нездорових проявів старої Австро-Угорщини, які й розсадили її — по справедливій волі Провидіння, яке в свій час таксамо розсадить і покарає всяке насильство і знущання. Для розумної еліти народу історія Талєргофу і жертв його булаб на довго прекрасним жерелом сили і скріплення змагань загального значіння. А для людей, які не знають, що чинять, може се стати жерелом распрі, ворожнечі, ненависти, бійок, злочинів усякого рода, судових тяганин і криміналів, — подібно тільки трохи в інакшім роді як фальшування в церквах побожного гимну „Боже єдиний великий, Русь-Україну спаси..." Пропускання слова, яке вложив у той гимн Автор його, а саме слова „Русь", високо шанованого батьками і прадідами нашими, слова найбогатшого змістом зі всіх понять, які виринули в великій історії нашій — се тільки доказ глупоти і цілковитого браку розуміння рідної історії. А коли се в церквах робиться ще до того в демонстраційних цілях проти другої части нашого народу, то се й доказ злочинности, яка може принести тільки необчислиму шкоду нашій Церкві і нашому народові. Отже крайна пора припинити те, що нас ослаблює і роздирає в такім поважнім часі! Особливож Церква і хрест се воістину не предмети для проявів божевільного гайдамацтва або провокації. Се річи святі і такими вони мусять бути й остати на завше.

Др Осип Назарук
б. австрійський вязень в Талєргофі.

За події в Тумирі

В Галичі відбувся процес проти 29 селян з Тумира та проти о. Дерлиці, завідателя парохії в Тумирі. Прокуратор потягнув підсудних до відповідальности за участь у подіях в дні 10 січня 1937 р., коли то парохіяни Тумира, спровоковані богохульствами секти „дослідників св. Письма", самочинно зареагували на зневагу своєї релігії й постановили прогнати „дослідників" з села. Прийшло до бійки, в якій погиб сектар Юрко Кукура. Зокрема о. Дерлиці закидав акт обвинувачення, що він у своїх проповідях мав взивати парохіян, щоб били сектантів і прогнали їх з села. Підчас розправи свідки ствердили, що о. Дерлиця не закликав парохіян бити сектантів, тільки остерігав їх перед фальшивою наукою „дослідників". Розправа не виказала також, хто вбив Юрка Кукуру. Суд видав такий присуд: Василя Стеблинського і Ксеню Гаву засудили на приміщення в заведенні поправи з припиненням кари, о. Ярослава Дерлицю на 1 рік вязниці з завішенням, Михайла Гапяка, Василя Комаря, Марка Конопацького і Василя Сеґедина на 1 рік вязниці, Олексу Пшінку на 14 місяців, Івана Стельницького, Михайла Бойка, Дмитра Бойка і Миколу Гаву на 8 міс., Михайла Чмира та інших на 6 міс. арешту без завішення кари.

Конфіската майна Габсбургів

Як відомо, в р. 1919 вперве сконфісковано маєтки Габсбургів в Австрії, але в р. 1936 за Шушніґа законом звернено їм ті маєтки. Тепер знов їх сконфісковано, а саме в Дол. Австрії: замки Орт, Еслінґен, Ґрос-Енцерсдорф, Екартстав з ґрунтами, добра Фесендорф, Ляксенбурґ, Беґштагль і Шарфенек, в Австрії Гор. добра Маттінґгофен, в Стирії Кляйнкраммен і мисливський замок Мірцштеґ, у Відні цілий ряд камяниць.

815 уділовців з ок. 1.500 вплаченими уділами — разом на суму зл. 46.103.— дозволило **Пром-Банкові** зібрати 541.000.— зл. оборотових фондів, з яких Пром-Банк виплатив продовж 1937 р. 3½ міл. зл. ріжнородних позичок на **розбудову ремесла, торговлі й промислу.** Подвоєння скількости уділів позволяє **подвоїти оборотові фонди** й видатно збільшити кредити, які причиняться до поправи **господарської кон'юнктури країни.** Тому не отягаймося! **Кожний Українець стає негайно членом**

Пром-Банку Львів, Ґродзіцьких ч. 1/1 п. Тел. 292-15, 200-15.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Жахливі події в Золочеві

„Діло" в ч. 89 принесло на сю тему статтю пос. В. Кузьмовича. Він пише м. ін. ось що:

Юрба кинулася на домівки українських установ та деяких приватних українських купців зараз після маніфестаційного похорону функціонаря поліції Яна Бісіняка, який відбувся 20. IV. пополудні. Бл. п. Ян Бісіняк згинув застрілений досі непритриманим справником у хвилині, коли явився в домівці кравця М. Купчика, Українця, для переведення ревізії... Чому прізвище здогадного вбивника стало передчасно відоме польському громадянству, яким чудом воно не вважаючи на тайність поліційного слідства опинилось на золочівській вулиці, це одна з загадок золочівських відносин. Треба ствердити, що без сумніву наслідком того появилися на місті клепсидри трьох місцевих польських громадянських організацій, які сповіщали про смерть бл. п. Бісіняка такими словами: „згінол з ренкі жбіруф українських", „згінол од кулі гайдамацкей", „згінол од вражей кулі на стражи Земі Червеньскей"... Як повязати белз. подію з українськими легальними установами, які від самого початку, себто відколи стали відомі справники белзецького душогубства, рішуче й однозгідно осудили його устами своїх провідників і на сторінках усієї відповідальної української преси — це друга загадка, яку трудно здоровим глуздом розвязати. Зате цю загадку можна розгадати на тлі сьогоднішньої нашої дійсности. Без сумніву золочівські події є наслідком психози й подразнення, в яке постійно кидає і в якому постійно вдержує польське громадянство його брукова преса і ріжного типу організації, що рацію свого істнування знаходять у ширенні ненависти до всього, що українське. Підкреслюю, що золочівські події не є страшні ані не є надто поважні своїми ефективними наслідками, себто матеріяльними втратами. Вони грізні як мементо, як покажчик горячки, в якій живе польське громадянство на нашому терені, і друге: тим станом непевности і беззахистности, що його пережило українське золочівське громадянство, здане продовж майже двох годин на ласку й неласку юрби.

Юрба нищила майно українських установ у Золочеві і майно кількох приватних осіб від півтора то 2 годин, між 3-ою і 6-ою після обіду. Вибито зовнішні і внутрішні шиби та більше або менше здемольовано внутрішнє уладження гімназії і народньої школи Рідної Школи (в самій нар. школі вибито 104 шиби), Повітового Союзу Кооператив, Т-ва „Бесіда", „Сокола", Музичного Інституту ім. Лисенка (тут розбили м. ін. фортепіян і піяніно), знищили уладження театральної салі в домівці Т-ва Шашкевича, понищили товар у кооперативі „Хлібороб", врешті вибили шиби і частинно здемолювали внутрішнє уладження учнівської бурси при вул. Реформацькій. Потерпіли теж дошкульно дві особи, брати Купчики (в домівці одного з них, як згадано, найшов смерть бл. п. Бісіняк). Найбільше потерпіли обі школи Р. Ш. і дім Т-ва Шашкевича, де має приміщення П. С. К., „Бесіда" і т. д. Шкоди оцінено комісійно на суму 4.900 зл. Підчас погромів юрба зранила трьох українських службовиків ПСК і „Хлібороба". Вона була озброєна в коли, ножі, сокири і навіть дехто в револьвери. Ці подробиці подаю не на те, щоб їх роздувати. Стверджую з усією рішучістю, що підчас тих подій, які тревали так довго, не було охорони майна і життя українських громадян. Ніде не було видно поліції. Коли директор ПСК телефонував на поліцію і до староства, почув відповідь: „Добже, добже" — і на цім скінчилося...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Як відомо, основна признака кождої держави се порядок на території, яку вона займає. В Галичині той порядок загрожений психозою на тлі боротьби двох народів. Ту психозу на наших очах підсичують невідповідальні і злочинні елементи з обидвох сторін. Нема в краю чоловіка, який не знавби, що се за елементи. Отже кличемо до польської суспільности: Коли між вами є ще люди незахоплені психозою, то нехайже вони виступлять проти дальшого сіяння ненависти в пресі і на зборах і нехай взивають до справедливости для народу, з яким жиєте тут вже близько 600 літ. А до людей з української суспільности — відноситься те саме. Сходіться і радьте, як на місцях припинити жахливу вражду, бо коли вона не буде припинена, то може довести до великого нещастя.

З нашої преси в Америці

Аргентинський „Плуг та Меч" в ч. 5 за березень 1938 приніс отсей виїмок з північно-американського часопису „Наш Клич" в ч. 32: „Отаманів на всі маленькі сектори нашого спільного фронту!!! Отаманів у шкільництво, в кооперацію, в релігію, в спорт і руханку, в банки, в парцеляції, в пресу і пропаганду!!! Отаманів на Волинь і в Галичину!!!" — До сего „Плуг та Меч" додає: „Прочитавши таку багато обіцяючу заяву, ми чекали великих подій. Гадали, що автор статті стане аргентинським ґенералом, а п. Примак щонайменше висвятиться на епископа української національної греко-сокільської церкви на „катедру" чудесно счезнувшого як дим, Перекропленого епископа Кир-Коняк- Курила, а п. Кривий може стане професором чорної та білої магії на місцевім університеті, або хоч при ньому. Але на жаль, нічого не сталося. Видно вони й самі не вірять в те, що пишуть".

Примітка Ред. „Нової Зорі": Отсі дві короткі замітки, що добре характеризують наше сектанство в областях церковній і націоналістичній, взяли ми з гарно редаґованого орґану українських монархістів „Плуг та Меч", що виходить в Аргентині. Весела замітка про сумної памяти „епископа" Курила називає його Кир-Коняк-Курилом тому, бо він сильно пе і знаний з того ще з часів, коли не був сектярем. Замітна і дуже відрадна поява, що всі без виїмку орґани гетьманських орґанізацій північної й полудневої Америки, в Канаді, в Злучених Державах і в Аргентині згідно й одностайно виступають проти розбивачів ерархічної Церкви. Се розуміється має для Церкви велике значіння та з другої сторони скріпляє також розумний орґанізаційний рух високо-політичного значіння, рух надзвичайно важний для будучности всеї української нації.

Новопоганство в Польщі

„Век Нови" з 20 квітня с. р. приніс фейлетон В. Раорта „Гей, Ладо Купало!", в якім автор наводить отсе місце з „Позьомів", орґану польської молоді: „Звязок зірваний з прастарою, глибокою й поетичною польською культурою віднаходимо в поганстві. Спостерігаємо, як страшенно ми присипані відпадками культури чужої, давної, черпаної зі сходу і теперішньої, накиненої нам чужими взірцями. Тому й відтворення поганських елементів мусить бути переломом в польській творчости. Отвираються нові, необмежені горизонти. Не маємо часу на чекання! Мусимо заповнити близько тисячелітню прогалину в рідним культурнім дорібку, навязати до старопоганської творчости, розвинути її наново, могутньо. Польське поганство це соняшна пісня на честь радости життя. Як таке повинно мати свою участь в артистичній творчости і розвитку польської думки, але не надається як чинник політичної боротьби. Коли йде про нашу сучасність, то можемо сміло черпати зі світогляду польського поганства." (Словом і Поляки мають свою донцівщину і то ще більше „розквітлу" як наші делікатні „пупянки". — Ред. „Нової Зорі").

Тайни поліційного слідства

у світлі судової розправи.

Під таким заголовком приніс „Роботнік" ч. 116 за „Краківським Курєром Веч." м. і. ось що: Від ряду літ обкрадали ґуртівню зеліза „Домб" у Яслі. Вкінці увязнено Вуйціка і Мархефку, що продали за 15.000 зл. крадених товарів. Вони зізнали, що спільником їх був працівник фірми Гайдук. Отже увязнено й Гайдука. На розправі Вуйцік і Мархефка зізнали, що вони зізнали на Гайдука тільки під тортурами на поліції. Мимо того суд засудив усіх трьох. Гайдук зголосив апеляцію. Оборона його предложила численні докази на те, що всіх обвинувачених 5 днів морили голодом, шарпали за волосся, били в пяти ґумовими палками і разили електричною струєю при закладанні ланцюшків на руки. Вязничний лікар ствердив ображення на тілі обвинувачених. Далі доказувала оборона, що Гайдук взагалі не мав доступу до магазинів, відки пропадали товари. Всі внески відкинено як спізнені і перший вирок затверджено.

Розумний закон в Америці

У нюйоркськім стейті обовязує від 1 липня новий закон, на підставі якого наречені на 20 днів перед отриманням дозволу на подружжа мусять піддатися пробі Вассермана. Тим способом стверджується, чи в організмі нема сифілісу. Такі закони обовязують вже в 8 стейтах Злучених Держав Північ. Америки.

За магістратську мітлу

заміняли свій фах...

У Львові відбулося зібрання делеґатів „Звйонзку Оборонцуф Львова з 1918 р." при участи поверх 700 членів. На зібранні промовляв президент Львова др Островский. Він заявив м. ін. „Для магістратської мітли багато з вас покинуло свій фах. Маю тут на думці передовсім ремісників. А в ЦОП-і (Центральній промисловій окрузі) може забракнути кваліфікованих ремісників і їх мусітимуть спроваджувати зза кордону... Не можете рахувати тільки на підтримку. Колиб не факт, що закон чуває над вами, то вас утопилиб в ложці води"... Зібрані ухвалили ряд резолюцій м. ін., щоб власти розвязали українські товариства, щоб в церквах проповідували по польськи, щоб державний скарб цофнув дотації на річ греко-католицької Церкви та щоб власти заборонили український зїзд у Львові. Вкінці вицофано резолюцію з поздоровленням для „Федерації Звйонзкуф Оборонцуф Ойчизни", бо та Федерація ґрупує також українських комбатантів. („Слово Народове", ч. 123).

Домагання судетських Німців

Провідник судетських Німців Генляйн висунув отсі домагання під адресою Праги: 1) повного рівноправства німецької нац. ґрупи з чеським народом; 2) правної особовости для німецької меншини; 3) визначення й визнання німецької національної території; 4) розбудови німецької самоуправи в усіх ділянках публичного життя на території замешканій Німцями; 5) створення правної охорони для тих горожан держави, які перебувають поза замкненою територією осідку їх народів; 6) відшкодування за дотеперішні втрати, що їх потерпіли Німці у висліді дотеперішніх безправств; 7) здійснення засади: в німецькій окрузі — німецькі урядовці; 8) цілковитої свободи признаватися до німецької національности. Крім того судетські Німці застерігають собі право визнавати — як Німці всього світу — націонал-соціялістичний світогляд.

Таємнича радіостація

ІКЦ в ч. 113 пише: Оден з наших читачів з Володимира Вол. пише нам: Вечером 21. IV. о год. 23.18 на филі 29 почув я таємну стацію „Союза освобождения" зпід Москви. Вона говорила: Товариші! Сталін старається „устійнити" перед заграницею, що нашої стації нема. А це брехня!... Побачиш, Сталіне, нас 1-го травня на Червоній Площі. Там тебе не буде на трибунах, бо ти сидітимеш з Єжовом в маленькій вежі напроти Червоної брами. Ти, Сталіне, розстріляв найлучших людей... Ти й сам згинеш у крови народа. Дня 1-го травня наша партія дасть про себе чути... Ти забив приятелів Леніна... Слухач додає, що авдиція та тревала к. пів години і що він кождого вечера слухає тої стації о год. 23.15.

Білянс війни в Еспанії

Дотеперішній білянс домашньої війни в Еспанії представляється ось так: В посіданні військ ґен. Франка є 30 провінцій, в посіданні червоних військ 9. Страти, спричинені війною, виносять понад 48 міліярдів пезетів. Великі страти є в населенні Еспанії. Приблизно обчисляють скількість убитих на 450.000, ранених на понад 500.000. Продукція впала цілком. Рільництво працює тільки на потреби війни й на лихе позафронтове прохарчування. Експорт є тільки в тих галузях, які купує заграниця за воєнний матеріял і харчі.

Памятайте про річний зїзд „Скали" в Станиславові 26 травня 1938.

СЕРГІЙ ШЕМЕТ

Як то було на Україні

ПРО ПОЛІТИКУ СЛОВА І ПОЛІТИКУ ДІЛА. *)

Зміст: — Про хвилеву гістерію Шемета і про 20 літ треваючу гістерію Донцова. — Про одиноку засаду Донцова: його власної непомильности. — Пять фальшивих тверджень Донцова. — Докази на фальшивість того, що пише Донцов. — Про федерацію з неістнуючою російською державою і про зраду на користь істнуючої червоної Москви. — Що думав і говорив Троцький про значіння українського фронту в тім часі. — Чим було повстання проти Гетьмана? — Проти якої влади повстання були найсильніші? — Слово про „Таращанську Дивізію" та про те, перед ким утік Донцов з України. — Поучаюча історія взаємин Директорії й Шинкаря. — Як большевики потайки організували сили, що робили повстання і проти Гетьмана і проти Директорії і як Українці не орієнтувалися в тім. — Про явне обманство Донцова мнимим „цітатом"...— Як він полемізує і як прозиває Москалями поверх десять міліонів Українців.

Тому що д-р Дмитро Донцов — мій колишній сопартійник, товариш по праці на Великій Україні, де ми разом робили перші спроби віднайти і реалізувати суто національні форми для організації творчих сил України; тому що праця його на еміґрації так далеко відбігла від спільних нам колись засад і принципів і дала в життю такі застрашаючі наслідки як зрадництво Романів Барановських, анархізація і самовинищування молодого покоління в Галичині, нарешті злочин у Белзці, ...я звернувся до д-ра Донцова з отвертим листом в 21 ч. „Нової Зорі". Апелював я до його сумління. Та Донцов відповів мені в 65 ч. „Нового Часу" — не як колишній товариш по зброї, а як сторонній, нічим в минулому зі мною не звязаний журналіст. Відповів він „формальними аргументами", не завдавши собі труду глибше розглянути зачеплені точки. Лист мій зачепив тільки його журналістичну амбіцію. Тому не звертаюся до нього вдруге, а пишу для громадянства.

Іронізує Донцов з вибуху у мене гніву й огірчення в одну з найбільш трагічних хвилин недавньої минувшини. Попрікає мене гістерикою. Нехай буде й так. Не сором мені за цю хвилеву слабість. Але страшно за наслідки ось вже 20-ти літньої націоналістичної гістерії Донцова в „Заграві", потому у „Вістнику"... Це не хвилева слабість, це вже хронічна хвороба. Треба проти неї щось робити, треба шукати ліків, треба занятися оздоровленням громадянських відносин. І нехай цей мій аналіз аргументів д-ра Донцова буде моїм вкладом у працю для оздоровлення тих, кого д-р Донцов зробив душею хворими.

Я писав до Донцова про оцінку подій 1918-го року. Про ці події написано між іншим і в редаґованих Донцовим журналах багато фальшивого. Я мав намір покликати Донцова, аби він взяв участь в розкриттю цієї фальши, в розшуку зерна історичної правди, тої правди, без котрої політичне виховання громадянства неможливе, а без такого виховання нація не може стати вільна.

Щоб приняти мій заклик, мусів Донцов згодитися критично перевірити і свої власні писання та погляди. Та Донцов, як видно, стоїть на засаді своєї непомильности. На жаль це одинока „засада", якої він придержується. Такої засади ми — гетьманці приняти не можемо. Тому доводиться братися мені за перо, аби проаналізувати зачеплені історичні моменти і перевірити видвинуті Донцовим трафаретні представлення цих моментів. Жаль, що Донцов не схотів ступити на цей шлях переоцінки розповсюджених фальшивих уявлень. Признаю, що він зробивби це з більшим умінням і талантом, ніж я. Та коли чоловік покликаний до праці пером і в тій праці вправлений робить ним крутійства на шкоду рідному краєві, то мусить братися до пера чоловік непокликаний до цього і без практики та вправи в тій роботі.

Д-р Донцов базує свою аргументацію на таких точках:

1. Чи переговорював Винниченко з большевиками чи ні, це не мало значіння. Гетьманський Уряд завалили не російські большевики, а „спонтанний зрив українських мас" на чолі з Січовими Стрільцями, яким неможливо закинути большевизм.

2. Повстання проти Гетьмана зорганізували — мовляв — всі українські партії, а хоч по стороні Гетьмана і стояв „Всеукраїнський Союз Хліборобів", то це була російська партія, а не українська.

3. Ніби від літа Донцову було видно, що Гетьман прямує до реставрації Рос. Імперії і що не треба було бути аж большевиком, аби зірвати з Ним, тим більше, що Гетьман був кепським українським патріотом і необачним політиком, хоч з другого боку, зауважує Донцов, і „Національний Союз" як і Директорія розчищали шлях для большевиків кокетуванням з ними.

4. Гетьманці, мовляв, стараються довести, що своїм „тактичним" посуненням Гетьман мав урятувати Україну від руїни, але ось гетьманець Д. Дорошенко пише: „Гетьману довелося дуже скоро розчаруватися, що акт про федерацію з Росією здобуде йому активну піддержку з боку російських і русофільських кругів на Україні, особливо серед колишніх офіцерів російської армії..." Тому моє твердження, що Гетьман вірно зрозумів ситуацію, Донцов називає „жартами".

5. Небезпека гетьманської ідеї для українського народу в тому, — так учить Донцов —, що гетьманці й досі виправдують скасування Гетьманом самостійности як конечний тактичний крок. Бо де запорука, що при нагоді гетьманці знову не повторять оцього тактичного „посунення"? Для Вас, пише Донцов, самостійність — питання тактики, для нас — засада і догма.

Донцов хоче нас запевнити, що деклярація Гетьмана про федерацію з неістнуючою державою при фактичнім збереженні й (як нижче побачимо) енергійній охороні Гетьманом і після декларації суверенітету України

*) Всім Галичанам, що інтересуються українським публичним життям, особливож галицькій молоді радимо докладно перестудіювати отсю змістовну працю п. С. Шемета про наддніпрянські справи, в яких не легко орієнтуватися. Щойно тоді зрозуміють не одну справу, якої не розуміли передтим, а між іншим зрозуміють три важні річи: 1) що на Великій Україні ніколи не устійнить порядку ніякий партійний комітет, ні звязок комітетів, бо там доконче треба единоличної влади, яка булаб тривкою кристалізаційною точкою порядку і яку повинніб підпирати всякі партійні комітети, 2) що в тім хаосі чужим силам легко знаходити несовісних демаґогів, які просто наняті можуть страшенно каламутити всяку можливість упорядкування краю, поки там не повстане своя тривка монархічна влада, 3) що Україна се рай для всяких хоробливих амбітників в роді Димитрія Донцова, які „для красного словца не пожаліють навіть рідного отца", щоб тільки блистіти своєю пустою арлекініядою слів в часі коли ллється кров нашого тортурованого народу. — Ред. „Нової Зорі".

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

254. [Пятий] Комунікат Управи Марійського Тов. Молоді: а) Марійські Дружинники, вітайте! „Вістник Марійських Товариств", III/4, Львів 1937, 40; б) Конґрес Марійських Дружин у Львові, „Діло", LVIII, Львів, 9. VI. 1937, ч. 125, с. 8; в) Конґрес Марійських Дружин. „Нова Зоря", XII, Львів, 10. VI. 1937, ч. 42, с. 1; г) Конґрес Марійських Дружин. „Новий Час", XV, Львів, 10. VI. 1937, ч. 127, с. 8; ґ) Український цвіте вітай! „Українські Вісти", III, Львів, 11. VI. 1937, ч. 127, с. 1; д) Конґрес Марійських Дружин. „Мета", VII, Львів, 13. VI. 1937, ч. 22, с. 5; е) Марійський Конґрес у Львові. „Нива", XXXII/6, Львів, червень 1937, 234—235.

Про описи того Конґресу див. 113—143.

3) Місійний Зїзд оо. Василіян у Жовкві 24—28. I. 1938.

255. [о. Павло Теодорович ЧСВВ], Сл. І. Хр. Крехів 8. IX. 1937. Високопреподобний Отче... 33.4 × 21.3, 1 + (1).

Письмо машинове. Зачинається словами: Пересилаю теми для нашого місійного Зїзду...

256. [о. П. Теодорович ЧСВВ], До Впр... Високопреподобний Отче! В біжучому 1937 році наша Церква і наш Чин обходять трисотні роковини смерти Слуги Божого Йосифа Івана Велямина Рутського,... Крехів, 20. грудня 1937. [Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві, 1937], 34.2×21.3, 1 + (1).

Про описи Місійного Зїзду див. 144—146.

4) Інші торжества та академії.

257. [о. П. Хомин], Тристалітний ювилей смерти митрополита Рутського,... „Нива", XXXII/2, Львів, лютий 1937, 78—79.

Загальна оповістка про ювілейні торжества в усій Галицькій Провінції нашої Церкви.

258. Rutenus [о. М. Ваврик ЧСВВ], Nel III centenario del Rutskyj „L'Atanasio dei Ruteni". „L'Osservatore Romano", LXVII, Citta del Vaticano, 28 Febbraio 1937, N. 49, p. 2. Див 31.

При кінці статті оповістка про ювілейні торжества в Римі. Див. 159—169.

259. Академія в 300-ліття смерти митрополита Велямина Рутського відбудеться 21 ц. м. вполудне в салі Великого Театру у Львові... „Діло", LVIII, Львів, 14. III. 1937, ч. 56, с. 9; 18. III. 1937, ч. 59, с. 7; 19. III. 1937, ч. 60, с. 7.

260. Академія в 300-ліття митр. В. Рутського. „Новий Час", XV, Львів, 16. III. 1937, ч. 57, с. 9.

261. В 300-ліття смерти митрополита Рутського. „Нова Зоря", XII, Львів, 21. III. 1937, ч. 21, с. 1.

Комунікат і програма академії в Великому Театрі у Львові 21. III. 1937.

262. Ювилейна Академія в честь Митр. Рутського у Львові. „Мета", VII, Львів, 21. III. 1937, ч. 11, с. 1. Див. 170-182.

263. [о. О. Дуб ЧСВВ], Ювілейні торжества. „Український Місіонар у Бразилії", IX, Прудентопіль, вересень 1937, ч. 9, с. 2 обг.

Комунікат про врочистості в честь Рутського в Прудентополі. Див. 222—224.

264. [Р. Лукань ЧСВВ], Рутськівські торжества в ЧСВВ. „Нова Зоря", XII, Львів, 10. X. 1937, ч. 77, с. 1.

Оповіщення про врочистості в василіянській церкві в Жовкві та інших монастирях ЧСВВ в Галичині. Див. 207—209.

265. 900-літний Ювілей. „Голос знад Бута", II, Сокаль, 15. X. 1937, ч. 20, с. 5.

При кінці цього комунікату коротке оповіщення також про святочну академію в честь Рутського в Сокалі 14. X. 1937. Див. 211—213.

266. [Р. Лукань], Рутськівські торжества у Львові. „Нова Зоря", XII, Львів, 18. XI. 1937, ч. 88, с. 1.

Комунікат про торжества в василіянській церкві у Львові 19—27. XI. 1937. Див. 153, 155, 183.

267. В честь митрополита Рутського. „Діло", LVIII, Львів, 20. XI. 1937, ч. 256, с. 8.

За „Новою Зорею" (див. 266).

268. [Р. Лукань ЧСВВ], Ювілейні торжества у Львові. „Правда", XI, Львів, 21. XI. 1937, ч. 47, с. 1.

Те саме, що в „Новій Зорі" (див. 266).

269. ОО. Василіяни — Жовківська 36 [у Львові]. „Українські Вісти", III, Львів, 24. XI. 1937, ч. 259, с. 3.

Комунікат про василіянські торжества у Львові, перепечатаний з летючки-програми.

(Далі буде).

касувала самостійність України фактично! Натомість притягнення Винниченком в імені, на думку Донцова, одинокої групи українських національних сил глави сусідньої тоді безмірно сильнішої держави до розрішення українських внутрішніх справ (Винниченко на вимогу Леніна зобовязався передати на Україні всю владу радам) — це річ без політичного значіння! До того Москва мала тоді на Україні сильні підпольні комуністичні організації, керувала акцією есерівської терористичної групи (убивство на Україні німецького фельдмаршала Айхгорна і змова на життя Гетьмана), підготувала для партизанської акції на Україні сильні диверзійні відділи в прикордонній полосі під командою есера Шинкаря, які і вдерлися на український терен в перші ж дні повстання, нарешті присунула стотисячну Червону Армію до самих кордонів України. Треба також взяти під увагу, що Совіти були саме тоді життєво зацікавлені, як видко з нижче наведеного цитату з промови Троцького, в тім, щоб якнайскорше опанувати Україну.

Якраз напередодні повстання на VI-ім зїзді Совітів у Москві Троцький сказав:

„Нам треба просунутись між німецьким мілітаризмом, який відходить, і англо-французьким, який наближається. Нам треба заняти Дон, північний Кавказ і Каспій та піддержати(?!) робітників і селян України. На нашому полудневому фронтібється, як у пульсі, доля нашої влади. Необхідна мобілізація всіх сил краю і ці сили потрібні в першу голову для південного фронту" (ч. 245, — Известія В.Ц.И.К., 10. XI. 1918).

Не забуваймо, що це слова тодішнього Головного Командуючого міліоновою Червоною Армією, що Україна тоді була багата запасами збіжжя і інших продуктів харчування, що Московщина тоді голодувала і що Антанта і біла армія не крилися з намірами зробити з України базу для протисовітських військових операцій. Яким же треба бути наївним, щоб повірити Донцову, немовби звязок Винниченка з большевицьким урядом не був рівнозначним притягненню московських большевиків до розрішення внутрішнього конфлікту на Україні!

Чимже в дійсности був той другий чинник, що йому Донцов приписує рішаючий вплив при вирішуванні долі Гетьманського уряду — той „спонтанний зрив українських мас"?

Колиб Донцову ходило про історичну правду, він сам розповівби своїй суспільності, що зрив українських мас виступав проти всіх урядів, які тільки були в Україні за часів революції: і проти Центральної Ради і проти Гетьманського Уряду і проти Директорії. Бунт був найслабший власне за часів Гетьмана. В часі повстання проти Гетьмана нічим серіозним себе не виявив, [1]) але з особливою силою розгорівся тоді, коли влада перейшла до рук Директорії. Це за часів Директорії зявилася отаманія і почали руйнувати Україну отамани Зелені, Орли, Григореви, Шепелі і т. д. Їх банди мали іноді і по кілька тисяч людей. І тільки за часів Директорії були випадки, коли українська влада обстрілювала з гармат українські села, аби їх успокоїти. А за Центральної Ради польський корпус ґенерала Довбур-Мусніцкого допомагав українському урядові здавлювати селянські розрухи на Поділлі. Цей спонтанний рух українських селян дав також большевикам людський матеріял для сформування в прикордонній смузі „Таращанської Дивізії". Вона мабуть найбільше зо всіх військових формацій большевиків попрацювала над тим, щоб виперти з України Директорію, яку репрезентувати виїхав тоді аж до Швайцарії і Донцов, неприємно, очевидно, заскочений такою спонтанною нечемністю українських мас.

Ще один факт для характеристики большевицького „невтручання" в діло повстання проти Гетьмана. В день урочистого вступу Високої Директорії в українську столицю її вітав в Київі командир большевицьких диверзійних банд Шинкарь. Передтим Шинкарь оперував на Полтавщині, був схоплений як большевицький ватажок Запорожцями і засуджений полевим судом на кару смерти, та зпід арешту втік до Київа. Тут його приняла Директорія як свого. Ніяких репресій проти нього не застосовано і він спокійно повернувся до своїх банд і з ними далі оперував на Україні, помагаючи Червоній Армії, аж поки та не опанувала цілу Україну.

Чи може Донцов схоче довести, що большевицькі банди під командою Шинкаря льояльно дотримували міжнародніх законів про невтручування в справи другої країни? Може також у Донцова знайдеться пояснення для такого місця в докладі полк. Болбочана, переданім Високій Директорії через отамана Бронського між 10 і 20 січня 1919 р.: „Ваша допомога, писав полк. Болбочан, один міф. Авангарди цієї допомоги вже прийшли, але я не маю часу їх обеззброювати..." („Хліб. Україна" кн. 4, стр. 222, Відень. 1922—23). Колиб люди в цих авангардах не були підослані і підучені московськими большевиками (вони ж мали на Україні підпольні організації) для ослаблення українського фронту зтилу, то ці люди просто розбіглисяб по хатах, або пішлиб грабувати мирне населення. При тій повній анархії, що тоді панувала, дезертирство було цілком можливе, майже узаконене. Хто міг вкласти в уста цих людей, як не аґенти Москви, часто чуті ворожі вислови на зразок: „Вот прийшов канец етой Україне"? (гл. Збірник „Золоті Ворота" стр. 139. Львів. 1937).

Може скажуть, що цей доклад полк. Болбочана відноситься до часів після упадку Гетьманщини? Але ж ця „допомога" надіслана була з Білої Церкви, міста осідку Директорії і всього через кілька день після упадку Гетьманщини. Значить, вона була сформована в часах повстання проти Гетьмана...

Донцов уперто твердить, що повстання зорґанізували всі українські партії, а коли Всеукраїнський Союз Хліборобів і був по стороні Гетьмана, то це ніби не українська а російська партія.

На доказ свого твердження Донцов цитує стор. 405 з Історії України Д. Дорошенка (Ужгород, т. II, 1930). Хитрунець з нього: затаїв від читача, що на стор. 407 тої самої книги знаходяться такі рядки:

„В. Винниченко і М. Шаповал підготовляли повстання помимо Національного Союзу, використовуючи тільки фірму Союзу, коли було треба. Зустрівши дуже вороже відношення до повстання з боку есерів (а також з боку представника укр. соц.-демократів) на одній приватній нараді, вони не зважилися навіть поставити питання про його на пленумі Нац. Союзу і властиво провадили свою акцію по підготовці повстання в таємниці від Союза, обдурюючи своїх співчленів, ніби вони й думки не мають про якесь повстання. Плєнум Укр. Нац. Союза приєднався до повстання вже тоді, коли був поставлений перед (доконаним) фактом його початку". („Офіційна історія повстання, виложена у відозві, випущеній в січні 1919 р. Центральним Інформаційним Бюром при Директорії Укр. Народ. Республіки").

Моє твердження, що Партія Хліборобів-Демократів в повстанні проти Гетьмана участи не брала, Донцов хоче опрокинути цитатою з моєї статті в „Хліборобській Україні" (Збір. I, ст. 76. Відень. 1920). Та тут Пан Доктор допускається явного обманства. Викинувши початок і кінець уступу і навівши середніх пару рядків, де згадано про „участь в повстанню деяких членів на власну відповідальність", ставить мені Донцов питання, коли, мовляв, я казав правду: тоді, коли писав статтю в „Хліб. Україні", чи тепер? А в тих викинутих рядках моєї статті сказано, що партія не входила в Нац. Союз і що питання про участь у повстанні навіть не піднімалося в партії, а по друге там сказано, що „селянський загал партії повстанням зовсім не був захоплений". Яке ж недобросовістне поводження з цитатами! Який же несеріозний спосіб полеміки п. дра Дмитра Донцова!

Це правда, що партія склала протест проти акту федерації. Але разом з тим мусить бути зазначений факт, згаданий у моїй статті в „Хліб. Україні", що вже після захоплення Харкова Запорожцями полковник Болбочан звернувся до Гетьмана з телеґрамою, в котрій пропонував аби Гетьман задержав владу в своїх руках, порозумівшись зі збунтованою опозицією. Згадати про цей факт булоб противно цілій тенденції Донцова: І він, цитуючи мою статтю, замовчує цей факт. Такі „способи" його полеміки!

На підставі всього, що відоме про тісну співпрацю Миколи Міхновського з полк. Болбочаном в ті часи в Харкові, треба думати, що ця телеґрама була вислана Гетьманові з відома Міхновського, одного з визначніших людей Хліборобсько-Демократичної партії.

Донцов називає Всеукраїнський Союз Хліборобів „російською партією" очевидно тільки тому, що цей союз стояв по стороні Гетьмана від початку до кінця без ніяких винятків. Хто признавби Донцову рацію в цім пункті, той мусівби признати рацію і тим нашим ворогам, які твердять, що ніякої України нема в дійсности, тільки є вона в писаннях проф. Грушевського. Всеукраїнський Союз Хліборобів разом з родинами обхоплював далеко більше як 10 міліонів населення. Самих членів нараховувалося до 3 міліонів! Це ж були переважно заможніші селяни, головні носії української історичної, а значить і національної традиції! Бідніше селянство здебільшого було перетяте тенденціями „общаго котелка". Міста були сильно помосковлені з великою домішкою жидівства. Деж тоді шукати України, Пане Докторе? Чи Ви, може, належите до тих диваків, що українську націю обчислювали колись по числу передплатників всіх українських часописів на Великій Україні, щось біля 6.000 люда?

Оскільки ж мати на увазі невиразний під оглядом ідеї самостійности провід цього Союзу, то в цім він був такий, як ціла Велика Україна тих часів. Його обєднувало чергове реальне завдання тодішньої національної української політики, завдання боротьби з московськими большевиками і з большевизмом своїм.

(Про дальші крутійства Донцова в слідуючій статті).

[1]) Автор статті особливо слушно підчеркнув сей важний момент. В повстанні проти Гетьманського уряду, мимо інтензивної агітації московських большевиків та спантеличених ними українських інтеліґентів (і особливо півінтеліґентів), брало участь не більше як 100.000 людей, що становить смішно мале число в такім великім краю з кількадесятьміліоновим населенням. Навіть найбільші групи тих бунтівників домагалися постійно: „Пришліть нам бодай сотню Січових Стрільців". В улиці Київа взагалі не допущено т. зв. „народних" повстанців. З відомої причини Галичани мусіли їх здержати багнетами від вступу в столицю України. І могли се зробити, хоч Галичан було не богато. А якже потому гоготіла повстаннями проти Директорії вся Велика Україна! Тоді вже не можна було здержати „народних" повстанців перед вступом у Київ. Мов одно розколисане море йшли відусіль проти „демократичної влади" укр. партій... (Гл. про те все спомини дра Осипа Назарука „Рік на Великій Україні", ст. 34, 78, 135-6, 141-2 і далі). — Ред.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Головний діяч Фльорентійської Унії

Кардинал Висаріон і його значення для нас.

Висаріон дипльомат.

Впродовж 15 ст. ціла Европа стояла під безперервною загрозою небезпеки від турецької навали. Турки все більше наступали на Захід. Християнські народи програвали одну битву по другій. Битви під Варною (1444) й на Косовім полі припечатали на століття долю Балкану. 1453 р. Турки заняли Константинополь і тим самим замкнули понад 1000-літню історію Ромейців. Царгород став Істамбулом, Гагія Софія перемінилась у мечет. Місце хреста заняв півмісячний серп.

Тимчасом хоч в Европі всі були свідомі грози, бракувало, здається, навіть природного почуття самозбереження перед наступаючим ворогом. Захід, що перед двома століттями здобувався на такі гігантичні подвиги як хрестоносні походи, щоби звільнити Святу Землю з рук невірних, і йшов за невірними ген далеко на Схід, тепер коли невірні прийшли до нього, не мав уже сили навіть до самооборони. Зворот на гірше був очевидний. Причиною цього сумного стану був занепад релігійного духа, а цей був головно наслідком так зв. „вавилонської неволі папів“ й її дитини, великої західньої схизми. Грозу турецької навали в цілій її ширині розуміли тодішні папи, і тому всіма способами заходилися, щоб усі сили Заходу злучити до спільного виступу проти Турків. Це факт неоспоримий, що одиноким сталим і основним заборолом, що з успіхом протиставилося наступам ворога християнського світу, була Ап. Столиця. Під тим оглядом стаємо перед цікавим паралелізмом між тодішніми умовинами і теперішністю. Як за наших часів нема і бути не може ніяких компромісів між католицизмом і безбожницьким комунізмом з його знаком, пятираменною звіздою, таксамо в 15 ст. не було й не могло бути ніякої спільної мови з тими, що на своїх прапорах несли півмісяць... І як тепер, так і тоді одинока католицька Церква й її потуга духа успішно боролися проти ворожих затій. Декотрі папи (Калікст III † 1458 р.) навіть окремим обітом-присягою зобовязалися до війни з Турками, а всі інші вкладали навіть всі свої родові богацтва в організування та випосажування походів проти ворогів християнства, що було заразом обороною перед усяким іншим поневоленням. А Пій II вибрався сам на чолі хрестоносного походу.

Самозрозуміло, що Висаріон, якому найбільше лежало на серці звільнення своєї батьківщини з ганебної неволі бісурменів, не міг стояти осторонь усіх протитурецьких починів. Знаючи від очевидців (Ізидор) про страхіття, які мали місце в Царгороді після його переходу під владу Турків, Висаріон при кождій нагоді пригадував велику небезпеку, що грозить всему християнству зо сторони Турків. І коли ми бачимо справу боротьби з Турками таку актуальну в римській Курії в 15 ст., що навіть папи ставали на чолі круціяти, то це заслуга Висаріона.

Щоб поріжнених вельмож тодішнього Заходу зєднити до спільного виступу, треба було перш-завсе їх погодити. Апостольська Столиця за помічю своєї дипльоматії піднялася цього діла. Саме в цьому ділі найбільше став у пригоді Висаріон, що або сам особисто підіймався завдання годити поріжнених та спонукувати їх до виступу проти Турків, або через інших достойників, що в своїх починах кермувалися його директивами. Сам особисто Висаріон був три рази папським легатом „а лятере“ („від ребра“).

Перший раз виїхав Висаріон як висланник папи Николая V до Больонії, де від довшого часу були ріжні заворушення, бунти та партійні грызні. За час свого пятилітнього побуту серед поріжнених вспів він завести цілковитий спокій і лад, піднести тамошній університет, що вже від півстоліття був підупав, та зєднати собі серця всіх мешканців так, що коли він їх покидав, щоби взяти участь в конкляве по смерті Николая V, то жалісним прощанням не було кінця.

„Діяльність Висаріона в Больонії, пише Пастор, була всебічно спасенна в наслідках тому, бо він зумів станути понад партії. Грек з уродження держався він здалека від італійських течій і міг бути супроти всіх дійсно безпартійним“.

Другий раз був Висаріон папським легатом до розсварених німецьких вельмож і цісаря Фридриха III. Домашня боротьба між поодинокими князями нераз з приводу благих причин сіяла знищення по цілій Німеччині тоді, коли лютий ворог християнства своїми загонами досягав Відня. Та найсумніше було те, що в цій борні брали активну участь достойники Церкви. Багаті епископії давали змогу займатися радше світськими справами як духовними. „Богато епископів заміняло жезл на меч; за епископії старалися тільки тому, щоб осягнути світську могутність, духовні справи належать до рідких явищ“ (Пастор). Завданням Висаріона як висланника папи Пія II було, успокоїти й упорядкувати римсько-німецьке цісарство внутрі та заохотити до хрестоносного походу проти Турків. Трапив він на дуже запустілий ґрунт. Скоро переконався, що упадок Німеччини такий страшний, що не тільки годі було від неї надіятися на якусь поміч в обороні християнства перед зовнішнім його ворогом, але вона сама ставала поважною небезпекою для християнства. Коли читати відкриті й оголошені Пастором Висаріонові звідомлення про стан Церкви в Німеччині в половині 15 ст., то лютеранізм, що розвинувся на початку 16 ст., являється історично самозрозумілою послідовністю. Не зважаючи на горячі заохоти красномовного Висаріона та всі можливі заходи спонукати до борні з Турками, місія його мала дуже незначні, щоб не сказати, ніякі висліди. Висаріон майже по дволітнім побуті в Німеччині вернувся до Риму восени 1461 р. з порожніми руками. Намагання зєднити християн проти Турків не мали успіху.

Третій раз був Висаріон легатом папи Сикста IV на французький королівський двір уже на схилку свого життя. Властиво цим разом виїхав Висаріон з Риму проти своєї волі, а виїхати мусів тому, що його значення й повага в Римі зросли були до тої міри, що супроти нього блідла всяка інша повага, не виключаючи папської. Тому його відзначення було властиво делікатним усуненням бодай на якийсь час з Риму. Ціль післанництва Висаріона до Франції була та сама, що до Німеччини: помирити поріжнених і заохотити до виступу проти все більше загрожуючих Турків. Висліди заходів Висаріона у Франції були ще гірші, як у Німеччині. Він не тільки нічого не осягнув, але ще обійшлися з ним не так, як годилося на легата Папи. Висаріон, 70-літний старець, ослаблений довгою недугою на камінь міхура, вибрався в дорогу до Риму та по дорозі помер.

Висаріон а Схід і Україна.

Я вже згадував, як дуже заходився Висаріон коло організації походу проти Турків. Спонукою до тих заходів була оборона віри Христової та любов батьківщини. Увесь час свого життя на заході Висаріон не переставав інтересуватися долею дорогого йому Сходу взагалі, а Візантії зокрема. По упадку Царгороду мав він богато до діла з численною еміграцією. Маючи обильне випосаження, Висаріон розвинув широку харитативну акцію для своїх співгромадян, нещасних недобитків, викинених на поталу чужих, без надії на поворот у рідні сторони. Особливої його опіки зазнавали члени царського роду. Одну сироту з Палеольогів, Софію, вспів віддати заміж за вел. князя московського, Івана III. Та найбільше уваги звертав Висаріон на Схід під церковним оглядом. У Візантії Фльорентійська Унія не принялася, дарма що до неї позитивно ставилися імператор і більшість єрархії з патріярхом включно. Низи духовенства та монашество, виховане й пересякле віковою ворожнечою до латинників, про ніяке порозуміння з приклонниками Унії не хотіли й чути, а всіх прихильників зєднинення усували як „зрадників“. „Воліємо турбан ніж тіяру“ це було гасло ворогів зєдинення. Прихильник зєднинення, патріярх Григорій III Маммас мусів покинути Царгород і приїхавши до Риму правив уже з Риму тими, що признавалися до Унії. По його смерти 1459 р. царгородським патріярхом став кардинал Ізидор, а по смерти Ізидора 27. IV. 1463 р. патріярхом став Висаріон. На цьому становищі й помер.

Опіка Висаріона над східньою Церквою знайшла свій відгук і в нашій Церкві. Ще за життя патріярха Григорія, за почином Ізидора і Висаріона переведено в 1458-9 р. поділ руської митрополії на дві: московську та київську. До останньої зачислено 9 дієцезій України й Литви. Московську, що її заняв був інтруз Йона, задержав Ізидор собі, а на першого київського митрополита висвятив сам патріярх Григорій III Маммас товариша Ізидора, монаха Григорія Болгарина. Таким чином унезалежнення київської митрополії від московської наступило в Римі, а перевели його законні східні ерархи, що були в злуці з наслідниками апостола Петра.

До діяльности Висаріона, що звязана зо східньою Церквою, належить зачислити безперечно важну реформу Василіянського Чину на терені Італії й Сицилії. За почином Висаріона Василіяни основно відродилися та вступили на нові шляхи. Висаріонова реформа йшла в напрямі піднесення підупавшої монашої карности, належної управи майном, а головно піднесення уровеня освіти та культивування гелєністичних наук. До двигнених Висаріоном василіянських шкіл горнулася молодь найвизначніших родів цілої Італії. Особливої Висаріонової опіки зазнав монастир у Гроттаферраті, що тепер ще носить сліди його дбайливої опіки та зберігає по нім деякі памятки великої вартости, дорогі кождому східнякові, зокрема Грекові, по тім одинокім нікейськім кардиналі.

Поза тією діловою працею Висаріон має великі заслуги на письменницькім полі. Одначе навіть побіжна характеристика його ріжноманітної письменниць-

КАМЯНУ ДОЛІВКУ ДО ЦЕРКОВ

з прегарних шліфованих плит поручає:

Браттель і Де Цет

Фабрика цементових виробів

ЛЬВІВ, УЛ. ШЕВЧЕНКА 11 а.

Рік оснування 1909. Тел. 220-78

Декотрі виконані роботи:

- Духовна Академія — Львів
- Народна Лічниця — Львів
- Церква на Майзлях — Станиславів і богато інших.

кої творчости вимагає окремої розвідки. *)

Висаріон помер у поворотній дорозі зо своєї місії до Франції, в Равенні, в листопаді 1472 р. Тлінні останки його перевезено до Риму та зложено в приготованій за життя гробниці в його титулярній церкві 12 Апостолів. Нагробний камінь, що його сам велів собі приготовити, тепер вмурований у стіну коридора, що ділить ту церкву від монастиря. Напис на ньому такий: Bessarion episcopus Tusculanus S. R. E. Cardinalis Patriarcha Constantinopolitanus nobili Graecia ortus oriundusque sibi vivens posuit... (Висаріон, Тускулянський єпископ, святої римської Церкви кардинал, патріярх Царгороду, походження шляхетної Греції за життя собі зладив...). Іще далеко перед смертю зладив він завіщання, яким розпорядив своїм майном. У завіщанні полишив та богато уфундував довічну щоденну Сл. Божу з тим, що три дні в тижні мала бути св. Сл. Божа за померших, а в них крім Висаріона поручено згадувати також нашого кардинала Ізидора. Це знак шляхетної й зажилої приязни, що вязала двох кардиналів східнього обряду в 15 столітті.

Загальна характеристика Висаріона і його значення для нас.

Постать Висаріона на тлі цілого 15 століття сяє виїмковим блеском людини, що нагадує золотий вік великих Отців Сходу. На ділі Висаріон це останній, світлий, гідний представник славного геленсько-християнського Сходу, типу Василія Великого, Григорія Богослова та Золотоустого. Як отсі святі Вітці перевищали своїх, рівних собі урядом чи віком людей, так Висаріон взнісся понад уровень свого окруження. Його культура духа, глибина думки, всесторонне знання, ширина поглядів, любов правди, Церкви та батьківщини злучена з правістю життя та благородність характеру, що не терпів ніякої підлоти, все те давало йому велику перевагу над цілим тодішнім окруженням. Заслуги на тернистім полі церковного Зединення ставляють його на педесталі гідним Вітця й Учителя Церкви. Саме в ділянці зединення християнства під одним вселенським Пастирем найбільше значення Висаріона для цілої Церкви взагалі, а для східньо-католицької зокрема. Висаріон це чудова синтеза всього, що гарне, взнесле, благородне на Сході з найкращими рисами Заходу. Це правдива і здорова синтеза, не якесь нежиттєве, штучне зіставлення побіч себе двох відмінних світів, як часом його змальовують ріжні автори „уніятизмів“, тим менше не якесь насильне поневолення або й знищення одного другим.

Висаріон був людиною наскрізь західнього типу, не перестаючи притім бути щирим патріотом, вірним і люблячим сином своєї східньої батьківщини. На ньому справджувалися слова поставлені як мотто цієї статті так як і півторасотки літ пізніше, з відповідними змінами, справдилися вони на нашім великім митрополиті Києва, Велямині Рутськім. Висаріон, подібно як Рутський, це світлий зразок живої, здорової орґанічної злуки всього, що добре на сході й заході. І саме в цьому велике значення Висаріона для нас Українців-католиків, що їм Боже Провидіння призначило бути носіями орґанічної, живої й життєдатної синтези типу Висаріонів і Рутських. Бо ми спадкоємці, а радше воплочення фльорентійських ідей. Церковне зединення в наших формах це точка, що коло неї обертається вся історія нашого народу від Володимира Великого почавши. Кожде століття нашої бувальщини мусіло заняти й займало якесь становище супроти цієї основної проблеми нашого буття як народу. Супроти цієї проблеми ставали і змушені були заняти якесь становище всі наші чолові постаті, всі творці нашої історії. І залежно від того, чи постава наша супроти цього нашого основного закону буття була правильна, згідна з правдою, згідна з Божими плянами, чи становила вона синтезу типу Висаріона, чи навпаки, була її запереченням, ставали ми творцями історії або тільки її свідками на зразок тих людей у Візантії, що воліли турбан як папську тіяру... Але Висаріон має для нас значення також під іншим оглядом. Як Висаріонові декотрі вузькозорі монополізатори зпоміж латинників закидали, що він не на їх міру католик, таксаміськo й ми мусимо невинно переносити на собі безнастанне цькування деяких кругів, що католицтво уважають за свій монополь, буцімто ми не досить католики, бо ніяк не хочемо приняти католицтва в польській формі. Одна й та сама ідея має все таких самих ворогів, хочби її носії в часі й просторі були від себе дуже далекі... Опір проти цього роду противників вимагає великої віри та сильних характерів, бо ці ворожі затії йдуть саме з тієї сторони звідки можнаб надіятися помочі. Дорогий кождому Українцеві-католикові ювілей Ферраро-Фльорентійського Зединення повинен наповняти нас радістю, а заразом розбудити в нас святе завзяття вірно і твердо стояти при католицькій вірі, протиставитись усім проявам распрі та берегти свій рідний обряд. Таким чином йтимемо слідами Висаріона, головного діяча на фльорентійськім Соборі.

Перемишль, у квітні 1938 р.

*) Покищо згадаємо бодай деякі його твори: „De ss. Eucharistia,“ „Epistola ad Alexium, Lascarin, Philantropinum, de successu Synodi Florentinae“, „Contra calumniatorem Platonis“ (нове видання з 1927), Збірні твори його у Migne, Patr. Graec, T. 161. — Ред.

Примітка Ред. „Нової Зорі“: В першій части цеї статті в 30 ч. „Н. З.“ на ст. 2, шп. 3, в стрічці 37 здолу по слові „Українець“ пропущено слова „по своєму становищі як...“. В дійсности київський митрополит Ізидор був Греком. Впр. Автор статті не має нічого спільного з тою помилкою, що виразно видно з цілої статті.

Римокатолик—український діяч

Краківський ІКЦ в ч. 113 приніс отсю кореспонденцію зі Станиславова, зазначену буквами ЗЙ: В Путятинцях пов. рогатинського помер рільник Петро Марцінковский, римо-катол. віроісповідання, що походив з польської родини, та обаламучений (!) розполітикованими українськими хлопами уважав себе Українцем („Русінем“) і брав живу участь в житті місцевих українських орґанізацій. З уваги на те, що М. не змінив за життя обряду римо-кат. на греко-кат. родина запросила до участи в похороні р.-кат. ксьондза Антона Ґризляка з Рогатина. Коли кондукт переходив коло чит. „Просвіти“, стоячі там члени укр. радик. орґ. „Каменярі“, котрої пок. був членом, задержали кондукт, причім виголосили кілька промов в українській мові. Далі описує ІКЦ, як кс. Ґризляк не годився на дальші промови, як люди нічого собі не робили з його протесту і як він зняв з себе літурґічні шати та опустив кондукт. Як стверджено (пише ІКЦ, але ким стверджено, не каже), „Каменярі“ нарочно спровокували ту ситуацію, щоб опісля відспівати над могилою померщого на кладовищі українські національні пісні замість релиґійних та що найважніше позбутися невигідного їм р.-к. ксьондза. Все те приніс ІКЦ під заголовком „Українська провокація на похороні“.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age“

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ТАЙНУ НАЦІОНАЛІСТИЧНУ ОРҐАНІЗАЦІЮ викрила поліція на терені воєвідств станиславівського і тернопільського. Переведено ряд увязнень.

В ДІБЦУ бережанського повіту поліція перевела ряд трусів у звязку з нападом на секвестратора Яна Кодоґнього. Увязнено 4 селян. Крім того адміністраційні власти увязнили і вислали до Картузької Берези 6-ох селян.

ДАЛЬШІ УВЯЗНЕННЯ КОМУНІСТІВ. В Станиславівщині поліція увязнила 20 комуністів. Крім того увязнено кільканацять комуністів на терені товмацького повіту. Увязнених відставлено до судових арештів у Станиславові.

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 26. VI. мають відбутися вибори до її найвисшої ради. Польська преса пише, що до гол. виборчої комісії не іменовано ні одного українського комуніста, про що свідчать такі назвища як Фокін, Єґоров, Поляков, Цветков, Дюканов. Коли се правда, то очевидно се кривда для Українців, але цікаво, чому се заболіло навіть вшехпольські орґани. Чи не з християнської любови до ближніх своїх?

РЯД АНҐЛІЙСЬКИХ ПАРЛЯМЕНТАРИСТІВ та інших визначних діячів вніс петицію до Союза Народів в справі положення Українців у Ромунії.

„ЗВЯЗОНЗЕК МЛОДЕЙ ПОЛЬСКІ“ підчас своєї озонової діяльности діставав місячно по 14.000 зл. Тепер ту допомогу дещо зменшили. („Сл. Нар.“, 124).

КОНСОЛІДАЦІЯ НІМЕЦЬКОЇ МЕНШИНИ В ПОЛЬЩІ. 25 м. м. відбулось у Познані засідання „німецької ради“, на якому рішено утворити одну політичну німецьку орґанізацію в Польщі. Дотепер приступили до неї „Дойче Ферайніґунґ“ (Познань і Поморя), „Дойчер Фольксбунд“ (Шлеськ), „Дойчер Фольксфербанд“, (середня Польща), „Дойче Фольксрат“ (Галичина), „Дойче Фольксфертретунґ“ (Волинь), „Дойчер Фольксбльок“ (Шлеськ), „Дойче Партай“ (Бельсько) і „Союз Німців католиків“.

170 ЛІТ ВЯЗНИЦІ одержало в однім процесі 39 комуністів за аґітацію в польськім війську. Провідник їх Александер Завадзкий засуджений на 15 літ.

НЕВІДОМІ СПРАВЦІ знищили свіжо відновлений тор зелізниці між Литвою й Польщею разом з телеф. і телеґр. полученням.

В МОСКВІ ҐПУ увязнило відому анґлійську комуністку Рожу Коген вже 8 місяців тому. Щойно тепер Анґлійці довідалися про її увязнення. Большевики закидають Рожі Коген державну зраду і шпигунство на річ Анґлії.

У ВІДНІ відбулися виступи проти жидівських крамниць. З того приводу віденське видання гітлерівського орґану „Фелькішер Беобахтер“ принесло статтю. В ній пише, що Жиди мусять опустити Відень і Австрію до 4 літ тільки в одній сорочці.

В БУКАРЕШТІ поліція перевела численні ревізії в членів фашистівської орґанізації „Зелізної Ґвардії“ й увязнила поверх 1500 членів тої орґанізації.

СИЛЬНИЙ ВІДДІЛ СОВІТСЬКИХ ЖОВНІРІВ перейшов на територію Манджурії недалеко м. Нанпеірі і заатакував манджурські надграничні стежі. Боротьба тревала годину і манджурське військо виперло напасників за границю. Большевики мають кілька вбитих і кільканацять ранених.

В КИТАЮ завзяті бої в окрузі Ганчав. Там сконцентровано 150.000 японського війська проти пів міліона Китайців. Китайці бються дуже завзято.

ЯПОНЦІ ЗАДЕРЖАЛИ на ріці Янґ Тсе англійський паровий корабель „Тунґво“ і під ескортою відпровадили його до пристані. Вони кажуть, що з того корабля хтось стріляв на них.

Політичний гумор. — Премієр Складковский до хлопської депутації з Галичини: — Маєте школу? — Ні. — Ну, то дамо вам школу. („Врублє“, ч. 16).

НОВИНКИ

Оцінку пресового порозуміння з 18. IV. подамо в слідуючім числі „Нової Зорі".

Заходом Марійської Дружини Студенток у Львові відбудеться в неділю 1 с. м. в год. 16 реферат о. д-ра Й. Скрутня ЧСВВ на тему: „Основи християнського оптимізму" в гімназії СС. Василіянок (вул. Длуґоша 17 а). Гостям раді. — Видїл.

Гостре стріляння на Замарстинові буде відбуватися в днях 2, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 19, 21, 23, 25, 27, 28 і 30-го травня с. р. Простір загрожений кулями буде обсаджений стійками. Всі прохожі для власного добра повинні безоглядно повинуватися зарядженням стійок.

Нові польські костели мають повстати в Маріямполі і в Тухлі коло Сколего. Протекторат над будовою костела в Маріямполі обняв станиславівський воєвода ґен. Паславский.

Переходять на латинство. Польська преса звідомляє, що в Дедеркалах на Кремяненчині (Волинь) 50 православних перейшло на римо-католицизм.

Домашніх лікарів Суспільної Обезпечальні мають скасувати. На їх місце зорґанізують малі дільницеві амбулаторії.

Грабункові напади множаться. В другий день лат. Великодня на двір Естери Шахтової в Кусанові коло Фірлеєва перемишлянського повіту напало 5 невідомих дотепер напасників. Вони стерроризували службу і забрали з каси 5000 зл. та столове накриття. — В Белзі до помешкання купця Лейби Сама вдерлися вечером, коли ціла родина купця засіла до вечері, два замасковані бандити й зачали шукати грошей. Коли Лейба Сам хотів перешкодити бандитам, один з них вистрілив вбиваючи на місці 17-літню дочку Сама. Бандити втікли, не забравши нічого. — В Раві Руській бандити вбили купця Мендля Катца.

Станиславів має тепер 63.000 мешканців постійних і коло 10.000 часово перебуваючих. Поверхня міста виносить 2.227 га.

З кремянецького повіту виселено на три роки Андрія Ящура. Як мотив виселення подало староство те, що в 1936 р. Ящура придержали два рази в прикордонній полосі.

Міністерство скарбу уділило концесії польському союзові споживних кооператив „Сполем" на відкриття фабрики дріжджей у центральній промисловій окрузі. В звязку з тим слід сподіватися знижки цін дріжджей, бо „Сполем" рішив повести конкуренційну боротьбу з істнуючим дріжджевим картелем.

Нові векслеві блянкети, дещо змінені, появляться незабаром у Польщі.

З днем 20 квітня с. р. увійшов в життя закон про надання повних державних прав академічних шкіл католицькому університетові в Люблині.

В Ковлі невідомі справники знищили 24 памятники на православнім цвинтарі. Хрести порозкидано по цілім цвинтарі.

У Водзіславі на Шлеську на тамошнім жидівськім цвинтарі знищено 25 памятників. — У Рибнику невідомі справники висмарували тером синаґоґу.

Гумор. — Учитель в школі: Гусениця зїдає денно три рази тілько, що сама важить. — Малий Ромко: Ну, а звідки гусениця знає, кілько вона важить?

Московська „Літературна Газета" уряджила спеціяльну анкету в справі святкування 750-ліття „Слова о полку Ігоря". Намічено ряд праць, що їх розділено між літературознавців. М. ін. має бути видана бібліографія всього, що продовж 120 років написано про „Слово". Постановлено також вирішити, які мотиви „Слова" мали вплив на словянські й позасловянські письменства, головнож на „Пісню про Ролянда" й „Нібелюнгів".

Александер Сьвентоховский, визначний польський історик, критик і фільософ, помер у 90-ім році життя.

Від управи живця Черче. На численні запити в справі ричалтів Управа Живця подає до відома, що ричалт у першому сезоні (від 1. V. до 20. VI.) виносить зл. 130 до зл. 142 (II кл. і I. кл.) за повне тритижневе лікування разом з помешканням та удержанням. — Зголошення можна поладнувати писемно, або з приїздом до Черча у канцелярії Управи.

Кароль Ромер, директор дипльоматичного протоколу міністерства закордонних справ, помер трагічно в часі полювання у своїм маєтку Інвалд під Бельском. Деякі польські газети пишуть, що він застрілився.

Артур Круп, власник фабрик муніції, помер у Відні.

Рада м. Праги постановила виплачувати як надзвичайну допомогу 1000 корон родичам при народженні 4 і дальших дітей.

З Франції виселено 5 б. царських ґенералів, а саме Сокілова, Кусонського, Туркала, Павлова і Кочкіна. В Москві кружляє поголоска, що ті ґенерали мали бути на службі Ґестапо, яке хотіло перенести центр російського монархістичного і військового руху з Парижа до Берліна.

Спорт. У перший день нашого Великодня відбулися треті зчерги змагання України за мистецтво львівської округи. Противником України була тверда робітнича дружина Р. К. С. (Робітничий Спортовий Клюб). Змагання покінчилися скромною перемогою України у відношенні 2 : 0 (1 : 0). Коли взяти під увагу слабший склад України, особливо деякі нефортунні пересунення в лінії нападу, та крайно брутальну й неспортову поведінку противників — можна сю скромну перемогу вважати щасливою. Україна грала амбітно і жертвенно, перевисшала противника технікою і скорістю так, що скромний вислід можна приписати одиноко небезпечній грі Р. К. С-у. Гра стояла на низькому рівні. Деякі робітники-копуни хотіли просто на грищі полагоджувати свої особисті порахунки. На початку другої половини суддя мр Бик виключив Ноймана (РКС) за небезпечну гру. Р. К. С. грає в десятку і пописується фавлями та брутальністю. Видців до 2000. Суддя мр Бик доволі добрий. По сих змаганнях Україна займає далі 4-е місце, має 16 гор, 20 здобутих точок і 12 утрачених, відношення воріт 31 : 24. Перед нею стоять Чорні, Польонія й Гасмонея.

Політичний гумор. — У звязку з появою в пресі вістки, що в часі Великодних Свят Варшава випила 120.000 літрів монополки, одна визначна особистість Варшави просить нас зазначити, що була в тім часі в Закопанім. („Врублє", 17).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Високоповажана Пані Олександра Коростовець в Берліні. Щиро дякуємо за повний змісту і цікавий допис про селянські господарства. Буде поміщений в черзі як наспів матеріял.

† ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Парохіяльна Рада при церкві св. Володимира Великого в Брюселі сповіщає з великим жалем про велику втрату, яку вона потерпіла в особі Преподобного Отця **Людвика Боського** (Ван ден Боске), монаха Чина ОО. Редемптористів, пароха українсько-католицької церкви св. Володимира Великого в Брюселі, душпастиря української еміґрації в Бельґії, Франції, Англії і Люксембурґу, бувшого місіонаря в Канаді і Америці, що закінчив своє трудолюбиве апостольське життя по довгій і тяжкій недузі в понеділок 18 квітня с. р. Похорони відбулися в місті Ліеж, дня 20 м. м., з монастиря, 27, рю Гор-Шато. Торжественну Панахиду за упокій Його душі відправлено в неділю 24 квітня 1938 р., о год. 10 рано, в церкві св. Володимира Великого в Брюселі. Вічна Йому Память. — Парохіяльна Рада. Eglise Ukrainienne, Square Frère-Orban, Bruxelles.

† **О. Кость Петрушевич,** парох Конюхова коло Стрия, помер 26 квітня с. р. — В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Життя вулиці.
ПАКС: Ґрафиня Владінов.
СТИЛЕВЕ: Я винувата і ревія.

АДВОКАТ

М-р Федір Данилів

відкрив і веде адвокатську канцелярію в Бучачі, при вул. Міцкевича, Готель Дїка (напроти Суду).

Підприємство Будови

Інж. Д. КУЗИК

Коломия, Костюшка 25, Тел. 147
(Народний Дім). -39- 1—6

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2 (Польна ч. 2).** 30—3—10

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 5 травня 1938. Ч. 32 (1132)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

1 травня в Польщі

В дні 1 травня с. р. в цілім краю відбулися обходи, зорґанізовані легальними соціялістичними орґанізаціями й фаховими спілками. В кількох містах дійшло до нарушення спокою і навіть до кривавих подій. У Львові перед політехнікою студентська молодь відомого напрямку кинула між учасників походу кілька петард. Дійшло до зудару між студентами й походом, в часі якого ранено й потурбовано кільканацять осіб, переважно Жидів. Поліція привернула порядок. У Варшаві зорґанізовано кілька першотравневих походів. Найбільший був похід, уряджений ППС (Польською Партією Соціялістичною). В ньому взяло участь до 20.000 осіб. На одній з вулиць Варшави кинув хтось петарду, яка ранила Генрика Аферовича і 15-літнього Ізаака Кроненліта. В Кельцах дійшло до зудару між ендецькою молодю й соціялістичними маніфестантами. Одна особа вбита, кілька осіб ранених. У Кракові підчас походу кинено петарду, яка ранила двох маніфестантів. В інших містах походи відбулися спокійно.

Міністеріяльна комісія в Золочеві.

В Золочеві урядувала два дні міністеріяльна комісія, яка перевела дохолження в справі здемолювання українських установ. Комісія приїхала до Золочева на домагання Українців і урядувала в будинку староства. Переслухано цілий ряд свідків Українців і Поляків. Комісія має предложити вислід доходжень міністерству внутрішних справ. Страти виносять коло 10.000 зл.

Домагання українських соціял-демократів.

Українська соціял-демократична партія оповістила в своїм орґані, „Робітничім Голосі" ч. 2 з с. р. слідуючі домагання: Національно-територіяльної автономії на українських землях у Польщі, українського університету у Львові, негайного заспокоєння всіх національних, культурних та економічних прав українського населення, припинення викликування релігійних ворожнеч та метрикальних історій, праці і хліба для всіх без огляду на національну приналежність, розвязання сойму і сенату та розписання нових виборів на основі пятиприкметникової виборчої ординації, привернення демократичних свобід установам загальносуспільного користування, широкої амнестії для політичних вязнів і т. п.

Цісар Абесинії платить високу вкладку.

Швайцарія предложила Союзові Народів меморіял у справі визнання її невтральности. Велику сензацію викликало те, що цісар Абесинії Гайле Селясіе вплатив іменем того краю 50.000 франків на рахунок членської вкладки Етіопії (Абесинії) в Союзі Народів. Довг Абесинії виносив до того часу 63.024 шв. франків в золоті. Вплачення 50.000 фр. доказує, що неґус має якісь таємні жерела доходів.

Муссоліні про взаємини фашизму і католицизму.

Муссоліні написав книжку п. з. „Фашизм, доктрина і засади". В ній в розділі „Фашистівська держава і релігія" пише м. ін.: „Фашистівська держава не байдужна до релігії взагалі, зокрема до католицизму. У фашистівській державі релігію уважають за один з глибших проявів людського духа і тому її не тільки поважають, але боронять і охороняють. Фашистівська держава не творить собі окремого „бога", як се хотів зробити Робеспіер підчас французької революції. Фашистівська держава не стремить до гашення релігії в душах, як се робить большевизм. Фашизм поважає Бога, святих, аскетів і героїв. Фашизм протиставиться також релігії раси і крови." — Ся книжка викликає загальну увагу.

Дипльоматична невдача Совітів.

Лондонська преса звертає увагу на характеристичний факт, що совітський амбасадор в Лондоні не мав ніяких контактів з анґлійськими і французькими міністрами підчас їх дводневних нарад в Лондоні. Ні прем. Далядіе ні мін. Бонне не знайшли продовж двох днів ні хвилини, щоб поінформувати совітського амбасадора про свої наради з анґл. премієром Чемберленом і льордом Галіфаксом. Не зробив сего ніхто також з анґлійської сторони. Се тимбільше замітне, що анґл. міністр закордонних справ інформував про наради італійського амбасадора Ґрандія і німецького посла в Лондоні Корда.

Конфіската „Нової Зорі".

Sygn. VI. 1. Pr. 123/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy Wydział VI. karny we Lwowie, w składzie: Prezewodniczący Wiceprezes S.O. Ł. Malicki, Sędziowie S. O. P. Dysiewicz i Dr. J. Locker w sprawie konfiskaty Nr. 27 czasopisma p. t: „Nowa Zoria", z daty Lwów, dnia 10 kwietnia 1938 r. sygn. VI. 1. Pr. 123/38 na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 kwietnia 1938 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora Sądu Okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 9. IV. 1938 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma p. t.: „Nowa Zoria" Nr. 27 z daty Lwów, dnia 10. IV. 1938 r. zawierającego: w artykule pt. „Perechody na łatynstwo" w ustępie od słów „Nowitnia" do słów „1935 str. 35" w ustępie od słów „Bo ce ne" do słowa „prymusu" w ustępie od słów „jakby perechody" do słów „tych ludej" w ustępie od słów „Ta mymo toho" do słowa „borotysia" w ustępie od słów „szczo protywyłoś" do słowa „katołyctwo" w ustępie od „koły za perszym" do końca artykułu znamiona występku z art. 170 k. k. zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ustawy druk. z dnia 17 grudnia 1862 roku. Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. Uzasadnienie: Wymienione ustępy mają na celu przez tendencyjne i świadomie nieprawdziwe przedstawienie polityki mniejszościowej władz państwowych w Polsce, a w szczególności polityki tychże na odcinku wyznaniowym na Kresach Wschodnich szerzyć wiadomości mogące zaniepokoić ogół publiczny. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatym powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: Malicki wr. Stampila: L. S. Protokolant: Mędraś wr. Za zgodność: kier. sekret. (Підпис).

Пресове порозуміння

Як ми на нього дивимося передовсім зі становища катол. світогляду.

Кождий замітний факт, що стався в публичнім житті, вимагає насвітлення, вимагає того, щоби преса заняла становище до нього. До таких замітних фактів нашого публичного життя належить доволі скомплікована поява пресового порозуміння.

Мабуть неодному християнинові-католикові, перенятому католицьким світоглядом, що перечитав у великоднім числі „Нової Зорі" повідомлення про порозуміння 13 орґанів української преси у Львові, прийшли на думку слова Спасителя: „Заповідь новую даю вам: Возлюбіте друг друга". І мабуть неодин свобідніше відітхнув, коли усвідомив собі страшний хаос і розґардіяш, що був у нашім публичнім житті передтим.

А хто уважніше придивився іменам тих 13 ґазет, що дня 18. IV. 1938 р. підписали пресове порозуміння, той побачив між ними також імена ґазет, які гостро нападали і на Церкву і на Єрархію і на католицькі установи та з якими довго боролася „Нова Зоря". А тепер поруч „Нової Зорі" в списку тих, що приступили до пресового порозуміння появилися також імена тих ворожих ґазет. Та навіть тоді оправдали нас ті думаючі люди, які відповідно приложили до тяжкої ситуації високі слова Спасителя: „Любіть ворогів ваших, чиніть добре ненавидячим вас!"

Коли гряде велика небезпека, нпр. коли суне жахлива повінь або червона лява вибухаючого вулькану, то люди вже нераз обсервували, як навіть з природи ворожі собі єства на час тої небезпеки немов мир заключають. І тоді мирно біжать поруч себе льви й ґазелі, тигри й вівці, пантери і ягнята, біжать, аж поки не вийдуть поза округ смертельної небезпеки. Бо се закон природи створеної Богом і премудрістю Його. Се натуральне право, якого католицький світогляд не заперечував ніколи і в ніякій области життя, також суспільного й політичного.

Хто основно знає положення, в якім опинився наш нарід разом з Єрархічною Церквою своєю на всім просторі його і хто розуміє, що їм безпосередно загрожує, передовсім з укритого підземелля, той мабуть також сказав собі: Так, в такій ситуації не тільки можна зрозуміти перемиря тих 13 висше згаданих орґанів ріжного змісту і ріжних напрямків, але булоб пожаданим, щоби знайшлася добра воля і можливість до тривкого перемиря ще в інших пресових орґанах.

Ба, та з другої сторони мігби подумати дехто ось що: Ви правильно наводите вискази Спасителя про любов між людьми і навіть між ворогами, але неправильно робите, коли при тій нагоді промовчуєте, що Христос Спаситель вчив також про конечність і потребу боротьби, коли казав: „Не мир приніс я вам, а меч".

Отож то й є, що ми не промовчуємо і сеї науки Спасителя про конечність боротьби. Навпаки, ми памятаємо сю науку тепер і памятали її також 18. IV. перед Великоднем, коли заключували пресове порозуміння. Доказує се вже само повідомлення про те порозуміння, бо в нім сказано, що будемо старатися узгіднювати способи збірного життя українського народу і засади боротьби внутрі української нації, „не припиняючи самої боротьби за ідеї, ідеали

й засади публичного життя". Інакше кажучи, ми від самого початку виразно зазначили, що в засадничих справах памятаємо про меч, якого нам не вільно ховати. А ще інакшими словами кажучи: ми зробили порозуміння, а не злиття — і то зробили ми порозуміння в справах поведення, а не в справах ідеольогії і світогляду.

Тому наївно виглядають закиди деяких людей, що, мовляв, і після заключення пресового порозуміння „нема спокою". На те відповідь: Як де, як коли і як з ким. Нехай нас Бог боронить від повного „спокою", бо сеж ознака байдужности, обмертвіння і смерти публичного життя. Нема нічого страшнішого, як такий „повний спокій" в публичному житті, бо се передсінок, над яким слушно треба булоб виписати надпис: „Мерзость запустіння". Ні, такого „спокою" ми не хотіли, не хочемо й ніколи не будемо хотіти. Бо неможливий спокій нпр. з безправством, яке облудою йде на нас, на нашу совість як одиниць і як спільноти, неможливий мир з несправедливістю і з насильством. І якраз тому ми зробили пресове порозуміння, щоб могти боротися з тим, що нас нищить.

Ні, ми памятали про наш світогляд і його найбільш боєвий напрям якраз тоді, коли заключували згадане порозуміння. У справах заповідей Божих і церковних, на яких спирається католицький світогляд, ми ніколи ніде й нікому не робимо й не думаємо робити ніяких концесій, ні навіть не думаємо дискутувати над тим, бо такі справи для нас не підлягають дискусії.

Християнський світогляд зачисляє до моральних чеснот мудрість, себто розумне поведення в житті. Річ ясна, що постулят такого розумного поведення відноситься передовсім до справ віри і збереження відповідних взаемин з Богом, Церквою і своїм сумлінням. Але віра й устансви, що походять з неї, та й ціле життя суспільностей не висять у воздусі. Вони зустрічають менші або більші, часом і дуже великі утруднення та перешкоди. І власне на те Бог дав людям розум, щоб боролися з тими перешкодами, які утруднюють і часом навіть унеможливляють відповідне упорядкування життя одиниць і людських спільнот.

До найтяжчих перешкод здорового суспільного життя належить суспільна деморалізація, яка походить з укритих жерел. Се тому найтяжча перешкода, бо загал не бачить її. Ба, не тільки загал. Бувають випадки, що укритих жерел деморалізації не знають навіть люди розумні й покликані з уряду свого до береження суспільности перед розкладом. На такі появи складаються ріжні, преріжні причини. Щоб їх збагнути, на те треба дуже докладного знання і дуже напруженого обсервування збірного життя. Колиж у нутрі верх бере розклад, тоді і ззовні наступ найстрашніший.

В такій ситуації всезростаючого ділання укритих причин розкладу знайшовся наш український національний організм під Польщею. Ділають в нім ріжні розкладаючі сили, але не ті найгрізніші, що найбільше впадають в очі. Є далеко грізніщі розкладові сили, що підіймаються знутра суспільности при солодких фанфарах самообману та серед ілюзій і показування далеких грущок на вербі в часі, коли заломлюється моральний ґрунт під ногами і багна та мочари стають щораз глибші, щораз більше безвихідні.

Ось той ґрунт, на якім передовсім повстало затрясення внутрішньої сили українського національного організму. І з того приводу в першій мірі представники преси, які почувають в собі відповідальність за будучність нації, сказали собі: „Це вже серіозна справа. Так далі не може бути, мусимо розпочати самооборону, бо інакше наступить загальний розклад".

Річ ясна, що представники катол. преси не могли відтягнутися від боротьби з укритими жерелами розкладу. І тут наступив звязок між розпізнанням зла та обовязками, які виринають з катол. світогляду. Як цей звязок затрівожив свідомих і несвідомих провокаторів і гробокопателів сили української нації, передовсім заграницею, про се довідаються читачі далі цікавих річей.

Се входить виразно в область політики, розглядові якої треба присвятити окремі статті, що ми й зробимо.

Осип Назарук.

Тернистий шлях

КАТОЛИЦЬКИХ ВИДАНЬ.

Про один спрактикований спосіб ширення католицької преси.

В статті п. з. Перед зборами „Скали" в 21 ч. „Нової Зорі" з 20. III. наведено два голоси про католицьку пресу. Якийсь Іеромонах, б. професор моральної на львівській богословії, пише, що в кождому християнині повинен повстати такий ступінь свідомости обовязку дбання про католицьку пресу, щоб несповнення цього обовязку будило почуття провини і грижу совісти. Дбати про католицьку пресу це значить не тільки платити, але й читати. На жаль до такої степені почувань нашим католикам ще далеко. Бувають випадки, що й монаші душі не чують грижі совісти, коли не відбудуть приписаного їм уставом духовного читання, також багато священиків не робить поза церквою ніякого католицького читання. Щож тоді казати про світських людей, котрих такі приписи не обовязують?

Одначе навіть ліниві душі охотно читають духовну лектуру, коли вона написана захоплюючо, або коли вони вже набралися налогу до читання. Отже з цього видно: 1) що треба, щоб католицька лектура була добре писана і добре редаґована, 2) щоб католики виробили собі наліг до читання.

Щодо першого постуляту, то візьмім під увагу, що більшість читачів безкритична або мало критична і тому некатолицькі видання й навіть протикатолицькі друки для них цікаві. Автори таких друків не мають ніяких ідейних норм, котрі стіснялиб методи їх писання. Після їх облудних переконань вільно їм всьо, що дає матеріяльний дохід або веде до розбурхання пристрастей, до вирвання і знищення віри в читачів, до поборювання правдивої Церкви. Коли треба їм свої твердження укріпити брехнею, то пишуть брехню; треба їм брудного еротизму, то вживають його досхочу. Сумління католицького письменника автора на подібні „ґрифи" собі не позволить. Католицькі письменники не маючи божої іскри, блискучого таланту, пишуть свої твори нудно, монотонно, сонливо і знеохочують читачів, ба навіть часом перекидають католиків до ворожого табору. Тому мусимо плекати письменницькі таланти католицької молоді й під ніяким оглядом не друкувати нецікаво опрацьованих католицьких письменницьких творів. Задля того, хто з католиків не вміє писати цікаво й захоплюючо, повинен свої твори давати здібнішим до обрібки, або кидати їх до коша.

Епископ Томчак пише про добре зорґанізовану кольпортажу. Та коли католицькі видання будуть писані нецікаво, то нічого не вдіє й добре зорґанізована кольпортажа. Раз люди куплять щось католицького, та коли переконаються, що катол. кольпортажа продає незахоплюючі річи, то збанкротує кольпортер і видавництво, бо люди більше нічого не куплять від католицького кольпортера, ба навіть задармо до рук не візьмуть від нього, бо шкода часу й нервів, а ворожі видання завсіди матимуть читачів і то не тільки серед безкритичних католиків.

Не всі люди обдаровані орґанізаційним талантом взагалі а для католицьких діл зокрема, де й сатана старається шкодити католицькій кольпортажі, бо вона се знаряддя боротьби з нимже. Задля цього часто найліпші люди не вміють здобути набувців для католицьких друків. Доказом цього те, що вони не присилають належностей за післані їм католицькі друки. Найлучше для католицьких видань — передплата. До неї треба наших людей приучувати. Можуть це зробити або ідейні люди в своїй околиці або наше духовенство. Але до цього треба самопосвяти й офіри від тих ширителів католицької преси, треба й поборювання друків ворожих Церкві й релігії. Якже це зробити, спитають мене ласкаві Читачі. В рр. 1915—1918 жив я в близьких зносинах з одним латинським священиком на Холмщині, який мав тільки 6 гектарів землі і 250 родин парохіян. Його парохіяни були дуже темні й занедбані після відходу російської державности з цього краю. Щоб розбудити католицьку свідомість своїх духовних овець, цей ксьондз своїм коштом передплачував ріжні католицькі польські часописи й даром роздавав їх парохіянам. Що неділі вони отримували від свого духовного вітця 250 примірників ґазети „Люд Католіцкі", а в кожду першу неділю кождого місяця отримували 250 примірників ґазетки „Посланец Серца Єзусового", в другу неділю кождого місяця 250 примірників ґазети „Хоронґеф Марії", в третю неділю кождого місяця „Глос Евхаристични", в четверту неділю кождого місяця 250 примірників „Посланьця св. Антонєго", в празники 250 прим. „Еха з Африки", а для дітей 250 прим. — ґазетки „Мужинек". Очевидно цей ксьондз ніколи не говорив парохіянам, що це він сам робить такі офіри. Він часто говорив проповіди про потребу будування Божої Церкви в свому розумі через добрі читання та казав, що задля того якась Богу відома людина офірує його парохіянам ці часописи продовж цілого року, але наступного року вона може офірувати тільки 200 прим. згаданих часописів для дійсно бідних людей, а богатші повинні вже самі собі передплачувати та з вдячности за дар в минулому році передплатити оці часописи для одної бідної родини. Через рік люди так привикли до читання, що вже не могли собі уявити, як вони будуть без часописів. Наступного року 150 родин принесло цьому ксьондзові передплату часописів для себе і за 30 бідних родин. Йому самому осталося даром давати ще 70 родинам, а в третьому році всі люди вже самі передплачували для себе і для бідних родин.

Тепер я мешкаю на Волині, а недалеко від мене є місійна станиця Східнього Обряду, яка для свого священика не має ні кусника поля, ні приходства, ні порядної церкви. Отець місіонар має 120 зл. місячної платні. Харчується й мешкає в бідного хлопа за 35 зл. місячно. Кождий розуміє, які се можуть бути харчі. Без мяса, без білого хліба, без булки. Але о. місіонар за свої гроші передплачує й даром дає своїм парохіянам першої неділі кождого місяця 100 прим. „Місіонаря", що другу неділю кождого місяця 100 прим. ґазетки „Христос Наша Сила", що третю неділю кождого місяця 100 прим. „Лицарства Пресвятої Богородиці", а що четвертої знов 100 прим. „Христос Наша Сила". Цей о. місіонар має надію, що незабаром люди самі будуть собі передплачувати оці часописи. Коли католицькі друки будуть цікаві й захоплюючо писані, коли духовенство безнастанно буде говорити проповіді про конечність католицького читання, коли воно схоче пожертвувати свої вбогі доходи слідом цих згаданих священиків на апостолят доброї преси, коли нарід полюбить катол. читання і привикне до цього, тоді уважатиме своїм обовязком спомагати і читати католицькі видання, — тоді пропущення цього обовязку будитиме почуття провини і грижу совісти. Вівант секвентес!

Священик з Волині.

ОГЛЯД ПРЕСИ

„Газета Косьцельна“ про нац. меншини

„Газета Косьцельна”, львівський тижневик для р. катол. духовенства, принесла в ч. 18 статтю п. з. „Проблєма національних меншин”. В ній м. ін. читаємо: „Найбільші трудности в означенні справедливих правил поступования виринають щодо територіяльних автохтонних меншин. Бо тут колідують з собою часто польські права і їх права. І ми (Поляки) й вони мають право до життя на тій самій території; і ми й вони мають право змагати до того, щоб тій території надати своєрідний культурний характер. Але з польського становища беручи, тільки як довго не загрожують нам як народові й державі. Отже коли йде про автохтонів (відвічних туземців), то — коли вони хочуть згідно жити з польським народом і коли вречуться мрій про відірвання від польської держави, — се населения повинно мати всі горожанські свободи і змогу зберегти свою особовість мовну, культурну й віроісповідну. Господарську свободу й політичні права мається їм признавати в міру довіря, яке збуджують своїм поведенням і в міру певности, яку дають для добра цілости державних інтересів. Одначе в ніякому разі (з виїмком випадків ревіндикації, відібрання забраних нам душ) не може бути мови про примусове винародовлювання національних меншин. Може бути мова тільки про добровільну асиміляцію, злиття під впливом польської культури і польських горожанських прав поодиноких одиниць, чи груп зпоміж населения відмінного від Поляків племінно, але не расово”.

Примітка Ред. „Нової Зорі”: Отже „Газета Косьцельна” признає національним меншинам у Польщі право до життя, але тільки условно: якдовго вони на своїй території не загрожують Полякам як народові й державі. Що значить „загрожують”? Про се, розуміється, мають рішати Поляки. З того консеквенція зовсім ясна...

Поляки в Чехословаччині й Українці в Польщі

„Кетолик Геральд” (Лондон) з 14 квітня с.р. помістив цікаву статтю про домагання автономних прав Поляками в Чехословаччині. При кінці статті торкається автор також і українських справ. „Більше ніж третина населения Польщі — пише — належить до не-польської національности. Складається вона з Українців, Білорусинів, Німців, Жидів і Литовців. Коли Польща видвигає домагання автономії для 200.000 Поляків у Чехословаччині, то тимсамим потверджує вона далеко більші права до автономії 6 і пів міліона Українців, що живуть в Польщі. (Укрбюро, Лондон).

Грізний стан шкільництва в Польщі

„66% польської молоді не кінчить навіть вселюдної школи”.

Під таким заголовком появилася в 117 ч. „Курера Поранн'ого” стаття В. Беліньского. Се рецензія на працю Фальского, видану мін-вом освіти. З неї довідуємося, що поверх 60% дітей се діти селян, 27.6% робітників, 8.6% дрібноміщан, а тільки ½% дітей походить з заможніших родин. Около 500.000 дітей не ходить до школи, бо нема місця для них, з того 90% діти селян. Чим бідніші діти, тим більше їх не кінчить навіть вселюдної школи... На тлі тої публікації можна собі уявити, що доперва діється з нашими дітьми...

Хто править Польщею?

Над сим питанням застановляється в 10 ч. „Політики” відомий польський журналіст Ксавери Прушиньский і доходить до висновку, що „нинішною Польщею править під сучасну історичну пору висша бюрократія. В 1926 р. та бюрократія увільнилася зпід контролі й інтеренції, нераз надмірної, політичних партій і сойму. В пізніших літах не лише увільнилася від того впливу, який могли мати кождочасні вибори, але просто почала впливати на ті вибори. Стала потрібною — і як потрібною! — одинокій правлячій партії — ББ. В часі поступаючої розбудови етатизму й державної інґеренції та бюрократія здобула для себе ряд могутніх домен. Здобула вплив на приватній промисл, почала переймати на власний рахунок ряд його великих галузей, одні на власність, другі як узалежнені ленна. В добі кризи, коли величезні рільничі маси домагалися девальвації, вдержала в такім краю нужди як Польща паритет золота, від якого на наших очах відступили найбагатші краї Европи. Було се очевидно на користь тільки тих, які дістають платню на першого.”

Рим і християнство

У 2-м зшитку місячника „Політика Народова” появилася стаття Романа Дмовского. Він пише м. і.: Система античного життя перетривала аж до наїзду Арабів на північну Африку (7 століття). Вони відтяли Рим від лібійської пшениці і се приневолило Европу зорганізуватися на нових підставах: щойно тоді наступив кінець старинного світа, але він не був подібний до кінця инших загибаючих цивілізацій: Рим віддав політичну владу сильним суспільно варварським народам, але духово запанував над ними. З европейського варвара виріс тоді сильний індивідуальний чоловік, вихований грецькою думкою, римським правом і дисципліною та — найважніше — християнською релігією й моральністю. Так цивілізація нових европейських народів стала продовженням античної цивілізації. Довершила сего діла римська Церква, яка взяла народи під свою духову владу і виховала їх умовість на грецько-римських основах, яким моральну силу дала Христова релігія.

Новий орган про Кавказ

„Дойтше Альґемайне Цайтунґ” пише: У звязку з боротьбою проти большевизму набрала великого значіння кавказська справа, згл. бажання кавказських народів створити федеративну, незалежну державу. Студіювання кавказських справ надзвичайно тяжке задля великого числа живучих там племен і їх ріжної раси та релігії, мимо однакової спільної долі. Тимбільше треба привітати появу нового квартальника „Кавказ”. Він має занятися розрібкою тих важних справ, без розвязки яких годі знайти підставу для свобідної федеративної державности. — Квартальник „Кавказ” виходить в мовах російській, французькій і німецькій. Паризька преса твердить, що се видавництво гітлєрівців.

Війна вибухне напевно

„Наєр Форвертс”, що виходить в Парижі, приніс в 254 ч. допис з Німеччини, в якім читаємо м. ін.: В Німеччині рахуються з війною і то так напевно, що дивуються, коли чують про змагання вдержати европейський мир... В робітничих кругах думають, що не може вже довго тревати, заки наступить вибух матеріялу нагромадженого нац. соц. Темпо зброєння не попускає... Сильніше ніж колинебудь передтим роблять запаси сирівців, потрібних для зброєння... І настрій витворюється більше систематично та більше енергійно ніж досі... Війна до тої міри має першенство в людських думках, що не відчувають уже так і трудностей виживлення, дорожнечі і т. д. Все те уважається другорядними справами і переходовим станом...

Характеристичне

1 травня відбулося у Львові віче Польської Партії Соціялістичної та Української Соціял-Демократичної Партії. Коли представник УСДП прийшов до слова й зачав відчитувати резолюцію з протестом проти террору большевиків на Україні, присутні на вічу, впущені туди по строгій партійній контролі, почали вигукувати: „Фуй! Преч!” й опісля зачали свистати, не даючи промовцеві закінчити читання резолюції. Така поведінка польських соціялістів повинна бути наукою для наших соціял-демократів.

Крівавий напад

на редакцію „Українських Вістей”.

Дня 2 травня о год. 7.30 веч. на льокаль редакції „Українських Вістей” і „Батьківщини” та на приватне помешкання провідника ФНЄ (Фронту Національної Єдности) Дмитра Паліева відбувся напад більшого гурта молодих людей під проводом українського молодого інтеліґента - матуриста Ю. Петречка, б. секретаря розвязаного на днях адм. владою Т-ва українських робітників „Сила” у Львові. Про той напад довідався я на другий день і коло год. 11.30 перед полуднем пішов я відвідати раненого в голову п. Д. Паліева і його співробітників. Хоч від хвилі нападу минуло вже тоді було 16 годин, перше, що кинулося мені в очі, була кров, яка просякала через бандаж на голові молодого співробітника адміністрації згаданих видавництв. Значить, порядно дістав у голову від своїх невинний молоденький хлопчик, що пішов працювати до своїх. Сей може вже говорити, що справді був на фронті української справи. Виходжу на другий поверх, до помешкання п. Д. Паліева. Одвірки обризкані кровю, у скляних дверах вибите скло, клямки від дверей повиривані. Дмитро Паліїв має обандажовану голову, кров пересякає йому через бандаж. Він дуже блідий. Коло нього пару молодих людей. Надходять гості, візитанти. Помалу довідуюся, як виглядав напад. Напасники вибрали вечірню пору, коли в льокалі менше людей, але таки перерахувалися трохи, бо якраз тоді члени робітничої дружини ФНЄ, що мали тут своє пристановище, переносилися до свого нового помешкання при вул. Валовій 4/III, отже були заняті переношенням крісел і инших предметів. Коли влетіли напасники з дручками і штилетами, почалася бійка. Оден з напасників, інтеліґент з вигляду, вдарив передовсім дручком по телєфоні та здемолював його. Інші почали бити по головах тих робітників, що їх застали в льокалі, а ще інші кинулися демолювати уладження кімнати, порозкидали акти й рахунки, поломали стіл і т. п. Двом з напасників відібрано дручки („ломи”) і побито їх. В бійці ранено сімох робітників, з того 6 одержало тяті рани ножами, а оден має здається зломану руку. Инша ґрупа напасників кинулася рівночасно на другий поверх, до приватного помешкання Д. Паліева. Він якраз тоді стояв при телєфоні і хотів получитися з першим поверхом, щоб довідатися, чи прийшло досить людей до переношення меблів, та телєфон вже не функціонував. В тій хвилі напасники почали виважувати двері. Здержати їх не було сили. Вони з дручками, ножами і штилетами влетіли до помешкання і, не зважаючи на маленьку 8-літню донечку Паліева, почали бити її батька. Вдарений молотком у голову повалився Паліїв на долівку коло своєї перелякапої дитини, а кров обильно покрила його блюзку, камізольку, сорочку. Дитина трясучись зі страху раз-у-раз питала плачучи: „Тату, чого вони в тебе хочуть?!” А напасники дальше били упавшого по плечах. Дуже можливо, що відбили йому легкі, що покажеться ще. Хто знає, як булаб закінчилася та злочинна „імпреза”, якби сторожиха не вибігла була на вулицю і не наробила крику, що бандити в камяниці! Припадком переходив туди відділ поліції. Він обсадив обі брами камяниці і зловив одинацять учасників нападу, з них сім вспіло вже було втечи на дах і через отвір в нім на стрих. Оглядаю знаряди, які залишили по собі: ріжні зелізні причандали, молотки, штилєти в піхвах і без, оден з міцного врізаного баґнета, гнучкі ґумовці, — словом, по еспанськи приготувалися до „дискусії” з братами... Легко додумати ся, хто зорганізував ту страшну затію, якої в подібнім розмірі ще не було між нами, та не випереджуймо вислідів слідства. — О. Н.

Переоцінка фальшивих уявлень

ЯК БУЛО НА УКРАЇНІ І ЯК Є ТЕПЕР МІЖ УКРАЇНЦЯМИ.

Зміст: — Як Донцов фальшує значіння розмови Гетьмана Павла з Донським Отаманом Красновим. — Як Донцов фальшує заяву гетьманського міністра Афанасєва. — Про відносини між Україною, Донським Військом і Денікіном. — Історія ґен. Келлера. — В чім було жерело сили Денікіна? — Як Донцов помішав зміст брошури Отамановського з інтервю гетьманського міністра Лизогуба в Берліні і як він тим баламутством воює тепер проти Гетьмана Павла. — Справа святкування памяти Гетьмана Мазепи на тлі оцінки його діяльности М. Грушевським і В. Липинським та на тлі внутрішньої політичної ситуації в 1918 р. — Справа навязання з антантською дипльоматією. — Про повстання і самостійницьку ідею на тлі укладу сил і свідомости в 1918 р. — Що Донцов говорив у Стокгольмі або: про тактику і про засаду. — На чім полягає страшне словоблудіє Донцова? — Чи се злочинство чи маняцтво?

Вже від літа (1918 р.), пише Донцов, було йому видко, що Гетьман прямує до реставрації російської імперії.

Нічого подібного не чув я від Донцова в Київі, хоч такі спостереження він обовязаний був би переказати своїому сопартійнику.

Це разом з вище згаданими фактами досить безцеремонного поводження з цитатами примушує критично поставитися до подібних тверджень Донцова. Наприклад Донцов покликається на те, як представлено в „Історії України" Д. Дорошенка (ст. 412. т. II. Ужгород 1930) обставини конференції Пана Гетьмана з донським Отаманом П. Красновом на станції Скороходово 3-го листопада 1918 року. Оминаючи зовсім те, що в цій книзі і на тій самій сторінці сказано про зміст промови Пана Гетьмана, яка обмежена була побажаннями особистого „благополучія" Отаману Краснову і щасливого розквіту Війську Донському, Донцов цитує промову Отамана Краснова, яка після інформацій Д. Дорошенка містила в собі натяк на обєднання російської держави в одно ціле, яке Гетьман, на думку Краснова, мав би довершити. Опустивши зовсім згадку про зміст промови Гетьмана і розповівши тільки про зміст промови Краснова, старається Донцов таким способом вбити в голову читачеві представлення, що сказане Отаманом Красновом було змістом обопільних заяв і переговорів з Гетьманом, тоді як в дійсности це був тільки зміст промови самого Краснова.

Російська единонеділимческая преса в Київі, яка не сміла виступати отверто проти української самостійности, тенденційно з провокаційною метою перекрутила відомости про переговори Гетьмана з Донським Отаманом, бо зближення між Україною і Доном було зовсім не на руку единонеділимческим тенденціям. Українська націоналістична преса, зловившися на цю провокацію, пішла за російською пресою в своїм трактуванню справи. Очевидно Донцов теж дав Москалям себе піддурити. Інакше в його памяти збергласяб згадка про те, що по повороті до Київа після конференції з Донським Отаманом Гетьман підчас одного офіційного приняття виступив з промовою, в якій спростував брехні і зясував дійсну суть і ціль пертрактацій з високим представником Донського Війска.

Наводячи далі текст телеґрами міністра закордонних справ Афанасєва до ґенерала Денікіна, Донцов не зупиняє уваги читача на тім, що (найбільше мабуть русофільськи настроєний) міністр останнього при Гетьмані кабінету говорить в цій телеґрамі тільки про паралельну акцію українських сил з Добрармією проти большевиків, а не обєднану! Але для того, щоб залишити в читача враження, що після заяви про федерацію наступило злиття українських сил з единонеділимческими, Донцов наводить текст телеґрами ґенерала Денікіна...

Що Отаман Краснов ніколи не був самостійником, це всім відоме. З цього одначе не слідує, що не було в інтересі України затіснення відносин і навіть військовий союз з Доном. Навпаки, цей союз з Доном зміцняв незалежне становище Краснова і його Всевеликого Війська Донського супроти централістичних замірів Денікіна. Для останнього цей союз був дуже небажаним. Заключення цього союзу напередодні оповіщення заяви про федерацію показує, що Гетьман і тоді йшов в напрямку закріплення незалежного положення України, а не навпаки, в напрямку реставрації імперії, як пише Донцов.

Коли вже Донцов наводить текст телеґрами ґен. Денікіна, то мусів би хоч трохи застановитися над тим, яку реакцію в правлящих верхах України мусів би в скорім часі викликати контакт з єдинонеділимческим ґенералом.

Це було ясно вже з перших днів після заяви про федерацію. Як тільки комендант оборони Київа ґенерал Келлер виявив тенденцію рахуватися з утвореним ґенералом Денікіном все-імперським Центром, Гетьман Павло негайно усунув ґенер. Келлера від команди. Позаяк можна було чекати непослуху, то повідомлення про усунення від командування послано разом з загрозою, що колиб він ослухався, Гетьман прийде з баталіоном Сердюків обезброїти й арештувати його й його штаб. До арешту не дійшло, бо Келлер негайно уступив.

Нема сумніву, що консервативна Україна під проводом Гетьмана далаб дуже скоро відсіч московському нахабству і ця відсіч булаб тим більше рішуча, чим сильнішою почувалаб Україна себе з середини і чим сильнішою булаб її збройна сила в порівнанні з слабими силами Добрармії. Сили останньої виросли до розміру, який вони набрали в 1919—1920 роках, тільки тому, що на Україні повстала анархія. Колиб Гетьманщина вдержалася, вже в 1919 році Україна малаб півміліонову власну армію. Ніхто тоді не пішов би з України в Добрармію і не моглаб тоді Добрармія вирости в поважну силу, ні опанувати Донщину та Кубанщину.

Можна ясно собі уявити, як такий напрям подій сприятливо вплинувби на консолідацію Української Нації, на зростання її сили, а значить тим самим і на усамостійнення.

На доказ протисамостійницьких намірів Гетьмана наводить Донцов інтервю премієра -міністра Лизогуба в „Берлінер Таґеблят'і". Дивно, що Донцов призабув, при яких обставинах сталося це. Бувши в Берліні Лизогуб після розмови з представниками преси роздав їм українські партійні видання, між ними й брошуру, видану самостійницькою ґрупою Отамановського, де на першім місці були заповіді самостійника ще в довоєнній редакції Миколи Міхновського. Там говорилося, що Україна вимагає відновлення чинности Переяславських Пунктів 1654 року, яких ніколи юридично не скасовано і вони залишалися в основних законах Російської Імперії до самої революції: ще один доказ (для Донцова), як далеко реальне політичне положення може відбігати від словесних формул і заяв, навіть коли вони записані в книгах основних законів!

На підставі тої старої самостійницької брошури німецька часопись зредаґувала інтервю Лизогуба. Це непорозуміння викликало бурю серед громадянства. Справу потім вияснено і Лизогубові цей випадок не перешкодив залишитися премієром і в тім національнім, самостійницькім міністерстві, що його сформовано пізніще в серпні місяці 1918 року.

Просто смішні жалі Донцова на Гетьмана Павла, що не послухав, мовляв, д-ра Донцова і не підтримав урядово святкування памяти Мазепи. Дійсно, Гетьман осмілився мати інший погляд ніж Донцов на доцільність урядово маніфестувати перед Москалями розбіжність в середині українського суспільства, навіть серед його найбільш націоналістично і самостійницьки настроєної частини. І на мою скромну думку мав рацію Гетьман, а не Донцов. Як Голова Держави Гетьман мусів в першу чергу рахуватися не зі своїми симпатіями, а з державною і національною рацією. Це для егоцентрика й агітатора, а не політика і не державного мужа може бути й незрозумілим. Як Голова Держави Гетьман мусів в першу чергу дбати про консолідацію українського суспільства. Розповсюджені на Великій Україні погляди на історичну постать Мазепи не давали надії, що святкування памяти Мазепи може сприяти такій консолідації. Не тільки загал, скажемо, мало свідомий; не тільки проф. Грушевський, скажімо як демократ, не любив в Мазепі образу Гетьмана-Пана. Навіть такий самостійник, державник і авторитет історичної науки як В. Липинський також негативно оцінював історичну постать Гетьмана Мазепи.

Липинський думав, що Мазепа своїм постійним крутійством, нерішучістю і нереальною політикою, розрахованою на чужі сили — то шведські короля Карла, то польські Станіслава Лещинського, — сам найбільше завинив у полтавській катастрофі. Зі страху перед Петром дав йому розпорошити по цілій Московщині українську козацьку армію; дурив Карла, що має до розпорядимости готову і то неабияку 200-тисячну армію; дурив Карла, що все населення України тільки й чекає на прихід Шведів; зрештою всі надії покладав на те, що Карло окупує Москву, а тимчасом польська армія Станіслава Лещинського прийде на Україну „встановляти порядок"... Сам же Мазепа к Полтавському бою зміг стягнути ледви яких 20 тисяч козаків.

Липинський думав, що такою політикою Мазепа поставив Україну на край пропасти і що козацька старшина показала велику політичну мудрість, що не пішла масово за Мазепою і в той же час не зробила збройного повстання проти свого Гетьмана, за яке Петро певно великодушно обдарувавби її дозволом плекати не дві (як Ленін Винниченка — Історія України Д. Дорошенка т. II, ст. 183. Ужгород 1930) а навіть три українські мови. [1]) Козацька старшина не вся далася пірвати до нерозважного виступу супроти браку відповідних сил — і тим врятувала автономний устрій України ще на якийсь час. [2])

Зовсім незрозуміло, чому Донцов кидає Гетьманському урядові докори за навязання дипльоматичного контакту з антантською дипльоматією в Ясах. Напевно колиб Гетьман не післав тоді своїх дипльоматів до Яс, Донцов сьогодні мав би зайвий козир виписувати Гетьманові докори за недбальство. І якраз мав би тоді рацію.

Чваниться Донцов, що все передбачав і навіть писав у статтях, перестерігаючи уряд і громадянство, аби не рахувалися з вимогами Антанти і не чекали від неї ніякої допомоги. Не читав я тих його статтей. Знаю тільки, що коли партія висилала мене до Одеси для навязання контакту з представниками Антанти,

[1]) Відомий большевицький провідник і пізніший голова радянської влади на Україні, з рамени Москви, Христіян Раковський, в харківських „Вістях" у статті „Ілїч і Україна" описав свої переговори з Винниченком. Останній погоджувався на радянську владу на Україні під умовою, щоб йому дали повну волю в справі українізації. Коли Раковський про це поінформував Леніна, останній сказав: „Звичайно, справа не в мові; ми згідні визнати не одну, а навіть дві українські мови!..." („Діло" ч. 27, 6 лютого 1925 р.).

[2]) Примітка до сего місця на кінці статті.

Донцов, що був у президії партії, цьому крокові не противився.

Донцов не розуміє, що заява про федерацію була викликана не стільки вимогами Антанти як тодішнім внутрішнім укладом сил на Україні. Українські широкі маси і культурні верхи в великій більшости тоді ще не відчували потреби і необхідности відокремленого державного життя від імперії, в якій виростав цілий ряд поколінь українського народу. Привязання до імперії було ще сильне і розповсюднене. Самостійницький стаж навіть Українського Національного Союзу, що піднімав повстання під знаком самостійництва, *) мав всього на всього кілька місяців, рахуючи від 4-го Універсалу Центральної Ради.

Реальною потребою, яку найбільше відчувала велика більшість населення України, особливо його державно-цінні елементи, було: забезпечення від большевизму внутрі й від наступу його ззовні. Колиб заступники ідеї самостійности зуміли тоді стати на чолі оборони проти большевизму (внутрішньої і зовнішньої) — самостійницька ідея одержалаб загальне визнання. Колиж офіційні заступники самостійницької ідеї показалися в змові з Леніном, ідея самостійности не могла вже обєднати поважні сили в краю, її прихильниками залишилася — невеличка купка ідеалістів і трохи більша спекулянтів від політики. Серіозна, поважаюча себе державна влада не могла спиратися на таких самостійниках! Самостійницька ідея була цілковито здискредитована в очах всіх тих елементів, які в кождій державі творять основу внутрішнього порядку і зовнішньої оборони. Все тягнулося в бік єдинонеділимчества. Це замітив і Василь Кучабський, що в збірнику „Золоті Ворота" на ст. 99 (Львів, 1937) пише: „Але грізніша від погроз Стрілецтва була для Гетьмана небезпека московського державного перевороту на Україні".

Ці обставини в вистарчаючій мірі пояснюють, чому Гетьман Павло не міг приняти зробленого з Харкова по телеграфу предложення полковника Болбочана, порозумітися з повставшою опозицією. Таке порозуміння не могло тоді дати ніякої підпори для влади.

Цей уклад сил був тоді для мене, смію думати і для Донцова, неусвідомлений і неясний: тому ми не розуміли Гетьмана та його кроки оцінювали хибно. Таку саму помилку зробила тоді більшість національно настроєних елементів на Україні. І тому зовсім не в жарт твердж, що Гетьман Павло краще ніж ми з Донцовом разом зрозумів положення і передбачив його наслідки. Він бачив і передбачив банкроцтво на той час самостійницької ідеї, що доказала дійсність. Самостійницький прапор Винниченко згорнув перед авторитетом Леніна і тому дальша оборона України під цим прапором проти наступу Леніна була неможлива, а оборона перед большевизмом була тоді і є досі головним завданням для українських самостійників і націоналістів.

Переходжу до останнього пункту. „Для Вас, пише Донцов, самостійність — питання тактики, для нас — засада і догма".

Донцов пише неправду, а що він людина спритна, то пише він цю неправду не „по недомислію", а свідомо. Для мене як і для всіх гетьманців державна самостійність України — се ціль, од котрої ми ніколи (не переставши бути гетьманцями) одмовитися не можемо. Мова може бути тільки про передишку, про закріплення промежуточної позиції з тим, щоб закріпивши її і надбавши свіжих сил знову розпочати боротьбу і наступ за досягнення все тої самої незмінної цілі. І заяву про федерацію 1918 року треба приймати тільки як спробу закріпитися на позиції, щоб могти потім піти далі. Пишу це для читачів, не для Донцова, бо він прекрасно сам це розуміє і може розяснити ліпше ніж я: він сам був у положенні воїна, що закріпляв володіння тимчасової позиції, як про це ми читаємо, наприклад, в після-слові до виданої Союзом Визволення України промови Миколи Міхновського: „Самостійна Україна". А стоїть там на стр. 41 — 42 ось що:

...„Донцов як представник Загальної Української Ради (Віденської) в Стокгольмі весною 1915-го року інформував шведську пресу, що начеб то нема ніодної серіозної української політичної організації, якаб домагалася самостійности, і що Україна почуватиме себе щасливою, якщо до Австрії приріже війна більший чи менший кусок України... Для „Союза Визволення України" було важне установити, з чийого властиво припоручення Донцов так формулував бажання українського народу й чому властиво він, знаючи дуже добре наші самостійницькі посягуляти, виступаючи часто з твердженням, що „він перший" обоснував „самостійництво"... раптом так упав з тону. На запит звернений до президії Загальної Української Ради, в чиїм імени і з чийого припоручення виступив Донцов з сим самовідреченням українського народу, дістали ми від п. віцепрезидента З.У.Р., М. Василька, тодішнього покровителя п. Донцова, таку знаменну відповідь: „Він, віцепрезидент М. Василько, запевняє, що п. Донцов, живучи в Берліні, стоїть в повнім контакті з німецьким і австрійським урядами і напевне, так догадується пан віцепрезидент Ради, дістав вказівки від центральних правительств заманіфестувати більш помірковані українські вимоги, бо мабуть на сей мент по ходу воєнних подій і міжнародніх взаїмовідносин, самостійницькі змагання Українців не підходять для правительств центральних держав".

Можна булоб очевидно розшукати не одну подібну цитату, колиб був вільний час, і навіть не препаруючи цитатів способами Донцова, розбивати ними пєдестал, нагромаджений з „Заграви" і „Вістника", аби піднестися як „великий" політичний авторитет над товпою, що не вміє критично поставитись до подібних донцівських способів обрібки історичних фактів. Та чи варт затрачати силу на таку „роботу"? Така „робота" не оздоровить відносин між українським громадянством і не зробить зрячими тих, що посліпли від донцівської куряви. (На нашу думку варт виконати таку роботу, бо якже інакше боротися з фальшівниками? — Ред. „Н. З.").

Основне питання: за ким іти, біля кого обєднувати національні сили? Для тих, що хочуть продовжувати діло колишньої осілої, городової козаччини, що в 1918 році зробили першу спробу відродження Гетьманства, це питання раз на завжди вирішене. Це рішення міститься в наведених д-ром Донцовом словах гетьманця: „Хоч би Гетьман зробив щось таке, що мені і іншим здавалосяб „карігідним", „злим" ділом, навіть „зрадою", то я стою при Гетьмані далі вірно, бо іншого виходу не бачу, приймаючи, що все що зробив Гетьман, зробив для добра справи" („Новий Час" ч. 65 з 1938 за „Бюлетеном Гетьманської Управи", 1930, 10—11).

Ті, що сьогодні під большевиками, нечинні, міцно закуті в кайдани. Та в будучині їх чин рішатиме не тільки тому, що їх більше, а й тому, що вони на передовій лінії боротьби. Ми — еміґрація і всі інші Українці тимчасом в резерві. Одначе відповідальний обовязок лежить на нас: підготувати духову зброю і зорганізувати резерви.

Треба старатися концентрувати увагу громадянства не на словесних даних, а на реальних ділах, на подіях, з яких складається сучасне життя і на основі

*) В першій відозві повстанців не було й згадки про ніяку самостійність України: се вложив у відозву галичанин др Осип Назарук, що 5 листопада 1918 р. виїхав зі Львова на Україну, висланий туди українською владою в Галичині й попавши між повстанців просто соромився, що вони хочуть робити повстання без такого клича, тільки во ім'я лайки на Гетьмана тай порадив їм приняти в відозву клич про самостійність України. Гл. його спомини, писані ще в часі, коли він не був гетьманцем. — Ред. „Н. Зорі".

Враження з Волині

Я нічого так не поручаю, як уважати на дискусію — всім молодим адептам суспільної діяльности, які колись хотіли-либ стати провідниками народа. Говорю про провідників народа без глуму. На жаль, ми дійшли вже до такого стану, що треба се виразно зазначувати, коли говориться про таку поважну справу як провід народа. Бо рвуться до того проводу вже від довгого часу передовсім три ґрупи людей: 1) злочинці наняті чужинцями до розбивання українського народу. Говорю виразно і з притиском: людці зпід темної звізди, які беруть гроші за свідоме зраджування й деморалізування української молоді та суспільности. 2) Злочинці, які щойно ждуть на те, щоб їх хтось наняв за гроші до розбивання й деморалізування свого власного народу. А не маючи ще в руках грошей від чужих аґентур, тим голосніше кричать, щоб звернути на себе увагу, щоб авансувати в очах несвідомих людей і дуже свідомих справи чужих аґентур на „провідників народа" і тим дорожче продати свої услуги, продати невинну кров молоденьких мучеників. Такі „кандидати" потрафлять не зайкнувшись кинути клевету на свій власний нещасний нарід в найгіршім злочині, аби тільки звернути на себе увагу тих, що купують таких панків „zu jeder Schandtat bereit", як знаменито каже вироблене й різьблене німецьке „крилате слово"... 3) Найшкідливіша ґрупа т. зв. провідників народа, зрештою справді і зовсім невинна, яка не має головної, підставової вимоги, щоб люди з тої ґрупи могли бути провідниками народу: не має відповідного числа літ. Тим самим не може мати ні знання, потрібного до проводу народа, ні життєвого досвіду, ні особистих знакомств і звязків, ні навіть початків практики, як те все здобути, порядкувати, утревалювати та вязати докупи, щоб могти з успіхом ужити сего для справжнього добра свого народу.

Та третя ґрупа мнимих „провідників народа" тим значно шкідливіша від двох перших ґруп, що люди з двох перших груп мають і очевидно мусять мати надломану віру в можливість вивіндування наверх свого фальшивого провідництва. Вони з природи річи підозрівають, що кождий стрічний розумніший чоловік розуміється на їх жахливій нікчемности. Отже їх самопевність навіть при найбільшій безличности все штучна. Звук їх голосу звенить подібно як вдарений чиколонком розбитий горнець. Їх справді скоро можна пізнати.

Нема того всего при людях третьої ґрупи. Їх одинокий ґріх молодеча зарозумілість, така природна тому вікові без досвіду, коли ще очі не бачили богато зла, коли ще думки навіть не уявляють собі, до якої погані спосібні люди (і то нераз такі, по яких навіть розумні й досвідчені не припускають того поки не переконаються!), коли ще пальчики непопечені... Тому такі молоді люди виступають так щиро, самопевно, з такою вірою в те, що вони говорять, що маса, бачучи горіючі запалом очі і серцем відчуваючи щирість обурення таких незіпсутих молодих людей — готова справді йти за ними. Інші молоді люди легко запалюються таким самим огнем. А ті, що їх запалюють, знаходяться ще в такій стадії ферментування, в якій для них нічого не значить рідного тата назвати при товаришах хрунем (хочби той тато був найбільшим патріотом), нічого не значить плюнути на Церкву, вилаяти Господа Бога, вилаяти живих і померших справжніх провідників свого народу і т. п. Ось у чім небезпека від тої третьої ґрупи так зв. „провідників народа".

Кождий недержавний нарід засуджений на те, що його поранений і ослаблений організм розбивають ті три ґрупи мнимих „провідників народа", з яких та третя ґрупа найгрізніша.

І тому не дивота, що коли хто в такім народі говорить про провідників народа, то мусить зазначити, що хоче говорити поважно про ту дуже поважну справу: без того зазначення в людей мимохіть виринає усміх на устах, усміх резигнації, усміх іронії і безвиглядности.

яких буде розвиватися реальне життя в будуччині.

Ігнорувати факти реальної роботи, першої ваги, яку зробив Гетьман Павло з великим напруженням і розмислом в літі і в осени 1918 р., до хвилі повстання і не дивлячись навіть на підняту анархію, далі: ігнорувати всю величезну працю по орґанізації Академії, Університетів, соток середніх шкіл і тисячів народніх шкіл, ігнорувати широку дипльоматичну акцію в імені української держави проваджену, ігнорувати заходи по орґанізації адміністрації і господарства народнього і нарешті все, що зроблено для підготовки і вже розпочату орґанізацію великої української національної армії, ігнорувати це все, всі ці реальні досягнення і висувати якісь смішні історійки, що їх наробила премієрові невдало вибрана і берлінському кореспонденту передана, стара брошурка самостійників, представляти читачеві в перекрученім виді акт великого значіння для зміцнення положення Української Держави (заключення союзу з Всевеликим Військом Донським), не вміти розібратися і по 20 роках в дійсних причинах і дійснім, реальнім значінні вимушеної зовнішніми і внутрішніми обставинами заяви про федерацію, все це, що Донцов на власні очі бачив і сам пережив, перекреслити — це страшне словоблудіє того чоловіка. Продовжувати те, що робить Донцов, не оглядаючись на застрашаючі наслідки деморалізації суспільства і його розпорошення, на повний упадок дисципліни серед української молоді на захід від Збруча; не оглядаючись на те, що це ослаблює відпорність західної вітки нашого народу проти натиску з обидвох боків; не слухати нічиїх уваг, одмахуватись дійсно пустим фразерством від уваг колишніх товаришів по політичній роботі, — це злочинне легковаження всього поза своєю власною амбіцією, або се маніякальна хвороба.

С. Шемет.

Справа участи Гетьмана Павла в панахиді по Гетьмані Мазепі відома мені докладно. Се одна з найцікавіших політичних справ, які характеризують тих, що взялися валити новоповставшу Гетьманську владу. Тому спинюся на тій справі і подам деякі подробиці до неї, мабуть мало кому відомі, особливо між Галичанами. Проти самого уряджения святкування памяти Гетьмана Мазепи панахидою ніякий Українець не міг в засаді нічого мати — і власне тому вибрали ту справу на свою імпрезу ті, що організувалися в ціли валення нової Гетьманської Влади. Були се переважно ліберали й атеїсти, яким Церква й панахиди зовсім не були в голові як поважні установи, їм треба було Церкви й панахиди виключно тільки на те, щоби звернути на себе увагу незрячого загалу як на мнимих українських патріотів: мовляв, а дивіть, ми святкуємо память історичного Гетьмана, що його так довго казав проклинати російський уряд. Гетьман Павло повідомлений про ту панахиду вже збирався йти на неї особисто, та ще в час одержав дані, на підставі яких зміркував, що це не панахида, а затія хитро придумана для виявлення протесту проти щойно усталеної Гетьманської Влади — і то виявлення його в найповажнішім місци, в Церкві! Річ ясна, що на таку вудку не можна було йти. Гетьман іще передтим думав урядити того рода ярко самостійницьке свято й навіть говорив про потребу уряджения його премієрові Лизогубові, але той був так занятий працею над практичними державними ділами в часі де все треба було орґанізувати, що просто або забув про ту справу, або не мав змоги урядити такого демонстративного торжества. Але, річ зрозуміла, мали багато свобідного часу ті, що тільки над тим придумували, якби то викликати замішання, незадоволення, роздор і фермент. Для них усякий спосіб був добрий, що провадив до тої їх ціли. Геть-геть пізніше внесено ті способи роздору і в нашу Церкву в Галичині. М. ін. тому докладніше спиняюся над розбором хитрої й єхидної методи тих людей на В. Україні. Їх становище було легке з багатьох причин: 1. Наша суспільність на Великій Україні щойно будилася зі сну, чи радше її будили великі події. 2. Вона була невироблена не то до публичного зорґанізованого діланя, але навіть до справді політичного думання. 3. Всякий спротив і всяке бунтарство було для загалу тодішньої інтеліґенції чимсь високим і пожаданим, а ті свої погляди й емоції та інтеліґенція переносила в народні маси. 4. За руйниками стояли й помагали їм чужі руйницькі сили, які не хотіли допустити, щоб українська суспільність сконсолідувалася коло живого Гетьмана: в тій ціли для тих руйників було вигідно ужити проти живого Гетьмана навіть памяти померщого Гетьмана й оперувати нею в такім місці як найбільш памяткова церква України. Положення Гетьмана Павла було якраз в такій мірі тяжке як положення руйників було легке, бо Гетьман мусів дбати не тільки про орґанізацію безлічи внутрішних справ, але ще й уважати на те, щоб не було випадків, які перед Німцями показалиб яскраво внутрішню розбіжність і тим самим слабість Українців. Всі ті обставини доволі вияснюють тодішню ситуацію, яку розуміється знав і Донцов, що нарочно і все промовчує трудности Гетьманського правління, щоб дискредитувати одиноко можливу українську владу Великої України. Зовсім подібні методи появилися потому також в Галичині, коли наша молодь попала під вплив наддніпрянських „ідеольоґів“: атеїсти і ліберали почали вимагати і в наших католицьких церквах відправ зовсім не звязаних з церковними справами, бо тих відправ треба їм було до реклями своїх руйницьких цілей. Нехай кождий уважний обсерватор нашого життя пригадає собі, кілько лайок посипалося напр. на Преосв. Григорія, Епископа Станиславівського, за те, що той Владика зорієнтувався в чім річ і заборонив такі провокаційні Богослуження.... Се одна з найцікавіших спроб перещіплення східних закритих способів боротьби на галицький ґрунт в ціли підмінування тут нашої Церкви таки відправами в самій Церкві... Так виглядає правда в тій замотаній і нелегкій до зрозуміння справі.

Осип Назарук.

Памятайте про звіт на річний зїзд „Скали“ 26. V. 1938 р. в Станиславові.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець виїхав з Ватикану до Кастель Ґандольфа, де задержиться у своїй літній резиденції.

Канонізаційні торжества у Великодну Неділю (латинського обряду) відбулися в Римі незвичайно величаво. Базиліку св. Петра, прибрану на той день в дорогоцінні брокати і потопаючу в морі світла, виповнила маси путників усіх національностей і мов. Участь у торжествах крім Св. Отця взяло 26 кардиналів, богато архиепископів, епископів, пралатів та інших високих достойників Церкви. Крім духовенства у торжествах брало участь 5 членів пануючих родів, між ними жінка італійського престолонаслідника. На окремій трибуні сиділо 12 членів родини Раттіх (з яких походить Св. Отець). На трибуні постуляторів було 160 членів Конґреґації ОО. Єзуїтів. Канонізаційні торжества своєю величю перевисшали всі дотеперішні. Гомілію в латинській мові у заступстві Св. Отця відчитав пралат Бакі. На вступі, навязуючи до Господнього Воскресення, Св. Отець пригадав, що всі ми покликані до наслідування нашого найвисшого Зверхника в небесній батьківщині, хоч сей шлях тяжкий супроти многих людських хиб. Тому приклад мучеництва за святу віру повинен стати для нас заохотою і додати нам сили зносити всі терпіння за справу Божу. По закінченні торжеств Св. Отець з зовнішнього балькону базиліки св. Петра уділив апостольського благословення „урбі ет орбі“.

На Евхаристійному Конґресі в Будапешті, який відбудеться з кінцем травня с. р., зорґанізують секцію Східньої Церкви. Головно з Закарпатської України виберуться на Конґрес численні греко-католицькі вірні зі своїми душпастирями.

„Ль' Авеніре д'Італія“, другий поруч „Оссерваторе Романо“, поважний католицький часопис Риму, змінив 4 квітня с. р. свій зовнішний вигляд і редакцію. Часопис називається тепер „Ль' Авеніре“, причім з наголовка знято мотто „Віддайте кесареві, що кесареве, а Богові, що Боже“. Начальним редактором став замість Манцінія Марконі. В католицьких кругах переконані, що ті зміни се відгомін відомої статті Муссолінія в „Пополью д'Італія“ про „нерішучий католицизм“, яка появилася з кінцем м. р. Здається, що зміну напряму „Ль' Авеніре“ викликало його критичне наставлення до націонал-соціялістичної партії.

Та ще не в тих трьох ґрупах мнимих „провідників народа“ криється найстрашніше нещастя поневолених. А в чімже? В тій усмішці, що висше описана, в змісті її резиґнації, її іронії, її безвиглядности, коли та усмішка зачинає відноситися до всіх провідників взагалі, ба навіть до можливости виховання правдивих провідників народа серед таких обставин. Отруя тої усмішки деморалізує довкруги, навіть тих, що справді надаються на будучих провідників народа, бо мають всі дані до того: чесність, серіозність, розум, працьовитість, знання і добру волю, присвятити себе найблагороднішому, найтяжчому і найтруднішому ділу — помогти свому пригнобленому народові.

Такі усмішки деморалізують навіть гірше ніж юдині гроші заплямлені кровю, гроші, що їх побирають запроданці, які інших продають, удаючи їх товаришів в орґанізації та другів. І чим розумніші люди сміються такими усмішками, тим глибше вони розкладають, тим гірше затроюють.

А якже не сміятися на звук тих двох слів „провідники народу“?

Є часи і є обставини, коли воістину тяжко не усміхатися і не сміятися. І власне тому треба в таких часах виразно зазначувати, коли хочеться говорити про дійсних провідників народа або кандидатів на провідників народа.

(Далі буде).

Лікарський фейлетоник.

Тиснення крови

Як склероза викликає смерть.

Між тисненням крови і склерозою істнує якнайтісніша звязь. Кружляюча кров бере участь у всіх процесах переміни матерії, розносить віджившні субстанції і кисень, видалює тілка, які повстають при розкладі і вкінці лучить окремі орґани з собою. Завдання богатьох клітин і знарядів — удержувати кров чистою, свіжою, доставляти їй новий запас поживи і кисня. Серце має розділювати кров відповідно, а саме в той спосіб, щоб навіть найдрібніша клітина не була покривджена. Донедавна думали, що розділ крови се чинність чисто механічна. Тепер лікарі дійшли до висновку, що механічна праця не вистарчає. На перший погляд серце з кождим ударом розділяє кров рівномірно тут і там, вгору і вділ і т. д., зовсім не дбаючи за те, чи й де треба якраз свіжої крови. Блище приглянувшись, бачимо, що серце розділяє кров пляново і спрямовує її до тих місць, де вона конечна. Тільки ті знаряди, які працюють, одержують кров обильно. Інші одержують якраз стільки крови, кілько треба, щоб їх вдержати при житті. Дорослий чоловік, що важить 65 кґ., має приблизно 5 літрів крови. Та скількість крови замала, щоб виповнити всі кровоносні посудини. Отже орґанізм не має досить крови, щоб в тім самім часі виповнити всі волосковаті розгалуження жил. Внаслідок того знаряди одержують кров напереміну, раз одні, раз другі. Кожда частина устрою одержує стільки крови, кілько треба, щоб вона постійно працювала. Знаряд, який перестав працювати, не одержує нічого, хочби через те мав зовсім зниділи. Вразі наглої потреби заходить зміна. Коли їмо, знаряд травлення сильно працює, посудини розширюються або звужуються, залежно від потреби. Коли відчуваємо студінь або тепло, кров негайно спрямовується в загрожене місце, або пересувається в інше. Збільшене тиснення непотрібно обтяжує серце й посудини. Довкруги головної бючки (аорти) приміщений нерв, який вразі збільшеного тиснення дає про те знати мозковій централі, яка в свою чергу через відповідні зарядження обнижує тиснення, розширює посудини і регулює удари серця. Підчас травлення кров виділяє з себе коло 6 літрів плинів, які по виконанні своїх завдань частю вертаються до крови так, що скількість крови і тиснення остають ті самі. Крім того, чоловік виділяє денно 1 літр поту і 2—3 літри мочу. Мимо того хемічний склад крови не зміняється. Люди, у яких тиснення крови сильно зросло, не знають нераз, що се вплив ріжних чужих тілець,

Новим апостольським нунціем у Югославії став мснґр. Гектор Фелічі, дотеперішній нунцій в Чілє.

Чин ОО. Єзуїтів має тепер 42 провінції і 4 віцепровінції, 25.460 членів, в тім 11.365 священиків, 8.796 студентів богословія і 5.299 братчиків. Від останньої ґенеральної конґреґації, яка відбулася в 1923 р., число членів зросло у всіх краях. Навіть у Мексику, де положення Церкви незвичайно тяжке, число членів Т. І. зросло з 325 до 456.

Міністр публичної освіти національної Еспанії видав розпорядок, на підставі якого день св. Томи з Аквіну став святом для всіх шкіл національної Еспанії. В міністеріяльнім розпорядку сказано м. ін., що національна Еспанія приняла засади вічної культури, тобто католицької релігії, за підставу свого незалежного руху, тому вважає вказаним, щоб молодь у шкільному віці піддержувала в душі і серці полумя любови й подиву для чуда мудрости і святости, яким був Ангельський Учитель у найкращих часах середнєвіччя.

В Мексику в останньому часі дається завважити деяке відпруження між правительством і Церквою. Більшість усунених епископів одержала дозвіл вернутися до своїх дієцезій. Священики, які давніше могли займатися душпастирством тільки потайки, сегодня вже явно виконують свої священичі обовязки. У стейті Вера Круз позволено відкрити церкви, які влада закрила ще в 1931 р. Духовенство звернулося до Найвисшого Суду в справі дозволу на ширшу душпастирську діяльність. В стейті Сан Люі де Потосі відкрито і посвячено всі церкви, священики носять свої одяги без найменших шикан зі сторони правительства. В інших стейтах ведеться священикам гірше, нпр. у стейтах Мексик і Табаско не вільно ніякому священикові займатися релігійною працею. В кількох інших стейтах позволено на відкриття Божих храмів, хоч не знесено протирелігійних законів. Доки істнує закон про конфіскату католицьких шкіл і церковних дібр, мексиканські католики не можуть мати цілковитого довіря до правительства.

Синод православної Церкви в Польщі видав пастирський лист, в якому стверджує, що православна Церква нагадує тепер корабель на розбурханім морі. Серед християн вкрадається ворожнеча і самолюбство. Лист кінчиться закликом, щоб вірні видержали в вірі до кінця і не лякалися бурі, бо вона промине. Пастирський лист підписали: митрополит Діонізій, архиепископ Александер, епископ Сава та епископ Симон. (У. В.).

Важне для батьків

Комісія Виховних Осель і Мандрівок при Українськім Краєвім Т-ві Охорони Дітей і Опіки над Молодю у Львові подає до відома, що літом 1938 р. організує ось такі табори: 1. Для дітей від 7—9 літ: в Старяві к. Хирова, на Гуцульщині. 2. Для дітей від 9—13 літ: на Остодорі к. Підлютого. 3. Для молоді від 14—18 літ: на Соколі к. Підлютого, на Гуцульщині, над Дністром. 4. Для молоді від 16—18 літ: на Гуцульщині під шатрами. 5. Для молоді від 18 літ: мандрівний табор на Лемківщині. Адреса: Комісія Виховних Осель і Мандрівок, Львів, вул. Потоцького 11 а. II брама. Урядові години: четвер від 17—18. Докладніші дані вкоротці подасться до відома.

Т-во робітників „Сила” закрите

Львівське городське староство письмом з 28. IV. с. р. припинило діяльність Т-ва українських робітників „Сила” у Львові та опечатало його льокаль. Як причину припинення діяльности подало м. ін. те, що акція допомоги безробітним, яку вело Т-во, виходила поза межі його статуту, що Комітет Допомоги Безробітним як аґенда Т-ва представлявся як загально-українська орґанізація і цим свідомо вводив у блуд українське громадянство, що Комітет недоцільно господарив грішми, що загальні збори Т-ва перевели такі ухвали, які нарушували приписи закону або статуту, що „Сила” співпрацювала з Союзом Українських Студентських Орґанізацій в Польщі, що Т-во вело політичну працю з ворожим відношенням до польської держави і т. п. Таким чином зникло у Львові одиноке українське більше робітниче Товариство.

Новий злочин під Золочевом

Вечірня „Хвіля”в ч. 1133 принесла отсю вістку з Золочева: Ми звідомляли недавно про траґедію Теофіля Сендеґи, мешканця села Полтви, що за злочин, якого не виконав, був засуджений на досмертну вязницю і від 1932 р. відсиджував ту кару у вязниці Св. Хреста. Завдяки заходам адвоката Струсевича Найвисший Суд наказав взновити процес. Тоді увязнено Михайла Сендеґу під закидом виконання злочину. Теофіля Сендеґу звільнили з вязниці 14 квітня с. р. і він вернувся до свого села. Кілька днів по тім на нього виконано замах і ранено тяжко вистрілом з револьверу. Поліція веде енерґійне слідство, щоб викрити справника нападу, який допустився нового злочину мабуть в тій ціли, щоб затерти сліди злочину зперед 6 літ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕОСВ. ГРИГОРІЙ ХОМИШИН, Епископ Станиславівський, був 30. IV. с.р. на послуханні у премієра ґен. Складковского.

УКРАЇНСЬКА ШЛЯХТА з Березова Вижнього оповістила протест проти накидування їй польського шляхотства, бо вона уважає себе українською шляхтою. Протест підписало 361 шляхтичів. (Н. Ч.).

В КОСТОПОЛІ НА ВОЛИНІ відбувся зїзд загонової шляхти костопільського повіта при участи польського духовенства і цивільних та військових властей, разом було к. 1000 осіб. Референував дипл. пплк. Платовіч-Плахта. Прочі промовці підчеркували значіння катол. костела. Зїзд ухвалив м. і., „щоб польські діти були виховувані в національнім дусі і вірі своїх батьків”. (ІКЦ, ч. 118)

13 ПОСЛІВ І СЕНАТОРІВ з ґрупи „Ютро Праци” виступило з ОЗОН-у. Вони вислали писемну заяву до шефа ОЗОН-у ґен. Скварчиньского, в якій пишуть, що теперішна лінія ОЗОН-у відбігає на ліво від засад, проголошених плк. Коцом і тому вони виступають.

У ВАРШАВІ поліція увязнила напередодні 1 травня богато комуністичних діячів. При увязнених знайдено богато адрес, які спричинили дальші увязнення.

ПЕРШИМ ПОЛЬСЬКИМ АМБАСАДОРОМ в Ромунії іменований ґр. Рачиньский. Дотеперішний польський посол в Ромунії Арцішевский вертається в сих днях до Варшави.

НА ТЕРЕНІ СЛОВАЧЧИНИ німецька меншість обеднується також під прапорами Генляйна, провідника судетських Німців.

СОВІТСЬКИЙ АМБАСАДОР в Лондоні заявив, що СССР дальше противиться признанню окупації Абісинії Італією. А що Союз Народів може такі справи вирішувати тільки однодушно, отже консеквенція ясна.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР іменував чехословацького горожанина Кребса „ґавляйтером” без територіяльного приділення. Закордонна преса пише, що Кребс має бути будучим „ґавляйтером” для судетських Німців.

НІМЕЦЬКІ ПОЛІТИЧНІ КРУҐИ в Берліні вдоволені, що Франції не вдалося одержати від Анґлії запевнення військової допомоги на випадок, коли Чехословаччина булаб загрожена зовнішним нападом.

В ЛОНДОНІ після дводневних нарад прийшло до порозуміння між Анґлією і Францією. Рішено: скріпити союз обох держав, порозумітися з Італією, приспішити вицофання чужих добровольців з Еспанії і узгіднити ліквідацію абісинської справи. Порозуміння основується на засаді: військова співпраця обох держав на услугах спільних політичних директив. В справі Чехословаччини прем. Чемберлєн заявив, що Анґлія не обіцяє мілітарної допомоги ЧСР.

АНҐЛІЯ згодилася на домагання Італії, щоб італійські добровольці остали на фронтах в Еспанії аж до цілковитої перемоги ґен. Франка над червоними.

В ЕСПАНІЇ зливні дощі і бурі спинили офензиву військ ґенерала Франка.

Т. ЗВ. „ЗЕМЛЮ АДЕЛІ” коло полудневого бігуна оповістила Франція як свою територію. Австралія має претенсії до частини тої землі, яка має бути дуже богата в мінерали.

Політичний гумор. — Є богато народів, але можна їх легко розпізнати. Коли хтось кладе ноги на стіл, а його не викидають, бо має грубі доляри, то се Американець. Коли хто плює довкруги себе і довбає патичком раз в зубах, а раз в усі, то се Москаль. Коли хто має вуса на кінчиках як шпильочки і клене без уговку, то се Мадяр. Коли хто твердить, що Варшава в Росії над Волгою, то се Француз. А коли хто має в руках платничий наказ Скарбового Уряду і біґає за готівкою як кіт з розчіпом, то се Поляк. („Муха”, ч. 18).

які дісталися до орґанізму. Нпр. адреналіна, яку витворює сам орґанізм, звужує кровоносні посудини. Все, що дражнить мязи бючок, викликує звуження посудин і тимсамим підвисшує тиснення. Таксамо ділають зміни у внутрішному виділюванні, дієтичні блуди, заразливі недуги, недокровність, затроєння металями (оловом). Між всіми знарядами окреме місце займають нирки, які очищують кров і видаляють занечищення у формі мочу, а щойно відтак черпають відживну і чисту кров з волосковатих посудин. Високе тиснення крови повстає звичайно на тлі ниркових недомагань. Чи високе тиснення крови хороба, чи може устрій рятує в той спосіб життя? З високим тисненням крови можна жити довго, під умовиною, що серце здорове і сильне. Як довго стіни серця видержують тиснення, ставлять опір напливові свіжої крови, так довго все впорядку. З віком можність розширювання посудин меншає. Хоч істнують особи, які вже в молодому віці мають бючки невідпорні і зужиті. Велику ролю ґрає тут спосіб життя. Люди, які працюють забогато чи то фізично, чи духово, ставлять орґанізмові завеликі вимоги і скоро нищать кровоносні посудини. Істнує окремий тип людини „нервової”, у якої дрібні бючки через надто велику рухливість скоро зуживаються. Постійний натиск крови на посудини викликує склерозу, тобто згрубіння жил, на стінах яких укладаються товщ і вапняні соли. Щоправда, при склерозі не завжди виступає високе тиснення. Орґанізм приглядається тій недузі безрадно, бо не може заступити повновартісної тканї еластичною, свіжою тканею. Він спочатку обороняється, скріпляє стіни, робить їх грубшими, зберігає перед лусненням, однак одночасно звужує „світло” (промір) жил і посудин. Той відрух оборони стає відтак небезпекою. Серце працює раз-у-раз більше, тиснення зростає, кров не має куди переходити, врешті жили тріскають і наступає смерть. — рк.

НОВИНКИ

У Львові в суботу 30 квітня с. р. відбулися демонстрації проти першотравневих обходів. Демонстранти вибили шиби в ряді крамниць, жидівських і християнських, при вул. Пілсудского, Пекарській і Зибликевича та потурбували кількох Жидів.

Трагічна смерть священика. Гр. католицький священик, катехит в Бучачі, о. Михайло Пастушенко, внаслідок необережної їзди моторовим ровером наїхав під Заліщиками на віз Івана Оневського з Торського так нещасливо, що йому тріс череп і стрясся мозок. Люди, що їхали возом, прийшли о. Пастушенкові з першою допомогою і він ще власними силами заїхав до Заліщик. Лікар відіслав його до шпиталю, де він помер. Тіло перевезено до церкви, звідки відбувся похорон при участи численного духовенства й маси вірних.

Коломийська прокуратура потягнула до відповідальности пароха Вербівця, пов. Косів, о. Е. Книгиницького, який у списі поборових написав Ключівський замість Ключевський. Тому що о. Книгиницький зробив це несвідомо, суд увільнив його.

Український щоденник виходитиме в Ужгороді від 15 с. м. Часопис буде понадпартійний і буде спиратися на всенаціональному ґрунті.

Управа „Музею визвольної боротьби України" у Празі купила дім у Празі-Нусле при вул. Гориміровій ч. 8 за 230 тис. кч. На купленім домі можна ще буде вибудувати один поверх.

Ревія української сукні відбудеться у Львові, в салі театру Ріжнородностей 8 с. м.

Директор міських театрів у Львові Януш Варнецкий зрезиґнував зі свого становища. Тепер театрами буде адмініструвати сама управа м. Львова. Мистецький провід над театрами обійме директор виленського театру Шпакевич.

Рішенням мін. освіти день 12 травня, річниця смерти марш. Пілсудского, буде днем польської національної жалоби. В тім дні не буде науки в школах.

Зборівське староство закрило читальню „Просвіти" в Чистопадах. Як причину закриття подано, що згадана читальня „переступила статут".

В Якторові пов. Перемишляни привласнюють урядово ґрунт, який належить до львівської гр.-катол. капітули. Вона на тім ґрунті примістила недавно СС. Студиток.

Заліщицьке староство припинило діяльність т-ва українських ремісників, слуг і зарібників „Сила" в Заліщиках. Як причину розвязання подано те, що т-во переступило постанови статуту й займалося політикою.

В Оброшині коло Львова скінчив самогубством польський священик 60-літній кс. Ян Стецяк. Причина самогубства — нервовий розстрій. Він походив з гр.-католицької родини.

Великі підземні хідники відкрили в Ярославі, що його збудував ще наш князь Ярослав Мудрий. Вони тягнуться від старинного княжого замку попри церкву до теперішнього костела Богородиці на просторі 3 км.

Гумор. — Міністр відвідує тюрму і питає одного вязня: — А вас що сюди завело? — Зависна конкуренція. — Яка? — Та я робив дешевше і лучше державні банкноти ніж державна друкарня...

Епископат Польщі відбуде 10 травня пленарне засідання в Варшаві.

Катол. університет в Люблині видав „Статистичний річник катол. Церкви в Польщі" про духовенство, Чини, Содалїції, освіту, Катол. Акцію, рел. організації та про Поляків-католиків за границями краю.

З днем 1 травня обовязують нові тарифові приписи для отсих туристичних організацій: Польскі Звйонзек Нарцярскі, Польске Т-во Татшаньске, Польске Т-во Туристично-Краєзнавче, Бескіденферайн і Польскі Звйонзек Каякови. На основі окремих книжечок, закуплених по 10.50 зл., члени тих організацій користатимуть при індивідуальних переїздах зелізницею з 50 процентових знижок.

Німецькі комбатанти жертвували польським комбатантам дім у Магдебурґу, в якім в 1918 р. був інтернований марш. Пілсудский. Дім розберуть і перевезуть до Варшави.

Від управи живця Черче. На численні запити в справі ричалтів Управа Живця подає до відома, що ричалт у першому сезоні (від 1. V. до 20. VI.) виносить зл. 130 до зл. 142 (II кл. і I. кл.) за повне тритижневе лікування разом з помешканням та удержанням. — Зголошення можна поладнувати писемно, або з приїздом до Черча у канцелярії Управи.

„Комсомольська Правда" пише, що сего року годі було зорганізувати на Україні протирелігійну пропаганду в часі Великодніх Свят, бо організація безбожників майже зовсім розлетілася.

Московська преса повідомляє, що 24 м. м. погиб на становищі прокуратор київської воєнної округи Колошин у 37 р. життя. Преса не подає причини смерти. Чи не замах?

Жахлива летунська катастрофа лучилася в Італії. Внаслідок атмосферичних забурень розбився 3-моторовий літак „Ля Літторія", яким верталися до Риму весільні гості альбанського короля Зогу, що на днях оженився з мадярською ґрафівною Аппоні. Літак згорів. Всі пасажири й залога, разом 19 осіб погибли. В огні стопилися клейноди, вартости 20 мил. лір. Ті клейноди були власністю паризьких і віденських фірм, що прислали королеві Зогу свої колекції, з яких король вибрав ряд цінних річей для своєї жінки. Решту вислав літаком з Тірани.

З віденської опери усувають т. зв. „клякерів", яких завданням було за гроші піддержувати бурливими оплесками опери і співаків, яким загрожував неуспіх.

В Газі помер в 79 році життя визначний голяндський поет і письменник Віллєм Кльоос, який репрезентував у літературі клясичний напрямок.

Жертви. Впр. о. Іван Кучма, Надвірна, п. в місци: зл. 3.50 на катол. пресу замість святочних желань.

Гумор. — В галицькій школі: — Памятайте, діти, що всяка влада походить від Бога. — Маленька дівчинка: А пан постерунковий також? („Врубле", ч. 16).

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Бр. Евстахій Григорій Небіщанський, ЧСВВ** упокоївся в Господі дня 14-го квітня ц. р. в монастирі ЧСВВ в Жовкві, в 72 році життя. Похорон серед величавих монаших співів відбувся наступного дня. — Покійний народився 9. III. 1866 р. в Чернелові Мазовецькому як син Лаврента та Анастасії з роду Маслюк. До ЧСВВ вступив 1892 р. в добромильському монастирі. Склавши тут звичайні монаші обіти 1894 р., перейшов до львівського монастиря, де сповняв обовязки монастирського кухаря до 1898 р. Тут у лютому 1898 р. складає врочисті монаші обіти при свідках: тодішнього ігумена львівського монастиря о. А. Шептицького ЧСВВ, теперішнього ВПреосв. Митрополита, та о. Н. Веселого ЧСВВ. По якомусь часі працює в монастирях в Улашківцях, Жовкві, опісля знову в Улашківцях і Жовкві, Букові, Бучачі до 1911 р., опісля у Львові. Тут трудився довгі літа аж до минулого року. Львівський монастир завдячує Покійному дуже богато, передовсім його дбайливість про монастирське добро підчас війни. Всі Його любили й шанували, часто називаючи Його „добрим Грицем". Був це монах-брат дуже совісний у своїх обовязках, людина праведна й рідких чеснот та дбайлива про добро свойого Чина. В. Й. П.!

Спорт. (Нова перемога України). Четвертий зчерги метч за весняне мистецтво в копаному мячі, розіграний між Україною і Лехією (Львів), приніс нашій одинацятці нову перемогу у відношенні 1 : 0 (0 : 0). Сей метч заграла Україна дуже гарно у всіх лініях. Найкраще вийшов сим разом напад, у якому грачі стріляли часто і цільно, загрожуючи раз-у-раз воротам противника. Поміч у першій половині слаба, у другій розігралася і дуже добрими поданнями підпомагала добре розположений напад. Оборона грала жертвенно і притомно. Воротар мав мало роботи, бо Лехія стріляла рідко і нецільно. Коли Україна гралаб кождий метч за мистецтво з такою увагою і завзяттям, тоді сміло можнаби сподіватися, що виборе собі заслужене місце в табелі. Лехія була доволі грізним противником, грала відважно і видержала темпо аж до останньої хвилі. Її напад здобував терен швидко, однак під воротами тратив певність і виявляв стрілову недиспозицію. Деякі грачі Лехії при кінці гри почали грати брутально. Видців до 1.500. Суддя змагань дуже добрий. По сій перемозі Україна висунулася на третє місце, бо признано їй додатково 2 пункти (в.-к.) за гру з Короною.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Для жінки.
ПАКС: Палкі серця.
СТИЛЕВЕ: Я винувата і ревія.

Підприємство Будови

Інж. Д. КУЗИК

Коломия, Костюшка 25, Тел. 147
(Народний Дім). -39- 1—6

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 8 травня 1938. Ч. 33 (1133)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Канцлєр Ґітлєр в Італії

Аґенція Стефані звідомляє, що 3 с. м. о год. 8 рано прибув на границю поїзд, яким їхав канцлєр Ґітлєр до Італії. На пограничній стації привитав канц. Ґітлєра князь Пістоя іменем італійського короля і цісаря, а секретар фашистівської партії Стараче іменем Муссолінія. Чверть години пізніше приїхав поїзд, що віз німецьких міністрів. Їх витав віцемін. закордонних справ Бастіяніні. Ґітлєр вийшов з поїзду і перейшов перед фронтом почесної сотні. Орхестра відіграла національні гимни німецький і італійський. Торжественне привітання відбулося також в Больонії. Коли поїзд Ґітлєра вїхав на двірець, 200 прикрашених льокомотив загуділо в один раз. Здовж траси подорожі Ґітлєра стояли що 100 метрів узброєні члени фашистівської міліції. Недалеко Верони показалася над поїздом ескадра літаків, що товаришила поїздові аж до міста. В Вероні на двірці відбулося снідання, в якім взяли участь також італійські достойники.

Як витали Ґітлєра в Римі.

В Римі на двірці очікували канц. Ґітлєра італійський король Віктор Емануіл, Муссоліні, міністри, Велика Фашистівська Рада, найвищі представники армії, предсідники сойму і сенату та делеґати Італійської Академії. Коли Ґітлєр висів з поїзду, король і потому Муссоліні привиталися з Ґітлєром стисненям руки. За канцлєром висіли члени його почоту: міністри Ріббентроп, Ґеббельс, Франк, Ґіммлєр, ґен. Кайтель і ін. Потому король, Ґітлєр і Муссоліні перейшли перед почесними відділами. Зчерги канцлєр Ґітлєр засів у повозі короля і рушили до міста. При брамі св. Павла привитав канцлєра ґубернатор Риму кн. Кольонна. Дальше похід ішов вулицею Вія дель Тріомфо. Вона була освітлена полумям з кількасот свічників. Кольосей освітлено внутрі червоним світлом, що робило враження пожежі. На Венецькій Площі всі плянтації і кльомби освітлено зеленим світлом здолу. Все те робило величаве враження.

Увязнення й конфіската зброї у Варшаві.

Від кількох днів відбуваються у Варшаві численні ревізії й увязнення в підозрілих членів ОНР і „Фалянґи". Переведено дотепер 50 ревізій та сконфіковано багато пальної зброї, велику скількість вибухового матеріялу, готових петард і т. п. Слідство прибирає чимраз більші розміри.

Ґенеральний комісаріят для справ національних меншин у Ромунії.

Дирекцію для справ меншин у міністерстві віроісповідання в Ромунії заміне на ґенеральний комісаріят для справ меншин і влучено з днем 1 травня с. р. до президії ради міністрів. Новостворений комісаріят наглядатиме над виконуванням правних і адміністраційних зарядженъ у справах меншин, координуватиме видавані розпорядки в тій ділянці, студіюватиме справи меншин і предкладатиме внески відповідним урядовим орґанам. Всі публичні власти мають обовязок співпрацювати з комісаріятом для справ меншин. На чолі нової установи має стати один з високих державних достойників.

Лист Поляків у Німеччині до Поляків в Америці.

„Союз (Звйонзек) Поляків" у Німеччині ухвалив на своїм першім конґресі, що відбувся недавно в Берліні, 5 правд Поляків і вислав їх конґресові Поляків у Шікаґу: 1) Памятати, що ми Поляки, 2) дбати, щоб віра батьків була вірою дітей, 3) пильнувати, щоб в національнім житті люди не ділилися на партії, кляси богатих і убогих, тільки, щоб все і всюди Поляк був Полякові братом, 4) доказувати витревалою і щоденною працею, що Поляк все служить народові і 5) в кождій ділянці і в кождій хвилі памятати, що Польща се наша мати, а про матір не вільно говорити зле. („Ґ. П.", ч. 121).

Совіти шлють зброю на Далекий Схід.

„Журналь" звідомляє з Одесси, що вона належить тепер до найбільших експортових пристаней. Вивозять переважно военний матеріял. В двох останніх місяцях з Одесси відплило 73 кораблів на Далекий Схід до Гонґ-Конґу і 31 до Істамбулу. Пристанева хроніка нотує, що кораблі забрали з собою рільничі машини. Фактично вислано від 1 лютого з Одесси більше як 400 літаків, в тому 100 бомбовиків і 150 мисливських апаратів. З тих 400 літаків 300 вислано до Китаю. Туди вислано також 270 танків і 500 гармат.

Анґлія і чехословацьке предложення.

Льорд Галіфакс відбув довгу конференцію з чехословацьким послом в Лондоні, Іваном Масариком, у справі меморіялу про концесії для німецької меншини в Чехословаччині. Льорд Галіфакс висказав погляд, що концесії, признані чехословацьким правительством, невистарчальні і що їх треба конечно розширити, коли ЧСР бажає дійсно порозумітися з Німеччиною.

Важні наради Малої Антанти.

В Сіная (Ромунія) почалася 35 сесія Ради Малої Антанти. Порядок нарад обіймає: 1) внесок у справі признання завоювання Абесинії, який мають зложити в Союзі Народів, 2) обговорення міжнароднього положення по прилученні Австрії до Німеччини, заключенні анґльо-італійського порозуміння і підняттї французько-анґлійських розмов, 3) можливість порозуміння між Мадярщиною і Малою Антантою, 4) справа меншин і 5) справи, звязані з засіданням С. Народів.

Розікрали 6½ міліонів рублів в одній фабриці.

Большевицька „Фінансовая Ґазета" розписується широко про те, що урядовці большевицьких установ чимраз частіше розкрадають державні гроші. От нпр. металюрґічна фабрика ім. Андреева в Таганрозі стратила 12 міліонів рублів. З того 6 і пів міліонів пішло на удержання надмірного числа функціонарів. Що сталося з рештою грошей, большевицька ґазета не подає.

Три шляхи татарські

Про політичне тло, на якім виринуло пресове порозуміння 13 українських орґанів преси у Львові.

За близько 40 літ моєї публичної діяльности (я її зачинав в дуже молодім віці) не бачив я ще такої трудної і такої замотаної внутрішної і зовнішної ситуації українського народу як тепер. Признаюся отверто, що я довший час не міг у ній ясно зорієнтуватися, хоч люблю систематично й докладно обсервувати події публичного життя та дискутувати про них з людьми ріжних таборів до найбільше ворожих включно. Супроти того можна собі уявити, що не легко в тій замотаній ситуації орієнтуватися загалові людей, які політикою або зовсім не займаються або займаються нею тільки принагідно.

Щоб сяк так вияснити загалові таких людей політичну дуже замотану ситуацію, на те є тільки один добрий спосіб: навязати до чогось вже давно знаного, що моглоб послужити канвою для представлення замотаного взірця червоної, зеленої, чорної та всякої іншої комбінації вишивок, які приносить життя. Коли у своїй памяти шукаю за старим взірцем такої політичної канви в цілі пояснення своїй суспільности ситуації, в якій вона опинилася, то не знаходжу лучшого взірця на канві, як відомий в нашій історії образ про три шляхи татарські: Чорний, Кучманський і Волошський (або Покутський).

Як відомо, Чорний шлях татарський йшов найбільше на північ. Він переходив попри Черкаси, Корсунь і Київ та йшов на Сокаль і з одної сторони на Львів, а з другої на Луцьк. Другий татарський шлях, середний, званий Кучманським, виходив з Очакова і переходив через степові ріки Савран, Кодиму, Кучмань і попри твердиню Бар прямував також до Львова. Третий татарський шлях, Волошський або Покутський, йшов берегами ріки Бога попри Зінків, потому через наше Покуття і через серце Поділля, Бучач, де до сеї пори народ показує „Татарську дорогу" на горі Федір. І сей шлях змагав також до Львова так, що в отсе дивне місто князів Рурикового роду спрямовані були століттями три грізні окрівавлені мечі, три шляхи татарські.

Наслідки появи тих жахливих шляхів розбою від сходу сонця дуже цікаво змальовані в реляції барського старости Бернарда Претвіча, який в 1550 р. предложив її краківському соймові. В тій реляції Претвіч сказав м. ін., що коли краківський пан Ян Тарновський приняв обовязки коронного ґетьмана в Польщі, то поїхав на пограниччя. А коли обїхав всі українські замки і замочки, то побачив пустині не тільки довкруги них, але навіть довкруги Львова аж до Люблина й Перемишля! Ті пустині в прекрасно загосподареній і цвитучій колись країні зробили грабіжники, що йшли від сходу сонця. А від Галича аж до Черкас розкинені були збірні пункти козацьких дружин. Ті дружини тільки ночами бігли в погоню за Татарами, щоб відбити від них ясир, їх добичу в людях та інше добро. Днями вони скривалися в своїм рідним краю. Такий спосіб боротьби по словам Претвіча називався тоді „заляганням на полі" або „козакуванням".

Постійне місце такого „залягання на полі" називалося „кхош". Це слово татарське. У Татар мало воно значіння збірного стада, яке складалося з

10 злучених стад, з яких кожде мало по 1.000 овець під управою чабана. Козаки, що в небезпечних степах переймали степову тактику боротьби від Татар, переймали від них також назви. Отже з татарського „кхош" повстало наше „кош" а потому „кіш" на означення вже не стада овець, але постійної укріпленої стоянки козацьких войсвників.[1]) Зрештою те поняття мало у наших козаків подвійне значіння: бо можна було також „стати кошем" в поході, себто задержатися хвилево на якімсь місци.

Хто думавби, що Татари складалися ввесь час тільки з самих кровожадних людей, різунів і паліїв, той грубо помилявсяб. І так основник династії кримських ханів Гиреїв, що панував 29 літ, жив у дружбі з Московщиною і в мирнім союзі з Польщею. Хоч сам був магомеданин (в історії знаний він під іменем „Хаджі", значить Богомолець, бо відбув подорож до Мекки), то давав допомоги навіть християнським монастирям! Се одна з найбільш дивних і таємничих постатей татарської історії, що лучиться також з історією України. У кримських Татар збереглося передання, що Девлет Гирея виховав литовський виходець (еміґрант) Гирей як одного з потомків Джінґісхана, що скривався перед ворогуючими між собою татарськими ватажками. Куліш пише, що той Гирей був правдоподібно українського походження (Литовська держава сягала в тих часах аж до Чорного моря) та виводить його імя від українського слова „гиря", стрижена голова. Коли вихованок того Русина Гирея чи Гирі одержав признання Татар як Хан з їх леґальної Династії, він з вдячности для свого опікуна злучив його імя зі своїм іменем, і наказав потомкам своїм робити таксамо. Так повстала відома династія кримських ханів Гиреїв.

Одначе мирне відношення основника тої династії Девлет-Гирея до України і навіть до її Церкви не перешкодило тому, що найстарший з його 8 синів Менглі-Гирей так опустошив українські землі, що спочатком 16 ст. „Україна польської державности мала як граничні кріпости Бужськ і Галич. А Бар, Хмельник і Винниця уважалися вже небезпечними передовими позиціями".[2])

Аж дивно робиться коли вдуматися в анальоґії тих давних часів і порівняти їх з теперішними.

Вони до подробиць подібні, тільки розуміється в інакшій области життя. І є між ними одна важна ріжниця: опустошення, які спричинили між нами сили, що тягнуться трьома шляхами від Сходу сонця, простягаються вже не тільки довкруги Львова, в напрямі до Люблина і де Перемишля. О, се булоб іще не найгірше! Найстрашніші, бо душевні опустошення сягнули вже по останні межі української етнографічної території, ба посунулися за українським народом скрізь, куди тільки він посунувся: по всіх краях Европи й інших частей світа, в далеку Канаду, в Злучені Держави Північної Америки, в Бразилію й Аргентину. А найгірше з того всего те, що ті жахливі руїнницькі сили від Сходу, які нищили також культурний Схід, увійшли в сам Львів, у найбільше невральґічний пункт українського народу, і втаборилися в нім. Такого „нашествія" руїнницьких сил від Сходу Львів іще внутрі своїм ніколи не зазнав, навіть у найтяжших часах своїх.

А тепер у Львові втаборені руїнницькі сили, які прийшли від Сходу і які рівно добре повинні бути осоружні культурному Сходові як і Заходові, бо вони крім руїни не можуть принести нічого іншого.

Щож це за такі сили?

Про се напишемо в окремій статті у слідуючих числах „Нової Зорі". З них читачі побачать, які дивні анальоґії існують між минувшиною й сучасністю нашого народу, хоч і на зовсім інакшій площині.

Осип Назарук.

[1]) Гл. Хархатай: „Историческія судьбы крымскихъ Татаръ". Цитовано за Кулішем „Возсоединеніе Руси", том І, стор. 34—35 і далі.

[2]) Куліш: „Возсоединеніе Руси", І, ст. 40.

Доля матерей і дітей в СССР

Двацятьлітня практика большевизму в родинному житті, що велася на засадах Енґельса і Бебля, не принесла нічого позитивного. Супруже життя, як каже Енґельс, це чисто приватні взаємини, в яких заінтересовані лиш особи обняті тими взаєминами. До них суспільність не повинна втручуватися. На тій засаді повстав у Москві в 1926 р. супружий кодекс. Ніщо не стояло на перешкоді лучитися у мнимо супружі звязки — не було навіть примусової реєстрації. Досить було „замельдування" доконаного факту. І нічого дивного, що не було перешкод для розводів. До 1935 року вистарчало о д н о с т о р о н н е бажання розводу і супружий звязок переставав істнувати.

Які були наслідки того та які вибрики діялися, про те писала багато чужа і большевицька преса. Інакше й не могло бути, коли йти по вказівкам Бебля. Знані вони з його книжки „Жінка і соціялізм". „Супруже життя се річ особиста, як їдження, спання, і ніхто не має права нормувати тих чисто приватних каприсів і хотінь". Жінка стала звичайною матерією, обєктом продажі і купна. Про це пише досить ясно „Комсомольська Правда" з 12. V. 1935, орґан комуністичної молоді: „Родину належить скасувати. Мужчини будуть жити в одному інтернаті, жінки в другому. Не будуть сходитися з собою, хіба лише в цілі заспокоєння своїх похотей, а поза тим вони для себе чужі..."

Такі „супружі" поняття принесли відповідні наслідки. В самій Москві в 1935 р. занотовано на 100 супружих актів 44 розводів, в Ленінграді 50 розводів на 100 супруж, а більшість супруж тревала від 7 днів до 1 місяця („Правда" ч. 15 з 1936 р.). Жінка в пониженні. Не вагається замордувати своєї дитини, плоду. В Москві стверджено, що на 70.000 правильних уродин припало 155.000 зігнаних плодів! (Статистика комісаріяту публ. здоровля з 1935 р.). Прозріла нарешті большевицька влада, та не зовсім. Зганяти плід заборонила, хіба що уродини загрожувалиб життю жінки. Розвід можна одержати при спільній згоді обох сторін та по урегулюванні реєстраційної високої оплати.

Ці приписи з 1936 року не принесли змін. Жінка „рівноуправнена", то значить працює разом із мужчиною в страшних матеріяльних та гігієнічних умовинах дальше. Її доля в руках працедавця. Правда, вийшли „інструкції", що мають охороняти жінку-матір — та вони залишилися тільки на папері. Треба правдивого геройства, щоб живучи під большевицьким правлінням задержатись на певній моральній площині. Минуло 20 літ. Все, що зроблено для скріплення материнства — не може проявитися тим більше, бо суть комунізму не здібна до моральної санації большевицького суспільства. Брак релиґійної моралі, головного первня виховання, яскраво відбився на большевицькій молоді. Міліони „безпрізорних" дітей, без родини, без даху, голодних і босих вандрують по цілім большевицькім „раю" та шукають хліба і пристановища. Нарешті Москва зрозуміла цю небезпеку. Дня 7. IV. 1935 видала вона декрет, на підставі якого кара смерти обовязує нелітних уже від 12 літ життя! „Малолітні, від 12 літ життя, яким доказано крадіжи, насильство, морди, або навіть плян морду, — мають відповідати перед карним трибуналом та будуть засуджені на підставі всіх приписів карного кодексу". Кодекс цей передбачує кару аж до смерти включно за всілякі „антисуспільні" проступки, за убийства і крадіжи. Доповнення того декрету це створення спеціяльних концентраційних таборів для малолітних. Виховання дітей і молоді відбувається також по вказівкам теоретиків комунізму. Виховання не може там бути справою родичів, бо се „найважніша справа суспільства". Отже усувається дітей зпід опіки і впливу матерей і батьків та виховується їх на суспільний кошт. „Родичі не можуть тому противитися, бо не до них, але до суспільства належить первісне і засадниче право виховання дітей". (Оттон Ругле).

Ця теорія, на підставі якої виховується тепер большевицька молодь, спричинила зірвання всіляких природних родинних звязків. Держава не має спромоги і середників, щоб заопікуватися мілионами нелітніх, тому витворилася ситуація, що дітей не виховують ні родичі, ні держава. Діти полишені без опіки сталися язвою суспільного життя. Проявилися їх найгірші інстинкти. Не помагають поліційні облави на „безпрізорних", не помагають ніякі перестороги. Тому мусіли видати декрет про кару смерти для нелітніх...

Ці факти свідчать про банкроцтво комуністичного виховання. Покликано спеціяльну комісію, що має розслідити справи звязані з інституцією супружжа і родини. Відкликується вона до права природи. „Труд" (23. IV. 1936) оголосив конечні реформи: „Супружество це справа суспільна. Досі розводи діставалося у нас легко, та надійшов час поправи цеї справи! Треба конечно докладно означити супружі обовязки, а передовсім занятися дітьми. Совітська жінка рівна мужчині, але це не звільняє її від великого обовязку — даного їй природою; жінка се мати і здоровля її мусить бути подвійно дороге — як людини і як матері".

Дивляться і большевики на будуче. Та зір їх засліплений доктринерством не допоможе ні матерям ні дітям. Треба передовсім релиґійно-морального відродження. А цего на овиді не видно... Доля працюючих мас не зміниться. Протирелиґійний рух і пропаганда не устає. З тюрми діявола вирве поневолений народ лише переворот, що змете цей режім, для повстання нового, спертого на засадах моралі, освяченої релиґією.

О. Лісовий.

В Японії

Короткий перебіг її історії та наука з неї.

День 29 квітня важний для Японії як день уродин теперішного її цісаря (мікада). Цісар Гірогіто се 124 з ряду монарх Японії. Після передання перший її цісар Джімму вступив на престол в р. 660 перед Христом. Але Джімму се постать легендарна. Історичні часи Японії зачинаються пануванням цісаря Річію в початках 5-го століття перед Христом. Відтоді історію Японії ділять на 8 періодів: 1) Нара, час розвитку цісарської влади, 2) час ослаблення її на користь двірської аристократії, 3) Геян, час, що відповідає пануванню наших Рюриковичів, 4) Камакура, 5) Асікага (час острої боротьби февдальних панів між собою й упадок господарського життя Японії, в тім часі на Україні були козацькі повстання і Велика Руїна), 6) Момояма, 7) Токуґава (Японці бороняться перед впливами Европи й Америки, у нас оборона етимольоґії і т. п.) і 8) найвеличавіший період історії Японії, що зачався в 1868 р. реформами цісаря Мутсугіто: він зніс февдальний устрій і клясові привілеї та наказав впроваджувати до Японії европейську культуру. По його смерти в 1912 р. на престол вступив Тасіо Тенно, що панував до 1926 р., а по нім наступив теперішний цісар Гірогіто. Річ зовсім ясна, що без пошани своєї династії японський нарід не дійшовби був до тої могутности, яку має тепер.

ОГЛЯД ПРЕСИ

На який обряд?

„Оріенс", орган Східньої Місії ОО. Єзуїтів, в ч. 2 (за березень-квітень с. р.) приніс під таким наголовком цікаву статтю, яку з огляду на важність порушеної справи подаємо в цілости:

Не задумуємо в отсій статті рішати який обряд, латинський чи східний, з тих чи інших причин більше пожаданий для тих, що переходять з православя на католицизм. В того рода проблемах, в яких кождий думає після своїх особистих симпатій або антипатій, таких або інших побічних оглядів, напр. політичних, не можна мати великої надії, що одна стаття зможе переконати тих, які мають відмінний погляд. Та може цікаво буде знати, який в тій матерії погляд Церкви й яка була і є її практика супроти східних дисидентів, які приходять до неї. Відповідь на сі питання буде предметом отсеї статті.

Окреслім бліще тему. Не йде тут про ширшу проблему зміни обряду католиками, тільки про вибір обряду східними християнами, які прилучаються до католицизму. Чи ті конвертити обовязані зберегти свій рідний обряд, чи може мають свободу вибору, коли переходять на католицизм? Треба признати, що історія всіх відділених східніх Церков свідчить, що перших дисидентів, які вертались до католицької єдности, прилучувано до латинського обряду. Причина того ясна. Стаючи католиком, такий наверненець мусів своєму релігійному життю надати якісь форми, мусів виконувати свої церковні обовязки і приймати св. Тайни в якійсь конкретній церковній організації. Отже коли з причини східньої схизми не було ніякої католицької організації з східним обрядом, навернені з конечности мусіли змінити свій рідний обряд на латинський. Цілковите вдержання східнього обряду в католицизмі можливе тільки вразі повороту цілої групи того обряду до католицької єдности, або коли йде про навернення одиниць — в умовинах істнування вже передтим східньої католицької ерархії. Тим пояснюється, що навіть такі великі промотори зєднинення Церков як нікейський епископ Виссаріон і український (в ор. „рускі") митрополит Ізидор, по невдачі фльорентійської унії, залишилися в Римі як куріяльні кардинали і практикували латинський обряд. Подібно продовж 19 століття мусіли поступити славні російські наверненці як о. Шувалов варнавит, як єзуїти Гагарін, Мартінов і Балабін, як редемпторист Печорін, як княжна З. Волконська, пані Свечина, сестра Наришкіна й богато інших. Для тих вибраних душ навернення на католицизм потягало за собою цілковите зірвання з рідним краєм, з цілим минулим; перед ними був тільки один шлях: перейти на латинство і коли відчували монашe покликання — стати членами латинських чинів і остаточно під їх кермою працювати для великого діла унії, як це робили отці Гагарін і Мартінов. Як бачимо, в тих випадках маємо до діла з фактами, вимушеними історичними обставинами, незалежними від волі. З тих фактів не вільно витягати висновків, немовби Церква засадничо домагалася переходу тих наверненців на латинський обряд. Питання права залишалося завжди відкрите і що про нього думала Церква, на те треба шукати відповіди деінде. Се питання „юріс" (права) скорше чи пізніше мусіло виразно стати перед Церквою і Церква мусіла про се висказатися. Та щойно в р. 1630 Конґрегація де Пропаганда фіде вперве висказалася в тій справі і то в тім розумінні, що поставила засаду, що східні дисиденти, які переходять на католицизм, повинні задержувати свій обряд. Вже шість літ вчасніше Пропаганда мусіла заборонити Українцям уніятам переходити на латинський обряд. Той декрет, як бачимо, відносився до визнавців східнього обряду, які вже були католиками, тому тодішньому латинському епископові в Луцьку здавалося, що коли йде ще про незєдиненних, то їх можна приймати просто до латинської Церкви. Питання в тій справі спрямовано до Пропаганди, яка відповіла на нього декретом з 10 жовтня 1630 р. слідуючого змісту: Ґ. Ем. кардинал Д. Убальдіно референтував запит латинського епископа з Луцька в Польщі, щоб Українців схизматиків вільно було приймати на латинський обряд. Св. Конґрегація признала, що з тих дуже важних причин, задля яких дня 7 лютня 1624 р. заборонила Українцям переходити на латинський обряд, слід відповісти згаданому епископові, щоб так від себе, як і в імя св. Конґрегації просив і заохочував згаданих Українців схизматиків, які хочуть перейти на латинський обряд, приймати католицьку віру в обряді зєдинених Українців, щоб їх невчасний перехід на латинський обряд не спричинив того, що навернення і зєднинення зі святою римською Церквою так їх братів Українців уніятів, як й інших Греків схизматиків дізнає перешкоди, особливо в тім часі, коли св. Конґрегація веде ріжні переговори в справі унії схизматиків з надією на успішний вислід.[1])

Як бачимо, повисша відповідь обмежувалася до спеціального окресленого випадку й обосновували її огляди апостольської тактики. Одначе варт завважити, що в тім випадку, займаючись перший раз урядово справою обряду для східних наверненців, Конґрегація звертається до них „з проханням і заохотою", щоб не переходили на латинський обряд. Від того часу Пропаганда держалася тої лінії, даючи подібні відповіди іншим, що питалися, напр. в декреті з 25 січня 1846 і 24 березня 1853 р. Такі декрети, як з 1630 р., не вирішували остаточно справи, бо не містили в собі абсолютної заборони зміни обряду при самім наверненні, тільки заохочували лишитися при своїм обряді. Та що зробити у випадку, коли наверненець одночасно з вироісповідною приналежністю рішуче хоче змінити також обряд на латинський? Чи булоби вказане вперто домагатися від нього зберегти східний обряд? Питання поставлено так уже в 1837 р. знов у відношенні до одного особливого випадку. Йшло про православних мельхітів з Назарету, які виявили охоту вийти зпід юрисдикції грецького патріярха в Єрусалимі і получитися з католицькою Церквою. Чи мали вони конечно перейти під владу мельхітського уніятського патріярха в Антіохії, якого правне положення, мимо акту Порти з 1829 р., було завжди непевне і який не мав досить священиків, щоб міг розтягнути опіку над новими наверненими? Чи для наверненців з Назарету не було безпечніше перейти на латинський обряд і залежати від латинського патріярхату в Єрусалимі? Пропаганда в тім випадку висказалася за тою другою альтернативою, і тоді в декреті з 3 липня 1837 р. поставлено засаду, що дисиденти, які навертаються й які ставилиб як условя — „кондіціо сіне ква нон" навернення заразом зміну свого обряду на латинський, можуть се зробити при самім акті навернення. Певно, можна тут завважити, що й той декрет мав тільки партикулярне значення і що його викликали виїмкові обставини. З другої сторони можна висловити жаль, що богато місіонарів на Сході почало його інтерпретувати так, що приймали тих, що приходили до Церкви з православя на латинський обряд, зовсім не досліджуючи чи їх навернені самі ставляють зміну обряду як условя свого навернення, навпаки, навіть не згадуючи їм не говорю вже про обовязок, але навіть про можливість лишитися при своїм рідним обряді. Будь що будь декрет Пропаганди отвирав наверненим фіртку до свобідного вибору обряду, накладаючи всетаки на тих, що приймають їх до Церкви, обовязок дослідити в кождім окремім випадку волю того, що навертається, щодо зміни обряду або залишення при своїм. В тому дусі свободи вибору обряду Пропаганда заняла становище в слідуючім році, 1838, у спорі між мельхітським патріярхом і якимсь халдейським епископом. Вирішено, що дисиденти, які навертаються, можуть вибрати собі в католицизмі той або інший східній обряд, який їм більше буде подобатися.

В р. 1894 Лев XIII оголосив енцикліку „Орієнталіюм дігнітас". У справі, яка нас займає, надав значіння загального закону засаді, принятій декретом з 1837 р. в партикулярній справі. В енцикліці читаємо: Коли якась дисидентська спільнота, або родина, або одиниця, вертається до католицької єдности, поставивши як конечне условя перехід на латинський обряд, має бути до того обряду зарахована до часу; одначе має право повороту колись до рідного католицького обряду. Коли одначе такого условя не поставлено, а згадану спільноту, родину чи одиницю тільки тому обслуговують латинські священики, бо нема східних, повинна вернутися до свого обряду як тільки буде східний священик.[2])

В той спосіб папська конституція, допускаючи засаду вибору, поставлену в р. 1837., заосмотрила її важним обмеженням: навіть тоді, коли навернені зі східнього віроісповідання прилучаються до латинського обряду, на рішуче власне домагання так, що інакше зовсім не навернулисяб, то й тоді їх перехід на латинський обряд не є до тої міри остаточний, щоб не могли, як тільки того схочуть, вернутися на рідній обряд. Відси виходить, що остаточний перехід може довершитися тільки за дозволом св. Столиці. Такий то урядовий коментар папської конституції дано у відповідь апостольському делєгатові в Сирії, Мсньг. Бонфіґлі, під датою 1 липня 1895. Ще пригадаймо, що конституція „Орієнталіюм дігнітас" се не якесь партикулярне вирішення, яке відноситься до якогось одного краю, але се енцикліка звернена до цілого католицького світа, яка віддає автентичний погляд Церкви в даному предметі.

Кодекс канонічного права, який обовязує латинську Церкву від 1918 р., не хотів встрявати в справу, яка нас тут займає. Вдоволився загальною забороною в кан. 98, спрямованою до латинського клиру: „Духовні нехай у ніякий спосіб не важаться намовляти будьто латинників до приняття східного, будьто східних до приняття латинського обряду", не окреслюючи бліще, чи та заборона може бути розтягнена або ні до дисидентів, які навертаються.

Треба ще навести два особливі розпорядки, видані папською комісією „Про Руссія" в серпні 1929 р. Перший з них се Інструкція з 13 серпня, підписана кард. Сінчеро, в справі унійної акції між православними в Польщі. В ній читаємо: Щодо обряду новонаверпених, слід вірно придержуватися розпорядків канону 98 кодексу канонічного права (цитоване вище), залишаючи кождому свобідний вибір в акті навернення обряду іншого від того, який він визнавав у схизмі. Тому Ординарії напімнуть своїх священиків, щоб у ніякий спосіб не приневолювали тих, що навертаються або навернених до переходу на латинський обряд.[3])

Друга інструкція з 26 серпня 1929 р. з тим самим підписом звернена до всіх епископів взагалі. Се приписи, яких треба придержуватися при навертанні Росіян. В ній читаємо:

Коли вже будуть достаточно поучені й успособлені, треба звернути їм увагу, щоб вибрали собі обряд і не вільно всупереч їх бажанню накидати їм приняття латинського обряду. Треба радше вказати їм гідність і красу східних обрядів і повчити, що католицька Церква думає й навчає про ті обряди і як їх шанує. Одначе, коли хтось з Росіян, розваживши всьо, волітиме пристати до латинського обряду, буде міг бути до нього зарахований.[4])

Завважмо, що в обох повисших інструкціях з одної сторони нема вже згадки про ту славну „кондіціо сіне ква нон", з другої сторони дисиденти, які переходять на латинський обряд, стають латинниками дефінітивно, в усякому разі вже не говориться, що зміна обряду має тільки часове значіння. Отже здавалосяб на перший погляд ока, що Церква в повисших інструкціях знов змінила свої приписи в напрямі поширення свободи вибору обряду, даної кождому. Одначе можна твердити, що такий висновок передвчасний.

В дійсности, коли вже не говориться про „часовість" переходу на латинський обряд, то діється се тому що таке застереження не мало значіння в практиці. Бо щож означав перехід на той обряд „до часу"? Як довго могла тривати та провізорія? По друге, чи не злишня була ця концесія можливости повороту до давнього обряду тих, що навертаючись на католицизм ставили як конечну умовину покинення того обряду на користь латинського? Чи можна сподіватися, щоби хтось так наставлений в часі навернення, пізніше радикально змінив своє наставлення і симпатії? Відтак, коли слів „кондіціо сіне ква нон" не ужито в тих декретах, то певно тому що практично не мали вони примінення. Досвід учить, що про вибір православним, що навертається, того чи іншого обряду майже все рішає священик, при якого помочі доконується навернення. Отже здава-

---

[1]) Referente Eminentissimo Cardinali D. Ubaldino instantiam Episcopi Latini Luceoriensis in Polonia pro licentia recipiendi Ruthenos schismaticos ad ritum latinum, Sacra Congregatio, ob gravissimas causas illas, ob quas transitum Ruthenorum ad ritum latinum prohibuit die 7 februarii 1624, censuit rescribendum esse praedicto Episcopo, ut nomine tam suo quam Sacrae Congregationis roget et hortetur praefatos Ruthenos schismaticos, qui ad latinum ritum transire cupiunt, ad suscipiendam catholicam fidem in ritu Ruthenorum unitorum ne suorum fratrum Ruthenorum unitorum et aliorum Graecorum schismaticorum conversionem et Unionem cum Sancta Romana Ecclesia per eorum intempestivum transitum ad ritum latinum impedi contingat, et maxime hoc tempore, in quo diversi per Sacram Congregationem super Unione schismaticorum, non sine spe felicissimi eventus, habentur tractatus.

[2]) Si qua ex dissidentibus comunitas vel familia vel persona ad catholicam unitatem venerit, conditione velut necessaria interposita amplectandi latini ritus, huic ritui remaneat et quidem ad tempus adstricta; in eius tamen potestate sit ad nativum ritum catholicum aliquando redire. Si vero eiusmodi conditio non intercesserit, sed ideo ipsa communitas, familia, persona a latinis presbyteris administretur quia desint orientales regrediendum ipsi erit ad ritum suum, statim ut sacerdotis orientalis fuerit copia.

[3]) Ad ritum neo-conversorum quod spectat, firmae habeantur dispositiones Can. 98 Codicis Iuris Canonici, servata singulis libertate, in actu conversionis, alium ab eo quem in schismate profitebantur ritum amplectandi. Quare Ordinarii suos moneant sacerdotes, ne ullo modo convertendos aut conversos inducant ad ritum latinum amplectandum.

[4]) Cum sufficienter instructi atque dispositi inveniantur, de ritus electione sunt monendi, quin contra eorum propensionem, ad latinum ritum assumendum eos inducere praesumatur. Satius erit dignitatem et pulchritudinem Orientalium rituum explicare, quid Ecclesia catholica de ritibus iisdem sentiat et doceat, et quantum iis favere studeat. Si quis tamen e Russis, omnibus recte perpensis, ritui latino adhaerere maluerit, eidem adscribi poterit.

лося важнішою річчю звернутися в нових інструкціях просто до клиру й повчити його про погляди Церкви та чого мають придержуватися епископи і священики. І се якраз зробила Комісія про Руссія, висловлюючись виразно, що не вільно ніколи не то приневолювати, але навіть спонукувати східніх дисидентів, що навертаються, до зміни обряду. Щобільше, не вільно занедбувати поучення навернених про гідність і красу східнього обряду і про те, як Церква любить і підпирає сей обряд. І щойно вразі, коли той, що навертається, по застанові й мимо всього, дасть першенство латинському обрядові, вільно буде його приймити до нього. Чи можна домагатися чогось яснішого й виразнішого як ті приписи? Відси видно, які далекі від правди ті, що твердять, — без ніякого додатку — що Церква залишає православним, які переходять, цілковиту свободу переходу на латинський обряд. Ні, Церква не така обоятна в тій справі й не дає цілковитої свободи робити те, що кому подобається. Передовсім не позволяє священикам перетягати православних, що переходять на католицизм, на латинський обряд. Навпаки, зобовязує їх робити все, що в їх силі, щоб нові католики залишилися у східному обряді. Гідне уваги, що нова Інструкція „Про інцензо студіо", спрямована 27 травня 1937 р. до епископів Польщі в справі унійної акції, цілковито промовчує справу вибору обряду тими, що навертаються, говорячи впрочім тільки про католицизм східнього обряду. Не думаймо, щоб се мало означати щось інше, як тільки те, що Конґрегація для східньої Церкви, яка видала ту інструкцію, воліла залишити сю проблему будучому Кодексові канонічного східнього права, який, як сподіємося, незабаром проголосять.

Реасумуючи те, що ми сказали вище, подаємо наші міркування в слідуючих трьох точках: 1) Коли йде про перехід східних католиків на латинський обряд, Церква домагається окремого дозволу, який св. Столиця дає тільки з важних причин. 2) Коли мова про перехід східних дисидентів на латинський обряд в самому акті навернення, Церква, не бажаючи ставити ніякої перешкоди, яка моглаб утруднити деяким душам навернення, вагається показати таку неуступчивість. Отже дозволяє на виїмки, а в окресленні достаточних умовин для таких виїмків, зміняє дещо свою практику, примінюючись до ріжних місцевих і часових обставин. 3) В ніякому разі Церква не змагає до латинізації навернених і коли часом позволяє на неї, то робить се під деякими умовинами, а своїм міністрам забороняє робити щонебудь в ціли перетягання їх на латинський обряд, навпаки, приказує старатися, щоб нові католики визнавали правдиву віру, залишаючись у східному обряді.

O. Filip de Règis T. I.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Age"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Промова сен. проф. Козловского

На засіданні парляментарного клюбу ОЗОН'у виголосив промову сен. проф. Леон Козловский. Він сказав м. ін.: Найважніша річ в сій хвилі се сказати попросту правду. Правда очевидна. ОЗОН тепер не є тим, чим був при своїм оснуванні. Лютнева заява забута. Не мушу вичисляти докази, знаємо їх всі. Офіціяльний орган ОЗОН-у „Ґазета Польска" поборює аґрарний устрій, що його оголосив полк. Коц у своїй заяві. Всі офіціяльні часописи ОЗОН-у стидливо промовчали проект протимасонського закона всупереч заяві полк. Коца, яка виразно говорила про поборювання чужих аґентур. Іншими словами: нічого не здійснюється з заяви полк. Коца, бо зрештою взагалі нічого не здійснюється. Мається враження, що погляди п. Медзіньского нетикальні. Хто осмілиться протиставитися їм, того усувають з ОЗОН-у і то з поминенням всіх приписів торжественно ухвалених. Друга ще важніша „приємність". До часу уступлення полк. Коца ОЗОН не служив ніяким осібнякам, ні мафіям. А тепер маю враження, що головне завдання, яке ОЗОН виконував в послідній часі, се оплескування міністрів. Се роблять і зїзди ОЗОН-у і його преса. Се бачать всі, які не стидаються сказати правду. ОЗОН і озонова преса се тепер „почесна сотня", яка уставляється при кождій розтинаній стяжці, при кождім торжестві, при кождій промові і при кождім виступі державного достойника... ОЗОН робить рівночасно овації мін. Бекові і воєводі Ґражиньскому. Та, вибачайте, се не має сенсу, так може поступати тільки гурт професійних оплескувачів („клякеруф"). Отже кого підпирає сей табор? Приділено його до оплескування правительства. Плескати і висилати чолобитні депеші се ніщо, але наслідок такого сховзнення з ідейної площини се неминуча втрата ідейних елементів! Всі згадані вище правди спонукують мене, закінчив сен. Козловский, до заяви, що складаю гідність члена ОЗОН-у.

Коли сен. К. промовляв, то полк. Медзіньский зачав йому переривати м. ін. окликом: „Леонку, що ти говориш?" Коли полк. Медзіньский не переставав переривати і звертатися до б. преміера через „ти", тоді сен. К. крикнув: „Пане Медзіньский! Прошу о спокій!" Але полк. Медзіньский дальше переривав. Йому помагали „направячі". В певній хвилі полк. М. кинувся з кулаками на сен. К. і в великім подразненні кричав: „Лжеш, лжеш, лжеш!" — Кілька послів кинулося і розборонило противників. Сен. Козловский не міг скінчити промови і вийшов зі словами: „Покидаю ваш круг!" Після того ще промовляв сильно поіритований полк. Медзіньский. — Подаємо за „Словом Народовим" ч. 130 і за іншими польськими ґазетами. Підчеркуємо, що в нашім публичнім житті не доходить аж до такого стану і треба робити все можливе, щоб не дійшло й надальше.

Справа шляхти

„Кола" загонової шляхти ростуть на наших українських землях в таких місцевостях, де взагалі нема і не було шляхти... Ось нпр. у селі Уторопах, де третина населення утримується з фабрикації соли, а прочі живуть з праці в державних лісах, записалося дня 6 лютого 1938 р. 60 осіб до шляхти під протекторатом пполк. К. Рипіньского з Коломиї.

Дня 13 лютого 1938 р. делеґати місцевої шляхти поїхали на зїзд шляхти до Перемишля в особі голови церковного Комітету: Михайла Курянського (бувшого рим. католика, опісля гр. католика, а тепер вже шляхтича) і Федора Мазурака (бувшого члена Надзірної Ради кооперативи).

Дня 26 лютого 1938 р. відбулася забава загонової шляхти в Яблонові на ціль „Дому людовеґо" в Уторопах, який шляхта хоче збудувати. Не дивно, що в Уторопах найшлася рілля під посів шляхти, бо: 1) село Уторопи належить до найбільше несвідомих сіл в коломийськім повіті, 2) село Уторопи дуже заразуміле й уперте, не дається освідомляти своїми людьми, а дає на себе впливати людям чужим, 3) до шляхти вписалися: давні москвофіли, недобитки евангелицької секти і ті, що на кождім кроці шукають якоїнебудь користи.

На доказ того, що село розбите на партії і партійки, послужить факт: на 1.900 душ гр.-католиків і 100 душ рим.-католиків 26 березня 1938 р. вибрано солтисом Яна Скорецкого, римо-катол. Не досить того, що незрячі особи вписалися до шляхти, а ще уживають демаґоґічно-аґітаційних кличів для приєднання нових членів ось так: „Ми кажуть — будемо мати більші права і привілеї, дістанемо 20% знижки на купно дерева в лісах і дістанемо даром випас худоби в лісах..." Горячка розфанатизованих поклонників шляхти не знає границь, але зрячий народ розуміється на них.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

270. Ювилейні торжества в честь митр. Рутського уладжують ОО. Василіяни у Львові... „Мета", VII, Львів, 28. XI. 1937, ч. 46, с. 7.

Те саме, що під 266, 267, 268, 269.

271. Львів - Личаків. „Мета", VII, Львів, 14. XI. 1937, ч. 44, с. 6.

Оповіщення про торжества в честь Рутського в церкві св. Петра й Павла у Львові-Личакові 25—28. XI. 1937 та святочну академію. Див. 185, 186.

272. Личаків — св. Йосафатові. „Мета", VII, Львів, 28. XI. 1937, ч. 46, с. 7.

Те саме, що під 271.

273. З життя Львова-Личакова. „Христос Наша Сила", V, Львів, 28. XI. 1937, ч. 46, с. 7.

Те саме, що під 271, 272.

274. В честь св. Йосафата і В. Рутського. „Діло", LVIII, Львів, 11. XII. 1937, ч. 273, с. 7—8.

Оповіщення про академію в школах сс. Василіянок у Львові (Потоцького 95). Див. 187.

275. Б.[огдан] Л.[іськевич], Станиславів. Академія в честь митрополита Рутського. „Діло", LIX, Львів, 28. I. 1938, ч. 19, с. 9.

Оповіщення про академії в честь Рутського в Станиславові 6. III. 1938. Див. 227—229.

276. Ювілей митрополита Рутського. „Нова Зоря", XIII, Львів, 3. II. 1938, ч. 8, с. 1.

Комунікат і програма академії в Станиславові.

5) Реферати.

277. Виділ, Інавґураційна Служба Божа Марійської Дружини Студенток відправиться в неділю 17. X. ц. р. в год. 9 в церкві ОО. Василіян [у Львові],... „Нова Зоря", XII, Львів, 14. X. 1937, ч. 78, с. 8; „Діло", LVIII, Львів, 15. X. 1937, ч. 227, с. 7; „Новий Час", XV, Львів, 16. X. 1937, ч. 230, с. 9; „Мета", VII, Львів, 17.X. 1937, ч. 40, с. 8.

Оповіщення також про реферат м—р Ярослави Проціврої: Митрополит Рутський ініціятор Марійського руху на українських землях. Див. 151.

278. Святочний Реферат з нагоди 300-літнього Ювілею смерти Великого Вождя нашої Церкви і нації Митрополита Йосифа Велямина Рутського,... „Думка", VI, Стрий, 2. III. 1938, ч. 117, с. 4.

Оповіщення про реферат про Рутського, що про нього подбала Марійська Дружина Пань у Стрию 6. III. 1938 в кімнатах „Української Бесіди".

3. Запрошення, летючки й програми поодиноких торжеств.

279. Ювілейна академія в честь Митрополита Й. Рутського 10 жовтня 1937 в Жовкві в Повітовім Домі. Програма... Початок 6 (18) година. Вступ за добровільними датками. [Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві 1937], 10×16.2, 1+(1). Див. 150, 207—209, 235.

280. ОО. Василіяни [Львів] — Жовківська 36. З приводу празнику св. священомуч. Йосафата ЧСВВ. відбудуться [19—27. XI. 1937] ювілейні торжества в честь Великого Митрополита Йосифа Велямина — Рутського ЧСВВ. [Програма... Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві, 1937], 23.1×15.3, 1+(1). Див. 153, 155, 183, 236, 266—270.

281. В 300-літню річницю смерти митрополита всієї України Йосифа Велямина Рутського відбудеться в неділю 28. XI. 1937 року о год. 17.30 в салі чит. Просвіти при вул. Крупярська [-ській] 15 [у Львові] заходом Укр. Рем. Бурси вул. Пасічна 2. Святочна Академія програма:... Друк. Бучківський — Львів, Коцюшки 5 [1937], 23.5×14.9, 1+(1). Див. 185, 186, 271—272.

Ця летючка—програма напечатана синьою краскою.

282. Святочна Академія у честь Митрополита Й. Рутського в 300-ліття смерти. Влаштовує василіянська студіююча молодь в Кристинополі 28. XI. 1937. Програма:... 17.9×10.9, 3+(1). Див. 153, 155,214.

Програма рукописна.

З „Відродження“

3 травня с. р. відбулися у Львові 28 загальні збори українського протиалькогольного і протинікотинного товариства „Відродження“. Зборами проводив голова т-ва мр Ценко. Тепер „Відродження“ має 2.140 членів. З них в 1937 р. заплатило вкладку 995 членів, а за 1938 р. до сеї пори вже 522 членів. В звітовому (1937) році основано одну філію і 7 кружків. Не дали про себе вістки 5 філій і 85 кружків. Приготовано оснування 3 філій і 4 кружків. Поїздок у край було небагато, тільки 3. Продовж року відбулося в краю 12 обходів „Відродження“ у філіях, кружках і гуртках, і три обходи в львівських школах. Створено 2 нові секції: „Секцію вчителів абстинентів“ і „Секцію робітників відродженців“ при т-ві „Сила“ у Львові. В краю працював орґанізатор Михайло Ломаґа. Він „рухаючись по цілому краю успішно ширив відродженецьку пропаґанду й літературу“. На Волині в 1937 і 1938 р. влада розвязала всі існуючі клітини товариства і не позволила на оснування нових. Членам „Відродження“ відбирали відзнаки, видання і карали за кольпортажу видань т-ва. На Лемківщині староство в Новім Санчі вже 2 роки не хоче затвердити кружка в селі Складистім. Т-во „Відродження“ має 2 власні трибуни: журнал „Відродження“ і „Народне Здоровля“, що його видає т-во „Відродження“ спільно з Українським Гігієнічним Т-вом у Львові. Т-во урядило протиалькогольну виставку у Львові і в 5 інших місцевостях: Варшаві, Кракові, Снятині, Калуші і Підпечарах. Виставка мала 200 експонатів. Т-во видрукувало також календарці для „Маслосоюзу“ і „Ека“, в яких провадило відродженецьку пропаґанду. На педаґоґічну виставу у Львові приготовляє „Відродження“ свої експонати. Вся українська преса ставиться прихильно до відродженецького руху. Т-во має 2000 витинків з українських ґазет, в яких були статті, заклики, бюлетини і т. п. в справі боротьби з нікотиною й алькоголем. Бібліотека т-ва придбала 30 нових книжок, переважно німецьких і польських (Кілько взагалі чисел має бібліотека „Відродження“ в звіті не подано). Наклад орґану т-ва „Відродження“ виносив 18.300 примірників. Видано брошуру мра Галайчука по французьки „Протиалькогольний рух Українців“ у накладі 1000 примірників, видано поверх 30.000 прим. кишеневих і стінних календарів. Великодні листівки в 1937 р. видано накладом 13.000 прим. Разом видано в 1937 р. поверх 100.000 прим. ріжних видань. „Відродження“ взяло участь в 21 міжнароднім протиалькогольнім конґресі, що відбувся 1937 р. у Варшаві. Крім постійного звязку з попередних літ з 5 закордонними центральними протиалькогольними т-вами, наладнано нові звязки з 7 закордонними протиалькогольними орґанізаціями. В ріжних українських школах у Львові і в краю існують протиалькогольні і протинікотинні секції та гуртки. У львівських гуртках є 537 учеників відродженців, в краю 526. Т-во має на 3542.68 зл. нестяґаємих довжників, вартість книжкового маґазину виносить 3.814 зл. Майно т-ва виносить 15.510,37 зл. Після зложення звіту промовляли делеґати з краю. М. ін. відродженець з Горохова на Волині заявив, що народ на Волині відвертається від горілки. От нпр. в Горохові гуртівня продавала давніше 1 ваґон горілки тижнево, а тепер продає тільки 1 ваґон місячно. Пресу і видання одержують зі Львова з великим спізненям. В Горохові є тільки українська кооператива „Добробут“. Працівники тої кооперативи не курять і не пють алькоголевих напитків. Присутні приняли промову відродженця з Волині рясними оплесками. — Адвокат Карачевський з Городка оповів, що в Городку провадить відродженецьку роботу лікар др Кивелюк. Він уряджує публичну розмову двох осіб, з яких одна боронить пиття горілки а друга виступає проти уживання алькоголевих напитків. Той спосіб пропаґанди має гарні успіхи. В Городку є 18 членів „Відродження“, але імпрез з алькогольними напитками в Городку не було. В дискусії над звітом виділу забирало голос кількананцять бесідників. М. ін. др Софія Парфанович-Волчукова вказувала на се, що у печатаному звідомленні є багато загальників і деякі неясности. Після дискусії вибрано новий виділ т-ва через аклямацію. Головою вибрано мра Ценка. Опісля збори приняли резолюції, в яких м. ін. ствердженo зріст алькоголізму на наших землях. Вкінці збори проголосили 1939 р. ювілейним з приводу 30-ліття істнування „Відродження“ і візвали всі філії та кружки відсвяткувати гідно той ювілей. Збори закінчилися відспіванням національного гимну.

В імя правди

З приводу розвязання „Сили“.

Дня 27 квітня рішенням львівського городського Староства перестало існувати одиноке станове робітниче товариство „Сила“. Мотиви розвязання зібрані у вісімнаяти точках. Голова згаданого Т-ва не подав до преси тексту рішення Староства, тому й зачали по Львові кружляти ріжні сплетні на цю тему.

Між іншим найбільше щастя в цій сплетливій кольпортажі мала „качка“, мовляв: українські опоненти розвязали, чи пак зліквідували „Силу“. Ця сплетня знайшла відгук у „Новому Часі“, який в числі датованім 3 травня ц. р., у вступній статті старається вказати як на головного виновника розвязання Т-ва „Сила“ — „Українські Вісти“. Згадана стаття кінчиться словами: „Нема сумніву, що до цього рішення причинилися „Українські Вісти“ та деякі їхні симпатики“.

Того самого дня боївка зробила напад на Редакцію „Українських Вістей“. До забрання голосу в тій справі уповажнює мене це, що стоячи близько Т-ва „Сила“, я запізнався докладно з життям цього Т-ва та мав змогу пізнати докладно настрої, що нуртували серед українського робітництва. Від довшого часу в житті Т-ва „Сила“ був фермент. Негодування робітників на поведінку проводу Т-ва „Сила“ прибирали нераз і гостріші форми. Причиною цего негодування і ферменту була поведінка передовсім голови згаданого Т-ва, що своєю нетактовністю, легкодушністю і зарозумілістю створював прірву між масою робітників та проводом. Останні Загальні Збори Т-ва „Сила“ були одним великим скандалом. Після цих Зборів повстала формальна опозиція серед робітництва до проводу „Сили“ і приходило до щораз гостріших конфліктів серед робітників.

Одиноким способом уздоровлення відносин у „Силі“ було уступлення голови п. Павла Музики, що своєю нездарністю в орґанізації і злою волею довів Т-во до упадку. Однак п. Музика не уступив, заявляючи, що радше „всі опозиціонери собі зуби поломлять чим він уступить“.

Люди, що обективно дивилися на відносини в „Силі“ з жалем стверджували факт, що „Сила“ повільно сама ліквідується. Тепер після розвязання владою „Сили“ п. Музика весь тягар відвічальности хоче скинути з себе і перекинути на плечі інших людей. Я далекий від того, щоб комунебудь приписувати пряму волю шкодити українському робітничому Товариству. Я лише стверджую, що п. Музика своєю нетактовністю і нездарністю створив у Товаристві такі обставини, що їх використала адміністраційна влада для розвязання згаданого Товариства. П. Музика хоче сегодня хитрим маневром вийти героєм дня: Він останній голова „Сили“ а „Силу“ розвязали його противники-земляки. Зазначую, що я не є членом ФНЄ, ані не маю на меті прибирати тоґи оборонця „Українських Вістей“. Руководжуся тільки глибоко відчутою недолею українських робітників після розвязання їхнього Товариства, як також бажанням, щоби поставити край неправдивим сплетням. Тому як душпастир українських робітників, якому добро українського робітництва лежить на серці, звертаюся цею дорогою з закликом до робітників Українців, щоб мужно перенесли цей важкий удар розвязання їх Товариства, щоб вступали покищо до своїх українських просвітянських Установ і довкруги них гуртувалися, не покидаючи заходів, щоби Товариство „Сила“ реактувати. Очевидно, що після реактування всім нам близького, дорогого і рідного Т-ва „Сила“ треба перевести санацію його внутрішніх відносин. — Робітники! Остерігаю Вас перед нерозсудними кроками! Я знаю високу моральну вартість українського робітника і тому тверджу, що останній акт нападу на українську Редакцію це діло не українського робітника, але тих людей, що підшиваються під імя українського робітника й несвідомо ділають тільки на його шкоду.

о. Всеволод Дурбак

душпастир українського робітництва.

Справа зміни назвиськ

Nr. 16.
Olszewski Roman Tarnopol, dnia 7 kwietnia 1938.
imatrykulacja sprostowania nazwiska

Do
Urzędu parafialnego gr. kat.
w Mszańcu.

Proszę urząd paraf., aby z powołaniem się na załączone zarządzenie Urzędu Wojewódzkiego Tarnopolskiego Nr. O. A. 59 z dnia 17 marca 1933 i pismo niniejsze wpisał do księgi urodzonych i ochrzczonych z roku 1919 tom X str. 216 poz. 3 obok wpisu aktu urodzin Romana Wilszewskyja syna Michała i Anastazii Kuczer dosłownie, co następuje:

Numerus serilis huius actus ortus et baptismi deletur. Religio huius infantis est romano-catholica. Cognomen patris huius infantis est Olszewski et non Wilszewskyj.

Starosta powiatowy:
Mgr. K. Adamski.

Zał. 1.

Starosta Tarnopolski Tarnopol, 7 kwietnia 1938.
Nr. A. 16

Panu Olszewskiemu Romanowi

w Ditkowcach
gm. Ihrowica

udzielam do wiadomości. Równocześnie wzywam Pana, ażeby postarał się o uzupełnienie względnie poprawienie przez właściwe władze swych dokumentów osobistych, wojskowych i t. p., oraz by zgłosił się w najbliższych dniach w miejskim biurze meldundowym celem uzupełnienia wpisu w rejestrze mieszkańców.

Zauważam, że nazwisko Pana brzmi Olszewski, a nie Wilszewskyj i jest Pan obrządku rzymsko-katolickiego oraz, że metryka znajduje się w rzymsko-kat. paraf. w Berezowicy małej powiat Zbaraż.

Starosta powiatowy:
Mgr. K. Adamski.

815 уділовців з ок. 1.500 вплаченими уділами — разом на суму зл. 46.103.— дозволило **Пром-Банкові** зібрати 541.000.— зл. оборотових фондів, з яких Пром-Банк виплатив продовж 1937 р. 3½ міл. зл. ріжнородних позичок на **розбудову ремесла, торговлі й промислу.** Подвоєння скількости уділів позволяє **подвоїти оборотові фонди** й видатно збільшити кредити, які причиняться до поправи **господарської конюнктури країни.** Тому не отягаймося! **Кожний Українець стає негайно членом**

Пром-Банку **Львів, Ґродзіцьких ч. 1/І п. Тел. 292-15, 200-15.**

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

В католицькім кіні

НЕСПОДІВАНІ ВРАЖІННЯ.

На основі найновіших статистичних обчислень у 33 европейських державах є 34.178 кінотеатрів із 15 міліонами місць у них. В Англії, де є 4.305 кін, у 1937 році ті кіна відвідали 864 міліони людей! У Німеччині, де є 5.312 кінотеатрів, число глядачів у минулому році дало суму 450 міліонів людей. Значить, що продовж року пересічно відвідує одно кіно 130 тисяч людей. Приймаючи таку пересічну, доходимо до висновку, що европейські кіна продовж одного лише 1937 року відвідало чотири і пів міліярда людей! А що в Европі є 460 міліонів мешканців, то виходить, що кождий з них відвідує кіно бодай 10 разів на рік. Приймаючи ті дані до Польщі, де є 750 кінотеатрів, дістанемо вислід, що в Польщі в 1937 р. відвідало кіна около 100 міліонів людей. А що кіна є переважно по більших містах, то з того висновок, що пропаганда, яку робить кіно серед міщан, має просто великанське значіння. Отже не диво, що й „сплячий велитень" — сучасний католицизм — взявся нарешті й до кіна як засобу пропаганди.

Між іншим і у Львові — при вул. Францисканській ч. 1 а. — заложили ОО. Францискани католицьке кіно „Пакс". Воно положене в досить недоступнім місці, бо аж біля давнього ПКУ й міської стрільниці. Напис над будинком кіна „Пакс — в и х о в н е кіно" показує наївність власників: адже теперішня публика н е х о ч е, щоб її виховувати! Отже такий напис відстрашує, а не заохочує публику. Католики все забувають, що сучасний світ можна виховувати, але не моралами і не так, щоб він аж усвідомлював собі це виховання...

Саля кіна „Пакс" простора, хоч уладжена без смаку. Комбінація барв папської й польської в висліді — біло-червоно-жовта — дає ломану барву. Ще більше разить обвідка екрану: зелена в червоні квітки, мов сільська спідниця. Крісла досить широкі й вигідні, услуга чемна, саля тепла. Апаратура згл. кінооператор не надзвичайні; обектив проектора не освітлює рівномірно всього екрану, а віньєтує по боках тінями. Звукова частина раз грає, раз мовчить, раз мляви́ть щось незрозуміло. Зате публика в своїм роді ідеальна: сидить тихенько як у церкві й ані чичирк на всі ті недостачі. Значить толеранція до свого католицького кіна величезна. Але зате тої публіки всього 34 особи на салі. Самі майже прості люди й молодь. Це так на першім сеансі, коли білєти дешевіші; на другім сеансі не було на салі навіть десять людей! Щось тут не впорядку: або славна літність і „теплі клюски" католиків, або програма неможлива.

Я прийшов на салю в часі, коли йшов фільм п. н. „Віра — Надія — Любов". Мова фільму французька; багато музики органів і жіночого церковного співу. Градація фільму (перехід від світел до тіней) дуже тверда, контрастова, брак середини світлотіні — все наче в большевицьких фільмах. Зміст фільму такий: Бездітна родина пригорнула сирітку й виховала її на побожну й гарну панну. Дівчина вміло гаптує, співає в церковному хорі й часто перебуває в церкві. І при тім усім панна мріє про подружжя з якимсь гарним князем... Підчас прання білля дівчина пізнає якогось маляра; обоє залюблюються в собі. Показується, що той маляр — син тамошнього князя-єпископа й до того має 50 міліонів маєтку!... Князь був колись власником дібр довкола міста, але жінка відумерла його, вродивши синка. Тоді князь сина покинув на виховання, а сам став священиком і за 20 літ єпископом. Через тих 20 літ не бачив сина ні разу; до того той син виховувався чомусь то в біді, хоч мав 50 міліонів... Дивний князь, а ще дивніший єпископ (з обличча страшенно подібний до одного святоюрського каноніка). Князь-маляр хоче женитися з гаптяркою, але князь-єпископ не дозволяє, бо вже обіцяв якійсь там графині свого сина за чоловіка. Князь-єпископ зробив іще якісь інтриги до спілки з прибраними родичами гаптярки, але ту частину фільму мабуть вирізали; і справедливо, бо характер і гра князя-єпископа й так вистарчаючо антиклерикальні... Хоч зрілим (21 літ) дітям ні право, ні Церква не наказують слухати родичів у такій справі як вибір у подружжі, то проте молоді розходяться. Обоє тільки плачуть та завертають очима, шукаючи непотрібно чуда у св. Аґнети, хоч самі могли́б подружитися зовсім без чуда, словом, типова пара життєвих калік. Аж недобре робиться!

Гаптярка від нещасливої любови дістає „ослаблення" і хоче вмирати (о,медицино!). Тоді через вікно влазить князь-маляр (мабуть через те вікно фільм називається „симфонія чистої любови в оправі прекрасної архітектури"...) й обіцює врешті подружитися з гаптяркою проти волі родичів. Але тепер ослаблена гаптярка не хоче. Отже маляр піде ще раз благати дозволу у князя-єпископа. Князь-єпископ іде врешті за порадою до молитви — і за хвилину вже згодився: це мабуть має бути „чудо" ч. 1. Спішаться з сином до хорої, але вона — вже конає. Тоді єпископ згадує про чудотворну силу свого родинного клича: котрий з його роду вимовить той клич і поцілує недужого — тимсамим уздоровить його. Князь-єпископ отже уздоровлює в останній хвилині („чудо" ч. 2) вмираючу — ну і „щасливий кінець" — ще раз катедра, ще раз органи і врешті побралися.

Артисти Жак Катлєн і Симона Женевуа робили що могли, але поняття й розуміння „католицизму" режисера Жака де Баронселія вбило їх добру волю. „Католицизм" тої страшної драми неможливо пересолоджений і зовсім не зі світа сього. Люди сидять вічно в церкві, а як прийдуть до хати, то й там моляться, завертаючи при тім неможливо очима. Все в тім „католицизмі" має якийсь екстатично-святочно-істеричний посмак; наш селянин каже про таких людей: „живцем на небо лізуть". Все звернене на нутро, але з о р о в о — а се одинокий спосіб кіна, щоб виповістися, щоби проявити своє мистецтво — візуально ніщо не діється. Акція лізе темпом слимака, до тогож повно в ній неконечних прибутнів. Можнаб їх оправдати бажанням „оправи" драми в епіку; та епіка всетаки поезія, а не нудота, до того ще бракує їй льогіки характерів: персонажі роблять те, чого ніхто по них не сподівавсяб. Всі типи нудні й без темпераменту. Сподіються тільки пасивного чуда, вірять ...в леґенди, віру виповідають церемоніялом і завертанням очей в задертій голові. Не дай, Господи, аби католицизм мав так виглядати. Він же „еккле-зія мілітанс", повна запалу-боротьби, а не літне „недільне християнство".

З цілого того нещасного фільму так і видно, як усіми щілинами вилазить тенденція, тенденція, тенденція... А до того: зле зрозуміла тенденція! Ж. де Баронселі здібний режисер; я бачив неодин його гарний фільм, але — світський. Колиж хто не вміє чи не може зрозуміти католицизму, то нехай краще не береться до мистецтва, де темою релігійні переживання! Особливо не повинні бавитися в місіонарів типи, які гадають, що ділання католицьких вартостей дістається через грубу тенденцію і то 97 відсотків густоти...

Багато літ тому я дивувався, чому ОО. Василіяни не продають молитвеників книгарням чужої віри. Щойно фільм Боронселія відкрив мені очі на те, що ОО. Василіяни мають рацію: не вільно католикам допускати до того, щоб ріжновірці робили інтерес на католицизмі, трактували віру по купецьки. Бо простий чоловік не відріжнить чоловіка від ідеї — і за вчинки чоловіка осудить ідею.

Досидівся я врешті до початку фільму, того місця, де по заголовках ідуть прізвища артистів і назва виробництва. Отже виробництво, яке витворило той відражаючий фільм — це нехристіянська фірма „Пате-Натан"... Те саме видавництво, яке до спілки зі „Совкіном" випускає большевицькі фільми й де працюють большевицькі режисери! Недавно прим. грали у Львові фільм того виробництва „Нуждарі" з виразними большевицькими тенденціями та вихваленням революції, антимонархізму й под. Цікаво, що і в „Нуждарях" католицькі типи — теж не з сього світа і „живцем на небо лізуть". Зате як знаменито йшла акція, як прекрасно, до глибини серця вражав цей большевизуючий фільм! Видно, що виробництво не пожалувало сил і гроша, щоби представити с в о ю тенденцію в справді мистецькому вияві.

І те саме виробництво — в тім самім часі — важиться випускати на ринок „католицький" фільм, формою зперед 20 літ а змістом... Чи „Пате-Натан" робить таку річ для самого ґешефту, бо на ринку є попит на „католицькі" фільми? Сумніваюся. Робить це радше для в і д с т р а ш е н н я в і д к а т о л и ц ь к и х ф і л ь м і в.[1]) Бо зовсім певно, коли хто з простих людей, які ходять до кіна, бодай раз побачить таке „католицьке" чудовище, то буде це „чудо" ч. 3., як він іще колинебудь схоче піти на такий „католицький фільм".

Чи можлива аж така провокація? Не лише можлива, але й наказана большевиками, спеціяльно для людового фронту. Аджеж бачив я на фільмі, як міністр Зей, масон і один з пропаґаторів світської школи в дусі людового фронту, бив браво підчас проповіди кардинала в Лізіє... Адже не деінде, а в Парижі, два „католицькі" щоденники є в руках ворогів віри... Аджеж у самім Львові додаток до одного католицького щоденника редаґував довший час довголітний редактор-видавець порнографічного часопису... Подібних прикладів можнаб подати дуже багато, бо треба нам заєдно тямити, що наш час се час найбільшої провокації й підлазки.

Длятого свідомі католики повинні звернути бачну увагу на справу фільму й не дати себе обманювати. Для такого освідомлення треба, щоб католицькі часописи присвячували більше уваги тим справам, а не поминали їх мовчки, або ще й похвалювали, як се подекуди діється, — за дарову карту до кіна...

Арамік.

---

[1]) Про інші роди хитрої підлазки большевиків на фільмовому фронті, спеціяльно про їх ловлю душ на т. зв. „невтральний" фільм, писав я в „Новій Зорі" чч. 511, 661. На теми католицького фільму гл. тамже чч. 621, 638 і ін. Спис тих статтей є в „Покажчику „Нової Зорі", ст. 125.

Нові видання

о. Іриней Назарко ЧСВВ, **Митрополит Рутський** (Промова виголошена на святочній академії в Станиславові, 6. II. 1938). Львів 1938. Накладом Марійського Т-ва Молоді. „Бібліотека Марійських Товариств", ч. 5. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві, форм. 14.4 × 10.2, 15 + (1). — В цій промові відслонює автор величаву й велитенську постать митр. Рутського в нашій історії.

Молебни та акафісти найчастіше уживані. Друкарня і видавництво ОО. Василіян. Жовква 1938. Стор. 151. Форм. 13.1 × 18.7 цм.

о. Теодозій Лежогубський: **Проповіди та промови.** Посмертне видання. Том I, випуск II. Стор. 155—255. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві; Р. Б. 1938. Форм. 16 × 24. Вид-во Чина св. Василія Великого.

Я. Ярославенко: **Чорне Море,** українське море. Пісня на мішаний хор. Музична накладня „Торбан", ч. 303. Ціна 40 гр.

Запорожець, орган Товариства Запорожців ч. 17—18. Париж 1938. Журнал виходить як місячник. Сторін 24, форм. 21 × 31.3 цм. Зміст: Інформаційний звіт Т-ва Запорожців ч. 42. Др П. Ковалів: Брехнею весь світ обійдеш, та до дому не повернешся. Сотник Монкевич: 20 років тому (Зустріч Запорожців з Українськими Січовими Стрільцями). Л. Цегельський: „Сотник зі степового пограничча" чи полководець широкого мілітарного досвіду (До характеристики Богдана Хмельницького 1648—1938). Др П. Ковалів: Модерна техніка та дух війська. Віктор Болобан, сотник Запорожців: На шляху до обєднання команди у Франції. Підполковник Мокієвський: Людендорф — стратег. Кріза воєнного проводу в Совдепії. Юнак Черкаський: Шляхами смутку до безверхих могил. Борис Правич: Плеската брехня. Однорічник Ю. Єременко: Необачний недоросток. Підполковник Євтимович: „Наполеон I і Україна" Ілька Борщака. До Ґенеральної Управи Т-ва Запорожців (лист з Америки про успіхи подорожі Ґетьманича Данила за океаном). Виказ одержаних пожертв. В сім числі „Запорожця" є дві ілюстраційні вкладки. На одній: Вельможний Пан Ґетьманич Данило і Референт Авіяції Союза Ґетьманців Державників полк. О. Шаповал коло літака „Київ" і літаки Союза Ґетьманців Державників Америки: 1) „Київ", 2) „Україна" і 3) „Львів". На другій іл. вкладці: ВП. Ґетьманич Данило коло літака „Київ" і Штаб IV-го округа Союзу Ґетьманців Державників м. Детройт (11 осіб в гарних однострояx).

Максим Рильський: **Україна.** Поезії. Київ 1938. 56 сторін 16⁰. Ціна в оправі 2 карб. 50 коп. Тираж 7.600. — З дивним почуванням читаємо тут отсю книжечку Рильського, в якій правдиві перлини поезії помішані з прикрою агітацією за большевизмом і його представниками. Ось зразок:

Лежать віки покриті пилом,
Позасихала кров на них,
Колишнє — віддане могилам,
Сіяє сонце — для живих...
О, водо українських рік,
Нераз ти кровю зчервонилась,
Нераз від трупів козаків
Ти виступала з берегів
І панським трупом затруїлась!
О, земле українських нив,
Стократ потоптана військами,
Полита рабськими сльозами,
Повита в темряву і гнів, —
Про тебе повістю сумною
Нераз озветься ще струна...

Мабуть кождий признає, що се правдива поезія, повна чуття і передумання відчутого болю Рідного Краю. Ба, але далі — така агітка, що вже прикро переписувати її. Для прикладу лише дві стрічки:

Кінь Ворошилова як птах,
Спід білих пальців вилітає...

Значить, вже навіть коня „команді-ра" Ворошилова треба там хвалити, бо інакше біда... — А. Ч.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

З церковно-музичного мистецтва. Се загально відома річ, якими важними постерунками на полі цілого нашого церковного життя являються на наших землях Монастирі ОО. Василіян. Їх діяльність слідна на всіх ділянках нашого життя. Де є монастир, там зі здвоєною силою йде праця для душ, там принимають щодня у сотках св. Причастя; там родяться виразно католицькі установи; там гине як сніг від сонця така розпаношена байдужність у рел. справах; там творяться діла церковного малярського мистецтва і пр. пр.: годі все вичисляти, бо хочемо заторкнути одну зовсім спеціяльну ділянку церк. життя, яка на жаль відлогом у нас лежить, а яку тронуто з місця і знова під покровом Монастиря ОО. Василіян. Се ділянка церковно-музичного мистецтва. Від півтора року при василіянській парохіяльній церкві ім. св. Трійці в Дрогобичі зорганізовано церковний хор. В часі Страстного тижня мали ми нагоду познакомитися з працями цього хору і були мило заскочені інформаціями, які про цей хор одержали від Опікуна його, дрогобицького пароха о. ігумена Бараника. Хор у складі 80 осіб зорганізував о. проф. Северин Сапрун з початком 1937 року. Хор обслуговує що неділі і свята парохіяльну церкву. Його продукції стоять на дуже високому рівні. Хор в цьому часі опрацював три повні репертуари св. Літургії. Але праця його не обмежується до цього. Продовж цього недовгого часу хор приготовив ряд духовних концертів. У програмі цих праць пляново зібрані твори з усіх наших Богослужень. Цими творами хор звеличує наш обряд не тільки в дрогобицькій церкві, але розїжджає з ними по поблизьких містах і дає по церквах Духовні Концерти, які стоять на дуже високому рівні. У Вел. Пятницю мали ми нагоду прислухатися концертові Страстних псальмів. Концерт зробив на нас дуже глибоке враження. Враження це того рода, що не спонукує до пустих аплявзів, але спонукує слухача склонити коліна і молитися, молитися глибоко і щиро, молитися душею — молитися усіми думками. Дійсно, цей спів то найкраща молитва присвячена Богу з вершин спроможности людського духа. Спеціяльнож твір Рутковського-Кудрика: п. з. „Страстні псальми", твір нігде у нас не виконуваний, а який містить опис розпяття, був вершком продукцій цього хору у Вел. Пятницю. Відспівано крім цього Веделя „Доколі Господи", Григоріїва „Покаяння", Арнольда „Отче наш", Носкова „Разбойники" і Людкевича „Претерпівий за нас страсти...", виконані з такою прецизністю, ніжністю і так оригінальною інтерпретацією, що рідко де можна стрінути цього рода орудування хором. Словом, хор величаво вироблений як цілість, а виказує також прекрасних солістів і солісток з дуже милими голосами. Так і хотілосяб, щоб їх сольо-співів було богато, якнайбільше. Творцеві такого хору і тим, що уможливляють його істнування, належиться найвисше признання.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В БУЧАЧЧИНІ невідомі люди розкинули летючки. З тої причини поліція перевела ревізії в Бучачі і в повіті та увязнила ряд осіб. По переслуханні їх випущено. В судових арештах в Бучачі перебуває ще Пиндиковський з Жизномира. Ревізії були також в Золотопотіччині. Цікаве те, що поліція зявилася на місцях вже кілька годин після розкинення летючок і ті летючки позабирала так, що мабуть ніхто не вспів їх перечитати („Діло", ч. 95).

ДЕФІЛЯДА ПЕРЕД ПОРОЖНОЮ ТРИБУНОЮ. В обході третого травня у Львові взяла участь у дефіляді також група ендеків. Але коли вона переходила попри трибуну, на якій стояли представники військової і цивільної влади, ті представники демонстративно зійшли з трибуни. Вони не хотіли приняти дефіляди від тих, що своє „народовство" розуміють як традиційне шляхетське вархольство. Так пише „Дзєннік Польскі".

ГЕН. ВЄНЯВА ДЛУГОШЕВСКИЙ має незабаром стати польським амбасадором при Квіриналі (при італійськім правительстві в Римі).

У ВИЛЬНІ польські власти позволили видавати литовською мовою газету „Аідас" (Відгомін). Часопис буде виходити 2 рази тижнево разом з додатками для молоді „Варпеліс" (Дзвіночок) і для рільників „Укінінкас" (Рільник).

В КОВНІ відбулося підписання договору про почтовий і телекомунікаційний рух між Польщею і Литвою. За Польщу підписав польський посол Харват, за Литву литовський мін. закорд. справ Лозорайтіс. Договір обовязує від 10 травня с. р.

10.000 РОСІЙСЬКИХ БІЛОҐВАРДІЙЦІВ урядило в Харбіні демонстрацію проти Комінтерну.

20 ПРОВІДНИКІВ РОСІЙСЬКОЇ ЕМІҐРАЦІЇ видалили французькі власти поза кордони Франції.

3-ЛІТНЮ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ в Чехословаччині домагається чеська преса.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО визнало італійську імперію в східній Африці іменуючи свого посла в Римі при королеви Італії і цісареви Абісинії.

300 ВІЙСЬКОВИХ ЛІТАКІВ замовило французьке правительство у фабриках Злучених Держав Півн. Америки.

ЕСПАНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ВІЙСЬКА окружили в Піренеях частину дивізії червоних військ, разом поверх 6.000 жовнірів.

В МАДРИДІ, ВАЛЄНСІЇ І БАРСЕЛЬОНІ сильно скріпився червоний політичний террор в звязку з невдачами червоних на фронтах. Увязнено і розстріляно богато визначних військових, між ними полк. Ґарцію.

АНҐЛІЙСЬКА ПАЛАТА ГРОМАД затвердила англійсько-італійське порозуміння 316 голосами проти 108. Проти затвердження голосували соціялісти з Лейбур Партії.

ПРЕМІЄР ЧЕМБЕРЛЕН заявив в парляменті, що видатки Анґлії на збройення продовж 5 літ винесуть значно більше як півтора міліярда фунтів стерлінгів (коло 39 міліярдів злотих), бо Анґлія не думає купувати дешевого і нетривалого мира.

ПРЕЗИДЕНТ РУСВЕЛТ предложив американському парляментови законопроект про реорганізацію правління. Одначе парлямент відкинув той законопроєкт. Се вже трета програна през. Русвелта від його поновного вибору на президента в 1936 р. Перша була при законопроекті про відмолодження найвищого суду, друга в справі платень і годин праці.

Політичний гумор. — Натуральний приріст. — Статистичне Бюро телефонує до ПАТ (Польської Аґенції Тел.), що оповістила, що в березні мала Польща найбільший приріст: прибуло 80.000 населення. — Аж тілько вродилося? — Приїхали Жиди з Австрії („Муха").

НОВИНКИ

Кінець шкільного року у всіх школах державних і приватних буде 23 червня. В народніх школах закінчення шкільного року буде звязане з краєзнавчими прогульками. Ферії в школах народніх і середніх треватимуть до 2 вересня.

Почта на літницях. Від 15 с. м. до кінця серпня в усіх літницях мають урядити спеціяльне доручування звичайних листів у неділі і свята.

В дні 1 травня с. р. у Львові підчас зудару маніфестантів зі студентами коло політехніки було ранених 44 осіб.

Польська преса повідомляє, що кожде рішення міністра внутрішних справ про втрату польського горожанства за діяльність на шкоду держави оголошуватимуть в часописах.

Міністр освіти зарядив, що всі абсольвенти й екстерністи ліцеїв здаватимуть іспит з латинської мови.

З прикордонної смуги виселило надвірнянське староство на 10 років Василя Жупанського з Прислупа. Як мотив подано „засуд за провину проти безпеки держави".

В Осердові, пов. Сокаль, з 27 на 28 квітня до церкви закралися невідомі люди, збезчестили Найсвятіші Дари й забрали кілька злотих та рушничок. З 30 квітня на 1 травня в ночі через хори вломилися вдруге невідомі людці та забрали Найсвятіші Дари враз з пушкою й чашею. На вістку про це парохіяни Осердова зложили 200 зл. на нову чашу. Також місцева молодь зложила 30 зл. і зрезигнувала з забави, на яку вже мала дозвіл зі Староства. Вчинок парохіян Осердова гідний похвали. Він свідчить, що вони привязані до своєї Церкви.

В одній з львівських клінік помер купець Н. Бомзе з Тернополя, якого тяжко побили підчас недавніх протижидівських ексцесів у Тернополі.

В Ходовичах коло Стрия Поляки приступили до будови каплиці.

В Радехові невідомі люди повибивали шиби в домах Українців. М. ін. вибили шиби в помешканні дир. ПСК Антона Малиняка, дра Дуткевича і в „Народньому Домі".

Пошесть пятнистого тифу шириться у Крушельниці Шляхотській та у Крушельниці Рустикальній, пов. Стрий.

8 випадків прищиці у коров занотовано в Добромильщині. Заражені корови зарізано.

У варшавських механічних варстатах зелізничої дирекції відбулися проби нового винаходу, що його мають примінити в зелізничім русі. Це шведські автомати, які висвітлюють в ваґонах назви стацій, до яких зближається поїзд.

Варшавська цензура сконфіскувала книжку Урке Нахальніка „Розпрувача", в якій автор, колишній вязень, описав життя злодіїв, до яких колись сам належав.

Виленський Апеляційний Суд розглядав справу б. міністра публичних робіт, опісля директора бюра меліорацийних проектів у Бересті, Прухніка, обвинуваченого за надужиття. В тій справі перша інстанція засудила б. міністра на 4 роки вязниці, Апел. Суд затвердив присуд, а Найвисший Суд ухилив його. Справа вернулася до виленського Апеляційного Суду, який знов засудив Прухніка на 4 р. вязниці, знижуючи кару на підставі амнестії до 3 р. і 6 міс. Крім того б. міністр має звернути скарбові 5.500 зл.

Найвисший Суд у Варшаві рішив, що названня когось „большевиком" або „большевичкою" може бути образою або знеславленням.

Від управи живця Черче. На численні запити в справі ричалтів Управа Живця подає до відома, що ричалт у першому сезоні (від 1. V. до 20. VI.) виносить зл. 130 до зл. 142 (II кл. і I кл.) за повне тритижневе лікування разом з помешканням та удержанням. — Зголошення можна поладнувати писемно, або з приїздом до Черча у канцелярії Управи.

Виленське староство завісило діяльність Т-ва „Білоруський Господарський Союз". Супроти того у Вильні нема вже ніякого білоруського культурно-освітнього Т-ва.

У ґнєзненськім повіті на шляху між Ґембажевом і Павловом невідомі справники окаменували 23-літню учительку Софію Змужанку й опісля ограбили її. Родина замордованої призначила 2.000 зл. надгороди за викриття злочинців.

В Торуні судять при замкнених дверах інж. Каз. Мацьковского за надужиття в воєвідськім уряді у висоті 477.524 зл. Був він м. і. членом міністеріяльної комісії для шляхів цілої Польщі.

В с. Воля Ґжималіна під Пйотрковом два бандити, узброєні в револьвери, напали на крамницю Йосифа Качмарка, вбили дві особи та зрабувавши 12 зл. і дещо товарів, вартости кільканацять злотих, втікли.

Ґр. Вельопольска, увязнена ще минулого року німецькими властями, стане незабаром перед надзвичайним судом у Берліні під замітом шпигунства.

В Совітах ведуть акцію за введенням кирилиці замість латинської азбуки, яку ввели в себе декотрі меншини по жовтневій революції.

У Франції жие тепер 2,565.539 чужинців.

В Дорні, в замку, в якім мешкає б. німецький цісар Вільгельм, відбувся церковний шлюб князя Людвика Фердинанда, внука б. цісаря, з княжною Кірою, донькою великого князя Кирила Романова. На весіллі був ряд представників пануючих родів.

В Зальцбурґу спалено велику скількість книжок жидівських авторів і фільосемітських видавництв.

В Німеччині впровадили однострої для членів німецького дипльоматичного корпусу.

Еспанську мову хочуть завести у всіх школах в Німеччині.

Велика катастрофа лучилася в Португалії під м. Віяна де Кастельо. На зелізничім переїзді поїзд наїхав на автокару. 21 осіб убитих, 19 ранених.

Гроби ґенералів армії Солімана Великого, Кари Мустафи Паші й Мелек Ібраґіша Паші, відкрили в Адріянополі, в Туреччині. Кара Мустафа проводив турецькою армією, яка облягала Відень. Дотепер думали, що оба ґенерали поховані в Стамбулі.

Дитина-дивогляд. 30-літня Еліза Барбетта, мешканка м. Сорента, вродила дівчинку, яка має 28 пальців, по 7 на кождій руці й нозі.

Жертви. Хв. пр. катол. Уряд парох. у Васильківцях, п. в місци: зл. 8.51 на укр. інвалідів (збірка на цвинтарі у світлий понеділок).

Гумор. — Певний знак. — Оля, заглядаючи через вікно до помешкання, каже до брата: В нас напевно є гості. — По чім пізнаєш? — Бо мамуся сміється з жартів татка.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Стан озимих засівів, устійнений на підставі 3.900 звітів рільних кореспондентів Головного Статистичного Уряду, представлявся пересічно для цілого краю у кваліфікаційних ступнях 15 квітня с. р. ось так (перша цифра у скобках означає стан з 15. III. с. р., друга з 15. IV. м. р.): пшениця 3,5 (3,4—2,6), жито 3,4 (3,6—2,8), ячмінь 3,3 (3,4—2,4), ріпак 3,5 (3,5—2,6), конюшина 3,2 (3,1—2,5). Степень 5 означає стан першої кляси, 4 добрий, 3 середній, 2 гірший від середнього, 1 злий. Найліпші озимини в воєвідствах центральних і полудневих, дещо слабші в західніх. Найгірший стан засівів у північно-східніх воєвідствах. Сівба ярих збіж відбувалася в ріжних атмосферичних обставинах. В найліпших умовинах відбулася сівба у воєвідствах західніх і полудневих.

На північно-східних землях Польщі признано податкові полекші для осіб, які закладають там нові підприємства, або побільшають вже істнуючі. Такі полекші здалисяб також для нас на наших землях.

В міністерстві рільництва відбулася нарада предсідників рільничих палат, на якій обговорювано справи, звязані з господарським положенням рільництва. Референт, директор економічного департаменту мін-ва рільництва, Ч. Бобровский ствердив, що нема тепер ніяких обективних умовин на те, щоб у найближчому господарському періоді мав наступити упадок готівкового приходу рільництва. Навпаки, можна сподіватися, що готівковий прихід рільництва в Польщі переступить незначно дотеперішній стан.

Нову лісту товарів, признаних артикулами першої потреби, виготовляють у раді міністрів.

2,738.700 кґ. мяса продали у Варшаві підчас латинських Великодних Свят. Споживання мяса винесло понад 2 кґ. на 1 мешканця, себто 12 проц. більше як м. року.

Гумор. — У фризієра. — Хлопче, нема господаря? — Нема, але він казав, що як прийде якийсь гість добродушного вигляду, то можу спробувати...

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Михайло Пастушенко** помер несподівано дня 28. IV. ц. р. Покійний уродився 1900 р., св. Тайну священства приняв 1928 р. Перед смертю сповняв обовязки сотрудника в Бучачі. Тішився в людей великою симпатією. Як священик був обовязковий і совісний. Похорони відбулися дня 30. IV. 1938 р. В. Й. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Для жінки.
ПАКС: Палкі серця.
СТИЛЕВЕ: Королева передмістя й ревія.

Підприємство Будови

Інж. Д. КУЗИК

Коломия, Костюшка 25, Тел. 147
(Народний Дім). 39--1—6

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Ґрафія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 12 травня 1938. Ч. 34 (1134)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО ВИДІЛУ „СКАЛИ“

Дня 6 с. м. відбулося у Станиславові пяте в сім діловім році засідання Гол. Виділу „Скали". Взяли в нім участь: Дир. Гр. Заморока, Впр. ОО.: Ю. Гірняк, Й. Луцик і В. Микитюк, Др Л. Голінатий, Дир. Т. Мартинець, Др Ом. Гординський, През. С. Снігурович, Рад. М. Мартинюк, М. Возьний, Рад. М. Сміх, Рад. Е. Барановський, Др О. Назарук і два організатори „Скали", пп. В. Реннер і Ф. Ходоляк. Устійнено порядок Загальних Зборів, які мають відбутися 26 с. м., прийнято до відома ряд ухвал Президії та вислухано звіту о. Микитюка про видавничу діяльність „Скали". В сім діловім році видано 4 книжечки, дуже прихильно оцінені в „Катол. Акції". Незабаром вийде перший випуск Історії України в кат. освітленні та перший випуск Історії Укр. Літератури. За видані дотепер книжечки вернулося 55% видатків. Відчувається брак кольпортерів. На видання „Скали" є вже замовлення зі всіх дієцезій і навіть зза границі. Цікаві були також звіти організаторів з краю, особливо про їх зустрічі з комуністами, націоналістами й радикалами. Вкінці вильосовано 4 уступаючих членів Головного Виділу: пп. Л. Голінатого, Т. Мартинця, М. Мартинюка й О. Назарука.

ВПР. ОО. ПАРОХИ завідуючи церковним майном мусять подбати також про обезпечення внутрішнього церковного уряджения від огню й від крадежі-влому, що забезпечує церкві виплату повного відшкодування на випадок нещастя крадежі-влому чи вогню у

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

Припинили діяльність Союзу Українок

Городське староство у Львові припинило діяльність центрального т-ва „Союз Українок" розпорядком з 6 с. м. Рівночасно припинено два органи „Союзу Українок": „Жінку" й „Українку". В мотивах свого рішення староство поставило на першім місці звязки з українськими установами як напр. „Маслосоюз", „Сільський Господар" і ін.; видвигання (перед літами) справи Ольги Басарабової на терені Міжнародної Жіночої Ради (якої „С. У." не є членом і в якої конґресах участи не брав); приступлення часописів „С. У." до Пресового Порозуміння; деякі статті в „Жінці"; негативне відношення до авторів і прихильників т. зв. нормалізаційної політики. Розпорядок про припинення діяльности „С. У." з мотивами має повних 4 сторони друку. Дня 6. V. поліція перевела ревізію в приватних помешканнях: голови „С. У." п. М. Рудницької, заст. голови п. Шепаровичевої та деяких інших членів виділу „С. У." Дня 7. V. відбулася ревізія в домівці централі „С. У." та в голов і виділових філій „С. У." в краю. Кружки по селах завішено частинно в пятницю, інші в суботу 7 с. м. Поліція забрала всюди акти і кореспонденцію. В гол. виділі ревізія тривала в суботу від 9 рано до 2 год. попол. Потому всі акти і картотеки „Жінки" й „Українки" відвезли 5 автами до воєвідства і порожну домівку опечатали. „С. Українок" мав 72 філій і 1200 кружків, в яких було зорґанізованих 50.000 членок. Діяльність їх також припинено.

Основний церковний твір про вишкіл теольоґів.

Папська Конґреґація Семінарій і Університетів на припоручення Св. Отця оповістила недавно підручник п. з. „Енхірідіон Клєрікорум". Він обіймає всі важніші вказівки, які видала Церква продовж століть про вишкіл клериків. Ґемеллі пише про сю книжку в „Оссерваторе Романо" з 6. IV. 1938 м. ін.: Хоч про сі справи істнує надзвичайно богата література, та проте виклади й коментарі не можуть заступити жерел. Конґреґація Семінарій і Університетів піднялася тяжкої праці зібрання і критичного перегляду і дає нам твір, що визначається оригінальністю представлення й упорядкування. Перед нашими очима стає уряджения Церкви, повне життя. Дальше подає Ґемеллі короткий зміст „Енхірідіона". Твір обіймає всі сторони теольоґічного вишколу, аскетичні, наукові і практичні аж до найновіших розпорядків про літурґічне відновлення, Католицьку Акцію, місійну працю і працю над зєдиненням Церков. („Ш. Цук.", ч. 32).

Поліція перевірює метрики.

З долинського деканату звідомляють, що до всіх парохів тамошнього деканату приходять поліцієнти, домагаються вгляду до метрикальних книг та виписують всіх, що їх назвиська кінчаться на „ський" і „цький". Притім роблять донесення на священиків за „українізування" назвиськ.

Множаться святотацтва в польських костелах.

КАП (Катол. Аґенція Прес.) доносить: В останніх місяцях стають щораз частіші святотацтва і профанації християнських святощів. Не говориться вже про крадежі, але про ті випадки, де злочинці нічого не забирають, тільки ображують релїґійні почування населення. Мається враження, що святотацтв доконують тими самими методами і що фінансує це Комінтерн. Суспільність і поліційні власти повинні збільшити свою сторожкість, щоб викрити злочинців.

Натискають на Чехословаччину.

Анґлійський посол у Празі Нютон відбув півторагодинну нараду з чехословацьким мін. закордонних справ Крофтою. Підчас тої розмови пос. Нютон радив чехословацькому правительству піти на якнайдальші уступки судетським Німцям. Зараз після того приняв мін. Крофта французького посла в Празі Делякроа і відбув з ним розмову також у справі судетських Німців.

Тяжкі наслідки спізненої весни.

Сьогорічна спізнена весна і студінь викликали брак паші в гористих околицях Підкарпатської Руси. Внаслідок того худоба вигибає масово. Зимові запаси вже давно вичерпано, а нової трави ще нема. Селяни зривають з будинків соломяні дахи на січку для худоби. Найбільше худоби загинуло в повітах Перечин, Ворлов і Велика Березна. — Подібно діється і в нас на Підкарпатті. Ось напр. в Турчанщині внаслідок недостачі паші в перших двох тижнях квітня с. р. згинуло з голоду 1562 штук худоби. Понад 20.000 штук (40—50% всеї) лежить у стайнях і переважно від кількох тижнів уже не підноситься. Такий стан загрожує голодовою смертю десяткам тисяч населення в тих підгірських околицях, для якого годівля худоби головне жерело прожитку.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Вісь Рим — Берлін

Libro e mochetto — fascista perfetto.

Найважніша політична подія останніх днів се поїздка канцлера Гітлера до Італії. Від висліду тої поїздки залежить доля Европи в найближчих десятиліттях і також доля українського народу. А то з тої причини, що менше або більше тісне порозуміння між Гітлером і Муссоліні рішить про те, чи вони не відважаться на ризико війни, чи відважаться. Оба диктатори говорили про те тільки в чотири очі, буквально без ніяких свідків. Отже все, що пишуть про ту головну справу сучасної міжнародньої політики, може полягати тільки на домислах і міркуваннях. Але ті домисли й міркування можуть мати під собою менше або більше сильні підстави. Тут розглянемо три підстави домислів про силу оси Берлін — Рим.

I. Перша підстава до міркувань преси на тему кріпкости оси Берлін—Рим се коштовність приняття, яке диктатор Італії приготував диктаторові Німеччини. Муссоліні призначив на ту ціль 180 мільярдів, але показалося, що сего було замало і кошти приняття значно перевисшили ту суму. Зате Гітлер вїхав у Рим шляхом імператорів — дійсно величаво. Для його приняття збурено цілі передмістя Риму, зрівнано їх з землею і засаджено кільомбами прекрасних рож і гвоздиків, покрито зеленими скверами та довгими лініями симетричних живоплотів, причім створено спеціяльну „Алею Гітлера" з засаджених недавно німецьких дубів. Королівську палату на Квіриналі, в якій замешкав Гітлер, освітлено незлічимими скількостями блисків лучив (смолоскипів) і лямпіонів. Таксамо й ціле Вічне Місто Рим зі всіма його помятками від величезного Кольосея почавши, який весь мов горів бенґальськими вогнями. В тім морі ріжних світел і прапорів чорніла нарочно неосвітлена і неприбрана баня св. Петра, що панує над Римом.

Небувало коштовне і небувало величаве приняття Гітлера в Римі свідчилоби про те, що диктаторові Італії дійсно залежить на приязні Німеччини.

II. Одначе Гітлера не можна позискати самими парадами хочби найбільш коштовними. Він грає велику гру: за владу над Европою і може над світом. Тому він дивиться не лише на приняття, але передовсім на силу, яку має евентуальний союзник. Для оцінки тої сили привіз він з собою сотки найлучших знавців зі всіх областей. Вони докладно оглянули війська Італії всіх родів зброї, а передовсім її воєнну фльоту. Отже показалися перед ними 4 найсильніші лінійн-

ні кораблі цілої Европи типу „Вітторіо Венето", як пишуть знавці, і найскорші кораблі. І переплила перед знавцями Гітлера найбільша підводна фльота всеї земної кулі, яку тепер має Італія, між нею 32 торпедові судна, призначені до океанічної служби, т. зв. „високоморські". Оглянули знавці Гітлера також найважніші військові фабрики в Італії, яких є 870. І довго радили вони з головним командантом тих сил. Муссоліні тільки формально уважається ним як военний міністр і перший по королеві маршал імперії. В дійсности всю ту силу творить і завідує нею 61-літній фаховець, ген. Паріяні, про якого пишуть, що він рівночасно найздібніший генерал і дипльомат. На велику війну літ тому 20 йшов він у ранзі капітана, був уже членом комісії, що заключувала перемиря, потому був шефом військової місії в Альбанії.

Хоч як уважно німецькі фаховці оглядали всі роди зброї Італії, то може ще уважніше приглядалися організаціям італійської молоді, бо не знати коли вибухне війна і як довго вона потягнеться. А молодь се резервуар кождої армії, се будучність її. Отже Німці спеціяльно уважно оглянули централю молодечої організації фашистів в Генуї. Над входом до неї видніє надпис, який ми навели на самім вступі статті. Він значить „Книжка і стрільба становлять про совершенного фашиста". Се перше речення, якого має навчитися молодець, що його приймають до тої організації. Вона обіймає 750.000 дітей і молоді від 12—18 років життя. Вчать ту молодь вже правильної військової служби. У штабах і бюрах тої молодечої армії засідають і президіюють 15 і 16-літні хлопчики, розуміється під доглядом старших офіцирів. Для них уряджено 263 шкіл военної маринарки та 138 летунських шкіл. У военній фльоті відбувають службу 42.000 молоденьких „марінареттів", що виходять з морських кадетських шкіл у Спецції та Неаполі. А 6.000 їх одержує в Остії спеціяльне вишколення до служби при кулеметах. 20.000 тих дітей ще перед скінченням 16 року життя вміє кермувати літаками й кидати бомби.

Виходилоб, що сили Італії справді великі і союзник з неї бувби добрий.

III. Поважна англосаська пресова аґенція „Юнайтед Прес" повідомляє з Риму, що Італійці змінили своє відношення до Німеччини від хвилі, коли Гітлер заняв Австрію та коли німецькі жовніри появилися на границях Італії. Якстій утратила Італія більшу часть своїх впливів над Дунаєм. Отже тим сердечніше зачинає вона вязатися з Югославією: се була одинока держава, яка прислала спеціяльну делеґацію на морські паради Італії, коли всі інші держави були заступлені тільки своїми морськими атташе. В рішаючих італ. кругах не одушевляються військовим союзом Італії з Німеччиною. Італійці волять мати Англійців і Французів приятелями а не ворогами. Отже ще при натиску Німців на одержання автономії в Чехословаччині може Гітлер рахувати на підпертя Італії, але вже в дальших кроках ні, бо се привелоб до отвертого противенства між Німеччиною з одної сторони та Францією й Англією з другої сторони. З Лондону депешують, що в Римі відбулися між Італійцями і Німцями розмови в справі поділу на сфери впливів не лише Балкану, але також с х і д н ь о ї Е в р о п и. Значить там говорили т а к о ж п р о у к р а ї н с ь к у с п р а в у. Вона знов важиться на великій історичній вазі, а вислід того важення у львиній пайці буде залежати від того, чи Українці, головно ті, що розпорошені по світі, навчилися чогось за 20 літ кари та поневірки, — чи дальше будуть „робити політику" імлистими комітетами, які безвідповідально розлітаються мов мряка, або може нарешті спроможуться признати в душі своїй традиційну державницьку засаду свого народу: монархічний принціп, з якого виросла колись велика руско-українська державність і при якім так довго мала пошану в цілім світі.. А. Ч.

Ідеольоґія „Скали"

Її цілі, її завдання, її програма.

З приводу недалекого річного зїзду.

Головна прикмета і характеристична ціха всіх християнських організацій, уставов та змагань се простота, ясність і проречистість цілей, програми і засад. Католицькі діячі світські чи духовні ніколи у тих справах не лукавлять, нічого перед звичайними сірими членами не закривають і не завивають, як то кажуть, в бабовну, але мету й напрямні своїх ділань зясовують отверто, ясно і приступно для всіх так, щоб по приміру і взорові свого Божественного Учителя могли на кождий злобний наклеп противників сказати його словами: „Вопроси слишавших, что глаголах им, се сіі відят, яже ріх аз" (Іоан XVIII. 21).

Подібно і в „Скалі"; сеж установа й організація католицька. Тому в її статутах, резолюціях та висказах її Основателя і Покровителя все висказане ясно, без обиняків, хочби дещо і не всім подобалося, а навіть декого разило. Нема там ніяких шумних, загальникових фраз, ніяких недоговорень, ніякого лицеміряства, як у подібних ліберальних, демократичних, радикальних Т-вах. У католицьких діячів, що в серці і совісти, те й на язиці і в діланню та змаганнях, як про се наглядно свідчать слова Покровителя „Скали": „Я відважився ясно, щиро й отверто висказатися" (Паст. Лист. Еппа Хомишина „Про Католицьку Акцію" стор. 60).

Тимто у відповідь всім колишнім, теперішним і ґрядучим клеветникам „Скали" треба і можна поставити перед очі ясно спрецизовані її цілі, завдання і програму, її відношення до ріжних справ, словом ідеольоґію „Скали". Вільно кому угодно з нею не погоджуватися, її оспорювати чи поборювати, але не вільно обкидати її грязю очорнень, клевет, безосновних наклепів та підозрінь. На се наша гідна відповідь буде заєдно одна: Глянь на наші цілі, завдання і діяльність і лише на їх основі суди і пиши про „Скалу". Що поза тим, се лож, злоба, клевета й підпольна негідна інтрига, се просто бандитизм слова чи пера.

Ціль „Скали" на основі § III Статута отся: „Підпомагати, поширювати й поглиблювати освіту й культуру українського народу та його релігійно моральне життя, а саме на основах св. Катол. Церкви".

На других загальних зборах „Скали" в Станиславові дня 7 мая 1937 ухвалено ідеольоґічні резолюції „Скали". В І-ій резолюції сказано, що Товариство „Скала" „призначене для ширення й поглиблення освіти в християнськім дусі та виховання нашого народу на релігійно-моральних основах катол. Церкви". В II-ій резолюції, де говориться про Католицьку Акцію і її ціли, сказано:

„Читальні „Скали" мають бути середниками до провадження Католицької Акції й тим самим середниками до скріплення нашої Церкви і нашого народу. Вони мають бути осередками, в яких мають ґуртуватися праві, зрівноважені чинники нашої суспільности, готові обстоювати католицьку віру і Церкву. Т-во „Скала" має бути найповажнішою установою, вкоріненою в масах українського народу для виховування здорової української нації в світлі і теплі високих ідей і ідеалів католицизму".

Сказано ясно й отверто. Найвисша ціль „Скали" — просвічувати темні і збаламучені українські маси та виховувати їх в дусі християнськім і на засадах католицьких. З того ясно, що „Скала" се установа освітно-культурна для українського народу, тимсамим „Скала" так як і „Просвіта" народна, лише не як „Просвіта" „загально народна" і безідеольоґічна, але така, що у здійснюванні освітно-виховних цілей придержується отверто католицких засад. „Скала" для католицької Церкви не байдужна, але прихильна — не лише на словах, але таки в дійсності, бо органічно з катол. Церквою звязана, від неї залежна, їй підчинена. „Скала" стоїть отже явно й отверто не лише на ґрунті чисто національнім, але також, і то без застереження, на ґрунті католицькім.

З того зовсім ясно, до чого „Скала" у своїй діяльності буде зміряти, про що її Основникові ходить, куди своїх членів вона буде провадити і чого по „Скалі" український нарід може очікувати. Словом, зясована ясно програма і головні напрямні діяльности „Скали".

„Скала" має змагати до просвічування своїх членів в дусі католицькім і на католицьких засадах, до добра українського народу, що основується не на змінливих, безвартних людських доктринах, але на певнім і твердім камені, що ним є Христос, Його Правда, Його закон і Його незмінні засади. Тому „Скала" буде домагатися узгляднення католицького чинника і пошани католицьких засад у всему прилюдному життю народа. А саме, щоб наш нарід все і всюди суцільно і твердо придержувався католицької ідеольоґії. У нас католицький світогляд загрожений. А саме загрожує йому велика небезпека, бо жиємо, як сказано в І-ій резолюції другого зїзду „Скали", „в дуже тяжкім для нашої віри й нашого народу часі концентричного наступу безбожного большевизму, поганського націоналізму та ріжних еретичних руїнницьких сект".

Щоб ратувати наш нарід перед звідними і погубними кличами тих новітних матеріялістичних доктрин, „Скала" в народнім інтересі віддається на у с л у ґ и „К а т о л и ц ь к о ї А к ц і ї", якої ціль організувати світських людей до боротьби з ворогами катол. світогляду і „співпраці з духовними для плекання, вкорінювання й поширювання католицького світогляду" (Рез. II). Тимто „Скала" як світська народна установа віддається без застереження на услуги свого Єрарха як одинокого Провідника Катол. Акції, щоб під Його кермою в теперішних особливо тяжких часах служити Церкві і своєму народові. В тій ціли завданням „Скали" буде:

1. Бити у дзвін тревоги, щоб покищо бодай чуткіші обудилися з духовного сну та байдужности і кликали всіх, що їм дорога Церква і релігія як одинокі трівкі основи народнього життя і розвитку, щоби ставали у ряди Катол. Акції і як справжні Христові воїни під проводом свого Епископа боролися відважно за католицькі ідеали, поборюючи неустрашимо новітні матеріялістичні доктрини і їх погубні поганські кличі.

2. Пригадувати заєдно, що поширення Христового Царства й оборона католицизму в нашім народі се обовязок не лише Епископа і священиків, але всіх Українців-католиків.

3. Організувати всі сили катол.-українського народу, світські і духовні, в одну пробоєву фалянґу під проводом Єрарха, вникати в життя одиниць, родин і суспільности, викорінюючи злі норови і погубні засади, а вщіплюючи католицькі, — християнізувати зісвітчених католиків, поглиблюючи в них надприродне життя з віри і так вироблених правдивих діяльних католиків, злучених організаційно зі своїм душпастирем як куратором, втілювати у боєві ряди, щоб віддалися на услуги Епископа як головного дієцезального вожда і „з Ним співпрацювали в обороні, поширюванні і приноровлюванні засад католицької науки не лише в життю одиниць, але також в життю родинним і публичнім та причинялися тим способом до відбудови й поширення Царства Христового в життю своєї суспільности". (Лист кард. Гаспаррія).

4. Невпинно накликувати, щоб український католицький нарід йшов Христовим шляхом, за католицькими кличами, під християнськими прапорами і католицьким Проводом, виказуючи, що се

неприродне, нечесне і для народньої справи дуже шкідливе, якщо Українці-католики стають під пропорами поганськими й одушевляються звідними, нехристіянськими кличами та йдуть за проводом людей для катол. Церкви байдужих або ворожих.

5. Втягати до своєї організації всіх свідоміших католиків-Українців для піддержання духа і в ціли успішнішої праці для добра народа, заправляючи їх до того, щоб весь вільний час, всі свої сили і спосібности та знання посвячували для потреб Церкви й народа по вказівкам свого Епископа.

Щоби „Скала" могла віддати якнайбільші прислуги коло ухристіянізування й окатоличення нашого народу, має вона по думці III-ої Резолюції другого зїзду бути „дошкіллям" Катол. Акції. Тому „Скала" всіми способами і при кождій нагоді має поучувати:

1) що поневолений український нарід тоді дійде до сили і значіння та осягне правдиве щастя, коли вернеться до жерела всього життя, що ним є Христос: „Господь кріпость людем своїм дасть, Господь благословит люди своя миром", „Блажен народ, єгоже Господь, Бог єго";

2) що католицизм у людськім житті се не теорія, що католик в повнім того слова значінні се чоловік, що без застереження все і всюди т. є не лише в церкві, але і вдома і в родині і в громаді і в читальні і в суспільно-народних справах жие і поступає після католицьких засад і не дозволяє, щоб вони були нехтовані і що якраз лише такий чоловік — цілковитий католик — має для народу і загалу далеко більшу вартість, як пересічний т. зв. народний діяч, що йому в голові перевернулось, хочби він і мав назву і патент патріота;

3) щоби все ставити на першім місці справи Христа і католицизму, а всі інші хочби добрі і благородні, приміром родинні чи народні підпорядковувати справам Христовим. Се не принесе ніякої шкоди почуванням родинним, партійним, національним. Се не зменшить патріотизму, лише ублагороднить його. Се не принесе шкоди ніякій народній справі;

4) щоб ми Українці-католики були католиками не лише у словах, не лише з метрики, але в цілім своїм єстві, у своїм серці, в думках, почуваннях, словах і ділах т. є католиками в повнім того слова значінні цілковитими, щоби ми з католицькими почуваннями не лише не крилися, не лише їх не стидалися і не боялися, але явно до них признавалися, ними величалися, за них боролися, щоб кождий член „Скали" був готов кождої хвилі і при кождій нагоді, навіть в часі небезпеки сказати з Тертуліяном: „Християнин моє імя — католик назвиськo моє";

5) змаганням „Скали" як чинника виховного має бути: вникати в життя українських одиниць, українських родин і всего українського народу, щоб боронити його перед погубними впливами безбожництва, викорінювати злі норови і звичаї, а розбудити і привернути на всіх ділянках правдиво католицьке надприродне життя з віри. І виробити те сильне пересвідчення, що справді „Христос есть путь, істина і живот", що Христова дорога все і для всіх абсолютно добра і вказана, що католицькі почування і кличі не можуть потягнути за собою ніяких злих наслідків ані для одиниці, ані для родини, ані для народу і не можуть принести шкоди ніякій добрій справі. Вони не противляться українській дійсности;

6) вкінці „Скала" має старатися на услугах „Катол. Акції" вирвати український католицький нарід з тої байдужности, що її висловом те знане у нас і так часто повторюване: „а що мене то обходить, моя хата зкраю". В ту байдужність загнали наш нарід вікові впливи злощасної схизми і візантинізму. „Скала" має „підготовляти до організованої діяльности в католицькім дусі на всіх областях збірного життя народу" (Резолюція III). „Скала" буде впоювати в серця своїх членів, вироблених вже на цілковитих католиків, сильне пересвідчення, що вони живі члени містичного Христового Тіла, що як такі не сміють жити лише для себе, не сміють своїх католицьких почувань тримати лише для себе самих, але обовязані відважно боротися за катол. засади, їх все обстоювати і боронити перед ворогами, стараючись притім усильно, приміром, словом і ділом як найбільше людей зі свого окруження приєднати для Христа і його царства.

Словом, змаганням „Скали" буде у серцях вироблених католицьких одиниць розбудити Апостольського духа, розпалити жар апостольської ревности, щоб були діяльними католиками, т. зв. „католиками чину", і щоби старалися як найбільше людей зі свого оточення переконати, навернути і потягнути за собою до надприродного життя і до Христового Царства.

Такі цілі, змагання і завдання організації „Скали".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Воєвода Юзефский

„Діло" в ч. 96 принесло отсю характеристику б. волинського воєводи Юзефского, пера О. С-ського:

...Воєвода Г. Юзефский не був ні українофілом, ні таким ворогом Українців як напр. ріжні Грабскі; він не мав ні любови до українського народу, ні тої ненависти до цього, якою дихають шпальти бруковців чи ріжні галицькі, волинські та холмські постанови юрби; він був тут лише Поляком і політиком, що поставив собі за мету: зеднати Українців Волині для Польщі за помічю російського спільного „котелка", чи пак — „вспулжиця", державно засимілювати їх, себто зробити з них добрих польських громадян. Воєвода Г. Юзефский був твердої думки, що державно засимілювати Українців він потрафить уже в короткому часі. Зате знаючи трохи душу українського народу, він здавав собі справу, що національна асиміляція українського населення Волині — це утопія, і за цю непевну справу не брався. Але... й нікому не перешкоджував цим ділом займатись, оскільки це не спричиняло йому якихось особливих клопотів. Як східній Поляк воєвода Юзефский дуже цікавився майбутніми подіями на сході Европи, в інтересі держави вважав за ліпше не дуже дразнити Українців і врядигоди побалакати з ними про спільні завдання на сході. Щоб підкреслити своє прямування до цієї майбутньої спільної акції, він, бувало, і розмовляв з селянами по українськи, і на якесь українське свято заглянув, і в обмірковуванні справ церковного собору брав участь і т. д. Але було це все політикою чисто польською, а не українською, як про це кричали його вороги.

Купують душі

Під таким заголовком „Український Бескид" в ч. 17 приніс отсю вістку: „В Струтині Нижнім заложили „коло цілахецке", хоча в селі є лише дві родини, яких прізвища кінчаться на „ський" та кілька родин з прізвищами, закінченими на „ич". Тут солтис Буркович веде пропаганду й організує селян до „цілахецкего кола". Для того „кола" привезли вже з повітового „кола" з Долини такі товарі: 100 кг. цукру, 200 кг. разової муки, 4 пари черевиків, 1 пару чобіт і 2 светери."

Алярмовий дзвін для Польщі

Число емеритів зрівняється з числом чинних урядників.

Появилася книжка б. польського міністра скарбу Юрія Міхальского „Емеритальна справа в польській державі", яку польська преса називає „алярмовим дзвоном для Польщі". ІКЦ в ч. 127 пише: Міх. стверджує, що в р. 1935/6 було в Польщі 89.389 емеритів і 199.816 інвалідів, вдів та сиріт по них, ветеранів повстань, б. політичних вязнів, які побирали запомоги і т. п. Разом емеритів у властивім і ширшім того слова значінні було тоді 289.205, отже майже 300.000 осіб жило цілковито або частинно з дотацій держ. скарбу — за давну працю або заслуги часто навіть не свої а голови родини. І ще до того та величезна цифра не обіймає емеритів у державних підприємствах, монополях і фондаціях: кілько є таких емеритів не знати напевно, але відомо, що число й тих емеритів росте застрашаюче: напр. емеритів зелізничних з вдовами і сиротами по них було в 1924 р. 24.000, а в 1935 р. 82.009, лісових 108 і 924 (зріст о 8½ разів!) а напр. про почту і т. д. взагалі нічого не можна довідатися. Округло можна принять, що всіх емеритів є коло 400.000 і число те росте далі так, що до яких 5 літ зрівняється з числом чинних урядників! Напр. на 100 чинних офіцирів припадає 42 емеритів офіцирів і незабаром буде 50... Мін-во війни каже напр. 11 літ праці кравця зачислити до військової емеритури, а мін-во внутрішних справ — навіть 7 літ пережитих в характері посідача дібр!.. Один пресовий референт домагається навіть почислення до емеритури тих літ, коли видавав атеїстичний орган п. з. „Боротьба з Богом"!.. А майже в кождім випадку признають хто що жадає... Найгрізніше для польського державного організму те, що він не усвідомлює собі степеня і небезпеки недуги, яка його жере...

Очі всіх звернені на Рим

Жидівська „Хвіля" в ч. 6872 принесла статтю пера Б. Зінґера п. з. Всі погляди звернені на Рим. В ній пише м. ін.: ...Все залежить тепер від Риму. В хвилі, коли Муссоліні згодиться на предложення Гітлера, доля Чехословаччини буде припечатана. Не прийде до дискусії в справі статуту меншин. Англійська акція і французька інтервенція скінчаться тільки остримн нотами... Крім загальної проблеми, італійсько-німецького військового договору, йде передовсім про Чехословаччину. Отже йде про те, чи Муссоліні заявить свою байдужість супроти нового маршу Німеччини на середню Европу. І в тім сенсі пересувається увага світа з Лондону на Рим. Відповідь прийде незабаром після закінчення італійської візити Гітлера. Німеччина мусить тепер діяти скоро і тому на місяць травень припадуть події великої ваги. Не паради і промови стягають увагу дипльоматів, але тихі римські розмови про Судети. Голос має тепер Рим. Те, що скаже, рішить про положення в середній Европі.

Чехословаччина і її сусіди

Визначний французький публіцист В. д'Ормессон в часописі „Фігаро" перестерігає сусідів Чехословаччини. Коли Німеччина розправиться з Чехословаччиною так, як вона мріє, то значить піддасть її розборові, тоді скоро наступить черга на Польщу й Ромунію. Адже й чехословацька справа, задля якої розгорілася тепер вся метушня, до останнього часу зовсім не істнувала: „се настільки певне, що до вчорашнього дня мало хто знав, що таке Судети, й Чехословаччину, яку представляють тепер як якесь осине гніздо Европи, вважали якраз щасливим виїмком". Та Німці захотіли й положення, яке продовж 19 літ вигляло зовсім виносимим, перемінилося нагло в 20 році в невиносиме: „Поляки не люблять Чехів. Та коли Поляки допустять до розчленування свого сусіда, неминуче прийде день, коли Німці з такимже цинізмом поставлять справу „коридора" й Шлеська. Югославія й Ромунія можуть уважати себе в менше небезпечному положенні. Та коли потерпить шкоду незалежність держав, які повстали в 1919 р., то скоро і їм прийдеться рахуватися з ревізією мирних договорів. Бо всьо звязане в Европі і всьо залежить одно від другого."

Акт обвинувачення проти Кодреану

Прокуратура військового суду в Букарешті виготовила акт обвинувачення проти Корнелія Кодреану, шефа „Зелізної Ґвардії", якого обвинувачують за державну зраду. Акт обвинувачення має 40 сторін друку. Головні закиди: 1) творення на військовий лад терористичної організації, 2) нагромадження зброї в ціли захоплення влади силою і заговір проти леґальної державної влади, 3) крадіж документів ґенерального штабу, поліції і фабрик, які працюють для національної оборони і 4) ширення політичної пропаґанди у школах.

ОЛЕКСАНДРА КОРОСТОВЕЦЬ (Берлін)

Про спадкові господарства в Німеччині

Містимо сю статтю як особливо актуальну в хвилі, коли очи всего світа звернені на вісь Берлін—Рим ізза візити Гітлера в Італії. Рільнича реформа за влади Гітлера в Німеччині кидає характеристичне світло на тамошні відносини. Ред. Авторка се жінка відомого українського дипльомата. — Ред.

Кожний земельний правопорядок се продукт довшого розвитку, якого напрям визначає богато природних, господарських та духово-культурних передумов. Тому можна назагал сказати, що кожна країна й кожний нарід виробив такий правопорядок земельних відносин, який відповідає його історичному розвиткові та традиції. І тому важко буває погодити аграрне законодавство з традиціями та звичками всего хліборобського населення в таких країнах, де в окремих їх частинах повстали ріжні правопорядки завдяки ріжним підставам і ріжному історичному розвиткові. Напр. Столипінська аграрна реформа в бувшій російській імперії, розпочата після першої російської революції 1905 р., відповідала своїм духом українському хліборобському населенню, вихованому на традиції приватного права власности на землю, але противорічила традиціям і звичкам московського селянина, вихованого в общинному праві спільного володіння землею. Тому проти реформи Столипіна виступали як праві так і ліві Росіяни: Ліві боялися, що його реформа причиниться до появи стану заможніх хуторян зі сильно розвиненим почуттям власности, що не піддаватиметься пропаганді соціяльної революції; праві були незадоволені, що повставав хлібороб-власник і зникала споконвічна національно-московська система общинного господарювання.

Зрозуміло отже, що й наслідки Столипінської реформи в Україні й Московщині були ріжні: в Україні викликала вона сильний розвиток селянського господарства в сполученні з піднесенням сільсько-господарської культури й продукції, в Московщині ж повстало зріжничкування села: сильні селянські елементи піднімались нагору, слабші ще більше бідніли, бо ті господарі, що виділялись із общини, захоплювали кращі шматки землі, що врешті приводило до поглиблення соціяльних противенств на селі.

Повоєнна Німеччина під тягарем всяких контрибуцій переживала кризи в усіх ділянках промислу й господарства, отже й сільського. Хліборобство підчас інфляції задовжилося в банках та у приватних осіб і стояло підчас перенятя влади Гітлером перед „спролетаризуванням"; землю хліборобів масово забірали собі їх віритель й селянин мусів покидати засиджені місця та йти до міста. Це була свідома тактика тодішнього соціялістично-демократичного уряду Німеччини, що проводив марксистські ідеї.

Постачання внутрішнього ринку сільсько-господарськими продуктами залежить у Німеччині в далеко більшій мірі, як у других краях, від досконало унормованого й урегульованого сільського господарства, в тому й селянського. Тому одним з перших заходів канцлера Гітлера було — забезпечити становище селян через унезалежнення їх від усяких криз і хитань та підняти їх питому вагу як у соціяльному відношенні так і на внутрішньому ринку.

На державному святі обжинків на Бюкеберґу дня 1. X. 1933 р. оголошено закон про спадкові господарства (Erbhof), що його, подібно як і аграрну реформу Столипіна, приняли ріжно в ріжних околицях Німеччини. Межу можна установити приблизно по річці Ельбі (Лабі): на схід від Лаби, на бувших словянських землях, де земельний правопорядок повстав на славянських традиціях розділу господарства між спадкоємцями, цей закон викликав невдоволення; на захід від Лаби, де неподільні господарства існували з давних давен і належали до традиції німецького земельного правопорядку, селяни приняли заведення спадкових господарств як само собою зрозумілу річ, що тільки законно затверджує існуючий вже звичай.

„Спадковим господарством" („Erbhof") може бути селянське господарство, що належить одній (не юридичній) особі, розміром не менше 7.5 гектарів і не більше 125 гектарів; як невідбірна частина господарства належать до нього також заводи, виноградники, рибні влови і т. п.; величина господарства мусить бути така, щоб воно забезпечувало селянина й його родину всім необхідним (споживна норма) і не тільки унезалежнювалоб його від ріжних господарських криз, але й давалоб йому можливість, розширювати своє господарство та облегчити виробами, осягнути загальнонімецький 4-літній господарський плян.

Кожний власник господарства, яке стає „спадковим", мусить бути: 1. Німцем, 2. арійцем, 3. хліборобом по духу (bauernfähig) і 4. бездоганним в кримінальнім відношенні. Тоді він одержує право носити почесну назву „Господаря" („Бауер"), що стосується тільки до власників „спадкових господарств"; всі ж інші, чи малі, чи великі, землевласники мають право називатися тільки „хліборобами" („Landwirt").

Спадкові господарства існували, як уже сказано, в Німеччині й раніше, особливо в Вестфалії, Ганновері та Шлезвіг-Гольштині, чи як майорати (коли по батьку наслідував найстарший син), чи як мінорати (коли наслідував наймолодший син). Але новий закон вніс — крім самого узаконення існуючого вже звичаю — три нові моменти: 1) порядок спадковости, 2) заборону продажі й задовжування спадкового господарства та 3) наділення правом притулку на господарстві тих членів родини, що їх в житті зустріло нещастя „не з власної вини".

Порядок спадковости складається з 6 степенів. Можна його представити так:

Перша степень — це син, внук, правнук і дальша лінія сина господаря, причому, в залежности від традиції даної місцевости, наслідує наймолодший чи найстарший син; там же, де досі такого звичаю взагалі не було, вводиться спадковість наймолодшого сина, бо держава зацікавлена в тому, щоб господарство якнайдовше залишалось у володінні одної особи. Друга степень спадковости — батько господаря, тобто, коли мужик не має синів, господарство повертається назад до роду. Третя степень — брат і нащадки брата (небіж, син небожа й т. д.) господаря. Тільки в четвертій степені наслідує дочка господаря з її мужеськими нащадками; в пятій степені рахується сестра господаря з її мужеськими нащадками, і лиш у шостій — дочка дочки, тоб-то внучка господаря.

Коли господар був два рази жонатий, то господарство наслідують сини від першої жінки. Смерть якогонебудь спадкоємця, скажемо третої степені, не позбавляє його нащадків права до спадковости. Небіж має першенство перед дочкою господаря (4-а степень).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ 2)

У „Златій Сербії"

Як вже постуденіло, Серби пігнали нас на зимівлю до м. Пірота. Воно лежить майже над самою сербсько-болгарською границею при зелізничій лінії Ніш — Царіброд — Софія. Се мале повітове місто величини нашого Рогатина. Мало тоді православну церкву і магометанську мошею, що виглядала запущено, була в Піроті й гімназія. Найгарніший дім се була камяниця, де містився повітовий суд. На горбі над річкою стояв замок, зовсім добре збережений, таксамо як инші замки в Сербії будований мабуть за турецького панування.

В Піроті примістили нашу 9 і 10 сотню 5 „заробеніцкого" [5]) полка в просторих касарнях за містом. В тих касарнях не було ні дверей, ні вікон. Коли ми питалися, де все те поділося, нам відповідали: „Све Бугарі одкараша!" [6]) Населення того приграничного сербського міста дуже нарікало на Болгарів, що окупували ту територію в рр. 1915—1918. Взагалі сербське цивільне населення робило враження, що воно сильно патріотичне. В розмовах (які зрештою рідко лучалися, бо полонені самі не могли нікуди виходити) цивільні Серби називали свій край „Злата Сербія", „наша драга отацбина". [7]) А коли говорили про свій край і нарід, то аж очи їм світилися. Старші люди згадували ще сербсько-болгарську війну з 90-их років минулого століття. Тоді мали бути завзяті бої власне коло м. Пірота.

В селах я не бачив церков, тільки в містах і містечках. Зате в більших селах можна було стрінути могаметанські мошеї з характеристичними вежами, тонкими і високими. Нераз бачив я в Піроті як молоді селяни з котрогонебудь з дооколишних сіл ішли напр. до шлюбу до міста. На переді музика з „козою" [8]) і великим бубном, за тим молодята з дружбами прибрані подібно як у нас, вкінці трохи рідні і свояків. Чи на похорони спроваджують покійників з сіл до міської церкви, того не знаю.

За ввесь час побуту в сербськім полоні не діставали ми ніякої почти. Ніхто не знав, що діється в нашім краю і взагалі в світі. Ми жили як у мішку. Одного разу попала мені в руки сербська газета „Работничке Новини". Зачав я помалу „шлябізувати", бо вже навчився богато сербських слів зі слуху. І дочитався я до того, що у Львові йдуть бої між Поляками і большевиками. Не богато був я з того мудрий, бо ми в полоні нічого не знали про повстання української держави в Галичині. Та видно, що польська пропаганда діяла і в Сербії, представляючи Українців за большевиків. Інших сербських часописів я в Піроті не бачив, отже не можу сказати, як вони писали.

Серби загально великі русофіли. Зі Словян вміли відріжнити Чехів, Поляків і Русів (себто Москалів). Русами називали всіх Словян на сході Европи. Коли хто з полонених Галичан згадав Сербови, що на Сході Европи є крім „Русів" ще й Українці та Білорусини, то Серби дивилися як на варята, а потому попадали в злість кажучи: „То ви хочете розбиття Росії?! О! Ні, того ми, Серби, не хочемо!..." Се й не диво. Адже я сам бачив велику могилу „русских добровольців" коло м. Лесковац. Серби показували на ту могилу і говорили: „Ось тут спочивають Руси, які нам помогли вибитися зпід турецького ярма". Розуміється, між тими „Русами" було певно богато Українців, але в далекій Сербії покрила їх спільна державна фірма „Русів".

---

[5]) Заробенік (серб.) полонений.

[6]) „Все забрали Болгари".

[7]) Отацбина = батьківщина.

[8]) Се дутий народний інструмент, загально уживаний в Сербії. Складається з двох частей: одну становить щось в роді клярнета або довгої сопілки, а друга часть се торба з козячої шкіри, наповнена воздухом. Грач держить обома руками сопілку і злегка в неї дує, а ліктем лівої руки натискає раз-у-раз „козу". З неї руркою воздух йде в сопілку і скріпляє грання. Так можна грати навіть дуже довго без утоми.

Цілий сей порядок спадковости вступає в силу автоматично, коли господар не залишає заповіту. Колиж заповіт був зроблений і відповідає вимогам закону: а) зроблений у судді чи нотаря, б) написаний власноручно господарем від початку до кінця й під ним є підпис, — то в деяких околицях Німеччини господар може означити собі спадкоємця під услівям, що його законний наслідник не посідає хліборобського духа й не гідний бути господарем чи був покараний судом. В такому випадку господар має право вибрати на спадкоємця по власному бажанню одного зі своїх синів, внуків, чи правнуків, тоб-то спадкоємців першої степені. Коли ж волів передати господарство своїй роботящій дочці (четверта степень), поминаючи ледачого небожа (третя степень), чи старого батька (друга степень), то на це потрібно дозволу від суду по спадковим господарствам.

Колиж господар не має законного сина, то може передати господарство своїому незаконному синові при умові, що він Німець, арієць і хлібороб по духу, але не може назначити спадкоємцем свого приймака, бо приймак не має з ним споріднення по крові.

Світогляд, що панує тепер в Німеччині, накладає на жінку як головні її обовязки: зберігати родинне огнище, пильнувати традицій і виховувати дітей. Її область — родина; тому унаслідити спадкове господарство свого чоловіка вона може тільки тоді, коли нема інших відповідних спадкоємців; але тому що в селян це майже ніколи не буває, то й шанси жінки на спадкове господарство дуже незначні. Але господар може призначити свою жінку керувати господарством чи доживотньо (колиж вона погано керує, то законний спадкоємець після досягнення ним 30-літнього віку може виступити з вимогою, відібрати від неї керування господарством), чи до часу осягнення першим законним спадкоємцем 25-и літ віку. Коли підчас оголошення закона про спадкові господарства 1. X. 1933 жінка була співвласницею господарства, а в подружньому контракті не було установлено розділу майна між чоловіком і жінкою, то по смерті жінки її частина переходить до чоловіка. Колиж першим помре чоловік, то його частину наслідує його спадкоємець, жінкаж лишається доживотньо правителькою своєї частини; після її смерти її частина теж переходить до того самого спадкоємця її чоловіка.

Господар може вимагати в заповіті долучення до родинного прізвища назви двора (хутора), особливо, коли господарство переходить до дочки. Він може відказати в заповіті окремі предмети, меблі, чи скажемо корову любій особі, але при умові, що це не пошкодить добробутові господарства; та не має права передавати нікому крім спадкоємцеві родинних архівів, автентичних актів і т. п., бо це рахується невідступною частиною господарства й належить до роду.

Коли господар передав господарство в заповіті спадкоємцеві, скажемо, третьої степені, то батькові й матері господаря належиться „право притулку" на господарстві до смерти.

Коли господар, маючи вже одно спадкове господарство, одержує в спадку ще друге господарство, то він мусить впродовж шести тижнів вибрати собі одно з них; друге ж господарство переходить на дальших спадкоємців помершого.

Заступаючи погляд, що земля не товар і нею не можна торгувати, націонал-соціялістичний уряд заборонив спадкове господарство продавати, давати в застав чи пускати з торгів за борги. Його можна здати в аренду, але не довше як на три роки; інакше треба дозволу від суду по спадковим господарствам; суд може стати на становищі, що власник не відповідає вимогам, що їх ставиться до господаря й негідний належати до стану господарів та передати господарство другому.

Не можна продавати без окремого дозволу також нічого з того, що входить в поняття „спадкового господарства", як припаси дерева, вина, зерна, угноєння, посівного насіння, яєць, тощо, потрібних для нормального ведення господарства та для виконання „чотиролітнього пляну", тоб-то нічого з того, що могло б знизити прибутковість (не ціну) господарства.

Коли на господарстві, що стало спадковим, тяжіли до 1. X. 1933 р. векслі, то віритель повинен за місяць до часу платности векселя заявити про це голові повітового управління для господарських справ (Kreisbauernführer), який повідомляє вірителя, чи міністерство харчевих і земельних справ переймає цей борг на себе чи ні. Колиж господар і надалі робитиме борги (довги), то спадкове господарство може бути від нього відібране.

Якіж вимоги можуть ставити до спадкового господарства другі члени родини, що не одержують спадку? Вони мають право вимагати з прибутків господарства грошей собі на освіту, а дочки на посаг, але так, щоб це не зменшувало загальної прибутковости господарства. Та коли спадкове господарство хоче допомогти другим членам родини „осісти на землю", тоді дозволяється на більше обтяження господарства, бо уряд такі заходи підпирає й заохочує до них. Велике спадкове господарство може також бути поділене на кілька менших спадкових господарств, але не менше приписаної законом норми, потрібної для прожиття родини.

Кождий член родини, що зістарієть-ся, стратить працездатність чи заробіток не зі своєї вини, має завжди право притулку на спадковому господарстві. Розуміється, всі члени родини приймають участь у праці по силам своїм.

Такі основні думки закону про спадкові господарства в Німеччині. Нове в ньому те, що господар не тільки не може продати спадкове господарство, але й не може піти з землі й виступити з господарського стану (хіба що по вироку суду). Цим досягається дідичний звязок господаря з землею, родом і державою. Другий новий момент у ньому — це право притулку для старих чи хорих членів родини; раніше піклувалася ними держава, а тепер цей обовязок, підтримувати своїх кревних, падає на рід, зміцнюючи родинне почуття окремих членів. Третя новина, яка стосується взагалі до всіх хліборобів, це заборона порядкувати по своїй вподобі лишками врожаю (хліба, огородини, садовини, яєць, тощо). Залишивши для себе й своєї родини певну частину, господар зобовязаний всю решту передати по твердим цінам державі, що враховує ці сільсько-господарські вироби в „4-літній плян".

Німеччина потребує збереження сильної хліборобської кляси не тільки для здійснення нац.-соціялістичної програми про звязок селянства з землею та народження здорових дітей, але й для забезпечення себе сільсько-господарськими виробами, для унезалежнення від закордонного ринку.

Занадто мало пройшло ще часу, щоб можна було судити про успіхи чи невдачу цієї реформи; але вроджена Німцям дисципліна й розвинене в кождім їх стані почуття обовязку дають запевнення, що наслідки будуть удатні.

Гітлер і Муссоліні

Майже вся паризька преса пише, що в часі візити канцлера Гітлера в Римі в ніякому тості не висказано слова „союз" і що супроти того висліди римських розмов зовсім не обхоплюють справи військового порозуміння між Німеччиною й Італією. Дуже сильно підкреслену в промові Гітлера справу альпейської границі між Германами і Римлянами уважають в Парижі винадгородою, що її дає Німеччина Італії за її прихильне становище в часі „аншлюсу". Паризький впливовий щоденник „Тан" пише: У висліді розмов Гітлера з Муссолінієм нормалізацію відносин між віссю Рим—Берлін і Парижем та Лондоном зовсім не утруднено. Деякі часописи занепокоєні долею Чехословаччини і висловлюють погляд, що римські розмови принесли відемні висліди в тій справі. Італія виявила доволі виразне дезентересман у справі Чехословаччини, вдоволяючись запевненням Німеччини про пошанування італійських господарських і політичних інтересів в дунайському басейні та на балканському півострові.

Гітлер про границі Італії

В часі римської візити канцлер Гітлер виголосив промову, в якій торжественно загарантував ненарушимість границь Італії. Ось цікавіші місця тої промови: Від часу, коли Римляни і Германи вперве стрінулися, минуло 2.000 літ. У хвилі, коли стою на сій землі, найтіднішій пошани в історії нашого людства, відчуваю трагедію долі, яка занедбала колись перевести виразну границю між так високо уздібненими і вартісними расами. Наслідком того були невисказані терпіння багатьох поколінь. Навчені досвідом 2.000 літ будемо ми оба (Муссоліні й Гітлер), що стали тепер безпосередніми сусідами, признавати ту природну границю, яку Провидіння й історія виразно визначили між обома нашими народами. Тому моя незломна воля і тестамент для німецького народу, щоб та, з природи між нами визначена, границя Альп була назавжди ненарушена. Знаю, що тоді для Риму й Германії зачнеться велика і благословенна будучність.

В чеській армії неспокійно?

В ґарнізоні в м. Хомутові (Комотав) в північній Чехії один з офіцирів компанії вилаяв жовніра мадярської національности, називаючи його при тім „мадярською свинею". У відповідь на сю обиду жовнір вдарив в лице згаданого офіцира. В обороні жовніра станули інші жовніри мадярської і словацької національности. Втікаючи перед офіциром, жовнір скочив з другого поверха, при чім зломив обі ноги. До жовнірів почали стріляти. 7-ох з них важко ранено. У висліді заворушення кільканацять жовнірів у повному військовому виряді перейшло німецький кордон. (АТЕ).

Відповідь ЧСР на польську ноту

У відповідь на демарш польського правительства в Празі у справі протипольської діяльности експозитури Комінтерну в Чехословаччині і тамошньої комуністичної партії, чехословацьке правительство прислало польському правительству ноту, в якій приймає до відома закиди з польської сторони та заявляє, що підійме відповідні заходи проти тої підпольної діяльности, яку Комінтерн розвиває в Чехословаччині проти Польщі. Водночас чехословацьке правительство прохає в тій справі помочі польських компетентних чинників. Польське правительство приняло до відома становище Чехословаччини, зазначуючи, що за виконання згаданого зобовязання, принятого ЧСР, вважатиме щойно конкретні висліди заходів правительства ЧСР проти підпольної акції комуністичних орґанізацій.

Заява

Отсим подаємо до відома, що з причин від нас незалежних у Пресовім Порозумінні з дня 18. IV. 1938 року між 13 органами української преси не можемо далі брати участи. Притім заявляємо, що обі низше підписані Редакції будуть дальше як і дотепер щиро служити інтересам Церкви і народу свого та головно поборювати розкладові і терористичні підпольні течії.

У Львові, 10 травня 1938.

Редакція „Нової Зорі".
Редакція „Правди".

Дивна кріза в ОЗОН-і

Праві польські круги вже на цілім фронті виступили проти ОЗОН-у. Вони пишуть, що ОЗОН від часу уступлення полк. Коца посувається наліво. По відході ґрупи Рутковского і ґрупи „Ютра Праци" відбуваються майже щоденно індивідуальні сецесії з ОЗОН-у. Тепер виступив з Парлям. Кола ОЗОН-у навіть його перший предсідатель полк. Сьвідзіньский. Його вважають приклонником полк. Славка. Рівночасно вступив до ОЗОН-у пос. Ганнебах, презес „Союза Патріотичної Лівиці". Він також приклонник полк. Славка. Отже повстає така дивна поява, що одні Славківці виступають а другі вступають. Ті маневри стоять у звязку з недалекими вже виборами.

Показ української моди

В неділю 8 с. м. відбувся в салі Театру Ріжнородностей у Львові „Показ української моди". Імпрезу влаштували жіночі кооперативи „Українське Народне Мистецтво" і „Труд" при допомозі кооператив „Гуцульське Мистецтво" (Косів), „Шовк" (Самбір), „Базар" (Львів) і фірм „Трикот" (Станиславів) і „Міка" (Львів). У вступному слові пані Чижович заявила, що се перша спроба показу української моди з майже виключно українських матеріялів, як полотна, шовку, самотканів та мальованок. Українські жінки потребують рік-річно великої скількости всякого рода матеріялів одягових і дають тимсамим можність заробітку численним чужим фірмам. Ті матеріяли, що їх продукує тепер український молодий промисл, зовсім в нічому не уступають чужим продуктам, ба навіть наші кращі й дешевші від чужих. Слід тямити, що українська жінка полагоджуючи запотребування в одягах у своїх фірмах підпирає тим свій рідний промисл, дає можність заробітку перенаселеному селу та працю нашим фаховим робітницям. Українське село має вироблений артистичний смак, не творить тандити, тому самоткані, льняні полотна, мальованки та шовки, вироблені українськими руками, відзначаються тревалістю і небуденною красою колірів. Сей показ української моди дійсно стояв під знаком приміненя селянських самотканів до сучасної моди з тим, що збережено в тій моді власні, оригінальні українські мотиви і стиль. По вступнім слові наступає властивий показ моделів. Було тих моделів богато, поверх 40, одначе не буду їх описувати, бо трудно булоб мені точно висказатися про властиві їх прикмети. Можу тільки сказати, що вони незвичайно гарно виконані, манять око красою колірів, дібраністю тонів, знаменитим виконанням і добірністю прикрас, як делікатні полтавські вишивки, мотиви з народньої ноші і т. п. Словом, показ мусів подобатися численно зібраній (переважно жіночій) публиці, бо придумано його добре й пояснення до кождого моделю давала знаменито пані Павликовська. Мусимо бути горді з того, що український промисл, хоч він ставить щойно свої перші кроки, вистарчив до влаштування сего гарного показу. Після задемонстрування кождого нового моделю модельки сходили на салю, де публика зблизька могла переконатися про якість товару. Такі імпрези дуже пожиточні й цікаві. Публика виповнила салю вщерть. Показ тривав від 12.30 до 2.30. — рк.

Примушують переходити на римо-кат.

„Діло" в ч. 98 принесло отсей допис з Кремянеччини: Управитель школи в Грибовій (коло Лановець) п. Ляшко 6 квітня завів православну ученицю Пелагію Ясиновську без її згоди та без відома її батьків до латинської каплиці й погрозами змусив ученицю приняти католицьке Причастя. В томуж селі під загрозою виселення за кордон до большевиків змусили політичного еміґранта Ол. Кулесина (сліпого) перейти на латинство. Змінило віру також 17 православних емеритів, котрих страхали, що в разі опору позбавлять їх емеритури, причому тим, які переходили на римо-катол. віру, давали по 16 кґ. жита і на всіх видали 50 метрів матерії „дреліху". Крім того ті новокатолики дістають перепустки у прикордонній смузі до 10 год. вечора.

Лікарський фейлетоник.

Їджмо чорний хліб

В останніх роках все більше поширюється уживання питльованого хліба, тобто хліба білого, без висівок. Загально сей хліб уважають смачнішим, здоровішим, ба навіть ліпшим і кращим від чорного. Але правда тільки се, що хліб без висівок смачніший і ситніший, а в ніякому разі не здоровіший. Позбавляючи хліб висівок, позбавляємо його тимсамим дуже важних для здоровля складників, в першу чергу вітаміни Б, яка забезпечує нашу нервну систему перед розстроєм. Крім того висівки мають для здоровля людини ще й інші прикмети, а саме впливають корисно на травлення харчу та на регулярність виділювання екскрементів. Отже не диво, що мода їсти питльований хліб викликує чимраз більший нервний розстрій, навіть по наших селах, чого давніше майже не було. Мода їсти білий хліб се загальне явище. Учені, розуміючи шкоду, яку ця мода приносить людському здоровлю, бють на тривогу. І так напр. Французька Академія Наук приняла одноголосно постанову, в якій предкладає свому народові вживати тільки чорного хліба, себто разом з висівками, бо лише такий хліб повновартісний і має в собі всі складники необхідні для здоровля: мінеральні соли, білок, товщ, вітаміни, крохмаль та всякі ферменти. Постанова Французької Академії Наук вимагає, щоб у війську, в лічницях, у пансіонах та всіх інших суспільних установах споживали тільки хліб не занадто просіяний від висівок, або хліб цілком з висівками. Звертаючись до всего суспільства з предложенням уживати тільки хліба з висівками, Французька Академія попереджує, що споживання питльованого хліба ослаблює природню відпорність орґанізму та зменшує силу і плідність раси.

За „Народнім Здоровлям".

Нові видання

Святослав Доленґа. **Донцовщина.** Варшава, Варяг, 1938. Сторін 77, формат 15 × 21.5 цм.

Автор сеї критики Донцова і донцовщини — виїмково здібний. На жаль він як ученик Донцова має в собі богато з його способу думання і писання, що спробуємо виказати в докладнішій оцінці сеї праці. Тут покищо наведемо його загальну оцінку Донцова:

„Ми не виступаємо проти тих ідей, які Донцов кольпортує на нашому ґрунті, ми виступаємо лише проти самого Донцова, проти його шкідливого темпераменту, проти того Донцова, що намагається власною автореклямою і рівночасним пониженням всіх т. зв. „конкурентів" піднести себе на постумент вождя, проти Донцова „ґєнія" (вжиймо раз його словництва), яка жеруе на політичних трупах (Драгоманів) і мертвих (Грушевський), проти Донцова сліпця, який не може бачити в Україні нічого позитивного і який велике й глибоке питання українське звести хоче до нахабної формули: „Україна се я". І врешті виступаємо проти Донцова спекулянта, який немов перський шах свої ордери — видає свої патенти на націоналістів і патріотів, очерняє або обілює людей і все тільки через те, що став припадково власником журналу..."

В отсій оцінці виступають всі прикмети і всі блуди цілої книжки. Про прикмети поговоримо докладніше, а блуди її дадуться зібрати в висказі автора, що він не виступає проти ідей кольпортованих Донцовом. Коли так, то во істину не треба було марнувати свій час і свою здібність на писання такої праці, властиво вистарчала коротка заява, що автор дальше уважає себе учеником того спекулянта і комедіянта, тільки не може знести його манір. Та як не як книжка замітна тим, що молодше покоління зачинає вже думати над величезним шкідництвом того егоцентричного руйника і проявляє при тім цікаві проблиски своєї застанови, які схарактеризуємо окремо.

А. Ч.

Luka Luciv, **Westukrainischer Dichternachwuchs.** Sonderabdruck aus „Slavische Rundschau", X/1, 42—47, Praha 1938. 8⁰ 5.

Автор дає огляд трьох сучасних письменських ґруп у Галичині: націоналістичної, ліберальної та католицької. На вершку націоналістичної, що її орґаном „Вістник" за редакцією Дм. Донцова, стоять Є. Маланюк, син О. Олеся О. Ольжич, далі Л. Мосендз, Ю. Клен, Б. Кравців, Ю. Липа, У. Самчук, Р. Єндик, з жінок О. Теліга та Н. Лівицька-Холодна. До ліберальної ґрупи, що має два свої орґани: „Назустріч" за редакцією С. Гординського та „Діло" з М. Рудницьким, належать Ю. Косач, С. Гординський, С. Яблонська, С. Левинський та І. Вільде. Далі говорить автор про католицьку ґрупу письменників, до якої належать пок. Б. І. Антонич († 1937), Н. Королева, о. Г. Костельник (непотрібно автор згадує тут про те, що о. Г. К. „в останньому часі працює над кількатомовою моноґрафією про українську стиґматичку Настю Волошин", 4), о. С. Семчук, О. Петрійчук, Г. Меріям-Лужницький. Автор пише, що ця „католицька ґрупа видає місячник „Дзвони" (за редакцією П. Ісаєва), яких визначним літературним співробітником є критик М. Гнатишак." Це трохи неправильне, бо деякі з названих згуртовані деінде. Свою статтю закінчує автор коротким оглядом сучасної української літератури на Закарпатті, згадуючи В. Ґренджу-Донського, І. Боршоша-Кумятського та поета Зореслава (о. СевастіянаСтепана Сабола ЧСВВ)*) — Пожиточна річ подавати огляди про наші справи в заграничній пресі, але не так, як це зробив автор, вихваливши забагато ґрупу націоналістів та лібералів. — Л. С.

*) При тій нагоді годиться спростувати помилкові вістки про Зореслава, що їх подала Українська Енцикльопедія, III, 1347 та інші, що писали про Зореслава в нашій пресі. Рік народження його 1909 (не 1899!). Крім цього треба справити його прізвище.

Памятайте про звіт на річний зїзд „Скали" 26. V. 1938 р. в Станиславові.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Папським легатом на торжества 34-ого Міжнароднього Евхаристійного Конґресу в Будапешті іменовано кардинала державного секретаря Евгена Пачеллія.

IV Міжнародній Конґрес Християнської Археольоґії відбудеться в Римі в днях від 2 до 9 жовтня с. р. Конґрес відбуватиме свої наради в Лятерані.

Кардинал Бодріяр про Гітлєра. В паризькому часописі „Журналь де Деба" появилася велика стаття кардинала Бодріяра, яка викликала незвичайне зацікавлення у Франції. Кардинал вернувся якраз з Риму, де перебував підчас „аншлюсу". У статті кардинал пригадує переслідування Папи Пія VII Наполеоном і перемогу Папи, коли Папу Пія VII після повороту до Риму витало ентузіястично все населення. Сей Папа належав до тих, які просили злагіднити долю Наполеона на вигнанні. Цілу шпальту присвячує кардинал-публіцист розважанням над Гітлєром і м. ін. питає: „Щож Провидіння приготовляє для Гітлєра? В якій формі виступить супроти нього Немезіс, яка скорше або пізніше завжди приходить, щоб пімстити кривду зроблену Богові і людям? Не знаю, пише кардинал, чи Гітлєр умре в ліжку в Берліні, чи у Відні, чи може вчасі заверюхи зовнішної або домашньої... одначе знаю, що переможна Анґлія відмовить йому почести інтернування на острові св. Олени. Та Папа і сим разом буде молитися за того, що волю Христа заступив поганством. При тій нагоді слід пригадати, що Папа на час побуту Гітлєра в Римі приказав закрити ватиканські музеї і зі своєї літньої резиденції в Кастель Ґандольфі протестував проти вивішення свастики недалеко базиліки св. Петра в Римі. Той протест зробив на Муссолінія велике вражіння.

Нові напрямні кард. Інніцера для духовенства. Орґан віденської архиепископської консисторії „Вінер Діецезанблят" приносить напрямні віденського Архипастиря для духовенства: 1) ціль і завдання душпастирської праці залишаються незмінені; 2) змінити можна тільки те, що при змінних зовнішних умовинах у людей вимагає зновелізування, себто напрям і методи, після яких мається виконувати душпастирські обовязки; 3) при душпастирстві слід придержуватися ось яких засад: Положення, витворене новим політичним порядком, треба вважати важким завданням, яке з волі Провидіння стає перед душпастирями. Завдання те доволі трудне, хоч має воно і добрі сторони, а виконати можна його тільки при великій живій вірі в правду і ласку Христа, в її міць, яка благословить всьому, що добре, а всьому, що зле, протиставиться і перемагає. Душпастирське життя мусить бути глибоко релігійне і святе внутрі, бездоганне і прикладне назовні. Політика й амвона не могли себе стерпіти досі, отже всяке політиканство мусить щезнути з проповідальниць.

Архиепископ ліверпульської діецезії торжественно посвятив нову вишу школу Католицької Акції. В тій школі будуть образуватися майбутні католицькі діячі. Виклади обіймають слідуючі предмети: історія Церкви, історія церковної музики, апольоґетика і християнська догматика, суспільні науки, етика, підставові засади Католицької Акції. Після кождого викладу будуть відбуватися дискусії. До школи приймають представників усіх суспільних шарів без винятку.

Норвежська церковна державна Рада вислала до парляменту письмо, в якому рішуче протестує проти проєкту допущення жінок до функцій пастора. Виступ викликав державний проєкт, на підставі якого жінки малиб одержати право доступу до всіх занять і посад, до становища пастора включно. Варт при тім зазначити, що норвежський парлямент розглядав згаданий проєкт уже 6 разів (останній раз у 1936 р.).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА ЗАСІДАННІ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УНДА з 7 с. м. ухвалено велику деклярацію. В ній у 8 точках представлено дуже тяжку ситуацію українського народу в Польщі, а в точці 2, яка складається з 10 уступів, є добрий перегляд наступу на нас від часів заключення нормалізації. Взагалі деклярація сим разом обдумана і має тільки одну смішність: толкує Полякам, що є в їх інтересі... Крайна пора не толкувати іншим народам, що є в їх інтересі, а лучше виразно говорити про те, що в нашім інтересі.

В КИЄВІ увязнило ҐПУ Затонського, довголітного народного комісара освіти радянської України. Його увязнення лучать з заостреним русифікаційним курсом у шкільництві України. Затонський належав до ком. партії від 1905 р.

ДВІ МОСКВОФІЛСЬКІ ПАРТІЇ на Закарпатті, „Русская Національно-Автономная Партія" й „Автономный Земледѣльческій Союзъ", утворили спільний „Русскій Національно-Автономный Блокъ". У спільній заяві оповіщено, що кожда партія зберігає свою самостійність, тільки для добра рідного народу вступили в кооперацію. В заяві сказано дальше: „Досить національного роздору і братовбивчої боротьби! Пора перестати служити чужим інтересам, які розбивають і розділяють наш нарід і підіймають руку брата на брата"... (Нашъ Путь, ч.320).

У ВИЛЬНІ сен. Міхаловіч виголосив відчит п. з. „Горожанська совість". Після відчиту дійшло до бійки між молодими ендеками і соціялістами.

РАДА НІМЦІВ у Польщі відбула засідання 25 м. м. в Познані і на нім рішила створити одну національну орґанізацію для всіх Німців, замешкалих в Польщі. Тільки т. зв. Молодонімецька Партія в Польщі відмовилася приступити до того всенімецького обєднання. В письмі Ради Німців до Молодонімецької Партії сказано м. ін., що та обєднана орґанізація мусить бути націонал-соціялістична під острим проводом. („Остдойчес Фольксблят", ч. 17).

КОМІНТЕРН видав відозву з приводу 1 травня. В ній накликує робітників Анґлії, Франції та Америки до революційної акції проти своїх правительств і до підтримки совітської закордонної політики.

ЧЕСЬКА РАДА МІНІСТРІВ радить над статутом для меншин у Чехословаччині. Праця йде помалу, бо істнують значні ріжниці поглядів між міністрами, приналежними до лівиці і правиці.

ЖИДИ З НІМЕЦЬКИХ околиць ЧСР переносяться масово до нутра краю, зокрема до Праги і купують там доми та закладають свої підприємства. Так пише чеська преса.

ПІДЧАС НАРАД В РИМІ Гітлєр і Муссоліні мали устійнити, що край замешкалий судетськими Німцями мавби стати своєрідною вільною державою під контролею націонал-соціялізму. Таку вістку приніс з Риму „Дейли Експрес".

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР приняв у Квіринальській Палаті в Римі польського посла в Римі Висоцкого і відбув з ним довгу нараду.

Гумор. — Між звірятами. — Мамамуха проходжується зі своєю донечкою по гладкій лисині пана директора. — Ах, дитино, зітхає, як ті часи зміняються! Як я була ще в твоїм віці, сюди вела тільки одна вузька стежечка.

МАДЯРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Дарань заявив, що Мадярщина готова співпрацювати з державами Малої Антанти, оскільки вони зроблять уступки мадярським меншинам у своїх державах.

В ДАНІЇ власти заборонили політичні маніфестації і пропаґандові походи. Рівночасно загрожено острими карами тим, що будуть очорнювати осіб, які займають публичні становища.

В ЕСТОНІЇ оповіщено амнестію для політичних вязнів. З неї скористало кільканасот засуджених.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА здобули на кастилійськім фронті знов кілька місцевостей і посунулися кільканацять км. вперед.

„НЮС КРОНИКЛ" пише, що в Абісинії кипить невгомонне повстання, що Абісинці раз-у-раз переривають шлях до Адді-Абеби та що провінція Ґодіян зовсім освободилася.

НОВИНКИ

„Три шляхи татарські". Дальше поміщування статті-студії під тим заголовком перериваємо з причин від редакції незалежних.

В кількох селах Перемишлянщини невідомі люди позабирали березові хрести з могил поляглих українських стрільців. Що зробили з тими хрестами, не знати, бо їх ніде не можна віднайти. Сей вчинок викликав велике схвилювання між українським громадянством. Поліція шукає виновників.

Зі станиславівської вязниці вийшли на волю В. Вівчар, В. Ходак, Запухляк, М. Мацьків і Д. Кукляк з Побережжа та інж. Голинський з Микуличина, арештовані під замітом убийства польської стежі підчас польсько-української війни в 1918/19 р. Слідство виявило, що вони зовсім невинні.

До магазину спортових товарів української фірми „Пласт" у Львові при вул. Городецькій 95 зголосився телєфонічно якийсь особняк і підшиваючись під назвисько пралата Куницького просив видати на його рахунок спортовий одяг. По тім телєфоні прийшов до магазину незнаний мужчина й вибрав комплєтний спортовий одяг, туристичні черевики й інші дрібниці, вартости около 150 зл. Незабаром показалося, що крамниця впала жертвою обманця, по якім усякий слід пропав.

Ректор львівської політехніки др Адольф Йошт уступив зі свого становища. Безпосередньою причиною його уступлення були події перед будинком львівської політехніки в дні 1 травня с. р., коли студенти кинули кілька петард між учасників робітничого походу, хоч передтим обіцяли ректорові заховуватися спокійно.

З Косівщини виселено Степана Олеськова, люстратора кредитових кооператив, як такого, що був політично караний.

Нові літнища повстають в Незвиськах, Хмелевій, Поточиськах, Михальчі й Городниці, що лежать над яром Дністра.

Дороговий заряд в Надвірній замкнув до 20 с. м. воєвідський гостинець між Косовом Гуцульським і Татаровом з причини його злого стану.

Староста в Теребовлі видав розпорядок, що обходи „Просвіти" в Теребовельщині можуть відбуватися тільки в замкнених льокалях у формі академій та що з кождої читальні в такім обході може брати участь лиш один делєґат. Також на зїзд „Просвіти" у Львові читальні з Теребовельщини можуть висилати лиш по одному делєґатові. Ні „Луг", ні „Сокіл", ні „Рідна Школа" й т. п. не мають права висилати делєґацій на ювілей „Просвіти" у Львові.

231 безробітних з олькуського повіту виїхало на роботи на Волинь.

Гумор. — Свекруха влітає обурена до помешкання зятя і каже: Слухай, моя дочка спровадилася до мене зі всіми річами. Що се значить? — Я сказав їй подразнений, щоб забиралася до чорта, а вона горячо купана і все бере дослівно!...

Управа Української Громади в Берліні постановила замість вінка на могилу помершого в Берліні лікаря зі Львова Др Евгена Дурделли заснувати фонд на почесне ліжко імени Др Евгена Дурделли в Народній лічниці у Львові. На ту ціль зібрано між членами громади в Берліні 150 (сто пятьдесят) пол. зол. Закликаємо цим всіх знайомих, приятелів покійного та громадянство в Краю на дальші пожертви для поповнення цього фонду. Управа Громади.

За участь у 3-травневих обходах. „Газета Польска" в ч. 124 принесла отсю вістку: В ночі з 3 на 4 с. м. в Журатичах пов. Камінка Струмилова на Українця Емануеля Романова, який вертався з забави, урядженої з приводу обходу 3 травня, напало кілька осіб і побило його на смерть. — Солтиса громади Буркана, підгаєцького повіту, Михайла Клосовского, який вертався з 3-травневого обходу, побили так сильно, що йому стряс ся мозок. Причиною побиття мало бути те, що солтис домагався підводи для перевезення польських дітей на торжество 3 травня в Підгайцях.

Большевики зліквідували український фільмовий трест „Українфільм". Се один з проявів русифікаційної акції Москви на Україні.

Сніжно-градова буря перейшла на днях над частиною ряшівського повіту. Вона наробила богато шкід в городах і полях.

В Боромилю коло Берестечка до помешкання жидівського рільника Мойсея Копіта вдерлися вечером два узброєні бандити. Один з них вистрілив з револьвера до Копіта й опісля ранив сокирою в голову жінку Копіта. По доконанні злочину справники втікли. Копіт помер від ран, а його жінка бореться зі смертю.

На терені повітів рівенського й костопільського появилися дики й нищать засіви на полях.

Пошесть серед безрог стверджено на терені Болозови Долішньої, Острова й Купнович Нових в Рудеччині.

У Варшаві розпочав голодівку воєнний інвалід Пшилбіцкий з родиною, якому знижено ренту з 200 зл. до 80 зл.

В Іновроцлаві в фабриці „Сольвай" наступив вибух підчас наповнювання парою кітла льокомотиви. 6 осіб погибло, кілька ранених. Уряджения фабрики частинно знищене.

Графиню Вельопольську засудив німецький суд за шпигунство в користь чужої держави на досмертну вязницю.

Помер Карло фон Осецький, визначний німецький пацифіст і лавреат нобелівської надгороди, в 48 році життя. По приході до влади нац.-соціялістів фон Осецького замкнули в концентраційнім таборі, де він занедужав на сухоти.

Октавіян Гога, б. румунський премієр, помер на параліж по двох днях недуги.

До бойкоту Карльсбаду і Марієнбаду, які становлять тепер твердиню генляйнівського руху, взиває Чехів чеська преса.

Гумор. — Відгризся. — Ти мені так допік, що як умреш, то зараз вийду заміж. — Маеш рацію. — То тебе зовсім не обходить? — А щож мене може обходити нещастя чоловіка, якого я зовсім не знаю?

Гумор. — В школі. — Які є елементи? — Воздух, вода, вогонь і горівка. — То горівка елемент? — Бо мама каже, що як тато пють горівку, то вони в своїм елементі.

В Москві розійшлася вістка про увязнення віцепремієра СССР Косіора.

Бельгійський король Леопольд III приняв запрошення голяндської княгині Юліянни і князя Бернарда на хрестного батька їх дочки Беатричі.

Б. начальний редактор віденської „Ное Фрає Прессе", др Ст. фон Мілер, скінчив самогубством. Після „аншлюсу" його усунули з редакції, бо він був неофітом.

Потрібно провідниць для дитячих садків! Справа дитячих садків належить до найактуальніших і найбільш хосенних справ в українському громадянстві. Ця справа не вимагає вже окремої пропаганди, бо наші громади на підставі кількалітного досвіду наглядно пізнали благодатний вплив дитячих садків як необхідної установи для суспільної опіки й виховання і тому радо влаштовують у себе сезонові дитячі садки. У звязку з тим організатори дитячих садків звертаються до Головної Управи РШ за провідницями. На жаль не можемо настарчити провідниць, бо досі зголосилося до нас за мале число. Тому звертаємося до всіх провідниць чи кандидаток на провідниць, які досі ще не зголосилися, щоби зробили це негайно, бо справа приділу й опісля затвердження зі сторони дотичного Староства вимагає довшого часу. Зголошення шліть прямо на адресу: Головна Управа Рідної Школи" у Львові, вул. Сикстуська 46 залучаючи 1) метрику, 2) свідоцтво зрілости, 3) посвідку курсу провідниць, 4) свідоцтво здоровля, і зазначивши, на котрий повіт рефлектує провідниця. — Гол. Управа РШ.

Спорт. У чергових змаганнях Україна програла в неділю 8 с. м. з Ярославом у відношенні 1 : 4 (0 : 3). Сю першу сегорічну доволі високу програну нашої дружини слід приписати болотнистому розмоклому грищу та несприяючій погоді. Україна не вміє грати на дощі, а ще гірше виходить на болоті. Крім того Україна грала дуже слабо, ніякі комбінації нападу не виходили, оборона грала хаотично, воротар робив, що міг, та сам один проти двох напасників був безсильний. В обороні вдоволив тільки Мікльош молодший, Скрегота розчарував. До перерви гра ведеться ввесь час майже під воротами України, яка в тому часі мала всетаки змогу вирівняти. По половині спочатку більше з гри має Україна, потім до голосу доходить скорий напад Ярослава. Богурат стріляє одинокі почесні ворота для України. Суддя змагань п. Бужанський з Тернополя невідповідний, кривдив обі дружини, допускаючи до брутальної, часами небезпечної гри. В другій половині неслушно виключив з грища Романця. Публики до 1000 мимо фатальної погоди.

Гумор. — Знаеш, моя жінка така як мільонська Венера. — Така гарна? — Ні, але цілий день нічого не робить так, якби не мала рук.

Порядок нарад

Загальних Зборів „Скали"

які відбудуться 26 травня 1938 р. в льокалі Т-ва у Станиславові при вул. Перацкого ч. 1:

1) Служба Божа в катедрі (8 год. рано)
2) О год. 9 отворення Загальних Зборів
3) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів
4) Звіти з діяльности Т-ва:
   а) Секретаря,
   б) Скарбника,
   в) Видавничої Комісії,
   г) Контрольної Комісії,
5) Реферат на тему: Ціль й завдання Т-ва „Скала", виголосить Вєч. о. Ів. Чорнодоля
6) Дискусія над звітами Виділу
7) Вибір нових 4-ох членів на місце вильосованих і 4-ох заступників та Ревізійної Комісії
8) Внески й запити
9) Закінчення.

Станиславів, 6. V. 1938.

Головний Виділ „Скали".

Увага: Учасники зїзду одержать 50%-ву знижку кошту їзди зелізницею (в один бік, з поворотом) на підставі рішення Міністерства комунікації з дня 27. IV. 1938.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Вп. Авторови допису про 29 квітня на селі. Дякуємо за гарний допис, але з причин від нас незалежних помістити не можемо.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Для жінки.
ПАКС: Палкі серця.
СТИЛЕВЕ: Королева передмістя й ревія.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2 (Польна ч. 2).** 30—4—10

Підприємство Будови

Інж. Д. КУЗИК

Коломия, Костюшка 25, Тел. 147 (Народний Дім). 39--2—6

74 книжок за 35 злотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ".

Адміністрація „Нової Зорі" висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжок. За поодинокі книжки ціни не знижується. Знижка буде тревати до кінця місяця травня б. р.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 15 травня 1938. Ч. 35 (1135)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЕВРОПА НАПЕРЕДОДНІ КАТАСТРОФИ

Анґлійський політик Вінстон Черчіл виголосив в Менчестері велику політичну промову. В ній заявив м. ін., що Европа стоїть напередодні катастрофи і ствердив, що одиноким способом рятунку її булоб створення могутнього союзу проти напасника. Ядром того союзу можуть стати Анґлія і Франція. Колиб до них прилучилися ще Югославія, Ромунія, Мадярщина, Чехословаччина, Польща, скандинавські держави і балтійські держави, то вони створилиб таку велику силу, що ніякий напасник не відважився б її зачепити і нарушити мир в Европі...

Новий заговір на Сталіна.

Японський часопис „Гочі Шімбун" звідомляє, що в Совітах увязнено поверх 200 офіцирів червоної армії. Увязненим закидають орґанізування заговору проти Сталіна і Ворошилова, яких замаховці хотіли замордувати 1 травня. На слід заговору, що його орґанізували плк. Андреєв і майор Стуволоґ, попав комісар внутрішніх справ. У звязку з тим ГПУ переводить масові арештування.

Доля Чехословаччини припечатана.

„Парі-Міді" в кореспонденції з Женеви лише: Ввесь політичний зїзд у Женеві вважає, що стріча Ґітлера з Муссолінім припечатала долю Чехословаччини. Предвиджують, що дальший розвиток у тій справі піде в напрямі переміни Чехословаччини в федеральну державу і що слідуючим етапом буде розклад Чехословаччини м. ін. через Аншлюс Судетів. Такий розвиток подій уважають в Женеві зовсім природнім і секретаріят Союзу Народів погодився вже з тим. З женевської обсерваторії положення представляється в той спосіб, що Німеччина має перед собою вільну руку в справі Чехословаччини.

Судетські Німці бойкотують чеське радіо.

Партія судетських Німців оповістила відозву, в якій взиває німецьку суспільність в ЧСР бойкотувати чеські радієві стації і слухати тільки авдицій з Німеччини. Багато мистців і прелеґентів німецької національности зірвало контракти, заключені з управою чеського радія. Натиск німецької опінії такий сильний, що числяться з вицофанням поверх 40% абонентів чеського радія німецької національности. Словом, витворюється психоза „Аншлюсу".

Комуністи в ЧСР за політикою „сильної руки".

Чеський комуністичний орґан „Руде Право" пише, що в справах внутрішньої політики істнують поважні спори в нутрі державної коаліції. Демократична частина коаліції вважає недопускаємим, піти в переговорах з судето-німецькою партією і в резерві державного апарату супроти неї дальше, ніж на це позволявби інтерес держави. Повторяються голоси, які домагаються введення на приграничних німецько-чеських областях політики „сильної руки".

Конференція польських дипльоматів у Варшаві.

У Варшаві перебувають тепер польський амбасадор в Берліні Липский і польський посол у Празі Папее. Тих дипльоматів завізвано до Варшави на окрему конференцію, присвячену справам середньої Европи. Політичні круги приписують тій конференції велике політичне значіння, зазначуючи, що вислідів її очікують з великим заінтересуванням в Берліні, Парижі, Лондоні і Празі.

Старославянська мова в богослуженнях на Бесарабії.

Синод ромунської православної Церкви на домагання бесарабських епископів дозволив відправляти православні богослуження в Бесарабії у старословянській мові. Як відомо, дотепер вільно було відправляти богослуження в православних церквах тільки по ромунськи. Дозвіл на відправу богослужень по старословянськи видано в ціли успішного поборювання баптистів, які відправляють свої богослуження по російськи і через те мають більший успіх.

Нова филя демонстрацій Арабів проти Анґлії.

З Каїра звідомляють: У звязку з приїздом до Єрусалиму нової анґлійської комісії у всіх арабських краях відбулися демонстрації проти поділу Палестини. В парляменті в Баґдаді арабські посли виголосили острі промови проти Анґлії. В Дамаску були масові протианґлійські демонстрації. В Каїрі студенти славного арабського університету Алязгара зложили анґлійському амбасадорові писемний протест. Король арабської держави Ємену Яхая вислав протест проти поділу Палестини просто до анґлійського правительства. Араби з ріжних країв посилають жертви Палестинській начальній арабській раді і зголошуються на добровольців. Становище Анґлії робиться невигідним.

Коли повстав перший банкнот?

Перший банкнот повстав у 1684 р. в Новій Франції, себто в нинішній Канаді. Тодішній ґубернатор Канади опинився у великім клопоті, бо забракло йому монет на заплачення платні 400 воякам. Тоді прийшла йому до голови добра думка: він роздав воякам потяті на четверо карти до гри з виписаною сумою і своїм підписом. Пізніше король ратифікував той підпис своїм і так повстав перший банкнот. За 254 років істнування банкноти перейшли ріжні модифікації.

Уряднича карієра Ґетого.

Й. А. Брадіш видав у Ню-Йорку книжку під таким заголовком. В ній напечатав 113 актів, які доказують величезну ріжнородність урядничої діяльности Ґетого: від інтендантури театру аж по гірництво, від будови доріг аж по реформу адміністрації. Ґеній Ґетого всюди давав йому можність вибитися.

Враження з Рідного Краю

Слово до української преси.

Живу на чужині. Отже з рідною землею лучить мене тепер лиш ідея й українська преса. Читаю ту пресу жаждуче. Щодня бачу на шпальтах її застрашаючі слова: „розвязують", „бють", „притягають і відбирають душі". Трівога проймає моє серце. Хто це робить? Католики? Дійсність каже не дивуватися. Але трівога, що має в тім своє жерело, ще не така велика, яка та друга... Свої нападають безоглядно на своїх... Ось справді найстрашніша річ. Це правдива руїна. Чи наше життя, тяжко стиснене ззовні, має ще бути розбиване таки своїми запроданцями, які на очах всіх мають вносити в нас отрую відступництва і рабства? Чи видно в нашого загалу виразну нехіть до борні за свої цінности, які плекали наші предки?

Чому наша преса приносить майже все тільки негативні вісти? Таж серед міліонів нашого народу мусять бути і добрі прояви вірности своїй Церкві і своїй нації, ціпкости, згоди, єдности, однодушности, самопожертвування й самооборони. Нема сумніву, що все те є, бо інакше ми вже давно розлетілисяб. Отже подавайте і такі вісти, бо інакше коли хтось живе далеко від своїх і спирається тільки на звідомленнях рідньої преси, то набирає погляду, що діється недобре в нашому житті, що підстави наших підвалин зарисовуються, що переважає в нім апатія та дивне очікування на якісь незаслужені „благодати", а це забирає силу і час та руйнує первні, здібні до діяння, до чину. Наша нервозність у кождій клітині нашого життя, так добре відчута чужим нам елементом, не лише не посуває наших надбань вперед, але їх ослаблює і нищить. Борня вимагає сили, рівноваги духа, моралі і віри в перемогу. Загумінковість і невідповідальне отаманство при деструктивному апараті — це не підйом і сила, але духова загибіль своїх через своїх. Це явище найстрашніше. Гноблення чужими може спричинити л и ш е відродження своїх цілей і кристалізацію своїх сил духових і скорше чи пізніше перемогу по стороні гнобленого. А розбиття і зневіра серед своїх і робота проти інтересів свого загалу та його духових цінностей — се ніщо інше як свідома комусь потрібна поміч у нищенні живущих сил свого народу. Полуміння злоби, ненависті й безхребетности розпаношується тоді, коли зі всіх сторін чигають противники і загребущими руками хватають наш відвічний дорібок.

Головне і найважніше зло в нас у злій інтерпретації духа нації. Фальшуємо його свідомо чи несвідомо і не даємо спромоги властивого розвитку свому орґанізмові. Розріст піде по лінії простій тоді, коли випровадимо його з сил йому питомих, коли зміцнимо живучість нашого духа, коли розбудимо в цілім орґанізмі волю жити і розростатися та змагати до ясно означених цілей. Свідомість свойого завдання, сперта на вірі, на своїх силах духових, на загальній моралі — яка правдиво інтерпретована може бути лише одна, не буде провадити манівцями тих, що хочуть жити для добра нації. Консолідація духа — се клич нашої теперішньої ситуації, це свідома і сильна постава проти всіх наших ворогів, які не встояться перед нею, — бо за нами буде тоді сила духа і віра в перемогу.

О. Л.

ДОНЦОВЩИНА

Про дивні герці на Диких Полях українських слів кілька. *)

На книгарському ринку появилася новина: книжка виразно звернена проти Дмитра Донцова.

Та поява цікава з отсих причин:

1) Що се наддніпрянська книжка.

2) Що написав її ученик Донцова.

3) Що він виступає проти Донцова надзвичайно остро.

4) Що при тім не випирається і по сей день ідей Донцова, але навпаки „в чамбул" їх акцептує і підпирає.

5) Що автор се виїмково здібний публіцист.

Хіба досить причин, щоб зацікавитися сею появою. А для нас Галичан є ще дві особливі причини, задля яких можна і треба їм поручити докладне перечитання і передумання сеї праці молодого Наддніпрянця. Перша причина се те, що не з галицького молодшого покоління, яке масово затроїв Донцов, появився перший яркий протест проти того спекулянта, позера і комедіянта на великій закрівавленій сцені нашої батьківщини, — а появився такий протест з кругів молодшого покоління наддніпрянської еміґрації, якого під оглядом чисельним в порівнанні з масою галицької молоді є під сю пору в Польщі приблизно тільки, що кіт наплакав. А другу причину того, чому Галичани особливо уважно повинні передумати сю книжку, наведемо аж при кінці: бо лучше булоб, якби читачі самі її додумалися, тоді вона глибше вбється їм у тямку як овоч їх власних пошукувань думками.

I.

На якихже основах спирається протест і дуже остре обвинувачення Донцова, коли автор згаданої книжки дальше похваляє його ідеї? З богатьох його закидів виловимо тільки деякі.

1) Автор нападає передовсім на методу полеміки Донцова і пише про неї так:

„щоб лекше побороти противника — противника не побарюється, а створюється нового противника, який має стільки ж рис своїх, як і чужих. І такого противника кладеться вже на плечі. Легко і без жадного зусилля". (Ст. 9).

Себто інакше кажучи закидає свому учителеві — скажім делікатно — непристойність, якої в полеміці не уживає ніякий шануючий себе діяч ні письменник. Ніде правди діти, закид цілком слушний. Ствердження такого закиду як правдивого в кождій виробленій суспільности замикає доступ до поважних орґанів преси і дискваліфікує чоловіка на дуже довгий час або й на ціле життя. Та ми суспільність невироблена, без систематичної критики, без вихованих на те орґанів душевної контролі, отже на такім дикім полі можна гуляти безкарно і ще до того мати претенсії на „провідника молоді". Вище згаданий закид звертає автор в першій мірі на адресу іншого наддніпрянського письменника, Е. М., але додає, що він ту методу цілковито переняв від свого учителя — рабі Донцова.

2) Здається, що й другий закид звернений безпосередно на одну адресу, а посередно на другу. Другий закид звучить так:

„І все це разом з підозрілою „ерудицією", запозиченою із російської енциклопедії „Брокґауза і Ефрона" разом з типово-маланюківськими „вченими" словами — демагнетизація, наркотизування, металізація, компенсація, субстрат, і т. д. — разом з цитатами із Ібсена, з покликами на Ляйбніца і Сореля (див. відповідні гасла в енциклопедії тогож Брокґауза і Ефрона) з латинськими сентенціями такого типу як „deus ex machina", з Кулішем, Шевченком і Хвильовим і... навіть Башкірцевою, що з легкої руки рабіна (Донцова) стала аж надто популярна в ґетті. Словом, висловлюючись стилем самого маестра, „omnia mea mecum porto." (Ст. 9, 10).

І знов нікуди правди діти: закид правдивий у відношенні до Донцова. Сей закид з підозрілою „ерудицією" підношено вже нераз. [1])

3) Далі Доленґа закидає Донцову його боротьбу з всеукраїнством і наводить такі слова Донцова:

„Боротьба з всеукраїнством являється для нас конечною. Нашою ціллю є внести роздор в рідну хату, врізатися в дружній всеукраїнський концерт із своїм власним пролетарським барабаном." [2]) (Ст. 27).

Се закид тяжкий не так своїм змістом (бо Донцов має російське виховання), як тим, що Донцов ставши пропаґатором українського націоналізму, ніколи і ніде не признався, що робив зле, виступаючи проти розвитку української стихії. Ню маску непомильности, в якій весь час ходить Донцов, Доленґа підчеркує кількакратно при ріжних нагодах.

4) Дальше Доленґа закидає Донцову, що Донцов накликував українську молодь:

„викорінити цілком релігійність мас і релігію", повставати проти „християнської етики", бо, мовляв, християнська етика є тільки „каганцем, який утримує народні маси в їх скотським існуванні і помагає їм, не ремствуючи, в покорі носити свої кайдани", бо, мовляв, „скрізь, де підносилися руки для насильства і мордів ближніх, разом підносилася рука в сутанні, аби ці морди благословити". [3]) (Ст. 31).

Отсеї ідеольоґії Донцов не покинув ніколи. Він поновив її в своїй книжці про „Націоналізм", в якій Спасителеві виразно закидає руйництво. Цікаво, що такі твори Донцова по сей день реклямують ріжні українські видавництва, які властиво не мають на ціли боротьби з Церквою і які в значній мірі держаться підтримкою духовенства. А ще цікавіще те, що Доленґа наводить закид про руйнування релігійности як очевидний закид і мимо того лише на ст. 76 своєї книжки, що не виступає проти ідей, які кольпортує Донцов... Ось правдивий танець Мамаїв на Дикім Полі України!.. Відки він крутиться і що має значити?

5) По вище наведенім сильнім закиді наведений у книжці „Донцовщина" ще такий закид, який мусить бути в очах Доленґи ще сильніший від попереднього. Він звучить:

Підчас Великої Війни йому одному (Донцову) вільно було боротися з єдиною самостійницькою орґанізацією українською — Союзом Визволення України — бути на безпосередніх послугах певних німецьких політичних кол. В інтересах цих кол йому вільно було інформувати шведську пресу (а через неї й російську), що неначеб-то „нема ні одної серіозної української орґанізації, якаб домагалася самостійности і що Україна почуватиме себе щасливою, якщо до Австрії прийде війна більший чи менший кусок України." [4]) (С. 32).

І знов два дива перед нами. Перше диво те, що Донцов ставши батьком крайного націоналізму, ніде і ніколи не написав, що робив зле, коли будучи німецьким агентом („на безпосередніх послугах"!) виговорював аж такі річи на змагання рідного народу та орґанізації його! [5]) А друге диво те, що серед українських націоналістів ніхто не вважав досі вказаним прилюдно запитати свого учителя, з яких причин він аж так обезцінював та паплюжив українські визвольні змагання перед чужими і чому ніколи прилюдно не сказав, що се було зле.

Во істину так не робить не лише справжній провідник, але навіть звичайний рядовий діяч. Людям вільно помилятися. Діячі і провідники се також люди, отже і їм вільно робити навіть найтяжчі помилки. Але хто поважно дивиться на свою ролю публичного діяча, той почувається до обовязку прилюдно признатися до зла, яке робив справі спільноти, що до неї належить. Без того неможливе життя, неможлива позитивна діяльність справжнього публичного діяча.

Донцов ніколи не признається до зла, яке заподіяв у публичнім житті — а його критик Доленґа мимо того пише: „Не виступаємо проти ідей, які Донцов кольпортує на нашому ґрунті...".

Ось подвійне диво! Та се ще далеко не все!... — Осип Назарук.

---

*) Гл. книжку Святослава Доленги „Донцовщина", Варшава, 1938.

[1]) Гл. „Листи до братів хліборобів" Липинського (Вступ), гл. брошуру О. Назарука: Націоналізм Донцова й инші мишугізми і т. д.

[2]) Гл. статтю рабіна (Донцова) „Політичний момент в Росії і завдання соціялдемократії". Праця, ч. I, ґрудень 1909 р.

[3]) Див. „прецікаву" брошуру Донцова „Школа а релігія". Львів, 1910.

[4]) Про це в брошурі „Самостійна Україна". Вид. С. В. У. Вецляр 1917 р., ст. 41.

[5]) Говорив про ту службу Василько, а в його устах було се тільки признанням.

Католицькі університети

Франція займає перше місце щодо числа висших католицьких заведень. Є там 5 т. зв. „факільте лібр" в Парижі, Тулюзі, Анжері, Ліль і Ліоні. Вони називаються інститути, бо закон у Франції називає університетами тільки державні наукові заведення. Католицькі інститути удержуються з добровільних складок. Інститути в м. Ліль і м. Ліон мають відділи теольоґії, фільософії, канонічного права, медично-фармацевтичний і математично-природничий. Крім того при кат. інститутах в м. Ліль і Анжер є висші школи: торговельна, промислова і рільнича; в м. Ліль ще є висша школа інжинірії й журналістики. Католицькі школи тішаться значною фреквенцією і заслуженою славою. — В Бельґії є католицький університет в м. Лювен. Він оснований 1425 р. і має пять факультетів. При лювенськім катол. університеті є ще спеціяльні заведення: технічна школа, висша школа політичних і соціяльних наук і т. п. Крім того в Антверпії є окремий католицький університет для женщин з фляндською викладовою мовою. — В Голяндії повстав католицький університет в м. Німґен в 1923 р. Він дістав права державного університету і має виділи: теольоґічний, фільософічний, літературний і правничий. — Велику славу здобув собі міжнародний католицький університет в м. Фрибурґ у Швайцарії. Оснований 1890 р. має він всі факультети крім медичного. — Польща має католицький університет в Люблині. Оснований 1918 р. Має 4 факультети і всі ті права, що мають державні університети. — Поза Европою є 7 католицьких університетів, з того 4 в Азії. Найстарший з них університет ім. св. Йосифа в м. Бейруті в Сирії, оснований в 1881 р. Китай має два католицькі університети, в Пекінґу і Шанґгаю. Четвертий катол. університет Азії є в Токію, в Японії. — В Північній Америці є пять католицькі університети: В Канаді: в Монтреалі і Квібеку. В Злучених Державах Півн. Америки є католицькі університети в Вашинґтоні, в Шікаґу й університет Нотр Дам у стейті Індіяна.

815 уділовців з ок. 1.500 вплаченими уділами — разом на суму зл. 46.103.— дозволило **Пром-Банкові** зібрати 541.000.— зл. оборотових фондів, з яких Пром-Банк виплатив продовж 1937 р. 3½ міл. зл. ріжнородних позичок на **розбудову ремесла, торговлі й промислу.** Подвоєння скількости уділів позволяє **подвоїти оборотові фонди** й видатно збільшити кредити, які причиняться до поправи **господарської кон'юнктури країни.** Тому не отягаймося! **Кожний Українець стає негайно членом**

Пром-Банку Львів, Ґродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Відкриття несподіване і трохи підозріле

Єзуїт про Поляків греко-католиків.

Редактор двомісячника „Орієнс", ксьондз Ян Урбан (єзуїт), в числі за березень-квітень свого журналу в огляді преси м. і. пише:

„Від кількох літ ведеться на Підкарпатті акція, що змагає до пробудження шляхоцьких традицій, а з ними польського почуття серед дрібної шляхти греко-кат. обряду. В якій мірі має та акція історично-наукові підстави і наскільки щире те признавання до польщини „шляхти загродовей" на Підкарпатті, не хочемо рішати. Донедавна заохочували цю шляхту до переходу на латинський обряд. Від якогось часу обсервуємо теж іншу тенденцію: залишити шляхту в греко-кат. обряді, але здобувати для неї права польської мови в Церкві. Не знаємо, чи в звязку з цим рухом, чи незалежно від нього перенесено до Львова газетку п. н. „Поляк Греко-Католік", що від кількох літ появлялася ефемерично в Кракові. На новому місці її побільшено, ліпше вивіновано, обіцюється навіть, що буде тижневиком. Покищо маємо три числа, тобто за грудень 1937, січень і лютень ц. р. „Релігіоне Рутенус — націоне Польонус" — такий клич цеї газетки. Доволі нещасліва перерібка давнього „Генте Рутенус" бо руської релігії нема, тільки католицька того чи іншого обряду. Часопис подається за орган „греко-католиків польської національности". Скільки є таких греко-католиків? Часопис подає число 448 тисячів, що творилоби біля 15% всіх греко-католиків Польщі. Як бачимо, відкриття несподіване і трохи підозріле, бо дивне, що такі маси Поляків греко-кат. обряду сиділи в Польщі так тихо довгі літа і ніхто про них не знав. Ну, але це число посвідчує офіціяльний спис населення з 1931 р., а такому списові якжеж не вірити? „Шляхти загродовей" стілько ще не відкрили, але може її десь в Карпатах відкриють... За речника тих близько півмільонових мас греко-католиків польської національности подається власне „Поляк Греко-Католік". В їх імені ставить теж важкі домагання церковного характеру. Жадає: 1) введення до греко-кат. церков польських проповідей, співів і додаткових богослужень та відданя на ту ціль відповідної скількости церков, в самому Львові бодай чотирьох; 2) науки релігії по польськи в школах для польської молоді грецького обряду; 3) поділу греко-кат. духовних семинарій на окремі польські та українські відділи, щоб таким чином приготовити греко-кат. священиків польської національности. Такі домагання фіґурують в грудневому числі часопису. В січні „редакційний комітет" зясував дальші домагання, серед яких є поруч осуду політики в Церкві теж боротьба „зі змінами нашої святої Літургії", а головно боротьба з „целібатом" священиків. Тобто Поляки греко-католики деклярюються як безоглядні консерватисти в літурґічній ділянці і прихильники жонатого духовенства. Вістря цих домагань спрямоване проти єрархії греко-кат. Церкви... Як видко, „П. Ґ.-К." се часопис з великим тупетом, баламутний, а при цьому наївний. Напр. на адресу Українців пише: „За довго мучилися ми проповідями виголошуваними для нас в мові і наріччі, відомими в губерніях знад пограничча Азії", а витягає руки до „Русинів", видно думає, що їхня мова походить десь знід Познаня...

Ксьондз Урбан дивується, як могли ті мітичні маси греко-католиків Поляків дати мандат заступати свої домагання неповажному свисткові, чому не звернулися до своїх духовних властей безпосередно: „На тому шляху, яким хоче вести їх „Поляк Греко-Католік", можна остати „греком", але легко згубити „католицькість". Та до реформування греко-кат. Церкви беруться не тільки „греко-католики польської народности", згл. орган, що хоче їх репрезентувати. Беруться до цеї справи теж люди зовсім чужі греко-кат. обрядові.

З ініціятиви „Зажевя", як інформує „І. К. Ц.", відбулося у Львові 21 лютня ц. р. зібрання „польських організацій сполечних" в звязку з відомою справою участи війська в Йордані... Серед домагань (видвигнених на тім зібранні) знаходимо домагання розвести на греко-кат. духовні семінарії нагляд властей безпеки, створити окрему семінарію для Поляків греко-католиків, іменувати епископів-Поляків для греко-кат. дієцезій, виплачувати священикам побори не через консисторії, тільки через державні уряди, вкінці жадати церков з польськими богослуженнями. Уряд має забратися енергійно до справи. За приклад ставиться енергію шкільних властей, що усунули 100 греко-кат. священиків з катехитур „за антипольську діяльність".

Не входимо в мерітум згаданих засадничих домагань. Деякі з них „пахнуть" модним сьогодні „тоталізмом" (жадають надто далекої інґеренції світських чинників у церковні справи). Дивуємося пасивності тих „греко-католиків польської народности", що помимо своєї чисельности не орґанізуються на церковному ґрунті для здобуття належних їх мові прав у Церкві, тільки залишають цю журбу політичній агітації ріжних „орґанізацій сполечних", що мають аж надто богато роботи в боротьбі з Українцями на економічному і політичному полі. Цікаво теж, скільки кандидатів до духовного стану зголосилосяб зпоміж греко-католиків польської народности? Вартоби створити для них семінарію хочби тільки для самої проби...

Елементарна річ

З приводу пресової конференції 18. IV.

„Діло" в ч. 100 принесло на сю тему статейку, в якій пише:

У деяких українських часописах, а разом з тим і серед сторонніх чинників появилися в справі т. зв. пресового порозуміння такі замітки і твердження, які затемнюють цілу справу або підсувають їй такий зміст, якого вона не мала і не могла мати. Хоч ця справа цілком — здавалосяб — ясна з самого звіту з тої конференції, то всетаки, щоб оминути з одного боку всяке мимовільне, чи з другого боку навмисне її затемнювання, треба ствердити щераз ось що: 1) Пресове порозуміння була така, як всяка інша дотеперішня пресова конференція, яка сходилася за запрошеннями „Діла", а ріжнилася від попередніх лише предметом наради. Напр. була ширша конференція всіх українських періодиків у справі назви „Галичина", потім була вужча нарада в справі нападу у Белзці, вкінці нарада 18 мин. місяця. З природи самих конференцій випливає, що вони не є ніякими орґанізаціями, не творять ніяких „обединань" чи „комітетів", якими кермують якісь відповідні орґани, з яких можна булоб виступити. Їх мета і завдання вичерпуються, як кождої того роду конференції, з ухваленням та оповіщенням постанов даної наради. 2) Пресова конференція 18. IV. мала як головний предмет: приняти засаду льояльної полеміки. Вона скінчилася ухвалою, що всі учасники будуть у цій справі проявляти максімум доброї волі, зокрема будуть придержуватись льояльної полеміки, не припиняючи зрештою боротьби за ідеї й ідеали публичного життя. Ясно, що коли присутні на конференції редактори ствердили свою згоду на ці засади, то через те вони не утворили ніякої орґанізації, зокрема ніякої політичної орґанізації, ні політичного блюку, тільки згодилися на річ, яка є елементарною і самозрозумілою для здорового розвитку життя взагалі та преси, як його частини, зокрема. 3) Без сумніву, що опісля ця пресова нарада у своїх наслідках має також своє поважне суспільно-політичне значіння. Але це зовсім інше діло від того, чи дана конференція сама по собі мала політичну мету або завдання політичного блюку. Цеж безсумнівна річ, що напр. навчання грамоти, удержування шкіл, будування церков і т. п. мають також політичне значіння, хоч самі по собі не належать взагалі до політичної ділянки. Подібне значіння має також пресова конференція з 18. IV. с. р. Конференція довела до того, що присутні редактори заявили добру волю і рішення придержуватися проголошених засад і сим причинятися до оздоровлення внутрішнього життя українського нації. В тім її заслуга, що вона причинюється до порозуміння, а не до розєднування в нутрі українського народу. Ці засади елементарні і від них по суті не може відступити ніхто, хто справді усвідомив собі відповідальне становище, яке мають редактори в суспільности. 4) Без огляду на те, чи такі конференції будуть далі відбуватися чи ні і чи якінебудь часописи „з незалежних причин" заявлятимуть про свою відсутність у пресовому порозумінні, висловлюємо переконання, що засади, сформуловані 18 квітня с. р., залишаться обовязуючими для української преси, а ідея співпраці охопить не лише пресу, але й політичні орґанізації. Шум, який счинився довкола пресового порозуміння, найкращий доказ, яка потрібна і просто життєво необхідна якнайширша консолідація українського національного фронту!

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Холмщина, земля мучеників

П. з. „Другий акт трагедії Холмської Землі" пише ІКЦ в ч. 129: Перший акт трагічної історії Холмщини розігрався по упадку січневого повстання. Найбільш жорстокими насильствами приневолювано цілі села приймати православя. Супроти опірних примінювано поривання дітей, гнання на Сибір, палення сіл і т. д.... Відновлена Польща одержала в спадку 150.000 православних Поляків сягнули чужі руки... Те, що сегодня лу православних, отже там є тільки дрібний % Росіян або Русинів... Та ми забули, що Холмщина граничить зі Сх. Галичиною, особливо з сокальським повітом, і з Волинню. По православних Поляків сягнули чужі руки... Те, що сегодні діється в Холмщині, доказує, що польське православя знайшлося в обняттях... українізму... Сіть позицій обсаджених агітаторами в духовних одягах зачала систематично опановувати ситуацію. Ситуація грізна. Зустрічав я польські одиниці, що йдуть на той терен з безприкладною жертвенністю і потроюються в роботі, — але саркастичні усміхи тих людей, лискавиці їх безсильного гніву і жаль в їх оповіданнях сказали мені, що вся велич їх саможертви не придасться на ніщо, коли не прийде тут (на поміч) рішуча воля польського правительства. — Значить, ІКЦ вимагає до навертання „цивільних місіонарів"... І описує дальше, як у 1921 р. польське правительство запечатало на Холмщині 74 церков, але „нелеґальні попи" уряджують богослуження перед опечатаними дверми тих 74 церков, а народ на вид тих опечатань горнеться до комуністів і українських націоналістів... (особливо нападає на церкву в Городиславичах як на розсадник українізму). Підписано: Др. Станіслав Петерс. — Цікаво, що чоловік не сгідається писати з повним своїм підписом, що 70% б. уніятів а тепер православних на Холмщині се мовляв Поляки тільки православної віри. Варт булоб так за 50 літ побачити, що про такі способи напише колись польська преса, коли минеться час неймовірної брехні, який переживаємо...

Зміна в міжнародній ситуації

„Наєр Форвертс" у ч. 251 пише м. ін.: Муссоліні сказав у своїй останній промові, що Італія може виставити 8—9 міліонів жовнірів, з того 4—5 міл. до першої лінії, в тім до 30.000 летунів. Говорив про кілька тисяч нових літаків, про 8 великих панцирних кораблів і т. д. Цікаво, що рівночасно велися важні переговори Італії з Англією. Та чи хто памятає, що в липни 1914 р. готов був великий договір між Англією й Німеччиною про кольонії й багдадську зелізницю... Тепер ситуація така, що по занятті Австрії Німеччиною Угорщина вже належить до безвольних васалів Італії й Німеччини. Югославія вже прилучилася до тої осі. Румунія від часу упадку мін. Тітулєску віддалилася від Франції та наближилася до Польщі з ціллю забезпечитися перед Росією. До того змагають і впливові круги Югославії так, що можна вже бачити зариси нової „Малої Антанти", зложеної з Польщі, Румунії та Югославії, бо попередна „Мала Антанта" розлетілася. Ірредента німецька, польська й мадярська та словацькі автономісти приготовляють Чехословаччину до розбору. Рівночасно Німеччина наблизилася до Трієсту. Вона разом з Італією може співділати на Середземнім Морі. А коли ще Еспанія впаде ціла в руки їх союзника ген. Франка, то пропорція сил на Середземнім морі пересунеться основно. Всі малі держави, які ще тому два роки ґравітували до спілки Англії з Францією, сегодня втікають в ілюзоричну область „невтральности", бо Англія і Франція показалися неактивними: виглядає, що вже запізно здержати війну — подібно як запізно було в 1914 р.

„Еспанський тестамент"

Як тюрма впливає на людей.

Артур Кестлер, кореспондент англ. часопису „Ню Кронікл", по здобутті міста Маляги засуджений на смерть, ждав на виконання присуду три місяці в тюрмі. Потому його освободили і він написав книжку п. з. „Еспанський тестамент". В ній є такий уступ: „При всім моїм самопочуттю не можу освободитися від того, що тюремних дозорців уважаю єствами якогось висшого рода. Свідомість браку свободи впливає на мене як отруя завдавана малими дозами, що переміняє цілий мій характер. Се щось більше ніж чисто психічна зміна, більше ніж комплекс низшости: маю відчуття, що се щось таке немов природний процес, якого не можна обійти. Коли я писав повість про війну ґлядіяторів, я все дивувався, що ті невольники Риму, маючи подвійну, ба потрійну перевагу над свобідними Римлянами, не могли обернути вістря проти них! А тепер помалу зачинаю розуміти, що значить ментальність невольників. Бажаю року кримінального досвіду кождому, хто береться говорити про масову психольоґію. Я ніколи не вірив у балакання, що диктатура може держатися на кінці баґнетів, але (з другої сторони) я не знав, які живі в нас ті атавістичні сили, що ломлять акцію більшости знутра. Тепер я вже знаю се". (Отсі помічення повинні звернути увагу найвизначніших умів поневолених в цілі придумання способів душевного протиділання тій внутрішній ломці).

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Ідеольогія „Скали"

Її цілі, її завдання, її програма.

З приводу недалекого річного зїзду.

II. Нема в них нічого для нації противного, шкідливого або ворожого. Навпаки, вони одні можуть наш нарід двигнути — і врятувати. Се справді „цілі високі і благородні" (У. В. ч. 108). Так мусіли се признати навіть противники „Скали". В їх освітленню стає для всіх ясна і зрозуміла програма „Скали". Вона в отсих кількох простих словах а саме: Просвічувати і виховувати своїх членів, щоб були: 1) цілковитими католиками і 2) католиками чину, т. є щоби стали діяльними апостолами і неустрашимими борцями Христа Царя під проводом свого Епископа як найвисшого вождя в дієцезії.

Відповідно до того у програму „Скали" входять:

1. Сходини й читальняні анкети, що на них будуть обговорювані і в дусі католицькім освітлювані всякі актуальні справи.

2. Загальні Збори з відповідними рефератами і резолюціями.

3. Відчити й реферати по читальнях.

4. Курси катол.-суспільної народної діяльности для Кураторів: а) дієцезальні для відпоручників з кождого деканату і б) деканальні для всього духовенства.

5. Курси для організаторів і діячів „Скали".

6. Видавництво катол. книжок, брошур і летючок.

7. Кольпортажа й Апостольство католицької преси.

8. Видавання й розповсюднювання католицьких часописів; потрібний нам католицький щоденник і періодики.

9. Акція реколекційна, бо реколекції се „кузня Катол. Акції". На реколекціях витворюється католицький дух, дух любови Бога і ближнього, дух апостольської ревности, дух Католицької Акції" (Судбрак Т. І.).

10. Український Конґрес Христа Царя і участь Українців-католиків у всесвітних Конґресах Христа Царя.

11. Акція харитативна.

12. Національне освідомлення відчитами і викладами з історії України, з історії Церкви, головно Унії та популярними рефератами в справах господарських, кооперативних, суспільних і т. п.

13. Гідна і відповідна та хосенна розривка для членів.

Всі повисші точки програми „Скали" вимагають докладнішого висвітлення в окремім циклю статтей про діяльність „Скали". Тут звернено на них увагу так сказатиб мимоходом, щоб виказати, що „та страшна „Скала", якою наші „гуррапатріоти" так часто пугають наш незрячий загал, у своїй наміченій програмі не має нічого такого, що могло б бути противне, грізне, шкідливе та небезпечне для української нації і для дорогої нам всім народньої справи. Та справа лежить на серці не лиш крикливим т. зв. „народним діячам", але — і то далеко більше — Основникові і всім прихильникам „Скали". І нам народня справа дорога, бо й ми любимо свій нарід, з якого походимо. І то правдиво, не лише словом і язиком як многі негідні крикливі „народні діячі". Вони стративши віру, затратили й свою совість, далися заслїпити вузкопартійними, часто зовсім еґоїстичними інтересами і горлають заєдно за народньою справою, та нічого для народа не роблять. Вони хіба лише наносять йому велику шкоду, обаламучують незрячі народні маси погубними демаґоґічними кличами і виривають з його серця те, що є основою щастя і розвитку народів, т. є віру й релігію. Ми любимо свій нарід правдиво так, як се вчить нас наш Божественний Учитель Христос, що свій нарід також любив і плакав над його погубою й упадком. Ми вірні сини свого народу і любимо його ділом. Для нас народна справа дорога. І ми хочемо їй служити, але так, як нам наказує наша совість, а не як того хотять негідні народні руїнники. Ми хочемо щиро служити народній справі але в Христі і для Христа!

Ми уважаємо, що народні діячі, головно „високопатріотичне духовенство", з передвоєнних літ зробили один тяжкий блуд, розуміється, не з розмислу і злоби, але з засліплення і хоробливого патріотичного перечулення. А саме посвятили на услуги „святої", як се загально голосили, народної справи не лише всі свої сили, весь час і всьо своє знання, але й найбільший свій і народний скарб: Христа! Заняті справами національними, політичними, партійними, просвітними, суспільними та економічними більше ніж церковними, бо тоді на народній ниві свідомих робітників було ще обмаль, занедбали свій найважніший обовязок в церкві: занедбали християнізування повірених собі народних мас. Зробили се може і не зі злої волі, але з браку часу і в тім пересвідченні, що наш нарід „глибоко віруючий" і до Церкви привязаний. І тому — так думали вони — справи католицького освідомлення без шкоди можна відложити на другий плян, а мовляв всі сили посвятити для національного освідомлення й економічного двигнення.

Се по майстерськи вихіснували світські нечисленні ще тоді діячі патріоти, заражені ліберально-радикальними струями, що з великою силою напливали з заходу. Ті молоді світські діячі се тоді була гордість „високопатріотичного духовенства", його сини або вихованки. Нікому з духовенства й на гадку не прийшло, щоб вони могли колинебудь поставитися ворожо до Церкви і духовенства, з котрого вийшли і котрому мають всьо до завдячення. У заслїпленні і добродушности ніхто не звертав уваги на ті могутні ліберально-радикальні течії, такі принадні для молодих сердець і умів. Священики запрятані народними справами не завважали як шкідливо впливають ті погубні струї на їх дітей і вихованків. А коли нераз і добачили у них деякі протицерковні промахи, то се або легковажили (мовляв „от молоде дурне"), або мильно пояснювали „слушним і зрозумілим антиклєрикалізмом", або іншим смішним фільософуванням. Потішали себе, що їх молоді вихованки виступають на арену народної праці,

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

283. Ювілейна Академія з нагоди 300-ліття смерти Митрополита Велямина Рутського Апостола З'єдинення 1637—1937. Влаштовують Богослови ЧСВВ в Лаврові, 28. XI. Р. Б. 1937. 22.2×17.4 і 21×17, 1+(1)+1+(1). Див. 153, 155, 215.

Програма відбита цикльостилем.

284. Захоронкарська Семінарія і Вселюдна Школа С.С. Василіянок у Львові, при вул. Потоцького 95 уладжують в понеділок дня 13 грудня 1937 р. в 17 годині у власній домівці з нагоди Іменин Їх Ексцеленції Високопреосвященого Отця Митрополита Кир Андрея гр. Шептицького Святочну Академію в честь Святого Священомученика Йосафата і О. Митр. Йосифа Велямина Рутського, на яку мають честь запросити Вашу Достойність. Програма:... Вступ за запрошеннями й добровільними датками. [Друкарня „Декора" у Львові, Потоцького 58], 15.2×17.7, 3+(1). Див. 187, 274.

285. Першому Конґреґаціоністові на українських землях, митрополитові Йосифові Велямі[и]нові Рутському в 300 літню річницю його смерти улаштовує Марійська Конґреґація [Дружина] Дівчат в Бучачі дня 19. XII. ц. р. [1937] в салі Міс.[ійного] Інституту Святочну Академію. Початок о [у] год. 6.30 [в]веч. Програма:... 16.2×10.4, (1)+2+(1). Див. 221.

Програма машинового письма.

286. 1637—1937. Ювілейна Академія у 300-ліття св. смерти Великого Митрополита Йосифа Велямі[и]на Рутського влаштовують в добромильській обителі Наймолодші Сини ЧСВВ. Добромиль 26. XII. 1937. Програма:... 17.8×11.2, 1+(1)+1+(1). Див. 206.

Програма рукописна, прикрашена намальованою квіткою на 1-ій сторінці.

287. Укр.[аїнський] Католицький Уряд Парохіяльний у Прудентополіс. Запрошення... Оцим маємо честь запросити Вашу Достойність із Вш. Родиною на кумів при відкритті Пропамятної Таблиці Митроп. Рутського ЧСВВ. Святочний День [Програма...], 8.2×12.4, 1+(1)+1+(1), [Друкарня В-ва ЧСВВ в Прудентополі, 1937]. Див. 222—224.

288. Ювілейні торжества. У честь Митроп. Й. В. Рутського ЧСВВ. Великого Борця за св. Унію Прудентополіс, дня 31. XII. 937, в салі Т-ва Україна Святочна Академія [Програма... академії 31. XII. 1937 й торжеств 1. І. 1938, Друкарня В-ва ЧСВВ в Прудентополі, 1937], 25.2×17, 1+(1). Див. 222—224, 287.

Повищий друк-летючку прислав мені о. О. Дуб ЧСВВ з Прудентополя враз із напечатаним запрошенням (див. 287).

289. [о. П. Теодорович ЧСВВ] Програма Місійного Зїзду устроєного в трисоті роковини від смерти Митрополита Йосифа Велямина Рутського Р. Б. 1938. 24—28. І. [Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві, 1937], 34.5×21.2, 1+(1). Див. 144—146, 255—257.

290. В неділю, дня 6. лютого 1938. р. [у Станиславові] святкуємо від високим протекторатом Їх Ексцеленцій Кир Григорія [Хомишина] Єпископа Ординарія і Кир Йоана [Лятишевського] Єпископа Помічника 300-літній ювілей Митрополита Йосифа Велямина Рутського. Програма:... „Союзна Друкарня", Станиславів [1938], 23×13.5, 1+(1). Див. 227—229, 238.

291. Ювілейна Академія в честь Митрополита Йосифа Івана Велямина Рутського Отця і Співобновника Чина св. Василія Великого устроєна новиками того ж Чина в Крехові в триста-ліття його смерти 1637—1937 5. лютня і в 330-літні роковини його монашої професії 1608—1938 14 (1). січня. Академія відбудеться в Празник Трьох Святителів, дня 12. II. 1938, год. 17.30. Оцим маємо честь запросити Вашу Достойність взяти в ній участь. Програма... [Друкарня В-ва ЧСВВ в Жовкві, 1938], 23.4×11.2, 1+(1)+1+(1).

На 1-ій сторінці вгорі вміщена знимка Митр. Рутського. Див. 313.

(Далі буде).

йдуть у ряди народних діячів, бадьоро беруться до діла.

А тимчасом вони помалу крок за кроком опановували народні установи; народню пресу, народні видавництва і напугавши своїх засліплених добродіїв страшаком „клерикалізму”, вмовивши в них, що радикалізм не такий страшний, що далеко небезпечніша „клерикальна мафія”, знехтували зовсім Христа і Христові справи в нашім народнім життю, трактуючи їх „обоятно, по части легкодушно, а навіть з призирством і кпинами. І за се ми нині гірко покутуємо”. (Паст. Лист Епа Хомишина „Про Катол. Акцію”, стор. 60).

Все те дуже шкідливо відбилося на дорогій всім нам народній справі. Наслідком того весь наш нарід дався обаламутити демагогічним радикальним кличам. І сталося се під фірмою і оком отців духовних! І так опинився той наш нарід над берегом моральної пропасти.

„Перед нами зіває пропасть. Тому кличу: до діла, до праці, до борби за справи Христові і католицької Церкви, бо вже послідний час!” (тамже).

Спосіб на се один одинокий: орґанізація парохіяльних читалень з їх справді „високими і благородними цілями” і доцільною ясною програмою. У „Скалі” і через „Скалу” ми хочемо зі своїм Покровителем на чолі і під його проводом служити дорогій нам всім народній справі.

Ми народною справою дорожимо. Ми готові для неї на всі труди і жертви. Нам розходиться лише про одно і то найважніше: Привернути в народних справах Христа. Знехтовані Христові справи поставити на першім місци! Нам розходиться про пошану католицьких засад на всіх ділянках народного життя та про оживлювання їх католицьким духом, бо сего вимагає добро народу.

Наша мета: в „Скалі” і через неї просвітити українські маси баламучені довгі літа поганськими кличами гуррапатріотів. Хочемо просвітити ті наші маси світлом Христової науки і виховувати їх „в теплі високих ідей і ідеалів католицизму” (III Резолюція). Ми уважаємо, що се одинокий спосіб ратунку нашого народу перед цілковитою загибілю, що се одинока дорога до його щасливого завтра. Тому з надією на поміч Божу розвиваємо сміло перед нашим народом католицький прапор. І кличемо до людей доброї волі словами Покровителя і Вожда: „До діла, до праці, до борби!” За важні справи ухристіянізування й освідомлення українського загалу в справах Христових, католицьких і національних.

Священик з Поділля.

Важна і для нас польська повість

Halina Krahelska: „Zdrada Heńka Kubisza.“ Warszawa 1938, str. 480.

Се надзвичайно і для нас цікава повість з дійсного життя. Вона представляє, як тепер, коли Поляки мають свою державу, на Шлеську, по польській боці, Німці асимілюють польських робітників, навіть з патріотичних родин, що боролися за Польщу, але попавши в нужду, не знаходять иншого способу життя як національну зраду. Сумний герой тої повісти кінчить самовбийством, яке авторка уважає актом жалю за смертельний гріх національної зради. Цікаві сцени приносить та повість. Перечитання тої повісти може нас Українців настроювати оптимістично, бо ми держимося очевидно лучше, хоч не маємо своєї держави. Один з польських повстанців, стортурований у вязниці, каже: „Тшеба било ісьць, не жалуєн, ані тей блізни, ані тих тортур ґлівіцкіх Польсце нє випомінам. Тилько — же нє добже то залатвйоне!... Нє правдзівє випадло то наше визволене!”... Авторка повісти була інспекторкою праці на Шлеську і знає докладно робітничі відносини. Пишемо про се на підставі рецензії Б. Дудзіньского.

„Мертва полоса“ на західній границі СССР

Віденська преса звідомляє: Подорожні, які приїхали в послідній часі з СССР через його західну границю, згідно оповідають, що здовж західної границі СССР від Фінського заливу до Чорного моря большевики створили т. зв. мертву полосу і виселили з неї насильно всьо населення. Та „мертва полоса” широка пересічно 50 км. і має боронити СССР з заходу. В ній заложено мінові поля, що їх перетинають шляхи тільки в означених місцях. Ті шляхи блъоковані бетоновими укріпленнями. З них йдуть електричні каблі до мінових піль. Тільки на границі Естонії та в декотрих місцях на границі Польщі і Ромунії ще є деякі люки в тій полосі, але большевики працюють горячково, щоб їх замкнути. Електричну енергію достарчають головно електрівні в Гомлю і Вітебську. При будові укріплень працюють політичні вязні під наглядом аґентів ҐПУ. За міновими полями будують большевики укріплення в роді лінії Мажіно.

„Знатні“ женихи...

В Лондоні відкрили знаменито зорґанізовану шайку, яка займалася достарчуванням женихів з титулами для багатих Американок. Майже кожда багата Американка вибираючись до Анґлії на весняний сезон мріє про те, щоб її представили на королівськім дворі або щоб хоч одержати запрошення на літну „ґарден партію” до Букінґемської палати. (Там мешкає анґлійський король). Вже на кораблі робив знакомство з такими дамами якийсь підстаркуватий чоловік, що представлявся „полковником”. В розмові він оповідав про свої численні знакомства в світі і в висліді давав Американці адресу титулованої дами в Лондоні, до якої треба звернутися за протекцію, щоб дістатися до королівської палати. Американку, яка приходила на таку адресу, стрічала справді світова дама, яка впроваджувала Американку до кількох осіб, нібито високопоставлених. Вони приймали Американку трохи звисока, але не відбирали їй надії на можливість одержати запрошення до королівської палати. Вкінці нова знакома заявляла Американці, що на „видатки” треба дати 500 фунтів стерлінґів (коло 13.000 зл.). Та радо давала. Звичайно справа кінчилася щасливо для членів шайки. Обман виходив наверх щойно після того, як Американка виїздила зі своїм „князем” або „ґрафом” в пошлюбну подорож і коли новоженець заявляв з цинічною отвертістю, що він зовсім не титулований чужинець, тільки чистокровний Англієць, до того тільки недавно випущений — з тюрми...

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ 3)

У „Златій Сербії“

В Піроті мали ми за сусідів чорних з Африки, здається Сенеґальців. Вони служили при французьких обозах, що стояли якийсь час в Піроті, і мешкали в сусідній касарні. Спільне подвіря давало нагоду стрічатися з ними. Зпочатку побуту в Піроті ми полонені діставали тільки раз на день трохи рідкої зупи з американським смальцем. В ній денеде пливали зеренця рижу. До тої зупи діставали ми кусень хліба. Се був весь наш харч. Річ ясна, що ми були все голодні і про ніщо не думали, тільки про те, щоб чимнебудь поживитися.

Наші чорні сусіди діставали добрий харч: головно риж з бараниною і каву та білий хліб. І діставали всего богато. Ми бачили, як вони несли обід зі своєї кухні. По обіді чорні йшли мити їдунки до криниці. А наші голодніші йшли туди і жебрали від чорних решткы рижу. Але чорний не висипав решти в їдунку полоненого, тільки викидав великі грудки білого і добре помащеного рижу на купу сміття — і брався за боки та сміявся з білого невільника, як той збирав до своєї їдунки ті грудки, що ще не побрукалися. Той сміх чорних вражав дуже прикро. Французькі офіцири і старші підофіцири (молодші підофіцири бували з чорних) бачили се, але нічого не казали чорним. Зрештою міни французьких військових я нераз бачив у Сербії. Вони висловлювали безграничну погорду як до їх союзників Сербів так тимбільше до нас, полонених...

Зима була тоді в Сербії доволі легка. В грудні впало трохи снігу і було зо два або зо три тижні морозно. Коло Різдва сніг стаяв і в половині січня я бачив як сербські селяни орали на полі. Потому ще були трохи морози, але не дуже тяжкі. В марті прийшла весна.

Під весну „стражарі” [9]) зачали говорити, що підемо до дому. Чехи, Хорвати, Дальматинці, Босняки пішли до дому зараз в листопаді. Тільки Галичани і горстка Німців (Ґерман) не могли вирватися з полону. Німців пустили аж по заключенні версайського договору. А за нами, Галичанами, також хтось зачав побиватися, коли сербські військові чимраз частіше зачали говорити: підете до „кучі” (до дому).

До дому пішли ми аж при кінці мая або спочатком червня 1919 р. Та заки се сталося, я мав нагоду оглянути сербський „задушний день”: зелену суботу в Піроті. Ми вже довідалися від наших „стражарів”, що зелена субота в Сербії се чи не найбільше свято в році. Отже я вже заздалегідь просив одного добродушного старого „стражара” Македонця, щоб мене в зелену суботу пустив до міста і на кладовище. Він довго не хотів, та вкінці згодився. Наші полонені працювали в ріжних міських заведеннях, як в пекарні, різні, дальше в військовім кравецькім варстаті й ин. Отже поява самого полоненого в місті не звертала великої уваги. В суботу рано я вийшов з касарні і подався в напрямі на цвинтар, де відбувалися поминки... Місто мало дуже торжественний вигляд. Склепи позамикані. Все, що жие, суне в напрямі на кладовище: бідні і богаті, інтелігенти і робітники. І кождий несе клунки з хлібом, бубликами й ин. Богатші ладували пакунки на магарця. [10]) На цвинтарі кожда родина сідає коло своїх гробів і молиться, а жінки плачуть і навіть лементують. Приходить православний священик і відправляє коротку панахиду. За священиком йде паламар з мішком і забирає жертви хліба і пляцків. Дехто давав також гроші, але не всі. Після короткої панахиди священик відходить, жінки перестають голосити і розкладають всьо, що привезли з собою, та засідають до спільної тризни.

[9]) Стражар = сторож: Ті жовніри, що нас пильнували.

[10]) Магарець = осел.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Бібліотека Товариства „Скала"

ПРОЄКТ ПРОГРАМИ БУДУЧИХ ВИДАНЬ.

В циклі дотеперішніх статтей розглянув я наші самоосвітні видавництва й застановився над тим, що таке сучасний „самоосвітній рух": це засіб до виховання людських мас у даному світогляді. В тих статтях не вичерпав я вповні всього матеріялу й поминув деякі самоосвітні видавництва (прим. „Просвіту"), щоб надто широко не розписуватися.[1]) А тепер застановімся, як повинно виглядати католицьке самоосвітнє видавництво у нас.

Передовсім воно повинно бути найдешевше з усіх самоосвітніх видавництв. Дешева ціна це сьогодні рішальний чинник для покупця популярної книжки. Один наш католицький часопис коштував 10 ґрошів і мав 7 тисячів накладу. Коли адміністрація обнизила ціну на 5 ґрошів, то наклад часопису збільшився до 17 тисяч, отже на 10 тисяч більше. Щоб дати дешеву ціну, треба конечно мати великий збут, бити велике число накладу; а це знов вимагає добре поставленої кольпортажі. Отже прим. книжечки „Бібліотеки Т-ва Скала" моглиб коштувати не по 20, а по 15 ґрошів, якби збільшити наклад до 10 тисяч. На се треба мати бодай 100 кольпортерів, які продавалиб постійно по 100 примірників. Чи се така неможлива річ знайти на 400 читалень „Скали" сотку кольпортерів? При накладі 40 тисяч можнаб ціну обнизити до 10 ґрошів за випуск. Се вимагалоб аж такої „неможливости", щоб кожда читальня „Скали" брала по 100 штук „Бібліотеки Т-ва Скала". Додаймо, що при такій сотковій кольпортажі кожда читальня-кольпортер малаб за розпродаж сотки примірників около 3 зол. чистого приходу, який можнаб зужити на передплату часописів чи добрих книжок.

Друге домагання до католицького самоосвітнього видавництва — се його періодичність (правильне видавання). Коли книжка виходить наче ґазета правильно що якийсь час, то люди привикають до неї, набирають, що так скажу, „налогу" до видавництва. Яка повинна бути періодичність католицького самоосвітнього видавництва? Бодай не менша, ніж видавництв інших світоглядів; по можности більша. Значить, коли українські видавництва ворожі Церкві виходять періодично що два тижні, то католицьке видавництво повинно теж видавати що два тижні одну книжечку; а ідеалом булоб видавати книжечки раз на тиждень. До домагання періодичности належить іще оголошування зниженої передплати для постійних відбірців; се також визначний виховний засіб.

Третє домагання до католицького самоосвітнього видавництва це естетичний вигляд (ґрафічний вилад) його видань. Тут „Бібл. Т-ва Скала" вже майже ідеально поставлена: читкий друк, гарний папір, естетична й привабна обгортка. Здалосяб ще лише більше образків для ілюстрації тексту.

Четверте домагання це популярний спосіб писання. З українських католицьких видавництв — на жаль — досі ні одно ще не є зовсім популярно писане. Причина: брак відповідних письменників; так є зрештою й у некатолицьких видавництвах. Є — правда — деякі католицькі письменники, які вміють популярно писати; але їм бракує знов відповідного опанування даної ділянки знання. Ось недавно вийшла одна книжечка про св. Володимира, справді популярно написана, та, нажаль, автор представив у ній справу хрещення України в зовсім ненауковім світлі й до того обнизив характер св. Володимира. Рада на цю хибу наших видавництв одна: видати спершу менше популярні, але справді основно наукові книжечки. А тоді вже — на основі виданого — популяризатори зроблять своє.

Пяте домагання до катол. самоосвітніх видань се їх актуальність. Ті видання повинні бути актуальні (на часі) в двох напрямах: 1) щоб відповідали сучасним потребам католицького виховання й освідомлення мас; 2) щоб зачіпали актуальні теми, навіть модні, й через те лекше „йшли" між нарід. Щодо першого, то такі видання мусять давати позитивну відповідь на заміти проти Церкви, які роблять вороги Церкви в своїх самоосвітніх виданнях. Отже коли прим. комуністи-самоосвітники видали ворожу науці Церкви книжку про повстання світа, то католики повинні видати негайно теж книжку про повстання світа, в якій булиб позитивно виложені висліди сучасної правдивої науки, порівнання цих вислідів з наукою Церкви й висновок, що правдива наука не лише не противна науці Церкви, а навпаки — ще наче доповнює й підтверджує церковне навчання. Крім того „дефензивного" ділання католицьких видань, повинні вони давати позитивний виклад правд нашої віри (отже навіть популярний катехизм), популярні видання перекладів св. Письма з добрими поясненнями й у ціні, що билаб дешевістю протестантське барахло, життеписи Святих української католицької Церкви і врешті офензивні книжки на злободневі теми: большевизм, націоналізм і т. п. в католицькім освітленні. Щодо актуальности з огляду на читачів, то католицькі видавці мусять передовсім давати книжки з двох ділянок: національної соціо-льогії. Націоналізм і соціяльне питання се такі два угольні камені нашої сучасности, що поминути їх — значить виректися здобуття сучасних мас. Коли ми вглянемо, чим стоїть популярність видань некатоликів, то побачимо, що перш за все тим, що вони пишуть постійно про національне й соціяльне питання. Отже до обовязків католицького самоосвітнього видавництва належить видавати книжки, в яких українське національне та соціяльне питання булиб освітлені з католицького боку. Треба перш за все видати історію українського народу, в якій булиб опрокинені всякі протикатолицькі заміти й пересуди й булоб ясно виказано, що католицька Церква се не ворог, а найбільший приятель нашої нації й державности. Дальше треба видати історію української бодай нової літератури, й у тій історії раз на все зірвати з масонським ідолопоклонством перед усякою поганською „культурою". Осібно требаб видати книжечки про Шевченка, Франка, Федьковича й інших голосних письменників. У тих книжечках треба дати оцінку творчости тих письменників у католицькім дусі, признаючи добре за добре, осуджуючи лихе. Рівночасно в осібних випусках требаб видати історію сучасної української католицької літератури та покажчик для бібліотекарів, які книжки брати до католицьких бібліотек. Лише в такий позитивний спосіб можемо боротися зі злою літературою: сама „анатема" нічого не поможе.

Конечно треба освітлити з католицького становища соціяльне питання, отже прим. можнаб видати католицький соціяльний катехизм. Осібного обговорення вимагають модні сьогодні рухи большевизм, фашизм, гітлеризм, наш націоналізм і т. п., очевидно в дусі науки Церкви. Дуже потрібні видання про значіння доброї преси, про „білу смерть", про званеві чи станові обовязки (прим. селян, дівчат і т. п.). Врешті не треба забувати про зовсім земні справи, бо й не самим лише духом жие чоловік: треба допомогти нашому народові вийти з матеріяльної нужди: дати йому книжечки про поліпшення доходів з господарства, про купецтво, кооперацію і т.п. Дуже добре булоб рівночасно познайомити наших селян при тій нагоді з католицькими організаціями інших країн, прим. з величним „Буренбондом" Бельгійців і т. п. Конечні тут освідомні брошури про масонерію, переслідування Церкви, „З Римом чи проти Риму", „Земля і воля", обовязки дітей і родичів, господарську кризу, шкідливість сектанства й радикалізму, большевизм і селянство, жіноче питання, земельну справу й т. п. Зацікавлення католицького видавництва в основних справах економічного життя нашого народу звернулоб думки богатьох „зимних" у бік католицизму та приблизилоб їх серця до католицької організації.

Дальшим домаганням до католицького самоосвітнього видавництва булаб стравність його видань. Це значить: не напихати читачів занадто одною стравою, а мішати ті страви: Отже видання одного роду не повинні йти по собі раз за разом, прим. історія літератури випуск за випуском, а треба їх перемішувати книжечками на інші теми. Також час від часу треба научні випуски перемішувати з белетристичними. На тім скористає богато не лише духове присвоювання відомостей читачами, але піде лекше й кольпортажа книжечок. У таких белетристичних книжечках можна зрештою подавати й науку; прим. в оповіданні про батька й сина на феріях можна виложити основи християнського виховання молоді й т. п.

Доцільна тяглість — дальша прикмета, яку повинно мати католицьке самоосвітнє видавництво. Це значить, що його видання повинні бути пляново так видавані, щоби поодинокі теми тих книжечок не лише зазублювалися з іншими темами видань, але й асоціювалися з виданими вже книжечками інших католицьких видавництв. Бо в католицькій видавничій акції мусимо щадити матеріяльні засоби й не видавати непотрібно двічі того, що вже видано. Ось прим. тепер маємо вже аж чотири книжечки на тему хрещення Руси-України, хоч ліпше булоб ці чотири видання скумулювати в однім і те одно видання коштувалоб тоді не 20 а 10 ґрошів, або й менше. Очевидно плянова тяглість мусить бути й у редакції видавництва; значить не можуть поодинокі тези одного випуску перечити тезам другої книжечки.

Як конечне доповнення до популярних книжечок мусить бути видання словника чужих слів. Пояснювання чужих слів у тексті поодиноких випусків мусить довести до непотрібних повторювань. Рівночасно з тим автор мусить скорочувати сущні дані свойого викладу в користь тих повторюваних пояснень. Словник чужих слів це рівночасно деяка енцикльопедія, в якій можна надати поясненням поодиноких

[1]) Мушу тут іще згадати, що вже й католики мають свій самоосвітній часопис, але... в Бразилії. Виходить там уже другий рік місячник п. з. „Самоосвітник" як додаток до часопису „Праця", що його видають ОО. Василіяни в місті Прудентополісі в Парані. Передплата для Польщі коштує 2 зол. річно.

термінів свій світоглядовий зміст [2]) і так накинути читачам богато позитивних гадок.

Подібно як словник чужих слів так конечне також видання малої популярної енцикльопедії католицтва з особливішим узглядненням наших греко-католицьких церковних справ. Така енцикльопедійка малаб той дуже важний наслідок, що водностайнилаб погляди наших людей на головні справи й поняття звязані з католицькою Церквою й нашим життям. Без такого твору обрядові й інші ріжниці в церковних справах, які маємо тепер по ріжних епархіях, зчасом ставатимуть щораз більші, а се очевидно викличе дальший розвал. Частинно можнаб такі енцикльопедійки містити в наших католицьких популярних часописах згл. календарях й опісля видати їх відбитку, як се прим. зробили націоналісти в своїх календарях. Се булоб добре длятого, що відбитка коштує небогато, отже й ціну за такі словники-енцикльопедійки можнаб дати невеличку. Але навіть при відбитці папір на такі словники повинен бути добрий і міцний як також требаб їх оправити; все те тому, що словники річ для довшого вжитку, а не для хвилевої потреби.

Що якийсь час требаб видавати покажчики самоосвітньої літератури бодай в нашій мові. Се дуже допомоглоб згаданій вище пляновій доцільности самоосвітнього руху й рівночасно зменшилоб небезпеку злої „самоосвітньої“ літератури. Зчасом, коли вже католицькі самоосвітні видавництва відповідно розростуться, можна буде видати ще й практичний підручник самоосвітнього руху, а там взятися й до оснування кореспонденційного чи іншого католицького народнього університету.

Арамік.

[2]) Випуск 100—101 радикальної „Самоосвіти“ не саме такий словник. Титул: **„Найновіший словник чужих слів“** зладив Михайло Матчак. Ціна 95 грошів. — У тім словнику читаємо прим. про масонські товариства: „За головну мету ті товариства ставили собі моральне удосконалення, єднання людей, братерство та рівність“. (Стор. 50). Досить ясно...

Нові видання

Антін Лотоцький: **Колосся Божої Матері.** Марійські легенди. Обгортка й рисунки Ю. Сінгалевича. „Моя Книжечка“— Бібліотечка для дітей. Львів 1938. Накладом вид-ва „Наш Приятель“. 4-та книжечка. Ст. 31. Форм. 12.3 × 16.6 цм.

Василь Лімниченко: **Убите щастя,** драма з сільського життя в пятьох діях. Жовква 1938. Друкарня і видавництво ОО. Василіян. Бібліотека Релігійної Драми. Стор. 56. Форм. 14.3 × 19.9 цм.

Леонид Первомайський: **Нова Лірика.** 1934—1937. Київ. Сторін 230 і 3 (змісту). Ціна в оправі 6 карб. 25 коп. Тираж 8.850. — Первомайський се поет з виробленою формою і легкістю вірша. Для прикладу переклад відомого вірша з Гайного **(„Ein Fichtenbaum steht einsam“):**

На півночі кедр одинокий
Стоїть на страшній вишині
І сніжною млою повитий
Дрімає і мріє ві сні.
Він мріє про пальму чудову,
Що десь у південній землі
Самотньо і мовчки сумує
На спаленій сонцем скалі.

Переклад не зовсім докладний але гладкий. Подібно добрі в тій книжці також переклади з Пушкіна, Лермонтова, Віктора Гюго, Петефі'я. Також оригінальні поезії сего поета мають свою вартість, — оскільки він не приневолений робити з них агітки. На приклад:

Ось ідуть Кавказ і Україна,
Білорусь і спереду — Москва,
І від молдаванина до фіна
На всіх язиках все співа...

Може не так „співа“ як реве і то з болю, мимохіть приходить на думку... А далі лучається ще прикріша агітка. Та годі: всі знають, що поети мусять там писати.

А. Ч.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

XXXIV Евхаристійний Конґрес „Eucharistia vinculum caritatis“. Се клич Евхаристійного Конґресу, що відбудеться в Будапешті в днях 23—30 травня с. р. Клич се величний — влучно вдаряє в суть потреб нинішніх часів. А страшні сі часи. Злоба, ненависть, жажда тілесної роскоші, невдоволення, брак відваги жити — ось „товариші“ теперішньої доби, які так відбігають від правд дійсної любови Евхаристійного Христа! Христос як Богочоловік прийшов до нас, щоби злучити узлами любови людей з Богом і людей між собою. Полишив їм Вічний Корм і через нього чоловік є в Христі а Христос у нім. Христос се також найтісніша сполука всіх з Богом і суть життя людини для вищих цілей. Вже св. Павло з Єдности Божого Хліба випроваджує єдність християнської любови (1. Кор. 10, 16). „Вже не я живу“, каже св. Павло, не він любить, бо життя то любов. Св. Евхаристія силою своєю перемінює ввесь світ в одно велике серце, щоби зложити його в офірі Богу. Все в католицькій релігії зміряє до Св. Евхаристії, до одинокого жерела щастя й любови. Вона — шлях вічности. Теперішній конґрес після слів б. угорського мін. Гушара має бути „світовим днем покути і відплати за зневаги Св. Евхаристії“, має бути днем великої понадпартійної й понаднаціональної маніфестації, так потрібної думки миру. Вистава образова, статистик, звідомлень, документів вкаже на висліди християнської „карітас“ від найдавніших часів аж до нинішніх. Досі вплинули акцеси 36 народів, що візьмуть участь у конґресі. Приїде около 20 архиепископів і коло 300 епископів. Все приготоване — після засад нової техніки. Яку участь в конґресі візьмуть Українці, не знаємо. Наш прекрасний обряд, що так усіх інтересує, повинен репрезентативно й імпозантно показати всему катол. світові, що Христос се також наш шлях, що ми живемо вірою у Св. Евхаристію та що нашого обряду ніхто не сміє нівечити, бо це рівнозначне з боротьбою... — О. Л-й.

Заходом „Парохіяльного Комітету віднови церкви Преображення Св. Спаса“ у Львові відбудеться в неділю 15 травня с. р. в 19 год. (7 веч.) в церкві Преображення Св. Спаса (при вул. Краківській) Духовний Концерт, виконаний співочим т-вом „Львівський Боян“. Вступ за програмкою при вході до церкви. Весь дохід призначений на віднову церкви.

Кардинал Середі, примас Мадярщини, виголосив недавно промову, в якій сказав, що Церква не знає компромісів: Католицька Церква ніколи не мирилася і не буде миритися для одержання мнимо вигідних умовин. Вона не знала компромісів у хвилях, коли її покидали цілі народи, не знатиме їх також тепер, коли виступають ріжні фальшиві соціяльні й економічні науки, якими обманюється одиниці, суспільні верстви і навіть цілі держави та підіймається їх проти Церкви.

Католицькі місії в середній Африці зросли за останніх 10 літ дуже поважно: В частині середньої Африки, яка належить до Франції, число католиків зросло з 62.000 на 185.000 (на 3,3 міліони населення). В Анґолі (яка належить до Португалії) з 193.000 на 473.000 на загальне число населення 3,2 міліони. В Камеруні (французький мандат) було 145.000 католиків, тепер є їх 309.000 на 2,3 міліони мешканців. В еспанській Ґвінеї число католиків зросло з 25.000 на 78.000. В цілій середній Африці, з бельґійським Конґом включно, число католиків побільшилося н 1,8 міліона душ. Середня Африка має сегодня вже 3 міліони католиків.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УНДА ухвалив 7 с. м. 4 резолюції. В них стверджує зріст політичного радикалізму в українській суспільности, протестує проти закриття українських товариств „Сила“ і „Союз Українок“ і проти позбавлювання українського населення прав запоручених конституцією Р. П. та перестерігає українську суспільність перед невідповідальними одиницями, які своїми очайдушними вчинками шкодять своїй суспільности.

ВЕЛИКІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ НА ВОЛИНІ. В Рівному зачнеться 16 с. м. процес проти 46-х українських селян. Їм закидають приналежність до Комуністичної Партії Західної України (КПЗУ). Між обвинуваченими є господарі, що мають поверх 30 десятин землі. 23 с. м. зачнеться в Дубні другий великий політичний процес проти 72 селян з Дубенщини. І їм закидають приналежність до КПЗУ й комуністичну діяльність.

В ЗАСТІНОЧІ пов. Теребовля поліція перевела кількагодинну ревізію в Павла Статкевича і забрала приватні книжки та записки. Статкевича увязнили і відставили до судових арештів у Теребовлі.

ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ НА ВОЛИНІ виголосив недавно в Варшаві відчит куратор Кремянецького Ліцею інж. Степан Чарноцкий у „Федерації Польскіх Звйонзкуф Оброньчинь Ойчизни“. („Волинь“, ч. 10).

У ЛЬВОВІ суд засудив 16 комуністів за переворотну агітацію. Вони дістали від 10 до 2 і пів року вязниці, разом 74 літ. 4 обвинувачених звільнено від вини і кари. На 20 обжалованих було 17 Жидів.

Б. СЕН. ГАСБАХ відвідав премієра Складковского і представився йому як „Ляндесфірер“ Німців у Польщі. Премієр приняв ту заяву до відома. Обєднання Німців у Польщі під одним проводом стало таким чином доконаним фактом.

В МОСКВІ ГПУ увязнило дир. Держвидаву (Державного видавництва) Накорякова і головного книговода того видавництва за те, що вони роздали півтора міліона рублів на зачети для ріжних письменників, які відтак не дали обіцяних творів.

СОВІТСЬКА АРМІЯ на Далекім Сході сильно скріпляється. До Хабаровська прибув ряд нових відділів панцирної зброї і летунських ескадр. Скріплено також совітську фльотилю на Амурі кількома канонірками і морську базу у Владивостоці.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР вернувся з Італії до Берліна. Муссоліні відпровадив Гітлєра з Риму аж до Фльоренції і там з ним розпращався. Підчас паради у Фльоренції маси Італійців витали обох вождів ентузіястично. Гітлер мав на собі м. ін. відзнаку почесного капраля фашистівської міліції.

З БРЕННЕРУ канцлєр Гітлєр вислав депеші до короля Італії і Муссолінія. В них подякував за приняття, похвалив справність італійської армії та заявив, що народи італійський і німецький позістануть у вічній приязні.

В АТЕНАХ поліція викрила широкорозгалужену комуністичну організацію і сконфіскувала богато брошур та документів. Увязнено 74 осіб, в тім 6 жінок.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО в Естонії утворив премієр Кенпалю, мін. війни став ґен. Ліль.

В ЦІЛІЙ ПАЛЕСТИНІ відбулися знову напади на поліційні постерунки, автобуси, зелізничі лінії і телефонічні та телеграфічні получення. Підчас нападу на постерунок поліції в м. Ассур арабські терористи вбили 9 поліцаїв. Комісія поділу Палестини їздить по краю під сильною ескортою .

Гумор. — Нова пятилітка. — В Москві оповідають, що комуністична програма на найближчих пять літ така: Місячне освітлення, соняшне огрівання, позаочна віджива і гробова мовчанка.

НОВИНКИ

Виставу малярських праць самоуків уряджує у Львові в салях музею НТШ Асоціяція Незалежних Українських Мистців. Відкриття вистави відбудеться 15 с. м. в год. 12 вполудне. Вступ 49 сот., для молоді 30 сот.

Діловий Комітет 70-ліття „Просвіти" повідомляє, що здвиг з нагоди 70-ліття „Просвіти", заповіджений на день 22 травня у Львові, не відбудеться „з причин від Комітету незалежних".

Охоронне щіплення проти віспи в українській Порадні Матерей при вул. Ходоровского 15 у Львові відбувається щодня від год. 10—11 крім неділь і свят.

За приналежність до ОУН засудив львівський суд Українця Івана Демчука з Бобятина пов. Рава Руська на 7 літ вязниці.

Ввійшов у життя новий розпорядок мін-ва справедливости в справі такси для гіпотечних писарів. Оплати побирані писарями в звязку з закладанням книг нерухомостей, менших як 50 га і положених поза містом, обнижено до 6 зл., а в інших випадках до 12 і 18 зл.

Міністерство комунікації признало такі зелізничі знижки для приїзжих на виставу літаків у Львові: 75% назад до дому з вистави і 66% в обі сторони в днях 29 і 30 травня та 5, 6, 7, 11, 12, 15, 16, 18, 19, 25, 26, 28 і 29 червня. Окремо будуть зорганізовані популярні поїзди.

Перед окружним судом в Бережанах відбулася розправа проти Владислава Янковского, б. директора суспільної обезпечальні в Бережанах, і тов., обвинувачених за проступки на шкоду обезпечальні. Янковского й Алемана засудили на 2 роки вязниці, Зюлковского на 4 роки, Кориня на 6 місяців, Корка на 8 міс. з завішенням кари.

Сильний приморозок в ночі з 4 на 5 с. м. знищив багато помідорів у Заліщиках.

До протижидівських ексцесів дійшло в Тернополі в суботу 7 с. м. Кільканацять осіб потурбовано й покалічено.

У Скарбовій Палаті, яку рішили остаточно створити в Тернополі, буде 100 урядників. Цікаво, скільки Українців?

До кооперативи в Глешаві пов. Теребовля вломилися злодії й забрали товари вартости 517 зл.

До православної церкви в Шуцьку пов. Любомль вломилися злодії, розбили в захристії шафи, порозкидали ризи й літургічне приладдя та вкрали 300 зл.

Поклади зелізної руди викрили в с. Мельнички, громади Станиславчик, пов. Броди і в присілку Пинькова, громади Станиславчик.

На польському побережжі холодно. Від часу до часу паде сніжок, а від моря надтягають дальше тяжкі дощево-градові хмари. Отже треба числитися з новим упадком температури в цілім краю.

Управа Союзу Польських Міст рішила домагатися від властей введення примусу свідчень на зимову допомогу. Вимірювати і стягати свідчення малиби скарбові уряди у висоті, визначеній міськими радами. Значить, новий податок...

Гумор. — Політики. — Як вибухне европейська війна, то Англію подарують Данії, з Франції зроблять передпокій для Португалії, а Польщі дадуть Еспанію. — Ну, а що буде з Америкою? — Зроблять її німецькою кольонією з губернатором Герінгом за те, що помагала бити Німеччину... („Муха").

Пошесть грипи та ангіни шириться в цілім краю. В самій Лодзі нездужає тепер коло 10.000 осіб.

В Ліску до помешкання 55-літнього адвоката Теодора Хиляка вдерлися бандити підчас його неприсутности й зачали плюндрувати помешкання. Коли др Хиляк вернувся до дому коло 11 год. в ночі й застав бандитів, вони вбили його старим багнетом і втікли. Поліція веде в тій справі слідство.

Б. староста в Люблині, Юзеф Біляк, засуджений за надужиття на 2 роки безоглядної вязниці, знов стає перед апел. судом у Катовицях.

В Кракові під жидівський ресторан при вул. Фрідляйна 1 кинув хтось петарду. Від вибуху вилетіли всі шиби в ресторані і в довколичних домах.

Перша виміна почтових посилок між Польщею і Литвою наступила 11 с. м. в годині 3 рано.

Підкарпатську Русь навістила повінь. М. ін. залиті передмістя Мукачева.

Чехословацькі власти відібрали почтовий дебіт на 2 і пів року майже всім віденським щоденникам.

В Будапешті відбувся шлюб архикнязя Альбрехта Габсбурґа з угорською сільською учителькою, Катериною Бочкай. Родина архикнязя противилася надармо.

У Відні скінчив самогубством директор віденських театрів Рудольф Бер, з походження Жид.

Німецькі власти сконфіскували знаний історичний замок у Зальцбурґу Леопольдскрон, який належав до славного режісера Макса Райнгардта.

В Римі помер визначний історик літератури акад. Романьолі.

Італійські власти видалили з університету в Пізі студентів Жидів з Польщі.

Проект каналу Атлянтик-Чорне Море розглядають знавці в Лондоні. Канал ішовби від устя Льоари до Констанци на просторі 4.300 км., причім на просторі 2.000 км. ролю водного шляху становивби Дунай.

Жахлива катастрофа лучилася в копальні вугля в м. Меркгем в Англії. Зпід руїн витягнули вже 79 трупів. Під землею остало ще 5 убитих гірників.

Гумор. — Бо забогато говорить. — Тату, чому ти лисий? — Бо працюю головою, шкіра на ній не має спокою і тому волосся не може на ній пороти. — Тепер вже розумію, чому мамуся не має вусів!

НА ВОЛИНІ І ПОДІЛЛІ

брак пчільного воску.

Доносять нам, що наша фабрика свічок „КЕРОС" не могла в часі Великого Посту виконувати всіх замовлень на воскові літургічні свічки з причини браку пчільного воску. Щойно в два тижні перед Великоднем одержала через Гдиню дві тони (2.000 кг.) дуже гарного пчільного воску впрост з англійської кольонії в Африці. Тому тепер може вже виконувати всі замовлення по незмінених цінах. Але подумайте, люди добрі, чому це так, що наша медом і молоком пливуча країна мусить аж з Африки пчільний віск спроваджувати.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Її перший баль.
ПАКС: Царський курієр.
СТИЛЕВЕ: Затанцюємо й ревія.

Підприємство Будови

Інж. Д. КУЗИК

Коломия, Костюшка 25, Тел. 147
(Народний Дім). 39--2—6

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2 (Польна ч. 2).** 30—4—10

РІК ОСНУВАННЯ 1878.

На весняний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! З-? Вибір великий!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 19 травня 1938. Ч. 36 (1136)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

ЩО БУДЕ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНОЮ?

Англія пожертвує Чехословаччину для приязни з Німеччиною.

Англійський часопис „Сандей Рефрі" оцінює положення Чехословаччини дуже песимістично і стверджує, що доля тої держави пересуджена. Візита Генляйна в Лондоні причинилася до того, що англійські політичні круги відносяться чимраз прихильніше до домагань судетських Німців. Премієр Чемберлен рішучо змагає до того, щоб справа Чехословаччини не вплинула відємно на можливість порозуміння Англії і Франції з Німеччиною. Все вказує на те, кінчить „С. Р.", що Англія буде відтепер натискати сильніше на Прагу, щоб вона приняла домагання Генляйна і признала Німцям територіяльну автономію.

Демонстрації в Чехословаччині.

Чеське Пресове Бюро звідомляє: На шляху до Нікольсбурґа зібралося около 250 осіб, які походом рушили в напрямі міста Айсбруб (Ледніце). На чолі походу йшли мужчини, за ними жінки й діти. Свідки стверджують, що маніфестанти хотіли ввійти до м. Айсбруб,щоб викликати конфлікт з Чехами. Перед містом поліція й відділ жандармерії хотіли здержати маніфестантів, які зачали кидати камінням. Один поліціянт тяжко ранений. Поліція палками розігнала юрбу. Арештовано 15 осіб. При них знайдено зброю, кастети, ножі і т. п. Всі задержані відповідатимуть перед судом за агітацію й террор.

Поляки в ЧСР домагаються автономії.

Комітет порозуміння польських партій в Чехословаччині ухвалив заяву, в якій домагається автономії для польського населення в ЧСР. Автономія повинна обіймати: 1) Безпосередний і рішаючий вплив польського населення на справи осадництва, обсади урядничих становиськ, затверджування діяльности товариств та організацій і ін.; 2) повну автономію культурного життя і 3) безпосередний та рішаючий вплив на господарське життя теренів замешкалих Поляками, яктакож диспонування частиною державних доходів, черпаних державою з тої части краю. Рівночасно повинні дістати рівноправність також Поляки, які мешкають в ЧСР поза скупченим тереном польського заселення. Цікаво, що ті самі люди, які перед світом домагаються таких прав для горстки Поляків, відмовляють тих прав міліонам українського населення польської держави.

Муссоліні про італійську закордонну політику.

Муссоліні виголосив в Ґенуї промову про закордонну політику Італії. Він сказав м. ін., що Італія згодилася на прилучення Австрії до Німеччини, щоб ратувати европейський мир. Европейська війна, яка могла тоді вибухнути, могла допровадити до тріюмфу большевизму в Европі. Вісь Рим—Берлін не перешкоджує Італії заключити порозуміння з іншими державами. Італія і Німеччина бажають миру зі всіми. Одначе, щоб мир був певний, він мусить бути збройний. Італія бажає мира, але мусить бути готова до його оборони. Колиб т. зв. великі демократії приготовлялися до ідеольоґічної війни, то нехай знають, що тотальні держави зараз утворять бльок і підуть разом аж до кінця.

Євангелицькі пастори присягатимуть Гітлєрові.

В Німеччині вийшов закон, що евангелицькі пастори обовязані складати присягу Гітлєрові. Текст присяги такий: „Присягаю на вірність і послух Адольфові Гітлєрові, вождові Німеччини й німецького народу". Пастори, які відмовилисяб від присяги, будуть позбавлені права виконувати свої обовязки.

Справа Абесинії зліквідована.

В Женеві відбулося засідання Ради Союзу Народів у справі Абесинії. На наради допущено також екснеґуса Гайле Селяссіе. Перший забрав голос представник Великої Британії льорд Галіфакс. Він ствердив, що італійський уряд володіє вже цілою Абесинією. Той стан можна змінити тільки війною. З огляду на те, що ніякий державний муж не мігби виступити з таким предложенням, льорд Галіфакс висловився за тим, щоб усім державам, які входять у склад С. Н., полишити свободу в справі признання фактичного стану в Абесинії. Більшість членів Ради Союзу Народів висловилася за предложенням льорда Галіфакса і проти внеску абесинської делеґації, щоб справу Абесинії передати щераз Зборам Союзу Народів. Таке становище членів С. Н. рівнається формальній ліквідації абесинської справи на міжнароднім терені. Анґлійці і Французи дуже вдоволені, що дебата в тій справі в Союзі Народів пішла так надсподівано гладко.

Конфіската „Нової Зорі".

Sygn. VI. 1. Pr. 145/38. Wyciąg z protokołu wspólnego posiedzenia niejawnego. Sąd Okręgowy Wydział VI Karny we Lwowie w składzie Przewodniczący: Wicepr. S. O. Ł. Malicki Sędziowie S. O. J. Niementowski w sprawie konfiskaty Nr. 31 czasopisma pt. „Nowa Zoria" z daty Lwów, dnia 1 maja 1938 r. do Sygn. VI. 1. Pr. 145/38 na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 maja 1938 r. po wysłuchaniu wniosku Prokuratora Sądu Okręgowego we Lwowie postanawia: uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 29 kwietnia 1938 r. przez Starostwo Grodzkie we Lwowie konfiskatę czasopisma pt. „Nowa Zoria" Nr. 31 z daty Lwów, dnia 1 maja 1938 zawierającego: w artykule pt. „Żachływi podiji w Zołoczewi" w ustępie od słów „zdane prodowż" do słów „i na cim skinczyłosia" znamiona występku z art. 170 kk. i przestępstwa z § 24 ust. pras. z 17. XII r. 1862 zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17. XII. 1862 Dzpp. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 złotych. Uzasadnienie. Powyższy ustęp jest dosłownym przedrukiem części artykułu skonfiskowanego w czasopiśmie „Diło" Nr. 89 z 28. IV br. z uwagi na znajdujące się w nim nieprawdziwe wiadomości, zdolne zaniepokoić szersze sfery publiczności. Według §§ 487, 489, 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatym powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: Malicki wr. Protokolant: Mędraś wr. Za zgodność: підпис нечитк.

Слово до письменників

Про головні засади і про подробиці популярного писання.

Переживаємо тепер знов добу оживленої праці в области популярного письменства. Береться за „популяризаційну роботу" багато людей, переважно молодих, які ще не мають потрібного досвіду. Зрештою також старшим трудно писати популярно, коли вони ніколи не займалися популярним писанням. [1])

З тих причин в масі популярних брошур, які появилися в останнім часі, зустрічаємо багато брошур просто незрозумілих місцями навіть для інтеліґентів, не то для простолюддя! Є між тими брошурами й такі, які можна уважати взірцем хаотичного та незрозумілого писання. Не хочу показувати пальцем на ті брошури, бо не маю наміру допікати ні авторам, ні видавництвам. Зроблю тут тільки невеликий ряд уваг на підставі свого кількадесятьлітного обсервування популярних видань і прошу особливо молодших авторів, щоб сі уваги взяли під розвагу, евентуально під дискусію.

Зі всіх популярних видань найбільше пожадані і найбільше розходяться видання історичного змісту. Зі всіх сторін краю пишуть і приїзжі устно оповідають, що в народі появляється замітний голод на твори історично-популярного письменства. Прості люди домагаються щораз більше популярної історії та зрозумілих історичних повістей і оповідань. Дуже пожадана булаб також популярна історія літератури і навіть популярна історія критики. Особливо та остання далаб прекрасну нагоду вияснити, що таке правдива пожиточна критика, а що напасть і демаґоґія. Вияснення сего малоб дуже добрі наслідки в области публичного життя взагалі.

І. Отже при писанні популярних брошур історичного змісту треба передовсім памятати про те, що їх не вільно писати в теперішнім часі! Про минувшину треба писати в часі минулім. Теперішний час може бути ужитий лише в дуже виїмкових случаях, коли особливо залежить на оживленім описі якоїсь а к ц і ї, в якій виступають о с о б и, а не племена або народи. Та й тоді тільки дійсно вправлений популярний письменник може з успіхом ужити в ряди годи теперішнього часу в ціли описання давноминулої події.

Колиж робиться се часто і щодо цілих народів та племен, тоді наслідки того двоякі: а) тим викликається хаос в думці читача, б) осмішується власну роботу. Вона викликає тоді таке вражіння, якби хто казав старій поважній жінці одягнутися так як одягається молоденька дівчинка-смотрик і ще до того підскакувати перед людьми — мовляв, „для оживлення ситуації".

Кожда річ вимагає свого стилю не лише в формі, але й у часі, а стиль минувшини се минувша форма вислову щодо часу.

Більше свободи під тим оглядом може мати історичний белетрист, але також він не повинен надуживати теперішнього часу для представлення минувшини.

ІІ. Друга важна засада при писанні популярної історії та історичних оповідань полягає на мою думку на тім, щоб по можности не переривати собі самому

[1]) Знаний всім Араміс в 1135 ч. „Нової Зорі" слушно пише, що нема у нас ні одного зовсім популярного видавництва, ні католицького, ні некатолицького. Се ствердження й викликало отсих кілька завваг. — О. Н.

оповідання такими зворотами як: „Пізніше будемо говорити про те або се", або „як ми вже згадували" чи „як ми вже писали" і т. п. Се виключно інтеліґентський спосіб писання. Той спосіб у популярній брошурі чи книжці лише розриває увагу читача і „кавалкує" весь ток оповідання.

Розуміється, менше шкідливе уживання обіцянок, що, мовляв, про се або про те будемо говорити. Його можна ужити виїмково, але на загал воно шкідливе тому, що виконання обіцянки майже зправила не заспокоює того, хто уявляв собі, що то може таке бути, коли автор не оповідає про се зараз але обіцяє оповісти про се аж потому.

Таких „тріків" часом добре уживати, але тільки тоді, коли читачеві не легко додуматися до того, що йому має сказати автор у з в я з к у з тим, що вже сказав до тої обіцянки. Колиж се буде просто оповідання, яке нічим не ріжниться від дотеперішнього, то виконання такої обіцянки тільки розчаровує читача і знеохочує до цілої праці автора.

А ще гірше переривати собі історичну працю раз-у-раз напр. такими зворотами: „Як ми вже говорили...", „як ми вже згадували" і т. п. Популярну працю для народа треба писати так, щоб не мусілося її пересипати такими зворотами, бо вона тоді виглядає як потовчена подоба, як ножем покраяний образ, або як порізаний на кусні червак. Враження з такої праці просто неестетичне і несмачне. Се зражує не тільки простого чоловіка, але навіть інтеліґента, який під тим оглядом має твердший шлунок і може неодно стравити.

Оба роди зворотів, які переривають і ріжуть оповідання, се докази, що автор не завдав собі труду передумати те, що має сказати народові, не зробив собі на письмі порядного пляну праці, — і тому путається в своїх власних думках і раз-у-раз вертається до того, що вже говорив, або перед часом скаче наперед і не доскакує.

III. Подібне враження викликає інша ґрупа зворотів, які можна назвати злишними, непотрібними. Нпр. сюди належать такі вислови як „мушу тут підчеркнути" (Та підчеркуй! Нащо се заповідаєш?), „мушу тут сказати" (Та кажи, що маєш сказати!) і т. п. У звороті „мушу тут підчеркнути" є тілько нонсенсів, кілько слів. Бо при слові „мушу" в інтеліґентного читача (а мужики й робітники мають нераз більше інтеліґенції з природи як такі „письменники") мимохіть виринає іронічний запит: Та хтож тебе примушує? І на що ти себе впровадив в таке положення, що „мусиш"? При слові „тут" почуття смішности ще більшає: бо деж як не тут? Коли говориш, що якраз тут тебе щось примушує, то очевидно, що воно буде тут, а не деінде, бо якби було деінде, то ти не говорив би „тут". А слово „підчеркнути" се вершок смішности в такім контексті, бо виходить, що не сказав того, що має сказати, а вже заповідає, що „мусить" підчеркувати. Поминаю вже те, що само слово „підчеркувати" для простолюдина неясне. Головна річ в тім, що популярну працю треба писати так, щоб у ній само себе підчеркувало те, що варт з особлившим притиском зазначити. А воно може себе підчеркувати великою внутрішною льоґікою, образовістю форми, яскравістю красок, сильним звязком з тим, що вже сказане і т. п.

Та хоч які смішні висше наведені звороти, де буквально що слово то нонсенс, — то ще смішніші в популярній брошурі такі звороти як: „Треба усвідомити собі..." і т. п. Коли смішність попередно згаданих зворотів гарно видна на поодиноких словах і блестить на них як роса на листочках цвітки, то сей останний зворот — смішність переймає наскрізь. Бо ціла популярна книжка призначена на те, щоб особливо ясно усвідомити не так собі як другим все, що в такій праці пишеться. Отже зокрема відзиватися в тексті до читачів про усвідомлення собі чогонебудь — се річ зайва вже тому, що вона залежить далеко більше від автора, ніж від читача. Коли автор пише незрозуміло і ще до того путає те незрозуміле, скаче і очевидно сам не знає, що хоче написати, тоді читач не може собі нічого „усвідомити", хочби його автор і 10 разів накликував до того тай навіть „підчеркував", що се „тут" конечна річ. А знов, коли зворот „треба усвідомити собі" відноситься до автора, то такий відзив вправді в засаді зовсім не смішний, але він злишний у популярній брошурі. І в ній він подвійно смішний з тої простої причини, що автор повинен усвідомити собі справи, про які хоче писати для народу, ще заки їх береться писати, а не накликувати до усвідомлення себе в часі писання.

IV. Подібно непотрібні звороти, але зовсім іншого калібру — се звороти образливі. Вони виглядають на перший погляд часом навіть невинно. Напр. такий „популярний автор" пише: „З того зрозумієте, що..." Передтим нагородив дурниць і темних місць, а потому ще пише: „З того зрозумієте.." А того очевидно ніхто не розуміє, бо він сам не розуміє, що пише... По таких зворотах особливо певно можна пізнати автора у відношенні до такої роботи (а відома річ, що кожду популярну працю тяжче написати популярно ніж для інтеліґенції на ту саму тему).

Хто з популярних авторів має в собі почуття комплексу низшости, той залюбки уживає власне таких зворотів. Часом делікатніші з них перелицьовують наведений зворот на ось який: „З того зрозуміємо"?.. Се знов того рода люди, що прикидаються нібито дурниками: мовляв, ми разом з вами братчики будемо розуміти (хоч воно взагалі не дасться зрозуміти). Се ще гірший зворот ніж попередний.

Але обох того рода зворотів не вільно мішати з висновком автора, який він зачинає так: „З того ясно, що..." Се щось зовсім інше, хоч воно на перший погляд ніби подібне до попереднього. Коли так поставиться справу висновку, то се не ображує навіть тоді, коли з того не ясно виходить те, що авторові видається ясним. А не ображує тому, бо авторові також вільно помилятися. Йому щось може видаватися ясним, а іншим людям воно неясне. Та він бодай не вимагає від них напруження умової праці там, де супроти темних дурниць ніяке напруження не поможе. Він тільки каже, що се ясне. А коли воно неясне, то читач лиш усміхнеться і не має до автора ніякої претенсії, бо кождий чоловік може помилятися.

Такі відріжнення виглядають на перший погляд немов нюанси в розчовпуванні думок і поглядів. Та се воїстину не нюанси, а коли і дручки!

Інші завваги в слідуючій статті на сю тему.

Осип Назарук.

Китайсько-совітський договір

Манджурське Пресове Бюро „Кокутсу" звідомляє, що між Китаєм і СССР істнує договір. Його головні точки: 1) Китай і СССР утворюють спільний комітет оборони проти Японії. Осідок того комітету м. Улан Батор в Зовнішній Монґолії. 2) Нанкін і Москва зобовязуються співпрацювати в слідуючих цілях: а) Створення орґанізацій міжнародного характеру в Европі й Азії для невтралізації німецько-японського порозуміння зверненого проти Комінтерну. б) Розпорошення японських військових сил рівночасними військовими операціями на границях совітсько-манджурській, совітсько-монґольській та в північнім, середнім і полудневім Китаю. в) Викликання Комінтерном заворушень в Японії. г) Ведення партизантської війни для ослаблення японських військ. На півночі має кермувати операціями СССР, в середнім і полудневім Китаю нанкінський уряд. 3) СССР має достарчити Китаєви добровольців і технічних інструкторів, дорадників, виряду та зброї. За те китайське правительство: а) платить половину ціни до Государственного Банку, б) платить „льон" добровольцям і технічним дорадникам, в) СССР обезпечує тих добровольців і дорадників у державнім обезпеченевім заведенні, в т. зв. „Гострах-у". СССР зобовязується доставити через Зовнішну Монґолію і Сінкіянґ: 100 зенітних (протилетунських) гармат, 362 літаків, 200 полевих гармат, 120.000 гарматних набоїв, 150.000 крісів, 60 міліонів крісових набоїв, 100 танків, 1.500 протилетунських скорострілів, 2.500 мотоциклів, 5.000 коней і 2.000 возів для обозів. 4) Нанкінське правительство зобовязується за те: а) Дати повну свободу діяльности Комінтерну в Китаю, б) дати СССР право контролі політичного і економічного життя в Зовнішній Монґолії, в) дає право СССР збудувати зелізницю, яка лучилаб Зовнішну Монґолію і Сінкіянґ з Китаєм. На случай успіху спільної акції СССР і Китаю нанкінське правительство зобовязується зробити все можливе, щоб усунути чужосторонні політичні впливи в Китаю. — Японці зістрілили в Китаю кілька совітських літаків з совітськими летунами. Се докази, що існує порозуміння між СССР і Китаєм.

Новий закон про адвокатуру

З днем 12. V. с. р. увійшов у життя новий закон про устрій адвокатури, ухвалений парляментом на останній звичайній сесії. Супроти того Адвокатські Ради приступили до устійнювання листи аплікантів, яких мають счеркнути. З листи аплікантів будуть счеркнені ті адвокатські апліканти, вписані по 12 травня 1937, які не можуть виказатися однорічною судовою аплікацією, зглядно військовою службою.

Криваві події у Равщині

ПАТ звідомляє: Гурт мешканців Вульки Мазовецької, пов. Рава Руська, не хотячи допустити до заліснення зрубу, який служив дотепер за громадське пасовище, прогнав силою занятих там робітників і опісля кинувся на поліцію. Дійшло до зудару, підчас якого поліція у власній обороні мусіла ужити пальної зброї. Кільканацять осіб ранено, в тім дві тяжко. Один з тяжко ранених помер у шпиталі.

Як Німці обходили першого травня

Орґан галицьких Німців „Остдойчес Фольксблят" приніс в 20 ч. опис обходу, що його урядила німецька кольонія у Станиславові. Отже м. ін. протестантський вікарій Г. Шік виголосив промову, в якій вказав на факт, що в тім дні станиславівські Німці обходять день 1 травня разом зі 100 міліоновим німецьким народом. Потому промовець представив великі події послідних тижнів в Австрії й інших краях Европи та обговорив положення Німців у Польщі. Се — говорив вікарій Т. Шік — повинно привести до опамятання всі німецькі ґрупи в Польщі і вони повинні обєднатися. Вдячність вождові німецького народу не повинна вичерпуватися „радієвим захопленням", але мусить проявитися також ділом. Промовець закінчив трикратним гітлєрівським окликом „Зіґ гайль", який присутні повторили з одушевленням. Підчас обходу приграваля польська військова орхестра.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Декляpація ЦК УНДО

У ч. 99. „Діла” підпала конфіскаті Декляpація Центpального Комітету УНДО з 7. ц. м. (кінець pозділу І. і цілий pозділ ІІ.), у ч. 100. pезолюції (в цілости). Потому пpесова цензуpа відкликала телефонічно обі конфіскати. Містимо їх в цілости, бо се ухвали дуже хаpактеpистичні і для польської „політики” і для укpаїнської.

ДЕКЛЯРАЦІЯ

Центpального Комітету Укpаїнського Національно-Демокpатичного Обєднання (УНДО) у спpаві положення укpаїнського наpоду в польській деpжаві, пpинята на засіданні 7 тpавня 1938 pоку.

Центp. Комітет УНДО в почутті надзвичайної повази сучасного політичного положення укpаїнського наpоду в межах польської деpжави і в почутті тієї відповідальности за національну політику свого наpоду pішив:

І. Центpальний Комітет УНДО ствеpджує, що за 3 pоки послідовно веденої нашою паpтією політики замиpення і ноpмалізації відносин між укpаїнським та польським наpодом ця політика — без вини УНДО — не пpинесла вистаpчальних позитивних наслідків. Замість нормалізації відносини укpаїнське гpомадянство стоїть пеpед фактом боєвої мобілізації та наступу польського гpомадянства пpоти укpаїнського національного життя. Безчисленні факти виявляють, що відповідальні чинники не тільки не пpотиділають тому пpотиукpаїнському похолові, але є часто його співучасниками.

ІІ. Цей оpганізований систематичний наступ пpоявляється особливо:

1) одиничним і масовим пpимусовим пеpетяганням осіб укpаїнської наpодности гpеко-католицького обpяду на латинський обpяд і пpавославної віpи на католицтво, пеpеслідуванням гpеко-католицького і пpавославного духовенства за його оболону pелігійних пpав укpаїнського населення;

2) систематичною акцією для pозбиття національної єдности укpаїнського наpоду, якої пpоявами є наппиклад створювання фікцій пpо істнування окpемих племен як особливих етнічних збіpнот у вигляді pусинів, лемків, гуцулів, бойків, волиняків, поліщуків — або змагання і заходи для винаpодовлювання дpібної шляхти засобами пpопаганди, що пpомовляє до низьких інстинктів;

3) виключенням укpаїнських селян від набування землі пpи паpцеляції більших посілостей та позбавлення їх у той спосіб матеpіяльної підстави життя, а в погpаничній полосі обмежуванням обоpоту землею і (іншими) нерухомостями;

4) відбиpанням пpава на науку та виховання укpаїнських дітей в їх матіpній мові та вчителями укpаїнської наpодности в області нижчого шкільництва, нехтуванням укpаїнських вимог щодо заснування та утpимування укpаїнських фахових і середніх шкіл та укpаїнського унівеpситету;

5) відсуванням укpаїнського елєменту від належної участи в самоупpаві та її оpганах усіх типів;

6) елімінацією Укpаїнців від пpаці і від становищ у публичній службі, пpи чому від кандидатів вимагається зміни віpи та наpодности, що спpичинює пpоцес деклясування укpаїнського елєменту в Польщі та pадикалізацію його настpоїв;

7) обмежуванням господаpського pозвитку укpаїнського населення чи то в оpганізації самостійної тоpговлі чи оpганізації укpаїнської коопеpації, pозвязуванням без спpаведливих пpичин укpаїнських господаpських установ, накладанням адміністpаційних кар за збіpки ощадностей і взагалі негативною для наших земель інвестиційною та кpедитовою політикою;

8) pепpесіями супpоти оpганізованого укpаїнського життя, які виявляються заболонами засновування культуpно-освітніх та тіловиховних установ, як не менше pозвязуванням таких установ і заболонами всякого pоду імпpез, уладжуваних згаданими установами;

9) обмежуванням гpомадянських пpав і свободи оpганізації у погpаничній смузі чеpед безоглядне стосування закону пpо охоpону гpаниць до укpаїнського населення та укpаїнських установ;

10) негативним відношенням деpжавного буджету до господаpських, освітніх і культуpних потpеб укpаїнського наpоду як національної спільноти.

Щоpаз частіше за виpішування складних і незвичайно тpудних укpаїнсько-польських взаємин беpуться невідповідальні чинники, які неpаз своїми насильними виступами виключають можливість миpно наладнати ті взаємини. Щоpаз менше значіння і впливу в цій ділянці має закон і пpаво. До того польська політика на укpаїнських землях позбавлена суцільности та одностайности, що дає змогу поодиноким оpганам адміністpаційної влади на окpемих теpиpіях стосувати pіжні, неpаз навіть супеpечні між собою способи та методи пpавління.

Письменник і розбійник

Календаpець Пpесвятого Ісусового Сеpця на 1938 pік пpиніс отсю цікаву пpитчу Кpилова:

На суді Божім станули дві душі: одна pозбійника, який покінчив життя на шибениці, дpуга славного на весь світ письменника,якого одначе твоpи були повні богохульств і згipшення. На тому світі нема ніяких зглядів, ані викpутів, тому оба одеpжали кapу по заслузї. На гpубих ланцюгах висіли два залізні казани. До одного кинули pозбійника, до дpугого письменника та pозпалили вогонь. Минали літа, обидві душі теpпіли стpашні муки. Вpешті під казаном pозбійника став помалу ослабати вогонь, аж вкінці зовсім погас. Pозбійник спокутував гpіхи! Та не вгасає полумя під казаном письменника, а гоpить сильніше, як пеpшого дня... Сеpед pозпуки і болю закликав він: „Господи, це неспpаведливість! Це жоpстокість! Я чейже нікого не вбив ані не був повішений, як той душегубець. Під цю поpу святкують на землі величаво соті pоковини моїх уpодин, а я тут теpплю такі муки”... На це почув відповідь: — „Нужденна твapино, як сміеш таке говоpити? Як важишся поpівнувати себе з дpугим? Той у пpиступі гніву вбив чоловіка і все вже відпокутував. А ти? Глянь на молодця, що ось там потайки жадно пpоковтує тpійливі листки твоїх книжок! Глянь лише, як його чиста неначе хpусталь душа покpивається гpіховим бpудом під впливом твоїх твоpів! І ти ще маєш щось до говоpення?!.. Глянь, у кілько то людських душах ще нині чеpез твоє писання гасне світло віpи, дapма, що обходиш соті pоковини наpодин! Цей pозбійник усього один pаз убив чоловіка. А ти? Глянь лише на безчисленні тисячі молодих душ, що ти їх обмотав солодкими словами і гладким писанням, а вони завдяки твоїм книжкам затpатили віpу і попали в безодню зіпсуття? І ти сміеш ще наpікати? Твій огонь не погасне ніколи, твій хpобак ніколи не пеpестане тебе гpизти, бо гоpе тому, хто згipшить хочби одного з тих, що вipять у Хpиста!...”

Священик перед судом

„Новий Час” в 103 ч. пpиніс отсю інфоpмацію:

Свого часу багато pозписувалась польська пpеса (І. К. Ц., теpнопільський „Глос Польский” і ін.) пpо те, що нібито укpаїнський священик о. Миpон Їжак з Забойок, п. Теpнопіль, мав у цеpкві на пpоповіді говоpити до людей, щоби не хpестили дітей у костелі, бо тоді ці діти будуть сліпі, кpиві та паpалітики. Теpнопільська пpокуpатуpа потягнула о. Їжака за те до судової відповідальности. На днях у гоpодському суді в Теpнополі відбулася пpоти о. Їжака каpна pозпpава, в висліді якої о. Їжака увільнено від вини і каpи. Боpонив адв. м-p В. Палашевський.

Polscy „dajmiowie“

Під глумливим наголовком польські „даймії” пpиніс „Куpєp Поpанни” ч. 116 статейку, в якій пише: У списках діячів незалежників пеpед великою війною знайдемо назвища мужиків і ин. pільників, міщан і (дpібної) шляхти. Нема тільки — „ясно-освічених”. У збpойних боpотьбах за свободу також бpакувало кapмазинів. Щойно в незалежній Польщі вицвітає кілька назвищ немов самотні квіти на шиpокій і неpожайній оболоні. Глухо також пpо лятифундистів (знов поза гаpними виїмками) там, де можна щедpо потpясти добpе заосмотpеною калиткою на ціль добpодійну, наукову, суспільну, загально національну... Сегодня, коли істоpичні події зняли з каpків ліберію тpусівства і ганьби, консеpва набиpає боевого кypажу, виказує свою ціпкість і солідаpність, бундючно всціблює свої тpи гpоші до спpав пpавління деpжавою, але на жаль тільки тоді, коли ходить пpо її власний, клясовий інтеpес. Її політичне „віpую” все ясне і непомильне: добpо наpоду і суспільности полягає на тім, щоб не забиpали наших пpивілеїв, власности і доходів; все инше це зло... Інакше збунтуються і кpикнуть великим голосом: „Кінець Польщі!...” Коли в 1871 pоці тpеба було убогу Японію змінити в новочасно зоpганізовану деpжаву, 276 „дайміїв” (февдальних володаpів) зpеклося своїх споконвічних пpивілеїв і посілостей та написало до цісаpя: „З глибокою пошаною жеpтвуємо наші добpа з пpоханням, щоб цісаpський двіp видав закони, які зpобилиб з деpжави одну упоpядковану цілість”. Польські „даймії” з иншого металю і пpо се тpеба памятати, кінчить „К. П.”.

Третій день ОЗОН-у

Коpотші підсумки з минулих pоків.

„Pоботнік” у 127 ч. пpиніс цікаву статтю М. Недзялковского пpо дотепеpішню діяльність „ОЗОН-у”. В ній пише:

І ось надійшов „ОЗОН-у” день тpетій. Тепеp поставмо поpуч себе і поpівнаймо факти з минулих діб.

І. Доба Б. Б. В. Р.

В імя особистого авторитету маpш. Пілсудського зібpано людей з найpіжнішими ідеями, пеpеконаннями і темпеpаментами — від недавних соціялістів, чеpез недавних людовців, „наpодовців” аж до актуальних консеpватистів, жидівських хасидів, укpаїнських „петлюpівців”, галицьких „москвофілів”. Хpебет становили б. легіоністи і б. неовяки. Тому „збіговиську” (годі се інакше окpеслити) не дали ніякої спільної ідеольогії, бо пpо спільну ідеольогію не могло бути й мови; зате дали йому ситуацію гpупи упpивілеєної в суспільности; в той спосіб почали будувати хмаpодеpна фундаментах з тектуpи; людей Пілсудского, для яких авторитет вождя був щиpим пpиказом совісти, „обсіли” товпи конюнктуральних каpієpовичів; їх число пеpевисшило очевидно дуже скоpо число пілсудчиків без лапок. Тому ББВР, коли п. Славек pозвязав його, не залишив по собі ніякої школи державного думання, ніякої збіpної психольогії, ба навіть ніякого взаємного довіpя учасників „Безпаpтійного Блъоку”. ББВР щез з повеpхні польського життя так, як зникає піна з моpських филь: безслідно. Одинокий слід — це судові пpоцеси „конюнктуральних” товаpишів бебевуеpової мандpівки.

ІІ. Пеpша доба „ОЗОН-у”.

Мене завжди дивувало, як ентузіясти лютневої заяви полк. Адама Коца могли не завважити, що п. Коц з точки засадничої концепції запеpечив п. Славека. П. Славек бажав — по думці своїх намipів — зібpати всіх гоpожан Pічпосполитої без огляду на наpодність і віpоісповідання. Всіх мав єднати авторитет Пілсудского як пpедставника ідеї деpжави. Він мав єднати офіцира 1-ої Бpигади, консеpватиста, п. Садзевича зі славної колись „Двогpошівки”, жидівського pабіна, Укpаїнця зпід знаку п. Юзефского і „стаpоpусина” з Теpнополя. Ліста пpомахів ББВР величезна. Одначе ББВР не був пpедставником національзму. Се можна ствеpдити зовсім безсторонно. А п. Адам Коц пеpесунув кеpму точно на 180 ступенів. Жидівські хусити, Укpаїнці п. Юзефского, якісь Москалі, нікому блище невідомі і т. д. і т. п., — все те вилетіло поза боpт. На сцену увійшла „Фалянга”. Мимо того ті самі панове, які кілька місяців пеpедтим „захоплювалися” концепцією п. Славека як пpедсідника ББВР, почали зголошувати навпеpейми таксамо „ентузіястично” так звані акцеси до зовсім інакшої концепції п. Коца. Чи панове дійсно думали, що того „сальта моpтале” не зауважить ніхто в цілій Польщі? Якpаз навпаки! Всі зауважили за винятком гуpтка достойних осіб, які пеpескакують в темпі споpтових осягів на нові позиції, пpотилежні попеpеднім. Кажуть, що скоpоногий бігун не бачить власного окpуження; до тої міpи занятий власним бігом. П. Коц зискав „Фалянгу”... П. Коц утpатив ті елементи пілсудчиків без лапок, що відмовили „симбіози” з ідеями і поняттями „національного” pуху. Чи заміна пpинесла „Озонові” додатні висліди? П. ген. Скваpчинский пpизнав по „обсеpвації”, як це сам назвав, що дало відємні висліди.

ІІІ. Дpуга доба „ОЗОН-у”.

Хто власпиво відійшов з „Озон-у” по обнятті „головства” п. ген. Скваpчинским? Вичислю по чеpзі:

1) гpупа п. Й. Pутковского („Фалянга”);

2) консеpватисти, бодай львина частина консеpватистів;

3) гpупа „Ютpа Пpаци”, яка з подиву гідною „скpомністю” назвала свій відхід „політичним фактом” дуже великого значіння, ледви чи не „найважнішого” значіння...

Отже: 1) п. Коц „зліквідував” з давнього „санаційного” табоpу:

а) національні меншини, звязані з „санацією”;

б) так зв. лівиці легіонову і неовяцку;

2) п.Скваpчинский „звіквідував” з давнього „санаційного табоpу:

а) консеpватистів,

б) гpупу „Ютpа Пpаци”.

З „наpибку” п. Коца „зліквідував” (в „Озон-і”) гpупу „Фалянги”.

На „плюс” в загальному pахунку тpеба записати „наpибок” в особах пп. Максиміліяна Малиновского, Міхала Pога і гуpтка їх пpиятелів, яких я помістивби без тpуду в однім тpамваєвім возі столичного гоpода Вapшави. Чи наведене і на безпеpечних фактах спеpте зіставлення незгідне з пpавдою? Воно згідне з пpавдою. Чи йде пpо наслідки чиїхсь особистих похибок, чи йде пpо випадковий збіг обставин? Не думаю. Йде пpо пpоблему системи. Пpоблема „Озон-у” се тільки складова частина пpоблеми системи. Та пpоблема найважніша.

Гумор. — Багата панночка здає шофеpський іспит. — Що пані зpобилиб, якби ви їхали автом згоpи і нагло зіпсувалася гальма? — Я висілаб з авта і поставилаб великий камінь пеpед пеpедні колеса...

Перед зборами „Скали"

Кілька практичних уваг.

Католицьке освітнє Т-во „Скала" здобуло собі право горожанства в опінії української суспільности. А здобуло воно собі те право, рівнозначне з признанням своєї потрібности, працею. І то передовсім працею теоретичною, а саме тим, що її члени виказали пером конечну потребу окремого католицького освітнього т-ва. Справі теоретичного узасаднення „Скали" та її обороні присвячено кількадесять статтей в „Новій Зорі" і в „Правді". Статті печатані в „Н. З." вийшли також окремими відбитками як три окремі поважні брошури. Їх повинен мати в себе кождий діяльний член „Скали", щоби в потребі могти ужити їх для оборони перед евентуальними закидами, які певно ще виринають і будуть тут і там виринати проти „Скали".

Подруге „Скала" доказала своєю практичною працею, що вона конечно потрібна організація, довкруги якої повинен зібратися загал католицьких освітників, щоб організовано старатися противдіяти руїнницьким струям на полі українського освітнього життя.

І справді за тих пару літ істнування „Скала" багато прислужилася українському народові в Галичині. Передовсім організуючи „Скалу" католики самі побачили, що вони можуть щось зробити на полі освітнім, що вони своєму народові люди потрібні. З другої сторони і противники мали і мають нагоду переконатися, що католицьке освітнє т-во се добрий прояв конкретної праці, яка приносить гарні овочі: цілу організаційну сітку з централею, з сотками місцевих клітин і тисячами членів. Значіння такої поважної катол. організації в нашій схаотизованій суспільности — величезне. І річ ясна, що вплив т-ва „Скали" на хід нашого суспільного життя буде чимраз зростати.

Загальний зїзд т-ва або збір делєґатів членів т-ва має дати передовсім огляд і підсумки праці цілого товариства за час від послідних загальних зборів. Праця т-ва ділиться на дві части: 1) Праця проводу т-ва і підчиненого йому організаційного апарату і 2) праця поодиноких деканальних і парохіяльних клітин.

Провід т-ва або Централя, як знаємо з досвіду, все приготовляється відповідно до загальних зборів. Він збирає звіти від провінціяльних клітин і на основі тих звітів виготовляє загальний звіт про стан і працю цілої організації. В тім звіті провід узгляднює не тільки успіхи, але й евентуальні недостачі т-ва. Преставляючи неуспіхи й недотягнення, провід по можности всесторонно висвітлює причини недостач у праці так Централі як і поодиноких клітин. Бо знаючи причини, з яких повстали недотягнення, можна на загальних зборах і в пресі застановитися над способами, якими повиннося зарадити недостачам.

Централя може приготовити звідомлення на основі: 1) матеріялів, які зібрала вона сама або її організатори, що об'їжджають читальні в терені, або 2) з матеріялів, які пришлють Централі читальні. Щодо першої точки то її розмірно лекше виконати. Організатори вертаються з поїздок і складають на письмі звідомлення зі своїх люстраційних поїздок. Очевидна річ, що Централя настає на те, щоб люстратори робили обовязково такі писемні звідомлення. Такі звіти повинні бути змістовні, повинні в них бути цифри і факти, щойно при кінці можуть бути загальні уваги люстратора і добре, коли такі завваги є. Централя в загальнім звідомленні узгляднює головно факти і цифри, але робить і загальні висновки, які в звіті дуже потрібні.

Тяжка, деколи навіть дуже тяжка, справа з одержанням матеріялів від читалень. Мимо числених устних зазивів і обіжників проводи деяких читалень не дуже спішаться з присилкою звідомлень зі своєї діяльности. Причина сего звичайно та, що проводи читалень в руках селян хліборобів. Хлібороби на весну думають передовсім про свої хліборобські справи, про ріжні рільні роботи, а справи освітні сходять в них тоді на дальший плян. З огляду на те найлучше булоб вимагати присилки звідомлень з діяльности читалень перед початком весняних робіт, отже приблизно до половини березня (марта) кождого року. Час від березня до травня (мая), коли звичайно відбуваються зїзди делєґатів моглаб Централя використати на упорядкування присланих матеріялів і зложення відповідного звідомлення на загальний зїзд головного т-ва „Скали".

Та приймім, що виділи читалень „Скали" знайдуть навіть на весну котроїсь неділі трохи вільного часу і приготовлять звіт з діяльности читальні на зїзд гол. т-ва. Вони повинні приготовити передовсім 1) писемний звіт, який мають негайно (лучше пізно як ніколи) вислати до Централі, і 2) приготовитися самі особисто на зїзд.

Писемні звіти виготовляється звичайно на відповідних формулярах, які Централя заздалегідь розсилає місцевим читальням. Оскільки Централя не прислала відповідних печатаних формулярів (друків) або вони десь заподілися, то можна се зробити на звичайнім аркуші паперу. В цілі виповнення звітового аркуша треба конче скликати засідання цілого виділу читальні. На нім буде, очевидно, присутний також куратор читальні, місцевий священик. Всіх виділових треба тому, що звіт повинен обіймати всі ділянки освітньої діяльности, яку вони провадили і за яку відповідають, нпр. секретар, скарбник, бібліотекар і інші.

У звіті треба передовсім подати число членів читальні. Се найважніша річ. Секретар провадить книгу членів і записує на основі посвідки (устної чи писемної) касієра, хто заплатив вкладку. Отже секретар дає до звіту точне число членів читальні. При тім треба подати, кілько в загальнім числі членів, членів господарів, господинь, хлопців (парубків) і дівчат.

А кого вважати членом? Чи тільки того, що заплатив вкладку за останний рік, чи також тих, що заплатили вкладки лише за попередний рік. Гадаю, що з огляду на час, який обіймає звіт як також на спеціяльні сільські відносини треба рахувати членами всіх, які хоч частинно вплатили вкладку за минулий рік. При тій нагоді добре провірити, чи заплатила читальня вкладку до головного т-ва „Скала" і чи заплатила за видання, які одержувала від головного т-ва, бо на тім стоїть ціла господарка т-ва. Інша дуже важна справа се бібліотека читальні. В звіті треба подати докладно (се повинен зробити бібліотекар) кілько є книжок у бібліотеці. Добре знати, кілько белєтристичних (оповідань, повістей), історичних, природничих і т. п., кілько книжок оправлених. Книжки є на те, щоб їх члени читали. Тому в звіті треба подати, кілько членів позичало книжки з бібліотеки і кілько вони позичили книжок.

Дуже потрібна річ се окремі відділи дїточих книжечок при бібліотеках читалень „Скали". Такі відділи є при читальнях „Просвіти" і кружках „Рідної Школи". Дітям до 14 літ не вільно належати до читалень, але книжки можуть позичати родичі для своїх дітей і давати їм до читання. Читальня повинна також передплачувати журнали для дітей і для молоді.

У звіті треба згадати, кілько часо-

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

VIII. Знимки.

292. Józef Welamin Rutski, metropolita kijowski (um. 5. II. 1637), 16. 5 × 11. 2, („Oriens", V/1, Warszawa 1937, 16*). Див. 296, 298, 299, 307.

293. Е. Р., Мітрапалита Язэп Вэлямін Рутскі † 1637—1937, 10.7×8.8 („Другъ", IV/1, Дубно 1937, 1).

294. Веліямин Рутський, київський уніятський митрополит (1613—1637), 7.6 ×6.1 (Історія української культури, Видання І. Тиктора, VI зшиток, Львів, березень 1937, 261). Див. 295, 297, 308.

Тут уміщена тільки сама знимка. В тексті ні слова про митр. Рутського, на що звернув увагу о. Й. Скрутень ЧСВВ, зазначаючи, що те видання „вдоволилось самим вміщенням портрету" (Й. Скрутень ЧСВВ, Йосиф В. Рутський. „Альманах «Нового Часу» на рік 1938". Львів 1937, 141). Див. 33.

295. Київський Митрополит Йосиф Велямин Рутський, 10.9×8.6 („Христос Наша Сила", V, Львів, 28. III. 1937, ч. 12, с. 1). Див. 294, 297, 308.

Знимка така сама, що під 294, тільки трохи більша.

296. Митрополит Й. В. Рутський, 9.6×6.7 („Правда", XI, Львів, 4. IV. 1937, ч. 14, с. 7). Див. 292, 298, 299, 307.

297. Йосиф Велямин Рутський, 7.3× 5.7 („Життя і Знання", X/4, Львів, квітень 1937, 97). Див. 294, 295, 308.

298. Іосифъ Архиепископъ, 14.2×10.1 („Вістник Марійських Товариств", III/4, Львів, квітень-червень 1937, 3). Див. 292, 296, 299, 307.

Одинока знимка, що під нею факсиміле підпису Митр. Рутського в русько-українській мові.

299. Der Kiewer Metropolit Josef Wenjamin (?!) Rutskyj, 13. 1×9. 1 („Der Christliche Orient in Vergangenheit und Gegenwart", II/3, München 1937, перед с. 65). Див. 292, 296, 298, 307.

Цю знимку тут подав о. М. Каровець ЧСВВ перед своєю статтею про Митр. Рутського (див. 26).

300. Das Brustkreuz des Metropoliten Josef Rutskyi. (Weissrussisches Museum, Wilna), 12. 1×7. 8 (Тамки, II/3, München, 1937, 69).

Також і цю знимку подав о. М. Каровець ЧСВВ, одержавши її від о. В. Толочка з Вильна через редакцію „Записок ЧСВВ".

301. Йосиф Велямин Рутський Митрополит Київський Галицький й усієї Руси-України * 1573 — † 1637, 14 × 9.8 (Йосиф Велямин Рутський... Ювілейна збірка... Перемишль 1937, перед с. 3). Див. 5.

302. Ювілейна академія в честь Митропол. Й. Рутського в Добромилі, 14.4 × 17.

На цій знимці, що її 1 прим. має між ін. Центральний Василіянський Архів, бачимо ж і н о ч и й хор, що виступав на академії в Добромилі (див. 205). Над хором видніє величаво портрет Митр. Рутського, прикрашений диванами, рушниками та зеленню. По боках образу написи: 1637—1937. Перед хором сидять зліва направо між ін. о. М. Іванів ЧСВВ, о. Й. Господаревський, о. А. Партика ЧСВВ, м-р Ю. Костюк, о. Ю. Ковальський та ін.

303. Ювілейна Академія в честь Митроп. Й. Рутського в Добромилі, 7.9× 12.1 („Місіонар", XL/12, Жовква, грудень 1937, 267).

Та сама, що під 302.

304. Ювілейна академія в честь Митропол. Й. Рутського в Добромилі, 11.8 × 16.

Один примірник цієї знимки в Центр. Василіянському Архіві. На знимці бачимо м у ж е с ь к и й хор, що співав на академії в Добромилі (див. 205). Над портретом Митр. Рутського видніє тризуб; над тризубом і побіч нього жовто-блакитні прапори.

305. Митрополит Йосиф Велямин Рутський ЧСВВ., 12.4 × 8.7 ([о. О. Дуб ЧСВВ], Ювілейна памятка в 300-ліття смерти Йосифа Велямина Рутського ЧСВВ... Прудентополіс [1937], 3). Див. 310.

306. Київсько-галицький митрополит Йосиф Велямин Рутський ЧСВВ., 9.8× 7.1 („Праця", XXV, Прудентополіс, 15.X. 1937, ч. 41, с. 1).

Довкруги знимки йде рослинний орнамент (з винограду).

писів і котрі читальня передплачувала і чи вирівнала передплату за них. Лучше мати менше число ґазет, але точно за них платити. Цікаво знати головному виділові, котра читальня потрафила зложити повний р і ч н и к ґ а з е т и. Се на селі не легко зробити, але я сам бачив такі читальні, що мали гарно оправлені річники ґазет. Дальше подати в звіті, чи відбувалися сходини членів, кілько членів на них бувало і що на тих сходинах робили: читали часописи, слухали рефератів, чи нараджувалися над якимись місцевими справами, розуміється обнятими рамцями статуту т-ва „Скала“.

Коли читальня провадила харитативну (добродійну) акцію, то треба подати, хто нею займався, кілько людей одержало допомогу і яку та який відгомін викликала ся акція серед населення села, обнятого тою акцією як також необнятого.

Розуміється, що в звіті не можна забувати про те, чи зроблено які заходи щодо будови власного дому для читальні „Скали“. Коли придбано площу або фонди на будову дому, чи закуплено будівельні матеріяли, то зазначити в звіті, що з того зроблено. Фонди будови домів повиннося льокувати в поважніших фінансових установах, місцевих або повітових. Ніколи не повиннося таких фондів лишати скарбникові в кишені або розпозичати членам, бо відомо з досвіду, що пізніше як читальня потребує грошей на будову, тоді довжники не віддають, тільки ще лають читальню.

Отже члени, бібліотека, часописи, харитативна діяльність, будова власного дому, сходини — се головні точки до звіту. Щодо них виділ читальні повинен добре застановитися і совісно виповнити звіт та зараз вислати поручено чи принагідним посланцем до Централі.

Висилаючи звіт до Централі, виділ читальні все повинен л и ш и т и с о б і в і д п и с, який послужить матеріялом для тих делеґатів, що вибираються на загальні збори „Скали“. Вони не сміють приходити туди з порожними руками. Кождий делеґат нехай приготує собі на письмі головні дані з життя своєї читальні, щоб міг промовляти на зборах головного т-ва на якійсь підставі, або бодай щоб міг поговорити про ті справи з представниками інших читалень, по дорозі, бо й се має своє значіння. Пустих промов не повинно бути на зборах такого поважного т-ва, яким є „Скала“, ні в звязку з ним, навіть по дорозі туди чи відтам.

Делеґатів на загальні збори „Скали“ вибирають збори читалень заздалеґідь на своїх зборах. Практично річ беручи найлучше якби на збори приїздили голови і секретарі, бібліотекарі і скарбники, отже президія виділу. Знаю з практики, що лучше вийде читальня тоді, коли її виділ своїми власними вухами вислухає всього того, що на зборах говориться, ніж якби той виділ мав слухати переповідання делеґатів принагідно вибраних на загальних зборах читальні. Коли я кермував просвітним життям в одному повіті (розуміється під проводом виділу філії), то на збори повітового освітного т-ва я все запрошував всіх виділових читалень. Були очевидно також т. зв. делеґати, вибирані заг. зборами читалень, щоб зберегти форму приписану статутом. Але рішали всі присутні. Тому на збори головного т-ва „Скали“ повинні приїхати куратори і всі голови та головніші члени виділів. Не треба боятися, що не стане місця, бо всі не прийдуть. Делеґати повинні прийти, бодай по одному, по двох від читальні. А з блищих сіл то повинні прийти обовязково бодай головні виділові (голова, секретар, бібліотекар і скарбник).

Загальні збори мають дати свіжу спонуку до праці продовж найблищого року. Ту спонуку повинні дістати на зборах передовсім ті, що безпосередно провадять працю в читальнях „Скали“.

Може сі уваги в дечім спізнені, нпр. щодо звітів, але гадаю, що придадуться на слідуючий рік і взагалі на будуче. Г.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Делеґація православних з Волині у премієра Складковского.

Премієр Складковский приняв делеґацію православних з Волині, а именно православного Архиепископа Олексія, о. дек. Миколу Малюжинського з Гриньок, послів С. Тимошенка і С. Скрипника та представника селян Ефима Ничку. Премієр Складковский вислухав просьб і реляцій делеґації, розмовляв на тему відомих подій у Гриньках і ін. селах з архиеп. Олексієм і о. дек. Малюжинським, а селянина Ничку просив оповісти про події у Гриньках. Він широко оповів премієрові про акцію навертання православних на латинство.

Прилюдна збірка і Береза.

Кет у статті п. з. „Прилюдне пятнування“ в 131 числі виленського „Слова“ стверджує, що „польське правительство знає тільки два способи правління: прилюдну збірку і Березу. Се вистарчає йому, щоб рядити, та нажаль не вистарчає, щоб рядити добре“.

Контингент осадників до Канади.

Еміґраційний Синдикат у Варшаві оповістив, що вербунковий сезон осадників до Канади триватиме до 15 жовтня с. р. Вербунок буде обіймати родини з капіталом 500 і 1000 канадійських долярів. Категорія родин з показовим капіталом 750 канад. долярів в сім році не істнує. Комісія девізова признала загальну суму на переказові квоти 200 тисяч канад. долярів. Родини осадників будуть спрямовані до слідуючих провінцій Канади: Брітіш Колюмбія, Алберта, Саскачеван, Манітоба, Онтеріо, Квібек і Ню Брунсвик. Особи, які бажають еміґрувати до Канади, повинні зголошуватися до бюр Еміґраційного Синдикату по подрібні інформації.

Чим дуже втішився Муссоліні.

Славну оперову співачку Розу Павлі родом з Тешина на Шлеську запросив Муссоліні на банкет і посадив її коло себе. Коли розпочався пир, вона звернулася до нього і сказала: „А я гадала, що будуть чекати на Муссолінія!“ Диктатор Італії здивувався в найвисшій мірі і запитав її: „Пані не бачили ніколи портрету Муссолінія?“ — „Ні, відповіла співачка, мене політика не цікавить“. Муссоліні весело засміявся і сказав: „Знаменито! Ви правдива жінка, бо властиве місце жінки вдома, коло дітей!“

Тертя між Німцями і Чехами в Чехословаччині.

Німецькі часописи в Чехословаччині переповнені вістями про постійні тертя між Чехами і Німцями на території заселеній Німцями. М. ін. в Празі продовж останних днів побито багатьох Німців, які говорили на вулиці по німецьки. Особливо часті непорозуміння в поїздах, де приходить до бійок між Чехами і Німцями. В м. Мост Німці урядили похід 800 осіб. Прийшло до бійки з чеськими поліціянтами, яким помагали цивільні Чехи. Кільканацять осіб було тяжко ранених і кількадесять лекше ранених.

Провідник судетських Німців у Лондоні.

Провідник судетських Німців Конрад Генляйн їздив до Лондону і відбув там нараду з відомим анґлійським політиком Вінстоном Черчілем. Розмова тревала 3 години. Після наради Черчіл заявив, що предметом розмови було політичне положення в середній Европі. Крім того Генляйн відвідав Нормана Ангеля, визначного англійського письменника, де було кілька визначних діячів ліберального напрямку. Підчас візити в націонал-лейбуриста Нікользона Генляйн відбув нараду з 5 анґлійськими послами консерватистами. Після того Генляйн приймав обідом в готелі кількох послів лібералів і лейбуристів. Анґлійська преса пише, що Генляйн старався переконати англійських політиків про слушність його домагання автономії для судетських Німців.

Морські зброєння Франції.

Міністр французької маринарки Кампенкі заявив представникові часопису „Парі Суар“: Я підписав документ про початок будови авіоматки і лінійного корабля обему 35.000 тон. Авіоматка входить у програму 1938. Будову 3 воєнних кораблів по 35.000 тон вже давніше зачато. Вони мають бути готові до 1942 р. Тоді французька воєнна фльота буде перевисшати італійську на 50.000 тон і німецьку на 120.000 тон. Крім того до кінця 1942 р. мається збудувати два кружляки по 8.000 тон, сім підводних суден і серію легких помічних суден.

Париж приготовляється до війни.

Французький парлямент ухвалив 200 міліонів франків на купно ґазових масок для мешканців округи Сейни і Парижа. На будову протиґазових схоронищ і направу старих призначено 235 міл. франків. В Парижі є 33.000 протиґазових схоронищ і пивниць. Крім того опрацьовано докладний плян евакуації мешканців Парижа на провінцію. В тій ціли узгіднено розклад їзди зелізниць, автобусів і кораблів. Плян передбачує евакуацію середмістя продовж двох годин. Для паризької поліції стоїть в магазинах 30.000 готових масок. Ті маски не перепускають ніяких ґазів. Практичні вправи протилетунської оборони відбуваються постійно як для поліції так і для цивільних осіб в окремих протиґазових схоронищах. В Парижі думають про війну і приготовляються до неї

Хрещення голяндської княжни.

В Газі відбулося торжественне хрещення принцески, дочки голяндської престолонаслідниці Юліянни. Малу княжну привезено до протестантської церкви св. Якова на колінах її мами, в золоченій кареті, запряженій трьома парами коней. В другий золоченій кареті їхав батько княжни кн. Бернгард. Війська королівської ґвардії творили шпалір і віддавали військову честь. Маленька княжна була одіта в суконочку з брабантського мережива, в якій хрестили 28 літ тому її маму, а 60 літ тому її бабку, теперішню королеву Вільгельміну. Хрестив княжну 80-літній пастор Вельтер, який також хрестив і вінчав її маму кн. Юліянну. Маленька княжна дістала імена: Беатріче, Вільгельміна, Армґард. Її хрестний батько бельґійський король Леопольд, а хрестна мама ґрафиня Коцебуе.

Мексик зірвав дипльоматичні взаємини з Анґлією.

Мексиканське правительство зірвало дипльоматичні взаємини з Анґлією, яка не хотіла згодитися на вивласнення заграничних властителів копалень нафти в Мексику, що його перевело недавно мексиканське правительство. Президент Карденас відкликав мексиканського посла з Лондону.

З життя СССР

Колегіяльне кермування комісаріятами в СССР.

Совітське правительство рішило створити колегії при поодиноких комісаріятах. Такі колегії створено вже при комісаріятах тяжкого і водного промислу, будови машин, легкого і споживного промислу. На чолі кождої колегії стоїть комісар. Колегії в комісаріяті будови машин і в комісаріяті споживного промислу складаються з 8 осіб, в комісаріяті легкого промислу з 7 осіб. Створення колегій при поодиноких комісаріятах означає ліквідацію засади одноособового керівництва і поворот до традицій военного комунізму. Причин таких змін слід шукати в браку довіря до поодиноких керівників державних комісаріятів.

Нова транссибірська магістраля.

В Совітах покликано спеціяльний комітет інжинірів-спеціялістів, професорів та представників війська для випрацювання пляну будови нової транссибірської зелізничої лінії з Москви до Охотського моря. Нова магістраля має переходити здовж 60-го рівнобіжника через краї цілком дикі й незамешкані. При будові працюватимуть політичні вязні. На перехрестях нової магістралі з великими водними артеріями як Кама, Печора, Об, Єнісей, Лена і т. д. мають повстати військові забудування (склади, летовища і т. п.) та рільничі осередки (совхози й колхози).

Японська книжка про взаємини з СССР.

Японське міністерство закордонних справ видало брошуру. В ній наводить численні факти нарушення прав японських горожан. Особливо дошкульне поступовання совітських властей супроти японських купців та промисловців на Камчатці і північнім Сахаліні. Совітські власти не числяться навіть з японським дипльоматичним представництвом і стараються йому дошкулити ріжними способами. Японська амбасада в Москві постійно під стислою контролею агентів ГПУ. Члени амбасади не можуть одержати помешкання в готелях, коли подорожують. Урядників японської амбасади совітська поліція часто арештує, а коли вони занедужають, то не можна допроситися приходу лікаря.

Введення тілесних кар у совітських школах.

Московська „Правда” в ч. 81 предкладає наркомам освіти управосильнити систему кар у совітських школах. В дійсности кари істнують. Директори шкіл й учителі не обмежуються до безконечних скарг за хуліганство між учнями. Молодих хуліганів „арештовують” і відсилають на розправи до міліції. З арештованими дітьми підлягають деколи строгим карам і родичі. Одначе зі шкільних законів і правил скреслено слово „кара”. Педагоги не мають права карати ученика навіть виговором, хочби він не знати як нарушив карність. У наркомпросовських теоретиків „такий облудний гуманізм уважають досі гарним тоном, а школі те безпринципне сюсюкання приносить велику шкоду”. „Кар” дотепер формально не впроваджують в дисциплінарний порядок совітської школи під тим претекстом, що їх виконували в „царських школах”. „Правда” відкидає сей заміт і повторяє міркування, розвинені в старих педагогічних підручниках: „Розумна система кар не тільки законна, але й необхідна, вона помагає оформитися сильній мужеській вдачі, плекає почування відповідальности, вправляє волю, людську гідність, уміння протиставитись злим прикладам і поборювати їх” і т. д... Значить, вертаються до буржуазних забобонів.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОЇВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Ґобєда.

Продаж в аптиках і дроґеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Повідомляємо всіх учасників українського паломництва на Евхаристійний Конґрес до Будапешту, що: 1) Збірка всіх львівських паломників у середу 25 травня перед год. 7 рано на Головному Двірці, відїзд зі Львова в год. 7.15 рано; 2) Всі інші паломники, що виїзджають з інших зелізничих стацій, мусять бути в Лавочному тогож дня (25 травня) в год. 11.20 перед полуднем; 3) Всі священики мусять мати з собою епітрахиль, а хто має надію, що зможе відправити Службу Божу, може взяти з собою всі ризи; 4) Жіноцтво повинно взяти з собою національний одяг, щоб в національних строях взяти участь у процесіях, походах і т. п. — Управа Марійського Т-ва Молоді.

Приготування до Евхаристійного Конґресу. Світова преса широко розписується про недалекий Евхаристійний Конґрес у Будапешті (23—30. V.). Участь у Конґресі візьме коло 400.000 вірних з ріжних держав світа. Крім того приїде 20 кардиналів, 300 епископів і велика скількість духовенства. З Польщі сподіються в Будапешті приблизно 4.000 учасників. Закордонні гості приїдуть до Будапешту 200 окремими поїздами. З огляду на те, що Будапешт мав дотепер тільки 6 зелізничих двірців, а ті напевно не вистарчилиб, побудовано ще два окремі двірці. На будову трибун зужито 210 вагонів дерева. Трибуни окружають головний вівтар і творять один з найбільших тепер амфітеатрів світа. Число місць на трибунах обчислено на 135.000 осіб. До радієвої обслуги численних гостей змонтовано 350 голосників у ріжних частях міста. Кошти радієвих уладжень обраховують на 175.000 пенґів. Для священиків, які схочуть відправляти Службу Божу, приготовано 5.000 вівтарів. До спільного св. Причастя, яке подаватиме одночасно 600 священиків, приступить поверх 300.000 вірних.

Заява Організаційного Комітету Евхаристійного Конґресу. У звязку з недалеким уже Евхаристійним Конґресом у Будапешті організаційний комітет видав заяву, в якій порушує справу розповсюднення в останньому часі поголосок про мнимо непевне політичне положення на Мадярщині і т. д. Поголоски того рода виразно тенденційні, їх ціль викликати неспокій між особами, які вибираються на Конґрес і в той спосіб не допустити їх до участи в торжествах та тимсамим зменшити значіння сеї величньої маніфестації католицьких переконань і здискредитувати Церкву.

Доля людства в руках Божих, не людських. Промовляючи до 2.000 пар новоженців Св. Отець сказав м. ін. ось що: „Горе нам, коли долю людства складаємо виключно в людські руки. Бачимо, що люди потрафлять всьо псувати й нищити, посуваючись аж до взаїмного убийства. Війна, про яку одержуємо вісти зі Сходу і Заходу, ніщо інше як доказ, що люди стараються убити в якнайстрашніший спосіб якнайбільше інших людей. Горе булоб нам, колиб доля була тільки в руках людей. Боліємо над тими всіма нещастями, які заволоділи тепер світом, особливо над тими нещастями, що їх приносить війна. Боліємо, але водночас маємо велику надію на майбутність, бо вона не в людських а в Божих руках”.

Мадярське правительство старалося щоб православна Церква на Мадярщині унезалежнилася від зверхної влади зпоза кордонів держави. В тій ціли звернулося до екуменічного патріярхату в Стамбулі з проханням іменувати православного митрополита для Мадярщини. Мимо того, що влада царгородського патріярха не обіймає території Мадярщини, прохання одобрено і створено окрему самостійну митрополію. З такого висліду дуже невдоволений сербський патріярх, який хотівби відгравати ролю надрядного чинника у відношенні до ріжних православних Церков.

Лікарський фейлєтоник.

Як опалюватися?

Погода помалу устійнюється. Зближається літо, а з ним спеки і соняшні купелі. В тому часі кождий хоче бути опаленим, бронзовим, мати здоровий, спортовий вигляд. З тої причини пригадаємо кілька найголовніших правил усім, які бажалиб користати з соняшних благодатей. Нема сумніву, що соняшні купелі мають незвичайно корисний вплив на втомлений організм, зміцняють надшарпані нерви, ділають успокоюючо, поліпшують круження крови і корисно впливають на склад самої крови. Одначе мусимо призвичаюватися до сонця постепенно, продовжуючи час тривання соняшних купелів з дня на день. Першого дня (залежно від пори дня й від сили сонця) соняшна купіль не повинна тривати довше ніж 5—10 хвилин. Кождого слідуючого дня можна продовжувати купіль на дальших 5 хвилин так, що при кінці першого тижня навіть на найсильнішому сонці можна лежати майже годину. В часі купелі зміняти раз-у-раз положення тіла, щоб не виставляти на ділання сонця одної частини тіла. Голову завжди прикривати хустиною або капелюхом. Коли не будемо придержуватися тих вказівок, дуже легко дістати запалення шкіри. В першій хвилі не відчувається того, щойно після повороту до дому шкіра пече неначе вогонь, виступає такий біль, що навіть легке діткнення сорочки робиться нестерпним. Вразі такого наглого „опалення” треба покрити шкіру товщем (вазеліною або оріховим олійком). На скоре ділання сонця наражені особливо біляві (бльондини), бо їх шкіра куди вражливіша від шкіри брунетів. Принявся погляд, що сонце лікує всі недуги і що з тої причини кождий хорий, особливо на легені, кожду вільну хвилю повинен перебувати на сонці. Не кождий може уживати соняшних купелів, не кождий в однаковій скількости, вік має також своє значіння. Кому не вільно опалюватися? В першу чергу особам хорим на серце. Соняшна купіль вимагає скріпленої праці серця, підносить тиснення крови. Також люди старі зі склерозою не повинні надуживати сонця. Трафляються випадки соняшного удару і наглої смерти під впливом сонця. Люди анемічні, з приспішеним темпом серця повинні або уникати зовсім сонця або уживати соняшних купелів дуже помірковано й то під лікарським наглядом.. На окрему увагу заслугує сухітник. Чоловік хорий на чахотку, з підвисшеною температурою, з сильним кашлем і скорим темпом бючок не може взагалі показуватись на сонці. Соняшні купелі мають іще той корисний вплив, що вони водночас воздушні купелі. рк.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КОВЛІ відбулося спільне засідання окружної управи Волинського Українського Обєднання, управи клюбу „Рідна Хата” і голов „Просвітянських Хат” Ковельщини. На нараді посол С. Тимошенко зложив звіт про працю Української Парляментарної Репрезентації Волині в соймі й обговорив справу координації діяльности всіх українських організацій Волині. („Вол. Сл.”, ч. 15).

В УЖГОРОДІ знов зачала появлятися „Народня Сила”, орган української Селянської Партії на Закарпатті, яку чеська влада замкнула була на два місяці.

В ВАРШАВІ суд засудив двох членів „Легіону Млодих” на гривну по 5 зл. за те, що по вічу „Л. Мл.” підчас бійки з прихильниками ОЗОН-у крикнули: „Геть з ОЗОН-ом, геть з Коцом!”

В СССР ҐПУ увязнило перед 1 травня с. р. поверх 6.000 осіб: 35 проц. з армії, 25 проц. зпоміж робітників, 10 проц. чужих комуністів, 20 проц. з совітської інтеліґенції і ін.

В БІЛОРУСЬКІЙ КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ на совітській Білорусі переведено чистку, підчас якої стверджено, що багато членів се „вороги народу”.

СЛОВАЦЬКИЙ ПОСОЛ ҐАШІК домагався в пражськім соймі утворення окремих словацьких полків зі словацькою командою, окремої військової адміністрації, запевнення Словакам відповідної скількости місць в офіцирськім корпусі і т. п.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО дало дозвіл на утворення німецької піввійськової організації „добровільної охоронної служби” в скороченні „Ф. С.” („Фрайвілігер Шуцдінст”). Завдання тої організації охорона вожда судетських Німців Генляйна і вдержування порядку підчас партійних маніфестацій. На чолі організації стоїть Генляйн. Він іменував щефом штабу тої організації Вільгельма Брандля.

В КІЛЬКОХ МІСТАХ Чехії і Моравії невідомі справники розкинули летючки звернені проти чехословацької держави. Чеська поліція увязнила кільканацять Німців.

ПРОВІДНИК МАДЯРСЬКИХ АВТОНОМІСТІВ в ЧСР Естергази передав меморіял чеському правительству. В нім домагається закону про охорону мадярської меншини, створення мадярського університету в Братиславі й ін.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО Мадярщини утворив Беля Імреді. Новий премієр се визначний мадярський фінансіст і знавець господарського життя Мадярщини.

У ВІДНІ управитель жидівської віроісповідної громади др Левен одержав припорученння, щоб зачав акцію, яка змагалаб до того, аби до 1942 р. виемігрувало з Відня 100.000 Жидів.

ФРАНЦУЗЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО розписало національну позичку на дозброєння в сумі 5 міліярдів франків.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА посунулися 10 км. вперед на кількох відтинках фронту коло Теруелю і здобули кільканацять місцевостей, в тім кілька важних комунікаційних вузлів.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА з північної армії дійшли до зелізничної лінії 80 км. на захід від м. Сучав і получилися з відділами полудневої армії. Японці стараються окружити китайську армію в провінції Ґонан.

НОВИНКИ

Старшина Сокола-Батька у Львові подає до загального відома, що IV краєвий здвиг українського Сокільства, заповіджений на 21 травня с. р. у Львові, з браку дозволу не відбудеться.

Новий розклад їзди поїздів увійшов у життя вночі з 14 на 15 с. м.

Міністр освіти підписав ряд розпорядків у звязку з дальшою реформою шкільництва. У шкільнім році 1938/39 повстануть другі кляси ліцеїв, які заступлять давню 8 клясу. Крім того передбачують організування нового типу вчительських семінарій замість зліквідованих вчительських курсів. При іспитах учеників нововступаючих до шкіл міністр припоручив особливу поблажливість супроти сільської молоді, яка нераз не в силі належно приготовитися до іспиту внаслідок своєрідних умовин. Убога молодь має першенство при прийманні до державних шкіл.

Ревізійний Союз Українських Кооператив вніс до львівської кураторії подання, в якім просить надання концесії на ведення кооперативного ліцею. Ліцей мавби зачати науку з початком шкільного року 1938-39. Наука має тревати 2 роки. До ліцею малиби право вступати абсольвенти купецької ґімназії РШ та абсольвенти загально-освітніх ліцеїв.

До Найвисшого Суду вплинуло ряд касаційних скарг греко-католицьких священиків, засуджених за уділення шлюбу римо-католикам. М. ін. з касаційною скаргою виступили: о. Вовчик з Косова, засуджений на 500 зл. гривни й о. Романовський з Ягольниці, засуджений на 100 зл. („Дзєннік Польскі” ч. 131).

Перед перемиським судом відбулася недавно розправа проти гр.-катол. священика з Торок, о. пароха Теодора Гури, за „образу польського народу підчас проповіди” в лютім с. р. О. Гуру засудили на тиждень арешту і 50 зл. гривни.

Львівська поліція арештувала 30-літнього Михайла Репету з Черниховець, пов. Збараж, сина багатого господаря, який виманчував товари в ріжних фірмах заявляючи, що рахунок заплатить Преосв. Бучко або о. др Кладочний. В той спосіб обманець натягнув дві українські фірми, кооп. „Пласт” і швальню „Емка”.

15 травня с. р. минуло два роки, відколи ґен. Складковский став премієром.

В Говилові Великім теребовельського повіту на просторі 10 кв. м. запалася земля. В тім місці відкрито 5 підземних коридорів, які йдуть у ріжних напрямках. На стіні одного коридора виписана дата: 1201 р.

Станиславівське староство покарало властительку реальности при вул. 3 мая, Ренату Бавштайн, гривною 500 зл. або 2 тиж. арешту за те, що в днях 11 і 12 с. м. на бальконі її каменици був вивішений польський державний прапор, перевязаний чорною знищеною панчохою замість крепою.

Смерть українського летуна. Від грудня 1937 р. літаки провінції Манітоби в Канаді шукали літака, що ним вилетів український летун Савчин і пропав. Щойно при кінці квітня с. р. знайшли в т. зв. Національнім Парку літак, а згодом і тіло летуна. Відтворюючи катастрофу влада устійнила, що Савчин з якоїсь причини мусів осідати й підчас причалу потовкся і зломав ногу. Мимо того він ще вийшов з апарату і спираючись на палиці хотів дійти до якоїсь оселі. Одначе з вичерпання помер.

Волинський куратор др Новицкий пішов на відпустку, з якої вже не верне ться на своє становище. На його місце має прийти начальник виділу в м-ві освіти Севєрин Мацішевский.

Гумор. — Доказав. — Мій коханий, я не припускаю, що ти женишся зі мною задля грошей. — Моя дорога, що тобі до голови приходить? Таж як посплачую свої довги, то ніякі гроші не остануться нам.

Поїзд-каплиця виїде 2 червня з Варшави до Риму по тлінні останки св. Андрія Боболі.

У Варшаві на Побережжі Косцюшка сонце поразило студентку університету Ядвигу Скочиківну. Се мабуть перша в сім році жертва спеки.

Петарди в льокалях польських часописів. Невідомі справники підкинули минулого тижня велику петарду при вході до льокалю редакції консервативного „Часу” у Варшаві. Вибух наступив у 10 год. вечером, коли вже нікого не було в редакції. — Того самого вечора знайшли петарду також в льокалі редакції „Варшавск'ого Дзєнніка Народов'ого”. Петарда не вибухла.

У Варшаві продають вже трускавки з інспектів по 50 зл. за 1 кґ.

Б. ромунського премієра Ґогу похоронили з золотою свастикою, присланою з Німеччини, правдоподібно від Ґітлера.

До Австрії прибули вже німецькі „Брунатні Сестри”, яких завдання усунути католицьких монахинь зі шпиталів та інших суспільно-харитативних установ.

Німецький часопис „Штірмер” приніс сензаційну статтю одного ґітлерівського історика, який доказує, що династія Габсбурґів походить від Жидів.

Американське правительство остаточно вирішило не продавати Німцям ґелія, потрібного їм до воздухоплавів. Як відомо, Злучені Держави мають природний монополь на той ґаз, отже Німеччина буде мабуть примушена перестати будувати воздухоплави.

Радіостацію ім. Наполєона мають збудувати на строві св. Олени, на якому проживав якийсь час на заслані Наполеон.

300.153 Жидів прибуло до Палестини в рр. 1919—1937. Найбільше Жидів виеміґрувало до Палестини з Польщі, бо 125.154 осіб.

Спорт. Гарна перемога України. Шестий з черги метч за мистецтво львівської округи, розіграний в неділю 15 с. м. між Україною і перемиською Польонією, приніс нашій одинацятці нову перемогу в відношенні 4 : 1 (0 : 0). Гра велася за велику ставку, бо обі дружини не зрезигнували з претенсій на мистця львівської округи і знаходяться в чоловій трійці дружин. Метч був дуже гарний і завзятий з обох сторін, повний цікавих підворітних ситуацій та держав видців у напнятті аж до останньої хвилини гри. Україна виказала добру форму в усіх лініях, одначе найкращою частиною нашої дружини був напад, який стріляв дуже часто та раз-у-раз загрожував воротам противника. Вислід мігби звучати 8 або 9:0, колиб наші стрільці виказали більше опанування під воротами Польонії. Україна переважала ввесь час так в першій, як і в другій половині. Найкращі на грищі Богурат, автор 2 воріт і Мікльош та Скоцень, які також стрілили по одному голеві. Дуже добрий Мікльош молодший в обороні та Воробець. В той спосіб Україна гідно зреванжувалась за програну з Ярославом минулої неділі. По сій перемозі Україна заняла 2 місце в табелі, маючи перед собою Чорних (Львів) і за собою Польонію. Суддя п. Вацлав Кухар дуже добрий. Видців до 3.000.

Летунські змагання за чашу ПЗУВ. В днях 13—15 с. м. відбулися летунські змагання на шляху Варшава—Львів—Варшава за чашу Загального Закладу Взаїмних Обезпечень. Участь в змаганнях взяло 20 літаків, з яких 2 мусіли перервати лет і примусово осісти. ПЗУВ субвенціонував ці змагання в цілости. До Львова змагуни прилетіли в суботу пополудні. До Варшави вистартували в неділю рано. У змаганнях перемогли: 1) Алєксандрович (Аероклюб, Люблин), 2)Анчуті, 3) Соляк (Львів).

Гумор. — Причина і наслідок. — В останніх часах не можна щось панства застати в дома. — А бо бачите, моя жінка купила собі фортепян, я знову самохід, отже більшу частину дня волочимося по судах...

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Львівська Ремісниче Палата організує двомісячні курси ведення полевих цеголень. Курси мають обіймати часть практичну й теоретичну. Практичний курс полягатиме на приготуванні, виробі, висушенні й випаленні 100.000 штук цегол. Кандидати виконуватимуть ту роботу під проводом майстрів як звичайні робітники. В найближчому часі два такі курси мають відбутися на терені львівського воєвідства й один на терені станиславівського.

В Бучачі відбулася нарада представників Рільничої Палати й делеґатів Союзу Продуцентів Бавовняної Пряжі в Лодзі, на якій устійнено засади плянтації конопель в ціли котонізації на терені Східньої Галичини. На нараді устійнено простір засівів і рішено урядити в Озерянах сортівню волокна.

Папір з била соняшника вдалося випродукувати одній саській фабриці. Тепер ведеться пропаґанда за якнайбільшим поширенням управи соняшника. Фахівці сподіються, що з била соняшника можна буде виробляти також целюльозу, штучний корок і т. п.

27.652 вагонів нафтової ропи видобуто в 1937 р., себто понад 12 проц. більше як у 1936 р. Найбільше нафтової ропи видобувають у Злучених Державах Півн. Америки, друге місце займає Венезуеля,третє СССР, четверте Персія.

Велика Британія ввозить пшеницю, кукурудзу, цукор, чай, масло, яйця, вовну, бавовну, дерево, нафтову ропу й ін. В оборотах світової торговлі стоїть вона на першім місці, бо на її рахунок припадає 14—15% всього обороту. В. Бр. імпортує 18% світового імпорту, а експортує 11%. Від 1931 р. висувається вона на перше місце також між державами, що купують від Польщі і забирає 17% польського вивозу, а ввозить до Польщі 8—10% і стоїть на 3 місці як доставець Польщі. Найбільшу позицію займають бекони з шинками й консервами (в 1936 р. за 95 міл зл.), сюди належить і дріб (в тім р. за 2.500.000 зл). Друге місце займає дерево, сире й оброблене (в тім р. за 73 міл зл.). Збіжжя й ін. рослинних продуктів купила В. Бр. в тім р. за 31.3 міл. зл., головно пшениці, гречки, ячменю, житної і пшен. муки, крохмалю, бульби, цибулі, хмелю і лісних ягід. Масла купила за 17 міл. і 600.000 зл., яєць за 16 міл. зл., цукру за 2½, паперу за 1.7 міл. зл. В. Брит. імпортувала до Польщі коло 1000 ріжних товарів, головно: волокон за 21 міл. зл., відпадків бавовни за 1.7 міл., шмат за 7.7 міл., ніклю за 2.5 міл., товщів за 2.4 міл., з поживи входять в рахубу лиш оселедці за 14.8 міл. Розуміється, найбільше імпортує промислових виробів.

Шевська кооперативна робітня повстала в Теребовлі.

Трета українська кооператива „Здоровля" повстала в Цеблові коло Белза. Район її обійматиме 17 сіл.

2.000 рільних робітників виїхало на сезонові роботи до Німеччини й Лотви з повітів ланцутського, ярославського і переворського. Цікаво, скільки між ними наших селян?..

393.291 зареєстрованих безробітних було в Польщі дня 1 травня с. р. Від 1 квітня с. р. скількість безробітних зменшилася о 100.000 осіб.

Банк Франції обнизив дисконтову стопу з 3% на 2 і пів %.

Німецький міністр фінансів одержав управнення призначити поважні суми на отсі роботи в Австрії: 1)будова автострад, 2) будова інших шляхів, 3) будова й розбудова водних електрівень, 4) експльоатація природних багацтв, 5) рільні меліорації, 6) інвестиційні роботи над піднесенням видайности рільництва, 7) молочарські інвестиції, 8) будівельні інвестиції.

Памятаймо, щоб кождий Українець мав молитовник у своїй рідній мові. Се вяже одиницю з Церквою, з нацією та рідною культурою.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Її перший баль.
ПАКС: Царський курієр.
СТИЛЕВЕ: Капітан Мольнар і ревія.

Підприємство Будови

Інж. Д. КУЗИК

Коломия, Костюшка 25, Тел. 147
(Народний Дім). 39--3—6

74 книжки за 35 золотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ".

Адміністрація „Нової Зорі" і „Правди" висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжки. За поодинокі книжки ціни не знижується. Знижка буде тривати до кінця місяця травня б. р.

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1. Основи соціольогії . . . . . 3.—
Ч. 3. Спіритизм . . . . . 2.—
Ч. 4. Життя св. Кирила і Методія . . . 0.80
Ч. 7. Греко-катол. Церква (історія) . . . 0.95
Ч. 8. Д-р О. Назарук: **Преса** . . . . . 3.—
Ч. 9. Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло . 2.—
Ч. 11. Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті** 0.50
Ч. 12. о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві** . . 0.60
Ч. 13. Зброя до оборони і наступу. Начерк проповіди про пресу (добров. даток)
Ч. 14. о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас** 0.80
Ч. 15. Борці за Церкву. Ч. ІІ. . . . . . 2.—
Ч. 16. Християнське виховання молоді . . 0.40
Ч. 17. Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення** . . . 0.40
Ч. 18. О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.** 1.80
Ч. 19. Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика** . . 0.50
Ч. 20. о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін** 2.—
Ч. 21. А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині** . . . . . 1.—
Ч. 22. о. М. Каровець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї** 0.25
Ч. 23. Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)** . . 0.40
Ч. 24. А. Ч. **Українська молодь Христові** 0.60
Ч. 25. о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?** 0.30
Ч. 26. Осип Назарук: **На спокійнім океані** 0.40
Ч. 27. „ „ **Жінка і суспільність** 0.50
Ч. 28. „ „ **Жіноча справа** . . 0.40
Ч. 29. В. Маковський: **„Андрей" на засланні** . 0.80
Ч. 30 А. Ч.: **Террор в минувшині** 0.40
Ч. 31. Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема** 1.50
Ч. 32. Осип Назарук: **Вибір звання** . . . 0.40
Ч. 33. о. Б. Кренціцький: **Моя розмова з дослідниками св. Письма** 0.40
Ч. 34. А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді** 0.40
Ч. 35. о. С. Вапрович: **Про Аргентину** . . 0.40
Ч. 36. Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату** . 0.40
Ч. 37. Т. Коструба: **Радикали про Унію** . . 0.25
Ч. 38. О. Убиш: **Танас Горлач** 0.30
Ч. 39. Скала і Просвіта 0.20
Ч. 40. Львів у цифрах 0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелігенція** 3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови** . 0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі** 1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки 1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику** 2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість) . . . 6.—
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії** 0.50
Проф. Л. Коплер: **Релігія і політика** . . 1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист 1.00
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді) 0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду** 1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси** 1.00
Гадяцький Договір 0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова** . . 0.60
„ „ **Венеція** . . . . . 3.—
„ „ **Ерема кай аноніма** . . . 0.50
„ „ **Гоги і Магоги** 0.50
З історії анархії на Україні 0.80
Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна** 0.70
Узасаднення Скали 0.20
Пастирський лист трьох Владик 0.10
Перша Бібліотека на Україні 0.20
о. І. Братик: **Останній Свят-вечір** 0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі 2.00
Епопея сміху 0.20
Ол. Мох: **Покажчик змісту „Н. Зорі"** . . 4.—
Осип Назарук: **Рома Етерна. Вічний Рим** . . 1.—
Про Книгу Голубину 0.50
Просвітний рух в Галичині 0.45
Осип Назарук: **В княжім Крилосі** 0.20
Теофіль Коструба: **Православне духовенство** 0.20
Петро Чаадаєв: **Фільософічні листя** 0.50
Челлонер: **Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ.** 0.50
Осип Назарук: **Культура публичного виступу** 0.20
Ілляріон Вірчин: **Соціялізм, комунізм, большевизм** 0.25
К. П.: **На водах Полісся** 0.50

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор. 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 22 травня 1938. Ч. 37 (1137)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Військовий бунт в СССР

„Дейли Телеґраф" звідомляє: Московські кореспонденти норвежських газет пишуть, що у Вітебську вибух військовий бунт. Бунт повстав внаслідок спору між одним совітським офіцером і політичним комісарем. А саме: комісар зганив офіцира, а офіцир його за те вдарив в лице. Комісар вхопив за револьвер і хотів застрілити офіцира. Але прибігли інші офіцири і розброїли комісаря. З того й почався розрух. Місцеве ГПУ заалярмувало Москву. Звідти вислали два змоторизовані полки ГПУ, які здавили бунт після кривавої боротьби.

Одностайна організація Німців у Польщі.

В зах. Польщі відбулося поверх 70 німецьких віч під кличем утворення одної політичної організації для всіх Німців замешкалих у Польщі. Німецький орґан „Позенер Таґблят" у звідомленні про ті віча пише м. ін.: „Приймаємо з вдячністю до відома становище польських урядових чинників, які уможливили відбуття тих віч. Віримо, що міродатні польські круги і надальше підуть Німцям на руку, бо створення одностайної організації зможе додатно впливати на відношення народу до народу". (Ранішня „Хвіля", ч. 6881).

Передвиборча кампанія в ЧСР.

В Чехословаччині відбувається передвиборча кампанія до громадських самоуправ. Боротьба між поодинокими партіями незвичайно гостра. Партійне розбиття небувале. В ряді міст зголошено по 30 і більше виборчих ліст. У Празі виставлено 21 ліст. Декотрі партії не виступили одностайно; нпр. аґрарії в Празі виставили 3 лісти, в інших місцевостях, пр. у Сваляві аж 7 ліст. Найгірше представляється ситуація в місцевостях з мішаним населенням. Туди спроваджено сильні відділи поліції. В неділю аґітація переноситься до церков і навіть на цвинтарі, де роздають аґітаційні передвиборчі летючки.

Загроза для Чехословаччини.

В ряді укріплених місць на чехословацькій границі по німецькій стороні приміщено батерії далекострільних гармат, подібних до тих, якими Німці обстрілювали Париж підчас світової війни. Ті гармати можуть стріляти на віддаль 80 км. і відзначаються дуже великою влучністю.

Італія буде цісарством.

В італійських правительственних кругах розглядають проєкт переміни італійського королівства на цісарство. В Римі кружляють поголоски, що та справа вже вирішена і що тепер відбуваються переговори з Ватиканом щодо церемонії коронації. Цісарську корону на голову короля Віктора Емануїла мавби вложити Св. Отець в базиліці св. Петра. До нового цісарства прилученоб усі землі, які тепер належать до Італії як кольонії, отже в першій мірі Абесинію.

Франція забезпечує свої кольонії.

Французька рада міністрів ухвалила, що міністр кольоній має брати участь в засіданнях Ради Оборони Держави, на яких будуть обговорювати справи оборони кольоній і лучби з кольоніями. Крім того утворено окремий ґенеральний штаб для кольоній і шефом його іменовано ґен. Бірера. Міністр французьких кольоній Мандель видав приказ ґубернаторам Індокитаю та Захід. і Підзворотникової Африки, щоби в сім році перевели додаткову рекрутацію 20.000 Індокитайців і 50.000 чорних стрільців. Вкінці мін. Мандель випрацював плян розбудови доріг між поодинокими французькими кольоніями в Африці.

Заява нового бельґійського правительства.

Нове бельґійське правительство зложило перед парляментом заяву, в якій зазначило своє становище щодо найважніших державних справ. В заяві сказано м. ін., що в ділянці мовної справи цілковите рівноуправнення обох національних мов наступить щойно по введенні в армії мов флямандської і вальонської (французької) як рівновартних. У господарських справах Флямандці і Вальони мають бути цілковито рівні. Правительство здає собі справу з необхідности того, тому своєю господарською політикою постарається запевнити гармонійний розвиток природним багацтвам Вальонії і Фляндрії. Заява кінчиться запевненням, що нове правительство не вважає конечним вияснювати своє становище в ділянках закордонної політики, військових справ і кольоніяльних напрямних, бо в тих усіх ділянках залишиться вірним лінії попереднього правительства. Так розумно полагоджують культурні люди міжнаціональні спори.

Памятки по Австрії ховають до музеїв.

На колишній німецько-австрійській границі коло м. Шарніц відбулася характеристична маніфестація. Ґрупа австрійських автомобілістів зняла зі стовпів давню рогаткову барієру, таблиці й орієнтаційні знаки та серед торжественного настрою зібраного населення занесла їх до недалекої місцевости Бад Тельц і примістила в тамошнім реґіональнім музею.

Сова напала на двох хлопців.

Небуденна подія трапилася на днях в місцевости Озяти кобринського повіту. Лісовою дорогою їхали возом два 15-літні хлопці. Несподівано напала на них велика сова й покалічила їх до крови. Крім того подзьобала коня і пса. Перестрашені хлопці зачали втікати, але сова не вступалася від воза й атакувала хлопців навіть тоді, коли вони віхали до села. Щойно в селі застрілили несамовиту сову. Пізніше показалося, що сова була заражена сказом.

За майбутність дітей

Міркування про їх „хліб" і „щастя".

Серед безконечного числа турбот нинішнього дня чи не найбільше їх мають батьки (родичі) доростаючих дітей. Ще поки дитина у вселюдній школі, так довго родичі мають сякий-такий спокій; а як вже школа кінчиться, то трохи не що днини настирливо докучає нам гадка: Що з дитиною далі робити? Куди її дальше післати, щоб їй і якийсь прожиток запевнити і — що головне — дати їй на майбутнє бодай крихітку того вдоволення життям, за яке нині так тяжко. Дивишся: здорове воно, цікаве, може й здібне, в кождім разі добре вчиться і не зле заповідається, — а мимо всего на питання „що далі" тяжко найти нині відповідь в відносинах, у яких живемо.

Дві річи родичі мають звичайно на думці, коли думають про будуче своїх дітей. „Хліб" і „щастя", як се найчастіше називають. І звичайно кладуть їх також у цьому порядку. Щодо „хліба" то ледви чи найдеться ще богато таких батьків, що бачать його головно і передівсім у „посаді" і то обовязково державній. Останній десяток літ розвіяв ті ілюзії вже і в найбільш непоправних оптимістів Українців. Хоч і нині ще тут і там трафиться виїмок (нема правила без виїмків), що одиноке спасення дитини бачить у державній посаді, ну й очевидно вже тому й до чужої школи спрямовує дитину, бо — мовляв — звідти скорше посаду дістане, — але це вже рідкі анахронізми. Забули сердеги, чи взагалі не бачать, що посад вже і для Поляків не стає, а по друге, що жиємо в часах, коли розпалений націоналізм декуди питає вже не то до якої школи дитина ходила, але за метрикою дідів і прадідів — та це ще на щастя не у нас!... Такий націоналізм каже вже навіть видовбувати чужомовні надписи на камяних гробницях і хрестах, або з цвинтарних хрестів иншого християнського віроісповідання стовпи до парканів робити... Отже в таких часах годі спускатися на державні посади, а треба шукати хліба деінде: у власній життєздатности, замилуванні до праці й очевидно попри те все у всюди конечній бистроті ума та фаховій підготовці. Розуміється, не хочу тим сказати, немовби ми мали з державних (і всяких инших) посад зовсім і то добровільно зрезиґнувати. Ні! Навпаки, треба старатися хочби для самої засади, але спускатися на посади і чекати на них бездільно та безвиглядно — це каригідна наївність.

Насувається мимоволі питання, куди спрямувати дитину, щоб виробити у неї передівсім той „бистрий ум" та дати їй фахову підготовку. Це вже справа чисто індивідуальна. Загально кажучи, ми ніяк не повинні поперестравати на вселюдній школі, коли маємо бодай деякі можливости дати дитині ще хоч нищу середну освіту, себто ту, що її дає чотиролітня ґімназія загально-освітна чи фахова, залежно від того, чи дитина має вже виразне замилування до якогось фаху чи ще ні. Ну і найчастіше від того, яка середна школа є в місци, бо це получене з видатками. Та як не булоб, минули, а як іще не минули, то на очах минають ті часи, коли не урядником але й добрим ремісником чи купцем міг хтось стати без середної освіти. Надходять часи, коли ремісник і купець стануть рівні поруч кождого иншого працівника й урядовця, але мусять осягнути і якийсь мінімальний рівень освіти. І це добре. Так і по-

винно бути. Та мимо цього неодин мимо найліпшої волі і розуміння справи таки не зможе дитини післати до гімназії. Для таких уважаю за конечну річ умістити дитину на практиці у солідного купця, ремісника чи в кооперативі, нехай учиться життям і практикою, а вечірними курсами доповняє науку.

Помітно мало тепер по середних школах селянських дітей. Здається мені, що се нічим неоправдане. А якби так скінчити гімназію й опісля річний господарський чи господинський курс і вертатися на село! А є й таких господарів не мало, що на те можуть собі позволити. Що то булиб колись за господарі і господині і як піднесласяб тоді культура нашого села! Чехів і Німців нераз за це хвалимо, але самі чомусь не йдемо в їх сліди. Тут поле до заохоти для священиків і учителів та майбутнього перегляду, кого і як в селі виховали.

Те, що нині і для наших приватних підприємств не цвітами дорога устелена — не повинно нас зражувати і відбирати охоту, бо не можуть занадто довго тревати протегування й субвенціонування одних підприємств і варстатів (дуже часто несолідно ведених і нефахових) а знова перепони для других, що лишень власним зусиллям хотять і можуть розвинутися. Цеж крайно неекономічне і для державної господарки загрозливе; полишаю вже на боці, що таке поступування лишень деморалізує людей, що не через свої фахові і моральні цінности, лишень з зовсім инших зглядів приходять легенько до грошей. Економіка має також свої закони, яких під загрозою дуже тяжких і фатальних наслідків легковажити не можна. Марнотравність скорше чи пізніще буде сильно покарана.

Розумні, солідні і рухливі одиниці таки мусять зчасом вибитися, а всякі незаслужені підмоги ведуть до марнотравности і гохштаплерства руйнуючи одиниць і державу (гляди маса процесів!). Чим це скорше скінчиться, тим і для держави буде краще. Тому щодо „хліба" будьмо спокійні і шукаймо його на цій одиноко можливій дорозі. Трохи побідуємо тепер на початку, зате буде пізніше краще смакувати.

Ті родичі, що їх на це стати і дитина має до того охоту і здібности (а для дітей направду здібних але незаможних повинні найтися фонди в громаді (стипендія), товариствах, від поодиноких осіб, напр. від бездітних а добре ситуованих) — ці родичі повинні без жури за майбутнє дитини дати їй можність добувати середну і вищу освіту: ліцеальну — і то по можности в ліцеях фахових, як це вже має бути останнім етапом освіти, а в ліцеях загально-освітних, коли думають про вищі студії.

Під кінець шкільного року або серед ферій постараюся подати на сторінках „Нової Зорі" спис усіх державних фахових ліцеїв в Польщі.

Краще нам в кождім разі умістити капітали у тому виді, бо це буде власність дитини, якої їй ніхто не відбере і яку вона могтиме серед ріжних умов використати, чим у якімнебудь иншім „підприємстві", бо не бачу властиво нічого непорушно певного. Впрочім нема у нас таких дефетистів, що уважалиби теперішні відносини за вічні і незмінні. А нехай обставини не знати на яке краще зміняться, то для людей неприготованих до обняття вищих життєвих завдань і найлучші обставини все будуть рівні пітьмі кромішній.

Коли вже бесіда про „хліб" і про підготовку до його здобуття, то не можу з жалем не зазначити, що як ходить про фахові середні школи, то таких українських шкіл нема, — крім купецької Р.Ш. і кравецької гімназії СС. Василіянок у Львові та кількох курсів. Шкода, що тільки дезідератів в тім напрямі на зїздах Р. Ш. ставилося й ухвалювалося! Шкода тільки гарних і переконливих статтей по часописах про потребу фахових шкіл! Все те лишилося на словах і на папері. А коли наша молодь забажалаб безпосередньо по вселюдній школі добувати фахове підготування, то мусить його шукати переважно в польських школах. А тимчасом наука в чужій національно школі дуже рідко виходить дитині на добро.

І тут приходимо до того другого, чого родичі так горячо своїм дітям бажають — до вдоволення життям, до „щастя". Від чого воно залежить?

Сказав один педагог, що характер і вдача людини формується у 60% в часі до 7 року життя, у дальших 30% від 7 до приблизно 14 року життя а вже лишень у 10% поза 14 роком життя, очевидно крім зовсім виїмкових випадків. Виходить з того ясно, який важний і рішаючий виховний чинник на ціле життя — родина, вселюдна і середна школа. Уявім собі отже, що діється з вдачею і напрямом розвитку дитини, яка напр. по 7 році або ще гірше по 11 чи 12 році життя приходить до чужої школи і чужого середовища. „Чужої" то значить до такої, де її учитель-виховник не знає ні рідної мови дитини, ні її віри й обряду, ні пісні, ні культури та традиції її батьків і дідів та прадідів. Не то що не знає! Може часом з легковаженням або і з призирством відноситься до всего того, що в її дитиняче серце з першими звуками рідної мови і з першими словами мамою проводженої молитви найглибше запало? А товариші чи товаришки! Хоч бувають між ними добрі діти, але — вони зовсім инші. Нераз, хоч може й ненароком, таки дадуть відчути тим пару інтрузам серед них, що вони чужі, що вони не такі.

А дитина хоче бути зі всіми однакова, хоче почуватися не інтрузом у чужім гнізді, але виживатися серед гурта собі рівних, бути безпосередньою і щирою і того самого від инших сподіватися. А тимчасом? Тут на кождім кроці загальмовується дотеперішний розвиток дитини, обезцінюється її дотеперішні надбання (може мимоволі і несвідомо), або й зовсім нівечиться. Дитина замість у природний спосіб далі розвиватися і тішитися життям (бо природний ріст і духовий розвиток власне витворює той настрій радости і бадьорости) — чує якусь некорисну зміну, відчуває один за другим немов удари молотком у чоло, що її постійно здержують а то й назад спихають. Починається тихенький сум і пригноблення, яке згодом переходить у почуття меншевартости з усіми його консеквенціями, дуже прикрими для дальшого життя. Тому не можна не признати рації польському учительству, котре домагається однодушно для польської дитини польської школи і польського учителя. Треба їм пригадувати, щоб вони як добрі педагоги-виховники, що люблять дітей і радуються їх діточим щастям, бажали того самого і всім иншим дітям, бо нема для педагога більшого злочину як відібрати дитині її дитинство а хлопцеві чи дівчині — їх молодість, бо в такім разі про їх дальше нормальне творче життя з його гармонією і вдоволенням зправила дуже рідко може бути бесіда.

І так ми помалу можемо вже дати собі частинно відповідь на поставлене вище питання, а саме, що те „щастя" буде м. ін. залежати від поставленого у властивий спосіб т. зв. національного виховання. Я далекий від того, щоб під тим розуміти якийсь гуррапатріотизм, якесь защіплювання ненависти або нетерпимости до інших народів чи жадоби пімсти хочби і над найгіршим ворогом і кривдителем; розумію під національним вихованням нормальний розвиток дитини в тому напрямі, який одержала вона з першими проблисками свідомости, з першими звуками рідної мови і першими словами молитви: плекання віри, мови, культури й ушляхотнювання звичаїв і обичаїв її батьків і дідів а з тим всім і через те розбуджування у неї почуття самовартости і віри у сили свої і свого народу. Це одна з конечних умов, щоб людина чулася опісля в житті вдоволена, бадьора і взагалі була життездатна.

А тепер вже самим тямущим батькам залишаю відповідь на питання, чи чужа школа може дати дитині те друге, чим родичі так з цілої душі хотіливб свою дитину обдарувати на дорогу життя — „щастя".

Та до повного вдоволення мало ще правильно поставленої науки й доброго (бо може бути і зле) національного виховання. Щоб мати оптимізм конечний до життєвого успіху і віру у свої сили, треба безумовно мати віру, що ми не самі, що є хтось, що — як лише побачить у нас добру і сильну волю, то напевно наші зусилля оцінить і нам поможе; треба мати віру у Доброго, Всемогутного і Справедливого Отця і поступати так, як з тої віри випливає. Тоді напевно не то що невдачі особисті чи загальні і хвилевий брак перспективи нас не зневірять і не зломлять, але навпаки, так виховані діти будуть все повні життєвого оптимізму і радости та що за тим іде і успіхів в житті, бо будуть переконані, що чим більше вложать праці, витревалости і терпеливости, тим кращою і більшою буде й нагорода.

Батько.

Чудесне уздоровлення в Італії

Зі Спецци звідомляють про чудесне уздоровлення Ассунти Феррарі, яка від 15 літ була тяжко хора й не вставала з ліжка. Лікарі заявили, що вони безсильні й не можуть помогти хорій. Уздоровлення наступило так, що коли Ассунта Феррарі молилася горячо до Пречистої Діви з м. Монтерено, нагло почула голос, щоб негайно пішла до церкви й жертвувала дві свічки Матері Божій. Жінка встала з ліжка зовсім здорова, виконала те, що їй казав таємничий голос, й опісля пішла до м. Монтерено, щоб подякувати Пречистій Діві за ласку уздоровлення. (КАП).

Що діється в Чехословаччині?

На території замешканій судетськими Німцями розкинено летючки в мовах німецькій і чеській. На них є свастика і клич: „Один нарід, одна держава, один вождь!" Крім того на одній летючці є мапа, на якій Судети вже влучені до Великої Німеччини. Друга летючка п. н. „Кінець Чехословаччини", підписана „Союзом Чеського Льва", нападає на провідних державних мужів ЧСР. Ще інша летючка, підписана „Чорною мафією", остро критикує закордонну політику Чехословаччини. На всіх летючках поміщені протижидівські кличі. Чеська поліція арештувала кількадесять німецьких горожан, які роздавали ті летючки.

З коштами пашпорту, дороги, мешкання й повного удержання коштує місячний побут

в Берліні	зл. 681.—
в Відні	зл. 672.—
в Міляні	зл. 825.—
в Парижі	зл. 777.—

Як добути гроші на корисне переведення відпустки за кордоном радить

Пром-Банк

Львів, Гродзіцьких ч. 1/I п. Тел. 292-15, 200-15.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Резолюції ЦК УНДО

РЕЗОЛЮЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УНДО, ПРИЙНЯТІ НА ЗАСІДАННІ ДНЯ 7 ТРАВНЯ 1938 Р.

I.

Центральний Комітет УНДО стверджує, що в нинішніх важких політичних відносинах в українському громадянстві зростають настрої політичного радикалізму. Ці настрої викликувані в першу чергу визиваючою поставою широких кол польського шовіністичного громадянства супроти всього, що українське, і пляновою протиукраїнською акцією Комітету НПСО (Порозуміння Польських Суспільних Організацій). Останні події на польсько-українському відтинку, розгром українських установ у Золочеві та подібний на меншу скалю уладжений напад на приватні домівки й українські установи в Радехові се наглядний доказ у найбільшій мірі нездорової та пересиченої ненавистю атмосфери серед польського громадянства. Ці жалюгідні події се вислів опінії польського громадянства, щоби стосувати супроти Українців збірну відповідальність за незакощі вчинки окремих невідповідальних українських одиниць. Центральний Комітет УНДО якнайрішучіше протестує проти стосування засади збірної відповідальности, зокрема, проти своєчасного незапобігання і толерування всяких погромницьких відрухів польського громадянства органами державної влади.

II.

Центральний Комітет УНДО закладає рішучий протест проти закриття органами влади дня 28 квітня 1938 р. Українського Робітничого Товариства „Сила" і проти припинення діяльности дня 6 травня 1938 р. на терені цілого краю Товариства „Союз Українок". Центральний Комітет УНДО вважає, що статутові недогляди та відхили чи навіть політичні потягнення окремих Виділів чи поодиноких членів Виділів українських загально-краєвих товариств у ніякому разі не можуть бути достаточною причиною для стосування збірних санкцій супроти існування цілости даних товариств, яких то репресій не стосується до польських анальогічних товариств. Центральний Комітет стверджує, що того роду репресійні акти і нерівномірність трактування обох груп ще більше заогнюють і так уже до краю загострені польсько-українські взаємини і викликують серед українського загалу переконання, що ці акти се на ділі інтегральна частина загального польського наступу на цілість зорганізованого українського національного життя.

III.

На основі безчисленних фактів, зачерпнених з безпосередньої практики теперішнього українського життя, Центральний Комітет УНДО стверджує, що організаційна праця Українського Народу на всіх ділянках його життя зустрічається зі зростаючими, щораз важчими, перешкодами. Доконані вже погроми, погрози дальшого нищення поодиноких проявів української організаційної діяльности, визиваюча постава польських шовіністичних кол супроти українських церковних свят і культурних зїздів се найбільш пророчистий доказ цього. В обличчі всіх тих ударів, які останньо безупинну падуть з польської сторони на цілість українського національного життя, Центральний Комітет якнайрішучіше протестує проти позбавлювання українського населення належних йому і запорученних конституцією основних прав та звертає увагу найвищих рішальних чинників у державі на ці високо ненормальні відносини. Факти необоснованих репресій, насильств та безправств, стосованих супроти Українців широкими шовіністичними колами польського громадянства, цілковито анархізують місцеве прилюдне життя, підривають почуття правової безпеки і до решти затирають ріжницю між законом і безправством.

IV.

Центральний Комітет УНДО перестерігає українське громадянство перед деякими невідповідальними чинниками в українській суспільности, що своїми очайдушними вчинками приносять шкоду українському громадянству та спричиняють репресії. Тому Центральний Комітет закликає українське громадянство до рішучої боротьби з такими невідповідальними одиницями та їх учинками.

V.

Центральний Комітет УНДО взиває українське громадянство твердо витримати серед цих небувало важких умовин на всіх позиціях своєї всесторонньої творчої національної праці та не давати себе від тієї праці відтягнути в тому незломному переконанні, що ніхто не має права ні сили спинити нас у наших конструктивних і творчих національних змаганнях.

Центральний Комітет УНДО.

Країна без фахівців

то країна без осередків мозкових і нервових.

Під таким заголовком приніс ІКЦ в ч. 124 передовицю. В ній пише м. ін.: У звязку з процесом Міхальского (що без матури був фактичним керманичем податкового департаменту в мін-ві скарбу) дискутують в урядах справу фаховости. Треба розріжняти два роди становиск: політичні і неполітичні. Політики навчитися не можна, бо се штука (мистецтво), як впливати на людей, як їх притягати до себе, як їм наказувати, як їх лучити в цілість і як кермувати масами. Політик здобуває людей своїм престіжом (авторитетом), своєю душевною поставою, своїм особистим впливом (чаром, „урокем"), а менше програмою. Підстава політичного становища — авторитет: се фундамент і корінь усякої влади. Коли щезає авторитет, пропадає і вплив політика. Але ні авторитету, ні штуки притягання і лучення людей не можна навчитися. Тому іспитами не можна набути політ. кваліфікацій. Се неможливе вже тому, бо правлячий політик мусить рішати про все, отже якби вимагалося від него „фаховости", то мусівби мати фахове знання зі всіх областей життя, а се неможливість. І тому для політика вистарчає авторитет (вироблення його собі вимагає богато складників і богато літ праці), здібність притягання і лучення людей, знання людей і вміння добирати їх на відповідні становища. Люди з кваліфікаціями на політиків надзвичайно рідкі й тому вартість їх загально-державна дуже висока. — Зате на всі неполітичні становища треба фаховости. Референт, начальник виділу чи директор департаменту повинен мати не лише матуру, але й високу фахову освіту... 99% публичних становиск вимагає фаховости: військового, штабовця, економіста, правника, лікаря, ветеринаря, інжиніра, дипльомата, учителя, ученого (науковця)... Протеґування нефаховців знеохочує молодь до совісної науки і зусиль. Фаховці се найбільший скарб і капітал країни, а країна без фаховців то країна без осередків мозкових і нервових, країна спараліжована. Німці, що тому 20 літ утратили своє воєнне знаряддя і всю воєнну організацію, могли в короткім часі осягнути тойсам рівень воєнного поготівля — лише тому, що мали величезний штаб найлучших на світі фаховців, техніків, учених і т. д. Якби втратили були їх, то булиб утратили свій мозок, а се булоб далеко гірше ніж утратити все воєнне знаряддя: бо рішають не засоби, але здібність творення тих засобів. А підстава тої здібности се живі люди з фаховими кваліфікаціями, знанням, наукою і творчістю. — Ф. З.

Що буде з ОЗОН-ом?

Бернард Зінґер пише в 6877 ч. „Хвілі" м. ін. ось що: Сезон розломів в Озоні скінчився промовою шефа ґен. Скварчиньского в Познані. Тяжко при теперішних пресових умовинах вияснити докладно його виступ, хоч кождому ясно, що се, як відомо, одинока ясна точка у програмі Озону. Інші справи виглядають мрачні й обмежуються до загальникових означень, які не мають практичного значіння. Отже се одинокий товар, що його можна пустити в оборот. — Перед кількома місяцями преса розпустила поголоску, що по уступленні плк. Коца Озон піде більше на ліво. Незабаром потім прийшло заперечення ґен. Скварчиньского. Він заявив, що Озон не йде ні направо ні наліво і навіть не серединою. Отже витворилося вражіння, що літатиме у воздусі, бо на божих землях обовязують прецінь якісь комунікаційні приписи.

Хиби хліборобства в Польщі

„Курер Поранни" пише в ч. 81: Гол. Статист. Уряд оповістив, що під 4 родами збіжжя і під бульбою є майже 75% орних ґрунтів, а під житом і бульбою майже 63% ґрунтів, занятих збіжжям і бульбою. З того ясно, що структура ростинної продукції в Польщі хибна, бо жито і бульба се найдешевші продукти рільництва. Якби воно було наставлене тільки на самозаосмотрювання, то такий стан можнаби зрозуміти. Але рільництво продукує і на продаж і від родів продукту залежить його доходовість. Конюнктура для збіжжя заповідається скрізь гірша ніж була перед роком. З другої знов сторони в р. 1936 привезено до Польщі шкір, футер і шкіряних виробів за 85 міл. зл., сирих волокон і виробів з них за 313 міл. зл., разом за 398 міл. зл., а вивезено тих продуктів лише за 90 міл. зл. Спроваджується вовну, а рівночасно годівля овець за останніх 30 літ упала о 60%, бо краєву вовну трудно було продати! Продукція конопель смішно мала. Лен в очах частини промислу се якийсь влізливець, що хоче занять місце бавовни. В краю є надмір рук до праці, вони моглиб продукувати першорядні вироби, якби був збут...

Парляментарна демократія

„Роботнік" в ч. 113 приніс статтю Адама Прухніка, в якій м. ін. читаємо: Парл. демократія створює буцімто слабе правительство. Чому? Бо перекидає на нього ідеольогічне розбиття, яке справила істнує в парляменті. Та нічого подібного! Парл. правління се не парлямент в поменшенні, тільки вислів більшости парляменту... В кождім разі менші трудности роблять правительствам дем. парляменти, ніж кліки й котерії, нерозлучно звязані з непарляментарним правлінням. Парляментарним правительствам закидають короткотревалість. Так, але тільки у Франції, бо не так є в Англії, Швеції, Норвегії й Данії. А візьмім для прикладу 12 літ правління санації в Польщі: чи за той час правительства не змінялися кільканадцять разів, хоч не були залежні від парляменту?.. Демократія се власне чинник сили, не слабости, вона усуває тертя між властями, витворює одностайність, гармонію між владами законодатною і виконною та — що найважніше — впроваджує на сцену політичного життя великі ідейні струї, які репрезентують могутні сили, що є внутрі мас. — Висвітленню тих важних справ присвятимо ряд статтей в „Н. Зорі".

Про таблиці предків

„Франкфуртер Цайтунґ" пише: Виготовляти таблиці предків стало вже для німецьких дітей чимсь звичайним. У крамницях паперу дістають вони „поділ годин" заосмотрений у взірці предківських таблиць. Крім того вчать їх у школі, як робити такі таблиці предків. Отже діти довідуються, коли можливо, дати уродження і смерти своїх 8 прародичів, або принайменше 4 дідів і бабок, по батьку й по матері. Крім того вписують дати уродження батька й мами, вкінці свою власну дату уродження. А що діти чудні, як говориться про „родове дерево", отже вони радо надають форму дерева тим „таблицям предків". Тут і зачинається клопіт. Як відомо, дерево в короні широке, а пень його в порівнянні з короною вузький. Отже дитина виписує своє імя на місци найнищім, на пні дерева, бо в короні має більше місця для виписування багатьох імен дідів і прадідів по батьку й по матері. З того виходить, немовби підставу родоводу становила його наймолодша літорость, а не предки... Треба тому якось зарадити.

Охорона ладу в Ромунії

В Ромунії оповістили урядово закон про охорону ладу в державі. Головні постанови: Забороняється пропаганду за боротьбою кляс, за зміною державного устрою і за неплаченням податків. Забороняється політичні демонстрації, процесії і маніфестації, крім дозволених законом. Заборонено діставати винадгороду з закордону на заборонені цілі. Заборонено тайні релігійні товариства. Про розвязання організацій рішає рада міністрів. Особи, що дістають винадгороду від держави, не сміють брати участи в політичній діяльности. Студентам і ученикам заборонено брати участь в політичнім житті. Забороняється уряджувати збірки на розвязані організації і т. п. Хто нарушить сі заборони, тому загрожує вязниця від 3 до 5 літ або концентраційний табор від 6 до 12 місяців. Крім того карані за ті злочини не могтимуть займати публичні уряди, видавати ні редагувати періодики та робити достави для держави.

Слово до письменників

Веселі способи „популярного писання" з баламутними наслідками.

Тепер зроблю кілька завваг щодо уживання невідповідних слів у популярних брошурах.

Я не належу до абсолютних противників уживання чужих слів, хоч обстоюю засаду, що коли маємо своє добре слово, то замість нього не треба уживати чужого слова. Нпр. замість „предложення" не треба уживати слова „пропозиція", замість „ухвала" не треба уживати „резолюція", замість „вислід" не треба уживати „результат" і т. п.

Та є чужі слова, яких іще мусимо уживати, нпр. телефон, телеґраф, електрика (громовина ?), радіо і т. п., бо не маємо ще добрих або загально принятих своїх слів на ті поняття.

Розуміється, коли в популярній брошурі уживається чужого слова, то за першим його ужиттям треба в скобках доконче помістити коротке пояснення, нпр. палеоліт (старокамяна доба). Не давати того пояснення під звіздку або під цифру і не переносити його наділ сторінки, ні на кінець брошури, — бо це прийоми зрозумілі тільки для інтеліґентів або вже очитаних робітників і селян. Звичайний читач з простолюддя читає брошуру від початку до кінця, то значить на відсилачі в тексті він не звертає уваги і взагалі не знає, що це має значити: бо де і хто його вчив, що значить відсилач? Отже такий читач доходить до ноток аж тоді, коли кінчиться сторона або книжка. Наслідок того такий, що не маючи безпосереднього звязку тексту з нотками читач не розуміє ні тексту в тих місцях, що звязані з нотками, ні тих ноток, бо вже забув текст. Отже річ природна, що через те знеохочується до читання таких брошур.

Розуміється, пояснення у скобках повинні бути якнайкоротші: одним словом або двома словами, найбільше трьома, бо інакше розривається увага чоловіка, непривичного до читання і він тратить звязок з перечитаним.

Крім того люди, що знають греку й латину, повинні раз на завше усвідомити собі ту доволі просту річ, що ні селянин, ні робітник не вчився греки й латини літами, ні взагалі не вчився. Отже йому замало раз пояснити те саме грецьке слово, як частенько було замало пояснити се раз і тим „популярним письменникам", коли вони вчилися греки і латини. Про се їх учителі могліб оповісти не одну цікаву річ!... Значить за дві-три сторінки треба знов повторити пояснення. Але за кождим разом неконче перекладати, бо ті люди з народа, що читають, вже з природи розумніші, тільки не мають такої вправи в читанні як фаховий інтеліґент.

Особливо баламутять читача з народа такі чужі слова, що мають вигляд подібний до наших. Нпр. пише „популярний письменник" в історичній брошурі: „Відбувалася кольонізація на велику скалю". Зі словом „кольонізація" простий читач ще звичайно сяк-так дасть собі раду і без пояснення, але та „велика скаля" баламутить його страшенно, особливо коли він молодший віком і не мав ще багато брошур у руках. Слово „скаля" пригадує йому слово „скала". В його уяві повстають дивні образи, а в умі питання: Як можна кольонізувати велику скалу?

А коли ще до того „популярний письменник" подасть число тої кольонізації „на велику скалю", нпр. 50.000 родин, то бідний читач з народа тільки дивується: Що це за величезна скала мусить бути, що її може кольонізувати аж 50.000 родин!... Гей, гей!...

А всего того баламуцтва можна уникнути, написавши ось як: „Відбувалася кольонізація (поселення людей, хліборобів) на велику міру. Приїхало 50.000 хліборобів з родинами..." і т. д.

Ще більше баламуцтва викликає зворот: „Той нарід (чи той діяч) відограв велику ролю". У умі та уяві невправного читача з народа слово „роля" мішається зі словом „рілля". Вправді він знає, що й на ріллі можна грати і на гармонії і на скрипці, але хто йде грати на ріллю? Хіба чоловік несповна розуму. А тут його вчить такий „популярний письменник", що той, хто йде грати на ріллю, ще й до того великий діяч!... Ба, „популярний письменник" пише, що й цілі народи йдуть грати на ріллю! З тим простий, особливо початкуючий читач вже зовсім не знає що робити. Він думає, що за дивні бувають народи! І чого вони ходять грати в історії на ріллю??

Отже такі неясні звороти треба заступати ясними. Нпр. замість „відіграв велику ролю" писати просто „мав велике значіння".

Найгірші баламуцтва викликають „популярні письменники" тоді, коли вони хочуть писати дуже по „вікраїнськи", то значить не так, як говорить загал наших людей. Нпр. пише такий „популярний письменник": „південна країна" замість „полуднева країна". Читач з народа і то якраз той, що вже начитався дечого, знає, що є такі краї, де пів року панує день, а пів року ніч. Отже думає, що в книжечці говориться про таку країну, де пів року день а пів року ніч. Тим він сарака на хвилю заспокоїться, пригадавши собі, що такі краї дуже студені, що там ніщо вже не росте, тільки білі медведі ходять і полюють на тюленів та на велику рибу, а зрештою — снігова та ледяна пустиня як оком сягнути!... Ба, але по хвилі здивований читач з народа бачить, що „популярний письменник" описує „південну країну" як теплу або й горячу, згадує про пальми, про дактилі, про фіґи („хвиги"). Здивування бідного читача доходить вершка — і він вже перестає зовсім орієнтуватися, що з ним робить такий „популярний письменник".

Маємо цілий ряд таких „популярних письменників", яким здається, що чим яке слово більше дивоглядне, тим воно більше українське. Нпр. замість „маґазин" пише „гамазей" і т. д. Таксамо і з цілими зворотами. Нпр. залюбки вживають звороту, який зачинається від слова „дякуючи". Нпр.: „Дякуючи холері вимерло 10.000 людей і остало по них багато сиріт..." Тут читачі з простолюддя тільки рота роззявляють зі здивування: як можна дякувати холері? Та бувають між ними і бистрі голови. Таким був нпр. Андрій Луців син Юрка з Нагорянки під Бучачем, якого я описав у „Новій Зорі". *) Той розумний господар читав з трудом, але розумів прочитане, як було що розуміти. Коли зустрівби такий зворот, як „дякуючи холері вимерло 10.000 людей", то напевно сказавби дотепно, що холері нема за що дякувати, коли від неї перед часом вигибають люди, — хіба коли вигибають такі „популярні письменники"... Тоді така подяка булаб бодай зрозуміла...

Та хоч які смішности виходять з такого способу писання „популярних письменників", то всетаки читач при читанні таких нонсенсів може собі щось думати.

*) Гл. сильветку: Селянський діяч Андрій Луців син Юрка. Спомин на тлі передвоенного політичного руху на галицькім Поділлі. „Нова Зоря" ч. 900, з 7 січня 1936, ст. 5—7.

при ГЕМОРОЇДАХ
(КРОВАВЛЕННЯ, СВЕРБІННЯ, ПЕЧЕННЯ, БОЛІ, ҐУДЗИ)
ЧОПИКИ ТА МАСТЬ
„VARICOL"
ҐОНСЕЦЬКОГО
ДО НАБУТТЯ В КОЖНІЙ АПТИЦІ

СТЕПАН ГОДОВАНИЙ 4)

У „Златій Сербії"

Зачинається тризна. Передовсім усі попивають по чарці ракії [13]) і потрошки виливають на гріб. Потому витягають з клунків, а богатші з кошів, посудини з їжою, ріжні роди печива і споживають у веселому настрої. Також з ріжних родів поживи лишають всього по трошки на гробах. Гроби гарно оправлені, на богатьох гарні камяні памятники. На той час приходить на цвинтар богато жебраків. При кождім гробі їх частують чаркою „ракії" і білим хлібом або ріжними бубликами. І я мав з собою дві торби і також ходив по цвинтарі, щоб не тільки подивитися, але й поживитися. Я йшов переважно до інтеліґентніших родин, але не обминав і бідніших. Одержавши милостиню, не вільно казати „дякую", бо Серби ображуються. Коли я, не знаючи звичаю, за угощення при однім гробі подякував, якась інтеліґентна Сербка звернула мені увагу: Не кажеться „дякую", тільки „Бог да прости" = Нехай Бог прощає, очевидно помершим. Я маю „мягку голову", не привиклу до алькоголю. Тому кілька чарок „ракії" зробило мені шум у голові. Мої невеликі торби скоро наповнилися. А що й жолудок був повний, то я ще якийсь час блукав по цвинтарі, приглядався ріжним людям, але на запрошення, щоб випити чарку „ракії" чи зїсти якогось печива, я вже відповідав „Бог да прости" і йшов дальше.

Вже було добре сполудня, коли я вернувся з сербських поминків. При вході до касарні спинив мене той „стражар", що позволив мені піти на цвинтар, і казав висипати зміст обох торбинок на розстелене шатро. Він вибрав собі всі гарніші кусочки білого хліба і бубликів. Бо й наші „стражарі" були не все ситі, дарма, що були у своїй державі. А жебрати їм не випадало.

В червні 1919 р. здійснилися поголоски про наш відхід до дому. Сербська команда для полонених дала нам якісь уживані, але ще зовсім добрі, англійські військові блюзи, французькі черевики, в яких замість кілків були мосяжні шрубки і чорні плащі з прекрасного сукна. Хоч то було літо і погода була дуже гарна, проте ми втішилися й зимовими плащами, бо „від прибутку голова не болить". Одного гарного дня наш сербський командант капітан Павловіч зарядив збірку 9 і 10 сотні, 5 „заробеніцкого полка". В наших двох сотнях було коло 300 люда. Найстарший ранґою був австрійський „фельдфебель" Заяць, що перебував з нами весь час полону. Були також і низші підофіцири. Отже вони на приказ капітана Павловіча, сліпого на одно око, сформували обі сотні до походу. Впала австрійська команда „Баталіон марш!" І ми вирушили з Пірота. На переді на сивій клячі сліпий кап. Павловіч, за ним 300 Галичан, по боках може з 10 сербських „стражарів". Фельдфебель (старший десятник) Заяць дав команду: „Хлопці, співати!" Нам не треба було заохоти. Ми тільки чекали на знак. І залунала українська маршова пісня в сербськім місті Піроті. Стрілецьких пісень ми ще тоді не знали, отже співали „Гей там на горі...", „Соколи, соколи...", навіть „Ми гайдамаки" й ин. Одноокий капітан Павловіч усміхався з вдоволення, а цивільні, що стояли по хідниках, поцмокували та киваючи головами говорили: „О! Австріянци культурний народ, гарно співають". Богато Сербів відпроваджувало нас аж за місто.

Серби говорили, що підемо до Білгороду. Треба було відбути марш кількасот кільометрів пішки, бо зелізниці ще не встигли були направити, а тягарових авт також не мали тілько. Зрештою як би й були, то мали важніші потреби як возити полонених. Отже ми йшли пішки, що другий день спочиваючи.

Перейшли ми з Піроту до Нішу, дальше на Алексінац, Чупрію і мабуть за два тижні (вже тепер докладно не памятаю) опинилися ми в Смедреві над Ду-

[13]) Ракія = горівка сливовиця.

Але „популярні письменники” мають ще один „спосіб”, при ужитті якого звичайний читач з народа вже таки нічого не годен зрозуміти. А часом не тільки читач з народа, але навіть найбільш інтеліґентний професор університету не дасть собі ради з такою „популярною” брошурою, — і не можна йому дивуватися!... Щож се за такий гарний „спосіб”?

Маю на думці уживання скорочень без ніяких пояснень. Отже пише такий „популярний письменник”: УСС, СС, НТШ, УКТОДІ, СУСОП, УГА, УСРП, УСДП, УНО, УВО і ВУО (розуміється, мішаючи обі ті зовсім неподібні орґанізації) і т. д. без кінця.

Є в тих скороченнях і такі назви, щодо яких не зорієнтується навіть спеціяліст, який докладно знає відносини й назви всяких орґанізацій. А не зорієнтується тому, бо деякі скорочення назв мають двояке значіння, нпр. УГА значить „Українська Галицька Армія”, але також „Українська Господарська Академія” в Подєбрадах, а СС значить Січові Стрільці, але також відомі гітлєрівські орґанізації т. зв. „Шуц Штафельн”. Отже лише з контексту можна догадатися, в чім річ. Ба, але як трафиться „добрий” популярний — пожалься Боже — „письменник”, то вструже вам таке речення, що і з контексту не додумаєтеся, про кого і про що він пише. Нпр. вичислить вам, які орґанізації були представлені на якихсь зборах чи нарадах, а все в скороченнях... Хоч сядь і плач!...

Про що свідчать такі дивогляди в популярних виданнях і часописах?

Се очевидні докази найнизшого степеня орієнтації, який взагалі можна собі уявити у якогонебудь чоловіка, що має претенсію бути письменником чи журналістом. Він навіть не уявляє собі, що інший чоловік може не знати того, що він знає. Се свідчить, що промінь думки такого „письменника і журналіста” дуже обмежений, малий і нерухливий.

Та річ ясна, що і з таких людей можуть згодом виробитися популярні письменники, коли в суспільности появиться нпр. якийсь комітет, зложений з трьохчотирьох людей, який урядить цикль відповідних викладів з дискусіями і потому оповістить вислід тих лекцій. Та й, розуміється, коли популярні письменники не будуть злобно і з ненавистю дивитися на зусилля такого комітету, але схочуть дати себе чогось навчити.

Про інші цвітки нашого „популярного письменства” у слідуючій статті.

Осип Назарук.

МІЖНАРОДНІ СПРАВИ

Німці й меншини в ЧСР

Урядовий німецький орґан „Фелькішер Беобахтер” приніс статтю з трьома важними заявами.

Перша заява се те, що правительство Німеччини не згодиться ні на проволікання, ні на половинне розвязання справи судетських Німців у Чехословаччині та що та справа має бути полагоджена просто цілковитим здійсненням домагань, які в Карльових Варах (у Карльсбаді) проголосив провідник судетських Німців Генляйн.

Друга заява ще більше далекосягла. Вона звучить, що тепер ходить про всі національні меншини, які живуть у Чехословаччині та що боротьба ведеться не за кодифікацію прав меншин, а за повну їх рівноправність, якої підставу має становити кожда з національних ґруп на своїй території. Тут німецький офіціоз додає, що на полагоду тої справи в тім напрямі може вплинути корисно тільки правительство Великої Британії. В тій цілі Генляйн і їздив до Лондону.

Вкінці третя заява звучить, що правительство Німеччини хоче розвязати цілу ту справу мирним способом, але яркі насильства супроти судетських Німців моглиб спонукати Німеччину до рішучих кроків.

Рівночасно наспівають вісти з Чехословаччини, що чеське мін-во внутрішних справ згодилося на утворення німецької орґанізації „Добровільна охоронна служба” (Ф. С. = „Фрайвілліґер Шуццінст”) і що шеф штабу тої орґанізації Брандль оповістив відозву, в якій каже, що „Ф.С.” буде німецьким військом у Чехословаччині, готовим на все. Це орґанізація не для паради, а боєва, в постійній службі, готова виступити всюди, де того вимагає порядок і вірність вождові. Чеська преса пише, що Німці надужили дозволу даного їм на орґанізацію „Ф. С.” і домагається розвязання „Ф. С.”.

Рівночасно наспіли вісти з Праги, що в тамошнім парляменті посол Гашлік іменем Словаків зажадав утворення окремих словацьких полків зі словацькою командою й окремою військовою адміністрацією, заложення військової словацької академії та забезпечення Словакам відповідного числа місць в офіцирськім корпусі. А в Братиславі під проводом посла дра Йосифа Тісо, заступника голови словацької людової партії, відбулося засідання президії тої партії. На нім рішено йти до громадських виборів самостійно й відкинути всякі предложення Чехів про „одностайні” листи кандидатів, бо згода на того рода листи булаб свого рода розбиванням словацького національного фронту. Таксамо одним сконсолідованим фронтом ідуть до виборів Поляки, а саме „Звйонзек Полякуф” і „Польска Соціялістична Партія Роботніча”, себто Поляки католики йдуть разом з Поляками соціялістами, а з ними разом лучаться й польські сектярі (евангелики). Всі вони відкинули предложення Чехів, щоб порозумітися в справі одностайних чесько-польських ліст кандидатів, уважаючи се спробою ломання польського національного фронту.

Зі всіх тих цікавих і важних вістей найважніше очевидно політичне посунення Німців, на підставі якого анґажують вони німецьке імя у проводі боротьби за повну рівноправність всіх національних меншин, кождої на її території. Таким чином Німці переняли клич, під яким антанта вела велику війну але якого не здійснила. Коли той клич здійснять Німці хочби тільки на малім просторі Европи, то се мусить надзвичайно скріпити їх становище не лише в середній Европі. Тоді се викликатиме подібне враження, як в часі наполеонських війн викликало оповіщування на боєвищах відомого маніфесту Наполеона Великого: „Оповіщую всім разом і кождому зокрема, що я, цісар Французів, на віки вічні зношу панцину і підданство, даю всім волю віри...” Річ ясна, що той його універсал більше підкопував старий лад в Европі, ніж найкращі перемоги Наполеона. Та пропаґанда головно й причинилася до його перемог на дальших боєвищах. І навіть коли його остаточно перемогла вся Европа, то таки вкінці перемогли ідеї, які він голосив на своїх крівавих боєвищах...

І портрети вже невигідні

Хоч Сталін полишив при житті недобитки старих висших офіцирів червоної армії, то відноситься до них з великим недовірям і всякими способами старається поборювати популярність визначніших вождів. Яркий доказ тої політики Сталіна се наказ усунути портрети висших військових з публичних місць. М. ін. зникли вже портрети маршалів Бліхера і Будьонного. Портрети марш. Ворошилова покищо можуть всюди висіти.

Золота книга безбожництва

Центральний союз совітських безбожників постановив видати „золоту(!) книгу безбожництва”, в якій будуть поміщені назвища й діла передових протирелиґійних діячів. Книгу будуть зберігати в центральнім протирелиґійнім музею в Москві. Союзи безбожників у Москві й Ленінграді призначили вже поважні суми на видання тої „золотої книги”.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

наєм, що лежить на місці старої римської кріпости Семендрії. Примістили нас на просторім подвірю колишнього турецького замку, збереженого доволі добре. В тім замку перебули ми два або три дні. Високі на 12 метрів мури (так нас інформували Серби) заслоняли вигляд на місто й околицю. Тільки в однім місці була діра в мурі і через неї ми оглядали широкий Дунай і якийсь остров на Дунаю. Дунай пливе попід самі мури того старого замку. В ночі дошкулювали нам комарі. Щоб заснути, треба було розкладати вогонь. Комарі не люблять диму. Або треба було завиватися з головою в шатро, але наддунайські комарі кусали навіть через шатро й одяг.

Серби тут відібрали нам чорні плащі, які ми тащили серед червневої спеки з Піроту аж до Смедрева.

Зі Смедрева перевезли нас Серби до Білгороду. В Білгороді привели нас перед дім з надписом „Станциа войск польскіх в Бельградзе”. Аж тоді нам стало ясно, хто за нами клопотався, щоб нас Серби випустили. Капітан Павлович казав закомандувати „Позір!” і виголосив до нас промову, мовляв, бажаю вам всього добра в хвилі, коли вертаєтеся до своєї батьківщини. Після промови передав папери польському полковникові, а сам зібрав своїх „стражарів” і відійшов. Так ми попали на польську станицю.

З неї мали ми вільний вихід і скориставши з него відшукали в Білгороді українську галицьку „місію”. Вона співпрацювала тоді тісно з чеською місією.

Одного дня прийшли до польської станиці голова місії др В., сотник летунів П. Фр. і хорунжий Г. Вони принесли купу українських ґазет, на які ми кинулися, як голодні вовки на жир. І тоді довідалися вперве, що в Галичині була українська держава. Др В. зібрав нас на подвірю польської станиці і виголосив палку промову про те, що як прийдемо до дому і як буде наша держава, то дістанемо — земельку. Др В. чи сотн. Ф. чи може оба мали ходити до канцелярії польської станиці і просити (чи жадати) видачі паперів. Але Поляки не хотіли й чути про се. Казали, що ми належимо до Польщі тимбільше, що польські війська вже кінчать займати Галичину.

Та наші „заробеніки” одного гарного дня рано забравши наплечники рушили походом з польської станиці до чеської. Поляки не перешкоджували. А Чехи (мабуть в порозумінні з нашою місією) вистаралися за корабель від сербських властей і перевезли нас до того самого Земуня, через який ми їхали до Сербії. Звідти на зелізницю — і ми опинилися на Чехословаччині в Дойч Ґаблю, де вже була українська бриґада.

◆◆◆

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Наша найвизначніша письменниця

Про коріння і глибину її культурности, про її ідеї, ідеали, тези та методи.

Наталена Королева. **Предок.** Повість. Львів 1937. Бібліотека „Дзвонів“ ч. 22. Стор. 4 нпг. + 144, форм. 178 × 250 мм. Ціна 3.50 зл.

В автобіографічній повісти „Без коріння“ [1]) Наталя Королева описує (ст. 14—15), як то її батько, граф Дунін-Борковський, напучував її перед відданням у чуже середовище, московську школу:

— От, бачиш: родини ти не маєш, маєш лише рід... Рід, що віками рахує своє існування, може довільно чи з примусу зміняти місце осідку, землю, нарід, серед якого триває його життя. Це — закон вічного руху, відвічних змін, без яких не було б і самого життя. Але дві речі лишаються постійно незмінні: одна — обовязок до народу, серед якого живеш. Особливо ж, коли це народ скривджений і поневолений, не вільно ані погорджувати ним, ані бути байдужим до нього та його потреб. Бо лицарський обовязок і присяга зобовязують боронити всякого скривдженого й воювати за слабого. Коли б ти була мій син, я згадав би тобі про посвячений меч; але ти маєш понести в шляхетний бій тільки свій дух та свої здібности.

Друга річ така. Зміняти бій на бій — завжди лише в обороні слабого, хай хоч і щоразу цей скривджений і слабий буде інший — не є зрада. Але зрадою, а тим самим і вічною ганьбою є — виректися свого роду, сплямити герб, зламати честь, гасло й обітниці. Голос роду — безсмертний і непереможний. І хоч би ти для чогось захотіла забути й виректись його, цього не зможеш ніколи, ні для кого й ні для чого. То ж памятай це, щоб ніколи не спробувати. А особливо цього не сміє зробити останній, тим більше у нас, де є гаслом: „ultimo veritas“... Цього тобі вистарчить, щоб самій вибрати, з ким іти.

Треба нам добре тямити ці слова, бо в них криється вияснення психіки й світогляду Королевої, світогляду наскрізь лицарського, а не націоналістичного, чи інтернаціонального. Є в тім світогляді космополітизм, але тільки в виборі землі, а не в службі вибраній країні й її народові. Хто знає Липинського („Поляка“), чи Буркгарда (= Юрій Клен, „Німця“), той зрозуміє на тих прикладах душу Наталени з Дунін-Борковських. Пливе в її жилах кров відомих еспанських грандів Лячерда де Медина Челі („по прялці“) та стародавнього литовського роду Довмонтовичів (також „по прялці“). Батько ж її — граф Адріян Дунін-Борковський, Поляк із Наддніпрянщини, схилявся до відомої ідеї повороту спольщених родів в Україні до українства. Таким чином Наталена „по мечі“ з данського роду Дунінів, що оселився в Україні ще за часів Ярослава Мудрого. Наталена почала писати (в 1909 році перші друковані річи) по французьки. Опісля писала по польськи, під псевдонімом К. Валевська. Перше оповідання в українській мові друкувала 1919 р. й від того часу постійно працює для української нації й мови. Замужна вона за нашим відомим письменником В. Королевом-Старим.

Коли в повісти „Без коріння“ Королева ярко представила свої переживання серед чужого їй московсько-православного окруження, де вона справді почувала себе „без коріння“, то в повісти „Предок“ авторка на легко історичному тлі дає образ зеднання її предка Карльоса Лячерди з родом Де Кастро на землях української Волині. Як далека Еспанія, з якої родом був предок Карльос Лячерда, так і Україна, де він осів — мали такіж самі величні завдання:

І раптом невідомий Адамів (Борковського, т. зн. Волинь) Край ніби наблизився до Карльоса й у голові ясно розсвітилась думка: таж і він, як і його рідна отчизна (Еспанія), стоїть на варті християнської Европи від нападів номадів з другого боку! Силою духа — найміцнішої своєї зброї зберігає прийдешнім нащадкам спадщину християнську, заслонює її грудьми й кровю грудей своїх.

— Таж і наші краї побратими... вартують, як ті два леви, що стояли на порозі Альгамбрської брами, в Гранаді!... (Ст. 95).

В повісти „Без коріння“ авторка висловила сказатиб усе негативне, яке стрічала як „чужинка“, що не зрозуміла ще добре землі, де жила. В „Предку“ маємо вже наче позитивну відповідь на заповіт лицарського роду: служити тій „чужій“ землі, врости в неї корінням. „Предок“ се наче образова експозиція заповіту батька з „Без коріння“, це наче усвідомлення собі авторкою її завдань супроти української землі. І тому в „Предку“ так богато анальогій між Еспанією й Україною прим. пустиня й степ, ст. 108; люди тут і там, ст. 122 і б. і.

Правда, в „Предку“ подекуди ще озивається негативна нотка нарікань на „без коріння“ (ст. 88, 125), але се вже лише виїмки: всі майже „предки“, колись чужинці, служать уже волинській землі та ще й хваляться тим: „Я дістав рани й перебував у неволі, обороняючи з власної волі цю „чужину“ — каже Адам Дунін-Борковський (ст. 127). Емоційному шовінізмові - націоналізмові й хамству-перекінчицтву авторка протиставить лицарську службу Землі, патріотизм:

Карльос помалу ніс додолу свої думки. Там нагорі бачив безконечне руно волинських лісів, а в серці стояв образ еспанських голих, червоних скель. Що ж подібне між Еспанією й Волинню? Аякже! — Той самий вічний бій з невірними. Тут — хижаки-номади, а там хижі африканські й берберійські орди... Ті там „ідуть по хліб“, а ці тут — „по людей“. Як еспанські, так і ці країни боронять християнство й долю Европи від наїздників. (Ст. 138—139).

І при тім: „ця Церква (католицька), не зважаючи навіть на те, що схизма рие під нею, як може, — Церква католицька вяже „нас“ із „ними“. В тому ж звязку ми вимінюємо наші цінности... Церква це перша брама, якою приходить світло в країну“. (Ст. 126). Хоч авторка і її предки „чужинці“, то проте вони скрізь дають перевагу Унії й боронять її словом (ст. 114, 135 і і.) і мечем (ст. 138), хочби при тім довелось навіть пролити кров свойого роду! А для зрадників своєї католицької віри і зрадників роду свойого мають таку погорду, що навіть меча на них не піднесуть. Гранд Лячерда на визов зрадника Василя Борковського відповідає: „Ні вдома, ні в стороні невірних не ставав я до бою зо зрадником своєї віри“. (Ст. 139). [2]) Зневажливе ставлення до зрадника віри ще не означає, що авторка ворог Сходу чи хочби східного обряду: ні, вона виразно зазначує свою нехіть тільки до хаотичної московської схизми, але богато разів підчеркує, ба навіть з любовю описує, красу східного обряду; прим. в описах монастиря в пустині (ст. 52, 55, 57). Осуд має вона лише для самого догматичного православя й хаосу морального й догматичного, серед якого виросла в нас схизма. Та сим не вразить навіть наших 105% націоналістів; „образяться“ на авторку за те лише наші старі обрядовці, які донедавна були совітофілами, а тепер часто ховаються за назву „націоналістів“. Такі „націоналісти“ очевидно будуть обурені на „Предка“ так, як були обурені за осуд гнилого Сходу в повісти „Без коріння“.

В таких обрядово-„націоналістичних“ типів обурення викличе також аристократизм Королевої: бо вони „демократи“ й уважають українство однозначним з гайдамацтвом і хамством типу галицького видавця Петрицького з 1908 року... Очевидно таких „демократів“ вразить правдивий аристократизм Карльоса, його перемога над власним „я“, його змагання до Монсальвату, його вірність лицарським обовязкам і слову присяги. Ось як відповідає лицар на покусу реформації Лютра: „Безіменний чернець Августиніянин міг і може вчинити, що вчинив. Але кастильський лицар — ні!...“ (Ст. 93). Про відповідь цьогож лицаря зрадникові Василеві я вже згадував. Лицарський дух може бути навіть у невірного (ст. 99), та ніколи в зрадника своєї віри. Мимохіть нагадуєш слова Куліша про сучасних дуків і голоту, обєднаних низьким матеріялізмом, які:

Купують, продають, міняють крам на крам,
І буквою свого житейського закона
Готові зруйнувать святої правди храм...

Королева, як і лицює її родові, не забуває про величній заповіт батька: ти маєш понести в шляхотний бій тільки свій дух, дух аристократичного, лицарського роду. Не як обрядовці-естетиканти дбати лише про естетичну форму, а як „Господні пси“ (Доміні-канес) шукати скрізь глибини і правди — така ціль творів Королевої. І справді не було в неї досі творів без „тези“, без католицького світогляду, без величньої ідеї. А всі ті тези актуальні, річеві, волеві й дуже на часі, потрібні. Ось прим. у повісти „1313“ Королева обороняє тезу, що обожання власного „я“ доводить людину індивідуально й суспільно до служби дияволові. Яке се актуальне в нашій добі ніцшеанства й диктатури! А в „Предку“ теза вже наскрізь позитивна: бути лицарем св. Ґраля:

— Святий Ґраль!... Шукають його в Монсеґюрі й Монсераті...

— А він, — в нас самих, Дон Карльосе! Зрозумійте: це ж — наше власне серце, налите світлом Божої любови. І треба нести його світом, йти з ним шляхами життя так, щоб не розлити й не розплескати ані краплини. А обовязок лицарськости — обовязок загалом кожної людини, — завжди вщерть наповнений той Келих Любови подавати спрагненим в імя Боже! (Ст. 32).

Мотив-теза св. Ґраля повторяється серед ріжних акордів у „Предку“, наче в „Парсивалі“ Вагнера (ст. 57, 68, 79, 95, 122—123) й могутнім фортіссімо вибивається в закінченні повісти, в цілім уступі п. з. „Патефакта ерунт аркана Дей“. Теза дуже актуальна: бути лицарем Бога, Правди, Справедливости — це велике слово в наших часах, коли нераз за богом-Україною чи богом-клясою в богатьох синів нашої Землі криється малий божок власного, приземного, карлуватого, зарозумілого й наївного „я“. В перемозі над тим карликом криється побіда лицаря Ґраля. В смерти-вирченні криється воскресення-віднайдення. Попри головний мотив Ґраля є в „Предку“ богато дрібніших, а проте цінних і звучних мотивів: нпр. повороту відродженої любови (ст. 123, 141), мотив побратимства й ін. Попри ті тези-мотиви маємо в повісти Королевої й богато дрібніших цінних гадок, пороскидуваних скрізь наче колись у творах клясиків; але там вони були неорганічні, студені для нас, а тут — в озоновій атмосфері ми їх легко сприйма-

[1]) Про неї й інші твори Н. К. буде ширше в книжці „Книжки і люди“, яку саме видаю. Пор. також рецензію в „Новій Зорі“ ч. 1005 п. з. „З нашої мемуаристики“. — О. М.

[2]) Тут треба завважити, що наші рецензенти фальшиво розуміють того Василя Борковського як „єдиного представника Українців“ і жалуються, що авторка представила його як грубого хама. Зовсім несправедлива така гадка: адже Василь теж „чужинець“ і до того зрадник католицької віри, а не Українець. Це, що він ніби православної віри, не дає хіба права вважати його, рідного брата католика Адама, за представника Українців. У таких рецензентів покутує старе прикрите москвофільство ріжних Голубців і под. їм оборонців московської схизми.

Зі свіжих пучків і квітів
СІК СЕРДЕШНИКА
ЗМІЦНЮЄ СЕРЦЕ.
Продажа в аптиках і дрогеріях.
Магістер Едвард Ґобец
Warszawa, ul. Miodowa 14.

емо й живимо ними наш духовий орґанізм. Чиста музика, без слів, неодного зворушує, та пісня ще й освідомлює. Так етичне, вміло подане, скріплює й підносить естетичне.

З сенсацією-нервами наші сучасники часто мішають красу-серце. Плутання тих ріжних річей спричинює нерозуміння естетичних вартостей у християнських чи взагалі у творах з величньою ідеольоґією. І кажуть такі людці, що Самчук і Королева нудні. Нудні, бо не описують почувань каскірня, а переживають душею. Нудні, бо се епіки. Нудні, бо мають світоґляд...

Щож, один любить фільму з ґангстерами, другий з Голґофтою. Одні йдуть на ординарного „Шефа розвідки“ — другі на знаменитий естетично фільм „Балевий карнет“ Дювівієра. Але в тім формально прекраснім фільмі ідея така приземна, що псує ціле враження. А коли підемо на „Аллахів город“ Болеславського, бачимо там зеднані християнську ідею покути за ґріх з формально прекрасним виведенням твору. Одно другому не шкодить. Але малих людей їх духова дрібність стримує піти на річ зі світоглядом, чи взяти до рук книжку з тезою.

З фільмою „Аллахів город“ я порівняви „Предка“ Королевої. І тут і там атмосфера мов підчас ранків і вечорів у пустині. Повно в ній горячих і студених барв, радости і смутку рівночасно. Видно реальне життя, але чуєш за ним і якесь невловиме сяйво містичного. Справді так, наче се життя тільки „Сон тіні“ — а проте рівночасно щось зовсім далеке і зовсім актуально близьке... Уява читача має доповнити сказане автором. Так як його домагається теорія поезії.

Читаючи уступ п. н. „Казки життя“ наче переживаю враження дитинства, коли я вперше читав Робінзона Крузо. І рівночасно пригадую собі німецького письменника, католика Павля Келлера, що вмів писати казки... для старих (прим. „Вінтермерхен“). В Келлера казка ставала дійсністю: знак найбільшої сили поетичного слова.

Королева теж уміє силою свойого поетичного слова перенести нас у часи, де блукали її великі предки й де тепер живе її ерудиція. Екзотичні описи Еспанії, пустині, св. Землі, старої Волині, тодішніх людей ріжного пола, стану й заняття, всяких обрядів і вір — усе те барвне й переконливе — робить повість Королевої цікавою не лише для нас: вона моґлаб сміло вийти в усіх культурних мовах. Королева в домі нашого письменства вибиває вікно для Европи: се наша Коссак-Щуцька.

Королева не репродукує баченого, як прим. робить Самчук, а відтворює уявлене і то відтворює живо, реально, не деревляно, як це прим. робив Турянський чи робить Єндик. Її описи жиють своїм власним життям:

...„Не спить Той, Хто опікується тобою“... стелиться нічним повітрям впертий, монотонний спів на всеночнім чуванні ченців біля домовини. Полумя свічок і світелець тихим шелестом і потріскуванням супроводить мелянхолійну мельодію. Тільки часом дзенькіт кадила чи брязкіт срібного свічника урветься в сумний спів короткою дзвінкою ноткою, ніби увільнена з тіла душа розриває останні пута землі. Вогні круглою раною кривавляться в соковитій пітьмі й тчуть світляний бальдахин над труною короля. Далеко під Сіерою жалібним килимом лягає чорна тінь. Залиті примерклим в імлі місячним світлом рівнини видаються мертвими луками, засипаними снігом. На тих сріблясто-білявих просторах видко ґенґен, аж до чорної смуги лісу попід горами. (Ст. 8).

Чудові описи смерти (ст. 129—130), повороту з ліса (ст. 108 і д.) і б. і. (прим. ст. 119, 123), яких наводити нема тут місця, вказують епічний талант Королевої. Та сей талант мабуть теж не має місця у видавців і через те її повість „Предок“, подібно як „Сон тіні“, має богато неначе повиваних, поскорочуваних місць. А шкода, бо Королева вміє описувати не лише фізичне, але й духове, талант дуже рідкий у наших часах. При тім Королева не вишиває жіночих непобожних перепліток, як се роблять деякі мнимо аристократичні наші письменниці: через те твори Королевої може читати також звичайний середнєшкільник, а не лише спеціяліст.

Описи позитивних християнських ідеалів і ціла колєкція християнських типів (прим. чудовий опис монастирського життя в пустині) у „Предку“ роблять цю повість для нас тим більше цінною, що позитивне християнське — дуже рідко зустрічаємо в сучасному письменстві. Сучасне письменство любується в брудах і болоті ґріхів, за яким не бачимо ні Бога ні надії на краще життя. Отже „що доброго можуть мати тії вбогі люди по великих містах?...“ — як каже патер Ліберат, один з персонажів „Предка“ (ст. 59). Повість Королевої розширює тимсамим духовий овид нашого письменства й напоює його теплими барвами християнського оптимізму.

Закидують повісти Королевої недобру композицію й нудний початок. На друге можна згодитися — се зрештою хиба майже всіх наших письменників, що не вміють цікаво почати. І на нерівну будову „Предка“ теж можнаб нарікати — писаний же він частинами до журналу. Та коли читач перейде вже кілька тяжчих початкових сторінок, то так зацікавиться твором, що й не добачить нерівностей у будові повісти. Не виключене, що Королева в дальших виданнях справить ті хиби. Не робимо їй закиду задля тих хиб, ще й тому, що ті нерівности: спочатку довші описи, де дальше до кінця повісти — коротші, повстали мабуть з вини видавців, які понаглювали авторку. Через те й бракує „Предкові“ того клясичного шліфу, якого твір набирає щойно по 20 роках переживання... Та — вдвоє дає, хто швидко дає, особливо тепер і такій суспільности як наша.

Формально стоїть „Предок“ Королевої на подібно високім рівні, як інші її твори. Ідейно ця повість — найвищий досі дорібок між повістями нашої авторки. І тому слід нам радіти з нього, бо з таким „предком“ наша література входить не лише в Европу, але і в католицьку Европу. Так, Королева се очевидно наша найкультурніша і найбільш позитивна письменниця. — Ол. Мох.

Нові видання

Наші мученики за унію (Як Московщина нищила унію) написав Теофіль Костоуба. Бібліотека Товариства „Скала“ ч. 11. Станиславів, січень Р. Б. 1938. Сторін 31, формат 13×17.6 цм. В книжечці є ілюстрація „Підляські Мученики 1875 р.“

Юрій Липа: **Призначення України,** з 1 мапою і 12 схемами в тексті. Львів 1938. Накладом видавничої кооперативи „Хортиця“. Сторін 305+3 нпґ., формат 15,2×21.7 цм. Ціна 3.50 зл. Більшу рецензію на сю книжку помістимо.

Олена Бережницька-Будзова: **Квітник селянки.** Львів 1938 р. Бібліотека „Кооперативної Родини“, ч. 1. Сторін 63+1 нпґ., формат 12×16 цм.

Володимир Січинський: **Нариси з історії української промисловости.** Львів 1938 р. Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Ст. 112, формат 17×24.5 цм.

Калосьсе беларускі літаратурна-навуковы і грамадзкі часапіс. Кніжка 1 (14), 1938 г. Год IV. Сторін 64, формат 18×26 цм. Сей журнал виходить що три місяці, річна передплата 2 злоті, поодиноке число 50 сот. Адреса: Калосьсе, Вильно, Завальна 1—2.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДЕКЛЯРАЦІЯ Ц. К. УНДА і ЙОГО РЕЗОЛЮЦІЇ відбилися великим відгомоном за ґраницею, навіть у світовій лондонській пресі. Польська преса одностайним фронтом виступила проти них, почавши від консервативних ґазет, скінчивши на соціялістичнім „Роботніку“. Згадану заяву напечатали ми в цілости в попереднім числі „Н. Зорі“, а резолюції печатаємо також в цілости в сім числі „Н. Зорі“.

В САМБОРІ відбудеться в днях від 23 до 28 с. м. процес проти 22 комуністів за державну зраду. Головний обвинувачений Іван Бобеляк, який був кілька літ в Чехословаччині, після повороту до краю осів у рудецькім повіті. Інші обвинувачені походять з повітів Рудки і Городок.

ВОЛИНСЬКИЙ ВОЄВОДА Гавке-Новак відбув конференцію з представниками Української Парляментарної Репрезентації Волині С. Тимошенком і сен. М. Масловим.

В ВАРШАВІ у премієра Складковского відбулася конференція 8 воєводів. З Галичини були воєводи: Білик, Паславский і Маліцкий. Радили над справами адміністраційними і політичними.

МОНАРХІСТИЧНІ ВПЛИВИ мають проявлятися в деяких ґрупах „Стронніцтва Народовеґо“. М. ін. ендецькі діячі Бартошевич і Ґертих мають переговорювати з представниками польського „Звйонзку Монархістуф“. (Дз. П., ч. 136).

ЧЕСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Крофта відбув нараду з послами Анґлії і Франції в справі домаганъ судетських Німців.

ПРЕДСТАВНИК МАДЯРСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ пос. Райзінґер заявив на вічу в Міскольчу, що також мадярські соціялісти признають конечність дозброєння мадярської армії. Після промови пос. Райзінґера 3.000 присутних урядило овацію на честь реґента Ґортія.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО Бельґії утворив премієр Спак. До правительства увійшли 4 соціялісти, 4 католики і 2 ліберали.

У ФРАНЦІЇ за один день зголошено 10 міліярдів франків на позичку національної оборони. Правительство розписало позичку тільки на 5 міліярдів. Отже узґляднять лише зголошення дрібних ощадників, а зголошення на грубші суми скреслять.

ДЕЛЄҐАТ ЧЕРВОНОЇ ЕСПАНІЇ зголосив резолюцію на засіданні ради Союзу Народів. В ній домагався ліквідації політики неінтервенції. Одначе за тою резолюцією голосували тільки большевицький комісар Літвінов і делєґат червоної Еспанії.

ЛІТАКИ ЕСПАНСЬКИХ ЧЕРВОНИХ збомбардували 25 літаків ґен. Франка на летовищі в м. Кандете.

АНҐЛІЙСЬКА КОРОЛІВСЬКА ПАРА приїде до Парижа 28 червня і буде до 1 липня с. р. Вже оповістили програму тої офіціяльної візити. Король має оглянути м. ін. справність франц. армії.

ҐРУПА АРАБСЬКИХ ПОЛІТИКІВ звернулася з писемним меморіялом до анґлійського премієра Чемберлена. В тім меморіялі арабські політики предкладають проєкт утворення арабської держави в Палестині. Вона малаб дати Жидам автономію. Жидівська преса пише, що той проєкт не до приняття.

АМЕРИКАНСЬКИЙ СЕНАТ ухвалив законопроєкт, на основі якого Америка призначила півтора міліярда долярів на своє морське дозброєння. За ті ґроші мають збудувати 46 воєнних кораблів і суден.

ПІВНІЧНА ЯПОНСЬКА АРМІЯ перервала люнґгайську зелізницю між м. Лянфенґ і Нейґуанґ здобуваючи майже весь зелізничий табор. Китайці стратили поверх 3.000 вбитих. 50.000 китайського війська відступає зпід м. Сугсіен в напрямі на м. Лінґпі. Між стаціями Танґшан і Нейґуанґ захопили Японці 25 потягів з ріжним воєнним знаряддям.

НОВИНКИ

Стан здоровля Й. Ексц. перемиського Епископа Йосафата знову погіршився. Преосвящений Йосафат піддався перед трьома тижнями важкій операції щоки в санаторії Червоного Хреста у Львові. На днях перевезли Преосвященого до Відня, де лікарі-спеціялісти переведуть нову операцію.

Резиденцію апостольського адміністратора для Лемківщини дра Якова Медвецького перенесено з Риманова до Сянока.

Нова филя тепла причинилася до поправи озимих засівів.

До заступної військової служби будуть покликувати мужчин до 50-го року життя, коли відношення до загального військового обовязку уреґульовано не в поборовому віці, а пізніше.

З днем 1 червня с. р. минає термін для ґіпотечних довгів на міських нерухомостях. Одначе ґіпотечні довжники зможуть до кінця 1939 р. сплатити ґіпотечні вірительности заставними листами кредитових товариств по курсі, що його устійнить мін-во скарбу.

Окружний суд в Бережанах засудив о. дра Володимира Левицького з Плавучі Великої на кару 100 зл. і 15 зл. коштів судового поступования за те, що дня 12 XI 1937 р. на парохіяльному уряді вивісив державний прапор з паперу а не полотняний.

Костел св. Вінкентія а Павльо зачнуть будувати на днях у Львові на площі між вулицями Дверніцкого і Сноківською. В долішній частині того костела від вул. Сноківської буде протиґазовий захист.

Перед львівським судом ставала безробітна вчителька, обвинувачена за сфальшування книжечки ПКО і вибрання 70 зл. Обман виконала дуже примітивно і його без труду викрили. Обвинувачена боронилася тим, що не мала з чого жити. Її засудили на 9 місяців вязниці з завішенням кари на 3 роки.

Новий український часопис „Українська Воля" почав виходити у Франції під редакцією Павла Смука.

Тридневний радієвий курс для 128 нових солтисів з усіх сіл львівського повіту відбувся у Львові в початках с. м.

Новий польський костел вибудовано в оселі Ягайлонів, коло Малого Ходачкова в тернопільськім повіті.

На мурах Перемишля розліпили першу „чорну лісту" тих горожан Перемишля, які не вплатили досі назначених їм датків на Зимову Допомогу для безробітних.

Становище головного інспектора для справ прохарчування створено при міністерстві хліборобства у Варшаві. Його обняв плк. Владислав Врублєвский.

Волинські дідичі передали на руки комманданта полку КОП-у в Рівнім поважну грошеву квоту на будову костелів. Головними жертводавцями були ґрафи Андрій та Петро Прушинські.

На Волині замкнено чотири німецькі приватні школи.

В Кракові зловили грошевого листоноша зі Станиславова, Францішка Бартосіка, який вийшовши на місто з більшою готівкою вже більше до почтового уряду не вернувся. Бартосіка спровадили до станиславівської вязниці.

Гумор. — Я мігби бути знаменитим промовцем, та щож — не маю нагоди виявити свій талант. — Розумію вас, я також жонатий...

Редакція польського двотижневика „Побудка", орґану Головної Управи Союзу Загонової Шляхти, оголосила конкурс на сценічний твір на тлі історичнім або сучаснім з життя загонової шляхти. За найліпші твори признають три надгороди в висоті 300, 200 і 100 зл. — Добре булоб, щоб і з нашої сторони хтось подбав про видання подібних творів, писаних розуміється з українського становища.

Фабрики охолоджуючих напитків у Варшаві працюють на дві зміни. Щодня випивають там близько 3 міл. склянок тих напитків.

У Скерневіцах затроїлося метилевим спіртом 9 осіб, з чого 5 померло, а 4 боряться зі смертю.

В селі Беняшковіце повіт Домброва знищив хтось 300 придорожних овочевих дерев.

На Виленщині в ґміні Ґлембока, повіт Дзісно, зрубали найстарший дуб в цілій державі, що мав 11 метрів обводу і був ще здоров!... Продано його на пни — за сто зл.!

Міжнародня наукова конференція, присвячена справам нових фізикальних теорій, відбудеться у Варшаві в днях від 30 травня до 2 червня с. р.

В Варшаві в квітні с. р. 80 осіб наложило на себе руку, а 50 погибло від випадків.

В Москві арештували лікаря Багмаєва, який був придворним лікарем царя Николая II. Йому закидають, що він як директор лічниць „саботував совітську владу".

Віденська поліція виловила з Дунаю трупа барона Кеттелєра, б. секретара б. німецького амбасадора у Відні фон Папена. Барон Кеттелєр погиб серед загадкових обставин. Безпосередно по „аншлюсі" виїхав він автом з Відня і від тоді пропав по нім усякий слід. Німецька поліція подала була тоді вістку, що він скінчив самогубством.

В Німеччині заборонено носити й виробляти обуву, яку там називали „російськими чобітьми".

Німецьке правительство зарядило будову получення Рену з Меном і Дунаєм. Будова має бути скінчена до травня 1945 року.

Нац. соціялістична партія купила дім в місцевости Леондінґ в Австрії, в якому жили колись батьки канцлєра Ґітлєра.

Шеф пражської поліції зарядив, що від 30 червня с. р. кожна родина в Празі мусить мати бодай одну протиґазову маску.

Французька поліція арештувала 78-літнього Італійця Джіованні Конте, нестора французьких злодіїв, який відсиджував кари у вязницях майже всіх країв світа.

Лондонський часопис „Дейли Телеґраф" помістив статтю проф. Лефлєра, директора Біольоґічного Інституту в Кеніґсберґу, в якій автор вказує на ознаки спільного походження Німців і Анґлійців і стверджує, що скорше чи пізніше прийде час, в якім спільна кров обох народів зблизить їх цілком.

В Ромунії заборонили ґімназійним ученикам ходити на мячеві змагання.

Першу школу для наречених зорґанізували Німці в м. Шваненверде.

Епископ Ортелльо зі Штрасбурґа висвятив свого 65-літнього батька на священика. Батько епископа повдовів перед 5 роками й записався на богословські студії. Тепер буде священиком на лінії Мажіно.

Професор лювенського університету (Бельґія), Жіль Аве, в 71 році життя вступив до монастиря, щоб цілковито присвятитися місійній медицині.

Канадійське правительство згодилося на вїзд до Канади Жидів рільників з Польщі.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Її перший баль.
ПАКС: Царський курієр.
СТИЛЕВЕ: Капітан Мольнар і ревія.

Іспитований дяк, молодий, тенор, диріґент, режісер, орґанізатор орхестр, управляє спорт і руханку, шукає посади дяка. Адр.: В. Плинка, Ульвівок, почта Скоморохи к. Сокаля.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2 (Польна ч. 2).** 30—4—10

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 26 травня 1938. Ч. 38 (1138)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Зїзд Українських Музейників

Черговий 6 зїзд представників Українських Музеїв відбудеться 5 і 6. VI. ц.р. в Коломиї, в салі Народнього Дому, вул. Костюшка 25, з такою програмою: неділя, 5. VI.: Год. 9 Служба Божа в парохіяльній церкві, год. 10 відкриття Зїзду, доповідь дра І. Свенціцкого про сучасний стан українського музейництва в Польщі та основи його розвитку, звідомлення Обласних Музеїв і реферати проф. Б. Загайкевича про сучасне західньоевроцейське музейництво, проф. М. Ґавдяка про межі обласних музеїв та проблеми звязані з відмежуванням обсягу їх діяльности, радника В. Кобринського про орґанізацію обласних музеїв та приватні збірки поодиноких осіб. О год. 13 оглядини коломийського Музею „Гуцульщина" ім. о. Й. Кобринського, год. 16 дискусія, внески та рішення, год. 20 спільна вечеря й привіти. Понеділок, 6. VI.: Год. 9 реферати дра Я. Пастернака (Археольоґічні проблеми Покуття), дра І. Крипякевича (Загальний нарис бувальщини Покуття), дра В. Залозецького (Византійські та окцидентальні жерела східньо-галицької архітектури з увагою на Покуття) та о. Р. Луканя ЧСВВ (Василіянські монастирі на Покутті). Год. 14 закриття Зїзду. — Письма в справі Зїзду надсилати на адресу Музею „Гуцульщина", Коломия, вул. Костюшка 25. Замісцеві гості, що бажають приняти участь у Зїзді, звідомлять Музей до 1. VI. ц. р. Участь у спільній вечері 4 зл. Місцеві гості за участь у всіх рефератах платять добровільні датки. Вступ за запрошеннями, що служитимуть за карти вступу. Сьогорічний Зїзд Українських Музейників відбувається в Коломиї на основі ухвали на Зїзді в Перемишлі. Нашим Музейникам бажаємо якнайкращих успіхів у їх культурній та хосенній праці на нашій землі.

Місійний Інститут ОО. Василіян у Бразилії.

В місті Прудентополі, де наші ОО. Василіяни мають свій монастир, величаву церкву, друкарню й видавництво релїґійних книжок та 3 часописів, відбулося дня 24 квітня с. р. посвячення угольного каменя під будову Місійного Інституту ОО. Василіян. У цьому великому та історичному торжестві взяли участь усі свідомі сини й доньки нашої української еміґрації. Ціль згаданого Місійного Інституту: виховувати й навчати нашу тамошню молодь на будучих місіонарів.

Частинна мобілізація в Чехословаччині.

ПАТ звідомляє з Праги: Офіціяльно доносять: Міністр національної оборони в порозумінні з правительством покликав на надзвичайні вправи згідно з постановами права про національну оборону два річники резерви, яктакож техніків-резервістів, які належать до спеціяльних відділів. Причина сего зарядження се конечність вишколу резервістів в обходженні з нововпровадженим озброєнням, подібно, як се роблять в інших краях. Рівночасно взято під увагу конечність піднесення недостаточних тепер ефективів, яктакож запевнення порядку, спокою і безпеки в сих неспокійних і непевних часах.

Тяжке положення ЧСР.

Чехословацький премієр Годжа заявив, що незабаром чехословацьке правительство зачне переговори зі своїми меншинами в справі т. зв. меншинного статуту. Чехи знають, що їх жде тяжка боротьба, але вони готові до боротьби. Союзи і союзники се невистарчаюча ґарантія незалежности держави. Ніяка держава не була ще в такім тяжкім положенні як тепер Чехословаччина. Причина того тяжкого положення се величезний розріст німецького націонал-соціялістичного руху. Політбюро німецької партії Генляйна ухвалило резолюцію, в якій заявляє, що з огляду на протинімецькі виступи в Празі, Брні й богатьох інших містах ЧСР, партія не зачне переговорів у справі статуту для меншин так довго, доки чеські власти не заґарантують спокою і порядку в округах замешканих Німцями. — Останні вісти з Чехословаччини такі: в чесько-німецькій справі наступило відпруження, але ситуація все ще поважна.

Виборчі успіхи партії судетських Німців.

Підчас громадських виборів в Чехословаччині в німецьких громадах участь Німців в голосуванні була дуже численна. Німецьке населення виказало велику здисциплінованість. Партія Генляйна здобула коло 90 процент німецьких голосів. Противниця Генляйна німецька соціял-демократична партія тратить свій дотеперішний стан посідання. М. ін. в м. Авсіґ німецькі соціял-демократи мали більшість у громадській раді, а при теперішних виборах партія Генляйна здобула в Авсіґу 75 проц. мандатів. В 33-х німецьких громадах здобула партія Генляйна 84.122 німецьких голосів, соціял-демократи 10.868 і комуністи 4.226.

Господарка громадським майном у найбіднішім повіті.

З Турчанщини пишуть нам: Дня 20. V. с. р. на припорученя прокуратора з Самбора відвезено до самбірської слідчої вязниці війта турчанської волости (збірної ґміни) Турка-село і був. „презеса" (бо дня 13. V. с. р. скинено його з презесури) „заґродової" шляхти турчан. повіту, Яна Мартича Яворского, за господарювання майном волости в той спосіб, що після поголосок кружляючих в Турці й повіті бракло 28.000 зл. Дорого коштувало „наврацане зрушчоних браці", яктеж і православна пропаґанда, бо й нею займався п. Ян Мартич Яворскі. — З ним сидять у вязниці ще два урядники ґміни, а се: Вол. Білинский, безнародностевий і безвіроісповідний чоловік, бувш. орґанізатор УНС-а в Турчанщині, головний дорадник Яворского, і Лянґ.

Нові помічники ҐПУ.

З Москви звідомляють: Учасники першої всесоюзної наради у справі вищого шкільництва звернулися до Сталіна з отвертим листом-чолобитнею. В нім совітські професори прирікають Сталінові помагати совітській розвідці, на чолі якої стоїть вірний „сталінівський ленінівець" комісар внутрішних справ Єжов, щоб цілком очистити вище шкільництво з „троцківсько - бухарінських" решток і всякої іншої „контрреволюційної гнилі".

Привіт „Скалі"

Лист до Редакції „Нової Зорі".

Дозвольте висказати кілька щирих думок напередодні відкриття річних Загальних Зборів „Скали", що мають відбутися 26 травня у Станиславові.

Читаючи статтю: Про ціли, завдання і програму Т-ва „Скала", про її ідеольоґію, трудно повірити, що істнує вже й в нас Українців товариство з такими високими цілями: підпомагати, поширювати й поглиблювати освіту й культуру українського народу та його релїґійно-моральне життя, т-во сперте на найпевніших та найздоровіших основах, бо основах св. катол. Церкви.

Так! Ще раз кажу: тяжко повірити, але муситься вірити, бо дійсно таке Товариство істнує, розвивається, кріпшає, авангард його членів фізичних і правних щораз росте. Т-во „Скала" й у нечленів, ба навіть ворогів, має щораз більше симпатії або пошани. Словом, „Скала" здобула собі право горожанства.

„Скала" стала справді скалою!

Тому й Основатель і Покровитель її, якби ведений пророчим духом і передбачуючи її долю, не міг придумати для неї відповіднішої і кращої назви, як цеї, яку придумав і надав їй.

Про себе особисто у звязку з читанням статті про ідеольоґію „Скали" скажу ще й се, що читаючи ту статтю, чув я таку роскіш в душі, що ця роскіш передалася й орґанізмові. Серце в грудях билося прискореним темпом, груди, здавалося мені, підносилися вище й опадали нище як звичайно.

Що за мудре от хочби таке завдання „Скали" для осягнення повищої цілі: „Скала" буде:Бити у дзвін тривоги, щоб покищо бодай чуткіші обудилися з духовного сну та байдужности й кликали всіх, що їм дорога Церква й релїґія як одиноко трівкі основи народнього життя й розвитку, щоби ставали у ряди Катол. Акції й як справжні Христові воїни під проводом свого Епископа боролися відважно за катол. ідеали, поборюючи неустрашимо новітні матеріялістичні доктрини й їх погубні, поганські кличі. Хіба справді вже треба зовсім приземного чоловіка, щоб його не зрушили такі високі та гарні цілі й завдання „Скали".

Знова при кінці першої частини статті („Нову Зорю" з II-ю частиною статті дістав я по написанні сеї частини моїх завваг) про ідеольоґію „Скали" сказано: Змаганням „Скали" буде у серцях вироблених католицьких одиниць розбудити католицького духа, розпалити жар апостольської ревности, щоб були діяльними католиками, т. зв. католиками чину.

Так, це змагання велике й вельми на часі така ціль: створити католиків чину!

Клич „Все відновити у Христі", — клич, що гомонить від кількадесяти літ по світі, це ствердження, що Христа недостає в житті сучасного світа, що наука Його не має такого впливу, який належиться їй з права й Божої волі.

Відзив Голови катол. Церкви — Св. Вітця й Епископів, в тім і наших Владик, до світських католиків станути до праці у рядах Катол. Акції, се ніщо інше як: що участи сих католиків, як католиків, недостає в житті суспільностей, як жадання чинної, наступаючої постави до світа.

Христова Церква й католицизм живуть нині вищим степенем ідеї Христа й

бажанням здійснити ідеал Христового Царства.

Тому як можна заключати ще й із розважань дра А. Радемахера, автора твору „Релігія і життя", тип чоловіка, що живби повнотою віри, а рівночасно був звернений до світа, — мусить стати нині типом головним, домінуючим.

Створення такого типу чоловіка, то є типу активного католика, що бачивби своє покликання у співпраці над введенням Бога до світа, — це попри зазив церков. катол. Єрархії й постулят нинішніх часів.

До створення такого типу чоловіка — активного католика — в нашому народі власне змагає Т-во „Скала".

Катол. Церква, її Єрархи Епископи зі своїм найвищим Єрархом Св. Отцем, христ.-католицькі організації, а з ними Т-во „Скала" знають, що лиш получення -зединення релігії з життям, Церкви з культурою, поняті як обовязок християнина, можуть закінчити період протирелігійного гуманізму й цивілізації, позбавленої моральних основ.

Тому й до сего обовязку, як суттєвого обовязку католика, накликають людей, небайдужих катол. справі та справі свойого народу.

Від їх послуху, світа в Христі, від послуху релігії залежить відродження й життя католицизму й культури.

Отсих кілька речень, написаних (поза станиславівською Епархією) напередодні заг. річного зїзду Т-ва „Скала" — нехай буде привітом і докиненням доброго слова до добрих слів, сказаних під адресою Т-ва на самому зїзді й в пресі по зїзді. Вчк.

Комунікат Старшини „Сокола-Батька"

У звязку з започаткованим дохождением вивласнення площі „Сокола-Батька" у Львові взиваємо і поручаємо всему Сокільству задержати якнайбільший спокій і рівновагу духа. Доручаємо у нашому власному інтересі руководитися, в обличчі того факту, мужно та достойно, так як це наказує здоровий розум і інтерес цілого Народу, а не хвилеві почування одиниць чи гуртів. Домагаємося повного довіря в тому напрямі, що Старшина „Солока-Батька" ужиє всіх заходів, що стоять до її розпорядимости, щоб задержати цей наш скарб за нами, а від всего Сокільства і Громадянства очікуємо в тому напрямі всесторонньої піддержки в межах обовязуючих законів. — Гаразд! — Старшина „Сокола-Батька". У Львові, дня 20 травня 1938 р.

Торжество 70-ліття „Просвіти"

Ювілейне торжество „Просвіти", яке мало відбутися при співучасти многотисячних мас, відбулося на святоюрській горі у Львові в неділю 22 с. м. при участи коло пяти тисяч осіб. Приявні вислухали Архиерейську Службу Божу, проповідь о. пралата Л. Куницького та побачили посвячений прапор „Просвіти". Посвячення прапору, присяга на вірність йому, припинання до прапору лент від рїжних наших установ, промови та привіти відбулися в кімнатах Митрополичої палати у приявности коло 100 осіб. З того приводу пишуть „Укр. Вісти": „Не можна не призадуматись над тим, чи не краще було відкликати Ювілей, як відбувати його у чотирьох тісних стінах святоюрської палати. А коли вже рішено відсвяткувати Ювілей, то краще підходила форма мовчазного ювілею"...

Польські організації у Станиславівщині

У Станиславові відбулися загальні збори членів воєвідського секретаріяту порозуміння польських суспільних організацій (СППОС) при участи станиславівського воєводи ґен. Паславского. Зі звідомлення з діяльности СППОС виходить, що на терені станиславівського воєвідства є 117 польських Людових Домів, 49 тих Домів в будові і 56 у проєкті будови; костелів є 97, в будові 11, в проєкті 8; каплиць є 92, в будові 12, у проєкті 27. Майже у всіх місцевостях, де живе польське населення, є читальні, або бодай бібліотекарські станиці ТШЛ. Рівнобіжно з ТШЛ працюють в терені на освітнім полі: „Звйонзек Стшелецкі", „Кола Господинь Вейскіх", П. К. і т. д. Культурно-освітна праця „Зв. Стшелецкого" гуртується в 284 світлицях. Та організація має 196 театральних гуртків, 143 льокальних хорів і т. п. Діяльність „Звйонзку Шляхти Заґродовей" обіймає кількадесять місцевостей. Воєвідський секретаріят ППОС старається тепер про створення катехитських етатів у ряді громад повітів товмацького і коломийського та про створення рим-катол. епископства у Станиславові. Під проводом СППОС кооперативи „Сполем", „Зв. Стшелецкі", ТШЛ і т. п. зорґанізували ряд торговельних курсів, на яких вишколено 300 учасників. Крім того в останнім часі заложено 10 безпроцентових кас передовсім для польських ремісників. Одним з головних завдань СППОС було дбати про те, щоб земля з парцеляції не переходила в непольські руки. На терені станиславівського воєвідства істнує 2.570 польських осадничих господарств, які гуртуються у 119 кольоніях і 10 повітах. В останнім році зорґанізовано у Станиславівщині 296 кольоній для 14.402 польських дітей. („Всхуд" ч. 1780).

Бретонські автономісти

Паризька преса звідомляє: Агенти тайної французької поліції увязнили на днях 5 бретонських „автономістів", які вночі на 13. V. висмарували фарбою фасаду префектури і школи в м. Ренн. В останнім часі бретонські „автономісти" зпід стягу організації „Брейц Атао" знову заворушилися і ся обставина викликає деяке затрівоження. Діло в тім, що 29 травня с. р. до Сен Брієку приїде з офіціяльною візитою президент Лебрен. Поліція рішила видати необхідні зарядження, щоб уникнути інцидентів. Обережність не злишня, бо в 1931 р. автономісти висадили в Ренні памятник прилучення Бретонії до Франції та тогож року пробували викликати зруйнування поїзду, яким Еріо їхав до Нанту. Минуло кілька спокійних літ. Члени „Брейц Атао" не давали про себе знати. Та в останім часі на стінах урядових установ у Бретонії стали появлятися надписи: „Бретонія — Бретонцям! Геть Французів". „Брейц Атао" побідить!" Такі надписи появилися недавно в Сен Брієку. Поліція завважила їх завчасу і зорґанізувала погоню за авторами надписів, які втікли автом до Ренну. Спочатку увязнили начальника нічної експедиції студ. Жерве. Він видав чотирох своїх товаришів, яких також увязнили.

Справа площі „С.-Батька"

Центральний Кооперативний Банк „Центробанк" як табулярний власник і Т-во „Сокіл-Батько" як фактичний посідач „Українського Городу" (площі Сокола-Батька) у Львові одержали дня 14 травня 1938 р. від львівського воєводи письмо такого змісту:

ODPIS

Wojewoda Lwowski
L. OA. 36/43 ex 1938.
we Lwowie, dnia 10 maja 1938.

Zajęcie na stałe gruntów użytkowanych przez Tow. Gimn. „Sokił-Bat'ko" we Lwowie.

Do Towarzystwa Gimn. Sportowego „Sokił-Bat'ko" we Lwowie ul. Ruska 20.

Dowództwo Okręgu Korpusu Nr. VI. we Lwowie przedstawiło wniosek na wywłaszczenie gruntów położonych w gminie kat. Lwów na cele obrony Państwa. — Wskutek tego wniosku wszczyna Urząd Wojewódzki, na podstawie art. 12 § 1. oraz art. 55 § 2. rozporz. Prez. Rz. P. z 24/9. 193... r. o prawie o postępowaniu wywłaszczeniowym (D. Z. U. P. Nr. 86 poz. 776) —postępowanie wywłaszczeniowe celem zajęcia na stałe na rzecz Skarbu Państwa (Dowództwa Okręgu Korpusu Nr. VI. we Lwowie), na cele obrony Państwa następujących parcel gr. położonych we Lwowie Dzielnica I. przy ul Stryjskiej L. 45, objętych whl. 737. I. stanowiących własność zarejestrowanego stowarzyszenia „Krajowyj Sojuz Kredytowyj" a użytkowanych przez Towarz. Gimn. Sportowe „Sokił-Bat'ko" we Lwowie: lkt. 1775/1 o powierzchni 45 a 32 m²; 1777/1—27 a 15 m²; 1780/3—9 a 38 m²; 1784/2—1 a 30 m²; 1786/1—87 a 63 m²; 2025/1—71 a 30 m²; 2026—98 a 01 m²; 2027—48 a 34 m²; 2302— 1 ha 27 a 86 m²; 2345/3—4 a 42 m²; 2446/2- 1 ha 12 a 07 m²; 7247/2—9 a 47 m² 1240 (parc. bud.) —8 a 74 m².

Wywłaszczeniem objęty również będzie parterowy dom mieszkalny oraz budynek gospodarczy położony na parc. bud. l. kat. 1240. Plan sytuacyjny wraz z załącznikami wyłożony jest do przejrzenia w lokalu tut. Zarządu Miejskiego (Rynek) w okresie dni 7 (art. 56/1 postęp. wywłaszcz.) i w tym też terminie wolno Zarządowi Tow. zgłaszać wnioski lub sprzeciw, które należy wnosić na ręce P. Prezydenta m. Lwowa.

Wojewoda: Alfred Biłyk.

Вслід за цим „Центробанк" і „Сокіл-Батько" внесли в законному речинці обширний спротив проти наміреного вивласнення ґрунтів, що складаються на площу „Сокола-Батька" такого змісту:

Рішення воєводи оспорюється з мотивів формальних і мериторичних, а зокрема:

1) На думку заінтересованих призначення цих ґрунтів під будову пляновання обєктів не має законом вимаганих признак безпосередньої конечности для оборони Держави, а радше має посередно служити для військових цілей.

2) На основі залученої до спротиву ситуаційної мапки виходить ясно, що в найближчім сусідстві площі „Сокола-Батька" находиться цілий ряд незабудованих ґрунтів власности міста Львова, що кількакратно перевищають величиною площу „Сокола-Батька" і які можуть бути рівно добре ужиті до наміреної цілі.

3) Українська Нація як фактичний власник площі (бо вона закуплена з дрібних жертв цілого Народу протягом десятків літ) не може зрезигнувати з одинокої тіловиховної площі у Львові, в яку вложено не тільки великий матеріяльний вклад, але теж народній сентимент, що має памяткове значіння.

Незалежно від цього делеґати „Сокола-Батька" і Парляментарної Репрезентації явилися особисто дня 20 травня 1938 у п. воєводи Білика та зясували це представлення устно з просьбою про припинення вивласнюючих кроків. Крім цього заінтересовані роблять заходи за одержанням авдієнції в цій справі у найвищих представників влади.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Заява української шляхти

„Діло" в 109 ч. принесло заяву української шляхти з Кульчиць Шляхотських, самбірського повіту:

В останньому часі появилося багато неправдивих а то й брехливих вісток про Кульчиці Шляхотські. Для висвітлення правди і спростування тих неправдивих, брехливих, татарських вісток, ми нижче підписані громадяни Кульчиць Шляхотських заявляємо: Ми свідомі того, що наше село одно з найстарших сіл Самбірщини, яке памятає часи наших князів. Наше шляхотство історично виводиться з княжих часів. Наші предки напевно творили прибічну дружину, належачи до боярського стану. Тепер ріжні люди намагаються ті історичні факти перекрутити, а в нас просто вмовити, буцімто ми якась „польська шляхта" чи просто таки Поляки, яких зукраїнізувала Австрія або грекокатолицькі священики. Заявляємо, що ці вістки безпідставні і навіть такі, що справді освічена людина не уважалаб за гідне їх передавати! — У нашому селі були ще недавно (є ще багато людей, що це памятають) чотири церкви. Ті церкви ставили наші предки за старої польської держави. Якби наші предки були Поляками, то чи це булоб можливе в королівській Польщі зміняти обряд з римо- на греко-католицький і будувати церкви замість костелів? Кажуть, що наші предки говорили по польськи (Побудка, ч. 6/37). Але ми маємо метрики писані з 1743 р., писані ще за давньої Польщі. Ці метрики писав таки наш родак, парох Кульчицький, а писав їх церковщиною, уживаючи кирилиці, себто тодішнього, урядового письма Церкви. Якби ми були Поляки, то чи це можливе, щоби Поляк у польській державі вирікався свого рідного і писав нашою церковщиною!? (Тут сконфісковано десять рядків). Наші предки вийшли переможно з боротьби у свому лихолітті. Заявляємо, що як гідні нащадки великих, геройських предків ніколи не виречемося своєї грекокатолицької Церкви, ні своєї української нації. — Цю заяву підписало 376 членів шляхотських родин.

З життя віденських Українців

„Новий Час" в ч. 109 приніс допис з Відня, в якім читаємо м. ін. ось що:

Замітне, що консолідація української кольонії, якої нам завидують куди численніші й заможніші віденські „меншини", проявляється вже не тільки в організаційному життю, але й у наставленні одного до одного. Забуваються й затираються навіть найприкріші, бо наскрізь особисті, урази, яких на віденськім грунті, на щастя, небагато, але трапляються (де їх нема?). Сьогодні й найтяжчі „особисті порахунки" не є перешкодою, щоб „вороги" в одній організації не тільки поруч себе „толєрувалися", але згідливо співпрацювали.

Та ця консолідація в рядах нашої віденської кольонії, чисельно й організаційно найсильнішої в Німеччині, є комусь-то не на руку. Якісь темні духи, що до українських організацій не зважуються підходити, підходять до наших людей та поширюють всілякі „чутки". І так зараз після „аншлюсу" поширювали чутку, що нова націонал-соціялістична влада розвяже чи навіть вже розвязала всі українські товариства, що б. австрійським (тепер німецьким) громадянам української національности заборонять бути — Українцями, що всяку українську працю могтимуть вести тільки Українці-бездержавники і на те потрібна нова окрема організація. Ба, була навіть кумедна спроба таку „організацію" започаткувати й якась невидима рука висунула на „майбутнього провідника" Українців у Німеччині безталанного ген. О. Грекова...

Примітка Редакції „Н. Зорі": Нам прислано відозву з підписами: Олександер Греків і др Павло Кашписький, яка очевидно намагається внести анархію в ряди українських монархістів. Та відозва настільки баламутна, що прямо повірити трудно, щоб ген. Греків дав під неї свій підпис. Отже треба виждати на його евентуальне спростування. Відозва має дату: Відень, 21 квітня 1938 р.

Заноситься на нову кризу

П. з. „Конюнктура і вибори" „Ґен" пише в 6.883 ч. „Хвилі" м. ін. ось що: „Від довшого часу падуть рільні ціни. Паде ціна збіжжя, паде ціна худоби і хліборобських продуктів. Рільничі організації вже тепер висувають домагання преміювати знов вивіз збіжжя, щоб усунути надвишки продукції з краю і тим самим відтяжити ринок з надмірної подачі. Вправді промислова продукція дальше зростає, але той зріст спричинений головно державними інвестиціями, яких кошт має винести с. р., як відомо, около 1 міліярд зл. Дальший упадок цін рільних продуктів може ослабити консумційну спроможність села, яка в останніх літах піднеслася досить значно у звязку з розмірно високими цінами рільних продуктів і вплинула хосенно на розвиток особливо перетворюючого промислу... Отже треба побоюватися, що менші фінансові впливи села у звязку з упадком цін рільних плодів можуть відемно відбитися на промисловій продукції. Звідти відемні наслідки можуть розлитися по всім господарськім житті і спричинити упадок впливів скарбу держави та що за тим іде також фондів на інвестиції, яких скорчення може знов некорисно відбитися на промисловій продукції. До того ситуація у світовім господарстві виразно погіршується. Ціни падуть, продукція зменшується, обороти корчаться. Се не може остати без впливу на господарську конюнктуру в Польщі".

Про недалекі грізні події

Недавна промова Муссолінія в Ґенуї викликала сильний відгомін у французькій пресі. Е. д'Ормессон в „Фіґаро" виходить зі становища, що Німеччина зачне війну тільки тоді, коли буде мати певність, що всі шанси або остаточно найбільше шансів на повну перемогу по її стороні. Німеччина буде тоді спекулювати на коротку війну, бо затяжна війна неминуче обернеться проти неї і переміниться для неї в катастрофу. А длятого, щоб війна була коротка, Німеччині прийдеться зачати її несподіванкою, скоротивши до мінімум час політичного напруження, що попереджає війну. Вона також мусітиме пустити в рух ввесь свій апарат нищення, щоб завдати рішаючий удар передтим, заки зорґанізується спротив англо-саського світа. Все те дуже гарне на папері. Народи кинені в паніку і морально роздавлені. Спротив „у глибину" ще не зорґанізований і Німеччина показавши свою силу предкладає свій німецький мир. В дійсности треба бути готовим на дуже тяжкі удари. Та коли міста вже евакуовані будуть більше або менше збурені і коли кожда нова бомба, падаюча на Париж, буде потрясати ввесь світ, наша армія, озброєний нарід, збереться на нашими границями одягненими в сталь і за нашими горами. А за той час англо-саський світ напевно рушиться. І се вирішить справу не на користь „оси" Берлін —Рим.

Леру пише в „Попілєр" про вісь Берлін—Рим м. ін.: „Німецька преса вже вияснила значіння оси Берлін—Рим. Та вісь перерізує Европу від Балтійського до Середземного моря і, розділяючи Захід від Сходу, перешкоджує їм зударитися. Сі річі можуть означати тільки те, що услівям німецько-італійської гегемонії в Европі повинно бути розложення Европи і що обі фашистівські держави рішили добитися того розлому. Се одинокий сенс німецько-італійського „протибольшевизму". Усунути одну половину Европи, щоб лучше обдерти і піддати під свою контролю другу половину Европи".

Англійська газета „Нюз Кроникл" не сумнівається, що близька ціль Муссолінія — вбити клин між Англію і Францію. Дуче сказав кілька милих слів на адресу Чемберлена і для контрасту в особливо холодних висловах відізвався до Франції. Він хоче застрашити Францію, щоб вона змінила свою еспанську політику і відмовилася від французько-совітського договору. Інакше Франція не порозуміється з Італією. „Дівіде ет імпера" завіщали дуче його римські попередники. І коли Муссолінієві вдасться вбити клин між Англію та Францію, тоді вся Европа буде обертатися довкруги „оси" Берлін—Рим.

СІК ЦВИТУЧОГО ЛОПЯНУ

уживається при шкірних викидах, болячках, скрофулах, коростах, червоній шкірі, лишаях і веснянках.

Продаж: аптики і дрогерії.

Головний склад:
Warszawa, Miodowa 14.
Magister Edward Gobiec.

Буйдольогія

Адольфа Бохеньского з „Політики".

„Слово Народове" в ч. 146 принесло осьяку замітку: Львівський „Експрес Ілюстрований" приніс звіт з відчиту п. Адольфа Бохеньского, редактора молодоконсервативної „Політики", виголошеного у Львові. Коли Бохеньский висказав всі ті нісенітниці, що їх наводить „Експрес", то Союзові Письменників належалоб дорадити старанніший добір прелеґентів. В тім звіті є м. ін. отся анекдота: „Найвисше становище, що його осягнув хтонебудь з польських публіцистів, то була амбасада при Квіриналі б. посла Козіцкого. Одначе підчас купелі забув він закрутити кран, внаслідок чого вода з лазнички залила цілу памяткову палату й ушкодила її. Можливо, що той випадок був причиною димісії Козіцкого"... То називається бляга, висказана з тупетом (коли звітовик „Експресу" подав річ докладно). П. Козіцкий був коротко послом (не амбасадором) при Квіриналі і мешкав у скромнім готелі, а та подія з залиттям лазнички трапилася кілька літ скорше в Паляццо Роспіґліозі, де мешкав проф. Ковальский, польський амбасадор при Ватикані. П. Бохеньский, який говорить і пише про дипльоматів і навіть з ласки п. Бека практикував якийсь час у польськім посольстві в Празі, повинен хіба знати, що причиною димісії п. Козіцкого був травневий переворот. Дальше п. Бохеньский каже, що „п. Медзіньский зробив карієру, бо не вміє писати". Маємо враження, що ні один з Бохеньских ніколи не буде так добре писати як п. Медзіньский. Є у звіті й така фраза: „Дмовский по 4 тижнях з виразною неславою мусів уступити з МЗС (міністерства заграничних справ)". Чомуж то з неславою? Чи тому, що цілий уряд Вітоса мусів уступити з причини сецесії Бриля і товаришів, зааранжованої пілсудчиками? Що се за неслава, що тратиться більшість у парляменті? Ігноранція п. Бо-го сягає не лише давніших часів, але й теперішньої хвилі. „Дмовский, казав на відчиті, ворог Німеччини, з симпатії до антисемітизму і гітлеризму покинув всю свою систему, голошену довгі літа, а тепер голосить щось зовсім протилежне. Домагається боротьби з Росією". Де Дмовский домагається тої боротьби? І де змінив свою систему? Політика „Нар. Строн." се хіба достаточний доказ, що Дмовский не змінив думки про напір Німеччини на Схід, а що не долучується до непритомної жидівської нагінки на гітлерівську Німеччину й обективно оцінює ріжні потягнення Німеччини, яка під проводом Гітлера поширила напрями своєї експлянзії та через те ослабила напрям напору на Схід, се тільки доказ його тверезости думки і браку афективного, апріорного наставлення. — Ми занялися п. Б-м більше, ніж на те заслугує. Але тому, що він і його товариші з „Політики" часто забирають голос про заграничну політику, треба часом виказати, кілько бляги й тупету мають в собі публіцистичні й ораторські пописи.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Ми рідко коли годимося в поглядах з органом польських ендеків „Словом Народов'им", але тут мусимо признати, що сей орган подав дуже влучну характеристику п. Адольфа Бохеньского. Ся характеристика заінтересувала нас тому, бо п. Адольф Бохеньский се референт українських справ в органі консерватистів „Політика". Він в безпідставний, демаґогічний спосіб нападає на „Нову Зорю" і її редактора. Розуміється, між Українцями нема людей, які не розумілисяб на вартости такої писанини п. А. Бохеньского, тому ми не вважали вказаним реаґувати на його напасть супроти нас. Та й тепер не відповідаємо на неї, тільки зазначуємо се при нагоді ствердження з польської сторони, що той пан пускається на буйдольогію, просто не знаючи річей, про які пише. Вигідний панок.

Факти кличуть о пімсту до неба

Протекціонізм, нефаховість і марнотравство при розбудові ЦОП.

Під такими заголовками пише „Експрес Веч." в ч. 2405: Оден з варшавських щоденників виступив з ревеляціями на тему господарки в ЦОП (Центр. Округзі Промисл.): До централі заведень в Катовицях мали приняти ряд людей без висшої освіти і довшої практики в промислі. Начальником Бюра закупна машин і уряджень на міліони зл. став електротехнік, а на чолі Бюра ліквідації, що виплачує великанські суми, — підофіцир резерви. Двацятькількалітним молодцям дають важні місії з великими платнями й сотками зл. діет на місяць. Дієти платять по 50 зл. денно, крім платень і видатків репрезентаційних. Кузин б. міністра Клярнера, прокурент тех. виділу, має 2.000 зл. місячно платні, начальник будови в Ніску 2.500 зл. До бюра централі приняли на машиністку п. В., що була передтим нянькою і т. д. Є там і фахівці, але ті власне не мають таких високих платень як протеговані...

На мученицьких землях

Як Росія знищила Унію на Холмщині і на Підляшші та насадила там православя.

Холмщина після упадку старої Польщі належала найперше до Австрії (1772—1809), відтак до т. зв. Варшавського Князівства (1809—1815). До Росії перейшла Холмщина щойно в 1815 р. як частина т. зв. Польського Королівства, котре тоді створив був віденський конгрес. „Польське Королівство" було підчинене Росії.

Аж до 1830 р. холмська гр.-кат. дієцезія підлягала юрисдикції гр.-кат. галицьких митрополитів у Львові. Та того року холмську гр.-кат. дієцезію з політичних зглядів, не зважаючи на спротив галицького митроп. Михайла Левицького, винято зпід юрисдикції львівських митрополитів і підчинено безпосередно юрисдикції Апостольського Престола.

З отих причин Унія на Холмщині аж до 1830-тих років існувала свобідно. Щойно від згаданих років починає Росія переслідувати і нищити Унію також на Холмщині.

Вже в 1836 р. зажадав директор комісії чужих віроісповідань Шипов від тодішнього холмського гр.-кат. епископа Шумборського, щоби він ввів у своїй дієцезії служебник, виданий в 1831 році у Москві. Одначе еп. Шумборський жадання те відкинув. Та незабаром російське правительство звернулося до еп. Шумборського з новим жаданням: усунути свого дотеперішнього офіціяла Галицького і заіменувати своїм офіціялом Гриневецького. Крім того введено тоді на Холмщині кілька обрядових реформ, яким одначе спротивився сам народ. Тодіж (1838) почало російське правительство наступ на Чин СВВ на Холмщині. Воно намагалося накинути на провінціяла Чину свого сторонника суспендованого василіянина Білевича. Та Чин СВВ спротивився тому кандидатови.

Нищити Унію на Холмщині безоглядно стала Росія від 1839 р. Тоді російське правительство зажадало від еп. Шумборського, щоб він вислав чотирьох клириків на науку до православної Духовної Академії в Киеві. Колиж еп. Ш. спротивився тому, то російське правительство заборонило висилати холмських клириків до католицької Академії у Варшаві, де були для них фундовані місця. Відтак російське правительство зажадало, щоб еп. Ш. видав православним церкву у Замостю, ту саму, де в 1720 р. відбувався провінціяльний Синод уніятської Церкви. Та і тому жаданню еп. Ш. спротивився. Тоді 1840 р. російське правительство завізвало еп. Ш. до Петербурга і намагалося наклонити його, щоб покинув Унію та приняв православя. Одначе еп. Ш. і тепер рішучо спротивився.

Можна спитати, чому російське правительство вже тоді не переводило на Холмщині своїх затій проти Унії насильно? Не переводило тому, бо саме тоді насильства над Унією в Росії викликали в цілім світі загальне обурення проти Росії і російське правительство намагалося вмовити в світ, що воно Унії зовсім не переслідує (!) та що уніяти „добровільно" (!) приймають православя. А далі тому, бо гр.-кат. населення Холмщини довідавшись про насильне навертання уніятів на православя на схід від Буга, зі страху, щоб таксамо не сталося і з ним, вже тоді виявило бажання перейти радше на латинство ніж на православя.

Всеж таки в 1841 р. еп. Ш., улягаючи насильству російського правительства, мусів усунути з уряду провінціяла Василіян о. Домбровського і наставити провінціялом відомого вже о. Білевича. А в р. 1849 російське правительство само усунуло і заслало в глибину Росії каноніка і пароха Грубешова о. Ф. Трущинського.

По смерти еп. Шумборського став адміністратором холмської дієцезії Іван Терашкевич (1851—1863) а на його дорадника російське правительство накинуло йому свою креатуру Івана Потія. Сей на Холмщині відіграв подібну ролю, як на Волині і на Білій Руси Сємашко. Тепер російське правительство стало далі приготовляти Холмщину до переходу на православя. Отже 1852 і 1853 рр. воно зажадало, щоб еп. Терашкевич вислав кількох клириків до православних Духовних Академій у Москві і в Киеві, а коли клирики не хотіли туди їхати, то їх рос. правительство наказало взяти до війська, перед яким спаслися вони тільки утечею заграницю. В 1855 р. рос. правительство знов зажадало від еп. Т. висилки клириків до православної Духовної Академії в Киеві. Колиж еп. Т. не вволив тому жаданню, то рос. правительство повідомило еп. Т., що відтепер холмські уніятські клирики взагалі не будуть звільнювані від служби у війську. По короткій передишці, яка мала там місце по смерти царя Николая I і по вступленню на престол Александра II, почало російське правительство далі нищити Унію на Холмщині і насаджувати православя. Головну ролю в тім відограли директор Комісії віроісповідань й уніятського виділу у Варшаві Муханов і асесор того виділу згаданий вище Іван Потій. Отже найперше створено в Холмі пансіон для дочок уніятських священиків, в якім виховувано тих будучих жінок уніятських священиків у православнім дусі. Відтак введено до народних шкіл катехизм, написаний зі становища православя. Та найважнішою була нова організація холмської уніятської духовної семинарії, якою згадану семинарію винято майже зовсім зпід влади холмського уніятського епископа й узалежнено від російського правительства.

По смерти еп. Терашкевича обняв управу холмської уніятської дієцезії його помічник Іван Калиньский. Саме тоді, в 1863 р. вибухло нове польське повстання проти Росії. Російське правительство постановило скористати з того й остаточно знищити Унію на Холмщині та насадити там православя. Виконавцем тої постанови став новий директор Уніятського Виділу у Варшаві та рішучий ворог Унії кн. Черкаскій.

Отже передовсім дня 30 червня 1864 появився царський указ, яким майже зовсім знищено юрисдикцію холмського уніятського епископа та узалежнено уніятське духовенство Холмщини від Правительственної Комісії для духовних справ. Бо на основі того указу ніякий уніятський священик на Холмщині не міг бути ні настановлений на парохію ні усунений з парохії без згоди згаданої Комісії. Далі всі церковні фундації і фонди на Холмщині перебрав державний скарб, котрий відтепер сам став виплачувати духовенству удержання. Одночасно російське правительство наказало на Холмщині і на Підляшші будову 30 православних церков. При кінці 1864 р. російське правительство знесло на Холмщині і на Підляшші останні чотири василіянські монастирі (в Холмі, Замості, Люблині і Білій) та полишило тільки один у Варшаві. Тодіж російське правительство рішило усунути зпоміж уніятського духовенства на Холмщині і на Підляшші всіх нелюбих йому священиків. Так нпр. вже з днем 1 січня 1865 р. рос. правительство усунуло уніятського катехита в холмській гімназії о. Т. Смолинця, а коли адміністратор Калинський предложив інших кандидатів, то рос. правительство всіх їх відкинуло й іменувало катехитом у холмській гімназії галицького москво-

Памятаймо, щоб кождий Українець мав молитовник у своїй рідній мові. Се вяже одиницю з Церквою, з нацією та рідною культурою.

Сецесіоністи в Празі

До історії українського студенства та українсько-чеських взаємин.

Перед 1901 р. українська молодь в Галичині не студіювала в Празі. Тому ніхто з сецесіоністів *) в 1901 р. не думав про Прагу. Одні вибрали Відень, другі Краків, треті Чернівці. Університети в Відні і Кракові сецесіоністів приняли. Сенат черновецького університету думав щось тиждень (сецесіоністи вже в Чернівцях чекали) і рішив нікого з сецесіоністів не приняти. Боявся, щоб сецесіоністи не зміцнили українського елементу в тім університеті. Тих, що вибрали були Чернівці, було небагато: коло 30. Що було робити? У Відні і Кракові могли вже не приняти, бо надходив кінець зимового семестру (це було в січні). Комусь прийшло на думку віднестися з запитом до сенату чеського університету в Празі, чи там не принялиб нас. Прийшла сейчас відповідь, що можна їхати.

Українське громадянство в Галичині і чеське в Празі знало про день переїзду сецесіоністів до Праги. Тому і в Галичині і в Чехії двірці зелізниці були повні людей — тут Українців, там Чехів, що чекали на сецесіоністів і витали їх грімкими окликами. В Празі на двірці 13 січня 1901 р. витали українських студентів пражські студенти, згуртовані при „Славії" і „Товаристві чеських медиків" окликами „На здар!" Чеська публика і чеські студенти уставилися двома рядами від входових дверей двірця до виходових на нинішнім Вільсоновім двірці і витали українських студентів, що йшли серединою, прихильними окликами. З двірця запросили Чехи українських студентів до „Міщанської Бесіди" на Королівських Виноградах, де українські студенти коло год. 10½ зїли снідання, а о год. 12 обід. На обіді зявився проф. чеського медичного факультету наш учений др Горбачевський, якому в першій мірі українські студенти завдячували таке гостинне приняття в Золотій Празі. Передівсім його медики стали опікунами і приятелями наших студентів. По обіді чеські студенти повели українських студентів до винанятих вже для них кімнат (кімната з меблями і постелею коштувала пересічно 20 австр. корон), а о 8 год. вечером українські студенти зібралися знову в „Бесіді", де для них уладжено комерс. На комерсі було багато чеських студентів і були два професори чеського медичного факультету: наш др Горбачевський і Чех др Карло Ходоунскі (помер недавно, член НТШ у Львові). При вечері співали Чехи й наші укр. пісні, були промови Чехів, Хорватів, Українців. Була й мала суперечка. Редактор чеського часопису „Самостатност" звернувся був в своїй промові проти обрусительної політики Москви, а це не подобалося було декому з Чехів. Суперечку закінчено коломийкою, а опісля „беседою", чеським народнім танцем. По комерсі наші студенти розійшлися вже пізно в ночі по своїх кімнатах, де вже застали свої річі. Це чеські студенти розвезли їх з двірця, де наші студенти їх лишили, по мешканнях.

Між пражськими сецесіоністами були й дуже бідні хлопці, головно сини селян і міщан, які не мали з дому ніякої помочі. Їм прийшли на поміч Чехи. Одним дали даром мешкання, другим харч, третім поспішив на поміч „Гусів фонд", даючи їм даром по 15, 20 або й 30 обідів місячно у студентській „мензі" (харчівні). Деякі студенти мали обіди по черзі в кількох чеських родинах. Один студент мав ціле удержання у Чеха, судового авскуль-

*) В тім часі українське студенство у Львові боролося за оснування тут українського університету. В часі тої боротьби вирішено для демонстрації опустити львівський університет („сецесіонувати") й записатися на інші університети. Відси походить назва тих студентів, що тоді виїхали зі Львова — „сецесіоністи". — Ред. „Нової Зорі".

філа з перемиської дієцезії о. Іполита Криницького, якого поручив російському правительству у Відні М. Раєвський. Той Криницький, не зважаючи на спротив свого перемиського епископа Томи Полянського, самовільно перейшов до Холму.

Положення холмської уніятської дієцезії ставало чимраз гірше. Хоч адміністратор дієцезії Калинський намагався рятувати Унію, то російське правительство чимраз більше нищило її. В тій цілі російське правительство не хотіло допустити до висвячення Калинського на холмського епископа, внаслідок чого покінчені холмські богослови мусіли їхати висвячуватися до Львова і навіть до Ужгороду. Вкінці дня 3 жовтня 1866 р. вчинило російське правительство нове грубе насильство на Холмщині: того дня воно увязнило самого Калинського і частину його капітули та заслало на вигнання до Вятки!

Після насильного усунення Калинського кн. Черкаскій передав керму холмської дієцезії тамошньому канонікові І. Войціцькому. А передав йому керму холмської дієцезії тому, бо Войціцький був беззастережним сторонником російського правительства, був навіть більше російським, ніж саме російське петербурське правительство.

Хто був Войціцький, се видно наглядно вже з його першого обіжника до холмського духовенства, в якім він вилаяв — і то дуже грубо — свого попередника. Ще більше наглядно видно се з дальших його діл. Отже передовсім він заіменував згаданого вище Криницького ректором холмської Духовної Семінарії. Далі він покликав на своїх помічників іще інших галицьких москвофілів, як Филипа Дячана і Маркила Попеля. Ті опісля зрадили Унію і стали на Холмщині її грабарями. Та найважніше: він став „чистити” Унію згідно з жаданнями російського правительства. А російське правительство жадало між іншим, щоби в уніятських богослуженнях не поминати Папу, щоби вчити, що Дух Святий не походить від Отця і Сина, і т. п.

Зпочатку члени холмської капітули не хотіли признати Войціцького своїм керманичем. Вони признали його щойно після смерти Калинського і на приказ кн. Черкаского. Коли вістка про заслання і смерть Калинського та про наставлення Войціцького дійшла до Риму, то Папа Пій IX в енцикліці з 17 жовтня 1867 р. з приводу сумного положення холмської дієцезії виловив свій біль а Войціцького екскомунікував (кинув на нього клятву). Також виступило проти Войціцького духовенство дієцезії, за що 14 священиків арештовано.

Одночасно з нищенням Унії йшло насаджування православя. Як на Холмщині насаджувано православя, свідчать дуже вимовно події нпр. в селі Докудові коло Білої та Кодні. Отже коли в Докудові начальство зажадало видачі ключів від церкви а парохіяни спротивилися, то всім зловленим жінкам вичислили по 80 нагаїв, а 16 мужчин замкнули до вязниці, звідки їх одначе обурений народ визволив. А в Кодні прийшло між народом і військом до зудару, при чім по стороні народу впали трупи і багато ранених!

Вкінці завдяки заходам Апостольського Престолу Холмщина дістала законного епископа. Став ним в 1868 р. галицький діяч Михайло Куземський, а висвятив його на епископа галицький митрополит Спиридон Литвинович у Львові.

Становище еп. Куземського було дуже тяжке. В умовах, в яких тоді знайшлася Унія на Холмщині, себто супроти різко ворожого до неї відношення російського правительства, про привернення стану з часів перед початком її переслідування не могло бути й мови. Тому еп. Куземський хотів не допустити бодай до дальшого нищення Унії. Се він і заявив виразно російському правительству. Колиж російське правительство, не зважаючи на се, стало приготовляти дальші удари для Унії і в тій цілі проти еп. Куземського висунуло свого сторонника згаданого вже вище Маркила Попеля, еп. Куземський покинув в 1871 р. Холмщину і вернувся до Галичини.

Тоді управу Холмської дієцезії обняв іменем російського правительства Маркил Попель. Одночасно з тим почалася й аґонія Унії на Холмщині.

Свою діяльність Попель почав від усування в Унії всього того, що відріжняло її ще від православя. Отже вже в 1871 р. видав він зарядження, щоби в символі віри пропускати слова „і Сина”, заборонив свята Непорочного Зачаття Божої Матери, Божого Тіла і св. Йосафата, заказав уживання дзвінків при вівтарах, клякання в церквах, наказав поминати в молитвах замісць Папи Православний Петербурський Синод та ввів православний Служебник. Вкінці зарядив, щоб уніятські священики запустили бороди та переодягнулися в широкі православні ряси.

Як уніятська Холмщина приняла вичислені вище православні зарядження Попеля? Вона рішучо спротивилася їм і відмовилася виконати їх. Тоді російське правительство постановило силою примусити Холмщину до того. В тій цілі російський міністр граф Толстой видав до цивільних і військових властей люблинської і сідлецької губерній наказ, щоб вони стежили за виконанням зарядженъ Попеля і тих, що його наказам противляться, передавали в і й с ь к о в и м с у д а м а вразі потреби вживали навіть з б р о ї!

Наступив останній акт нищення Унії та насадження православя на Холмщині. Пішли в рух арештування і тюрми, жандарми і військо — проти тих, що вірно стояли при Унії та не хотіли православя. Однаково: проти духовенства і проти вірних.

Священиків арештовано, замикано до тюрем і висилано на заслання. Так нпр. до марта 1874 р. 43 уніятські священики сиділи в тюрмах, 22 видалено до Галичини, багатьох заслано у глибину Росії або на Сибір.

А проти нашого народу вжито фізичного насильства. Так нпр. коли в селі Пратулині російська влада хотіла передати церкву одному свому сторонникові, а народ спротивився тому, то російський ґубернатор краю післав у те село військо. Воно стріляло в народ і 15 селян убило, а багатьох тяжко поранило! Подібне мало місце також у селі Дрелові, де 9 селян вбито а багатьох жорстоко побито і скованих запроторено в тюрми! Пратулин та Дрелів не були виїмками. Подібне діялося тоді в ц і л і й Х о л м щ и н і і П і д л я ш ш і, що сливали тоді кровю і слезами.

„Підготовивши” так Холмщину і Підляшша, російське правительство постановило приступити вже до формального акту приєднання тих земель до православя. В тій цілі ґубернатор Ґромека розіслав по краю своїх аґентів, котрі йшли від села до села і збирали підписи на просьбу до царя за приняттям Холмщини і Підляшша до православної Церкви. А збирали ті підписи на Холмщині і Підляшші зовсім таксамо, як колись збирали підписи в подібній цілі на Волині, на Поліссі і на Білій Руси: обманом, перекупством і опоюванням народу. Крім того під кінець січня 1875 р. повітові начальники візвали ще поодинокі села і священиків, щоби з кождого села прибув священик з двома парохіянами до міста Білої для підписання згаданої просьби. Ті священики і парохіяни, що підписали ту просьбу, одержали негайно підводи і гроші за дорогу; а тих, що не підписали, відставляли жандарми на їх власний кошт до Люблина, а звідти до тюрм і на заслання.

Врешті бажані підписи під просьбою зібрано і в маю 1875 р. вислано її до Петербурга до царя. Річ ясна, що цар вволив „просьбі”. І незабаром відбулися у Петербурзі і в Холмі торжественні акти „добровільного” обєднання Холмщини і Підляшша з православям.

Т а к Росія знищила на Холмщині і на Підляшші Унію і т а к насадила там православя.

Росія зробила се в той спосіб, що місіонарами для навертання на свою віру установила поліціянтів, жандармів і жовнірів. Православна Церква не тільки не пробувала спротивитися тому, але навпаки, була задоволена з прибутку душ, „позисканих” кнутом, шаблями, тюрмами й обманством. Так зачався розклад сили великої Росії. І так все було, є і буде з кождою державою, в якій насильством пробують „полагоджувати” справи сумління, віри і Церкви.

танта, що сам жив так скромно, що старої коверти ніколи не викидав, лиш обертав її на другу сторону і ще раз нею користувався. Проф. Горбачевський давав обід 7 чи 9 сецесіоністам, до дра Ходоунского приходили щодня на обід два студенти: Українець і Словінець, Дермота, перекладчик Махарової „Марії Магдалини” на словінську мову. Чеські студенти, головно медики, запрошували наших студентів на свої студентські сходини, водили їх по своїй чудовій Празі, запрошували на свої забави і збори. Управа „Народного Дівадла” (театру) давала нашим студентам білєти безплатно або по низьких цінах на представлення. Українські студенти чулися в Празі як у своїй хаті, бо всюди бачили не лише прихильність, але й змагання облегчити їм життя. А життя бідніших студентів було важке. З сецесійного фонду, складаного українським народом, одержували вони місячно 24 австр. корон і мусіли з цих грошей покрити видатки на мешкання, снідання, вечерю, сшитки і направу обуви. Треба було таки бідувати. Але це бідування в чудовім місті, однім з найкращих в Европі, серед прихильного громадянства, серед дійсно демократичного народу, що стративши шляхту, сам, своїми силами наново повстав з селянської верстви і в 1901 р. міг величатися своєю ч е с ь к о ю Прагою, своїм величавим Музеєм на Свято-Вацлавській площі, своїм прекрасним театром над Велтавою, та серед студентів всіх славянських народів — було не таке важке. А для всіх українських студентів був побут у Празі доброю школою, бо тут стрінулися вони зі справжньою Европою і неодного навчилися. Мали нагоду жити в прекраснім місті з чудовими парками, околицями і величавими памятками з давніх часів як Вишеград, Градчани, ґотицька катедра св. Віта, чудовий бароковий костел св. Миколи, старий ратуш зі своїм годинником з апостолами, давні передмістя і велика сила інших памяток. В гарні дні з гори Петшін або Градчан українські студенти не могли надивитися на Прагу. Всюди говорила до них не лише велика чеська минувшина, але також чеська сучасність, яку Чехи створили своєю енергією, ощадністю, працею, — ті самі Чехи, що в страшній битві на Білій Горі (1620 р.) всьо були стратили. Бачучи ту міць чеського простого народу, стала й понімчена чеська шляхта вертатися до свого народу і (як пр. ґраф Кавніц) ставати в ряди борців за кращу долю чеського народу (ґр. Кавніц завдяки др Ходоунскому інтересувався також трохи долею українських студентів в Празі). — Г. Т. (Кінець буде).

Господинські інструкторки

Закінчення їх III-го 6½ місячного курсу.

Дня 20 с. м. відбулося закінчення третього 6½ місячного курсу господинських іструкторок „Сільського Господаря” у Львові при вул. св. Антонія ч. 7. На закінчення прибули прелеґенти, представники українських установ і української преси. Голова „Сільського Господаря” п. М. Луцький відкрив засідання і привитав присутних короткою промовою. В ній сказав м. ін., що курси господинських іструкторок вже входять в традицію. Наше жіноцтво в краю жде на суспільних робітниць. Підкреслив, що абсольвентки йдуть до дуже тяжкої праці, яку до того мусять зачинати в особливо тяжкім часі для нашого народу. Теперішні абсольвентки вже стрінуть у краю абсольвенток попередних курсів, які вже працюють і мають деякий досвід. Курсантки мають працювати між українським жіноцтвом в краю. Се дуже цінний матеріял, тим цінніший, що не зіпсутий ріжними експериментами. Наше селянське жіноцтво висувається тепер на перший плян нашого господарського життя. Від наших жінок залежить тепер піднесення добробуту українських селян. Курсантки повинні доповняти своє знання, здобуте на курсі, звязками з повітовими проводами сільсько-господарських та всіх освітніх організацій.

Управителька курсу пані др і інж. Кононенко відчитала звідомлення з праці курсу. Третий курс Г. І. тривав від 5. XI. 1937 до 20. V. 1938 р., отже 6 і пів місяців. Курс мав тривати тільки 6 місяців, одначе в міжчасі курсантки відбули ще 10 денний курс для інструкторів хліборобського вишколу молоді при „Сільськім Господарі” і курс „Відродження”. Праця серед сільського жіноцтва на господарській ділянці так розрослася, що збільшилося запотребування фахово вишколених інструкторок. Два попередні курси випустили 60 інструкторок. Але вони не могли покрити запотребування. Організаторок є небагато і не можна було задовольнити всіх філій „Сільського Господаря”. І сей курс не дасть тільки інструкторок, кілько потребує край. На сей курс зголосилося 29 осіб, з браку фондів на удержання зачало науку 20, покінчило тільки 15 курсанток: 8 з дуже добрим успіхом, 4 з добрим і 3 з достаточним. Декотрих учасниць вислали ріжні наші повітові установи і помагали їм матеріяльно, а частина прийшла на курс з власної ініціятиви й удержувалася власним коштом. Оплата за навчання виносила 15 зл. місячно. Одначе централя „С. Г.” позникувала ту оплату багатьом курсанткам, а декотрим згодилася почекати на ті оплати аж зможуть звернути гроші. Для уможливлення дешевшого побуту у Львові утримувано при курсі інтернат, а курсантки харчувалися в кооперативній харчівні, що її вели при курсі у власному заряді, відбуваючи так кооперативну і куховарську практику. На курсі викладали: куховарство, трикотарство, крій і шиття, домашне господарство, гігієну, городництво, садівництво, ґрунтознавство, годівлю домашних тварин, птахівництво, молочарство, пасічництво, лічничі зела і шовківництво. Спеціяльну увагу звернено на вивчення організації й метод праці серед жіноцтва та кооперації, бо дуже часто господинські інструкторки рівночасно і кооперативні пропаґаторки. Ті дві ділянки дуже добре себе доповняють. Ревізійний Союз Українських Кооператив (РСУК) дав на прохання управи курсу прелеґентів для викладів з кооперації і уложив програму з кооперативної ділянки. При кінці курсу спеціяльна комісія РСУК-а перевела окремий іспит з кооперації. На курсі викладали переважно урядовці „Сільського Господаря”, а також директори й урядовці РСУК-а, Центросоюзу, Народної Торговлі, Центробанку, Маслосоюзу й інші. Дополудня відбувалися практичні заняття від год 9 до 1 попол., а саме з куховарства, трикотарства, крою і шиття. Попол. були теоретичні виклади. Курсантки відбували практику з огородництва в городі ОО. Студитів та практику з садівництва в парохіяльнім саді при церкві св. Петра і Павла на Личакові. Праця для курсанток запевнена, бо філії „Сільського Господаря” чекають на них.

Редакторка пані Кисілевська промовила коротко від краєвої господинської секції при „Сільськім Господарі”. Вона сказала м. ін., що покладає великі надії на абсольвенток курсу. Наше сільське жіноцтво се чудовий матеріял. Воно має велику охоту до праці і дуже горнеться до організацій. Пані К. подорожує по чужих краях і має нагоду порівняти чуже жіноцтво з нашим. Порівнання виходить на користь наших жінок. — Зверги одна з абсольвенток вручила управительці курсу кіш з квітами і подякувала управі курсу, прелеґентам і товаришкам за спільну працю.

У двох кімнатах виставлено ручні роботи учасниць курсу: суконки, блюзочки, светерки, рукавички і т. п. Дуже гарні були ручні роботи з вовни. Волічки на ті роботи достарчила українська кооператива „Вовна” у Львові. Вона скуповує вовну від наших селян, переробляє, фарбує і достарчає готову волічку на ручні роботи. На курсі вчили робити те, що на селі найпотрібніше В кімнаті, де відбулося закінчення курсу, уміщено на одній стіні високо над дверми малий деревляний хрест, а на стіні напроти входу три малі портрети: І. Франка, Тараса Шевченка і Лесі Українки. — С. Г.

Що діється в Чехословаччині

Криваві заворушення в цілім краю.

Німецьке інформаційне бюро звідомляє, що недалеко касарень прикордонної сторожі в м. Еґер пострілено 2 Німців, які переїздили на роверах через ту місцевість. Один з них погиб на місці, другий помер у шпиталі. В Моравській Остраві дійшло до бурливих протинімецьких демонстрацій. В часі сходин членів судетсько-німецької партії напала на Німецький Дім товпа чеських демонстрантів, домагаючись розвязання сходин. Мимо інтервенції поліції ранено кільканацять Німців. Також у моравськім Брні маніфестували чеські робітники і студенти, вибиваючи щиби в німецьких домах і крамницях. Занотовано кільканацять випадків побиття мешканців німецької національности.

Чеські приготування на німецькій границі.

З Праги звідомляють, що в приграничній окрузі Хеб чеські військові власти поробили далеко йдучі зарядження. Жовніри повитинали дерева в алеях, збудували барикади і перетяли полученння між одною дільницею міста і другою. Рух на вулицях перервано, військо зареквірувало всі самоходи. З приграничної округи Аш родини чеських урядників вже виїхали в глибину краю. На вулицях міста Аш патролюють озброєні стежі чеської національної ґвардії. В ріжних німецьких місцевостях приходить до непорозумінь між міліціянтами партії Генляйна і членами чеської національної ґвардії та чеськими жандармами.

Генляйнівці організують плебісцит.

Соціялістична „Нова Доба” звідомляє, що генляйнівці підготовляють плебісцит у всіх повітах, в яких є німецька більшість. Плебісцит мавби доказати єдність усіх судетських Німців та їх згоду на домагання Генляйна. „Нова Доба” підчеркує, що генляйнівці рішені перевести плебісцит навіть тоді, коли чеські власти заборонилиб його.

Лікарський фейлетоник.

Про купіль

Чому холодна купіль в літі приємна і кому, коли та як вільно вживати холодної купелі?

Минулого тижня подали ми кілька загальних завваг про соняшні купелі. Тепер у звязку з гарною погодою і високою температурою пригадаємо кілька лікарських порад про купіль взагалі, річну, морську, чи просто під тушом. Як відомо, нема нічого кращого в літній горячий день як викупатись у холодній ріці чи під зимним тушом. Чому холодна купіль так відсвіжує організм і додає свіжих сил? Під впливом горячі тіло розгрівається, а витворене в тілі тепло викликує почування ослаблення. Організм старається усунути те надмірне й непотрібне тепло та виділяє його з себе в формі поту. Через те тіло дещо прохолоджується. Піт випаровує з поверхні тіла, а вчасі парування зуживається також відповідна скількість кальорій. Одначе цілий той процес дуже ослаблює чоловіка і викликує почування перевтоми. Багато скорше тіло тратить надмір тепла, коли знайдеться в холодному середовищі — і це якраз ся приємність холодної купелі в літі. В холодній воді організм тратить тепло скоро, що в першу чергу викликує почування холоду. Одначе такий стан триває коротко. Тіло віддає тепло щоправда скоро, всежтаки шкірні пори (отвори) самі ґрегулюють видалювання тепла, в міру потреби звужуються та уможливлюють організмові вдержати постійну внутрішню температуру. Коли по якомусь часі відчуваємо далі холод, або коли появляються дрощі, — се доказ, що тіло доволі прохолодилося і що пора скінчити купіль. Дуже вказане порушатися в воді, знаменито, коли вміється добре пливати, тоді купіль може тривати значно довше ніж у сидячій або стоячій поставі. Коротка купіль ділає дуже корисно, натомість довга купіль може пошкодити. Подібно як не всім можна вигріватися досхочу на сонці і „малювати” тіло на бронз, так і не всі можуть віддаватися приємностям водних купелей. Нервово хорі повинні осторожно уживати студеної купелі, бо замість помогти собі тими купелями, можуть іще погіршити свій стан. Зовсім заборонена холодна купіль для серцево хорих, бо холодна вода звужує шкірні пороваті посудини, кров вицофується до внутрішних органів (печінка, жолудок, кишки і т. д.), і тимсамим збільшується наплив крови до серця, що може викликати негайну смерть недужого. Збільшену працю серця може виконати тільки здоровий серцевий мяз. Хорі на чахотку повинні також здержатися від купелів, бо наглі зміни температури некорисно впливають на легені. Люди з ревматизмом, ісхіясом і невральґією можуть уживати холодних купелей тільки дуже помірковано. Те саме відноситься до недокровних. Навіть зовсім здорові особи не повинні кидатися у воду, коли вони зігріті або втомлені, нпр. після довгого маршу, бігу, по змаганнях і т. п. Серце по більшому зусиллю звичайно втомлене, не може виконати тих всіх вимог, що їх ставить організм, не може видержати напрасного напливу крови в околицю серця. Перш за все треба відпочати, прохолодитися дещо, а щойно опісля йти до води. Назагал добре перед купілю звогчити тіло холодною водою, або пірнути на хвилю під воду, щоб призвичаїтися до зміни температури.

рк.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

З приводу 200-ої річниці Гошівської Божої Матери 18—19 червня с. р. виїде зі Львова під проводом ОО. Василіян Ювілейне Богомілля до Гошева. До участи в Богоміллі зголошуватися найдальше до 15 червня с. р. в ОО. Василіян, вул. Жовківська 36. Пізніші зголошення сего року виключені. Кошти подорожі в обі сторони: 6.50 зл. В суботу (18 червня) в год. 6-ій рано вийде Богомілля з процесією на Головний Двірець. Всі мають явитися найдальше до год. 7-ої рано на Головному Двірці. Богомілля виїде окремим поїздом. Поворот до Львова в неділю (19-го червня) коло години 8.30 вечером.

Величавий відпуст у Крехові. Щороку відбувається у Крехові відпуст на Перенесення Мощей св. Николая, як нарід звичайно каже, на Теплого Миколи, але так величавого як був сього року не було вже давно. Віддавна на той відпуст прибували по черзі всі наші Владики, то бл. п. епископ Чехович, то Ексц. Митрополит, то станиславівський Кир Григорій, то в останніх роках Кир Йосафат. Сього року прибув Преосв. Кир Григорій Лакота, епископ-пом. Перемиський. Три дні відбувалося приготовне до відпусту Богослуження і нарід приступав до св. Тайн. Для праці прибули оо. Василіяни з поблизьких монастирів: Жовква, Кристинопіль, Львів, а й з дальших монастирів як: Лаврів, Добромиль, а навіть з далекої Погоні і з Поділля, з Бучача. В суботу вже від 3 год. пополудни зачалася торжественна Вечірня з Литією. — Хоч вже від трох днів голосили Отці Василіяни проповіди, то в суботу було найбільше, бо і по Вечірни, а відтак, як зачалася Хрестна Дорога, то були знов проповіди. Сама Хрестна Дорога — се теж до глибини душі зворушаюче богослуження, яке наш нарід так щиро-сердечно і приймив і відбуває, користаючи з великих відпустів, наділених Апост. Столицею. По Хрестній Дорозі відправлено вже пізно вечером Молебен до Матери Божої з виставленням Найсв. Тайн на дворі в каплиці і знову була проповідь. Рано від досвітку в сам празник Перенесення Мощей (в неділю) правилися Служби Божі при всіх престолах і в каплицях, а в 10 год. вийшла Архиерейська Служба Божа, на котрій проповідав ігумен жовківського монастиря о. М. Пелех ЧСВВ. При кінці Служби Божої промовляв також Ексц. Григорій з великим запалом, що дуже подобалося вірним. Який успіх був з того величавого празника, видно з того, що в сам день відпусту понад 11 тисяч вірних приступило до св. Причастя. Найбільше священиків світських було з перемиської епархії, були і з пограниччя львівської та станиславівської. Всім подобалася щира гармонія і співпраця духовенства світського і монашого. Світських священиків було 20, монахів коло 30. Вірні прибули з далекої Сокальщини, Равщини, Жовківщини, Цішанівщини, Яворівщини та з Радехівщини, львівської дієцезії. Крім того були з повітів Камінка Струм., з львівського повіту, городецького і з дальших. Здвиг народу з ріжних повітів має крім релігійної користи, якою є приступлення до св. Тайн, проповіди, звязок з епископом і з Апост. Столицею, як се підніс Преосв. Кир Григорій, ще й сторону національну, і вид такого числа народу в ріжних відмінних строях дає пізнати, що наш нарід не тільки католицький, але й тримається свого рідного обряду і набирає духа витривалости в сих прикрих для нас часах. — М.

В неділю 15. V. с. р. відбулася на подвірю монастиря ОО. Василіян в Бучачі Академія в честь Матери Божої з приводу 900-ліття віддання опіці Матери Божої української держави і народу. В Академії взяли участь мішаний хор церкви ОО. Василіян в Бучачі, мужеський хор, орхестра учнів Місійного Інституту. Була вступна промова (о. П. Сивак ЧСВВ); гарний, з поетичним полетом відчит п. Мельникової, деклямації і збірна деклямація дівчат.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАСІДАННЯ Ц. К. УНДА відбулося дня 21 травня с. р. при участи 50-ти членів Ц. К., послів, сенаторів та членів партійного суду. На порядку нарад були дві справи: розділу проводу партії від проводу УПР та організаційні справи. До першої точки Ц. К. приняв однодушно таку постанову: „З огляду на теперішну ситуацію справу розділу проводу партії від проводу УПР здіймаємо з порядку нарад, як тепер неактуальну“. Організаційний реферат виголосив др Свістель. Після реферату була дискусія. Всі організаційні тези організаційного реферату принято та доповнено численними практичними вказівками учасників дискусії.

РОМУНСЬКИЙ ПРЕМІЄР патріярх Мірон Крістеа відвідав Польщу. Підчас переїзду через Львів на двірці витали ромунського достойника воєвода Білик, комендант корпусу ген. Лянґнер і православний архиеп. з Волині Олексій. Православний хор відспівав „Христос Воскрес“. У Варшаві витали премієра Крістеа прем. Складковский, митроп. Діонізій та інші польські достойники.

У ВАРШАВІ повстало нове політичне угрупування п. н. „Польска Акція Патріотична“. До неї зголосилися люди з ріжних політичних партій.

У ВИЛЬНІ відбулося віче польських студентів. Присутні рішили вислати меморіял до ректора, в якім домагаються введення „нумерус нуллюс“ для Жидів у виленськім університеті.

ОДИН ЗІ СЛОВАЦЬКИХ ПРОВІДНИКІВ посол і ред. „Словака“ Сідор був у Варшаві і відбув нараду з польським мін. закордонних справ Й. Беком.

СОВІТСЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ВІДДІЛ перейшов совітсько-манджурську границю коло м. Гунчун і обстрілював манджурський відділ граничної сторожі. Стрілянина тривала кілька годин. Були вбиті і ранені.

ПРЕЗИДЕНТ БЕНЕШ виголосив промову. В ній заявив, що ЧСР переживає тепер найважніші хвилі від часів світової війни. Чехословаччина готова на все. Президент закликав всіх горожан до розваги і спокою.

НА ТЕРИТОРІЇ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ заборонено всякі зібрання, походи і політичні маніфестації. Рівночасно заострено цензуру часописів. Про події в краю можна містити тільки урядові комунікати.

НА ЗАКАРПАТТІ відбувається сильна аґітація Генляйнівців. Члени партії Генляйна відвідують поодинокі німецькі родини і стараються їх приєднати для генляйнівської партії.

ФРАНЦУЗЬКІ ВІЙСЬКОВІ КРУГИ думають, що Німеччина не зачне тепер війни проти Чехословаччини з двох причин: а) війни не зачинається в травні перед жнивами і б) тереном евентуальних військових операцій бувби пояс, замешканий майже виключно німецьким населенням. Отже знищене булоб населення, якому бажається допомогти.

ФРАНЦІЯ Й АНҐЛІЯ поділилися ролями в справі Чехословаччини. Анґлія старається злагіднити і погамувати евентуальну німецьку акцію, а французьке правительство робить натиск на Прагу, щоб вона заняла якнайбільше податливе становище супроти Генляйна.

В БІЛГОРОДІ сербська поліція викрила комуністичну організацію. Підчас ревізії знайдено багато комуністичних брошур і летючок. Увязнено 12 студентів.

В СОФІЇ відбулося відкриття болгарського сойму. Король Борис відчитав тронову промову про взаємини Болгарії з сусідами та з великими державами.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ виїхав до Лібії. Там має взяти участь у великих маневрах кольоніяльних військ.

ІТАЛІЙСЬКІ СТРАТИ В ЕСПАНІЇ від 9 березня до 10 травня с. р. виносять: убитих 76 офіцирів і 596 легіоністів, ранених 204 офіцирів і 2.300 легіоністів. Пропало без вісти 10 легіоністів, попали в полон 4 легіоністи.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ҐЕН. ФРАНКА оповістило, що націоналістичні еспанські війська взяли дотепер в полон 90.000 червоних жовнірів.

ТРИ АРАБСЬКІ КОРОЛІ Іраку, Савдії і Ємену вислали знов спільний меморіял до Лондону. В нім домагаються, щоб анґл. правительство видало негайні зарядження в цілі зміни теперішнього положення в Палестині.

В МЕКСИКУ вибухло знов повстання під проводом ґен. Седілля. Він зібрав 15.000 жовнірів і перервав зелізницю між мм. Темпіко і Сан Люїс. Мексиканська преса пише, що ґен. Седілля в контакті з урядовими кругами Злучених Держав Півн. Америки.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА здобули важне узлове місто Сучов. Внаслідок здобуття того міста Японці опанували знов 4 китайські провінції: Шантун, Гонан, Кіянгсі й Ангуе. Здобуті провінці вже виповіли послух китайському правительству й утворили автономні уряди під протекторатом Японії.

НОВИНКИ

Місяць безплатного перевозу дітей зелізницями організують польські зелізниці в липні с. р. З того зможуть користати діти до 14 року життя, коли їдуть в товаристві батьків чи опікунів.

Почтові дирекції дозволили приймати поручені посилки в ковертах з доліпленим віконцем з прозорої маси паперу, через яке видно адресу відборця, видруковану на листі. Дотепер почтові уряди не хотіли приймати поручених посилок в таких ковертах.

Міністр справедливости заборонив усяку торговлю на терені судів.

На час Краєвої Летунської Вистави у Львові на площі Східніх Торгів у павільоні 27 буде урухомлений почтово-телекомунікаційний уряд Львів—Краєва Летунська Вистава. Той уряд буде доступний для публики від 29. V. до 29. VI. від год. 8.20 рано без огляду на неділі і свята.

Лікарі-дентисти в Польщі мають зареєструватися особисто або листовно у воєвідських урядах до 15. VI.

Помідори продають у Львові по 7 зл. за один кільоґрам.

Біжутерію вартости 40.000 зл. вкрали злодії з крамниці львівського купця Катца.

Над Бориславом перейшла в неділю буря з громами. Один перун ударив в головний кабель електричного т-ва і позбавив місто світла.

На приходстві о. Мирона Кордуби в Грабівцях пов. Тернопіль вибухла пожежа, яка знищила 3 мешкальні доми і 5 господарських будинків, вартости 5.300 злотих.

Польська преса пише, що в Бугрині, рівенського повіту, перейшло на римокатолицизм 24 осіб, нащадків загонової шляхти, яку російська влада приневолила приняти православя.

Новий польський костел побудовано в Пеліщі берестейського повіту коштом 80.000 зл.

Галицькі Німці урядили від січня до квітня с. р. курси німецької мови в ріжних німецьких кольоніях. На курси ходила точно головно молодь. М. ін. в м. Оттенгавзен покінчило такий курс 22 молодих Німців. („О. Ф.“, ч. 20).

Велику моноґрафію про адвокатуру постановили видати на нараді делеґатів Головної Адвокатської Ради і адвокатських окружних рад у Львові.

Шкільна кураторія в Луцьку зарядила замкнення з початком шкільного року 1938/39 чотирьох німецьких шкіл на Волині. Всіх німецьких шкіл є тепер на Волині 27, а ще в 1932 р. було їх 80.

За богохульство в підхмеленім стані засудили у Варшаві Е. Красовского на 10 міс. вязниці.

Гумор. — Працююча жінка. — Ти відки взяла грошей аж на такий величавий костюм? — Я сама заробила! — Та як? — Так, моя дорога, я відзвичаїла свого чоловіка від курення тютюну.

Преосв. Адольф Шельонжек, лат. єпископ в Луцьку, обходитиме сего року в днях 10 і 11 IX. ювілей 50-ліття свого священства.

Окупаційний страйк рільних робітників вибухнув у маєтку графа Рачинского в Липниці коло Дембиці в Зах. Галичині. Робітники домагаються підвишки заробітків, лучших харчів і кватир.

300 будинків згоріло в осаді Жулкефка під Красноставом. Сотки родин зісталися без даху над головою. Шкоди виносять поверх пів міл. зл. Вогонь гасило 20 вогнених сторожей.

В Кракові арештували почтового урядника і директора одної великої вуглевої фірми під закидом надужить на значну суму.

Сильна градова буря перейшла над келецьким воєвідством і наробила багато шкід.

У Тшебосі кольбушівського повіту згоріло 66 господарських забудовань. Шкоди понад 200.000 зл.

При шляхах між Малєйовом і Йордановом (на польській етнографічній території) вирвано з корінням сотки молодих беріз. Хто се робить, невідомо.

В с. Дзержно торунського повіту занедужала на прищицю дитина одного рільного робітника.

Лодзькі промисловці стратили в останнім сезоні кілька міл. зл. внаслідок невиплатности ряду купців на терені Східньої Галичини.

„Льогкая Индустрія", орган промислу ужиткових дібр, стверджує, що в совітських крамницях нема зовсім скарпеток жіночих і діточих, бо фабрики їх не виробляють. Головна управа трикотарського промислу України устійнила плян продукції на цілий весняний і літній сезон всего 50.000 дамських скарпеток. І то на всю Україну з її 32 міл. населенням, де жінки носять переважно скарпетки, бо панчохи задорогі.

Професор Барикін, директор Епідеміольоґічного Інституту в Москві, оповістив, що йому вдалося спрепарувати сировицю, при помочі якої ґрипу можна вилікувати продовж 24 годин. Барикін перевів досліди на собі й понад 150 особах і в кождої з них прояви недуги зникли до 24 годин.

Конґрес стеноґрафів з Німеччини, Мадярщини й Італії відбувся на днях в Будапешті. В конкурсі скорости писання перше і друге місце заняли Мадяри, третє і четверте Німці, пяте Італієць.

В Мадярщині заборонили урядникам належати до масонських льож.

В Мінхені помер Антін Лянґ, відомий виконавець ролі Христа в „Містеріях", які виставляють в м. Оберамерґав що 4 роки. Лянґ виступив вперве в тій ролі в 1900 р., востанне 1934 р. По давній традиції в Оберамерґаві виконування ролі Христа в „Містеріях" повинно переходити з батька на сина. Тимчасом син Лянґа покинув недавно родину й перенісся до Америки, де вчиться на летуна.

Відомого Єзуїта о. Фридриха Мукермана позбавлено німецького горожанства на підставі закону про уневажнення горожанства і позбавлення німецької державної приналежности з 24 липня 1933 року.

В Малязі помер у 66-ім році життя ґен. Кабанелляс. Він стояв на чолі відділів еспанської національної оборони.

Гумор. — Знаєш, Обезпечальня оповістила конкурс на спомини лікаря. — Та нащо? — Щоб зареклямувати аспірину.

В Парижі відбувся процес проти трьох обвинувачених за ріжні обмани. Питання поставлені суддям присяглим обіймали в тім процесі 12 великих томів. Всіх питань було 21.600.

В Ротердамі завалилася стеля в одній з каварень. Зпід руїн витягнено 10 трупів і багато ранених.

Шестеро дітей, в тому трьох хлопців і три дівчини, привела на світ жінка одного хліборобa в Індії.

Гумор. — Підчас морської подорожі. — Снідання віддайте просто рибам. Пощо я маю бути посередником у тім.

Спорт. Семі зчерги змагання, які Україна розіграла з Чорними (Львів) 22 травня, покінчилися програною України у відношенні 1 : 2 (1 : 0). Змагання ті були важні з огляду на претенсії обох дружин на перше місце в табелі. Гра велася в обох половинах у дуже швидкому темпі, при обосторонньому завзятті обох противників. До половини Україна грала зовсім добре, особливо грізні були випади середущої трійки нападу. Скоре темпо втомило наших грачів, тому в другій половині мимо того, що Україна вела від початку до 15-ої мінути другої половини, Чорні стріляють в одній мінуті аж два ґолі. Україна програла зовсім заслужено. В четвер грає Україна з Гасмонеєю (Львів). Се також важний метч. Україна зійшла з другого на третє місце в табелі.

ВАЖНЕ ДЛЯ БАТЬКІВ!

Комісія Виховних Осель і Мандрівок подає слідуючі речинці таборів: Для дітей від 7—9 літ: Старява — дівч. від 27 червня до 23 липня. Оплата 40 зл. Старява — хлоп. від 25 липня до 20 серпня. Оплата 40 зл. Космач — хлоп. і дівч. від 2 липня до 29 липня. Оплата 40 зл. Для дітей від 10—13 літ: Остодір — хлоп. від 27 червня до 23 липня. Оплата 45 зл. Остодір — дівч. від 25 липня до 19 серпня. Оплата 40 зл. Для молоді від 14—18 літ: Сокіл — хлоп. від 27 червня до 20 липня. Оплата 35 зл. Сокіл — дівч. від 23 липня до 16 серпня. Оплата 40 зл. Для молоді від 16—18 літ: на Гуцульщині дів. під шатрами, від 4 липня — 25 липня. Оплата 35 зл. На Гуцульщині — хлоп. під шатрами від 26 липня до 15 серпня. Оплата 35 зл. Водний — хлоп. під шатрами, речинець подасться пізніше. Для молоді від 18 літ: на Лемківщині мандрівний муж. від 7 липня до 18 липня. Оплата 20 зл. Для фахово-працюючої молоді: Славсько — дівч. від 8—28 липня. Оплата 25 зл. На Гуцульщині — хлоп. під шатрами від 24 червня до 5 липня. Оплата 15 зл. Зголошення до 10 червня приймає: Комісія Виховних Осель і Мандрівок. Львів, вул. Потоцького 11 а від 17—18. Оплати слати на адресу: Земельний Банк у Львові ч. чеку П. К. О. 500.170. Тільки задатковані зголошення будуть узгляднені. Збірка і відїзд учасників будуть оголошені дня 15 червня ц. р.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **Олена Теодота Торонська,** вислужена вчителька „Рідної Школи" в Яворові, членка-засновниця Марійської Дружини Пань у Львові, по довгій і важкій недузі упокоїлася в Бозі після прийняття Пресв. Тайн дня 18 с. м. Покійна народилася 1875 р. в Дрогобичі, як донька тамошнього ґімназійного катехита пок. Олекси Торонського, радника Митрополичої Консисторії та автора шкільних підручників. Від молодих літ відзначалася гарними прикметами: щирою набожністю й любовю Бога, працьовитістю для народу свого, притому всьому великою тихістю та покорою свойого серця. В історії Марійського руху серед інтелігентного жіноцтва в нашому народі імя Покійної буде записане на перших сторінках. Коли 1904 р. ввесь католицький світ святкував ювілей 50-ліття проголошення догми про Непорочне Зачаття Пр. Діви Марії, Покійна стала першою піонірою величавої Марійської ідеї серед жіночої інтелігенції у Львові та ініціяторкою-засновницею львівської Марійської Дружини Пань враз із пок. о. А. Крижанівським ЧСВВ. 34 роки була під Марійським Прапором, даючи ініціятиву також Евхаристійній Секції в Марійській Дружині Пань у Львові. Подякою для Неї за її велику й тиху працю був гарний її похорон, що відбувся у Львові 20 с. м. з дому жалоби (вул. Замкова 11) на Янівський цвинтар під проводом о. Сеньківського ЧСВВ, о. Лончини пароха церкви св. Николая та о. Луканя ЧСВВ при участі всіх членок Львівської Дружини Пань та знайомих. Над гробом попращав Покійну провідник Марійської Дружини Пань о. Сеньківський ЧСВВ, як прикладну Марійську Дружинницю й тиху народню робітницю. — В. І. П.!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Шеф розвідки.
ПАКС: Пат і Паташон у раю і Срібна торпеда.
СТИЛЕВЕ: Мій пан чоловік і ревія.

СПРАВА ЦЕЛІБАТУ

СТАТТІ ПРЕОСВ. ГРИГОРІЯ ХОМИШИНА І ПРОФЕСОРА РЕНАНУСА

Думки ріжних світських фільософів про целібат.

Бібліотека УКО. Сторін 69+3. Ціна 25 сот., з пересилкою 40 сот. Можна набути **в Адміністрації „Нової Зорі" Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2, за попереднім надісланням грошей.**

74 книжки за 35 золотих

ОСОБЛИВО ВАЖНЕ ДЛЯ ТОВАРИСТВ „СКАЛИ".

Адміністрація „Нової Зорі" і „Правди" висилає ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ (і не числить коштів пересилки) всі свої видання, коли їх хто разом замовить і пришле готівку. Ціла бібліотека коштує 70 зол. Половина з тої квоти 35 зол. Отже за 35 зол. можете одержати 74 книжки. За поодинокі книжки ціни не знижується. Знижка буде тривати до кінця місяця травня б. р.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 29 травня 1938. Ч. 39 (1139)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Українці на Евхаристійному Конґресі

25 с. м. в год. 7.15 рано виїхало зі Львова українське паломництво з Галичини на Міжнародній Евхаристійний Конґрес у Будапешті. В паломництві поїхали 62 особи (священиків 33, пань 19) під проводом Впр. о. Іринея Назарка ЧСВВ. Преосв. Іван Бучко, львівський Епископ-помічник, виїхав уже 24 ц. м., щоби взяти участь у привитанні Папського Леґата Й. Е. Кардинала Пачеллія. До нашого паломництва прилучиться Преосв. Николай Чарнецький, який прибуде до Будапешту з Риму. Для українського паломництва зарезервовано в Будапешті один з костелів у середмісті при вул. св. Германа. Українці будуть мати окрему секцію на Евхаристійному Конґресі. На засідання нашої секції призначено салю одного з будапештенських кінотеатрів. На одному з тих засідань виголосить реферат Впр. о. Ір. Назарко, на другому п. Шаркова зі Львова. В засіданнях нашої секції возьмуть участь також закарпатські Українці. Українське паломництво виступить на Евхаристійному Конґресі зі своїм Евхаристійним прапором, хором та орхестрою. Жіноцтво буде в українських народніх одягах. З українських журналістів беруть участь у Конґресі о. П. Хомин, Ю. Костюк і др О. Назарук.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВЛАСНИКІВ ПРЕМІЙНИХ ВКЛАДКОВИХ КНИЖЕЧОК КООПЕРАТИВНОГО БАНКУ

„ДНІСТЕР"

У ЛЬВОВІ.

В льосуванні переведеному на засіданні Надзірної Ради Кооперативного Банку „Дністер" у Львові в дні 19 травня 1938 р. припали премії за ощадність на такі премійні книжечки: по зл. 25.— на число книжечки 30.311, 30.369, 30.394; по зл. 50.— на число книжечки 30.299, 30.409. — Дирекція Кооперативного Банку „ДНІСТЕР" у Львові.

Ревізії в українських книгарнях

В середу 25 с. м. передполуднем львівські поліційні органи перевели основну ревізію в українських книгарнях: Наукового Товариства ім. Шевченка, „Просвіти" й „Рідної Школи", шукаючи за сконфіскованими книжками. Підчас ревізії крамниці всіх згаданих книгарень були зачинені.

„Чехословаччина — не Австрія"...

Предсідник найбільшої чеської партії аґрарників посол др Беран заявив: „Декотрі закордонні політики думають, що Німці можуть опанувати судетські землі без одного вистрілу так, як недавно Австрію. Тому заявляю торжественно, що коли денебудь на нашій границі появиться хтонебудь, то ввесь чеський нарід як один муж стане в обороні батьківщини і війна буде неминуча. В тій справі згідні всі Чехословаки. Можу запевнити, що партія словацьких автономістів на чолі з о. Глінкою під тим оглядом цілковито солідаризується з нами".

Переговори „в тіні баґнетів".

Провідник судетських Німців Генляйн відбув 3-годинну нараду з чехословацьким премієром. Він мав заявити на вступі розмови, що прибуває на запрошення премієра й домагався, щоб се було зазначене в комунікаті про нараду. Крім того Генляйн зажадав відкликання військових заряджень зазначуючи, що коли те домагання не буде виконане, то він зречеться відповідальности за наслідки, які можуть наступити. Орґан німецької судетської партії „Ді Цайт", піддержує се домагання Генляйна підчеркуючи, що переговори з національними меншинами не можуть відбуватися в тіні баґнетів.

Німецькі політичні круги про положення в ЧСР.

Німецькі урядові політичні круги відносяться з резервою до першої розмови Генляйна з прем. Годжею. На їх думку відпруження між німецьким населенням і чехословацьким правительством може наступити тоді, коли 1) чеське правительство звільнить покликаних резервістів, 2) відбере зброю т. зв. чехословацькій національній ґвардії і 3) відкличе заострену цензуру і заборону зібрань. Порядкова служба, зорґанізована судетськими Німцями за дозволом прем. Годжі, виконує, на думку німецьких політичних кругів, порядкову службу добре і ґарантує вдержання порядку на теренах замешканих Німцями. Міродатні німецькі круги підкреслюють з притиском, що чехословацьке правительство ще навіть не розглянуло домагань судетських Німців. Відпруження в ЧСР наступить, після німецької опінії, тоді, коли Прага виконає домагання судетських Німців, яких піддержує своїм авторитетом правительство Німеччини.

Концентрація совітських військ на манджурській границі.

АТЕ звідомляє: Совіти концентрують значні військові сили над границею Манджуко, щоб утруднити положення Японців у Китаю, які будуть примушені держати більші військові сили в Манджурії. Далеко-східня російська армія має 400.000 вояків, у Хабаровську і Владивостоці є 200 тяжких бомбових літаків і 1000 мисливських. В останньому часі перекинено з европейської Росії на Далекий Схід 500 повзів найновішого типу і поверх 2.000 панцирних самоходів. Військо, стаціоноване на Далекому Сході, дістало якнайлучше узброєння. Головнокомандуючий армією марш. Бліхер відбуває інспекції приграничних уладжень.

Не пити сирого молока!

Пошесть прищиці дійшла до Варшави. Частина худоби хорує в самій Варшаві на Секєрках і Чернякові. Власти видали відповідні зарядження, щоб пошесть не поширилася на другий беріг Вісли. Всі мости для руху худоби замкнено. Прищиця дуже заразлива. Нею можуть заразитися також люди, які перебувають близько хорої худоби або пють непереварене молоко від зараженних штук. Навіть квасне молоко заразливе. Отже треба бути дуже обережним, бо випадки зараження людей прищицею хоч рідкі бувають часом дуже тяжкі.

Останнє племя кочовничих Індіян.

У провінції Альберта в Канаді дійшло до порозуміння між представниками департаменту для індіянських справ Канади й останнім кочовничим племенем Індіян. Червоні згодилися осісти на приділенім для них резерваті і приняти суму, признану кождому червоному, який осідає на резерваті. Таким чином на північно-американськім континенті зникло останнє племя качовничих Індіян.

Нафта в СССР

Її значіння воєнне і господарське.

На днях появилося перше число большевицького журналу „Плановое Хозяйство" і в нім стаття Н. Некрасова „О размещеніи промышленности моторного топлива в СССР". Ся стаття приносить цілий ряд чисел і фактів важних не тільки для оцінки господарки СССР, але також його воєнної сили і справности. Як відомо, уживання нафти і її продуктів зросло в порівнанні з передвоєнним декуди в десятки, а декуди навіть в сотки разів. Сухолутні, водні і воздушні війська спотребовують тепер дуже багато нафти і продуктів з неї. Танки, підводні судна, великі океанічні кораблі, літаки, ба цілі змоторизовані дивізії піхоти потребують маси нафти, бензини, ліґроїни (легкого дестиляту сирого земного олію) і т. д.

За 20 літ своєї влади Совіти винищили 16 міліонів коней, а за те, як самі пишуть, дали сільському господарству 8 міліонів тракторів, авт і всяких інших машин, до яких треба нафти і її продуктів. Отже скількість добуваної нафти мусіла значно зрости. Некрасов наводить ось які числа: бензина-ліґроїна в 1913 р. 35.900 тон, в 1936 р. 3.534.700 тон. Керосін (нафта) для населення і промислу в 1913 р. 825.500 тон, в 1936 р. 1.482.500 тон. Земного масла в 1913 р. 147.500 тон, в 1936 р. 1.082.500 тон. Виглядалоб, що цифри великі. Та ба, техніка в СССР стоїть так низько, що там з одної тони нафти дістають 2½ рази менше бензини ніж в Америці. Некрасов пише, що нафта і її продукти марнуються в Совітах у великанських скількостях, яких взагалі ніхто не підраховує. Та про величину страт можна міркувати по уривочних матеріялах.

Якже перевозиться нафту в Совітах на місця її запотребування?

На 53 стороні своєї праці наводить Некрасов ось яку статистику перевозу нафти в Совітах:

зелізницею	42.7%
ріками	11.8%
морем	34.1%
нафтопроводами	11.4%

Значить в 1936 р. перевезено ріками майже 4 рази менше нафти ніж зелізницями, а наслідки того такі: 1) велике подорожіння нафти і її продуктів, чи радше непотрібне марнування коштів перевозу, на землі далеко більших ніж на воді, 2) завалення транспорту на зелізничих лініях, 3) нищення торів, рельсів, паровозів і т. д., без якого можнаб обійтися.

Цікаво, що за царя нафту в Росії перевозили в більшій мірі ріками (32.4%) ніж зелізницями (31.9%). Отже ясно, що царат провадив розумнішу господарку. В 1913 р. нафта в Росії робила пересічно водою 1716 км., а зелізницями 604 км.; за большевиків в 1936 р. водою 1213 км., а зелізницею 1086 км. Гіршого „поступу" не можна собі уявити.

Навіть совітський автор Некрасов, який очевидно намагається вибілювати совітську господарку, де тільки може, признає, що марнотравство нафти в СССР величезне, що нафтовими транспортами забиті всі зелізні дороги, особливо головні шляхи, що ніхто не займається технічно-економічним аналізом важних господарських справ і т. д.

Тепер ще пару слів про те, відки Совіти беруть нафту. Їх преса доволі часто пускає вісти, що тут і там відкрито нові великі жерела нафти в Совітах. Та всі ті вісти показуються неправдиві, бо з найновішої статистики, яку наводить Некрасов, та з порівнання її з попередною виходить, що Кавказ як був так остав головним місцем добування нафти в СССР. Що більше, коли за царя в 1913 р. добувано на Кавказі 98% нафти і її продуктів, то за большевиків в 1936 р. Кавказ дав 98.5% нафти і т. п. Значить продукція нафти поза Кавказом відсотково навіть зменшилася.

А на кінці дещо веселого. Большевики постановили за всяку ціну зробити Росію „поступовою". Отже винищили коней, бо то сотворіння стародавні, значить „непоступові". На їх місце завели трактори і всякі інші машини, гнані бензиною, але забули сараки, що обрібка поля кіньми і взагалі скотом значно дешевша ніж дорогими машинами і дорогою бензиною. До того худібка дає ще добрий природний гній, а машина гною не дає. І так везуть товариші з Кавказу аж на далеку північ маси дорогої нафти і бензини, завалюють всі зелізниці, виснажують поля своїм „поступом". Ну, а як „поступовий трактор" залізе в глибше болото, то таки треба його витягати непоступовими кіньми.

Наслідки такої господарки „плачевні"...

З життя наших установ

Загальні Збори Т-ва „Український фонд воєнних вдовиць і сиріт".

17 с. м. відбулися у Львові загальні збори Т-ва „Український фонд воєнних вдовиць і сиріт". Збори відкрив і проводив ними голова т-ва о. др Лев Глинка. Звіт з діяльности за 1937 р. здав секретар т-ва Осип Стецура: Основа істнування товариства все ще добровільні жертви суспільности. Се жерело доходів дуже химерне й залежить не лише від акції т-ва. Дозволу на збірку тяжко добитися й тому ніколи нема певности, що можна буде дати хоч найскромнішу забезпеку нашим вдовам і сиротам. Друге жерело доходу се членські вкладки. В останнім році управа т-ва старалася притягнути в члени т-ва українську кооперацію. Всіх членів є 327, в тому 246 фізичних і 81 правних. В 1937 р. з підмог т-ва користало 310 вдів, сиріт і батьків на суму 9.227,25 зл. Найбідніші вдови та батьки поляглих, замешкалі на селі, діставали по 5 зл. місячно, а ті, що мають якесь майно (поверх 2 морґи поля), або вдови до 55 р. життя по 5 зл. 4 рази в році. Крім того т-во старається давати допомогу сиротам, які вчаться у школі або в ремеслі. В 1937 р. з підмог на науку користало 19 сиріт, з яких 7 було на повнім удержанні т-ва а решта діставала місячні підмоги. Разом одержали вони підмог на 3.112 зл. На лікування вдів, сиріт і батьків видано 170,83 зл. Разом в 1937 р. видатки т-ва виносили 14.650,90 зл. Приходів було 18.192,74 зл. З кінцем 1937 р. у т-ві було зареєстрованих 443 вдів, сиріт і батьків, а користало з фондів т-ва тільки 310. — Головою т-ва остав дальше о. др Лев Глинка.

З великих днів Крехова

(Колись і сьогодні).

Одинацять кільометрів на захід від Жовкви лежить славний в історії крехівський монастир Отців Василіян. Окружений з трьох сторін вінком гір, покритих буйним, буковим лісом. Колись, в давнину, крехівський монастир був багато кращий, більший і величавіший як тепер. Заразом була се могутня фортеця-твердиня, обведена довкруги муром, густими засіками, облита водою, з чотирма оборонними баштами на рогах. Дві з них збереглися досі в майже первіснім виді, в дуже добрім стані, а третю в пізніших часах перероблено на дзвінницю. З мурів збереглася в цілости північна частина з величавою віздовою брамою і камяним мостом та частина східного комплексу. Славний був для крехівської обителі 1672 рік, коли то в часі татарської облоги (часи Дорошенка) влучним гарматнім стрілом з монастирської вежі вбито знатного татарського старшину, мабуть ханового свояка, як каже переказ. Це й урятувало монастир: Татари відступили, взявши відповідний окуп. Гарматою - спасителькою орудував один монах. Ця історична гаківниця зберігалася в крехівському монастирі до світової війни „включно". — „Змели" її з лиця землі події в 1919—1920 рр., коли то ввесь архів, бібліотеку, багато старинних портретів і церковних риз вивезено у Варшаву. Згодом звернено річи власникам, та сильно „здесятковані". На місці, де вбито ханового свояка (на північний захід від монастиря), стоїть серед пісків мурований памятник. У крехівськім архіві зберігається чимало цінних рукописів і стародруків з XV—XVIII ст. Зпоміж цінних стародруків слід виріжнити книжки, що їх дарували крехівському монастиреві гетьмани Хмельницький, Дорошенко, Мазепа.

Свою славу завдячує крехівський монастир двом чудотворним іконам Божої Матери і чудотворній іконі св. Николая. Голосні були колись крехівські свят-миколаївські відпусти на „літнього Миколи". Колись, у XVI—XVIII століттях, коли то глибоку релігійність і богомільні мандрівки предків не гальмували ніяки кордони, сходилися в ті дні в поважні, настроєві мури крехівської обителі велитенські маси прочан з усіх кінців нашої великої землі. Ішли з сердешною піснею на устах і з крицевою вірою в поміч „милостивого Покровителя на землі і в небі і в кождій потребі" — св. чудотворця Миколи. Слава крехівського монастиря і його чудотворної ікони Мир-лікійського Святителя сягала тоді широко-далеко поза межі словянщини. Як свідчать монастирські хроніки, спішили сюди в день літнього Миколи прочани (тай купці) навіть з далекої Греції!

Тай далеко більша і величавіша була тоді крехівська монастирська лавра. На сьогоднішнім просторім майдані, обведенім мурами, були аж чотири церкви, з величавою дзвінницею і годинником по середині.*) Було колись...

Сьогодні повертає крехівський монастир до своїх славних традицій хіба у днях свят-миколаївського відпусту, що в цім році відбувся у днях 20—22 травня. Хоч як дуже стіснилися і до непізнання змінилися кордони — фреквенція вірних в тих трьох днях у Крехові не зменшилася, а може навіть збільшилася.

Одним з найбільш удатних крехівських свят-миколаївських відпустів за останні роки був безперечно сьогорічний відпуст у Крехові. Причинилася до того в першій мірі ідеальна погода на кілька днів перед відпустом та знамените веремя в кульмінаційнім дні відпусту, тоб-то в неділю 22 с. м. Головні торжества заінавгурувала величава Хрестна Дорога, що почалася в суботу в 8-ій год. вечером і тривала повних три години. Уладжено її тай відбуто дуже гарно. Отсе в руках буквально кождого учасника Хрестної Дороги ярким світлом горіла свічка. А що взяло в ній участь яких 8 тисяч народу, отже вийшов дуже ефектовний і зворушаючий образ. Світло, світло, море світла, живого, мінливого, дрібного світла!.. Важко словом, а ще більше на папері віддати все те, що око, вухо, ціле єство відчуло і пережило, беручи участь в тім святім хрестнім ході, чи з віддалі обсервуючи його! Отож при вечірнім сумерку й маєстатичній тиші в природі — зі старезних монастирських мурів випливає мерехтлива струя світла. Пливе, пливе, вгору знімається. Її чоло досягає вже вершка гори, боки пучнявіють і дрібним, тихим світлом заливають гору зправа, а відтак зліва. А кінця огнистої струї ще немає... Врешті світло стає, ущухають співи і глуху темінь, посріблену здолу тисячами золотих, ніжних цяпок, гейби свят-іванівських мушок, прориває грімкий, різкий, одиничний голос. Це перша хрестна наука біля першої ще невикінченої каплиці-стації Хрестної Дороги на горі Побійній біля монастиря („крехівська Голгота"). Таких наук буде чотири.

Я і ще кілька осіб оглядало цю Хрестну Дорогу, особливо її світляні ефекти з віддалі яких 100 метрів з найвищим захопленням і піетизмом. Немов мали ми перед собою нічну фатаморґану-ілюзію, що межувала зі світом казки, чи екстази. Зорові й слухові враження давали образ чогось надземного, таїнственного, величного. Один з моїх спів-обсерваторів тої Хрестної Дороги назвав цей вид візією середньовічних хрестоносних походів, а інший сягнув ще далі, до катакомб. Це друге порівнання, на мою думку, віддає краще цю зворушливу і маєстатичну дійсність, якій на імя: Хрестна Дорога на горі Побійній у Крехові, вночі, при повені світла і співі тисячів грудей.

Після Хрестної Дороги молебен до Преч. Д. Марії в ярко освіченій каплиці на майдані і вкінці, опівночі, ще одна проповідь.

Слідуючої днини (неділя) в 10-ій год. торжественний приїзд і витання Владики Кир Григорія, Перемиського Епископа-Помічника, й архієрейська Сл. Божа. Сповідей вірних слухало 58 священиків, з того 28 світських. До Господньої трапези приступило в усіх трьох днях понад 12 тисяч душ. Всіх учасників нараховують на 50 тисяч душ. Проповідей виголошено 14. Кінцевої науки й після неї архиєрейського благословення уділив Преосв. Кир Григорій. В часі між богослуженнями на естраді біля каплиці грала релігійні мельодії духова орхестра Ап. Молитви з Крехова і Жовкви. (ф).

*) Вірну подобу-ґравюру тодішнього крехівського монастиря зробив у XVII ст. на дереві монах тогож монастиря, на імя Сінкевич. Річ, як на ті часи — високої мистецької вартости. Ґравюра ця дає нам змогу відтворити собі хоч у части красу і велич тодішньої крехівської обителі. Гарну монографію про цей історичний монастир-твердиню написав знаний наш учений і архитект В. Січинський, професор університету в Празі. (Архитектура крехівського монастиря по дереворитy 1699 року, 24 стор., Львів, 1923).

Складаючи впродовж року щотижнево

по зл. 13.10 виїдеш на місячний побут до Берліна
„ „ 12.90 „ „ „ „ „ Відня
„ „ 15.90 „ „ „ „ „ Міляно
„ „ 15.15 „ „ „ „ „ Парижа

Запевнить Тобі змогу виїзду за кордон послідовна ощадність у

Пром-Банку

Львів, Ґродзіцьких ч. 1/1 п. Тел. 292-15, 200-15.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Слова, що зобовязують

Під таким заголовком „Українські Вісти" в ч. 114 пишуть м. ін.:

Травнева декларація й резолюції Центрального Комітету УНДА вродилися в щасливу годину й доля була ласкава для них вже від колиски. Конфіската частини декларації, потім зняття тієї конфіскати це несподівана рекляма. Вона загострює цікавість і увагу. Польська преса, що здавна вже не то не бачила сміливої постави ундівської верхівки, але й не чула навіть трохи гідних слів, та преса призвичаена до відомих соймових заяв і смиренно-підписаних жалів — була здивована. Вона вийшла з рівноваги, зняла крик...

Цілком природна річ, що й на українську суспільність такі достойніші слова мусіли зробити враження свіжого подуву серед нестерпної задухи. У десяти точках декларації начеркнена приблизна картина того, що зазнала українська нація саме в останній трилітній нормалізаційний період. Один довгий всім нам відомий реєстр жалоб і заповідь боротьби за автономію. Колиж до того польська й закордонна преса так поважно поставилася до всіх тих заяв, то ясно, що українське громадянство прагне бачити в них якийсь рішальний зворот української політики. Все те зобовязує, може більше ніж хотівби дехто з авторів тих резолюцій. Це перше, що мусимо підкреслити. Зміст обох ундівських документів посвячений майже в цілості питанням зовнішніх для українського світу міжнаціональних взаємин. Тому найближчою консеквенцією тих заяв повинні бути діла, повинні бути спроби змінити ті взаємини на кращі. Три роки нормалізаційної практики не дали, як стверджує Ц. К. УНДО, позитивних наслідків. Заповідь боротьби за свій закон (автономію) вимагає нових, інших методів. — Це підкреслюємо. Бо може вийти інакше. Є навіть на жаль деякі познаки вгорі й деякі потягнення в краю, що підсувають підозріння. Заява й резолюції (повторюємо) майже в цілості говорять про міжнаціональні українсько-польські взаємини. Але може статися, що їх використовуватимуть тільки задля внутрішніх українських розгривок, тоді як у „високій" ундівській політиці нічого не зміниться... Тож мусимо уважно приглянутися тим документам і зобовязанням, що їх перебрали автори супроти нації. Мусимо зважити можливості виконання тих зобовязань людьми, що взяли їх на себе. Мусимо порівняти слова з першими фатальними кроками ундівської верхівки, що тільки підтверджують висловлені вище сумніви. Маємо на думці перш-усього свіжий комунікат Ц. К. УНДА з 21. V., де читаємо, що там, на ундівськім Олімпі нема змін, що вони неактуальні. Провід партії й парляментарної репрезентації дальше залишається в одних руках людей, що їх імення по віки звязані з нефортунним закрутом 1935 року.

Крим і Берестейський мир

В 109 ч. „Діла" появився отсей лист п. Ів. Кревецького до редакції „Діла":

Львів, 20. V. 1938. Високоповажаний Пане Редакторе! Прочитав я в сьогоднішнім „Ділі" статтю п. О. Севрюка п. з.: „Крим і берестейський мир", в якій він твердження берлінського „Українського Вістника" про відречення українською мировою делеґацією в Бересті 1918 р. Криму називає „ще досі нечуваною для Українців оцінкою берестейського чину, з якої вперше довідуємося, що „українська делеґація перечеркала життевий інтерес української нації" та що автор такого твердження „покористався цілком вигаданими і наївно фальшивими «історичними» даними, а опис, як це мало місце, називає „сценою абсолютно апокрифічною і вигаданою".

Супроти того вважаю своїм обовязком пригадати, що першу вістку про сумний факт, описаний у берлінськім „Українськім Вістнику", подав до публичного відома з подрібним описом, як це відбулося, ще восени 1919 р. один з визначних членів української мирової делеґації в Бересті п. М. Любинський на одній конференції представників преси в Камянці Подільськім, а що я, як один з учасників тої конференції, записав у моїм спомині п. з. „Україна і Крим — Причинок до історії берестейського мира", надрукованім у львівськім „Громадськім Вістнику" з 1923 р. ч. 33. — З поважанням Іван Кревецький.

Становище побожного виїмково брутальне

Жидівський публіцист С. Гіршгорн у „Нашому Пшеґльонді" з 19 ц. м. з приводу статті орґану польської консерви про декларацію УНДО м. ін. пише:

„Варт приглянутися становищу консерви в українській справі. Цій справі присвятив „Час" окрему статтю з приводу декларації УНДО. Становище виїмково брутальне. „Час" у відношенні до Українців не визнає ніяких моральних обовязків, ні навіть міжнародніх зобовязань, тільки ставить справу — як і в жидівській справі — в площині насильства. Наприклад, на питання, яке тут насувається: чому Українцям в Польщі не вільно домагатися таких самих прав, яких домагаються Німці й Поляки в ЧСР, „Час" відповідає, що ці дві меншини творять складову частину народів, що мають сильні держави, а Українці безборонні. Гарний аргумент в устах сторонництва, що постійно запевнює про свою побожність.

Це становище не тільки неморальне, але й нерозумне. Бо „Час" мимохіть признає слушність тим елементам серед Українців, які думають, що український нарід не здобуде без чужої протекції належних йому прав". (Н. Ч.).

Білянс їх внутрішнього життя

ІКЦ в ч. 131 приніс в день третої річниці смерти марш. Пілсудского невеселий білянс польського внутрішнього життя п. з. „Розсварені і розбиті серед меншостей, які консолідуються". Зміст: Хоч рами для розвитку політ. життя створено ще за життя марш. П., то від його смерти не зроблено ні кроку вперед. Ба, треба признати, що за тих 3 роки змарновано богато його дорібку. Марш. П. міг нераз утворити тоталізм, але не йшов у тім напрямі. А по його смерти тоталізм бюрократії йде від одної добичі до другої. Марш. П. все життя своє боровся з партійництвом, але не розвязав ні одної політ. партії, з виїмком переворотових. Тепер партійництво розцвило як ніколи: є кількадесять партій, фракцій і груп, а переважна їх часть по стороні „режіму". В опозиції великі, масові рухи, уняті в рами партій людовців, н. д., ППС. По урядовій стороні трудно зміркувати, що дійсне і що видумка. Є там Омпи, Севи, Злепи, дем. клюби, заржевяки, праві і ліві, направячі, „Ютро Праци", полковніки і „молодополковніки"...! А все те ферментує і виглядає як правдиве клубовище. Люди вже перестали орієнтуватися, „котра нога куди належить". Лінія поділу між двома таборами перемінилася в таємничу шахівницю, а фіґури на ній позбирані з ріжних шахів і майже кожда з них творить свої „правила гри", яких инші не узнають. Словом, дійшло до деконсолідації консолідації. Був уже „курс на ліво" і „курс на право", „там і назад по знижених цінах"... Не говорилося з ендецією, але говорилося з найбільш недовареними відприсками того табора, з ОНР і Фалянґами і т. п. Не говорилося з людовцями, але фліртувалося з найбільше радикальними ґрупами сільської молоді („Віці!"). Не говорилося з соціялістами, але ґрупи, що співпрацюють з режімом, ухвалюють ще радикальніші резолюції ніж соціялісти. Вислід — „плачевний"! І ніхто в Польщі не розуміє, чому так робиться... А в области меншин? Холмщина була польська за рос. часів, а тепер зачинає винародовлятися на користь Українців! Значить, Українці роблять офензиву на корінно (!!) польські землі... А резолюції УНДА! Вистарчить їх несконфіскована частина, щоби схопитися за голову! ЦК УНДА домагається, щоб укр. нарід в Польщі признати окремою нац. особовістю!... (Ось жах... Ред. „Н. З."). І хоче територіяльної автономії! Ароґантно пригадує міжнародні зобовязання Польщі. Так пише УНДО, партнер від нормалізації. А якже тоді виглядають домагання инших українських ґруп?!... Німці в Польщі творять одностайний бльок і кріпне їх пропаганда... Програма їх уложена в Берліні...

Словом, ІКЦ в розпуці.

Веселі річи про А. Бохеньского

„Слово Народове" в ч. 147 принесло ще отсю цікаву замітку: Ми не вичерпали вчера „буйдольоґії" п. Адольфа Бохеньского. Декотрі його бляґи були навіть веселі. Одна з них голосить, що не Кемаль правив Туреччиною, але польський посол Ольшевский. Бо „перед кождою конференцією, чи радою міністрів поодинокі турецькі міністри приходили до нього, щоб засягнути порад, а Ольшевський відповідав їм на всі питання, писав меморіяли, які були феноменальні" і т. д. Як собі тепер бідна Туреччина дає раду, коли п. Ольшевского нема в Анґорі? А ось инша весела бляґа з того неоцінимого відчиту: „Обективізм каже ствердити, що праві інтернаціонали багато сильніші у світі і в Польщі від лівих інтернаціоналів". Ми хотіливб пізнати ті праві інтернаціонали в Польщі. Бодай один. Чому не назвав їх? — Прелеґент був чемний для публіцистів. Вони повинні робити політичні карієри. Тимчасом їх поминають. „Се особливо болюче на терені міністерства заграничних справ. Журналістів трактують там з погордою. Такий нпр. Смогоржевский вже давно дозрів до того, щоб обняти заграничну станицю, а тимчасом станиці обсаджують ґрафами, ґенералами і пяницями". П. Смогоржевский справний і пильний репортер, одначе він позбавлений якоїнебудь власної політичної орієнтації, якогонебудь напряму. Колиж іде про „ґрафів, ґенералів і пяниць" в дипльоматії, то ми хотіливби знати, кому п. Бохеньский віддає першенство: пяницям, ґенералам чи ґрафам. Першенство в непридатности, або першенство в придатности? Коли переглядаємо листу наших дипльоматів, то знаходимо там кількох ґрафів і одного ґенерала. Чи всі прочі пяниці? Се здається нам трохи неправдоподібне. Більше відповідалоб нам припущення, що пяним був прелеґент, або звітовик „Експресу", який передав потомкам ту дивну ревеляцію про польську дипльоматію. Та очевидно не обвинувачуємо ні одного, ні другого...

Примітка Ред. „Нової Зорі": Ми з правдивою веселістю перечитали „турецьку буйдольоґію" п. Бохеньского та й ділимося нею з читачами, які в сих сумних часах напевно з признанням віднесуться до сеї дорогоцінної перли між польською аристократією. Оскільки пригадуємо собі, то такої веселої буйдольоґії не було в польській публіцистиці ще від часу російсько-японської війни, коли подібні польські публіцисти з гордістю писали, що японський ґенерал Курокі, який тоді громив російське військо, то „властиво" Поляк Куровскі, який „для ліпшого звуку" пропустив дві букви у своїм назвиску, аби лучше виглядати по японськи. А пан А. Бохеньский втяв ще лучшу штуку, бо показується, що п. Ольшевский навіть назвиска не потребував зміняти на турецьке, а правив Туреччиною. Щож, ґратулюємо і п. Ольшевскому і Туреччині й особливо Редакції „Політики" за такого серіозного референта як п. Бохеньский. Нівроку і напередбільше...

Отже як то „властиво" буде?

„Роботнік" в ч. 138 (7407) пише: Донедавна були такі (між Поляками) і може ще є, що з приємністю дивилися на експанзію Ґітлера на полудне — в надії, що через те Ґітлер зречеться східного напрямку. Такі наївні погляди зустрічали ми напр. у виленськім „Слові". Та сегодня вже трохи прозрів навіть С. К. з „Варш. Дзенніка Народ." В здобуванні Німцями Чехословаччини бачить він тепер радше підставу для опанування середної та східньої Европи. „Чехія, пише він, врізується в території замешкані Німцями, отже се бастіон, який або буде обороною Сходу проти німецької політики, або точкою виходу тої політики в напрямі на Схід"... Та — кінчить „Роботнік" — консеквенцій з тої загр. орієнтації автор не витягає.

Москва невдоволена

з Анґлії і Франції.

В московській пресі появилися перші коментарі на тему останніх подій у Чехословаччині. Часописи атакують Анґлію і Францію за надто компромісову політику супроти фашистівських держав. Усі совітські часописи оголошують текст відозви комуністичної партії Чехословаччини у справі одностайного фронту „оборони республики". Той фронт мавби повести акцію під проводом комуністичної партії.

II Інтернаціонал

проти предложень Профінтерну.

З Осля звідомляють: Головна Рада Інтернаціоналів фахових союзів ухвалила 16 голосами проти 4 внесок більшости, щоб відкинути услівя, від яких совітські фахові союзи узалежнили своє приступлення до згаданого Інтернаціоналу. Опісля Головна Рада Міжнародньої Федерації Фахових Союзів приняла 14 голосами проти 7 внесок, щоб зірвати переговори з совітськими фаховими союзами.

Гумор Троцького

Про найглибше місце в цілій книжці Троцького і висновки з нього.*)

Приступаємо отсим до закінчення циклю статтей про голосну книжку Троцького п. з. „Злочини Сталіна” і вибираємо на закінчення не що інше, а гумор Троцького, з причин, які читачі побачать дальше.

Як відомо, Жиди визначаються почуттям і розумінням тонкого гумору. А що се нарід, який багато натерпівся, отже є в його гуморі також острота, якої нема в гуморі інших народів. Троцький се визначний тип свого народу: спритний, інтеліґентний, завзятий і заосмотрений в острий гумор, який його не опускає навіть тоді, коли він пише про річи найтяжчі і для нього самого найприкріші. Ціла його книжка про найстрашніший упадок руху, якому він присвятив десятки своїх найкращих літ, так і пересипана проявами дійсного гумору, головно на сторонах: 122, 127, 138, 143, 147, 275, 282—5, 329, 335, 352 і 360. Розуміється, не будемо вичерпувати ввесь той гумор, хоч який він психольоґічно цікавий на дуже понурім тлі тої книжки, тільки представимо деякі зразки гумору Троцького.

Отже на ст. 122 Троцький пише так:

„Один нонсенс тягне за собою інший: як аґенти Ґестапо (тайної ґітлерівської поліції) фіґурує (у процесі зорґанізованім ҐПУ) якраз 5 жидівських інтеліґентів: Ольберґ, Берман, Давід і два Люрії!.. Якіж політичні або психольоґічні мотиви могли спонукати 5 російсько-жидівських інтеліґентів вступити на шлях терору проти Сталіна — в союзі з Ґітлером? Самі обвинувачені старанно обходили ту загадку. Також (прокуратор) Вишинський не ломав собі над тим голови. А та загадка заслуґує на увагу. Приймім, що мною особисто руководила „жадоба влади”! Але якіж почування руководили тими пятьма незбагненими? Адже вони в кождім випадку мусіли бути готові наложити головами. За що? На славу Ґітлерові?”

А далі пише Троцький з гумором ось що про тези головного прокуратора большевизму:

„Показується, що я з ненависти до Сталіна робив якраз те, чого Сталін найбільше потребував... Отже знаючи наперед, що Сталінові пекучо потрібні замахи на його „освячену особу”, взявся я інсценізувати такі заговори; для ролі виконавців вибрав я припадкових людей і то таких, про яких я знав, що на них не можна спуститися; як союзника вибрав я собі Ґітлера; аґентами Ґестапо зробив я Жидів; а щоб моя співпраця з Ґестапо, борони Боже, не остала в тайні, то я довірочно оповідав про неї направо і наліво. Словом, я зробив всьо, чого від мене могла вимагати фантазія слабшого провокатора з ҐПУ”.

Операційну базу „заговору” закроїла чрезвичайка для Сталіна досить широку з головним центром в Осльо, бо (пише Троцький) треба було якось улекшити норвежському правительству видалення мене з краю. Одначе в ті вже застарілі ґеоґрафічні рами предмету фальшування вложено з повним поспіхом нові свіжі складники. Отже через Володимира Рома хотів я збагнути тайни вашинґтонського правительства, а через Карла Радека мав я замір заосмотрити Японію в нафту на випадок її війни з Америкою. Тільки задля короткости часу ҐПУ не могло зорґанізувати моєї стрічі з японськими аґентами в мексиканськім парку Хапултепек.

Та коли Пятаков, фактичний керманич промислу продовж двох літ пятилітки, показався головним орґанізатором саботажів, то що вже говорити про звичайних смертельників?

Як ҐПУ розуміє детайлі (дрібнички) мнимого заговору троцкістів? Про се Троцький пише з правдивим гумором ось що: Коли застрілили відомих 16 визначних большевиків, тоді ҐПУ оголосило світові, що Зіновєв, Каменєв і тов. добровільно і щиро зізнали всю правду про злочини Троцького. Адже Зіновєв і Каменєв самі перед судом домагалися смерти на себе. То чому не малиб вже в такій ситуації говорити правди?.. Тимчасом в пізніших процесах показалося, що вони зізнаючи „всю правду” на Троцького і троцкістів, а саме оповідаючи про заговір, забули зізнати про ось які дрібнички троцківського заговору: 1) змова троцкістів з Німеччиною і з Японією в цілі підготовки війни, 2) розбір СССР, 3) промислові саботажі, 4) винищення робітництва!

Чомуж вони ні слова не згадували про такі подробиці, які видвигнено незабаром в новім процесі проти „троцкістів”? Чиж се можливо, щоб провідники т. зв. центра не знали того, що було відоме обвинуваченим у слідуючім процесі, хоч се були люди менше важні ніж Зіновєв і Каменєв... Як пояснити сю загадку?

Відповідь ясна: нову мішанину сфабриковано по розстрілі 16 визначних большевиків як відповідь на некорисний для большевицької влади відгомін світової преси по процесі Зіновєва і Каменєва... Таким чином ҐПУ переочило вище згадані „детайлі” мнимого заговору троцкістів.

А на ст. 147—148 пише Троцький ось що: Хоч до заговору (після твердження ҐПУ) втягнено сотки осіб, не повстали продовж 5 літ ні ріжниці думок між заговірниками, ні роздори, не було ніяких доносів, ані не переловлено ні одного їх листа — т о ч н о так довго аж поки не вдарила година загального жалю заговірників. А тоді наступило нове чудо. Люди, що орґанізували убийства, підготовляли війни, зраджували СССР і хотіли його навіть розкавалкувати, — ті загорілі злочинці в серпні 1936 р. нагло „призналися”, а саме не під тягарем предложених їм доказів, ні, бо не було ніяких, тільки з якихсь містичних причин... Тільки розважте: ще вчера ті люди викликали катастрофи на зелізницях, затроювали робітників, — і робили се на невидиму команду Троцького. А сегодня запалали таким гнівом на Троцького, що звалюють на него всі ті мнимі злочини. Ще вчера думали лише про те, як моглиб замордувати Сталіна, а нині всі вони співають йому похвальні гимни! Що се таке? Чи дім божевільних?

Кажуть нам такі панове як Дуранті, що се не дім божевільних, тільки „російська душа”. Ні, мої панове, се клевета на російську душу і клевета на людську душу взагалі. Одиноке розумне питання, яке тут можна поставити, виглядає ось як: Х т о д о в і в т и х л ю д е й д о т а к о г о с т а н у, в я к і м р о з т о п т а н і в с і н о р м а л ь н і л ю д с ь к і р е ф л е к с и? Правнича наука знає дуже просту засаду, яка дає ключ до розвязки багатьох таємниць. Та засада звучить:

Is fecit, cui prodest.

(Зробив се той, кому воно хосенне).

Тут гумор Троцького переходить вже в поважне обвинуваченння, повне тяж-

*) Гл. статті в „Новій Зорі”: „Нова книжка Троцького” ч. 7, „Суть сталінізму” ч. 8, „Як караються комуністи” ч.9, „Жах тоталізму” ч. 10, „Суть троцкізму” ч. 11, „Три інтернаціонали” ч. 12, „Соціялісти між собою” ч. 14, „На тайній розправі” ч. 17, „Дивні ґротески” ч.18, „Найцікавіша тайна” ч. 20, „ҐПУ і Сталін” ч. 22, „Хто вбив Кірова?” ч. 24 і „Палець Божий над СССР” ч. 27.

Сецесіоністи в Празі

До історії українського студенства та українсько-чеських взаємин.

Неодно видалося українським студентам у чеського громадянства новим. Вони дивувалися, що чеські урядники 8 ранги (а це була висока ранга!) не мали в хаті нікого до послуги; що Чехи закинули наш давній звичай на Різдво і Великдень багато їсти і пити; що чеський робітник їв такий обід, що в Галичині інтеліґентна людина; що фіякер, як нікуди не їхав, читав чеську ґазету; що по вулицях не було видно пияниць; що в часі карнавалу бавилися по реставраціях разом всі верстви і стани чеського міщанського громадянства; що радник суду говорив до шевця-полатайка не згори, а по людськи; що купці у крамницях були незвичайно чемні; що Чехи сотиковими збірками побудували величавий Музей, театр, чудові мости на Велтаві (за перехід платив пішоходень 2 сотики, за віз більше) та „Гусовий фонд”, що соткам чеських студентів давав обіди (в кождій реставрації була пушка „Гусового фонду” і Чехи масово вкидали туди свої лепти); що чеські школи були як палати. Наші студенти бачили на власні очі, яких чудес може доконувати нарід свідомий своєї гідности і своїх цілей, працьовитий і ощадний. А колись був чеський нарід такий бідний, що його діти тягалися і по Галичині з гарфами або карузелями. Який то був новий світ, яка висока школа для українських студентів, що вийшли з народу, який вставав з лихоліття на ноги, ще бідний і без освіти.

Але треба було і до книжки братися, бо надходив кінець зимового півріччя. Треба було робити кольоквії, щоб бути звільненим від шкільної оплати. Не висока була це оплата, всего 20 австр. корон за курс, але для бідних студентів і це були великі гроші. Наші студенти приїхали в січні, отже не багато часу оставало до кінця зимового семестру, який кінчився при кінці лютого. Передівсім у клопоті були студенти на фільософічнім факультеті, бо треба було на викладах записувати і з того вчитися. По чеськи наші не розуміли всего, тому записували лиш те, що могли по чеськи і по українськи. По місяці привчилися чеської мови, але клопіт був з матеріялом: зимовий семестр довгий, а початкових викладів не було. Кинулися наші студенти до книжок, щоби з них доповнити те, чого бракувало. До зимових кольоквій зголошувалися зі страхом, бо знали, що їх знання не таке як повинно бути, хоч добре напрацювалися. При кольоквіях говорили українсько-чеською-польським „воляпіком”. Та чеські професори героїчно зносили цю „мову”. Вони всіми способами старалися нашим студентам помогти, вдоволялися навіть мімікою, коли українському студентові забракло слова. В немалім клопоті були два клясичні фільольоґи, які мусіли здавати кольоквію з „Життя і творів Плятона”. Цей фільософ написав на їх нещастя багато творів, а що зимовий семестр довгий, то професор Ґрог доволі обширно обговорив ті твори. Що було робити? Взялися наші за німецькі підручники, але в них не багато було про Плятона та й те було написане по німецьки, а треба було відповідати по чеськи! З великим страхом прийшли наші фільольоґи до проф. Ґрога. Що то буде? Та на їх невисказану радість проф. Ґрог казав їм відповідати по українськи. І це їх спасло. Проф. Ґрог виписав „віборне”, а опісля говорив з ними про „Академічну Громаду” у Львові. Так при помочі чеських професорів наші студенти поздавали перші кольоквії.

Не так було вже в літнім семестрі. Українські студенти взялися солідно до праці і думаю, що не лишили у своїх чеських професорів лихої слави. Наші студенти підучилися чеської мови і при кінці літного семестру в ж е з а с л у ж е н о одержували від своїх професорів „відзначаючі” ноти. Найбільше вдоволені були фільософи. Після давніх приписів могли студенти фільософії лиш тоді здавати учительський іспит, коли здали

кого та очевидно правдивого узасаднення. І тут наступає дуже цікава поява: Троцький в сім місці уживає виразно поняття душа („Зееле”). Та він безбожник і в істнування душі не вірить. Чомуж він уживає сего поняття і то в такім важнім місці? Вживає навіть з певного рода торжественністю, хоч мігби оминути те поняття, мігби висказати його інакше, напр. „психіка”, „вдача”, „характер” і т. п. Отже чому він пише душа? Се в хвилі його глибокого зворушення ділав у нім інстинкт правди, тисячеліттями плеканий його предками і людством взагалі, яке в людській душі слушно все відчувало образ і подобу Божу. І тому в сім місци гумор Троцького уступив перед обуренням на тих, що страшним знущанням над увязненими розтоптали нормальні рефлекси людської душі.

Так, се дійсно найбільший злочин: затирання знущанням образу і подобія Божого в людях. Та коби се діялося тільки в области панування офіціяльного большевизму! Той сам страшний дух знущання над образом і подобієм Божим в людині, над свободою її совісти і віри, зачинає сунутися по ріжних краях Европи тай інших континентів землі. Жах переймає на саму думку, яку страшну спадщину лишить теперішне покоління тим дітям, що по нас обіймуть керму суспільности. Якіж ми всі співвинні разом з Троцьким! Співвинні всі, одні менше, другі більше, співвинні навіть ті, що боролися з лихом, але в тій боротьбі не розвинули всеї енергії і всіх талантів, які їм дало Провидіння Боже. Во істину се місце в виводах Троцького, повних острого гумору, викликає дуже поважні думки про сучасність і про будуччину.

Та тих думок хочби й найповажніших замало в такім положенні. Коли не хочемо самі побачити таку „владу”, як описує Троцький, і коли не хочемо, щоб наші діти витворили щось подібне з себе самих, то на вид того всего, що діється в світі, мусимо зробити тверду постанову і виконувати її. Якуж постанову: про внутрішну зміну себе самих, про дуже серіозне виконування своїх обовязків супроти Бога й Церкви своеї, свого народу і свого стану з правдивою витревалістю і жертвенністю. Тоді й наші діти підуть за нашим прикладом, бо не схочуть бути гірші від нас. І все те треба робити постійно організованим способом, памятаючи на слова Спасителя: „Де двох, або трьох вас збереться іменем моїм, там я буду між вами”. А.Ч.

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Новий закон про адвокатських аплікантів.

Супроти того, що в пресі подано не стислі інформації у звязку з появою нового закону про устрій адвокатури, міністерство справедливости подає ось які вияснення: 1) В законі про устрій адвокатури з 4 травня с. р. нема уповажнення для міністра справедливости до видання виконного розпорядку, отже такого розпорядку не буде; 2) вістка, що адвокатські апліканти, вписані на лісту по 12 травня 1937 р., будуть счеркнені з лісти, неправдива, бо по думці арт. 159 з П.У.А. ті апліканти можуть далі продовжати адвокатську аплікацію, тільки крім того мусять відбути 2-літню судейську аплікацію і здати судейський іспит перед приступленням до адвокатського іспиту. Закон не говорить нічого про черговість тих аплікацій, залишаючи волю в тій справі заінтересованим адвокатським аплікантам; 3) скреслення адвокатського апліканта з лісти з причини неприступлення до адвокатського іспиту може наступити по думці арт. 103 у. 1 П.У.А. щойно по році від укінчення адвокатської аплікації. Всі вісти про те, що окружні адвокатські ради почали скреслювати з ліст адвокатських аплікантів, не відповідають правді.

Заява Жидівського Парляментарного Клюбу.

Жидівський Парляментарний Клюб оповістив заяву, в якій читаємо м. ін.: Головна Рада Озону ухвалила 13 тез у жидівській справі. Ті тези спираються на передпосилках, що приналежність польських Жидів до „позадержавної загально-жидівської групи, яка має окремі національні цілі” ослаблює нормальний розвиток польських національних і державних сил і стоїть на перешкоді суспільній еволюції, яка відбувається тепер у Польщі. Ся передпосилка неслушна, нереальна і неправдива, суперечна ролі і значінню кождої національної меншини в державі і веде до відірвання національних меншин від держави і тим самим до її ослаблення і зменшення її відпорности й оборонности. Жидівський Парляментарний Клюб стверджує, що жидівське населення в Польщі не уступить перед безправством, не зречеться своїх горожанських прав, ні можливостей життя культурного й господарського і не дасться скинути до ролі гельотів чи паріів, але буде боротися незломно за повну рівноправність, за точне виконання не лише букви але й духа конституції супроти трьох і пів міліонів Жидів.

Введення нірнберґських законів у б. Австрії.

Німецький офіційний орган приніс розпорядок, яким впроваджується нірнберґські расові закони на території цілої б. Австрії. Одночасно будуть обовязувати закони про німецьке горожанство, про охорону німецької крови і німецької чести з 15 вересня 1935 р. Третій параґраф останнього закону не дозволяє затруднювати в жидівських господарствах арійської прислуги жіночого пола у віці нижче 45 літ. Згадані закони будуть обовязувати від 1 серпня с. р.

Італія займає невтральне становище в судетській справі.

В одному з анґлійських часописів появилася вістка, що фашистівський уряд застановляється над формулою, яка задоволилаби слушні домагання судетських Німців і водночас забезпечила Европу перед наслідками острої кризи, що її викликала чехословацька проблєма. У звязку з тим італійські півофіційні круги стверджують, що Італія займає супроти судетської справи становище безстороннього обсерватора та вважає сей конфлікт внутрішним спором Берліна і Праги.

Спеціялізація лікарів у минулому.

Спеціялізацію лікарів по окремим галузям мед. науки вважають характеристичним проявом наших часів. Розповсюднилося переконання, що давніше лікарі були свого рода універсалістами і лікували всі можливі недуги. Сьогоднішня спеціялізація, конечна з огляду на величезний поступ медицини й на її скомплікованість, що її ніхто не може всеціло опанувати, викликує в останньому часі богато нарікань і між публикою й між самими лікарями. Одні й другі нарікають, що такі вузькі спеціялісти не звертають уваги на те, що діється поза їх спеціяльністю, а прецінь знаємо, що людський організм се цілість. Оскільки навіть ті нарікання слушні до деякої міри, то з другої сторони мильний погляд, що лікарська спеціялізація — своерідний витвір останніх часів. Геродот в своїм трактаті про Єгипет говорить: „Єгипет переповнений лікарями. Одні лічать тільки очні недуги, другі — біль голови, треті — жолудкові болі, четверті — зуби, пяті — внутрішні недуги, що не виявляються зовнішними симптомами”. Подібна спеціялізація була відома також в Китаю в 4 і 5 століттю перед Христом. Вкінці, в знаменитім кодексі халдейського князя Гаммурабія, що походить з 2250 року перед Христом, находимо поділ лікарів на хірурґів й терапевтів.

три годинні кольоквії з фільософії і педаґоґіки. У Львові треба було здавати кольоквію з фільософії у проф. Твардовського, людини суворої й Українцям неприхильної. Отже українські студенти фільософії в Празі рішили за всяку ціну поздавати ці кольоквії в Празі. Взялися до праці і поздавали. Історію педаґоґіки викладав проф. Дртіна. І тут українські студенти не мали за великих трудощів. З фільософії проф. Чада викладав льоґіку і ця льоґіка далася нашим студентам добре в знаки: треба було вчитися на память і ми вчилися. Цему дивувалися навіть студенти Чехи, бо для них льоґіка була майже таксамо тяжка як для Українців через новоутворену термінольоґію. Однак без прихильности чеських професорів праця українських студентів не булаб увінчалася такими успіхами. Українські студенти подивляли скромність, звичайність, людяність і знання чеських професорів. Хто міг, а хотів, ходив також на виклади проф. Томи Масарика, уважно слухаючи його.

В неділі і свята українські студенти ходили на проходи або до театру, робили пішки або пароходами прогульки в околиці Праги, брали участь у забавах і сходинах чеських студентських товариств, вечерами співали при отворених вікнах українські пісні (тоді ще вільно було співати й по 10 год. вечером), заходили часом на пиво (в тих часах водопроводами йшла вода з Велтави, отже воду до пиття бралося з керниць, а тих було дуже мало) та знакомилися з чеським політичним життям. У Празі українські студенти навчилися цінити сонце, воздух і воду, бо Чехи, коли є лиш вільна хвилина, були і є на свіжім воздусі, в воді або на прогульках. В літні гарні неділі Прага мовби вимирала: всі були по парках, в лісах в околиці, або на полях.

З кінцем шк. р. 1901/2 дехто з пражських українських студентів взяв свідоцтво відходу і перенісся на інший університет. Але для всіх, що були в шк. р. 1901/2 у Празі, остав той рік на все в памяти. Там пізнали вони новий світ, там понавязували з Чехами тісніші взаємини, яких добрі наслідки мали показатися в пізнішім часі, такім трагічнім для українського народу. До сецесії українських студентів Чехи були для Українців так як чужі. Від сецесії стала чеська Прага містом, куди щораз частіше зачали заглядати українські студенти, бо чулися там краще як у своїм власнім краю.

З тих сецесіоністів, що в 1901 р. були в Празі, вже багато не жиє. Незабаром не стане нікого. Нехайже ці слова одного з тих, що ще живуть, будуть щирою подякою для тих чеських інституцій, професорів і студентів, що в важкім часі приняли були українських студентів як своїх і старалися всіми способами облегшити їх долю. — Г. Т.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральґічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Маґістра Едварда Гобєца.

Продаж в аптиках і дроґеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Бібліотека Т-ва „Скала”

БТС („Бібліотека Товариства «Скала»”) в Станиславові (Перацкого 1) від жовтня 1937 року почала видавати свої книжечки періодично, що місяця одну. Досі (травень 1938) вийшло вже 6 нових випусків сього місячника; дальші — як зачуваємо — вже друкуються. Кождий випуск місячника Бібліотека Товариства „Скала” коштує 20 грошів брутто; від того відпродавці дістають мабуть ще книгарський рабат (20—25%). Друкується „Б Т С” покищо в 5.000 примірників накладу; число мале й можнаб його побільшити, якби лише знайшлися відповідні кольпортери.

„Б Т С” виходить 32 сторінковими книжечками формату 128×179 мм. Кождий випуск має гарну обгортку роботи відомого графіка п. Романа Чорнія. Обгортка друкована на доброму картоні; кожда книжечка має іншу барву для розріжнення. Барви обгорток інтензивні, яркі; се напевно длятого, щоб „ловили за око” читача. Папір у тексті добрий, сатинований; ілюстрації виходять на ньому гарно й виразно. Коли порівняти „Б Т С” з іншими подібними видавництвами в українській мові, то й ворог признає, що „БТС” щодо зверхнього вигляду (черенки, обгортка, папір, ілюстрації) стоїть на першому місці серед наших самоосвітніх видавництв.

Коли взяти під увагу спосіб викладу авторів „БТС”, то він іще не ідеально популярний. Се так, коли брати той виклад у порівнанні з ідеалом популярного писання. Та коли приміром порівняємо спосіб писаня „БТС” зі способом радикальної „Самоосвіти”, чи націоналістичного „Самоосвітника”, чи навіть з двома першими виданнями „Книгозбірні Католицької Акції”, то побачимо, що популярність „БТС” не менча від популярности тих видань, а подекуди навіть більша, прим. у випуску Матієвича „Село без дітей”. Кожда книжечка „БТС” з ділянки науки має при кінці „Контрольні питання”. Читач повинен собі на ті питання відповісти на основі прочитаного матеріялу. В той спосіб читач учиться, а крім того вбиває собі в память ідеї книжки та так формує собі католицький світогляд.

Рецензент перших чотирьох [1]) випусків „БТС” (у „Католицькій Акції” ч. 2 з 1938 р.) пише про них таке:

Дві книжки („Б. Т. С.”) мають тему зачерпнуту з української історії, — це **„Володимир Великий, будівничий української держави”** й **„Наші мученики за Унію”.** Перша з них актуальна саме тепер зогляду на великий ювілей хрещення України; друга важна для поглиблення серед нашого народу привязання до своєї Церкви, обряду та святої єдности. Обидві писані популярно, але при тому поважно зо збереженням історичної вірности в переповідженні подій.

Третя книжечка — се цікаве й зворушливе оповідання відомого католицького письменника Василя Маковського п. н. **„Тестамент Степана Кудрини”** — історія навернення вмираючого безбожника. Белєтристичні твори з благородною тенденцією скоріше осягають свою ціль, ніж наукові розвідки. Вони влучають просто в серце читача й тому треба радіти, що такий талановитий письменник, як Маковський, не цурається служити своїм пером масовому читачеві. Певні застереження можна мати тільки щодо мови оповідання. Вона перетикана густо провінціональними висловами, що хоч і щиронародні, проте не всюди будуть зрозумілі.

Та за найцінніше досі видання „Скали” вважаємо книжечку П. Матієвича **„Село без дітей”.** „Біла смерть” винищує вже не тільки нашу інтелігенцію, але починає ширити своє спустошення й на селі. Дуже на часі була публікація, що отворила б людям очі на той страшний гріх, якого допускаються, та вказала на наслідки ломання закону природи й закону Божого. Книжечка П. Матієвича вивязується з свойого завдання дуже гарно. Її ціна, як і ціна всіх книжечок „Скали”, низька — 20 сотиків, але з огляду на величезну вагу порушуваної справи добре булоб, колиб відповідні чинники — вважаємо ними, до часу поки нема в нас у цілій Провінції зорганізованої одноцілої Католицької Акції, нашу Церковну Єрархію, — подбали про видання цеї книжечки в кількасоттисячному накладі та поширення її по мінімальній ціні 5 сотиків, або й безплатно по всіх наших селах.

Під зовнішнім оглядом книжечки „Скали” представляються дуже гарно. Гарна вінета, добрий папір, читкий, виразний друк, добра мова, низька ціна. Видавництво може бути зразком, як повинні виглядати популярні книжечки для народу. (Стр. 61).

Як бачимо з наведеного спису випусків „БТС” редакція сього видавництва покищо звертає головну увагу на видання з історичною тематикою. Чому так? Гадаю, що з двох причин: 1) історичні видання в сучасний момент найбільше потрібні; 2) історичні книжки нарід найбільше купує. Друга причина це факт, який потверджують усі видавці, отже нема чого дивуватися „Скалі”, що взяла його під увагу, бо матеріяльні умовини се підстава кождого видавництва. Тут розглянемо дещо першу — духову причину, чому „Скала” форсує головно історичні видання.

Нема сумніву, що в наших селах і містах в останніх двох десятках літ (1918—1938) сильно зросла національна свідомість. Повстає в увесь ріст т. зв. націоналізм. Нам католикам не може бути байдуже, який зміст буде мати майбутній український націоналізм: чи він буде поганський чи християнський. Національну „віру” творить головно релігійний світогляд людини плюс традиція історії даного народу. І прим. німецький націонал-соціялізм веде боротьбу з католицькою Церквою, бо в його основи лягли поганьско-теософічний світогляд і протестантські упередження до католицизму. Зновуж італійський фашизм, хоча має в своїх основах багато поганського світогляду („нація понад усе”), то проте він далеко менче поганський, бо історична традиція величі Риму тісно звязана з папством. А ще інакший націоналізм корпораційної Португалії: його творець, практикуючий католик і вчений Салязар, зумів тісно злучити традиції й інтерес португальської нації... з правдами й традиціями католицизму.

Український націоналізм щойно твориться. Нажаль історичні традиції нашого націоналізму спираються досі переважно на ліберально-православних основах, шкідливих не лише для нашого католицтва, але навіть і для самої української державности. Аж до найновіших часів наша історіографія зовсім на масонський лад похвалювала заразу всякого бунтарства: проти Бога, проти монарха, проти держави. Вислідом таких сумних традицій був розвал Української Держави, а з нею й органічної розбудови української нації. „Нова Зоря” пише постійно на сю тему; тому не буду тут сього щераз розглядати. Та зазначу, що хоч нова українська історіографія вже помалу виходить з пут бунтарських ідеольогій, то всетаки ліберально-схизматицькі впливи істнують і дальше розвиваються, головно в ділянці популярної історіографії. В ліберальстично-схизматицькім дусі писані історії Грушевського, Аркаса, Голубця й і. всетаки в нас найбільше розходяться й дальше силою своєї маси ширять велике спустошення в світогляді наших католиків. З тих схизматицьких історій наші католики набирають не лише хаотично-бунтарських поглядів на історію України, але ще й учаться ненавидіти католицизм як мнимого ворога України.

З того ясно, що католицизм буде чужий і ворожий нашим людям аж до того часу, коли українські католики-історіографи не викажуть у своїх творах, що Унія не „польська вигадка проти України”, а навпаки правда дана Богом для скріплення духових сил і тимсамим для державного зросту української нації.

Як довідуємося, „Скала” має продовжувати видання „Історії України” пера п. Т. Коструби й уже готовить другий випуск п. з. „Словянська Україна”. Таких випусків буде около 20 і так за чотири золоті (20 вип. по 20 гр.) врешті діждемося своєї католицької історії України, не лише цінної змістом, але й імпозантної обємом (найменче буде 600 сторінок друку). Буде се перша історія нашої держави написана з католицького становища. І довершить цього саме „Скала”.

Подібно велике значіння має „Історія нового українського письменства” пера М. Олександровича, що її розпочала „Скала” видавати. Наші істори-

---

[1]) Подаємо тут дані з проспекту „Б Т С”. Ось вони:

Бібліотека Товариства „Скала в Станиславові має за ціль: популярними виданнями, спертими на основах католицького світогляду, поглиблювати освіту й культуру українського народу та скріплювати його релігійно-моральне життя. Бібліотека Товариства „Скала” пише в своїх книжечках приступно про релігію, про католицьку діяльність (акцію), про українознавство, про науку й освіту. Також видає гарні та цікаві оповідання. Бібліотека Товариства „Скала” видала досі:

Випуск 1. УЗАСАДНЕННЯ „СКАЛИ” — відчит **д-ра Осипа Назарука** про те, на якім ґрунті повстала „Скала”, які духові користи дає це Товариство, чому українські католики не здобувають „Просвіти”, про Католицьку Акцію, про католицьку політику і про інші практичні життеві справи. (56 сторін друку).

Випуск 2. СВІТ ЛЕТИТЬ У ПРОПАСТЬ! ДЕ РЯТУНОК? Тут представлено сучасну світову духову й матеріяльну кризу та подано способи проти неї, а головно один найважніший: Католицьку Акцію. (32 сторінки).

Випуск 3. „СКАЛА” І „ПРОСВІТА”. Які є ріжниці між ними в ідеольогії, статуті й організації; чи між цими двома Товариствами має бути війна, чи мир. Це брошура дуже цікава і на часі. (52 сторінки).

Випуск 4—7. ПРОСВІТНИЙ РУХ У ГАЛИЧИНІ. Який досвід з того руху винесло грекокатолицьке духовенство, чому треба „Скали”, історія „Скали”, що нам принесе „Скала”, оборона „Скали” перед усякими нападами. (132 стор.). **Ціна того випуску 45 гр., з почтою 60 гр.**

Випуск 8. ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ, БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ. В 950-ліття хрищення України написав **Теофіль Коструба.** Про нашого славного і святого князя Володимира. (32 сторінки).

Випуск 9. ТЕСТАМЕНТ СТЕПАНА КУДРИНИ. Оповідання з правдивого життя написав **д-р Василь Маковський.** Про дивний тестамент американця-безвірника та про те, що діялося при його смерти. (32 сторінки).

Випуск 10. СЕЛО БЕЗ ДІТЕЙ — НАЦІЯ БЕЗ МАЙБУТНЬОГО. Про найгіршу заразу сучасности та лікарство проти неї написав **Павло Матієвич.** (32 сторінки).

Випуск 11. НАШІ МУЧЕНИКИ ЗА УНІЮ. Як Московщина нищила Унію та яких ми маємо героїв мучеників за святу віру. Написав **Теофіль Коструба.** (32 сторінки).

Випуск 12. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. Перша книжечка: **Найдавніші мешканці України.** Написав **Теофіль Коструба.** Які були найдавніші мешканці України, їх життя й культура, їх вірування, обичаї, обряди. Про грецькі кольонії в Україні, про готів, гунів і ц. п. Цікаві речі з найдавнішої історії України. З образками.

Випуск 13. ІСТОРІЯ НОВОГО УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА. Перша книжечка: **Від Котляревського до Шевченка.** Написав **М. Олександрович.** Що таке письменство, його значіння й цілі, перші українські письменники нової доби. З образками.

В друку дальші випуски:

14. Т. Коструба: СЛОВЯНСЬКА УКРАЇНА.

15. М. Олександрович: ГАЛИЦЬКЕ ЛІТЕРАТУРНЕ ВІДРОДЖЕННЯ.

Найкраще замовляти всі ті книжечки разом, бо тоді почта менше коштує. Хто хоче дістати всі ті книжечки, нехай вишле 3.25 зл. на адресу: Бібліотека Товариства „Скала”, Станиславів, вул. Перацького 1.

ки письменства все гляділи на те письменство крізь окуляри гнилого лібералізму. Цікаво, що робили таке навіть „клерикальні" історики літератури, прим. Ол. Барвінський. Все, що було написане й видруковане, все в них було зараз „культурне й добре та гарне". Ніхто з тих істориків не звертав уваги на мораль, на ідеольогію в літературних творах, так начеб це була байдужа річ! Таке поганське засліплення маємо навіть у шкільних підручниках історії літератури, яких автори вважають себе за правовірних католиків... Отже історія літератури М. Олександровича зриває з такою традицією: вже в першім її випуску маємо осібний розділ п. з. „Завдання красного письменства та його значіння" (ст. 3—6), в якім автор виразно стає на етичнім становищі. Автор пише:

Завданням історії літератури є виказати ступневий розвиток красного письменства та його впливи на національне,моральне й суспільне життя народу. Історія літератури висвітлює, який вплив мали ріжні письменники та поодинокі їх твори на їх сучасників і на пізніші покоління... Завданням обективної (безсторонньої) історії літератури мусить бути виразне й сміливе висвітлення розвитку письменства та його корисних і шкідливих впливів на національне, моральне, громадянське й особисте життя людей і всього народу (ст.6).

Як бачимо, то „Бібліотека Товариства „Скала" стала справді на правильний шлях: відновити в Христі життя українського народу через подання тому народові духової поживи, християнського світогляду. А що така праця корисна й конечна не лише „Скалі", але й усьому нашому народові, то обовязок всіх його членів-Українців — спомогти працю „Скали" через закупно, кольпортажу й поручування „Бібліотеки Т-ва „Скала". Нехай же зростуть наклади „Скали", а зростуть з ними в десятеро не лише католицькі сили в нашому народі, але й його патріотичні та державні вартости!

С. Б.

Нові видання

о. Іриней Назарко ЧСВВ: **Католицька виховна ідея.** Виклад виголошений у першій серії виховних конференцій, уладжуваних Ґен. Інститутом Катол. Акції. Львів 1938. Накладом Ґенерального Інституту Католицької Акції. Сторін 11+1 нпґ., формат 17.2×24.6 цм.

Марко Вовчок: **Оповідання.** Українська Культурна Скарбниця, ч. 17. Львів, лютень 1938. Видавець: В-во „Батьківщина" Василь Крохмалюк. Сторін 12.5 +1 нпґ., формат 13.1×18.2 цм.

Ґеографія українських і сумежних земель. Том І. Загальна ґеографія, опрацював і зредаґував др Володимир Кубійович, доцент Ягайлонського Університету, при співучасті: дра Р. Ендика, мґра Е. Жарського, проф. дра І. Зелинського, дра Кримакевича, проф. М. Мельника, проф. С. Пашкевича, дра Ю. Полянського, мґра І. Теслі, дра І. Федева і проф. В. Чередієва. Львів, 1938. Український Видавничий Інститут у Львові. Сторін 512+VIII. Формат 25.2×17.3.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець іменував нунцієм свого представника при національному правительстві ґен. Франка. В національних кругах уважають сю номінацію визнанням правительства ґен. Франка правним правлінням Еспанії.

Велике Богомілля до Гошева з цілої Станиславівщини виїде в неділю 5 червня с. р. Прощу організують ОО. Василіяни. Окремий поїзд виїзджає зі Станиславова в год. 5-ій рано і вернеться того самого дня в год. 21-ій (9 веч.). Зголошуватися до участи і по ближчі інформації в парохіяльній канцелярії ОО. Василіян на Майзлях, ул. Сапіжинська 181, або в своїм парохіяльнім уряді. Кошти подорожі в обі сторони зл. 3 (три).

Французька духовна влада відступила Українцям греко-католикам церкву св. Анни в Ліоні. Настоятелем церкви став о. Н. Братко. Сей черговий етап в орґанізації української греко-католицької Церкви у Франції приняли українські еміґранти в Ліоні з правдивою радістю.

Апостольска Столиця й Литва. Зпочатком травня почалися переговори між литовським правительством і Апостольською Столицею у справі нормалізації взаємин. Рішення про підняття переговорів ухвалено на конференції, що її відбув недавно литовський премієр о. Міронас з делеґацією литовських епископів. Перед конференцією відбулися наради литовського епископату, на яких обговорено ріжні внутрішно-політичні проблеми. Рішенню правительства довести до нормальних взаємин з Ватиканом приписують велике значіння також у ділянці внутрішної політики. Як відомо, широкі круги католицької суспільности Литви належать до християнсько-демократичної опозиції. Ті круги домагаються поширення правительственної платформи. Того самого домагалися вони в часі польського ультімату, поставленого Литві. У християнських кругах існує переконання, що переговори литовських державних мужів з Ватиканом наладнають ті справи та причиняться до скріплення християнських сил на Литві.

„Оссерваторе Романо" подає декрет правительства ґен. Франка про признання правної особовости чинові ОО. Єзуїтів, який по республиканському перевороті в Еспанії перестав істнувати. Обговорюючи значіння виданого декрету, папський офіціоз стверджує, що еспанська національна влада привертаючи чинові ОО. Єзуїтів правну особовість дає тимсамим доказ свого прихильного відношення до католицької Церкви й її прав.

550-ліття виленського епископства і капітули. Виленська капітула обходила 8 травня 550-ліття свого істнування. Засновано її за посередництвом познан. епископа Доброґоста на прохання короля Владислава Ягайла. Сталося це в рік по наверненні Литви на християнізм. Папа Урбан VI 17 квітня 1388 р. в Перуґі підписав буллю „Романус Понтіфекс", якою ериґував нову дієцезію, виленську катедру і виленську капітулу. 7 травня 1388 року делеґат Апостольської Столиці епископ Доброґост посвятив виленську катедру під візванням св. Тройці, Пречистої Діви Марії, св. Станислава і св. Володимира. По посвяченні довершено торжественної ерекції катедри і введення на епископський престол першого пастиря дієцезії епископа Андрія, якому король Владислав Ягайло подарував село Василло на Поліссі. Епископа названо від тої місцевости Василло. На виленському епископському престолі сидить тепер 70 зчерги наслідник епископа Андрія. Капітула мала продовж 550 літ поверх 400 членів. З лона тої капітули вийшли найкращі виленські епископи.

Статистика стверджує, що Св. Письмо се найбільше поширена книжка в Німеччині. Наклад Біблії у Баварії, Віртемберґії та Прусії перевисшив наклад „Майн Кампф-у" на повних 165.000 примірників.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРО СПРАВУ АВТОНОМІЇ УКРАЇНЦІВ у Польщі появилися статті і замітки м. ін. у слідуючих англійських часописах: „Таймс", „Дейли Телеґраф", „Дейли Експрес", „Дейли Геральд", „Йоркшір Пост" і „Дейли Мейл".

ПОЛІТИЧНА ПОЛІЦІЯ з Сокаля перевела зпочатком травня ряд ревізій і арештувань серед молоді Сокальщини. В Поториці арештовано 24 хлопців, у Вільці Поторицькій 2, в Комареві, в Яструбичах і в Завшині по одному. Майже всіх арештованих відставлено до Львова. Причина арештувань невідома.

В КИЇВІ центральна управа т-ва Оссоавіяхім" рішила на своїм засіданні не підпорядкуватися вказівкам всесоюзної центральної управи „Оссоавіяхіму" в Москві. За те та остання розвязала управу українського „Оссоавіяхіму" й усунула його провідників як „ворогів народу". У звязку з тим ҐПУ провадить слідство проти б. віцепремієра СССР Косіора і проти його брата Казимира, б. наркома лісового промислу Радянської України. Оба Косіори увязнені.

МІН. БЕК відвідав Швецію і відбув наради з її рішаючими політичними чинниками.

ШЕФ РОМУНСЬКОГО ҐЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ґен. Йонеску має прибути на днях до Польщі зі своїм заступником ґен. Сатанеску і кількома штабовими офіцирами. Ґен. Йонеску буде гостем шефа польського ґен. штабу ґен. Стахевича.

ПРОТИ ҐЕН. РОЇ прокураторія провадить слідство за його промову, виголошену на зїзді польських людовців у Ловічу.

ДЕЛЕҐАЦІЯ СЛОВАЦЬКИХ ПАРЛЯМЕНТАРИСТІВ під проводом сен. Будая і посла Сідора відвідала віцемаршала польського сенату Й. Бараньского і віцемарш. сойму Т. Шецля.

НІМЕЧЧИНА сконцентрувала на чехословацькому кордоні 200.000 війська з богатьома летунськими ескадрами. Французька преса пише, що Німеччина вже зачала вицофувати ті війська знад чеської границі.

ПОХОРОН ДВОХ НІМЦІВ убитих на чесько-німецькім пограниччі в м. Хебі був маніфестаційний. Промовляв м. ін. Генляйн. На домовинах зложено два вінці, один від канцлера Гітлера, другий від чехословацького правительства. Вінець від канц. Гітлера ніс військовий аташе німецького посольства в Празі.

ПОСОЛ ДАНІЇ Й ІСЛЯНДІЇ в Римі п. Крузе повідомив італійське правительство, що Данія й Ісляндія визнали італійську імперію і призначили його послом при італійськім королеві й абесинськім цісареві.

АНҐЛІЙСЬКИЙ МІНІСТР ЧЕРЧИЛ заявив, що програма Генляйна, предложена в Лондоні, надається до приняття чеським правительством. Ту заяву анґлійського міністра французькі політичні круги зрозуміли як заповідь перетворення ЧСР у федеральну державу.

КРІВАВІ БОЇ були в Еспанії коло м. Лерапіта. Війська ґен. Франка заатакували позиції червоних на фронті, широкім 30 км. Червоні стратили в тих боях 3.000 вбитих і 400 полонених.

ВЕЛИКІ МАНЕВРИ італійських військ у Триполісі відбулися в присутности італійського короля. В маневрах взяли участь два корпуси сухопутного війська, багато летунських ескадр, яктакож одиниці военної фльоти.

АРАБСЬКІ ТЕРРОРИСТИ загрозили смертю всім тим Арабам, котрі продадуть Жидам землю в північній Палестині.

30 ЯПОНСЬКИХ ЛІТАКІВ затопило 100 суден, якими китайські вояки переправлялися через озеро Гунтсе.

Гумор. — Думки безробітного: Поляки мають уже „Партію праці", „Стронництво праці" і „Ютро праці", тільки сегодня праці як нема так нема. („Врубле" ч. 21).

НОВИНКИ

„День Хорих" у Львові. „Український Комітет Допомоги Хорим" у Львові влаштовує ві второк 31 с. м. в год. 9-ій рано „День Хорих" в церкві Успення Пр. Діви Марії при вул. Руській. Хорі зможуть висповідатися і приняти св. Тайни підчас Служби Божої, відправленої в їх наміренні.

Сходини українських журналістів відбулися у Львові, в салі „Української Бесіди" 23 с. м. На денному порядку були дві важні професійні справи: справа зиндикалізування українських журналістів та справа збірних умов праці. У висліді нарад рішено покликати комісію, зложену з представників українських щоденників і політичних тижневиків, яка має всесторонньо розглянути обі згадані справи.

„Слово Народове" в ч. 153 пише, що 39 осіб села Чижикова, львівського повіту, перейшло з римо-катол. обряду на греко-католицький. „С. Н." додає, що це сталося „під терором українського сепаратизму".

У Львові зачався процес проти 58 осіб, обвинувачених за масові надужиття в інвалідському рефераті львівського повітового староства. Вони признавали зглядно безправно побирали вищі інвалідські ренти, чим наразили державний скарб на страти пів міліона зл. Процес потреває 3 тижні.

Літературну надгороду м. Львова за 1937 р. одержав емеритований професор львівського університету Вільгельм Брухнальский.

Станиславівський воєвода припоручив замкнути особовий рух на всіх переходах господарських і туристичних здовж польсько-чехословацької границі на терені повітів стрийського, долинського, калуського, надвірнянського і косівського. Се зарядження видано в тій ціли, щоб не допустити до поширення прищиці на терені станиславівського воєвідства.

Нова рільнича школа має повстати в Шутроминцях над Дністром, коштом 200.000 зл.

В Зеленій, пов. Надвірна, знищив хтось 50.000 смерекових саджениць, які належали до місцевого державного надлісництва.

Сильна буря з перунами перейшла в неділю перед вечером над Коломийщиною. Перун убив плютонового Березовского.

Над стрийським повітом перейшла буря з градом, підчас якої перун убив жінку в с. Братковицях. В потоках прибула вода і знищила богато мостів та кладок.

Союз продуцентів бавовняної пряжі в Польщі законтрактував у Сх. Галичині 500 га на конопляні плянтації для цілей котонізації.

В Горошові, пов. Борщів, пожежа знищила 11 господарств.

Польський Людовий Дім вибудували в Постолівці пов. Копичинці. Почин до будови дав копичинецький староста Гавроньский.

В Яворові арештували студентку Українку Анастазію Леонтович та її 16-літню сестру.

Польський Протираковий Союз повстав у Варшаві.

Гумор. — Знаєш, я вчора зустрів у каварні пана зовсім подібного до тебе. — Сподіваюся, що ти не віддав йому тих 50 зл., що їх позичив у мене...

На Лемківщину прибуде незабаром православний епископ Симон і переведе візитацію православних сіл.

Стару православну церкву в Сосновці при вул. 3 Мая розібрано тому, що стан її „загрожував публичній безпеці".

Виленський староста розвязав Білоруський Господарський Блок, що існував кільканацять літ. Здається, що білоруських організацій остало вже дуже мало.

В Кшижковічах, повіт Рибно, стверджено, що ґмінний касієр Ян Конечни здефравдував значні суми. Се визначний санаційний діяч і член „Зв. Повстанцуф". („Роб.", ч. 116).

Незнана дотепер пошесть в формі висипки появилася на терені бжеского повіту краківського воєвідства. Околиці, в яких появилася ця пошесть, належать до найбідніших. В 1934 р. навістила їх велика повінь.

Польська преса пише, що варшавська монархістична ґрупа рішила видвигнути кандидатуру князя Августа Чарторіского на польського короля.

У Кракові на плянтах коло університету виписав хтось вночі на поруччах лавок: „Місця для Поляків".

Арійський параґраф ухвалено на зборах познанського відділу лікарів-ветеринарів.

З поїзду, що їхав з Вильна до Королівщини, викинув хтось якусь жінку через вікно з переділу II кляси. Жінка погибла під колесами поїзду. Під замітом доконання злочину арештували латвійського горожанина Вацлава Коросьціка.

Кістяк мамута знайшли в с. Будераж коло Рівного.

Урожай в сім році заповідається лучше, як в минулім. Одначе з приводу студені жнива будуть припізнені.

Дирекція поліції в Празі зарядила, що до 31 жовтня с. р. кожда родина мусить мати 3 ґазові маски. Одна маска коштує тепер 83 корони.

Провід генляйнівської партії припоручив своїм членам, щоб підчас побуту в Празі не носили одягу, який звертавби на себе увагу, напр. білих панчіх, тирольських костюмів і т. п.

В Мінхені приступили до будови підземної зелізниці.

Кравецька академія має повстати у Відні.

В Німеччині заборонено німецьким власникам домів винаймати помешкання Жидам.

В Турингії підчас маневрів німецької армії бомбовий літак упав на відділ піхоти в поході. 80 вояків погибло, 200 тяжко ранених.

В Австрії введено обмеження у продажі мяса волового, телячого й вепрового.

В Лондоні вийшов англійський переклад книжки Шушніґа „Тричі Австрія". Англійське видання затитуловано: „Прощай Австріє!"

Олімпійські ігрища відбудуться в Токію в 1940 р. в днях від 21 вересня до 8 жовтня.

Катастрофа повені навістила Стирію й Каринтію. Матеріяльні шкоди сягають міліонів. Комісар Біркель призначив на повенян 100.000 марок.

Під Парижем відбувся двобій на шпади між відомим драматичним автором Ґенриком Берштайном і директором найбільшого французького театру „Комеді Франсез" Бурде'том. Бурде ранений в рамя. Двобій викликав сензацію у мистецькім світі.

В Туреччині внесено у парляменті проект, щоб дітям до 16-го року життя не вільно було ходити до кін, навіть у супроводі старших.

Спорт. В четвер 26 с. м. у чергових змаганнях за мистецтво Україна перемогла жидівську Гасмонею у відношенні 4 : 2 (3 : 2). Мимо фатальної непогоди і розмоклого трища гра велася в обох половинах на високому рівні, була ввесь час цікава й повна несподіванок. Обі дружини грали жертвенно, докладаючи усіх зусиль, щоб метч вирішити у свою користь. Найкращою лінією України була її тверда оборона, особливо Босий на воротах, та трійка нападу: Богурат, Мікльош, Скоцень. Ся перемога запевнила Україні покищо друге місце і віцемистецтво. Україна має здобутих точок 28, утрачених 14, відношення воріт 45 : 30. В неділю 29 с. м. Україна грає у Львові з сильною дрогобицькою дружиною Юнаком, який сего року не програв ні одного метчу.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

МУЗА: Шеф розвідки.
ПАКС: Пат і Паташон у раю і Срібна торпеда.
СТИЛЕВЕ: Мій пан чоловік і ревія.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2 (Польна ч. 2).** 30—6—10.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 2 червня 1938. Ч. 40 (1140)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордоня. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Новий Виділ „Скали"

На Загальних Зборах Товариства „Скала", що відбулися дня 26 травня с. р. у Станиславові, вибрано новий Виділ, який уконституувався як слідує: Президія: Голова: дир. Заморока Григорій, Станиславів; містоголова: о. проф. Микитюк Володимир, Станиславів; секретар: др Голінатий Лев, Станиславів; скарбник: дир. Мартинець Теодор, Станиславів; м-скарбник: дир. Левицький Осип, Станиславів; о. шамбелян Луцик Йоан, Станиславів. Члени Виділу: радник Сміх Михайло, Станиславів; др Гординський Омелян, Солотвина; проф. Голембйовський Іван, Станиславів; о. крилошанин Салі Николай, Черніів; др Назарук Осип, Львів; п. Кузьменко Юра, Печеніжин. Заступники: дир. Снігурович Северин, Станиславів; ем. прокуратор Онуферко Григорій, Станиславів; радник Мартинюк Михайло, Станиславів; п. Мацькевич Тимофтей, Коломия; п. Винничук Дмитро, Підгайчики. Контрольна Комісія: о. крилошанин Гірняк Юстин, Ямниця, радник Барановський Евген, Станиславів; радник Величко Теодор, Станиславів. — Звіт з Заг. Зборів „Скали" подамо в слідуючім числі.

Трагічна смерть плк. Е. Коновальця

23 травня с. р. на одній з найрухливіших вулиць Ротердаму в Голяндії погиб від вибуху бомби плк. Евген Коновалець. Перші, дуже неясні вісти про трагічну смерть плк. Коновальця наспіли до Львова щойно в пятницю 27 травня вечером й викликали серед української суспільности велике вражіння. Голяндська Телеґрафічна Аґенція повідомляє, що виконавець атентату на плк. Коновальця називається Валюх. Це совітський агент, який втік з Голяндії безпосередно після замаху. ПАТ подає, що Валюх з походження Українець. Він виступав у подвійній ролі: українського діяча й агента большевицького ГПУ. Підчас зустрічі з плк. Коновальцем Валюх вручив плк. Коновальцеві пачку, в якій мали бути гроші. В дійсности була в ній годинникова бомба. Від вибуху тої бомби погиб плк. Коновалець. Німецька преса звертає увагу на факт, що в часі замаху на плк. Коновальця в пристані Ротердаму стояв совітський корабель „Менжіньский", який на другий день відплив до Ленінграду. Можливо, що замаховець відплив тим кораблем. Як доносять з Берліна, похорони плк. Коновальця відбулися в Ротердамі в суботу 28 травня с. р. в присутности членів родини. До Ротердаму виїхали зі Львова брат пок. полковника др. Мирон Коновалець та інж. А. Мельник з дружиною, сестрою пані Коновальцевої. Голяндська Телеґрафічна Аґенція звідомляє, що голяндське правительство визначило високу надгороду за схоплення Валюха, вбивника плк. Коновальця.

Ревізія в Українській Студентській Громаді у Варшаві.

В суботу 28 травня с. р. поліція перевела основну ревізію в домівці Української Студ. Громади у Варшаві при вул. Вейскій 19. Ревізію перевела мундурова і тайна поліція мужеська й жіноча увечорі, коли в Громаді відбувалися ширші рефератові сходини членів і запрошених гостей від год. 20.30 до 24. Поліційні функціонарі докладно обшукали всіх (коло 80 осіб) та поголовно списали персоналії. Задержували теж студентів, що входили до домівки в часі трусу. Нічого компромітуючого не знайшли, ані нікого не задержали. Заквестіонували тільки книги Т-ва. У. С. Г. веде свою діяльність під контролею університетської влади та в нічому не виступає поза межі статуту. („Діло").

Замкнення адвокатських ліст на 5 років.

У Варшаві відбулися наради Виконного Комітету і Головної Ради Союзу Польських Адвокатів. Виконний Комітет на своїм засіданні ухвалив замкнути адвокатські листи на 5 років. Виїмок установлено для тих, які мають вже 4 роки аплікантури, зглядно для тих, які скінчили 3 роки аплікантури і 1 рік військової служби. Головна Рада більшістю голосів приняла сю постанову, яку міністерство справедливости після всякої правдоподібности введе в життя.

Новий процес у Москві.

Московські кореспонденти лондонських часописів повідомляють, що в перших днях червня с. р. зачнеться у Москві новий монстрпроцес. На лаві обвинуваченых засядуть: б. совітський амбасадор у Варшаві Давтян; б. совітський амбасадор в Токію й Берліні Юренев; б. посол у Варшаві й опісля в Барцельоні Антонов-Овсієнко; б. посол в Ослі Якубовіч; б. шарже д'афер сов. посольства у Варшаві Віноградов; б. начальник пресового виділу комісаріяту закорд. справ Штерн. Крім дипльоматів стануть перед судом: ґен. Ґекер, шеф закорд. виділу комісаріяту війни і безпосередній зверхник усіх сов. військових аташе; ґен. Васілєв, б. аташе в Лондоні; ґен. Смірнов, б. аташе в Парижі; ґен. Яковлев, б. аташе в Берліні й Токію та їх заступники. Всіх їх обвинувачують у троцкізмі та співпраці з закордонною розвідкою. — Будуть нові розстріли...

Велика Британія приготовляється до війни.

Британське правительство внесло до парляменту проект закону, який дає правительству далекойдучі управнення в ділянці апровізації й достав артикулів першої потреби на випадок війни. Проект передбачує уділення правительству права скуповування і громадження харчевих засобів, паші, навозів, бензини й інших артикулів, конечних для населення в часі війни. Крім того закон дає правительству право: 1) субсидіювати розбудову шпихлірів, які є у приватних руках, 2) будувати спеціяльні шпихлірі для магазинування запасів, закуплених за державні гроші і 3) створити в тій ціли спеціяльні фонди. Закон передбачує також високі гривни за ухилення від співпраці з правительством або за відмову конечних інформацій. Приняття того законопроекту в парляменті запевнене.

Воздушна війна

Які її перспективи?

Муссоліні заявив у своїй промові в Ґенуї, що „в разі ідеольоґічної війни зі сторони демократій Німеччина й Італія створять блок і підуть до кінця". Се вперве так виразно проголошено, чи формально тільки заповіджено створення воєнного порозуміння між Італією й Німеччиною. Отже не дивота, що по тій виразній промові ввесь світ починає вже без сумніву вірити в вибух нової великої війни. Роки від 1918 до 1938 уважаються тільки завішенням зброї. Рішення наступить щойно тепер. Буде ним вирішений новий поділ світа і будуть нарисовані нові політичні мапи в Европі й поза Европою.

Все те дуже глибоко обходить також український нарід і будучність його. Тому на події міжнароднього життя треба звертати якнайпильнішу увагу.

Одна з найважніших подій міжнароднього життя се закупно великої скількости воєнних літаків, довершене спеціяльною англійською місією у Злучених Державах Півн. Америки (ЗДПА). Се вперве від 1918 р. звернулася Англія до Америки, щоб вона знов стала її великою воєнною резервою.

Рівночасно уступили два міністри воєнного летунства в Англії й у Франції. Французький міністр Піер Кот був творцем незалежної воздушної армії. М. Вернер пише, що він як міністр підпирав доктрину офензивної воздушної війни. І мимо того мусів уступити зі свого становища, бо йому закинули занедбання матеріяльної части підготовки його ресорту. Таксамо мусів в Анґлії уступити міністр воєнного летунства льорд Свинтон, приятель самого Чемберлена — з тої самої причини.

Річ в тім, що продукція воєнних літаків Анґлії та Франції стоїть іще дуже позаду продукції в Німеччині і в СССР. Французький спеціяліст Бреве (Brevuet) привіз з Москви інформацію, на підставі якої показалося, що сила СССР в воздусі 20 разів більша ніж французька. Ще в р. 1935 Анґлія мала всего на всего 600 воєнних літаків і то застарілих. Від того часу ситуація її вправді поправилася, та всетаки ще нині стоїть вона під тим оглядом на 6 місци. І слушно перестерігав ґен. Гров, що коли вибухне нова війна, то напад ворожої армії літаків може бути такий напрасний, що поміч великобритійських доміній може прийти запізно.

Яка сила німецького воєнного летунства, ніхто напевно не знає, але велич її можна уявляти собі на підставі того, що Німці підготовляються до війни на два фронти і що в совітськім промислі, який витворює літаки, працює чверть міліона робітників. Преса пише, що в німецькім анальоґічнім промислі працює 120.000 робітників, в анґлійськім 90.000, у французькім 40.000. Се значилоб, що Франція й Анґлія стоять під тим оглядом далеко позаду Німеччини. До того Франція довгий час дуже слабо фінансувала будову літаків і продукція її була так дуже роздрібнена, що мала майже ремісничий характер. Таксамо Анґлія мала під тим оглядом донедавна великі недостачі: не було в ній ясности щодо типу літаків, задовго експериментовано і т. п. А що небезпека війни грізно зростає, отже треба було „на ґвалт" купувати літаки в Америці. На тім тлі пов-

став величезний плян Черчила: створити в Канаді могутний промисл, присвячений спеціяльно витворюванню воєнних літаків, і з того безпечного місця перевозити їх до Европи.

Наймогутніше виглядає під сю пору між демократичними державами воздушна воєнна фльота Америки. Вона розвинулася за останних 20 літ, бо ще в 1918 р. вона стояла нижче ніж французька. Америка перша впровадила сталий мотор для далеких летів і перша змеханізувала серійну продукцію літаків. Вона витворює щороку 1.500—2.000 літаків у **великих фабриках: Glenn Martinn, Lockheed, Douglas, Consolidated Aircraft і Boeing.** Особливо добрі американські середні і тяжкі бомбовози, а найліпші в світі мають бути їх морські воєнні літаки, яких Анґлія і Франція ужиють в разі війни передовсім на Середземнім морі. Та верхом техніки Американців мають бути їх боєві літаки зі скорістю 500 км. на годину.

Чи і в якій мірі та велика воздушна сила Америки підіпре в війні Анґлію та Францію, це залежить уже від політики, а політика залежить тепер від ідеольоґії та від політичних інтересів.

Відносини в Америці тепер зовсім інакші ніж були в 1916 р. перед приступленням Америки до світової війни. Тоді консервативні сили заступлені в великій республиканській партії були за інтервенцією, за союзом з Анґлією, за війною. Демократи, ліві, були за миром, аби не мішатися до війни. Вілсон йшов до виборчої боротьби в 1916 р. під кличем: не мішатися до війни (неінтервенція!). Сегодня сили капіталістичної олїґархії в Америці звернені проти Русвелта, звернені проти участи в війні, вони симпатизують з фашизмом, а зате американська лівиця за інтервенцією проти фашизму. Оточення Русвелта прихиляється до активної політики проти фашизму.

Від того, котра сторона візьме верх в Америці, буде залежати, по котрій стороні стане вся велика американська сила в разі вибуху нової світової війни.

Про воздушні сили Італії ми вже писали в ч. 1134 „Нової Зорі".

Резолюції

III-тих Загальних Зборів „Скали" з дня 26 травня 1938 р.

І. Зібрані на Загальних Зборах Товариства „Скала" члени і делеґати Парохіяльних Читалень стверджують, що Т-во продовж 4 літ свойого істнування серед невідрадних відносин своєю позитивною діяльністю створило справді сильну католицьку орґанізаційну сітку з централею, видавництвом, сотнями клітин по парохіях і тисячами членів, а рівночасно теоретичною працею своїх членів у своїх пресових органах і видавництві виборолo для себе в опінії української суспільности, категорично досі йому заперечуване право горожанства, виказавши незбито потребу, хосен і конечність католицької народної орґанізації на католицьких засадах і в тісній лучності з Церквою.

Зібрані свідомі того, що:

1) Цей свій розцвіт у такому короткому часі завдячує „Скала" головно тій одній обставині, що з волі свого Основателя вона тісно звязана з могутним рухом Католицької Акції, котра по думці Його заряджения має спиратися в Дієцезії на „Скалі" і її установах, Парохіяльних Читальнях.

2) Що це запорука її повного розвитку в майбутньому.

Тимто зібрані в ціли усунення всіх невмісних сумнівів та підозрінь заявляють прилюдно, що:

1) Головне завдання „Скали" в Дієцезії служити Католицькій Акції.

2) Що до світських народних установ „Скала" буде все відноситись по думці основних вимог Католицької Акції.

3) Що „Скала" має лише високі ціли Католицької Акції, які українській дійсности в нічому не противляться, але навпаки все їй приносять хосен.

4) Вкінці, що як досі, так і на будуче буде „Скала" у своїй діяльности мати на оці лише ті ціли, їм буде вірно служити і їх систематично реалізувати у нашому народньому житті в тому переконанні, що лише в той спосіб прислужиться правдиво для добра своєї нації.

II. Зібрані свято переконані, що авторитет католицької Церкви і її Єрархів дає правдиву силу кожній нації, а його захитання наражує нарід на необчислимі шкоди і небезпеку занепаду, а навіть і цілковитої руїни, бо де авторитет Церкви знехтований, там нема пошани і послуху для ніякої власти, там неможливий лад, спокій і порядок, ці основи правильного життя і розвитку народу.

Тому зібрані для піддержання Авторитету Церкви і в почутті обовязку для свого народу висловлюють свому Ординаріеві як Основателеві і першому Покровителеві Т-ва прилюдно свою особлившу пошану, любов і довіря, впевнюючи, що готові посвятити для потреб Церкви і нації весь свій вільний час, всі свої сили і спосібности та знання і під Його проводом працювати над відбудовою і поширенням Царства Христового в житті нашого народу та поборювати всякі спроби нарушування Авторитету Церкви й анархізування національного життя.

III. Загальні Збори постановляють, що черговим завданням „Скали" на сей рік на терені Парохіяльних Читалень буде розвинути живу діяльність по думці вимог Католицької Акції і „Головних напрямних" Покровителя. А саме подбати про створення у кождій читальні чотирьох філярів Католицької Акції, то є орґанізувати секції мужчин, жінок, хлопців і дівчат. При їх помочі належить розвивати в парохії акцію релиґійну, обичаєву, освітну і харитативну, а саме:

1) нести і поглиблювати католицьке освідомлення і боротися з деструктивними струями новітних доктрин і сектанства;

2) трудитися над піднесенням морального рівня парохії, поборювати розпусту, „дикі супружества", пияньство і тому подібне;

3) ширити здорову освіту і національне освідомлення на католицьких засадах головно через поширювання католицької преси і видавництв та шуканя способів, щоби католицьке письмо доходило до всіх католицьких домів у парохії;

4) розвинути акцію харитативну через оснування у кождій читальні кружків християнського милосердя імени св. Івана Милостивого. При їх помочи змагати до зорґанізування парохії так, щоби кожда парохія могла забезпечити від голоду і холоду своїх сиріт, старців і нуждарів.

По вбивстві Коновальця

Що пише закордонна преса?

Подаємо низку голосів закордонної преси про замах в Ротердамі, які появилися ще перед устійненням факту, що вбитий, при якім знайдено пашпорт на назвисько Новака, се плк. Е. Коновалець.

Паризькі „Последнія Новості" з 25 травня принесли вістку такого змісту: „В центрі Ротердаму, поблизу новозбудованої біржі, трапився дня 23 травня таємничий вибух. Недалеко найшли змасакроване тіло якогось німецького громадянина. Вибух поранив кількох прохожих. Приходиться думати, що вбитий Німець опустив, або кинув бомбу. Один з легко ранених прохожих, Голяндець Тібер, припускає, що замах був направлений проти нього. Тібера недавно арештували в Німеччині, як запідозреного в шпигунстві, а відтак звільнили. В кишені вбитого знайшли пашпорт на імя Йозефа Новака. Поліція думає, що документ сфальшований. В цій справі переслухують якогось Бору. Його зізнання потверджують здогад, що тут справа в шпіонажі".

З того самого приводу „Ноєс Вінер Журналь" пише: „Ротердамські слідчі органи зберігають мовчанку в справі таємничого вибуху. Дотепер відомо хіба стільки, що при вбитому найшли чеський пашпорт на імя Новака. Тепер поліція намагається устійнити, чи вбитий ідентичний з власником пашпорту. При вбитому найшли багато готелевих рахунків з ріжних европейських столиць. Голяндська преса думає, що він був членом міжнародньої терористичної орґанізації з осідком у Празі. Зрештою первісний здогад, що це большевицька справа, видається чимраз більше правдоподібний. Поліція арештувала чоловіка, що його в понеділок бачили в товаристві Новака".

Та сама газета з 28. V. пише: Загадочний вибух бомби на одній з найрухливіших вулиць Ротердаму, який розшматував Чеха (?) на прізвище Новак, тепер подекуди вияснюється. Здогади, що це йде про комуністичний замах, підтверджені поліційним слідством".

„Новака, який збудив підозріння ГПУ, треба було зліквідувати. Зручним предложенням заманили його до Ротердаму, де йому передали пакет буцім то з документами, а в дійсности була там пекольна машина, якої жертвою він упав".

В доповненні обох відомостей подала Аґенція Аваса: „Комісар голяндської поліції, що йому доручили слідство в справі таємничого вибуху на Кользінґель у Ротердамі, заявив денникарям, що слідство приняло оборот того роду, що слід числитися з ревеляційними несподіванками. Влада, що веде дохождення, прийшла до переконання, що справа має міжнародній характер й торкається інтересів кількох держав. Тому то голяндський уряд видав точні інструкції не оповіщувати покищо подробиць афери. Слідство обняло дуже широкі круги, голяндські власти в стислому контакті з поліцією кількох інших країв. Підчас секції тіла Новака знайшли годинник, що його сила вибуху втиснула денатові в бік".

Польська Телеґрафічна Аґенція, звідомляючи про ротердамську експльозію, описала подію в той спосіб: До зберігальні баґажів на ротердамському двірці прийшов якийсь мужчина й відібрав свою валізу. В одному менті, бомба незвичайної сили, що її хтось вложив до валізи, вибухла і розірвала того мужчину на шматки.

Гол. „Де Телеґраф" подає, що арештований після замаху „Бора", це Ярослав Барановський, один з найближчих співробітників плк. Коновальця. Він виконував службу курієра при плк. Коновальцеві і його плк. Коновалець візвав був з Відня до Ротердаму.

Людовці у президента Польщі

Мин. тижня президент Мосьціцкий приняв на авдієнції людовців, б. посла Мадейчика і Вуйціка. Варшавська преса привязує велике значіння до тої розмови підчеркуючи, що вона може започаткувати деякі політичні зміни. ІКЦ пише, що розмова відбулася в дуже сердечнім настрою. На ній порушено справи господарські й політичні та справу амнестії для берестейських вязнів і останнього селянського страйку. У справі амнестії Вітоса президент мав заявити, що якби Вітос вернувся до краю і піддався вимогам права, то його справа в кількох днях може бути позитивно вирішена. Це все дуже знаменне, бо ще перед кількома тижнями ніхто не хотів говорити з людовцями на тему амнестії для Вітоса.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Кольонізація та зміна метрики

Під таким заголовком „Ціло" в 112 ч. принесло більшу статтю дра Ст. Барана, з якої наводимо кілька уривків:

Сучасний протиукраїнський наступ дає себе відчути у першу чергу в земельній справі. Не паперовим окликом, а життевим ударом є гасло „ані пендзі землі в українське ренце". Польські „кресовці" виконують його у повних сто відсотках... Нині від польського кольоніста чи римо-католика не можна взагалі купити землі, бо наш селянин ніяким чином не дістане від влади дозволу на купівлю. Крім соленних грошей існує ще одна додаткова ціна — перехід ітд цілої родини на римо-католидтво. Те саме є і тоді, коли український селянин купив землю при парцеляції і за неї заплатив та взяв її в посідання по 31 грудня 1932 р. Тут теж широке поле для сучасної „місійної" акції, особливо у випадках, коли наш хліборо продав усю свою землю, щоб набути нову при парцеляції. Нераз свідомий і діяльний Українець знайшовшись у безвихідному положенні перед загрозою втратити цілий свій варстат праці з дійсною розпукою в серці переписує свою метрику. Це діється передовсім на території тернопільського воєвідства, де розміри польського наступу були завжди і є нині найбільші. Клясичний приклад переходу свідомого Українця М. з родиною за дозвіл інтабуляції давно купленої землі на римо-католицтво зайшов недавно в Говилові Великім, теребовельського повіту. Ще дошкульніше відчуває наше населення не лише по селах, але і по містах ригори закону про границі держави з 9 липня 1936 р. щодо трансакцій нерухомостями в прикордонних і сумежних повітах. Під ригори цього закону ввійшли всі прикордонні повіти в цілости, а з сумежних ті їх громади , що віддалені до 30 км. від кордону. Тут кожна земельна трансакція мусить мати попередний дозвіл воєвідського уряду, на який треба ждати місяцями, часто з негативним вислідом, коли інтересант Українець. В трицять кільометровій прикордонній смузі і взагалі в прикордонних повітах тернопільського воєвідства припинилася майже вповні всяка легальна трансакція нерухомостями, зокрема тоді, коли набувець українська сторона. Ухилено тут первісний дозвіл воєводи на вільні трансакції селянськими нерухомостями до висоти одного гектара обшару. Нашому громадянинові тяжко, нераз і неможливо одержати дозвіл. У першу чергу це торкається випадків, коли клаптик землі — хочби від Жида — хоче набути установа для власної будівельної потреби.

Як „Банк Рольни" помагає селянам

Львівська вечірня „Хвіля" ч. 1153 принесла ось який документ часу:

„В одному з останніх чисел „Хвілі" найшлася вістка про розпучливу ситуацію в турчанському повіті, про те, що посушний минулий рік довів у багатьох місневостях до катастрофальної недостачі паші та що наслідком того при цьогорічній спізненій весні масово паде худоба з голоду й голодує сільське населення. З комунікату півурядової агенції виходило, що в такому власне положенні находиться населення турчанського повіту й частини ліського. За інформаціями „Малопольського Товариства Рільничого" там упало поверх 4.000 штук худоби. Не помогло обдирання стріх на корм худобі, населення голодувало, було загрожене тифом та іншими недугами. Окружне Товариство Рільниче в Турці над Стрием звернулося до Малопольського Тов. Ріль. за помічю. Завязався Комітет помочі й звернувся до громадянства з проханням помогти голодуючим і просив слати жертви в натурі на адресу Окр. Товариства Рільничого в Турці над Стрием, а грошеві датки на „спеціяльне конто в „Банку Рольпім" у Львові. — В „Хвілі" появилася недавно така вістка. Вдова по відомому діячеві й віцепрезидентові Палати Адвокатів у Львові, бл. п. д-рі Рафалові Бубері, громадська діячка пані Рожа Буберова прочитавши ту вістку пішла до Банку Рільного у Львові, щоби зложити відповідний даток згідно з зазивом до населення помогти голодуючому населенню турчанського повіту. В банку скерували її на перший поверх, де в секретаріяті чи дирекції приняла її урядничка, поважніша пані; їй пані Буберова заявила, що хоче зложити даток. — Вивязався більш-менш такий діяльог: — На яку ціль? — Для голодуючих селян турчанського повіту. — Нічого про те не знаємо. — Я читала про те в газетах. — У якій газеті? — В „Хвілі". — То семітська газета. Не маємо з нею нічого спільного. — Дуже перепрошую, це тут мало важне. В „Хвілі" був зазив, щоб поспішити на поміч голодуючим, то я й принесла пожертву. — В такому разі піду запитатися. — Дуже прошу. — І хоча пані Буберова кількакратно підчас цього особливого діяльогу підкреслювала, що се справа помочі голодуючим селянам, урядничка інформуючись у начальника вважала за відповідне питатися чи в „Банку Рольному" нема якого конта для голодних дітей. Відповідь випала негативно. Отже пані Буберова не могла зложити датку, якого не хотіли приняти".

Хто за і хто проти Озону

Виленське „Слово" в ч. 142 принесло на цю тему передовицю пера Кета, в якій м. ін. читаємо:

Нам йде про сформулування хто в Озоні, а хто проти Озону. Доволі важна річ устійнити, чи партія, не так може правляча, як правительственна, має за собою більшість, чи може меншість суспільности. Озон репрезентує консолідацію. Зпочатку, за часів полковника Коца, мала се бути консолідація направо. Говорив про те і сам плк. Коц, говорив про те плк. Ковалевский, його шеф штабу, в зовсім виразних словах. Очевидно, під поняттям направо не розумію якихсь суспільно-господарських кличів, тільки йшло тут про напрям на націоналізм, на католицизм, на дідичні загороди, на антиетатизм. Чи та консолідація булаби вдалася, чи ні, чи була розумна, чи може ні, сьогодні говорити про те вже запізно. Досить, що з того шляху Озон зійшов з хвилиною уступлення полк. Коца. Куртина впала... Консолідація наліво. Здається, що хтось зовсім інший від Озону робить ту консолідацію в Польщі багато краще. В усякому разі консолідація наліво в Польщі мусить пахнути фільосемітизмом. Від того „направячі" відгородилися своєю останньою заявою... Вкінці залишається ще третій тип консолідації, яку декотрі називають малою консолідацією, хоч у наших умовинах не булоб се таке мале, а саме: консолідація всіх пілсудчиків, або хочби не всіх але консолідація пілсудчиків старших, передтравневих річників... Одначе про консолідацію пілсудчиків не може бути й мови. Ціла низка дуже визначних пілсудчиків залишилася поза Озоном... Проти Озону звертається в рівній мірі минуле, як і майбутнє.

Французька книжка про Німеччину

Marcel Dutheil: „La population allemande".

Французький автор розбирає в тій книжці трудне до зрозуміння (не тільки для Французів) явище нац. соціялізму в Німеччині й доходить до таких висновків: Нац. соціялізм се наслідок великого розвитку німецького населення з кінцем 19 ст. Гітлеризм тісно звязаний з урбанізацією Німеччини і з виходом на арену публичного життя вже перед війною свіжих і молодих пролетарських мас. Створили нац. соціялізм люди з тих передвоєнних річників, що визначалися незвичайною численністю: в 1905 р. число уродин в Німеччині виносило 2 міліони (в 1933 р. впало до 978.000, в 1935 р. по приході Гітлера до влади 1,261.000). З причини зменшення числа уродин нація мусить старітися. Так є і в Німеччині. Коли так далі піде, то в р. 1950 буде в Німеччині 17,656.000 поверх 50-літних людей, в 1960 р. 21 міл., в 1965 р. 23 міл. Тоді власне бльок річників численних уродин переступить 50-ий рік життя остаточно — і тоді німецька небезпека перестане бути остра. Отже сучасний німецький динамізм звязаний з великим передвоєнним приростом населення і з появою нових його верств, що суспільно вибилися на поверхню життя, з їх згрупуванням по містах. Се поставило одиницю в інший „людський клімат" і глибоко змінило закони, які до того часу кермували взаєминами між людьми. „В суспільности молодій, численній, матеріяльно богатій, яка організується зриваючи всякі звязки з минувшиною, але яка піддана необхідним конечностям могутної еволюції, чоловік здобуває вкінці певні цінності, які досі вважалося спеціяльно німецькими, але які — думаю — характеризувалиб в загальних лініях кождого Европейця, що жие в таких самих обставинах". Сей висновок французького мислителя важний і для нас. „В суспільности, де верх має молодь, вартости устійнюється на основі молодечих апетитів більшости: вона накидає свої концепції, не зустрічаючи досить сильного відпору зі сторони поважніших людей, які мають життевий досвід". Все те вияснює, чому Німеччина стала обіцяною землею маси. „Довкруги ідеї громадяться тільки молоді. Сеж проблема життездатности й ентузіязму. Це справа боротьби за істнування, а в боротьбі чинно можуть брати участь тільки ті, що чогось хочуть від життя, люди в активнім віці, молоді."

Памятаймо, щоб кождий Українець мав молитовник у своїй рідній мові. Се вяже одиницю з Церквою, з нацією та рідною культурою.

Чехословацька проблєма

У звязку з деяким відпруженням у чехословацькій справі французька і німецька преса приносить цікаві замітки своїх публіцистів. І так Л. Роме застановляючись над тим, чого саме хочуть Німці, пише в

„Фіґаро":

Коли Німеччина хоче для судетських Німців більше культурної, адміністративної й економічної свободи, то цього легко добитися шляхом переговорів, оскільки ці домагання покажуться співмірні з суверенністю Чехословаччини. Коли Німеччина домагається більш активної і систематичної співпраці між обома державами, тоді має змогу доказати, в якій мірі ця співпраця може бути вигідна для обох сторін. Коли Німеччина занепокоена узброєним сусідом, їй дуже легко приневолити того сусіда зложити зброю й успокоїти його... Одначе коли Німеччина шукає авантури шляхом насильства...

„Парі Суар":

Жіль Сорвен пише, що Празі трудно буде піти дальше від тої програми, в якій вона заявила, що судетські Німці одержать права цілковито рівноправного народа зі свобідним уживанням німецької мови всюди, де відношення Німців до загалу населення перевишатиме 20%, крім того одержать повну незалежність в справі культурних вимог і шкіл, цілком автономну адміністрацію у всіх округах з німецькою більшістю.

„Берлінер Таґеблят"

орґан німецького міністерства пропаганди з невдоволенням пише: Ціла проблема в тому, як поступить Англія вразі поважного ускладнення теперішньої кризи. Слід відмітити, що французько-англійська співпраця тепер може тісніша ніж була колинебудь і се поясняє не одну річ. Кажуть навіть, що один з членів французького посольства не виходить просто з Форейн Офісу (англійського мін-ва закордонних справ). Тут панує переконання, що політика відокремлення на випадок конфлікту буде для Англії неможлива.

„Дойче Альґемайне Цайтунґ"

впевняє, що „судетські Німці, як і Німці з Великої Німеччини, занепокоені політикою Англії, яка скидає на них вину за витворене положення. Англійці повинні зрозуміти, що коли будуть роздувати своєю піддержкою агітацію в Чехословаччині, то вся Европа вічно житиме в обличчі безнастанної тривоги".

„Берлінер Берзен Цайтунґ"

апелює до демократичних почувань Англії. Лондон радить судетським Німцям вести переговори якраз тоді, коли Чехи витворили для них атмосферу террору. Англія ніколи не важиласяб дати такої поради Ірляндцям або якійнебудь зі своїх доміній, просто тому, що бояласяб відповідальности. Доки на судетській території правитимуть орґани чехословацької виконної влади, доти положення буде сильно напняте. Не можна домагатися від Німців, щоб вони на чеську самоволю відповідали тільки способами моральної забезпеки. Не можна припускати, що німецька нація безконечно терпітиме провокації чеської преси, захопленої манією величі.

„Льокаль Анцайґер"

в статті під наг. „Гра з вогнем" дорікає чехословацьким воєнним кругам, що вони далі граються з вогнем і піддають пробі терпеливість і миролюбність Німеччини. Держави думають, що німецька терпеливість і миролюбність бездонні. В найкращому випадку ніхто досі не постарався дати Празі енергійного прочухана. Та Прага не викрутиться пустими оправданнями.

„Право Ліду".

Чеська преса зберігає якнайдальше посунену здержливість: Чехословаччина не зробить в сих днях нічого такого, що моглоб ускладнити положення, та з другої сторони вона не змінить раз занятого становища, бо така воля всього чеського народу і всіх політичних угрупувань. Постава Чехословаччини не загрожує нікому, одначе правительство постановило все, що необхідно постановити державі, яка давно вже знаходиться під загрозою, державі, якій інша держава бажалаб накинути свою волю. Для чехословацького народу питання одноцільности і нерозривности нації — се питання, яке не підлягає ніякій дискусії.

Цікава книжка Італійця

„Про єдність і могутність народів".

Під таким заголовком появилася в польськім перекладі дра Яна Здзітовецкого книжка італійського автора Коррадіні'я, одного з провідників італійського націоналізму. Зміст: Кожда національна спільнота ділить організм своєї праці і продукції. Одна його часть осіла, другу його часть нужда приневолює до мандрівки, або вона мандрує тоді, коли дійде до верхів своєї пружимости й цивілізації. Мандрівка з нужди се ціха суспільностей пролетарських, які мають недостаточний продукційний організм. Отже мандрують шукаючи поживи, за яку дають свою працю. Зовсім інакша мандрівка частини організмів імперіяльних, які свою продукцію довели до найвисшого розвитку і пружимости.

Слово до письменників

Мотто: „Йде дощ і два студенти,
один в пальто, другий в університет".

Якби хто хотів поблажливо оцінити загал т. зв. „популярних видань", то сміло мігби сказати, що добра половина їх затемнює думки і голови людей, а не прояснює їх.

До того затемнення причиняється передовсім порядок, чи радше непорядок слів у реченнях наших „популярних письменників". Маю на думці те, що Поляки називають „шик". З редакційної практики знаю, як трудно навчити співробітника, збаламученого чужою школою, що наша мова любить найзвичайніший і найпростіший порядок слів у реченні, т. зн. любить такий порядок: 1) підмет, 2) присудок, 3) предмет ближший, 4) предмет дальший, 5) потому все інше. Прототип такого ясного речення виглядає ось як: Я рубаю дрова сокирою, а не „Сокирою я дрова рубаю" і не „Дрова я рубаю сокирою" (сей останний порядок може бути тоді, коли йде про натиск на слово „сокирою"). Навіть такого простого речення не легко навчити наших людей з матурами і скінченими університетами. Вони постійно мішають найпростіший порядок слів на цілком безпідставний.

Бачу три головні причини того, та про се колись скажу окремо.

„Властиве" замішання в писаннях наших „популярних письменників" зачинається аж тоді, коли їм приходиться уживати зложених речень. Тут у всім блеску та в усій величі можна оглядати хаос дійсно безприкладний. Я мігби з „популярних" писань навести такі речення, в яких рішучо не можна зміркувати, що до чого належить. Насилують не тільки граматику, але навіть найзвичайнішу льогіку. На такім тлі виринають комічні появи в писанні й говоренні дорослих людей з дипльомами інтелігентів, які нагадують просто спосіб висловів недорозвинених дітей. Один з моїх знакомих називав таких панів здібними до творення „скорочених" зворотів в роді такого: „Йде дощ і два студенти". З того приводу ми ще як студенти літ тому 30 мали сто потіх з такої стилістики. Сюди належить також творення речень з абсолютно недібраними прикметниками, напр. „Лис хитрий, а під сподом білий". Сюди треба зачислити також звороти, з яких так влучно і так слушно сміявся пок. В. Будзиновський, як пр.: „Поніс смерть на місці". Ще коби трохи далі її „поніс", а він її „поніс на місці"! Або зворот „Поповнив самогубство"! Так якби самогубство було якоюсь бочкою, яку можна „поповнити". Оба останні звороти перекладені живцем з мови наших сусідів, в якій вони мимо своєї смішности вже вкорінилися. Але українська мова ніяким чином таких зворотів не терпить. В першім разі треба писати „погиб на місці", в другім разі „скінчив самогубством".

Від таких і подібних зворотів аж кишить наше „популярне письменство" і наша публіцистика. Такі звороти се доказ, що їх автори не стараються пізнати ні рідну мову, ні граматику, ні стилістику, ні льогіку.

Може найприкріше вражає те, що подібні тяжкі і смішні блуди зачинають появлятися вже й у молитовниках, відки особливо легко можуть вкорінитися в народній мові, а відти вже буде трудно їх викорінити. До особливо разячих блудів у молитовниках і релігійних виданнях належить невідріжнювання числівника „тілько" від прислівника „тільки", що вводить гірший хаос ніж здається і то в таку делікатну справу як релігійна думка!

Трудно припускати, щоб люди пера навіть найменшої інтелігенції були справді аж такі дурні, як вони нераз виглядають у своїх писаннях. Я переконаний, що майже кождий з них сам побачивби, які він дурниці виписує, якби завдав собі труду на другий день уважно перечитати те, що написав. Перечитуючи такі „популярні писання", думаю все, що їх автори не перечитують другий раз того, що написали. А знаючи своїх людей, скажу отверто причини, чому вони другий раз не читають своїх писань: 1) з вродженого лінивства, 2) з набутої зарозумілости: звідкись вселилася в них думка, що здібний чоловік „відразу" імпровізує не то прозу, але навіть поезію. Ось де причини неімовірного баламуцтва в прозових та поетичних писаннях наших „популяризаторів".

При своїм лінивстві мало котрий з них перечитав більший життєпис хочби одного з визначних поетів чи письменників европейської міри. І тому мало котрому з них відомо, що напр. великий німецький поет Шілер наперед кожду строфу своєї поезії писав прозою, а потому випрацьовував поезію і переробляв її навіть по кількадесять разів. Тому його поезії такі ясні як хрусталь. В них зміст і форма доведені до найвищого, що людина може вложити в розмірно невелику скількість слів. Але бо й праця того поета була дуже велика, навіть при маленьких віршах.

Таксамо дуже велику працю вкладали в свої твори визначні російські письменники. Достоєвський (зрештою з українського роду) довго обдумував плян твору, який хотів писати, потому той плян списував на папері, опісля носився з ним довший час, справляв, счеркував, дописував і зміняв. В пляні брав під увагу типи людей, які хотів представити, як також ситуації і т. д. Достоєвський не належить до ясних стилістів, але вклад величезної праці в його твори вже при укладанні пляїв мігби бути взірцем і для наших письменників.

А Лев Толстой навіть по кількадесять разів переробляв не лише свої малі, але й свої великі твори. Тому стиль у нього значно ясніший ніж у Достоєвського.

Я майже не знаю письменників у нас, які так старанно приготовлялисяб до праці перед своїми творами і так докладно переводили її. Може два три були такі совісні. Таксамо і між популяризаторами! Вони пишуть переважно на заробок і навіть підписуючись повним іменем і назвиськом, звичайно не мають амбіції, щоб їх твір виглядав бодай сяк так. Їх крайне недбальство і поспіх пізнати по очевиднім браку всякого пляну писання, по замішанні в реченнях та по якімсь просто діточім уживанні заіменників там, де треба уживати іменників. Нераз читаєш пів сторони такого „популярного писання" — і скрізь бачиш трохи не самі заіменники. Вкінці не знати хто, кого, кому, що й нащо?

Той брак іменників у підметах і предметах вказує звичайно не лише на баламутність автора, але також на брак упорядкованого змісту в тім, що він хотів сказати. От просто пише так, як дошівка ллється в слоту: монотонно, безконечно, холодно, без ніякого акценту, без красок, без пластики. А головно без пляну, без пляну, без пляну!

Про те як перенестися в атмосферу, в клімат, у яких найлекше виробляти пляни писання, — в слідуючій статті.

Осип Назарук.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

307. Митрополит Йосиф Велямин Рутський, 14.2×10.1 (о. М. Марисюк ЧСВВ., Митрополит Йосиф Велямин Рутський... Жовква 1937, перед с. 3). Див. 292, 296, 298, 299.

Кліша знимки та сама, що під 298.

308. Йосиф В. Рутський, 7.6×6.1 (М. Струтинський, Альманах „Нового Часу" на рік 1938. Львів 1937, 141). Див. 294, 295, 297.

Кліша знимки та сама, що під 294.

309. Митрополит Йосиф Велямин Рутський, 8 × 5.7 („Місіонар", XL/11, Жовква, листопад 1937, 241). Див. 313.

310. Йосип Вен[?!]ямин Рутський ЧСВВ., київо-галицький митрополит, 12.4×8.7 („Календар Праці на звичайний рік 1938", X, Прудентополіс [1937], 79). Див. 305.

Кліша знимки та сама, що під 305.

311. Пропамятна Таблиця вмурована в прудентопільській церкві 1. I. 1938, 7.4×11 („Праця", XXVI, Прудентополіс, 7. I. 1938, ч. 1, с. 1). Див. 312.

Таблиця роботи різьбаря А. Коршнівського. На середині її портрет Рутського. Довкруги нього напис: 1637—1937 У 300-ліття смерти Йосифа Велямина Рутського ЧСВВ. Митрополита Київо-Галицького. Прудентополіс 12. XI. 1937. Див. 222—224, 287, 288.

312. [Пропамятна Таблиця в василіянській церкві в Прудентополі], 4.6×6.7 („Український Бескид", XI, Перемишль, 6. II. 1938, ч. 5, с. 3). Див. 311.

Знимка тієї самої Пропамятної Таблиці.

313. [Митрополит Й. Рутський ЧСВВ], 8×5.7 (Ювілейна Академія в честь Митрополита Йосифа Івана Велямина Рутського... в Крехові... 12. II. 1938... Програма... [Жовква 1938] 1). Див. 291, 309.

Кліша знимки та сама, що під 309.

314. Metropolita J. V. Rutsky, 11. 1×8. 2 (Josef Kunicky, Metropolita Josef Veljamin Rutsky bojovnik za Unii. Olomouc 1938, 2).

Як попередні, так і ця знимка вміщена тут на доброму папері. Про видання цієї книжечки, що появилася в другій половині травня 1938 р., на підставі книжечки о. М. Марисюка ЧСВВ, виданої в Жовкві (див. 10, 307), подам докладніше в Доповненнях.

IX. Ріжне.

315. Українські Марійські Дружини, 1637—1937 Великому Ініціяторові Марійського руху на українських землях, Невтомному Організаторові рідного шкільництва й освіти Йосифові Велямінові Рутському ЧСВВ. Митрополитові Київському й Галицькому [присвята]. „Вістник Марійських Товариств", III/4, Львів 1937, 1.

316. † Андрей Митрополит, Минуло 300 літ... Тамки, 5. Див. 4.

317. † Григорій Єп., В нинішніх часах... Тамки, 7. Див. 4.

318. † Йосафат Єп., З приводу Зїзду... Тамки, 9. Див. 4.

Це (316—318) благословення наших Впреосвящ. Владик для Марійських Дружинників з приводу їх Зїзду в червні 1937 (див. 104—143, 234, 250—254).

319. о. Іриней Вігоринський ЧСВВ, Календарне питання в добі берестейської унії. „Добрий Пастир", VII/2—3, Станиславів 1937, 143—150.

320. о. М. Каровець ЧСВВ, З життя греко-католицької Церкви в Румунії. Тамки, VII/2—3, Станиславів 1937, 202.

Тут (319—320) пригадні згадки про Митр. Рутського.

321. Заповіт Митрополита Й. Рутського. (Йосиф Велямин Рутський... Ювілейна збірка... Перемишль 1937, 67—69). Див. 5, 20; 14.

Мої завваги про Заповіт див. 5.

322. Величавий Зїзд Марійських Дружин Прудентопільської Парохії. „Праця", XXV, Прудентополіс, 20. VIII. 1937, ч. 33, с. 1.

Згадка про реферат о. Іринарха Маланяка ЧСВВ про митр. Рутського та про те, що „рішено в найближчому часі урочисто відсвяткувати память першого дружинника-українця-митр. Велямина Рутського новим зїздом". Див. 343.

323. VI. Унійна Конференція. „Мета", VII, Львів, 12. IX. 1937, ч. 35, с. 3—4.

324. Х.[омин П. о.], VI. Унійна Конференція в Пинську. „Діло", LVIII, Львів, 15. IX. 1937, ч. 203, с. 4.

Наука адвентистів про душу

Особливо яркий, страшний і дуже грізний у наслідках блуд роблять адвентисти в науці про душу. Вчать вони, що душа смертна, себто, що зі смертю людини кінчиться всьо життя і щойно Бог при кінці світа, при воскресенню тіл, приверне життя помершим. По смерти аж до воскресення тіл померша людина не має ніякої свідомости, ні не знає щастя, ні не терпить кари. Тому — кажуть — нема заступства Святих, ні Пресв. Богородиці, бо всі вони мертві. Навіть душа Ісуса Христа була, на погляд адвентистів, умерла, аж воскрес Ісус із гробу й тоді ожив. Христос не сходив до аду, де були душі праведних старозавітних, бо ті душі померли й будуть мертві аж до загального воскресення. До того є два воскресення: перше і друге.

Така наука адвентистів незгідна зі св. Письмом і наукою Церкви; навіть погани вірили, що душа безсмертна, що по смерти людини слідує надгорода, або кара. Наука адвентистів понура, матеріялістична, не має в собі життєвої радости.

Св. Письмо так Старого, як і Нового Завіту вчить про безсмертність душі. Правда, в Ст. Завіті наука про безсмертність душі не висловлена так виразно, як у Новім Завіті. Старозавітні автори відповідно до тогочасного ступня розвою, більше говорять про дочасні кари чи дочасну надгороду, як про вічні; в книзі Екклезіяста і в деяких місцях Йова маємо такі вислови, що виглядалиб на заперечення безсмертности душі, й на них адвентисти радо покликаються. Та ті місця говорять лише про долю людини всім житті, а не входять у питання есхатольогічні (позагробового життя). Інакше не можна розуміти тих книг. Натомість інші старозавітні св. Книги говорять про безсмертність душі, про її життя поза гробом. Вказівки на се маємо вже в найстарших старозавітніх св. Книгах, а саме в Мойсеєвих Книгах. Говориться там, що старозавітні праведники зі смертю прилучувалися до свого народу; так про Авраама (1 Мойс. XXV 8), Ізмаїла (1 Мойс. XXV 17), Ізаака (1 Мойс. XXXV 29), Якова (1 Мойс. XLIX 29, 32), Мойсея (4 Мойс. XXXI 2; 5 Мойс. XXXII 50). Коли приглянутися ближче до наведених місць, то бачимо, що тут мова про душу, яка прилучується до душ предків, отже в місці, де ті предки зібрані. Про Авраама написано: „Ослаб та помер у добрій старості й у поважному віці, повний днів, і прилучився до свого народу. І поховали його Ісаак і Ізмаїл, його сини, в подвійній печері... там похоронений він і його жінка Сарра“ (1 Мойс. XXV 8—10). Отже не може бути мови про тіло Авраама, бо воно поховане не разом з предками, а до того ще й чинність похорону згадана окремо від прилучення до його народу; ясно, що те прилучення відноситься до душі. І тим самим душа живе далі після смерти. Таксамо говориться про Ізаака й про Якова. До Мойсея Господь каже: „Будеш взятий до свого народу“ (4 Мойс. XXXI 2). Як розуміти се „взятий“, побачимо дальше.

Що душа живе далі по смерти свідомим житям, а не, як кажуть адвентисти, „нічого не відчуває“, знаємо й з інших місць Ст. Завіта. Життя на землі називається мандрівкою. „Днів моєї мандрівки стотрицять літ“, відповідає Яків Йосифові на питання, кілько йому літ (1 Мойс. XLVII 8, 9). Цар Давид визнає в молитві до Господа Бога: „Хто я й хто мій нарід, ...? Ми чужинці й приходні перед Тобою, як і всі батьки наші; неначе тінь життя наше на землі“ (1 Парал. XXXIX 14, 15). Тими самими словами кличе в псальмі: „Я наче прохожий у Тебе й чужинець на землі, як і всі вітці мої“ (Пс. XXXVIII 13). Мандрівник виходить звідкись і кудись змагає — отже є й позагробове життя душі.

Ще виразніше говорить св. Письмо Ст. Завіта про душі померших як про свідомі себе єства в тих місцях, де мова про некромантію (викликування померших). Господь говорить через Мойсея: „Нехай не знайдеться в тебе... такий, що запитувавби злих духів, або божків, або розпитував правди мерців“ (5 Мойс. XVIII 10, 11). Значить, осуджує викликування, але душі померших кладе побіч злих духів як окремі, свідомі й живі духи. Св. Письмо виразно оповідає, як Саул казав викликати духа Самуїла, той появився й говорив, мав свідомість про те, що діється (1 Цар. XXVIII 8—20). Св. Письмо виразно говорить, що се душа Самуїла, що то Самуїл сам (в. 12, 14, 15, 16, 20), так що нема про се ніякого сумніву. Врешті й пророк Ісаія згадує про таких, що викликують померших (Іс. VIII 19; XIX 3). Сі практики осуджені, але з наведених місць ясно бачимо, що віра в безсмертність душі, в її свідомість поза гробом виразна в св. Письмі.

Щож то було за місце, куди відходили душі померших? У св. Письмі Ст. Завіта, в його грецькім перекладі, зладженім 70 Жидами, на те місце куди йдуть померші маємо означення „гадес“. Адвентисти кажуть, що се слово означає гріб, але таке пояснювання неможливе. Для вираження поняття „гріб“ існують в грецькій мові й уживаються в св. Письмі аж 4 слова: мнима, мнимейон, сима, тафос. Всі вони означають лише гріб. Натомість кождому, хто бодай трохи знає старинну грецьку культуру, відомо, що гадес у Греків означав підземний світ, куди сходили душі померших після смерти. Коли отже 70 Жидів поминуло ті чотири слова й ужили пятого, що означає підземний світ, то тому, що вірили в відхід душ після смерти людини в якесь місце, де вони далі жили. В єврейських текстах св. Письма маємо для гадесу (аду) означення „шеол“; се слово означає „преісподняя, царство смерти и мрака“, а не гріб. Отже й граматично бачимо, що пояснювати ад як гріб неможливо.

Ісус Христос своєю смертю на хресті викупив із ада душі, обтяжені первородним гріхом. „Кровю завіту твого вибавлю Я вязнів твоїх із ями, що в ній води нема. Вертайтеся до твердині, ви вязні, що живете в надії!“ (Зах. IX 11,12). „Бо й Христос раз умер за наші гріхи, праведник за неправедних, щоби привести нас до Бога, убитий вправді тілом, але оживлений духом. В нім також тим духам, що були в вязниці, прийшовши проповідав, тим, що були колись невірними“ (1 Петр. III 18,19). Отже душі після смерти живуть дальше. Коли пророк Ілія воскресив сина вдови, то, як каже св. Письмо, „душа хлопця вернулася до нього“ (III Цар. XVII 22). Отже є особова душа, що була кудись відійшла, а з воскресенням вернулася. Тай Яків, оплакуючи Йосифа, каже: „Зійду до мого сина сумуючи в ад“ (1 Мойс. XXXVII 35). Так само вчать Псальми. Ось що говориться в однім месійнім псальмі про Христа: „Я бачив Господа завжди переді мною, бо він по правиці в мене, щоб я не захитався. Тому зраділо серце моє і звеселився язик мій, а й тіло моє спочине в надії. Бо Ти не оставиш душі моєї в аді, й не даш святому Твоєму оглядати зотління“ (Пс. XV 8—10). Се, як знаємо, відноситься до воскресення Ісуса Христа (Діян. II 31) й до Його побуту в аді; аджеж душа в гробі не лежала. Душа після смерти поселюється в аді (Пс. XCIII 17); в аді біда (Пс. CXIV 3); врешті ад протиставляється небу (Пс. CXXXVIII 8).

Так отже Старий Завіт дає достаточні докази що згідно з ним 1) душа не вмирала з тілом, 2) вона дальше провадила свідоме життя, отже пізнавала, відчувала й бажала, 3) вона жила в означенім місці, що називається ад або вязниця, але мала надію на відкуплення. Ще виразніше говорить про се Н. Завіт. Христове оповідання про богача й Лазаря виясняє,що діється по смерти з людиною. „Вмер убогий і занесли його ангели на лоно Авраамове; вмер же й богатий і поховали його. І в пеклі будучи в муках підняв свої очі й побачив Авраама здалеку й Лазаря на його лоні“ (Лук. XVI 22,23). Зараз отже після смерти ангел відводить душу, де їй призначено, й вона відразу після смерти зазнає муки або спокою. Тут вияснюється слово „взятий“, що сказав Господь до Мойсея. „Нині він тут тішиться, а ти мучишся“, коротко й досадно зясовує стан їх обох Авраам (в. 25). Як бачимо, Лазар находиться в місці, де панує радість. Се місце тому й називається раєм (Лук. XXIII 43), куди й дістався той розбійник, що покаявся. Звідси й вертається дух помершої людини при воскресенні.

Краще вияснений у Новім Завіті й вислів про нашу мандрівку на землі. Св. Павло часто вживає того вислову (напр. Ефес. II 19). Особливо виразно пише про се в листі до Жидів: „У вірі померли ті всі, ще не приняли обітниць, але здалеку їх бачили й витали й визнавали, що вони подорожні, й чужинці на землі. Бо ті, що так говорять, дають до пізнання, що шукають вітчини. І колиб памятали ту, з котрої вийшли, малиб час вернутися. Тепер же кращої бажають, себто небесної“ (Жид. XI 13—16). Ближче вияснює се св. Павло в іншім місці ось як: „Христос мені життям, а смерть зиском. Колиж жити в тілі корисно для моєї праці, то не знаю, що вибрати. А тисне мене одно і друге: маю бажання розвязатися й бути з Христом, бо се далеко краще“ (Филип. I 21—23). Виразно бачимо з сього місця, що зараз після смерти, ще перед воскресенням тіл, душа праведного йде до Христа — вже не до аду-вязниці, бо Христос викупив нас від неї.

Коли так, то праведники, святі, зараз таки після тілесної смерти йдуть до Христового царства, до вічної щасливости, а не аж після воскресення тіл, як кажуть адвентисти. І справді в св. Письмі, й то в Апокаліпсі св. Йоана, що її адвентисти ніби-то дуже добре розуміють (так вони кажуть), маємо про се цілком виразні вискази. Аджеж іще перед воскресенням тіл бачить св. Йоан 24 святих довкруги Божого престолу (Откров. IV 4, 10, 11). Таксамо перед кінцем світа заживають у небі щастя безконечні ряди мучеників, як се описує св. Йоан такими словами: „Відтак поглянув я, і се велика товпа, котрої ніхто не міг почислити, з кождого народу і поколінь і людей і язиків, що стояли перед престолом і Агнцем, одягнені в білі одежі, а пальми в їх руках; і кликали великим голосом, кажучи: Спасення нашому Богу, що сидить на престолі, й Агнцеві... І відповів один зі старшин і сказав мені: Сі, що одягнені в білі одежі, хто се? І звідки прийшли? А я сказав йому: Мій пане, ти знаєш. І сказав мені: Се ті, що прийшли з великого горя, і випрали свої одежі й вибілили їх у крові Агнця. Тому вони перед престолом Бога і служать Йому день і ніч у Його храмі“ (Откр. VII 9—15). Про душі мучеників у небі говориться виразно в тій самій книзі (VI 9—11).

Видко з того, що адвентисти й тут заперечують очевидні правди, висловлені в св. Письмі. Незгідна отже їх наука зі св. Письмом і в питанні про заступство Святих. Святі молилися за вірних, як іще жили на землі, й моляться за нами в небі тепер. Що вони передають молитви вірних на землі Богу, про се пишеться виразно: „Двацятьчотири старшин упало перед Агнцем, маючи кождий арфу й золоті чаші, повні пахощів, що є молитвами святих“, себто вірних (Откр. V 8). Так і св. Петро обіцяє по смерти молитися за християн (2 Петр. I 15).

Щодо т. зв. першого воскресення, що згадується в Откров. XX 5, то мова тут про духову щасливість у небі кождої окремої людини (пор. Лук. XIV 14). Ніякі тексти, ні евангельські, ні апостольських листів не говорять про два воскресення тіл; се лише матеріялізм адвентистів, що говорять про смерть душі, каже їм і тут видіти воскресення тіл для дочасного вживання в тисячлітнім царстві. Та про се дальше. — В. Княжецький.

Загальні Збори „Дністра"

Товариства Взаїмних Обезпечень.

30 травня відбулися у Львові Загальні Збори Т-ва Взаїмних Обезпечень „Дністер". Збори відкрив голова Надзірної Ради сен. О. Луцький в год. 10.45 промовою, в якій зазначив, що Т-во „Дністер" увійшло у 45 рік своєї діяльности. Зчерги згадав, що на салі знаходиться 22 представників, управнених до голосування. Відтак повітав представників преси, яких було на салі 6, та представив Загальним Зборам нотара п. Копистянського, який згідно з постановами статуту Т-ва протоколує З. З. в формі нотаріяльного акту. При кінці своєї промови згадує пок. містоголову Т-ва о. прал. Пясецького, якого память пошанували приявні повстанням з місць. На председника Зборів пропонує п. дра Волошина. З огляду на те, що іншої кандидатури на председника не видвигнено, Збори приняли одноголосно внесок сен. Луцького. Др Волошин обіймає провід Зборів і покликує на секретаря п. дра Гижу. Наступає звіт Дирекції з діяльности за діловий рік 1937. З нього приявні довідалися, що Т-во мимо всяких перепон жиє й розвивається так, що минулий рік замкнено білянсовою надвишкою в сумі 1.316 зл. Слідує звіт голови Контрольної Комісії інж. П. Дурбака, який ставить внесок на уділення абсолюторії Дирекції. По ньому дир. Я. Колтунюк відчитує розподіл чистої білянсової надвишки. М. ін. на добродійні цілі призначено 112 зл. на загальну суму 1316 зл. Над звітом Дирекції вивязується дискусія. Трудно сказати, щоб дискусія на сих Загальних Зборах була жива. Представники говорили мало й небогато їх було. Перший говорив інсп. Федак, який поставив запит Дирекції, з яких суспільних шарів складаються члени Т-ва та просив Дирекцію подати до відома представникам ті річи, що їх не надруковано в офіційному замкненні рахунків. П. Прокопчук домагався, щоб Українбанки обезпечувалися тільки у „Дністрі". О. Фітьо радив Дирекції приняти кілька молодих енергійних одиниць до виключно організаційної праці, бо передумова розвитку кождого т-ва се акція в терені й якнайбільш енергійна праця. П. Т. Корш признав як основну засаду, що всі селяни повинні обовязково обезпечуватися в „Дністрі" (особливо збіжжя, пашу), одначе Т-во мусить іти селянам на руку в тім напрямі, мусить виждати аж селянин матиме гроші на заплачення цілої премії, а не домагатися негайного заплачення. Інші обезпеченеві т-ва виказують під тим оглядом більше зрозуміння й тому ловлять наших селян. Дискутантам відповідав дир. Я. Колтунюк. Щодо суспільного складу членів Т-ва Взаїмних Обезпечень „Дністер", то такої рубрики не ведеться, це вимагалоб окремого урядовця. Зазначує, що члени „Дністра" се переважно селяни (майже 92%), подібно як у всіх інших наших т-вах. Сен. Луцький каже, що отсі Загальні Збори виказують, що „Дністер" дійсно перейшов крізу, що Т-во вже прийшло до рівноваги й зачинає давати нові надбання. Два роки тому (1936) пішли по краю поголоски, що „Дністер" вже перестає істнувати. Ті поголоски сильно пошкодили Т-ву. Теперішні Загальні Збори дали доказ, що Т-во знаходиться вже на битім шляху. Від Управи Т-ва треба вимагати чогось більшого, ніж зрівноваження білянсів, треба подбати про забезпечення тривалости праці на будуче. Рік 1937 приніс Т-ву дохід, але се був рік добрий, бо мало було в ньому шкід. Слід розвинути працю агентів по краю, щоб премія від обезпечень вистарчала на покриття всіх адміністративних видатків. Як довго обезпечення від огню були в наших руках, так довго кождий обезпечений знав, що обезпечення в „Дністрі" приносить йому якийсь хосен, а водночас хосенне воно й Т-ву. Наші агенти мають трудне завдання, бо мусять перекидуватися з одного роду обезпечень (від вогню) на ріжні роди, які досі ще не приялися на селі. Коли комусь треба заплатити премію, а не має на те грошей, то істнує Кооп. Банк „Дністер", який стоїть у звязку з нашою кооперацією і може тут бути корисний. Мусимо постаратися, щоб наше Т-во, яке від 45 літ віддає нашій суспільности великі услуги, у 1938 р. розвивалося ще краще ніж у 1937. До того треба доложити всіх зусиль, на які тільки нас стати. Дир. Колтунюк признає, що праця агентів у діловому році буде сильно скріплена. В тому напрямі влаштовується курси агентів, які відбуваються звичайно в осени. На тім дискусію замкнено. Внесок Надзірної Ради на уділення Дирекції абсолюторії принято одноголосно. Зчерги приступлено до вибору уступаючих членів Надз. Ради. До Ради ввійшли на 3 роки: др П. Кривуцький (Львів), др І. Макух (Товмач), о. Онишкевич (Купновичі Ст.) і посол Тершаковець (Якимчиці). Крім того вибрано 3 заступників Надз. Ради на 1 рік, а саме: о. Дамяна Лопатинського, інж. Володимира Несторовича та інж. Олександра Пежанського, усіх зі Львова. Опісля означено винадгороду для членів Надзірної Ради: 13 зл. за кожде засідання та зворот коштів для замісцевих, за шконтро каси зл. 10, за кождий день засідань зл. 6. Відтак вивязалася дискусія, в часі якої п. Т. Корш візвав Дирекцію до більшої жертвенности на Рідну Школу. Дир. Колтунюк відповідає, що Т-во „Дністер" в міру своїх спроможностей помагає Р. Ш. при всяких нагодах, між ін. пригадує, що дім Р. Ш. при вул. Мохнацького 14 се дім дарований „Дністром" іще перед війною, що Т-во „Дністер" дає Р. Ш. приміщення у своїй реальности при вул. Городецькій за зниженим чиншом і т. п. На тім Заг. Збори закінчено в год 12.40.

Пополудні в год. 4-ій відбулися Загальні Збори Кооперативного Банку „Дністер". Назагал Збори мали дуже діловий характер, велися спокійно та виказали велике зрозуміння представників для праці Управи та для всіх її потягнень над розвитком Товариства. — (К).

Зїзд офіцирів резерви у Львові

В днях від 26—28 травня с. р. відбувся у Львові зїзд польського союзу офіцирів резерви. В першому дні зїзду взяв участь маршал Ридз-Сьміґли, який приїхав до Львова в товаристві міністра комунікації плк. Ульриха, ґен. Ґурецкого, представника французької амбасади ґен. Міссе та ін. Зїзд почався маніфестацією польсько-французької приязни, а саме відкриттям памятника на личаківському цвинтарі в честь французьких вояків, які впали в обороні Польщі. Дальша програма урочистостей відбулася у Великому Міському Театрі, де виголошено низку знаменних промов. Міністр Ульрих сказав м. ін.: „Тут, на терені Львова, на відвічній польській землі, де поруч нас мешкає братній руський нарід, з яким на чесних засадах формуємо співжиття, шануючи його племінну окремішність, скріпляючи водночас життеві сили польського народу на сій землі, в присутности начального вождa бажаю вам, щоб ви не зупинялися в праці для народу"... „Витворім таку моральну й матеріяльну силу в польськім народі, щоб на світі закріпилося переконання, що не варт битися з Поляками, що битися з Поляками — се найгірший інтерес під сонцем". Ґен. Ґурецкий і воєвода Білик у своїх промовах підчеркували факт, що марш. Ридз-Сьміґли походить з південно-східніх земель, що ті землі „сакросанктум Польщі" та що господар тої землі виключно польський нарід.

Гумор. — Три етапи. — Життя старих большевиків складається з трьох етапів. Перший се боротьба з царатом, другий — ленінівський, а третій — на Сибір або на другий світ.

Гумор. — Позичте мені тріпачки. — На жаль не можу, бо мій муж ще також не вернувся до дому.

Лікарський фейлєтоник.

Літній відпочинок

Надходить літо, а з ним так довго очікуваний літній відпочинок. Уже тепер застановляємося над тим, куди поїдемо на відпустку і як маємо урядитися, щоб якнайкраще відпочати. Як відомо, гігієна праці й особиста гігієна доконче вимагають якогось часу цілковитого відпочинку і зірвання з нормальними умовинами щоденного життя. Тих справ не можна ніяк легковажити без шкоди для фізичного і психічного здоровля. В нас нема покищо зрозуміння для плекання культу здоровля: прямування не тільки до того, щоб лікуватися вчасі недуги, але до того, щоб зібрати якнайбільші припаси сил і енергії, намагаючись узискати максімум здоровля і тимсамим переможно протиставитись недузі завдяки високій відпорности орґанізму. В наших літницях лікування відбувається у невластивий спосіб і зі шкодою для орґанізму. Винні тут переважно самі лікуванці, які просто надуживають лічничих купелів, томлять себе далекими прогульками, підривають здоровля нічними гулянками по дансінґах і т. д. У висліді такої запопадливої „курації" появляються по якомусь часі „невідомо звідки" симптоми ослаблення серця або нервної системи. Це очевидно наслідки вичерпання орґанізму внаслідок переладування його працею і надміром вражінь. По приїзді на літнище треба передовсім добре відпочати, а щойно потім приступати до лікування, примінюючись точно до вказівок лікаря. По кождій лікувальній купелі добре відпочати (виключені довгі і томлячі проходи). Найкраще купатися що другий або що третій день, залежно від сили ділання тих купелів. В ніякому разі не вільно купатися понад приписаний лікарем час. Самовільне продовжування купелі може не мати злих наслідків, але можна дістати й удар серця, особливо в горячих купілях. Особи, які дійсно потребують лікуватися, повинні уникати забав і далеких прогульок. Поправа самопочування і поправа стану здоровля наступають переважно не безпосередно по лікуванні, але щойно по якомусь часі. Особи, які не мусять лікуватися, а вчасі року працюють по містах, найкраще зроблять, коли на місце свого літнього відпочинку виберуть місцевість не дуже перенаселену, спокійну й окружену буйною природою. Найбільше відповідають: море, побут у горах, або на селі в гарній околиці. Правдивий відпочинок можливий тільки при зміні середовища й околиці; щоб добре відпочати треба свіжих вражінь і свіжих краєвидів. Щодо літніх таборів, то вони дуже вказані для осіб зовсім здорових, загартованих, фізично сильних і тих, які постійно працюють у замкнених льокалях. Те саме відноситься до каюкових прогульок. Для дітей і шкільної молоді літні табори також дуже корисні, одначе в нашому кліматі відповідають вони тільки зовсім здоровим дітям. Хорі або недорозвинені діти вертаються з таких таборів вичерпані і більше склонні до бронхіту та підгорячкових станів. Підчас ферій конечна річ здержатися від усякої умової праці. Це не пошкодить, а навпаки, може тільки відсвіжити ум і зробити його здібнішим до дальшої продуктивної праці. — рк.

◆◆◆

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

34 Міжнародній Евхаристійний Конґрес у Будапешті відбувся величаво в днях 25—30 травня с. р. Прибули численно церковні достойники: кардинали, архиєпископи, єпископи, священики та вірні з 31 країв. Папським леґатом на цьому Конґресі був кард. Пачеллі. Галицькі прочани творили Українську Секцію, що мала свої засідання. В базиліці св. Стефана відправлено торжественну архиерейську Службу Божу в нашому обряді. На ній був також папський леґат. Душевне захоплення наших вірних велике. Довідуємося, що наші вірні з Закарпаття не брали участи з Галичанами в спільних рефератах і нарадах. Кажуть, що еп. Стойка заборонив... Закінчення Конґресу відбулося в неділю. Перед полуднем того дня підчас Служби Божої на площі Героїв в Будапешті 200.000 осіб приступило до св. Причастя, між ін. високі державні достойники. Опісля прансмітовано з Риму промову Св. Отця. В год. 16 конґрес закінчила Евхаристійна процесія, в часі якої почалася сильна злива. В слідуючім числі зачнемо печатати докладніший звіт з Конґресу пера спеціяльного кореспондента „Н. Зорі".

Папа про справу „простягненої руки" комуністів. Після повороту з Риму кард. Вердіє подав до преси заяву, яку можна вважати півофіційним голосом самого Св. Отця, у справі „простягненої руки" французьких комуністів. В заяві читаємо м. ін.: Коли Христос вернувсяб на сю землю, чи не похиливсяб над усіми тими нещасними, Він, що над людськими масами висказав слова горячого милосердя: Жаль мені того народу. Також Церква зараховує до своїх прекрасних традицій любов усіх, а з особлившою предилекцією любов до найнещасливіших. Не зрадимо ту величню традицію, ніхто не могтиме закинути Папству, що в сій годині ненависти і боротьби занедбало обовязок розділяти скарби любови. Тому в дусі благородности, по християнськи, з безконечною любовю треба відповісти тим чужим, які до нас відзиваються: „В імя Христа, який вас любить, здоровимо вас. Та чого ви від нас хочете і чого ожидаєте? Ваші доктрини не наші доктрини. Наші доктрини се наука Христа і Церкви. Знаєте добре, що наші мученики погибли в їх обороні і що ми готові зробити те саме, коли зайде конечність. Співпраця? Наша діяльність пересякла духовістю, вашу пересякає матеріялізм. І якраз цей первень духовости се наша душа і водночас суть добра у кождій праці, а ви цей первень відкидаєте. Чи можлива в тих умовинах якась співпраця? Ми християни хочемо потішати й облекшити долю тим, які терплять, помагати робітникові в обороні його прав, у справедливості і любові приготовляти майбутнє зєдинення всіх людей. Коли жест простягненої руки висказує з вашої сторони бажання кращого пізнання ваших братів католиків, щоби їх лучше шанувати разом з їх релиґією, яка є їх натхненням, почуваннями і з їх діяльністю, Церква не здержиться від того чину світлости. А ви незабаром пізнаєте, що Церква може могутньо причинятися до добробуту всіх". Словом, не співпраця з комунізмом, тільки праця над комуністами.

Зі свіжих пучків
і квітів
СІК СЕРДЕШНИКА
ЗМІЦНЮЄ СЕРЦЕ.
Продажа в аптиках і дроґеріях.
Маґістер Едвард Ґобец
Warszawa, ul. Miodowa 14.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ВОЛИНСЬКИЙ ВОЄВОДА приказав виселити 65-літнього Матвія Федосюка і його сина Олександра (31 літ) мешканців хутора Позіховських коло м. Білозірки в кремянецькім повіті.

ЧЕСЬКА КОМУНІСТИЧНА ПРЕСА зачала остру кампанію проти автономістичних домагань Німців, Словаків і Поляків. Головний орґан чеських комуністів „Руде Право" домагається м. ін. конфіскати маєтків автономістичних провідників.

ЧЕСЬКІ ВЛАСТИ завісили опозиційний орґан Союзу Рільників „Русскій Вестнік" в Ужгороді за його гостру й нельояльну критику потягнень правительства.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА відкинула предложення Англії і Франції у справі вицофання своїх військ з німецько-чеського погранича. Віцепреміер Бехине заявив, що „тільки зломаний нарід може зрікатися своїх ґарантій безпеки. Військові зарядження були необхідною конечністю для оборони краю і під тим оглядом істнує цілковита однодушність між правительством і чеським народом".

СИЛЬНІ ВІДДІЛИ ЧЕХОСЛОВАЦЬКОЇ АРМІЇ обсадили цілу чесько-мадярську границю. М. ін. в Братиславі зосереджено значні відділи змоторизованих військ.

„НАРОДНІ ПОЛІТІКА" пише, що вся поліція міська і громадська та богато рядовиків і офіцирів державної поліції на теренах, замешканих Німцями, належать до партії Генляйна.

ДО ПРАҐИ приїхав шеф середньоєвропейського департаменту в Форейн Офіс'і (англійське мін-во закордонних справ) Віліям Странґ. Приїхали також чеські посли з Парижа й Лондону: Осуский та Іван Масарик.

МАДЯРСЬКІ ВЛАСТИ знесли поліційний надзір над мадярською націонал-соціялістичною партією.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО впровадило кару смерти за замахи на короля, членів королівської родини і представників чужих держав.

КОДРЕАНУ, провідника ромунської „Зелізної Ґвардії", засудили на 10 літ вязниці і 6 літ позбавлення горожанських прав.

НІМЕЦЬКА ЕСКАДРА зложена з 33 військових літаків під командою ґен.-майора Ферстера прибула з офіціяльною візитою до Білгороду на запрошення югославянського правительства.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ видали приказ 2000 осіб, переважно Жидам, щоб виїхали з Німеччини.

ҐОЛЯНДСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО видало приказ адміністраційним властям заострити контролю над чужоземцями в Ґоляндії.

ФІНЛЯНДСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО заявило, що на будуче застерігає собі право самостійно рішати, до якої міри Фінляндія буде слухати заряджень Союза Народів.

ІТАЛІЙСЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила признати маршалам Де Боно і Ґраціяні доживотну пенсію в доказ вдячности для них цілого народу.

СЕКРЕТАРІЯТ ФАШИСТІВСЬКОЇ ПАРТІЇ зарядив, щоб день 29 травня святкувати в усій Італії як день солідарности з національною Еспанією.

ШВЕДСЬКИЙ КОРОЛЬ Ґустав V приняв делеґацію шведської націонал-соціялістичної партії. Вона вручила королеві петицію з 60.000 підписів. Підписані в петиції домагаються, щоб Швеція виступила з Союзу Народів.

ПРЕЗИДЕНТ ФРАНЦІЇ Лебрен виголосив у м. Сен Бріє промову, в якій взивав до єдности, щоб Франція могла відзискати те моральне здоровля, ту певність і довіря, які мала по перемозі в 1918 році.

ЛЬОРД ҐАЛІФАКС має виїхати незабаром до Берліна на запрошення Ґерінґа. Крім того має прибути до Німеччини ряд ін. англійських політиків.

3.000 АНҐЛІЙСЬКИХ ЖОВНІРІВ сконцентровано в трикутнику м. Дженін—Наблюс—Туль Карем у Палестині до боротьби з арабськими терористами.

ПРЕЗИДЕНТ РОСВЕЛТ оповістив заяву, в якій взиває всі народи до спільного зусилля для збудування нового порядку світа і до співпраці, щоб розвязати господарські проблеми. Держави американського континенту настроєні мирно і готові співпрацювати з собою.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ЗДПА (Злучених Держав Півн. Америки) рішило збудувати 5 морських баз на Спокійнім Океані. Ті бази мають створити ланцюх оборони для Гавайських островів.

МЕКСИКАНСЬКІ ВЛАСТИ увязнили 6 американських летунів. Вони мали перепачковувати літаки зі Злучених Держав Півн. Америки до Мексика, щоб викликати повстання проти теперішного през. Карденаса.

ПРЕДСТАВНИК ЯПОНСЬКОЇ АРМІЇ в Пекіні заявив, що японський змоторизований відділ взяв у полон головну квартиру китайської армії 40 км. на захід від м. Сусіен: вожда армії з багатьома членами штабу.

НОВИНКИ

„День Хорих" у Львові. Дня 31-го травня с. р. відбулося богослуження для хорих у церкві Успення Преч. Діви Марії. Вже від год. 8 священики сповідали хорих, переходячи від особи до особи, що робило зворушливе враження на приявних. Хорих сповідали: о. Ґорчинський, о. Каштанюк, о. Лончина, о. В. Харина та о. Лукань ЧСВВ. В год. 9 тиху Службу Божу для хорих відправив о. кан. Д. Лопатинський. Про це миле торжество для хорих подбали Марійська Дружина Пань і Український Секретаріят Хорих.

Іспит зрілости в ґімназії СС. Василіянок у Львові відбувся в днях 16—21 травня під проводом директора заведення о. Крилош. В. Лициняка як делеґата Кураторії. Зголосилося 26 абітурієнток з відділу клясичного і 24 з відділу ґуманістичного. Вислід матури дуже відрадний, бо ніхто не перепав ані при писемній ані при устній. З клясичного відділу здали: Бабяк Марія, Ваврик Стефанія, Вовків Олександра, Галькевич Стефанія, Герасимович Анна, Глинянська Тетяна, Ґринах Евгенія, Зачкевич Ольга, Камецька Олена, Колісник Ірина, Коверко Оксана, Кос Ірина, Левицька Тетяна, Лициняк Марія, Лужницька Ксеня, Мандзюк Віра, Москалик Іванна, Пядик Катерина, Сабат Евгенія, Сидір Дарія, Сікора Стефанія, Стецько Надія, Тимяків Мінодора, Тисовська Оксана, Хитренька Марія, Яцків Юлія. — З ґуманістичного відділу здали: Ґайовська Марта, Занхіра Ольга, Кіндій Ольга, Книш Ольга, Корлятович Надія, Крук Марія, Кузь Ірина, Кушнір Ірина, Левицька Дарія, Лоза Ольга, Лугова Володимира, Маєр Анна, Мисько Мирослава, Олійник Стефанія, Орищин Теодозія, Остапчук Ольга, Перепелиця Наталія, Пивовар Евгенія, Строцька Лідія, Тимчишин Евфрозина, Шепта Анна, Чайківська Ольга, Чарнецька Олександра, Якимович Стефанія.

В часі бурі, яка перейшла над Львовом у пятницю м. тижня, перун ударив в антену львівської радіостації й ушкодив ізолятор. Внаслідок того наступила двогодинна перерва в радіостації.

Польська преса повідомляє, що 24 травня поліція увязнила в Радехівщині Мирона Харчука й Івана Дідика під закидом підпалу будинків кольоніста Скавінського. Коли арештованих ескортували до вязниці, вони кинулися до втечі. Поліція застрілила обох.

Взірцевий протилетунський захист збудовано в однім варшавськім костелі.

Гумор. — Докладне означення. — Чи ви зломили ногу в часі їзди? — Ні, в часі упадку.

До польського мін-ва скарбу вплинув меморіял, щоб воно почало переговори з правительством Німеччини в справі вальоризації довоєнних австрійських поліс, які є власністю польських горожан. Австрійські довоєнні асекураційні т-ва льокували свої капітали частинно в облігаціях, які здевальвувалися, частинно в будівлях, які залишилися ненарушені. Зацікавлені тою справою повинні негайно звернутися до посла о. пралата Любельского, р. кат. пароха в Тарнові, який займається тою справою. На відповідь треба долучити почтову марку за 25 сот.

Жидачівське староство припинило діяльність читальні „Просвіти" в Чернищі, мотивуючи своє рішення тим, що „читальня переступила межі статуту".

Тернопільський воєвода Маліцкий перевів люстрацію брідського повіту.

В Товстоголовах зборівського повіту згоріла цілком деревляна церква. Літургічні одяги й позолочувані посудини вратовано. Причина пожежі — свічка, яка горіла перед образом.

До слідчого виділу поліції в Станиславові приходили довший час анонімові листи, в яких автор обвинувачував ріжних людей з Креховець за приналежність до ОУН. Виявилося, що автором тих листів був адв. соліцитатор Степан Загайкевич, який признався, що писав ті листи. Виписував він такі листи і на себе, щоб звернути на себе увагу Українців та дістати посаду в кооперації.

Вибори віцепрезидента м. Станиславова відбудуться 8 червня. На те становище кандидує б. радний Т. Заґаєвский.

Бурі з градом і перунами перейшли над повітами городенським, стрийським і жидачівським та наробили богато шкід в полях і садах. В Петрові пов. Городенка підчас бурі перун ударив в дім Миколи Павлюка. Дім цілком згорів. В Антонівці пов. Стрий перун вдарив у дім Івана Пастернака і вбив його 51-літню жінку та 23-літню доньку. В Ганівцях пов. Жидачів перун вдарив у стайню Данила Вайди, яка згоріла.

Градова туча перейшла над північною частиною сяніцького повіту. Страти дуже великі.

В Коломиї відбулася нарада станиславівського воєводи ґен. Паславського зі старостами коломийським, городенським, косівським і снятинським. Обговорювано господарські справи.

У Скалаті на засіданні повітового комітету СППОС, на яке прибув ґен. Пашкевич, рішено вибудувати двоповерховий Торговельний Дім, в якім знайшлиби приміщення 12 польських крамниць і місцеві польські організації. — Опісля ґен. Пашкевич виїхав до Глібова, де жертвував 500 зл. на будову костела і 500 зл. на побільшення крамниці „Кулка Рільничого". („Всхуд" ч. 1784).

В Тухлі коло Сколього створено комітет, який має занятися будовою костела.

В Новому Загорові пов. Горохів на Волині перемінили православну церкву на костел.

Моршин-Живець обходить в червні с. р. 400-ліття свого істнування.

Молоді бараболі продають у Варшаві по 3—5 зл. за 1 кґ.

В Лодзі вибухнув страйк робітників керамічного промислу.

Гумор. — Іспит. — Ну, а тепер прошу мені сказати, чого треба до лікування недуги? — Пацієнта, пане професоре.

В одеській пристані наступив вибух амуніції, яку ладували на два торговельні кораблі, що мали відплисти до Барцельони. 14 робітників убитих, кількана-цять тяжко ранених. Частина пристаневих магазинів згоріла. До Одесси прибув комісар внутрішніх справ України, щоб устійнити причину катастрофи. Власти перевели низку арештувань. Є підозріння, що вибух був ділом опозиції.

В Москві має відбутися процес проти 14 артисток і 23 статистів, обвинуваченых за саботажі і троцкізм.

Перша міжнародня вистава ремесла відбувається в Берліні. Вона триватиме до 10 липня с. р.

В Австрії розвязали союз католиків. Одночасно закрили около 20 католицьких журналів.

В кільонській пристані затонув німецький ловець мін „Трітон". 4 члени залоги втопилися.

Віденська кравецька фірма Кнізе заскаржила кн. Штаремберґа за 2.000 шилінґів за незаплачену ґардеробу.

У Відні Ґестапо сконфіскувало неарійцям 1.500 авт.

В Парижі підчас розбірки дому при вул. Муфтар знайдено 5.000 золотих монет, т. зв. люїдорів з часів Людвика XV. Вартість тих монет виносить тепер 2 і пів мільйона франків. По думці приписів французького цивільного кодексу половина грошей припадає знахідникові, половина державі.

До Неаполю прибув з Еспанії транспорт з 600 раненими італійськими легіоністами, з яких 500 належало до славних дивізій, що заняли Тортозу. Мешканці Неаполю витали ранених з ентузіязмом.

В Італії спустили на воду 4 воєнні судна: 2 міноносці, 1 контрміноносець і 1 підводну лодку.

В однім лондонськім кіні підчас висвітлювання протигітлерівської фільми „Нинішня Німеччина" публика побила двох глядачів, які кричали: „Нехай живе Гітлер!"

Австралія має найнизчу смертність немовлят на світі.

Пошесть холєри шириться в кількох провінціях Індії.

Спорт. Майже всі сегорічні змагання України відбуваються в дуже несприятливих атмосферичних умовинах. Так було й на останніх недільних змаганнях України з дрогобицьким Юнаком. Розмокле, болотнисте грище і дощ се найбільша перешкода для нападу України, який не вміє примінити відповідну систему горішних подань, виказує велику повільність акцій й через те Україна програє. Метч України з Юнаком можна було виграти. Україна вела в першій половині 2 : 0, потому 3 : 1. Отже мала рішучу перевагу в першій половині гри. Одначе скорий і небезпечний напад Юнака потрафив не лише вирівнати але й виграти у відношенні 3 : 4. Україна програла у великій мірі через те, що брамкара Босого розбили в перших хвилинах гри, а резервовий має на совісти двоє воріт. Найкращі в Україні Скоцень II і Богурат. Суддював п. Курцвайль дуже хаотично й нерішучо, через що допустив до брутальної гри. По сім метчу Україна залишилася далі на другому місці. Чорні мають вже запевнене мистецтво. Друге місце досі непевне, бо рівні шанси до нього мають Україна, Гасмонея і Польонія. Кожда з тих дружин має 28 здобутих точок і жде лиш нагоди, щоб добре усадовитися на 2-ім місці.

Дорога Молоде!

Після довгої цілорічної праці, що томить тіло й виснажує духа, приходить благословенний час, що обновить Твого духа в його найглибших основах. Це час замкнених реколекцій. Марійське Товариство Молоді запрошує Тебе на цю обнову духа.

Молоде! Приїдь, візьми участь, скріпися духом, а відчуєш глибокий спокій і вдовілля. Всі охотники нехай зголосяться в своїх ОО. Катехитів найдальше до 15 червня ц. р. й нехай зложать на їх руки 5 зл., як таксу за тридневе удержання.

Тож мерщій прибувайте у Львів Станиславів, Перемишль, Товмач і Яворів.

Христос кличе, Марія взиває! Саме Твоє благородне серце Тебе заохочує.

З нами Марія!

Львів, 25 травня 1938.

Управа Марійського Т-ва Молоді.

КОМУНІКАТ
Головної Управи Марійського Т-ва Молоді в справі Реколекцій для Молоді.

1. Стислі реколекції для Молоді середніх шкіл починаються вечером в дні роздачі свідоцтв.

2. Право участи в реколекціях мають учні й учениці від II. кл. гімн. вгору й анальогічних шкіл.

3. Реколекції зорганізовані в слідуючих містах:

Для учнів:

Львів: Мала Духовна Семінарія, вул. Сикстуська 39 а.

Перемишль: Духовна Семінарія, вул. Баштова ч. 13.

Станиславів: Мала Духовна Семинарія, вул. Собіського 44 б.

Товмач: Селянська Бурса.

Для учениць:

Львів: Інститут СС. Василіянок, вул. Длугоша 17.

Перемишль: Інститут СС. Василіянок, вул. Каспровича 5.

Станиславів: Інститут СС. Василіянок, вул. Скарги 17.

Яворів: Інститут СС. Василіянок.

4. Зголошення та таксу за удержання приймають ОО. Катехити. Такса за ціле тридневе удержання виносить 5 зол. Бідніші можуть дістати знижку. Речинець зголошень найдальше до 15 червня ц. р.

5. Реколєктанти (-ки) мусять мати з собою: коцик, простирало, подушечку, рушник, розуміється, що й молитовник і папір на записки.

КІНА

МУЗА: Шеф розвідки.
ПАКС: Панна Петрусь.
СТИЛЕВЕ: Вязень діявольського острова і ревія.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 5 червня 1938. Ч. 41 (1141)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

До української суспільности

Комунікат ч. І б. Ділового Комітету „Свята Християнської України".

Отсим подаємо до відома українській суспільности, що за благословенням українського греко-католицького Епископату та за уповажненням українських громадянських чинників повстав у Львові Діловий Комітет „Свята Християнської України", який має в цілому краю підготовити торжественне відсвяткування 950-ліття хрещення Руси-України. Комітет розпочав уже свою діяльність у цілому ряді секцій та запрошує до активної підтримки і співпраці всіх, кому лежить на серці піднесення релігійної свідомости й морального рівня серед українського народу. Ювілейні торжества в цілому краю починаються з кінцем липня с. р. Вже в найближчих тижнях Комітет видасть для масового поширення цілу низку ювілейних видань, відзнак, медаліонів, плякатів, образів і т. п. Між виданнями Комітету будуть такі важні й пожиточні книжечки як підручник з програмою до уладжування місцевих і окружних ювілейних торжеств, проповіди, популярна історична брошура про хрещення України й б. ін. Отже як з чисто практичного, так головно і з ідейного огляду видання Комітету „С. Х. У." заслугують на найбільше поширення серед українського народу. Крім того чистий дохід з усіх видань Комітету призначений на здвигнення тривалого памятника 950-ліття хрещення Руси-України, а саме на заложення харитативної установи або іншої інституції, що залишиться на довгі століття та нестиме добрий посів між українські народні маси. Тому звертаємося з найгарячішим зазивом до всеї української суспільности, щоб вона масовим закупом і активним поширюванням книжечок, відзнак, медаліонів, плякатів, образів і т. п. видаваних Комітетом „С. Х. У." причинилася до найвеличавішого відсвяткування Великого Ювілею та до здвигнення тривалого памятника 950-ліття Хрещення Руси-України. — Львів, дня 18 травня 1938. За Діловий Комітет „Свята Християнської України" др Маркіян Дзерович в. р., голова. Роман Данилевич в. р., секретар.

Ревізії в українських діячів у Бучаччині.

ПАТ звідомляє з Бучаччини, що там при ревізіях в українських діячів знайдено багато нелеґальних українських видавництв, книжок і відозв, печатаних головно в Ужгороді. В них має бути шкалювання Польщі ти висміювання польських державних емблемів і національних красок.

Увязнення комісарів у Київі.

Аґенти ҐПУ в Київі увязнили першого заступника голови „Совнаркому" України Тягнибіду та голову державної комісії плянування Сухомліна, що був рівночасно заступником голови ради народних комісарів України. Обох комісарів увязнили у звязку зі слідством проти Станислава Косіора.

Зїзд польських кольоністів у Львові.

В неділю 29 травня с. р. відбувся у Львові зїзд польських кольоністів з трьох східньо-галицьких воєвідств при участи міністра рільництва Понятовского та львівського воєводи Білика. З реферату, що його виголосив на зїзді А. Вітос, виходить, що в часі від року 1919 до 1934 розпарцельовано у трьох східньо-галицьких воєвідствах понад 300.000 га землі, з чого 220.000 га зужито на доповнення карловатих господарств, а з решти створено 15.000 самостійних господарств для польських осадників. З доповняючої парцеляції користало майже в 90% непольське населення. Осади розкинені в 43 повітах у числі 756 осель, з яких 447 має понад 20 господарств, а 309 це слабші оселі, де число господарств не перевищає 20. З загального числа господарств, розпарцельованих в тому часі, 11.000 осадників остало, а решта відплила з трьох східньо-галицьких воєвідств, продаючи свої господарства переважно в чужі руки. Причина того, на думку референта, слабий фінансовий стан осадників, брак державних кредитів, саботажі меншинних елементів і т. п. В другім періоді осадництва, себто від 1934 р. повстало около 5.000 польських осадничих господарств. Вони дістали вже достаточний кредит, фахову опіку й т. п. Всі землі, які тепер парцелюють, йдуть на творення нових польських господарств. На закінчення зїзду створено „Звйонзек Осаднікуф Зем Полудньово-Всходніх".

Совітські дипльомати не хочуть вертатися до Москви.

Російський еміґраційний щоденник „Последніе Новості", добре поінформований про куліси совітської амбасади в Парижі, звідомляє, що совітський амбасадор в Парижі Суріц щойно по довшім хитанні рішився відбути подорож до Москви на візвання совітського правительства. Зволікає з виїздом до Москви також совітський амбасадор в Берліні Стоін.

Зірвання німецько-британських переговорів.

В Берліні велися від тижня німецько-британські переговори у справі ліквідації довгів Австрії. Німецьке правительство відкинуло всі британські предложення заявляючи, що воно не вважає себе леґальним спадкоємцем австрійської держави і не може згодитися на переняття її довгів. Воно годилося вести переговори на тій підставі, що Німеччина може взяти на себе відповідальність за австрійські довги, але В. Британія мусить дати їй рекомпензату в формі збільшення ввозу німецьких товарів до В. Британії. Британська деле ґація відкинула німецькі домагання й покинула Берлін.

Загальна військова служба в Англії на случай війни.

В англійських парляментарних кругах панує переконання, що англійське правительство вже має готовий законопроект про загальну обовязкову військову службу. Її впровадилиб негайно після вибуху збройного конфлікту на основі приспішеної ухвали законодатних палат. Законопроект спирається на т. зв. національнім реестрі. Він передбачує, що на случай военного конфлікту всі дорослі мущини обовязані ставитися до військового перегляду.

Загальні Збори „Скали"

В четвер 26 травня с. р. відбулися в Станиславові 4-ті Загальні (а треті річні) Збори Т-ва „Скала". Точно о год. 8 рано в катедральній церкві зібралося коло 200 деле ґатів і членів читалень „Скали", як також кільканацять священиків, щоб вислухати Служби Божої. Службу Божу відправив Впр. о. шамбелян Йоан Луцик в сослуженні Всеч. оо. Вальницького й Остапяка. На Сл. Божу прибули члени Гол. Виділу „Скали" під проводом голови Т-ва дир. Замороки. Деле ґати, головно селяни, одягнені в строї своїх околиць. Було також кілька деле ґаток-селянок. Вони підчас Сл. Божої приступили до св. Причастя. По Сл. Божій 10 священиків під проводом о. шамб. Луцика відправило панахиду за померших членів „Скали". Тетрапод був м. ін. прикрашений 4 фляконіками з конвалією.

О год. 9 зачали збиратися куратори, деле ґати і члени „Скали" в кіновій салі готелю „Варшава", де мали відбутися Загальні Збори. На першім бальконі напроти президіяльного стола завішено портрет Св. Отця Пія XI на гарнім килимі як тлі, по боках портрету два великі прапори: папський жовто-білий і український жовто-блакитний. На бічних стінах образи Ісуса і Матери Божої в вишиванках, а на задній стіні під першим бальконом портрет Шевченка в шапці. На лівій стіні (від президії) завішені: ґрафікон „Деякі дані читалень Скали за рр. 1936—1938" і карта станиславівської Епархії, на якій зазначено, де є читальні „Скали". Коло ґрафікону і коло карти стають деле ґати, приглядаються їм з цікавістю, дискутують про те, що бачать, деякі відписують собі цифри з ґрафікону. Мабуть виписують матеріял до дискусії на зборах або до звіту, який будуть складати, коли вернуться зі Зборів до своїх міст чи сіл.

Саля помалу наповняється. Деле ґати займають майже всі сидячі місця, кількадесять осіб примістилося на першій ґалерії.

О год. 9.30 входить на салю Преосв. Йоан Лятишевський, Епископ-Помічник станиславівський, і сідає на почеснім місці в першім ряді. Підчас його вступу на салю зборів всі присутні встали і тим вшанували заступника Покровителя „Скали".

За столом на естраді вже сиділа президія Гол. Виділу „Скали" під проводом голови Т-ва дир. Замороки. Він отворив Збори привітом „Христос Воскрес" і зазивом, щоби всі присутні відмовили „Отче наш" і „Богородице Діво". Після тихого відмовлення тих молитов дир. З. привитав Ексц. Кир Йоана і просив Його благословення для присутних. Преосв. поблагословив присутних. Дальше предсідник Зборів привитав оо. Кураторів, деле ґатів читалень і гостей, заявив, що збори і їх ухвали правосильні і попросив до почесної президії Зборів о. прал. Олександра Русина з Коломиї та селян пп. Дмитра Винничука з Підгайчик і Василя Сищука з Корнич. На секретарів Зборів покликано п. мра Шкварка і п. Реннера. Після полагодження тих формальностей зачав дир. Заморока свою промову. Він сказав м. ін.: Ваша Ексцеленціє, Світлі Збори! Отсі наші збори се треті звітові і четверті від оснування Т-ва. Праця Т-ва в перших двох літах йшла в напрямі поширювання Т-ва. Провід старався заложити якнайбільше читалень „Скали". Друга характеристична ціха тодішньої праці була та, що наше

Т-во мусіло собі виборювати право горожанства серед власної суспільности. Богато осягнено: основано значне число читалень і „Скала" виборола собі право горожанства в нашій суспільности. Згодом праця нашого Т-ва мусіла стати інтензивна. Ми старалися, щоб „Скала" запускала коріння в глибину. Провідна думка нашої праці: створене закріпити, утревалити, працю поглибити, влити в ту працю добрий зміст, випливаючий з духа Католицької Акції. Провід уживав трьох способів для скріплення праці в „Скалі": 1) Ми старалися якнайбільше поширити католицьку пресу. 2) Ми старалися якнайбільше поширити католицькі книжки. Спочатку поширювали ми католицькі видання ріжних укр. видавництв, а згодом зачали видавати також свої власні щомісячні книжочки і їх поширювати. 3) Вкінці ми поробили заходи, щоб урухомити курс Католицької Акції для священиків і для світських людей. Потреба такого курсу велика і пекуча. Найбільше читалень „Скали" повстало в І-ім році істнування нашого Т-ва, в другім і третім основано менше читалень. Досвід показав, що найкраще працюють і розвиваються ті читальні „Скали", що повстали пізніше, після відповідної підготовки ґрунту на місцях. Праця в читальнях „Скали" буде тим успішніша, чим з більшою ревністю та почуттям обовязку будемо її виконувати. Незабаром треба конче перевести свого рода децентралізацію праці в „Скалі". Мусять повстати деканальні або повітові філії „Скали". Такі посередні звена скріплять працю в „Скалі". Але ми мусимо щойно вишколити людей до ведення таких філіяльних осередків. Крім того треба вишколити світських апостолів. Організатори центрального Т-ва „Скали" будуть займатися передовсім люстраторською працею. Головна ідеольоґічна праця в читальнях буде спочивати на священиках. Головний Виділ „Скали" спирався у своїй праці на вказівках Покровителя Т-ва Преосв. Григорія й удержував постійний контакт з Покровителем. Зазначую, що все, коли тільки вимагала потреба, ми мали доступ до Ексцеленції. Покровитель уділяв нам радо вказівок, які були дороговказом для праці Т-ва.

Зчерги председник згадав померших членів „Скали" відчитуючи м. ін. імена 9 покійних священиків - кураторів читалень „Скали". Присутні вшанували їх память повстанням з місць. Вкінці відчитав порядок Загальних Зборів, який присутні приняли до відома.

Потому організатор п. В. Реннер відчитав в заступстві секретаря протокол з попередних Заг. Зборів, які відбулися 7. V. 1937 р. Присутні вислухали з увагою відчитання протоколу і приняли його до відома без змін і додатків.

Була год. 10.15 як зачали відчитувати звіти з поодиноких ділянок праці головного Т-ва „Скали". Перший відчитав звіт секретар Т-ва п. др Лев Голінатий. По нім зложив звіт скарбник дир. Теодор Мартинець. Дальше Впр. о. В. Микитюк відчитав звідомлення з видавничої діяльности. Всі три звіти печатаємо в „Новій Зорі" окремо.

Коли члени Гол. Виділу скінчили свої звідомлення, о. дек. Гірняк з Ямниці відчитав іменем Контрольної Комісії звіт з провірки книг і рахунків Гол. Виділу. К. К. знайшла все в порядку і тому о. дек. Гірняк поставив внесення на уділення абсолюторії Гол. Виділови, що й ухвалено.

Після звіту о. Микитюка фотоґраф Ол. Мох зробив знимку зібраних на салі.

Слідував майже годинний реферат о. сов. Ів. Чорнодолі п. з. Ціль і завдання Т-ва „Скала". Реферат виголошений з вервою зробив на присутних помітне враження. Присутні приняли його рясними оплесками.

Після реферату о. Ів. Чорнодоля відчитав резолюції, які Заг. Збори приняли однодушно. Ми вже подали ті резолюції в 1140 ч. „Нової Зорі", а реферат о. Ів. Чорнодолі напечатаємо пізніше.

В слідуючім числі „Нової Зорі" напечатаємо цікавий звіт з дискусії.

Зі звітів „Скали"

Звідомлення секретаря

з діяльности Головного Т-ва „Скала" за час від 7 травня 1937 до 27 травня 1938 р.

І. Головний Виділ Т-ва „Скала" в Станиславові вибраний на останніх Загальних Зборах дня 7 травня 1937 р. уконституувався ось як: голова: п. дир. Григорій Заморока, містоголова: Всч. о. проф. Л. В. Микитюк, скарбник: дир. Теодор Мартинець, секретар: др Лев Голінатий. Головний Виділ розгорнув свою діяльність на всі ділянки праці, які приписує статут. Перш усього занявся навязанням тісної і живої лучности з існуючими читальнями, висиланням делеґатів та орґанізаторів на деканальні зїзди оо. Кураторів, на анкети, загальні збори, на ширші сходини й люстрації поодиноких парохіяльних читалень, уладжуванням публичних викладів і відчитів у справах релігійно-моральних з підчеркненням цілей Кат. Акції. Вкінці зорґанізував видавничу діяльність та закладав нові читальні. Всі справи, які полагоджував Головний Виділ, вирішувано спільно на засіданнях Виділу, або на засіданнях Президії Виділу, в склад якої входили голова дир. Заморока, м.-гол. о. Микитюк, дир. Мартинець, о. шамбелян Луцик і секретар др Голінатий. Всіх засідань Головного Виділу було 6, засідань Президії 47. Справи ухвалені на Президії Виділу були затверджувані на повнім Виділі.

ІІ. Канцелярію Т-ва вели до 1. X. 1937 р. пп. Дуткевич і інж. Зубрицький. Вони відійшли на власну просьбу, а від 1. X. 1937 р. веде канцелярію урядовець п. Василь Возьний. Канцелярія у звітовому році поладнала 845 писем, з того 40 писем за дозвіл на оснування і приняття нових читалень, 201 звітів з діяльности поодиноких читалень за біжучий рік, 37 відписів протоколів переведених загальних зборів, 8 звітів з добродійної акції, 13 звітів з поширення кат. преси, 402 письма у справах орґанізаційних, 144 інших писем. У звітовому році канцелярія вислала 20.000 брошур Видавництва Т-ва „Скала", то є по 5.000 брошур:

1. Володимир Великий, Великий будівничий Української Держави,
2. Тестамент Степана Кудрини,
3. Село без дітей, нація без майбутнього,
4. Наші мученики за Унію (Як Московщина нищила Унію),
5. Історія України ч. І,
6. Історія нової української літератури ч. І.

В звітовому році розіслано 4 обіжники, а то:

ч. 5. про поширення катол. преси,
ч. 6. про харитативну акцію,
ч. 7. в орґанізаційних справах,
ч. 8. в справі предложення звітів з діяльности за 1937-38 р.

ІІІ. Членство. Т-во „Скала" має зареєстрованих 328 читалень і 428 фізичних членів, в тім одна особа правна. Разом 756 членів. З 328 зареєстрованих Головним Виділом читалень було: живо діяльних 62, вдоволяючо діяльних 61, мало діяльних 131, таких, що не повідомили Головний Виділ про відбуття загальних зборів, або таких, що взагалі не відбули зборів, і новозголошених 55, зовсім недіяльних 19. Всі читальні Т-ва „Скала" обєднують 17.470 членів, з того мужчин 9.650, жінок 4.947, дівчат 1.861, хлопців 1.012. У звітовому році Головний Виділ зареєстрував і приняв 40 нових читалень та 42-ох фізичних членів. Між зареєстрованими читальнями є дві чисто жіночі читальні, а одна читальня має за голову жінку і виділ цілий з жінок крім секретаря.

IV. Приміщення. З надісланих звітів поодиноких читалень виходить, що 39 читалень має власні домівки, решта має приміщення у винаймлених домівках, або в парохіяльних домах.

V. Бібліотека. Всі читальні „Скали" мають у своїх бібліотеках 19.378 книжечок вартости 15.962 зл.

Від	1— 50	книжок мають	53	читальні
„	50—100	„ „	43	„
„	100—200	„ „	28	„
„	200—300	„ „	10	„
„	300—400	„ „	5	„
„	400—500	„ „	4	„
	726	„ „	1	читальня

VI. Преса. У звітовому році читальні „Скали" передплачували:

402	прим.	„Правди",
295	„	інших кат. часописів,
212	„	„Місіонаря",
32	„	„Нової Зорі",
62	„	світських.
разом 1.003		

Поодинокі члени читалень передплачували:

98	членів	„Нову Зорю",
2.474	„	„Правду",
3.016	„	„Місіонаря",
901	„	інших катол. часописів,
307	„	світських.
6.796.		

VII. У звітовому році виділи парохіяльних читалень відбули 844 засідань, 3.422 ширших сходин, виголошено 228 рефератів й уряджено 246 ріжних імпрез. При двох читальнях істнують вже безвідсоткові позичкові каси, а при 74 читальнях т-во св. Івана Милостивого.

VIII. Каса. У звітовому році читальні мали такі приходи:

з членських вкладок	4.611 зл.
з імпрез	3.719 „
з кольпортажі	486 „
інші	5.504 „
разом:	14.320 зл.
Розходи:	
Вкладки до Головного Виділу	535 зл.
Адміністрація	2.086 „
Бібліотека й інші	9.563 „
разом:	12.184 зл.
Майно Товариства:	
Недвижимости	59.699 зл.
Інвентар	5.319 „
Бібліотека	15.962 „
Інші	3.771 „
разом:	84.751 зл.

До майна Т-ва зачислено леґат бл.п. Катерини Бодаковської з Винятинець біля Заліщик, яка записала 1 морґ поля для Т-ва „Скали", і даровизну площі під будову читальні п. Дмитром Винничуком з Підгайчик біля Коломиї.

IX. Харитативна діяльність. У звітовому році 74 читальні „Скали" провадили харитативну (добродійну) діяльність в той спосіб, що або провадили кухні для вбогих дітей, або уділювали допомоги членам у нещасливих випадках, або приходили з доразовою помічю убогим людям перед Різдвяними і Великодними святами.

X. Орґанізатори. До ведення орґанізаційної праці в терені занятих було до 1 вересня 1937 р. 7 орґанізаторів, від 1. IX. 1937 р. три орґанізатори, які у звітовому році відбули 474 поїздок, підчас яких люстрували поодинокі читальні та на місці служили своїми радами і вказівками. Під сю пору орґанізаторами Т-ва є: мґр. Шкварок, п. Реннер і мґр. Ходоляк.

Впродовж ділового року Головний Виділ старався бодай вчасти вивязатися з наложених на нього обовязків та докладав зусиль в ціли поширення ідеї Т-ва „Скала" започаткованої Покровителем Високопреосвященим Архиереєм Григо-

рієм та в ціли розвинення харитативної діяльности по читальнях.

Новий Виділ Товариства доложить дальших зусиль, щоби скріпити нашу організацію Т-ва „Скали” для добра нашої св. Церкви та для добра нашого народу.

Зі звідомлення скарбника.

Касове звідомлення за час від 1-го травня 1937 до 30 квітня 1938 виготовив на Загальні Збори „Скали” дир. Мартинець. Приходу було 21.724.01 зл., розходу 18.463.20 зл. Членських вкладок вплинуло: від фізичних членів 313 зл. і 20% вкладок членів від Парохіяльних Читалень на суму 404.37 зл. На 419 фізичних членів у 1937 р. членської вкладки не вплатило 206 членів, себто 19.5%. На 328 зголошених читалень 20% членських вкладок до Головного Т-ва вплатило 127 читалень. Від часу заснування не вплатило нічого 186 читалень. Від 20% вкладки звільнено 6 читалень. З кольпортажі видавництва Т-ва „Скала” вплинуло 1.571.06 зл. Кошти видавництва брошур Т-ва „Скала” винесли 4.282.66 зл.

Звіт з Видавництва.

Від грудня 1937 р. Головний Виділ „Скали” видав 6 брошур в накладі по 5.000 примірників, а саме:

1) Володимир Великий, будівничий Української Держави,
2) Тестамент Степана Кудрини,
3) Село без дітей, нація без майбутности,
4) Наші мученики за Унію,
5) Історія України,
6) Історія літератури.

Чотири перші брошури вислано до парохіяльних читалень і Всеч. Урядів Парохіяльних а дві останні вишлеться в сих днях. Дальші два випуски як продовження Історії України та Історії літератури приготовляється до друку.

Головний Виділ висилає свої книжечки в обмін до отсих товариств згл. видавництв:

ГІКА (Ген. Інст. Кат. Акції), Львів,
Видавництво ОО. Василіян в Жовкві,
Бібліотека добрих книжок ОО. Василіян в м. Мондер, Альберта, Канада,
Укр. Науковий Інститут в Берліні,
Бібліотека реліґійної освіти в Жовкві,
Бібліотека Богословської Академії у Львові.

Наші книжечки замовляють Всеч. Отці і світські особи також з дієцезій львівської, перемиської, Лемківщини і з Варшави.

Богато з них просить уважати їх за сталих передплатників.

До розпродажі в коміс беруть: Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові, Церковна Крамниця в Попелях коло Самбора та Народній Базар і Укр. Книгарня в Станиславові.

Богато наших книжечок розпродується в неділі і свята а в травні щодня біля церков у Станиславові.

ОСИП НАЗАРУК

На 34-й Евхаристійний Конґрес

ВРАЖІННЯ І ДУМКИ З ДОРОГИ.

Зміст: — Одна сердечність у Славську. — Уваги про словянську вдачу на тлі борщу в Лавочнім. — Таємниця вивожених грошей. — На північнім склоні Карпат дощ, а на полудневім ще й сніг... — Дещо про свободу рухів за влади монархів і тепер. — Про воду й оливу та про надписи на урядах. — Про нашу державу і малого хлопчика. — Страшний спомин з тюрми у Міскольчі. — Порядок між мадярськими католиками. — Чи Преосв. Бучко спізнився, чи поїзд поспішився? — Чому я втік від фотографії? — Як виглядала призначена мені кватира і пані дому? — Перший раз в житті пишу по мадярськи...

Сим разом їзда була з перешкодами. Кілька днів перед виїздом до Будапешту вернувся я з Варшави з грипою і ліг. Горячка 40°. Значить, як на мій вік висока. А тут уже всі належитости їзди на конґрес заплачені!.. Отже нехай діється Божа воля! Треба їхати. Горячка впала до 37 і пів. Лікар каже, що як упаде до 37.2 і як буду чутися бадьоро, то можна їхати. Думки инших учених поділені на три части. Вдома дипльоматично здержуються від вислову своєї думки, а всі инші близькі і знакомі поділилися на 2 табори: одні кажуть їхати, другі не їхати по грипі. Коли горячка впала до 37.2, я рішився їхати в надії, що як тільки переїду головний карпатський хребет, погода стане соняшна й буде тепло.

Дня 25. V. о год. 7 рано всів я до поїзду, що мав два вагони призначені для учасників конґресу. Вже здалека чую енергійний голос організатора прогульки о. Ір. Назарка ЧСВВ. Показує мені моє місце в вагоні, заздалегідь призначене нумером 32.

Вагони заповнюються. О год. 7.15 рано поїзд рушає.

Студінь більшає. Не дивниця: наближаємося щораз більше до гір. Але всі потішаємо себе, що як тільки переїдемо головний хребет Карпат, то буде тепло.

Першого сильнішого враження зазнаємо у Славську: зелізничий урядник придивившись нашим жовто-синім кокардкам, не стісняючись нормалізацією (яку м. і. я грішний кілька літ пропаґував!), крикнув до нас голосно:

— „A szlag by was trafił!..”

Дивно булоби в сих часах не почути такого сердечного бажання на своїй рідній землі. Отже підбадьорені ним їдемо далі.

В Лавочнім мали нас ждати з обідом. Наперід заповілося, щоб ресторан на двірці приготував тілько то обідів. І він приготував. Борщ був навіть дуже добрий. Які були дальші потрави, не знаю, бо один одинокий слуга, що розносив потрави, не міг собі дати ради і богато нас не дістало инших страв, а дехто й борщу не дістав. Словянське плем'я (і то все, де воно не жилоб) мусить діставати докладні прикази і припорученя. Не вистарчить сказати Словянинові: „Приготови обід на 50 осіб”, але треба йому ще сказати: „і приготовити тілько людей обслуги, щоб могли за годину видати тих 50 обідів, бо зелізниця довше не жде”. Як не додати арґументу „бо зелізниця довше не жде”, то Словянин також не приготує служби: він просто за ліниво думає. І так є від найдрібніших до найважніших справ. От нпр. вся українська політика в краю і заграничча — не має ні одного незалежного орґану в чужій мові, хочби квартальника! А поставити його дуже легко. І без нього буквально ніякої політики вести не можна. Всі це знають і виконати можуть, а за ліниві, щоб виконати!

В Лавочнім перед переходом границі люди конопадяться справою грошей. Ніхто не знає, кілько грошей можна з собою везти. Кождий запитаний урядник подає іншу квоту: від 5 зл. до 20 зл. Люди бігають, депонують ріжні квоти, депонують по 2 рази, словом, типове словянське замішання. Воно буває більше тільки між Німцями, коли вони не мають провідника.

За Лавочним — Опірець. Громада наших людей під проводом священика вийшла пращати своє паломництво: уставилася близько зелізничого шляху і махає хустинками, махає руками. Богато жіноцтва. Священики благословлять людей з вікон. Робиться нам приємно на душі. А холодний дощ ні на мить не перестає сіяти.

Нарешті поїзд переїхав найвисший хребет карпатських гір — і ми відітхнули на думку, що зараз побачимо від полудня блиск золотого сонця і що бодай перестане падати дощ. А тут як не закуряться гори! Як пічне падати дощ! Гірше ніж на галицькім боці!... А во сніг, крикнув хтось. Дивлюся й очам своїм не вірю: на узбіччах верхів біліють довгі смуги біленького снігу. На галицькім боці, хоч се північний бік Карпат, ми ніякого снігу ніде не бачили, — а тут сніг по горах куди оком глянути! Диво тай тільки. А студінь така, що наші інтеліґенти загально зачинають признавати розум мужикам, які навіть в літі не покидаються кожухів.

— Добре мені жінка радила брати кожушок, чути з одного кута.

— А мені казала брати зимове пальто, та я не послухав, бо думав, що на Угорщині буде горячо...

Показують навіть такого, що взяв білий соломяний капелюх...

А тут так студено, що дехто аж синіє.

Та що я буду діяти по такій тяжкій ґрипі, подумав я. Коли сю подорож видержу без тяжших наслідків, то вже не так скоро захорую, думаю. А тут по ногах тягне студіню. Скидаю з себе літну нагортку й обвиваю ноги. Та й на студінь ніг не помагає і по плечах студінь тягне ще більше. Купивби я якийсь коц (ліжник) на першій лучшій стації. Ба, коли гроші треба було здепонувати на границі. Як жию не їхав я ще без грошей. Аж тепер. Обуреня моє росте. Пригадалася мені моя молодість, коли я всею силою аґітував проти монархізму, — хоч за нього мали ми свободу, про яку й не снилося теперішньому поколінню, що виростає в повоєнних республиках.

Кому тоді приходило на думку, гроші відбирати в подорожних? Ти міг везти міліони, навіть у золоті і сріблі, в діямантах і перлах. Державна влада монархів тільки охороняла тебе. А паспортів не треба було взагалі ніяких (крім Росії й Туреччини). Бери бувало тільки шапку на голову і гроші в кишеню — та їдь, куди хочеш. По всіх державах Европи й Америки. Дослівно без ніяких паспортів і віз...

Слідуючі покоління будуть іще завзято боротися за таку свободу рухів.

„Patrzcie, patrzcie, ruskie napisy!”

Так зі здивуванням заговорили польські паломники на вид українських надписів на двірцях по чеськім боці. А їхало точно тільки само польських паломників, що й наших: по 58. Не було між ними по дорозі майже ніяких звязків: як олива й вода віддільно біля себе „сусідують”. За ввесь час їзди туди й назад запримітив я 2 візити Поляків у нас, нашої візити у них не бачив я ні одної. Такі відносини між католиками, що їдуть на прощу... Не дивота — по таких „вислідах” спроби замирення...

А ті наші надписи на зелізничих двірцях роблять і на нас велике враження: на старших між нами тому, що ми ще памятаємо як ми мали скрізь надписи по свому і в Галичині та на Буковині, за німецько-австрійської влади, — а на молодших тому, що вони ще не бачили

своїх надписів на урядах. Правда, ті надписи неодностайні: декуди вони чисто українські, декуди писані язичієм або й по російськи. Та вже наші букви веселять наші очі.

На станції Воловець сідає б. протоігумен ЧСВВ о. Ст. Решетило з двома монахами. Радісні привитання. Гостина. Вони їдуть лише якийсь час з нами.

Коло год. 4.40 пополудні доїхали ми до Мукачева. Над ним на останнім відприску Карпат знімається прегарний замок. В нім я в часі війни мешкав цілий місяць і там написав я мою найбільшу книжку про наших Стрільців. Тому літ 23. Якже скоро йде час!

Між нашими людьми йде безупину дискусія про наші справи. Каже хтось: „Така гарна наша країна і такий здоровий нарід живе на ній і так богато його, — а ми ніде своєї держави не маємо!“

— Провідна верства винна.

— Чого ви властиво хочете? Таж іще за нашої памяти нікому й не снилася своя держава! А як тільки наше покоління заговорило про свою державу, то таки зараз ми її здобули. Що не вдержали, се вже інша справа.

— А чули ви про дискусію, яку ми мали недавно на одній зі стацій Закарпаття з малим школярем?

— Якаж то була дискусія?

— Та він казав, що тут є 70% Русинів, а тільки 30% Українців.

— О, маєте. І говоріть з ними про свою державу, коли тойсам нарід вісіляко себе називає і жереться над своїм власним іменем!

— Ті, що голосували за „русскими“ підручниками в школах, вже бойкотують науку з тих підручників, як побачили, що дістали московські книжки.

— Взагалі з назви не треба робити талізмана, таж мають і інші народи по пару назв, напр. Жиди, Греки, Англійці — і не сваряться над тим.

Якась гарна стація з чудовим парком біля неї, але надпису стації не видно, бо поїзд стояв оподалік. Виходжу, щоб загрітися скорим ходженням попри вагон. Не маю грошей, щоб купити собі навіть чаю. А студінь така, що журюся, як я по своїй недузі перебуду ніч, коли ще більше постуденіє. Здається, се Міскольч. Тут у 1914 р. сидів я в тюрмі з галицькими москвофілами. Везли нас до Талергофу і тут держали якийсь час. В жахливім натовпі, хорих на холеру і червінку разом зі здоровими. Памятаю, як ми лежали покотом на долівці в тюрмі і як хорі на холеру блювали біля нас і на декого з нас. Страшний то був час.

А ніч помалу надтягає і з нею холод більшає.

— Страбичево, тут живе наш Остапчук, каже хтось з наших.

— Ще живе?

— Так.

Памятають люди публичну роботу, хоч і не була вона така як слід.

А холодна ніч таки надтягає. Обтуливши ноги як лише було можна легкою літною загорткою, пробую задрімати. І так куняю аж до рана.

Коло 5-ої рано буджуся з півсну. Чуюся не зле. Значить, чоловік більше витривалий, ніж сам думає.

Видно якусь гарну оселю. Се щось таке як нпр. Бруховичі коло Львова, каже хтось.

Ще поля — і Будапешт.

Двірець елегантний. Знаю його з давніших часів. Дижур функціонує знаменито. Маю на думці місцеву катол. організацію Мадярів. Є їх скавти в одностроях, є й пані з відзнаками, що говорять ріжними мовами (а не треба забувати, що се 5 год. рано). При наших заграничних паспортах маємо спеціяльні карти, призначені для шоферів авт: даєш таку карту і він везе тебе до помешкання, яке тобі заздалегідь приділено. Вже передтим кождий одержав окрему книжечку, де вписана адреса його помешкання і в котрій має купони на снідання, обіди й вечері в призначенім для нього ресторані. Все згори заплачене.

Вже польська група давно відїхала, вже взагалі відїхала вся публика, що приїхала нашим поїздом, а ми товпою стоїмо в великім вестибулю головного двірця. Кажуть, що Преосв. Бучко має по нас вийти на двірець. Вправді не розумію, на що Епископа трудити о 5 год. рано, коли маємо побачитися відповідно до програми, але годі: не будуж розводити критики на головнім двірці в Будапешті, отже жду. Час минає. Ми стоїмо. І ріжні слухи зачинають кружляти: одні кажуть, що то Преосв. Бучко спізнився, другі кажуть, що то поїзд поспішився і то на цілої пів години. Треті кажуть... але пощо всьо оповідати?

Вкінці довідуємося, що о. Назарко ЧСВВ пішов до телефону, будити Епископа. Тут „думки учених поділилися“, як звичайно. Одні кажуть, що добре робить, що будить Епископа, другі, що зле. Дехто звертається й до мене, що я кажу. Я відповідаю, що напишу про все в „Новій Зорі“.

Нарешті замаячіла червень — у вестібулі зявився Преосв. Бучко. Ми всі дійсно врадувалися, бо люди вже на нас зачали зглядатися, чого стоїмо.

По привітаннях знов думки учених поділилися, — сим разом на три части: одні були за тим, аби ми сфотографувалися групою перед головним двірцем, другі були за тим, що се непотрібне, а треті взагалі не вдавалися в дискусію, мабуть тому, що дуже хотіли спати. Я належав до третьої групи. Зловивши молодого василіянина з моїх околиць о. С., який мав призначене помешкання разом зі мною, та ще одного учасника Конґресу, якому було по дорозі з нами, звернувся я до молодої пані з відзнакою й запитав її, чи розуміє по німецьки. Коли вона відповіла, що розуміє, попросив я її, щоб була ласкава показати нам авто, призначене до їзди в ту сторону, де нас трьох має помешкання, що вона радо зробила.

А до збірної фотографії розуміється не дійшло, бо то не скоро можна уставити групу, особливо коли люди так хочуть спати, що аж з ніг валяться. Тай чому якраз тут фотографуватися?

Ми їхали довго якоюсь гарною і чистою дільницею Будапешту з віллями. По дорозі висів наш товариш, а нас шофер довіз перед дім ч. 83 при вул. Американській і став. Висідаємо.

Наше помешкання в партері. Я дякую Богу, що бодай кілька днів не мусітиму драпатися по сходах поверхів.

Дзвонимо. Тихо. Ждемо і дзвонимо щераз.

Виходить старша, сивава вже пані, але ще з гарним обличчям, середнього росту, в чорнім одязі і каже до нас досить добре по німецьки, але з виразним мадярським акцентом, що вже не сподівалася милих гостей: видно ми так довго ждали на двірці.

Впровадила нас до чистенької кімнати з двома ліжками, розложеними „до сну“. Меблі шкіряні, солідні. Бібліотечка в оскленій шафі, вся мадярська з виїмком одного „Гебетбух'у“, Пфістера. Майже всі книжки в оправі з золоченими витисками. Значить, ми в інтелігентнім домі. Цікаво, що се за інцелігенція.

На стіні образи: самі світські, портрети і студії з природи, особливо гарні два коні і орка 4 волами. Чи не дідичка?

Над ліжком деревляний, окований хрест з Розпяттям, на нім дві вервиці з дрібними пацьорками.

Креденс з білою і кольоровою посудиною. Виключно мадярські газети на столі. Стінний старосвітський годинник тикає.

Між образами на стіні бачу один старий, мабуть на полотні, що місцями позатікало, в середині лицарський герб, довкруги латинський надпис. З нього бачу, що се герб предків пані дому, а не її мужа, бо імя її по нім словянське, на „ски“, а імя предків її чисто мадярське.

Входить пані дому з мельдунковими картами і заставши мене при оглядані її гербу, пояснює мені по німецьки так як я й додумався. Її рід з півночі Угорщини, з липтавської землі, але й покійний чоловік її був шляхотського роду. Помер на сухоти в молодім віці, мав 30 і пару років, оставив їй пятеро дітей. Виховала їх сама, троє вже на становищах, а один синок помер. Маєток був гарний. Одна дочка за аптикарем при недалекій улиці, поводиться їй дуже гарно, друга учителька, але без посади, бо такі тепер часи настали, що трудно за роботу. А вона сама знайшла собі бюрову працю і виїздить чверть по 7-ій до роботи. Може нам дати снідання? Вона нічого не схоче за снідання. Може купіль?

Дякуємо за все, показуємо готові карти з заплаченим харчем.

Зачинаємо спільними силами виповняти мельдунковий квестіонар. Не легка се річ, бо всі питання виключно по мадярськи. А пані дому хоч звичайну розмову вела досить можливо по німецьки, то технічних зворотів квестіонаря перекласти не могла. Та сяк-так при допомозі словаря, який я привіз з собою, якось ми виповнили той квестіонар. Тільки раз його звернули до поправи з уряду, щоб виписати число паспорту. Писав я перший раз в життю по мадярськи під диктатом тої пані, писав як міг.

Бачу, що пані говірка, отже питаю її, чи її чоловік був Словянин. Ні, каже, тільки назвисько мав словянське, але був мадярським типом з вигляду. Показує фотографію. Дійсно, має рацію.

Сухоти. Гм... В Будапешті видно багато сухітничих типів і то Мадярів з вигляду. Чи се не той самий процес, який у Півн. Америці сильно прорідив прекрасні племена Індіян: за скоро з кочовничого життя перейшли до осілого. І Мадяри кочували ще в 13 ст. Се не так дуже давно.

Пані дому дає нам ключі і від кімнати і від входових дверей її помешкання, своїх убікацій зовсім не замикає і виходить: видно має повне довіря до учасників конґресу. Служби нема ніякої, всі діти на своїх помешканнях, нема й тої дочки, що без посади.

А перед відходом просить мого співльокатора священика, щоб помолився за здоровля одного її недужого сина. Каже його імя. І додає, що він хорий на інфлюенцу. Але якось так натискає назву тої недуги, що мимохіть думаю собі: „Хто знає, чи се інфлюенца... Помер же його тато на сухоти і то зараз по 30-ці“.

Замикаємо вікна, замикаємо двері й відходимо. По дорозі відвідуємо дві наші пані зі Львова, що приїхали разом з нами і дістали помешкання недалеко від нас при вул. Дярмат. Якже вони втішилися нами, бо не могли ніяк виповнити мельдункового квестіонаря: їх господарі, молоде, дійсно гарне подружжа, говорить тільки по мадярськи. Виповнили ми їм по мадярськи їх квестіонарі. Тут пані дому струнка, висока, справді гарна і темпераментна, — але очевидно бездітна.

(Далі буде).

Як погиб плк. Коновалець

Хто його убив? — Плк. Коновалець і Далекий Схід.

Лондонський кореспондент ПАТ-а подає такі подробиці про замах на плк. Коновальця: В понеділок 23 травня приїхав з Німеччини до Ротердаму поспішним поїздом німецький горожанин Новак. З двірця переїхав він таксівкою до готелю „Гран Готель Сентраль" і замешкав там у кімнаті ч. 104. Залишивши в готелі всі свої річи, м. ін. українську машину до писання та історію фашистівського руху в німецькій мові, пішов до каварні „Атлянта", положеної при головній улиці Ротердаму, сів недалеко вікна та замовив чарку „шері". Коло 12 год. до каварні ввійшов якийсь високий брунет і присівся до Новака. Кельнер, який обслугував обох незнакомих, ствердив, що вони говорили між собою незрозумілою для нього мовою, й завважив, що брунет дав Новакові пакунок завбільшки книжки. Новак положив пакунок на крісло, а незнакомий брунет поспішно випив пиво й вийшов. По якімсь часі Новак вложив пакунок до кишені й вийшов у напрямі свого помешкання. В год. 12.15 пакунок у кишені Новака вибух, розриваючи його на куски й ранячи кількох прохожих. Поліція знайшла при Новаку паспорт і квіт з готелю та перевела негайно ревізію в його кімнаті. Там знайдено багато українського пропагандивного матеріялу; з того зорієнтувалися, що жертва замаху се якийсь Українець. Виявилося також, що паспорт Новака сфальшований. Коло 4 год. причалив у Ротердамі літак, з якого висів чеський горожанин Володислав Бора. Він пішов до каварні „Атлянта", опісля до готелю „Сентраль", розпитуючи за Новаком. Готелевий портієр повідомив про те поліцію, яка увязнила Бору. Він спочатку відмовляв зізнань. Коли йому сказали, що Новак не живе, не хотів вірити. На вид розшматованого тіла Новака зімлів. Щойно тоді признався, що він називається Ярослав Барановський, а вбитий се Евген Коновалець. Барановський оповів, що в неділю дістав у Відні телефоном приказ від плк. Коновальця з Берліна приїхати в понеділок на 4-ту годину до Ротердаму, щоб відібрати більшу суму грошей. Їхати поїздом було вже запізно, тому він прилетів літаком. Сам плк. Коновалець приїхав до Ротердаму, щоби стрінутися з Валюхом, з яким підтримував звязки від року. Валюх передавав йому кілька разів гроші, лиш раз замість грошей дав пуделко з цукорками й папіросами. Пані Коновальцева й Барановський остерігали плк. Коновальця перед Валюхом і не дозволили йому курити тих папіросок, боячись, що вони затроєні. Остання пачка, що її Валюх передав плк. Коновальцеві, була годинникова бомба. Похорон плк. Коновальця відбувся в Ротердамі в суботу 28 травня при участи католицького священика, пані Коновальцевої, двох Українців з Відня і литовського консуля, бо плк. Коновалець мав литовське горожанство. Голяндська поліція сконтактувалася з німецькою поліцією, яка вислала трьох представників, що разом з Голяндцями ведуть дальше слідство в справі вбивства плк. Е. Коновальця. — Німецьке Інформаційне Бюро повідомляє з Амстердаму, що поліції вдалося дістати докладний опис вигляду агента ГПУ Валюха. Він виступав також під назвищами Діссімов і Петроніч. Крім мов української й московської знає він також мови німецьку і французьку.

Виленське „Слово" в ч. 148 пише м. ін. ось що: Плк. Коновалець організував конспіраційно-терористичну акцію не лише на Наддніпрянській Україні. У звязку з подіями на Далекому Сході можна було занотувати виразні сліди його акції також на східніх границях Совітів. Від якогось часу виходив у Харбіні часопис п. з. „Вільна Україна" під кличем „Нехай живе національна революція і її вождь плк. Коновалець". Одночасно появилися в Харбіні брошури в мовах українській, китайській і японській, які ширили кличі повстання незалежної України. Рівночасно з пропаґандою йшла правдоподібно й чинна акція. Її ціллю мала бути в першій мірі армія Бліхера, в якій є около 40% вояків Українців. Ширення між вояками тої армії української пропаґанди в цілях диверзії лежало очевидно в інтересі Японії. Плк. Коновалець міг почати того рода акцію, бо і в Харбіні і у владивостоцькій окрузі живе досить значний відсоток Українців.

Валюх — галицький комуніст?

„Українські Вісти" подають: В Комсомолі КПЗУ в рр. 1926—1928 працював якийсь Валюх, мабуть Іван. Походив він з Дрогобиччини, був сином чи не грекокатол. священика і студентом львівського університету. У 1927 р. попав у вязницю, мабуть на Волині. Його засудили тоді й вислали до вязниці в Коронові на Поморю. По виході з вязниці Валюх виїхав до СССР і відтоді всякий слід по ньому застиг. Відомо лише, що підчас боротьби в КПЗУ між шумськістами і прихильниками Москви Валюх заявився за Москвою. Він жонатий з відомою на львівськім ґрунті перемиською Жидівкою-комуністкою, співробітницею комуністичної „Трибуни Роботнічої". Валюх був високого росту, худощавий, чорнявий; опис поданий голяндською поліцією відповідавби більш-менш особі Івана Валюха.

Економічні вісти

Збори „Карпатії", Товариства взаїмних обезпечень на життя у Львові.

Дня 31. V. с. р. відбулися 20-ті звичайні Загальні Збори „Карпатії", Т-ва взаїмних обезпечень на життя у Львові. Збори відкрив о год. 17.30 голова Надз. Ради „Карпатії" о. крилош. Василь Лициняк, ствердив їх правильність і підкреслив, що це перші Загальні Збори „Карпатії", в яких не беруть участи представники уділовців тому, що Т-во вже сплатило свій основний капітал. Зчерги присвятив теплу згадку памяті бл. п. Миколи Заячківського, члена Н. Р. й голови Контр. Виділу „Карпатії", та згадав померших членів Т-ва. Загальні Збори вшанували память померших повстанням з місць. Згідно з обовязуючими статутовими постановами Загальні Збори, на внесок Голови Надзірної Ради, вибрали предсідником Зборів дра Паньківського, що покликав на секретаря Зборів п. дир. Ковалиська, а на скрутаторів п. дир. Тиктора і о. дра Лиська. Звідомлення з діяльности Т-ва і пояснення рахункових замкнень за 1937 р. зложив дир. др Іван Гижа. У звітовому році „Карпатія" виставила 911 нових поліс з обезпеченим капіталом зл. 2.005.697. В тому часі убули внаслідок смерти, відкупу, неплачення тощо 452 обезпеки з обезпеченим капіталом зл. 1.085.543 так, що в дні 31 грудня 1937 р. мала „Карпатія" 3.109 обезпек з обезпеченим капіталом зл. 8.363.954. У відношенні до р. 1936 обезпеченевий портфель Т-ва зріс чисельно на 17.32%, а капіталово на 14.91%. Збір складок враз із вписовим (полісовим) приніс 370.990.98 зл. Смертних випадків було в звітовому році 30 з обезпеченим капіталом зл. 92.791. Відкупів виплачено на суму зл. 9.783.86. Разом у звітовому році Т-во виплатило згл. зарезервувало до виплати обезпеченим з титулу обезпеченевих договорів зл. 119.474,86, в р. 1936 зл. 79.201,12, себто у звітовому році на 50.85% більше. Позички уділені членам на підклад їх поліс осягли суму злотих 149.106.57. Власні фонди Т-ва зросли на зл. 205.771.02 і осягли суму зл. 290.596.76. Резерва складок зросла в звітовому році на зл. 173.518.08 і осягла суму 915.529.12. Всі фонди й технічні резерви „Карпатії" на день 31 грудня 1937 р. виносили зл. 1,322.456.62, себто зросли у звітовому році на зл. 220.355.66, то є на 19.99%, при чому сплачено основний капітал Т-ва в сумі зл. 220.000. Сплачення основного капіталу се переломова подія в розвитку „Карпатії" тому що з цею хвилею власник Т-ва виключно лише обезпечені члени і тим самим майно Т-ва се в цілости майно членів. У звітовому році „Карпатія" приступила до будови чиншового 3-поверхового дому при вул. Глибокій. Це вже третя власна камяниця „Карпатії", що в ній буде улокована частина обезпеченевих фондів Т-ва. Зчерги в імені Контр. Виділу звіт з переведених провірок каси і діловодства „Карпатії" зложив др Юлій Савчак. Контр. Виділ ствердив згідність і правильність рахункових замкнень за р. 1937. Зокрема ствердив правильність виказаної білянсової надвишки у висоті зл. 10.897.57 та поставив внесок на затвердження рахункових замкнень і признання абсолюторії владі Т-ва. По дискусії Збори на внесок дир. Кузіва затвердили предложені Управою рахункові замкнення „Карпатії" за рік 1937 і признали абсолюторію владі Т-ва. Згідно з внеском Надз. Ради Загальні Збори приділили з білянсової надвишки за рік 1937 на фонд на ріжницю курсів валют і вартісних паперів зл. 1.089.76, на фонд на звороти зл. 8.718.05 і на суспільно-добродійні цілі до диспозиції Надз. Ради зл. 1.089.76. Зчерги переведено доповняючі вибори чотирьох членів Надз. Ради і 3 заступників на місце уступаючих. Вибрано до Н. Р.: дра М. Волошина, дра М. Дзеровича, В. Кузьмовича, Е. Чесника, на заступників: о. Галянта М., інж. Клюфаса О. й Лисого І. Вкінці згідно з внеском Н. Р. переведено зміну згл. доповнення §§ 10—23 статуту. Найважніша зміна та, що рішено утворити так зв. „Фонд здоровля". Його твориметься з приділу 20% евентуальних білянсових надвишок. З „Фонду здоровля" покриватиметься лікарські гонорарі за безплатні періодичні лікарські поради уділювані членам та безвідсоткові позички на лікування членів. Коли „Фонд здоровля" осягне відповідну висоту, частина його може бути ужита на будову санаторії для членів. Цей фонд матиме велике значіння в першу чергу для членів Т-ва, а далі й цілої суспільности як один з засобів, що впливатиме на піднесення рівня народнього здоровля.

Посвячення прапору Запорожців

В Парижі в греко-католицькій церкві св. Юліяна Убогого відбулося на днях посвячення прапору Українських Запорожців, організації б. комбатантів, у проводі якої стоїть плк. Дубовий. Акту посвячення довершив о. Я. Перрідон, настоятель греко-католицьких місій у Франції.

Складаючи впродовж року щотижнево
по зл. 13.10 виїдеш на місячний побут до Берліна
„ „ 12.90 „ „ „ „ „ Відня
„ „ 15.90 „ „ „ „ „ Міляно
„ „ 15.15 „ „ „ „ „ Парижа

Пром-Банк

**Львів, Ґродзіцьких 1/Іп.
тел. 292-15 і 200-15.**

заплатить Тобі один день побуту за кордоном, як щадитимеш в ньому послідовно на виїзд.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Талановитий поет поганства

Дещо про його перспективи.

Юрій Косач. **Черлень.** Поезії. (Видавництво) „Ізмарагд”. Львів 1935. Окладинка й марка роботи Св. Гординського. Друкарня М. Гехта (!). Тираж 1000 примірників. Стр. 77+3 нпг. Ціна 1.20 зл.

Ще в 1935 році „Товариство Письменників і Журналістів ім. Івана Франка” надгородило 2-ою надгородою твори Юрія Косача „Черлень” і „Сонце в Чигирині.” [1]) Зновже в 1938 „Католицький Союз” признав Косачеві другу літературну надгороду за його збірку оповідань „Чарівна Україна”. І в цім самім році Топіж надгородив Косача першою літературною надгородою за збірку оповідань „Чарівна Україна”, „Клубок Аріядни” і „Тринадцята чота”. Отже Косач — „поета лявреатус..”

Юрій Косач — Волиняк, свояк Драгоманова, Олени Пчілки й Лесі Українки. Шляхтич, з землевласницького роду. Не так давно Косач співробітничав у совітофільських „Нових Шляхах” і „Критиці”; тепер пише до „неясної” „Назустрічі”. Живе в Парижі.

Збірка поезій Косача „Черлень” цікава тим, що в ній відбиваються ріжні впливи, яким поет підпадав продовж кільканацяти літ. У „Черлені”, замітній саме з накопичення тих впливів, наче в якійсь шуфлядці зібрані рівночасно сімена, які поет мав розвинути в дальших творах з ділянки прозової белєтристики. Тимто від сеї збірки зачну розгляд його творчости.

Свою збірку „Черлень”, присвячену Миколі Хвильовому, Косач поділив на чотири циклі: „Ніч над Звіздалем”, „Дім Фавста”, „Проща до Парижа”, „Сурми”. Отсі циклі відповідають мабуть поодиноким фазам розвитку творчости Ю. Косача. „Ніч над Звіздалем” це ще вірші тематикою большевицькі. Форму цих віршів Косач пробує обновити силою слів маловживаних, отже ще поетично „свіжих”. Подібне явище замітив я й у „повісти” п. з. „Сонце в Чигирині”. З цього циклю характеристичний вірш п. з. „З горобиних ночей”:

...Чує Чута помсту люту,
Помсту призволя,
То кушнелиться за буту
Шляхті кровю шлях.
Рррубонуть, одрізать, вжарить,
Чвалувать, валить, губить —
В Жаботині на пожарі
Треба люльку закурить.
І насклесь, наодлів, наруч,
Шабеленки — клиння ран,
На сідлі кигиче налуч,
Жовтий кордован.
То кляшторів чорні куштри,
По замках — вали,
Хмизом Залізняк начустрив,
Гонта запалив.
Не цвите майран пахучий,
Не рясніє ряст,
Там де Швачка на онучі
Подере атлас.
Лебедин, Вільшина, Умань
Кармазинна путь —
Не весни тут ринуть струми —
Гайдамаки йдуть. — (стр. 10).

В „Прольозі до поеми” Косач пише:

...Оттам на хуторі однім...
Там Кимлайчук з панцирника „Аврора”,
Там Куприйчук, мужицький командарм,
Мені недавно, сливе як учора,
Були Фальстафами у дзвоні повних чар. (стр. 12).

У цих віршах — увесь дальший часово — Косач наче в зародні: тут комбінується „широка” бунтарсько-гайдамацька східня душа з такоюж негативною західньою (Фальстаф!). Рівночасно маємо тут „історизм” у підборі тем, історизм, який опісля в „Чарівній Україні” аж перетворить жанр звичайного історичного оповідання в якесь неозначене жанрово „récits historiques”, щось посереднє між наукою й белєтристикою.

В „Черлені” Косача є натяки й на „Сонце в Чигирині”: вірш „Памяти Олени Пчілки”. Одночасно є тут барвиста ріжнородність тематики, а почування при тім нагадують кого не хочете: то Маланюка „Уст коралі”, то Тичину, то Чупринку „Кавалерійськими атаками”, то інших. Але в усім тім чути повну оригінальність поета: він хоч і бере з надхнення інших, то проте все чуже перетворює на власний творчий набуток.

„Ніч над Звіздалем”, початок збірки „Черлень”, так як і кінцевий її цикль „Сурми”, криє в собі найбільш емоціонального змісту Косачевої поезії. Поезії не так почування, а радше волі діла. І в цім захопленні ділом, поривом, геройством — Косач подібний до Хвильового, Маланюка, Кравцева. Так і видно, що пливе в ньому шляхетська расова кров, ця сама, що була в Лесі Українки. Мужній порив заглушує в поезії Косача інші більш особисті почування й тому прим. його еротики не виходять якось так виразно, як здавалосяб повинні вийти в молодого парубка. Еротичне йде в Косача більше на жагу, ніж на серце, — щось наче відоме спряження розуму з пожадом, таке характеристичне для французького клясицизму і противне німецькому романтизмові. Косач каже правдиво про себе:

Весна одна моя кохана
І я їй лицар іздавен,
Вона лиш знає полумяна
Про смілі задуми поем. (стр.7).

По весняних бурях молодости поет замешкує в „Домі Фальстафа”. В цьому циклі бачимо більше начитання й воно тут більше ніж життя формує Косачеву творчість. Ця творчість з поривности почувань-лірики переходить тут більше до розумовости, набирає ширшого, хоч і холоднішого, духа епіки. Дікенс, Дон Сервантес де Сааведра, Валєнштайнові дні, Прага повна історичних памяток — все те перевивається крізь Косачевий вірш і своїми мотивами запліднює його поривчисту душу. І ця душа стає старша, розумніша, хоч одночасно й більше претенсіональна, більше близька такому прим. розумовому поетові як Михайло Рудницький. Але молодий порив Косача таки не вгасає й часто виводить його з того крейдяного кола. Тоді Косач забуває про чужий дім Фальстафа й нагадує рідного Байду Вишневецького. І радіє славним спомином минулого, коли то Байді:

Московії чолами бють царі
Йому, Господарю на Буджаку, Мультанах,
Хіба ж не славлять піснею гетьмана
В степах Молдавії мандрівні гуслярі?
— — — — — — — — — — —
І бється вал у браму Едікулу,
Його вартує вірним псом фелюка,
Щоб не простяг руки із Подніпровя,
Щоб не впялась у серце Істамбулу
Стріла співуча з Байдиного лука! (стр. 38).

З „Дому Фавста” йде „Проща до Парижа”. І в цьому місті поет не вгаває в пізнаванні минулого, що живе для нього багатими скарбами поривів і поезії. Головнож захоплюють Косача море і Бонапарте. Та крім поезій під впливом цих обох мотивів поет складає вірші про Пізарра, кондотієрів, Ролянда, Данте й інші великі поривами постаті історії.

Ось прекрасний вірш п. н. „Хрестоносці”:

Брязчать мечі чотками оповиті,
Піднятих заборол іскриться ясна мідь,
І рвуться коні в путь, збиваючи копита,
Мов розірвати хочуть темну світа кліть.
І день жагтить. На дзвінкість древніх площ
Впаде яса лицарських сурм лунких
І рушать лави в даль, у шквирю, шквар і дощ —
Суворі і палкі, нерівні і стрункі.
Хтось молитовно руки над юрбою звів
І палахкоче в подвигу закохане чоло,
Що вкоїться лише в святій землі,
В Йордані зачерпнувши свій шолом!
(стр. 42).

Не забуває Косач про своє рідне і в Парижі: пише про Григорія графа Орлика („Версаль Року Божого 1746”); „В Люксембурському Городі” поет „немов чотки перебирає молитовно щодня в саду оцьому вірші Дарагана”. Справді, поезія Дарагана, перша збірка з повоєнних віршів мала „подвигу закохане чоло” й від неї родом усі наші націоналістичні й „волеві” поети.

Нажаль „Проща в Париж” може через надто „набожне” відношення Косача до „Европи” [2]), типу й розуміння інтернаціонального, мала на поетову музу й лихий вплив. Вірші Косача з цього циклю хилять нераз „чоло подвигу” в мазут і порох Парижа декадентів і циніків („Наслідування Ф. Війона”, „Зустріч”), то навіть наслідують жидівських претенсіональних „геніїв” з Монмартру („Кіт”). На нашу гадку такі поети-безбатьченки, що кидають свою добру жидівську націю та робляться „французькими геніями”, се тільки „жабурі, що луснули надувшись!”

Та Косач якось визволяється з цього упадку й кінчить свою збірку величнім циклем „Сурми”. В нашій епосі поет справедливо бачить „Народження Великого”, пригадує українську „Житомирську весну”, могутню Германію й героїв сучасного: всякі роди військ у „Війні майбутнього”, „Авіяторів” і т. п. Ввесь сей цикль — справді цикль сурми. Патос вислову Косача в сьому циклі нераз нагадує величне „Слово о полку Ігореві”:

А за ними гвардії босої лави тиснулись [невпинно —
Селян із Славути, з Лісистих Лущн і з [Олевська
І, мов дики, здіймали багнетами гостру [щітину,
Коли батько вітав їх снагу, їх усміхнений [батько Грушевський.
Там у гострому вітрі, мов стяг боєвий над пол- [ками,
Його борода колихалась і рвалась сріблиста,
Наче волхов чудний і страшний соколами
Він пісні-куріні випускав із долоні на місто.
Тоді
...старшому братові бігла вже кров по вилицях,
Кров палка й молода, та перша кров за державу.
І волинські поля мерехтіли просторами прерій,
Нам хотілось туди, де пригоди чудні й таємничі,
О, візьміте! просились і ми у сотень і співучих [батерій...(стр.69).

І сей порив, се закохане в подвигу чоло дав нам Косач у своїй „Черлені”. Правда — дух пориву Косача нагадує „енергетичний імперіялізм” Донцова: є в нім жага, нема керми. Ідеалиж Косача в „Черлені” неозначені: більше загально-людські („гуманні”) як націоналістичні. З точки погляду католицької моралі найважніший заміт проти Косача — це саме брак керми, брак світогляду. Косач славить справедливих хрестоносців, але славить таксамо добре й несправедливих кондотієрів. Йому не важний зміст ідеалу, що за нього люди подвизаються; ні, Косачеві важний лише сам подвиг як такий. Подібно як прим. у поганського Віктора Гюго. Косачева етика не моральна, а вітальна. В неї не важна етична ціль, а важний сам гін (Trieb). Косач „Черлені” йде за традицією поган у нашім письменстві й подібно як Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Гнат Хоткевич, Святослав Гординський і ін. обожає лише красу сили й бунту. Йде в тім за вказівками обох ідеольогів по-

[1]) Про цю „повість” гл. рецензію в „Новій Зорі” ч. 884, п. з. „Повість про масонів”.

[2]) Порівняй на цю тему мої статті в „Новій Зорі”: „Мода на Европу” (ч. 826), „Дві культури Европи” (чч. 828 і 838).

ганства в нашій сучасній літературі, Дмитра Донцова і Михайла Рудницького, та примінює в поезії їх кличі: сила понад правом і краса понад добром. Словом єднає — як се я вже писав у згадуваній рецензії на „Сонце в Чигирині” — два масонські ідеали з часів вільномулярів Ґетого і Фіхте: синтеза сильного націоналізму (Д. Донцов) і всесвітніх ідеалів (т. зв. „гуманности”, М. Рудницький). Для тих, що не знають добре „ідеалів” сучасної масонерії, цікаво буде пригадати ще одно її, найновіше гасло: здеґенерувати сучасний націоналізм у неопоганство... Справедливо, навіть захоплюючись гарними строфами Косача, треба памятати, що

...воістину, є це свято
Слів у бруді темних корчем,
Свято у гріху почате —
Слова бунтарських поем. (стр. 60).

Таке беззмістовне захоплення самим подвигом, самим бунтом для бунту (що м. ін. пропагує заєдно др М. Рудницький як „зміст культурної Европи”), нагадує недавну єресь піетистів, якої визнавці віддавали себе молитві-контемпляції без участи волі й розуму, здаючи себе в тім буцімто „на Божу волю”. А проте така безвільна контемпляція вела неодного з них не до Бога свідомих католиків, а до „Невідомого” — Сатани. Що так воно може статися з Косачем, на те маємо докази в самій „Черлені”; от прим. вірш, що похвалює месть „Помста”, чи чарівництво „Опівночі”.

Розвиток Косача як людини йде мабуть у напрямі від комунізму до націоналізму. Не виключене, що той розвиток піде ще дальше і не виключене, що Косач — коли він справді щиро шукає правди — знайде в Правді керму свойого життя й поезії. Покищо в „Черлені” він до цеї Правди ще не дійшов, хоч багато в нього доброї волі. І багато справді вищого прочуття, знак великого таланту:

Надходять дні розгнівані й пророчі.
На взгірї вершники — знамена Божих кар
Рудими кіньми топчуть стиглі ниви,
Раба і пана, князя й мужика
Єднає жах перед незнаним дивом.
Жебручі смілости — той час не ваш,
Жебручі гордости — той час не ваш:
Ось поспіша з долини, на розпуття,
Шляхом закуреним, керманич бур і гроз,
З мечем ясним, у лати весь закутий,
На чолі вершників усміхнений Христос. (стр. 77).

Без сумніву, цей вірш нагадує большевицьку поему Блока „Дванадцять”.[3]) Та важне не це, а те, чи Косач розумів усю ту поезію лише як гарний образ, чи справді може відчув те „Євангеличне” нашої доби. Коли справді відчув, тоді маємо в ньому дійсно завдаток на великого поета. Поета, що в уселюдському вміє замкнути й національне й особисте. Поета, що жиє не на час, а на вічність.

Араміс.

[3]) ...Так идут державным шагом —
Позади — голодный пес,
Впереде — с кровавым флагом,
И за вьюгой невидим,
И от пули невредим,
Нежной поступью надвьюжной,
Снежной розсыпью жемчужной,
В белом венчике из роз —
Впереди — Исус Христос.

Нові видання

Добрий Пастир, тримісячник, присвячений церковним і богословським справам. Рік VIII, 1938. Число 2. Ст. 81—144. Зміст: І. Статті: о. др Василь Баран, Христос, як благословенне сімя, обіцяне патріярхам; о. Іриней Назарко ЧСВВ, Митрополит Рутський; мр. Стефан Тарнавецький, Новітнє виховання й релігія. ІІ. На вибрані теми: Протестантські проповідники в Америці. Переслідування католицької Церкви в Німеччині. Людово-фронтівське правосуддя в Еспанії (Докінчення). ІІІ. Душпаст. питання й випадки: о. Петро Кулишір, Момент смерти й уділювання св. Тайни Єлеопомазання (Докінчення); о. О. Г., Випадок неважного супружжя; о. О. Г. Випадок реституції. IV. Хроніка. А) Церковний огляд. Б) З нашого церковного й релігійного життя. В) З католицького Сходу. Г) З незєдиненого Сходу. Ґ) З католицьких місій. Д) Зі світу. — Річна передплата враз з пересилкою в Польщі 10 зл. Адреса Редакції й Адміністрації: Станиславів, вул. Перацького 11. Конто П. Щ. 507.999. — Також се число журналу зредаговане живо й цікаво. Сей журнал заслугує на якнайбільше поширення.

„І буде одне стадо і один пастир” (друге видання). Католицькі читання ч. 1. Видавництво і друкарня ОО. Василіян у Жовкві 1938. Ст. 16, форм. 12.2×16.5.

„Радуйся Благодатная” (Друге видання). Католицькі читання ч. 2. Видавництво і друкарня ОО. Василіян у Жовкві 1937. Сторін 14, формат 12.2 × 16.5.

З темряви до світла. Оповідання на сектярсько-комуністичнім тлі написав В. Городиловський. Католицькі читання ч. 12—13. Жовква 1938. Видавництво і друкарня ОО. Василіян. Сторін 48, формат 12.2 × 16.5 цм.

Обережно з вогнем! Зладив М. Чернець. Часть перша. Католицькі читання ч. 14. Жовква 1938. Друкарня і видавництво ОО. Василіян. Сторін. 20, формат 12.2 × 16.5 цм.

Відповідь клеветникам і ножівникам (Документи у справі Т-ва „Сила”). Накладом В-тва „Батьківщина, В. Крохмалюк. Львів 1938 р. Сторін 53 + 3 нпг., формат 14.5 × 21 цм.

СІК ЦВИТУЧОГО ЛОПЯНУ

уживається при шкірних викидах, болячках, скрофулах, коростах, червоній шкірі, лишаях і веснянках.

Продаж: аптики і дроґерії.

Головний склад:
Warszawa, Miodowa 14.
Magister Edward Gobiec.

Міліон для Вильна

Щастя всміхнулося незаможним.

Шіснацятий з черги, та перший по новому поділові льосів на пять частин, міліон золотих упав в останньому дні тягнення четвертої кляси сорок першої Клясової Льотерії на ч. 128215 у Вильні.

Читаємо часто про труднощі, які переживає Виленщина, тож цей міліон матиме особливе значення для місцевого господарства та в великій мірі причиниться до піднесення добробуту населення тої частини наших окраїн. Повстануть нові варстати праці, що запевнять змогу заробітків численним родинам безробітних.

Не маємо ще точних подробиць відносно осіб, так щедро обдарованих Фортуною. Покищо відомо тільки те, що це особи незаможні, для яких капітал відіграє рішаючу ролю в їхньому досьогочасному способові життя. На пять осіб виграли три пані. Є це річ знаменна, бо в часі минулого тягнення пані тішилися спеціяльною прихильністю долі.

Сьогодні кожний із тих, що виграли, є посідачем 160.000 золотих, завдяки тому, що льос поділено на пять частин. Майбутність належить до них і до тих, що виграють у сорок другій Льотерії, що саме зачинається.

Треба тільки поспішити з набуттям льосу до першої кляси, бо тягнення зачинається 22 червня ц. р.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В УЖГОРОДІ відбулося під проводом о. Августина Волошина засідання Руської Народної Ради, на якім були присутні також члени делеґації, що привезла оригінал пітсбурґської умови з Америки. Рада рішила домагатися від правительства ЧСР повної автономії та створення окремого міністерства для Підкарпатської Руси. Таку вістку принесла Мадярська Телеґрафічна Аґенція.

У ВАРШАВІ була на днях делеґація польського комітету порозуміння в Галичині під проводом президента Львова дра Островського, пос. Остафіна і Андрея Вітоса (брата Вінцентія). Делеґація відбула кілька конференцій з рішаючими чинниками в справі цілости проблєм, які відносяться до Східної Галичини („Хвіля”, 6895).

ПРО УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ ВЗАЄМИНИ появилася книжка трьох польських авторів, А. Бохеньского, С. Лося і В. Бончковского п. з. „Проблєм польско-українські в Зємі Червеньскєй”, ст. 245. Книжку ту якстій сконфіскував правительственний комісаріят м. Варшави.

В ҐДАНСЬКУ „гавляйтер” Форстер заявив, що в сім році власти визначать в Цопоті окремі пляжі для Жидів.

ПОЛЯКИ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ здобули в 31 громаді 308 мандатів при громадських виборах. З того ясно, що там влада не шахрує при виборах.

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ розширено полосу здовж німецької границі, на якій заборонено літати чеським військовим літакам, на 10 км. Для цивільних літаків устійнено приграничну полосу широку на 30 км.

ЧЕСЬКІ ВЛАСТИ видалили з Чехословаччини кореспондента французької ґазети „ Ля Репіблік” Андре Ґермана за те, що він висилав фальшиві і тенденційні звіти про положення в ЧСР.

СЛОВАЦЬКА АВТОНОМІЧНА ПАРТІЯ о. Глінки здобула при теперішних громадських виборах на Словаччині 94% голосів. В багатьох громадах вибори відпали, бо виставлено тільки одну автономічну лісту. Комуністи на Словаччині потерпіли великі страти.

5 НІМЕЦЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ МОЛОДІ в Чехословаччині рішило обєднатися під проводом Генляйна.

ПЕРШИЙ РОМУНСЬКИЙ АМБАСАДОР при правительстві Польщі Ришард Франасовічі зложив свої потверджуючі грамоти у президента РП.

В БУКАРЕШТІ зложив потверджуючі грамоти перший польський амбасадор Роґер Рачинський.

В АВСТРІЇ переведено реорґанізацію краєвих урядів. Перше місце займе намісник, друге мін. внутрішних і культурних справ, далі мін. господарки і праці, мін. фінансів та мін. рільництва.

ПЕРШІ НІМЕЦЬКІ МАНЕВРИ В АВСТРІЇ відбулися коло Лінцу. Вправляли ескадри воєнних літаків і протилетунська артилерія. Вона з успіхом відперла кількакратні воздушні атаки знад північної границі. Піхота помагала острілювати літаки при низькім леті.

ЕСПАНСЬКІ НАЦІОНАЛЬНІ ВІЙСЬКА продовжують офензиву між Терруелем і морським побережжам та здобули знов 40 км. шоси з Терруелю до Сагунту. Підчас того здобули багато воєнних матеріялів і взяли в полон кількасот червоних.

ПІДЧАС БОМБАРДУВАННЯ ВАЛЄНСІЇ літаками повстанців бомби ранили кількох англійських моряків і спричинили пожежу на французькім кораблі „Ель Дєм”.

В БРАЗИЛІЇ увязнено 1614 осіб в звязку з недавним націоналістичним повстанням. Тут не зачислено увязнених офіцирів, які відбувають кари в ґарнізонах.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКА заняли в північнім Китаю м. Квейтег на люнґайській зелізниці. Здобуття того міста уважають Японці великим успіхом.

НОВИНКИ

Найблищий Евхаристійний Конґрес відбудеться у Франції, в місті Ніцца, за два роки, себто в 1940 році.

Картки з Евхаристійного Конґресу в Будапешті, висилані нашими паломниками до знакомих у краю, доходять тільки в незначнім числі. Навіть з рівночасно в одну скринку кинених карток доходить одна на кілька. Здається, що головна причина того лакомство на марки, спеціяльно видані з приводу Конґресу. Хтось по дорозі мабуть здирає ті марки і при тім нищить картки. Де саме по дорозі діється це, годі ствердити.

Львівський воєвода Білик приняв делеґацію професорів львівського університету й політехніки, яка представила йому справу останніх нападів ендецької молоді на льокалі ріжних союзів і товариств і просила видати відповідні заряджения, щоб такі напади на будуче не повторилися. Воєвода прирік зробити се.

Гостре стріляння на Замарстинові відбудеться в днях 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28 і 30 червня с. р.

Міністерство освіти у Варшаві розглядає проект уведення титулу „магістра міґраційно-кольоніяльних наук" з огляду на особливу вагу міґраційних і кольоніяльних справ.

Найвисший Суд рішив, що биття дітей у школі се проступок.

На сезонові роботи до Латвії виїхало 700 робітників з Перемишля і 6-ох довколичних повітів.

Прокуратура в Радехові веде слідство проти поліціянтів, які минулого тижня застрілили двох Українців, що буцімто хотіли втікати, коли їх ескортували до вязниці. Показується, що справа з тою втечею якась дуже неясна.

До читальні „Просвіти" в Поручині бережанського повіту вломилися вночі невідомі справники. Вони розбили шафу з книжками і більшість з них забрали, решту спалили. Зі стін поздирали образи та вишивані рушники. Шкоди є понад 300 зл.

Також рекорд. В Коломиї здав на днях матуру Ростислав Зиновій Левицький, який продовж 8 років науки в ґімназії, то значить від р. 1930—1938 не опустив ні одної години. Се будьщобудь небувалий рекорд.

Б. директора Ремісничої Палати в Луцьку засудили на 2 і пів року вязниці за здефравдування 6.000 зл.

В Радомі арештували 5 урядників Фонду Праці за те, що брали хабарі.

В Конопниці пов. Люблин з парохіяльного костела вкрав хтось три хрести, церковні посудини й реліквії з частинкою мощей св. Андрія Боболі.

В Мінодзі коло Ойцова три замасковані бандити напали на римо-катол. приходство, ранили тяжко пароха Левіньского та зрабували 200 зл., золотий годинник і 3 кґ. старих срібних монет. Ксьондз Левіньский помер по дорозі до шпиталя.

Краківська Рільнича Палата обчислила, що Краків пе денно 78.000 літрів молока.

2.000 робітників ткацького промислу страйкує в Лодзі.

Гумор. — Польські дороги. — Польські дороги багато лучші від заграничних. По тамтих можна тільки їздити, а по польських можна їздити і пливати. („Муха").

Голяндський виноград спровадять с. р. до Польщі. Він коштуватиме 2.50 зл. за 1 кґ.

У Варшаві арештували небезпечного обманця Чеслава Чижовского, який подаючи себе за директора французько-бельґійських зелізниць у Бидґощі анґажував персонал і побирав значні кавції. В той спосіб обманив він 17 осіб.

У Вильні засудили на 2 роки вязниці б. суддю Казимира Мацеєвского за надужиття влади і грошеві зловживання.

Адміністраційні власти блонського повіту зарядили, що кождий продуцент споживних артикулів мусить що тижня купатися. Купелеві заведення нотуватимуть дати купелі продуцентів у спеціяльних книгах.

Начальник почтового уряду в Бидґощі Максиміліян Бліньский здефравдував підчас свого кількамісячного урядування кілька тисяч зл. За ним розіслано гончі листи.

Гадини по 70 сотиків. В околиці Лідзбарку в Познанщині появилися у великій скількости гадюки. Щоб охоронити громадян від небезпеки, місто Лідзбарк виплачує по 70 сот. за кожду гадюку, принесену до магістрату.

В Німеччині вийшов розпорядок, на підставі якого слухання совітських радіостацій буде рівнозначне з участю у протидержавнім заговорі, за що загрожує кара смерти.

Жиди з Австрії еміґрують до Франції, Бельґії й Мадярщини. Одначе більшість з них намагається дістатися до Америки.

В Парижі при вул. Аксо перед домом ч. 85 відбувається щороку церемонія в память 49 основників Комуни 1871 р., розстріляних на тім місці 26 травня 1871, т. зн. в останні дні Комуни. 67-а зчерги церемонія того роду відбулася в неділю, 22 травня с. р.

Анґлійська королева-мати Мері обходила на днях 71-шу річницю своїх уродин.

В Югославії в м. Рума затроїлося 150 осіб по спожитті морозива, яке було заправлене трійливою домішкою.

В Анґлії кожде місто, що має поверх 50.000 населення, матиме самоврядну школу протилетунської оборони для молоді від 14 до 18 років життя.

15 міжнародній конґрес ґеоґрафів відбудеться в Амстердамі в днях від 18—28 липня с. р. Дотепер зголосило свою участь 1.200 делеґатів з 29 держав.

Жидівська преса звідомляє, що 13-го червня с. р. заходом „Світового Т-ва боротьби з расизмом і антисемітизмом" зачнеться „Тиждень Братерства Рас" у Франції, Анґлії, Швайцарії, ЗДПА, Канаді й т. п.

Летунську комунікацію довкруги світа задумує урухомити одно анґлійське комунікаційне т-во.

У Сан Франціску помер Гайнріх Ексль, що був двійняком б. нім. цісаря Вільгельма II. Підчас війни Ексль часто заступав цісаря там, де не треба було нічого говорити, тільки показатися.

Американський летун Карло Ортман побив рекорд скорости в літі у замкненому колі, осягаючи скорість 427,345 км. на годину. Давній рекорд виносив 424,868 км. на годину.

Конґрес птиць відбудеться в Руані в серпні с. р.

Гумор. — Жінка: Дуже мене любиш? — Муж: Більше як життя. — Жінка: А не тужиш за кавалерським станом? — Муж: О, ні! Так мені обрид, що якби ти вмерла, то я за тиждень женюся.

Протижидівський бойкот ширіться в Єгипті, Сирії, Іраку, Персії, Тунісі й Марокку.

Пластове „Джемборі Нового Світа" (Зїзд) відбудеться в столиці острова Ямайка Кінґстоні в січні 1939 р.

В Японії на 100 мешканців всего 0.25 неграмотних.

Пімста ґанґстерів. На пляжі Льонґ Ісленд знайшли трупа 12-літнього Петра Левіна, сина нюйорського адвоката, що його батько пошукував від 3 місяців. Хлопця схопили кіднапери, які домагалися 60.000 дол. окупу, а Левін давав тільки 25.000. Не діставши бажаних грошей, кіднапери вбили хлопця.

Гумор. — У лікаря Каси Хорих. — Алеж ви збудовані! Геракль! Ви певно займаєтеся якимсь спортом? — Від 20 літ. — Яким? — Тран-спортом свиней з різниць до зелізниці.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2 (Польна ч. 2).** 30—7—10

ДИРЕКЦІЯ ЖІНОЧОЇ ҐІМНАЗІЇ І ЛІЦЕЮ С.С. ВАСИЛІЯНОК У СТАНИСЛАВОВІ (з правом державних шкіл) приймає зголошення до вступних іспитів до всіх кляс. До подання долучити: метрику, останне шкільне свідоцтво, посвідку щіплення віспи та значок на відповідь згл. блищі інформації. До вступного іспиту до І-ої кляси можуть зголошуватися і дівчата по сільській школі.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Пантелеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 9 червня 1938. Ч. 42 (1142)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

УКРАЇНСЬКА ПЕДАҐОҐІЧНА ВИСТАВА

В суботу 4 с. м. відбулося торжественне відкриття І-ої Української Педаґоґічної Вистави у Львові при участи поверх 200 осіб: представників українських наукових установ, ріжних орґанізацій та української преси. Відкриття вшанував своєю приявністю Преосв. Еп. Іван Бучко. Голова Р. Ш. Іван Галущинський виголосив промову про ціль і завдання вистави, яка має бути орґанічним доповненням і продовженням праць першого українського Педаґоґічного Конґресу, що відбувся 2 і 3 листопада 1935 р. Вистава міститься в 4 будинках: у головному і бічному будинку Національного Музею, вул. Мохнацького 42, в будинку хлопячої школи Р. Ш., вул. Супіньского 21 та в будинку школи Р. Ш., вул. Мохнацького 12, разом займає 16 саль. У 9 салях головного будинку Нац. Музею приміщені експонати дошкіль, народніх і середних шкіл, загально-освітних та фахових шкіл. У бічному будинку діяґрами й рисунки, українська педаґоґічна література й учительські орґанізації; в будинку хлопячої школи Р.Ш. при вул. Супіньского 21 орґанізації української молоді Луг, Пласт, Сокіл, Орли, Т-во Вакаційних Осель у Львові й Ремісничa Бурса у Львові, в дівочих школах Р.Ш. при вул. Мохнацького 12 призначено одну салю для української мови. Катальоґ вистави має 19 сторін петіту формату вісімки. Вистава відкрита кождого дня в часі до 30 червня 1938 року в годинах від 9 рано до 1 в полудне і від 3 до 5 по полудні. Вступ на виставу 49 сот., для дітей 20 сот., для шкільних прогулюк по 5 сот. від особи. Катальоґ вистави коштує 50 сот. В часі вистави відбудуться показові лекції навчання. Про тему і час лекцій будуть окремі оповістки.

Францію бомбардують таємничі літаки.

З Тулюзи наспіли вісти, що коло Елє Терм 12 км. від еспанської границі 9 літаків, що летіли трійками дуже високо, скинуло 10 бомб. Вони перервали електричну лінію високого напняття, що доставляла електрику для гірської зелізниці в Піренеях. Літаки ті були помальовані на сіро, але що се за літаки, не можна було розпізнати, бо летіли занадто високо. На місце бомбардування приїхав негайно сам премієр Даляде з представниками військових властей. Видано наказ зістрілювати всі чужі літаки, які появляться над французькою територією.

Наглий виїзд Генляйна з Чехословаччини.

В неділю рано провідник судетських Німців Генляйн з жінкою і дітьми виїхав з дому в м. Аш і коло полудня переїхав автом чесько-німецьку границю. Міродайні круги відмовляють усяких інформацій у справі тої подорожі та ціль її держать в таємниці. На другий день Генляйн вернувся до Чехословаччини.

Розстріляли провідників польських комуністів.

Польська преса звідомляє: Потверджуються вісти, що в СССР розстріляли провідників польського комунізму. Погибли Адольф Варшавский (псевдонім Варский), основник „Соціялдемократичної Партії Королівства Польського і Литви", Костшева, оден з найвизначніших теоретиків Ком. Партії Польщі, Леньский (Лещиньский), званий „польським Сталіном" і богато инших. Словом, зліквідовано всю верхівку польського комунізму під закидом „шпіонажі" на річ Польщі. В останній хвилі наспіли вісти, що між розстріляними польськими комуністами є також Ґжех-Ковальский, Домбский і Софія Уншліхт.

Рука св. Стефана.

Ковчежок, в якім переховується права рука св. Стефана, мадярського короля, одну з найбільше почитаних реліквій Мадярщини, перший раз за 900 літ перевезено з Будапешту до Остригома. Там в 977 р. вродився король Стефан. Для перевозу святої реліквії уряджено спеціяльний вагон, в якім торжественно помістили ковчежок, що в нім спочиває рука святого на пурпуровій матерії. Шіснацять „сторожів мадярської корони" супровожало реліквію підчас подорожі. Коли поїзд рушив, в усіх церквах Будапешту й Остригома загуділи дзвони. В самім Остригомі відбулося богато релігійних торжеств.

„В Чехословаччині повинен відбутися плебісцит"...

Анґлійський великий щоденник „Таймс" приніс передову статтю про справу плебісциту в Чехословаччині. „Таймс" м. ін. пише, що чеську справу можна розвязати тільки плебісцитом. Більшість анґлійської суспільности є тої думки, що судетські Німці повинні дістати можливість рішати про свою приналежність навіть тоді, коли се означалоб їх перехід з Чехословаччини до Німеччини. Версайський договір скривдив австрійських і чехословацьких Німців. Коли йде про направу тої кривди, то без сумніву домагання судетських Німців слушні. Коли правительство ЧСР рішилосяб урядити плебісцит для населення німецького, мадярського і польського, то евентуально поменшена Чехословаччина сталаб одностайною щодо населення і все ще булаб більша ніж Бельґія або Голяндія. Тоді сусідні держави не потребувалиб мішатися до внутрішних справ ЧСР. Се драстична метода лікування теперішнього замішання в Чехословаччині, але вона необхідна, кінчить „Таймс".

„Die Gewesenen, russische Schicksale".

Так називається книжка, яку в німецькій мові видала накладня Кезель і Пустет в Монахові. Автор її Евген Ґаґарін. В ній представлено, як вимирають старі і в своїй старости пожалування гідні останки російської аристократії, серед якої навіть найбільш приличні люди у своїй непорадности стають оруддям страшної чрезвичайки, яка переймає все й доводить до затрати всего людського.

Асиміляція

в освітленні польського католицького публіциста.

„Пшеґльонд Католіцкі" приніс у 23 ч. статтю Адама Ромера п. з. „Самоозначення народів". Автор статті стоїть на становищі, що клич самоозначення народів, який тріюмфував під кінець світової війни, особливо по голосних виступах Вилсона, не був нічиїм винаходом. Став він природною свідомою чи несвідомою доґмою націоналістичного руху, який зачався вже за наполеонських часів і тепер доходить до свого вершка. На думку автора, чесний і послідовний націоналізм вимагає признання права самоозначення кождому народові на його етноґрафічній і традиційній території.

Далі автор пише, що примінювання засади самоозначення народів при устійнюванні границь вийшло Польщі надобро: „Становимо тепер на Заході суцільний національний мур, який не має навіть шпарки, що моглаб узасаднити ірреденту; німецька меншість творить дрібний відсоток не всего населення держави, але якраз земель б. пруської займанщини. Отже й питання самоозначення народів, такого згідного з головним кличем польської визвольної боротьби „за вашу свободу і нашу", представляється для Поляків ризиковно тільки на полудневому сході, бо трудно Білорусинів уважати „народом". Одначе українська справа для Польщі так довго неактуальна в значінні „самоозначення", як довго стрижень України й маса Українців будуть під большевицьким пануванням. Отже одиноко слушною політикою на тих землях буде використання ситуації для систематичної акції, щоб запевнити перевагу польській стихії. Зрештою, нинішній український активізм у значній мірі се діло пражської (!) політики, яка все ще змагає до того, щоб здобути безпосереднє получення з Росією через заприязнений „український" край. Помиляються ті, що жерел того активізму шукають у Берліні; ті часи минули, ІІІ Німеччина у своїх „східніх" мріях цілком не думає творити України, а радше думає дати Польщі її коштом рівновартість за евентуальні концесії на Заході. Се очевидно мрії нереальні та для Поляків ніколи не до приняття. Та вони свідчать про зірвання давніх коншахтів з Коновальцем. Крім Чехословаччини й Литва піддержувала український рух. Памятаймо, що в договорах признано нам тільки ті дільниці, які ми потрафили вдержати на рівні польської переваги в часі змагань з пруським гнетом до світової війни. Східні окраїни відібрали ми всупереч творцям договорів і їх польщення нині обовязок Поляків в супроти вимог націоналізму".

Так пише польський католицький орґан...

Нема сумніву, що й між Поляками є люди, які дивляться на такі голоси як на докази закаження католицького світогляду серед Поляків, значить закаження одинокої моральної сили, якою держиться і той нарід і держава його. На жаль, люди здорового погляду не мають відваги (поза нечисленними одиницями) згуртуватися і збірним зусиллям пробувати очистити атмосферу. Тому з орґанів, призначених для ширення католицького світогляду, лунають кличі про конечність затроювання того світогляду.

А. Ч.

Загальні Збори „Скали"

ЗМІСТ ДИСКУСІЇ.

На Загальних Зборах Т-ва „Скала" 26. V. 1938 у Станиславові перший промовляв Іван Семенюк (Вербіж Нижний): Ми зїхалися сюди, щоб почути поучення і набрати знання, як працювати в Катол. Акції, якої нам дуже потрібно. Коли ми християни, то мусимо стати в ряди тої Христової армії. Ставаймо в боєві ряди, бо нашому народові загрожує небезпека комунізму. Читаємо, що діється в Еспанії і на Україні. Та й у нас є такі, що за юдин гріш приготовляють яничарів і зрадників Христової віри. Вони хочуть і в нас знищити Христову віру. Наша головна зброя се передовсім молитва, католицькі книжки і часописи. В наших народних установах є люди, які часто шкодять катол. Церкві і національній справі. Отже берімся енергійно і пляново до святої праці по наших закутинах. Дякуймо Богу, що ми не опинилися в рядах яничарів, тільки в „Скалі". Молім Бога за наших Епископів. Христос воскрес! (Оплески). — Предсідник дир. Замороκа: Прошу присутних висловлюватися про діяльність Гол. Виділу „Скали", евентуально дискутанти можуть коротко оповісти про діяльність своїх читалень „Скали". — Юра Томин (Стопчатів): Члени в „Скалі" повинні бути з переконання. Я сам спочатку думав, що „Скала" викличе тільки роздор в нашім народі, але скоро переконався я, що „Скала" се потрібне т-во. Вона мусить виховати людей до боротьби. Не вистарчить лише молитися в церкві. Я мав спір з одним безбожником, який між робітниками ширив ненависть до Бога і до релігії. Але я одного разу виступив отверто проти него і мої аргументи переконали тих, що слухали бесіди безбожника, тай вони відвернулися від безбожника. Проти агітації злих людей треба виступати отверто і публично при всіх, що слухають такого. Таких агітаторів у фабриках (я працюю в тартаку) священик не годен досягнути своєю проповідю. Кождий з нас мусить бути відважним оборонцем віри і Церкви! (Голос: Дуже слушно!). Мені вже вибили вікна за те, що я виступив отверто проти безбожного агітатора в тартаку. Та я на те не зважаю. Ми селяни будьмо відважні в справах віри. В нас у читальні „Просвіти" загніздилися червоні і повісили собі були навіть портрет Маркса, але згодом ми того пелехатого Маркса викинули з читальні. Нині такі часи, що тільки боротьбою можна осягнути свою ціль! — Юра Кузьменко (Печеніжин): Звертаюся з запитом до Гол. Виділу „Скали", що є з моїм минулорічним внеском у справі оснування жіночої секції? Чи була про се мова на засіданнях Гол. Виділу? Бо в нашім селі при „Скалі" вже є жіноча секція і ще має незабаром повстати дівоча секція. Наша жіноча секція бажає, щоб Гол. Виділ прислав до нас делеґатку. Предсідник: На запити відповімо разом при кінці. — Дм. Рибак (Кнігинин): Гол. Виділ нехай зверне особливу увагу на читальні неділяльні і слабо діяльні. Нераз істнує чит. „Скали", а праці в ній нема. Буває, що ті, які спочатку виступали проти „Скали", пізніше голосяться до праці в „Скалі", бо бачать, що „Скала" дуже хосенне товариство. Треба відбувати часті засідання, сходини, виклади і реферати. От наші діти не мають де виховуватися в національнім дусі. (Голос: Прошу держатися теми і говорити до звіту!). Ну, то я вже скінчив. — Данилович (Товмач): Зі звітів Гол. Виділу бачу, що він старався поставити працю в „Скалі" на найвищий рівень. Але нам по селах праця не йде так гладко, як повинна йти. Маємо ми в нашій праці хрестики, про які статистика не згадує. Ставлю побажання, щоби в часописі для народу „Правді" було більше статтей з історії України, бо наші противники закидають нам, що ось, мовляв, католицька газета якось не богато згадує про нашу народну справу. — Юл. Борисікевич (Чернелиця): Чув я, що головне т-во „Скала" буде друкувати Історію України. Се добра річ, бо в нас не було Історії України з католицького становища. Кождий насвітлював наше минуле, як хотів. Я за тим, щоб „Скала" видала відразу цілу книжку Історії України, бо сшитки не кождий може зложити. Крім того требаб видати ще й Історію української літератури й української культури. Дуже придалисяб готові реферати для читалень. Відчити мають в наших околицях гарний успіх. А на селі таких рефератів не годен виготовити. Такі готові реферати се дуже добра пропаґанда католицької справи. Чи будуть які інструкції щодо харитативної акції? Наша читальня „Скали" хоче помогти одному бідакови, отже бажаємо інструкцій в тій справі. — Предсідник: Прошу поступати відповідно до місцевих відносин в рамах статута. — Юрко Дидич (Старі Богородчани): Зі звіту видно, що найменше в „Скалі" членів зпоміж молоді. Чому читальні „Скали" не організують молоді? Куратори повинні постаратися, щоб всі церковні провізори вписали своїх дітей до „Скали". — Алексевич (Озеряни і Констанція): Читальня в селі Констанція має 70 членів, читальня в Озерянах 150 членів, а бібліотека в Озерянах 350 кн. (Голоси: Тут не складайте подрібного звіту з діяльности читалень, а говоріть в справі звіту Гол. Виділу!). — о. А. Лушпінський (Помірці): В звіті сказано, що дотація Ексцеленції Преосв. Григорія для „Скали" виносить 17.000 зл. Нехай Гол. Виділ вияснить, кілько в тих грошах є прошей з добровільного оподаткування духовенства, бо інакше противники скажуть, що „Скала" стоїть тільки дотацією Покровителя. А я знаю, що в декотрих деканатах священики добровільно з власної ініціятиви оподаткувалися по 3 зл. місячно на „Скалу". Сума таких оподаткувань виносить коло 12.000 зл. річно. Се треба зазначити перед всіми делеґатами. Нехай світські люди знають, що Катол. Акції бажають не тільки Ексцеленція, але й священики! Гол. Виділ видав лише 4 обіжники до читалень. Того трохи замало. Прошу писати частіше до нас, давайте нам вказівки! Вже на попередних зборах говорено, що треба повітових філій. Нехай Гол. Виділ предложить зміну статуту в тім напрямі, очевидно за апробатою Покровителя Т-ва. Коли відбудеться курс Катол. Акції для духовенства? Такий курс мігби тривати 3—4 дні. Щодня можна вислухати по 10 рефератів (Го-го!). Щодо часопису „Правда", то в ній на мою думку досить національних справ, але нехай Редакція постарається про кліші з життя нашої Церкви і нашого народу. А то щораз на першій стороні як не Муссоліні, то Гітлер або якісь Китайці. Нарід відчуває се і каже нпр.: „Гітлер прийде до нас, бо навіть „Правда" принесла його світлину". (Оплески). — о. В. Микитюк, заступник голови „Скали" (Станиславів): Дотацією Ексцеленції називаємо ті 17.000 зл. тому, що священики дістають гроші з Консисторії. В тій сумі міститься і добровільне оподаткування. Решту додає Покровитель Товариства. Курс Катол. Акції відбудеться від 18. VII. до 22. VII. с. р. для оо. Кураторів і буде клявзуровий. З кождого деканату будуть по 3—4 священики, бо більше в семинари не зміститься. Комітет зложений з абсольвентів того курсу стане завязком для будучих філій нашого Т-ва. Абсольвенти курсу будуть обовязані перевести курси К. А. по деканатах. Пізніше урядимо курс для світських. Щодо обіжників, то їх не було замало. Нехай тільки оо. Куратори докладно перестудіюють ті обіжники і приміняться до них, то життя в читальнях буде виглядати гарно. Незабаром постараємося видати готові реферати на засадничі теми. Подрібні теми слід опрацьовувати на місцях. Предсідник Зборів дир. Замороκа: Щодо жіночих секцій, то ми будемо творити в „Скалі" секції мущин, жінок, хлопців і дівчат по думці нинішнього реферату о. Іллі Чорнодолі, який підкреслив, що Катол. Акція в парохії має спиратися на чотирьох філярах. Щодо недіяльних читалень, то Гол. Виділ постарається придумати способи, як їх оживити. Історії України й Історії української літератури ми не годні нараз видати, бо се вимагалоб великих фондів. А ми їх не маємо. Готові реферати постараємося зробити і розіслати читальням. Змінити статут тепер дуже тяжко, бо навіть на найменшу зміну влада дивиться як на зовсім новий статут.

Після вияснень містоголови і голови „Скали" збори ухвалили однодушно внесок на уділення абсолюторії. Зчерги збори вибрали до Гол. Виділу на місце 4-ох вильосованих і 2-ох уступивших членів виділу слідуючих осіб: 1) Дра Осипа Назарука зі Львова, 2) дир. Т. Мартинця зі Станиславова, 3) радн. Михайла Сміха зі Станиславова, 4) дир. Осипа Левицького зі Станиславова, 5) Юру Кузьменка, селянина з Печеніжина і 6) дра Льва Голінатого зі Станиславова.

Внески і запити: о. Бріль (Сороки): Всі ми тут зібрані відчуваємо задоволення в серці. Бачу тут зібраних молодих парубків і господарів в середнім віці і сивоволосих старців. Я з Бучаччини. Моє село належить до т. зв. найсвідоміших. Богато клопоту мав я в селі з тими, що то хочуть світ перевернути, але якось удалося перемогти перешкоди. Передовсім треба зорганізувати харитативну діяльність в парохії. Священик мусить сам давати приклад християнського милосердя, тоді лекше взяти від тих, що можуть дати. Підпирання убогих се наш обовязок. Запомоги і милостиня для бідних се шлях, яким дістанемося до сердець противників. Другий спосіб приєднання членів для „Скали" се основування парохіяльних шпихлірів. Початок повинен дати сам священик, а потому притягнути до участи богатших парохіян. Коли на передновок потребуючий дістане підмогу, то інші скажуть: „Ось Скала справді памятає про наші потреби!" Я в своїй парохії се вже започаткував і се вдалося. Виконуючи харитативну акцію, „Скала" приєднала навіть найбільших її противників. І молодь можна притягнути до „Скали", тільки треба їй дати правдиву освіту. Ми замало працювали над молодю. Вишукаймо лучших одиниць з молоді і їх притягнім до „Скали", а за ними підуть инші. „Скала" не хоче бити „Просвіту", тільки хоче в неї духа Божого влити (Рясні оплески). — Онуфрей Тудор (молодий селянин з Волчківців коло Борщева): Мусимо передовсім знати, як працювати в читальнях „Скали". Замало тут говорять про те, як основувати і провадити працю в читальнях! Про засновування декотрих читалень були в „Правді" широкі дописи орґанізаторів, а в тих дописах було богато пересади. Місцеві селяни читали „Правду" і казали, що то так не було. З того користали противники „Скали" і сміялися з нас. В повітових містах треба орґанізаторів „Скали", то ми будемо мати в кого порадитися. Філії „Скали" мусять бути, бо читальні мають богато до діла з адміністраційними властями і потребують ріжних порад. — о. Кисіль (Коломия): Ідеольоґію „Скали" треба розробляти в гуртках. Треба постаратися, щоб „Скала" мала прапор і відзнаку.

Пішки на Олімпіяду

Швайцарець Штайнінґер вибрався з Ціріху пішки на Олімпіяду до Токія, обчисливши, що прибуде якраз на відкриття олімпійських ігрищ, отже в 1940 р. Траса Штайнінґера веде через Лондон, Францію, Італію, Грецію, Єгипет, Палестину, Сирію, Ірак, Персію, Індію й Китай. Штайнінґер машерує у швайцарськім строю. Йтиме переважно ночами, дедять годин на добу.

Сего домагається богато членів „Скали". Нехай Гол. Виділ застановиться над тими двома справами. — Пані радн. Гонтова з Коломиї: Чула я кілька способів, як поширити діяльність у читальні „Скали". Шкода, що хтось з делеґатів з добре працюючих читалень не оповів, як в тих читальнях йде праця і як там виглядає життя. Католицька преса повинна печатати звіти взірцевих читалень. Люди такі звіти дуже радо читають, бо се підносить на дусі і заохочує до праці. Нехай читальні подають свої звіти до преси, але правдиві звіти! (Рясні оплески). — Мих. Любін (сел. з Городниці): Треба нам підручника для дитячих садків при парохіяльних читальнях, бо інакше наші діти йдуть до чужих півкольоній і набираються чужого духа. (Оплески). — о. Бріль (Сороки): В сусіднім селі Жизномирі є жіноча читальня і гарно розвивається. Щоб приєднати жінок на членів треба урядити для них спільне читання католицьких газет і зорганізувати курс крою та шиття. Такі практичні річи дуже притягають жінок. — Гаврисик Іван (Городниця): Маю побажання, щоб у „Правді" містили інформаційні статті про те, як заложити читальню „Скали". — Онуфрей Гнатюк з Пядик: Нам треба кас безпроцентового кредиту, бо наші селяни дуже потребують готівки, а не можна її ніде дістати. — о. Рокіцький (Ласківці, пов. Теребовля):В читальні „Скали" не йде про те, щоб було багато членів, тільки щоб були добрі члени! Я зачав у своїй читальні вчити молодь катехизму, окремо хлопців і дівчат. Питаю в формі загадок. Тепер приходить вже 60 хлопців, які сходяться дуже радо самі. Релігійне освідомлення наших членів се найперша річ, бо без того „Скала" не буде ріжнитися від світських ліберальних товариств. Мусимо вчити членів правд віри так, як се колись робили перші апостоли Христові, які передовсім учили людей правд віри, а пізніше ті люди бралися до всякої іншої праці в громадах і в суспільности. (Оплески). — о. Ганушевський: Працю треба зачинати від поширення католицьких часописів. Не зачинаймо праці від ворогування з іншими товариствами! Ми мусимо наперед показати, як виглядає правдива патріотична робота. А найкрасша патріотична робота та, яка спирається на Катол. Акції. — Олександер Кальмук (Беремяни): Маю болючу справу з нашої парохії. В нас є польська захоронка. Чужі сестри тягнуть до неї наших дітей і там вчать їх по свойому. Дитина піде кілька разів до чужої захоронки і вже не хоче слухати, що їй родичі оповідають. Вона каже: „Е, нам там у захоронці пані інакше говорили". — Якась делеґатка з Печеніжина, що не подала свого назвиська, з галерії домагалася інструкторок для жіночих секцій при „Скалі". Делеґати вже зачали виходити, спішилися до потягу. Голова зборів звернувся до оо. Кураторів і виділових читалень, щоб докладно читали обіжники і виконували все, що в них припоручено.Вкінці підкреслив, що в сім році дисципліна в т-ві значно зросла.

Була друга година по полудні як предсідник замкнув Збори взиваючи присутних до відмовлення молитви. Після того Збори відспівали трикратно „Христос Воскрес" і національний гимн. Загальні Збори робили дуже гарне враження, вони були ділові, дискусія була жива і річева. Присутні уважно слухали Звітів, реферату і промовців у дискусії. Велика більшість делеґатів витревала до самого кінця нарад.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Книги цивільного стану

Львівський „Дзєннік Польскі" в. ч. 151 приніс статтю Станислава Стажевского п. з. „Книги цивільного стану". В ній читаємо: „В Польщі на східніх землях істнують тепер і з дня на день прибирають на силі дві справи: справа східнього обряду і повстання національної греко-католицької Церкви. Те, що діється у греко-католицькій Церкві, мусить збуджувати сумніви вже не з точки погляду інтересів польської держави, але передовсім з точки погляду інтересів самої Церкви. Навіть при найбільш обективнім наставленні до тої справи не може бути сумніву, що греко-католицька Церква у Сх. Галичині в усій своїй єрархії служить тепер передовсім інтересам політичної акції, що затрачує чимраз більше один з підставових атрибутів, які ціхують Христову Церкву, а саме загальність. Виключність і національна селєкція, ба навіть расистівська, надають тому відломові Христової Церкви ціхи національної Церкви, підпорядкованої цілком і льояльно українській рації стану". З того факту польська держава мусить витягнути відповідні висновки, пише „Д. П." „Бо мусимо памятати, що на підставі конкордату, заключеного між Польщею й Ватиканом, священики всіх обрядів се одночасно державні урядники, які ведуть книги цивільного стану". В їх руках знаходяться важні документи, які можуть і на жаль вже сталися знарядом політичної боротьби з польською державною рацією. Книги цивільного стану в руках священиків гр.-катол. Церкви влекшують терор в відношенні до тих всіх горожан польської держави, які піддаючися під впливи польської культури і польської державної рації бажають дати вираз своїм внутрішним перемінам зміною обряду. „Коли у гр. катол. Церкві нема місця для польських патріотів, коли їх викидається поза рямці тої части Церкви тільки з рації натури політичної й національної, то ті, яким держава в добрій вірі віддала важний відтинок державної адміністрації, мусять бути позбавлені тої функції".

Примітка Ред. „Нової Зорі": Отже головний закид, зроблений тут нашій святій Церкві, се її національний характер, значить щира служба своєму народові. „Дзєннік Польскі" закидає нашій Церкві „виключність і національну селєкцію". Він розуміє під тим уживання рідної мови для вірних нашої Церкви й обслугування нашої Церкви дітьми нашого народу як священиками й Епископами. Коли римо-катол. Костел на нашій етнографічній території не допускає української мови в своїх костелах, ні не приймає до своїх семинарій Українців, — то се не називається виключність, — а коли наша Церква вживає рідної мови нашого народу й обслугує той свій нарід його дітьми як священиками, — то се „виключність"!.. По розвязанні тисячів наших товариств, по усуненні наших організацій з великих просторів української етнографічної території, по розпочатті вивласнення одинокої площі наших дітей у Львові, яку маємо, — нас не можуть вже дивувати ніякі атаки з польської сторони. Такі голоси як вище наведений „Дзєнніка Польского" се очевидна підготовка до наступу на нашу найсвятішу кріпость релігійну й національну. Маймо в Бозі надію, що такий власне наступ скріпить нас до тої міри, якої ми ще не бачили. Та підготовуймо зі своєї сторони заздалегідь зближення серцем і душею нашої інтеліґенції й наших мас до своєї Церкви. Витворім фанатичне привязання до Неї від малих дітей почавши на старцях скінчивши, — і тоді спокійно можемо глядіти на все, що може наступити...

Картинка наших днів

Розбивання родин.

У деяких околицях латинські парохи наслідують українських і, хоч давніше цього не було і цього латинський обряд не передбачує, ходять після Йордану по хатах покропити їх та їх мешканців свяченою водою. Не потребуємо додавати, що цей новий звичай, який римо-катол. духовенство старається на наших землях увести, не повстав з релігійних мотивів. Перш усього предметом особливої печаливости латинських духовників стають хати мішаних подруж, далі хати українських бідних або хитких подруж, що легко даються заманювати туди... Ось картинка, схоплена з одної автентичної події:

Домівка мішаного подружжа. Вона латинка, він греко-катол., обоє свідомі Українці. Цього року перший раз мають гостя, латинського пароха з сусідного села, відомого на цілу околицю шовініста. Ходить з йорданською водою. У хаті завважує членську книжечку Раймолочарні.

Лат. священик до жінки: То ви даєце млєко до рускей млечарні?

Вона: Так.

Священик: Але ви Полька?

Вона: Я латинського обряду, але йду за своїм чоловіком.

Священик: А кто дої крови, ви, чи он?

Вона: Я, але я не хочу з чоловіком сваритися.

Священик: Як тжеба, то трудно.

Він (чоловік, який досі прислухувався діяльгові, спокійно): А я собі не бажаю, щоб ви до моєї хати ще раз колинебудь заходили. Розумієте, отче?

Картинка, яка в мініятурі віддає усю складну національно-обрядову проблематику наших днів... — К. — („Діло", ч. 108).

Образок з Волині

„Новий Час" в ч. 118 приніс репортаж Г. Хорольського, в якому автор наводить отсю цікаву розмову з селянами, які йдуть на відпуст до Почаєва. Розмова та попереджена вступом.

Повз мою хату йдуть валки прочан з найдальших околиць нашої Волині, Полісся, а навіть Холмщини, Підляшша. Всі вони звернені очима й серцем в одну сторону: туди — за сотки кільометрів, де на горі Почаївській стоїть чудотворний образ Богоматері... Йдуть знесилені, виснажені, йдуть холодні й голодні, йдуть босі й незодягнені, йдуть понижені — несуть своє просте, добре серце Тій, що „У мир наш Бога принесла"...

На лаві сидять перемучені постаті селянок з села, що віддалене 60 км. за Берестям.

— Скільки днів ідете до Почаєва?

— Як вийдемо раненько в понеділок, то на другий день у вечері будемо на місці... Але то дорога для молодих... Ми вже аж на пятницю-суботу прийдемо...

— І багато вас вирушає з села?

— Хто має силу: всі молоді й старі, такі, що дітей малих не мають...

— А хтож дома у вас лишається, хозяйство доглядає?..

— Чергуємось: на цей рік я пішла з дочкою, а на другий рік, або ще й осінню піде син з невісткою. Так у кождій хаті.

— Всеж — велика ваша жертва: такий світ піхотою, таке перемучення...

— Таке треба перейти, щоб серце оновити, щоб смуток від серця відігнати, щоб...

— Серце наше смутком оповите...

— Церква в нашім селі є, але в ній не служиться, бо замкнена. Служимо в хаті. Несемо от образи до нашої церкви, хрести, хоругви...

— А як у вашій церкві служиться?

— Та як? По церковному. Хотіли молоді по нашому, та не вдалося. Священика нашого перенесли, а потім...

— Цього року проповіди в церкві вже по польськи. Дітям сповідь також по польськи була цього року...

— Ну, а в школі вчаться діти по нашому?

— Де там? Спершу було років два, а потім перестали й до сьогодні...

— Ну, а люди як? Міняють віру багато?

— Цього в нас нема... Віра наша свята — хто поважиться покинути її? Та колиб хто відважився — його проклялиб! Не вдома, ні! Перед образом Матінки у святім Почаєві. Вона дає нам радість у смутку, Вона скріпляє наші душі — Вона й покарає відступника...

— Тепер Полісся в моді: говорять про нього багато, а ще більше пишуть по газетах. Кажуть, що там отак собі люди перестають бути такими, як були, міняють віру, покидають своє рідне...

— Не вірте цьому, бо то неправда. Тяжко нам живеться, але маємо надію в Матінки Божої: Вона нас порятує в найбільшій біді, Вона нас кріпить у нашій вірі, Вона подає нам надії...

Змучені постаті кінчають полуденок, хрестяться, моляться.

— Поблагослови, Христе-Боже, ваш дім!..

Чехословаччина й Англія

В статті п. з. „Европа й Чехословаччина" Казимир Смогоржевский пише в 151 ч. „Газети Польскої" м. ін. ось що: Доля теперішньої Чехословаччини байдужа для величезної більшости Анґлійців. Їх журба — се доля імперії і доля „пакс брітанніка", з якого брагодатей користає четверта часть населення землі. Є в Лондоні високо поставлені люди, які бачать у III-ій Німеччині потенціяльного противника імперії. Завдають собі такі реторичні питання: Чи з тим противником розправитися тепер, коли він слабший, чи ждати на завтра, коли відношення сил може бути менше хосенне для імперії та її союзників? Коли сьогодні, то Чехословаччина моглаб бути пасткою як Бельґія в 1914 р... Та розумуючи далі, кажуть собі ті думаючі про завтра Анґлійці, що перемога в останній загальній війні була окуплена збольшевизуванням „шестої части світа" і викликанням господарської кризи, яка дальше дається всім у знаки. Нова загальна війна в таких умовинах моглаб мати всюди катастрофальні наслідки. Лучше уникати її. Хочби коштом „статус кво". А колиб мали вже заграти гармати — то на замкненому „поліґоні"...

ОСИП НАЗАРУК

Над синім Дунаєм

Враження і думки з 34-го Евхаристійного Конґресу.

Зміст: На торжестві дітей я не бачив дітей. — Про перепелиць і про наших дівчат. — Словаки з таблицею, наші без таблиці. — Чому наші люди з Закарпаття не лучаться з нами в одну секцію. — Чи „Стефан” те саме що „Іштван”? — Що значить „пять мінут” у патріота? — Не пускають нас до церкви Іштвана. — Чому ми не могли бути на 1-м пленарнім засіданні? — Щира похвала мадярській поліції. — Ми під опікою вимовної Мадярки, на якій добре виходимо. — Як виглядала величава процесія, що йшла до Дунаю? — Що діялося на самім Дунаю.

Їдемо трамваями на снідання до „свого” ресторану і відти на „Площу Героїв”, де відбувається велике торжество причастя дітей.

Легко вам сказати „Площа Героїв”, але зовсім не легко дістатися до неї, коли в чужім місті не знаєте мови ні навіть імени тої площі по мадярськи. Та якось ми довідалися, що „герої” значить „гешенек” і дійшли. Тяжко було, бо горячо, але якось дійшли.

Дітей щоправда ми не бачили, бо зникали в великанськім натовпі учасників конґресу, але Богослуження було величаве, перед високо збудованим вівтарем. А голосники передавали що треба на всю площу й великі естради.

Хоч як вони були битком забиті, то звертала на себе загальну увагу ґрупа 10 дівчат: гарних, здорових, в прекрасно вишиваних сорочках і національних одягах, їх довгі бинди-стяжки ріжних кольорів повіваючи на вітрі манили очі.

Чиї се були дівчата?

Розуміється, що наші. Мабуть з Закарпаття. Годі було блище добитися до них.Що за здорове племя! І яке дійсно гарне між народами світа сего. Ба, коли йому тяжко орґанізуватися. Я певний, що й отся прекрасна ґрупа наших дівчат прийшла сюди, прилинула, і на естраду вийшла зовсім таксамо як летить ґрупа перепеличок. Не у рядах, а купою. Бо ніби чому наші жінки мають мати більший і сильніший нахил до орґанізованости, коли 6 наших мущин трудно уставити в два ряди. Таке вже племя. Воно ще довго буде бите, заки його провідна верства не виробить в собі нахилу, я сказавби налогу до абсолютної орґанізованости. А се полягає на докладнім передуманні всего і підготовці порядку заздалегідь: особливож на доцільности всяких збірних зусиль. Нпр. на що, в якій ціли будити рано Епископа, щоб доконче виходив до ґрупи 50 паломників, з якою й так має незабаром побачитися?

Оглядаю докладніше „Площу Героїв”, на якій під голим небом мають відбуватися торжества Евхаристійного конґресу. На переді вівтар, високо-високо. Праворуч і ліворуч два будинки в грецькім стилі. Се два музеї, збудовані подібно як у Відні. Поміж тим і довкруги амфітеатрально уставлені великанські трибуни, битком забиті людьми. Вони з цілого світа: релиґія їх притягнула сюди, мимо всего ще таки найбільша сила, яка діє в людстві. Поміж чужинцями видно ряди Мадярів, що сидять на лавках. Пізнаю їх по вигляді і по мові. Хоч як вони вимішані, то значить хоч богато крови инших племен всякнуло в них, то все таки видно по них расу, зовсім інакшу від инших.

Мої думки перервав похід Словаків, з таблицею, на якій виразно виписано „Словаки”, розуміється латинкою. Строї їх дівчат дуже гарні, але наша ґрупка дівчат таки більше кольористична в добрім того слова значінні, більше рухлива, більше темпераментна і більше звертає на себе увагу. Тільки ніхто не знає, що се за ґрупа, бо не має ні прапора, ні таблиці. Просто прилетіла сюди як купочка перепелиць. Гарна, але тілько й усего, бо незорґанізована й нема в ній скристалізованої думки про потребу репрезентувати націю, хоч має всі дані на те. Ще й які дані! Та що з того?

Хтось з наших каже мені з боку: „А знаєте, говорять, що наші з Закарпаття, в дієцезії Преосв. Стойки приїхали в силі 600 чи навіть 800 людей — і не прийдуть на нашу секцію, а прилучаться до чеської”.

Хтось другий каже:

— „Сеж неможливе!”

— „Та чому неможливе?”

— „Я гадаю, що навіть певне...”

Хтось инший питає:

— „Та чому певне?”

— „Бо Преосв. Стойка заборонив...”

По Богослуженні виходимо з Площі Героїв і йдемо до церкви св. Стефана. По дорозі думки між ученими, як звичайно, поділені: одні між нами кажуть, що Стефан по мадярськи Іштван а другі, що таки Стефан. До згоди не прийшло, а наслідок того був такий, що ми баламутили по дорозі мадярських поліцаїв, яких питали, куди йдеться до церкви св. Стефана. Один питає по німецьки, куди до церкви св. Стефана, з чого Мадяр розуміє тільки слово „Стефан”. З другого табора, який переконаний, що Стефан по мадярськи „Іштван”, лунає слово „Іштван”. Ба, коли перший табор, відповідно до свого переконання, голосно перечить, кажучи „нінч Іштван!” І крутить головами у „відповідний” спосіб. Мадярські поліцаї збиті з пантелику тільки руки розводять.

Нарешті зустрічаємо якогось старого Німця чи Жида. Він рішив спір між нашими ученими, кажучи, що Стефан і Іштван се тесаме імя і взявся нас провадити, впевняючи, що до церкви св. Стефана нема більше як 10—15 мінут ходу. Щож, думаємо, не богато. І йдемо.

Сонце пражить, товпа пливе такою збитою масою, що трудно нам у ній купи держатися, але якось сунемо вперед. Ноги пашать.

Минає пів години, а св. Стефана як не видно так не видно. Наш провідник раз-у-раз потішає нас, що за 5 хвиль будемо на місци.

Минає 10 мінут, а він — передає нас свому стрічному знакомому, що йде в потрібнім нам напрямі!

Само полудне, сонце жаром сипле нам на голови, а розігріте каміння хідників підігріває нам подешви наших утомлених ніг. Мужчини зачинають бунтуватися, а жінки витреваліші: йдуть терпеливо дальше. Особливо одна з наших пань, мала, дрібна, з вигляду подібніська до Японки, асистує коло самого провідника і тягне нас всіх.

Минає ще пів години. Наш провідник, що ввесь час дурив нас ілюзією недалекої ціли („5 мінут”), — передає нас третьому! А той знов нам каже, що треба йти ще „5 або 10 мінут”!...

Було вже зовсім ясно, що Мадяри дурили нас з патріотизму: були перекона-

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

325. Учасник, Унійна конференція в Пінську (Докінчення). „Новий Час”, XV, Львів, 25. IX. 1937, ч. 213, с. 6.

326. VI. Унійна конференція в Пинськім. „Добрий Пастир”, VII/2—3, Станиславів 1937, 200—201.

327. A., VI. Унійна конференція в Пінську. „Нива”, XXXII/9—10, Львів 1937, 340—345.

328. VI Konferencja Unijna w Pińsku „Polska Katolicka Agencja Prasowa“ (KAP) Warszawa 1937.

329. VI Konferencja Unijna w Pińsku. „Przegląd Katolicki“, LXXV, Warszawa, 12. IX. 1937, Nr. 35, s. 582.

330. VI Konferencja Unijna w Pińsku. „Życie Katolickie“, VIII, Łuck, 12. IX. 1937, Nr 37, s. 584— 585.

331. Ks. Szydelski, VI Unijna Konferencja w Pińsku. „Gazeta Kościelna”, XLIV, Lwów, 26. IX. 1937, Nr 39, s. 411—412.

332. Jeden z uczestników [ks. Jan Urban T. J. (?)], Jeszcze raz na konferencji w Pińsku. „Oriens“, V/5, Warszawa 1937, 150—151.

Тут (323—332) у резолюціях Пінської конференції находимо між ін., щоб старатися про беатифікацію митр. Рутського. Відповідна резолюція про це наведена під 323, 324, 325, 327, 328, 329, 330, а саме: „6. в звязку з рефератом о. Ст. Ласького Т. І. про митр. Рутського [Пінська конференція] просить церковні власти розпочати вступні кроки щодо беатифікації цього ревного ширителя унії в 300-ту річницю його смерти”. Резолюцію щодо беатифікації митр. Рутського ухвалив також Унійний Зїзд у Львові 25. XII. 1936: „упросити Богословське Наукове Т-во у Львові, щоб збирати відповідні матеріяли для беатифікації Й. Велямина Рутського” (див. 91, 96, 99 і Доповнення).

333. [Р. Лукань ЧСВВ], Статтю: З сьогорічніх торжеств у честь митрополита Рутського... доповнюємо статтею:... „Вістник Марійських Товариств” III/5, Львів 1937, 32.

334. Лист митрополита Рутського до папи Урбана VIII (Про вбиття св. Йосафата). „Календар Праці на звичайний рік 1938”, X, Прудентополіс [1937], 79—80.

Лист зачинається словами: Святіший і Блаженіший Отче! Перший рік преосвященства Вашого Блаженства вінчається мучеництвом великого Владики руського Йосафата Кунцевича,... Закінчується: Дано в Минську, дня 23 грудня 1623 року. Вашого Блаженства негідний син і слуга: Йосиф Венямин (?!) Рутський — митрополит київський і з усієї Руси. — Цей лист перепечатаний з Календаря Місіонаря на 1925 р., XXII, Жовква 1924, 39. Тут його вмістив тодішній редактор жовківського Календаря о. Конон Полішко ЧСВВ. У прудентопільському виданні під заголовком листа вміщена знимка митр. Рутського (див. 310).

335. Хроніка. З Беларускага Навуковага Т-ва. „Калосьсе”, III/4 (13), Вільня 1937, 255.

Управа Білоруського Наукового Т-ва в Вильні подала президентові міста Вильна меморіял, що в ньому пропонує назвати вильнянські вулиці між ін.: 9. Уніяцкага мітрапаліты Язафата (!) Вэльяміна — Рутскага, 300-летні юбілей якога адбыуся сёлета.

336. о. д-р Володимир Голинський, Місії між поганами. „Перемиські Епархіяльні Відомости”, [L], 1938, ч. 2, с. 14—23.

У вступі одну сторінку (15) призначив автор апостолятові митр. Рутського.

337. Марійське Товариство Молоді у Львові, Великому Митрополитові Київському й Галицькому Йосифові Велямінові — Рутському Першому українському Марійському Лицареві й Основникові Марійських Дружин на наших землях у 300-і роковини Його смерти [присвята] (о. Осип Лещук, Вишкіл кандидатів Марійських Дружин. Львів 1937, 3).

338. о. Ір. Назарко, ЧСВВ, Передмова. Тамки, 5—8.

В цій Передмові пише автор між ін. про світлу память митр. Рутського та Марійські осяги з приводу 300-ліття його смерти.

339. о. Осип Лещук, Вишкіл кандидатів Марійських Дружин. Львів — Жовква 1937, 32—38: Третя інструкція. Марійські Дружини на українських землях.

Тут між ін. про першого Марійського Дружинника в нас — митр. Рутського. Відомості про наші давні Марійські Дружини на підставі статті під 38.

нані, що як скажуть нам правду, то ми махнемо рукою і не підемо, а потому щось інше захопить нашу увагу і так не оглянемо їх памяткової церкви. Отже тому говорили раз-у-раз про 5 мінут!

Та всяка терпеливість має свій кінець. Ми розуміється могли їхати двома автами (в Будапешті авта дешеві), якби нам були відразу сказали, що треба так далеко йти. Та ба. Отже кажу до наших і до провідника, що йдемо вже добру годину, все тягнені обіцянкою, що за 5 мінут побачимо церкву св. Стефана: коли відси за 5 мінут не буде її, то дякуємо за провід і далі їдемо.

Минуло 5 мінут, церкви не видно. Але наша пані „Японка" як не зачне домагатися, щоб „додати" ще 5 останніх мінут! Годі з жінками сваритися серед чужого міста, уступаємо. І нарешті за 5 мінут бачимо вежу церкви. Ще пару мінут — і ми ніг не чуючи доходимо до церкви св. Стефана (Іштвана).

А тут нова заковика, цивілів не пускають до самої церкви, тільки священиків, де вони мають молитися в своїм наміренні. Маєш! По таких трудах!... Якось впустили нас мадяроські пластуни, але тільки до бічної каплиці. Добре, що хоч сісти було де. Півокругла каплиця замітна хіба тим, що кольори її притінені. На той вид все стає переді мною питання, чому старі кляси населення люблять притінені кольори і чому простий нарід любується в ярких красках?

Можна собі уявити нашу втому по такім марші в часі найбільшої спеки і по неспаній ночі. Отже коли ми зїли обід, то вернувшися до дому вже таки добре з полудня, заснули камяним сном. Я збудився о год. пів до шестої вечером і тричі будив свого молодшого співьлокатора, що потребував сну ще більше ніж я.

Річ ясна, що ми не могли бути на 1-м пленарнім засіданні конґресу, яке почалося о год. 4 попол. На таких конґресах навіть здорові учасники їх можуть опанувати найбільше 2 імпрези денно: одну до полудня, другу сполудня. А ми мали визначені чотири і то по неспаній ночі: 1) Богослуження для дітей, 2) Відвідини церкви св. Стефана, 3) Перше пленарне засідання, 4) Участь у великій процесії на Дунаю вечером. При найлучшій волі могли ми взяти участь лише в трьох. І то завдячуємо лиш якійсь мадярській подружній парі, яку ми припадком зустріли в трамваї, що ми вспіли добитися до таких місць, де могли обсервувати дійсно прекрасну водну процесію з надзвичайно оригінальним освітленням.

Вправді молода Мадярка, яка нас провадила зі своїм чоловіком, була дуже вимовна й резолютна, а все таки треба подивляти поліцію, яка ні разу не стратила терпцю, хоч ми богато разів мусіли переходити заборонені місця, щоб дістатися на беріг Дунаю. Все повторялася та сама сцена — поліція не пускає, наша Мадярка виголошує до поліцаїв коротку але живу промову, поліцаї оглядають наші легітимації й перепускають нас через свої кордони. І так ми посувалися все дальше, переслідувані зависними поглядами тих, що їх поліція не перепускала. Натовп неймовірний, але притім панувала велика тиша.

Сам похід зачався точно о год. 8-ій веч., коли папський леґат кардинал Пачеллі в золотім орнаті з монстранцією в руках появився в головних дверах столичної катедри. Похід отвирав відділ кінної поліції, далі йшла почесна сторожа з музикою. За нею несли процесійний хрест. За ним ішли монахи ріжних Чинів, причім нашому старому Чинові св. Василія Великого призначили дуже почесне місце перед Чинами значно більшими. Далі йшло богато білого духовенства і маса церковних достойників з ріжних країв і народів, вкінці епископи й архиепископи. За ними йшли співаки в білих одягах („Схоля канторум Сабаріензіс") і „клерус паратус" з 12 епископами Угорщини. Кождий член процесії держав свічку в руці. В самій середині походу йшов папський леґат кардинал Пачеллі з монстранцією під величавим бальдахімом. Праворуч бальдахіму йшов сенат будапештенського університету (ректор др Кенез), ліворуч міська рада (бурмистер др Сенді). Коло леґата йшли кардинали, кождий з двома пралатами і двома світськими достойниками. На переді йшов старенький архиепископ Неаполю, кардинал Аскалезі. Шість метрів довгі пурпурові мантилі кардиналів несли їх духовники. Похід кардиналів замикав як господар примас Угорщини Шереді. За ним ішов титул. архиепископ Ротта, папський нунцій у Будапешті зі світськими членами підготовного Виділу Конґресу. Процесію замикав відділ кінної поліції.

Процесійний похід посувався поважно під звуки органів базиліки (їх грімкоговорителі розносили по всім місті) і вулицею Зрінія та через площу цісаря Франца Йосифа коло год. 8.30 веч. дійшов до берега Дунаю в місци де стояв ясно освітлений паровий корабель ім. Св. Стефана („Сент Іштван"). На нім була шкляна каплиця, приготована для Найсвятіших Дарів. До неї підійшов папський леґат з монстранцією.

Інші кораблі, що мали брати участь у водній процесії по Дунаю, вже передтим обсадили духовні і монахині ріжних Згромаджень та чужі делеґації, між ними й українська. Ввесь час незлічимі товпи народа співали релігійні пісні, а вперервах священики ріжних народів виголошували коротенькі проповіди в рідній мові (української я не чув).

Високо над Дунаєм пишаються палати Габсбурґів і біля них стара цитаделя, з якої 5 великих рефлекторів метає світло на Дунай і на маси народа, що облягли його. По тих горах бігав як дитина малими ніжками ще наш король Данило, що тут виховувався...

Над Дунаєм піднялася синя ракета на знак, що зачинається водна процесія. Зазвеніли фанфари — і прекрасно освітлений корабель „Св. Стефан" повагом зачав плисти по воді. На нім блестить великанська монстранція. Разом з ним помалу сунуть по Дунаю серед ночі і світел інші моторові судна. На середущім великий ясно освітлений хрест, а на бічних палахкотять великанські лучива (смолоскипи) на високих свічниках.

На дунайських мостах великі ясно освітлені чаші і святі Гостії.

В ріжних мовах лунають короткі проповіди, виголошувані грімкоговорителями. В міжчасі співають релігійні пісні.

Нараз загуділи сирени всіх кораблів на Дунаю: Папський леґат підніс монстранцію і благословить всі чотири сторони світа. А дзвони всіх церков дзвонять, дзвонять, дзвонять...

Прекрасне великанське торжество водної процесії добігає кінця. Година пів до 12 ночі. На високій цитаделі над Дунаєм заблестів освітлений електрикою величезний папський хрест і випущено штучне світло („Фаєрверк") дивної красси. Воно світило коло 15 мінут — і тим закінчилася чудова маніфестація на хвалу Божу серед незвичайних світел темної ночі на филюючих водах Дунаю.

Не знаю місця, до можна булоб урядити рівно гарне торжество в честь Спасителя, — хіба наш величавий Київ „на горах над Дніпром".

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО-ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Ґобеда.

Продаж в аптиках і дроґеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

По вбивстві плк. Коновальця

Голяндська преса пише, що поліційне слідство в Ротердамі мало виказати, що Валюх зветься в дійсности Петрович або Перчишин. Він високий 1 м. 72 цм., темний брунет, дуже елеґантно одітий. Поліція має його світлину та почерки його письма. З Лондону прибув до Ротердаму детектив Скотлендярду, знавець українських справ. Слідство ведуть у ріжних столицях Европи. Голяндське правительство назначило 10.000 фльоренів за зловлення вбивника. Голяндська поліція покищо тримає в тайні цілу таємну справу вбивства. Стверджено, що було багато спільників убийства. — Польська преса подає, що в Празі поширено переконання, буцімто трагічну смерть плк. Коновальця спричинив Бутенко, який нібито втік з совітської станиці в Букарешті зі страху перед ГПУ, а в дійсности був большевицьким аґентом. Коновалець навязав з Бутенком тісний контакт, зраджуючи йому подробиці своєї акції. — Пражські Українці твердять, що большевики згладили Коновальця зі страху перед його організацією. В тій справі мав відіграти велику ролю якийсь Мухин, що довший час був емісаром Коновальця в Брукселі та в Парижі, а пізніше його помічником у Женеві. — Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє з Амстердаму: Пристаневі робітники в м. Ляадам завважили, як мужчина, що з поверховности нагадував Валюха, приплив човном на совітський пароплав „Куйбишев", що стояв на якорі в тамошній пристані. — Паризький кореспондент „Діла" подає отсі подробиці: „Плк. Коновалець прибув до Ротердаму з Берліна 23. V. і заїхав до готелю „Сентраль". В готелевій кімнаті поставив хрест на нічному столику та поклав піжаму на ліжко. Готелева служба переказує, що він був дуже схвильований і ходив яких 10 хвилин туди й назад по коридорі"... „Завізвана телеґрафічно з Риму прибула літаком до Ротердаму 27. V. жінка покійного п. Ольга Коновалець. Голяндська преса зі словами справжнього співчуття описує сцену пізнання тіла вбитого мужа. Комісар поліції плакав, як мала дитина".

Громадянські судді

На найближчій надзвичайній сесії парляменту розглядатимуть проект закону про участь громадянського чинника у вимірі кари, ухвалений Радою Міністрів. Проект передбачує, що всі важніші судові справи розглядатиме Окружний Суд у складі трьох окружних суддів і двох громадянських. Громадянських суддів покликує президент даного апеляційного суду на 3 роки зпоміж осіб, що їх предложить судова громадянська комісія. Судові громадянські комісії істнують у кождій судовій окрузі. До них входять: а) представники територіяльної самоуправи, б) представники Нотаріяльної Управи, в) представники Адвокатської Палати та з уряду: президент Окружного Суду як предсідник, прокуратор і два судді. Судові громадянські комісії виготовляють листу громадянських суддів. Громадянським суддею може бути польський горожанин по скінченні 30 р. життя, несплямленого характеру, такий, що володіє польською мовою в слові і письмі та своєю працею і заслугами в хосен загального добра показався гідним того почесного уряду. На громадянських суддів не покликується послів, сенаторів, священиків, державних урядників і військових у чинній службі. Громадянські судді складають суддейську присягу й виконують свою службу безплатно. Дістають відшкодування тільки за втрату зарібків, дієту й зворот коштів подорожі. Громадянські судді братимуть участь у справах, в яких загрожують кара смерти, досмертна вязниця, найменше 10 літ вязниці, та у всіх справах з арт. 96, 97, 98, 109, 111 § 1, 113, 114, 115, 116, 117 і 126 к. к.

Регляментація цін в Польщі

Польське правительство ухвалило законопроєкт про забезпеку подачі предметів загального ужитку. Міністр рільництва матиме право видавати розпорядки про магазинування і виявлювання запасів предметів загального ужитку, про виявлювання цін тих предметів, про виставлювання і посідання фактур. Їх треба буде предкладати на жадання властей, призначених міністром рільництва. Міністр буде видавати розпорядки в справі перемелу хлібних збіж, у справі цін мяса, нафти, вугля й інших предметів загального ужитку. Міністр може уділити права регуляції цін тих предметів воєводам, воєводи старостам або громадським міським і сільським управам. Непослушні будуть карані вязницею до 3 місяців або гривною до 3.000 зл.

Дешеві авта в Німеччині

В м. Фаллєрслєбен коло Бравншвайґу будують Німці величезні фабрики для витворювання нових авт по ціні 990 марок за одно авто на 4 особи, з мотором сили 24 коней. Авта ті можна буде купувати також на рати, по 5 марок тижнево. Продукція їх на велику міру зачнеться з кінцем 1939 року.

Комуністична агітація в Парижі

Кореспондент „Слова Народового“, в 97 ч., описує свої враження в Парижі: „Йде чоловік вулицею і кидає оком на анонси, хоче побачити просто, що грають в кінах. Тимчасом бачить величезні комуністичні афіші. На плахті жовтого паперу велика мапа Европи: чорно намальовані Німеччина, Італія й Еспанія витягають пазурі до Франції. Під сподом надпис: „1935 р. інвазія в Абісинії — демократія капітулює, 1936 р. інвазія в Еспанії — демократія капітулює, 1937 р. інвазія в Китаю — дем. капітулює, 1938 рік інвазія в Австрії — дем. капітулює. Коли Еспанію переможуть, Франція буде зі всіх сторін загрожена німецькими гарматами. Боронім республиканську Еспанію й Чехословаччину“. Підписаний французько-еспанський комітет. А дальше афіші „Світової ліґи жінок противничок війни“. Великі, барвисті афіші: Видно на них знов мапу Европи. Чорною плямою намальована Німеччина і прилучена до неї Австрія. На середині свастика. Від неї промінюють стрілки в напрямі Данцігу, Чехословаччини, Франції й Бельгії. Закропковано яко „будучі здобутки Гітлера“: Поморя, Познанщину, Шлеськ, північно-західну Чехію, північну Югославію, кусочок Швайцарії, Альзацію й Льотарингію. Побіч відозви: „Франція загрожена з трох сторін. Жінки, доля Франції звязана з долею республиканської Еспанії.“

Лікарський фейлетоник.

Як зберегти здоровля

Папа Лев XIII. уложив був 10 заповідей здоровля. Він придержувався їх і дожив майже 100 літ. Ось вони: 1) Передовсім треба чистоти. 2) На столі повинні бути ріжні страви, одначе надмір і роскіш непотрібні. 3) Пити можна тільки найчистіше вино, одначе треба бути тверезим. Добре заспокоювати спрагу чистою водою. 4) Хліб повинен бути спечений з муки без ніяких примішок. 5) На печеню треба уживати телятини або баранини, дуже добра курка з яринними приправами. 6) Дуже здорово їсти яйця. 7) Окрема пошана належиться молокові. Молоко виховало нас в діточім віці, воно верне нам силу в старости. 8) Не можна ігнорувати солодкої капусти і меду. 9) Треба їсти дозрілі сочисті овочі, особливо солодкі румяні яблока. 10) По добрій закусці необхідна чарка чорної кави. Уживайте зерен найлучшої кави. („Карп. Дзвон“).

День української молоді

В неділю, 5 червня с. р. на площі Сокола Батька у Львові відбувся день української молоді шкіл і захоронок Рідної Школи зі Львова і з краю. Всі, що в цей день прибули на площу, пережили кілька направду зворушливих годин. Зложилися на се: бадьора і життєрадісна постава нашої молоді, прегарні барвисті народні строї дітей, велика скількість (поверх 15 тисяч) глядачів, прекрасна соняшна погода та вміло підібрана й виконана програма імпрези. Торжество почалося точно в 4 год. дефілядою 2.370 учениць і учеників. Попереду йшли найменші, дошкілля Р. Ш. й Української Захоронки, за ними діти вселюдних шкіл, вкінці наша ґімназійна молодь. Всі дефілюючі у прекрасних народніх строях, що освічені золотистим промінням сонця аж хапали за очі. По дефіляді під звуки орхестри вся молодь виконала молитву в рухах „Боже Великий Єдиний“. Враження від сеї молитви-пісні було помітне на всіх: вправляючих і глядачів. Зчерги відбулися оригінальні й дуже ефектовні ґуртові вправи барвистими кружками, що їх глядачі приняли бурею невгаваючих оплесків. Вчасі сеї точки програми на площу прибув автом витаний оваційно ВПреосв. Митрополит Андрей, перед яким відбулася вдруге дефіляда вправляючої молоді. Підчас короткої перерви ученики купецької ґімназії виконали дуже зручно і певно „руханкові образи“. Друга частина свята зачалася історичними і стрілецькими піснями, що їх виконала молодь шкіл Р. Ш. зі Львова під проводом проф. І. Гриневецького. Найбільше захоплення на площі викликала партія живих шахів в історичних строях, виконана ученицями вселюдної дівочої школи ім. Б. Ґрінченка у Львові. Накінець відбулися змагання у відбиванці. Торжество скінчилося, та діти й молодь ще довго не хотіли покидати площі Сокола Батька, така вона їм близька і дорога... — В суботу 5 с. м. перед полуднем явилися на площі Сокола Батька якісь панове й почали якісь виміри. На запит сторожа площі, чого вони бажають, відповіли, що се комісія. По якомусь часі ся комісія покинула площу, а незабаром прийшли два землеміри, які взялися за поміри. Коли сторож звернув їм увагу, що справа вивласнення площі ще остаточно невирішена, відповіли, що „їх не обходять ніякі формальности, бо вони виконують інструкцію“...

4 точки успокоєння світа

Американський державний секретар Голл виголосив промову. В ній подав 4 точки, які на його думку можуть причинитися до успокоєння світа: 1) Америка готова підперти змагання всіх народів до відбудови здорової і конструктивної міжнародньої господарки. 2) Америка готова співпрацювати в справі обмеження зброєнь. 3) Америка підіпре спільне порозуміння в справі більше гуманного ведення війни. 4) Злучені Держави Півн. Америки будуть змагати до оживлення міжнародньої співпраці у всіх ділянках.

Ті, що виграли міліон

Ми вже коротко звідомляли про висліди тягнення головної виграної четвертої кляси сорокпершої Клясової Льотерії. Мілїон злотих впав на ч. 128. 215 і поділилися ним мешканці Вильна, а саме пп.

Марія Янушевська дочка властителя невеличкої разури. Її матеріяльне положення було дуже трудне. Вигравши 160.000 могтиме тепер сама створити варстат праці і дати зарібок біднішим від себе. На фотографії бачимо також нареченого п. Янушевської, п. Петра Окенчика, офіцира в стані спочинку. Цікава подробиця се факт, що п. Окенчик вже грав колись на те число, а пізніше змінив його на інше. Недавно його наречена не знаючи про те знов вибрала те саме число.

Пан М. Зуравін, власник будки з содовою водою, грав продовж чотирьох літ з невеликим поводженням, бо тільки кілька разів вдалося йому здобути найменшу виграну. Його витревалість обильно винадгороджена, бо тепер вже його стати не тільки на будку, але на цілу фабрику.

Пані Л. Салькінд і Катерина Подзельвер грали спільно на одну пятку. П. Подзельвер була 10 літ вірна свому числові і щойно в останній лотерії допустила до спілки свою приятельку. Тепер кожда з них дістала по 80.000 злотих. Се становить величезну суму в їх матеріяльних умовинах.

П. Л. Райхель з фаху камашник. Хоч тяжко мусів працювати на життя, вірив, що виграє на льотерії, отже грав витревало продовж 10 літ і тільки раз виграв 100 зл. І сим разом витревалість побідила. „Пех“, як висловився п. Райхель, переломаний.

Властителька останньої пятки разом з десятьма товаришками в однім з великих складів кравецьких приборів се дочка книговода тої фірми. Шіснацять тисяч злотих, які кожда з них дістала, будуть становити нову основу їх дальшого буття.

Всі нові „міліонери“ переконані, що тільки внаслідок впровадження „пяток“ вдалося їм виграти, бо при давній системі булиб певно змушені грати на інше число. Вони також повні надій на будуче і вже заосмотрилися в льоси першої кляси сорокдругої Клясової Льотерії, щоби взяти участь в тягненні, яке зачинається 22 червня.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

На закінчення 34-го Евхаристійного Конґресу в Будапешті Св. Отець виголосив через радіо промову з Кастель Ґандольфа. Ось вона: В сю хвилину, коли чудовий винахід радіофонії дозволяє Нам говорити до вас так, немовби ви були присутні, з тою батьківською любовю, яка не знає віддалі, Нам здається, що Ми знов знаходимося у столиці Угорщини, бо багато вже тому літ Ми відвідали Будапешт й мали велику честь подивляти там не лише памятки минулого, але також палку й діяльну віру мадярського народу. Все те згадуємо дуже приємно; по такому довгому часі можна сказати, що річи, ваші спомини і ваша слава відживають під нашими очима й викликають у Нас глибокий подив. Ми бачимо ще в душі лицарську постать апостольського короля св. Стефана, яка взноситься на Бастіоні Рибаків. Нам здається, що він на всі часи благословить свій нарід, заступається за народом, що його взяв під свою опіку, кермує ним, дістає для нього поміч з неба, — св. Стефан, якому, як говорять, благословенний Петро, все живучий у своїх наслідниках, дав його королівство і який не хотів взяти королівської власти ні від кого іншого, тільки від нього. Пригадуємо Собі дуже святе життя і такий лагідний характер його сина, св. молодця Емерика, який у розцвіті життя перенісся до вічної батьківщини, й підносимо його як взір для католицької молоді, як Ми се вже зробили тому кілька літ з приводу 900-ої річниці його смерти. Одночасно бачимо в дусі мущин і жінок, які вийшли з вашої нації, особливо святу Єлисавету, св. короля Володислава, визначних в євангелицьких чеснотах, які внаслідок розголосу їх життя і їх знаменитих примірів прославили Мадярщину і зробили з неї свого рода непереможне забороло перед ворогами християнського імени й европейської цивілізації. Отже до вас насамперед, Наші дорогі сини Мадярщини, до вас звертається Наше серце. Через ласку Божу, яка підсичує евхаристійне життя, благаємо в сій хвилі для вас у Бога не лише того спокою-мира, без якого не може бути правдивого мира, але також гідности мира, до якої має право мадярський нарід. Дальше благословимо з усего батьківського серця всіх тих, які з усіх країв прибули, щоби взяти участь в Конґресі в Будапешті й тоді, коли Наш Спаситель, укритий за евхаристійною заслоною, але до певної міри видний очам віри, тріюмфує у злуці з нами, благаємо його безнастанно, щоб його божеська діяльність піддержувала і скріпляла згоду, якої не бракує, в надії, що доживемо лучших часів; щоб Він схотів розігнати з виднокруга хмари, передвісники нових бур, божеськими промінням свого світла і благодатним діланням своєї ласки. Щоб він схотів усунути з нашого серця великий неспокій, успокоюючи трівогу в душах і розганяючи їх темноту. Уділяємо особливого благословенства дорогому клерові й дорогому мадярському народові та просимо всіх благодатей для правительства сего Апостольського Королівства, яке признавши в нашому леґаті нашу власну особу приняло його з такими почестями і працювало з запопадливістю і в згоді для щасливого успіху Конґресу. Дай Боже, щоб ваш евхаристійний збір оживив у всіх душах любов, слушно названу законом цілого Євангелія, і приніс обильно якнайлучші овочі, не лише скороминаючі, але й трівкі; щоб він підсичував віру, яку ви одержали від своїх предків, щоб він побільшував у вас надію на небесні блага, щоб він одушевляв і піддержував полумя божеської любови, матери всіх християнських чеснот, до тої міри, щоб захоплені приміром добрих навіть ті, що віддалилися від Христа, нашого Спасителя, вернулися щасливо в його обняття і щоб благословення всемогутнього Бога зійшло на вас й остало назавжди.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

НА РАД. УКРАЇНІ ҐПУ мало викрити змову офіцирів червоної армії. В поодиноких військових частинах переводять ревізії і шукають амуніції, яку змовники мали сховати. Увязнено богато старшин, які підуть під військовий суд.

У ВАРШАВІ має відбутися 11 с. м. протимасонська конференція представників польських часописів, що є під впливом ґрупи „Ютро Праци". Слідуючого дня (12 с. м.) має відбутися у Варшаві велике протимасонське віче в салі Католицького Дому.

В БУКАРЕШТІ в польській амбасаді відбулося перше приняття при участи 500 осіб. В принятті взяли участь м. ін. високі ромунські достойники і члени дипльоматичного корпусу.

В УСІХ БІЛЬШИХ МІСТАХ СССР переведено ревізії в совітських горожан литовського походження і богато з них увязнено. Крім того Литовців усувають з урядів і висших становиськ у промислі. Се наслідок зближення Литви до Польщі.

ЧЕСЬКИЙ ПОСОЛ Кліма вніс скаргу до суду на Конрада Генляйна, обжаловуючи провідника судетських Німців за державну зраду. Політичні круги в Празі уважають ту скаргу звичайною демонстрацією, яка в теперішних умовинах в ЧСР не матиме практичних наслідків.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИ домагаються в Палаті Депутованих (соймі), щоби Франція офіціяльно помагала червоним в Еспанії.

ПАРИЖСЬКА ПОЛІЦІЯ провірила документи 50.000 чужинців і ствердила, що 14.000 з них мешкало у Франції нелеґально.

ҐЕН. ФРАНКО особисто кермує офензивою еспанських повстанців на Валенцію, столицю червоного еспанського правительства. Повстанці переконані, що успішна офензива на столицю червоних закінчить війну в Еспанії.

АҐЕНТ ПРАВИТЕЛЬСТВА еспанських повстанців в Лондоні, князь Альба, заперечив, неначеб правительство ґен. Франка старалося про завішення зброї. Мир в Еспанії можливий тільки тоді, коли червоні піддадуться.

ЧЕРВОНЕ ЕСПАНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запросило військових і летунських аташе Анґлії і Франції, щоб оглянули отверті місцевости збомбардовані літаками еспанських повстанців і ствердили, що в тих місцевостях не було військових обєктів.

ҐРЕЦЬКА ПОЛІЦІЯ увязнила в Атенах центральний комітет грецької комуністичної партії. В Солуні поліція увязнила богато членів тої партії. Між увязненими значне число учителів, вихователів, почтових і митних урядників. В Солуні комуністична орґанізація співпрацювала з членами „Аґрарної Партії" і стреміла до утворення т. зв. „Людового Фронту" в Греції.

АНҐЛІЙСЬКА ЛЕТУНСЬКА МІСІЯ прибула до Канади. Вона має оглянути 12 канадійських фабрик літаків і ствердити, чи вони можуть виконати замовлення на будову літаків для Анґлії покищо на суму 100 міліонів канад. долярів.

В НЮ ЙОРКУ має відбутися при кінці червня с. р. всежидівський конґрес для боротьби з антисемітизмом. На конґресі мають проголосити бойкот Німеччини і викляти Ґітлера.

ЖИДИ В ПАЛЕСТИНІ мають озброєні відділи т. зв. трансйорданської граничної сторожі і відділи для охорони жидівських кольоній. Ті відділи числять коло 5.000 осіб. З того 1.000 осіб є в постійнім поготівлі на мотоциклях.

КИТАЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало в Союзі Народів проти бомбардування міста Кантону ескадрою военних японських літаків.

ЯПОНЦІ висадили свої війська під м. Сагйгеунґ у полудневім Китаю, 16 км. на захід від анґл. твердині Гонґ-Конґ.

ПЕРУВІЯНСЬКІ КАНОНІРКИ обстрілювали погранича Еквадору. Один жовнір убитий, кілька ранених.

НОВИНКИ

Богомілля зі Станиславова до Гошева, що мало відбутися 5. VI., відбудеться 19 червня с. р. — ОО. Василіяни.

Преосв. Коциловському покращало. „Український Бескид" в ч. 21 звідомляє, що стан здоровля Преосв. Коциловського значно поправився. Віденські лікарі лікують рану рентґенівськими променями і заявляють, що наразі не треба нової операції.

Помин. Богослуження за Е. Коновальця. В суботу рано в церкві св. Юра у Львові о. Куницький відправив заходом родини панахиду за душу плк. Е. Коновальця. Асистувало 6 священиків: оо. Гриньох, Дурбак, Совяк, Базюк, Клюс і Сопиляк. В часі Богослуження співав хор.

В українській щоденній пресі появився лист Анатоля Валюха, абс. В.Т.Ш. з Трускавця, в якому він стверджує, що вістка, немовбито замах на плк. Коновальця виконав Іван Валюх, син гр. кат. пароха з Дрогобиччини, цілком безосновна. Далі він стверджує, що в Галичині є тільки один священик з прізвищем Валюх, а саме його батько, парох Трускавця. Оба його сини, інж. Ярослав і автор листа, Анатоль, перебувають у краю і з комунізмом не мають нічого спільного. Вкінці автор листа взиває редакції часописів, які перші пустили ту вістку, вияснити йому до 10 с. м., на якій підставі вони се зробили й заявляє, що коли не одержить задовільної відповіди, то доходитиме сатисфакції іншими способами.

Слідство у справі плк. Коновальця ведуть спільно детективи французькі, англійські, німецькі та голяндські.

Судові власти на просторі Сх. Галичини зарядили конфіскату ріжних літературних видавництв, спроваджених останніми часами з Женеви до ріжних українських книгарень. М. ін. мали заняти збірку поезій п. з. „Поезії Шевченка, заборонені в Росії".

Городський суд у Золочеві засудив о. Святослава Саса з Ушні к. Золочева на 6 місяців вязниці без завішення кари і 50 зл. гривни за зміст листа до староства в Золочеві зі скаргою на поведінку поліцаїв.

На терені колишньої Києво-Печерської Лаври большевики влаштували музейне містечко. Осередок того містечка — протирелігійний музей.

Надзірні ради ствердили, що оплати, побирані в багатьох шпиталях за лікування і вдержування хорих, зависокі й не відповідають потребам місцевого населення. У звязку з тим припоручено воєводам справджувати висоту оплат у всіх публичних шпиталях.

За побиття і зранення поліцаїв засудили у Львові двох польських студентів, Яна Любецкого і Броніслава Погорского, одного на 7 місяців вязниці, другого на 5 місяців з завішенням кари.

На головнім двірці у Львові льокомотива відтяла обі ноги 47-літньому А. Марчакові, який дістався під колеса поїзду.

Останнє число „Нашої Опінії", присвячене в цілости справам антисемітизму, сконфісковано м. ін. за статтю б. львівського воєводи Дунін Борковского.

Автобусову лінію Заліщики—Окопи св. Трійці наладнають в найближчих днях.

Ем. плютоновий Юзеф Краєвский у Станиславові при поділі майна зранив свою жінку Марію вистрілом з револьверу. Її відвезли до шпиталю в безнадійнім стані, а його увязнено.

Замаху на поспішний поїзд Варшава—Букарешт доконано коло Лежайська розкрученням шин в місци, де поїзд їхав по високім насипі. Тільки припадком відкрили сей замах і направлено шини.

На роботи до Литви виїде незабаром 600 робітників з воєвідств келецкого і краківського.

Гумор. — На годині фізики. — Що станеться зі сріблом, коли оставимо його на отвертім місці? — Вкрадуть.

Міністерство освіти продовжило час науки у варшавській Стоматольогічній Академії з 4 до 5 літ. Та зміна відноситься вже й до тих студентів, які розпочали науку в сім році. Абсольвенти Академії діставатимуть титул лікаря-дентиста, а вразі написання дисертації титул доктора медицини дентиста.

У Снятині помер трагічно адвокат Поляк др Юзеф Скіба, підтявши собі в купелі жили на руці.

Плямистий тиф появився в околиці Коломиї. В с. Ключеві померли від тифу 3 *особи, а около* 20 *хорує*.

Коломийська прокуратура виготовила акт обвинувачення проти секретаря коломийського районового шкільного інспекторату Яна Корнанда за надужиття урядової влади і спроневірення 2.792 зл. і 58 сот.

8-літній Іван Косик в Сулошині, пов. Любартів, вискочив з човна до саджавки і втопився. Причина сего рідкого випадку самогубства невідома.

Нагальна туча з перунами і градом величини оріха перейшла над Лимановою й околицею. Підчас бурі від ударів перунів вибухло кілька пожеж. Телефонічне полученння з довколичними місцевостями перерване. Гірські потоки виступили з берегів та наробили багато шкід на полях.

Герці перуна. З Шамотул звідомляють, що підчас бурі, яка перейшла над тою околицею, перун вдарив у тополю, що стояла біля самітньої хати, звідтам дістався до помешкання Вітковяків, перебіг кілька разів стелю, спалив фіранки, пересунувся по шафі, знищивши весь одяг, який у ній висів, вирвав частину стінного зеркала та збивши скло в годиннику й однім образі поразив Вітковяка. Опісля перун перелетів до сусіднього помешкання Кендзьорів, знищив частинно урядження й зарився в землю.

Над Варшавою перейшла сильна туча з *лискавками і перунами*.

До Берези Картузької вивезли з Варшави 20 пачкарів.

В народній школі в Здунській Волі під Лодзею затроїлося морозивом 40 дітей. 10 з них відвезли до шпиталю.

Адміністраційні власти позбавили польського горожанства трьох Жидів, замешкалих в Німеччині.

Зранили р.-катол. священика дек. Карчиньского в Ласінці під Ґрудзьондзом авантурники, які вдерлися на забаву „Катол. Т-ва жінок і мужчин".

35.000.000 зл. зібрано с. р. в цілій Польщі на зимову допомогу для безробітних.

В кільонськім каналі зударився англійський корабель „Бальтара" з еспанським „Марбальтіко". Корабель „Марбальтіко" затонув, при чому погибли три моряки.

Президент Русвелт затвердив кредит в висоті 57 міл. долярів на будову дешевих помешкань в ряді міст Злучених Держав Півн. Америки.

Гумор. — На концерті. — Вона: Співає як сирена. — Він: ...Алярмова!

В Англії чимраз більше поширюються книжкові бони як дарунок при ріжних родинних торжествах. Замість робити комусь дарунок з книжки, яка може бути злишня або небажана, купується бон і обдарований чи обдарована таким боном може вибрати собі довільну книжку в довільній книгарні. В 1937 р. в Англії продано таких бонів 22.748 штук. Варт булоб і в нас завести такі бони.

Портрет невідомого мужчини кисти Рембрандта продали в Лондоні за 7.000 зол. ґвіней. В р. 1877 куплено той образ за 100 фунтів ст.

Американське міністерство війни заявило офіційно, що на случай війни 10.000 американських фабрик може зачати негайно продукцію зброї й амуніції.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

У квітні с. р. зазначився в Польщі упадок векслевих протестів під оглядом скількости запротестованих векслів, натомість є значний зріст під оглядом вартостевим. Загалом на терені цілої Польщі запротестовано 164.286 векслів на суму 22,072.000 зл., супроти 170.366 штук вартости 20.379.000 зл. в березні с. р. і 140.257 штук за 17,404.000 зл. у квітні 1937 р. У львівськім воєвідстві запротестовано векслів на 1,031.000 зл. (в тому Львів 584.000 зл.), у станиславівськім 360.000 зл., в тернопільськім 342.000 зл. В перших 4-ох місяцях с. р. запротестовано загалом 641.822 векслів на суму 79.3 міл. зл. супроти 534.467 штук за 66.6 міл. зл. в тімже часі в 1937 р.

Школу Деревного Промислу в Станиславові переорґанізували на польську державну столярську ґімназію. Зпочатком шкільного року 1938-39 відкриють першу клясу.

Нафта в Самбірщині. Ґеольогічні досліди, ведені від кількох місяців у самбірському повіті, довели до відкриття жерел нафтової ропи. Кілька нафтових підприємств має приступити незабаром до контрактування ґрунтів.

Поклади зелізної руди викрили на ґрунтах під селом Теремне коло Здолбунова на Волині.

Всего золота в монетах в дні 1 березня на цілім світі було 24 міліярди 100 міліонів долярів, з чого 12 міліярдів 783 міліонів є в посіданні Злучених Держав Північної Америки.

Спорт. — Дві виграні України. — Дальші змагання за мистецтво окружної ліги розіграла Україна з львівською Погонею Іб, вигравши у відношенні 4 : 2 (2 : 2), і львівським II Соколом, розгромлюючи його у відношенні 5 : 0 (2 : 0). По сих двох виграних Україна вже на добре укріпилася на другому місці в табелі, маючи 24 гор, 32 пункти здобуті і 16 втрачених. Чергові змагання розіграє Україна зі стрийською Погонею в Стрию 16 с. м.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. Дописувачам, що описують відносини в парохіях: За дописи ми все вдячні і дуже радо їх печатаємо, коли вони тільки не спізнені. А спізняються вони нераз і через те, що автор допису замість дати його перечитати місцевому парохові, *котрий найлучше знає* стан парохії, посилає допис відразу до ґазети. Редакція побоюючись, чи в дописі нема яких неправильностей, посилає допис до пароха з проханням перечитати і повідомити, чи нема потреби яких справок. Відповідь не все приходить зараз і таким чином допис задавнюється тай уже нема що містити. Так редакції і клопіт мають і дописів не мають, хоч справляють їх і листи пишуть. Отже просимо *всіх католицьких дописувачів, які описують* відносини в парохіях, щоб перед висилкою їх до ґазет давали ті дописи до перепляду парохам, а оо. Парохів просимо скоро їх перечитувати та заосмотрювати в свій підпис і печатку, бо письма кождого пароха редакції не знають. Колиж хто хоче критикувати відносини в парохії, то найлучше зробить, як з такою критикою в таких часах не піде до ґазети, а зібравши правдиві закиди і свідків на них, *вишле письмо до Еписк.* Ординаріяту своєї Епархії.

Загальні Збори

Т-ва „Брацтво св. Ольги" в Станиславові відбудуться дня 16 червня 1938 о год. 3-тій в домівці тов. „Скала" при вул. Перацкого ч. 1.

ПОРЯДОК НАРАД:

1) Отворення Зборів і відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів;

2) Звіт з діяльности і рахунків;

3) Затвердження рахунків і уділення абсолюторії уступаючій Управі;

4) Вибір нової Управи й Контрольної Комісії;

5) Ухвалення вкладки;

6) Внески.

О год. 8-ій тогож дня в місцевій Катедрі поминальне Богослуження за померших Членів.

Управа „Брацтва св. Ольги" в Станиславові.

Станиславів, дня 20 травня 1938 р.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Саратога.
КАСІНО: Після великої війни.
МУЗА: Почалося в поїзді.
ПАКС: Страшний двір.
СТИЛЕВЕ: Скитальці півночі.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, електрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

ПО КОНФІСКАТІ ДРУГЕ ВИДАННЯ.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 12 червня 1938. Ч. 43(1143)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих. ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Буря над Піренеями

може перемінитися в европейський буревій...

Півурядова італійська ґазета „Іль Джорнале д'Італія" принесла вступну статтю Вірджінія Ґайди. В ній головний фашистівський публіцист виїмково остро і нагально атакує ті французькі круги, що організують і підпирають доставу зброї для еспанських червоних. Ґайда пише, що таке поступування деяких французьких кругів може перемінити бурю над Піренеями в европейський ґураґан. Треба бути сліпим, пише Ґайда, щоб не бачити, що деякі французькі чинники свідомо і послідовно стремлять до викликання щораз нових інцидентів на французько-еспанській границі. Се тим гірше, що вони дістають директиви від декотрих відповідальних членів французького правительства. Французькі пресові аґенції Радіо й Авас розповсюднюють фальшиві вісти про положення в Еспанії під владою ґен. Франка. На тім не кінець; недавна контрофензива червоних над Ебром відбувалася під проводом французьких офіцирів, бо повстанці виразно чули французьку команду по стороні червоних.

Двогодинна розмова Сталіна з американським амбасадором.

В Москві відбулося дипльоматичне приняття в премієра СССР Молотова. На приняття прибув Сталін і дві години нараджувався з амбасадором Злучених Держав Північної Америки Дейвисом. Подробиці тої наради тримають в тайні. Амбасадор Дейвис заявив тільки загальниково, що розмова відносилася до справ великої світової політики. (Мабуть головно до справ Далекого Сходу).

Нарада українських послів на Волині.

В Луцьку в воєвідському уряді відбулася конференція українських послів і сенаторів Волині під проводом пос. Тимошенка з воєводою п. Гавке-Новаком. Радили над актуальними справами з життя Волині, причім українські посли і сенатори вказували на конечність заспокоєння цілого ряду потреб українського населення. Провідною лінією промов українських парляментаристів була конечність співжиття і співпраці обох національностей: польської й української.

Національний статут готовий.

З Праги звідомляють, що чехословацьке правительство закінчило праці над підготовкою національного статуту й мовного закону. Премієр Годжа задумує предложити його сими днями представникам всіх національних груп до дискусії. До переговорів запросять також судетських Німців. Остаточний текст статуту устійнять щойно по передискутуванні поодиноких його точок з представниками національних меншин. Тому що статут дуже обширний, дискусія над ним потревае досить довго та буде напевно горяча.

Що діється в Чехословаччині.

ПАТ звідомляє: В пограничних округах ЧСР виставлено на продаж богато жидівських нерухомостей по містах. Їх досить радо купують Німці, які позбуваються своїх недвижимостей у Празі. Зате Жиди переносяться з судетських окраїн до Праги і в глибину Чехословаччини.

Зміни в італійськім правительстві.

З Риму звідомляють, що в найближчих днях має уступити мін. закордонних справ гр. Чіяно. Його місце має заняти дотеперішний італійський амбасадор в Лондоні Ґранді. Чіяно буде ґенеральним секретарем фашистівської партії і міністром без теки. Ґенеральний директор італійської поліції Больчіні буде незабаром іменований віцеміністром внутрішних справ.

Уступив дорадник англійських премієрів.

В Лондоні пішов недавно на пенсію сер Моріс Генкей, який продовж багатьох літ відґравав значну політичну ролю в Англії, хоч за кулісами політичного життя. Він був головним дорадником англійських премієрів, Льойда Джорджа, Болдвина і Мекдоналда, займаючи посаду секретара кабінету міністрів. Він знав більше державних тайн ніж неодин міністр. Причина уступлення Генкея з міністерства те, що теперішний премієр Чемберлен радився його менше як попередні премієри. Тепер Генкея іменували директором компанії Суезького каналу з платнею 5.000 фунтів стерлінґів. Се посада без ніяких клопотів.

Заворушення в большевицьких колхозах.

В м. Бочкарево, в благовіщенській окрузі над Амуром, відбувся похорон совітського офіцира Ферсова і кількох жовнірів з армії марш. Бліхера. З промов виголошених на похоронах виходить, що в Бочкареві військовий відділ під проводом Ферсова переводив недавно реквізицію. Підчас того „урядування" в колєктиві „Сторожа Леніна" жовніри поводилися так безоглядно, що юрба озброєних хлопців розброїла військо і злінчувала Ферсова та кількох жовнірів.

Практика лікарів буде обмежена.

Польська Рада Міністрів ухвалила проєкт новелі до розпорядку президента РП у справі виконування лікарської практики. Законопроєкт має здержати осідання лікарів у місцевостях, де вже лікарська поміч забезпечена вистарчаюче, і спрямовувати лікарів до тих місцевостей, де брак лікарів. Крім того законопроєкт уповажняє міністра суспільної опіки до замкнення вписів на листу членів Лікарської Палати на означений час в поодиноких округах і місцевостях. Міністр може виїмково позволити на впис обмеженого числа осіб.

Шлях до Бога

Думки під Зелені Свята.

„Alle Lust will Ewigkeit, will tiefe, tiefe Ewigkeit." — Nietzsche.

Отсі слова Ніцшого наведені в найновішім 8-м томі біблійного коментаря до Святого Письма видання Гердера, що якраз наспів до Львова. В тім томі є текст і пояснення Книги Мудрости і Книги пророка Ісаії. Коментатор др Едмунд Кальт цікаво пояснює другу главу Книги Мудрости про засліплення безбожних, в якій так представлено їх світогляд:

Коротке і сумне наше життя і нема способу ратунку при смерти людини і невідомий Спаситель з іншого світа. Адже припадком прийшли ми на світ і пізніше буде з нами так, якби нас ніколи не було. Бо віддих в носі нашім — се тільки пара, і думка — се тільки іскра при ударі нашого серця. Коли вона загасне, то тіло стає попелом і дух улетючується як рідкий воздух. Навіть наше імя з часом забудеться і ніхто не згадає учинків наших. Життя наше минає немов слід хмарини і розлазиться мов мряка... Отже скрізь лишаймо сліди нашої роскоші, бо се наша участь і доля наша. Насилуймо убогого праведника, не щадім вдови і не шануймо сивого волоса старця в глибокій старости. Нехай нам сила буде нормою справедливости, бо слабе показується безвартісним. Переслідуймо праведника, бо він невигідний нам. Він виступає проти нашого поведення, він обвинувачує нас за переступство закона... Він сам — це обвинувачення нашого думання, і вже сам погляд на нього прикрий нам...*)

Отсей споконвічний світогляд матеріялістів найбільше пожиточно згадати в часі, коли старим звичаєм густими лавами йдемо на кладовища наші, щоб пошанувати і в молитві згадати всіх, що нам дорогі як одиницям і як народній спільноті. Знаменитий коментатор Книги Мудрости каже, що людське серце бажає радости, яка вічно треває, прагне щастя, яке не минає. А се можливо осягнути тільки тоді, коли великим зусиллям душі збудимо й утревалимо в собі віру, що смерть се тільки перехід до правдивого життя. Се одинокий спосіб, яким можна поконати упадок і смерть. Безбожні не можуть мати того способу. Тому таке сумне і безнадійне їх життя. Тому вони всю вагу привязують виключно до справ світа сего, до роскоші й уживання його всякими, навіть нечесними способами. Матеріялістичний світогляд від споконвіку потягає за собою відвернення від Бога, несправедливість і жорстокість супроти ближніх своїх, цінення тільки фізичної сили і дібр світа сего, вкінці невдоволення тим всім і нестримний упадок на саме дно вже тут на сім світі та утрату вічної щасливости. Світогляд матеріялістів і наслідки його, як їх наводить Книга Мудрости, були все такі самі, почавши від відомої пісні староєгипетського кобзаря з третього тисячліття перед Христом, скінчивши на сучасних нам матеріялістах. Крім остаточного знесилення, гіркости й упадку не дає той світогляд нічого іншого. Його мнима сила се тільки судороги і хвилева вона, — бо правдива сила тільки в вірі в Бога.

Ось дійсна мудрість.

І тому йдучи в Зелені Свята на кладовища наші, уважаймо похід свій шляхом до Бога, а не тільки відвідинами тлінних останків близьких нам людей. Бо їх тлінні останки не потребують наших відвідин, зате душі їх потребують звязку з нами, а ми ще більше потребуємо звязку з душами їх і віри в Того, хто всім керує і все на пробу ставить, щоби зважи-

*) Herders Bibelkommentar. Die Heilige Schrift für das Leben erklärt. Band VIII. Buch der Weissheit. Buch Isaias. Übersätzt und erklärt von Dr Edmund Kalt. 1938. Herder et Co. G. m. b. H. Verlagsbuchhandlung, Freiburg in Breisgau.

Ціль і завдання „Скали"

Реферат о. Іллі Чорнодолі, виголошений на Загальних Зборах „Скали" у Станиславові 26 травня 1938 р.

Предложені світлим Зборам звіти з діяльности Гол. Виділу свідчать, що Товариство наше продовж короткого часу розвинулося незвичайно гарно. Бачимо, що на нашому народньому організмі створено доволі вже силыну католицьку організаційну сітку з діяльною централею, з рухливим видавництвом, з сотнями парохіяльних клітин і тисячами членів з усіх закутин розлогої дієцезії. Це овочі практичної діяльности Т-ва, що дають незбитий доказ його потреби і життездатности.

Одначе се ще не всьо. Щоб світлим Зборам дати повний образ діяльности і розвитку Т-ва, уважаю вказаним, заки приступлю до властивої річи реферату, звернути увагу на одну важну обставину, що її в звітах поминено, а саме, що Т-во крім виказаної діяльности практичної — розвинуло також інтензивну діяльність теоретичну. У пресових органах Т-ва напечатано велике число статтей, а видавництво „Скали" видало кілька поважних праць, у яких виказано безосновність всіх закидів проти „Скали" і потребу, хосен та конечність у нас народньої освітньої організації на засадах католицьких і в злуці з Церквою. В полеміці з противниками скристалізувалися наші переєвідчення і змагання, була нагода висказати наші погляди на важніщі актуальні справи і зясувати ціль та програму. Словом, на денне світло перед публичним форум виступила на арену народнього життя вся наша ідеольогія в повному світлі Христових Правд і католицьких засад. Овоч тої муравлиної праці членів і приклонників „Скали" незвичайно важний. „Скала" в четвертому році свого існування здобула собі в опінії української суспільности право горожанства. Ще не так давно, бо тому 4 літа, коли від Основника „Скали" вийшов почин до її заснування, ми були свідками рішучого й острого спротиву всего українського активу і т. зв. „патріотичного загалу". На сторінках всеї ліберальної т. зв. „народньої преси", не виключаючи й тої, що має себе за католицьку, появились нечувані напади й наклепи та інсинуації. Ми чули проголошений категоричний страшний засуд, що „Скала", мовляв, не може і не сміє мати місця на нашім народнім організмі! На зборах і анкетах ріжних народних установ не вгавали напасти на „Скалу" і велася шалена агітація проти парохіяльних читалень.

А тепер внесповна 4 роки, коли на заг. зборах одної філії „Просвіти" деякі збаламучені члени хотіли пописуватись, як попередніх літ, своєю ворожнечею проти „Скали", — то присутний на заг. зборах делеґат зі Львова відібрав їм голос і заявив менше більше так: „Ми переконалися, що „Скала" не така небезпечна, як спершу здавалося і тому нема потреби її поборювати і проти неї ворожо виступати". А знов недавно по розвязанні „Союза Українок" на однім зібранні до сконстернованих тим розвязанням людей один з поважніших і чільних народніх діячів сказав менше більше так: „Мусимо признати, що в Станиславові добре орієнтуються і всьо передбачують. Справді, заноситься на те, що можемо лишитися лише при Церкві ну і при „Скалі", бо вона з Церквою органічно звязана".

Це в еволюції нашої загальної опінії поступ на нашу користь великий. Свідчить се про великий перелім у національному думанні. Це явне признання того, чого нам досі так категорично заперечувано, це признання права горожанства для великої ідеї парохіяльних читалень.

Здобуток це як на наші відносини справді значний. Це овоч діяльности нашого Т-ва передовсім на відтинку теоретичнім і на нинішних третих Загальних Зборах треба на се конче звернути увагу зібраних. А це тому, бо сей здобуток для Т-ва має більше значіння, ніж виказані у звіті овочі діяльности практичної. Річ в тім, що противникам католицького світогляду поява і розвиток катол. організації у нашому народньому житті не по нутру. Отже вони, щоб ослабити корисне враження, що його річевий звіт з діяльности Т-ва мусить викликати в опінії загалу, як минулого року по імпозантних II-х Загальних Зборах таксамо і тепер виступлять серед народа з безпощадною критикою і винайдуть свої „але", щоб мати нагоду до безосновних нападів на Т-во і його приклонників та діячів. Тим способом схочуть ослабити і затерти великі овочі практичної діяльности. Але наслідків теоретичної діяльности і тих величезних змін у поглядах і опінії загалу, що вона спричинила, опрокинути вже не удасться, хочби і пробували не знати що видумувати, бо тут вже ділає сила здорового розуму, льогіки і практичного життя.

На се треба було звернути увагу світлих Зборів не лише тому, щоби звіт доповнити, але (і то головно) тому, що повний звіт з діяльности товариства се важна, т. зв. вихідна точка для реферату. Лише повний звіт відслонює таємницю скорого й успішного розвитку Т-ва й узасаднює напрямні діяльности на будуче. Він вказує нам на причини світлого розвитку організації.

Всі свої цінні здобутки продовж короткого часу і серед найбільше несприяючих відносин завдячує Т-во одній обставині, а саме тій, що Основатель організації звязав її тісно з могутним у цілім світі рухом Католицької Акції, що після Його заряджения має у нашій дієцезії „спиратися на „Скалі" і її установах, парохіяльних читальнях". Це і лише це властива причина того, що Т-во остоялося, мимо того, що вже в його початках видано на нього присуд смерти й уживано великої злоби, щоби до його заснування по парохіях і до його розвитку не допустити. Це тепер повинно бути заєдно вихідною точкою для діяльности Товариства, бо лише це запорука його повного розвитку в майбутньому. Це всі приклонники, діячі і члени „Скали" повинні мати перед очима, а передовсім, коли ходить про ціли, завдання і діяльність Т-ва.

В нас загал досі як слід не розуміє „Скали" і її читалень. Загал зжився зі світськими читальнями. Наші люди були свідками їх розцвіту і діяльности та впливів на наше народне життя, отже і на „Скалу" глядять таксамо, як на звичайну читальню. Спершу многі навіть намагалися вмовити, що се „молодша сестра „Просвіти" і до роботи в парохіяльних читальнях забиралися способами просвітянськими. Тимчасом так не є. Така робота булаб великою шкодою для високої ідеї парохіяльних читалень: бо „Скала" се не звичайна народна установа як „Просвіта". Якби мала бути такою, то справді не булоб в інтересі „Просвіти" мати побіч себе таку „молодшу сестру". І тоді навіть оправданий бувби присуд смерти на „Скалу". Та діло в тім, що наш загал, а радше наш народний актив не завдав собі труду, щоб як слід зрозуміти, що таке „Скала" — і досі многі її не розуміють. Тимто для опрокинення всіх невмісних наклепів та підозрінь нинішні світлі Збори ствердять ясно і категорично, що „Скала" се не звичайна читальня, як дотеперішні світські читальні. „Скала" се читальня парохіяльна, що з волі свого Основателя має бути в парохії основою й середником Католицької Акції. Як така придержується вона в своїй діяльности головних напрямних Катол. Акції, не підлягає ніяким постороннім чинникам, лише дієцезальному Ординаріеві як Покровителеві і найвищому та одинокому в дієцезії рішаючому Провідникові Католицької Акції. Дальше як така організація „Скала" не має і не може мати ніяких побічних укритих цілей, лише високі цілі Кат. Акції. З тої причини „Скали" не можна уважати противною „Просвіті", бо „Скала" не має цілі нищити „Просвіту". „Скала" і до „Просвіти" і до всіх прочих народніх установ ставиться не ворожо, лише по думці основних вимог Катол. Акції, оскільки вони не виступають проти Церкви і католицьких засад, ставиться до них прихильно і жичливо, а поборювати буде лише протирелігійні і руїнницькі струї. Прихильники і діячі „Скали" це світські апостоли, що по думці засад Катол. Акції беруть участь в єрархічнім апостольстві і під проводом та за вказівками свого Епископа як рішаючого Провідника Катол. Акції в дієцезії будуть співпрацювати з Ним над ухристіянізуванням народнього життя, над поширенням і поглибленням католицького освідомлення народніх мас та над приноровленням трівких засад католицької моралі в житті одиниць, родин та в публичнім житті нації у всіх його проявах. Всі члени і діячі „Скали" повинні тямити, що вони не звичайні собі „народні діячі", але світські апостоли, співпрацівники Намісника св. Апостолів, Епископа. І тому у своїй діяльности в читальні не повинні вони послугуватись способами світських діячів, але повинні працювати лише по думці основних вимог Катол. Акції і напрямних Покровителя організації.

„Скала" це основа і середник Катол. Акції в дієцезії. Це треба мати перед очима все, а головно, коли ходить про цілі і завдання Т-ва. І це вихідна точка сего реферату на тему: цілі і завдання „Скали".

На цю тему появилася в чч. 1134 і 1135 „Нової Зорі" стаття з приводу нинішнього зїзду. Там був до тої проблеми підхід з точки теоретичної. Там виказано, що цілі і завдання „Скали" випливають з її тісної лучности з Катол. Акцією в дієцезії і тому вповні покриваються з високими цілями Катол. Акції. У нинішньому рефераті буде підхід до тої самої справи з практичної точки погляду, а саме хочу 1) виказати, як у практиці на місцях т. зн. в парох. читальнях „Скала" буде здійснювати ті високі цілі і вводити в життя та 2) вказати на чергове завдання „Скали" на біжучий рік на терені парохіяльних читалень, щоб у діяльности їх не було ріжниць і розбіжностей, а щоб була одноцілість і однозгідність.

ти дійсну вартість народів. Навіть найбільш величаві походи на кладовища наші се пусті появи, коли не злучена з ними віра в Бога і пошана Церкви Його, найбільшої кріпости кождого народу й останнього прибіжища людини, яке ніколи не заводить. Отже йдім на святі кладовища наші відвідати близьких нам, але йдім з глибокою вірою в Бога, у справедливість і премудрість Його. І памятаймо, що віра без діл мертва, отже постановім в ті дні перед обличчам Бога тверду постанову пожиточних діл, хочби невеликих але систематичних і звернених до Бога для добра своєї Церкви і свого народу.

Ось шлях правдивої сили, шлях до Бога!

Зі свіжих пучків і квітів
СІК СЕРДЕШНИКА
ЗМІЦНЮЄ СЕРЦЕ.
Продажа в аптиках і дрогеріях.
Маґістер Едвард Ґобєц
Warszawa, ul. Miodowa 14.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Добровільно чи недобровільно

„навертаються” українські православні селяни?

Під таким заголовком „Діло” в ч. 123 принесло передовицю В. Островського, в якій читаємо м. ін.: В колись сельробівському селі Радомишлі, на Луччині, кільканацять осіб перейшло з православя на католицизм. Їх називають „загродовими шляхтичами”. Записалося значно більше, але відступити від православя не хочуть, хоча „Жице Католіцке” потішає себе, що „навернеться” значно більше. На поставлене їм питання: Чому вони записалися? — відповідають: „Нам, мовляв, казали, що хто запишеться, то той не ворог Польщі і при комасації ліпшої землі дістане і взагалі буде йому ліпше”. Тепер уже дехто хоче вернутися, пишуть подання, щоб їх викреслили. І що-ж? (Гадаю, п. цензор не спротивиться). Чують від отаких собі маленьких, невідповідальних людей про якісь карні відділи і т. д. На чию користь працюють ці темні людці? На нашу думку не на користь Польщі. В кождому разі згаданим селянам с. Радомишля треба дати змогу поробити ті кроки, які підказують їм їх совість і розум. Може хто скаже: „А хіба ці Волиняки не розуміють, що роблять?” На це відповімо теж питанням: „Хто хоч одну мить у житті не був у такому стані депресії, що справді таки не кермував своїми вчинками?” А коли хто хоче ближче познайомитися з психічним станом „навертаних” Волиняків, нехай візьме під увагу такий факт. Один з головних „навернених” у Радомишлі, Климентій (тепер Клеменс) Остророг, перед самим переходом на католицизм звернувся до ксьондза з заявою, що він хоче востанне піти висповідатися до свого православного батюшки. Вдумаймось у цей факт. Вдумаймось, що творилося в душі таких „навернених” (самі вони напевно не можуть собі пояснити)? А такий факт: Дуже багато неокатоликів з Гриньок прийшло у великодню ніч помолитися до церкви в Ланівцях, до якої приписані, і в той час, коли всі великодні пісні накликують людей радіти, в о н и в е с ь ч а с г і р к о п л а к а л и. Отут стає перед моїми очима інша картина, яку перед десятками років бачив я власними очима на Холмщині: Поляки, записані насильно православними, так звані „упорствуючі”, таксамо приходили потайки до костела і плакали.

Отже добровільно, чи недобровільно?..

Перейшли на греко-католицький обряд

„Правда” принесла в ч. 23 під повищим заголовком отсю замітку: У нашім краю є багато людей, що говорять нашою мовою та почувають себе Українцями, хоч вони латинського обряду та ходять до костела. Сими днями в селі Чижикові біля Львова перейшло 39 латинників на греко-католицький обряд. Вони зробили це тому, бо Поляки докучали їм, не розуміючи, що можна бути рівночасно римо-католиком і Українцем. Бо чейже Мадяри, Німці, Чехи, Французи і т. д. є римо-католики, та не є Поляками. Чейже самі Поляки пишуть, що є в нас Поляки-греко-католики й навіть виходить така газета, що зветься „Поляк-Грекокатолік”. Отже чому не може бути Українець-римокатолик? Та видко „то що іншого”. Довідуємося, що чижиківські Українці зголосили своє виступлення в Старостві, а більшість з них внесла прохання до Апост. Нунція.

За 12 годин праці 13 сотиків

„Українські Вісти” в ч. 123 принесли отсю статейку: Яка нужда панує серед сільської бідноти, про те знають тільки ті, що мали нагоду бувати в селах та приглядатися життю безземельних селян і робітників. Для прикладу візьмім під увагу відносини в селі Камінчик над Бугом, де більшість населення має замало землі і мусить заробляти ремеслом, головно шевством. Перед війною шевці з Камінчика заробляли добре і чоботи, вироблені в тім селі, чи радше місточку, продавались і в сусідних селах та містах. Тепер міські шевські вироби зробили шевцям з Камінчика таку конкуренцію, що в шевських вирібнях у згаданім селі або зовсім нема праці, або та праця оплачена так бідно, що шевці „халупники” просто голодують. За шиття черевиків у Камінчику швець дістає 2 золоті. Шевці в тім місточку доказують цифрами, що за 12 годин праці швець заробляє всього 13 сотиків і з того мусить жити, одягнутись, прокормити себе і дітей. Шевці мешкають і працюють в маленьких темних хатах, в одній кімнаті міститься нераз 6 осіб. Діти сплять на лавках, або на підлозі на соломі. Жінки шевців виробляють гузики для білля і таксамо заробляють за день 13 до 20 сотиків. Виробом гузиків займаються головно дівчата, а старші жінки працюють або на фільварку, або коло свого бідного господарства. В літі шевці зовсім не мають роботи і йдуть ловити рибу. Коли приїдуть літники, то жінки шевців щасливі, що можуть заробити пранням білля, чи послугою. Серед мешканців Камінчика панують через нужду ріжні пошести, особливо тиф. Багато шевців хорує на сухоти. Неосвічені мешканці Камінчика лікують тиф при помочі баньок, а туберкульозу лікують тим, що хорому пускають кров. Такі відносини панують в Камінчику. Нажаль — таких сіл у нас багато. (І на таку нужду ще спроваджують кольоністів).

Радить фальшувати дійсність

ІКЦ в ч. 155 приніс передовицю п.з. „За пропаганду Польщі — в Польщі”. На вступі — замітки про вагу пропаганди, нпр.: „Найлучший спосіб пропаганди є й буде підносити свої прикмети, заслуги, здобутки, культуру, свідомість, чесноти і т. д. Така пропаганда в одиниці булаб самохвальством, а в спільноти (край, держава, нарід) се природна й біольогічна конечність: пава розпростирає пера свого хвоста, голуб роздуває своє підгорля й так напушує на нім пера, що вони міняться ріжними красками — також в цілях пропаганди, бо хоче жити і множитися”.

Далі ІКЦ нарікає, що Державне Видавництво шкільних книжок в Польщі видало переклад книжки німецького автора Ернеста Ґомбріха п. з. „Години століть”. Се коротка всемірна історія, в якій ані разу не говориться про Польщу, себто посередно доказується, що Поляки не відіграли ніякої ролі в історії цивілізованого людства. І таку книжку перекладається за урядові гроші в Польщі... А далі пише про підручник ґеографії Т. Радліньського і Ґ. Вутке, уживаний в школах на Волині від 10 літ. В тій книжці написано, що населення Волині то Українці („Русіні”) православного віроісповідання, які говорять по українськи, а Поляки мешкають тільки по містах і по дворах, в місточках живуть головно Жиди... Отсю правду називає ІКЦ „фальшуванням дійсности”!... Можна собі уявити, який сміх викликалиб підручники спрепаровані після рецепти ІКЦ. Не треба тратити надії, що вони появляться і стануть предметом загальної веселости.

„Далой” старих!

„Роботнік” в ч. 155 пише: Характеристична признака кождої переходової доби це хаос думок і понять і шукання нових шляхів та розвязок. Тоді на сцену виступають ріжні політичні Дон Кіхоти, що воюють з вітраками власних видумок, або знахорі, які подають фальшиві рецепти на суспільні і устроєві недуги. Спеціяльна справа сегодня то справа молоді... Голосять клич: „Молодь проти старих!” Творять видуманого противника і звертають проти нього „фронт молодого покоління” неустійненого віку... Все те роблять у площині пересади, надужиття й абсурду, щоб затемнити далеко важніші ідеольогічні противенства. Так тягнуть молодь на бездоріжжа... В Польщі оперують так ґрупи оенерівські. Багато є тут непокликаних опікунів молоді. З нового часопису ориґінальної форми (вінета і жовтий папір!) п. з. „Крак” довідуємося, що відомий артист Стах з Варти Шукальский орґанізує „Унію Молодих” в цілі створення „Другої Польщі”, в якій бувби „абсолютний розділ між молодим поколінням і старим”, яке визначається „моральною й етичною ґниллю” і яке „тільки викрадає кров і енерґію молоді”. Далі накликує „Крак”, щоб польська молодь опустила всі польські партії та взялася до оборони блище неозначених „прав молодого покоління”... (Читаєш і дивуєшся, яке все те подібне до „роскоші ножа і крови”, яку пропагує наш степовий Дмитро Іванович і ті що з ним. Отже вже й Поляки мають свого Донцова. Ґратулюємо).

„Далой” партії!

Одинока вірна жінка

На 21 жінок визначних большевиків, засуджених в останнім процесі, тільки одна жінка Крестінського остала вірна чоловікові: всі інші внесли збірне прохання до Сталіна, щоб уневажнив їх подружжа зі „злочинцями”. Крестінська мимо увязнення її далі каже, що її розстріляний чоловік був невинний.

Поляки в Німеччині

Управа союзу Поляків у Німеччині вислала до німецького міністра внутрішних справ меморіял, в якому вказує на тяжкі умовини, в яких живе польське населення в Німеччині. Меморіял стверджує, що положення польського населення в Німеччині в останньому часі значно погіршилося. Німецькі власти отягаються з дозволом на будову одинокого в Німеччині польського жіночого ліцею в Ратиборі так, що родичі примушені висилати дітей до польських шкіл за границю, коли хочуть дати їм виховання в дусі польської культури. Одначе власти не хочуть видавати дозволу на виїзд заграницю. Польським учителям відбирають право навчання так, що наука в польських школах не може відбуватися правильно. Для польських матуристів доступ до декотрих університетів дуже утруднений. В останньому часі польські студенти дістають жовті індекси, подібно як Жиди. — Польські банки, рільничі кооперативи і т. п. Німці бойкотують. Закуп товарів у польській крамниці вважають державною зрадою. Великі перепони зустрічають Поляки у вишуканні собі праці. Часом вистарчить признатися до польської національности, щоби втратити заняття. Закон про дідичні загороди Німеччини стосують також до польського населення, внаслідок чого повстають для польського селянського стану труднощі та всякі упосліджения. При переводженні примусової ліцитації відмовляється Полякам дозволу на участь в ліцитаціях. Польське населення в Німеччині не може наново творити селянського стану. До участи в публичному житті Поляків не допускають. Уживання польської мови, навіть в особистих взаєминах, наражує нераз на особисті неприємности. Польські назви місцевостей зміняється урядово на німецькі. Польські молитви і надписи на придорожніх капличках усувається. Польські богослуження в костелах заступається німецькими. В останньому часі уряд таємної державної поліції домагається усунення всіх польських горожан з культурних товариств польського населення в Німеччині й забороняє їм діяльність у товариствах...

Звязки Комінтерну в Японії

Головна команда японської поліції оповістила, що Комінтерн припоручив в 1935 р. японським комуністам зорганізувати „Людовий Фронт”. Один з провідників комуністичного руху Ісаму Кобаяші мав звязки з комуністичною партією в Злуч. Державах Півн. Америки. Він поїхав до СССР й одержавши там інструкції вернувся до Японії через Францію, Китай і Манджурію. В листопаді 1936 р. японська поліція впала на слід широко розгалуженої комуністичної орґанізації й увязнила 1.500 осіб, в тім Ісаму Кобаяші, письменника Кау Ігуері й адвоката Йо Кіовая. Незабаром має відбутися процес проти 235 осіб.

ОСИП НАЗАРУК

В БУДАПЕШТІ

Враження і думки з 34-го Евхаристійного Конґресу.

Зміст: Справність мадярської поліції. — Спомин про велике нещастя на Евхаристійнім Конґресі в Шікаґу. — Чому ми мусіли пішки йти довго нічю по Будапешті, хоч були дуже втомлені. — Веселі і сумні події в Українській Секції 34-го Евхаристійного Конґресу в Будапешті. — Чому сала для неї була рівночасно за велика і за мала? — Чому православя на Закарпатті кріпне щораз більше? — Зміст промов трьох церковних Достойників: Преосв. Івана Бучка зі Львова, Преосв. Николая Чарнецького з Волині і Впр. О. Кан. Балога, пароха з Будапешту. — Чому пані Е. Шаркова зі Львова не виголосила свого реферату?

Відворот знад Дунаю.

Коли скінчилася прекрасна водна процесія на Дунаю, була вже близько північ. Величезні маси людей рушили до виходу знимаючись терасами знад Дунаю та вливаючись густими лавами в улиці Будапешту.

Мабуть кождий член недержавної нації і мабуть кождий член пригнобленої кляси має своєрідну нехіть до поліції. Але на вид великої справности і дуже великої та тактовної праці мадярської поліції в часі 34-го Евхаристійного Конґресу можна було набрати щирого подиву для орґанізації тої установи, бо се не шутка, без крику, без вереску, без тратування і пхання людей, без пригод, без побоїв і без ран так покермувати тими великанськими людськими масами, щоб вони спокійно і в порядку відплили куди кому треба і розійшлися по місті. А не вільно забувати, що заки ті маси вийшли з дунайських терас минула північ. Значить, кождий спішився до дому. А не всіж ідуть в однім напрямі. В такім поспіху і суматосі серед ночі дуже легко може прийти до нещастя...

Памятаю одно велике нещастя на Евхаристійнім Конґресі в Шікаґу, в якім я брав участь. Те нещастя скоїлося серед білого дня. Погода була прекрасна. Та коли вже кінчилася остання процесія, небо нагло затягнулося чорними хмарами і хлюнула з них велика злива з градом. Міліонова маса паломників рушила мов повінь в напрямі до зелізничого двірця, щоб схоронитися перед зливою, хоч не було в тім властиво ніякої ціли, бо злива була така, що всі відразу перемокли до нитки і могли вже спокійно йти, куди кому треба. А в Шікаґу сходиться близько 40 зелізничих ліній, отже рух поїздів на двірці шалений. День і ніч безуговку надходять і відходять поїзди. Хтось з урядників побачивши як в напрямі до двірця скоро напливає великанська маса людей, гнана сильною тучею, зі страху, щоб та маса не залила перонів і не попала під колеса раз-у-раз надходячих поїздів, казав замкнути брами зелізничого двірця. Приказ виконано. Та хоч се охоронило перед одним нещастям, викликало друге нещастя: маса, що йшла з розгоном, не могла вже спинитися. Передні ряди її, притиснені до брам і мурів напором дальшої товпи, в короткім часі мали поломані ребра і потріскані черепи голов. Катастрофа була страшна: коло 100 трупів і богато ранених...

Памятаючи про ту жахливу катастрофу в Шікаґу, я в Будапешті заздалегідь зачав вицофуватися з маси і те саме порадив зробити знакомим, що були зі мною. Вони послухали і ми свобідно без натовпу видісталися знад Дунаю, ще заки опівночі рушилися непереглядні товпи паломників. На щастя і вони перейшли потому спокійно, мабуть головно тому, що поліція спинила рух трамваїв в тій части міста. Без того великі маси народу булиб здобували приступом трамваї і нещастя могло було лучитися не в однім місци. А так маси людей мусіли вправді йти пішки і то довго, але не було ніякого нещастя.

І наша ґрупка мусіла довго йти пішки, аж до східного (головного) зелізничого двірця: „Келеті Паляй Удвар". Наші пані, що йшли з нами, сим разом показалися менше витревалі ніж мущини. Можливо тому, що жінки більше відчувають враження, а велика процесія на Дунаю давала дуже богато переймаючих вражінь, що зуживають енергію делікатних глядачок. Та не було іншої ради, бо по дорозі не стрінули ми ніякого трамваю і ніякого вільного авта.[1]) Сильно втомлені дійшли ми якось під проводом згаданої мадярської пари до „Келеті Удвару" і відти вже трамваєм могли доїхати майже до дому. Було вже не дуже далеко до вчасного ранка. Втома моя була така велика, що я не міг відразу заснути.

Українська Секція на 34-ім Евхаристійнім Конґресі в Будапешті.

На день 27. V. 1938 на год. 11 перед пол. визначено перше засідання української секції Евхаристійного Конґресу в Будапешті, в салі кіна „Гомер" при вул. св. Герміна (наголос на першім складі). Реферувати мав о. Іриней Назарко ЧСВВ на тему „Евхаристія й культура". Реферат сей вже вийшов був друком в „Добрім Пастирі" та окремою відбиткою.[2])

Входжу на салю. Публики як на таку салю мало, майже самі Галичани, з виїмком двох оо. Василіян родом з Закарпаття. А булоб сеї салі замало, якби прийшли були наші закарпатські брати, що приїхали спеціяльним поїздом всилі 800 людей. Ходять слухи, що оден з наших Епископів на Закарпатті заборонив їм взяти участь в українській секції та наказав прилучитися до секції чехословацької.

Перед отворенням засідання познакомлююся з деякими Українцями замешкалими в Будапешті, що мають звязки з закарпатською Русю. Вони інформують мене, що на Закарпатті православя між Українцями кріпшає, щораз більше орґанізується й укріплюється. Хтось з боку каже:

— Гм, та не дивота, коли таку „політику" ведеться супроти власного народу з католицької сторони...

А другий голос:

— Цікаво хто порадив Епископови Стойці забороняти нашим людям брати участь у своїй національній секції?

Говоримо про се й те, ждучи на двох Преосв. Владик галицького походження, які ще не скінчили торжественних відправ. Та о год. 11.45 о. Назарко відкри-

[1]) Гроші в Будапешті ми вже мали, бо ще в зелізниці на мадярській території виплатив провід паломництва кождому до максимальної висоти 95 пенґів тілько угорських грошей, кілько хто у Львові зложив рівновартости. Тільки в переїзді через Чехословаччину були ми без грошей, хіба що хто сховав гроші на своє ризико.

[2]) о. Іриней Назарко ЧСВВ: Евхаристія й культура. Накладом Марійського Товариства Молоді у Львові. Зміст: Вступ, Евхаристія й культура серця, Пресвята Евхаристія й зверхня культура, Культ Пресвятої Евхаристії на українських землях, Вплив Пресв. Евхаристії на українську культуру. Сторін 37, формат 17 × 34 цм.

О. РОМАН ЛУКАНЬ, ЧСВВ.

Бібліографія про Рутського

за роки 1936—1938.

340. [о. Конон Поліщко ЧСВВ], Дати з життя Святителя Велямина Рутського. „Календар Місіонаря на рік Божий 1939", XXXVI, [Жовква 1938], 2.

341. [о. І. Назарко ЧСВВ], Марійські Дружинниці, вітайте! „Вістник Марійських Товариств", IV/1—2, Львів 1938, 1—2.

В цьому привіті зазначено, що намічений перший Конґрес Марійських Дружин середньошкільної жіночої молоді відбудеться з приводу 300-ліття смерти митр. Рутського.

342. о. Роман Лукань, ЧСВВ, З наших Марійських традицій. „Вістник Марійських Товариств", IV/1—2, Львів 1938, 12—16.

У вступі (12) згадка про митр. Рутського — орґанізатора Марійських Дружин.

343. Величавий Зїзд українських Марійських Дружин у Бразилії. „Вістник Марійських Товариств", IV/1—2, Львів 1938, 26—27.

Передрук із „Праці" (XXV, Прудентопіль 1937, ч. 33). Згадка про реферат і зїзд у честь Рутського (27). Докладніше див. 322.

344. P. Josaphat J. Skruteń OSBM., Catalogus Archivi Procuratoris Generalis Ecclesiae Ruthenae in Urbe. „Записки ЧСВВ", IV/3—4, Львів - Жовква 1933—1938, 722—733.

Подаючи зміст тому XII-го Катальоґу Архіву Ґенерального Прокуратора ЧСВВ в Римі, автор наводить заголовки декретів св. Конґреґації для розширення віри й заголовки декретів Римських Папів та інших листів-документів до митр. Рутського. Це все в частині 1-ій тому XII згаданого Катальоґу (722—724). В 2-ій частині цього тому находимо велике багатство заголовків меморіялів і листів митр. Рутського до всіляких осіб (728 і наст.).

345. W. L. Scott, The Catholic Ukrainian-Canadians. Reprinted from The Dublin Review, April 1938, 21. 8×14, (2) +10.

В цій рідкій брошурці, що її недавно я одержав з Канади, пише автор кілька рядків про митр. Рутського (4).

346. Bogumił Wróblewski, O bliższą współpracę Sodalicyj polskich z ukraińskimi. „Sodalis Marianus", XXXVII/5, Warszawa 1938, 226—229.

Згадка про 300-ліття смерти митр. Рутського й про те, що він був Марійським Дружинником (227).

347. Przyczynek do życiorysu metropolity Rutskiego. „Przegląd Wileński", XXI, Wilno, 29. V. 1938, Nr 3, s. 6.

Тут напечатаний текст листа польського короля Жигмонта III до міщан у Вильні, в польському перекладі з актової мови, в обороні архимандрита монастиря св. Тройці о. Йосифа Велямина Рутського. Оригінал листа зберігається в Музеї Білоруському ім. Івана Луцкевича в Вильні. Лист датований у Кракові у квітні 1609 р. Про оригінал того листа згадує мені о. В. Толочко з Вильна в листівці з 1. III. 1938.

348. Іван Филипчак і о. Роман Лукань ЧСВВ, Ц. к. Окружна Головна Школа в Лаврові 1788/89—1910/11. „Записки ЧСВВ", V/1—4, 1—192 і окремо: Львів—Жовква 1936, 24.5 × 17.5, (4) + 192.

У вступі про василіянські школи на наших землях (1—5) згадую про шкільну та освітню працю митр. Рутського (1).

349. Glorioso Alumno Decori Restitutorique basilianae familiae Atlanti Unionis Columnae Ecclesiae Athanasio Rutheniae Josepho Joanni Velamino-Rutskyj Metropolitae Kijoviensi tertio vergente centenario in sanctam memoriam [присвята].(Catalogus Ordinis sancti Basilii Magni Provinciae ss. Salvatoris pro anno 1937, [LIV], Zovkva 1937, 3).

Цього Катальоґу з присвятою митр. Рутському (349) та його знимкою (350) появилися тільки 2 примірники, що зберігаються в Центр. Василіянській Бібліотеці. — Повищі позиції (348, 349) повинні були знайтися перед позицією 315.

Присвяти митр. Рутському, що їх наводжу в цьому розділі, написали: о. Р. Лукань ЧСВВ і о. Є. Бобрецький ЧСВВ (349), о. Р. Лукань і о. И. Скрутень ЧСВВ (315) та о. І. Назарко ЧСВВ (337).

350. Jozephus Velaminus-Rutskyj Metropolita Kijoviensis* 1573 in Ruta+5 II 1637 in Dermań [знимка], 14.1×10 (Тамки, перед с. 5). Див. 292, 296, 298. 299, 307.

Ця знимка поміщена в згаданих 2 примірниках Катальоґу ЧСВВ (349). Кліша знимки та сама, що під 298, 307. Повища позиція повинна була знайтися перед позицією 293.

ває засідання секції. Президія зложена з о. ігумена Бараника ЧСВВ (Дрогобич) і з мене (Львів), секретарювали Впр. о. Хомин (Львів) і о. др В. Голинський (Перемишль). Мені припала честь витати іменем президії трох наших церковних Достойників, що о год. 12 увійшли на салю: Преосв. Бучка (Львів), Преосв. Чарнецького (Волинь) і місцевого греко-катол. пароха одної з двох гр.-катол. парохій в Будапешті, о. кан. Балога. Я вітаючи їх, з найбільшою сердечністю звернувся до третого гостя.

Коли о. Ір. Назарко ЧСВВ скінчив свій старанно оброблений і цікавий реферат, я попросив всіх трох прибувших церковних Достойників, щоб промовили до зібраних.

Перший промовив Преосв. Николай Чарнецький, що працює на Волині. Зміст: Дуже се відрадна річ побачити нашу ґрупу серед моря паломників на Світовім Евхаристійнім Конґресі. Ми приїхали сюди віддати честь Ісусові та зачерпнути нової сили в нашому лихолітті. Пригадаймо собі тяжкий шлях Ізраіля, що йшов через пустиню і ніс прообраз Нової Евхаристії. І наша мандрівка дуже прикра та тяжка. Ми не маємо змоги будувати великих будівель на хвалу Божу, наша енергія з природи річи мусить бути більше внутрішна, духова. Тільки вона, коли буде звернена до Бога, переведе нас через пустиню нашої історії. Ми переможемо її, коли Христос буде нам метою і прикладом. Я приходжу сюди від тої частини нашого народу, що її називають новоуніятами. Вона не може ще в цілости користати з повноти церковного життя, його світла і потіхи. Молімся за неї та за ціль всіх Евхаристійних Конґресів: перепросити Христа за занедбання супроти нього. Тих занедбань і навіть зневаг є дуже богато між християнами. Ось у країні, з якої я приїхав, між духовенством нездинених лучаються також такі, що Службу Божу правлять на черешнях, на вині з вишень і т. п. Все те зневага. Люди зближаються там до Христа, але найбільше раз на рік і то без приготування. Перепрошуймо тут Спасителя за ті зневаги. Відновлені духом тут йдім в дальше життя з вірою, що Христос не опустить нас в пустині. В його руках доля одиниць і народів. Ми мала частина великого українського народу, молімся щиро, щоб увесь наш нарід пішов правдивим шляхом єдности до одної Христової Церкви! (Грімкі оплески).

Преосв. Іван Бучко виголосив коротеньку промову такого змісту: Велика моя радість, що разом з вами можу бути свідком почитання Евхаристійного Христа на сім Конґресі. Правда, не богато нас прибуло сюди від такого великого народу як наш, щоб віддати славу і честь Христові. Але надія кріпить, коли бачимо, як Христос затріюмфував над негодою, що тревала тиждень і скінчилася якраз перед отворенням Конґресу. Так затріюмфує Христос над царством сатани, яке заложив Антихрист на великих українських землях над Дніпром. Маймо надію, що прийде колись час урядження такого світового Евхаристійного Конґресу в Києві, в столиці українського народу над Дніпром. (Дуже грімкі оплески).

Впр. о. кан. Балог, гр.-катол. парох в Будапешті, виголосив промову такого змісту (говорив по нашому з угроруським виговором): Приємно мені як священикові і як чоловікові бачити тут представників того народу, що мігби мати першенство між всіми словянськими народами. Але се ще на пробі Божій. Приємно мені бачити вас тут у столиці угорської держави, куди ви прибули з такими трудами. Желаю вам тріюмфу Христового в Києві й у Львові. Дай Господи Боже згоди між нами! Звернімся до серця Христового і до Пресвятої Евхаристії, що тут у Будапешті привела до згоди народи з цілого світа. В змаганні шляхом Христовим з вірою — правдива сила одиниць і народів. (Грімкі оплески).

Я сердечно подякував тром високим церковним достойникам за їх дійсно гарні промови. Жаль було тільки одного: що наші брати з Підкарпатської Руси не зійшлися з нами на одній секції. Маємо надію, що на другий раз і під сим оглядом буде лучше.

На слідуючім засіданні української секції мала виголосити реферат Вп. Пані Шаркова зі Львова про значіння Евхаристії в житті родини. Одначе те засідання відкликано, щоб скріпити нашу фреквенцію на однім з загально-орієнтальних засідань в тім часі. Хоч се й треба було зробити, то на мою думку можна було вислухати нашого реферату на іншім засіданні, якого одначе не скликано. Думаю, що таких помилок треба уникати. Приготування рефератів вимагає праці, а невикористання вложеної в щось праці се марнування її і знеохочування до праці не лише тих, що безпосередно діткнені тим, але також инших, які дивляться на таке.

Крім того своя добре упорядкована секція на такім Міжнароднім Конґресі дуже зближає до себе наших діячів, а це справа дуже важна, потрібна, конечна.

По засіданні нашої секції богато її учасників вислало до знакомих у краю видові карти з конґресу, з підписами учасників секції, передовсім її Президії та присутних Владик. (Показується, що дійшла тільки незначна часть тих карток...).

Нова українська станиця

Посвячення нововідкритої волоконної фабрики в Перемишлі.

Дня 5 червня ц. р. відбулося посвячення української волоконної вирібні під фірмою: Фабрика „Текстиль" інж. І. Лучишин і С-ка в Перемишлі, вул. Лукасінського 8, організованої за почином місцевих українських кооперативних банків „Віра" і „Міщанська Каса".

Посвячення доконав Всч. о. Др. Орський, що по закінченні виголосив промову. Від кооперативи Українське Народне Мистецтво у Львові виголосила надзвичайно цікаву і змістовну промову пані директор Ірина Павликовська. Численно зібраному на посвяченні українському громадянству так зпоміж духовних, як і світських сфер висловив подяку від імени фірми інж. І. Лучишин.

Фабрика виробляє вовняні матерія-ли (самоділи) на мужеські убрання, частинно і на жіночі та вишивкові полотна з шовку, льону і бавовни (на фелони, прапори, церковні окраси, костюми, блюзочки, обруси, портієри і ін.). Під технічним оглядом фабрика дуже гарно вивінувана: всі процеси виробництва вповні змеханізовані (погонова сила електрична), підприємство має модерні механічні ткацькі станки, нитярку для скручування пряжі і всі потрібні помічні машини.

У найблищій будучності фабрика має в пляні побудувати свою власну прядільню для перерібки рідного волоконного сирівцю та продукувати текстильні товари не тільки для міста, але й масові, дешеві вироби для села.

Висліди досвіду

з новим пляном Клясової Льотерії.

Ефектовним вильосуванням мільона золотих — головної вигри четвертої кляси скінчилася сорокперша Клясова Льотерія. Крім цих чисто матеріяльних здобутків дала вона ще широкій публиці змогу докладно познайомитися з новим пляном гри, який давніше заняв так багато місця у пресовій дискусії.

Як відомо, у цій дискусії зарисувалися два зовсім окремі погляди: багато грачів висловлювалося за тим, щоб скасувати менші вигри і поділити добуту в цей спосіб суму на невелику кількість більших вигр. Одначе величезна більшість людей, які брали участь у дискусії, таки висказала зовсім противну думку: вони домагалися розпарцелювання великих вигр, щоб завдяки цьому збільшити кількість тих, що виграють.

Погодити цю суперечність, найти вихід, який відповідавби бажанню обох зацікавлених сторін — не було легко. Одначе при всіх цих труднощах Дирекція Польського Льотерійного Монополю випрацювала новий плян для сорокпершої Клясової Льотерії, який з одної сторони втримує великі вигри з мільоном на чолі, а з другої дає змогу більшій ніж досі кількости грачів користати з вигри. Найбільше характеристичною і своєрідною прикметою цього нового пляну гри — є новий поділ льосів на пять частин, коли раніше їх ділили на чотири частини.

Які користи дає ця зміна? Завдяки введенні „пятин" замість „чверток" збільшилася зокрема кількість осіб, що виграють, бо зовсім ясне, що коли кожною вигрою наділюється одну особу більше, так цих, що виграють, прибуває стільки, скільки є вигр у всіх клясах; розуміється, що кожний грач купить тільки одну „пятку". Знову ті, які бажають виграти тільки великі вигри, мають змогу осягнути це при невеликім збільшенні ціни льосу.

Треба ствердити, що ці додатні прикмети зміни стрінулися з загальним зрозумінням. На всякий випадок не було серед тих, що виграли, нікого, дослівно ні одного, що заперечивби, що введені „пятки" значно збільшили вигляди на вигру і тимсамим дали змогу виграти також і йому.

Це відношення грачів до зміни спричинило, що Дирекція Польського Льотерійного Монополю, яка старається вдоволити бажання більшости грачів, затримала плян сорокпершої Льотерії без змін і для теперішньої сорокдругої Льотерії, яка незабаром розпічнеться. Висліди цієї останньої викажуть правильність цих думок.

В минулій Льотерії для багатьох, що зголосилися в останній хвилині, забракло льосів, бо купили їх скоріше ті, які не потребують думати довго про річ ясну і наглядну. Хто хоче тепер оминути цієї помилки, нехай поспішиться та засобиться в льос до першої кляси, якої тягнення починається 22 червня.

З калькуляції молодого термінатора: Маю років 14 і ждуть мене три роки терміну й три челядничої практики, разом 312 тижнів праці. Кожного тижня відложу зл. 2.— і це дасть мені зл. 624.—. З відсотків прийде мені около зл. 100.—. Маючи 20 років зможу відчинити самостійний ремісничий варстат, як буду пильним і ощадним.

І найдрібніша послідовна цілева ощадність у

Пром-Банку

Львів, Ґродзіцьких 1/1 п., тел. 292-15 і 200-15.

дозволить відчинити самостійний варстат праці.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Хрустальний твір

Без коріння. Автобіографічна повість Наталі Королевої.

Наталена Королева. **Без коріння.** Життєпис сучасниці. Бібліотека „Дзвонів" ч. 17. Львів, 1936. Стор. 4 нпг.+121+3 нпг.+ портрет авторки. Форм. 180×250 мм.

Виряжаючи молоду дівчину Наталю в світ, батько дав їй такий заповіт: „Родини ти не маєш, маєш лише рід... Дві речі лишаються" для роду „постійно незмінні: одна — обовязок до народу, серед якого живеш... друга річ"... ніколи не „виректися свого роду, сплямити герб, зламати честь, гасло й обітниці. Голос роду — безсмертний і непереможний". („Без коріння", ст. 14). В роді Королевої були ріжні крови, але „ніколи не було ні краплини від москалів і жидів". (Ст. 15). Рід Королевої, західний і римо-католицький, проте пішов в особі авторки служити тій землі і тій нації українській, на якій і серед якої прийшлося йому жити.. Подібно як роди Антоновичів, Рильських, Липинських і багато інших. Але при тій лицарській службі рід Королевої не спроневірився своїй вірі, звязаній з нею західній культурі й гаслам аристократії. Тому то авторці нераз приходилося боротися за свої переконання й боронити їх словом і пером. Нераз в обороні своїх кличів авторка мусіла почувати себе „без коріння" в землі українській, серед людей московсько-православної віри й звязаної з нею восточної культури. Тимбільше „без коріння" була авторка в Україні, що змалку ще віддали її на виховання в латинський монастир у Провансії, де вона перебувала 11 літ, ніколи за той час не відвідавши дому й не бачивши батька. Аж у 17 році життя Наталену відібрали з монастиря, де вона мала стати черницею, й віддали в київський православний інститут для дівчат з дворянських родів. Коли візьмемо під увагу такі трансплянтації молодої душі Наталени, то ще лучше зрозуміємо те її „без коріння" на київському ґрунті, серед православно-московської культури й оточення. „Життепис сучасниці" — підтитул „Без коріння" — каже за багато. „Без коріння" се спомини в формі повісти про переживання Королевої підчас її побуту в київськім інституті. Подібно як „Сон тіні" ті спомини незакінчено вриваються й мабуть авторка продовжить їх у дальших книжках; а життя авторки таке барвисте, мінливе й цікаве, що й без повістевої форми виглядає на живу повість! Всетаки „Без коріння" дуже цінне й цікаве, бо в ньому бачимо наочно, як чужість авторки до чужого їй окруження помалу зеднується з чужістю українства до тоїж казьонщини й помалу переходить в українство. Друге важне значіння сього твору в тім, „що в нім виявлений той вищий духовий стиль, те здорове психічне наставлення справжнього „нобілєс обліж", той правдивий аристократизм, на який спромоглась у своїм тисячелітнім прямуванні культура Заходу. Його дух — поривчастий і пруживий, як той арагонський лев у родовім гербі авторки, а проте всесильно опанований почуттям законности, справедливости й любови, немов обведений тривким муром тих гербових кастилійських веж, — веселий він і погідний, як Південь Франції, де письменниця провела свої юні літа, а проте глибокий і зрівноважений, як старість її лицарсько-графського роду.

Водночас письменниця дала нам змогу побачити, в яку карикатуру зміняється той вищий духовий стиль, коли перенести його на зовсім чужий і невідомий ґрунт, — коли перещепити його на психіку із зовсім іншими вродженими заложеннями та традицією, якою показалася психіка московська, — і навпаки, як нидіє та вяне людина із справжнім шляхетним світосприйманням, коли вона приневолена жити в невідповіднім для себе середовищі, як стає вона тоді рослиною „без коріння" й не може тягнути життедайних і життерадісних соків, потрібних їй для росту й розвитку.

У звязку з тим показала нам авторка конфлікти і зудари двох відмінних психічних наставлень і ментальностей. Дві культури — західноевропейська і московська, дві душі, два світогляди і дві релігійності — релігійність формальна і релігійність із глибин серця та потреби душі — ось дві нитки, що раз-у-раз перехрещуються і невпинно плутаються здебільша в нерозплутані вузли.

Хоч у Провансі виросла, а може якраз тому, — зуміла письменниця своєю інтуіцією відчути як слід теж і дрімаючу стихію Української Землі та пронизати нею особливо кінцеві розділи книжки.

Перед нашими очима пересуваються — як живі, дуже виразні типи — не тільки виховниці та вихованки тієї установи, що формувала світогляд не однієї і нашої громадянки, але теж і такі постаті, як московська царица Марія Федорівна, відомий українофіл — всевладний царський генерал-губернатор М. Драгомиров, генеральний інспектор жіночих шкіл граф Протасов Бахметіев, далі постать славного українського композитора М. Лисенка та українська шляхетська родина Тарнавських. Наприкінці оглядаємо ще й Печерську Лавру, Видибицький Манастир і ін."

Таке пише на вступі редактор тих споминів.

Спомини „Без коріння" се наче життева ілюстрація до відомої старої розвідки Костомарова про „Дві руські народности". Авторка осуджує московсько-православну казьонщину в вихованні, навчанні й у релігійному житті й так наче подає нові приміри на деякі тези Костомарова про окремішність української нації від московської. Осуджуючи ріжні річи зі становища західньої культури й католицизму, авторка помалу ототожнюється з річами близькими їй в Україні, бачить, що се річи українські й так стає в одну лаву з українством.

Не треба думати, що сей осуд російського й вихвалювання українського має якусь спільну рису з диким націоналізмом типу Донцова. Ні — авторка осуджує в російщині ті річи, які справді з релігійного боку заслугували на осуд і навіть довели Росію до її теперішнього стану. Отже прим. раціоналізм (ст.8—9), рабство в релігії (ст. 10, 32), мордобой (ст. 70—71), отарність замість индивідуальности (ст. 65), фанатизм витворений мішаниною обрядовського матеріялізму з лібералізмом (ст. 67) і б. п. В світлі споминів Королевої бачимо ясно дивне нутро і мертвеччину православя: оту сповідь раз на рік (ст. 98), оте замикання церкви до приватної молитви (ст. 99) і т. п. Та згадуючи про ті прикрі сторінки офіціяльного православя, Королева має багато сентименту до православних людей і навіть до східнього обряду. Видно це хочби з прекрасного опису мандрівки по київо-лаврських печерах та з опису Видибицького монастиря. Взагалі „націоналістичні ухили" авторки тим ріжні від наших 105% націоналістів, що Королева скрізь має критерій понаднаціональний: католицький.

І не лише національні річи оцінює авторка на основі католицького критерія, але й позанаціональні, прим. аристократично-родові. Королева осуджуючи московську казьонщину, таксамо має слова осуду й на польську злу аристократію (порівнює одну аристократичну родину із саркофагом, ст. 104). Не минає осудом Королева також хиби видні серед українського народу: ледарство, двоєвіря і т. п. Але який ріжний осуд хиб власної нації у Королевої з таким же осудом прим. у Маланюка! Королева наче мати з любовю глядить на діточі промахи нерозвиненої нації; а Маланюк наче старий москаль матіркує коханку...

„Без коріння" це мабуть найгостріша книжка Королевої й тому викликує найбільше спротивів у читача. Прихованих москвофілів разить осуд обрядовщини й византійства, уенерівців разить осуд демократії й польонофільства. І навіть ті, що повинніб тішитися з появи „Без коріння", себто навіть наші 105%, націоналісти — і ті мовчать: не зносять критики націй-бога...

Поява „Без коріння" споминів-повісти — це перша ластівка того роду в нашому найновішому письменстві. Коли порівняти спомини Королевої зі споминами прим. Софії Русової чи Василя Нагірного, то тут на ввесь ріст стає перед нами подвійна ріжниця у їх вартостях: спомини Королевої спрямовані на духове життя авторки і при тім мають повну вартість як твір белєтристики, а спомини Русової чи Нагірного звернені на зверхнє „активне" життя, без усякої претенсії на назву красного письменства. Коли порівняємо спомини Королевої зі споминами през. Костя Левицького, то й тут авторка горою: в неї бачимо цілого чоловіка з душею; в споминах през. К. Левицького маємо лише зверхнє того чоловіка, видно начеб тільки його руки, а не духа. У споминах Королевої скрізь видно релігійність авторки; в усіх інших наших споминковців релігії або нема, або вона лише дочіпка до нації чи просто якась неначе залишка, оставлена невідомо нащо. Ось у споминах такої Русової, жінки високої інтеліґенції, релігія придніпрянських інтеліґентів представлена так хаотично, що просто сміх збирає. Смішність такої релігії, витвореної з мішанини лібералізму з традиційним православям, бачить і Королева. Але вона не вважає того явища за щось природне, а осуджує його глибоко іронічно, та рівночасно так дискретно, щоб читач сам відчув її іронію. Ось прим. подає „духовне ломання" православної Варі: зїсти проскурки, чи дати їх на молитви? Від себе Королева дає лише два слова: називає те ломання „містична затримка" (ст. 99). Але саме в тих двох словах вся дискретна іронія авторки.

Спомини Королевої мають свою цінність і для модерної психольогії: їх авторка розглядає не лише зовнішні окруження й події, але — як правдивий психольог — стосує властиву інтроспекцію й дає нам образ глибини власної душі. Мабуть не завсіди робить це вповні свідомо: мабуть не замітила, що навіть у неї, завзятої католички, ще часом вирвуться якісь окультистичні нотки (взагалі нахил до окультизму це Ахілева пята Королевої), то знов опис, у якому прихована чимала доза демократичного снобізму (ст. 77—78). Та хто без вини?.. Частинне виправдання тих хиб бачимо в самих споминах, прим. в описі виховання та лектури авторки в тих часах. Якою іронією звучить опис лектури інституток підчас Великого Посту: „Олексій чоловік Божий" і... Лев Толстой! Зате рішуче забороняли в тім православнім „виховнім" інституті читати „Exercices" св. Ігнатія Льойолі... Або поручування твору Франса „Таїс" інститутці, бо в книжці мова „про пустинників у Тебаїді.." Рівночасно й цікаве та правильне спостереження: побожна дівчина, не розуміючи багатьох місць у книжці, не вичитала нічого злого в еретичнім творі (ст. 114). [1]) Злегка іронічне спостереження авторки про те, що побожні черниці католицького монастиря не здавали собі справи, що читаючи вихованицям „Histoire Sainte des Anciens" мимоволі вщіплюють їм за-

[1]) Не можу тут не подати подібного факту, який трапився недавно мені самому. Переглядаючи денник лектури одної побожної панни, замітив я, що вона з лектури індексового й маломорального твору Дюма „Трьох мушкетників" виписала собі як „будуючі" слова мушкетника Араміса, що знуджений життям хоче вступити до монастиря... Хто знає дальшу „моральність" героїв Дюма, той вичує ввесь комізм ситуації... Очевидно наша панна не знала, що Дюма на індексі, а сама видно широ шукала християнської правди і знайшла її... навіть у „Трьох мушкетниках"!

хоплення поганськими часами (Ст. 107).[2])

Спомини Королевої помимо критичної постави авторки до багатьох річей — повні любови до рідного. Батьківщину бачила вона в релігії (ст.65), а проте цей „католицький фанатизм" зовсім не перешкодив їй щиро полюбити прибрану батьківщину свойого роду: Україну. В творі „Без коріння" маємо багато образів, які показують як український патріотизм розвивався в авторки чи її товаришок (ст.3, 31, 90, 91, 116, 117 і б. ін.). Коли авторка зпочатку споминів була справді зовсім „без коріння", то при кінці книжки виразно бачимо, що Ноель (імя геройки споминів) уже вкорінилася в українську землю, яка нагадувала їй дорогу в дитинстві Провансію. Видно цю любов до українства хочби з тону описів у порівнанні московського й українського окруження. Які теплі любовні барви має опис Різдва в українській родині, або прим. опис лекції з Лисенком (ст. 33, 91)! Так і видно, що авторка чується вже між Українцями як між своїми.

Пишучи про „Без коріння", не можна не згадати белетристичної форми цеї книжки. Прекрасні порівнання (прим. ст. 16, 111 і б. ін.), цікаві й живі діяльоґи, блискучі спостереження, влучні психольоґічні портрети, ось прикмети цеї книжки як твору белетристики. Вартість цього твору як представника красного письменства обнижують дещо: не вповні ще чиста мова та нерівномірна будова твору. Сю другу хибу треба авторці вибачити, бо остаточно „Без коріння" се не чисто белетристичний твір, а в великій мірі твір мемуаристики, отже й не можна до цеї книжки прикладати чисто белетристичних критеріїв.

На закінчення розмова Ноель-„Без коріння" з Таїсою, свідомою Українкою:

...те, що ви розповіли про бабу Северину та про вашу Марусю — каже Таїса до Ноель — це так страшенно мене підсилює і вливає в моє серце невисказану бадьорість і віру. В цьомуж бо є очевидна містика...

— А саме? — запитала Ноель.

Тайоня трохи поміркувала, а потім сказала:

— Не можна так швидко все це вам розповісти. Але скажу коротко. Мені здається, що ота баба Северина — це є прастара Земля Українська, зрезиґнована аж до повної байдужности, інертна до всього й усіх, хто робить її своєю слугою й користає з її величезних природних властивостей... Але ж вона, дарма, що зрезиґнована й відстала від поступу інших сусідніх земель, вона вперто береже свої дукачі, плахти, намиста, вірування, казки, співи, внутрішні звичаї, ці найдорожчі свої скарби, і ними прикрашує та оздоблює молодь... Так на всякий, мовляв, випадок, як і той дукач, що вона вам подарувала, а ви його берегли увесь час і в далеких Піренеях...

— Цікаво! — сказала Ноель. — Ну, а Маруся?

— А Марýся? — Маруся — це наша стихійна сила, дужа, повна життєвої енергії, здібна до всього доброго, але оспала, чи — певніш — ще непробуджена... Знаєте, як у тій казці про „сплячу красуню", чи сплячу царівну, що її стережуть...

— Ґномі! — підказала Ноель.

— Ну, ґномі... Або... ми — пігмеї...

— Ні, ні, — усміхнулась Ноель. — Не кажіть так, — і стиснула Тайоні руку. — Ви, й ті, що, як ви, будуть учитись, щоб полегшити долю цього люду, ви відограєте ролю того казкового „принца", як його у вас звуть? — „Prince Charmant", тобто „Принца Чарівника", що ту принцесу збудить із сну...

— Це ви гарно сказали, Ноель! — Але... ах!.. Чому б і вам не бути вкупі з нами?.. Адже ще ж питання: чи „ваші" Піренеї, чи може „ваша" Україна?.. — (Стор. 116—117).

З дальшого життя Ноель-Королевої бачимо, що Тайоня добре пророкувала: Ноель-„Без коріння" стала пізніше найвизначнішою українською письменницею Наталею Королевою. Але в Наталені зєдналися — як у того „піренейського гуцула" — Ноель, католичка-аристократка, з Марусею, стихією української землі. І в тому обєднанні стародавніх предків з сучасними нащадками — витворився прекрасний тип новочасної ідеальної Українки.

Про початки тої переміни читайте в хрустальній книжці „Без коріння". Жінки й мужчини! Читайте й учіться правдивого аристократизму, правдивого західництва і правдивого духа, в якому треба служити Українській Землі!

Арамік.

[2]) Зацікавлення поганськими часами та єґиптольоґією (ст. 117) придалося опісля Королевій як авторці повістей і оповідань з тих часів.

Посмертна згадка

Сподіваний, жахливий гість, смерть, прийшла 10 травня ц. р. о 14 годині і забрала Кудринецькому Деканатові його улюбленого Декана, Совітника Еп Конс., Комісаря Ордин. в справах шкільних і Почес. Крилошанина Еп. Капітули о. Александра Капустинського.

Всі священики цілого Деканату і навіть кілька священиків Заліщицького Деканату під проводом містодекана, Совітника Еп. Конс. і шамбеляна Його Святости Пія XI. о. Йосифа Малицького, при участи непроглядного моря місцевих і дооколичних людей поклали свого Декана у ґріб в суботу 14 травня. Положивши Його на вічний сон, згадали пусткупрогалину, що її оставив Покійний, відійшовши зі свойого місця праці і сторожі по 52 році свойого душпастирства і по 17 році деканства. І заплакала ревно не тільки горем прибита Рідня за своїм татом і дідуном, але заплакали всі по великій втраті, бо не стало Того, котрий розумом, вихованим у правді, розумів, а серцем випещеним у чистій, ідеальній, благородній любови відчував і людей і нарід, їх болі, потреби і блуди.

Покійний уродився дня 16. VIII. 1860 р. в Чернівцях, де й покінчив ґімназійні студії. Потім відбув богословські студії у Львові. Одружився і висвятився в 1886 р. Душпастирював у Кудриньцях, Заліссі, Колодрібці і Горошовій. В 1905 році обняв душпастирські обовязки в Мельниці Подільській, а від р. 1921 виконував обовязки Кудринецького Декана аж по день своєї смерти. Покійний був передовсім дуже ревним священиком і здібним проповідником. Коли промовляв до своїх парохіян чи до отців кондеканальних, то всі розуміли або відчували, що у крицеву крису дзвона вдаряє серце і дзвін видає звуки чисті і гармонійні і до тих звуків радо прислухувалися. Тому всі так радо Його слухали і не боялися Його гніву, а боялися вразити Його любов. Тому зіниця Його ока розвивалася в такий чудовий цвіт культури, де „милість і істина стрінулись, правда і мир поцілувалися", де віра свята з наукою у дружбі нашому українському народові силу добувала.

З покійним лукавити ніхто не смів, бо правдою й любовю Він на всіх йшов. У спорах люди з людьми розходилися, та не з Ним. Хто щирий і не лукавий був, той не міг бл. п. о. Александрові заперечити любови народу ні у Його думках, ні у Його словах, ні у Його ділах. То був єрей, що ніде і ніколи не заперечив любови та достоїнства свого священичого покликання і його завдань. Він справді був золотими устами єреїв українського народу. Його думки, Його слова брали всі, бо то були думки і слова з Його серця. Вистарчило знати, що так сказав Декан Капустинський.

І нині, хоч Його між живими не стало, стоїть Він як взір великої любови до своєї гр.-катол. Церкви та до свого укр. народу, як взір правдивої побожности, знання й виробленого такту в поведенні зі всіми.

З дому жалоби працав Покійного Всч. о. Стефан Іскович, у церкві Всч. о. Іван Волошин, на цвинтарі латинський парох Впр. о. Франц Соболєвський і Всч. о. Константин Красій.

Крім того промовляли ще на гробі Вп. Др Іван Матіяшек, місцевий лікар, Вп. Петро Ґораль, директор ткальні у Борщеві, Вп. В. Гомотюк, директор ПСК Борщів, Вп. Дерешівський від спорт. Т-а „Луг" і Вп. меценас Іван Винниченко. На жаль ніхто не згадав, що Покійний займався ревно Катол. Акцією, призбирав фонди на „Катол. Дім" у Мельниці та з великим пожертвуванням основав парохіяльну читальню „Скала" у Мельниці й дуже тішився її гарним розвитком.

о. Василь Попадюк.

Памятаймо, щоб кождий Українець мав молитовник у своїй рідній мові. Се вяже одиницю з Церквою, з нацією та рідною культурою.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КРАЮ ВІДБУЛИСЯ ПОВІТОВІ НАРАДИ УНДА в Теребовлі, Заліщиках і Чорткові. Крім того відбулося масове віче в Копичинцях. Наради і віча приняли до відома декларацію ЦК УНДА з 7. V. с. р. в справі автономії і висловили з нею свою повну солідарність. Нарада в Теребовлі рішучо запротестувала проти вивласнення площі Сокола Батька у Львові. Нема сумніву, що збори і віча в справі автономії українських земель при Польщі повинні уряджувати не тільки ундівці, але всякі українські політичні орґанізації.

НАДЗВИЧАЙНУ СЕСІЮ СОЙМУ І СЕНАТУ скликав президент РП. На порядку нарад приняття 31 законопроєктів, в тім є законопроєкти про вибір міських радних, про вибір радних ґромадських, ґмінних і повітових рад, про вибір радних в 6 найбільших містах Польщі, про виконування лікарської практики і ін.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКА РАДА МІНІСТРІВ ухвалила законопроєкт про впровадження трилітньої військової служби в ЧСР. Від 1 жовтня с. р. мають задержати ще на один рік служби тих, що в тім дні скінчать два роки військової служби.

КОНРАД ҐЕНЛЯЙН, провідник судетських Німців, знов виїхав з Чехословаччини. Ціль його подорожі невідома.

В БЕРХТЕСҐАДЕНІ відбуваються постійно наради канцлера Ґітлєра з німецькими політиками і ґенералами.

В БУДАПЕШТІ основують Жиди свій перший щоденник „Есті Ґірек" („Вечірня Хроніка"). Адреса його: VIII, Пратерутча, 73. Розуміється, Жиди мають там у своїх руках богато орґанів, але вони не присвячені були виключно жидівським справам.

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ еспанських повстанців оповістив заяву, в якій стверджує, що літаки еспанських національних військ не брали участи в нападі на французьку територію. То червоні перемальовують свої літаки на націоналістичні барви, щоб спровокувати европейську війну. Червоні Еспанці роблять се за намовою Комінтерну.

ЛІТАКИ ЕСПАНСЬКИХ ПОВСТАНЦІВ бомбардували пристань Аліканте. Підчас того кілька бомб поцілило два анґлійські кораблі і запалило їх.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА ведуть ґенеральну офензиву на лінії Терруель — Кастелльон, довгій на 80 км.

В ҐАРНІЗОНАХ у Севіллі, Малязі і Ля Кінеї мало прийти до острих суперечок між офіцирами еспанських повстанців і німецькими та італійськими офіцирами. Мали навіть увязнити багато еспанських офіцирів за те, що вони викрали важні документи з бюр німецької розвідки в Севіллі. Такі вісти принесла жидівська преса.

В ЦІЛІЙ ШВЕЦІЇ приготовляють торжественні обходи на 16 червня с. р. з приводу 80-ліття уродин короля Ґустава V. Король тішиться повним здоровлям і добрим гумором, а культурний шведський нарід, в якім взагалі нема неграмотних людей, у всіх своїх партіях до соціялістів включно тішиться здоровлям свого монарха.

В КАНТОНІ, столиці полудневого Китаю, погибло продовж 10 останніх днів від японських бомб 9.000 Китайців, 7.000 осіб ранених.

НОВИНКИ

С К О Н Ф І С К О В А Н О

Всі матуристи мусять відслужити с. р. 4 тижні в юнацьких відділах праці. Служба відбудеться в трьох речинцях: 1) від 20. VI. до 17. VII., 2) від 20. VII. до 17. VIII. і 3) від 19. VIII до 15. IX. Від служби можуть бути звільнені тільки обложно хорі. Новобранець з цензусом, який не зголоситься до служби праці, підлягає арештові до 3 місяців і гривні до 3.000 зл., або одній з тих кар. Покликані до служби праці користають з безплатного переїзду зелізницею з місця побуту до місця покликання й назад. Підчас виконування служби праці матуристи діставатимуть по 85 сот. на декаду.

Нові костели й польські Людові Доми. В Надвірній мають почати будову нового р. катол. костела; вже зачали звозити пісок та обробляти каміння. В Жураках, надвірнянського повіту, викінчують будинок польського Людового Дому, якого будову почали минулого року. В калуському повіті продовжують будову нових костелів чи каплиць у Сівці Войнилівській, Пняках, Завадці та Цвітовій. У Пняках мають будувати також польський Людовий Дім.

Міністерство освіти видало нові приписи у справі полагоджування формальностей при нострифікації лікарських дипльомів, здобутих заграницею. В декотрих случаях від відмови нострифікації буде право відклику до мін-ва освіти. Нострифіканти, які два рази перепали при іспиті, складатимуть його втрете перед міністеріяльною комісією.

Станиславівський воєвода оповістив цінник лікарських належитостей, які обовязують на терені станиславівського воєвідства: порада в лікаря до 3 пунктів, порада в хорого до 5 пунктів, порада в хорого на передмісті до 6 пунктів, виїзд до 6 пунктів, перевязання, дрібна хірургічна поміч до 10 пунктів, середна хірургічна поміч до 40 пунктів, велика хірургічна поміч до 100 пунктів, порід нормальний до 20 пунктів, з операцією до 40 пунктів. Лікарські свідоцтва до 5 пунктів. Нічна порада (год 22—8) коштує подвійно. За поради в неділю і свята можна брати 50% дороще (поза наглими випадками). За збірні поради платиться 100% вище. Установи урядові, самоврядні, суспільної опіки, суспільних обезпечень і добродійні платять 25% менше. Один пункт рівнається 2 зл.

Учительський Збір української державної ґімназії в Станиславові задекларував 400 зл. на купно літака для армії.

Ректором українського університету в Празі на рік 1938/39 вибрано проф. політичної економії Олександра Мицюка.

Нову вязницю на 400 вязнів мають вибудувати в Печеніжині.

46 осіб погибло трагічною смертю в травні с. р. в цілій Польщі.

Гумор. — Вияснив. — До провінціяльного готелю заїхав подорожній. Оглядає кімнату, яка йому подобалася, й каже: Але тілько блощиць я ще в житті ніколи не бачив. — На те нумеровий: Бо се властиво двоособова кімната!

П. Ольга Ціхоцька зі Здолбунова (яка недавно скінчила курс інструкторок при „Союзі Українок" у Львові) дістала від здолбунівського староства наказ, до 14 днів покинути прикордонну смугу, без подання причин. Виселеній заборонили перебувати у воєвідствах: волинськім, тернопільськім, львівськім і станиславівськім...

З православя на р. католицизм перейшло в Костополі 100 осіб. („ІКЦ" ч. 157).

Ґарнізоновий костел будують в Дубні. Офіцирський та підофіцирський корпус задеклярував на ту ціль 50.000 зл.

7.000 зл. вкрали мешканцеві Львова Зендерові Дампфові два невідомі справники, які прийшли до його помешкання, буцімто продати ліхтар.

Памятки з часів світової війни. В Климці, на горі Довбошівка, стрийського повіту, підчас лісних робіт відкопали 4 кістяки в одностроях німецької армії. Кістяки закопано назад, а місце забезпечено. — У Плаю підчас орки знайдено бочку з амуніцією німецькою й австрійською.

Пошесть шкарлятини появилася в Климці, стрийського повіту.

У Варшаві судять коморника Барильского, який за 133 зл. продав образи вартости 100.000 зл.

М-во суспільної опіки зарядило, що новий цвинтар мусить бути віддалений щонайменше 150 м. від помешкань, криниць, жерел і ручаїв, відки черпають воду до пиття. Там, де є водопроводи, та віддаль може бути 50 м.

Польський майор Маковский перелетів Атлянтик за 9 годин.

Градова туча перейшла над Краковом й околицею. Град був величини оріхів.

Окружний суд в Городні засудив б. старосту Зигмунта Робакевіча на 4 роки вязниці за спроневірення 33.000 зл. на шкоду повітового виділу.

Бувший одеський ґубернатор Кляйдельс, який в останньому часі жив на ласці своїків у Рівному, зголосив в уряді, що він створив нову секту, т. зв. антитезавристів. Та секта поборює все, що малоб щонебудь спільне з золотом, отже навіть золоті зуби, золоті гроші, біжутерію і т. д.; одиноке золоте серце буде толєроване. Влада віддала Кляйдельса під догляд психіятрів. Основник нової секти знаний був колись як ґубернатор з великої жорстокости.

Третю в Польщі гідробіольоґічну станцію посвячено на днях в Пинську на Поліссі.

В державному лісі Дзержковіце пов. Янів гаєвий Ян Пуртак стріляючи з кріса до пса вбив 26-літню Ґеновефу Ошуст.

Гумор. — Трудна дієта. — Чи ви примінюєтеся до тої дієти, яку я вам приписав? — Ні, пане докторе, я пробував, але то якось мені не йде. Не можу стравити! — Якто? Таж я казав вам їсти те, що їсть ваша 10-літня донечка. — Власне, власне, пане докторе. Вона їсть крейду, олівці, тинк зпід тапет і пе чорнило...

Варшавська преса розписується багато про подобу Божої Матери коло Шидловця. 29 травня с. р. якийсь роверист, переїзджаючи шосою, кинув у подобу каменем. Присутні, які молилися тоді під подобою, завважили, що з голови її потекла кров. На вістку про це, до Шидловця почали надтягати прочани з усеї околиці. Справою мала заінтересуватися духовна влада.

Візи до Франції видаватимуть тільки тим студентам з Польщі, які зложать іспит з французької мови. Від такого іспиту не увільняє навіть нота з французької мови на свідоцтві зрілости. Нема сумніву, що такі обмеження виїзду за кордон обнижать згодом культурний рівень інтеліґенції до непізнання.

100.000 гектолітрів пива випили в Польщі в квітні с. р., отже 18.000 гл. більше, як в тім самім місяці попереднього року.

На англійських ринках появилися німецькі авта дешевші приблизно на 70 фунтів стер. в порівнанні з англійськими тої самої якости. Подібно є з машинами до писання і т. д. Супроти того Англійці почали організувати самооборону.

Гумор. — Приповідки часто минаються з правдою. Нпр. така: „Апетит приходить з їдженням". Я вже їм три чверти години й апетит ніяк не хоче прийти.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Саратога.
КАСІНО: Після великої війни.
МУЗА: Почалося в поїзді.
ПАКС: Страшний двір.
СТИЛЕВЕ: Острів у вогні.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно і дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2 (Польна ч. 2).** 30—8—10

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 16 червня 1938. Ч. 44 (1144)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ. Конто П.Щ.Львів 505.796

Землетрус у західній Европі

В суботу, 11 червня, Англію, Францію, Бельгію, Голяндію й Німеччину навістив землетрус. В Англії найсильніше відчуто землетрус на передмісті Лондону Вулвіч. Авта, які стояли перед арсеналом, порушилися й пересунулися кілька центиметрів у напрямі хідника. На передмісті Штрафорд запалася славна єгипетська колюмна „Монумент". В модерних домах на висших поверхах в центрі Лондону підлога колисалася неначе поклад корабля. У Франції відчуто землетрус на просторі від Дункерки до м. Камбре. В м. Ліль внаслідок потрясення зіпсулися апарати в метеорольоґічній обсерваторії. В багатьох домах зарисувалися стіни. В Бельґії землетрус був найсильніший. В Остенді й м. Екгіем завалилося кілька домів. У Брукселі в багатьох домах повилітали шиби й потворилися на стінах зариси. Частинно знищені памяткові прикраси на будинку бельґійського парляменту. Великі спустошення поробив землетрус у промисловій окрузі в околиці м. Мускру. Вулиці завалені руїнами знищених домів. Кількинацять осіб ранених. Звертають увагу на поведення звірят в зоольоґічнім городі в м. Берхем в Бельґії кілька мінут перед землетрусом. Звірята були дуже неспокійні. Льви ревіли протяжно, інші звірята крутилися в клітках ударяючи головами в крати. Сильні землетруси занотовано також в Німеччині й Голяндії.

Дантейські сцени в Брукселі.

Особливо драматичні наслідки землетрусу були в Брукселі. В суботу в год. 11.55 вполудне відчуто перший землетрус, який спричинив ряд катастроф мимо того, що тревав тільки 10 секунд. На передмісті Гербек завалився один дім а в кількадесятьох інших домах зарисувалися стіни так, що ті доми евакуовано. З кількасот домів пообривалися ґзимси, новипадали шиби, були випадки, що вилітали цілі віконні рами, відривалися ринви і балькони, відломки скла і зеліза та град каміння сипалися на прохожих, які заскочені землетрусом не мали часу сховронитися. Паніку побільшували крики ранених, скалічених падаючим камінням і склом. Кров спливала хідниками вулиць Брукселі. В декотрих околицях міста доходило до дантейських сцен. В одній каварні величезна шиба впала на гостей, що сиділи при столику коло вікна. Відломок шиби величини квадратового метра падаючи відтяв руку одному з гостей, а його жінці розколов череп. Другий землетрус значно лекший відчуто в год. 14-ій. Загалом у Брукселі є понад 1.000 осіб тяжко ранених та покалічених і кілька вбитих.

Виселюють православних священиків.

Наказом повітового старости в Білгораю Шаловського виселено поза межі Холмщини шістьох православних священиків, парохів усіх неетатових парохійфілій білгорайського деканату. Речинець поставлений староством передбачує 2 тижні часу. Мотивів виселення не подано. Подібний наказ дістали також священики 22-ох православних церков на Холмщині, замкнених владою. („Діло" ч. 127).

Творять словянський бльок?

Польська преса доносить з Праги, що польський посол в ЧСР Паппе відбув довгу нараду з чеським міністром Крофтою та що чеська преса пише про створення 50-міліонового бльоку словянських держав, який мігби протиставитися напорові Німеччини. До того можна зауважити, що наперед той словянський бльок мусівби вволити домагання словянських народів, щоб мати якусь силу.

Чубар увязнений, Петровському загрожує увязнення?

В Москві розійшлася вістка про увязнення першого віцепрезидента ради народніх комісарів СССР, Чубара. Отже булиб тепер увязнені аж три віцепремієри СССР: в грудні 1937 р. увязнено Межлаука, в травні с. р. увязнено Косіора. Поголоски про увязнення Чубара тимбільше узасаднені, що Чубар Українець і був заступником Гринька на становищі союзного комісара фінансів у 1937 р. Як відомо, Гринька розстріляли на підставі присуду, який проголошено в останнім великім московськім процесі Рикова, Бухаріна, Раковського і т. д. — В Києві говорять, що голова ЦВК УССР (це становище відповідає президентові держави) Петровський попав у неласку й йому також загрожує увязнення. Від 14. V. с. р. він не підписав ніякого декрету, нема його також між кандидатами до найвищої ради УССР. Петровський це старий большевик, належить до комуністичної партії від часу її оснування. Від 1919 р. був головою ЦВК УССР.

Англія і Франція невдоволені з Чехословаччини.

ПАТ звідомляє: Британський посол у Празі Нютон відбув розмову з премієром ЧСР Годжею. Розмова велася в дуже поважному тоні. Нютон мав звернути увагу пражського правительства на факт, що невиконання Прагою обіцянки, даної Англії і Франції у звязку зі спільним демарше обох держав, викликало в Лондоні найгірше вражіння. З акцією Англії збігається тепер акція Франції, ведена там за посередництвом чехословацького посла в Парижі Осуського. Французьке правительство мало висказати своє невдоволення з дотеперішнього перебігу переговорів з судетськими Німцями. Міродатні круги Праги мають бути заскочені дипльоматичним потягненням Англії та Франції.

Польщі треба 1000 інжинірів.

Ректор львівської політехніки проф. Е. Т. Гайслер заявив представникові „Дзєнніка Польского", що в звязку з розбудовою ЦОП-у (Центральної Округи Промислової) Польщі треба поверх 1000 інжинірів і то негайно. Тимчасом стан молодого нарибку незначний. Варшавська техніка випускає річно коло 70 інжинірів, львівська коло 60 інжинірів річно. Який великий брак інжинірів механіків у Польщі, видно з того, що зелізниця має близько 50% інжинірів зі старої, передвоєнної школи у віці коло 50 літ. Коли промисл у Польщі буде розвиватися в теперішнім темпі, то вже в 1953 р., за 14 літ, треба буде щонайменше 5.200 інжинірів. І мимо того нашим дітям трудно дістати заняття.

ДО ОСНОВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ належить обезпечити від огню також господарські знаряди, живий інвентар, хатню обстанову, одяги, білля і т. п. в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

СУДІВНИЦТВО

Який його звязок з адвокатурою?

При копоті й суматосі, викликуваних такими справами як еспанська і чехословацька та взагалі неполагоджена ніде справа національних меншин — рідко хто звертає увагу на те, як стара, культурна Европа очевидно котиться в страшну безодню варварства. Певна признака того се руйнування справедливости судів. В половині колишньої Европи, а саме в теперішнім СССР, суди скотилися зовсім на рівень помічних органів адміністрації, явної і тайної поліції. А не вільно забувати, що судівництво в царській Росії стояло високо, воно могло рівнатися з судівництвом майже всіх культурних країв. Тепер там нема і сліду давної старанности, справедливости і свободи слова в судах: поліція диктує, що обвинувачений має зізнавати, а як він не хоче, то його або розстрілюють без суду, або поти мучать, аж згодиться зізнати на себе всьо, чого хоче поліція. Се доказали численні процеси в Москві на жах і обурення всего світа.

В СССР дійшло до того, що навіть офіціяльний правничий орган „Советская Юстіція" печатає кореспонденції просто жахливого змісту. Ось деякі заголовки їх, які подаємо в оригіналі за „Послѣдними Новостями": „Нестерпимое положеніе коллегіи защитниковъ", „Похитители времени", „Безконечная волокита,", „Дальше такъ продолжаться не можетъ", „Недопустимий пріемъ въ судебной практикѣ", „Возмутительное беззаконіе" і т. д.

Здається, що під впливом однодушної внутрішної і заграничної опінії новий народний комісар справедливости Ричков по наказу Сталіна оповістив в „Ізвестіях", що хоче „уничтожить прошлое и настоящее советское безсудіе" новими народними судами, які мають бути вибирані. А саме мають вибрати 7000 суддів і два міліони т. зв. народних „засідателів" (по старій термінольоґії присяжних „засідателів"). Та вже з дальшого зарядження Ричкова видно, що в СССР нема відповідних людей на важні суддейські становища, бо тов. Ричков наказує: „организовать сѣть краткосрочныхъ курсовъ для подготовки трудящихся, намѣчаемыхъ кандидатами въ народные судьи".

Сміх людям казати, які судді можуть вийти з короткоречинцевих курсів!.. Людська натура з природи слаба під оглядом моральним, отже навіть судді правильно виховані в правдивих університетах і по довгій практиці можуть свідомо стати гробокопателями справедливости, коли попадуть в нездорові суспільні відносини. А до уздоровлення відносин в судівництві треба передовсім свобідної адвокатури, якої нема

Ціль і завдання „Скали"

Що робити в найближчім році?

Реферат о. Іллі Чорнодолі, виголошений на Загальних Зборах „Скали".

„Скала" се установа освітно-культурна українського народу, але не загально народна як „Просвіта", що єднає в собі всіх Українців без огляду на їх ідеольогічні переконання і відношення до Церкви й релігії, лише така, що у здійснюванні освітно-виховних цілей придержується отверто католицьких засад. „Скала" стоїть у тісній орґанічній лучности з Церквою і є під проводом її Єрархів. Отже „Скала" обединує лише тих Українців, що признають себе і почуваються практикуючими католиками. Її ціль згуртувати всіх світських віруючих Українців католиків і орґанізувати їх та заправляти до католицької праці по думці вимог Католицької Акції, щоб у теперішних часах, тяжких для Церкви і віри, співпрацювали в єрархічнім апостольстві під проводом свого Епископа і при боці своїх душпастирів як Його відпоручників, над обороною, поширенням і утвердженням Христового Царства в українськім народі, по взорові перших християн. Сили пекольні, що в початках християнства загрожували Христовому Царству, були такі сильні, що здавалося, що воно ніяк не вспіє остоятися і їм опертися. І тоді апостолам і їх наслідникам епископам та священикам стала до помочі ціла армія світських апостолів. Були там мущини і жінки, хлопці і дівчата всіх станів, були багачі та вельможі з високих родів, були й невільники та нуждарі, були вчені, були і темні робітники. Кождий з них ставав у ряди і ділав після вказівок, що їх отримував від апостола, від свого епископа. І так не лише духовні, але і світські християни несли слова Божої правди і трудилися над поширенням Царства Христового там, куди не мали і не могли мати вступу епископи і священики. Щоб їх боронити і заслонити перед поганами вони наражували себе на переслідування. По кількох віках таких усильних надлюдських змагань створили те, що по людськи судячи видавалося неможливим: створили на руїнах могутного поганства — Христове Царство, створили католицьку суспільність, що по християнськи жила, думала і ділала.

І тепер настали для Церкви часи подібно грізні. Вороги Христового Царства зі всіх сторін наступають зорґанізовано, щоби знищити віру і релігію. І тепер як у перших віках праця самих епископів і священиків не вистарчає. І тому скрізь по католицькому світі з Петрової Скали залунав голос воєнної трубки: світські католики на фронт, у ряди, до боротьби за віру, Церкву і Христа! Це зазив Вождя Християнства, Христового Намісника Святішого Отця, Папи Пія XI, щоби всі практикуючі католики ставали в ряди Католицької Акції до католицької роботи і то всі без огляду на вік і стан.

З виразної волі Апостольської Столиці Католицька Акція має спиратися неначе на чотирох філярах на зорґанізованих стоваришеннях мущин, жінок, хлопців і дівчат, щоби кождий у своєму кружку після вказівок Епископа працював для оборони і поширення Христового Царства і католицьких засад. Це основна вимога Катол. Акції. З неї випливає чергове завдання „Скали" та її діяльности в парохіяльних читальнях.

Отже головним змаганням „Скали" в цьому році має бути зорґанізування по всіх парохіяльних читальнях ч о т и р о х с е к ц і й: мущин, жінок, хлопців і дівчат. Вони мають становити ті чотири головні філяри апостольської діяльности читалень. Зорґанізувати це не легко, але й не так тяжко, як на перший погляд здається і як це виходить зі звітів деяких читалень.

Досі справа йшла справді тяжко і декуди видається навіть не до здійснення. На мій погляд причина цього і то одинока та, що у нас назагал до справи кепсько підходили. Вже в самих початках оснування парохіяльної читальні робилося засадничі блуди. А саме многі забираючись до заложення читальні „Скали" мали на оці лише зарядження своєї власти і в своїй ревности с п і ш и л и с я, щоби те зарядження виконати як найскорше. Призабувши на вимоги Кат. Акції, забирались до того великого діла після утертих і загально у нас принятих звичаїв світських установ, головно „Просвіти", закладали „Скалу" таксамо як колись закладали читальні „Просвіти". Отже: шумні численні основательські збори, з палкими промовами і довжезними, часто нерічевими, дискусіями та горячим закликом, щоби „всі" вписувалися в члени.

Спосіб це не злий, але для установ світських, яким залежить на масовім членстві. Палкими промовами і гарячим закликом, підправленим кількома демаґоґічними кличами маси даються легко пірвати і бадьоро настроєні нераз цілими сотнями вписуються в члени. А вислід цього такий, що при кінці року більшість не вплатила навіть членських вкладок, треба свіжих настроїв і тому слідують нові шумні загальні збори і свіжі сотні нових членів і так в колісце. А на ділі товариство стоїть не на тих сотнях, часом тисячах членів, але животіє завдяки кільком рухливим одиницям, маси не виховує, лише провадить її хвилевими настроями.

Католицька установа „Скала" такого способу придержуватися не може з многих причин а саме: по перше тому, що для неї демаґоґічні кличі чужі й осоружні. Катол. установа не сміє ними послуговатись для викликання хвилевих шумних настроїв. А по друге тому, що наша ціль католицьке виховання народу, впровадження католицьких засад в народне життя у всіх його проявах. На се треба не хвилевих минаючих настроїв, а плянової систематичної праці. Вкінці тому, що „Скала" не полює на маси і на поголовне членство, „Скалі" йде не про скількість членів, але про якість, а саме, щоб члени були свідомі своїх високих цілей і завдань, щоб були діяльні і переняті духом апостольської ревности, бо в „Скалі" кождий член се не звичайний собі діяч-крикун, се трудящий і відважний співробітник в єрархічнім апостольстві, се під проводом Епископа і при боці священика світський Христовий апостол.

З тих причин і вербунок до „Скали" не може бути такий, як до світських установ, хвилевими настроями, закликами і масовим вписуванням в члени. Ми католики маємо поступати по взорові самого І. Христа, нашого найвищого, невидимого вождя: особистим покликанням. Христос покликав перших апостолів, а покликані Ним покликували і приводили до Нього других. Так повинно бути і в „Скалі". Перших членів покликує Куратор по відповіднім їх освідомленні і поученні. А ті перші члени таксамо освідомляють і заохочують інших.

Спосіб се затяжний і вимагає труду та солідної праці, але зате це спосіб певний і хосенний. З цілих сотень членів, що вписуються до парохіяльної читальні на шумних основательських зборах після палких промов і закликів, „Скала" не матиме хісна. З них більшість навіть членської вкладки не заплатить, а щоби стати діяльними членами і співробітниками в енерґійнім апостольстві, про це і бесіди не може бути. Зате вибрані зпоміж найлучших парохіян, відповідно підготовані й освідомлені та опісля покликані, хоч будуть се зразу лиш одиниці, але зате будуть вони тим, чим у „Скалі" бути повинні, т. є світськими апостолами. І при їх помочи більше осягнеться, ніж при помочи найбільшого числа „членів" незрячих, неосвідомлених, лише захоплених хвилевими настроями.

Коли ходить про виконання чергового завдання по наших парохіяльних читальнях у цьому році, то нам треба махнути рукою на ті сотні вписаних досі членів. Оскільки нема між ними шкідників, крикунів і мегальоманів, можуть вони дальше фігурувати як „вписані члени", але нам тепер треба приступити до властивого способу вербування членів. То значить, треба розглянутися між парохіянами, вибрати що найпобожніших, щиро практикуючих мущин, жінок, хлопців і дівчат, їх відповідно освідомити в основних вимогах і цілях та завданнях Католицької Акції, в їх серцях розбудити жар апостольської ревности і з них орґанізувати при читальні секції мущин, жінок, хлопців і дівчат. Се будуть головні, основні чотири філяри Католицької Акції. Памятаймо, що ходить тут не про скількість, нехай наразі буде лише кілька, хочби навіть лиш один в кождій „секції", але нехай це буде свідомий, певний, відважний і ревний світський апостол. — Такий (така) згодом приєднає і покличе других і своє завдання сповнить.

Тимто перше чергове завдання парохіяльних читалень на цей рік се орґанізація чотирьох секцій. На них, як на стовпах, має спиратися дальша діяльність читальні, яка в цьому році по думці вимог Католицької Акції і напрямних Покровителя повинна розвинутися головно в чотирьох напрямках, а саме в акцію релігійну, обичаєву, освітню і харитативну — розуміється в міру відносин і потреб даної парохії.

в СССР. Де само істнування адвокатів стає залежне від волі адміністрації, там очевидно мусить зникнути незалежний стан адвокатів, який знає право, і з тих двох причин, незалежности і знання права, може становити контролю над виконуванням справедливости. Без того не то короткоречинцеві курси, але навіть найдовші студії не оздоровлять судівництва, хочби керманичі держави дійсно бажали собі цего. Се наглядно доказує практика культурного людства від тисячів літ.

Бразилійська преса про Українців

Один з великих і поважних бразилійських щоденників „Естадо де С. Павльо" в числі з 9 березня с. р. помістив довгий життепис Т. Шевченка, підчеркуючи, що Шевченко належить до найвизначніших світових поетів. Статю прикрашує знимка з портрету поета. — „Бюлетень Національного Департаменту Пропаґанди" з 24 березня подає комунікат Національної Агенції під заголовком: Україна хоче визволитися зпід СССР. Комунікат переповідає статтю женевського щоденника „Ль' Аксіон Насіональ" п. з. Україна й комунізм, та меморіял п. Прокоповича до держав-сиґнатаріїв протикомуністичного пакту. — Ці вістки подаємо на підставі витинків з прудентопільської „Праці" (XXV, ч. 14 з 8 квітня с. р.), одержаних з Риму. — Л.

Еспанські мученики

Визначний католицький публіцист о. Йосиф Леґіт виголосив у Римі відчит, в якому навів отсі дані: Від вибуху війни в Еспанії червоні замордували в дієцезії Толєдо 86 священиків, монахів і монахинь, в Севіллі 22, у Вітторії 47, в Сантандері 59, в Малязі 116, на острові Мінорка 38, на острові Ібіза 21, в дієцезії Авіля 30. В дієцезіях Барбастро, Тортоза і Лєріда замучено 15.000 духовних.

ОГЛЯД ПРЕСИ

В справі автономії для Українців

„Українські Вісти" в ч. 125 принесли статтю п. з. „А діла". В ній пишуть м. і. ось що:

Минув місяць від проголошення ундівської декларації, яка — завдяки припадковому збігові обставин (міжнародня ситуація) — наробила стільки шуму у світі. Ми зовсім обективно поставились до того політичного факту, підкреслили його позитивні сторінки, але теж висловили сумніви, чи щонебудь зміниться. Бо самі слова — не вистарчають. Слова набирають змісту щойно тоді, коли вони вбираються в чин. Чи наші сумніви виправдані? Наше глибоке переконання, що так. Бо УНДО, яке по сьогодні виступає перед зовнішнім світом як репрезентант української політичної думки — хворе вгорі і вдолині. Хворе воно страшною недугою, яка пережирає українську інтеліґенцію — відсутністю провідницьких амбіцій (не посадових!), а разом з тим заником відповідальности. Ми вже нераз підкреслювали трагічну дійсність, що українська інтелігенція у своїй масі перестає бути провідною верствою й випускає керму з рук. У тому й корінь усіх лих, що в останніх літах спадають на неї і на цілий нарід як громи з ясного неба, бо та інтеліґенція була глибоко перекопана, що власне за ціну резиґнації з простого хребта забезпечить себе, а з собою й нарід перед громами.

Не разсуждать — не думати

Під таким заголовком виленське „Слово" в ч. 155 принесло отсю статтю Кета: „Книжку про польську політику на Червенській Землі, написану трьома визначними публіцистами: Олександром Бохеньским, гр. Станіславом Лосем і Володимиром Бончковским, сконфісковано. Не входимо в мерітум тез тої книжки. Можуть вони бути слушні, неслушні, хосенні, злі, найшкідливіші. Але книжка шукала програми польської політики в українській справі. Книжка була сперта на великім матеріялі історичнім, цифернім, науковім. Адже се не була відозва, ні підбурюючий плякат, се була поважна студія, поважна книжка. Колиб її тези були неслушні, то можна було протиставитися їм, написати контр-книжку. Але зібрання аргументів в обороні тези, хочби найнеслушнішої, коли таке зібрання аргументів робиться зі знанням предмету, все хосенне. В таких случаях навіть фальшиве освітлення може спрямувати на властивий шлях. Правительство, яке не має ніякої програми в українській справі, сконфіскувало книжку, що голосила якусь програму. Правительство не лише не має програми в тій справі, але адміністрація якраз в тій ділянці дає небувалий образ хаосу („розпренженя"), — кождий воєвода змагає до чогось іншого, уживає інших метод. І ось прийшли люди, які хотіли поважно застановитися над тою справою, над тою найповажнішою національною справою Польщі. Реакція зі сторони правительства: конфіската. Правительство немовби сказало: Не маю я програми, не майте і ви програми. Що ви за одні, що хочете бути мудріші від мене?"... Дальше автор стверджує, що таке саме наставлення до публіцистики власного краю було довгий час у давньої царської адміністрації, яка не могла знести „тих думаючих". Одначе, не долюблюючи назагал людей, які писали, „офіціяльна російська політика тих часів мала своїх публіцистів, що узасаднювали якісь програми. Крім того було ще одно, чого на жаль не має теперішнє польське правительство. Була воля виразна, одностайна, сцентралізована, яка знала, чого хоче. Сего якраз найбільше бракує польському правительству. Накликує до консолідації суспільности, але само не вміло сконсолідуватися. Ми бачили дотепер, що не має програми у всіх важних справах: українській, жидівській, перенаселення села й перенаселення Польщі. Довідуємося тепер, що не хоче, щоб ту програму творив хтось інший".

Що буде з соймом?

„Хвіля" в ч. 6904 принесла статтю Бернарда Зінгера з приводу відкриття надзвичайної сесії сойму і сенату. В тій статті читаємо: „Посли відчувають, що з виборчою ординацією до самоуправ приспішено справу нових соймових виборів, що хочуть забрати їм найвисший привілей вибору (президента), в якому моглиб відограти поважну ролю. Для них вже ясне, що згадана чинність належатиме до найближчого сойму та що всі рахунки, які зроблено у звязку з дійсним актом, не поведуться. З дня на день стає чимраз ясніше, що в міродатних кругах хочуть перенести почесть вибору на майбутній сойм, який має зібратися вже з кінцем 1939 р. або з початком 1940 р. В міродатних кругах обстоюють при тому, щоб у найважнішому акті 1940 р. могла взяти участь також опозиція, щоб найвисший по думці квітневої конституції чинник сперся на всі партії".

Консолідація поза ОЗОН-ом

„Курієр Варшавский" пише м. ін. ось що про консолідацію між Поляками: Хоч клич консолідації кинено в травневому таборі, то консолідаційний процес відбувся, розвиваючись постепенно віддавна, якраз по стороні опозиції. Сьогодні зорґанізована політично позасанаційна суспільність згуртована ледви в чотирьох партіях, які з огляду на деяку близькість двох з них можнаби в клясичнім шабльоні партійного укладу схопити як тільки три традиційні відломи: правиця — Строн. Народове, центрум — Строн. Людове і Строн. Праци та лівиця — ППС. Не треба довго доказувати, щоби ствердити, що образ ситуації по противній стороні цілком інакший. — Щож роблять знеохочені санаційні „консолідатори", запитує „Пяст" у 23 ч. і відповідає: „Відпочивають собі по трудах орґанізування Озону. Тепер мучаться пп. Скварчиньский і Венда, зате полк. Коц відпочиває за границею, а ґен. Ґаліца у своїх добрах під Пйотрковом. „Курієр Червони" писав недавно про те, як то ґенерал купив перед кількома літами маєток Майдани, в громаді Ренчно. „Маєток Майдани, що був передтим у стані цілковитого занедбання, підніс на високий рівень культури запопадливою й совісною працею. На місце рудери старого двора збудував власним коштом віллю в закопанському стилі". Дальше орґан Озону оповідає, як то завдяки ґенералові піднеслася рільна культура й освіта в цілій околиці та як вдячний нарід назвав осаду „Майдани Ґенеральске"... („Пяст", ч. 23).

Доля Чехословаччини

Протигітлерівський орґан с. д. „Наєр Форвертс", що виходить в Парижі, пише в ч. 260: „В міродайних кругах диктатури були рішені вмашерувати в Чехословаччину навіть якби з того дійшло до війни. На чолі воєнної партії стоїть Ґерінґ. Він каже, що Чехословаччину можна так скоро заняти, що Франція не моглаби вмішатися на час. Відпираючи напір з заходу армія моглаби зразу держатися в дефензиві. Вирішилаб справу воздушна зброя. Пляни заняття Чехословаччини були готові вже в половині березня. Ґерінґ уважає війну тепер вигіднішою для Німеччини ніж пізніше, бо за рік англійський та американський промисл в области летунства вже буде так розбудований, що перевага матеріялу по стороні противників може стати небезпечна, особливо коли війна затягнеться. Частина німецької ґенераліції противна війні під сю пору, бо кадри ще не вистарчаючі, таксамо корпус офіцирів і підофіцирів не одностайний і вправлених резерв замало. Колиб війна затягнулася, то й матеріял незабезпечений. Повзи (танки) виказують браки, які показалися в часі занимання Австрії. Правда, Німеччина стоїть на 1-м місці в областях оборони перед літаками, інструментів до ціляння та у стрілянні й кермуванні літаками. Опозиція не має переваги в очах політичного проводу тим більше, що ґен. Кайтель за скорою війною. Ґітлер ще вагається, але щораз більше прихиляється до думки, що війна неминуча."

Німці і голяндська преса

Ліва голяндська преса принесла ряд описів про події у Відні, представлених у неприхильному світлі для Німців. На те пише „Фелькішер Беобахтер", гол. орган гітлерівців: „Не вільно вже довше дивитися з погордою на те цькування... Бачимо вже ту хвилю, коли наша терпеливість вичерпається і треба буде оглядатися за способами, щоб показати голяндській публичній опінії, що се не принесе хісна ні їй, ні Німеччині, коли та нікчемна робота буде продовжатися без перешкоди. Що при обороні перед тими нападами матимуть значіння також господарські звязки, того трудно буде уникнути..." На те відповідає ліва преса, що се напад на свободу преси і так далі.

Українська Аґрарна Партія

В Жидачеві відбулося недавно віче Української Аґрарної Партії (УАП) при участи 700 селян. Проводив якийсь Коханевич з Жидачева. Про політичні справи референував Т. Яцкевич, а Степан Циб виголосив програмово-ідеольоґічний реферат. Після рефератів віче ухвалило резолюції, в яких стверджує, що 1) визволення України за Збручем се головна ціль українського народу. 2) Дотеперішні орієнтації накинені ундівськими провідниками, неначе Німці визволять Україну, незгідні з інтересами українського народу і шкідливі, тому віче накликує всіх, щоби протиставилися тому, бо німецька поміч скінчиласяб неволею як в 1918 р. тим більше, що Україна за Збручем є для Українців, а не для німецької кольонізації. 3) Спираючись на засаді, що Україна з її серцем Києвом найвищий ідеал українського народу, УАП має ціль здійснити це спираючись на Польщу під кличем „спільний ворог — спільна оборона" і тому взиває всіх Українців, щоб ставали в ряди тої орґанізації. На віче прибув адвокат др Юрків, предсідник повітового відділу УНДА в Жидачеві, з цілим штабом молодих людей, щоб розбити віче. Др Юрків заявив м. ін., що УНДО тому не оповістило тексту нормалізації, бо се заборонив премієр. Віче було досить бурливе і заогнене з причини атаків дра Юркова і його адгерентів, але настрій селян був поважний. („Дзенник Польскі", ч. 160). — Отся інформація „Дзенніка Польского" дуже дивна. Ціла та афера з новою „партією" доволі виразно вказує на якусь нову інтриґу.

Замкнення листи адвокатів

Для кого вона незамкнена?

„Денник Законів" приніс розпорядок міністра справедливости про замкнення адвокатської листи на терені апеляційних судів цілого краю на час 7-ох літ, т. зн. до 31 грудня 1945 р. Розпорядок про замкнення ліст не відноситься до професорів і доцентів, до суддів Найвис. Адм. Трибуналу, до урядників ґенер. прокуратури, коли мають бодай 3 роки референдарської служби, до суддів і прокураторів, до офіцирів-авдиторів, суддів адм. судів, референдарських урядників у президії ради міністрів, законодатного департаменту мін-ва справедливости та бюра сойму й сенату, коли мають бодай 3-літню службу, до нотарів, коли бодай три роки виконують свій фах, яктакож референдарської служби, коли виконують її бодай три роки. Натомісць зарядження про замкнення ліст відноситься до всіх аплікантів адвокатських і судових, не обнятих наведеними виїмками. В осени мають уложити континґентові листи, які передбачують вписи на адвокатські листи в обмеженім числі. Сей розпорядок обняв около 3.000 осіб. Таким чином адв. стан змінить цілковито своє обличча.

Памятаймо, щоб кождий Українець мав молитовник у своїй рідній мові. Се вяже одиницю з Церквою, з нацією та рідною культурою.

ОСИП НАЗАРУК

На королівському замку

З приводу побуту в Будапешті на 34-ім Евхаристійнім Конґресі.

Зміст І.: Враження колись і тепер. — Каплиця в палаті Габсбурґів у Будапешті і в палаті дожів у Венеції. — Найдорощa реліквія Мадярів, рука св. Стефана. — Як виглядають королівські палати внутрі. — Чому я не записав ні стрічки? — Про дивну і дуже змінливу долю наддунайської землі. — Про калейдоскоп племен і народів, які колись жили на сій землі. — Як і коли появилися тут Мадяри? — Зміст ІІ.: Стара легенда про вирізання мадярських жінок і дітей. — Чотири головні складові частини теперішньої мадярської нації і богато менших. — Мадяри до кінця 18 століття нікого насильно не асимілювали. — Котрий з народів континенту Европи найбільше політично вироблений і де докази на те? — „І остави нам долги наша, якоже і ми оставляєм должником нашим..." — Що сказавби наш незіпсутий селянин на вид великанських богацтв у палатах мадярських монархів? — Коротка дискусія про те в мармурових салях палати Габсбурґів. — Перехід справи міра сего в вище містичне сяево. — Про жертвенність у замковій каплиці та про значіння жертвенности на церковні цїли і справи взагалі.

По засіданні Української Секції Евхаристійного Конґресу умовилися ми урядити спільну прогульку по Будапешті нанятим автобусом і зложили навіть завдаток на кошти автобусу по 50 філєрів (сотиків, пів пенґа). Та в означеній годині провідник, що мав винаймити автобус, спізнився, хоч се чоловік молодий, інтелігентний і спритний. Отже прогулька розбилася і наші люди ґрупами розійшлися в ріжні сторони. Нас кілька поїхало оглядати королівський замок, положений високо на скалі над Дунаєм.

Я бачив королівські палати в Будапешті вже перед війною і в часі війни. Вони тоді робили на мене великанське враження. Та від того часу пережив я багато, подорожував і бачив ріжні річи, отже наситилася душа блиску міра сего. Тому коли я сим разом став на подвірях величавих палат королівського замку, мав я дуже подібне враження як тоді, коли в зрілім віці взявся до читання повістей Купера, що колись так потрясали умом та уявою в діточім віці.

Я сим порівнанням не хочу зменшити вартости дбання Мадярів за їх історичні памятки. Навпаки, я високо шаную й навіть люблю ту їх дбайливість. І за взір я поставивби її нашій суспільности. Сам мрію про величаву відбудову наших княжих церков, теремів і інших памяток у Перемишлі, Галичі, Львові, Холмі, у Володимирі Волинськім, Києві, Чернигові і Тьмуторокані.

Та мимо всього не міг я відігнати від себе якогось дивного враження, що мірська велич, яка колись так дуже імпонувала мені, тепер вже так не імпонує. Може се вік робить своє, тому що кінець його наближається? Мимохіть ноги найскорше прямують до святого місця таких будівель: йду наперед до замкової церкви-каплиці. Вона скромна — в порівнанні з величавими салями в сім замку, що призначені на забави й танці та на офіціяльні приняття. Подібне відношення скромности сеї замкової церкви-каплиці до саль, призначених на світські цілі, як у палаті дожів у Венеції.[1]) Але цікава річ: хоч у Венеції ця диспропорція далеко більша (то значить Мадяри значно більше коштів вложили на прикрасу замкової каплиці своєї влади), то в Венеції та диспропорція ні трохи не вражає. Навпаки, там відчувається, немовби будівничі скромної каплиці хотіли нарочно пригадувати тою скромністю потребу покори людей перед Богом. А тут і мармори на стінах і вітражі у вікнах і золотом покрита та брилянтами й кольоровими самоцвітами засіяна завівтарна стіна, де можна оглядати руку св. Стефана, славного християнського короля Мадярів. І мимо всего чомусь видається, що в порівнанні з мірським блеском та простором саль сего замку, замало присвячено Божій справі. А може й не замало, тільки якось не так. Цеглясті кольори переважають. Гм... Очевидно мистці, що будували і прикрашували сю каплицю, не можуть рівнятися з венецькими.

Оглянувши найдорощу й найстаршу реліквію сеї церкви, руку св. Стефана, за вівтарем, вернувся я на церкву, сів у лавках і зачав її оглядати. Стіни церкви до половини виложені кольоровим мармором. Чотири великі вітражеві вікна: в горішніх частях вікон постаті, а більша їх часть має звичайну орнаментику. Долівка камяна, в десені. Два ряди дубових лавок з металевими вішалами на капелюхи під сподом. Практична се річ, варт завести в наших церквах.

Посидів я в лавках каплиці, подумав над цікавою та дуже сорокатою долею гарної наддунайської землі та й напившися води з замкової криниці (з пошаною пють її малі ґрупки мадярського простого народа, що відвідують замок), пішов я оглядати внутрі замкові палати.

Мармор, мармор, мармор. Гладкий, блискучий, в ріжних кольорах, та переважає дискретно білий. Мармор на сходах, мармор на долівці, мармор на стінах, мармор на філярах, мармор навіть на пульпітах великої ґардероби перед величавою салею танців, де гості складали свої одяги, а з тих мармурових пілтпульпітів служба забирала їх і вішала на численні зелізні гачки на біло помальовані.

Якже пусто тут тепер! Так пусто, що аж болюче робиться на душі на думку, яке кипуче життя бушувало колись в цих салях, як тут колись блистіли очі гостей, прошених на королівські балі, які надії вицвітали в їх серцях, які інтриги в їх головах, як вони кланялися тут собі, як запобігали ласки менші в більших, як тішилися ті, що перший раз удостоїлися переступити пороги сих мармурових саль.

А тепер — якаж тут болюча пустка! Тільки холодні мармори блестять, в величких зеркалах видно обличча відвідувачів здивовані пусткою. Та пустка чомусь така гнітуча, що я перший раз в моїм житті не зробив ні стрічки записок. Чи се наслідок втоми, чи може наслідок прочуття того часу, коли зірветься небувала буря над Европою і зметe головні центри блискучої культури її, до яких належить безперечно гарна столиця Мадярів і замок її... Не знаю.

Мимохіть переходжу в умі історію сеї землі.

Якаж вона сороката! Яка змінчива й дивна! Споконвіку сиділи тут Траки й Ілірійці на полудні, Словяни на півночі та в центрі сеї землі.

[1]) Гл. мою книжку „Венеція" (Катедра св. Марка, Палата Дожів), Львів, 1934, ст. 151—161. Антікієзетта і Кієзетта.

Зі свіжих пучків
і квітів
СІК СЕРДЕШНИКА
ЗМІЦНЮЄ СЕРЦЕ.
Продажа в аптиках і дрогеріях.
Маґістер Едвард Ґобец
Warszawa, ul. Miodowa 14.

Важна вистава

Багато вже було наших вистав у Львові, та думаю, що та, яку тепер описую найбільш пожиточна зі всіх. Се перша, але дуже богата і ріжноманітна спроба зробити підсумки осягів нашого шкільництва і взагалі нашого культурного змагання по великій війні, при чім не занедбано представити також історію наших передвоєнних здобутків на тій области. Хто уважно перейдеться по тій виставі, той мусить винести з неї враження, що наше племя має в собі великі здібности. Тільки брак освідомленої орґанізованости не давав йому в останних століттях стати між першими народами Европи. Значить треба нам лише більше зорганізованого і постійного думання над собою. Тому що оглядання сеї вистави дуже підносить на дусі, добре булоб, щоб наші педаґоґи з цілого краю оглянули її та урядили подібну виставу в кождім місті.

Дня 9 с. м. наш відомий педаґоґ, теперішний голова РШ. проф. Іван Галущинський, дав для преси короткий виклад про виставу і про поодинокі части її матеріялу, до зґромадження якого причинилися ріжні наші установи.

Після короткої промови в головній салі вистави проф. І. Галущинський опровадив представників преси по салях, в яких розміщені експонати вистави, і давав короткі пояснення.

Центральне місце займають на виставі праці учеників і учениць, виконані під доглядом учителів, що мають служити до практичних щоденних чи зокрема шкільних цілей. В тих учнівських роботах проявляється змагання конструктивно опанувати матерію. Нема на виставі ніодної фабричної річи. Всьо тут лиш ручні роботи учеників і учениць. Отже в першій салі бачимо ручні роботи і ріжне приладдя учениць до навчання захоронкарської семінарії і школи вправ СС. Василіянок у Львові. От напр. прилади до вправ спостереження, до вправ льоґічного думання: окремо „місто", „село", „предмети". На стіні наліво в рямцях карта (мапа) п. з. „Мережа шкіл і вихованих інститутів СС. Василіянок". Бачимо на ній школи народні, середні і семинарі СС. Василіянок в ріжних містах Галичини, Чехословаччини, Югославії і в Злучених Державах Північної Америки. Там наші Сестри Василіянки мають троякі школи: цілоденні, вечірні і вакаційні.

Побіч на стіні розвішені таблиці з виписаними на них тестами до навчання психольоґії. На столі дуже цікаві ріжно-кольорові ілюстрації до казок і байок. Теперішна метода навчання в дошкіллі не вдоволяється самим оповіданням байки чи казки, але уживає до оповідання гарної ріжнокольорової ілюстрації. Побіч на столі розложені ріжні прилади з дерева до метод Монтрезора і Делькроа: кружки, квадрати, рамці і т. п. В куті тої кімнати уряджений модель кімнатки з маленькими меблями, з ляльками, які сидять при маленькім столику. Над тою кімнаткою - моделем надпис „Куток щастя". Праворуч від „Кутка щастя" модель під заголовком „На чатах". Серед зеленого степу озброений козак на коні, побіч него віха з соломи на високім деревлянім стовпі. Живо представлена сценка з часів, коли Татари нападали на нашу землю і козаки перестерігали наш нарід перед нападами, запалюючи смоляні віхи на високих стовпах. Зробили той модель учениці 6 кл. школи вправ СС. Василіянок у Львові.

На окремім столі ручні праці учениць школи вправ: ріжнокольорові светерки і суконки для ляльок з волічки і модель сільської загороди.

Все те виконане по мистецьки. Над тим на стіні розвішені рисунки дітей.

На другій стіні приміщено в тій салі великий діяґрам п. з. „Начерк розвою державної ґімназії в Перемишлі за 50 літ". Та діяґрама попала до першої салі мабуть припадково, але вона цікава. Видно на ній як зростало число учеників в ґімназії, в титулі ґрафікону зазначено окремо як називалася та ґімназія в ріжних часах, з боку ґрафікону нарисовані моделі одностроїв учнів тої ґімназії. Ще в падає в очі в тій салі діяґрама розвитку фреквенції 6 клясової коедука-

А в IV ст. перед Христом надійшли Кельти й заняли західню часть Угорщини, а східню заняли Геги й Даки. В боротьбі між ними повстала Дакійська держава.

А в I ст. перед Христом дійшли сюди Римляни, дивний хліборобський народ, що все був у дефензиві і тому мусів здобувати все нові краї, щоб забезпечити оборону попередно занятих. В тій дивній обороні-дефензиві своїй дійшов він аж сюди і в II ст. по Христі завоював остаточно Дакійську державу. Але від півночі, від сходу й від заходу напирали на нього молоді й бурливі племена Германців і Словян. Нема сумніву, що тут, на сих горах стояли укріплені табори Римлян і команданти їх з журбою приймали вісти про напір варварських племен, між ними наших батьків.

Та все те було забавкою в порівнанні з тим, як у IV ст. по Христі від Чорноморських степів України зачали надходити Гуни. Як оком сягнути сунули сюди непереглядні орди Гунів, похилені на своїх кудлатих конях, брудні, обдерті, порохом і потом покриті. Тут втаборився їх страшний ватажок Аттиля, званий „Бичем Божим". Тут, де тепер стоїть королівська палата, таборував мабуть брат його Буда, від якого легенда виводить стару назву міста сего, хоч імя його виглядає на дуже словянське: „буда" або намет (начальника), шатро, що становило центр влади над сими просторами. А імя Пешт вже безспірно признане словянським („печ").

Як буря прогула сила Гунів, з якою всуміш ішли також германські і словянські племена. Коли великий вождь Аттиля помер наглою смертю в послюбній ночі своїй, скоро розвалилася величезна держава його.

Так якось дивно блистять блідо-сірі мармори в великих салях королівського замку... У їх дискретнім блиску немов відбиваються події минулих століть...

В половині V ст. появилася тут вже Германська держава.

В VI ст. орда Аварів (Обрів) опанувала вже Паннонію.

Продовж V—VI ст. по Христі Словяни знов посунулися зі своїх осель в Карпатах в наддунайську долину Угорщини й залили її всю, з виїмком степової полоси, де кочували Обри.

В другій четвертині VI ст. переміг Обрів словянський начальник Самон, творець моравської держави, яка скоро розпалася по його смерти коло 650 р.

І знов появилася держава Обрів.

Так якось дивно блистять блідо-сірі мармори в великих салях королівського замку...

Від заходу почала наступати нова сила: східньо-франконська держава. Та сила з початком IX ст. остаточно перемогла Обрів. Тоді Словяни, що сиділи на угорській рівнині й у сусідних краях, вперве знайшлися в обличчі німецької небезпеки, бо то пізніші німецькі племена становили головну силу східньо-франконської держави.

Для оборони перед німецьким напором повстала в IX ст. словянська великоморавська держава. І тоді вперве на соняшній сцені сеї прекрасної країни над Дунаєм появилися Мадяри.

Так якось дивно блистять блідо-сірі мармори в великих салях королівського замку...

Як се властиво сталося, що тут появилися Мадяри?

Се первісно фінське племя значно потурчилося вже в своїй уральській батьківщині. Відти вже по 800-ім році зачали його витискати Печеніги. Під їх напором Мадяри перейшли Волгу і посунулися в степи України, які тоді були під суверенністю Хозар. В третій третині IX століття і відти зачали Мадярів витискати Печеніги. Тоді Мадяри разом з частиною Хозар („Кабари") посунулися на нижній Дунай. Здається, що тоді вони попали під політичні впливи з одної сторони Німців, а з другої Византійців. Німецько-баварський король Арнульф втягнув Мадярів як своїх союзників в боротьбу проти моравсько-словянської держави, а Византія втягнула їх в боротьбу проти Болгар. В тій другій боротьбі їм не пощастило, а в першій боротьбі Мадяри доволі скоро посперечалися зі своїми першими союзниками Німцями і почали нападати на них разом зі Словянами. Все те історичні факти. А тепер дещо з легенди, якої правда буває нераз сильніша від історичних фактів.

О, аж тут зачинають дійсно дивно виглядати дискретні мармори королівського замку. Вони так холодно, так півтемно блестять, якби хотіли сказати: В історії рішає предвиджування і старанна підготовка всего, а про предвиджування і про підготовку рішає сила Божа...

Гітлєр і мир

Заступник канцлера Гітлєра міністр Рудольф Гес виголосив м. неділі в Штетині велику промову до 500.000 осіб, які прибули з західньої Прусії. Промовець заявив, що всупереч фальшивим здогадам світа немовби канцлєр Гітлєр змагав до війни і знищення, належить ствердити, що вождь Німеччини здає собі справу з того, що европейська війна се кінець і заглада культури Европи. Коби тільки відповідальні політики інших народів мали подібні погляди на війну і її наслідки. Дальше міністр Гес занявся справою національних меншин в ЧСР: „Торжественні приречення, давані в Версалі меншинам, зломані. Щораз більше меншин терроризують і мальтретують. Всіх членів національних меншин бють і стріляють до них... Виразно стає всім перед очима, що: 1) та держава не в силі власними середниками вдержати спокій і порядок у своїх границях, не в стані запевнити безпеку життя своїм горожанам. 2) Така держава се небезпечна перешкода для мира Европи. Се значить, що та держава заколочує спокій Европи, коли так як тепер мобілізує свої війська без ніяких причин. Але та держава мобілізується не лише в тій ціли, щоб протиставити на границях свої сили сусідам; вона практично вводить свого рода воєнний стан в цілому краю. Як узасаднення того небезпечного стану оповіщується світові, що „як зачувати, німецькі відділи мають іти в сторону границі". Отже не справджені, цілком безпідставні поголоски вистарчають, щоби гратися з можливістю вибуху війни. Нікому іншому, тільки канцлєрові Гітлєрові, казав мін. Гес, завдячує Европа, що тою грою не довела до катастрофи. Треба подивляти ту гру держав, які не вплинули на людей, опанованих божевільним страхом, а навпаки, які при помочі радія і в пресі заливають нас потоками відомостей брехливих і свідомо перекручених, звернених проти того, якому завдячують се, що Европа не стоїть тепер в огні. З хвилею, коли стверджено, що Німеччина не реагує на провокації, інші народи стараються взяти на себе ролю ангела мира. Народи не хочуть війни. Б. вояки всіх народів бажають тільки мира. Одначе я не можу представити собі, казав мін. Гес, щоби фронтові вояки інших народів могли дивитися спокійно на тих, які пхають і змагають до війни". На кінець мін. Гес заявив, що „не належить вважати слабістю любов і привязання до мира, що їх голосить Німеччина". — (ПАТ).

ційної народної школи вправ СС. Василіянок у Львові: Найбільше учеників і учениць було в тій школі в шк. році 1921/22 — 216, найменше десять літ тому в шк. році 1931/32 — 87. Пізніше число знов зростає.

Друга саля призначена для дошкілля. Товариство „Українська Захоронка" у Львові (вул. Руська ч. 3) виставило тут рисунки і малюнки дітей від 2—7 року життя. Вони примітивні але цікаві, показують нам, як собі маленькі діти уявляють предмети окружаючого їх світа. На столиках і стояках розложені вироби наших дітей дошкільного віку передовсім з тектури. 6-літній Юрцьо Кушик зробив з тектури щось зовсім подібне до тягарового авта. Або ось на стояку побіч представлене Чорне Море. На тім морю богато моделів кораблів з тектури, з глини, з дерева. Форми тих кораблів ріжнородні; нераз треба справді фантазії, щоб чотирокутну пачку з тектури взяти за корабель. Але дітям не бракує фантазії. Або ось тутже побіч у відкритім пуделку модель села зроблений з глини. Є хати, ріжні будинки, плоти і навіть якісь дерева, з листям помальованим зеленою фарбою.

Окремо розложені праці виховниць як ілюстрації до заняття. Знову стрічаємо „льотерійки" (подібні до тих, що в І-ій салі), прилади до вправ спостереження, кольорові таблички, на яких діти вчаться розріжняти головні барви. Побіч уставлено дуже гарний модель діточого театрику. На сцені на залубеньках якась малпа приїхала в гості, далі взірцева крамничка, бо тепер вже і наші малі діти люблять бавитися в купців і добре роблять, що так бавляться, бо купецький стан може стати мабуть одинокою світською інтеліґентною верствою. А на вікні тої салі якась чотирокутна посудина з водою і рибками. Се (поясняє мені дижурна) „жива природа". Бо дітям в захоронці треба показати також щось живе. Отже показують їм малесенькі рибки в посудині з водою. На стіні богато світлин з життя в захоронці: діти при „праці", діти на прогульці і т. д. Вкінці бачимо розвішений на стіні діточий денник. Він образковий. На нім діти зазначують свою присутність в захоронці. На горі (в титулі) намальовані поодинокі дні в тижні, бо діти в захоронці ще не вміють писати. Замість надпису „неділя" намальована церква, бо в неділю люди йдуть до церкви. Понеділок має нарисований знак „чистий фартушок", бо в понеділок приходять діти до захоронки в чистих фартушках. Второк зазначений образком „прання". Бо дитина в понеділок забрукала чистий фартушок і ві второк вже треба прати. Подібно образками представлені всі дні в тижні. Кожда дитина має свій знак і малює його у відповіднім місци на доказ, що була присутна в захоронці. Одна дитина має деревце, інша якогось звіра і т. д. Ті діточі „гієроґліфи" цікаво ілюструють думання й уяву маленьких дітей.

Переходимо до третої салі, найбільшої з цілої вистави. В катальозі вистави зазначено: Допомічне приладдя до навчання поодиноких предметів і ручні вироби учнів вселюдних і середних шкіл.

Оглядаємо наперед допомічні прилади до науки. Зараз коло дверей високо надпис „Історія". На стінах передовсім мапи: карти і пластичні мапи. Ось висять дві карти: 1) Українські землі за княжих часів. Яркими кольорами зазначені наші удільні держави, менші князівства і волости. Україна спирається на Чорне Море, обіймає землі над долішним Дунаєм, на заході сягає далеко за Сян, а на північнім заході обіймає наші етнографічні землі. 2) Побіч більша Карта українських земель в XI—XIII стол. Є тут також карта України з половини 17 стол., з часів Гетьмана Богдана Хмельницького і його наслідників. Зараз впадає в очі, що Україна, відрізана від Чорного Моря, стала державою подібною напр. до теперішної Мадярщини або Чехословаччини. Без довгих викладів на перший погляд видно з порівнання тої карти з попередними, що Україна козацької доби значно слабша держава ніж була княжа, бо не мала „легенів", якими є море для кождої держави. Такі карти дуже влекшують навчання історії. Треба тільки, щоб учитель бодай трохи виявнив значіння моря для держави. (Д. б.).

Зелені Свята у Львові

В зелену суботу 11 с. м. в храмі св. Юра у Львові відправив о. мітрат Сліпий торжественну Службу Божу за поляглих в сослуженні о. М. Хавлюка й о. Грицая. На Сл. Божій були м. ін. присутні презид. др К. Левицький, б. преміер ЗОУНР, ген. Тарнавський, б. начальний вожд УГА (Української Галицької Армії), представники ріжних українських установ і товариств, представники української преси, корпоративно члени „Молодої Громади" і багато народу. Підчас Сл. Божої співав гарно мужеський хор. Проповіди не було. На середині собору уставлено могилу з білим березовим хрестом, прибрану зеленю і квітами. Перед панахидою уставлено на могилі церковну чашу і під березовим хрестом уложено червоний епітрахиль на знак, що між поляглими за Батьківщину були і священики. Коли священики стали до відправи панахиди, ген. Тарнавський зложив на могилі велику і гарну китицю червоних квітів. Панахиду відправив о. мітрат Сліпий в сослуженні о. ігумена Студитів Климентія Шептицького, о. прал. Куницького, о. прал. Ковальського, о. сов. Семчишина, о. проф. Василіва, о. проф. Хавлюка та о. Грицая. Підчас панахиди по обох боках могили стояло 8 членів бувшого Пласту „на позір". Люди були дуже зворушені, багато жінок втирало сльози. Жалібним „Вічная память" на нуту стрілецької пісні і гимном „Боже Великий, Єдиний"... скінчилося поминальне Богослуження.

В неділю 12 с. м. перед годиною четвертою пополудні вирушили процесії зі всіх львівських церков на Янівський цвинтар. Процесії несли вінці прибрані жовто-синіми шарфами та лентами кольору маків з відповідними надписами. Впадав в очі гарний вінець з колосків жита. На цвинтарі по лівій стороні уставилися коло дві сотки молодих мущин, які йшли в поході гарними рядами. В долішній части між гробами стали рядами студенти теольогії, на правім боці стояли панни. Перед великою могилою стало до панахиди 18 священиків під проводом о. прал. Куницького. За духовенством стояв генерал Мирон Тарнавський. За ним стояли в два ряди представники ріжних організацій. Коло могили уставилися ще три прапори і мужеський хор. Після панахиди прал. Куницький виголосив проповідь. Могутним „Вічная память" і жалібною стрілецькою піснею окінчив хор се торжество о год. 6 веч. Підчас торжества панував на цвинтарі гарний порядок, його пильнувала окрема чета впорядчиків. Були й поліцаї, але вони не мали нагоди інтервенювати. Цвинтар поляглих за волю Батьківщини робив дуже гарне вражіння: на всіх могилках зацвили червоні маки, а кругом цвинтаря білі акації, що їх цвіт наповняв воздух чудовим запахом. При 3 або 4 гробах українських військових (всіх є поверх 500) були члени родини. На другий день Зелених Свят відбувся похід на могили поляглих на Личаківському цвинтарі. Мимо сильного дощу, що безперестанку падав ціле пополудне, й на сім цвинтарі зібралися тисячі нашого народу. Крім численних процесій з поодиноких львівських церков на цвинтар прибули зорганізовано члени „Молодої Громади" з ген. Тарнавським на чолі, богослови та численні відділи наших студентів і студенток. Панахиду за душі поляглих відправив о. пралат Леонтій Куницький в сослуженні численного духовенства. Проповідь виголосив о. Всеволод Дурбак. Після панахиди за душі поляглих відбулися панахиди на гробах визначних Українців. — Г. Ф.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Вибори в Чехословаччині.

В неділю 12 с. м. відбулися вибори до громадських рад. Партія Генляйна здобула 80 процент німецьких голосів. Словацька партія о. Глінки виказує приріст тільки в його власній виборчій округзі. В інших округах на Словаччині партія о. Глінки потерпіла невдачу. Зрештою вона ніколи не мала переваги.

Побиття німецького провідника в ЧСР.

Німецьке Інформаційне Бюро звідомляє з Праги: Чеський зелізничник Масек напав на визначного представника нац. соц. партії судетських Німців Кільхеса і побив його. Кільхес має зломану руку й кілька ран на голові, що спричинило потрясення мозку. (ПАТ).

Німці громадять великанські засоби хліба.

Польська преса звідомляє з Праги: Загальну увагу звертають тут горячкові закупна збіжжа Німцями. З англійських жерел відомо, що в останніх 8 місяцях Німеччина закупила 27 разів тільки збіжжа, що в тих самих місяцях минулого року. Факт сей підтверджує також Міжнародній Рільничий Інститут в Римі.

Переучуються — до ремесла і промислу.

Жидівська віроісповідна громада у Відні скликала нараду жидівських фахівців у справі конечного переучування жидівських купців й інтелеґентів на ремісників і промисловців. Стверджено, що найбільше треба столярів, слюсарів і механіків та що час науки мусить виносити три роки для молоді, яка береться до тої науки в незрілім віці, а трохи менше часу треба для зрілих вже людей. Крім того приготовано курси для вивчення мов еврейської, англійської й еспанської та для вивчення хліборобства.

В червоній армії.

В совітській армії і фльоті зачалися партійні конференції. „Красная Звезда" звідомляє, що військові комуністи на конференціях остро критикують комісарів і політруків. Партійний склад армії закидає комісарам воєнних округ, київської і петербурзької, що вони нарушили військову дисципліну. Політруки не вміють зберігати військових тайн. Декотрі політруки й комісарі довідавшись про якесь тайне зарядження зараз біжать до своїх приятелів і приятелюк і хваляться своїми відомостями. На конференціях отверто називають тих, яких присутність в армії непотрібна. М. ін. на одній конференції домагалися усунення політичного комісаря воєнно-інжинірської академії Скороходова.

Як бережуть Сталіна?

В останньому часі сторожу, яка береже Сталіна на Кремлі, скріплено новим відділом Китайців, зложеним з 1500 людей. Доступ до Сталіна можливий тільки за згодою Єжова. Китайцям заборонено виходити поза мури Кремлю. Вони крім звичайного озброєння мають тяжкі скорострільні, панцирні авта і гармати.

Лікарський фейлетоник.

По операції вказаний рух

Професор хірургії на університеті в Брашові в Ромунії др Кампеану примінює свою спеціяльну методу в хірургії. Пацієнти дра Кампеану самі встають після операції з операційного стола. На його клініці не видно пригноблених пацієнтів. Вони лежачи на операційних столах розмовляють з асистентами, сміються, а тимчасом оператор порпається їм у внутренностях. Після операції лікар каже пацієнтові встати і відійти своїми силами. Др. Кампеану заявив на однім відчиті в Букарешті: „Давніше припускали, що хорі після операції мусять довго лежати, щоб рана скорше загоїлася. Постепенно час лежання скорочувано до мінімум без якоїнебудь небезпеки для недужих. По довгих дослідах я дійшов до переконання, що рух не тільки не утрудняє заростання рани, але навпаки, приспішує його. Велике значіння має душевний стан хорого перед операцією і після неї. Властиво я нічого нового не винайшов, тільки скоротив до мінімум час лежання по операції, а в деяких случаях я його зовсім виключив. Я вдоволений, що по моїх операціях майже нема випадків смерти".

Щастя на щодня

Коли пасивно стверджуємо, що нам зле, то рівночасно стверджуємо, що не заслугуємо на те, щоб нам було лучше.

Коли стверджуємо — пасивно...

Леон Тшецяк був одним з багатьох тисяч людей, які працюють в поті чола на щоденний кусень хліба. При вулиці Добрій гніздився в одній кімнаті з 6 особовою родиною. Жінка „дороблялa" пранням в чужих домах, діти як діти. Найстарша дочка лежала хора на погрипові комплікації, решта бліді і знуджені-лі виглядали батька, який від часу до часу приносив трохи „їжі" купленої за заробленні гроші.

Щоб тільки не вмерти з голоду.

Мимо того Леон Тшецяк не давався. Про те, як відвернув карту свойого життя, оповідає нам Леон Тшецяк з усміхом задоволення на обличчі:

„Вже було все те не до видержання. Понад людський розум, що я витерпів... Жінка і діти також, що й дивитися на те все я не міг.

Думаю собі: чоловік напрацюється, нагарує, набігає і що має з того?.. Тілько що не вмре з голоду і дощ не капає йому на голову. А пречінь сама тільки праця без відпочинку і приємности хочби про свято, се навіть прокляття. Навіть як Господь виганяв Адама й Еву з раю, то їм сказав: „Будете працювати в поті чола!.."

А пречінь нині замало заробляється, щоб трохи покоштувати того іншого життя.

В таємниці перед жінкою купив я „пятку" льосу. Каменици за ті гроші я не збудувавби, а пречінь я не гірший від тих, що виграють. Поспішився я з тим льосом, бо то тепер і ризико менше і виграних більше...

І що ви скажете?.. Падає на моє число 100.000 зл.!

Треба було видіти радість моєї жінки і дітей!"

Леон Тшецяк не стверджував пасивно, що зле. Кинув визов щастю і воно його не завело.

Чому малоб завести тебе?..

КАВА
„ПРАЖІНЬ"
зеднує кожного
хто раз її пив.
„СУСПІЛЬНИЙ ПРОМИСЛ"
Львів, 24. Жовківська 188.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Діловий Комітет „Свята Християнської України" отсим проголошує, що ювілейний рік з приводу 950-ліття хрещення Руси-України триватиме на всіх українських землях від 14 серпня 1938 року, як річниці хрещення, до дня 14 серпня 1939. В справі відсвяткування цього ювілею на місцях видаємо, за апробатою і з поручення Високопреосвященого українського гр.-катол. Епископату, покищо ось які інструкції: 1) Найпізніше до дня 1-го липня ОО. Парохи створять у всіх місцевостях Галицької Церковної Провінції, по змозі при участі місцевих установ, місцеві ділові Комітети „Свята Християнської України". Такі місцеві Комітети під головством ОО. Парохів будуть складатися з голови і чотирьох членів, а саме заступника голови, секретаря та референтів організаційно-імпрезового і фінансового. Подрібні інструкції для діяльности цих Комітетів і поодиноких референтів подамо своєчасно в окремому бюлетені Діл. Ком. „С. Х. У." 2) Відкриття Ювілейного Року попередить відповідне відсвяткування днів св. Ольги і св. Володимира, а саме: а) В день св. Ольги, в неділю 24 липня 1938, у всіх місцевостях Галицької Церковної Провінції під час Служби Божої будуть виголошені відповідні підготовні проповіді, а від год. 12 до 12.15 дзвонитимуть дзвони у всіх церквах. б) В день св. Володимира, в четвер 28 липня 1938, від год 12 до 12.15 дзвонитимуть всі дзвони у всіх церквах і вечером всюди відправиться відповідний молебен з проповідю. 3) В день відкриття Ювілейного Року, в неділю 14 серпня 1938 по всіх парохіях Галицької Церковної Провінції відправляться торжественні Служби Божі так, щоб о год. 12-ій почалося ювілейне Водосвяття з проповідю. В навечеря, себто дня 13-го серпня 1938 від год. 12 до 12.30 дзвонитимуть всі дзвони у всіх церквах. 4) В часі від 14 серпня 1938 до 27 вересня 1938 (Воздвиження Чесного Хреста) по всіх церквах Галицької Церковної Провінції будуть виголошені по три ювілейні проповіді на приписані теми. Діл. Комітет „С.Х.У." радить виголосити ці три проповіді по змозі в днях 25, 26 і 27 вересня 1938. Всі проповіді на дні 24. 7., 28. 7., 14. 8. і 14. 8. — 27. 9. вийдуть окремою книжечкою. Подрібні приписи для ОО. Парохів про ювілейний молебен, водосвяття, посвячення хреста і інші обряди будуть подані своєчасно в окремому бюлетені Діл. Ком. „С.Х.У." 5) На Воздвиження Чесного Хреста, в дні 27 вересня 1938 біля всіх парохіяльних церков Галицької Церковної Провінції будуть посвячені та вкопані ювілейні хрести і будуть виголошені відповідні проповіді. В прилучених хрест можна вкопати в чергову неділю, 2 жовтня 1938. Подрібні приписи про розміри й форму ювілейних хрестів та про написи на них будуть оголошені своєчасно в окремому бюлетені Діл. Ком. „СХУ". 6) Впродовж цілого Ювілейного Року (14. VIII. 1938 — 14. VIII. 1939) відбудуться в усіх парохіях Галицької Церковної Провінції місії або реколєкції з наміренням поширення Христової Правди по всій Україні. Підчас місій і реколєкцій, які всюди будуть закінчені масовою Сповідю і св. Причастям та Благодарною Піснею, щодня відправлятиметься ювілейний молебен. 7) Впродовж цілого Ювілейного Року відбудуться у всіх місцевостях Галицької Церковної Провінції Ювілейні Концерти, академії або святочні сходини з відповідною програмою. Подрібні програми й матеріяли до таких імпрез будуть своєчасно подані в окремому підручнику, що його видасть Діл. Комітет „С. Х. У." 8) Діловий Комітет „С. Х. У." підготовляє здвигнення цілокраєвого тривалого памятника Ювілейного Року. Крім того в кождій місцевості Галицької Провінції Місцевий Комітет проголосить якесь актуальне завдання церковно-релігійного характеру, що його започаткується і по змозі виконається в Ювілейному Році. Може це бути напр. будова церкви, розмалювання церкви, поставлення іконостасу, справлення ювілейного дзвона, збудування захоронки, Християнського Дому і т. п. — відповідно до місцевих потреб і умовин. — Отсі інструкції подаємо до загального відома і взиваємо всіх, кому дорога релігійно-національна справа, щоб негайно під проводом місцевих ОО. Парохів бралися до підготови та здійснювання намічених точок. — У Львові, дня 11 червня 1938. — За Діловий Комітет „Свята Християнської України" о. Юліян Дзерович, в. р., урядуючий заст. голови, Роман Данилевич, в. р., секретар. Адреса Діл. Комітету „С. Х. У.". — Львів, Новий Світ 22, Ген. Інст. Катол. Акції.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПОЛІТИЧНА НАРАДА в Золочеві при участи 95 представників з 28 громад після реферату приняла до відома одноголосно відому заяву УНДА з 7. V. с. р. в справі автономії українських земель при Польщі. Політична нарада в Рудках при участи 150 делеґатів домагалася територіяльної автономії, оснування українського університету у Львові, запротестувала проти замахів на нашу Церкву і духовенство і проти розвязання „Союза Українок" та проти вивласнення площі „Сокола Батька" у Львові. Подібна повітова нарада відбулася також в Ліську на Лемківщині.

ПРЕЗИДЕНТ РП має виїхати з другій половині с. м. до Абації над Адрійським морем.

НА КРАЄВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ компартії в Києві предсідник відчитав імена 60 нововибраних членів партійного комітету київської округи. Тоді один з нововибраних заявив, що не приймає вибору, бо не хоче відповідати перед народом за злочини Сталіна. За ним пішло ще кілька учасників і протестувало голосно. Після того аґенти ҐПУ увязнили всіх, хто протестував. (АТЕ).

ВОРОШИЛОВ зарядив покликання до полків 10.000 кадетів, хоч їх офіцирський вишкіл ще не закінчений. Причина того зарядження та, що безперервні чистки значно зменшили число офіцирів червоної армії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО НІМЕЧЧИНИ відкинуло меморіял „Звйонзку Поляків у Німеччині", який домагався ріжних прав для польської меншини в Німеччині. Той крок німецького правительства викликав домагання польської преси, щоб обмежити права Німців у Польщі.

ПРО АЛЬФРЕДА РОЗЕНБЕРҐА головного редактора офіціяльного гітлєрівського орґану „Фелькішер Беобахтер", пише „ Експрес Вечорни" в ч. 2486, що Розенберґ написав 2 IX 1926 р.: „німецький нарід потребує простору на Сході. Здобути його може коштом польської держави і так нездібної до життя"... А 10. X. 1928 Розенберґ писав, що „треба українським кругам предложити українські землі, які належать до Польщі". Польська преса пригадує сі виступи А. Розенберґа в звязку з недавним відкликанням варшавського кореспондента „Фелькішер Беобахтер" за те, що він виступив проти Польщі.

НІМЕЦЬКІ ВОЄННІ ЛІТАКИ перелетіли польську границю на Горішнім Шлезьку і летіли в напрямі до Катовиць, опісля завернули до Німеччини. Се вже 6-й випадок того рода сего місяця.

В РИЗІ відбулася нарада міністрів закордонних справ балтійських держав.

НА ЕСПАНСЬКИХ ВОДАХ збомбардовано від початку війни в Еспанії 58 анґлійських кораблів. 6 з тих кораблів затонуло. Підчас того бомбардування погибло 14 анґлійських моряків, 50-ох ранено.

КИТАЙЦІ стратили в боях до 25 м. м. на відтинку Гсушов і на люнґгайськім фронті 103.000 вбитих і 137.000 ранених. Такі вісти подає японська аґенція Домеї. Вона не подає страт Японців.

НОВИНКИ

Реколєкції для мужчин-інтеліґентів. Як заповіджено давніше, стислі реколєкції для мужчин-інтеліґентів відбудуться в цьому році в днях від 3 до 7 липня під проводом Впр. о. Дра Йосафата Маркевича ЧСВВ. Кошти удержання та приміщення за цілий час виноситимуть по 10 зл. в двійковій кімнаті, а 12 зл. в окремій кімнаті від особи, платні в день приїзду. Реколєктанти привезуть з собою: простирало, коцик до накривання та малу подушечку (заголовок). Зголошення з поданням імени, прізвища, звання, точної адреси і значка на відповідь проситься надсилати на адресу: Ґен. Інст. Катол. Акції, вул. Новий Світ 22, тел. 244-67.

Преосв. Коциловський перебув у Відні 10 с. м. щасливо тяжку операцію.

Львівська шкільна кураторія повідомляє, що шкільний рік у всіх школах скінчиться 21 червня. Літні ферії треватимуть до 2 вересня. В днях 22 і 23 червня відбудуться вступні іспити до I кл. ґімназій, а в днях 25 і 27 до ліцеїв. Вступні іспити в фахових школах відбудуться в днях 22—25 червня. Се треба завчасу оголосити нашим людям.

Іспит для екстерністів. Кураторія львівської шкільної округи повідомляє, що іспити з 6 кляс 8-клясової ґімназії для екстерністів будуть відбуватися до кінця шкільного року 1938/39. Подання в справі допущення до того іспиту в осінньому речинці с. р. треба вносити перед 15-им серпня с. р. До подання долучити: метрику, шкільне свідоцтво, свідоцтво моральности, виказ переробленого матеріялу, особисту виказку або потверджену знимку.

Жовківське староство заборонило оснувати кружок „Сільського Господаря" в Деревенці, жовківського повіту, мотивуючи сю заборону тим, що „існування його може спричинити загрозу безпеки, спокою й публичного ладу"... Члени-основники внесли в сій справі відклик до воєвідства.

Радника дра Омеляна Тарнавецького, довголітнього й заслуженого голову Українського Клюбу у Відні, назначено комісарем над усіма українськими товариствами у Відні та на всій території Східньої Мархії.

Волинське воєвідство заборонило хрестний похід з Обицького жіночого монастиря на Кремянеччині до монастирів у Зимному (Володимирщина), Дермані та Більовій (Рівенщина), який мав відбутися від 29 червня до 5 липня.

У Львові помер начальник комунікаційного відділу львівського воєвідського уряду інж. Ф. Щиґел. Смерть його наступила в небуденних обставинах. Коли він вертався автом зі службової подорожі до Коросна, муха вкусила його й шофера. Оба вони занедужали й дістали горячку. Лікарі ствердили затроєння орґанізму. Щиґел помер, шофер покищо живе.

В Перемишлі над Сяном польські „стшельци", які там мали свій табор, напали на Жидів і побили кольбами кількадесять осіб, в тому 7 тяжко. Притім знищено один кіоск.

В Сернках Горішних рогатинського повіту згоріло 12 селянських загород з живим і мертвим інвентарем.

Скількість виїздів за границю з Польщі впала в останньому часі до мінімум. Причинилися до того в першій мірі девізові обмеження.

Тічні вовків появилися в лунинецькому повіті на Поліссі. Вони підходять аж до сільських забудувань. М. тижня вовки загризли 5 дітей.

Вчителям приватних шкіл не хочуть признати права до 33% зелізничої знижки, з якої користають учителі державних шкіл.

Гумор. — Ціле щастя. — Клієнт: Кілько вам належиться за оборону? — Адвокат: 20 зл. і то лише тому, що добре знаю вашого батька. — Клієнт: Богу дякувати, що ви не знали мого діда.

До Берези Картузької вивезли з Варшави кільканацять злодіїв, які належали до міжнародньої банди вломників.

Градова туча перейшла над Серакінцями, перемиського повіту. Збори знищені майже на 100%.

10.000 зл. згубив директор дібр гр. Баворовского, Ст. Троян, ідучи в Копичинцях ул. Домбровского. Власти безпеки ведуть слідство.

Внаслідок неосторожної поведінки з вогнем вибухла пожежа в одному з домів у Закликові, пов. Янів Люблинський, і знищила 112 мешкальних домів та багато господарських будинків. Шкоди є понад 50.000 зл. Кількасот осіб остало без даху над головою.

Польська преса звідомляє, що в Чехословаччині лучаються трохи не що дня катастрофи чеських військових літаків, що викликає велике занепокоєння між Чехами.

16 осіб затроїлося морозивом в Добжині на Поморю. 2 з них в тяжкому стані перевезено до шпиталю. Уважайте, в кого купуєте т. зв. морозиво або морожене (по польськи „льоди"!).

50.000 зл. спроневірив б. інспектор катовицького магістрату, Альфонс Циганек, на шкоду обезпечальні, магістрату і звйонзку резервістів.

560 спадкоємців з цілої Польщі зголосило свої претенсії до спадку 86 міл. долярів, що його оставив померший недавно в Ню-Йорку Генрик Душинський.

Совітський премієр Молотов зарядив, що всі начальники й урядники совітських дипльоматичних станиць і торговельних підприємств за границею мусять проводити відпустки в Совітах.

Керманич совітської полярної станції, заінстальованої на острові Анріет в північно-східній части архіпелягу Нового Сибіру на Північному Океані, Муханов знайшов у щілині скали звідомлення з виправи американського капітана Дельонґа, який 57 літ тому відкрив два острови й назвав їх „Жанет" і „Анріет", звані тепер островами Дельонґа. Незабаром по відкритті тих островів Дельонґ затонув з усею залогою. Муханов не міг відчитати знайденого документу, бо він частинно знищений.

Данську королеву Олександру покусав пес в часі її проходу на пляжі у Скаґені. Королеву перевезли до лічниці.

Конґрес видавців книжок відбудеться в Липську й Берліні в днях 19—24 с. м.

В Парижі помер визначний шведський публіцист і письменник Іван Бярне, якого твори переложені на ріжні мови світа. В молодому віці він з політичних причин покинув батьківщину й жив до смерти в Парижі. Там його часто відвідував шведський король.

200 лікарів-Жидів має виїхати незабаром з Німеччини до Іраку.

Лікарі ствердили, що кропива має дуже багато зеліза, тому для хорих, особливо для недокровних дітей добре давати пити вивар з неї. Крім того вивар з кропиви дуже помагає проти кровотоків у осіб, хорих на легені. Вивар треба робити з молодої кропиви; добре є мішати його з зупою, чи іншою смачною стравою.

Гумор. — Журба. — Чому так зле виглядаєш? — Журба, пане товаришу. — Якого роду? — Жіночого.

Гумор. — Рекляма. — Прошу купити се лікарство. Ручу вам, що до двох місяців дістанете буйне волосся. — А яку ґарантію даєте мені? — Додам безплатно гребінь.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Статистично - господарська секція Жидівського Наукового Інституту перевела, подібно як у минулому році, досліди у справі жидівської дрібної торговлі в Польщі. Досліди ті обняли около 20.000 крамниць у 115 містах і виказали дальший упадок участи Жидів у дрібній торговлі. Абсолютна скількість жидівських крамниць зменшилася тільки в центральних воєвідствах, лишилася без зміни в Галичині та дещо зросла на окраїнах. Ліквідація жидівських крамниць в часі від березня 1937 до березня 1938 р. відбувалася скорше в люблинському воєвідстві. Білостоцьке воєвідство, яке найболючіше потерпіло в м. році, стоїть на другому місці. Число нежидівських крамниць зросло пересічно о 11.6 проц., значно сильніше на східніх окраїнах (23.2%) і в Галичині (14.4%). У центральних воєвідствах на першому місці під оглядом нововідкритих нежидівських крамниць стоїть люблинське воєвідство, де число нежидівських крамниць продовж 12 місяців зросло о 16.1%. Число нежидівських крамниць зросло у всіх бранжах, та найсильніше в тих, де давніше було не багато жидівських крамниць. Коли пересічний зріст нежидівських крамниць виносить 11.6%, то в мануфактурі він пятикратно висший, у конфекції чотирократно, в галянтерії трикратно, в бранжах зелізній і скіряній двократно. У споживній бранжі, де вже віддавна є багато нежидівських крамниць, є також незначний зріст. Ліквідаційні тенденції між жидівськими крамницями у звітовому році проявилися у бранжах споживній, мучній та у продажі печива, але особливо сильно в концесіонованих бранжах, передовсім у ґастрономічних заведеннях і шинках. (ЖАТ).

Споживання пива в Польщі. Місяць травень приніс дальший зріст споживання пива. Бровари продали в тому місяці 143.000 гектолітрів пива, супроти 101.000 гл. в квітні і 86.000 гл. в березні. Зате споживання пива в Польщі в травні с. р. було значно менше як в минулому році, головно внаслідок гірших атмосферичних умовин. Споживання пива впало у відношенні до травня м. р. о 23.000 гл. В перших 5 місяцях с. р. бровари продали разом 474.000 гл. пива на внутрішньому ринку, себто 35.000 гл. більше як у 5-ох місяцях 1937 р. Вивіз пива зникаючий.

Споживання цукру в травні с. р. було менше як у травні 1937 р. Загалом на внутрішньому ринку продано в травні с. р. 31.402 тон цукру супроти 32.628 тон у травні 1937 р. Вивіз у травні с. р. виносив 6.765 тон супроти 2.489 тон в тому самому часі 1937 р.

Промислові заведення „Метан", сперті виключно на краєвім капіталі, приступили до будови механічної гути скла тафлевого й технічного коло Сандомира. Будова гути буде скінчена перед осіню сего року.

Премії за вивіз збіжжа мають привернути в Польщі.

Воєвідські уряди одержали припоручення виасиґнувати доразові підмоги для рільників, що їх поля знищив град підчас бурі, яка шаліла в центральних воєвідствах. Мін-во рільництва призначило вже відповідні кредити на засіви для мешканців кільканацятьох повітів Келеччини і Краківщини. Про допомогу для наших селян, які потерпіли від граду, якось не чути...

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Написав д-р ОСИП НАЗАРУК

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Арена життя.
КАСІНО: Правда перемагає.
МУЗА: Лінія Мажіно.
ПАКС: Страшний двір.
СТИЛЕВЕ: Острів у вогні.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавци

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Близько до купелів і жерел. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 19 червня 1938. Ч. 45 (1145)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Реколєкції для студентів

З приводу Ювилею 950-ліття хрещення України Академічне Душпастирство орґанізує в днях від 29 червня пополудні до 3 липня рано в Християнськім Інтернаті, вул. Супінського 21 замкнені реколєкції для мужеської академічної молоді під проводом о. дра И. Маркевича ЧСВВ. Академічне Душпастирство запрошує українську академічну молодь взяти численну участь в цих духових вправах. Оплата за удержання дуже низька. Зголошення в домівці Т-ва „Обнова" вул. Коперника 36 (під вежею) кождого понеділка, середи й суботи в год. 18—19.

Тисяча кріпостей на чеській границі.

„Бостон Сондей Пост" пише: Здовж границі з Польщею й Німеччиною вибудували Чехи укріплену лінію довгу на 1.600 км., взоровану на французькій лінії Мажінота. Будували її при допомозі французьких спеціялістів. Здовж тої лінії на 170 м. один від другого розміщені глибокі „вовчі доли", досконало замасковані. На дні кождого є міна так, аби танк, що впаде в той діл, зараз був знищений. Підземні укріплення обслуґує електрична апаратура. Вистане в головнім штабі натиснути ґузик, і всі брами кріпостей та всі їх засіки вже мають струю високого напняття. Також батерії протилетунської артилерії кермовані автоматично і на поверхні нема ні одного жовніра. Всі шляхи, що ведуть з Польщі й Німеччини, оточені бетоновими блюками що 4 і пів м. Переїхати може тільки звичайний самохід особовий, але й той лише зі скорістю 6 км. на годину. За тою лінією слідує щойно властива чеська лінія Мажінота з тисячкою сталевих фортів. Вони получені з собою підземними коридорами. Залогу їх в часі війни становить 70.000 жовнірів, але до 24 годин може там бути чверть міліона війська. За тим ланцюхом тисячки фортів є третя лінія укріплень. Вона призначена на випадок довгої позиційної війни. В підземеллях тих фортів нагромаджена великанська скількість першорядних воєнних матеріялів.

Літаюча бриґада ҐПУ.

В лондонській пресі появилася вістка, що в Европі лютує осібний відділ ҐПУ, якому доручено виконування смертних присудів на тих особах, що їх у Москві засуджено на смерть. Згідно з тою вісткою в Москві засуджено на смерть також Теодора Бутенка, колишнього совітського шарже д'афер в Букарешті, що тепер перебуває в Італії. По виконанні замаху на плк. Коновальця члени тайної бриґади ҐПУ „відпочивають" у столиці одної з західніх держав.

Вибух на могилі у Вівсю.

У Вівсю на майдані серед села, де колись була могила УСС, яку в 1934 р. розкинено на приказ влади, вночі 10 с. м. висипав хтось високу могилу і поставив на ній хрест з надписом: „Хто буде розкидати — тому смерть". Коли в суботу 11 с. м. поліція зігнала людей, щоб розкинули могилу й вони зачали її розкидувати, наступив вибух. Чотири особи ранені. Їх відвезли до шпиталю.

Наказ розібрати церкву.

Польська преса пише, що келецьке воєвідство повідомило магістрат міста Сосновца, що відкинуло рекурс православної парохії в справі розбирання церкви. Супроти того магістрат вже приступив до розбирання храму.

Німецька інспекція над границею Франції.

Паризька преса звідомляє зі Штрасбурґа: До Баденії приїхав на інспекцію фортифікаційних робіт над Райном сам маршал Ґерінґ. Він відвідав пограничну місцевість Кегль, получену зі Штрасбурґом мостом на Райні, й задержався на мостовім причілку. Марш. Ґерінґ був одягнений в парадний однострій.

Велика перемога ґен. Франка.

В останніх днях війська ґен. Франка здобули місто Кастельон і пристань Ель Ґрао та загрожують поважно Валенсії й посередно Барселюні. Східне побережжа Еспанії переходить чимраз більше під владу ґен. Франка. Аґенція Ава звідомляє, що еспанські національні війська здобули від 18 травня с. р. 48 міст і сіл, 38 гармат, поверх 60 тяжких машинових крісів та взяли в полон понад 3.000 червоних вояків. В найближчому часі має зачатися наступ на Валенсію.

Смерть 100.000 Китайців у воді.

Підчас відвороту з Ченґчав китайські війська перервали вали над Жовтою Рікою на просторі 200 метрів. Розбурхані филі ріки залили величезні простори на полудневий схід від лінії Кайфенґ і Ченґчав. Аґенція Домеї звідомляє, що внаслідок тої нарочно викликаної повені погибло понад 100.000 китайських селян. Японські інжиніри горячково працюють над направою валів. Одначе їх працю утруднюють зливні дощі. Розуміється, японська аґенція не подає, кілько японського війська затопили Китайці. Китайські жерела подають покищо 5.000.

Присуд у процесі Міхальского.

В Варшаві оповіщено присуд окружного суду в голоснім процесі Міхальского, Ідзіковского і тов. Головний обвинувачений Міхальский, б. віцедиректор податкового департаменту в міністерстві скарбу, засуджений на 10 літ вязниці. На основі амнестії знижено йому кару на 8 літ. Б. соймовий посол Ідзіковский засуджений на 5 літ вязниці. Спільник Міхальского з фірми „Фрамполь" Міязґа засуджений на 5 літ, б. начальник скарбового уряду в Білостоці Несьобендзкий на 3 роки вязниці. Обвинувачений Кавфман звільнений. До Ідзіковского і Міязґи також примінено амнестію. З огляду на засуджуючий присуд прокуратор зажадав увязнення всіх засуджених.

РОЗВАЛ українського Києва

Всі тямимо, кілько то було шуму з приводу загрози розвалу Раймської катедри (собору) Німцями у світовій війні. А пречінь той собор не тільки не впав розвалений Німцями, а ще обновився! Тимчасом на сході Европи, а зокрема в Києві наступив погром не одного собору, а девятьох соборів і церков з княжих і козацьких часів — за три останні літа, а прим. наші „вольові" націоналістичні часописи гей води в рот набрали і мовчать на сором і ганьбу, хоч пишуть ріжні байки і боронять бандитських нападів.

Широко знаний розвал київської Десятинної церкви за нападу Татарів під Батиєм був тільки десятою частиною того розвалу, що зробила большевицька влада в Києві за три літа 1934—1936 р. свого панування, як перенеслася з Харкова. Вона утворила з Жидів і Москвинів комісію так званих „строітелей", що продумують над тим, яку церкву в Києві розвалити під покришкою буцімто „потреб влади". Так розвалено чотири храми з княжих часів та пять з часів українського барокку, ставлених за Гетьмана Мазепи. Розвалено ті памятні будівлі очевидно в ціли нівеляції українського характеру Києва. Перейдемо чергою храми зруйновані тими дикунами, що гірш орди не пошанували краси нашої столиці, яка так чарувала навіть татарського вождя Бату-хана.

Першою жертвою впав Золотоверхий собор Михайлівського монастиря, збудований нашим князем Святополком II 1108 р. Основу сего храму становив триабсидний подовгастий чотирокутник, верхи його виступали посередині з бокових крил, бо собор прибрав богато прибудов. З однобанного став він семибанним храмом, а всі зміни тільки збільшували його мальовничість. Німецькі історики мистецтва [1]) ставили Михайлівський собор супроти Софійського як звено в органічности домонґольської архітектури. В середині була мозаїчна сцена св. Евхаристії, як у Софійськім храмі і то роботи місцевих, а не грецьких мистців, тому вона важніша для історії українського мистецтва. Крім мозаїк збереглося було кілька фресків (мальовил на стіні), що зображують Благовіщення та постаті святців. Іконостас, фундований Гетьманом Іваном Скоропадським, царські врата украшені дорогим камінням дару Александра I. На внішній стіні храму близько вівтара дві камяні дошки з плоскорізьбами вершників, на одній св. Юрій та Димитрій, на другій Борис і Гліб. Побіч храму стояла висока дзвіниця.

Разом з Михайлівським собором знищено прекрасну дзвіницю і Трехсвятительську церкву, яку фундував князь Рюрик Ростиславич 1197 р., отже се був теж памятник XII в.! На місце тих зруйнованих храмів споруджено 6-поверховий дім Совнаркома УССР.

Другою жертвою московського бузувірства стала Кирилівська церква св. Тройці, заснована 1140 р. князем Всеволодом Ольговичем. Цей старовинний храм зберіг незаслонену прибудовами фасаду з княжих часів. Він має плян видовженого чотироугольника, розділеного на три кораблі стовпами, яким

[1]) Alpatow-N. Brunow: Geschichte der altrussischen Kunst, Augsburg 1932.

відповідають назовні пілястри. Верх складався з пяти бань, осаджених на осьмигранних барабанах, на яких піднималися ажурні барабанчики зі струнками маківками.

Стіни Кирилівської церкви в середині зберегли старовинне фрескове малярство з XII віку, византійської школи, але місцевої роботи, на них виконані старословянські надписи. Фрески-мальовила Благовіщення, Стрітення і ряд святих Отців, а на стовпі портрет Йосифа Красовського з XVI ст. В середині храму Різдво Христове і Успеніе, в парусах євангелисти, а в барабані і конулі Апостоли та Вседержитель. В полудневій абсиді сцени з життя св. Кирила Александрійського.

Третьою жертвою большевицького панування впав славний Видубицький монастир, на який складалася 1) княжа головна церква св. Михаїла з XI ст., 2) церква св. великомученика Юрія з XVII ст., 3) трапеза з церквою св. Преображення Господнього, 4) церква Благовіщення Пр. Богородиці на поверсі головної церкви та дзвінниця на 3 поверхи. Головна церква св. Михаїла заснована 1088 р. за князя Всеволода I. В тім монастирі ночував перед осліпленням галицький (теребовельський) князь Василько, сховався перед смертю Ігор II, тут молився наш король Данило перед поїздкою в гостину до хана. За Гетьмана Мазепи полковник Миклашевський (предок по матери Гетьмана Павла) збудував прекрасну церкву св. Юрія в 1701 р., опісля поставлено дзвіницю. Головна церква св. Михаїла мала вид видовженого прямокутника від сходу на захід. Середина ділилася на три поздовжні нави переділені стовпами у три пари, середня з них вища і ширша. Всі три нави закінчувалися зі сходу півокруглими абсидами, а середня з них виступала трохи наперед. Ті три нави перетинали поперечні три нави, з яких середня така завширшки і заввишки як поздовжня нава. Таким чином у середині церкви повстав квадрат, який творили дві пари стовпів пильонів. Ті пильони лучилися з собою мурами та півкруглими арками (луками). На тих луках повязаних трикутниками спочивала на квадратовій підставі баня з округлими підбанниками (барабанами).

Середні нави прикриті поздовжними жолобковими склепіннями, через те зберігався вид будови навхрест в середині і знадвору. На причілках мури поділялися пілястрами, що відповідали внутрішним стовпам і підпирали цілу будівлю.

Таксамо вид хреста мала більша церква св. великомученика Юрія, скінчена 1701 р. в Видубицькому монастирі, та вона мала пять прекрасних бань, осаджених на осьмигранних барабанах.

Видубицький монастир зруйнували московські правителі під покришкою, що конечно на тім місці треба заложити новий ботанічний сад Академії Наук УССР. Хіба ці прекрасні церкви не могли бути декорацією того ботанічного саду і залишитися як памятники історичного життя-слави Киева?! Та московські руйники хочуть з Киева зробити город без традиції на взір своїх попередників з XVII ст.

За польського панування земський київський суддя Стефан Аксак в роках 1630—1648 зруйнував в Борисполі старинну церкву з 1117 р. князя Володимира Мономаха, та з цегли її спорудив латинський катедральний костел, який опісля зруйнували козаки за Хмельницького. За московського панування в 1758 р. розібрали Дмитріевський монастир з XI ст. на спорудження огради — Михайлівські монахи. А цар Николай I зруйнував до решти 1840 р. занепавші мури церкви св. Ірини, збудованої Ярославом Мудрим. Але теперішні „строітелі" за 2—3 роки зруйнували більше наших памятників культури домонгольської доби, як давні ворожі нам володарі за два-три століття. Колись після татарської руїни народня поезія схоронила подію зруйнування одної Десятинної церкви в прекраснім „Плачі Богородиці над Киевом", який доховала нам козача вдова Марія Єгорова в селі Стадихінім на півночі і переспівала 1896 р.[2]) А тепер в часі друку і часописів про таку руїну за шумом дня не говориться майже нічого!

Та московські червоні мугирі не тільки на княжих церквах виявили свою лють: ще більшу злобу виявили вони в розвалі храмів Гетьмана Мазепи, які надавали Киеву український характер.

Першою жертвою нищення „мазепинства" впав Собор Богоявленського Брацтва, яке в XVII столітті відіграло велику ролю в історії України, будуючи школи й утримуючи друкарню, опісля колеґію, а вкінці Академію на землі, подарованій Гальшкою Гулевичівною. Сам собор Богоявлення спорудив для Брацтва Гетьман Іван Мазепа 1695 р. в стилі архітектури українського барокка. Він мав плян витягнутого хреста з трьома абсидами на сході та з двома вежами і фронтоном по середині. Зовнішні стіни мали фронтони украшені пілястрами з капітелями розвинутими стилево в винну лозу, над ними янголи підіймали корони. На верху фронтони були украшені малюнками. В церкві було чимало споминів з нашої історії, почавши від гробу Гетьмана Сагайдачного аж до іконостасу, в якім був хрест єрусалимського патріярха Теофана, що потвердив ставропігію Брацтва. Історик українського мистецтва Г. К. Лукомський уважає цей собор одним з найкращих храмів Киева.[3])

Разом з Брацьким монастирем розвалено і другий того самого стилю Воєнно-Никольський собор на Печерську, хоч один від одного він стояв кілька кільометрів! В однім році 1695 збудовані за Гетьмана Мазепи архітектом Іваном Старченком, в однім році й лягли під довбнею московського хама ті найкращі храми українського барокку! Миколівський собор на Печерську недалеко Лаври це була простокутна церква, як твердиня з пятьма струнками верхами, що творилися з невисоких восьмикутних барабанів, на них підносилися високі бані восьмиреберні для вузеньких високих барабанчиків з маківками. Одна з тих бань більша, в середині, чотири менші розміщені були по углах церкви. Дві передні вежі висунуті вперед на західній стіні, виструнені пілястрами під передні бані, а між ними підносився вгорі над карнізом пишний фронтон аттик з прекрасно вирізаними краями. Другий йому відповідний фронтон уміщено внизу над ґанком, що підіймався зпнятими арочками з шатровими дашками. Про красу того собору говорить З. Шамурина[4]):

„Трудно представити собі щонебудь більше величаве, своєрідне і прекрасне, як цей храм, де колонни украшені з тендітними золоченими орнаментами; на іконах привабні в капризних завоях теж золочені кноти. Та кращий всего іконостас — це велика ажурна стіна на 22 аршини заввишки, на 24 завширшки, вся зіткана з найтонших узорів. То був один з найбільше грандіозних декоративних ансаблів, сотворених українським ґенієм".

І цей найкращий витвір українського барокка розвалено руками московського варвара, який так голосно чванится „культурою"...

Оба собори знаменували найвищий осяг українського будівництва в часах Гетьманської доби (Мазепи). Тоді якраз розвинувся був український стиль під назвою українського барокка. В ньому в ділянці будівництва церковного ґеній українського народу вніс в барокові форми тілько своєрідного і виробив справді оригінальний український стиль.

До руїни тих двох шедеврів будівництва Мазепи долучили ще Вознесенський храм Фроловського монастиря. В тій церкві обеднався був тринавний плян з системою трох бань, видержаних в типі української народньої архітектури. В цім монастирі постригалися в монахині жінки з української верхівки, тут ігуменею була Мазепина мати Магдалина.

Так боротьба Москви за правління большевиків замінилася в розвал усего гарного й величавого, що український нарід витворив за свою історію. Знищенням історичних памятників з княжих та з гетьманських часів Київ перемінюється в город „без роду і без племени", значить без історичної тисячелітньої традиції словянського Риму.

В Празі написав любитель історичних памятників П. Н. Савицький брошуру,[5]) де домагається „приступить к возведенню наново розрушених памятников" — в такім виді, в якім їх знала сучасна наука. Там де збудовано на їх місці нову будівлю, цінну для культури, треба її оставити, а такі памятники як Михайлівський монастир, Кирилівська церква, Кирилівська садиба та Миколівський собор будуть колись знову виставлені серед садів і парків Киева. Можна вірити, що це станеться, коли вернеться наша традиційна Влада, але вже їм старовинного характеру мозаїк і фресок та традиційних святощів історії України ніколи не вернути!

Др С. Боярський.

[2]) Былини под редакцією В. Ф. Мюллера, Москва 1908.

[3]) Г. К. Лукомський, Памятники церковной и гражданьской архитектуры Киева XI—XIX в., Мюнхен 1923.

[4]) З. Шамурина, Киев, Москва 1912.

[5]) П. Н. Савицкий, Гибель и воссоздание неоценимых сокровищ. (Изданіе евразийцев). 1937.

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральгічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОЇВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Магістра Едварда Гобсна.

Продаж в аптиках і дрогеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Інтервю з б. начальником безпеки

У виленському „Слові" з 6. VI. появилося тришпальтове інтервю б. начальника безпеки в Польщі п. Сухенека Сухецкого. Він заявив м. ін., що плк. Коновальця знав особисто й говорив з ним закордоном 2 рази. На те „Українські Вісти" в 125 ч. принесли замітку, в якій пишуть м. ін.:

Особа, що стояла колись близько до плк. Коновальця, просить нас написати те, що вона знає з уст самого Коновальця. Одного року підчас засідання Ліги Народів і Конгресу Нац. Меншин плк. Коновалець перебував в кулюарах Л. Н. як журналіст. До нього підійшов незнайомий мужчина, представився як журналіст і почав з ним розмову. Щойно у трактї розмови цей „журналіст" відкрив своє правдиве прізвище, заявляючи, що він Сухенек-Сухецкі та що він хотів познайомитися й поговорити з Коновальцем. Полк. Коновалець, як заявив, довідавшись про те, по кількох словах перервав розмову. Ось у таких обставинах відбулась одна з таємничих зустрічей п. Сухенека з полк. Коновальцем. Дивно, що п. Сухенек це затаїв. Чи була яканебудь друга зустріч і в яких обставинах? Може п. Сухенка виручить хтонебудь інший та відкриє глибоку таємницю.

Боротьба з Жидами

В 159 ч. „Газети Польской" п. (б. м.) продовжає свої виводи на тему жидівської справи в Польщі. Він пише між іншим: „Коли станемо на становищі, що у відношенні до Жидів дозволені методи суперечні з нашими засадами моральности — то це слизький шлях... Бо раз зломані засади тратять свою силу, яка вяже. В спорах і боротьбах, які поодинокі антисемітські групи ведуть між собою, знаємо такі прояви: нічний напад озброєних людей на безборонного чоловіка, якому ломлять кости зелізними ломами. У відплату за те покривджена група засипає знов одного зі своїх противників градом револьверових куль з переїзджаючої таксівки. Все те випадки розправ Поляків між собою, Поляків націоналістів, добрих патріотів, які чванять ся нераз знаменитими прикметами польського народу, серед яких на першому місці ставлять лицарськість, на другому привязання до християнської етики. Отже ми вже на похилій площі, на яку входить кождий, хто каже: Вільно бити жінку, коли вона Жидівка, вільно нападати громадою на одного, зі броєю на безборонного, коли йде про Жида. Етичні ригори раз зломані, опори вродженої лицарськости раз переможені — перестають ділати взагалі". Далі читаємо: „Нема такої держави і такого правительства в культурному світі, які моглиб дозволити на те, щоб яканебудь категорія населення могла бути позбавлена опіки права в кардинальних ділянках, які творять підставу суспільности і держави, оборони життя і майна перед насильством. Вступлення на той шлях булоб також дуже слизькою похилою площею". Тому автор за виключенням тих метод боротьби з Жидами. Тут автор переходить до доцільности метод і пише: „Самі Жиди кажуть, що голосне слівце „овшім" ген. Славой-Складковского (про допускаємість господарської боротьби) гірше для них, ніж усякі „погроми". Можливо. Та не знаємо підстав правних, моральних, ні річевих, які моглиб нас здержати від тої боротьби. Ніяке право не може вязати мене в набуванні потрібних мені предметів там, де вважаю відповідним. Моральних зглядів не будуть хіба й Жиди висувати від часу, коли вони самі пропагували й організували бойкот німецьких товарів... Коли краєві чи заграничні гуманітаристи будуть представляти нам образи тяжкої жидівської нужди, відповімо, що ближча тілові сорочка, як кожух; що наші очі мусять бачити передовсім нужду польського селянина"....

Жиди в Польщі і в Німеччині

Автор статті п. з. „Перепони на шляху" в 6899 ч. „Хвилі" застановляючись над тяжким положенням Жидів у Польщі пише м. ін.: Коли йде про зорганізовану, систематичну акцію, без якої не можна й думати про вихід з тої западні, в яку стручує нашу суспільність сучасна епоха, то, хоч як воно неправдоподібно звучить, можемо завидувати німецьким Жидам, так жорстоко переслідуваним ненавистю і назадництвом, бо там, при всім пеклі сучасних переслідувань, істнує, функціонує й ділає авторитарна орґанізація жидівської суспільности, яка устійнює плян праці, яка обдумує програму виховання і приготування до будучности молоді, яка може узгіднити зусилля власної суспільности з зовнішньою допомогою... Коли йде про молодь, а про неї передовсім і майже тільки про неї йде, то там не має місця страшний образ марнування найлучших літ життя, якого свідками ми тут...

Наука з війни в Еспанії

„Revue Militaire Generale":

В тім орґані французький ґенерал Ніссель витягає ось яку науку з війни в Еспанії: Літаки показалися доброю зброєю в боротьбі з сухопутними військами, одначе страти в летунстві доходять до 50%, з того 2/3 понесено в воздушній боротьбі, одну третину від протилетунської зброї. Повзи (танки) не оправдали покладаних на них надій у здобуванні місцевостей.

„Die Kraftfahr-Kampftruppe":

В тім фаховім орґані пише німецький фаховець Радльмаєр: Повзи, уживані в еспанській війні, й їх (заквестіоновані) успіхи не доказують нічого з двох причин: 1) їх обслуга була замало фахово вишколена, 2) повзів треба уживати в більшім числі, щоб був успіх, тимчасом в Еспанії не було випадку, щоб до наступу рушило більше як 50 повзів. Англійці слушно кажуть, що обслугу до повзів треба вчити найменше 4 роки, а командантів і штаби танкових відділів ще довше. Ні того, ні сего не було в Еспанії, отже годі оцінити придатність повзів на підставі війни в Еспанії.

Думка двох французьких ґенералів.

Ґен. Діваль написав книжку про науку, яку можна і треба витягнути з війни в Еспанії. Передмову до тої книжки написав ґен. Вейган. Оба вони потверджують те, що про війну сказав Наполеон: „Кінець кінців бореться чоловік". Се значить, що рішає не так зброя, як людина, її моральна сила, її переконання, що вона бореться за слушну справу. Так було, так є і так буде. — Сей висновок дуже важний особливо для всіх поневолених народів і взагалі для слабших у засоби.

Японський жовнір

„Польска Збройна" принесла цікаву характеристику японського жовніра: „Японський жовнір, узброєний в модерну військову зброю, остав вірний старим традиціям самураїв, виписаним у т. зв. кодексі бушідо. Культ для цісаря і патріотизм се правдива й одинока релігія Японців... Обличчя японського вояка має вираз немовби „задубілої маски", бо звичай забороняє виявляти особисті чуттеві переживання. В поведенні ціхує його надзвичайний спокій і повага. Строга школа виховання, де суть особистого життя жовніра заступлена одинокою ціллю служби для батьківщини, ублагороднює його душу і робить з японського військо одностайну, суцільну масу під ідеольоґічним оглядом. Очевидно дисципліна жовніра, вихованого в таких умовинах, це не якийсь товчок ззовні, але моральний наказ". Дальше автор наводить приміри з незвичайного геройства Японців: „Підчас боїв під Шанґгаєм у 1932 р. кілька жовнірів зголосилося добровільно зробити вирву в густій сітці колючих дротів. Обвантажені міхами з вибуховим матеріялом підкралися в білий день до перешкоди й викликали великий вибух. Погибли в часі вибуху, але ціль була осягнена — наступ рушив дальше. Смерть „се поворот до дому" думає японський жовнір. Кілько в тому маєстатичної величі грецьких героїв! Або ще один примір. Хтось з Японців прийшов на думку кермування торпедою чоловіком, який бувби в ній, замість непевного механізму. Тоді зголосилося около 6 тисяч японських моряків, готових вмерти вразі потреби"...

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

Не катастрофа і не морд

Встав я як звичайно о год. 6.30 і вискочив з ліжка. Підлога була студена як лід. Поглянув я у вікно, звисаючі хмари загрожували дощем, студено, бррр...

О год. 7.05 збудилася Оленка, потому зачав плакати Стасьо, служниця ще не принесла молока.

О 7.30 теща зробила мені першу авантуру, о год. 7.35 переконався я, що кальоші маю діраві, а шалика ужила моя жінка як сітки до волосся.

Від 8.05 до 15-ої зсумовував я довгі колюмни цифр, боліли мене очі і дрожала рука з утоми, при чаю о 12-ій Пуздерский знов кракав як щодня про передбачувані редукції від першого. Нехай його лихо схопить — подумав я собі.

О 15.15 вийшов я з бюра, прийшла сімнацятка (трамвай), потому двійка, за нею шістка і девятка, показалася десятка і двацятьчвірка, здалека було видно дві трійки і шіснацятку. Щойно всідаючи до таксівки, побачив я як надходить моя вісімнацятка. Та на обід я і так спізнився. Зрештою котлєти були припалені, жінка звалила очевидно вину на мене, бо дотепер не купив я їй давно обіцяної газової кухонки. Стасьо приніс на „окрес" дві двійки і похвалився ними при обіді. А по обіді Оленка показала мені повідомленнє зі школи: „Коли продовж 3 днів і т. д." — я злапався за голову.

О 16.05 замкнувся я в сальоні, служниця (відходить від першого) принесла газету — є і табеля (правда, нині тягненнє) — щооо?.. Ні, неможливо, се неправда — виразно — ні..., „але так, прошу пана, 100.000 впало якраз на ваш льос". Кидаю слухавку...

Стратив я рахубу часу... Замовив я чотири місця в спальнім вагоні до Біярріц через Париж. По дорозі вступив я до шефа, подякував йому за „становище" і міг йому нарешті сказати, що про нього думаю. Жінка з тещою скачуть по кімнаті тримаючись за руки...

Гурра!.. Світ гарний!..

Положення в Судетах

В богатьох судетських місцевостях в ЧСР дається відчувати брак харчевих продуктів, які забрано для змобілізованого чеського війська. Делеґація лікувальних місцевостей в північній Чехії, Карльсбаду, Марієнбаду і Франческбаду, зголосилася до премієра Годжі, однак він не приняв її. Тоді делеґація зложила писемний меморіял. В нім виказує катастрофальний упадок числа лікуванців у сегорічнім сезоні. Причина того: військові зарядження. Меморіял домагається негайного відкликання війська з приграничних теренів і відкликання заборони зближатися до військових будинків.

Англія узброює Ірляндію

Недавно Англія заключила господарський договір з Ірляндією. Той договір полагодив також справу оборони Ірляндії, а саме скоординував мілітарну оборону Англії й Ірляндії. Англія має вицофати свої ґарнізони з ірляндських морських баз. Їх місце мають заняти ірляндські війська узброєні при визначній допомозі Англії. Англія має збудувати Ірляндії ріжні укріплення і воєнні кораблі. За те хліборобська Ірляндія має достарчати середників поживи промисловій Англії. Крім того Англія зобовязалася збудувати Ірляндії летовища і відповідну скількість літаків та вишколити летунів.

Найближчі завдання „Скали”

Реферат о. Іллі Чорнодолі, виголошений на Загальних Зборах „Скали“.

І. „Скала” й релігійна акція.

Досі здавалося, що релігійна акція належить лише до єпископів і священиків, а світські християни не мають тут що робити. Так одначе не є. Так могло лише видаватися в часах нормальних, коли Церква була осередком всього життя в парохії і коли при ній гуртувалися всі парохіяни. Тоді праця єпископа і священиків у церкві могла бути вистарчаюча, бо досягала всіх парохіян і не натрафляла на особливші перешкоди. Та нині, коли церква перестала бути одиноким моральним осередком цілої парохії, коли повстали ріжні установи-орґанізації та товариства, що з Церквою не мають ніякої звязи, або дуже слабоньку і то лише непевну, — коли ті орґанізації стягають многих християн, де вони переводять весь свій вільний від роботи час і по найбільшій части для Церкви байдужніють та під впливом безбожницької аґітації затрачують віру, часи змінилися основно. І таке діється не лише по містах, але і по селах. В неділі і свята многі християни не дуже радо ходять до церкви, мовляв, „церква хліба не дає”, а зате пересиджують в ріжних читальнях на балачці, або як молодіж на забавах при музиці. Є вже й по наших селах багато таких, що з байдужности і навіть з безбожности не ходять до церкви. Ще більше є таких, що їм до церкви задалеко, або що просто не мають в що одягнутися. До таких вплив священика не сягає, зате вони легко підлягають впливам Церкві ворожим.

І тут власне отвирається перед секціями парохіяльних читалень широке поле до ділання. Понести слово Боже і науку Церкви та католицьке освідомлення там і туди, де не мають приступу священики, як се робили перші християни. Як це виконати, виясню на примірі з нашого життя.

Пригадую собі се ще зі своїх хлопячих літ. Діялося це в моїй родинній місцевости. Не було тоді ні читалень, ні часописів як тепер. Осередком всего життя в парохії була церква. Ревний парох запровадив у парохії такий звичай, щоб люди в неділі й свята говорили головно про евангеліє і про науку, яку чули в церкві. Коли лише діти вернулися з церкви, родичі мали питати їх, яке було евангеліє і яка була наука. Опісля коли засідали до обіду, батько або мати переповідали всім домашнім евангеліє й науку. По обіді розходилися з дому і гуртувалися у своїх кружках чоловіки, жінки, хлопці і дівчата. І там переповідали знов евангеліє й науку головно тим, що в церкві не були, або що у них була слабша память. В той спосіб ті, що були в церкві і спосібніші, розносили слово Боже тим, що в церкві не були, або собі його добре не стямили. Це була справжня релігійна акція світських християн над поширенням і утвердженням Христового Царства і його засад.

Цей спосіб повинні присвоїти собі члени поодиноких секцій також у „Скалі”. В неділі та свята кождий у своїм гуртку може переповідати слово Боже і нести католицьке освідомлення між тих своїх ровесників, що з якоїнебудь причини в церкві не були, або й були, та з науки не скористали. Розуміється, в нинішних часах, коли намножилося велике число ріжного рода всезнайків і мудрагелів-недоуків, справа ця так легко не піде, стрінеться з кпинами, з ворожнечею й іншими перепонами. Та хто перенятий любовю до Христа-Царя й апостольською ревністю для слави Божої і ратування людських душ, для того у його апостольських змаганнях несення католицького освідомлення ніяких трудноців не буде, він всьо найгірше перенесе, щоб лише виконати свій обовязок і завдання.

Впрочім не слід цього робити відразу на широку міру, з великим шумом і розголосом та бажанням відразу навернути і освідомити „всіх”.

Нарадитися в читальні, коли, хто, до кого має звернутися, вибрати на разі пару найбільше загрожених одиниць і по тихо з покорою та з любовю нести їм катол. освідомлення. Як не йде, то не зражуватися, а звернутись тимчасом до інших — цьому сказати тепле слово, того перестерегти і напімнути, іншого повчити, розвіяти сумнів, завернути зі злої дороги. Овочів відразу не буде, але з часом покажуться і то обильні.

Другий спосіб. Є в нас багато т. зв. присілків нераз не лиш від церкви віддалених, але розкинених по таких ярах і дебрах, що приступ до них дуже тяжкий. Звідтам і діти до школи не ходять і старші до церкви рідко коли показуються. Там темнота і невіжество. Ось поле для апостольської праці для поодиноких секцій в читальні, занятися щиро таким присілком, вислати туди меткіших членів, щоб тих людей навчили правд Божих і освідомили в справах релігійних. Що за гарне і вдячне поле для апостольської праці членів „Скали”!

Або знов ширіться тепер скрізь безбожницька пропаґанда, чи сектанство. Впору протиставитись цьому, не допустити до цього, перестерегти незрячих, побарювати безбожницькі струї, з щирих розмовах зі загроженими утверджувати їх в вірі і привязанні до Церкви, легальними способами перешкоджувати, щоб зараза не ширилися. Ось примір з життя. В одному селі появився такий сектант і зачав пропаґанду. Збаламутив кількох людей і вони врадили одної неділі післати по „причера” до поблизького міста. Про це довідалися парубки, зорґанізовані в однім католицькім товаристві, зібралися вечером перед неділею і радили, якби до цього не допустити. В неділю перед вечірнею пішли до церкви, помолилися й вийшли за село гостинцем, що веде з міста. Коли надіхав запрошений сектантами „причер”, вони задержали віз, поздоровили чемно „причера” і сказали, що вийшли йому назустріч, щоб привитати і до села впровадити так, щоб не мав якої неприємности. Коли зближились до церкви, попросили його, щоб з ними на хвилину вступив до церкви. Він спершу відказався, але вони представили, що це вплине корисно на присутніх там людей і коли вийдуть з церкви, зможуть многих потягнути за собою. Причер згодився, не підозріваючи нічого. Коли лише люди вийшли з церкви, один парубок крикнув: — „Ану люди, за мною, побачите і почуєте щось цікаве і хосенне!” І справді, багато людей пішло за ними, а причер радів, що буде мати добре жниво. По дорозі весело розмовляв з парубками, розпитував про відносини в селі та котоб вибрати на старшин і забалакавшись не спостерігся, що він вже за селом а там і фіра на нього жде. Збентежений глянув на парубка, що був побіч нього, і спитав, де буде зібрання. А цей сказав: „Вертайтеся, пане, звідки приїхали, цим разом дали ми вам охорону, але якби ви ще раз сюди приїхали, то цього не зробимо і ви можете на своїх плечах спробувати твердого хлопського параґрафу”.

І так причер як непишний відїхав, а збаламученим сектантам, що на нього ждали, доніс один з парубків, що причер був, що собі побалакав з парубками, довідався, що то за люди ті сектанти і відїхав. Сектанти засоромлені поспускали носи і по причера вже більше не посилали, а незабаром самі навернулися.

Так спокійним і тактовним способом можна не одно лихо зі сторони без-

---

Важна вистава

2) Дальший відділ має надпис „Географія”. Впадає в очі велика пластична мапа України і сумежних країв, власність 7-клясової вселюдної школи Р. Ш. в Рогатині. Зроблення тої мапи мусіло коштувати богато праці. На мапі дуже гарно і виразно унагляднений горбовинний і високорівний характер Галичини та низинний характер Придніпрянщини. Галичину немов опановує Дністер, Вел. Україну Дніпро: обі наші головні ріки вказують, що наші землі без Чорного Моря не можуть розвиватися; можуть тільки хирліти. З тої карти ще лучше ніж з попередних видно велике значіння Чорного Моря для всего нашого народу.

Дальше оглядаємо на стіні пластичну мапу станиславівського повіту. Випрацювали її дві учениці третої кляси РШ у Станиславові. Тутже зараз побіч карта п. з. „Українці в Азії”, виконана ученикаами Малої Семинарії, очевидно під проводом учителів. Та карта добре унагляднює кольоніяльні здобутки нашого селянства на континенті Азії. Вони розкинені від Уралу аж до Спокійного Океану головно здовж довжезної сибірської зелізниці. Колись в майбутности ті кольонії можуть відограти велику ролю на цілім „неісходимім” Сибірі. Ще впадає в очі мапа п. з. „Українці в Канаді і Злучених Державах Північної Америки”, виконана ученикаами V кл. грекокатол. Малої Семинарії. На сій мапі зазначено м. ін. всі місцевости, де наші переселенці мають свої церкви. Трапляються оселі, де дотепер нема церкви. Дальше бачимо багато інших мап, як нпр. пластична мапа Поділля, пластична мапа Кавказу й Африки. Приємно дивитися, як наші малі ученики гасають по широкім світі покищо думками, може як доростуть матимуть нагоду вирушити на здобуття світа вже ділом, не тільки думками.

Слідуючий відділ має надпис „Українська мова”. На стінах розміщені таблиці з поправленим текстом, який вказує, як ученики повинні правильно писати поодинокі слова: свого рода ілюстрація до правильного писання. Портрети українських письменників з виписаними під ними цитатами їх характеристичних творів. Між письменниками і поетами є також портрет о. Маркіяна Шашкевича, але під портретом не зазначено, що се священик. Звертають увагу 4 великі яркі образи до Шевченкової поеми „Гамалія”. Дальше бачимо цікаву карту українських говорів і ще цікавішу помислом карту походження визначних українських письменників. Дуже цікава також карта п. з. Життєпис Шевченка в подорожах. На сій карті зазначені всі місцевости, в яких бував Шевченко від Варшави аж по Аральське озеро. З такої карти подвійний хосен: ученики лекше й докладніше навчаються крім життєпису Шевченка ще й географії значної части східної Европи.

Черговий відділ називається „Релігія”. На стіні гарні фотографії з життя української греко-катол. семинарії в Стемфорді (в Злучених Державах Півн. Америки, дієцезії Преосв. Богачевського). На столі розложені цікаві помічні таблиці і рисунки до науки релігії. Нпр. графічне представлення п. з. „Духова сполука святих”. На тім рисунку представлене взаїмне відношення між Церквами, торжествующою в небі, терплячою в чистилищі і воюючою на сім світі. Або ось таблиця: „Церковний календар”, виконана студентами богословії за вказівками о. кан. Дзеровича. На нім зазначені круги церковних свят ріжними кольорами. Окрема таблиця представляє розвій церковних фелонів. Є тут також інтересні моделі церковних риз з волічки, декотрі виконані ученицями захоронкарської семинарії СС. Василіянок у Львові, інші ученицями школи СС. Василіянок в Яворові. На стіні розвішені цікаві таблиці: „Круг свят подвижних і не подвижних”, „Таблиця до лекшого вивчення дат вселенських церковних соборів”. На столі релігійного відділу розложені ріжні релігійні видання. Катехизми, Біблійні історії, церковні пісні й ін. Сей відділ виставки про релігію і Цер-

божників від парохії відвернути. Треба лише спільно порадитися і зорганізовано виступити проти зла. І це також належить до завдань „Скали".

Або ще одна справа. Є нині у кождій парохії кілька родин не найгірших, але під оглядом духовно-релігійним дуже занедбаних і для Церкви та віри збайдужнілих. Це по найбільшій части наслідок впливів злих товариств, або безбожних часописів і брошур. На таку родину звернути увагу, окружити її щирою опікою, спонукати, щоб вона ходила до церкви, піддати добру книжку і часопис, внести до її дому промінь здорової освіти — ось праця тиха, але правдиво апостольська і тут поодинокі ревні члени „Скали" можуть зробити багато добра.

Є ще багато інших способів діяльности парохіяльної читальні на полі релігійнім. Годі тут всі вичисляти, бо не можна предвидіти всі потреби і можливости, які можуть лучитись в поодиноких парохіях, відповідно до місцевих обставин: витворює їх життя, а де між людьми є любов і апостольська ревність, там знайдеться і спосіб зарадження всьому. Ту любов і ревність викресати в серцях своїх членів і в них їх піддержувати — це висока ціль Катол. Акції і звязаних з нею парохіяльних читалень.

II. „Скала" й обичаєва акція.

В парі з упадком віри й поширенням безбожности йде упадок обичаїв. Безбожницькі агенти зачинають властиво свою роботу від підкопання моральних основ і зводження усмотрених жертв на шлях зіпсуття і деморалізації. Під покришкою забави і розривки поширюють вони моральну гниль і пустоту, певні цього, що хто вже впаде морально, той легко затратить віру і стане безбожником та буде знаряддям в їх руках до поширення безбожности. І тут знов отвирається для Католицької Акції і членів поодиноких секцій „Скали" дуже широке і вдячне поле діяльности в напрямі піднесення обичаїв в парохії. Справа це також не легка, але при добрій волі, при апостольському запалі одиниць і зорганізованости можна багато зділати. Вкажу кілька способів.

Нині стрінув я старенького селянина, що приїхав на збори „Скали". Він походить з околиць, де я в молодости душпастирював. Се мій давний знакомий. У щирій розмові зі мною сказав він між іншим таке: Колись осередками деморалізації нашого народу були коршми. Там в неділі і свята музика, танці, пиятика, пустота. Щоб нарід від того жерела всього лиха відтягнути, священики зачали закладати читальні „Просвіти", щоб нарід мав де зібратися і не наражений був на зіпсуття. Священики займалися читальнями, люди бачили, що то хосенне і горнулися. І спершу було добре, доки до читалень не зачали заходити ріжні „пани з міста", що під покришкою патріотизму і підшиваючись під назву народних діячів зачали нарід відтягати від Церкви і зпід впливу священиків. Нині з многих читалень священиків усунули, многі люди бачучи куди воно йде і що не дадуть ради усунулися самі, а читальні стали тим, чим колись були коршми. Ціла їх освітня діяльність тепер по найбільшій мірі то музика і танці що неділі і свята і то навіть в часі вечірні, до пізної ночі. Не обходиться і без бійки, денеде і без пиятики, а до того часті вистави й аматорські гуртки — то справжні гнізда деморалізації. Через них то деякі жонаті зачинають парубочити, а жінки дівочити, розбиття супруж, словом наші читальні „Просвіти" не в однім місци стали тим, чим колись були коршми. Ріжниця в тім, що як священик виступав проти коршми, то ніхто йому цього не брав за зле, а тепер як виступить проти того самого і навіть ще більшого зла, що діється по многих читальнях „Просвіти", то він вже народний шкідник, хрунь.

Свята правда в тих словах старого свідомого селянина. Знаємо з сумного досвіду, що так воно справді було і є. І тут чергове завдання читалень „Скали"! Не нищити „Просвіти", як се інсинують нам противники, але спинити деморалізацію нашої молоді і народніх мас, яка звідти йде через танці, музики, аматорські гуртки й вистави та самоосвітні кружки. Не перечу, що молодість має свої права. Молодий потребує розривки і забави, але все в міру і по божому, а по наших селах і тих музик та танців і вистав і ріжного рода забавових імпрез рішучо забагато як на нинішні тяжкі часи. Черговим завданням секцій хлопців і дівчат при „Скалі" має бути — впливати на своїх ровесників і ровесниць, щоб менше віддавались розривкам і забаві, а більше поважнішим і хосенним заняттям. Головно звертати їх увагу на те, що під покришкою забави невідповідальні чинники, часто запроданці безбожництва, зовсім псують молодь і зводять її на манівці, що кінчиться дуже сумно, бо злочинами, богохульствами, святотацтвами, проливом крови і нищенням народнього майна, а вкінці криміналом. Клич молоді згуртованої в секціях у читальнях „Скали" повинен бути такий: Забава і розривка в міру і по божому! Занадто часті і довгі забави до пізної ночі вироджуються все в пустоту і кінчатыся сумно. Тимто в „Скалі" по думці напрямних Покровителя справи забавово-розривкові на послідним місци і шкідливо булоб видвигати їх на перше місце, мовляв длятого, щоб стягнути більше членів. Нам треба памятати, що не йде про скількість, лише про якість членів. А з притягнених до „Скали" забавою ні для „Скали", ні для Кат. Акції, ні для народньої справи хісна не буде.

По війні наслідком значного морального упадку й ослаблення почуття обовязку щораз більше розбитих та розеднаних супруж. Вслід за тим щораз більше супружеств диких т. зв. безвірників. В деяких околицях це тепер справжня язва, що ширить зіпсуття і здорові родини наражує на звироднення. До боротьби з тою язвою забралися вже енергійно католики на заході, головно в Німеччині. Там одна католицька організація направила досі понад 5.000 таких супружеств. Це примір тої хосенної і доброї співпраці світських католиків у справі поправи обичаїв.

І в нас для секції мущин і жінок при „Скалі" розкривається широке поле діяльности в тім напрямку. Звернути пильну увагу на такі нещасні супружжа, оточити їх особлившою опікою, представити небезпеку, що їм загрожує, по братньому, з любовю напімнути, розеднаних погодити і звести, безвірників наклонити, щоб розійшлися, допомогти їм доброю радою, часом і матеріяльно. А де не поможе добре слово, там ужити острішних способів, по думці слів св. Письма: „Ність части праведнику с неправедним".

А в який спосіб, наведу такий вірний примір з життя.

В одному присілку, положеному в недоступнім місци, віддаленому на милю від найближчого села за браком школи, бо церковцю мали, склепу і інших установ найбільше давався в знаки, особливо в часі возовиці, брак коваля на місци. На найменшу направу при возі чи плузі треба було стратити найменше цілу днину. Нарешті на ярмарку напитали коваля, помогли йому виставити кузню і хату на громадськім грунті і тішилися що мають свого коваля. Радість тревала недовго: дійшли до них слухи, що коваль жиє в дикім супружестві. В найблищу неділю зібралися всі господарі, візвали коваля і запитали, чи се правда. Він спершу тим обурився, казав, що це їх не обходить, але нарешті признався, що так справді є. Вони просили, представляли, наклонювали, щоб розійшовся з нешлюбною жінкою. Але коваль удав загніваного і не послухав їх. Тоді вони всі відвернулися від нього. Перестали з ним приставати, уникали, навіть до розмови з ним не ставали, а що найважніше не давали ніякої роботи. І по трох місяцях зломили впертість коваля: він відвіз нешлюбну жінку, спровадив шлюбну і на радість цілого села навернувся. Ось примір гідний наслідування і для наших мущин та жінок, членів відповідних секцій в читальні „Скали." Що за гарні і хосенні овочі для парохії і народньої справи може в нинішних часах загального зіпсуття принести така тиха співпраця членів парохіяльної читальні в справі морального двигнення парохії! Треба лише спільно нарадитися і зорганізовано забратися до діла, а це якраз лежить у цілях „Скали".

кву, а особливо старанність виконання його образів і моделів, виставляє дотичній части нашого шкільництва справді добре свідоцтво, бо думка звернена від дитинства в тім напрямі лучить суспільність з найвищим душевним добром взагалі і з найглибшою традицією нашого народу як історичної спільноти.

У відділі „Польська мова" (в наших школах) бачимо м. ін. гарну схематичну мапу головних польських діялектичних ділянниць і дуже цікаву таблицю „Українські мотиви в польській літературі від 15 до 20 століття". Найбільше українських мотивів в творах польських письменників 19 ст., найменше в сім столітті (20-м), бо тільки в двох: у Вінценца й Оссендовского. Оба сі письменники цікавляться головно Гуцульщиною.

У відділі „Латина" на стіні розвішені таблиці римських одягів, таблиця наслідства часів у латинськім реченні (один з більших „камєнів преткновенія" при навчанні латинської граматики) і ін.

З черги підходимо до ручних робіт, розложених на столах наліво, як увійти до головної салі вистави. Бачимо там передовсім вироби з тектури наших найменших школярів, дальше йдуть вироби з дерева. Якийсь ученик з IV кл. з Самбірщини прекрасно змайстрував деревляний модель скоростріла. Є тут плетінкові праці наших учениць народних шкіл: дуже гарні соломяні капелюшки, ґустовні торбинки і т. п.

Побіч бачимо величавий модель українського вертепу з 18 століття. Його виконали учні греко-катол. Малої Семинарії у Львові під проводом проф. Лева.

Середні школи також дали гарні й інтересні ручні праці. Перша кляса — вироби з дерева: м. ін. прекрасні точення і полірування. Тутже розложені ріжні знаряди до обрібки дерева. Друга кляса уживає вже металів як матеріялу. Є тут багато ріжних виробів з дроту. З відпадків бляхи ученики й учениці поробили такі мистецькі пугарчики, що аж дивно. Третя кляса обробляє плоске скло. І як обробляє! Бачимо особливо гарні підставки на торти, чаші ріжного вигляду і т. п. Ученики 4 кл. гімназії нового типу працюють ручно в звязку з навчанням фізики. В їх працях величаві як на їх вік комбінації дерева, скла і металю. Ті ученики вже монтують гарні електричні лямпи, навіть радієві апарати, неначе електротехніки. Професорка пані Сидорович пояснює, що всі ті річи потрібно знати також сучасним жінкам. Проф. Галущинський пояснює, що ті ручні роботи мають ціль, щоб ученик (учениця) опанував (ла) матерію конструктивно Ся метода праці, каже проф. Г., дуже потрібна для нашої молоді в сих часах. — С. Г. (Д. б.).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

6-ий Зїзд Українських Музейників

Сьогорічній Зїзд, з черги 6-ий Зїзд Представників Українських Музеїв, відбувся в Коломиї, 5 й 6. VI. Про нього сповіщали наше громадянство окремі напечатані запрошення та комунікати в пресі. Скликали сей зїзд до Коломиї рухливі члени управи коломийського Музею „Гуцульщина”.

На цей Зїзд прибули наші музеольоги з краю й наші вчені. Зо Львова: доц. д-р І. Свенціцький від Національного Музею, д-р М. Драган від Музею Богословської Академії, м-р Р. Гарасимчук від Музею НТШ, о. Р. Лукань ЧСВВ від Центр. Василіянського Архіву й Бібліотеки, д-р Володимир Огоновський від Бібліотеки НТШ. З наукових кругів: о. д-р Й. Скрутень ЧСВВ, редактор „Записок ЧСВВ”, проф. д-р І. Крипякевич, проф. д-р В. Залозецький та п. О. Дучимінська; з Самбора м-р Я. Білинський від Музею „Бойківщина”, з Сянока проф. І. Добрянська й проф. Л. Гец від Музею „Лемківщина”; з Перемишля проф. О. Кульчицька від Музею „Стривігор”; зі Стрия проф. О. Сілецький від Музею „Верховина”; з Теребовлі артист С. Борачок від Музею ім. кн. Василька; з Сокаля д-р Б. Чайковський від Музею „Сокальщина”; зі Станиславова проф. д-р М. Гавдяк і м-р В. Пашницький від Українського Музею при Філії „Просвіти”; з Бучача д-р Воронка від Музею при Т-ві Прихильників Мистецтва. Крім цього, участь у Зїзді взяли члени Музею „Гуцульщина” та ширші круги коломийського громадянства. Між ін. були: п. сенаторка О. Кисілевська, п. радник І. Чернявський, посол І. Заваликут, п. д-р М. Кобринська, п. м-р М. Білинська й б. ін. З замісцевих гостей прибули на Зїзд о. В. Пилипець з Великих Ослав, о. В. Тимощук з Річки к. Косова та ін. Привітні коломийські громадяни (пп. Кобринські, Козакевичі, Сатурські та ін.) радо й сердечно витали в себе гостей споза Коломиї.

Зїзд зачався в неділю, 5 ц. м., в год. 9-ій Службою Божою, що її відправив о. декан Русин у парохіяльній церкві. По Службі Божій всі музеольоги та запрошені гості прибули до „Народнього Дому” (Костюшка 25). Тут у гарно прибраній та заповненій кімнаті в год. 10.42 о. декан Русин іменем „Народнього Дому” як власника Музею „Гуцульщина” привитав гостей та учасників, зазначуючи, що ця коломийська установа повстала трудами пок. о. Й. Кобринського, та бажаючи Зїздові гарних успіхів. На секретарів Зїзду покликав радника І. Чернявського й д-ра О. Коссака, до президії сен. Кисілевську, Геника-Березовського, посла І. Заваликута, д-ра Іл. Свенціцького, радн. В. Кобринського та селянина Годованця з Княждвора. Після цього промовляв радник В. Кобринський. Він зазначив, що цей Зїзд уважає за найгарнішу хвилю, в якій має щастя витати українських учених в Коломиї. Хоч і до цього часу Покуття та Гуцульщина бачили багато достойних гостей, не бачили однак іще своїх культурних робітників, що перші в невідрадному середовищі працюють та з усього краю прибули до Коломиї. З пошаною згадує радн. Чачковського, що працював у Теребовлі й Станиславові й дав почин розкопкам у княжім Крилосі, не жалуючи ні трудів ні коштів для музейницької ідеї. Переповідає коротко історію Музею „Бойківщина” в Самборі, що став тепер дуже цінним музеєм у нашому краї. Взиває приявних ушанувати мовчанкою память пок. д-рів Кобільника та Гуркевича, що створили Самбірський Музей. Далі від Музею „Гуцульщина” витає всіх гостей, музейників, прелєгентів і всіх приявних.

Провід дальших нарад передає сеніорові українського музейництва д-рові Іл. Свенціцькому, що зараз мав свою доповідь: „Сучасний стан українського музейництва в Польщі та основи його розвитку”. Докладчик звернув увагу, що музейна праця се вираз політики фінансової та наукової й є в ній певні засади, від яких не можна відступити. Музейна політика вимагає не тільки робити досліди в якійсь околиці і збирати предмети, але вона вимагає також грошевих сум, щоб ті предмети якслід зберігати й пустити їх в обіг наукового життя. Згадує Впреосв. Митрополита Андрея, що великими коштами набував предмети (напр. давні образи-ікони з Поляни к. Добромиля) для пізнішого Національного Музею. Наводить приклади про наші обласні музеї, що находяться в прикрому матеріяльному стані, напр. „Бойківщина” в Самборі має 30.945 предметів і на персонал, що дбає та обслугує цей музей, видала — 0 до безконечности. Прибутків 1.500 зл., видатків 2.033 зл. Те саме з „Гуцульщиною”, „Лемківщиною” та іншими областними музеями. 10 областних музеїв у нас, що повстали в рр. 1927—1937, має разом 26 кімнат, з виміром 696 м. квадр., зі світлом 39 вікон, з загальним числом предметів 69.786. Щоб те все в наших музеях удержати, треба великих сум. Щодо Національного Музею у Львові, то він має 42 кімнати, з виміром 1621 м. квадр., зі світлом 98 вікон, з загальним числом предметів 82.000 в 8 відділах. Він також потребує великих сум на своє удержання. Накінець прелєгент висказує потреби українських областних музеїв, що повинні мати: 1) Більші приміщення, 2) Власні приміщення, 3) Внутрішню економію, що від неї ніхто не сміє відступити, 4) Ясно означену особу, себто платну, 5) Організацію відвідин музеїв, 6) Джерело постійного прибутку, 7) Вести консервацію предметів фахівцями, 8) Вести наукове видавництво (як це роблять „Бойківщина” своїм „Літописом Бойківщини” та оо. Василіяни своїми „Записками ЧСВВ”). Доповідь свою закінчив бажанням поширення праці для областних музеїв та поширення почування для праці музейника в нашій суспільності.

Після цього реферату на предложення радн. Кобринського ухвалено вислати привітне письмо від Зїзду до Екс. Митрополита Андрея. В год. 12.20 зачалися звідомлення Областних музеїв. Радн. Кобринський говорив про Музей „Гуцульщина” в Коломиї, заснований 1927 р. Приміщений він у 5 кімнатах „Народнього Дому”. Містить цінні памятки до історії побуту Гуцульщини та Покуття. В останньому часі одержав від д-ра Ю. Кисілевського з Лондону цінну мапу **з написом Ukrainae pars que Pokutia vulgo dicitur, напечатану в 1720-их рр. Спорядив її відомий інж. G. de Beauplan.** Відвідало Музей цього року дотепер 847 осіб. Замітне, що селяни розпитують про кождий предмет. Наш народ і молодь з великим зацікавленням відносяться до свого Музею.

Після цього звідомлення наступило друге, а саме Управи Комітету Українських Областних Музеїв. Реферував той сам референт. Приявні довідалися про працю Комітету в останньому році. Уладжено кілька рефератів д-ра Пастернака про Крилос. Заведено книгу, що в ній списані всі наші областні музеї в порядку хронольогічного їх повстання. Записується в ній працю кожного музею. Таким чином буде вона дуже цінна для будучих істориків. Накінець радн. Кобринський ствердив природне явище, що в наших музеях працюють професори, які зуміють добре повести музейну працю.

Звідомлення про працю „Бойківщини” відчитав м-р Білинський. Тамошній музей старається про власну домівку. Плянів влада ще досі не затвердила. На будову своєї домівки зібрали в Самборі досі 2.518.87 зл. Референт предкладає, щоб Зїзд завізвав усе українське громадянство до збірки на будову власної домівки для самбірського музею. Той музей зібрав досі 30.945 предметів. Цього року відвідали музей 742 особи, в тому 4 заграничні та кілька прогульок. Науково працювало 6 осіб. Урядових письм вислано 694. Видано ч. 9 „Літопису Бойківщини” 1937 р. і ч. 10 в цих днях з дуже гарним і цінним змістом. Від ч. 11 редакція „Літопису Бойківщини” задумує получитися з музеєм „Верховина” у Стрию та спільно з ним продовжати своє видавництво для дослідів усієї Бойківщини.

Далі проф. Гец подав звідомлення від „Лемківщини” в Сяноці, проф. Сілецький від „Верховини” в Стрию, артист Борачок від Музею ім. кн. Василька в Теребовлі, д-р Чайковський від „Сокальщини”, м-р Пашницький від Українського Музею при Рідній Школі в Станиславові. Музей у Теребовлі при Філії Т-ва „Просвіта” має богато памяток з княжої доби та ін. З ініціятиви Музею відкопали фундаменти одної церкви, що про неї ніхто досі не знав. Сокальський Музей створив Т-во Прихильників Музею „Сокальщина”. Надіслані звідомлення Музеїв „Яворівщина” та „Стривігор” у Перемишлі відчитав радн. Кобринський. Інші Музеї (Подільський в Тернополі, Український в Бережанах, Шкільний в українській державній гімназії в Станиславові й Музей в Раві Руській) звідомлень не прислали.

Після вислухання звідомлень Зїзд привитав д-р Воронка від Т-ва Прихильників Мистецтва в Бучачі, звідомляючи музейників і приявних про музейні збірки в Бучачі, Чорткові та Заліщиках, що їх булоб добре зібрати в одному музеї напр. в Бучачі або Чорткові.

В год. 13.30 учасники Зїзду оглянули Музей „Гуцульщина”, приміщений на 1-му поверсі в „Народньому Домі”. Хоч це на провінції, Музей зробив на нас миле й гарне враження. Ввесь зразково впорядкований. Оглядати було що: давні ікони, образи, портрети, господарське знаряддя й т. д. Особливо богатий відділ жіночих одягів та вишивок, що ним опікується п. Ольга Кобринська.

Пополудневі недільні наради зачалися в год. 17.17. Радник Кобринський звідомив приявних, що на Зїзд наспіло 16 привітів: 14 зо Львова, по 1 з Парижа та Перемишля (від Преосв. Григорія Лакоти). Проф. Маріян Гавдяк відчитав свою доповідь: „Межі областних музеїв і деякі проблеми звязані з відмежуванням обсягу діяльности”. Референт станув на становищі, щоб областні музеї повели точні межі своїх районових областей. Оповів про межі діяльности Музею в Станиславові. Накінець виска-

Наталко! Всего добра з приводу уродин Сина. Радію, що Ти й Дитина здорові. Вашу адресу вислала я до Пром-банку, щоб передали малому уродинову книжечку. Нехай від перших днів привикає до ощадности. Одночасно і від себе вложила я на книжечку малий дарунок, щоб згадав колись тету Люсю.

Уродинова книжечка

Пром-Банку

Львів, Гродзіцьких 1/1 п., тел. 292-15 і 200-15.

запевнить Дитині самостійний варстат праці.

зав бажання: скріпити центральний провід українських областних музеїв, провести відмежування обсягу їх діяльности, повести музейну пропаґанду в нашій пресі та журналах для молоді, створити окремий центральний музейний журнал та підпомагати крайознавчий часопис „Наша Батьківщина", що містить і міститиме статті на музейні теми. В год. 17.30—17.50 відчитав реферат радник В. Кобринський: „Організація областних музеїв та приватні збірки поодиноких осіб". Переповів історію музейної праці від давних часів, звернувши увагу на культурну ролю монастирів і на працю монахів та священиків. Згадав, що минулого року в Німеччині було 2220 областних музеїв. Тілько музеїв може мати культурна й свідома нація! Хоч у нас не такі пригожі відносини, всетаки й наша музейна праця розвивається, бо музей це історія, це образ ідей і народніх поривів. Коломия була перша, що в ній повстав областний музей, який має велике значення для нашого громадянства, передовсім для нашої молоді, що хоче пізнати своє минуле. Далі говорив про організаційні справи таких музеїв. На ведення їх треба мати дозвіл від воєвідства. Музейну управу, себто кустоса (не директора, що управляє музеєм у централі), заступника, секретаря, членів управи для поодиноких відділів, вибирається щороку на загальних зборах. Музей повинен мати постійні фонди при помочі статутового Т-ва Прихильників Музею, що повинно повстати при кождому областному музеї з огляду на цінні збірки в них, що є власністю всього нашого народу. Накінець говорив про приватні музейні збірки поодиноких осіб (напр. о. Й. Застирця у Львові, двох осіб у Коломиї та Кракові). Треба поробити списки таких збірок. Реферат свій закінчує завагою про конечність центрального часопису для областних музеїв. Після реферату коротка перерва.

В год. 18 починається дискусія. Зачинає її др Свенціцький. Говорить 58 мінут; Обидві доповіді (Ґавдяка й Кобринського) з огляду на їх принциповість та теоретичність відбити на цикльостилі й розіслати всім музеям для передумання. Опісля звертає увагу на структуру, створену в ліпших умовинах для польського музейництва й на структуру наших музеїв, створену в гірших умовинах. Далі звертає увагу, що теми в музейних часописах мусять бути фахові. Потрібні музейні поради завсіди може подати „Союз наукових робітників українських музеїв і книгозбірень". — Д-р Чайковський (Сокаль): Зїзди наші щораз пожиточніші. На минулорічньому Зїзді, хоч як гарно він відбувся, не стало часу на музейні справи. Сьогорічній ліпше подуманий і призначений більше музейним справам. Мусимо провірити, чи наша праця не така, що зобовязує тілько одну людину. Чи не добре подуматиб про леґалізацію нашої орґанізації та створити для неї статутовий провід, що надававби напрям у музейній праці. Справа пресової пропаґанди дуже важна, та нею не зеднаємо леґіону музейників. (В тій хвилі др Свенціцький прощається з президією й відходить до поїзду). Преса дістає матеріял і містить. Музейники повинні використати деяку нашу пресу, що сама предкладає свої сторінки на музейні справи. Опісля промовляли ще в дискусії Борачок (Теребовля), др Воронка (Бучач) та ін. В год. 19.20 закінчено недільні наради. Після них трудами коломийських пань відбувся чайний вечір серед милого настрою. — Учасник. [В. Л.]

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Ґість у Марійських Дружинах у Львові. Минулої неділі відвідав наші Марійські Дружини у Львові Презес Центрального Секретаріяту Марійських Дружин у Римі Впр. о. О. В. Маріо. Насамперед витали Достойного Ґостя делеґації мужеських Марійських Дружин в мурах Малої Духовної Семинарії при вул. Сикстуській 39а. В імені делеґацій виголосив привітальну промову по латині Впр. о. др. Фіголь, а після нього один із вихованків по німецьки. Хор учнів відспівав псалом, один з учнів виголосив відповідну деклямацію. Потім Достойний Ґість сказав по німецьки промову, в котрій хвалив працю Марійських Дружин. Після спільної знимки Впр. о. Маріо поблагословив зібраних Найсв. Тайнами та сердечно пращаний дружинниками відїхав до української дівочої ґімназії Сестер Василіянок при вул. Длуґоша, де вже зібралися делеґації від жіночих Марійських Дружин. При вступі до будинку привитав Достойного Ґостя по німецьки Впр. о. директор В. Лициняк, а в салі витала його промовою по французьки п. С. Олесницька. Від Марійської Дружини Студенток промовляла (по латині) панна мґр. Я. Процїв, а учениці Тимкевич і Романчукевич виголосили привіти в німецькій мові. Відтак промовляв Ґість, а після нього виголосив промову Впр. о. Презес Іриней Назарко до делеґаток українською мовою, до Ґостя латинською. Опісля зібрані відспівали спільно Марійський Ґимн, а Достойний Ґість поблагословив зібраних. Після тих відвідин був Впр. о. Презес Маріо на послуханні в Ексцеленції Митрополита.

З евхаристійного руху між нашими дітьми у Львові. Кілька літ тому львівські оо. Василіяни при своїй церкві заснували Евхаристійне Лицарство і в ньому згуртували десятки дітей у віці 10—14 літ. Услід за тим повстало у Львові ще одно Евхаристійне Лицарство, а саме в школі сс. Василіянок (Потоцького 95). Недавно малі Лицарки й Лицарі уладили своє велике свято. Відбулося воно дня 2 с. м.: в год. 8 в каплиці сс. Василіянок посвячення прапору згаданого Евхаристійного Лицарства та вбивання цвяхів у пропамятну таблицю, посвята дітей Евхаристійному Ісусові, Служба Божа і спільне святе Причастя. На цьому діточому торжестві явилися крім батьків і матерей дітей теж визначні наші громадяни. Відповідну промову мав о. Яким Сеньківський ЧСВВ. Пополудні того дня в год. 18.45 відбулася гарна діточа академія, на якій бачили ми кількох оо. Василіян, о. кан. Лициняка й богато нашого громадянства, що заповнило велику салю. Після Гимну Лицарів вступне слово мав о. Сеньківський, що вказав на велику ролю Евхаристійного Лицарства дітей в інших народів і в нас. Хоровими точками учениць проводила учениця Дарка Рудницька. Деклямації мали учениці Христя Мартюк і Ліда Терлецька. Зворушливе враження залишила сценічна картина „Забутий Ісус".

Підчас Евхаристійного Конґресу в Будапешті відбулися там також наради Міжнароднього Обединання Католицької Преси під проводом предсідника ґрафа Далля Торре, начального редактора „Оссерваторе Романо". Участь в нарадах взяло 25 представників ріжних держав. Обговорювано справу III Міжнароднього Конґресу Католицької Преси, який має відбутися в Польщі в осени 1939 р.

Два „Наслідування Христа". Авторство знаменитої аскетичної книжечки п. з. „Наслідування Христа" здавна приписують Томі Кемпійському. Тимчасом в Анґлії появилося видання „оригіналу" того твору, з якого виходить, що перші зариси і навіть дві перші части в цілости вийшли зпід пера голяндського проповідника Ґерарда Маґнуса (Ґерард Ґрут). Тома Кемпійський тільки доповнив працю Маґнуса і стонував, переміюючи жар голянд. проповідника на тихий подув містики монашої келії.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ДЕЛЕҐАЦІЯ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ була на послуханні в премієра Ґоджі. Вона предложила премієрови домагання в справі автономії для Підкарпатської Русі.

В МОСТИСЬКАХ відбулася політична нарада при участи поверх 200 делеґатів з громад мостиського повіту. Після рефератів зібрані заявилися одноду шно за автономією українських земель при Польщі. Такі віча повинні уряджувати всі українські політичні партії й політичні установи.

В ТЕРНОПОЛІ відбулася розправа проти 26 молодих Українців з Дичкова, пов. Тернопіль, за те, що вони не давали поліції усунути хреста з могили, яку висипано в тім селі 1 листопада 1937 р. На могилі був надпис „Борцям за волю України — націоналісти". Суд засудив 15 обвинувачених на кару по 6 місяців і припинив виконання кари на 3 роки, 11 обвинувачених звільнено від вини і кари.

СОКІЛЬСЬКА РАДА полыського „Сокола" у Львові рішила відкликати своїх представників з СПІОС (Секретаріяту Полыських Орґанізацій Суспільних) тому, бо той Секретаріят виказав цілковиту байдужність в справі злету польських соколів у Львові. Здвиг, як відомо, відкликано.

МІНІСТР БЕК їздив до Естонії з офіціяльною візитою і відбув там наради з естонськими рішаючими чинниками.

ҐПУ УВЯЗНИЛО кількох редакторів українських большевицьких ґазет в Києві за те, що вони не хотіли помістити відозви московських комуністів до Українців. Відозва накликувала до поборювання українського сепаратизму.

В МОСКВІ відбулася основна чистка в комісаріяті торговлі. Усунули зі становиськ і увязнили м. і. директорів департаментів Вельцера, Палчиковского і Ґолубєва, Іванова, Позднішева і Чернявского. Всі вони стануть перед „судом" за те, що були „ворогами народу" і „вдержували звязки з ворогами народу".

КАРЛО РАДЕК, відомий большевицький публіцист, засуджений на 10 літ вязниці, вийшов на волю, але мусів зобовязатися перед ҐПУ, що буде свідчити в процесах проти ріжних визначних совітських діячів, яких мають ще судити. (АТЕ).

СОЮЗ ЧЕСЬКИХ АДВОКАТІВ у Берні вніс до прокуратури донесення проти суддів і прокураторів Німців за те, що вони зголосили корпоративне приступлення до партії Ґенляйна.

ЧЕСЬКІ КОМУНІСТИ здобули велику скількість мандатів при виборах до ради міста Праги і домагаються для себе місця віцебурмистра в столиці Чехословаччини.

РОМУНСЬКА РАДА МІНІСТРІВ приготовляє плян „полагодження" справи національних меншин в Ромунії.

НАЧАЛЬНИЙ ВОЖД німецької армії ґен. Кайтель відвідав Будапешт і відбув наради з мадярськими військовими чинниками.

„ҐАВЛЯЙТЕР" Біркель в Австрії приготовляє лісту кілька тисяч Жидів, яким мають відібрати право німецького горожанства. Такі вісти принесла жидівська преса.

У ВАЛЄНЦІЇ, столиці червоної Еспанії, панує паніка, бо війська ґен. Франка вже недалеко. Міське шумовиння кидається на крамниці і грабує їх. Міліцїянти стріляють до грабіжників, але се не богато помагає.

В СИРІЇ прийшло до кривавих бійок між Турками й Арабами в м. Антіохії. Військо, розганяючи товпу, дало сальву і вбило 3 особи та ранило кількадесять осіб.

В БЕЙРУТІ збудовано нову базу французької воєнної фльоти в Сирії.

ЯПОНСЬКИМ МІНІСТРОМ ВІЙНИ іменований ґен. пор. Сейзіро Ітаґакі. Його попередник ґен. Суґіяма іменований членом найвисшої воєнної ради.

НОВИНКИ

Задля навалу актуального матеріялу опис вражінь з Евхаристійного Конґресу в Будапешті буде продовжуваний у слідуючих числах.

Прокуратура окружного суду у Львові зачала слідство проти чотирьох греко-католицьких парохів зпід Львова, а саме о. Ярослава Школьника з Германова, о. Ореста Гулевича з Лозини, о. Ярослава Елиїва з Мшани й о. Ярослава Шуста з Каменоброду, обвинувачених за те, що українізували польські назвища при виставлюванні метрик, провадженні парохіяльних книг і т. п. („Дз. П.", ч. 163).

Загальні Збори Адвокатської Палати у Львові вибрали през. дра Костя Левицького на одного з делеґатів до Начальної Адвокатської Ради у Варшаві. Польська преса називає се „надзвичайною провокацією".

Вакаційний курс для прихильників кооперативного руху. Як попередніми роками так і цього року уряджує РСУК літній курс для працівників і прихильників кооп. руху, получений з прогульками та іншими товариськими розвагами. Курс цей відбудеться сим разом у Ворохті на Гуцульщині в часі від 11 до 30-го липня. Оплата за цілий побут 55 зл. В курсі можуть брати участь всі українські громадяни без ріжниці віку, звання і пола. В рямцях курсу відбудеться зїзд кооперативних пропаґаторок.

Сенат українського університету в Празі ухвалив надати титул почесного доктора фільософії директорові Вищого Музичного Інституту у Львові, проф. Василеві Барвінському, за його заслуги для української культури.

Сильна градова туча перейшла над громадою Рокочати, повіт Камінка Струмилова, та знищила цілком плоди на просторі 300 моргів і частинно на просторі 600 моргів. Шкоди є понад 20.000 зл. Пошкодованих 145 господарів.

В Коропці пов. Бучач повстало „Коло Звйонзку Шляхти Заґродовей". Предсідником його став адміністратор дібр ґр. Баденія інж. Ф. Залеский.

У Пруті в Коломиї втопився купець Яків Шталь.

З захристії костела в Підгайцях украв хтось літурґічну посудину.

Три озброєні бандити, обсмаровані саджею, напали вечером на дім жидівського купця Райса в Розгадові пов. Зборів. На крик домашніх один зі справників вдарив крісом по голові Райса та його жінку й тяжко їх ранив. Після того бандити втікли.

Державна Начальна Рада Здоровля заявилася за знесенням продажі алькоголю в т. зв. „сотках".

Грецька військова комісія закупила в Кобрині на Поліссі коні для грецької артилерії.

„Експрес Вечорни" в ч. 2487 пише, що сина віцемаршала сойму Богуслава Медзіньского, який в останньому часі веде остру протижидівську кампанію в „Ґазеті Польскій", виключили з польського студентського Т-ва „Братня Помоц", бо він не чистий Арієць... Його мама, перша жінка віцемаршала Медзіньского, була Жидівкою з походження. Тепер вона працює в мін-ві суспільної опіки.

Гумор. — Пімста. — Віддаєте свою дочку тому лайдакові, що натягнув вас на жиро і не заплатив векслів? — Так. Мені прийшло на думку, що моя жінка буде його тещею.

В Польщі є тепер около 12.600 практикуючих лікарів, себто менше більше 3.7 на 10.000 мешканців, а повинно їх бути около 25.000. Розміщення лікарів дуже нерівномірне. Нпр. у 28 містах, в яких мешкає 13.5 проц. загалу, населення, виконує лікарську практику аж 61 проц. загального числа лікарів.

Поліційні власти у Польщі сконфіскували 20.000 примірників найновішої книжки Г. Ґ. Велса п. з. „Експеримент ін Автобіоґрафи". Причиною конфіскати мали бути протикатолицькі тенденції книжки.

Національним гимном „Єще Польска не зґінела" привітали Поляки мощі св. Андрія Боболі на границі в Зебжидовіцах в суботу о год. 6 рано.

У Кракові відбувся надзвичайний зїзд ТШЛ. Стверджено, що се товариство зорґанізувало 1.000 півкольоній для 40.000 дітей в 1937 р., а сего року хоче зорґанізувати два рази тілько.

На Виленщині живе тепер 13 осіб, які мають понад 100 літ. Найстарший з них Фр. Заремба має 118 літ.

В Хилеві в Познанщині невідомі справники підложили бомбу на дорозі, куди р. катол. парох іде щодня до костела.

Зіпсутим мясом затроїлося в Малій Добрівці на Шлеську кілька осіб, з яких одна померла, в Ридультах 40 осіб.

За влом до катедри св. Станислава в Лодзі засуджено Владислава Коханьского на два роки тюрми.

Саранча появилася в Бесарабії. Шкоди величезні.

В Ромунії перун вдарив у стіжок соломи, під яким сховалося перед дощем 20 робітниць. Три з них погибли на місці, 6 тяжко ранених.

Норвежський сойм ухвалив закон, який уповажнює правительство не робити ніяких ріжниць між мужчинами і жінками в обсаджуванні урядових становиск. Той закон розтягається також на іменування на всі становища в протест. Церкві.

Велика Німеччина має 73.144.233 мешканців.

Спорт. В четвер, 16 с. м. Україна розіграла в Стриї чергові змагання за мистецтво Окружної Ліґи з дуже небезпечною, особливо на власному грищі, стрийською Погонею й здобула два дальші цінні пункти. Україна виграла у відношенні 4 : 2 (3 : 1). Ґолі для України здобули: Скоцень 2 та Богурат і Мікльош по одному. Україна займає в табелі дальше друге місце, маючи 34 пункти здобуті та відношення брамок 61 : 38. Перед нею знаходяться Чарні, які здобули мистецтво. На третому місці стоїть перемиська Польонія, що має 32 здобуті пункти. В неділю, 19 с. м. розіграє Україна останній метч з Чуваєм у Перемишлі.

Гумор. — Дентист се такий чоловік, що вириває людям зуби, щоб його власні мали що кусати.

Американська фльота задумує збудувати величезний ґідроплян для оборони побережжа. Ґідроплян має бути значно більший від т. зв. „літаючих кріпостей" і має важити понад 50 тон. Кошторис будови обчислений на 3 мільярди долярів.

На Кубі в с. Малямес перун ударив у дім, в якому відбувалося весілля. 20 осіб погибло на місці, кільканацять ранених.

Гумор. — Небезпечно хорі. — Начальний лікар шпиталю докоряв одному молодому лікареві за те, що він всіх своїх пацієнтів вписує як небезпечно хорих. — Він має рацію, сказав хтось, бо всі пацієнти, яких він лікує, направду в небезпеці.

Ігуменат СС. Василіянок у Львові при вул. Потоцького 95 подає до відома, що сьогорічні замкнені реколекції для Пань **пічнуться дня 2 липня с. р. вечером і триватимуть 3 дні. Просимо привезти коцик, простирало і подушку.** 49—1—2

У Філії Державної Ґімназії з українською мовою навчання у Львові відбудуться вступні іспити до І кл. в днях 22 і 23 с. м., до II, III і IV-ої кл. в днях від 22 до 25 с. м. і до ліцею: клясичного та природничого виділу в днях 24 і 25 с. м. **Всі іспити починаються в год. 8-ій. Іспитова такса 10 зл.** Ґімназія має інтернат при вул. Театинській ч. 10.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АПОЛЬО: Цирк — арена життя.
КАСІНО: Правда перемагає.
МУЗА: Лінія Мажіно.
ПАКС: Жовтий скарб.
СТИЛЕВЕ: Сліпий заулок.

Купецька Ґімназія Р. Ш. у Львові

вул. Куркова 14 А приймає зголошення до першої кляси хлопців і дівчат з покінченою 6-ою клясою вселюд. школи, в віці від 13 до 17 літ.

Подання до вступного іспиту вносити до 20 червня з долученням метрики й останнього шк. свідоцтва. Вступний іспит починається 24 червня о год. 8-ій рано. Докладніші інформації про вступний іспит і устрій школи висилає на бажання Секретаріят Ґімназії за долученням значка за 25 сот.

Ґімназія має повні права державних шкіл. 50—1—2.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, четвер, 23 червня 1938. Ч. 46 (1146)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

КОНКУРС

на проєкт відзнаки і прапора „Скали".

Отсим розписується конкурс на виготовлення проєктів: 1) відзнаки для членів орґанізації „Скали", 2) прапора.

На відзнаці і на прапорі має бути те саме зображення скали з церквою св. Петра в Римі і хрестом на ній подібного укладу як на книжечках видавництва „Скали".

Тло має бути синє, зображення на тім тлі золоте. Прапор має мати краї жовто-білі. Подати в проєкті розміри відзнаки і прапора.

На відзнаці має бути надпис К. А. „Скали", на прапорі надпис Т-во „Скала" в . . . Надпис на прапорі буде вишиваний.

Надгорода за приняті проєкти відзнаки і прапора 100 (сто) зл.

Проєкти проситься присилати в поручених листах на адресу: „Скала", Станиславів, ул. Мін. Перацкого ч. 1.

Час присилки до 15 вересня 1938 р.

Станиславів, 16 червня 1938.

Головний Виділ „Скали".

Консолідація українських партій на Закарпатті.

Дня 17 с. м. в Ужгороді відбулася конференція представників поодиноких українських партій на Закарпатті. Після річевої дискусії ствердженo м. ін., що між представниками Християнської Народної Партії (ХНП) і представниками Української Селянської Партії істнує однозгідність думок і тому устійнено тісну співпрацю. Справа обєднання обох партій дальше актуальна, але треба наперед приготовити ґрунт у масах. Представники українських аґрарників ставилися зі зрозумінням до ситуації і заявили охоту до співпраці в приготовленні ґрунту до українського політичного обєднання на Закарпатті. („Нова Свобода", ч. 4).

Розвязали волинський Союз Українок.

Дня 8 червня с. р. волинська адміністраційна влада розвязала волинський „Союз Українок", а саме централю т-ва в Рівнім і відділи „С. У." в інших волинських містах. Розвязання попередили ревізії в централі і в усіх філіях рівночасно 4 і 19 травня. Ревізія в приватному помешканні голови „С. У." Багринівської тривала цілу ніч. Як мотиви розвязання влада подала: 1) Висилку членів „Союза Українок" на курси до Львова, 2) допомогу студіюючій молоді і 3) деякі недостачі в книговодстві. Волинський „С. У." влада розвязала, а не припинила в діяльности. Таке зарядження влади суперечить постановам § 16 про стоваришення, який виразно каже, що влада спершу може тільки завісити діяльність т-ва, а щойно пізніше т-во розвязати. Волинський „Союз Українок" працював серед невимовно важких умовин волинської дійсности. З його ліквідацією зникла остання незалежна українська орґанізація на Волині. „С. У." в Рівнім оснований 1927 р. Він мав 8 філій, 4 кружки і кільканацять бібліотек-читалень по селах. Управа волинського „Союзу Українок" внесла відклик проти розвязання.

Новий католицький двотижневик у Канаді.

ОО. Василіяни в Мондері в Канаді від 1 травня с. р. почали видавати релїґійний католицький двотижневий часопис „Світло" під редакцією о. Марка Романовича ЧСВВ. Часопис призначений для наших вірних в Канаді. Побіч двотижневика „Будучність Нації", що появляється в Йорктоні вже 6-ий рік, це другий наш двотижневий католицький часопис в Канаді. — Л.

Саранча і пожежі в Ромунії.

З Черновець звідомляють, що від язви саранчі, яка появилася в полудневій части Ромунії, потерпів найбільше повіт Ковурлюї, особливо громади Фольтесті і Мастакані. Саранча осіла на полях і луках на просторі 200 гектарів. Ратункова акція, до якої змобілізовано селян, полягає на поливанні загрожених піль бензиною з порохом і підпалюванні. Одночасно Ромунію навістили в останньому часі великі пожежі. Коло м. Ватра Дорнеі на великім просторі згоріли ліси. В льокалізації вогню брали участь військо й місцеве населення. Страт є на кілька міліонів леїв. У північній Молдавії згоріла одна дільниця міста Ботосані. Десятки родин остали без даху над головою і тяжко бідують.

Срібний скарб Америки.

У підземеллях „Федерал Резерв Банку" в Вашінґтоні та Ню-Йорку не стало місця, отже коштом 500.000 дол. збудовано у м. Вест Пойнт, у стейті Ню-Йорк, велику будівлю з зеліза й бетону та перевезено туди срібний скарб Америки, довго збираний в ріжних сторонах світа. Деякі предмети того скарбу походять іще зі старинних скарбниць індіянських цісарів Мехіка і Перу, деякі від магараджів Ґіндостану, інші від цісарів Китаю й Японії, з Еспанії і т. д. Цікаво, що всі ті скарби перевозили звичайними автами, деякі майже без охорони.

Від надчоловіка до надпса.

„Шенере Цукунфт" пише в ч. 38: Надчоловік вийшов уже з моди, також в літературі. Тепер виховуємо „надпса". Видно се з поважного звіту великого часопису „Ляйпціґер Наєсте Нахріхтен" про спеціяльне підприємство для практики піклування надпсами. Мабуть трудно буде осягнути висший верх тої „штуки". Псів не тільки фризується, але робиться їм навіть „педікір", їх насвітлюється високогірським сонцем, щоб їх шерсть набирала золотистого або сріблистого блеску, бо шерсть нової раси псів, так нас учать, таксамо делікатна, як бубі - головка жіночки - бльондинки, що передвчасно „збльондиніє", аякже. „Надпсам" нової раси пльомбують зуби, запускають зіниці спеціяльними тинктурами, щоб виглядали на огнисті, закріпляють їх життя у „благородних" та скучних біоґрафіях сотками метрів фільму і т. п. Словом, дуріють люди. Та річ ясна, що навіть те найделікатніше тортурование зрештою невинних звірят не заступить дітей тим звиродніліим людям, що додумалися до „надпса"...

З Полудневої Америки

З огляду на невгаваючі вісти, що еміґрація з українських земель за море відбувається дальше, містимо отсей допис з полудневої Америки, який представляє небезпеки еміґрування туди:

Держави, що висилають і держави, що приймають еміґрантів, після війни оповістили багато всіляких іміґраційних законів, правил і приписів, політично-іміґр. систем і обмежень і т. п. В основі того всього лежить більше або менше прихований націоналістичний еґоїзм, який нераз в кінцевім обрахунку дає зовсім протилежні наслідки, ніж були замірені...

Деякі з европейських держав повитворювали спеціяльні системи режімів, які деяким категоріям громадян зогиджують й утруднюють життя в себе. А рівночасно пускають вони між тих громадян ріжних аґентів, які на всі заставки вихваляють заморське життя, вказуючи на казкові фортуни тих чи інших Американ, багатіїв і т. п. При тім всім орґани місцевої адміністрації роблять цілу купу ніби то перешкод, як усілякого роду формальности, завдаточні гроші на американську землю, посвідки і т. п. Такої самої політики тримаються й деякі американські країни, домагаючись виконання всіляких формальностей, грошевих кавцій од кождої душі нового іміґранта і т. п. Очевидно, при тім усім обидві держави кажуть собі солоно платити за формальности, обдираючи найбідніших іміґрантів нераз до нитки. Та коби на тім був кінець, то ще сяко-тако можна булоб миритися зі злом. Але тут у багатьох державах висилаючих і приймаючих іміґрацію виступають ще всілякі приватні підприємства, які полюють на гроші і працю іміґранта. Гроші видирається від іміґранта в той спосіб, що береться від нього завдаток на землю в Америці, а працю витягається писаним контрактом, одно- чи дворічного перебування в тім чи іншім маєтку американських плянтаторів, на становищі фільваркового робітника (форналя), який в усім світі отримує наймізернішу платню за свою працю.

Всі ті землі, на які европейські іміґранти дають свої завдатки, з правила не мають ніякої вартости, бо: 1) вартісна земля в Америці є тільки близько промислових центрів і шляхів, які лучать її з центрами. 2) Всі такі землі давно тут розібрані, розкуплені, росхватані багатирями і продають їх за дуже високу ціну. 3) Дешеві землі знаходяться в ріжних безлюдних пущах, в яких, щоб жити, треба перш усього вибудувати шляхи, мости, криниці і т. п. Ніяка сила, навіть сила тутешніх держав, того всього тут зробити не може. Згодом саме життя тутешнього населення, розростаючись, заповнить і ті пустелі. Але на те потрібно багато часу, праці і капіталів, а того новоприбуваючі іміґранти не мають. Отож всякі захвалювання, ґваранції, зсилки на державні і політичні орґани, авторитети і т. п. — все те не має ніякої вартости, бо на всім американськім континенті догідних для людського життя і дешевих земель вже нема.

Та лучаються окремі оказійні випадки догідного набуття вартісної землі і тими випадками розумніші іміґранти часом користуються. Але хто ще в Европі забірає од іміґрантів завдатки на незнану американську землю, менш усього дбає про вигоди ограблюваних іміґрантів.

Щоб уникнути купівлі кота в мішку (завдатки на американську землю) і закабалювання себе на пару літ як фільварркового форналя в маєтках тутешніх магнатів, для цього треба робити ось що: 1) нікому ніяких завдатків на ніяку американську землю не давати і 2) ніяких контрактів на ніяку працю не підписувати. Тут може повстати та трудність, що конзуляти деяких американських держав не захочуть видати візи таким еміґрантам. Такі випадки можливі, особливо коли той чи інший консуль сам заінтересований у завдатках і в робітничих контрактах. В таких випадках треба робити ось як: брати візу до тієї сусідньої країни, яка видає візи без обмежень. Напр., скажім, що бразилійський консуль вимагає контрактів, завдатків і т. п., а парагвайський пускає вільно. Тоді треба взяти візу і шіфкарту до Парагваю і приїхавши туди, звернутися до тамошнього бразилійського консуля, який з Парагваю чи з якої іншої сусідньої країни пускає людей без усяких труднощів. В сей спосіб треба себе ратувати тому, що подорож до всіх американських країв коштує більш-менш однаково, а завдатки, праця законтрактованого робітника і т. п. коштують еміґранта дуже дорого. В усіх випадках переїзду до американських країв найкраще, перш ніж їхати сюди, порозумітися зі своїками чи знайомими, які дісталися сюди раніш. Коли ж нема ні тих, ні других, то зробити те саме з тими чи іншими українськими товариствами, орґанізаціями, ґазетами, солідніщими громад. діячами, адвокатами, купцями і т. п.

Ось адреси деяких зі згаданих установ і осіб.

Аргентина: Socied. „Prosvita", Calle Gurruchaga, 2371, Buenos Aires, Argentina.

Уругвай: Socied. „Prosvita", r. Rio Negro, 1180 Montevideo, Uruguay.

Бразилія: Redaccao „Pracia", Prudentopolis, Parana, Brasil. А. К.

Примітка: Шановний автор допису подав ще й інші адреси, між ними й приватні, та ми пропустили їх, бо не знаємо тих людей і установ. Розуміється, всякі інформації треба ще уважно провіряти, заки хто вибирається в світ за очі. Перестороги перед небезпеками треба скрізь поширювати між тими, що хочуть еміґрувати.

Конференція

в справі площі „Сокола-Батька".

Дня 16 с. м. у великій салі „Сокола-Батька" відбулася конференція в справі вивласнювання площі „Сокола-Батька". На конференцію прийшли численно представники українських установ і преси. Голова „Сокола-Батька" інж. Хроновят представив докладно справу вивласнення площі та повідомив про заходи, які старшина поробила і ще робить, щоб ратувати площу. Після того відбулася дискусія. В ній промовляло кільканацять бесідників. М. ін. др Волошин представив зібраним справу з правного становища. Інж. Палій, заступник голови „Сокола-Батька", подав подрібні інформації як доповнення до реферату. Останній забрав слово в дискусії о. прал. Куницький. Він ствердив, що вся українська суспільність стоїть як один муж при старшині „Сокола-Батька", розуміє примусове положення старшини у справі вивласнення площі, заявляє їй своє довіря та вірить, що старшина „Сокола" вичерпає всі способи оборони площі та нічим не наразить гідности і престіжу української нації. Промову о. Куницького зібрані приняли оплесками.

Хочуть затопити Нанкін

В руки японської команди попалися інструкції правительства марш. Чан-Кай-Шека для його аґентів, що перебувають на терені міжнародньої концесії в Шанґаю. Інструкції припоручають м. ін. ушкодження валів на Великому Каналі й ріці Янтсе в цілі затоплення японських військових обєктів у містах Нанкіні, Сучов, Вугу і Татунґ.

Освітна й харитативна акція

Реферат о. Іллі Чорнодолі, виголошений на Загальних Зборах „Скали".

III. „Скала" й освітня акція.

Справа народньої освіти дуже важна для кождого народу. У нас вона, як виказано у брошурах „Скала і Просвіта" та „Просвітний рух", кепсько розвязана. Головна хиба тої справи ця, що вона не основується на певнім ґрунті католицьких засад. У нас вона лише народня, а не релігійна. Під оглядом релігійним вона без обличча, безідеольоґічна. Сумні наслідки цього нині збираємо. Ідея парохіяльних читалень має цей великий блуд направити і справу народньої освіти спрямувати на релігійні шляхи та сперти її на трівких католицьких засадах. І в тім напрямі перед членами „Скали" широке і вдячне поле хосенної діяльности. Найперше підняти боротьбу з безбожною і ліберальною пресою, що під покришкою народньої, ніби національно-патріотичної, шириться між народом і підкопуючи віру та мораль — анархізує народне життя і наносить нації великі шкоди. Спинювати поширювання злої преси, виказувати її шкідливість, поборювати пропаґовані нею руїнницькі струї — ось перше завдання. А в парі з ним іде друге, ще важніше: ширення католицької преси через її розповсюднювання і заохоту до читання.

Вагу тих двох завдань для добра своїх націй добре розуміють католики на Заході. Там кипить ревна пропаґанда проти преси злої, а за пресою католицькою. Що в тім напрямі може зділати одна ревна одиниця, це покаже такий примір. В Німеччині один робітник, член католицької орґанізації „Апостольство праці", продовж одного року розпродав 7.000 католицьких брошур, 250 католицьких часописів, наклонив 23 своїх товаришів, що перестали передплачувати і читати безбожні письма і позискав многих передплатників для католицьких часописів. Що за гарний примір для членів „Скали"!

Черговим завданням читалень „Скали" на цей рік на занедбаній ниві народньої освіти має бути зорґанізованим способом виступити до боротьби з поширеною у нас пресою ліберальною і безбожницькою (що зовсім неслушно присвоїла собі назву національно-патріотичної) та ревна пропаґанда нашої справді національної і правдиво патріотичної католицької преси. До цього повинні зміряти члени поодиноких секцій, кожний у своїому середовищі, а саме: 1) через безнастанні перестороги перед шкідливими для нації наслідками читання ліберально-безбожницьких часописів хочби вони і мали марку „народних", 2) через наклонювання і намову, щоб по мисли обовязку VI-ої заповіди церковної злих книжок і ґазет Українці-католики не читали і перестали передплачувати; 3) через поширювання й захвалювання та пропаґування нашої католицької преси; вона себе не реклямує так голосно і демаґоґічними кличами як ліберальна преса, але це преса справді національна і справі віддана та служить для добра свого народу, бо працює по божому в Христі і для Христа. Кожда читальня „Скали" повинна подбати, щоб відбувалися часті відчити і реферати на пресові теми, на сходинах поодиноких секцій відбувати в тій справі наради над тим, як до того діла забиратися, взаїмно себе заохочувати до ревної діяльности в тім напрямі і шукати таких способів, щоб українське католицьке печатане слово доходило до всіх українсько-католицьких домів в парохії чи то в формі передплати, чи роззичування тим, що не можуть передплачувати, чи вкінці розкидування хоч деяких важніших пропаґандових писем між тих, що не хотять чи не можуть їх запренумерувати. Це як на нинішні сумні часи, коли жиємо серед формальної потопи злої преси, буде справді велике апостольське діло, що запевнює краще завтра нашому безталанному народові.

IV. „Скала" й харитативна акція.

Наслідком затяжної світової матеріяльної крізи наші народні маси з кождим роком щораз більше убожіють. Рук до праці слава Богу не бракує, але щораз менше варстатів праці! Донедавна нужда наслідком безробіття слідна була лише по містах, у головних промислових осередках. Про безробіття на селі не чулося. А нині та страшна язва появилася вже і по наших селах. Це між іншим наслідок парцеляції більшої посілости. При дворах і фільварках знаходили працю і мізерне удержання десятки сільських нуждарів-форналів та сезонових зарібників. По розпарцелюванні дворів лишилися вони в крайній нужді, без виглядів на якийнебудь зарібок на селі, а до міста нема з чим і по що йти. Вміру поступаючої парцеляції росте щораз більше безробіття і нужда на селі.

Щоби біді зарадити, треба сильної і вміло зорґанізованої харитативної акції майже в кождому селі. І тут знов широке і вдячне поле для діяльности парохіяльних читалень „Скали". Черговим нашим завданням у цьому році буде при кождій читальні створити кружок християнського милосердя ім. св. Йоана Милостивого і при його помочі розбудити в серцях всіх парохіян духа християнського милосердя та зорґанізувати кожду парохію так, щоб своїх сиріт, старців і нуждарів змогла забезпечити від голоду і холоду.

В інтересі Церкви і народу є, щоб кожда читальня по думці напрямних Покровителя розвинула в тім напрямі як найбільше інтензивну діяльність. В тій ціли треба уряджувати часті сходини, анкети, наради, виголошувати відповідні реферати, видавати заклики і заохоти до жертв і праці. В міру потреб і можности дбати про 1) видавання обідів для найбільше убогих, 2) про доживлювання дітвори в передшкіллі і в школі та 3) про несення підмоги по домах найбільше потребуючим, що стидаються простягати руку по милостиню.

Одначе харитативна акція не сміє ограничитися лише до несення доразової помочи. В читальнях „Скали" треба також обдумувати способи, як взагалі біді зарадити і боротися зі зростаючим безробіттям та до його зросту не допустити. В тій ціли „Скала" повинна дати почин до творення нових варстатів праці через розбудову і піддержання промислу, ремесла і торговлі. Головно треба подбати, щоб хоч найспосібніших дітей бідняків висилати на науку, матеріяльно їх піддержати і помочи до створення варстату праці.

Слід також звернути увагу на питоменности околиці і дати почин до вихіснування їх для піднесення добробуту села. Можна се робити орґанізуванням відповідних до потреб курсів, як приміром кошикарського, садівничого, перерібки овочів, обрібки алябастру і т. п. Поле діяльности всюди широке і вдячне, треба лише доброї волі та охоти до праці, а притім широкого апостольського серця.

Багато говориться у нас про притягання до „Скали" і вказують на хори, концерти, вистави та забавові імпрези. Признаю, що справді в тім всім є багато атракції. Та се атракція дуже дешевенька, тандитна, безхосенна, а подекуди, головно в теперішних часах і в наших відносинах, навіть дуже шкідлива. Такими способами католицька установа послуговатися не повинна. „Скала" се установа на нашім народнім організмі зовсім нова і тому в своїй діяльности мусить понехати дотеперішні способи ведення народних установ, тимбільше що наглядно бачимо, що великого добра народній справі вони не принесли, а сумні наслідки на жаль слідні на кождім кроці. Нам треба шукати нових способів, хоч може не таких легких та приманчивих, але певних і в наслідках хосенних. Тимто і з тою популярною у нас і на око приманчивою атракцією треба рішучо зірвати. Коли читальні „Скали" стануть ясно і рішучо на ґрунті Католицької Акції, приноровляться до її основних вимог, зорганізують секції мущин, жінок, хлопців і дівчат і розвинуть як слід акцію релігійну, обичаєву, освітню і харитативну, — то розпалять серця своїх членів таким апостольським жаром, що кождий буде рватися до праці і на обильні овочі не треба буде довго ждати. І якраз овочі тої солідної праці головно на полі харитативнім стануть могутною і певною атракцією для „Скали" бо засвідчать наглядно, що Т-во „Скала" це справжня скала, на якій спирається добро парохії й народу.

Ось такі цілі і завдання має „Скала". Чи підходимо до них з боку теоретичного, як „Нова Зоря" у статтях на цю тему, чи підходимо до них з боку практичного, як у нинішньому рефераті, бачимо, що нема в Т-ві „Скала" нічого такого, що моглоб бути чуже і недобре для „української дійсности", а тимбільше противне або шкідливе для дорогої всім нам національної справи.

Справа народна лежить на серці не лише нашим крикливим і голосним противникам, які чваняться, що лиш вони одинокі народні діячі і патріоти. Народня справа лежить на серці далеко більше Основникові і Покровителеві „Скали" і всім її приклонникам, діячам і членам. Всім нам народня справа дорога, бож ми любимо свій нарід, а любимо правдиво, бо так нас навчив і так нам приказав наш Цар Христос! Тимто ми хочемо і бажаємо своїй дорогій нації служити, але так, як нам приказує наша совість, т. є в Христі і для Христа! Національною справою ми дорожимо. Ми готові для неї на всі труди і жертви. Нам розходиться лише про одно і то найважніше. Привернути в народнім життю Христа і знехтовані Христові справи поставити на першім місци! Нам йде про пошану і придержування католицьких засад на всіх ділянках національного життя. Ми стремимо і змагатимемо до обнови нашого народу в Христі і перевиховання його, як сказано в минулорічних резолюціях, „в теплі високих ідей і ідеалів католицизму". На це і лише на це основана „Скала". А ми в ній хочемо під проводом свого Ординарія трудитися по думці основних вимог Католицької Акції не для чого іншого лише для добра дорогої нам нації. Ми пересвідчені, що це одинокий спосіб ратунку для неї, що це одинокий шлях до її щасливого завтра.

Тимто нинішні треті з черги річні Загальні Збори „Скали", що на них зїхалися так численно народні представники ріжних верств і станів із усіх закутків розлогої дієцезії від стіп Чорногори аж по береги Збруча, розвивають сміло і бадьоро перед своїм народом католицький прапор і кличуть до людей доброї волі словами Основника і І-го Покровителя:

„До діла! До праці! До боротьби!"

РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що діється в Миклашеві?

П. з. „Велике релігійно-національне торжество Львова і львівського повіту" львівське ендецьке „Слово Народове" в ч. 176 принесло отсю оповістку: „В неділю 19 с. м. відбудеться в Миклашеві під Львовом велике торжество посвячення угольного каменя під римо-католицький костел, будований польськими корпорантами. В тім дні весь польський патріотичний Львів покаже таким опущеним, хоч найближчим Львова, Полякам у підльвівському селі, що любить їх, що помагає їм та що все їх боронитиме". Далі подана програма торжества, на яку зложилися: промова проф. Гломбіньского, Служба Божа, проповідь кс. пралата Клявека, проф. львівського університету, посвячення костела і народня забава й фестин. Вкінці є запрошення всеї польської суспільности у Львові взяти участь у тім торжестві. — Кілька днів передтим „Комітет Будови римо-катол. костела в Миклашеві" видав летючку, в якій читаємо: „Село Миклашів нараховує тепер 2.000 душ. Ще в минулому столітті було там 1530 Поляків на около 250 Русинів, а тепер щойно після докладної провірки метрикальних книг знайшли ми з великим трудом 250 римо-католиків. З 16 чисто польських родин 12 признається отверто до польщини, а 4 ще вагаються. З 77 мішаних родин 48 признається отверто до української національности, 29 вагається. Ось терен майбутньої битви! Вихідна точка офензиви, що змагає до відзискання того, що Поляки втратили... У 17 роковини геройської оборони Львова польські корпоранти приступили до будови римо-катол. костела в Миклашеві й тимсамим до створення станиці польськости й католицизму, яка буде сильним і успішнім гніздом боротьби за польськість Східних Окраїн"... До сеї летючки „Українські Вісти" в ч. 131 додали ось що: „Шум, що його панове корпоранти счинили у справі будови костела в Миклашеві, має свої причини. Миклашів се підльвівське село як і Чижиків. Поляків є там дослівно 13 душ. Є там і римо-католики по віроісповіданні, але це свідомі Українці, віддані своїй нації душею й тілом. Се такі римо-католики, що всі свої духовні потреби заспокоювали від непамятних часів у місцевій гр.-катол. Церкві. Сеж і зрозуміле. Ті римо-католики були лише живим потвердженням погляду, що віроісповідання і національна приналежність се дві зовсім ріжні справи".

Примітка Ред. „Нової Зорі": До сеї інформації маємо дві замітки: 1) Велика пора, щоб і наші студенти і студентки масово прилягли серцем до своєї Церкви та активно занялися скріпленням її скрізь, де перебувають, раз назавше переставши уважати „назадництвом" правильне ходження до Церкви та моральне і матеріяльне спомагання її. 2) До нашої редакції доходять вісти, що надмірна пристрасть до спорту причиняється до того, що в деяких околицях в неділі і свята нема кого вислати на села з рефератом, бо не лише молодь, але також люди середнього і старшого віку волять іти на спортові змагання, ніж занятися духовими справами свого народу. Ми не виступаємо проти здорового спорту, уживаного в міру, але рішучо треба скрізь виступати проти пристрасти до спорту, яка шкодить далеко важнішим духовим та організаційним потребам суспільности.

Український щоденник на Закарпатті

З днем 15 с. м. зачав виходити в Ужгороді український незалежний щоденник „Нова Свобода". У програмовій статті А. Волошина читаємо м. ін.:

Наш щоденник не зродився з рахунків якоїсь політичної партії або чужої політичної ідеї, не спирається на субвенції, але виплекали його груди матери народньої ідеї, тому і буде служити лиш народним інтересам, буде органом найвищої народньої установи, першої Руської (Української) Центр. Нар. Ради. Вірно до наших традицій „Нова Свобода" буде писати в дусі християнського світогляду, що стоїть на засадах правдивої цивілізації та демократії й як така не може підпирати ніяких екстремів правих або лівих. Буде руководитися засадами правдивої свободи, вибудованої на основі взаїмної справедливости супроти інших народностей краю. „Нова Свобода" буде стояти над партіями, не викликаючи непотрібних спорів, буде стреміти до витворення загальної національної політичної співпраці (програми), цебто обєднати всі моральні сили народу для забезпечення людських умовин життя нашому народові, якого раніш часто окривджували, обманювали та нищили сильніші політичні та господарські суперники. Судьбу свою політичну вирішав наш народ в рр. 1918 — 1919, коли добровільно прилучився до нової демократичної чсл. республики. Історія цих 20 років доказала, що наше народне життя з Чехословаками знайшло тут умовини вільного розвивання нашої культури, тому і „Нова Свобода" буде стояти на основі єдности й цілости нашої держави та захоронення її демократичного республиканського ладу. Притім отверто будемо вказувати й на хиби та недостатки політики, на національні кривди наші і будемо змагатися, щоб особливо нинішна, нам рішучо противна шкільна політика була змінена на політику щирої співпраці всіх культурних чинників. В господарській політиці „Нова Свобода" буде придержуватися засад права, правди й справедливости. В минулому зроблено нам много кривд, використовували наш народ лиш для найчорнішої праці, приводили його до біди й голоду. В автономній П. Русі наш народ має бути паном своєї землі, а не рабом та погноєм чужих. Будемо требувати сповнення всього того, що нашому народові по мировому договору й по законам належиться. Віруємо, що наш часопис стане відголоском бажань найширших кругів народу, буде органом народньої думки і народньої совісти.

Від Ред. „Нової Зорі": Новому українському щоденникові щиро бажаємо вкорінення і розвитку на благородному шляху, який він собі вибрав.

За працю в беконярні — зміна релігії

„Діло" в ч. 132 принесло отсю інформацію: Є собі в Золочеві беконярня. Її власник Жид п. О. Р. а спільник польське О. Т. Р., (Окренґове Товажиство Рольніче"), технічний директор майор на емеритурі п. П. Робітникамиж люди ріжної релігії, чим нижче у соціяльній єрархії, тимбільше Українців. Одначе так було донедавна. Вже перед роком звільнили двох Українців без подання мотивів. Та мотиви вийшли наверх, коли один з них перейшов на латинське і його приняли назад до беконярні. Тесть згаданого перейшов теж на латинське і став оглядачем худоби в містечку С. Його оба сини перейшли теж і одержали „посади". Один в масарні, другий на почті. Ось від усіх українських робітників беконярні — числом 16 — зажадали перед кількома тижнями зміни метрик! Коли ніхто з них не погодився на те, загрожено всім редукцією. Досі зредуковано трьох. Подаємо їх імена: пп. Зварича Ілька, родом зі Струтина, Панкевича Дмитра з Городилова і Михайла Сича зі Струтина. Всі працювали вже по 7 років у згаданій беконярні зі спільними польсько-жидівськими інтересами. Отсим запитуємо прилюдно пп. власників беконярні і її технічного директора: Чи така поведінка впливає успокоюючо на соціяльні відносини нашої території? Чи може конечність зміни обряду, щоб дістати нужденний заробіток, належить до канонів „нормалізації"? Образок, який ми подали — взято з життя. Він правдивий до подробиць. Крім одної сторінки медалі (зовнішнього натиску) має він ще й другу: хиткість наших людей і невміння боронити себе законними засобами. Можеб наші політичні кола поцікавилися тією золочівською беконярнею і повчили наших робітників, що треба їм сьогодні, як умерти, своєї професійної організації?!

Демонізм могутности

„Deutsche Briefe" (Liga-Verlag, Luzern).

Читаємо там: Демонізм могутности зачинається там, де могутність узурпує собі становище: не служити, а панувати... А сей початок наступає тоді, коли чоловік признає могутність не як щось, що йому дане і з чого він має зложити рахунок, але як щось, чим він має орудувати для скріплення і звеличання себе. Могутности не можна опанувати: то вона опановує і то опановує навіть того, який думає, що він її опановує. А демонізм могутности пізнати по розмірі жадоби влади, яка опановує могутного. Вона засліплює не тільки того, хто її „посідає", але й тих, що одержимі нею. Ба, вона узурпує навіть її противників, їх вартість і їх зброю, їх ідеали і їх кличі і так параліжує їх. Буркгардт у своїх „Поміченнях до світової історії" пише про те з майже пророчою силою (слідує більший цитат, в якім Б. стає в обороні малих народів і держав, бо вони для дійсної культури цінніші. Б. представляє, як народи опановані демонізмом могутности дурять себе й інших користями й вигодами з одностайних великих просторів, та в дійсности їх жадоба нездійснима, отже вона робить їх нещасливими а вони роблять нещасливими інших). Демонізмові могутности може опертися тільки той, хто не вірить у його непереможну силу. Хто не виступає проти демонізму, той за ним. Хто йому не опирається, той його підпирає. Колиж подивляючі могутність повірять, що демонізм її виконує їх власну волю, тоді вже нема ратунку перед тим демонізмом, хіба по закону історії він сам минеться. Сегодня є вибір тільки між демонізмом сили і тою християнською традицією Заходу, яку ще сегодня визнається — устами. Або — або...

ОСИП НАЗАРУК

В королівському замку

З приводу побуту в Будапешті на 34-ім Евхаристійнім Конґресі.

Отже старе передання каже, що коли мадярське племя сиділо ще на нижнім Дунаю, його войовники перейшли Дунай і почали грабити землі положені на полудне від него. Тимчасом Печеніги, старі вороги Мадярів, перевідали, що мадярські табори над нижнім Дунаєм остали без відповідної оборони, напали на них, вирізали їх жінок і дітей і забрали худобу та все інше движиме майно, яке там було. Коли мадярські войовники вернулися з походу і побачили страшне нещастя, яке скоїлося, з великим сумом перейшли горі Дунаєм на теперішну Угорщину та дійшли аж до теперішнього озера Балатон, яке тоді було оточене великими болотами. Тут мадярські войовники побрали собі словянських жінок і від того получення походить теперішне мадярське племя... Се й пояснює, чому в мадярській мові так багато словянських слів, а деякі з тих слів просто зложені з кореня мадярського і словянського.

Таким чином теперішна мадярська нація зложена головно з чотирьох частин: фінської, хозарської, словянської і в XIII століттю прибула ще сильна половецька домішка. Половці побиті Татарами в силі коло 40.000 родин поселилися тоді на Угорщині. Здається, що та остання сильна домішка спинила славянізацію Мадярів, які булиб правдоподібно засимілювалися до Словян подібно як Болгари.

Крім згаданих 4 частин всякло в мадярське племя ще багато інших домішок: Траків, Ілірійців, Греків, Жидів, Турків, Вірмен, Німців, Ромунів і т. д.

Асиміляція аж до кінця 18 ст. відбувалася тут цілком природно. Мадяри не гнобили ніякого народу, навпаки, відносилися до інших племен і народів толерантно. І се був час їх властивої сили та розвитку. Насильне асимілювання інших племен і народів зачалося щойно в 19 ст. і то в другій його половині. Недовго тревало, як Мадярщина втратила дві третини своїх земель.

Про теперішні дуже цікаві національні відносини на Мадярщині треба окремо говорити.

Переходжу величаві коронаційні салі мадярських королів габсбурґського роду, будовані очевидно вже Габсбурґами. Блиск великих хрустальних канделябрів і гладких марморів, мов у найдорощих церквах. Але ті репрезентативні салі переважно темні, бо вікна їх розмірно замалі. Зате рецепційний сальон в розі палати з видом на Дунай воістину прекрасний.

Зі всіх народів, що живуть на континенті Европи, уважаю Мадярів найбільше політично виробленим народом. То значить маю на думці їх провідну верству, яка 1000 літ рішала про політику на тій землі. Докази політичного розуму Мадярів численні і впадаючі в очі. А головний доказ, що вони, розмірно маленька орда, вспіли вдержатися серед такої суматохи племен і народів на великім перехіднім шляху дунайськім, на границі двох культур і двох дуже життєвих рас: словянської та германської, що тут довго боролися між собою. Мадяри зручною політикою перемогли одну і другу з тих тугих рас на тім просторі, який могли опанувати. Перемогли і створили оригінальну культуру та впорядковане життя, вживаючи до того великого діла в значній мірі чужих сил.

Верхом їх політичного розуму і вироблення треба очевидно вважати їх вірність монархічній засаді, без чого те племя вже давно булоб розплилося і сліду по нім не осталоб. Вірність своєму власному родові Арпадів може ще не дивувати. Далеко більше дивна і політично ще розумніша мадярська вірність чужому німецькому родові Габсбурґів, з яким вони вели також кровавi бої і який властиво покорив Мадярів силою. А вони мимо того не далися заслїпити ненавистю. І зміркувавши свій політичний інтерес в концентрації своєї сили під скиптром Габсбурґів, обстоюють звязок з ними як зі своїм монаршим родом аж по сей день. Мадярська національна влада в Будапешті ще тепер править іменем короля, якого нема і для якого відносини зложилися так нещасливо, що тільки одна воля Божа може рішити про його поворот до сих величавих саль: бо людської сили не видно ніякої, що моглаб сего довершити.

А Мадяри мимо того держаться своєї думки про свого короля — і мають рацію: бо з хвилею, коли завялаб у них ідея монархії, завялаб і сила їх і то безповоротно; атже вони замалий нарід, щоб могли позволити собі на таку суматоху, яку в 1789 р. розпочали Французи, а в 1917 Росіяни.

Мадяри відчувають се своїм виробленим політичним інстинктом і тому на їх урядах далі пишається корона св. Стефана і далі блистять надписи, що се королівські уряди, хоч відколи Гітлєр заняв Відень, довкруги не видно буквально ні одного промінчика на поворот їх короля.

Та Мадяри дальше держаться ідеї про свого монарха, як цвітка держиться соняшного світла.

В опущених сальонах мадярська прислуга голосно проголошує публиці імена своїх монархів і монархинь, яких портрети висять на стінах. А при портреті останньої королевої Зити (словянське імя італійської княжни, що стала жінкою мадярського монарха з німецького роду Габсбурґів) мадярський сторож показує з гордістю той замітний твір мистецтва і з притиском каже: „На ту коронаційну сукню, що на сій королеві, зложили мадярські жінки самого чистого золота 10 кільограмів"...

Гей, гей (подумав я собі), не памятали й того, що в 1848 р., коли вибухло мадярське повстання проти влади Габсбурґів, батогами сікли розібраних до нага навіть жінок мадярських повстанців в тюремних казаматах.

Ось політичний розум — забути ворожнечу там, де сего вимагає інтерес нації.

„І остави нам долги наша, якоже й ми оставляєм должником нашим".

Так, Божа молитва придаласяб і в політиці. Виконування її ратує від загибелі, про яку ще поговоримо.

Все, що виголошує замкова служба, перекладає нам наш молодий священик Василіянин, родом з Прикарпатської Руси, що знаменито володіє мадярською мовою. А що він був також в Галичині на студіях кілька літ у Крехові, отже цілком добре знає також нашу мову й опанував навіть совершенно галицький виговір.

При виході з величавої балевої салі каже до мене один з молодих Галичан:

— Правда, пане доктор, що якби так наш хлоп побачив отсі величезні багатства, то сказавби, що марнували гроші, замість ужити їх на купно поля...

Важна вистава

3) А на стінах над ручними роботами багато ріжних діяґрамів і ґрафіконів. Ось діяґрама, яка показує, що наші ученики й учениці РШ. в 1937/38 шк. р. заощадили в своїх шкільних касах ощадности 1745,62 зл. Невеличка сума, але значна, коли упритомнити собі, що за біднота ходить до тих шкіл...

Далі оглядаємо апарати Психотехнічної Порадні при РШ, допомічні прилади до навчання природи, фізики, математики.

Звертають увагу три великі карти: „Українські школи в Галичині в 1866/67 шк. р., підчинені греко-катол. Церкві". Ціла Галичина від Збруча аж по Новий Санч засіяна була тоді нашими школами. Роди шкіл були такі: 1) тимчасові громадські школи, 2) парохіяльні, 3) тривіяльні, 4) дівочі, 5) дівочі фахові, 6) головні, 7) окружні, 8) взірцеві, 9) учительські співочі школи, 10) низші реальні, 11) дворічні препарандії і 12) ґімназії. Отже коли наша Церква управляла в нашім краю шкільництвом, було 12 родів шкіл. Якеж розвинене шкільництво на ті часи! І всюди були ті школи. З сеї вистави широка публика довідається ріжних річей, про які поняття не мала. Тай чи тільки широка публика?

Друга мапа „Розміщення українських шкіл в 1930/31 шк. р." Порівнуючи обі карти, зараз завважимо, що в 1866/67 шк. р. Українці мали значно більше шкіл ніж 64 роки пізніше, та все таки при великих зусиллях нашої суспільности якось удержуємося на поверхні життя також під сим оглядом.

Карта „Розміщення кружків Р. Ш. в Галичині" відноситься і до Лемківщини, Волині і інших земель замешкалих Українцями: се переважно білі плями. Нема там сітки нашої шкільної орґанізації.

На головнім столі в третій салі розложено кільканацять альбомів. Вони обіймають світлини з життя українських шкіл.

В сходовій клітці, зґл. під сходами, міститься четверта „саля". На поруччі сходів надпис: „Комісія виховних осель і мандрівок молоді" (КВОММ). В тій „салі" на підлозі досить великий модель вакаційного табору на Соколі біля Підлютого в Ґорґанах (бойківські Карпати). На стіні жовто-блакитний прапор. На одній з паперових стін (тло) моделю щось в роді прапору, він червоно-жовто-зелений. Питаю дижурного, що се за прапор? Се, відповідає, не прапор, тільки найбільше улюблені барви в тих сторонах.

На стіні дві кольорові діяґрами. Перша п. з. Число сталих і мандрівних таборів КВОММ-у, т-ва УҐТ і т-ва УТКТ „Плай". В 1931 р. ті три товариства урядили 6 таборів, в 1937 р. вже 16 таборів. З другої діяґрами „Число учасників у сталих і мандрівних таборах" довідуємося, що нпр. в 1931 р. було в таборах 210 учасників, потому число учасників постійно зростало і дійшло в 1937 р. до 502. Се незначне число, коли його порівнати з числом польської молоді в ріжних вакаційних таборах. Виглядає, що наша суспільність замало має зрозуміння (або грошей — Ред.) для ідеї висилання дітей до вакаційних таборів. На одній зі стін тої „салі" під сходами розвішені гарні світлини з життя молоді в таборах, а над ними надпис: „В таборах КВОММ-у працею і радістю здобуваємо гарт духа і тіла".

На першім поверсі у V-ій салі є чотири стоянки. Перша наліво від входу „Народної Торговлі". На столі табличка з твердого картону, на ній напечатано, що Н. Т. основана 1883 р., за 54 роки підготовила фахово 2.291 кандидатів і кандидаток до ведення споживних крамниць, даючи їм теоретичне знання. Засоби торговельного навчання і виховання: практичний вишкіл, збірні курси, інструкційні зїзди працівників, заочні курси, власні видавництва, ділові обіжники і бібліотеки при складах. На столі розложені ріжні видання Н. Т. й обіжники. М. ін. є тут грубша книжка Апол. Ничая п. з. „Наука о товарахъ" видана 1889 р. у Львові. На стіні переглядна мапа, на якій зазначено місцевости, де є склади і міські споживні кооперативні крамниці. Дальше бачимо на стіні 5 збірних світлин в рамцях: 1) Учасники інструкційного зїзду з 1891 р., 2) учасники збірного курсу з 1897, 3) збірний курс 1899, 4) ін-

— Ні, неправда, кажу. Хлоп далеко розумніший як ви гадаєте. Так сказавби тільки селянин зіпсутий агітатором-руїнником. А поважний господар шанує монарха в глибині серця і душі своєї. Такий селянин вважає монарха найбільшим, першим і головним Господарем і тому признає йому повне право мати найліпші коні, найкращі воли і корови, найурожайніші поля та найкращі будинки і помешкання. Без того поважний селянин навіть не уявляє собі монарха. А те, чи на ті річи видати більше чи менше грошей, лишає він вже до оцінки тому господареви, бо вірить, що як такий господар державою може завідувати, то й своїм будинкам і палатам дасть раду. І мужик має повну рацію в такім міркуванні, бо навіть найбільші видатки на Монарха і його двір все ще менші і лекші для народа, ніж страшне розкрадання народного добра в часі безголовя і руїни.

Молодий чоловік не відповів мені на се ні слова. Очевидно думав над тим, що я йому щиро сказав на підставі обсервації і досвіду всего мого життя та на підставі величезного досвіду всего людства на всіх пятьох континентах земної кулі.

А прекрасні палати і салі мадярських королів так містично блистять таємничим світлом, аж за душу хапає. Тут є місця, де земний блеск переходить майже незамітно в вище, релігійно-містичне сяєво...

На кінці одна замітка в практичній справі, без якої неможлива ніяка містика, бо без життевої практики неможливе взагалі істнування ніякої людської спільноти, ні культури. Маю на думці збирання жертв у церкві. Отже Мадяри на очах всего світа, себто представників найкультурніших народів, запрошених на Евхаристійний Конґрес, в надворній каплиці найкращих палат свого монаршого Роду, в найсвятішім місци тої каплиці, бо перед рукою св. Стефана — поставили тацу на складання жертв.

І розумно зробили.

Бо всякий культ вимагає коштів і ніяка культура не може обійтися без матеріяльних жертв суспільности, вихованої до правильности жертв і до висоти їх відповідно до майна одиниць. Сей погляд мусить увійти в кість і кров кождої спільноти, яка хоче жити і розвиватися. Се треба лагідно, але витревало проповідувати при кождій нагоді. Замовчування сеї справи се прояв фальшивого стиду, особливо шкідливого для Церкви і взагалі організацій недержавних народів, яким розум наказує бути готовими буквально весь тягар культу своєї Церкви нести самим, без ніякої державної підтримки: бо часи дуже непевні і всяке може скоїтися. Отже суспільність треба правильно виховувати до жертвенности передовсім на свою головну духову кріпость, на Церкву і потреби її. Тільки нерозумні люди можуть стидатися глянути в очі життевій правді.

За головним вівтарем замкової каплиці в королівській палаті монаршого роду Мадярів, перед рукою св. Стефана, стоїть велика таца повна грошей. І мало на ній мідяків: тільки найбідніші з народа кидають мідяки, але й між найбіднішими є такі, що кидають білі гроші. Видно й вони розуміють, що багато коштів вимагає вдержання культу і культури. Дають свої, дають і чужі, бо як не дати на вид тої краси, створеної в центрі релігійного і державного культу, що злучені з собою нерозривно. Таким чином краса і пошана релігії виховують масову жертвенність, а значна жертвенність уможливляє плекати красу і пошану релігійного культу Церкви та державного культу нації. *)

Ось головна наука, яку дає оглядання найсвятішого місця королівського замку. А грубо помилявсяб той, хто думавби, що се наука виключно матеріяльної натури. Жертвенність се благородний огонь, який обіймає все, що людина має і може мати та посвятити на вівтарі справи, яку любить і шанує. Отже дбаймо систематично і без уговку про жертвенність у наших церквах, але робім се тільки лагідно і тактовно та не обурюймося, коли проповідування великої правди про жертвенність не дає відразу таких успіхів, яких ми сподівалисяб і яких треба: бо все дозріває помалу, а найрозумніші річи, хоч звичайно найбільш очевидні і простенькі, дозрівають найпомаліше.

*) Одна побожна пані добре означила мінімум жертви, яку середнозаможний чоловік повинен давати на тацу в церкві: „Знаєте, каже, не можу зрозуміти де сором у такого пана, який при візиті у мене дає моїй служниці, яка йому подає плащ або нагортку, найменше 50 сот., а в церкві на тацу не соромиться кидати 10 сот. Чи такому ніколи не приходить до голови, кілько в його церкві коштує світло, вино, конечна направа будівлі і всякі інші видатки, звязані з культом?"

Не забувайте, що найцінніша річ в кождій бібліотеці се оправлений річник доброї ґазети.

Засідання

Головного Виділу „Скали".

Дня 16 червня 1938 р. відбулося в Станиславові перше засідання нового Гол. Виділу „Скали". Взяли в нім участь: Впр. о. В. Микитюк, о. шамб. Йоан Луцик, о. крил. Ник. Салі, о. дек. Юстин Гірняк, радн. Михайло Сміх, проф. Іван Голембйовський, мец. др Ярослав Гординський, др Лев Голінатий, ем. прок. Г. Онуферко, госп. Юрій Кузьменко з Печеніжина, п. Тимотей Мацькевич з Коломиї і др Осип Назарук зі Львова. Голова Т-ва п. дир. Заморока на відпустці. Містоголова о. В. Микитюк предложив загальний начерк праці на слідуючий рік в дусі Кат. Акції. Секретар др Л. Голінатий подав короткий зміст 218 писем від читалень „Скали" на місцях до Гол. Виділу. Головні побажання з краю (писемні й устні) такі: 1) Присилати організаторів, 2) видати поучення, як обороняти нашу Церкву й нарід в сих тяжких часах, 3) видати Історію нашого народу з катол. точки погляду в одній книжці, 4) помочи в будові домів „Скали", 5) поученя в боротьбі з комуністичною пропаґандою, що перемагає націоналістичну, 6) домагання готових рефератів для читалень, особливо з приводу всяких т. зв. народних торжеств і споминів (22 січня, Крути і т. д.). 7) Делеґат коломийської „Скали" живо обстоював потребу устійнити форму відзнак і прапора „Скали". 8) Підношено брак католицьких книжок до читання для дорослу. Над тими справами переведено живу дискусію, в якій брали участь майже всі присутні. Ухвалено розписати конкурс на проект відзнак і прапора „Скали" та в тій справі вибрано окрему комісію. Справу зорґанізування безпроцентових кас і всі інші справи припоручено Президії Гол. Виділу з тим, щоб вона виготовила квестіонар в ціли пізнання маєткового, зарібкового і всякого иншого стану тих сел, де вже основана або має бути основана організація „Скали", бо тільки тоді буде можлива харитативна акція і відповідний розвиток „Скали" як організації Катол. Акції.

Нарада православних в Почаєві

В Почаєві відбулася 9 с. м. на запрошення і під проводом православного митрополита Діонізія нарада в справах церковних. В нараді взяли участь: волинський правосл. архиеп. Александер, Українська Парляментарна Репрезентація Волині, голова т-ва ім. Петра Могили і два представники православного населення Волині. На нараді докладно обговорено сучасне положення православної Церкви в Польщі. М. ін. митрополит Діонізій згодився скликати у Варшаві загально-державну митрополитальну нараду з участю духовенства і світських.

Пляни рос. Академії Наук

Інститут літератури при рос. Академії Наук має видати в сім році чотири томи „Історії рос. літератури", три томи „Історія західньої літератури" та збірку повних видань творів і листів рос. клясиків, м. ін.: Радіщева, Пушкіна, Лермонтова, Гоголя, Ґрібоєдова, Успенського, Островського і ін. Крім того вийдуть історично-літературні збірники й ін.

Пастори і присяга Гітлерові

В Берліні відбулося заприсяження протестантських пасторів. З 600 пасторів, візваних до зложення присяги, не прибуло 158. Присяга зобовязує не лише до вірности Гітлерові але й націонал-соціялістичній ідеольоґії та всім законам, введеним на підставі тої ідеольоґії. Неприсутних пасторів завізвуть щераз, а коли й тоді не прибудуть, то будуть усунені з дотеперішніх становищ. По заприсяженні пастори не складали ніяких заяв.

структорський курс з 1924 р. і 5) збірний курс з 1934 р. В завішеній на стіні шафці зразки товарів для навчання на курсах.

Під двома стінами V-ої салі виставки приміщена стоянка Ревізійного Союзу Українських Кооператив (РСУК). Над нею високо на стіні кооперативний герб, під тим написано „Кооперативне навчання". Ще низше три ґрафікони унаглядняють і поясняють: 1) Навчальну діяльність РСУК силами власного персоналу в рр. 1931—37 (крім заочного навчання). На сім ґрафіконі подано, що на те навчання зужито м. ін. 1931 р. 390 годин, 1932 р. 442 год., 1933 р. 190 год., 1937 р. 676 годин. 2) Другий ґрафікон представляє „Лекції заочного навчання кооперації". Число учасників м. ін. в 1930 р. 63, 1931 р. 88, 1934 р. 298, 1937 р. 328. 3) Курси, що їх урядили в рр. 1931—1937 повітові і окружні кооперативні осередки під опікою й допомогою РСУК-а. Таких курсів було нпр. в 1931 р. 65, в 1937 р. їх число майже подвоїлося, бо осягнуло цифру 122. Під тими переглядними ґрафіконами розвішені знимки з ріжних кооперативних курсів. На столі в гарних течках напечатані лекції (виклади) заочних курсів, далі писані задачі учеників (курсантів), мандрівна бібліотечка і пляни навчання.

Легко перечисляти всі ті докази праці і надбання. Та кілько труду вложено у все те! Кілько починів, спроб, повторювань для вправи і т. д.! Хто це годен порахувати? Та нащо аж так далеко сягати в міркування... Хто годен обрахувати хочби труд вложений в уряджения сеї вистави?

На сусідній стіні таблиця, на якій представлена ґрафічно орґанізаційна схема кооперації, інша таблиця представляє ґрафічно поділ української кооперації: кооперативи консументів, к. продуцентів, кредитові кооперативи і т. д.

На столі розложені видання РСУК-а. В малій валізці товарознавча мандрівна збірка товарових зразків. А ось модель взірцево урядженої кооперативної крамниці. Гарний і старанно зроблений.

Словом, гарні се річи і повні змісту і варт їх оглянути кождому, хто до кінця сего місяця буде у Львові. Не забувати адреси: Національний Музей, ул. Мохнацького 42 (в обидвох будинках), Академічний Дім при вул. Супінського (бічний будинок) і в домі дівочої школи при вул. Мохнацького 12, — бо в кількох будинках розміщена величава вистава. Бо не маємо ще у Львові одного будинку на такі потрібні імпрези. І треба по скінчені сеї вистави зачати в краю і за кордоном збірку на будову спеціяльного виставового дому разом з модерно урядженою бібліотекою. (Далі буде).

(Справлення похибки. В 44 ч. „Нової Зорі" у фейлетоні „Важна вистава" в третім стовпці в 1 і 2 рядку згори напечатано „до метод Монтрезора і Делькроа", а має бути „до метод Монтессорі і Декролі").

Допис з Перемишля

Свято Хрещення України в Укр. Кат. Духовнім Семинари.

Богослови Укр. Кат. Дух. Сем. в Перемишлі, зорганізовані у своїм „Научнім Т-ві", рішили гідно й торжественно відсвяткувати 950-ліття Хрещення України. Святочні торжества з приводу тієї світлої річниці відбулися в Укр. Кат. Дух. Сем. 13. VI. с. р., а 15. VI. с. р. розїхалися богослови під вражінням тих торжеств на ферії. Богослови повинні краще як хто другий розуміти вагу цього ювілею для українського народу, головно під теперішну хвилю, коли там, де тому 950 літ засяло світло Христової віри, червона пятираменна звізда кидає червону заграву. Отже їм було особливо приємно розїхатись на ферії відсвяткувавши цей ювілей і подякувавши Всевишньому за дар св. віри також в імені тих богатьох міліонів, що їм „навіть молитися ворог не дасть".

Свято складалося з двох частин: релігійної частини та святочної академії. Свято розпочалося о 9 год. рано благодарственною св. Сл. Божою, що її відправив Впр. о. Др Масляник в наміренні українського народу та в подяку Всевишньому за ласку св. віри. По св. Службі Б. перед виставленими Найсв. Тайнами відспівали: Впр. о. Ректор Др Кузич І., Впр. о. Др Голинський В., Впр. о. Др Масляник та всі богослови благодарственну пісню „Тебе Бога хвалим". Відтак відбулося урочисте водосвяття, що закінчилося многолітствієм Церк. Єрархії та українському народові.

Друга частина свята це святочна академія, що її уладило „Научне Т-во". Почалася вона о 5 год. попол. В програму входили такі точки: 1. С. Людкевич: Торжественна кантата — хор; 2. Св. Володимир Вел. — „Ясне Сонічко" — свят. реф. Впр. о. Др Голинський В.; 3. А. Річинський: Молитва за Рідний Край — хор.; 4. Р. Дурбак: 950 літ під Христ. Прапором — декл. богосл. Лазурко Ол.; 5. Ф. Лінд: Айсблімхен — З. Н. Кирилович: Фір майне Україне — орхестра. 6. Й. Кишакевич: Всесильний Боже — хор; М. Лисенко: Боже Великий Єдиний — хор. Хором проводив богосл. Злочовський З., орхестрою богосл. Дрозд Гр. Всі точки програми виконано дуже добре.

На особливішу увагу заслугує реферат Впр. о. Дра Голинського В. В ньому Впр. прелеґент подав рації культу св. Володимира Вел. в українськім народі, виказав, ким для нас св. Володимир Вел. та ким має бути на будуче в ділянці релігійній і державно-творчій, головно в часах, коли діло св. Володимира Вел. переходить тяжку історичну пробу.

По скінченні академії промовив Впр. о. Ректор Др. Кузич І. Пригадав з жалем приявним, що на тій святочній академії бракує Достойної Особи Впреосв. Кир Йосафата, що завжди своєю приявністю звеличував наші святочні академії та поручив молитвам їх Достойну Особу. Хор богословів відспівав Преосв. Йосафатові „Многая літа".

Ціле свято залишило на приявних незатерте вражіння. Так і видно було по поважних, розпалених обличчах усіх присутних, що вони невимовно вдячні Божому Провидінню, що в особі св. Володимира Вел. дало українському народові Князя-Апостола, який вказав йому правильний історичний шлях і сам засяв на нім „Ясним Сонічком".

В очах присутних можна було вичитати сильну постанову, що „Володимирів шлях" це їх шлях, а служити Ідеї, якій так ревно служив наш святий князь, це завдання і ціль їх життя!

Політична нарада В. У. О.

В Луцьку відбулося 6 с. м. засідання головної управи Волинського Українського Обєднання (ВУО) з участю членів ради ВУО, разом 41 осіб. Голова ВУО пос. Тимошенко виголосив реферат про політичне положення, про справи організаційні говорив секретар ВУО пос. Скрипник. По рефератах відбулася надзвичайно оживлена дискусія, в якій взяло участь 15 промовців. Вони подали приклади особливого терпіння волинського православного населення на релігійному грунті. Промовці підкреслювали факт, що українське питання стало тепер дуже актуальне. Збори приняли відповідну заяву і резолюції. Молитвою „Достойно есть..." скінчилася та нарада. (Волинське Слово, ч. 17).

Процес у Станиславові

Минулого тижня у Станиславові відбувся процес проти 22 молодих інтеліґентних Українців, переважно освітніх працівників та відродженців. Акт обвинувачення закидував двом першим обвинуваченим (Никифорчин і Ольга Косарчин), що вони в 1936 р. на терені станиславівського воєвідства заложили організацію освітніх працівників під назвою „Професійний Союз Культурно-освітніх Працівників" і тою організацією кермували в рр. 1936 і 1937, чим допустилися провини з арт. 165 § 2 к. к., тобто заснування тайного товариства. Всім іншим підсудним акт обвинувачення закидав співпрацю в тій організації. В мотивах акту обвинувачення подано, що підсудні намагалися створити акцію „Перетворення Гуцульщини", щоб ослабити впливи польського т-ва „Стоважишеня Пшияцюл Гуцульщизни" та піднести національний дух між Гуцулами. Підсудні твердили, що не почуваються до вини. „Професійний Союз Культурно-освітніх Працівників" ще не істнував, створився тільки комітет до його заснування. Се мала бути легальна організація. Її завданням мало бути згуртувати освітників та дати працю безробітним українським інтелігентам. По розправі проголошено осьтакий присуд: 1) Микола Никифорчин літ 27 з Іваня Пустого, пов. Борщів, осв. організатор, 4 роки тюрми. 2) Ольга Косарчин з Нагірянки пов. Бучач, прив. учителька, 3 роки. 3) Василь Цап, літ 30, з Подусільної пов. Перемишляни, осв. організатор в Бурштині, півтора року. 4) Василь Кручковський, літ 27, з Мединя пов. Збараж, 1 рік і 3 міс. 5) Степан Орляк, літ 26, з Кривого пов. Бережани, дирігент у Богородчанах Старих, 2 і пів року. 6) Дарія Гапій, з Березівець пов. Бібрка, безробітна вчителька, 1 рік. 7) Василь Лапчинський, літ 27, абс. гімн. з Рунгур пов. Коломия, осв. організатор в Горохолині, 2 і пів року. 8) Богдан Антків, літ 23 з Острова, пов. Тернопіль, осв. організатор, півтора року. 9) Іван Михайлів, літ 34, з Ясинова пов. Золочів, осв. організатор, 1 рік і 8 місяців. 10) Олекса Пилипонько, літ 25, з Залукви, пов. Станиславів, осв. організатор, 2 і пів року. 11) Анна Скородинська, прив. учителька з Тисьмениці, 1 рік і 3 місяці. 12) Ярослав Дусяк, літ 24, абс. гімн., осв. організатор, з Лісовець пов. Заліщики, півтора року. 13) Ярослав Дзиндра, літ 26, з Демні пов. Жидачів, прив. урядовець, 2 роки. 14) Гнат Цар, літ 23, з Доброчина пов. Сокаль, осв. організатор, півтора року. 15) Володимир Бацвин, літ 23, маляр з Крилоса пов. Станиславів, 1 рік і 3 міс. 16) Михайло Стасюк, літ 27, з Торського пов. Заліщики, 8 місяців. 17) Марія Крушельницька, безробітна вчителька, 10 міс. 18) Іван Осадца, літ 23, син священика з Литвинова пов. Підгайці, осв. організатор, півтора року з завішенням на 5 літ. 19) Ірина Солодухівна, безробітна вчителька з Ковельщини, 1 рік з завішенням на 5 літ. 20) Яків Романович, літ 26, осв. організатор з Гостева пов. Товмач, 1 рік з завішенням. 21) Михайло Скорець, літ 21, осв. організатор, зі Швейкова пов. Підгайці та Ярослав Ференц, літ 27, з Гриняви пов. Косів, звільнені від вини й кари. — Оборона заповіла апеляцію.

Лікарський фейлетоник.

Харчування на прогульках

Літом багато людей відбуває часті прогульки, які тревають нераз кілька днів. Щоб ті прогульки принесли повну користь, треба докладно уложити собі розумний спосіб харчування: харчі мусять бути поживні, при тім ріжнородні. Треба оминати тяжкостравних харчів, бо вони спричиняють обструкцію, якта кож харчів малої кальоричної вартости. На прогульках треба передовсім добре й обильно поснідати, бо найбільше зусилля припадає звичайно передполуднем. Снідання повинно складатися з горячого молока або чаю з молоком, печива, сира, яєць або вудженини, мармоляди і т. п. Зате на ніч не повиннося їсти багато тяжкостравних харчів. Отже з харчів білкових взяти в дорогу доброї сухої ковбаси. На перший день може бути печеня, сіканка або смажені котлєти. Свіжі яйця, які дуже добре заступають мясні страви, можна купити в дорозі. Коли маємо спеціяльні алюмінієві посудини для охорони яєць, то можна взяти на прогульку сирі свіжі яйця.Неострі сири добрі до уріжноріднення, особливо до смарування. Білий сир і бриндзю треба розтерти вже в дома зі сметаною і маслом, а перед самим ідженням добре посипати покришеною молоденькою цибулькою. Консерв не брати на прогульку, бо вони затяжкі, непаковні і часто маловартісні під оглядом відживним. З товщів найлучше свіже масло. Вуглеводні продукти се властиве жерело механічної і теплової енергії. Отже треба взяти цукру під найріжноріднішими видами. Кістки цукру зіджені підчас маршу знаменито реґенерують наші сили, зокрема скріпляють серце. Чеколяда тяжкостравна і спричиняє обструкцію. Добрі сухі мармоляди з овочів. Їх можна носити в окремих посудинах з паперової маси. Печиво повинно бути ціле, непокраяне, бо не висихає так скоро. З мучних продуктів можна взяти з собою дрібної каші, яку можна зварити підчас прогульки. З овочів не забути взяти цитрин. Свіжі ярини і овочі найлучше купувати в дорозі. Найлучше гасить спрагу чай, який можна взяти з собою в термосах, або варити в дорозі. Не парити чаю в алюмінієвих горнятках або ложочках, бо він тратить свій аромат. Спарене і квасне молоко добре заступає мало вартісні зупи. До пакування харчевих продуктів вигідне туристичне пуделко з бляшаними перегородками з алюмінієвої бляхи. Там умістити мясо, сир, цибульку. Мясо, вудженини й огірки обвивати в пергаміновий папір. Масло і приправлену бриндзю переховувати в малих посудинах або в щільнім алюмінієвім пуделку. До бляшаного пуделка даємо полотняні торбинки з цукром, кашею, сушеними овочами і т. п. До варення уживати спіритусової туристичної машинки з двома великими їдунками і пательнею або туристичного прімуса. — М. Д.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Пресвята Евхаристія в житті Церкви, родини й суспільности. (Реферат пані Е. Шаркової, призначений на 34-ий Евхаристійний Конґрес).

Ісус Христос утаєний у Пресвятій Евхаристії, в своїй власній, великій Тайні любови, жертвований через наших священиків, що перебуває на наших вівтарях і кормить наші душі — ось та велика свята правда, над якою будемо розважувати. Ніхто не в силі зглибити цеї великої Тайни Любови, ні навіть мудрість і пламенна любов Серафима не в силі надолужити й гідно прославити милосердя Боже за установу цеї Тайни Евхаристії, одначе мимо всего се наш обовязок, а заразом і привілей вглянути в цю велику таємницю. Це наша щоденна Жертва, наш віковічний душевний корм, наше безперервне прославлення; чим більше пізнаємо ту Жертву, тим краще виплекаємо в своїй душі любов до Бога нашого І. Христа, утаєного в цій Найсв. Тайні; а пізнати Бога хочби трошки ліпше й через те полюбити Його бодай трошки більше, чиж не варт це труду й посвяти хочби й цілого життя?

Одначе заки ввійдемо в розважування про завдання й велику ролю Пр. Евхаристії в житті Церкви, пригляньмося коротенько тріюмфові Пресв. Евхаристії на сьогорічнім Евхаристійнім Конґресі.

Наперед переймімся духом цього дня. Коли цього доконаємо, бодай у якійсь міліоновій частинці зуміємо зрозуміти цю незглибину Таємницю. Догма про Пресв. Евхаристію се дух нашої віри. А ця віра се якби відгомін якоїсь небесної роскішної музики, що звеселяє наше вухо й наповняє радістю наше бідне земське серце.

Але ми мусимо глибоко ввійти в нутро своєї душі, щоби схопити духа цього особливішого свята. Вся катол. Церква бере участь у цьому святі, а ми як члени сеї Церкви, як її вірні діти радіємо загальною радістю, наші душі й серця підносяться вгору, до Бога, до Його небесних світляних просторів, ми радіємо, що Христос утаєний у Пресв. Евхаристії, сьогодні прославлений, іде в тріюмфі через прикрашені й замаєні вулиці та площі, як колись у дні своєї слави, у квітну неділю...

Кілько тут процесій з прекрасними ріжноколіровими хоругвами, що вилискуються в блеску весняного сонця, кілько тут ріжнородних облич у ріжних нових одягах пересувається перед нашими очима! А все те вказує на єдність одної св. катол. віри, на одно спільне, радісне прославлення Бога. Така краса, така велич, такий ясний, святочний настрій, що здається на хвилину, якби світ ніколи не був забруканий гріхом! Відчуваємо велике добродійство віри, яким обдарував нас Господь, а рівночасно в покорі схиляємо свої голови аж до землі на знак своєї негідности до участи в такому великому прославленні Бога.

І не тільки від щасливих учасників цього Конґресу йде хвала до стіп Христа й Бога нашого. Весь католицький світ, на чолі зі Св. Отцем лучиться сьогодні з тріюмфом Ісуса, утаєного у Пресв. Евхаристії. Всі народи в ріжних мовах і обрядах лучаться духом в одну Божу родину і складають Ісусові подяку за всі ласки й добродійства, а особливо за те, що остався між нами, що дає нам можність вже тут на землі закоштувати тої небесної роскоші, яка вповні нас чекає у вічному щасті в небі. Радісний звук дзвонів, що гомонить сьогодні по всіх церквах світу, звіщає, що йде в славі Цар царів, йде вулицями щасливого міста. Св. Отець зі своєї столиці, сільська дівчина в якійсь закутині, замкнена монахиня серед своїх мурів, кардинали й епископи, священики й проповідники, молодь і діти, — словом кожде католицьке серце, що живішою любовю бє для Христа, складає сьогодні в особливший спосіб поклін утаєному Христові. (Д. б.).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В КИЇВІ ҐПУ викрило військовий заговір під проводом офіцира інтендантури Харченка. Внаслідок того мали розстріляти 217 офіцирів ріжних частин червоної армії, стаціонованих на Україні. Крім того ҐПУ увязнило „комкора" Лепіна, коменданта граничної сторожі київської воєнної округи.

В СОЙМІ відбулася спільна нарада української і польської парляментарної репрезентації Волині під проводом сен. Януша Єнджеєвича. На нараді передискутовано сучасне політичне положення на Волині.

В СТРИЇ невідомі справники тяжко пострілили 16 с. м. урядовця філії „Просвіти" в Стрию С. Масного, коли він пізно вночі вертався від праці до дому. Масний дістав два стріли в рамя та один в груди. Раненого відвезли до місцевої лічниці в безнадійному стані.

ПОМЕР МАРШАЛОК СОЙМУ Станислав Цар після довгої недуги прожившии 56 літ. Покійний був визначний діяч табору пілсудчиків. По званню був адвокатом. Похорон відбувся коштом держави.

У ВИЛЬНІ невідомі справники кинули дві петарди до редакційної кімнати редактора виленського „Слова" Станіслава Мацкевича. Вибух висадив шиби. В тім самім часі хтось кинув подібну петарду під приватне помешкання ред. Мацкевича.

ПРЕДСІДНИК НАЙВИСШОЇ РАДИ СССР Калінін виголосив промову про тісну звязь між совітським патріотизмом і ідеольоґією Комінтерну. Він заявив м. ін., що большевики мусять стреміти до затіснення звязків між совітським пролетаріятом і пролетаріятом у буржуазних державах. Всіх совітських горожан треба виховати в дусі ідеольоґії світової революції.

БОЛЬШЕВИКИ СКОНЦЕНТРУВАЛИ на Далекім Сході 16 дивізій піхоти, 4 дивізії кінноти, 120 тяжких танків, багато літаків і панцирних авт. Крім того Совіти мають до оборони побережжа спеціяльні полки, вкінці розпоряджають т. зв. автономною армією Зовнішної Монґолії, яка має 40.000 жовнірів.

ЧЕХОСЛОВАЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило звільнити резервістів змобілізованих у травні с. р. підчас напружених відносин між ЧСР і Німеччиною.

АНҐЛІЙСЬКИМИ ОБСЕРВАТОРАМИ в Чехословаччині іменовані один з полковників англійської армії і англійський консуль в Райхенберґу.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II зложив візиту турецькому правительству. Зустріч наступила не в Анкарі, а в Стамбулі.

ЮҐОСЛОВЯНСЬКИЙ ПРЕМІЄР Стоядінович відвідав Італію і відбув наради з італійським міністром закордонних справ ґр. Чіяном у Венеції в тімсамім готелі, в якім Муссоліні відбував наради з Ґітлєром в 1934 р. Французька преса пише, що ті наради мають приготовити ґрунт до заключення військового союзу між Югославією й Італією. Італія бажає користати з югословянських покладів зеліза і міди.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА посунулися значно вперед на фронті коло Терруелу і на фронті Кастельону, здобуваючи кільканацять місцевостей. Червоні бороняться розпучливо.

Гумор. — Армія. — Фінкельштайн, що то є армія? — Армія то купа таких хлопів, яким не удалося увільнитися з війська. („Шпількі").

НОВИНКИ

День Українського Тіловиховання відбувся у Львові на площі Сокола-Батька в неділю 19 с. м. Участь у ньому взяло 300 змагунів і змагунок, членів Карпатського Лещетарського Клюбу, Сокола і Орлів. На програму дня зложилися: показ руханки вільноруч, долівкової і приладової, показові гри у відбиванку й пориванку, легкоатлетичні змагання і т. п. Всі вправи випали дуже ефектовно. Публики було коло 2.000 осіб.

Українська кафлярська кооператива „Кераміка" повстала у Львові при вул. Шептицьких 16 а.

Служба здоровля нотує вже перші випадки занедужань на червінку, які пояснюють початком овочевого сезону.

У Львові при вул. Рицерській вибух окупаційний страйк дорогових робітників внаслідок невиплачення їм зарібків і виповідження праці. Се вже третій страйк того рода в сім сезоні.

В ночі з суботи на неділю два підхмелені кандидати на функціонарів безпеки вистрілили кілька разів на вул. Жовківській у Львові. Зпоміж групи осіб, які верталися до дому, кандидати на функціонарів безпеки зранили Сальомею Н. Їй перевязало рану Ратункове Поготівля. („Хвіля", ч. 6913).

Посвячення польського Людового Дому ім. міністра Б. Перацкого відбулося в Загірю рудецького повіту при участи львівського воєводи Білика.

Старостинським урядам розіслано викази предметів щоденного ужитку, згідно з розпорядком ради міністрів. Всі ті предмети обняті спеціяльною правною охороною, на підставі якої потягатимуть до карно-адміністраційної відповідальности тих, що жадатимуть за них надмірних цін. У виказах поза харчевими продуктами, одягом й опалом, фіґурують також мило й інші середники, конечні для вдержання чистоти.

Управа Студії Суспільної Праці у Львові оповіщує вписи на шкільний рік 1938/39. Зголошення приймає секретаріят Студії щоденно від години 17—20, вул. Підвалля 17, жіноча школа Сташіца.

З бюра Кооперативи Інжинірських Робіт у Львові при вул. Уейського ч. 6 вкрав хтось дві машини до писання вартости 750 зл.

„Слово Народове", орган вшехполяків, в ч. 178 домагається доведення до кінця поступування у справі вивласнення площі Сокола-Батька у Львові.

Судові ферії зачинаються 1 липня і триватимуть до 15 серпня. В тім часі розправи будуть відбуватися тільки в виїмкових справах.

Преміер Славой Складковский видав обіжник, щоб фасади домів були так помальовані аби гармонізували з тлом природи. Як відомо, природа зміняє свою барву три рази на рік. Отже власники камениць побоюються, щоб від них не вимагали перемальовування домів три рази до року... Так пише польська опозиційна преса.

Дня 3 і 4 вересня 1938 р. відбудеться у Станиславові зїзд усіх бувших вихованців станиславівської української ґімназії. Зголошення тих, що хочуть узяти участь у цьому зїзді, належить надсилати найдальше до дня 30-го червня 1938 р. на адресу: о. Вапрович Степан, Станиславів, ул. Перацкого 11 (Духовна Семинарія).

Гумор. — Реставрація. — Іван К. сидить в ресторані і плаче. — Ти чого плачеш, питає його приятель. — Може сей біфштик змякне...

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині
ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК
Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. **ЦІНИ ПРИСТУПНІ!**

Відділ кінної поліції приділено до воєвідської команди поліції в Станиславові.

В Городенщині появилася рідка в наших околицях недуга Бавґа, що походить знад Середземного Моря. Недуга та повстає від пиття сирого козячого або й коровячого молока. Вона подібна до черевного тифу і триває досить довго.

На терені громад Синевідсько Вижне і Крушельниці невідомі справники повитягали цьвяхи з порогів вузькоторової зелізнички фірми Ґодуля та повбивали їх у місцях, де стикаються шини. Ті самі справники знищили ряд гектометрових стовпів.

В Пронятині під Тернополем відбулася бійка з приводу весілля, в якій убито латинника Іваницького і легко ранено кількох інших. ІКЦ в ч. 170 робить з того політичну справу і пише, що все те зробили Українці „з ненависти до Поляків".

Брідське староство завісило діяльність Лугу в Голосковицях.

Кінь з плугом запався під землю підчас орки в с. Королівська Новоєльня вонбжеського повіту. Найстарші мешканці села памятають, що давніше на місці випадку була студня, яку закинено.

В дні 1 липня має відбутися тягнення долярової позички. М. ін. буде вильосована премія у висоті 40.000 дол. 5 липня зачнеться тягнення премії будівельної позички II-ої емісії. Головна виграна виносить 500.000 зл.

Над Підкарпатською Руссю шалів на днях буревій. Від перунів погибли чотири особи.

Канцлєр Гітлер удекорував ордером „Німецького Орла" українського лікаря, доцента букарештенського університету, дра Івана Филиповича, за заслуги при організації міжнародньої ловецької виставки в Берліні.

Виставу чеської літератури в перекладах влаштовують в центральній бібліотеці Праги при кінці с. м. Мають виставити около 3.000 перекладів на ріжні мови світа, м. ін. на українську („Український Тиждень", ч. 25).

В Римі на площі Еседра збожеволів один Абісинець на вид памятника льва Юди, привезеного з Адді Абеби до Риму як воєнний трофей. Ошалілий Абісинець ранив шаблею, яку мав під блюзою, офіцира міліції й 2 прохожих. Божевільного зловили два міліцянти, ранивши його передтим.

У стейті Монтана в Злучених Державах Півн. Америки трапилася зелізнича катастрофа, в якій погибло 50 осіб.

Жертви. Впр. о. Михайло Божак, Уторопи, п. Яблонів к. Коломиї, зл. 4 на укр. інвалідів (збірка в церкві).

Гумор. — Знак. — Я чув, що ти зірвав з нареченою. З якої причини? — Бачиш, я завважав, що молодші брати моєї нареченої за часто бавилися в „коморника".

Спорт. — Останні в цьому сезоні змагання за мистецтво Окружної Ліґи з перемиським Чуваєм, програла несподівано Україна у відношенні 4 : 1 (2 : 1). Мимо сеї програної Україна остала дальше на другому місці в табелі, здобуваючи тим самим почесний титул віцемистця. Мистецтво здобули, як відомо, Чарні. За третє місце в табелі змагаються ще Польонія й Гасмонея. До А кляси спадають вже напевно II Сокул і Чувай, мимо виграної з Україною.

Мистецтво світа в копаному мячі здобула с. р. знов Італія.

Новіціят ОО. Василіян у Крехові

приймає молодців, які щиро хотять посвятитися монашому життю в Чині св. Василія Великого для власного освячення та звершення і для праці для душ для Христової Церкви, зокрема для св. Зєднення — головно між нашим народом.

Умови для кандидатів на монахів-священиків:

1) Щира й рішена воля пожертвувати для цих ідеалів і для Христа свої сили й життя в Чині св. Василія Великого.

2) Добре здоровля.

3) Добрі спосібности для науки й відповідне середньошкільне підготовлення для дальших студій. Приймається кандидатів по 4 клясі гімн. нового типу або по 6 клясі старого типу укінчених з добрим поступом, матуристів і академіків.

4) Добре поведення.

5) Вільність від зобовязань супроти родини або третих осіб.

6) Відповідний вік. Приймається в віці між скінченим 15 і 30 р. життя, одначе вік мусить бути пропорціональний до укінчених студій. Молодців старших віком, а з низькими студіями не приймається.

Інформації докладніші подає Управа Новіціяту ОО. Василіян, почта Крехів.

Хто бажає відповіди на свої подання, має прислати: 1) Коротко і власноручно написане „курікулюм віте"; 2) Всі свої річні ґімназійні свідоцтва, згл. іспиту зрілости або бодай вірний їх відпис; 3) Свідоцтво моральности від Всч. о. Катехита або Всч. о. Пароха; 4) Звідомлення про стан свого здоровля; 5) Почтовий значок.

Звичайний речинець зголошень від 15 червня до 15 вересня 1938 р. — Управа Новіціяту.

Зі свіжих пучків і квітів

СІК СЕРДЕШНИКА

ЗМІЦНЮЄ СЕРЦЕ.

Продажа в аптиках і дрогеріях.

Магістер Едвард Ґобец
Warszawa, ul. Miodowa 14.

КІНА

АПОЛЬО: Цирк — арена життя.
КАСІНО: Грізний Біл.
МУЗА: Дама на два тижні. — Малий збиточник.
ПАКС: Жовтий скарб.
СТИЛЕВЕ: Сліпий заулок.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавци

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Близько до купелів і жерел. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. II.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архієреї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: **Танас Горлач**	0.30
Ч. 39.	**Скала і Просвіта**	0.20
Ч. 40.	**Львів у цифрах**	0.20
Ч. 41.	**З наших літниць**	0.20
Ч. 42.	**Як то було на Україні**	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтеліґенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі.** Критичні замітки	1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість)	6.—
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
Проф. Л. Коплєр: **Релігія і політика**	1.80
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова**	0.60
„ „ **Венеція**	3.—
„ „ **Ерема кай аноніма**	0.50
„ „ **Ґоги і Магоги**	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна**	0.70
Узасаднення Скали	0.20
Пастирський лист трьох Владик	0.10
Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик: **Останній Свят-вечір**	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
Епопея сміху	0.20
Ол. Мох: **Покажчик змісту „Н. Зорі"**	4.—
Осип Назарук: **Рома Етерна.** Вічний Рим	1.—
Про Книгу Голубину	0.50
Просвітний рух в Галичині	0.45
Осип Назарук: **В княжім Крилосі**	0.20
Теофіль Коструба: **Православне духовенство**	0.20
Петро Чаадаєв: **Фільософічні листи**	0.50
Челлонер: **Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. II.**	0.50
Осип Назарук: **Культура публичного виступу**	0.20
Ілляріон Вірчин: **Соціялізм, комунізм, большевизм**	0.25
К. П.: **На водах Полісся**	0.50

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рік XIII. Львів, неділя, 26 червня 1938. Ч. 47 (1147)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Ґродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Боротьба з наїздником

Китайці затоплюють щораз більші простори.

Китайська преса признає отверто, що то китайське військо висадило динамітом великі греблі над Жовтою Рікою, щоб задержати дальший похід Японців. Китайці оповіщують, що радше затоплять себе разом з Японцями, ніж підуть під чуже ярмо. Китайські еміґранти в Америці зложили досі 20 міліонів долярів на „Фонд оборони проти наїздника". Штаб китайської армії оповіщує, що відділи манджурського війська переходять на сторону Китайців і що недавно перейшов „Корпус Охорони Гопеї" в силі 5.000 людей. Японці стягнули 50 своїх воєнних кораблів на ріку Янґ-Тсе коло Вугу. Відти їх фльота пливе горі рікою й бомбардує китайські оселі. Страти великі, але Китайці не піддаються.

Замітна промова Ґеббельса про Чехословаччину.

ПАТ звідомляє з Берліна: Міністр Ґеббельс промовляв вчера з приводу „Свята сонця" і присвятив значну часть своєї промови справі судетських Німців. Він сказав: „Нехай ніхто не думає, що будемо без кінця дивитися на їх переслідування. Заграниця повинна зрозуміти, що неможливо на довшу мету замикати в границях чужої держави ґрупу населення иншої народности. Приклад (старої) Австрії був щодо того поучаючий. Маємо досить слів, треба нам діл! Мусимо розвязати справу, яка мучить цілу Европу".

Терор на радянській Україні.

В чернихівському районі недалеко Житомира виконано замах на предсідника районової виборчої комісії Онисійчука. Він погиб убитий двома револьверовими кулями. ҐПУ увязнило багато околичних селян, одначе не вдалося зловити того, що стріляв. Часоп. „Комуніст" твердить, що Онисійчука мав застрілити якийсь Юрченко, що недавно вернувся з заслання. (АТЕ).

Америка не може мовчати.

„Юнайтед Пресс" звідомляє з Филаделфії: Державний підсекретар Суммервил заявив у промові, виголошеній у Филаделфії, що Америка мусить співпрацювати з иншими державами, заки не буде запізно, щоби вратувати гуманітаризм і міжнародне право. Промовець виступив проти „понижування міжнародних зобовязань, яке щораз більше зростає" і заклинав американський нарід, щоби „брав участь у мирній співпраці з іншими народами над розвязкою пильних завдань всіх народів, щоби знов допровадити до того стану, щоб закони міжнародного права і людство були узгляднювані, бо від того залежить дальше істнування культури і цивілізації". Добра се промова й Америка справді має обовязок подбати про все те, до чого довела своїм диктуванням по великій війні.

Полковник Славек маршалком сойму.

Після смерти марш. Цара сойм вибрав своїм маршалком полк. Славека. Віддано 176 карток, з того важних 144, неважних (білих) 32. На плк. Славека віддано 114 голосів, на пос. Новака 30. На полк. Славека голосували консервативна ґрупа рільників під проводом ґен. Желіґовського, посли з т. зв. ґрупи полковників, частина послів ОЗОН-у і національні меншини, себто посли українські і жидівські. Полк. Славек вибір приняв і виголосив відповідну промову.

Чехословаччині загрожує вилюднення.

Чехословацький міністр суспільної опіки інж. Нечас заявив, що в ЧСР треба скріпити опіку над дітьми. Сучасний стан популяції може мати грізні наслідки для чехословацької держави. Природний приріст, що в 1925 р. виносив майже 11 процент, впав у 1937 р. до 4 процент.

Росія домагається від Туреччини звороту двох провінцій.

Арабська і вірменська преса звідомляє, що Совіти зажадали від Туреччини звороту провінцій Карс і Ардаган, що їх турецька армія окупувала ще в 1922 р. Те домагання Совітів поясняють тим, що Совіти сподіються одержати ті провінції від Туреччини за піддержку в справі санджаку Александретти.

Новий важний законопроєкт.

Ухвалений радою міністрів проєкт новелізації розпорядку президента РП в справі торговлі господарськими звірятами, дробом і мясом, має бути внесений до сойму, або вже внесений. Він предвиджує, що міністр рільництва матиме право реєструвати особи, що займаються торговлею рогатої худоби. Він матиме право зарядити, що в цілій державі зможуть торгувати худобою тільки рільні продуценти або заприсяжені комісанти та рільничі орґанізації, одначе ті останні не на власний рахунок. В разі ухвалення того законопроєкту наслідки можуть бути дуже поважні, бо до торговлі худобою можуть бути допущені тільки ті, що дістануть концесії, а се буде залежати виключно від волі бюрократії. Коли зникне свобідна торговля худобою, не стане конкуренції, концесіонарі зможуть легко порозумітися між собою й так обнизити ціни на худобу, що й без того невеличкий дохід рільників впаде ще більше. Словом, се оден з законопроєктів, який матиме далекосяглі наслідки для всего нашого народу.

Шпигунська афера в Злучених Державах Північної Америки.

В Злучених Державах Півн. Америки викрили велику шпигунську орґанізацію, яка працювала на користь Німеччини. Поліція увязнила 18 осіб. Між увязненими є офіцири з розвідчої служби німецького міністерства війни в Берліні, решта се Німці американські горожани або німецькі горожани. Та орґанізація старалася здобути тайні інформації в справах американських військових сил морських, сухопутних і летунських. Аґенти шпигунської орґанізації передавали пляни, мапи і шифри до Гамбурґа і Бремену через аґентів на німецьких кораблях, які курсували між пристанями американськими і німецькими.

ХТО ХОЧЕ ВЗІРЦЕВО ВЕСТИ ГОСПОДАРСТВО мусить обезпечувати від огню і від крадежі-влому своє движиме майно (живий і мертвий інвентар, збіжжя і пашу) в

Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕР"

ЛЬВІВ, ВУЛИЦЯ РУСЬКА Ч. 20

Телєфон: 205-47.

Нехай вулиця кричить

На маргінесі українсько-польського співжиття.

Вулиця гукає, кричить і грозить. Грозить нам, собі і незнаним. Бажає чогось, — одначе сама не знає, що робить. Голос польської вулиці досить сильний і вимовний. Сила проявляється в протиукраїнських ексцесах, погрозах та некультурних лайках. На це дивляться спокійно ті, що так добре бачать нас та так штудерно інтерпретують кожду нашу працю та дорібок.

Дивне. Чи нема сил протиставитися тій вічній нагінці? Хто не знає відносин у Галичині, гараздів українського населення, перегородженого штучними кордонами, думає все та мусить думати, що нарід, проти якого звернене вістря відлому польського суспільства, живе, жити хоче і щось там діється непевне. Тверезість думки попровадить кождого до одного джерела.

Нами страшать своїх. А ми, мовляв, живемо мов у раю. Польські шовіністи мріють: незабаром зліквідують українське шкільництво, порозвязують грізні станиці української культури, товариства, винайдуть нові статути — та втілять господарське життя у польські станиці, мовляв, для кращої контролі. Сподіватися можна всего, коли рішатиме вулиця. Щож нам робити в такій атмосфері? Не піддаватися, працювати й вірити.

Нехай польська вулиця кричить, не дивуймося, що академіцький часопис „Альма Матер" у Варшаві з червня ц. р. кличе: „Креси плонов", „Вже довше не можна пасивно нам дивитись на нелеґальну (вивротову) роботу наших ворогів: аґентів комінтерну — Жидів — комуністів, післанців Берліна гайдамаків! Не вільно толєрувати сепаратистичних стремлінь „Українців!"

Та ми не біймося вигуків і вандрівних таборів польських студентів по наших окраїнах. Вони мають фонди і їздять та вони не нагодують нашого селянина жаждущого свойого рідного слова, своєї школи, своєї культури.

Горить! Правдиві це слова несвідомих польських ендеків. Горіння прибирає на силі. А ми таки кріпнемо, дущаємо. Вчать нас. Над нами нині одні слова: „віра, у згоді між своїми, боротьба з тими, що нам її виповідають".

Не треба сподіватися і ждати на благодати, ті не приходять ніколи спокійно. Вимагають вони праці. З тих первнів, пересяклих спільною ідеєю наскрізь, ідеєю Церкви й нації, повстане непереможна сила, здібна до посвяти і побіди. О. Л.

Отсю кореспонденцію одержали ми від чоловіка, що здалека від нашої етнографічної території обсервує події в нашім краю. Порушену справу насвітлимо окремо. — Ред.

Суди Божі

Підсумки дивних і страшних подій в СССР.

В 14 статтях, які ми оповістили в „Новій Зорі" на підставі нової книжки Троцького п. з. „Злочини Сталіна", знайшли наші читачі фактичні підсумки дивних і страшних подій в СССР, де Сталін безпощадно винищує комуністичну партію. А тепер подамо моральні підсумки жахливих подій і фактів, які ми в тій серії статтей навели за Троцьким.

Хто уважно перечитав ті статті, з яких віє дійсно небувалий жах, тому ясно, що події в них описані се очевидні наслідки судів Божих.

Вказує на те передовсім льогічне заключення, що ніякий небольшевицький уряд не мігби аж так основно вишукати і винищити виновників появи большевизму, як могла се зробити влада, що вийшла з того большевизму і знає всі найтемніші закамарки його відгори аж досподу. Отже таку, до того діла найвідповіднішу, владу і вибрало Провидіння Боже в ціли винищення переступників законів Божих і церковних — їх власними руками переведено знищення їх.

Що се очевидні суди Божі, вказує також те, що Бог у милосердю своїм не покликав невинних, щоб бабралися в тім страшнім болоті, змішанім з кровю: незавидна доля зорганізувати небувалу катівню припала тим, що самі були і є співвинні.

І ще є одна познака на те, що дивні і страшні події в СССР і все що з ними звязане, се прояви судів Божих: та познака се факт, що найяркіший опис тих страхіть вийшов зпід пера головного їх виновника Л. Троцького. Називаємо його головним виновником тих страхіть тому, бо він очевидно найздібніший з оставших при життю діячів большевизму. І власне тому припала на нього морально може найтяжча доля: пережити основне знищення приятелів і близьких своїх аж до власних дітей включно, знищення руками власних товаришів, з якими разом Троцький насаджував большевизм та організував його найбільше злочинні прояви, його поборювання Церкви і віри в Бога, його масовий террор і знущання над невинними людьми, його моральне, матеріяльне і фізичне нищення багатьох міліонів людей во ім'я очевидного зла, яке Троцький і товариші його пропагували як добро.

Що се було абсолютне зло, нема вже нині ніяких сумнівів, бо кінець „розвитку" большевизму немов сам собою довів до жорстокого самовинищення його приклонників і до небувалого морального та матеріяльного занепаду великанської країни зі 170 міліонами населення, яке невимовно терпить в атмосфері, витвореній большевизмом.

А деж властиве жерело того нещастя, що полонило поверх півтора сотні міліонів людей і перекинулося також далеко поза границі бувшої Росії?

Жерело того нещастя ніде інде тільки в згубних засадах, які пропагував Троцький разом з тими, що тепер винищують приклонників його і своїх власних. З тих згубних засад консеквентно виросла злочинна діяльність большевиків, а в першій мірі самого Троцького, який розвинув навіть більшу енергію ніж Ленін в засаджуванні згубних засад большевизму.

А на чім же полягають згубні засади Троцького і большевиків взагалі?

Коротко і ясно кажучи: згубні засади Троцького і большевизму взагалі полягають на запереченні заповідей Божих і церковних та на безвиглядній спробі будувати нове життя людства всупереч Божому Провидінню й Обявленню. Все зруйновано: від почитання Бога й релігії почавши, на родині скінчивши, немов на понуру пересторогу іншим власть імущим по всі часи. І може ніколи досі не було таких обставин, до яких з такою влучністю можнаб приложити слова найглибшої з книг старого завіта про обовязок володарів змагати до правдивої мудрости:

Отже слухайте, ви володарі, і беріть собі до серця і вчіться ви, що правите землею від кінця до кінця! Слухайте ви, що опановуєте товпу і гордитеся масою народів! Дав вам Господь силу і дав вам панування Найвисший, але Він оцінить діла ваші і наскрізь перегляне заміри ваші. А ви не судите справедливо, хоч ви тільки слуги в державі Його, не шануєте закона Божого і не живете по волі Божій. І тому жахливо та скоро перейде Він по вас і над високопоставленими відбудуться строгі суди. Малим з милосердя дане буде вибачення, але могутні і сильні будуть сильно покарані. Бо володар всесвіта не подасться перед ніким і не боїться ніякої величі. Адже то Він створив малого й великого та в однаковій мірі дбає про всіх. Божий суд жде на могутніх. Отже до вас, володарі, звертаються слова мої, щоб ви вчилися мудрости і не дійшли до упадку. Бо ті, що зі святим обходяться по святому, самі будуть освячені і ті, що в тім будуть поучені, зможуть відповісти за себе. Отже будьте спрагнені слів моїх і тужіть за ними, а будете поучені. („Книга Мудрости", 6—9).

Вульгата сей уступ „Книги Мудрости" впроваджує реченням: „Мудрість лучша ніж могутність, мудрий чоловік лучший ніж сильний". Тут коротко, але дуже добре передано основну думку „Книги Мудрости", зерно, з якого вона виросла.

Всяка влада походить від Бога, добра в нагороду, зла на кару й покуту людям, як допуст Божий. В Божих очах нема ріжниці між великими й малими, хіба та, що великих судитеме Бог остріше ніж малих. І тому великі і могутні мають більший обовязок дбати про здобуття правдивої мудрости, яка полягає на праведнім житті, на пошані заповідей Божих.

Коли з того становища приглянутися сучасній нам історії людства, то мимохіть стає перед нами питання: Коли Бог так жахливо покарав большевиків за ломання заповідей Божих, то якаж кара жде злочинців іще більших ніж большевики, то значить тих, які прикриваються іменем Божим і надуживають його, а поступають таксамо як большевики, злобно і явно зневажаючи в людях образ і подобу Божу?..

Суди Божі покарали всіх, що робили зле, і будуть карати всіх, що робитимуть зле: ось проста та в своїй простоті грандіозна наука, яку мають всі народи й держави та правителі їх з того, що діється в СССР.

Релігійне життя в СССР

Журнал „Антирелігіозник" в ч. 2 звертає увагу на чимраз більше змагання віруючих ріжних віроісповідань до єдности. „Релігійні ріжниці забуваються, відходять на дальший плян. Тихонівці лучаться з обновленцями, православні з сектантами, християни з мусулманами"... Змагання до створення „одного фронту віруючих" йде в парі з упадком охоти до протирелігійної пропаганди в партійних і совітських організаціях. „Залишили протирелігійну пропаганду профсоюзи (професійні союзи). Наркомпрос (Народний комісаріят просвіти) зліквідував протирелігійні відділи Вузів (висших шкіл) та скасував протирелігійні музеї в цілому ряді країв і областей. Комсомол перестав займатися протирелігійною пропагандою". Протирелігійні музеї в давніших святинях, навіть такі великі і центральні як напр. безбожний музей в б. московському Новодівичому монастирі, переміняються в чисто історичні вистави, яких оглядання запізнає нинішню молодь з предметами культу та їх призначенням, з релігійною термінольогією. Так напр. про значіння цілком чужого для совітського устрою поняття про „переміну Святих Дарів" довідалися московські ученики завдяки оглядинам протирелігійних музеїв у замкнених церквах.

Відомі недавні розпорядки ЦК партії про скріплення протирелігійної пропаганди довели покищо до того, що з провінції зачали напливати до центральної ради безбожників домагання друкованих членських виказок тої організації. Центральна рада продала й вислала около 2 міліони членських виказок. Та, оскільки відомо, той друкований документ часто лежить у складах організації й нікуди не розходиться, хоч у звідомленнях місцевих комітетів число активних безбожників подається на підставі друкованих виказок, куплених у центральній раді. Коли навіть ті виказки розходяться по місцях, то се не може бути доказом успіхів безбожництва. На одній з московських нарад союзу безбожників знайшовся недавно делегат, який отверто заявив, що хоч він і купив членську виказку і хоч його вибрали навіть делегатом, то він безбожником ніколи не був і лишається віруючою людиною!...

Боротьбу проти змагань віруючих до духової єдности всіх релігій веде тепер прокуратура. Підозрілих в намірі обєднатися потягають до відповідальности за намагання творення організації, яка хоче збурити совітський устрій. Їх вписується в категорію ворогів народа.

В 4 ч. „Антирелігіозника" оповіщено дані віроісповідного відділу міністерства внутрішніх справ про положення ріжних православних груп. Обновленці в останньому часі підупали. Вони мають вже лише 2.876 церков, — це становить около 15—20% діяльних в СССР православних церков. Староцерковники, єрархічно підпорядковані митрополитові Сергієві й патріяршому синодові, мають, по даним з 1936 р., 75—80% діяльних церков. Ті, що не признають єрархічної власти митр. Сергія й почитають пок. патріярха Тихона, мають около 5% діяльних церков. Ті церкви називають тихоновськими, або просто „григоріївськими". Патріярший синод на чолі з митр. Сергієм одержав у 1936 р. на своє удержання 356.000 рублів від церковних відчислень. Обновленські церкви на удержання своєї єрархічної влади стягають богато більший процент доходів, ніж староцерковні церкви. В однім 1936 році обновленський синод стягнув 442.000 рублів. Григоріївськими церквами управляє тимчасова висша церковна рада (ВВЦС). Звідомлення про її доходи не оповіщено. До 1929 р. частиною діяльних церков завідував „Союз церковного відродження" епископа Антоніна. Той союз тепер розлетівся. (Гл. „Посл. Новості, ч. 6272).

П. Т. Пром-банк — Львів. Сподіюсь, що поможете свому давньому щадникові й призначите мені короткоречинцеву позичку в висоті зл. 100. Як поруку долучую посвідки трьох щадників, що годяться ручити за мене вплаченими ощадностями. Наші ощадности разом перевищають зл. 100. — З поважанням Ярослав Губка.

Дрібна ощадність запевнює позичку під застав дрібної ощадности в

Пром-Банку

Львів, Ґродзіцьких 1/1 п., тел. 292-15 і 200-15.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавци

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Близько до купелів і жерел. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Волинські ревіндикації

„Оріенс", двомісячник присвячений релігійним справам Сходу, в числі за травень-червень с. р. приніс велику статтю свого редактора, єзуїта кс. Яна Урбана п. з. „Волинські ревіндикації". В тій статті читаємо ось що про погляди католицької Церкви на „ревіндикаційну акцію" на Волині: „Передовсім не можна приписувати католицькій Церкві ніяких актів насильства і терору супроти визнавців православя в цілі їх навернення. Коли десь такі випадки наступили, треба вишукати за них інші чинники, позацерковні, й такі випадки треба осудити й радше боліти над ними, ніж тішитися з них. З другої сторони Церкві не можна брати за зле того, що приймає до єдности віри тих, які зголошуються, хочби їх зголошення були спричинені мотивами, які зі становища теольогічного треба признати за невистарчальні. Річю католицьких священиків буде доповнити такі браки відповідним поученням й окружити тих, що зголошуються, дальшою духовною опікою. Притому, коли є переконання, що ті православні, які зголошуються до Церкви, се нащадки католиків латинського обряду, ніщо не стоїть на перешкоді прияти їх на латинський обряд. Отже заходить тоді випадок дійсної „ревіндикації" душ вкраденых колись Церкві. Така ревіндикація може бути прикра для іншого віроісповідання, або національности звязаної з тим віроісповіданням, одначе не можна вважати її несправедливістю, кривдою, заподіяною комусь. Додаємо ще раз, що супонуємо, що навернення відбувається добровільно, без примінювання якогонебудь примусу, тільки внаслідок толкування, поучування й заохоти. Одначе завдання католицької Церкви не вичерпуються на подібних ревіндикаціях. Церква не вдоволяється відзисканням для латинського обряду тих, які у своїх предках належали до нього, хочби їх число направду сягало 350.000. Церква бажає, щоб до церковної єдности вернулися ті православні, яких діди були в унії з нею, овшім позискання для унії всіх православних, хочби їх предки ніколи не були уніятами. Випливає се з універсального характеру католицизму, якого він не може відкинути без перечеркення своєї сути. Церква бажає гремяльного зєдинення православної Церкви разом з її пастирями й установами, що якби вкінці наступило, то відпалиб самі собою навертання поодиноких осіб чи менших груп, значить булаб непотрібна „унійна акція" в її сьогоднішній формі. А доки се не наступить, унійна акція має свою рацію істнування, без огляду на лагинську „ревіндикаційну акцію". Тих двох рухів не належить ні ототожнювати, немовби один був тільки новою формою другого, ні також протиставити один другому. Виходять вони з двох ріжних точок і кермують ними інші, бодай частинно інші спонуки. Особливо, коли йде про „унійну акцію", то її повинні ціхувати отсі три прикмети. По перше, вона не може бути знаряддям ніякої політики, ніякого винародовлювання, її ціль стисло релігійна: відбудова церковної єдности Сходу й Заходу, пошарпаної византійською схизмою. По друге, вона запевнює православним, вертаючим до католицької єдности, задержання їх східнього обряду і східнього церковного устрою. Вкінці по третє, в унійній акції рішаючий мотив се не привертання стану сперед трьох чи чотирьох поколінь, не засада, що потомки мають бути тої самої віри, що їх „батьки", але переконання, що се воля Христа, щоб його Церква була ерархічно зєдинена під одним найвисшим пастирем, в єдности віри, без огляду на обряди, національні ріжниці й суперечности. Словом, в унійній акції момент стисло релігійний має не лише першенство перед якимибудь політичними чи історичними мотивами, але обходиться без них і сам собі вистарчає.

Так зрозуміла „унійна акція" не спирається на ніяку політичну поміч і її керманичі бажають тільки одного: щоб не роблено їм перешкод зі сторони політики, чого мають право домагатися на підставі засади релігійної толеранції, признаної в Польщі. А чи така акція більше чи менше хосенна для католицької Церкви, ніж „ревіндикації" на латинський обряд, думку про те випадає залишити самій Церкві".

Ще одна заборона

„Діло" в ч. 133 принесло отсю інформацію: В Колодіївці, пов. Скалат, дня 28 м. м. відбувся деканальний соборчик. У програмі соборчика була м. ін. практична лекція з науки греко-католицької релігії в народній школі в клясі 5-ій, на якій мали бути присутні всі священики з деканату. Місцевий парох повідомив про це управителя школи. Вночі перед соборчиком управитель школи доручив парохові Колодіївки письмо такого змісту:

Do Urzędu Parafjalnego w Kołodziejówce. Kierownictwo szkoły powszechnej w Kołodziejówce donosi, że Inspektor szkolny Stanisław Błoński telegramem z dnia 27. V. 1938, godzina 20.30 cofa swoje zezwolenie na odbycie pokazowej lekcji z nauki religji obrz. gr. kat. w szkole powszechnej w Kołodziejówce. W Kołodziejówce, dnia 27. V. 1938. Eugenjusz Baro, kierownik.

Деж українські священики мають відбути показову лекцію? Чи в католицькій державі провід школи має противитись показовій лекції з науки релігії, чи навпаки повинен помагати та радіти з того, що такі лекції відбуваються?

Де корінь лиха?

„Нове Село" в ч. 24 принесло статтю, в якій стверджує, що причина матеріяльних злиднів нашого народу се однобічна структура нашого народнього господарства. „Н. С." пише:

На наших землях на кожних 100 Українців занятих, згл. живучих з торгівлі, промислу і ремесла припадає не цілих 5 душ (4.5%), тоді як на кожних 100 душ двох других народів, Жидів і Поляків припадає 47 душ, тобто 10 разів більше, що живуть з тих галузей народнього господарства. Зате на кожних 100 Українців припадає аж 90, що живуть з рільництва, і рівночасно Жидів та Поляків на кожних 100 душ з рільництва живе не цілих 40 людей. Внаслідок такої однобічної будови нашого господарства маємо ми Українці в торговлі і промислі замало 800.000 людей і рівночасно маємо звиш один міліон зайвих, непотрібних робучих рук у рільництві... Вихід з наших злиднів, на думку „Н. С.", „переходити укр. населенню масово до торгівлі, промислу і ремесла, тимпаче, що ці галузі народнього господарства ще порівнюючи найбільш рентовні (прибуткові)". Далі „Н. С." пише, що внаслідок того, що не маємо своєї національної торгівлі, промислу і ремесла відповідно до наших потреб, „втрачуємо безповоротно кожного року 276 міліонів золотих, або що 16 і пів року рівновартість всього рухомого і нерухомого нашого приватного майна, це є 7 міліярдів 33 міліони золотих (при опрецентуванні тільки на 5% річно). Іншими словами — що 16 і пів року складаємо ми Українці чужонаціональній торгівлі, промислові і ремеслу добровільно і великодушно дарунок у сумі, за яку можнаб купити все наше майно".

Душпастирство в живцях

Під таким заголовком в „Ґазеті Косьцельній" чч. 24, 25 появилася велика стаття римо-католицького священика, з якої наводимо один уступ п. з. „Роля душпастиря супроти лікувальників": Силою факту в часі сезону душпастир мусить занятися більше своїми „приїздними парохіянами". Вже на вступі порушено найважнішу справу пізнання типу приїздних лікувальників, бо після того душпастир мусітиме кермуватися у своїх починах. І так нпр. в організації богослужень душпастир повинен мати на увазі пори лікування і пори призначені на їду. Колізія випаде все на некористь богослужень і тому пора особливо вечірніх богослужень мусить бути добре вибрана. В неділі і свята звичайно є так багато Служб Божих у живцях, завдяки великій скількости священиків, які перебувають на лікуванні, що для лікувальників нема труднощів у доборі відповідної для них пори на виконання релігійних обовязків. Підчас ранніх Служб Божих та вечірнього богослуження конечна річ, щоб вірні мали змогу приступити до сповіди. Крім того церква повинна бути по можности отворена цілий день. Бо досвід виказує, що лікувальники в кождій порі заходять до церкви на хвилю адорації Найсв. Тайн. Назагал лікувальники дуже собі хвалять і радо ходять на Служби Божі з короткою гомілією, достосованою для інтелігенції. Довге богослуження, то є Служба Божа з півгодинною проповідю і т. д. дуже втомляє богатьох хорих. В проповідях для лікувальників треба узгляднити їх духові потреби. Бо теми, незвязані з актуальним життям, не знайдуть живого відгомону в їх душах. Ті проповіди повинні мати два головні мотиви: мир Божий в душі, звязаній з Богом, і радість, що пливе з чистого сумління. Всякі проповіди на теми дразливі, прикрі для хорих — невказані на час їх лікування. Поза церквою душпастир, що відвідує пенсіонати (особливо в менших кліматичних обставинах) може зробити дуже богато, бо хорі люблять говорити про свої недомагання і легко звіряються також зі своїх духовних недомагань. Відбувається те, що Ц. Ґ. Юнґ називає „Зеленавфшліссунґ" (Отворення душі). В тім велику поміч можуть нести душпастиреві священики, які самі перебувають на лікуванні, несучи свою апостольську діяльність часом несвідомо, якби мимоволі, потягаючи до Бога своїм тактом, правдивою веселістю душі й побожністю щоденного життя.

Завдання катол. товариства...

12 с. м. відбувся у Львові зїзд делеґаток польського Католицького Товариства Жіночої Молоді. В резолюціях, ухвалених на тім зїзді, польська молодь прирікає м. ін., „що скріплюватиме польськість Червенської Землі через оборону стану посідання в рільництві, торговлі й ремеслі, що збогачуватиме дорібок Польщі в труді щоденної праці..." („Слово Народове", ч. 180).

Чим стала адвокатура?

„Куріер Польскі" пише м. ін.: Замкнення адвокатських ліст перечеркує свободу адвокатського стану в тому значінні, що продовж ряду літ сей фах будуть доповнювати кандидати з урядничого стану. Вибранців будуть допускати за дозволом, евентуально на припоручення міністра справедливости. Адвокатські Палати вже тепер в богатьох випадках виконний орґан припоручень міністра справедливости, який тепер надав собі ще право повної інґеренції. В тих умовинах виконування адвокатури перестане бути властиво виконуванням вільного звання, а стане свого рода концесією, яку можна буде одержати по відбутті якоїсь скількости літ державної служби.

3-ий етап русифікації України

Відомий публіцист Отмар, що був довший час кореспондентом польської преси в Москві, пише в „Ґазеті Польскій" ч. 169, що ми тепер свідками третого етапу русифікації України, який зачався з хвилею віддання всеї влади в Києві в руки Хрущова. Сей етап характеризує факт виходження російських ґазет і отворення російських театрів у всіх більших містах совітської України, факт будови памятника Пушкінові в Києві, вкінці грізні слова Хрущова на тему „конечности науки російської мови", підперті заявами про викриття нового заговору і филею впертих поголосок про увязнення Григорія Петровського, останнього „старого большевика" на Україні, який дотепер був на волі.

Обвинувачують 132.000 урядників

З Москви звідомляють: Підчас останньої „чистки" в апараті комісаріяту внутрішньої торговлі совітські власти потягнули до карної відповідальности 132.000 торговельних урядників за крадежі, зловживання і нищення державного майна.

Жиди в містах

Жидівська Аґенція Телеґрафічна звідомляє: В останнім числі „Ді Їдіше Економік" є праця М. Ліндера про національний склад міст у Польщі у світлі останнього перепису населення. В часі між рр. 1921—1931 загальне число міського населення в Польщі зросло на 25,8 проц.: з поодиноких віроісповідань число рим.-катол. населення зросло поверх 1/4, а жидівського найменше, бо тільки 12.2 проц. На окраїнах зріст жидівського населення був сильніший як у центральних воєвідствах Польщі. В 1921 р. Жиди становили 30.6 проц. загалу міського населення, а в 1931 р. вже тільки 27.3 проц. В 1921 р. Жиди творили більше як половину міського населення на Поліссі й Волині, а в 1931 р. Жиди вже ніде не мали абсолютної більшости. З 7 воєвідств, у яких Жиди мали відносну більшість по містах в 1921 р., остали тепер тільки 4. Відносно найменших страт зазнало жидівське населення в Галичині.

ОСИП НАЗАРУК

Про обсервування

З приводу побуту в Будапешті на 34-ім Евхаристійнім Конґресі.

Зміст: — Чому томить участь у конґресах й оглядання музеїв? — Чим ріжниться одна втома від другої і чому ріжниться? — Обсервація міста в часі безцільної блуканини по нім. — Обсервування мадярського кладовища і думки з приводу того. — Про значіння упорядкованих кладовищ і бібліотек. — Згадка про „Скалу".

Участь у Конґресах томить подібно як оглядання ґалерій образів і музеїв, хоч накопичення вражінь на всяких зїздах засадничо ріжниться від накопичення вражінь в музеях і ґалеріях образів — тим, що на конґресах головний зміст кінетика живих людей, а в музеях головний зміст статика мертвих річей. Праця вложена в витворення одного і другого роду вражінь очевидно велика. І тому навіть оглядання (обсервування) тої маси праці так утомляє: бо думка і уява мусять все те приймати, „аперципувати", і займати до того якесь становище. Значить, чоловік мусить якось у своїм нутрі реаґувати на те, що бачить або чує. Отже відси походить втома. Річ дуже цікава, що втома в музеях проявляється скорше ніж на зїздах: по 3-годиннім оглядданні зїзду, навіть дуже величавого, чоловік далеко більше бадьорий ніж по 3-годиннім оглядданні мертвих образів і різьб у музеях. Причина тої ріжниці дуже складна та оскільки мені відомо досі не досліджена.

Мені здається, що причина тої ріжниці двоякого рода: 1) Зустріч з живими людьми більше ріжноманітна, чи радше більше оживляє глядача ніж зустріч з мертвими предметами, а оживлення може викликати втому аж опісля, наразі воно бавить око власне своєю живістю і тим невтралізує втому, а не викликає її. 2) В музеях є овочі праці найвизначніших працьовників з ріжних областей. Значить, в музеях перед нами накопичена праця велитнів, в яку вони вкладали свій труд літами а нераз і десятками літ. Все те очевидно зі всіх боків немов обіймає глядача, немов полонить його, притягає, приковує до себе і приневолює до реаґування думкою та почуваннями. А загал людей, який бачимо на конґресах, складається з одиниць зправила пересічних. Правда, аранжери і промовці на конґресах се звичайно люди визначніші. Та хто їх на конґресах чує? Чим більший конґрес, тим менше їх чути: учасники ждуть на те, що буде в ґазетах й у звітах з конґресів. Хоч у найновіших часах появилися машинки - грімкоговорителі, які розносять промови по цілій площі і далеко по світі, то зате на великих конґресах промови виголошують в ріжних мовах. А хто всіх тих мов не знає, той не розуміє, що говорять і в часі промов у незнаних йому мовах просто відпочиває.

На Евх. Конґресі в Будапешті львина частина часу занята була промовами в мадярській мові. Отже можна було в часі тих промов відпочивати. Але безучасне сидження, коли вже оглянулося всьо можливе, також томить. Словом, сяк чи так в часі великих конґресів дуже вказано відірватися бодай на якийсь час від повені вражінь, які втомляють своєю масою, та переїхатися нпр. по місті, таксобі, зовсім без цілі.

Так я й зробив у пятницю пополудні сівши в трамвай ч. 67 перед Келеті Удваром (Східним Двірцем) і сказавши собі: Нехай їде, куди хоче, він мусить вернутися на те саме місце.

Управа трамваїв у Будапешті завела на час Евх. Конґресу дуже вигідні білєти для паломників по 2 пенґи за два дні їзди (або по 3 пенґи за три дні їзди) — куди хто хоче і як довго хоче, може їздити за ті ґроші.

Тай їхавже я трамваєм ч. 67! Переїхав я Дунай і довго їхав його берегом. Потому переїхав я цікаві передмістя Будапешту і їхав попід зелені сугорби з одного боку зовсім незаселені. Хвилями мав я враження, що я вже далеко за Будапештом, в якійсь інакшій оселі, тай вже зачинав побоюватися, чи вернеться мій трамвай на час, бо я мав по пару годинах призначено піти на якусь конґресову імпрезу. На щастя вернувся я перед Келеті Удвар якраз на час.

З такої поїздки по Будапешті можна винести враження менше більше загального образу міста: воно так ріжниться своїм стилем і темпом життя та його кольористикою від інших великих міст Европи й Америки як ріжниться мадярський нарід від инших народів. Хоч правдою є, що в Будапешті богато не Мадярів, то таки Мадяри надають тому містові своє пятно і то не лише в надписах, а в усім. Будапешт се безперечно велике культурне місто. Хоч культура Відня очевидно глибша, то культура Будапешту цікавіша, живіша, оригінальніша, вона має в собі щось з калєйдоскопу, в якім складаються в дивно мистецькі картини ріжноманітні образи минулого й сучасного.

Щоб оцінити культурність якогось народу, все треба відвідати його кладовище (цвинтар). Отже одного дня, — не памятаю вже, котрого — коли мав я півтора години свобідного часу між двома імпрезами, відвідав я великий цвинтар положений недалеко Келеті Удвару.

Він обведений високим муром і треба довго йти заки можна дібратися до якоїсь брами в тім мурі. Нарешті входжу. Широкі асфальтові шляхи і хідники біля них. На цвинтарі прекрасний порядок. Всюди мармори й мармори чорні, білі, темні, рожеві. Надписи виразні, глибоко й старанно ковані в марморах. І скрізь цьвіти, цьвіти, цьвіти! Якіж ріжноманітні цьвіти! А які травники, зелені мов смараґди і прегарно плекані. А які гарні мохи довкруги памятників! І божі деревця і великі дерева, а все цвите й пахне, все заосмотрене в воду, всюди чисто позамітано. Аж приємно походити по такім великім кладовищі немов по дуже гарнім парку.

О, тут найвиразніше видно, що Мадяри се дійсно культурний нарід. Стоячи серед їх величавого цвинтаря так хотілосяб закричати аж ген до далеких сел і місточок рідної землі: Огляньте запущені могили своїх батьків і прадідів! Поправте хрести на них, зробіть надписи на хрестах, подбайте про доріжки, про дерева і квіти. Трівко загородіть місце вічного спочинку! І робіть все те зорґанізованим зусиллям, бо тоді буде се школою збірної пошани і збірної вправи в зусиллях з думкою злуки двох світів; значить: буде жерелом правдивої культури.

В давних часах кладовища (цвинтарі) були твердинями і тому їх оточувано сильними мурами. Се, як також моральний звязок з памятю усопших, давало оборонцям таких кладовищ особливше завзяття і можливість якнайбільшого опору. На кладовищах відбувалися колись також традиційні народні віча в найважніших справах. На кладовищах уряджувано також найбільш величаві торжества. Корінь того всего — моральний звязок живучого покоління з мину-

Важна вистава

4) Краєве Господарське Товариство „Сільський Господар" у Львові („С. Г.") переводить хліборобський вишкіл молоді через орґанізацію „Хліборобський Вишкіл Молоді" (ХВМ), яка істнує при головнім товаристві „С. Г.". Схема орґанізації „ХВМ" займає цілу окрему стіну V-ої салі. Та схема прикрашена трьома вінцями з колосків збіжжа і сосниною. На гарній великій схемі порозвішувані знимки з життя і діяльности ґуртків хліборобського вишколу молоді. Ґуртки „ХВМ" мають вивчити нашу сільську молодь на добрих господарів і свідомих членів своєї суспільности. Орґанізація „ХВМ" має тепер 1180 ґуртків. В них є хлопців 8.231, дівчат 4.840, разом 13.071. Як скоро поступав розвиток хліборобського вишколу молоді видно з того, що в 1932 р. в початках праці були 32 ґуртки з 528 учасниками. Для ознайомлення з завданнями і працею „ХВМ" „Сільський Господар" видав окрему інформаційну книжечку інж. А. Романенка п. з. „Як повстав і працює Хліборобський Вишкіл Молоді". Її примірники розложені на великім столі, 1 прим. по 50 сот. можна купити на виставі.

Підчас того як оглядаю сю часть вистави, вдруге прийшла прогулька одної з українських середних шкіл у Львові, коло 30 хлопців під проводом учителя. Вони з зацікавленням оглядають експонати й уважно прислухуються до пояснень свого професора та дижурного, старшого учителя. Виклад і пояснення се добра поглядова лекція кооперації, ілюстрована експонатами.

На експонати „Сільського Господаря" варт було присвятити більше місця. Та годі. І без того дві третини або й більше експонатів присланих з краю не можна було розложити, бо не було місця. Так рушилися наші люди — вже з приводу першої вистави того рода. Вона справді величава. А якаж буде та вистава по ряді літ й особливо тоді, як будемо мати окремий виставовий будинок на ті цілі. І все те виконане і зібране виключно власними силами без сотика субвенції.

Хліборобський Ліцей з українською викладовою мовою в Черниці має також своє скромне місце на виставі. Є тут мапка господарства, пляни шкільних будинків і кілька знимок з життя і праці в школі. Шкода, що не подано, кілько учеників у тій школі. Проф. Галущинський поясняє, що се дуже важна школа для нашого народу і що вона має тепер вже поверх 40 учеників.

В VI-ій салі приміщені експонати „Приватної молочарської школи Маслосоюзу в Стрию". Є тут виставлені знимки з праці в школі, на окремім столі шкільне приладдя: посудини, пробівки і ин. Діяґрама п. з. „Абсольвенти молочарських курсів" показує, що в послідних роках зростає число учасників з університетською освітою. На двох окремих таблицях, оправлених в рамці, подані умови приняття до тої нашої молочарської школи і програма навчання. Під тими діяґрамами на столі ріжні пробівки і прилади до навчання. Все взірцево чисте і гарно поукладане. Справді, можемо бути горді на нашу приватну школу молочарства в Стрию. Якже вона розвинуласяб, якби ми мали бодай автономію. Далише невеличка стоянка Середної фахової жіночої трирічної школи ч. 183 СС. Василіянок у Львові або коротше Кравецької ґімназії. Вона виставила рисунки шкільних одностроїв, крої шкільного одностроєю, є окрема таблиця „калькуляція одностроєю", викінчення складових частин одностроєю, моделі частин одягу, виконані ученицями і пробки ріжних матеріялів на одяги. Все те ґустовне, елеґантне, гарне, аж мило дивитися. З гра-

лими поколіннями, звязок минувшини й сучасности з будуччиною, звязок дочасности з вічністю. Словом, цвинтар (кладовище) має далеко глибше значіння ніж сучасним людям здається. Ті місця мертвих мають приблизно таке значіння, як жерело здорової води в обляженій кріпости. І тому занедбання місця усопших чи то поодинокого, родинного, чи збірного, се певний знак розвалу чи то родини чи висшої спільноти, племени чи нації. Крик і метушня, які підносять нераз люди сучасного покоління в ріжних краях, зовсім не мусять бути доказами кипучого життя, бо й розклад має свою метушню. Чи бачили ви коли на пільній стежці здохлу кертицю? Переверніть її паличкою: якже під нею кишить від ріжних жуків та інших сотворінь, що роздирають мертве тіло кертиці, хоч назверх виглядає вона мов жива і навіть футерко її ще прекрасно блищиться. Або придивіться стадові круків, галок і воронів на трупі коняки. Якийже там гамір, крик і рух! О, смерть також має свого рода метушню і гомінкий вереск, подібний до крику наших Донцових, Кравцевих, Андрусяків та інших учеників і трабантів степового руїнника.

Занедбання кладовищ в области цілого життя людської спільноти має точно таке саме значіння, як занедбання бібліотек в области духовій. Бібліотека се духовий скарб, якого не можна оцінити, а який має величезне значіння не тільки в области духа, але також в области порядкування фізичного і матеріяльного життя. Вже старинні народи додумалися до того, що бібліотека се місце, де мертві живуть і навіки занімілі говорять. Тільки сядь в тиші її, розгорни перед собою книги, — і заговорять до тебе давно померші найбільші уми та найгорячіші серця твого народу і всего людства. В бібліотеці можеш зложити візиту кому хочеш, тільки треба мати ту бібліотеку і треба її шанувати, а тоді збережуться в ній неімовірні струї духової сили і провіденції на будуче. Розуміється, коли бібліотека добра, бо може бути також лиха. Як без води нема життя, але може бути з води також велика руїна, як без сонця неможливе життя, але від нього може бути також тяжка недуга і смерть, таксамо річ мається і з бібліотекою. Якже пізнавати вартість її?

Стара практика каже, що в области чистого духа рішає про вартість те, що від століть оправдало себе як орґанізуюча сила. Так від віків оправдувало себе все і без виїмку те, що підносило духа до Бога і до вічного життя. Ось центр здорової бібліотеки — і горе такій спільноті, яка з погордою свище і плює на головний осередок здоровля свого, яка отрую ліком уважає, а лік отруює...

Коли з тої точки погляду подивимося на бібліотеки наші, то во істину: нема причини до великої радости. Здається, що ми під тим оглядом стоїмо гірше, ніж стояли наші батьки. Тому велика пора зорґанізованим способом обдумати і перевести в діло реорґанізацію наших бібліотек так, щоб вони стали акумуляторами духової і фізичної сили нашого народу і Церкви його як головної кріпости. В кождій місцевости вистарчилоб на се зусилля трьох витревалих людей, які розумілиб, що значить бібліотека, що становить її вартість в ріжних областях життя та вимог його, яке значіння має порядок в бібліотеці та міцна оправа книг її. Як відомо, не можна уважати бібліотекою навіть найбільшого числа книг, прекрасно оправлених, коли нема катальоґу до них і коли вони не поскладані так, що кожду книжку можна знайти на основі катальоґу.

І таксамо вистарчилоб зусилля трьох витревалих людей у кождій місцевости нашій, щоб упорядкувати кладовище: се звернулоб увагу, серце і душу загалу на святість родини і традиції, на значіння Церкви та високих цілей її.

Може такі здорові завязки дбання про кладовища наші і про бібліотеки наші повстануть в нових орґанізаціях нашої „Скали“. Тут у Будапешті згадав я се улюблене твориво Владики Григорія. І лекше стало на душі. Я був задоволений, що приїхав на Евхаристійний Конґрес у Будапешті.

Допис з Закарпаття

Відпуст у свято Зіслання св. Духа в Мало-березнянськім Монастирі ОО. Василіян.

У днях 10—12. VI. ц. р. Василіянська церква в Малім Березнім вміщувала в собі около 12.000 побожних богомольців. Наші малі села побудовані на високих горах, порозкидувані, сходилися до Василіянської церкви, щоб у св. Сповіді й Причастю набрати сил до вірного сповнювання щоденних обовязків. Любо було дивитися як наші селяни в прегарних народних вишиваних строях, малі, великі, дівчата, юнаки, старці, молодь тиснулися до св. Сповіді навіть до пізної ночі, хоч недавно відправили св. великодну Сповідь. ОО. Проповідники Василіяни, як широкознаний Зореслав, голосили побожним прочанам св. науки про: 1) важність спасання своєї душі, 2) злобу ґріха, 3) смерть у тяжкім ґрісі, 4) небезпеку комунізму. — Дня 11. VI. вечером о год. 20. відбулася подія немалого значення. Вспр. о. П. Булик, Протоігумен Провінції св. Николая ЧСВВ, ериґував канонічно хрестну дорогу, що спинається серпентиною на узґірі від монастирської церкви вгору. Хрестна дорога так мало знана, така рідка для наших підкарпатських Українців, хоч така важна. Хрестна дорога, показуючи Богочоловіка з хрестом на раменах, улекшує нам життєві клопоти та побуджує нас горіти любовю до Христа. Наші ж підкарпатські Українці живуть твердо, отже треба тієї полекші та любови до Христа.

В сам день свята Вспр. о. Фірцак декан в Ублі відспівав Сл. Божу з діяконами Волошином і Клином. Святочну промову виголосив Зореслав. По благословенні верховинці лишили Василіянську церкву на ужанській долині й покріплені св. Тайнами верталися в свої гори, щоб там вести краще християнське життя.

Слід запримітити великий розквіт релігійного життя в тих верховинців. Вони донедавна вважали за ґріх частіше, як раз на рік сповідатися та причащатися, а тепер гейби на випередки на більші свята спішаться до Св. Тайн. Любо було слухати, коли велика процесія з Перечина (близьке містечко) заґравала на трубах ту милу пісню: „Радуйся Серце Бога живого“. Наші підкарпатські Українці обзнакомлені з культом Пресв. Евхаристії та Пресв. Серця Хр., хоч донедавна цей подвійний культ був дуже чужий і можна сказати несимпатичний для них. Це заслуга ОО. Василіян, що прибули до нас з Галичини, де католицький дух гарно процвітає. Ми навчилися багато цінних річей і ще навчаємося від братів Галичан так у релігійнім як у національнім житті.

Через ті три дні побожні богомольці ввесь час виспівували пісні до Пресв. Богородиці, кожда громадка, процесія, іншу; одна: „О, Маріє Мати Божа...“, друга ж: „Христіяни прославляймо чистую Діву“... третя знову: „Молимо Тя, Діво, грішнії усердно“.

Тільки нажаль деякі з богомольців помимо того всього такі темні, що кидають свій ґріш мантіям, щоб з долоні, чи з карточки, що її витягає папуґа, довідатися про свою будучу долю. Не красно, що молодь забавляється способом негідним св. відпусту, напр. сідають на карузелю, як у нас кажуть „рінґішпіль“, звиджують якісь акробатичні чудеса. Тяжка проблема також жебрацтво, що приходить на відпуст. Воно надуживає доброти наших богомольців, св. імени Ісуса, Пресв. Богородиці та побільшуючи своє каліцтво показує позірну нужду і ганебно вимушує милостині від богомольців. Це все кидає тіни на релігійну маніфестацію як відпуст при церкві. Відповідальні чинники повинні те все помалу усувати.

З а к а р п а т с ь к и й.

фікону довідуємося, що в першім році істнування сеї кравецької ґімназії було 17 учениць, а тепер в шк. р. 1937/38 є 117 учениць.

Чотиролітна купецька ґімназія Р.Ш. у Львові виставила взірцеву крамницю з моделями ріжних товарів і модель виставового вікна. На окремім стояку завішені праці учеників з ділянки купецької реклями. Чотири ґрафікони за склом оправлені в рами поясняють: 1) Розвиток тої ґімназії (давніше Торговельної Школи РШ). З него довідуємося, що в 1911/12 шк. р. було в школі менше як 50 учеників, 1920/21 коло 90, 1930/31 поверх 150, 1937/38 коло 200. На ґрафіконі зазначено поділку від 1—50—100—150—200. 2) Суспільне походження учеників. Синів селян і робітників 48%, державних службовиків 29% і синів священиків 0.6%. При школі істнують однорічні т. зв. курси для абітурієнтів середних шкіл. 3) З третого ґрафікону видно, що на тих абітурієнтських курсах було синів селян і робітників 31%, синів державних службовиків 29% (тілько само, що в ґімназії), синів священиків 17%. 4) Четвертий ґрафікон подає, кілько було учеників на обітурієнтських курсах. В 1920/21 шк. р. напр. менше як 50, в 1937/38 коло 130. (Д. буде).

Новий спосіб наступу на нас

„Служба Млодих ОЗН“ орґанізує с. р. пять таборів для молоді міської, сільської та студентської. Переважатимуть між ними табори для студентів, т.зв. „табори спеціяльної ваги“, які матимуть господарсько-суспільний характер. Їх ціллю будуть дослідні праці в теренах, де загрожена польськість. В першій своїй стадії табори обмежаться до краєзнавчих прогульок, щоб їх учасники запізналися ближче з тереном та його властивостями. В другій стадії будуть виконувані орієнтаційні господарські праці в отсих напрямках: 1) Орієнтація кількостева й якостева в людськім матеріялі, який міґби вибрати якийсь означений ремісничий напрямок. 2) Орієнтація в напрямі створення польської кооперативної станиці. 3) Орієнтація в напрямі заложення скумульованих халупничих закладів ремесла. 4) Орієнтація в напрямі можливостей зорґанізування Поляків (?) греко-католиків (?) в суцільне забороло польськости на окраїнах. 5) Орієнтація в напрямі створення світлиць, шкіл та рухомих бібліотек для малоземельного населення. 6) Орієнтація в напрямі створення огнища польської молоді в загроженім терені; її ціллю булоб піддержати духа польськости на окраїнах. 7) Орієнтація в напрямі моноґрафічних праць з околиць пенетраційних теренів. На тих підставах повстане табор у Кропивнику, який буде польською оперативною базою на Турку, Самбір і Стрий. Другий подібний студентський табор повстане в Перемилі на Волині. — Отсі вісти беремо з „Дзенніка Польского“ ч. 166. Нема сумніву, що польські студентські табори, до того в таких околицях як Турка, Самбір, Стрий, де живе наша дрібна шляхта, подумані як новий спосіб наступу. Ми повинні належно приготовитися до відпертя і того чергового наступу.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Ювілейні книжечки

про хрещення України.

1. **Володимир Великий, будівничий Української Держави.** У 950-ліття хрищення України. Написав Теофіль Коструба. (Бібліотека Товариства „Скала", ч. 8). Станиславів, жовтень Р. Б. 1937. 175×125 мм., 32 стор.

2. о. Мирослав Ріпецький, **Святий Володимир Великий Володар і Хреститель України.** „Бібліотека Релігійної Освіти" ч. 19. Жовква, 1938. 170×120 мм., 40 стор.

3. А. Лотоцький, **Св. Володимир Великий,** життєписне оповідання. З ілюстраціями Мирона Левицького. В 950-літню річницю хрещення України-Руси (Видавництво „Криниця" в Перемишлі при „Українському Бескиді"). Перемишль, 1938. 150×115 мм., 64 стор.

4. М-р Олександер Буць, **Хрест на Україні** (у 950-ліття Володимирового хрещення України). „Християнська Книжка", ч. 5. Львів, 1938. 165×120 мм., 32 ст.

Вичислені тут книжечки (в хронольогічнім порядку, так як вони появилися в друку) написали католицькі автори Українці й видали їх українські католицькі видавництва. Спонука до написання й видання цих книжечок це ювилей 950-ліття хрещення України, що його почали в нас святкувати вже в 1938 р. Очевидно, це булоб відрадне явище — поява аж кількох книжечок про ту саму справу; видко, що їх треба, що консумент домагається їх, словом, бажається якнайширшим кругам читачів змалювати найважніший момент у нашій історії. Кажу: булоб, але не цілком так є. Вже побіжне перечитання всіх чотирьох книжечок може здивувати читача, що не знає жерел до історії України, бо майже в кождій книжечці сама справа охрещення України змальована інакше... Ось приміри.

В книжечці Ол. Буця, виданій у Львові, читаємо про хрещення Володимира В. й цілої України ще майже цілком так, як це було написано в Нестора-літописця: Володимир приймає спершу чужі посольства до себе в справі віри, потому посилає послів від себе („до Німців і до Хозарів, до Магометан і до Греків"; хто такі Хозари, не пояснено, а магометани виглядають цілком мовби якийсь нарід, пор. ст. 14). Вислід посольств такий як у Нестора: Володимир постановляє хреститися від Греків, але йде походом на Корсунь, добуває його, жениться з Анною і заводить у себе християнство від Греків. У брошурі сильно підкреслено, що ми приняли католицьку віру; тілько властиво й подано суттєво відмінного від старого печерського літописця.

Ще виразніше грецьке походження християнства в Україні підкреслюється в оповіданні А. Лотоцького (перемиським). Там уже хіба тілько відмінного від літопису, що деякі деталі літописного оповідання усунено в тінь, а деякі підкреслено. Тут Володимир хреститься в Корсуні, як повторювано традиційно через довгі часи, і навіть князь був осліп перед хрещенням, а після нього прозрів. Немає навіть тілько нового, що в книжечці Буця.

Зате о. М. Ріпецький вийшов з того завороженого кола, де поза літописним оповіданням письменники не бачать інших жерел. Цілком правильно автор звертає увагу на те, що „оповідання нашої найдавнішої літописі про заведення християнства на Україні се грецька леґенда, яку грецький автор влучив до літописі в XIII столітю" (ст.11). Дійсність поза тим була інша: великий вплив на Володимира мали Варяги-християни й загалом місцеві люди, а не якісь посольства, що приходили з ріжних країв. Єрархію, пише дальше о. Ріпецький (з відкликом до Ст. Томашівського), взяв св. Володимир не з Греції, а з Болгарії. Як бачимо, цілком відмінний погляд від того, що висловлений у попередних книжечках.

На тім самім становищі стоїть Т. Коструба. І він твердить, що Володимир охрестився в Києві, а не в Корсуні, хоч більше ймовірним уважає вплив на князя не самих лише Варягів, але й загалом усіх місцевих християн, навіть з його найближчого окруження. Щодо єрархії, то цей автор рішуче твердить, що завів її наш рівноапостольський князь з Болгарії, з Охриди (де був тоді окремий патріярхат у єдності з Римом), а не з Византії. Ріжниця між цим автором і попередним радше в подробицях.

Якіж наслідки може мати таке ріжнородне змалювання (в самих лише українських католицьких виданнях!) найважнішого моменту в історії України? Хіба таке, що в ріжних районах краю, залежно від поширення такої чи іншої книжечки, будуть панувати серед широких кругів ріжні погляди на хрещення України. Львівська архидієцезія напр., де буде поширена книжечка п. Буця, буде дивитися на цю подію очима того Грека, що „доповняв" Нестора-літописця; перемиська дієцезія буде мати двоякий погляд: „василіянський" з книжечки о. Ріпецького й „византійський" А. Лотоцького. Врешті в станиславівській дієцезії буде поширений погляд Т. Коструби, як його висловлено в книжечці „Скали". Не відомо лише, який з тих поглядів прийметься, скажім, на Лемківщині...

Подібна справа і з датою хрещення України. Всі брошури навязали до 988 року, бо тоді починається ювілей. Та це хоч і традиційна дата, то рішуче невірна. Знаємо, що хрещення відбулося після заняття Корсуня, а це місто було під владою цісарів весною 989 р. й могло бути заняте щойно в травні або в червні 989 р.; отже хрещення України відбулося найскорше літом 989 року. Деякі історики (Грушевський, Томашівський) припускають, що хрещення відбулося щойно в 990 році.

Не маю змоги в цій статті рецензувати названих книжечок, бо на те треба більше місця. Хочу лише звернути увагу на деякі технічні справи. Що кидається в очі відразу, то неуважна ломка брошури Лотоцького, де попереставлювано сторінки. І так зам. нум. 46 має бути 47; зам. 47 м. б. 46. Технічна похибка є й на 19 стор. книжечки Ол. Буця, де перший рядок згори має бути першим рядком знизу. Дальше звертає на себе увагу кілька ярких польонізмів у мові цієї книжечки. Вже сам наголовок нещасливий: „хрест" у нашій мові значить „крукс", а не „баптізма"; це в польській мові „chrzest" означає хрещення. Наголовок отже брошури: „Хрест на Україні" каже сподіватися скорше розвідки про українські хрести, їх стилі, форми й т. д., а не про хрещення! Таксамо в тексті деякі польонізми затемнюють зміст; напр про Володимира читаємо, що „він теж вийшов побідником" і в першій хвилині думаємо, хто ще крім нього, що він „теж"? Та це звичайний польонізм: „он теж однюсл звиценство" (пор. ст.12). Крім того стрічаємо такі вислови, як „поганство топніло" чи „Володимир не заперестав на (!) охрещенні народу" (ст. 16). Такі вислови слід рішуче усувати! Зазначу також, що книжечки (крім виданої в „Скалі") не вільні від більше або менше численних друкарських похибок.

Так на перший погляд представляються видані ювілейні книжечки; можливо, що вийдуть ще й інші й може видавці скористають з цих заміток, тобто подбають про кращий зміст і уважніше технічне переведення видання. Покищо, здається, требаб застановитися над тими консеквенціями, що випливають з дійсного стану популярної ювілейної літератури.

Перша річ це устійнення, котра з виданих книжечок відповідає історичній дійсності і вимогам наукової критики. Досі їх так як не рецензовано. Требаб конечно піддати їх оцінці фахівців і ті оцінки в якімсь ювілейнім виданні видрукувати, поручити ту чи ті, що згідні з фактами, а осудити інші. Гадаю, що це належить до обовязків ювілейного комітету, бо інакше наслідком урочистости буде баламутня, непевність, як дійсно відбулося хрещення України!

Друге це справа устійнення дати хрещення України. Це важне тому, що традиційна дата (988 р.) невірна, а мимо того від неї виходять й її твердо держаться. Тому конечно треба, щоб фахові історики забралися до тієї дати, вирішили справу й висновки також видали друком для ширшої громади. Практично можна і треба справу так розвязати, що ювілейні торжества починаються в 1938 році, а кінчаться в 1940 р.

Третє — видання наукової монографії або збірної праці про св. Володимира й хрещення України, де булиб видвигнені й по змозі вирішені неясні досі питання. Оскільки вони неясні навіть для декого з тих, що пишуть про це, видко хочби по виданих брошурках. Та тут треба використати досвід з названими книжечками: не робити цього тихенько, по кутиках, щоб один про другого не знав, чи один другого старався випередити, бо таким способом не дійдемо до нічого. Тут треба збірної праці, фахової критики перед друком, щоб не видавати річей уже за рік-два перестарілих.

В цей спосіб можнаб з ювілейних обходів і торжеств мати тривку користь, що булаб і виховуючим памятником ювілейних урочистостей. Треба рішуче уникати баламучення читаючої публики ріжними непередуманими як слід публікаціями, бо з них нераз більше шкоди як хісна. Думаю, що над цим варт подумати й тому подаю отсі думки до відома ширшим кругам. Книжечки, що від них я вийшов, служили мені, що так скажу, за точку зачепу; вони — явище дуже повчаюче.

І. Історик.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

2) З застановою одушевляємося цим усім, а думки наші пливуть і пливуть, переняті якоюсь дійсно неземською, надприродною розкішю, і наповняється нею наше серце й лучиться воно з Христом, який жертвується в кожній Сл. Божій, що тепер відправляється по всьому світі — й ураз з Христом складаємо подяку та хвалу Богові в Тройці Пресвятій.

Не беруть участи, ані не відчувають, на жаль, цеї загальної радости наші відлучені брати, як також протестанти і всякі сектанти. З тим більшою ревністю та зрозумінням ми, щасливі учасники цього Конгресу та щасливі вірні св. катол. Церкви, повинні взятися до праці над поширенням і зрозумінням культу Пресв. Евхаристії, щоб через Пресв. Евхаристію освятити свої власні душі і вслід за тим здобувати заблудші душі для Христа, щоб дійсно цілий світ творив одну Божу родину.

До цього нехай послужить нам бодай в якійсь частині сей короткий реферат.

Щоб добре зрозуміти святе й велике завдання Пресв. Евхаристії в житті Церкви, родини й суспільности, — пише бл. п. о. Й. Мельох, Т. І. — мусимо усвідомити собі основний плян Бога супроти людського роду. Св. Павло, апостол народів, висказується ось як про цей Божий плян: „В Христі вибрав нас Господь перед сотворенням світа, щоб ми були святі й чисті перед Обличчям Його та призначив нас до Божого синівства через Ісуса Христа".

У споконвічному свойому пляні призначив Бог людину до святости, до співучасти в Божому щасті. Коли первісний Божий плян знівечили наші прародичі в гордості своїй, — Бог у своїй безмежній доброті й любові посилає на світ свого Сина, щоб цей первісний Божий плян не тільки привернути, але ще в вищій мірі його доповнити.

Син Божий стає чоловіком, входить у родину людську, а ми злучені з Христом, або (як каже св. Павло) „вщіплені в Христі через освящаючу ласку", через Нього входимо до Божої родини, стаємо Божими дітьми. І чим більше досконала наша злука з Христом, тим повніша наша участь в Божому житті, тим більше наше освячення. Поза цим Божим пляном нема іншої дороги до святости. Святим можна бути тільки в Христі.

Якже Христос доконав цього великого діла?

Христос, Син Божий, стався чоловіком на те, щоб цілий людський рід злучити в своїй Особі в одне містичне тіло, якому Він Сам голова, а всі люди Його членами й через цю містичну злуку довести людство до повного зєднення з Богом у Пресвятій Тройці і тимсамим до участи в Божому щасті. Се містичне тіло то свята Церква Христова.

Отже бачимо, що Церква се діло Божих рук. Вона не спирається на людських поглядах, на наукових системах, або на змінчивих поняттях світа, але стоїть на фундаменті Божої правди, на догмах. За кожним словом святої Церкви стоїть повага непомильного Бога, повага тисячоліть історії, повага найвизначніших умів совісти і здорових поглядів святих людей.

Церква се дійсно незрушима скала, хоч довкруги неї все хитається, змінюється, упадає, — вона одна стоїть непохитно, як наймогутніше царство, але царство не з цього світу.

Церква се найвиразніший, видимий на землі символ предвічного Бога. Вона повна Божого життя, бо в ній живе й нею кермує сам Христос. Його найсвятіша Кров переливається на священиків і вірних та освячує їх діла. (Д. буде).

Памятаймо, щоб кождий Українець мав молитовник у своїй рідній мові. Се вяже одиницю з Церквою, з нацією та рідною культурою.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ТОРНЯВІ, пов. Турка, поліція увязнила інж. Ярослава Татомира, що досліджував бриндзарський промисл у бойківських Карпатах. Рівночасно поліція перевела 5 годинну ревізію в о. Ю. Татомира, пароха Лужка Горішного, батька інж. Татомира. Причина увязнення має бути та, що інж. Т. здержав потяг в русі на стації в Бусовиських і тим допустився саботажу. Увязненого інж. Т. відставлено до вязниці в Самборі.

НАСЛІДНИКОМ ПЕТРОВСЬКОГО, головою Центрального Виконного Комітету Комуністичної Партії большевиків України (КПбУ), має стати Митрофан Сердюк. Він має 54 роки, по званню рільний робітник та ледви вміє читати.

В ВАРШАВІ відбувся зїзд „Севу", організації польської сільської молоді радикального напрямку. Він домагався в резолюціях негайного переведення рільної реформи без відшкодування. Ендецьке „Слово Народове" пишучи в 180 ч. про той зїзд „Севу" підкреслює, що в резолюціях зїзду нема згадки про релігію, ні про християнську мораль.

ПОЛІСЬКИЙ ВОЄВОДА Костек Бернацкий перевів кількаденну інспекцію урядів на терені воєвідства перебравшись за Поліщука: в ликових лаптях, в сподніх з білого льняного полотна, в темнім сіраку і в великім соломянім капелюсі. Через плечі перевісив зелену торбу а в руках мав палицю. В такім строю був воєвода в повітовім уряді слонімського повіту, в старостві, в громадських урядах і на кількох постерунках поліції. Розуміється, нема урядника, який не пізнавби воєводи.

ЧЕСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Крофта заявив м. і.: „Ми не боже-вільні, щоб атакувати таку могутну державу як Німеччина. Чехословаччина не бажає ніякої війни"...

БУРМИСТРОМ ПРАГИ вибраний др Зенкель, член чеської народно-соціялістичної партії. На нього голосували також чеські соціялісти і комуністи. Перед виборами члени міської ради зложили приречення. Генляйнівці зложили приречення по чеськи і по німецьки.

РОМУНСЬКІ КУЛЬТУРНІ ТОВАРИСТВА рішили урядити по українських селах курси ромунської мови для дорослих Українців. Ромунський православний митрополит обіцяв дати безплатно дрова і пасовисько для учасників курсів. Спішно їм...

НОВИЙ ПОДІЛ РОМУНІЇ на 10 провінцій впроваджує на місце країв Буковини і Бесарабії провінції: Сучаву, Серет і Дністер. Місяць тому Ромуни перевели були поділ держави, який тепер знов змінили яко непрактичний. Цікаво, як довго витримає теперішний поділ?

В ГРУЗІЇ ГПУ перевело численні увязнення в звязку з крадіжею важних документів з габінету секретаря комуністичної партії Грузії Берія. Крім того на терені Грузії невідомі справники розкинули летючки звернені проти Сталіна.

В НІМЕЦЬКІМ ПОСОЛЬСТВІ в Ризі відбулася конференція, в якій взяли участь провідники гітлерівських організацій в балтійських державах і провідники груп німецьких горожан в тих державах. Реферат виголосив др Борґман з мін-ва пропаганди в Берліні на тему: „Балтійські краї як база німецькости колись і тепер".

БЕЛЬҐІЙСЬКІ КОНСУЛЯТИ у Франції не видають чужинцям віз ні на побут в Бельгії, ні на переїзд через Бельгію, щоб спинити приїзд до Бельгії чужинців, видалюваних тепер масово з Франції.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ надав ордери 30 японським політикам і військовим, в тім премієрови кн. Коное.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ Бонет заявив японському амбасадорові в Парижі, що Франція тепер так заабсорбована війною в Еспанії, що й не думає про договір з Совітами або Китаєм, звернений проти Японії.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА знов посунулися кілька кільометрів вперед на фронті коло Теруелю в напрямі на Валенсію. Підчас того здобули кількадесять місцевостей і кількасот червоних полонених.

В ЕДИНБУРҐУ в Шкотії англійська поліція викрила організацію шкотських націоналістів, яка підготовляла бомбовий замах на правительственні будинки в Единбурґу. В домах заговірників зроблено ревізії і знайдено динаміт. Мимотого англійські власти не увязнили нікого, тільки сконфіскували недозволені матеріяли.

В ІРЛЯНДІЇ відбулися вибори до парляменту. Радикально-націоналістична партія де Валєри здобула 77 мандатів, поміркована Косґрейва 45 на всіх 138 мандатів. Інші партії здобули по кілька мандатів.

ЯПОНСЬКИЙ ЦІСАР відзначив 30 італійських політиків і діячів високими японськими ордерами.

НОВИНКИ

В Реклинці пов. Жовква в ночі з 13 на 14 с.м. невисліджені злочинці розкинули могилу, висипану в 1922 р. в память поляглих за волю України, під якою спочиває вістун Микола Хомин. Землю з могили забрали в невідоме місце, а хрест викинули поза паркан. Про се довідалися наші люди аж тоді, коли прийшли з процесією на цвинтар в черговому дні по Зелених Святах. Люди пішли по хрест і поставили його на давнє місце. По відправі поліціянт зняв з хреста табличку з надписом. Тої самої ночі, коли розкинено могилу, відбувалася забава „стшельців" в домі заступника солтиса Станіслава Ржечковского коло самого цвинтара.

Староство в Дрогобичі покарало о. Андрія Круцька, пароха в Добрівлянах, гривною 50 зл., а вразі нестягаємости 7-денним арештом за те, що люди в церкві співали пісню „Боже Великий — Творче Всесильний". Засуджений вніс відклик до Окружного Суду в Самборі, що знизив кару на 10 зл.

На кладовищі в Старій Соли невідомі дотепер люди спалили в ночі з 19 на 20 с. м. 32 вінки, що їх зложили в пошану поляглим наші люди з того містечка.

Економічний комітет міністрів у Польщі призначив 55 міліонів зл. для селян під застав збіжжа.

Дирекція почти повідомляє, що в кліматичних місцевостях до 30 вересня с. р. будуть доручувати почту також в неділі і свята.

В Тернополі на ринку поставлено 5 кіосків для ужитку купців Поляків.

Градова буря перейшла над північною частиною Золочівщини і знищила в Русилові 55 моргів збіжжа та 45 моргів буряків на 100% і 100 моргів городовини на 20%. У Вільшанці Малій град знищив 100 моргів збіжжа на 100%, 80 моргів збіжжа на 80% і 100 моргів городовини на 30%. Крім того великі шкоди є в селах Красне, Зашківці, Ожидів, Королівка, Чишки, Кути і т. п. Град величини волоського оріха вибив понад 160 шиб. Шкоди є на 263.000 зл.

В Станиславові до аптики мра Армати вломилися в ночі невідомі справники і вкрали кількасот ампулок з наркотичними застриками та кілька фляшок з сильними отруями. Грошей не рухали.

До Делятина вернувся Михайло Капчук, який ще в 1914 р. пішов на фронт і від того часу не давав про себе знати. Отже чверть століття не був вдома.

Градова буря перейшла над товмацьким повітом. Град знищив збіжжа на просторі 400 моргів в околиці Товмача і Тарновиці Пільної. Шкоди виносять сотки тисяч зл.

Гумор. — Приємність. — Директор заведення для умово хорих завважує, як один хорий з виразом повного вдоволення на обличчі бє себе молотком по чолі. — Пощо ви це робите? Таж се болить! — Так, але як то приємно, коли вкінці перестане боліти!...

Президент Чехословаччини іменував радника Найвисшого Суду Михайла Ліськевича, Українця, президентом сенату Найвисшого Суду в Брні на Моравії.

В Бузі утонуло 30 селян з села Орля, які переправлялися з одного берега ріки на другий на сінокоси.

Адміністраційні власти не приймають вже зголошень туристів на виїзд до Італії і Югославії внаслідок вичерпання акредитив.

Польський Людовий Дім і угольний камінь під будову костела посвячено у військовій кольонії Шволежерів під Рівним. У посвяченні взяв участь волинський воєвода Гавке-Новак.

Епископ др Шельонжек покликав до життя 10 нових римо-католицьких парохій в луцькій дієцезії.

Поморський „Дзєннік Воєвудзк'ий" з 15. VI. 1938 р. подає 165 назвищ німецьких поборових, що ухилилися від військової служби в Польщі.

В с. Северенівка ковельського повіту вогонь знищив 35 мешкальних будинків і кількадесять стоділ.

Викінчено проєкт будови першої автостради в Польщі на лінії Варшава — Лодзь. Вона матиме 9 м. ширини. Будова треватиме 3 роки і коштуватиме 300.000 зл. від одного кільометра.

За неподання руки старості перед засіданням Повітового Виділу городський суд у Високім Мазовецькім засудив адв. Юрша на місяць тюрми з завішенням, уважаючи, що се образа урядника...

На почті в Радомі листонош Маіньский, б. легіоніст, на тлі службових непорозумінь вистрілом з револьвера ранив свого шефа Ружнятовского, опісля сам застрілився.

В Лодзі відбулася розправа проти учасників кровавої бійки на забаві батьківського кружка в народній школі, в часі якої 2 особи вбито, кілька тяжко ранено. 4 учасників бійки засуджено на кару по 2 роки вязниці, одного на 1 рік.

В Бидгощі кількадесять осіб затроїлося несвіжим мясом. В літі треба їсти більше яринний харч.

Польща в порівнанні з іншими краями споживає відносно найменше овочів. І так у Франції один мешканець зїдає річно 106 овочів, в Німеччині 84, в Австрії 36, на Мадярщині 15, в Польщі тільки 8. А тут овочів без ліку!

В Кракові в часі перевозу тлінних останків св. Боболі з ваґону-каплиці до костела вкрав хтось валізу, в якій були вота, жертвовані переважно Італійцями, м. ін. від одної Італійки, уздоровленої чудесно за вставленням св. Боболі, та вота, жертвовані малярем Стикою. По довшім часі рибалки знайшли у Вислі мішок з вотами. Що сталося з валізою і справником, не відомо.

Одно польське видавництво веде переговори з б. совітським шарже д'афер в Букарешті, Бутенком, у справі видання його споминів у польській мові.

Протисталінську радіостацію викрито в опущеній лісничівці під Минським. Показалося, що протисталінські радіостації організували комісарі ГПУ і відти страшили Сталіна, що вбють його.

Гумор. — Тепер, діду, не приходіть так часто, бо я оженився і не можу вас спомагати. — Се нечуване, женитися моїм коштом!

Гумор. — На ціле життя. — Як можеш виходити за такого старого? Подумай: супружжа заключаєш на ціле життя. — Моє? Його!

Регент Мадярщини Горті обходив на днях 70-ліття своїх уродин.

Помер сенатор Копелянд, один з найвизначніших противників політики през. Русвелта.

Великі ліси почали горіти на західнім побережжі острова Сахаліну.

Жовта Ріка залила рівнину Гонану, шпихлір Китаю.

Гумор. — Спростування. — Всі мужчини ідіоти! — Помиляєшся, моя дорога. Адже є ще нежонаті.

Вдовам і сиротам

Збірка в днях 26 — 28 червня с. р.

Ще не затерлися в нашій памяті могутні враження з недавніх Зелено-святочних обходів, які щороку дають українському громадянству нагоду відсвіжити в своїй памяті спомини про Тих, що життя своє віддали за кращу долю Батьківщини. А далі заняті сірою буденщиною й життєвими турботами забуваємо, що український народ перебрав у спадщині по них не тільки культ їх памяти, але й моральний обовязок подбати про матеріяльне забезпечення їх родин.

Саме цей обовязок виконує загально-знане Товариство „Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт", що зі своїх скупих фондів виплачує невеликі підмоги найбільше потребуючим родинам наших поляглих Борців. Та ця поміч дрібна й доривочна, бо на видатнішу бракує Т-ву відповідних фондів. В останніх днях одержало Т-во дозвіл на переведення прилюдної збірки на статутові цілі в днях від 26—28 червня с. р.

Прилюдна збірка це одинока нагода в році, коли українське громадянство може ділом доказати свою любов і пошану для тих, що сповнивши найвищий обовязок супроти своєї Батьківщини не можуть його виповнити супроти своїх найближчих.

Тому Управа Т-ва Український Фонд Воєнних Вдів і Сиріт має тверде переконання, що мимо невідповідної на загальну збірку пори Українське Громадянство не відмовить своєї помочи родинам Народніх Героїв.

Жертви прохаємо надсилати поштовими складанками ч. 148.655 або прямо на адресу Т-ва: Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт, Львів, Потоцького ч. 48.

Т-во Український Фонд Воєнних Вдовиць і Сиріт.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

ВП. О. Л. Розуміється, просимо, можете вступити. Найлучше о год. 5 попол.

Ще раз пригадуємо, що довжникам не містимо ніяких дописів.

СІК ЦВИТУЧОГО ЛОПЯНУ

уживається при шкірних викидах, болячках, скрофулах, коростах, червоній шкірі, лишаях і веснянках.

Продаж: аптики і дрогерії.

Головний склад:
Warszawa, Miodowa 14.
Magister Edward Gobiec.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Ігуменат СС. Василіянок у Львові при вул. Потоцького 95 подає до відома, що сьогорічні замкнені реколекції для Пань **пічнуться дня 2 липня с. р. вечером і триватимуть 3 дні. Просимо привезти коцик, простирало і подушку.** 49—1—2

КІНА

КАСІНО: Грізний Біл.
МУЗА: Дама на два тижні. — Малий збиточник.
ПАКС: Я винувата з Даніелею Даріе.
ПАЛЯС: Збудися і жий.
СТИЛЕВЕ: На Сибір і ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Купецька Ґімназія Р. Ш. у Львові

вул. Куркова 14 А приймає зголошення до першої кляси хлопців і дівчат з покінченою 6-ою клясою вселюд. школи, в віці від 13 до 17 літ.

Подання до вступного іспиту вносити до 20 червня з долученням метрики й останнього шк. свідоцтва. Вступний іспит починається 24 червня о год. 8-ій рано. Докладніші інформації про вступний іспит і устрій школи висилає на бажання Секретаріят Ґімназії за долученням значка за 25 сот.

Ґімназія має повні права державних шкіл. 50—1—2.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра

Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ПО КОНФІСКАТІ НАКЛАД ДРУГИЙ

Рік XIII. Львів, четвер, 30 червня 1938. Ч. 48 (1148)

НОВА ЗОРЯ

Виходить 2 рази тижнево: в четвер на 8 ст. під неділю на 8 ст.

АДРЕСА: Нова Зоря, Львів, ул. Гродзіцких ч. 2. І. п. - Тел. 105-72.

Передплата в краю: чверть-річно 6 зол., місячно 2 зол., Закордон. чверть-річно 9 золотих

ЦІНА ЧИСЛА 20 СОТ.

Конто П.Щ.Львів 505.796

Справа поунійних дібр

Дня 20 с. м. мін. Йосиф Бек і апостольський нунцій архиеп. Кортезі, виконуючи арт. 14, 3 алінеа конкордату, підписали договір між Апостольською Столицею і Річею Посполитою Польською в справі поунійних земель, каплиць і церков, яких Росія позбавила католицьку Церкву (ПАТ).

До сеї вістки „Газета Польска" в ч. 169 запримітила ось що: „Той договір полагоджує проблему, яка повстала внаслідок конфіскат церков і земель, які належали до католицької Церкви і які свого часу російське правительство сконфіскувало. Ті конфіскати лучилися з кровавим переслідуванням католицької релігії і польськости заборчими властями. З відзисканням незалежности неурегульована проблема сконфіскованих земель і церков унеможливляла нормальне співжиття населення на кресах. Теперішний договір дозволяє на усунення жерел непорозумінь в спосіб, який з одної сторони шанує слушні інтереси окраїнного населення незалежно від віроісповідної приналежности, з другої направляє в міру можливости кривди, зроблені заборчим правительством населенню, яке тілько разів несло тяжкі жертви в імя привязання до своєї віри і польськости. Договір лишає в посіданні католицької Церкви ті поунійні землі і церкви, які в сучасній хвилі є провізорично в її посіданні. Щодо решти поунійних земель, католицька Церква зрікається всяких претенсій в заміну за відшкодування в висоті 2 і пів міліона злотих, які виплатять їй облігаціями 4-процентової консолідаційної позички після номінальної вартости. Коли йде про деяку часть поунійних церков, що є ще в посіданні держави, а не в ужиткуванні православної Церкви, договірні сторони приняли одиноку норму, слушну в даній ситуації, а саме, що правительство буде досліджувати умовини, в яких ті церкви є, і там, де покажеться можливим, зверне їх католицькій Церкві. Теперішній договір регулює надзвичайно трудну проблему спираючись на засаду слушности і на журбу про належний розвій відносин на окраїнах."

Зїзд Пен-Клюбів

PEN = P-oets, E-ssayists, N-ovellists.

„Пен" по англійськи значить „перо". Слово те добре підходить до назви організації письменників ріжного рода, яку в 1922 р. оснувала Анґлійка Давсон-Скот разом з відомим англійським письменником Джоном Гелсворті як орґанізацію поетів, ессаістів і новелістів. Сегодня в ріжних частях світа є 34 „Пен-Клюбів" з 3.000 членів. То впливова світова орґанізація. Вона щороку відбуває свої зїзди. Сего року урядила вона свій зїзд у чеській Празі. Він почався в неділю 26 червня приняттям лавреатів усеї Европи.

Прекрасна столиця Чехословаччини зробила все можливе, щоб достойно приняти той „Союз Народів в области духа": рівночасно уряджено зїзд Соколів і виставу барокка, яка унагляднює барокове мистецтво взагалі і чеське зокрема. Розуміється, не обійдеться також без великої скількости многих цікавих імпрез, як пр. найбільша вистава марок, (філятелістична), яка досі взагалі відбулася і т. п. Самі обезпечення деяких її предметів виносять 20 міліонів ч. корон, а вартість їх далеко-далеко більша.

Яке політичне значіння зїзду Пен-Клюбів у Празі?

Та орґанізація все підчеркує, що вона неполітична. Та чи є взагалі яка людська спільнота без політичного значіння? Пен-Клюб се свого рода побічний продукт версайського мира, але він мабуть на довго пережие свого батька. Найбільше замішання з політичних причин панувало в Пен-Клюбі тоді, коли Ернст Толлєр зажадав приняття большевицьких письменників. Більшість була противна тому. Основниця орґанізації пані Давсон-Скот поставила компромісовий внесок. Він звучав: „Коли пан Толлєр вірить, що Росіяни піддадуться постановам Пен-Клюбу, то нехай їх приведе". І сей внесок перепав, одержавши дуже мало голосів „за". І ще раз Толлєр викликав бурю на зїзді в Дубровніку (Югославія) в 1934 р., коли поставив внесок, щоб орґанізацію німецьких письменників-еміґрантів признати як самостійний Пен-Клюб. Від того часу письменники, що живуть у III-ій Німеччині, усунулися з орґанізації.

Цікаво, що тепер на зїзд до Праги приїхали письменники з червоної Еспанії, а з білої ні. Офіціяльна Італія Муссолінія прислала на зїзд офіціяльного представника, футуриста Марінетті'я, а італійський репрезентативний поет-еміґрант Ігнаціо Сільоне не приїхав. Є представники Швеції, Норвеґії, Данії, Фінляндії, Естонії, Латвії, Польщі, Румунії, Ісляндії, Бразилії, Арґентини, Китаю, — а Голяндії нема, офіціяльно „задля політичної непевности в середній Европі", а в дійсности задля непорозуміння, яке вибухло між орґанізацією голяндських письменників і орґанізацією німецьких письменників-еміґрантів, які в Голяндії підривають економічне положення голяндських письменників. Так кажуть ті останні, але за причину сего не подають. Приїхало богато письменників з англосаських країв під проводом голосного тепер автора „Історії нашого світа" Г. Г. Велса. Розуміється, Французи є також, під проводом Юл. Ромена.

Репрезентативний чеський письменник Кароль Чапек, орґанізатор чеського Пен-Клюбу від 1924 р., має тепер богато клопотів: приймати представників письменства богатьох країв і народів.

С К О Н Ф І С К О В А Н О С К О Н Ф І С К О В А Н О

Виселюють білоруських монахів.

Краківський ІКЦ приніс просто несамовиті вісти з Друї на східних окраїнах Польщі про виселювання білоруських монахів ОО. Маріянів. Ось тон, яким пише ІКЦ: „Справа ОО. Маріянів у Друї набирає характеру просто несамовитого. Просто вірити не хочеться, що... вже давно не врізано голови гидрі, яка називається ОО. Маріянами. Непочитальні вибрики білорусько-комуністичних аґітаторів у монаших рясах довели до видання виленським воєводою заряджения виселення з Друї ОО. Маріянів до 10-го червня. Та Маріяни не послухали і другого терміну до 17-го, а внесли рекурс до мін. внутр. справ, який відкинено..." Далі пише ІКЦ, що там відбуваються бійки і що противники ОО. Маріянів заявляють, що „будуть шкідників топити в Двині..." Таке виписує „католицький" орґан про католицьких монахів, в католицькій державі. О, дійсно якже легко занархізувати власну суспільність таким поведенням!..

Програма „Поляка Ґреко-Католіка"...

Відомий польський місячник „Поляк-Ґреко-Католік" у числі за червень 1938 пише на ст. 4: **„Niestrudzenie walczyć będziemy o nasze następujące hasła: nie chcemy celibatu, zwalczamy pobieranie małżeńskich kaucyj od kleryków, domagamy się zniesienia obrządku słowiańskiego"...** Ми нарочно навели сі перли в мові оригіналу, щоб ніхто нас не посудив, що ми перекладаючи підчеркнули щось за сильним словечком. Все тут зрозуміле в сім нездоровім часі і місці з виїмком кавцій буцімто побираних кимсь від клериків. Ті кавції істнують в реальнім світі точно таксамо як Поляки ґреко-католіки, не більше... Цікаве тільки те, хто дає ґроші на печатання таких дурниць?

Совітсько-китайські наради.

Фінляндський часопис „Хувунстадблядет" звідомляє з Москви, що незабаром має прийти до стрічі на Далекому Сході китайського маршала Чан Кай Шека з совітським маршалом Бліхером. Місце стрічі держать покищо в тайні. В звязку з тою стрічею був у Москві представник Чан Кай Шека і відбув нараду з марш. Ворошиловом. Нарада тривала 6 годин. В ній взяли участь крім Ворошилова: Сталін, Молотов і Літвінов, як також члени совітського ґен. штабу. (АТЕ).

Плян переселення пів міліона Турків.

В Царґороді відбуваються переговори між делеґатами турецького правительства з одної сторони і делеґатами правительств Югославії, Ромунії і Греції в справі переселення до Туреччини турецького населення, замешкалого в балканських державах. Передовсім йде про переселення Турків з Добруджі в Ромунії і з Югославії. Число турецького населення в тих двох державах виносить поверх пів міліона. Справа того переселення вже рішена.

Недуга книжок.

В останніх роках в богатьох італійських бібліотеках і книжкових магазинах стверджено „недугу" книжок. По довших дослідах вдалося відкрити, що процес нищення книжок викликує мікроскопійно малий рід мурашки, що походить мабуть з Сицилії. Ті мурашки такі пажерливі, що продовж кількох днів можуть пережерти грубий том. В цілі охорони книжок створено в Римі „Інститут патольоґії книжки", який займається справою нищення книжок.

Адвентисти 7-го дня

Надгорода й кара в науці адвентистів.

Зі своєї блудної науки про душу виводять адвентисти дальші блуди про надгороду й кару після смерти. Душа, кажуть вони, не є безсмертна; один Бог лише має питому собі безсмертність; людина мусить шукати безсмертя й воно може бути їй дане, або ні. Безсмертні будуть лише ті, що будуть жити згідно з наукою адвентистів. Праведники (конечна умова: святкувати суботу, не їсти вепровини та мяса інших „нечистих" звірят і платити десятину) будуть вічно жити, а неправедних, грішників, знищить огонь при кінці світа й вони цілком перестануть істнувати. Перед кінцем світа буде одно воскресення: воскреснуть праведники, а грішники далі будуть у гробах лежати мертві; праведні, себто суботники, будуть царювати з Христом тисячу літ. Тоді прийде кінець світа, праведники будуть навіки царювати з Христом, а грішників пожре вогонь. Пекла нема, вічних мук також нема, таксамо нема чистилища. Смерть грішників — се знищення їх істнування навіки; вони вправді воскреснуть на суд, але тоді знищить їх навіки вогонь. Частного суду зараз після смерти, кажуть адвентисти, нема також, але загальний при кінці світа буде.

Така наука незгідна ні зі св. Письмом, ні з поняттям справедливости. Що душа безсмертна, знаємо вже з попереднього. Коли так, то вона після смерти тілесної мусить жити дальше. Ми бачили вже в попереднім, що душі старозавітних померших ішли до аду й звідти визволив їх Ісус Христос своєю хрестною смертю. Очевидно, інакше з християнами, що вже не мусять мучитися очікуванням Спасителя. Вони після смерти йдуть просто до неба, оскільки померли в стані освячуючої ласки. Наведені попереду місця з Откровенія св. Йоана говорять, що сі праведники вибілили свої одежі в крові Агнця-Христа й так чисті стали перед Божим лицем, бо ніщо нечисте не ввійде до неба.

Щож діється з тими, що не полагодили ще своїх рахунків на землі, не спокутували тут своїх малих провин, хоч і померли в стані примирення з Богом? Католицька Церква вчить, що вони мусять спокутувати свої провини в чистилищі. Така наука голоситься в католицькій Церкві від апостольських часів. Виразні вказівки маємо в св. Письмі на чистилище, хоч і без його назви. Ісус Христос каже: „Хто скаже слово проти Духа Святого, не відпуститься йому ні в сім віці, ні в будучім". (Мат. XII 32). Значить є такі гріхи, що в будучім віці можуть бути відпущені. В який спосіб? Се поясняє нам інше місце св. Письма. „Коли приносиш свій дар до вівтара й там пригадаєш собі, що твій брат має щонебудь проти тебе, лиши там свій дар перед вівтарем і йди помирися перше зі своїм братом, а тоді прийди і принеси свій дар. Помирися зі своїм противником скоро, поки ти з ним у дорозі, щоб не передав тебе противник судді, а суддя слузі і щоб не вкинено тебе у вязницю. Істинно кажу тобі: Не вийдеш звідти, аж віддаш останній шаг" (Мат. V 23—26).

Дорога се життя, бо ми в житті як подорожні; вязниця се кара за провини життя, отже якесь місце кари по скінченні дороги, отже життя; звідти виходиться після відбуття кари. Якуж кару терплять душі після смерти, щоб очиститися з гріхів?

Про се читаємо в св. Павла таке: „Іншої підвалини ніхто не може положити, крім тої, що положена, а се Христос Ісус. Колиж хто будує на тій підвалині золото, срібло, дорогі камені, дерево, сіно, солому, кождого діло буде явне, бо день покаже, так як в огні обявиться, а кождого діло, яке воно, випробує вогонь. Коли чиє діло, що його вибудував, встоїться, прийме нагороду. Коли чиє діло згорить, понесе шкоду, сам же спасеться, але так як через вогонь". (1 Кор. III. 11—15). Бачимо з сього, що хто будує на Христові, себто належить до Церкви, то може спастися якби через вогонь; отже кари чистилища полягають між іншим і на вогні.

Що душі після смерти терплять кару, бачимо з того, що їм можна сю кару влекшувати через молитву. „Свята і спасенна думка молитися за померших, щоб були розвязані від гріхів", каже св. Письмо (2 Макк. XII 46). Єретики відкидають отсю книгу, бо вона їм не вигідна; але, як бачимо, вона цілком добре годиться з іншими. Впрочім маємо ще одно місце, що вказує на приношення молитви за померших. Св. Павло в однім місці пише таке: „Що зроблять ті, що хрестяться за померших? Коли померші цілком не воскресають, чогож і хрестяться за них?" (1 Кор. XV 29). Видко, що були й такі, що гадали хрещенням прислужитися померším. Хрестилися за померших нпр. еретики маркіоніти. Очевидно, що таке хрещення нічого не поможе померším, що самі не охрестилися були, але воно свідчить п р о в і р у, що мертвим можна помогти якоюсь молитовною чинністю вірних на землі, отже свідчить про віру в дочасні кари чистилища.

Що така була апостольська наука, каже м. ін. св. Іван Золотоустий (род. ок. 344 † 407). А св. Кирило Єрусалимський (род. ок. 313 † 386) пише:

„Ми молимося за всіх, що померли з нашої громади, й віримо, що через молитву, яку ми відправляємо в святій і страшній Жертві Престола, приносимо померším велику поміч. Ми стаємо довкруги Престола Божого, молимося за померших, жертвуємо за них Ісуса Христа, що був убитий за наші гріхи, щоб добротливий Господь був для них ласкавий і милосердний".

Як бачимо зі сказаного, то хоч наука про чистилище збережена в св. апостольськім Переданні, то й у св. Письмі маємо виразні вказівки про нього. Ще виразніше говорить св. Письмо про пекольні муки. Бачимо виразну науку про вічні муки в пеклі вже в оповіданні про богача й Лазаря. Що сі муки будуть вічні, бачимо виразно з того, що говорить сам Ісус Христос. В оповіданні про богача й Лазаря читаємо, що в місці мук є вогонь, що мучені терплять спрагу і що між раєм а пеклом „пропасть велика утвердилася" так, що з пекла ніхто не може перейти до раю (Лук. XVI 26). В іншім місці Ісус Христос говорить: „Хто соблазнить одно з сих малих віруючих, ліпше йому, щоб повішено жорновий камінь на його шию і вкинено його в море. І коли соблазнить тебе твоя рука, відітни її; ліпше тобі калікою увійти в життя, як маючи обі руки відійти в пекло, в огонь невгасаючий, де їх червак не умирає й огонь не вгасає" (Марк. X. 42, 43). Також при картині страшного суду Ісус Христос говорить, що скаже злим: „Ідіть від мене, прокляті, в огонь вічний, приготований дияволові й його ангелам... І підуть сі на вічну муку, а праведники в життя вічне" (Мат. XXV 41, 46). В сім місці говориться про вічні муки в пеклі і про вічне життя в небі; очевидно, що вічність важна для прославлених і проклятих, бо душа вічна й житиме вічно в добрі, або в злі.

Як уже вище сказано, ніде Ісус Христос ні Апостоли не говорять про тисячлітне царство на землі, як сього хотіліб суботники. Ісус Христос говорить лише про страшний суд при кінці світа і про одно воскресення, таксамо й св. Павло. Про тисячлітне земне царство з Ісусом Христом говорили ріжні еретики на основі незрозумілого їм місця св. Письма вже віддавна, але Церква осудила таку науку. Випливає вока з хибного розуміння про смерть душі разом з тілом. Коли душа вмирає разом з тілом, а ще перед страшним судом має зазнавати щастя, то вона мусить таксамо воскреснуну з тілом, бо без тіла не може зазнавати щастя. Отже буде, кажуть адвентисти, перше воскресення й тоді будуть праведні царювати з Христом 1000 літ. На доказ вони наводять отсе місце з Апокалипси св. Йоана:

„Я бачив ангела, що сходив із неба і тримав ключ від безодні й великий ланцюг у своїй руці. І спіймав змія, старого вужа, що є дияволом і сатаною, звязав його на тисячу літ, вкинув його в безодню й замкнув і запечатав над ним, щоб не зводив більше народу, доки не скінчиться тисяча літ. Відтак має бути розвязаний на короткий час. І я бачив престоли й посідали на них, і дано їм суд і душі стятих за свідоцтво Ісуса і за слово Боже, і ті, що не покланялися звірові, ні образові його, і не приняли його пятна на свої чола й на свої руки і жили й царювали з Христом тисячу літ. А прочі з померших не жили, доки не скінчиться тисяч літ. Се перше воскресення. Блаженний і святий, хто має часть у першім воскресенні. Над сими друга смерть не має власти, але будуть священиками Божими й Христовими й царюватимуть із ним тисяч літ" (Откр. XX 1—6).

Як уважно перечитаємо отсе місце, побачимо, що адвентисти виясняють його невірно. Престоли стоять на небі, там же, де перебувають душі мучеників. Нема тут мови про воскресення тіл, що має бути при кінці світа. Праведні отже живуть і царюють з Христом на небі духово, без тіла. Слова, що інші з померших не жили, відносяться до тих, що не ввійшли до неба, але в своїх місцях чекають на воскресення при кінці світа. Тому сказано, що блаженний і святий, хто має змогу перебувати в царстві небеснім, і він уже не буде засуджений на відкинення при кінці світа, бо се друга смерть. Тисячі літ не можна брати буквально; се означає час, коли сатана звязаний, а він звязаний від упадку поганства й побіди Церкви. Інакше сього місця не можна розуміти. — В. К н я ж е ц ь к и й.

Нові костели й Людові Доми

в Станиславівщині.

Агенція „Всхуд" звідомляє: В ряді місцевостей станиславівського воєвідства приступлено до будови нових костелів і Людових Домів. По викінченні будови костела в Брошневі перенесуть звідтам деревляну каплицю до сусідньої громади Креховиці. В Осмолоді плянують будову Польського Дому, в якому будуть приміщені школа, світлиця і кооперативна крамниця. Поруч Дому повстане також римо-католицька каплиця. В Розтічках вибудовано Стшелецкий Дім. В Нятрині комітет будови Стшелецкого Дому зібрав будівельний матеріял і приступив до копання фундаментів. В калуському повіті будують костели в Сівці, Цвітовій та Підмихайлю. В Бережниці Шляхотській викінчують салю новозбудованого Людового Дому. В с. Ляндестрой приступлено до будови нового Людового Дому. В Яблониці надвірнянського повіту „Т-во Пшияцюл Гуцульщизни" закладає фундаменти під будову Людового Дому. В Зеленій Поляки збирають гроші на будову костела. В Надвірній будову костела доведено до даху. В Рогатині будують збіжевий шпихлір та поміщення для польської кооперативної молочарні. А рівночасно з тим рухом в польській пресі не вгаває крик про „корчення" польської сили на Галицькій Землі...

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавци

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Близько до купелів і жерел. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Заборона вакаційних осель

„Українські Вісти" в ч. 139 (765) принесли отсю інформацію:

Ферії. Молодь усього світу покидає задушливі міста, їде на сонце, на воздух, по здоровля. Десятки мілионів дітей і молоді приміщується по таборах, по оселях, там набирає сил для дальшої праці. Літні оселі стали такоюж першою потребою, як пожива, як наука. Хіба найбільше з усіх потребують воздуха й сонця українські діти з темних сутерин, серед яких туберкульоза — найчастіший гість. Ту потребу старалося заспокоїти у нас „Краєве Товариство Охорони Дітей і Опіки над Молодю", яке від осми літ рік-річно уладжувало бодай для кількох сотень дітвори оселі й табори. Раділа дітвора, вдячні були Т-ву родичі. Аж цього року зовсім несподівано вирнули трудноші при впровадженні в життя осель на горі „Сокіл" і на „Остодорі" біля Підлютого, де для тої ціли побудовані тривалі домівки. Щоби і цього року цим оселям забезпечити спокій і безпеку по обовязуючим законам і правним приписам, інформувався представник Головної Ради Товариства особисто в цій справі у Львівському Воєвідстві, а опісля відбулася ще окрема конференція представників Товариства з начальником виділу Суспільної Опіки у Львівському Воєвідстві. Тут одержано докладні поучення, по яким внесено зараз приписове зголошення. На це дістала Головна Рада Товариства письмо з Льв. Воєвідства, яким воно приняло до відома зголошення осель.

Переконаний, що все сповнено якслід, організаційний апарат осель працював далі з запалом і пожертвою, не прочуваючи грому з ясного неба. Аж тут дня 20 червня, значить на кілька днів перед речинцем виїзду осель дістало Товариство письмо такого змісту:

...Rozpatrując przedmiotowe zgłoszenia wg. właściwości po myśli art. 2 rozp. Prez. R. P. z 22. IV. 1927 o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucyj opiekuńczych, zgłoszenia tego nie przyjmuję do wiadomości i zakazuję Zarządowi Stowarzyszenia uruchomienia w mowie będących kolonii letnich. Jednocześnie orzekam w myśl art. 57 p. 4 rozp. Prez. R. P. z 22. III. 1928 o postępowaniu administracyjnym, iż ewent. wniesienie odwołania od niniejszej decyzji, jako wskazanej w interesie publicznym, nie będzie mieć mocy wstrzymującej. Od niniejszej decyzji wolno wnieść odwołanie do Urzędu Wojewódzkiego w Stanisławowie, które podać należy do tut. Starostwa w ciągu dni 14 po dniu doręczenia. Ewentualne bezprawne uruchomienie kolonii pociągnie za sobą rygory przewidziane w rozp. Prez. R. P. z 22. III. 1928 o postępowaniu przymusowym w administracji (Dz. U. R. P. 36/342) w szczególności zastosowanie przepisu art. 49 tegoż rozporządzenia przewidującego przymus bezpośredni. Dolina, 18. VI. 1938. Starosta Powiatowy. Podpis: Szachierski.

Староство в Долині як причину заборони видвигнуло справи, які Товариство, ідучи по лінії інструкцій Львівського Воєвідства, мало виконати щойно по приїзді осель на місце. Негайно потім удалися представники Товариства до Воєвідства у Львові по вияснення, як це розуміти і що властиво сталося. Письмо долинського Староства викликало і тут тільки здивування. Щоб довідатися щось конкретного в цій справі, виїхали відпоручники Товариства до Воєвідства в Станиславові і до Староства в Долині, тимбільше, що на телефонічний запит Львівського Воєвідства Станиславівське Воєвідство відповіло, що мусить перше розвідатися про це в Долині. Станиславівське Воєвідство обіцяло відпоручникові Товариства справу прихильно поладнати, а знову долинський староста обстоював при своїй забороні. Остаточна відповідь станиславівського воєвідства мала прийти телефонічно на другий день до львівського воєвідства на год. 12. Ця відповідь сама не наспіла, хоч в Станиславові запевнювано та раджено ніяк ще осель не відкликати. Товариство само получилося телефонічно зі станиславівським воєвідством. В год. 15 повідомлено, що інтервенцію в станиславівськім воєвідстві уважається внесенням рекурсу і цей буде поладнуваний звичайною урядовою дорогою староством в Долині. Тому що велика відповідальність за сотки дітей не терпить такої проволоки, Товариство вислало таку телеграму: Пан Преміер Др. Славой Складковский, Варшава, Краківське Передмістя. В останній хвилині староста в Долині забороняє відбути чотири оселі нашого Товариства, зголошені згідно з інструкцією Львівського Воєвідства. Молоді відмовляється права користати з сонця і повітря у власних забудуваннях мимо цього, що через ряд літ ті оселі там відбувалися. Поосимо про оборону. За Українське Товариство Опіки над Молодю. Каратницький, голова. Львів, Руська 20. — Відповіді нема й досі.

КВОММ подає до відома: У звязку з ненадійними труднощами при організуванні хлопячих осель на Соколі і Остодорі пересувається початок тих осель о три дні пізніше, зн. з 27. VI. на 30. VI. ц. р. з тим, що колиб ніякими заходами не вдалося змінити рішення староства в Долині, ті оселі відбудуться в інших місцевостях, про що КВОММ всіх заінтересованих своєчасно повідомить.

КВОММ оповістив отсей комунікат: Табори на Остодорі та Соколі, що мали відбутися в липні та серпні с. р., невідклично не відбудуться.

Характеристика націоналізму

„Назустріч" в ч. 10 принесло отсю характеристику українського націоналізму:

В ідеольогії українського націоналізму починаємо спостерігати з кожним днем щораз-то більше зріжничкування. Та це булоб іще півбіди. Але разом з потрібним та конечним розроблюванням його ідеольогічних підстав, його духової структури і світогляду, разом з розвитком програмовости, яка хоче перевести дотеперішню боротьбу переважно за духовість — також на боротьбу за опанування матеріяльного світа — спостерігаємо, як ростуть ґрупи, ґрупки, каплички, з менш чи більш місійними претенсіями голосити єдину і виключну правду, яка, розуміється, є лише в них. Тут властиво не булоб також нічого надто загрозливого: і французький соціялізм та націоналізм і молодий польський рух (який біс серед нього розізнається?) мають масу розгалужень та відтінів, масу взаємних суперечностей, що кажуть їм гризти одне одного. Але над ними існує один надрядний чинник: держава. В нас та атомізація викликує великий знак запиту. Тут не йде про еклектичне згуртування всіх в одну отару, під один ідейний мундур — іде про те, що люди, запалені однією ідеєю — готові пожерти себе разом з костомахами і копитами. Не будь над ними чужого надрядного чинника, все те полізлоб собі з ножами до горла, під тимиж самими прапорами, з тими самими знаками на шапках і з тими самими піснями! Словом, український націоналізм починає переживати добу мовби скопіовану з теперішньої большевицької: доби самопожирання.

Tylko narodowości polskiej...

„Новий Час" в ч. 137 приніс отсей розпорядок камінецького старости:

Starostwo Kamionka Str. Nr. L. 10. Do Zarządów Dóbr. — Celem podniesienia kwalifikacyj fachowych służby leśnej i dostosowania ich wiadomości do obecnego sposobu zagospodarowania lasów na terenie Województwa Tarnopolskiego, Urząd Wojewódzki organizuje 6-tygodniowy kurs dla gajowych w Brodach w czasie od 5 września do 15 października 1938 r. Pożądani są kandydaci tylko narodowości polskiej o ile możności b. wojskowi. Zgłoszenia kandydatów proszę nadsyłać do dnia 21 czerwca 1938. Starosta Powiatowy Frączkiewicz m. p.

Запит: Пане Старосто! Ну а податки і рекрута берете тільки від людей польської народности? І Ви думаєте, що таким поведенням зробите прислугу державі?

Продати можна, купити ні

„Свобода" з дати Львів, дня 19 червня ц. р. принесла велику статтю п. н. „Продати можна — купити ні", в якій читаємо про це, що Українці у станиславівському воєвідстві позбавлені можности набуття навіть найменшої парцелі під будову. „По думці приписів розп. станиславівського воеводи з дня 24. 7. 1937. ч. 19 воєв. дневника вимаганий дозвіл воєв. влади на набуття власности недвижимости, що її обшар більший як 1 гектар без огляду на якість і вартість недвижимости. В містах і літнищах натомість вимаганий дозвіл на набуття власности недвижимости без огляду на її обшар, то значить і нижче одного гектара. Неприхильне примінювання тих розпорядків у відношенні до Українців надто яскраве, щоб не викликувало почуття очевидної нерівности в громадянських правах Українців і на цій ділянці. Ось кілька примірів з практики у станиславівському воєвідстві і то в одному повіті Надвірна: 1) В тому місті Українець С. Л. продає Полякові Б. кусень ґрунту, а за узискану з продажі готівку купує догіднішу для свого рільного господарства недвижимість у другого міщанина Поляка. Для всіх трьох трансакція корисна і догідна. Адмін. влада дає дозвіл на набуття недвижимости Полякові Б., а відмовляє дозволу Українцеві С. Л. 2) Українець міщанин В. М. купує від Польки міщанки Г. кусень лазу, не одержує однак дозволу на набуття. Заплатив цілу ціну купна і не одержав в посідання ґрунту. 3) Тяжко хора міщанка А. продає другому міщанинові Б. Українцеві кусень поля, бо потребує готівки на життя, лікування. Тому що проволока грозить небезпекою смерти, нотар списує контракт, купуючий виплачує ціну купна, дозволу однак на набуття не одержав. 4) Купує Українець міщанин Ю. Ґ. рівнож від Українця Ф. С. кусень лазу і тут не одержує дозволу на набуття. 5) Окр. Союз Кооператив у Станиславові хотів набути від Українця М. реальність у Дорі. Справа полагодження прохання о дозвіл на набуття протягалася довгими місяцями. Мимо многих інтервенцій відмовлено дозволу на набуття. 6) Емер. урядник Українець П. хотів купити в Жида Г. малу парцелю під будову дому у В. — літнище, однак дозволу на набуття не одержав. 7) А вже ніяк незрозуміла для тут. громадянства відмова дозволу на набуття 1-морґового ґрунту в хосен гр.-катол. парохії в Надвірній. Християнська громада в Надвірній, що вже по приписам закону має за завдання дбати про маєткові справи Церкви, відступила цього року зі свого комплєксу 1,5 морґа ґрунту директорові тутеш. польської приватної ґімназії під будову ґімназійного будинку, а 1 морґ тут. гр.-катол. парохії на власність, з призначенням на церковні цілі. Цю ухвалу громадської ради затвердив повітовий виділ у Надвірній. Воєвідська влада дала директорові ґімназії дозвіл на набуття реальности від громади, однак парохії дозволу на набуття 1 морґа ґрунту на церковні цілі не дала. Цею справою занялась наша Парляментарна Репрезентація. Розуміється, не відомо, як це все скінчиться. Та наші власники реальностей та селяни-рільники повинні добре застановитись, коли продають поле, чи ґрунт, — бо продати легко, але купити, як бачимо, не така це легка справа".

Значіння вакацій

„Сезонове взмоцнене польскосьці кресуф всходніх" називається стаття ІКЦ в ч. 175, підписана криптонімом Др Ст. П. Зміст: Населення всіх міст і місточок Польщі становить тільки 27.2% всего її населення. До того чим менше місто, тим менший відсоток з нього виїздить на ферії. Колиж мимо того наплив літників дається відчувати в деяких околицях, то діється се тому, що літники не розїздяться по цілій Польщі, але збираються в найбільше „вакаційних" околицях, особливо над морем і в горах. Також Східні Окраїни тішаться поводженням, бо там ціни низші і сільськість околиць більша. Краєвиди гарні і дуже ріжнородний терен для таборів всякого рода. До того вкорінився звичай стягати гостей до дворів-пенсіонатів. Напливання Поляків на окраїни в часі ферій треба використати для справ національних, бо на Сх. Окраїнах наступив упадок польського духа, не так задля пружимости української меншини (?) як головно тому, що Поляки у власній державі не чують підпертя, їх уважається людьми, які перешкоджують співжиттю... Коби тільки приїзжі Поляки не привозили на окраїни песимізму! Помагали польські табори при будові Людових Домів, при направі доріг і т. ін. Розуміється, не роблено ріжниць між Поляками й Русинами (при будові Людових Домів?), розумуючи слушно, що помагати тільки Полякам булоб водою на млин української аґітації. Далі накликає „пхнути на окраїни якнайбільше число таборів на вакаційний час" і поручити кождому з них „чинну поставу" супроти села, оселі чи хутора в ціли скріплення культури й польськости. (Про се як воно відбувається, повинні наші люди інформувати свою пресу).

Ухвали громадських радних

„Діло" в ч. 136 принесло отсю інформацію: В селі Якимові, повіт Камінка Струмилова громадські радні на своєму черговому засіданні в дні 19-го червня ц. р. приняли одноголосно такі резолюції: 1) Домагаються припинення кольонізації і скасування всіх законів, які обмежують Українців у купівлі землі з парцеляції. 2) Домагаються реалізації закону про автономію для трьох південно-східних воєвідств, ухваленого польським соймом в дні 26-го вересня 1922 р. 3) Домагаються оснування українського університету у Львові. 4) Дамагаються територіяльної автономії для всіх земель у Польщі, які компактною масою заселює український нарід, як теж признання українському народові правної особовости. Дня 21 червня ц. р. явився у селі Якимові війт волости Дідилів разом з контрольором Повітового Виділу, інп. Блажевським і зажадав від радних, щоби вони на найближчому засіданні анулювали ці резолюції.

За правдивий сойм

„Роботнік" в ч. 175 приніс під таким заголовком статтю Прухніка. Він пише: Порожнеча нинішнього політичного життя остогидла всім до решти... Експеримент з соймом покликаним до життя без участи більшости населення рішучо не вдався... Кождий волить мати діло з представництвом народу, яке щось направду репрезентує... Суспільности обридла пасивність... Гальмування ходу історії, здержування процесу, який розграється, може викликати наслідки дуже небажані з огляду на положення держави, для якої найважніша проблєма оборонних сил. Розумна політика полягає на тім, щоб на час зробити те, що належить зробити.

ОСИП НАЗАРУК

Там де Чорногора сумно Угрів край витає...

З приводу побуту в Будапешті на 34-ім Евхаристійнім Конґресі.

Зміст: *Про білу церкву білих монахинь при вул. св. Герміна і про сусідку її, церкву-калічку з двома вівтариками, яку призначили для наших священиків. — Відвідую Дра Гіядора Стрипського, сеніора між українськими діячами всего Закарпаття. — Як виглядає його жінка, його сальон і його робітня-бібліотека. — Що мені показував др Стрипський. — Про переклади з наших поетів на мадярську мову і про старі баляди наші. — Їдемо разом на плєнарне засідання Евхаристійного Конґресу. — Як дощ у Карпатах заважив на долі дра Стрипського, звертаючи його на студії до Львова. — Чому наша інтеліґенція не женилася між собою по обидвох сторонах Карпат? — Про найкращу любовно-супружу пісню, яку знаю, що повстала на тлі любови Галичанина з нашою закарпатською дівчиною. — Про дві головні установи людських спільнот, про родину і Церкву, та про те, хто має обовязок думати про них. — Думки з приводу найрозумнішої приповідки про тягар подружжа.*

Пятниця 27 травня рано. Властиво вже не дуже рано, та по трудах вчерашного дня досить трудно піднестися з ліжка. Але треба подивитися на мадярську церковцю, яку управа Конґресу призначила нашому духовенству на відправи. Хоч у Будапешті є аж дві греко-катол. церкви, та ні одної з них не призначили для греко-катол. священиків з Галичини. Причини того легко додуматися.

Знаю, що церковця, призначена для наших священиків, маленька, але в програмі випечатаній по українськи не подано навіть вулиці. Видно, тоді як печатали програму не знали, котру церкву призначать. Щойно в Будапешті довідався я, що та церковця при вул. св. Герміна. Але числа також не довідався, отже йду шукати. Сам один, бо мій співлокатор поїхав до Василіян з Прикарпаття. Підїхав я трамваєм до Гермін-утца, висів і йду. Бачу якийсь костел весь з білого каменя, сходи високі. Входжу. Тихо. Костел весь білий. Стіни білі, вівтар білий з легкими золоченнями, свічник білий. Сестри монахині — клячить їх 5 — зовсім білі від голови до стіп: білі хустки, білі вельони, білі одяги, білі хрести на грудях, білі навіть сандали на ногах. Тільки 2 + 2 чворогранні філяри коло стін з сірої імітації мармору і в стіни на пів вмуровані такі самі чворогранні 4 філяри, і ще лавки злегка жовтозолотисті. А зрештою все біле й біле. І самі жінки в церкві, крім монахинь. Та не богато їх клячить тут і там по кутиках: моляться.

Посидів я в тій білій церкві білих сестер і подумав, що се очевидно церква не призначена для наших. За гарна.

Йду дальше шукати.

І знаходжу при тій самій вулиці маленький костелик лише з 2 вівтарами. Правлять наші священики, моляться наші люди, що приїхали з Галичини. Церковця буквально нічим не замітна, хіба тим, що вона під 7 числом при вул. св. Герміна і що власне її призначили для нас, хоч є дві церкви греко-католиків, одна в Буді, друга в Пешті. А нашим призначили церкву-калічку, з лише 2 вівтариками...

По полудні відвідую найстаршого Українця з прикарпатських Русинів, ем. міністеріяльного радника дра Гіядора Стрипського. Він мешкає в першім окрузі Будапешту при Логоді-утца 5, на I поверсі. Ґалерія його виходить на королівський сад. Воздух прекрасний, бо з одної сторони сади королівських палат, а з другої недалеко Дунай. Свіжість воздуха так і чути.

Входжу з одним з наших молоденьких священиків Василіян родом з Закарпаття. Отвирає нам жінка п. радн. Стрипського, Грекиня з Семигороду, метка, невеличка, говорить живо, знає по німецьки. Через гарно уряджений сальон переходимо до робітні радн. Стрипського. Бібліотека аж під стелю. Відразу видно, що тут працює вчений чоловік.

Пані дому дає прекрасну турецьку каву в маленьких філіжанках і солодощі. Згадує богато знакомих Українців, бо бувала з чоловіком у Львові. Потому усувається дискретно і ми говоримо вже з самим дром Стрипським. Він показує нам ріжні журнали, в яких співпрацював, показує нам свої переклади з Шевченка, Слова о полку Ігоревім на мадярську мову. Печатав у „Неділі" від 1897 р., в „Мадяр Земле", писав в „Пешті Гірляп" белетристику на українські теми від 1908 р. аж до війни, показує рукописи перекладів мадярського поета пок. вже Арпада Земпленія: Кавказ, Вечер, Огні горять, Минають дні, минають ночі, Смеркає, Калина, Сватачі (?) — все з Шевченка і Каменярі Франка, разом 561 стрічок. Української мови Арпад Земплені не знав, але був такий здібний, що просто вживався в поета на підставі того, що йому говорив др Стрипський, даючи йому свої переклади. Деякі Арпад Земплені навіть дуже мало справляв, що видно з рукописів.

Далі показує нам цікаві народні баляди з Шариша на Закарпатті. Одну з них записав ще кан. Александер Духнович в 1846 р. Друга баляда також зі Шариша п. з. „Ердедівські панчуки" про двох синів кинених у ріку мамою, що сама пішла працювати до Буди і потому зустрілася зі своїми виратуваними дітьми. Ся народна баляда з 17 століття.

Далі показує нам др Стрипський свої переклади з Шевченка і свою велику працю над старою мадярською бібліографією, до якої зібрав уже до 2.000 назв ріжних видань, між ними є й про нас.

Всі свої писання і богато книжок передав він „Просвіті" в Ужгороді.

Показує нам журнал „Украпію", який видавав в мадярській мові в часі війни. В нім бачу на своє здивування також мою статтю про січових стрільців в мадярськім перекладі. Комплету „Украпії" др Стрипський у себе не має, але в будапештенськім університеті є. В бібліотеці того університету є взагалі богато українських річей. Др Стрипський інформує нас, що тепер наставлення Мадярів до нас дуже добре.

На питання, чи пише що тепер до української преси на Закарпатті, відповідає, що ні, бо разить його тамошня боротьба між Українцями і русофілами.

Дві і пів години тревали ті відвідини, бо др Стрипський показував нам ріжні цікаві річи зі своєї бібліотеки, а в міжчасі як урядовий товмач мов польської та російської залагоджував ще якісь справи з клієнтами. Його клієнти переважно Жиди.

Потому др Стрипський поїхав з нами на плєнарне засідання Евхар. Конґресу. Величезна саля, людей так богато, що аж душно, хоч переходи широкі. На високій естраді червень і фіолєти духовних достойників, біля них грімкоговорителі. Др Стрипський перекладає мені те, що говорять по мадярськи. Між промовцями говорив по мадярськи також один Москаль. Питаю дра Стрипського, чи добре він говорить по мадярськи. — Так, досить добре.

Йдуть промови за промовами в ріжних мовах, а нашої не чути.

Виходимо. А на дворі як хлюне дощ! Втікаємо під якийсь дах у парку, щоб перечекати. Др Стрипський оповідає мені, як він через довгий дощ в Карпатських горах, коли ще був молодим хлопцем, засидівся у свояка, священика близько галицької границі, і як відтам перейшов до Галичини. Тут його гости-

---

Важна вистава

5) Та купецька ґімназія се велика новина в нас. Коли виховання буде в ній довший час ідейне і фахове, як заповідається, то така школа може стати головним нервом нашого економічного життя і нашої рухливости. Все залежить від духа в ній.

На середині салі на круглім столі розложені рисунки і моделі мужеської і дівочої фахово-доповняючої школи РШ у Львові. Є тут нпр. гарні кольорові рисунки українських історичних жіночих одягів від 11 до 18 століття. Не підписано, хто їх зробив. А шкода, бо се робота велика.

Мужеська доповняюча школа дала м. ін. гарний зелізний модель крутих сходів і брами в камяниці.

Кравецько-білизнярська жіноча школа „Труд" у Львові. Тут виставлені гарні моделі одягів з нашого сирого і біленого полотна. Учениця Зеновія Шахнович з III кл. зробила густовний жіночий плащ з полотна, на якім прикраси з чорної волічки. Краса і скромність получені тут разом. Є ще богато інших моделів жіночих одягів і ріжного білля.

Та чи можна їм всім не то похвалу дати, на яку вони заслугують, але хочби тільки вичислити і згадати? Годі, бо на те требаб писати хіба цілу книжку. Отже нехай ніхто з тих, що тут не згадані, не думає, що його роботи не варт було згадувати. Не в самій згадці річ, а в щирій, совісній і докладній роботі, яка викликає тут радість богатьох очей і сердець.

З графікону видно, що в школі найбільше дочок селян. Школа мала 1930 р. 17 учениць, 1938 р. 100. Абсольвенток було м. ін. 1931/32 9, 1935/36 р. 22, 1937/38 р. 20. На столику в окремих течках писемні праці учениць. В течці п. т. „Матеріяли до кравецької термінольоґії" знаходжу цікаві праці учениць. Нпр. уч. Наталія Будка з Добромірки, пов. Збараж, написала задачу „Ноша в моїм селі". В ній подані опис і назва народного одягу в тім селі. Уч. Іванна Полянська з Лабови на Лемківщині в задачі „Моє село" подала опис народної ноші і назви поодиноких одягів того села. Радісні се прояви, бо звертають думки шкільної молоді до свого народу, до його життя і його праці. В такім напрямі все треба вести нашу шкільну молодь.

В семій салі Т-во „Просвіта" виставило на довгім столі свої видання. На стінах розвішені табля зі світлинами з курсів бібліотекарських, освітних, режісерських і ин.

В осьмій салі виставлені моделі шитва в жіночих школах загально-образуючих і фахових та праці учениць народних шкіл. Під вікном дошка, яку смарується орґанічною фарбою і відбивається на полотні ріжнокольорові взірці. Вони мають бути дуже тревалі, не стираються і не даються сполокати. Є тут іще моделі гарних суконок з нашого льняного полотна. Якже придаласяб витревала пропаґанда в ціли введення в уживання таких льняних виробів нашого села по містах. З того бувби подвійний хосен: наше село малоб зарібок, а наші люди в містах малиб міцні і довготревалі одяги. Значить, також заощадилиб гріш.

В 9-ій салі Музичний Інститут ім. Лисенка у Львові виставив ріжні свої видання і ноти до навчання. В куті бандура, що її ручно зробив студ. торговельної школи РШ Юрій Маршицький. Він скромно назвав свою роботу „Студія до удосконалення бандури". Сею спробою розвитку бандури повинні занятися спеціялісти. На стіні розвішені ноти до науки музики дітей методою дра Василя Барвінського. Ґрафікон ілюструє розвиток Музичного Інституту ім. Лисенка. Учителів було в 1903 р. 5, в 1937 р. 59, учеників (елєвів) в 1903 р. 63, в 1937 р. 345. Се також докази, як ми розвиваємося мимо найтяжших обставин.

ли по наших священичих домах і так дійшов він до Стрия, відки дібрався до Львова, де й записався на університет. Тут познакомився він з Гнатюком і Франком та іншими Українцями — і по році вернувся до Будапешту. Був се здається одинокий студент з Закарпаття у Львові перед війною...

Воістину трудно зрозуміти і вияснити, чому з Закарпаття, яке було під Мадярщиною, ніхто з нашої молоді крім дра Стрипського не студіював у Львові і здається ніхто з нашої інтелігенції по обох боках довгої карпатської границі від Лемківщини до Ромунії не женився з другого боку Карпат. Просто дивна поява тай тільки.

Наше уявлення про переслідування Мадярами рішуче переборщене, бодай щодо дуже довгого періоду часу. Питаю радника Стрипського, чи мав він які неприємности за те, що студіював у Львові. Відповідає, що від Мадярів не мав навіть найменших, хіба від своїх людей, які його з того приводу, що пішов до Львова на студії, уважали якимсь диваком. А мадярський уряд нічого йому за те не зробив, ні навіть нічого не сказав, але ще й урядову посаду дав (на якій він дослужився ранги міністеріяльного радника).

Справа браку родинних звязків між українською інтелігенцією по обох боках Карпат тим дивніша, що знаємо про побут галицьких інтелігентів на студіях у Будапешті, знаємо про те, що наш селянський народ по обох боках Карпат женився між собою, ба що більше: маємо навіть одну з найкращих любовних пісень уложених Галичанином о. Ал. Заклинським з того приводу, що залюбився в нашій дівчині за Карпатами й оженився з нею та жив щасливо:

Там де Чорногора сумно
Угрів край витає,
Там де Біла Тиса шумно
Чорну доганяє:
Там ти, ангел мій миленький,
Як цвіт процвітав,
Там ти літа молоденькі
В щастю проживав.
І я щастя шукаючи
В край той заблукав,
Долі собі глядаючи
Тебем собі взяв. *)
Бог злучив мене з тобою,
Щастя, долю дав,
Ах чомуж так молодою
Тебе мені взяв?..
Ти мя вірно полюбила,
Я тебе любив,
Ти щасливо з мною жила
І я в щастю жив:
Деж, ах деж ти ся поділа,
Вірний друже мій,
Чом так скоро улетіла
В вічний супокій?
Днесь мої печальні очі
Гіркі сльози ллють,
Твої діти днем і ночю
Свою матір ждуть:
Прийди мила к мужу свому,
Сльози утули!
Прийди, мамо, к дому твому,
Дітей накорми!
Отця все вони питають,
Де матір подів,
З плачем мені докучають,
Чом ти не привів:
Вставай мила з гробу свого,
Дітей посіти,
Або мене ти *з собою*
До гробу прийми! **)

*) Відомий наш поет Василь Пачовський заявив мені, що бачив у Ясіню (Керешмезе) могилу автора сеї пісні з памятником, на якім виритий був текст пісні, але місцями інакший, ніж її в Галичині співають і печатають, нпр. в отсій стрічці.

Пісні про любов у подружжі та про щасливе життя з законною жінкою дуже рідкі не тільки в нашій поетичній творчости, але й у инших народів. І тому ся любовно-супружа пісня особливо замітна та вбивається в память.

Пісню сю чув я ще в моїм дитинстві. Своєю сценерією, своїм змістом і напівом робила вона на мене дуже велике вражіння. Коли я 17 літним хлопцем вперве в часі вакацій перейшов головний карпатський хребет, то немов тягнений тою піснею дійшов я до спливу Чорної і Білої Тиси — та й досі маю в душі радість на спомин образу з того місця, який мені вбився в тямку: на тлі гір, покритих прекрасними, здоровими лісами, збігаються дві ріки, одна ясніша, друга темніша, блестять у світлі сонця і бренять та шумлять по камінню! А довкруги зелень і воздух чистий як криштал, свіжий, запашний. Боже, якаж гарна наша не своя земля!

А хто винен, хто винен, хто винен, що вона наша а не своя? Гадаю, що ми самі, т. зн. ті, що обовязані д у м а т и за ввесь нарід і організувати його, не оглядаючись на власні терпіння і жертви.

На першім пляні обовязку думання повинні стояти ті установи, з якими звязана нація в першій і головній мірі: родина і Церква. Над ними провідна верства обовязана раз-у-раз думати і давати докази того думання. А ті дві появи, родина і Церква, так звязані з собою, що ослаблення одної тягне за собою нестримно ослаблення другої. Особливо грізне для родини, коли в неї входить ч у ж а ж і н к а, бо жінка в родині значно важніша ніж чоловік. О, якаж велика обсерваційна здібність нашого простого народа, який створив приповідку: „Жінка держить три угли дому а чоловік четвертий".

Правду сего розумного помічення видно особливо добре на ріжниці, коли вмирає батько зміж дітей, а коли вмирає мама. Розуміється, треба брати під увагу нормально добру маму в нормальнім домі, не нужденнім і не занадто богатім, щоб належито оцінити ту правду. Зі смертю батька, коли є хочби невеличке майно, ріжниці в вигляді дітей майже не буде. А зі смертю матери, навіть коли є майно, — якіж ті діти бувають звичайно опущені і занедбані! І так діється навіть тоді, коли батько чоловік порядний. А діється так тому, бо батько з природи річи розвиває свою працю більше поза домом ніж в дома. Та навіть коли в деяких фахах він працює вдома, то все таки його увага не звернена ні на харч дітей, ні на їх одяг, ні на їх поведення, так як увага мами, з тої простої причини, що праця мущини звернена в иншім напрямі.

Більше значіння мами ніж батька для дітей і для роду видно також за життя обоїх родичів.

І тому нарід, в якого доми і родини зачинають масово входити жінки чужої віри, чужої церковної орґанізації, чужої народности, се нарід засуджений на ослаблення і загибіль. Інакше кажучи: жінка, що виходить заміж за чужинця, не викликає такої небезпеки для своєї нації навіть коли засимілюється, як мущина, що бере жінку чужої віри, з чужої церковної орґанізації або з чужої народности, бо в першім випадку, то значить коли жінка виходить заміж за чужого нашій нації мущину і асимілюється, наш національний орґанізм має тільки страту, ампутацію, а в другім випадку, то зн. коли мущина лучиться в подружжі з ненашою жінкою, наш національний орґанізм дізнає закаження, він зачинає розкладатися з ріжних причин. Се наступає навіть тоді, коли та не наша жінка цілком прилична. Розуміється, є дуже рідкі виїмки, але вони не можуть заважити.

**) Гл. І. „Народныи русскіи пѣсни", Львовъ, 1907. Изд. Общ. им. Мих. Качковского. Ст. 72—73. II. „Народныи русскіи пѣсни для молодежи", собралъ А. Н. Щ. Львовъ, 1874. Ст. 107—108. III. пор. Записки Алексея Заклинского, приходника Старыхъ Богородчанъ. Изданіе редакціи „Черв. Руси". Львовъ. Изъ типографіи Ставропигійского Института. Управитель Иванъ Пухиръ. 1890.

Цікава дебата

в парляменті Великої Британії.

Бомбардування літаками анґлійських кораблів на водах Еспанії викликало на днях дуже цікаву дебату в анґлійській палаті послів. Провідник опозиції, голова Лейбур-партії, Етлі закинув премієрови Чемберленови, що вже його попередна промова була рівнозначна з заохотою до бомбардування анґлійських кораблів. Провідник ліберальов Льойд Джордж зробив Чемберленови гострий закид, що йому вже більше залежить на особистій політиці ніж на зберіганні інтересів великобритійської держави. Потому питав Чемберлена, чи його протест заповіджений в Бурґосі проти бомбардування анґлійських кораблів, буде відноситися тільки до ґенерала Франка, чи також до Німців і Італійців, яких літаки бомбардували анґлійські судна. На те заявив Чемберлен, що не знає, на якій підставі Льойд Джордж твердить, що бомбардуючі машини належали до Німців і Італійців. На те Льойд Джордж — повторив свій запит ще раз. Тоді Чемберлен дотепно відповів йому, що кінець кінців літаки належать до воєнного матеріялу, який чужі держави доставляють обидвом воюючим сторонам, отже чого він властиво хоче? Розуміється, опозиція не вдоволилася відповідю премієра й зажадала отворення дискусії над нею, що й наступило. Чемберлен відповідав також остро по суті, але делікатно формою, кажучи, що не розуміє, як такий старий чоловік як Льойд Джордж, у 76 році свого життя, може хотіти втягнути державу в нову велику війну. На те Льойд Джордж: Так, тільки війна зробилаб кінець бомбардуванню анґлійських кораблів. А на те Чемберлен: Того я ризикувати не хочу... З сеї дебати найлучше видно, як непевно виглядає ситуація в Европі.

В довгім коридорі нового будинку Нац. Музею на партері обі стіни завішані шкільними афішами, діяґрамами, мапами ріжних повітів. Їх виконали ученики й учениці шкіл під проводом своїх учителів і учительок. Нпр. з діяґрами „Суспільна приналежність учеників і учениць 7-клясової коедукаційної школи ім. короля Данила у Львові" довідуємося, що в тій школі мимо її королівського титулу на 250 учеників 186 се діти селян і денних робітників, 68 се діти ріжних урядовців приватних, державних і т. п. і тільки двоє дітей наших священиків. На другій стіні розвішені та на столі і попід стіною розложені рисунки учеників і учениць. Декотрі з тих праць виконані дуже талановито. Цікавий нпр. рисунок уч. V кл. Зеновії Лісовської, дочки українського ґрафіка. З нього видно, що здібности можна одідичити. Крім того є тут записки і вправи учеників вселюдних шкіл.

На першім поверсі, в 11 салі, вибір української педаґоґічної літератури. На довгім столі посеред салі розложені старі букварі нпр. з 1819 р., 1838, 1842, 1847, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1857 і т. д. Що за цікавий матеріял до студії! Є на тім столі читанки для вселюдних шкіл, для ґімназій, вибір підручників для фахових шкіл, шкільні звідомлення, ріжні педаґоґічні книжки і т. п.

На окремім столику взірці каліґрафії, якої колись вчили у вселюдних і навіть у середних школах. Бачу заголовну карту книжечки п. з. „Взо́рцѣ письма руского. Уложивъ і написавъ Іосифъ Пюркевичь, учитель при школѣ им. св. Магдалени у Львовѣ 1888. Накладомъ Товариства Педаґоґичного". Крім того богато інших взірців до науки каліґрафічного письма.

Кругом полід стіну примістилися поодинокі українські видавництва. М. ін. є тут видання Учительської Громади на Закарпатті та видання Українського Педаґоґічного Інституту в Празі. Се переважно грубі підручники літоґрафовані і друковані. Є тут навіть видання української реальної ґімназії в Модржанах коло Праги в Чехословаччині.

Окремий столик займають видання ГІКА (Ґенерального Інституту Кат. Акції) у Львові. Крім того мають свої окремі станки українські видавництва для молоді. В тій салі приміщені також станки двох українських учительських орґанізацій в Галичині: Т-ва учителів середних і висших шкіл, Учительської Громади і Взаїмної Помочі Українських Вчителів (народних шкіл). „Учительська Громада", основана 1908 р., має 440 членів, 14 філій, 7 секцій і два видавництва. (Д. б.).

Обіжник преміера

ПАТ оповістив урядовий комунікат: Міністр внутрішних справ генерал Славой Складковский вислав 24 червня с. р. до всіх панів воєводів обіжник слідуючого змісту: В висліді моєї інспекції келецького воєвідства з дня 23 червня 1938 р. повідомляю і заряджую, що слідує: Послідовна боротьба, яку ми зачали перед кількома роками під кличем естетичного і гігієнічного піднесення стану сіл і міст, дала вже безсумнівні висліди. Поміч в сій справі дала нам так преса, як також ряд установ і приватних осіб. Всякого рода недотягнення адміністрації в тій ділянці я карав і буду карати безоглядно. Вчера був я змушений звільнити олькушського старосту, а меховського старосту чекає такасама доля, оскільки продовж двох тижнів не доповнить разячих браків своєї праці. Тут мушу ствердити, що найбільший опір в нашій культурній праці стрінули ми не з боку людей темних і убогих, але з боку частини представників великого промислу, зокрема чужого походження. Ще в заборчих часах вибудували вони величезні плоти, наїжені звоями колючого дроту, і високі мури посипані на верху товченим склом — все те в ціли відокремлення себе від чужого їм місцевого населення, до котрого в більшости не мали і не хотіли мати довіря. Продовж 20 літ істнування незалежної Польщі було досить часу, щоб зорієнтуватися, що того рода безцеремоніяльне відгороджування себе від суспільности польських міст, в яких ті панове мають щастя і почесть провадити свої підприємства, се тепер зовсім не начасі. В сім році, коли від трох місяців провадимо акцію зношення в містах всего, що поганить, спиняє доплив світла, сонця і воздуху — якраз ті мури і паркани великого промислу показалися найбільше неуступчивими й опірними в нашій акції, якої ціль добро і здоровля загалу. Коли заряджения місцевих пп. старостів не осягнули задуманої ціли, заявляю, що слідує:

Перестерігаю останний раз опірних панів промисловців, що їх обовязок се збурення бодай від сторони міських вулиць опоганюючих парканів і мурів та заступлення їх естетичними штахетами або сітками. Особливо вражливі на влізливість зору місцевого населення можуть крім того засадити живоплоти. Спонуки:

1) Конечність продуву в містах з огляду на вимоги протигазової оборони, 2) запевнення свіжого воздуху, світла, сонця і зелені для осель, 3) наведені спонуки моральної натури, які не вимагають узасаднення.

Допильнування виконання тих вимог припоручаю пп. воєводам ще в теперішнім будівельнім сезоні. Назвиська опірних прошу предкладати до моєї децизії після вичерпання способів, які мають пп. воєводи до диспозиції. — Славой Складковский, міністр.

Нарада української шляхти

В селі Катина Рустикальна, добромильського повіту, відбулася районова довірочна нарада. Вона відбулася в домі шляхтича Мечиховського. Нараду скликав і проводив нею о. Рейнарович, парох Лопушниці. Пос. др Степан Витвицький виголосив реферат про політичне й економічне положення та про ґенезу української шляхти. В дискусії промовляли о. Рейнарович, др С. Антоневич і кілька місцевих шляхтичів. На нараді було присутних поверх 200 наших шляхтичів. Такі наради повинні відбуватися скрізь, де тільки живе наша шляхта. Трівким їх вислідом повинна бути зміцнена звязь з нашою Церквою й українською нацією, маніфестована нпр. в день св. Архистратига Михаїла з відповідними пожертвами в церквах на виховання дітей нашої шляхти у високих школах і т. п.

Пиянство совітських військових

Большевицький часопис „Красная Звєзда" пише про поширення пиянства між совітськими військовими. Нпр. військового лікаря Мартинова і його заступника Попова віддано під суд за систематичне пиячення. Слідство виказало, що Мартинов або взагалі не приходив до праці або приходив пяний. Доходило до того, що пиятики уряджувано в лікарській канцелярії в урядових годинах, а спірт брали з військової аптики. Одна пиятика скінчилася трагічно: військовий інжинір Парухін випив забагато і помер. „Красная Звєзда" взиває власти, щоб карали якнайстрогіше таких пияниць.

Їдучи на вакації не забудьте взяти молитовника. В сих часах розвалу й наступу на нашу Церкву інтелігенція повинна подвійно вважати на те, щоб давати добрий приклад свому народові, і в церкві уживати молитовника.

Лікарський фейлетоник.

КУПІЛЬ

Поради і пересторога.

Не купатися ніколи безпосередно по їжі. Процес травлення томить серце і жолудок і коли зараз після їдження пливати, то надуживається тих орґанів. Не купатися, коли чоловік розігрітий після фізичного зусилля, прогулки, гри в мяч або ситківку (теніс). Тоді є дуже інтензивне круження крови, особливо під поверхнею шкіри. Нагле і сильне охолодження в купелі спричиняє загамування того круження. Кров відпливає нагло до серця або до мозку і спричиняє часто несподівані удари. Перед купілю треба відпочати. Треба почекати аж пульс і віддих вернеться до нормального стану. Добре перед купілю в воді взяти коротку воздушну купіль, аж тіло прохолоне і перестане пріти. Коли чоловік не призвичаєний до купелі, то повинен бути в воді тільки коротко. Ніколи не чекати аж уста посиніють і зуби зачнуть дзвонити. Після купелі треба добре витерти шкіру рушником і сісти на сонці щойно тоді, коли тіло вернеться до нормального стану. Тільки дуже загартовану шкіру вільно виставити на ділання сонця, коли вона ще мокра. Перед початком студених купелів та інтензивного пливання треба дати збадати серце. Раз денно і вміру може купатися кождий чоловік. Хто терпить на корчі мязів, не повинен пливати сам далеко. Виздоровцеві після якоїнебудь недуги не вільно зачинати студених купелів без попередної лікарської опінії. Коли хто хорував на вуха, повинен вбрати щільну ґумову шапку, не нуркувати і не пливати під водою. Ніколи не вільно купатися з якоюнебудь ранкою на шкірі, бо в воді бувають ріжні бакцилі. Коли хто купався в соленій воді, повинен сполокатися солодкою водою. Солена вода, яка висихає на шкірі, лишає осад, який дразнить шкіру. Коли шкіра не відпорна ще на сонце, не класти ся на траві. Мухи і деякі роди трав можуть спричинити прикрі викиди на тілі.

◆◆◆

Нові видання

о. М. Каровець ЧСВВ: **Велика реформа Чина св. Василія В. 1882 р.** Частина четверта. Видавництво ЧСВВ в Жовкві. Друкарня ОО. Василіян у Жовкві, 1938. Сторін 499+1 нпг., формат 14.8 ×21 цм. — При кінці сего четвертого поважного тому жерельної праці Вспр. о. М. Карівця долучений ряд голосів визначних осіб і преси про ту працю взагалі. Наводимо два: І. Ексцеленція Високопреосвящений Митрополит Андрей Шептицький: Львів, дня 25. X. 1936. Ваша Всечесносте. Дуже дякую за ласкаву память і надіслання мені цінного Вашого твору згл. праці „Велика реформа Чина св. Василія Великого" в трьох частинах, як рівнож і за присвяту з нагоди ювилею. Ваша праця це безперечно цінний вклад в історію нашої Церкви, даючи опромогу через наведення так численних документів докладно пізнати правдиву історію нашого тодішнього церковного життя. Бажаючи і на будуче гарних успіхів у Вашій праці і поручаючи Вашим молитвам себе і львівську епархію прошу приняти вислови моєї високої пошани. † Андрей Митрополит.

ІІ. Ексцеленція Григорій Хомишин, Епископ Станиславівський: В праці Вашій про реформу Чина читав я ріжного рода протести, котрі кидають темну тінь на нашу історію. Ми „де факто" вічні і непоправні протестанти. Ми видимо кривду для нас у всіх і всюди, а ніколи не хочемо вглянути в наші занедбання та промахи і ріжні провини. Звідси те наше засліплення, що ми немов в божевіллю опльовуємо і нищимо те, що нам хосенне і конечне, а зате з насолодою любуємося в тім, що травить і пожирає наші животні сили. Поправи і рефлексії ще досі у нас не видно. Велика Ваша заслуга, що Ви позбирали всі ті документи, котрі колись уважалися як героїчні подвиги, а нині як певного рода умові збочення. Поручаюся молитвам і пересилаю моє поздоровлення. Григорій епп.

Крім того є ще ряд голосів преси, яка згідно підчеркує, що праця Впр. о. Карівця принесла дуже цінний жерельний матеріял, важний і цікавий не тільки для історії Василіян, але також для історії всего релігійного життя в нашім краю. А ми додамо, що ся праця важна також для зрозуміння і зміни психіки української провідної верстви. Тому сю працю треба особливо тепло поручати кождому молодому поколінню української нації. — А. Ч.

М. Чернець: **Злочинна іскра.** Про лиху книжку і пресу. Жовква 1938 р. Друкарня і видавництво ОО. Василіян. Сторін 47+1 нпг., формат 11.7×16.6 цм.

о. Ісидор Луб ЧСВВ: **Про Святе Письмо.** Бібліотека релігійної освіти ч. 21. Жовква 1938. Видавництво і друкарня ОО. Василіян. Ст. 32, формат 11.7 ×16.6 цм.

о. Віктор Цебровський: **Чувайте про сектанство.** Накладом комітету будови церкви в Брахівці (парохії Кути). Ціна 50 сот. Весь дохід призначений на будову церкви в Брахівці. Ст. 47. Формат: 18×15 цм. — Наголовок придавсяб у всякому разі більше передуманий.

Др Володимир Левицький: **Релігія і наука** (великодні гадки). Львів 1938. Накладом автора. Сторін 30+2 нпг., формат 14×20.7 цм. Ціна 50 сот. Набути можна в книгарні Н.Т.Ш. у Львові, Ринок 10.

Сергій Шемет: **Як то було на Україні** за часів Гетьманщини 1918 р. Переоцінка фалшивих уявлень. Львів 1938. Накладом „Нової Зорі". Сторін 36, формат 12.8×18 цм.

М-р Петро Ісаїв: **На перекрою двох епох,** найновіші світоглядові напрямки. Бібліотека „Дзвонів" ч. 26. Львів 1938. Ст. 42. Формат 25×18 цм.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Свято Пресв. Евхаристії відбулося у Львові в неділю 26 с. м. дуже величаво. По торжественній Службі Божій у нашім храмі Преображення Господнього вирушив похід на Ринок до чотирьох престолів, при яких відправилися суплікації. В поході взяли участь численні процесії з усіх наших львівських церков. За бальдахимом, під яким Впр. о. мітрат Сліпий ніс Найсв. Тайни в асисті численного духовенства, йшли найповажніші представники нашого громадянства. Підчас торжества пригравали гарно орхестри „Воля“ і „Зоря“ та співали хори поодиноких процесій. По відправі похід вернувся до церкви Преображення, де відбулося кінцеве богослуження.

Великий відпуст Христового Серця відбудеться в Жовкві дня 3 липня 1938 р. Святочні Богослуження триватимуть від четверга 30 червня вечером до неділі 3 липня. — В четвер 30 червня 7 год. вечером: Молебен до Христового Серця. Проповідь. Свята Година. Благословення Найсвятішими Тайнами. — В пятницю 1 липня: 6 год. рано Служба Божа при виставленні Найсвятіших Тайн. Віднова ревнительства і заступництва. 8 год. рано Співана Служба Божа за побільшення ревних почитателів (-льок) Христового Серця. 6 год. вечером Молебен і Проповідь. — В суботу 2 липня: 6 год. рано Служба Божа при виставленні Найсв. Тайн і віднова ревнительства. 8 год. рано Співана Служба Божа за поширення Апостольства Молитви в нашому народі. Год. 5.30 вечером Всеночне. Молебен до Христового Серця. Проповідь. Суплікація. Від год. 11—12 вночі Свята Година. — В неділю 3 липня: Від 3 год. рано читані Служби Божі. 6 год. рано Утреня. 7.30 год. рано Служба Божа при виставленні Найсв. Тайн. Підчас Служби Божої грає жовківська орхестра Апостольства Молитви. Проповідь. 9 год. читана Служба Божа. 10 год. торжественна Архиерейська Служба Божа. По Службі Божій всі процесії йдуть на ринок і там при престолі відправиться Молебен до Христового Серця. Проповідь. Посвята. Благословення Найсв. Тайнами. Поворот до церкви.

Богомілля з Жовківщини до Гошева. В ювілейному році 950-ліття Хрещення України ціла Жовківщина вибирається під проводом ОО. Василіян на Богомільну прощу на Ясну Гору в Гошеві. Проща відбудеться в днях 6 і 7 серпня 1938 р. Виїзд з Жовкви дня 6 серпня в год. 6 рано. Поворот дня 7 серпня вечером. Програма: Порядок прощі (в Жовкві): 5 серпня, пятниця, 7 год. веч.: Молебен до Божої Матері, проповідь і суплікація. 6 серпня, субота, 4.30 год. рано Служба Божа, благословення Найсв. Тайнами та спільний похід на зелізничий двірець. 6 год. рано відізд прощі зі стації в Жовкві. Приїзд до Гошева в суботу передполуднем. Порядок Богослужень у Гошеві: субота, зараз після приїзду, Молебен перед Чудотворною Іконою Богородиці в церкві. 5 год. вечер. Молебен до Христового Серця, проповідь, суплікація. 7 серпня, неділя: 8 год. рано Служба Божа, на ній всі учасники прощі приступлять спільно до св. Причастя. 10 год. Соборна співана Служба Божа в наміренні Апостольства Молитви. 3 год. пополудні Молебен до Божої Матері, благословення Найсв. Тайнами та процесійний поворот до стації Болехів. По приїзді до Жовкви проща закінчиться суплікацією в церкві і покропленням свяченою водою. Відпустову сповідь радиться відбувати по змозі в Жовкві, починаючи від четверга, щоб не було затяжко приступити всім до сповіді в Гошеві. Кошти подорожі в сумі 6 зл. складати до 15 липня на руки свого отця пароха, або в канцелярії ОО. Василіян у Жовкві. Голоситися до 15 липня, бо приймається тільки 1000 осіб на прощу до Гошева.

Справа беатифікації підляшських мучеників, які проливали свою кров в обороні Унії, посувається успішно вперед. Кс. проф. др Тополіньский, генеральний постулятор в Римі, дістав формальний мандат від підляшського р. катол. епископа Пшездзецкого, провадити дальше розпочаті праці в справі канонізації оборонців віри. Зібрані дотепер акти є вже в Римі, де їх досліджують. Всякі акти й документи, які відносяться до підляшських мучеників, належить висилати до епископської Курії в Седльцях, або просто на адресу римського постулятора: П. Адальберто Тополіньскі, ОМЦ, Рома. Піяцца СС. Апостолі 51. Італія. Так пише ІКЦ. Розуміється, Українці, що мають які акти в тих справах, повинні їх висилати до Риму на адресу ОО. Василіян: ПП. Базіліані. Рома. Піацца Мадонна деі Монті, 3. З усяких актів, які висилається, треба робити відписи, порівнані з оригіналом, потверджені найменше двома свідками та лишати ті відписи в себе.

О. др Тігамер Тот, професор університету в Будапешті, автор численних релігійних праць з ділянки апольоґетики і визначний проповідник, іменований епископом-помічником при епископі в м. Вешпрем.

Остру атаку на Ватикан приніс „Дер Анґріф“, орґан німецького нац.-соц. режіму, як звідомляє КАП. „Анґріф“ бачить у виборі міста Ніцеї як місця найближчого міжнароднього Евхаристійного Конґресу в 1940 р. „створення мосту до згоди між французькою масонерією та фашистівською імперією“. Дальше іритується „Анґріф“ візитою кардинала Вердіє в Празі та репресіями пражського кардинала Каспара супроти судетських священиків сторонників Генляйна. КАП додає від себе, що володарі III Німеччини не дозволяють німецьким горожанам брати участь в Евхаристійному Конґресі, а потому мають претенсії, що ті конґреси уряджується поза границями їх держави.

Апостольський нунцій в Еспанії відвідав території, які є під владою ґен. Франка, та в імені Св. Отця уфундував великий хрест, який стоятиме у пристані Вінароз над самим морем на памятку освободження міста у Велику Пятницю. Другий подібний хрест поставлять у м. Бельхіте, яке дістало назву „міста мучеників“.

Універсальна „святиня“. На Світовій Виставі в Ню-Йорку в 1939 р. мають вибудувати „Святиню Релігії“ як символ релігійної терпимости і свободи у Злучених Державах Північної Америки. Американські католики візьмуть значну участь в будові й адміністрації тої святині, якої не посвятять та в якій не будуть відправляти ніяких богослужень. Вона стоятиме отвором для відвідувачів усіх віроісповідань. Сама святиня займатиме 50.000 квадр. метрів, буде висока на 150 стіп. Пляни святині виконали три найлучші архітекти: католик, протестант і Жид. Кошти будови, урядження та адміністрування „святині“ обраховано на 60.000 фунтів. Ці гроші зложать добровільно через субскрипцію ріжні католицькі,протестантські та жидівські організації у Злучених Державах Північної Америки. („Ґазета Косьцельна“).

БОЛІ

печінки, шлунка, кишок, нирок, міхура, нервові корчі, артретичні і невральґічні болі усуває й злагіднює

СІК СВЯТОІВАНСЬКОГО ЗІЛЛЯ

Маґістра Едварда Ґобеда.

Продаж в аптиках і дроґеріях

Головний склад — Warszawa, ul. Miodowa 14, tel. 5-42-99.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПРЕЗИДІЯ П. Р. (у) Н. Р. (Першої Руської (української) Народної Ради) на Закарпатті оповістила, що переговори з заступниками Р. Ц. Р. (Русскої (москвофільської) Центральної Ради) в справі спільного поступування щодо автономії перервалися, бо представники москвофілів не хотіли погодитися на домагання Українців. (Нема сумніву, що згода між представниками обидвох рухів повинна бути осягнена, бо тільки тоді держава буде числитися з нашим народом).

НА ЗАКАРПАТТЯ приїхала делеґація американських Українців уроженців Закарпаття. Вона хотіла помирити і зєднати до співпраці національні ради українську і москвофільську. Одначе се їй не вдалося і вона виїхала до Америки. („Нова Свобода“, ч. 9). З преси Закарпаття трудно зміркувати, через що саме розбилися переговори.

ЗА НАПАД НА РЕДАКЦІЮ „Українських Вістей“ і побиття ред. Дмитра Паліева львівський суд засудив головного обвинуваченого Юліяна Петречка на 8 місяців вязниці, 8 обвинувачених на 6 місяців, а одного обвинуваченого увільнив.

У ВОЄВІДСЬКІМ УРЯДІ У ЛЬВОВІ відбулася нарада начальників властей і державних урядів другої інстанції при участи команданта 10 корпусу ґен. Вечоркевіча з Перемишля, представника мін. внутрішних справ радн. Бльоха й ін. Радили над біжучими справами, яких розвязка може відіграти засадничу ролю в уформуванні політичних відносин на терені львівського воєвідства. („Ґазета Польска“, ч. 171).

В „ПОЛІТИЦІ“ ч. 14 появилося більше інтервю п. з. „Борковский про Юзефского“. В нім б. львівський воєвода ґр. Борковский каже, що головна ціль польської політики на сході задержання при Польщі земель заселених Українцями. До того потрібне витворення якнайбільших психічних ріжниць між східним сусідом Польщі й її окраїнними провінціями.

В МОРАВСЬКІЙ ОСТРАВІ відбулося велике віче польської молоді при участи 3.000 осіб. Воно ухвалило резолюцію, в якій домагається автономії для польського населення в Чехословаччині.

ЛЄНІНҐРАДСЬКЕ ҐПУ увязнило Богданова, члена комуністичної партії і секретаря Української Робітничої Орґанізації в Злучених Державах Півн. Америки, як тільки він висів з корабля. „Таймс“ подаючи сю вістку додає, що Богданова большевики заманили до СССР і потому увязнили.

НА ТЕРИТОРІЇ НІМЕЧЧИНИ розвязано всі католицькі академічні товариства разом зі всіми підчиненими їм товариствами.

МІН. ҐЕББЕЛЬС відвідав Ґданськ і виголосив там промову. В ній м. ін. заявив, що на ґданських улицях всюди відчувається німецького духа і німецьку культуру.

ВОЄННА ІТАЛІЙСЬКА ЕСКАДРА зложила візиту в британській воєнній базі на острові Мальті. Се перша візита італійської фльоти на Мальті від багатьох літ. Її уважають проявом зближення між Італією й Англією.

ВІЙСЬКА ҐЕН. ФРАНКА здобули сильно укріплені позиції червоних на полудне від Ріо Секко. В районі Алькора повстанці здобули м. Ондра.

ПОВСТАНЧИЙ РУХ В ПАЛЕСТИНІ знову скріпився. Араби нападають на жидівські оселі та вбивають їх мешканців. Між Яфою і Тель Авівом дійшло до стрілянини між Арабами та Жидами. Погибло кілька Арабів і Жидів та кільканацять було ранених.

КИТАЙСЬКИЙ МАРШАЛ Чан Кай Шек заявив, що китайське правительство орґанізує вишкіл 20 міліонів юнаків до фронтової служби. Одна з північних держав має достарчити зброї тій величезній армії.

НОВИНКИ

Який буде урожай? Гороскопи на збори в середній Галичині представляються осьтак: жито і пшениця будуть пересічні, дещо лучші будуть овес і ячмінь. Зате збір овочів буде слабий.

Холодні вітри утруднюють працю пчіл, які гинуть по виході з вулика за поживою. Бортники заповідають, що сьогорічний збір меду буде дуже слабий у порівнанні з минулими роками.

Масові ревізії й арештування дітей у Ставчанах к. Львова. Почавши від 18 ц. м. поліція переводить щодня масові ревізії та арештування в с. Ставчани к. Львова між т. зв. доростом, себто хлопцями від 11 до 18 років.Усіх арештованих відставляють до арешту в Городку, звідкіля деяких відвозять до Львова, м. ін. Дениса Миколу. Арештованим закидають, що вони створили „військові відділи" (!), вчилися військових вправ, співали пісні, слухали викладів з історії України, яку викладав їм Денис Микола (16 літ), зберігали безоглядну карність та послух, за зломання якої карали буком і т. д. Все це мали робити на пасовиську підчас пасення худоби. Арештованим відбирають деревляні кріси та дитячі пістолі на корки! Невже звичайна дитяча забава у „військо" була така страшна і грізна для Польщі, що аж дітей треба арештувати?!

Міністерство внутрішніх справ відібрало дебіт у Польщі українському тижневикові „Націоналіст", що виходить в Ню-Йорку, місячникові „Пластові Вісти" в Празі та брошурі „Лік", що появилася в Торонті, в Канаді.

Адвокатські апліканти у Львові урядили мин. суботи 24-годинний страйк і голодівку на знак протесту проти замкнення адвокатських ліст. Подібна голодівка відбулася також у Варшаві.

Управа м. Львова пригадує, що в літній порі, то значить від 1. IV. до 30. IX., брами в домах мають бути відчинені від год. 5 рано до 10 вечером а в зимовій порі від 6 до 10.

Коштовний сон. До Львова приїхав Михайло Сидоряк з самбірського повіту. Втомлений, положився на лавці на Високім Замку і заснув. Коли пробудився, спостеріг, що в нього вкрали 1.600 зл. Дешевше булоб переспатися навіть в найдорощім готелі.

Польська преса пише, що старости й воєводи „на східніх окраїнах Польщі" домагаються від шкільних властей перенесення кількасот учителів у глибину краю.

Нові виселення. З Устрік Долішніх виселено Дмитра Глухого, освітнього інструктора при філії „Просвіти", й заборонено йому перебувати продовж 10 літ у всіх прикордонних повітах. Причина виселення — присуд суду в Перемишлі за протидержавну діяльність. — З Долини виселено Петра Ґудзоватого, дяка, й Маріяна Жукевича, адв. соліцитатора, й заборонено їм продовж 10 літ перебувати у приграничній смузі.

Гумор. — В суді. — Признаєтеся, що ви назвали обвинителя волоцюгою, злодієм і розбійником? — Признаюся. — А чи признаєтеся дальше, що ви назвали його підлим, смердячим трусом? — Ні, я в знервуванні забув йому се сказати.

Гумор. — Чи пан директор є? — Нема. — Коли вернеться? — Не знаю. Присуд має бути проголошений по полудні.

ЗІ СЛІДУЮЧИМ 49-ИМ ЧИСЛОМ „НОВОЇ ЗОРІ" ВИШЛЕМО ВСІМ НАШИМ КРАЄВИМ П. Т. ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОЛЬПОРТЕРАМ І ПІСЛЯПЛАТНИКАМ ПОЧТОВІ СКЛАДАНКИ (ЧЕКИ П.К.О.). НИМИ ПРОСИМО ПРИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ Й ЕВЕНТУАЛЬНУ ЗАЛЕГЛІСТЬ. ДУЖЕ ШКОДИТЬ ГАЗЕТІ ТОЙ, ХТО НЕ ПЛАТИТЬ ЗА НЕЇ НА ЧАС.

Зборівське староство завісило діяльність читальні „Просвіти" і кружка Рідної Школи в Гарбузові. Причиною має бути переступлення статуту. Такі вісти приносить преса щораз частіше.

Повітовий староста в Бродах припинив діяльність чит. „Просвіти" і кружка Р. Ш. в Підкамені „за демонстраційний виступ дня 12 травня с. р. в роковини жалоби по марш. Пілсудскім".

Стрийське староство припинило діяльність Повітового Руханкового Сокільського Союзу в Стрию. Рівночасно поліція перевела ревізію в канцелярії нашого „Сокола" та забрала деякі акти.

В Стрию повстало „Коло Шляхти Загродовей".

До кооперативи „Будучність" у Ластівцях дрогобицького повіту вломилися вночі злодії і вкрали 220 зл. готівкою та товар вартости около 500 зл.

В Заліщиках температура доходить на сонящній пляжі до 58 степенів.

В Сокалі відбувся процес за заворушення на святі Петра і Павла в 1937 р. Івана Сенькова засуджено на 18 місяців вязниці, С. Андрейчука, Ів. Кухальського та Палюшинського на 10 місяців вязниці. Інших підсудних звільнили.

До Берези Картузької вивезли кількасот лихварів і спекулянтів з цілого краю.

Поспішний поїзд Берлін — Букарешт вискочив з шин на стації Бежанів під Краковом. З подорожних легко ранена тільки жінка лікаря зі Львова дра Спальке. Тяжко ранені машиніст Флінта, паляч Щебловский, його помічник Пасяк, кухар Гадек та кондуктор Олесь. На припоручення прокуратора увязнено наставляча Новаковского і сигналіста Пйонтка.

274.000 зареєстрованих безробітних було в Польщі 15 червня с. р.

Воєвідська рада Поморського Рільничого Т-ва візвала всіх послів рільників зложити мандати, коли сойм не ухвалить нового віддовженевого закону.

Через граничну стацію Снятин—Залуче переїхав з Польщі до Палестини транспорт жидівських еміґрантів в числі шістьдесят осіб.

Візиту англійської королівської пари в Парижі відложено на час від 19—22 липня с. р. внаслідок смерти мами англійської королеви Єлисавети.

В Німеччині оповіщено розпорядок, що німецька пошта прийматиме тільки ті пересилки Жидів, які будуть адресовані до жидівських підприємств.

В Берліні засудили на 6 тижнів вязниці 37-літнього Фріца Бечера за те, що підчас роботи свистав арію інтернаціоналу.

Внаслідок довготревалих дощів у полудневій Ромунії Дунай виступив з берегів і залив значні простори піль.

До одного шпиталю в Ковні привезли молодця, який спить безперервно вже два тижні. Всякі спроби збудити його без успіху.

Зараза джуми вибухла на границі між Арґентиною і Болівією.

Гумор. — Добра служниця. — Чи Касю треба будити рано? — Ах, ні, прошу пані, тільки в дуже виїмкових випадках.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Час до часу одержуємо з ріжних сторін оповістки в справі реколєкцій без ніякого підпису. Такі оповістки не можуть появлятися, требаж підписати або уряд парохіяльний або священика особисто, бо без такого підпису значить, що се газета уряджує реколєкції в ріжних сторонах краю.

Оповістка

В каплиці фатімської Матери Божої в Товмачі відбудуться підчас шкільних ферій отсі реколєкційні серії:

1. Для священиків:

Початок 12 липня, вівторок вечір, кінець 16 липня субота рано. Блищі священики привезуть фелони.

2. Для пань і панночок:

Початок, субота 16 липня вечір, кінець середа 20 липня рано.

3. Для гімназійної молоді:

З рамени Мар. Тов. Молоді. Початок середа 20 липня вечір, кінець неділя 24 липня рано.

4. Для сестриць і ревнительок Апост. Молитви:

Початок в середу 10 серпня вечір, кінець неділя 14 серпня рано.

5. Для дяків:

Початок в неділю дня 14 серпня вечір, кінець четвер дня 18 серпня рано. Дяки привезуть часослови.

Другі серії проєктовані на грудень.

Якщо Вам лежить на серці релігійне освідомлення і моральне двигнення нашої запущеної округи, то з певністю і самі візьмете уділ у своїй серії і других до участи в реколєкціях загрієте.

о. Іван Плавюк, катехит в Товмачі.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

КАСІНО: День на перегонах.
МУЗА: Саратога. Шість літ кохання.
ПАКС: Я винувата з Даніелею Даріе.
ПАЛЯС: Збудися і жий.
СТИЛЕВЕ: Пратер і ревія.

Повідомляється Всечесніше Духовенство, що в Дорі, в Пенсіонаті Фундації ім. Кокорудзів, можна найти гарне приміщення, з першорядним комфортом і вибагливим харчем, за умірковану ціну. Своя церковця кілька кроків дороги. Приймається також з родинами. Адреса: **Заряд Фундації ім. Кокорудзів в Дорі.**

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Видає й редагує Комітет У. К. О. — З друкарні „Графія" Львів, Тиха 5. Тел. 202-83. — Відповідальний ред. Панталеймон Хитра.